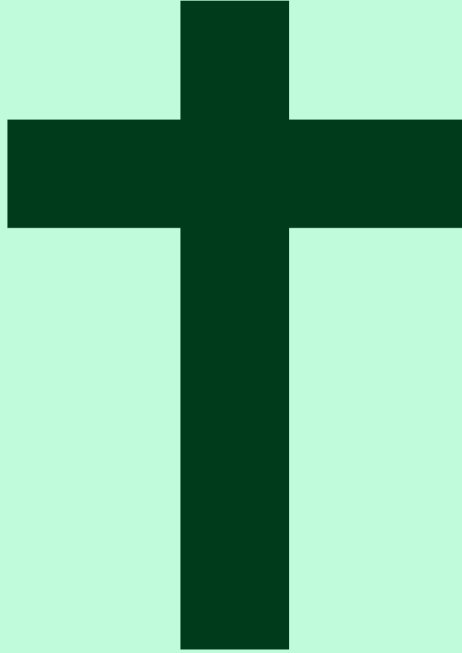

Mattup ki Taasuwa
ere Aware

Mukulu: Mattup ki Taasuwa ere Aware (New Testament)

Mattup ki Taasuwa ere Aware
Mukulu: Mattup ki Taasuwa ere Aware (New Testament)

copyright © 2019 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: (Mukulu)

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-19

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 29 Jan 2022
523c1c0a-f8ac-5d2f-aebe-7063b0de6b23

Contents

Matiye	1
Markus	50
Lik	80
Zaŋ	130
Naabo	165
Romeŋ	211
1 Korent	233
2 Korent	255
Galat	269
Epez	277
Pilip	284
Kolos	290
1 Tessaloni	296
2 Tessaloni	301
1 Timote	304
2 Timote	310
Tit	315
Pilemon	318
Eber	320
Zak	337
1 Piyer	343
2 Piyer	349
1 Zaŋ	353
2 Zaŋ	358
3 Zaŋ	359
Ziid	360
Apokalipse	362

Rabila Majjaanawa k'Isa Matiye yi riije

Enj urzi k'ono donj kun t'oone adda mattup ettiyo

Ette Rabila Majjaanawa k'Isa, Matiye yi riije. Matiye genj yonj wede seddu jibaaye, Isa yi y' wiike kono y'a t'ise sanallusizi.

Adda mattupadi ette Matiye yi kaza t'urzi mummino an ehe Isa me, naabadi ere y'ize a siido, dooyiso ere yi duuye duwo wo urzi k'untadi ti baldiyadi pay. Isa y'an di gizite urzi Raa a duwo ti toogo, y'an d'eliyo beeko a donj k'eeni, yi-lommitte siitandani wo yi d'isiyo suldi baadan donj i-ceeriyo ekki duwo.

Matiye yi riije Rabila Majjaanawa ette a zembadi Yawudiyagi, kono y'an di kize ki kotto Isa yonj Wede k'Uttiyo wede nebiyagi an ruutite ti kaaga adda mattup ki Raa. Genj yonj Almasi Raa yi biire, wo mozigo goole wede a etto.

Wo de ti poone Isa y'an ti'n gize a donj k'Izirayel suldi donj ki Moziko Raa me, injkino tonj kane donj dokkiyadanj batum an di y' giigira. Kane an d'ele urzi Isa an di y'iide, wo yonj y'a bilde ti diine donj unto, y'a injgile k'awwa ki kandaane.

Ita mongidagi k'Isa Almasi

(Lik 3.23-38)

¹ Kun ollo, enj sumbiyagi k'ita mongidagi k'Isa Almasi, yonj ti biza bumbu mozigo Dawut, wo yode Dawut batum ti biza bumbu k'Ibirayim.

² Ibirayim y'a t'ehe Isaaka, Isaaka y'a t'ehe Yakup, Yakup y'a t'ehe Ziida kane ti zembadi. ³ Ziida y'a t'ehe Pares ti Zara, kane genj meedanj Tamar. Pares y'a t'ehe Ezironj, Ezironj y'a t'ehe Aran. ⁴ Aran y'a t'ehe Aminadap, Aminadap y'a t'ehe Nasonj, Nasonj y'a t'ehe Salmo. ⁵ Salmo y'a t'ehe Booz, Booz meedi Raahap. Booz y'a t'ehe Ibet, Ibet meedi Riit. Ibet y'a t'ehe Zeese, ⁶ wo Zeese y'a t'ehe mozigo Dawut.

Mozigo Dawut y'a t'ehe Salamonj, Salamonj meedi ere ki Iri. ⁷ Salamonj y'a t'ehe Robowan, Robowan y'a t'ehe Abbiya, Abbiya y'a t'ehe Aza. ⁸ Aza y'a t'ehe Zozapat, Zozapat y'a t'ehe Zoram, Zoram y'a t'ehe Oziyas. ⁹ Oziyas y'a t'ehe Yotam, Yotam y'a t'ehe Akaz, Akaz y'a t'ehe Ezekiyas. ¹⁰ Ezekiyas y'a t'ehe Manase, Manase y'a t'ehe Amonj, Amonj y'a t'ehe Zoziyas. ¹¹ Zoziyas y'a t'ehe Yekoniyas ti zembadi, a ozzine genj donj k'Izirayel an ti'n ziki buliko ki siido Babiloon.

¹² Aame donj k'Izirayel an ti'n ziki buliko ki siido Babiloon manj, Yekoniyas y'a t'ehe Salatiyel, Salatiyel y'a t'ehe Zorobabel. ¹³ Zorobabel y'a t'ehe Abbiyut, Abbiyut y'a t'ehe Eliyakim, Eliyakim y'a t'ehe Azor. ¹⁴ Azor y'a t'ehe Sadok, Sadok y'a t'ehe Asim, Asim y'a t'ehe Eliyut. ¹⁵ Eliyut y'a t'ehe Eliyazar, Eliyazar y'a t'ehe Matan, Matan y'a t'ehe Yakup. ¹⁶ Yakup y'a t'ehe Yusup kule ki Mariyam, tode ere t'a ehe Isa, yonj an di y' waaku Almasi Raa yi biire.

¹⁷ Injkino manj an di gize ita mongidagi koomat makumu pide, iise ti Ibirayim bini Dawut. Sanj ita mongidagi koomat makumu pide, iise ti Dawut bini sokiyo donj k'Izirayel ki siido Babiloon. Sanj ita mongidagi koomat makumu pide, iise ti sokiyanj ki siido Babiloon bini ehiyo k'Almasi Raa yi biire.

Ehiyo k'Isa Almasi

¹⁸ Kun ollo t'urzi tuuku an d'ehe Isa Almasi me. Mariyam ere t'a yi t'eha gette tod' t'ibire Yusup. Wo ki poone an di koona boy botto genj, ti-ti ziida mahuwe ti toogo k'Unde Kamilenj ki Raa. ¹⁹ Yonj Yusup kule k'ebiratu genj yonj wede ki diine, yi ki dehu y'a ki ti waare ye, injkino manj y'a dihe y'a t'arga ti tuddutu kanj mookiko. ²⁰ Aame y'ilke injkino manj, maaleeka ki Galmeega Raa y'a y'uuna kanj suniye wo yi di ruute, y'ede: «K'ollo, Yusup kee wede ti biza bumbu Dawut, kee k'orgide ye, ki ti soodo ere k'ebiraya Mariyam te, kono ulo wede ti t'eha genj yonj y'ettiyo t'urzi toogo k'Unde Kamilenj. ²¹ Tod' t'a t'eha ulo wo k'a yi waaka

sundí Isa*, kono yoŋ geŋ y'a utta doŋzi ti oldfikadaŋ.»

²² Sulđi pay geŋ a iina kono a-t'ette a ono doŋ Galmeega Raa yi ruute ti kaaga ti bize nebi, y'ede:

²³ «Kun ollo, uto koŋso t'a seeda mahuwe wo t'a t'eha ulo, an di y' waaka sundí Emanuwel†.»
Suma gette i-kaza «Raa ti kine».

²⁴ Aame Yusup yi t'inne maŋ, y'a t'ize munda wede maaleeka ki Galmeega Raa yi-ruute y'aase, y'a ti ziida edđi Mariyam te. ²⁵ Wo yi k'iide tuddutú ye bini t'a t'eha ulo wede Yusup y'a yi wiike sundí Isa.

2

Doŋ suuniyo moldali

¹ Isa an y'ehe a Betilehem geeger ki siido Ziide, aame geŋ Erod yoŋ mozigo. Isa an ti y'ehe maŋ, doŋ suuniyo moldali an d'iido ti kese peedo ge-koliyo, an d'iiney a geeger Zeruzalem ² wo an tunde duwo, an'de: «A too me mozigo Yawudiyagi wede an ehe me? Kaye ay wullo moolayi ti kese peedo ge-koliyo wo ay iido ay i d'ottila.» ³ Aame mozigo Erod y'illiga rabila gettiyo maŋ, y'a iddira ti doŋ geeger Zeruzalem pay a itadi. ⁴ Inkinno maŋ y'a-tusse kane deero doŋ sedeke ti doŋ suuniyo k'oogoro doŋ adda siido gette pay, wo y'anni tunde, y'ede: «A too me Almasi Raa yi biire, an di y' t'ehay me?» ⁵ Kane an i di ruute, an'de: «A Betilehem siido Ziide, kono enno ono doŋ nebi yi riine ti kaaga adda mattup ki Raa, y'ede:

⁶ «Wo kune doŋ ki geeger Betilehem siido Ziide, derec geegirgun tod'te neŋko a ki jiire ye ti diine geegiryagi ki Ziide me», kono ti tode i d'adfa mozigo y'a dokka doŋzó Izirayel*.»

⁷ Inkinno maŋ mozigo Erod y'anni wiike doŋ suuniyo moldali geŋ kaŋ ombide, kono y'a sedde mekk'ono, y'ede: «T'ume muno moole y'udfo, kun yi wulle me?»

⁸ Maŋ y'an di'n igibe ki Betilehem, y'an di

ruute, y'ede: «Kun'do, ulo'ŋ kun yi dehiti ki koduwo, wo aame kun y'uuno maŋ, kun o d'agibi kono nun toŋ maŋ n'a etta ni d'ottilay kay.»

⁹ Aame mozigo Erod y'an ti ruutite inkinno maŋ, doŋ suuniyo moldali an d'ingile, wo geŋ an di y' wulle sey moole wede an wullo ti kese peedo ge-koliyo geŋ me. Yoŋ ki daanadaŋ yi d'ettiyo d'ettiyo bini y'iiney t'ekki boy wede ulo adda maŋ, y'a t'ihira. ¹⁰ A wolliso ki moole wede an wullo geŋ, addaŋ a uune t'unŋsuwo baadaŋ. ¹¹ Kane an iiney maŋ, an t'iide k'adda boy an d'uuney ulo ti meedi Mariyam wo an di dikke an t'uttila a daana k'ulo. Saŋ maŋ sandupiyagaŋ an t'ihinte, an t'udfo sulđi doŋ an ziko, aakede: dap, sulđi koddiyo eediyadaŋ unŋse wo dunnu sundí mirr zooyayi oone geŋ, an i d'ele a ulo. ¹² Saŋ maŋ Raa y'an di tuuke kuudaŋ kaŋ suniye, y'ede: «Kun kima ye ki tukk' Erod me.» Inkinno maŋ kane an di-gime siidadaŋ t'urzi doolo.

Okko ki siido Misir

¹³ Aame doŋ suuniyo moldali an ingile maŋ, maaleeka ki Galmeega Raa y'a y'uuney Yusup kaŋ suniye wo yi di ruute, y'ede: «Yusup kesiko ki t'oozo, ki t'ambo ulo ti meedi, kun t'ombo ki siido Misir. Kun di lekki bini onniyo ere n'a di roota, kono mozigo Erod yi y' deha ulo ki t'owwadi.» ¹⁴ Inkinno maŋ a didfo gettiyo batum Yusup y'a t'iiziga, y'a t'umbe ulo ti meedi, an t'umbe ki siido Misir. ¹⁵ A siido Misir gette an di likko bini unto ki mozigo Erod, geŋ a iina kono a-t'ette a ono doŋ Galmeega Raa yi ruute ti kaaga ti bize nebi, y'ede: «Uló'ŋ n'a ti y' wiiko y'a t'udfo ti siido Misir me†.»

T'owwo k'inŋi a geeger Betilehem

¹⁶ Aame Erod yi zuune doŋ suuniyo moldali an ti y' mibilde maŋ, y'a gulkuwe baadaŋ. Maŋ y'an di ruute a asigiryagi an di-t'ide a Betilehem ti illiyagi doŋ i ti duule geŋ, inŋi kuuli pay doŋ k'ozzine sire a diigo. Ozzinagi sire geŋ a-t'iide t'ume wede doŋ suuniyo moldali an i

* **1:21** 1.21 Isa ti ono Yawudiyagi, Zozuwe, i-kaza «Raa y'elo uttiyo.» † **1:23** 1.23 Kun wollo adda mattup ki

Ezayi 7.14. * **2:6** 2.6 Kun wollo adda mattup ki Mise 5.1. † **2:15** 2.15 Kun wollo adda mattup ki Oze 11.1.

ruute moole y'udde. ¹⁷ Geŋ inŋkino a iina kono a-t'ette a ono doŋ Raa yi ruute ti kaaga ti bize nebi Zeremi, y'ede:

¹⁸ «Duwo an d'illiga tarkuuse ki d'ollite mōolo baadaŋ a geeger ki Rama‡.

To Rasel§ ti mōolo k'inñitú, wo an ti selliyo toŋ ti k'oyyiso ye, kono inñitú an t'inda*.»

Kama ki siido k'Izirayel

¹⁹ Saŋ mozigo Erod y'inda maŋ, maaleeka ki Galmeega Raa y'a y'uuney Yusup kaŋ suniye a siido Misir, yi di ruute, ²⁰ y'ede: «Ki t'oozo, ki t'ambo ulo ti meedí, kun di kama ki siido k'Izirayel kono doŋ i dehu tōwwo k'ulo geŋ an t'inda.» ²¹ Inŋkino maŋ Yusup y'a t'iiziga, y'a t'umbe ulo ti meedí, an di-gime ki siido k'Izirayel. ²² Aame Yusup y'iiney a siido k'Izirayel maŋ, y'a illiga rabila ki mozigo wede i gili a siido Ziide geŋ, yoŋ ulo ki Erod sundí Arkeleyus. Aame geŋ orgiso t'a yi ziida k'ettiyo k'adda siido Ziide me. Maŋ Raa yi di tuuke kuudí kaŋ suniye, t'ume geŋ y'a inŋgile ki siido Galile. ²³ Y'iide'ŋ y'a-guune a geeger sundutú Nazaret. Geŋ a iina kono a-t'ette a ono doŋ Raa yi ruute ti kaaga ti bize nebiyagi, y'ede: «Yoŋ an di y' waaka wede ti geeger Nazaret.»

3

Kazita ki Zaŋ Batis

(Markus 1.2-6; Lik 3.1-6; Zaŋ 1.19-23)

¹ Saŋ ozzinagi k'ita maŋ, Zaŋ Batis geŋ y'a t'iide k'adda balda ki siido Ziide wo y'a iise kazita, yi d'eesiyo: ² «Kun ti kama lekkiyagun kono Moziko Raa t'iina goppon.» ³ Zaŋ geŋ yoŋ wede nebi Ezayi y'a ruute taayadí ti kaaga, y'ede:

«Doŋ an d'ollige golla ki wedusu yi d'ollite adda balda, yi d'eesiyo:

Kun i t'okkon urzi Galmeega, erkiyagi kun i ti'n okkon ki diine d'elele*.»

‡ **2:18** 2.18 Rama, tod'te geeger ki doŋ biza bumbu k'Epirayim yoŋ ulo Yusup mogadí Rasel ere Yakup, tod'te t'awwa Zeruzalem suma kubbaara koomat makumu sire goppon ti Betilehem. § **2:18** 2.18 Rasel, gette tod'te moga k'Epirayim, wo aa meede ki doŋ k'Izirayel pay. Wo inŋkino a onniyo ere doŋ pay an mōolo k'inñizan i t'inda geŋ aa i mōolo tode Rasel batum. * **2:18** 2.18 Kun wollo adda mattup ki Zeremi 31.15. * **3:3** 3.3 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 40.3. † **3:11** 3.11 Uwwo: I-kaza ise yi'n di'n ise kamileŋ, ise booro Raa.

⁴ Zaŋ geŋ kallayí y'ossiyo an indigo k'ilali zinzo, wo ser a tooni ki golmodo. Ombadí gannoori ti madde. ⁵ Inŋkino maŋ doŋ baadaŋ ti geeger Zeruzalem, ti siido Ziide gette pay, wo ti siido ere a biza k'oooye Zurden gette pay an d'ettiyo tukki Zaŋ. ⁶ An t'oodibe addaŋ a urzi k'oldfikadaŋ a d'aana d'uwu pay, wo yoŋ yi-ti'n suyyiso batem adda k'oooye Zurden.

⁷ Aame Zaŋ yi wulle kane Pariziyen ti Saduseyen baadaŋ an'tiyo tuddí kono y'a ti'n suyye batem maŋ, y'an di ruute, y'ede: «Kune doŋ ulpi aakede maŋkikagi! Wee wee un gize urzi wede kun t'alda ti booro ki Raa ere ettiyo goppon te? ⁸ Inŋkino maŋ kun iso naabo ere beehiye, geŋ a kize kun ti gime lekkiyagun. ⁹ Wo kun roote ye adda k'addugun: "Kaye mugiyey Ibirayim me", kono kun t'alda ti booro Raa te. Wo kun ollo n'un di rooto: Ti mongali en miŋ, Raa y'aane yi d'adde d'uwu a t'ise ita k'inñi k'Ibirayim me. ¹⁰ Ankenno booro Raa i guute goppon, tod'te aa wede yi t'umbe ulpaasi y'a-dokkida inda ti sondayzaŋ pay: Undumu tuuku yi k'ehiyo inñi beehiye ye maŋ, an di-d'ekka an di sedda adda k'uwwu mendí. ¹¹ Nuŋ n'unni suyyiso batem t'ahu kono a kize kun ti gime lekkiyagun, wo de wede ettiyo k'itadó geŋ yoŋ toogo yi jiiire nuŋ, wo nuŋ ni k'iide n'a ki t'oddiipe tobiyagi ye. Yoŋ y'unni suyya batem t'Unde Kamileŋ wo ti uwwu†. ¹² Wo yoŋ y'a d'ekka booro aakede wedusu yi t'umbo munda ki solde a beezí, y'a silda koduwo, inñi yi-t'oba giyye, wo odfo y'a t'ogga mentú adda k'uwwu ere i k'unto ye.»

Suyyiso batem k'Isa

(Markus 1.9-11; Lik 3.21-22; Zaŋ 1.29-34)

¹³ Inŋkino maŋ ti siido Galile Isa y'a iide ki tukki Zaŋ a biza k'oooye Zurden kono Zaŋ y'a ti y' suyye batem. ¹⁴ Aame geŋ Zaŋ y'a dihe y'a-tooge, wo yi di ruute,

y'ede: «Nuñ min a ni suyye batem kee, de mummino kee ki d'ettiyo ki tukki nuñ n'a ki suyye batem me?»¹⁵ Wo de Isa yi di'n gime onamí, y'ede: «Ankenno kee k'oyyo ki ti'n suyyi batem, kono t'urzi enno kine in d'ise suldi don pay ki diine a-t'ette a naabo ere aa Raa yi dehu.» Injino man Zan y'a iyye y'a ti y' suyye batem.¹⁶ Aame Isa yi ti y' zuyye batem wo y'adfiya t'adda k'ahu man, a kaamiki kandaane a t'ihina wo y'a wulle Unde Raa ti deegu ti kandaane aa deere t'a di guune a tuddi.¹⁷ Wo duwo an d'illiga golla ettiyo ti kandaane t'a ruute, t'ede: «En Ulo nuuno ni y' giyye baadan, ulbo unse ti yode me.»

4

Naamiya daggiya k'Isa

(Markus 1.12-13; Lik 4.1-13)

¹ San man Unde Raa t'a-di t'iide Isa k'adda balda kono Meeda siitandani t'a yi naame daggiya.² Y'a likke diddo ada pide onnu ada pide daa k'ombo, man mosogo t'a yi ziida.³ Meeda siitandani t'a d'iide sirpadi kono t'a yi naame daggiya, wo ti di ruute, t'ede: «Aame kee Ulo Raa kotto man, k'elo urzi a mongali en a-kime ombo.»⁴ Wo Isa yi di'n gime onamtú, y'ede: «Kon te m'ollo, ono en an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: "Lekkiyo wedusu tod'te t'urzi k'ombo bizi danjal ye, wo t'urzi k'ono don pay adfiya ti bize Raa*."»

⁵ Tin gen Meeda siitandani t'a-di t'iide Zeruzalem geeger ere kamilen, t'a-ti y' ziipe t'ekki Boy Raa a ume wede awwa,⁶ wo ti di ruute, t'ede: «Aame kee Ulo Raa kotto man, t'awwa gen k'oldi k'a zabba siido, kono ono en an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de:

“Raa y'an di roota maaleekiyagi kono kee, wo an gi di seeda beezan kono k'a t'alda zondá a ki t'oggo ekki mukkolo ye†.”»

⁷ Isa yi di ruute, y'ede: «M'ollo, ono en an riine sey ti kaaga adda mattup ki Raa,

* **4:4** 4.4 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 8.3.

‡ **4:7** 4.7 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 6.16.

* **4:16** 4.16 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 8.23; 9.1.

an'de: “Kee Galmeega Raazá ki y' naame ye‡.”»

⁸ San man Meeda siitandani t'a-di t'iide sey k'ekki mukkolo sohoru a jiire, wo ti di gizite moziko duniya pay ti laalatú,⁹ wo ti di ruute, t'ede: «Suldi en n'a di t'ela pay a kee, aame ki-dikka wo k'o uttila man.»¹⁰ Injino man Isa yi di ruute, y'ede: «Meeda siitandani, mi ledfo ti tuddo me! M'ollo, ono en an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: “Kee k'ottilo a Galmeega Raazá, wo gen a yode danjal ki naabo me§.”»¹¹ Aame gen Meeda siitandani t'a y'iili. San man maaleekiyagi an a d'iide sirpadi wo an i di naabiya.

Eesiyo naabo k'Isa a siido Galile

(Markus 1.14-15; Lik 4.14-15)

¹² Isa y'illiga Zan Batis an ti y' ziida dangay man, aame gen y'a t'iide ki siido Galile.¹³ Y'iiney man y'a ki likke ye a Nazaret me, y'a ingile y'a likke a Kaper-nayim, geeger ere a biza bar ki Galile adda siido Zabilon ti Nepitali.¹⁴ Gen a iina kono a-t'ette a ono don nebi Ezayi yi ruute ti kaaga, y'ede:

¹⁵ «Kune don siido Zabilon ti Nepitali, goppon ti biza bar ki Galile, ti dar k'ooye Zurden ki kese peedo k'ooriyo, siido Galile gette, i lekkiyo kane don Yawudiyagi ye.

¹⁶ Kane don i lekkiyo adda zimolo gen an wulle toore Raa. Kane don i lekkiyo adda k'undiso k'unto gen

toore Raa y'an da t'an gili*.»

¹⁷ T'ume gen Isa y'a iise kazita k'ono, yi d'eesiyo: «Kun ti kama lekkiyagun kono Moziko Raa t'iina goppon.»

Sanalliyagi don ki poone

(Markus 1.16-20; Lik 5.1-11)

¹⁸ Onniyo soo Isa yi sooru a biza bar ki Galile, man yi d'uune zamba sire, Simo wede an yi waaku sundi soo te Piyer, ti leemadi Andire. An kakkiya lebidfo k'adda bar kono kane naabadan sawwiya

† **4:6** 4.6 Kun wollo adda mattup ki Soom 91.11-12.

§ **4:10** 4.10 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 6.13.

puuni. ¹⁹ Maŋ Isa y'an di ruute, y'ede: «Kun ni daani, wo nuŋ n'un di'n isa doŋ dehu tu d'uwu kono an d'etto k'urizizó.» ²⁰ A kaamiki lembidagan an d'iili, an di y' diine. ²¹ Tin geŋ Isa y'a iide ki daana maŋ, yi d'uuney zamba sire ti doolo, Zak ti leemadí Zan inŋi Zebede, kane adda tooko ti meegan Zebede an okkime lembidagan. Maŋ Isa y'a ti'n wiike. ²² A kaamiki, tooko ti meegan an d'iili wo kane an di y' diine.

Isa ti doŋ duuru

(Markus 1.39; Lik 4.44; 6.17-18)

²³ Saŋ maŋ Isa yi soorutu adda siido Galile gette pay, yi dooyisito d'uwu adda boyd'i doŋ Yawudiyagi ge dooyiso, y'an kazita Rabila Majjaanawa ki Moziko Raa wo y'an d'eliyo beeko a doŋ pay eeni wo a doŋ pay an d'ede ita k'eeni tuuku toŋ maŋ. ²⁴ A naabadí gette, Isa sundí t'a iile adda siido Siiri gette pay, inŋino maŋ d'uwu an i-d'ettiyo ti kane doŋ pay an d'ede ita k'eeni tuuku toŋ maŋ wo ti doŋ eeni yi ti'n dabirsa baadan, aakede: doŋ an d'ede siitandani a eedan, ti doŋ an d'ede amputput wo doŋ ruŋguyun. Geŋ Isa y'an d'eliyo beeko. ²⁵ Doŋ duuru baadan an di y' daaniya, wo kane geŋ an iido ti siido Galile, ti siido sundutú Geegiryagi Koomat, ti geeger Zeruzalem, ti siido Ziide wo ti dar k'ooye Zurden ki kese peedo ge-koliyo.

5

Unsuwo ere ki kotto

(Markus 3.13; Lik 6.12-13,20)

¹ Aame Isa yi wulle doŋ duuru baadan geŋno maŋ, y'a di gili eego kesse y'aguune. Kane sanalliyagi an a-t'iide k'ume yode, ² maŋ y'a t'ihina bizí, y'an di'n iise dooyiso, y'ede:

³ «Unsuwo a kane doŋ i ki t'iide an ki t'ambe eedan a daana Raa ye, kono Moziko Raa tod'te ki kane.

⁴ Unsuwo a kane doŋ i moolo, kono kane geŋ Raa y'a ti'n sella.

⁵ Unsuwo a kane doŋ biza k'ulban tasse, kono kane geŋ an t'ooney siido ere Raa yi ruute y'an t'eley.

⁶ Unsuwo a kane doŋ mosogo wo ôrme a urzi lekkiyo ere ki diine aa Raa yi

dehu, kono kane geŋ mosigadan ti ôrmayan Raa y'an ti'n t'ida.

⁷ Unsuwo a kane doŋ an isiyo adde koduwo a d'uwu, kono kane geŋ Raa y'an d'isa adde koduwo kay.

⁸ Unsuwo a kane doŋ ele tuddan pay a Raa, kono kane geŋ Raa an di y' wolley.

⁹ Unsuwo a kane doŋ i dehu urzi toose y'a koone a diine d'uwu, kono kane geŋ Raa y'anni waaka inŋizí.

¹⁰ Unsuwo a kane doŋ an i dabirsa kono an isiyo munda wede ki diine aa Raa yi dehu, kono Moziko Raa tod'te ki kane.

¹¹ Unsuwo a kune aame d'uwu an unni kaldita, an unni dabirsa wo an lohito ita k'ono doŋ pay ulpi a eggun, kono kun ziipe addugun a nuŋ. ¹² Kune ulbugun un iso unse, kun lekko t'unsuwo kono munda wede Raa yi dehu y'un t'eley geŋ, yon baadan y'unni delliyo a kandaane. Geŋ inŋino kay an'ni dibire nebiyagi doŋ ti kaaga i t'ingile ti kune me.»

Sumade wo toore

(Markus 9.50; 4.21; Lik 14.34-35; 8.16; 11.33)

¹³ «Kune aakede sumade ki duniya, wo de aame sumade geŋ unsuwadan i t'ize umbo maŋ, kaŋ mummino k'an ise unse sey me? Kane geŋ unse ye, ki sebbiyo mendan a disse, d'uwu an d'on'yilse.

¹⁴ Kune aakede toore ki doŋ duniya. Aame an iiziga geeger eego kesse maŋ, i ki t'ombida ye. ¹⁵ Wo aame k'a t'uyye pitila maŋ, k'a ki t'ossibe bogoro ye. Ki too maŋ k'a ti dodde t'awwa, kono tod' t'a toore a kane doŋ pay adda boy. ¹⁶ Geŋ inŋino kay, kune toŋ kun di toore a daana d'uwu me, kono aame an wulla naabagun ere beehiye kun isiyo gettiyo maŋ, an di t'imma Meegugun Raa a kandaane.»

Dooyiso a urzi k'oogoro

¹⁷ «Kun elkiyo miŋ nuŋ n'iido kono oogoro Muusa ti dooyiso nebiyagi, n'a ti'n t'ide ko? Aha! Nuŋ n'iido kono n'a ki ti'n t'ide ye, wo n'iido n'a-t'ise itadan a t'adde kereŋ. ¹⁸ Derec inŋino wo n'un

di rooto: Ki poone kandaane ti siido an t'engila geñ, t'adda k'oogoro ette ise arku raaniya soo wede ñenku a jiire, ise guttiye soo tonj i ki dagga ye, geñ inkiño bini suldi pay geñ an t'engila. ¹⁹ Kono kamo, wede tuuku urzi k'oogoro wede ñenku a jiire geñ yi ti y' diipida wo yi duuya duwo an d'ise inkiño mañ, yode geñ Raa y'a ti y' deega ñenku a ceera a Mozikadi me. Wo de wede tuuku urziyagi k'oogoro geñ yi ti'n sooru eego wo yi dooyiso duwo an d'ise inkiño kay mañ, yonj geñ Raa y'a y'isa goole a Mozikadi me ²⁰ Kono kun ollo, n'un di rooto: Aame lekkiyagunj ere ki diine gette, ti ki jiira ere ki donj suuniyo k'oogoro ti Pariziyen ye mañ, ki kotto Moziko Raa kun ki t'etta ye.»

Dooyiso a urzi kulkuwo
(Markus 11.25; Lik 12.57-59)

²¹ «Kune kun illiga an ruute a mongidaginj ti kaaga, an'de: “Ki t'owwo wedusu mirsi ulu*”, soñ an'de: “Wede y'iida bakadi mirsi mañ, yonj geñ an di-t'etta k'ume booro†.” ²² Wo kun ollo, nuñ n'un di rooto: Wede tuuku yi ti kulkuwa ti leemadi mañ, yonj geñ an di-t'etta k'ume booro. Wede yi gilda leemadi: “Ulsu!” mañ, yonj geñ booradi a daana deero donj booradinj. Wede yi gilda leemadi: “Maade!” mañ, yonj geñ an ti y' sedfa adda k'uwwo ere ki dabar. ²³ Aame de kee k'ette eliyo sedefe k'adda Boy Raa, wo a ume sedefe geñ k'ilke leemada id'ede kulkuwo ti kee mañ, ²⁴ sedikada ki oolo a ume genno, k'okko ki y'oonoy leemada me, kun t'okkiyi doo minj, sañ k'a-kami k'a t'ela sedikada a Raa kollo.

²⁵ Aame ti leemada un ede ono, wo kune a urzi kun ette k'ume wede booro botto geñ, ti yode ono kun ti'n oodo. Para mañ leemada geñ y'a-da t'iida k'ume wede booro mañ, wede booro y'an gi di t'eley a bey k'asigiryagi, wo kane an ki ti t'eley dangay. ²⁶ Derec inkiño wo n'a di rooto: T'ume geñ ki ki t'adfa ye, daa ki munda wede an dehu k'an ki y'ela pay ye

mañ, tammiyagi donj sunni sunni tonj an a-k'oola ye.»

Dooyiso a urzi moone t'ere bakada ise ti kule bakatu
(Matiye 18.8-9; Markus 9.43,47-48)

²⁷ «Kune kun illiga an ruute ti kaaga, an'de: “Ki moone t'ere bakada ise ti kule bakatu ulu‡.” ²⁸ Wo kun ollo, nuñ n'un di rooto: Wede tuuku yi wulla ere bakadi wo addi iba a tode mañ, yonj geñ adda k'addi aa yi-t'udige baa. ²⁹ Aame de ersada k'ammade t'a-da t'ettiyo k'adda k'oldiko mañ, k'a t'oodo mentu k'a sedfo dokki ti kee. Beehiye i jiire a kee, moka soo ki tudda i digge bee minj, tudda pecek an ki ti sedfey adda k'uwwo. ³⁰ Wo aame de beezá wede k'ammade y'a-da t'ettiyo k'adda k'oldiko mañ, k'a-defko mendí k'a sedfo dokki ti kee. Beehiye i jiire a kee, moka soo ki tudda i digge bee minj, tudda pecek ti-t'etey k'adda k'uwwo.»

Dooyiso a urzi peeriyo
(Matiye 19.7-9; Markus 10.4-5,10-12; Lik 16.18)

³¹ «Soñ an ruute ti kaaga, an'de: “Aame wede yi-peere eddi mañ, yi di defke mattup ki peeriyo yi di t'ele a beytu i-kaza tod'te peeriyo§.” ³² Wo kun ollo, nuñ n'un di rooto: Ki peeriyo k'erewo ulu, wo wede yi peere eddi geñ, aame ti moone ti kule bakatu dangal! Para mañ yi ti peeriyo geñ, yi ti t'eliyo a moone ti kule bakatu, aame tod' ti ziida mañ. Wo wede i seeda erewo ere peeriyo gette, Raa yi yi woliyo yonj wede i moone t'ere bakadi.»

Dooyiso a urzi namiya tudde

³³ «Kune kun illiga sey an ruute a mongidaginj ti kaaga, an'de: “Munda wede k'a ti nime tudda geñ, ki t'oodiba eeda ye, k'a ti y' dango munda wede k'a ti nime tudda a daana Galmeega Raa geñ me*.” ³⁴ Wo kun ollo, nuñ n'un di rooto: Kun nama tuddugunj ye tak: Ti kandaane kun nama tuddugunj ye, kono yonj geñ kaakido moziko Raa. ³⁵ Ti siido

* 5:21 5.21 Kun wollo adda mattup ki Egzod 20.13. † 5:21 5.21 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 17.8.

‡ 5:27 5.27 Kun wollo adda mattup ki Egzod 20.14 wo Deeterenom 5.18. § 5:31 5.31 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 24.1. * 5:33 5.33 Kun wollo adda mattup ki Lebitik 19.12 wo Nombire 30.3.

kun nâama tuddugun ye, kono tod'te ume yi d'obe zonđi. Ti Zeruzalem kun nâama tuddugun ye, kono tod'te geeger ki Raa mozigo goole. ³⁶ Ti eggun toŋ kun nâama tuddugun ye, kono wedusu geŋ ililso k'eedi soo toŋ yi k'aane yi ki t'ise tuwarwa ye gammilawa ye. ³⁷ Aame munda kun isa maŋ, kun'de "Eyye, ay isa" daŋŋal, wo munda kun k'isa ye maŋ, kun'de "Aha, ay k'isa ye" daŋŋal. Ono doŋ kun rootiyo ti doolo geŋ ettiyo t'urzi Mohita k'oldiko.»

Dooyiso a urzi kama k'oldiko ere an a ize
(Lík 6.29-30)

³⁸ «Kune kun illiga an ruute ti kaaga, an'de: "Wede yi tuuka ersa bakadi maŋ, ki yode an i di tooka kay, wede yi t'iira sinta bakadi maŋ, ki yode an i di t'ooro kay†." ³⁹ Wo kun ollo, nuŋ n'un di rooto: A wede y'a ize ulsu geŋ, kee ki-ti dooze ye. Aame wede yi ki diine a tobbisada k'ammade ki bita maŋ, ki kama tobbisada ere ki geelo toŋ y'a ki ti daaŋa. ⁴⁰ A wede i dehu y'a-di t'ette k'ume wede dekkiyo booro kono y'a t'amba kallaya wede neŋku t'adda maŋ, ki-oolo kallaya wede goole toŋ y'a t'ambo pay. ⁴¹ Aame wede yi-k'isiyo ki toogo i-d'ede attidi yi dehu k'a di y' t'igibo suma kubbaara soo maŋ, k'a y'agiba kubbaara sire. ⁴² Wede yi tonđiyo munda ti beezá maŋ, ki eelo, wo wede yi tonđiyo see ti beezá maŋ, ki-tooge ye.»

Kun geyyo doŋ k'adugun
(Lík 6.27-28,32-36)

⁴³ «Kune kun illiga an ruute ti kaaga, an'de: "Ki geyyo bakada‡ wo aduzá ki koogor." ⁴⁴ Wo de kun ollo, nuŋ n'un di rooto: Kun geyyo kane doŋ ti kune adu, wo kun tondo Raa ki doŋ unni dabirsa. ⁴⁵ Aame kun isiyo inŋino maŋ, kun t'isa inŋi ki Meegugun Raa a kandaane. Derec, yoŋ yi koliyo peedadi a tukki doŋ bundiđi wo a tukki doŋ beehiye pay, yi koppiyo mizzi a doŋ ki diine wo a doŋ ki diine ye pay. ⁴⁶ Aame kun geyyiso doŋ unni geyyiso daŋŋal maŋ, munda

wede Raa yi dehu y'un t'eley geŋ kun di y' t'ooney dey ko? Derec, doŋ sedfu jibaaye kane batum toŋ an isiyo inŋino kay. ⁴⁷ Aame kun eesiyo zembagun daŋŋal maŋ, geŋ munda wede ki kune i t'ihina siidi too me ti doŋ ongo me? Derec, kane doŋ Yawudiyagi ye batum toŋ an isiyo inŋino kay. ⁴⁸ Inŋino maŋ kun t'iso doŋ derec ki diine baa, aakede Meegugun Raa a kandaane toŋ yoŋ derec ki diine.»

6

Dooyiso a urzi k'eliyo a doŋ an k'ede munda ye

¹ «Kun koono mentikagi kono a urzi daaniya Raagun geŋ, kun ise bitin bitin a daana duwo an un gi di'n wolle ye. Para maŋ munda wede Meegugun Raa a kandaane yi dehu y'un t'eley geŋ, kun ki y' t'oone ye. ² Inŋino aame ki-t'ele munda a wede i-k'ede munda ye geŋ, ki koppe darru ye, aakede doŋ bizaŋ sire sire ge d'isiyo a urziyagi geeger wo adda boydi doŋ in di dooyiso. An isiyo inŋino kono duwo an di'n t'imme. Derec inŋino wo n'un di rooto: Kane geŋ munda wede an dehu an t'oono a naabadaŋ, an y'uune baa. ³ Wo ki kee, aame ki-t'ele munda a wede i-k'ede munda ye ti beezá wede k'ammade maŋ, beezá wede ki geelo batum y'a ki suune ye. ⁴ Inŋino maŋ munda wede k'ele geŋ y'a lekke ombide, wo Meegá Raa yi woliyo munda wede k'isiyo kaŋ ombide geŋ me. Inŋino munda wede Raa yi dehu y'a di t'ele geŋ, k'a yi t'ooney.»

Dooyiso a urzi tonđiyo Raa

⁵ «A urzi tonđiyo Raa geŋ, kun ise aakede doŋ bizaŋ sire sire ge d'isiyo ye. Kane an geyyiso tonđiyo Raa kaŋ ohire adda boydi doŋ in di dooyiso wo a urziyagi k'okkime, kono duwo an di'n wolle. Derec inŋino wo n'un di rooto: Kane geŋ munda wede an dehu an t'oono, an y'uune baa. ⁶ Wo ki kee, aame ki dehu k'a tonde Raa maŋ, ki t'odo adda biino moonizá, biza k'a-t'appa wo k'a tondo

† 5:38 5.38 Kun wollo adda mattup ki Lebitik 24.19-20.

‡ 5:43 5.43 Kun wollo adda mattup ki Lebitik 19.18.

Meegá Raa yon ede a ume ombide geŋ me. Wo Meegá Raa yi wolliyi munda wede k'isiyo kaŋ ombide me. Inŋkino munda wede Raa yi dehu y'a di t'ele geŋ, k'a yi t'ooney.

⁷ Aame kun ton-diyo Raa maŋ, ono kun'ni doolite ye, aakede kane doŋ Yawudiyagi ye ge d'isiyo me, kono an elkiyo an bobbiso baadaŋ geŋ Raa y'an olliga. ⁸ Inŋkino kun dooze kane ye, kono Meegugun Raa yi suune munda wede kun dehu a urzi lekkiyagun, ki poone kun di y' tonda geŋ me. ⁹ Inŋkino maŋ kun tondo Raa kino:

Meegey wede a kandaane,
kee k'iso duwo pay an di suune kee Raa
kamileŋ,

¹⁰ Mozikadá k'a-di t'edi.
Munda wede addá i dehu k'aase a siido
ette, ki y'iso aakede ki d'isiyo a
kandaane.

¹¹ Anki kee k'ay eeli ombadey ere ay di
t'ide.

¹² K'ay t'isi tambobino a munda wede
ulsu ay ize a kee,
aakede kaye toŋ ay an t'ize tambobino a
kane doŋ ay ize munda ulsu kay.

¹³ K'ayn'ooli adda naamiya daggiya i
ceera eedey ay t'etta adda k'oldfiko
ye,
wo de k'ay ti'n adfi ti bey Mohita
k'oldfiko.

[Geŋ moziko, toogo wo tamma, kane pay
ki kee ki daayum. Eyye.]

¹⁴ Inŋkino maŋ, aame a doŋ a ti doopide
a onamgun geŋ tambobino kun an t'isiyo
maŋ, Meegugun Raa a kandaane toŋ, y'un
t'isa tambobino kay a munda wede kun
a ti doopide me. ¹⁵ Wo de aame a doŋ
a ti doopide a onamgun geŋ tambobino
kun an k'isiyo ye maŋ, Meegugun Raa
toŋ y'un k'isa ye kay tambobino a munda
wede kun a ti doopide me.»

Dooyiso a urzi lekkiyo daa k'ombo

¹⁶ «A lekkiyagun onniyo muno kun
lekkiyo daa k'ombo geŋ, kun ti y'ise ume
k'edagun zimolo aa doŋ bizaŋ sire sire ge
d'isiyo ye. Kane an ti'n neeriyo edayan
kono duwo an di'n wolle kane onniyo
muno an lekkiyo daa k'ombo. Derec
inŋkino wo n'un di rooto: Kane geŋ munda

wede an dehu an t'oona, an y'uune baa.
¹⁷ Wo kee aame onniyo muno ki lekkiyo
daa k'ombo maŋ, edaya ki t'opilo wo eeda
k'a t'assigo egey, ¹⁸ kono duwo an ki di
suune ye kee onniyo muno ki lekkiyo daa
k'ombo me. A suune Meegá Raa danŋal
yon ede a ume ombide geŋ me, wo yon
Meegá Raa yi wolliyi munda wede k'isiyo
ombide me. Inŋkino munda wede Raa yi
dehu y'a di t'ele geŋ, k'a yi t'ooney.»

Laale wede a kandaane (Lik 12.33-34)

¹⁹ «Kun t'okume ye laale a siido ette,
kono a eŋ amma ti dibe an t'ooma pay,
a eŋ doŋ k'oogire an di tooka ti boy wo
an di sika. ²⁰ Ki too maŋ kun okumo
laale a kandaane, a ummey amma ti dibe
umbo, a ummey doŋ k'oogire umbo a-
tooka boy wo an di sika me. ²¹ Derec, a
ume wede laalayá yi lekkiyo geŋ, addá'ŋ
toŋ anŋeŋŋo.»

Toore ki tudde (Lik 11.34-36)

²² «Eda kane aa pitila ki tudde. Aame
edayá kane bee maŋ, tuddá pay gette
adda toore. ²³ Wo aame edayá geŋ kane
bee ye maŋ, tuddá pay gette adda zimolo.
Inŋkino aame toore wede a-d'ede geŋ i
t'ize zimolo maŋ, geŋ kee adda zimolo ere
dil baa.»

Naabo a galmaawi sire umbo (Lik 16.13)

²⁴ «Wenda soo toŋ umbo a aane a naabe
ti galmaawi sire me, ise maŋ soŋ y'a
y'olmida wo y'a-geyye soo me, wo ise
maŋ y'a di kette ti wede soo me wo soŋ y'a
yi kiigira. Kun k'aane kun ki ti daane ye,
urzi Raa wo urzi soŋko sirwan pay me.»

Zaapu k'adde a Raa (Lik 12.22-31)

²⁵ «Geŋ kono k'inŋkino n'un di rooto:
Kune a lekkiyagun ulbugun un t'oode ye
a urzi k'ombo wo a urzi sobo me, ise a
urzi k'ossiyo ere ki tuddugun toŋ maŋ.
Ki kotto lekkiyagun ere kun lekkiyo ette
ti jiire ombo, wo tuddugun ti jiire ossiyo.
²⁶ Kun wollo embi, an ki korso ye, an
k'aydu ye wo an k'okimso mudu adda
giyagi ye, wo Meegugun Raa a kandaane

yi di'n mod'fiyo. Wo kune ki kotto kun i jiiire kane geŋ taŋ baadaŋ! ²⁷ Wee wee ti diinaguŋ, ti ulbe k'oodiyo wede i-d'ede geŋ, y'aane y'a d'aagila ti kedise soo onniytagi doŋ ki lekkiyadi a duniya eŋ me?

²⁸ Wo de ki moo me ulbuguŋ un d'oodiyo a ossiyo me? Kun wollo bobbo soole adda balda gette, ti d'ohire, ti ki naabiya ye, ti k'isiyo kallagi ye. ²⁹ Wo kun ollo, n'un di rooto: Mozigo Salamoŋ toŋ ti laale wede pay i-d'ede geŋ, yi k'usse ye kalle wede majjaane aakede bobbo soole soo toŋ maŋ. ³⁰ In'kino Raa yi-ti y'ossiyo soole wede adda balda aŋki kuti kutiŋ, wo soggo an t'oggiyo adda k'uwwu mendí. Geŋ taŋ miibi a ceere Raa y'un di'n osse kune batum me! Ki kotto kune zaapu k'adduguŋ a Raa baata. ³¹ In'kino maŋ kune ulbuguŋ un t'ood'e ye, adda k'adduguŋ kun roote ye: "Ay d'ooma moo me?", "Ay siba moo me?" wo "Ay d'ossa moo me?" me. ³² Suldi pay geŋ, daayum i'ni dehu kane doŋ pay i ki suune Raa soo daŋŋal ye geŋno. Wo Meeguguŋ Raa a kandaane geŋ, yoŋ yi suune suldi geŋ kun'ni dehu a urzi lekkiyaguŋ me. ³³ Ki too maŋ kun deho ki poone Moziko Raa wo urzi lekkiyo ere ki diine aa Raa yi dehu, wo saŋ suldi pay geŋ y'un di'n t'ela kay. ³⁴ In'kino maŋ kune ulbuguŋ un t'ood'e ye a munda wede ki soggo me, kono onniyo ere ki soggo gette tod'te t'onniyatú. Onniyo ere soo dabaratú i-tôwwu k'ettú k'ettú.»

7

Ki dekke booro a tukki bakadá ye (Lík 6.37-38,41-42)

¹ «Kun dekke booro a tukki wede tuuku toŋ maŋ ye, geŋ Raa toŋ yi ki dekke booro egguŋ ye. ² Derec, t'urzi wede kun dekkiyo booro a tukki doŋ oŋgo geŋ, Raa toŋ y'a dekke booro egguŋ, wo dooziyo ere kun dooziyo a duwo gette, Raa toŋ y'un ti dooza a kune in'kino kay. ³ Ki moo me ki wolliyu unumu wede adda k'ersa leemadá, wo undumu wede adda k'ersadá ki gi di y'owwiyo ye me? ⁴ De mummino k'a aane ki di roote a leemadá, k'a t'ese: "K'oolo n'a di t'ambo unumu

wede adda k'ersadá enno", wo kacin kee a-d'ede undumu adda k'ersadá me? ⁵ Kee wede biza sire sire, ki t'ambo undumu wede adda k'ersadá doo, in'kino k'a wolla kereŋ, saŋ k'a t'amba unumu wede adda k'ersa leemadá kollo.

⁶ Munda wede kamileŋ a daana Raa geŋ a gede ki-t'ele ye, para maŋ y'aa kima ki tuddá y'a ki ti k'ahita. Dogoro ere zooyatú ooŋe gette kun sedda a daana kinzir ye, para maŋ tode gette y'a-t'oniyilsa mentú.»

Kun tondo ti bey Raa kun t'oono (Lík 11.9-13)

⁷ «Kun tondo wo munda an un t'eela, kun dehu toŋ kun t'oono, kun koppo biza wo an un di-t'ihina. ⁸ Wede tuuku yi tonduyo maŋ, munda an i-d'eliyo, wede yi dehu toŋ, yi d'ooniyo, wo wede yi koppiyo biza maŋ, an i di t'ohine. ⁹ Wee wee ti diinaguŋ aame ulí yi tunde ombo maŋ, yi di t'ele moko me? ¹⁰ Koo yi tunde puuniso maŋ, yi di t'ele miipo me? Aha umbo! ¹¹ In'kino maŋ kune doŋ adduguŋ ulpi toŋ, kun suune eliyu suldi doŋ majjandani a in'niŋuŋ. Wo geŋ taŋ miibi a ceere Meeguguŋ Raa a kandaane y'aane y'an t'ele suldi doŋ majjandani a doŋ i yi tonduyo me!

¹² Suldi doŋ pay kun dehu duwo an un d'ise geŋ, a kane toŋ kun an iso in'kino kay. Geŋ in'kino ita k'ono doŋ pay an riŋe ti kaaga adda mattup k'oogoro Muusa ti doŋ ki nebiyagi me.»

Urzi sire (Lík 13.23-24)

¹³ «Kun t'odo ti biza peryeye. Derec, biza goole geŋ yoŋ urzi wede sooruzi i k'ooŋe ye, y'a-da t'ette k'ume daggiya, wo doŋ baadaŋ an ad'fiya t'urzi geŋno. ¹⁴ Ki kotto biza peryeye geŋ, yoŋ urzi sooruzi ooŋe, y'a-da t'ette k'ume lekkiyo ere ki daayum, wo doŋ baata ad'fiya t'urzi geŋ me.»

Undumu ti in'niŋi (Matiye 7.16-17; Lík 6.44-45)

¹⁵ «Kun koona mentikagi ti duwo doŋ an ti t'isiyo tuddaŋ aa nebiyagi. An'tiyo tudduguŋ kane tasse aa dambami, wo kacin t'adda k'addaŋ kane bundifi aa

sullibagi. ¹⁶ Genj kane kun di'n suune a urzi sooruzan. Inñi k'inda biñ ekk'undumu k'ahimagi ki ki rakke ye, ise inñi tormo toñ ekki woskani ki ki rakke ye. ¹⁷ Injino undumu tuuku beehiye y'a t'ehe inñizi toñ beehiye, wo undumu wede ulsu y'a t'ehe inñizi toñ ulpi. ¹⁸ Undumu wede beehiye yi k'aane yi ki t'ehe inñi ulpi ye, wo undumu wede ulsu yi k'aane yi ki t'ehe inñi beehiye ye. ¹⁹ Undumu tuuku yi k'ehiyo inñi beehiye ye man, yon genj an di dekka an di sedfa adda k'uwwu mendí. ²⁰ Genj injino duwo don an ti t'isiyo tuddan kane nebiyagi kacin nebiyagi ye genj, kun di'n suune a urzi sooruzan.»

Don etta daana Raa
(Lik 6.46; 13.27)

²¹ «Kane don an ni waaku: "Galmeegay, Galmeegay" genj, pay an ki t'etta ye k'adda Moziko Raa te. Wo etta kane don isiyo munda wede Meego Raa a kandaane yi dehu danjalan. ²² A onniyo booro gette don baadan an o di roota, an t'eesa: "Galmeegay, Galmeegay, ki kotto ti sundá ay ruutito ono don Raa y'igibo, ti sundá ay d'ilmito siitandani, ti sundá ay d'izito suldi k'armika baadan de me!" ²³ Injino man n'an di roota kereñ, n'a t'eesa: "Kune toc an wenda n'un ki'n zuune ye. Kun ti ledfo dokki ti tuddo me, kune don isiyo suldi don ulpi!"»

Boydí sire
(Lik 6.47-49)

²⁴ «Injino wede tuuku y'ollige ono don ni rootiyo enno wo yi sooru eego man, yon genj yi deeyiso aa wede i-d'ede elkiso y'a t'iiziga boozí eego pangiragi. ²⁵ Mizzi y'a guppe ti maaye baadan, oydayi an d'úunite i paldita waawiye. Maaye ti bormo genj an di njiya boy genno wo y'a k'iire ye, kono yon itadí an ziipe ekki pangiragi. ²⁶ Wo de wede tuuku y'ollige ono don ni rootiyo enno wo yi ki sooru eego ye man, yon genj yi deeyiso aa wede elkisadí umbo y'a t'iiziga boozí a dolso. ²⁷ Mizzi y'a guppe ti maaye baadan, oydayi an d'úunite i paldita

waawiye. Maaye ti bormo genj an di njiya boy genno wo a ruuge pay.»

Isa yi dooyiso t'urzi k'aaye?
(Markus 1.22; Lik 4.32)

²⁸ Isa y'a ti dinge dooyiso gettiyo man, kane don duuru dooyisadí gette t'an di'n ziiifa, ²⁹ kono yon yi dooyiso ti toogo suuniyo ere ki yode batum, wo aakede ki don suuniyo k'oogoro ge ki dooyiso ye.

8

Eliyo beeko a wede bitide
(Markus 1.40-44; Lik 5.12-14)

¹ Isa yi ti diige t'ekki kesse man, don duuru baadan an di y' diine. ² Injino man i d'ede wede bitide y'a d'iide sirpa k'Isa, y'a-dikke a daanadí wo y'a yi tunde, y'ede: «Galmeeki nun, ki dehu man, k'o eli beeko n'a t'ise kamilen a daana Raa.» ³ Man Isa y'a igibe beezí y'a yi butte, wo y'a ruute, y'ede: «Nun ni dehu, ki t'iso kamilen!» A kaamiki bitidayí a nukkiide, y'a t'ize kamilen. ⁴ Wo Isa yi di ruute, y'ede: «K'ollo koduwo, a munda wede ize en a wenda soo toñ ki rootey ye! Wo de k'odo deddet ki-ti kazoy tudda a wede sedeke y'a ki ti wolley, wo k'a eloy munda ki sedeke aa Muusa y'a ruute adda k'oogoro in d'ise*, kono don pay an di wolle kee k'uune bee.»

Zaapu k'adde ki goole k'asigiryagi
(Lik 7.1-10; Zan 4.46-54)

⁵ Isa y'ette k'adda geeger Kapernayim genj, i d'ede goole k'asigiryagi meeda ki Romen, y'a d'iide sirpa k'Isa wo yid'obe bey, y'ede: ⁶ «Galmeeki nun, wede naabadó eeni, tuddi i t'inda moone a boy, yi dabirsa baadan.» ⁷ Man Isa yi di ruute, y'ede: «Nun n'a etta ni-t'eley beeko te.» ⁸ Wo goole k'asigiryagi yi di'n gime onamí, y'ede: «Galmeeki nun, nun ni k'iide ye k'a ette ki boozó me. Wo t'en minj ki rooto munda soo kono wede naabadó y'a t'oone bee. ⁹ Injino nun batum n'ottilso a don deero t'eedó wo i d'ede asigiryagi don nun goole t'eedan. Aame ni rootiyo a wede soo: "K'odo!" man, genj yi d'engilso. Aame ni rootiyo

* 8:4 8.4 Kun wollo adda mattup ki Lebitik 14.1-32.

a wede doolo: “K’edi!” mañ, geñ yi d’ettiyo. Wo aame ni rootiyo a bulayó: “Naabo ette ki-t’iso!” mañ, geñ yi-ti t’isiyo.»¹⁰ Aame Isa y’illiga ono geñño mañ, y’a ziida gígíri wo y’an di ruute a ñoñ duuru ñoñ i yi daaniya geñ, y’ede: «Derec inkiño wo n’un di rooto: Adda siido k’Izirayel ette wenda soo toñ ni k’uune ye, wede a zaape addi a Raa aa yode kino eñ me.»¹¹ Wo kun ollo, n’un di rooto sey: Doñ baadañ an d’etto ti kese peedo ge-koliyo wo ti kese peedo k’ooriyo, an di kooney an d’oomey kañ soo adda Moziko Raa ti Ibirayim, Isaaka wo Yakup.»¹² Wo ñe kane Yawudiyagi ñoñ toc ooma Moziko Raa geñ, ñoñ ongo an ti’n sebbey ti paate adda zimolo, ume wede ki ñollite moolo wo k’aadumu sina.»

¹³ Mañ Isa yi di ruute a goole k’asigiryagi, y’ede: «Ki-kama ki boozá. Kono ki ziipe adda a nuñ geñ, wede naabadá y’oono bee.» A peedo gettiyo batum wede naabo ki goole k’asigiryagi geñ y’a uune bee.

Eliyo beeko a ñoñ k’eeni baadañ
(Markus 1.29-31; Lik 4.38-39)

¹⁴ Sañ mañ Isa y’a t’iide ñañ Piyeer. Aame y’iiney mañ yi-t’uuney ande Piyeer ekk’ongali i-ti d’iire.»¹⁵ Mañ Isa yi ziida beytú, wo a kaamiki ooriyo t’a t’iili, t’a t’iiziga wo ti di naabiya.

¹⁶ A peedo t’a t’iire mañ, tiñ geñ ñuwo an i di ziko ñoñ baadañ an d’ede siitandani a eedañ. T’urzi toogo k’onami Isa y’an ilmiti siitandani me, wo ñoñ k’eeni pay geñ y’an d’ele beeko.»¹⁷ Y’ize suldi inkiño kono a-t’ette a ono ñoñ nebi Ezayi yi riine ti kaaga adda mattup ki Raa, y’ede: «Yode batum y’a iyye y’a t’umbé dabaradiñ ti endanziñ a eedí.»†

Doñ i dehu daaniya k’Isa
(Lik 9.57-60)

¹⁸ Onniyo soo Isa yi wulle ñoñ duuru baadañ an i di-t’ugiyé mañ, y’an di ruute a sanalliyagi an di doopida ti yode ti dar bar ki Galile ti nee.»¹⁹ Aame geñ wede suuniyo k’oogoro y’a d’iide sirpa k’Isa wo yi di ruute, y’ede: «Wede dooyisadey, n’a

ki daana k’ume wede tuuku kee k’etta geñ me.»²⁰ Wo Isa yi-ti’n gime onami, y’ede: «Boo ti boydutu wo embi toñ ti boydizañ, wo ñe nuñ wede an n’ehe aa ulo wede eñ, oo k’ede ume ni ki ti t’ele eedo n’a ki puuke ye.»

²¹ I d’ede wede doolo ti diine sanalliyagi yi di ruute Isa, y’ede: «Galmee’ki nuñ, k’o eeli urzi n’a ette n’a t’ottibo meego ño.»²² Wo ñe Isa yi di ruute, y’ede: «Ki ni daani, wo ki’n oolo kane ñoñ aa unto an d’ottiba tuddañ.»

Isa toogo i jiire maaye baadañ
(Markus 4.31-41; Lik 8.23-25)

²³ Mañ Isa yi ti gili adda tooko, wo kane sanalliyagi an a di gili ti yode.»²⁴ An a iide mañ, a kaamiki i d’iiziga maaye baadañ adda bar. Ahu geñ i-kolzite kolzite i d’obite k’adda tooko, wo yo Isa geñ y’a udige kuy.»²⁵ Kane sanalliyagi an a d’iide sirpadi an di y’inne kañ ñollite, an’de: «Galmeegey k’in utti, para’ñ in ti t’inda!»²⁶ Mañ Isa y’an di ruute, y’ede: «Kun orgiso inkiño moo me? Ki kotto kune zaapu k’addugun a Raa baata!» Inkiño mañ Isa y’a t’iiziga, y’an id’ise maaye ti ahu bar geñ me, wo a kaamiki an d’inniga ñeññe.»²⁷ Kane ñoñ pay ti yode geñ an ziida gígíran wo an di rootiyo, an’de: «Yode eñ moo wede me, kono añ maaye ti ahu bar toñ an d’ollige onami me!»

Isa toogo i jiire siitandani
(Markus 5.1-20; Lik 8.26-39)

²⁸ Aame Isa y’iiney a siido Gadara ti dar bar Galile ti nee mañ, i d’iide ñoñ sire t’ume muuziyagi, an iide’ñ an a y’ikkima. Kane ñoñ geñ an d’ede siitandani a eedañ, kane bundidi wenda soo toñ yi k’aane yi k’adde t’urzi geñño ye.»²⁹ Wo a kaamiki an d’iise ñollite, an’de: «Kee Isa Ulo Raa no, ki dehu moo me a tukki kaye me? Kee k’iido keñño k’ay di’n dabire ki poone onniyo booro t’a aana ko?»

³⁰ Goppon tiñ geñ i d’ede torfo meeda ki kinzir an elso.»³¹ Kane siitandani geñ an i d’obe bey a Isa, an’de: «Kee k’ay ti’n lomme mañ, k’ay ti’n agibi ay t’ette adda torfo kinzir ettiyo.»³² Isa y’an di

† 8:17 8.17 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 53.4.

ruute, y'ede: «Kun t'addo!» Injino t'ekki donj sire genj an t'udde, an t'iide adda kinzirdari. A kaamiki t'awwa t'ekki kesse genj, tordfo pay t'a zide okko, kinzirdari an t'ibi adda bar, an t'inda adda k'ahu. ³³ Kane donj k'elso genj an d'ukke k'adda geeger, an an t'iide taaya a suldi pay donj ize wo a munda wede ize a tukki donj sire an d'ede siitandani a eedan genj me. ³⁴ Injino manj donj pay t'adda geeger an t'udde, an t'ette k'ume k'Isa. Aame an iiney a sirpadí manj, an i d'obe bey kono ti siidadan y'a engile.

9

Eliyo beeko a wede runguyun (Markus 2.1-12; Lik 5.17-25)

¹ Sañ manj Isa yi ti gili adda tooko, y'a diipida bar sey wo y'a t'iide k'adda geeger ere yi-lekkiyo. ² Donj miibi an i d'umbo wede runguyun kanj moone a zaade. Isa yi wulle kane an ziipe addan a yode manj, aame genj yi di ruute a wede runguyun, y'ede: «Ulo ki nuñ ki t'oobo adda, oldikada n'a y' t'ize tambobino.» ³ Injino manj i d'ede donj suuniyo k'oogoro miibi an di rootiyto t'adda k'addan, an'de: «Wede enj yi kalda suma Raa!» ⁴ Isa elkisadan y'a ti zuune wo y'a ruute, y'ede: «Ki moo me un d'ede elkiso ere oldo adda k'addugun me? ⁵ Ise laylay a jiire miñ too me a nuñ n'a roote: "Oldikada Raa y'a y' t'ize tambobino" kunun, n'a roote: "Ki t'oozo wo k'a oziro" me? ⁶ Wo ni dehu kun di suune, nuñ wede an n'ehe aa ulo wede enj, adda duniya ette o d'ede toogo k'isiyo tambobino a oldiko.» Manj yi di ruute a wede runguyun, y'ede: «Ki t'oozo, ki t'ambo zaafayá, k'a aaho boozá!» ⁷ Wede genj y'a t'iiziga wo y'a aahe boozí. ⁸ Aame donj duuru an wulle munda wede ize genno manj, orgiso t'anni ziida wo an di tamma Raa wede ele toogo injino a duwo.

Waaku Matiye (Markus 2.13-17; Lik 5.27-32)

⁹ Tinj genj Isa y'a iide daana manj, a urzi yi wulle wedusu sundí Matiye yi guune a ame naabadí yi sedfu jibaaye. Isa

yi di ruute, y'ede: «Ki ni daani!» Manj yonj y'a t'iiziga wo y'a yi diine. ¹⁰ Isa y'iide'n y'a guune ombo ti sanalliyagi adda boy ki Matiye. Aame an di-guune manj, donj sedfu jibaaye baadan ti donj k'oldiko ongo pay an di guune ti kane kanj soo. ¹¹ Kane Pariziyen an wulle injino manj, an an di ruute a sanalliyagi, an'de: «Ki moo me wede dooyisagun yi d'ombo ti donj sedfu jibaaye wo ti donj k'oldiko ongo me?» ¹² Isa yi'n illiga manj, y'a ruute, y'ede: «Kane donj waalin an ki y' dehe ye wede daawiya me, wo i y' dehe donj k'eeni. ¹³ Kun'do, kun ti dooyi ono donj Raa yi ruute ti kaaga, y'ede: "Ni dehu kun d'ise adde koduwo ti duwo, genj i jiire sedeke ere kun isiyo ki seyfi*." Derec, nuñ ni k'iido'n waaku kane donj ki diine ye, wo de n'iido'n waaku kane donj k'oldiko.»

Ono ombide a urzi lekkiyo daa k'ombo (Markus 2.18-22; Lik 5.33-39)

¹⁴ Injino manj kane sanalliyagi ki Zan Batis an d'iide an tunde Isa, an'de: «Ki moo me kane sanalliyagi onniyo muno an ki lekkiyo daa k'ombo ye, wo kacin kaye ti kane Pariziyen onniyo muno ay di lekkiyo daa k'ombo me?» ¹⁵ Isa y'an di'n gime onaman, y'ede: «Kun elkiyo miñ donj an'ni wiiko a tarnaape sedfu, an di lekke sommagi dondonj koo, aame kule k'ere yonj a diinayan manj? Aha, injino ye! Wo sañ onniytagi an d'aana, aame kule k'ere ti diinayan an ti y'umba manj. Aame genj kane onniyo muno an di lekka daa k'ombo kollo.

¹⁶ Beehiye ye wenda yi d'ambe buude kalle aware y'a-t'obbira ekki kalle mazzini me, para manj buude genj y'a t'aadi kalle genno, a di sittite a ceere sey. ¹⁷ Wo soñ beehiye ye wenda yi-t'eepe toote k'inñi biñ wede oozige botto adda riitile wede mazzini me, para manj riitile a batte, toote genj a t'obi siido wo riitile a latte pay. Ki too manj yi-t'eepe toote wede oozige botto adda riitile wede aware, wo genj a lekke beehiye.»

* **9:13** 9.13 Kun wollo adda mattup ki Oze 6.6.

Eliyo beeko a erewo wo baldiya k'uto ki wede i-d'ede gooliko (Markus 5.21-43; Lik 8.40-56)

¹⁸ Aame Isa y'an ti rootiyto inkinno gen, i d'iina wede inkinno i-d'ede gooliko. Y'a d'iide sirpa k'Isa, y'a-dikke a daanadi wo yi di ruute, y'ede: «Ankenno en min uto nun t'a t'ihe. Wo de k'a ette man, ki zaapey beezá a tuddutú wo t'a baldey.»
¹⁹ Man Isa y'a t'iiziga, wo ti sanalliyagi an di diine wede genno.

²⁰ Aame an engile gen i d'ede erewo soo inkinno ti dabirsa, puuzo obite t'itatú iide ozzine koomat makumu sire. Inkinno ti-t'iide ti dar k'Isa, t'a-butte bize kallayí,
²¹ kono t'a ruute t'adda k'addutú, t'ede: «Aame n'iina n'a butta a kallayí danjal ton man, n'a utta t'eenizó me.»
²² Man Isa y'a gilde, yi di wollyo wo y'a ruute, y'ede: «Uto ki nun, mi t'oobo addi! Kono kon mi ziipe addi a nuuno gen, m'utte.» A kaamiki, erewo t'a uune bee.

²³ Aame Isa y'iiney a boy ki wede i-d'ede gooliko genno man, yin uuney duwo an isiyo unto ti siriryagi.
²⁴ Man Isa y'a ruute, y'ede: «Kun t'adfo t'adda boy me, kono uto ti k'inda ye, ti moone moone.» Wo kane duwo gen an di y'okko maade.
²⁵ Aame don duuru gen an tin udfde man, Isa yi-t'iide k'adda biino, yi ziida bey k'uto wo t'a t'iiziga.
²⁶ Rabila gette i di tiipe adda siidfo gette pay.

Eliyo beeko a konzayi sire

²⁷ Tin gen Isa y'engile man, i d'ede konzayi sire inkinno an di y' daaniya, an di dollite an d'eesiyo: «Kee Wede ti biza bumbu Dawut, k'iso adde koduwo, k'iso adde koduwo!»

²⁸ Isa y'iiney boy wo yi t'iide adda man, kane konzayi genno ton an a-t'iide, wo an a d'iide sirpadi. Man Isa y'anni tunde, y'ede: «Kun ziipe addugun ko, nun n'aane n'un t'ele beeko me?» Man kane an i tin gime onami, an'de: «Eyye Galmeegey, ay ziipe addey.»
²⁹ Inkinno man y'an buttite a edayan wo y'a ruute, y'ede: «Munda gen Raa y'un ti y'iso kono kun ziipe addugun a nuuno gen me.»
³⁰ Wo edayan a t'ihina an di wollyo. Man Isa y'an di ruute ti golla zakidi,

y'ede: «Kun ollo koduwo, a wenda soo ton kun roota ye a munda wede ize en me.»
³¹ Wo kane aame an t'udde man, an d'iise rootiyto sundi adda siidfo gette pay.

Isa ti wede i k'orbe ye (Lik 11.14-15)

³² Aame kane an engile gen, duwo an i d'irkidfo wede soo inkinno bizi i t'ippe yi k'orbe ye, kono i-d'ede siitan a eedi.

³³ Isa y'a-t'ilmi siitan gette, wo aame ti t'udde man, wede bizi i t'ippe gen y'a iise ono. Man kane don duuru gen an ziida giggiran, wo an di ruute, an'de: «A siidfo k'Izirayel ette, munda kino'n kan soo ton ay ki wulle ye.»
³⁴ Wo min kane Pariziyen an di ruute, an'de: «Gen Meeda siitandani i eliyto toogo ki lommitte siitandani me!»

Isa yi wollyo sommagi don duuru (Markus 6.6,34; Lik 10.2)

³⁵ Adda siidfo gette Isa yi d'ettiyo geeger ti geeger wo ille ti ille, yi dooyisito duwo adda boydi don Yawudiyagi ge dooyiso, y'an kazita Rabila Majjaanawa ki Moziko Raa, y'an d'eliyo beeko a don pay eeni wo don pay an d'ede ita k'eeni tuuku ton man.
³⁶ A don duuru pay a daanadi gen i di t'ize sommagi, kono kane gen an urme wo eedan ti digge aakede dambami daa wede k'elsadan.
³⁷ Inkinno man y'an di ruute a sanalliyagi, y'ede: «Kane don duuru en aa doome goole y'ize k'aydu, wo don naabo baata.
³⁸ Inkinno kun tondo wede doome kono y'a-t'igibo don naabo k'aydu.»

10

Naabo sanalliyagi kane koomat makumu sire (Markus 3.16-19; Lik 6.14-16)

¹ Isa y'a-wiike sanalliyagi kane koomat makumu sire, y'an d'ele toogo ki lommitte siitandani don an t'ooney a daanadan, an di t'eley beeko a don an d'ede ita k'eeni tuuku ton man wo a aadumutu tudde pay.
² Kun ollo en sumbiyagi don zina k'Isa kane koomat makumu sire: ki poone Simo wede sundi soo te Piyer, wo leemadi Andire; Zak ti leemadi Zan, kane sirwan pay inni Zebede;
³ Pilip ti

Bartelemi; Toma wo Matiye wede seɗɗu jibaaye; Taade wo Zak ulo k'Alpe; ⁴ Simo wede addi wehini kono siidadi me, wo Ziidas Iskariyot wede saŋ y'an di y' t'ela Isa a bey doŋ k'olmidayi.

Agisa ki sanalliyagi kane koomat makumu sire

(Markus 6.7-11; Lik 9.2-5; Lik 10.3-12)

⁵ Kane doŋ koomat makumu sire geŋ, Isa y'an agisa k'isiyo naabadi wo y'an di ruute munda wede an d'isey, y'ede: «Kun ettey ye ki tukki kane doŋ Yawudiyagi ye me, wo k'adda geeger ki siido Samari soo toŋ kun ettey ye. ⁶ Ki too kun d'ettey ki tukki doŋ k'Izirayel kane aa dambami i digge. ⁷ A urzi kun di kazitoy, kun d'eesoy: "Moziko Raa t'iina goppon." ⁸ Doŋ k'eeni kun an d'eloy beeko, doŋ unto kun ti'n baldoy, doŋ bitide kun an d'eloy beeko an t'isoy kamilen, siitandani kun di'n olmitoy. Kune sulɗi pay kun uune ki waawiye, wo kun an eloy toŋ ki waawiye. ⁹ Ki torguwagun dap kun amba ye, ise sonko, ise tammiyagi sunni sunni adda poosagun me, ¹⁰ ise eese, ise kalle ki sirwe, ise tobiyagi zoŋ ki sirwe, ise dalka toŋ maŋ. Derec, wede yi naabiya'ŋ i-d'ede urzi y'a oomi ti bey doŋ y'an naabiya.

¹¹ Aame kun t'iidey adda geeger ere tuuku ise adda k'ille tuuku toŋ, kun di tonditoy wede beehiye ede wo y'unni seeda bey sire maŋ, kun di deegoy di yode bini engilsagun. ¹² A ettiyagun ki boy wede kun ettey geŋ, kun d'eesoy: "Toose Raa ti koonaa eggun." ¹³ Aame doŋ boy geŋ an unni ziidfey maŋ, toose kune t'a koonoy eedaŋ, wo aame an un ki'n ziidfey ye maŋ, toose kune t'a-kamoy ki tuddugun. ¹⁴ Aame an un ki'n ziidfey ye wo onamgun an k'illigey ye maŋ, a engilsagun ti boy geŋno ise ti geeger gettiyo geŋ, odde zoŋgun toŋ kun an ti y' tottigoy, geŋ i-kaza Raa ulbi unse ye ti kane me. ¹⁵ Derec inkinno wo n'un di rooto: Onniyo ere Raa yi deŋka booro gette, kane doŋ siido Sodom ti Gomor ti kaaga Raa y'an igge pay* geŋ, booradaŋ t'a koonaa soodo ti doŋ ki geeger gettiyo.»

Dabar ere etto a doŋ k'Almasi
(Markus 13.9-13; Lik 12.11-12; 21.12-19)

¹⁶ «Kun ollo, nuŋ n'un agisa en aakede dambami k'adda diine sullibagi. Inkinno maŋ kun koonoy mentikagi aakede mim-bayi, wo tasse aakede deere. ¹⁷ Kun koonoy mentikagi, kono duwo an un ti'n seɗɗey, an un di'n t'ettey k'ume doŋ booro wo an un di'n gorpipay ti marpa adda boydi doŋ an di dooyiso. ¹⁸ Kono kune doŋzo geŋ, an un di'n t'ettey daana doŋ deero siido wo daana mozagi. Aame geŋ, a daanadaŋ wo a daana kane doŋ Yawudiyagi ye, kun t'ooney urzi kun di rootey a sulɗi doŋ kun wulle wo kun illiga a tukki nuuno geŋ me. ¹⁹ Aame an un di'n t'iidey k'ume doŋ booro maŋ, ulbugun un t'oodey ye a maana k'ono doŋ kun di rootey, ise a munda wede kun di rootey me. A ume geŋ miŋ Raa y'un t'eley ono doŋ kun di rootey. ²⁰ Inkinno maŋ aame kun rootey geŋ, ono ettey ti suuniyo kune ye, wo unni dokkey Unde ki Meegugun Raa.

²¹ Leema y'an di y' t'ela leemadi a bey duwo ki towwadi, wo meege toŋ inkinno kay a inŋizi me. Inni an di-kima adu ki maawaŋ, an deha urzi, duwo an di seɗɗa maawaŋ ki towwadaŋ. ²² Kune doŋ duniya pay an un di'n olmidaa kono kun umbe a sundo, wo de wede y'a ziida zakidi a urzizo bini danŋu maŋ, yode geŋ Raa y'a y'utta. ²³ Aame adda geeger tuuku an unni dabirsa maŋ, kun t'omboy ki geeger ti doolo. Derec inkinno wo n'un di rooto: Kune gegiryagi ki siido k'Izirayel geŋ kun ki ti'n ozira pay ye, ki poone nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede en, n'a kimo me.

²⁴ Sanallusu geŋ yoŋ t'ekki wede dooyisadi ye, wo wede naabo toŋ yoŋ t'ekki galmeegi ye. ²⁵ Sanallusu geŋ, i dehu y'a t'ise aa wede dooyisadi danŋal, wo wede naabo toŋ inkinno y'a t'ise aa galmeegi. Aame nuŋ wede boy duwo an ni kalda an'de nuŋ Belzebul maŋ, kune doŋ boozo an un di'n kilɗita a ceera sey.»

* 10:15 10.15 Kun wollo adda mattup ki Zenez 18.16-19.29.

Wedusu wede kun i-d'orgide
(Markus 8.38; Lik 9.26; 12.2-9)

²⁶ «Kune a duwo kun an orgide ye. Suldí d'ofon pay ombide'ŋ, saŋ onniyo soo a t'oodiba ita, wo ono d'ofon i ki dehu duwo an k'olliga ye geŋ, saŋ onniyo soo d'ofon pay an di'n olliga. ²⁷ Munda wede n'un rootiyo a zimolo geŋ, kun ti y' rooto kereŋ, wo munda wede an un meliŋso a kuudugun geŋ, kun yi rooto aa kun a ti gili t'ekki biino kun d'olle. ²⁸ Kun an orgide ye a d'ofon i t'owwo tudde wo an k'aane t'owwo k'unde ye me. Ki too maŋ kun d'orgide a Raa, yode wede aane i t'ide tudde ti unde p'ay adda k'uwwo. ²⁹ Kun suune ooyo sire doo miŋ in t'owile ti soŋko soo kollo, wo ti diinayan soo toŋ a siido i k'oore ye, daa ki Galmeegugun Raa yi ki suune ye me. ³⁰ Wo ki kune, ilali k'eggun geŋŋo toŋ Raa yi ti'n kaza pay. ³¹ In'kino kun orgide ye, kono kune zooyagun yi jiiire ooyo baadaŋ!»

Rootiyo a daana duwo ki daaniya k'Isa

³² «Wede tuuku yi ruuta a daana duwo yon ki nuuno maŋ, nuŋ toŋ n'a rootey kay yon ki nuuno, a daana Meegó Raa a kandaane me. ³³ Wo de wede tuuku yi ruuta a daana duwo yi ki n' suune ye maŋ, nuŋ toŋ n'a rootey ni ki y' suune ye kay, a daana Meegó Raa a kandaane me.»

Isa y'iido ki moo me?
(Lik 12.51-53)

³⁴ «Kun elke ye, nuŋ n'iido n'un t'ela toose adda duniya me. N'a k'iido ti toose ye, wo de n'a iido ti deyyiso. ³⁵ Eyye, nuŋ n'iido ulo ti meegi n'an ahinte, uto ti mettú n'an ahinte, erewo ti andutú n'an ahinte. ³⁶ Wede tuuku toŋ i di t'isa d'ofon k'aduzi miŋ, d'ofon adda boozí geŋŋo.

³⁷ Wede yi geyyiso meegi ise meedí a jiiire nuuno maŋ, yon geŋ yi k'iide ki daaniyadó ye. Wede yi geyyiso ulí ise utí a jiiire nuuno maŋ, yon geŋ yi k'iide ki daaniyadó ye. ³⁸ Wede yi k'iyya y'a ki t'inda kono nuuno wo y'a ki n' daane ye maŋ, yon geŋ yi k'iide ki daaniyadó ye. ³⁹ Wede yi diha boohiyo tuddí k'aggadí maŋ, y'a ti dagga, wo wede y'iila tuddí kono nuuno maŋ, y'a t'utta.»

Wede eliyo geŋ, aggadí y'a ti t'ooney
(Markus 9.37,41; Lik 9.48; 10.16; Zan 13.20)

⁴⁰ «Wede unni seedu bey sire maŋ, geŋ aa yi seedu nuŋ batum, wo wede yi ni seedu bey sire maŋ, geŋ aa yi seedu wede i n'igibo. ⁴¹ Wede i seedu nebi ki Raa kono yon nebi maŋ, munda wede Raa yi dehu yi-t'eley a nebi geŋ, y'a yi t'ooney kay, wo wede yi seedu wede ki diine kono yon ki diine maŋ, munda wede Raa yi dehu yi-t'eley a wede ki diine geŋ, y'a yi t'ooney kay. ⁴² Derec in'kino wo n'un di rooto: Wede tuuku yi eela ahu ŋoyoyo a kulso d'anj'al, a wede soo duwo an yi woliyo yon ŋeŋku kono yon ti diine sanalliyagó maŋ, munda wede Raa yi dehu yi-t'eley geŋ, y'a yi t'ooney.»

11

Doŋ zina ki Zan Batis ti Isa

¹ Aame Isa y'a ti d'inge ti rootiyto a munda wede kane sanalliyagí koomat makumu sire an d'isey maŋ, tiŋ geŋ y'a ingile dooyiso duwo wo yi kazita adda geegiryagi ki siido gettiyo.

² Wo Zan Batis yi lekkiyo dangay geŋ, y'a illiga d'ofon an t'owwo taaya a naabo k'Almasi Raa yi biire. In'kino maŋ yi d'igibe d'ofon miibi ti diine sanalliyagí ki tukk'Isa. ³ An iide'ŋ an di y' tunde, an'de: «Kee miŋ Almasi Raa yi biire, saŋ a etto ko? Kunuŋ ay di dello wede doolo ko?» ⁴ Isa y'an di'n gime onamaŋ, y'ede: «Kun'do a Zan, kun i-t'ododoy taaya a munda wede kun ollige wo kun woliyo eŋ me: ⁵ Konzayi an di woliyo kereŋ, d'ofon jekese an sooru beehiye, d'ofon bitide an t'ize kamilen, d'ungiyagi an d'ollige, d'ofon unto an di bild'e wo Rabila Majjaanawa an an gizite a d'ofon an k'ede munda ye. ⁶ Wo un'asuwo a wede y'a ziida zakidí kono nuuno bini d'angu!»

Rootiyo k'Isa a tukki Zan Batis

⁷ Sanalliyagi ki Zan Batis an t'ingile maŋ, aame geŋ Isa y'a iise rootiyto a d'ofon duuru a tukki Zan, y'ede: «Kun iide k'adda balda woliyo ki moo me? Ki wedusu wede aa alala ere maaye yi t'agisa gettiyo ko? Aha. ⁸ De in'kino

kun iide wolloyo ki moo me? Ki wedusu yi t'usse kallagi majjandani ko? Wo de kane don ossiyo kallagi majjandani gen, an lekkiyo adda boydi mozagi. ⁹ De kun iide wolloyo ki moo me? Ki nebi ko? Eyye, wo kun ollo n'un di rooto, yon gen yi jiiire nebi sey. ¹⁰ Yon gen wede an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: "Kun ollo, nun n'a t'igiba wede zindó y'a ooguma ki poone ti kee, y'a di t'okkimey urzizá*." ¹¹ Isa y'a ruute sey, y'ede: «Derec inkiwo wo n'un di rooto: Ti diine duwo don pay erayi an ehe gen, wede aase goole a ceere Zan Batis umbo. Wo inkiwo ton man, wede yon nenku a jiiire adda Moziko Raa gen, yon goole yi jiiire Zan. ¹² T'ume Zan Batis y'iise naabo Raa bini ankenno gen, duwo an d'eliyo gotono kono an t'ette adda Moziko Raa, wo kane don i nyaayu ki toogo gen, an dehu an di-t'oobe. ¹³ Raa y'an di ruute a duwo a tukki Mozikadi ere a etto, t'urzi k'ono don an riine ti kaaga adda mattup k'oogoro Muusa ti don pay ki nebiyagi, bini aaniya Zan Batis. ¹⁴ Aame kun dehu kun ambe man, genno Zan yode wede nebiyagi an ruute, an'de: "San Eli y'a etto me†." ¹⁵ Wede i-d'ede kuwwa k'ollige man, y'ollo koduwo!

¹⁶ Don ankenno en n'a t'eese kane aa wee wee? Kane an deeyiso aa inni an ti guune a bere don duuru, an di waakutu eeban, an d'eesiyo:

¹⁷ "Kaye ay un di biiha siraro ton man, kun ki d'immira ye!

Ay un d'ure ore k'unto ton man, kun ki d'iile ye!"

¹⁸ Inkiwo Zan y'iina gen, onniyo muno yi lekkiyo daa k'ombo, toote k'inni bin yi k'iibe ye, wo duwo an di rootiyo, an'de: "Yon i-d'ede siitan a eedi!" ¹⁹ Wo nun wede an n'ehe aa ulo wede en, n'iina man ni d'ombo ni sobo, wo an di rootiyo, an'de: "Kun wollo, wede en y'elkiyo min a ombo ti sobo toote k'inni bin danjal, yon lanze ki don seddu jibaaye wo ti don k'oldiko ongo." Wo Raa'n, suuniyo k'ono

ere i d'ede, duwo an ti zuune tod'te ki diine t'urzi naabatú.»

Geegiryagi don i-tuuge k'ambu a Isa
(Matiye 10.15; Lik 10.12-15)

²⁰ Adda geegiryagi don Isa y'a ize suldi k'armika don a ise baadan gen, donzan an ki ti gime lekkiyadan ye. Inkiwo man y'an di'n iise aapudu, y'ede: ²¹ «Dabar a kune don geeger Korazen! Dabar a kune don geeger Betsayda! Derec, aame suldi k'armika don Raa y'ize di kune gen anki y'aase a geeger Tir ti Sidon man, anki ti kaagine donzan an t'ossite kallagi moolo wo tuddan an aa di kosse puure, wo an di-kime lekkiyadan. ²² Eyye, wo kun ollo n'un di rooto, onniyo ere Raa yi dekka booro gette, kane don geeger Tir ti Sidon gen booradan t'a koonaa soodo ti ere ki kune. ²³ Wo kune don geeger Kapernayim, kun elkiyo min Raa y'un ti'n sika k'awwa ki kandaane ko? Aha, Raa y'un ti'n deega adda diine don unto. Derec, aame suldi k'armika don ize di kune gen, anki aase a geeger ki Sodom man, geeger gette ankenno ton t'a lekke sey. ²⁴ Kono kamo n'un di rooto, onniyo ere Raa yi dekka booro gette, kane don siido Sodom gen booradan t'a koonaa soodo ti ere ki kune.»

Meega Raa ti Ulo
(Lik 10.21-22)

²⁵ Aame gen Isa y'a ruute, y'ede: «Mee'ki nun, kee Galmee'ki kandaane ti siido, ni ki tamma kono suldi en k'an di'n umbida a don suuniyo k'ono wo a don eedan soodo a elkiso gen me, wo k'an t'iidiba ita a don aa inni sunni. ²⁶ Eyye Mee'ki nun, gen ki dihe suldi a t'ise inkiwo.

²⁷ Suldi pay Meego Raa y'o n'ele a beezo, wenda soo ton a suune Ulo umbo, i y' suune Meega danjal. Wo wenda soo ton a suune Meega umbo, i y' suune Ulo wo ti kane don Ulo yi dehu y'an t'oodiba itadi danjal.»

Isa ume puukiyo k'undiyagun

²⁸ «Kune don pay i sarkiya attidi wede ki don dooyiso k'oogoro an zaapu eggun

* 11:10 11.10 Kun wollo adda mattup ki Malasi 3.1. † 11:14 11.14 Kun wollo adda mattup ki Malasi 3.23.

wo kun urme geŋ, kun'di k'ume nuuno, wo nuŋ n'un ti'n puuka. ²⁹ Kun t'ambo talgayó‡ wo kun d'oziro a urzi dooyisadó, kono nuŋ addó tasse ni ki koliyo tuddó ye, wo kune kun t'oona puukiyo k'undiyaguŋ. ³⁰ Derec, talgayó yoŋ i k'oone ye k'ambu me, wo attidizó wede n'un t'ela yoŋ soodo ki sarkiya me.»

12

*Isa ti onniyo ere ki puukiyo
(Markus 2.23-28; Lik 6.1-5)*

¹ Saŋ maŋ a onniyo ere ki puukiyo Yawudiyagi maŋ, Isa yi doopide t'adda dombi doŋ ki geme ti sanalliyagi. Aame geŋ kane sanalliyagi mosogo, maŋ an d'iise sattita geme an di doydiso. ² Kane Pariziyen an wulle inkinno maŋ, an i di ruute Isa, an'de: «Ki wollo sanalliyagá an d'isiyo munda wede oogiradiŋ ti k'ele urzi k'isiyo ye a onniyo ere ki puukiyadiŋ te!» ³ Wo de Isa y'an di ruute, y'ede: «Ki kotto kun gire munda wede ti kaaga onniyo soo yode Dawut y'ize ti doŋ a itadí, aame mosogo ti'ni ziida geŋ me. ⁴ Yi-t'iide adda Boy Raa wede an ikkima ki golmodo, y'a ziki mappa wede an i ele sedefe a Raa, wo yode ti doŋ a itadí an d'iimi. Wo Raa y'an k'ize munda ye, ki too maŋ kane an k'ede ye urzi an d'oomi me, oogiradiŋ t'ele urzi a doŋ sedefe danŋal. ⁵ Ki kotto kun gire adda mattup k'oogoro Muusa me a onniyo ere ki puukiyadiŋ toŋ, doŋ sedefe i naabiya adda Boy Raa geŋ, an ki daaniya urzi k'oogoro k'onniyo gettiyo ye, an di naabiya, toŋ maŋ booro t'an ki'n seedu ye. ⁶ Wo kun ollo, n'un di rooto: a enno i d'ede wede ede i jiiere Boy Raa! ⁷ Kune'ŋ duwo eŋ munda ulsu an k'ize ye toŋ, kun'de booro ti'ni ziida. Inkinno maŋ kun ki'n zuune ye ita k'ono doŋ an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: “Ni dehu kun d'ise adde koduwo ti duwo, geŋ i jiiere sedefe ere kun isiyo ki seydí*.” ⁸ Isa y'a ruute sey, y'ede: «Nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede eŋ, o d'ede urzi k'isiyo

munda wede aa addó i dehu ekk'onniyo ere ki puukiyadiŋ te.»

*Wedusu beezí unto
(Markus 3.1-6; Lik 6.6-11)*

⁹ Tin geŋ Isa y'a ingile yi-t'iide adda boy wede Yawudiyagi ge dooyiso. ¹⁰ Adda boy geŋ i d'ede wedusu soo inkinno beezí unto. Kane Pariziyen an dehu an t'oone urzi an di sakiya Isa, kono kamo an di y' tunde, an'de: «Oogiradiŋ urzi t'ele ko, k'eliyo beeko a onniyo ere ki puukiyadiŋ te?» ¹¹ Wo yo Isa y'an di'n gime onamaŋ, y'ede: «Ti diinaguŋ eŋ wee wee, aame i-d'ede damsadí soo danŋal ti t'iire adda k'olde sohuru a onniyo ere ki puukiyadiŋ maŋ, y'a k'ette, t'adda k'olde y'a ki t'adde ye me? Eyye, y'a-t'adde! ¹² Wo wedusu geŋ yi jiiere damsa taŋ baadaŋ! Geŋ inkinno oogiradiŋ urzi t'ele a wedusu ki-d'ise beehiye a onniyo ere ki puukiyadiŋ te.» ¹³ Inkinno maŋ Isa yi di ruute a wede geŋ, y'ede: «Beezá ki y'ondo.» Maŋ y'a y'unde, wo beezí a t'ikkima aakede bakadí soo me. ¹⁴ Saŋ kane Pariziyen tin geŋ an t'udde, an iide'ŋ an t'ugiye, an t'iide onamaŋ kaŋ soo a tukk'Isa, an di dehe urzi ki tówwadí.

Wede naabo wede Raa yi biire

¹⁵ Isa y'a ti zuune elkiso Pariziyen te, inkinno maŋ tin geŋ y'a t'irga, wo doŋ baadaŋ an di y' diine. Ti diinayaŋ doŋ pay eeni y'an d'ele beeko. ¹⁶ Wo y'an di ruute ti golla zakidi a duwo, kono an ki roote ye a munda wede y'ize me. ¹⁷ Geŋ inkinno a iina kono a-t'ette a ono doŋ Raa yi ruute ti kaaga ti bize nebi Ezayi, y'ede: ¹⁸ «Enno wede naabadó wede ni biire me, nuŋ ni y' giyye baadaŋ, wo ulbó pay unse ti yode me.

Undó t'a koonaa eedi,
wo a ita duwo pay y'an kizita urzi wede ki diine ki Raa.

¹⁹ Yi ki deha niikiyto k'ono ulpi ti wenda ye, yi ki dillita d'ollite ye,
wo an k'olliga golladí a bere doŋ duuru ye.

²⁰ Yoŋ y'a koonaa tasse ti kane doŋ toogadaŋ umbo me, geŋ aakede

‡ 11:29 11.29 Ambo talgayó: I-kaza dooyiso k'Isa kun d'ozire eego. * 12:7 12.7 Kun wollo adda mattup ki Oze 6.6.

alala ere i-guudite gette yi ki ti damba ye,
wo rippinso k'uwwo ti koddioy botto gette, yi ki ti t'ida ye.
Y'aasa inkinno bini munda wede ki diine geɗ y'a ceera oldiko.

²¹ Wo ita duwo pay an zaapa elkiyadaɗ a sundi†.»

Isa ti Belzebul

(Markus 3.22-30; Lik 11.14-23; 12.10)

²² Saɗ maɗ Isa an i d'irkido wede soo inkinno koosio wo yi k'orbe ye, kono i-d'ede siitan a eedí. Wede geɗ Isa yi-d'ele beeko, bizí a t'ihina y'a iise ono wo yi wolliyo kereɗ. ²³ Kane don duuru geɗ an ziida giggeraɗ wo pay an di ruute, an'de: «Yode eɗ wede an yi waaku Wede ti biza bumbu Dawut ye ko?» ²⁴ Wo kane Pariziyen an illiga inkinno maɗ, an di ruute, an'de: «Wede eɗ, tode Belzebul Meeda siitandani i elio toogo ki lommitte siitandani me!» ²⁵ Wo Isa y'a zuune elkisadaɗ, inkinno maɗ y'an di ruute, y'ede: «Moziko ere tuuku don tu an deyyiso ti tuddaɗ maɗ, mozikadaɗ a latte. Geeger ere tuuku don tu an deyyiso ti tuddaɗ, wo adda boy wede tuuku don tu an deyyiso ti tuddaɗ maɗ, kane geɗ an k'aane an ki ti lekke kaɗ soo ye. ²⁶ Geɗ inkinno kay, aame Meeda siitandani ti lommitte siitandani eebutú maɗ, geɗ an deyyiso ti tuddaɗ batum. Wo de geɗ ki kotto mozikatú ti k'aane ti ki lekke ye! ²⁷ Kune kun'de ni lommitte siitandani o elio toogo Belzebul. De inkinno maɗ, don a itaguɗ an lommitte siitandani ti toogo k'aaye? Geɗ kane batum an un kaza munda wede kun rootio a tukki nuuno geɗ derec ye. ²⁸ Wo de geɗ, nuɗ o elio toogo Unde Raa ni lommitte siitandani me maɗ, geɗ i-kaza Moziko Raa tod' t'iina di kune baa.

²⁹ Aame wede yi dehu yi-t'ette adda boy ki wede i-d'ede toogo wo y'a sikiti suldzí maɗ, wede geɗ ki poone y'a-kettite wede toogo doo miɗ, y'a aane y'a sikiti suldi t'adda boy kollo. ³⁰ Wede yoɗ ki nuuno ye'ɗ, yoɗ aduzó. Wo wede y'a ki n' noogio ki tussio ye'ɗ, yoɗ yi teepio ki teepio. ³¹ Geɗ kono k'inkinno, n'un di

rooto, duwo Raa y'an t'isa tambobino a oldiko ere pay an isiyo, ti kaldita ere pay an kaldita suma Raa gette. Wo de wede i kaldita Unde Raa maɗ, a oldikadi gette Raa yi-k'isa tambobino ye. ³² Wede tuuku yi ruuta munda ulsu a tukki nuɗ wede an n'ehe aa ulo wede enno maɗ, a oldikadi gette Raa yi-t'isa tambobino. Wo de wede tuuku i ruutita munda ulsu a tukki Unde Kamilen maɗ, a oldikadi gette Raa yi-k'isa tambobino ye, ise adda duniya ere ankenno, ise adda duniya ere ki daana ton maɗ.»

Undumu ti inñizi

(Matiye 7.16-17; Lik 6.44-45)

³³ «Aame undumu beehiye maɗ, inñizi ton beehiye pay. Wo aame undumu ulsu maɗ, inñizi ton ulpi kay. Inkinno maɗ undumu in yi suunio t'urzi k'inñizi. ³⁴ Kune don ulpi aakede maɗkikagi de! Mummino kun d'aane kun di roote ono don beehiye me? Derec, munda wede duwo an okumso adda k'addaɗ geɗ adɗiya ti bizaɗ me. ³⁵ Wedusu wede beehiye'ɗ, beehiko t'ettiyo ti suldi don beehiye y'ukume adda k'addí, wo wedusu wede ulsu'ɗ, munda ulsu y'ettiyo ti suldi don ulpi y'ukume adda k'addí. ³⁶ Kun ollo, n'un di rooto: A onniyo ere Raa yi deka booro gette, duwo a ono don pay an ruutite daa k'urziyaɗ geɗ an d'oopey eedaɗ. ³⁷ Derec, t'urzi k'ono don adɗiya ti bizá, Raa y'a di roota kee ki diine a daanadi, wo t'urzi k'ono don adɗiya ti bizá, Raa y'a di roota kee booro ti ki ziida me.»

Tondiyo ki munda k'armika

(Matiye 16.1-4; Markus 8.11-12; Lik 11.16,29-32)

³⁸ Inkinno maɗ don suunio k'oogoro miibi ti Pariziyen miibi an di tunde Isa, an'de: «Wede dooyisadey, ay dehu k'ay d'ise munda k'armika ay di wolle a kize kee Raa yi-k'igibo.» ³⁹ Isa y'an di'n gime onamaɗ, y'ede: «Ita duwo don ankenno eɗ, kane don ulpi wo an ki seedu urzi Raa ye, an tondiyo munda k'armika a kize nuɗ Raa yi n'igibo. Wo armika ti doolo Raa y'an k'isa ye, daa ki armika

† 12:21 12.21 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 42.1-4.

ere Raa y'ize ti kaaga a nebi Zonas ye maṅ. ⁴⁰ Kun suune Zonas geṅ y'a likke oṅṅu aḍo wo didḍo aḍo adda k'adde puuniso ere meeda. Inḱino kay nuṅ wede an n'ehe aa ulo wede eṅ, an di n'ottiba wo n'a lekka oṅṅu aḍo wo didḍo aḍo adda muuzo. ⁴¹ A onniyo ere Raa yi deƙka booro gette, doṅ geeger ki Ninib an d'ooziga ki tukki ḍuwo doṅ aṅkeṅṅo, wo an di roota: "Kune'ṅ booro t'unni ziida." An roota inḱino kono aame doṅ geeger ki Ninib an illiga Zonas yi gizite urzi k'ono Raa maṅ, an di gime lekkiyadaṅ. Wo a eṅṅo i d'ede wede ede y'a jiire Zonas sey. ⁴² A onniyo ere Raa yi deƙka booro gette, mohita ere ti siido ki kese d'andī t'a ooziga ki tukki ḍuwo doṅ aṅkeṅṅo, wo t'an di roota: "Kune'ṅ booro t'unni ziida." Ti roota inḱino kono tod' t'iizigo ti siidiyagi doṅ dokki t'ita Raa kono t'a olliga suuniyo k'ono ere ki Salamoṅ, wo a eṅṅo i d'ede wede ede y'a jiire Salamoṅ sey.»

*Kama ki siitan ki tukki wedusu
(Lik 11.24-26)*

⁴³ «Aame siitan gette ti tukki wedusu ti t'adḍiya maṅ, ti d'eṅgilso k'adda balda deḥutu k'ume wede t'a lekkey, wo ti ki d'ooniyo ye. ⁴⁴ Inḱino ti rootiyo adda k'addutú, ti d'eesiyo: "Ni-kime k'adda bindó ere an di n'ilmo." Wo a kamatú gette, t'iide'ṅ ti-t'uuney biino guguba, rookiyo kamileṅ wo sulḍutú okkime beehiye. ⁴⁵ Inḱino maṅ ti di kama k'adda balda, t'a waaku siitandani ti doolo sarat bundidī a jiire tode sey. An di-kama kaṅ soo, an t'ettiyo adda biino gettiyo i-t'isiyo boozan. Inḱino yo wede geṅ, lekkiyadi ere k'ita i-t'isiyo ooṅe i ceeriyo ere ki poone. Wo geṅ aasa inḱino kay ki ḍuwo doṅ aṅkeṅṅo ulpi geṅ me.»

*Mekk'Isa ti zembadī
(Markus 3.31-35; Lik 8.19-21)*

⁴⁶ Isa adda boy, a doṅ duuru y'an ti rootiyo botto, aame geṅ meedí ti zembadī an d'iina, wo an t'ihira ti paate, an deḥu an i di roote. ⁴⁷ Maṅ wede soo inḱino yi di ruute a Isa, y'ede: «K'ollo, meedá ti zembadá an t'ihira ti paate, an deḥu an a-di roote.» ⁴⁸ Wo de a wede geṅ Isa yi di'n gime onamí, y'ede: «Ki

kotto maṅ, meedó ti zembadó aṅ wee wee?» ⁴⁹ Maṅ y'a d'uuye beezí ki tukki sanalliyagi wo y'a ruute, y'ede: «Kun wollo, kane eṅṅo aṅ meedó ti zembadó me. ⁵⁰ Inḱino maṅ wede tuuku y'isiyo sulḍi doṅ pay Meegó Raa a kandaane yi deḥu geṅ, yode geṅṅo leemadó, teemadó wo meedó me.»

13

*Ono ombide a tukki wede korso
(Markus 4.1; Lik 8.4)*

¹ A onniyo gettiyo batum, t'adda boy Isa y'a t'udḍe y'a ingile, y'iide'ṅ y'a-guune a biza bar. ² Doṅ duuru baadan an di-t'ugiye, inḱino yi di gili adda tooko, y'a-guune wo kane doṅ duuru pay an t'ihira a biza bar. ³ Yoṅ y'an di ruutite sulḍi baadan t'ono ombide, y'ede: «I d'ede wedusu soo inḱino yi t'iide korso buzu k'adda doome. ⁴ Aame yi sakkisa geṅ, buzu oṅṅoṅ a-zilditi a urzi, embi an iido'ṅ an di-tibbe pay. ⁵ Buzu oṅṅoṅ soṅ a-zilditi a ume wede t'adda'ṅ paṅgiragi, siidadi baata. Kane geṅ a t'udḍe kesiko kono siidadan soodo. ⁶ Aame peedo ti-gilo wo t'ihina maṅ, kane geṅ a t'igge, a-biiha kono sondayzan i ki ti d'iige ye. ⁷ Doṅ soṅ a-zilditi adda k'ahimagi, kane geṅ a t'udḍe wo ahimagi an iiziga maṅ, an di'n ippe. ⁸ Doṅ oṅṅoṅ soṅ a-zilditi a siido ere beehiye, kane geṅ a t'udḍe, an d'ihira wo an d'ehe: ulo muduso soo y'a ehe inṅi meeda, soṅ ada zoot wo soṅ ada g'adó. ⁹ Wede i-d'ede kuwwa k'ollige maṅ, y'ollo koduwo!»

*Ki moo me Isa yi rootiyo t'ono ombide me
(Markus 4.10-12; Lik 8.9-10)*

¹⁰ Inḱino maṅ kane sanalliyagi an aa d'iide ki sirpa k'Isa wo an di y' tunde, an'de: «De ki moo me k'an rootiyo a doṅ duuru t'ono ombide me?» ¹¹ Yoṅ y'an di'n gime onamaṅ, y'ede: «Ni rootiyo inḱino kono a kune'ṅ Raa y'un ele suuniyo ki sulḍi doṅ ombide ki Moziko Raa te, wo a kane geṅ suuniyo gette Raa y'an k'ele ye. ¹² Derec, a wede i-d'ede suuniyo geṅ, an i-t'eela t'eego i di t'isa baadan a ceera, wo de a wede i-k'ede suuniyo ye

geŋ, ere boolon i-d'ede ton an i-t'amba. ¹³ Kun ollo, nun n'an orbe t'ono ombide me kono kane an aane an wolle ton, ki kotto munda an ki y' wolle ye, wo an aane an olliga ton, ki kotto munda an ki y'olliga ye wo itadi an ki ti suune ye. ¹⁴ Geŋ a kane geŋno a-t'iide a ono don Raa y'igibo ti kaaga t'urzi nebi Ezayi, y'a ruute, y'ede:

“Kune kun d'olliga kereŋ, wo ono itadan kun ki ti suuna ye,
kun di wolla kereŋ, wo munda kun ki y' wolla ye.

¹⁵ Derec, duwo eŋ kuwwagan an a-ti niyye danbila kono a k'olliga ye, edayan an a-t'ippe kono a ki wolle ye, wo an t'ize tuusiyagi kono ono itadan an gi di'n suune ye.

An ize inokino kono an ki dehu ye an dikimo ki tukki nun Raa, n'an t'ele beeko me*.”

¹⁶ Wo nun n'a roote, unsuwo a kune kono edagun i woliyo wo kuwwagan ollige. ¹⁷ Derec inokino wo n'un di rooto: Nebiyagi baadan ti don ki diine baadan an dihe an di wolle munda wede kun woliyo enno, wo an gi di y' wulle ye. An dihe an d'olliga munda wede kun ollige enno, wo an gi di y'illiga ye.»

Oofibe k'ita k'ono ombide a tukki wede korso

(Markus 4.13-20; Lik 8.11-15)

¹⁸ «Inokino kun ollo, ette ita k'ono ombide a tukki wede korso. ¹⁹ Buzu wede i zilditi a biza k'urzi geŋ, i-kaza duwo don ollige ono ki Moziko Raa wo an gi di'n seedu addan ye. Aame geŋ Mohita k'oldiko t'ettiyo, ono don an illiga ti t'oddipe t'adda k'addan me.

²⁰ Buzu wede i zilditi a ume wede t'adda pangiragi geŋ, i-kaza duwo don ollige ono Raa, kesiko ulban unse an d'ambu.

²¹ Wo de ono sottadan ti ki ti deegu adda k'addan, an aa ki seedu zakidi ye. Aame i ettiyo dabar ise duwo an'ni dabirsa kono an umbe a ono Raa man, kesiko an t'argu.

²² Buzu wede i zilditi adda k'ahimagi geŋ, i-kaza duwo don ollige ono Raa, wo de san elkisito a suldi duniya ti dehu k'urzi maala an di'n appiya ono geŋ me, an ki

d'ohire ye a urzi Raa me. ²³ Ki danju buzu wede i zilditi a siido ere beehiye'ŋ, i-kaza duwo don ollige ono Raa wo an di suuniyo itadan, an d'ohire a urzi Raa, an aa d'ooniyo eeban ti doolo, aakede ulo muduso soo y'a ehe inni meeda, son ada zoot, wo son ada g'ado.»

Ono ombide a tukki'izi bungari

²⁴ A don duuru geŋ, Isa y'an d'iise rootiyo k'ono ombide ti doolo sey, y'ede: «Kun ollo, Moziko Raa tod' ti deeyiso aa wedusu yi giira buzu wede beehiye adda doomizi. ²⁵ Wo a diddo duwo pay an udige man, aduzi y'a t'iide k'adda doome geŋno y'a di giira iizi bungari adda kay, wo tuddi yon y'a aahe. ²⁶ Aame mudu geŋ an t'udde wo an iise panita man, iizi bungari geŋno ton an di bine kay. ²⁷ Inokino kane don naabo ki wede boy geŋ, an iido'ŋ an i di ruute, an'de: “Galmeegey, para man ki giira buzu wede beehiye adda doome me, de iizi bungari geŋ an iido ti too me?” ²⁸ Yon y'an di'n gime onaman, y'ede: “Geŋ ize aduzo.” Inokino man kane don naabo an di y' tunde, an'de: “Ki dehu ay t'odo iizi bungari ay di'n oddipoy ko?” ²⁹ Yon y'an di ruute, y'ede: “Aha, kun'te ye, kono kun oddipey iizi bungari geŋ, kun a t'oddipey ti mudu pay. ³⁰ Kun oolo an d'ohira ti mudu kan soo bini onniyo k'aydu, aame geŋ n'an di roota don k'aydu, ki poone an di kirba iizi bungari an di-kettita k'oggiyadan doo min, san mudu an di'n t'aaha k'adda giyayoko kollo.”»

Ono ombide ekk'ulo k'undumu sundi mutard

(Markus 4.30-32; Lik 13.18-19)

³¹ Isa y'an rootiyo ono ombide ti doolo, y'ede: «Moziko Raa tod' ti deeyiso aa ulo k'undumu soo sundi mutard wedusu y'a t'umbe, y'a-giira adda doomizi. ³² Wo de ulo k'undumu geŋ yon nenku a jiiire ti diine k'inni k'inda pay. Aame yi t'adfiya man, yi d'isiyo goole i ceeriyo inda don pay adda jineene geŋno, geŋ embi ton an d'appiyta boydi ekki laydayi.»

* **13:15** 13.15 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 6.9-10.

*Ono ombide a tukk'orme
(Lik 13.20-21)*

³³ Isa y'an rootiyo ono ombide sey ti doolo, y'ede: «Moziko Raa tod' ti deeyiso aa orme erewo ti-sokiyo boolon, t'a-t'obe a moonoo baadan lootiyo, wo san orme gen moonoo yi-ti t'oozige pay.»

*Ki moo me Isa yi naabiya t'ono ombide me
(Markus 4.33-34)*

³⁴ A onniyo gette, Isa a dooyisadi ere pay gette yi'ni duuye don duuru t'ono ombide, wo munda daa k'ono ombide y'an ki rootiyo ye. ³⁵ Yon y'ize inkino kono a-t'ette a ono don nebi yi ruute ti kaaga, y'ede: «Nun ni t'ihina bizo n'an rootita t'ono ombide, wo n'an di kizita suldi don Raa yi ti'n umbida t'ume y'ikkima duniya†.»

Oodibe k'ita k'ono ombide a tukk'iizi bungari

³⁶ Inkino man don duuru Isa yi'n iili wo y'a aahe boy. Man kane sanalliyagi an aa d'iide sirpadi an di y' tunde, an'de: «Kee k'ay t'oodibi ita k'ono ombide a tukk'iizi bungari don adda doome genno.» ³⁷ Isa y'an di'n gime onaman, y'ede: «Wede i korso buzu beehiye gen, nuuno wede an n'ehe aa ulo wede. ³⁸ Doome gen, duniya. Buzu wede beehiye gen, kane don ki Moziko Raa. Iizi bungari gen, kane don ki Mohita k'oldiko. ³⁹ Adu wede i giira iizi bungari gen, tode Meeda siitandani. Onniyo k'aydu gette, onniyo ere ki dangu duniya. Wo don k'aydu gen, maaleekiyagi. ⁴⁰ Gen aakede iizi bungari duwo an t'oddipe an di zebbiyo adda k'uwwo k'oggiyo gen, aasa inkino kay a onniyo ere ki dangu duniya te. ⁴¹ Nun wede an n'ehe aa ulo wede en, n'a t'igiba maaleekiyago an di sika t'adda diine don ki Mozikado, kane don pay i t'eliyo eban adda k'oldiko wo don pay isiyo suldi don ulpi gen me, ⁴² wo an ti'n sebbey adda baala k'uwwo t'oggiyo fala fala, ume wede ki dollite molo wo k'aadumu sina. ⁴³ Wo kane don ki diine a daana Raa gen, an di rilitay aakede peedo adda Moziko

ki Meegan Raa. Wede i-d'ede kuwwa k'ollige man, y'ollo koduwo!»

Ono ombide a tukki laale wede an t'umbida

⁴⁴ «Kun ollo, Moziko Raa tod' ti deeyiso aa laale an t'umbida adda doome, wo wedusu y'iide'n y'a y'uune. Yon wede gen laale yi di y'umbida sey, wo a unswu ere i-d'ede baadan gette y'a ingile, y'iide'n suldizi pay y'a t'iwilto, wo y'iido'n y'a t'iwila doome genno.»

Ono ombide a tukki dogoro zooyatu oone

⁴⁵ «Kun ollo, Moziko Raa tod' ti deeyiso sey, aakede wede suuk yi dehuu dogoro majjaanawa tuwarwa kar. ⁴⁶ Aame dogoro zooyatu oone baadan gette yi t'uune man, y'a ingile, y'iide'n suldizi pay y'a t'iwilto, wo y'iido'n y'aa t'iwila dogoro gettiyo.»

Ono ombide a tukki lebidu

⁴⁷ «Kun ollo sey, Moziko Raa tod' ti deeyiso aa lebidu an ti seddiyo adda bar, ita puuni don tuuku ton pay, ti t'in sokiyo. ⁴⁸ Aame onniyo man don sawwiya an t'argu a zenge, man an di konso, an di beeriyo puuni don k'ombo k'adda k'eesayan, wo don k'ombo ye ki sebbiyo mendan. ⁴⁹ Gen a onniyo ere ki dangu duniya ton aasa inkino, maaleekiyagi an d'etta an di'n ooyey duwo don ulpi t'adda diine don ki diine me, ⁵⁰ kono an ti'n sebbey adda baala k'uwwo t'oggiyo fala fala, ume wede ki dollite molo wo k'aadumu sina.»

Dooyiso aware ti ere mazzini

⁵¹ Isa y'a tunde sanalliyagi, y'ede: «Ono ombide pay gen itadan kun'ni zuune ko?» Kane an i-di'n gime onami, an'de: «Eyye, itadan ay ti zuune.» ⁵² Man yon y'an di ruute, y'ede: «Gen inkino wede suuniyo k'oogoro tuuku ton yi daaniya urzi ki Moziko Raa man, yon gen yi deeyiso aa wede boy, t'adda laalayí wede y'ukume gen, yi d'ambu suldi don aware wo suldi don mazzini yi naabiya eego.»

*Don Nazaret an koogire Isa
(Markus 6.1-6; Lik 4.16-24)*

† 13:35 13.35 Kun wollo adda mattup ki Soom 78.2.

⁵³ Aame Isa dooyisadí ere t'ono ombide gette y'a ti d'inge mañ, tiñ geñ y'a t'iiziga. ⁵⁴ Wo y'a ingile ki Nazaret geeger ere y'a ihira. Aame y'iiney mañ, y'a iise dooyiso d'uwu adda boy wede Yawudiyagi ge dooyiso, wo kane d'of pay adda boy geñ an ziidfa g'igirañ. Kane an di ruute, an'de: «Yon y'uuno suuniyo k'ono ette ti too me, wo mummino yi d'isiyo suldi k'armika kino me?» ⁵⁵ Yo eñ ulo ki wede k'âhuntu sarpanje de me! Tode meedi tiñ sundutú Mariyam de te! Kane zembadi kuuli'ñ sumbiyagan Zak, Yusup, Simo wo Ziid de me! ⁵⁶ Wo zembadi erayi toñ kane an lekkiyo pay ti kine de me! Toogo ti suuniyo k'ono kino eñ, y'a uuno ti too me?» ⁵⁷ Kono k'inkino an di-tuuge k'ambu onami me. Mañ Isa y'an di ruute, y'ede: «Derec, nebi geñ aame tuuku toñ onami an d'ollige, wo de d'of a geeger ere y'a ihira ti d'of adda boozí danjal, onami an k'olliga ye me.» ⁵⁸ Wo a ume geñ suldi k'armika Isa yi k'ize baadan ye, kono kane an ki ziipe addan a yode ye.

14

Taaya k'unto ki Zan Batis

(Markus 6.14-29; Lik 9.7-9; 3.19-20)

¹ Aame geñ Erod yon wede goole yi dokkiyo siidfo Galile, y'a illiga suma k'Isa ti moolo. ² Mañ y'an di ruute d'of naabadí, y'ede: «Wede geñ yon Zan Batis! Yi bildfo ti diine d'of unto, geñ kono k'inkino i-d'ede toogo yi d'isiyto suldi k'armika me.»

³⁻⁴ Erod y'ilke inkino kono yi-ziidfa ere leemadi Pilip sundutú Erodiyas, wo Zan Batis yi di ruute, y'ede: «Oogoro urzi ti k'ele ye k'a seedfa erewo gette.» Inkino mañ Erod y'an di ruute a asigiryagi an ti y' ziidfo Zan me, an ti y' gittite wo an ti y' zidde adda dangay. ⁵ Erod yi dehu Zan asigiryagi an di y' t'ide, wo de y'an d'orgiso a Yawudiyagi kono kane pay an zuune adda k'addan Zan geñ yon nebi. ⁶ Ozzine ti ozzine, onniyo k'ehiyo k'Erod t'aaniya mañ, an d'isiyo tarnaape. Inkino onniyo gette t'iina mañ, uto konso k'Erodiyas t'a immira a daana ki d'of an'ni wiiko, wo a tode gette Erod addi

i-d'ibi. ⁷ Inkino mañ y'a-ti nime tuddi, y'ede: «Munda wede tuuku mi dehu'ñ mi rooto, wo ni di t'ela.» ⁸ Mettu Erodiyas ti di t'elite ono, mañ uto konso ti di ruute Erod, t'ede: «Ankenno k'o ti dekki eego Zan Batis, k'o di zaapi adda supira, wo k'o d'adi kenno!» ⁹ Aame geñ mozigo y'a t'ize sommagi dondon, wo de kono y'a ti nime tuddi a daana d'of an'ni wiiko geñ, y'a iyye y'an di ruute a asigiryagi an di dekki eego Zan, an i t'ela. ¹⁰ Inkino mañ y'an igibe k'adda dangay an di dikko eego Zan te. ¹¹ Eego an t'umbo adda supira, an i d'ele a uto konso wo tod' ti d'iide a mettú. ¹² Wo kane sanalliyagi Zan an d'iido, nuune an t'umbe an t'ittiba. Sañ an d'ingile k'ume k'Isa, an iide'ñ an i t'iide taaya a munda wede ize.

Eliyo k'ombo a kuuli dupu paat

(Markus 6.30-44; Lik 9.10-17; Zan 6.1-15)

¹³ Aame Isa y'illiga taaya gettiyo mañ, tiñ geñ yi di gili adda tooko y'a diipida bar kono y'a t'arga siidi k'adda balda. Wo kane d'of duuru geñ umayi an di y'illiga, an t'uddito t'adda geegiryagi d'of go-goppon geñ me, wo an di y' diine ti zondan. ¹⁴ Isa yi ti diige ti tooko mañ, yi wolliyo d'of duuru baadan, wo i di t'ize sommagi a d'uwu geñ me, y'an d'iise eliyo beeko a d'of k'eeni a diinayan.

¹⁵ A peedo ti t'aahe k'ooriyo mañ, sanalliyagi k'Isa an a d'iide sirpadi wo an i di ruute, an'de: «K'ollo, ume eñ balda wo peedo toñ t'ingile, inkino mañ d'uwu pay eñ k'an eezo an t'ette k'adda k'illiyagi an d'owiltey munda k'ombo.» ¹⁶ Wo Isa y'an di ruute, y'ede: «I k'ise ye an d'engile me, omba an eelo kune batum.» ¹⁷ Mañ kane an di ruute, an'de: «A enno kaye ay d'ede min mappa paat wo puuni sire danjal.» ¹⁸ Yo Isa y'an di ruute, y'ede: «Kane geñ, kun o d'edi kenno.» ¹⁹ Mañ y'an di ruute a d'of duuru an di-koone adda soole, sañ y'a-ziki mappa paat ti puuni sire genno, y'a t'umbe edayi k'awwa ki kandaane, y'a ruute koduwo a Raa. Mañ mappa y'a burkite, y'an d'ele a sanalliyagi wo kane an an di dikkiida a d'of duuru genno.

²⁰ Kane pay geŋ an d'iimi wo an d'isse. Wo ombo ere uupite sanalliyagi an titesse, a ûune dappa koomat makumu sire. ²¹ Kane d'ofŋ iimi geŋ, an t'ide kuuli suma dupu paat, daa kaza k'erayi wo inŋi.

Sooru k'Isa ti Piyer ekk'ahu
(Markus 6.45-52; Zaŋ 6.16-21)

²² Saŋ maŋ kesiko Isa y'an di ruute a sanalliyagi, an di-kili adda tooko kono an d'oogume, an di doopida ti dar bar ti nee, koore yoŋ d'ofŋ duuru yi-ti'n t'igiba geŋ me. ²³ Aame d'ofŋ duuru yi ti'n igibe maŋ, yoŋ y'a-ti gili ekki kesse kono y'a tonde Raa siidí. Wo siidí y'a tunde Raa a ume geŋŋo, bini ume a-t'ize did'fo. ²⁴ Aame geŋ tooko tod'te dokki botto ti zenŋe me. Wo maaye a giggeraŋ, inŋkino ahu i-kolzite baadaŋ i d'obe dubusuk dubusuk ekki tooko. ²⁵ A did'fo biza soohe maŋ Isa yi-t'ud'fo, yi sooru t'ekk'ahu yi d'ettiyo tukki sanalliyagi. ²⁶ Aame kane an yi wulle yi sooru t'ekk'ahu maŋ, orgiso t'anni ziidfa baadaŋ wo an di ruute, an'de: «Eŋ beyye!» Wo a orgisadaŋ gette an d'iise d'ollite. ²⁷ Kesiko Isa y'an di ruute, y'ede: «Kun omboŋ! Kun orgide ye, eŋ nuuno!» ²⁸ Maŋ Piyer y'a t'ihina bizí yi di ruute, y'ede: «Galmee'ki nuŋ, eŋ ki kotto kee maŋ, k'o eli urzi n'a ozire t'ekk'ahu, n'a ette k'ume kee.» ²⁹ Isa y'a ruute, y'ede: «Ki t'edi!»

Maŋ Piyer t'adda tooko yi-ti d'iige, y'a iise sooru t'ekk'ahu, yi d'ettiyo tukk'Isa. ³⁰ Wo aame y'uwwa maaye yi t'uke baadaŋ maŋ, orgiso t'a yi ziidfa, y'a iise sooyiso k'adda k'ahu wo yi d'ollite, yi d'eesiyo: «Galmee'ki nuŋ, ki n'utti, ki n'utti!» ³¹ A kaamiki Isa y'a igibe beezí, y'a yi ziidfa Piyer me, wo yi di ruute, y'ede: «Kee zaapu k'adda a nuuno baata, ki moo me ki niiku me?» ³² Wo aame kane sirwaŋ an ti gili adda tooko maŋ, maaye y'a ziidfa. ³³ Inŋkino maŋ kane pay adda tooko geŋ an di dikke a daana k'Isa, wo an i di ruute, an'de: «Ki kotto kee'ŋ Ulo Raa!»

Eliyo beeko a d'ofŋ k'eeni a siid'fo
Zenezaret
(Markus 6.53-56)

³⁴ An ti diipida bar maŋ, an d'iiney a siid'fo Zenezaret. ³⁵ Kane d'ofŋ siid'fo gette Isa an di y' zuune, maŋ rabiladí an ti-tiipe adda siid'fo pay, wo d'ofŋ k'eeni pay an i di ziko. ³⁶ Kane d'uwo geŋ, an i d'obe bey kono d'ofŋ k'eeni an a-botte a bize kallayí d'afŋaŋal toŋ maŋ, wo kane d'ofŋ pay a bottiyo geŋ an d'uttiyo.

15

Dooyiso ere ki moŋgidagi
(Markus 7.1-13)

¹ Saŋ maŋ d'ofŋ miibi ti diine Pariziyen ti d'ofŋ suuniyo k'oogoro iido ti Zeruzalem, an d'iide k'ume k'Isa wo an di y' tunde, an'de: ² «Ki moo me sanalliyagá an a-ti doopide a dooyiso ere ki moŋgidagin an duuye te? K'ollo, ki poone an t'eesa ombo geŋ, beydaŋ an k'opilso ye aa moŋgidagin an ruute me.» ³ Isa y'an di'n gime onamaŋ, y'ede: «Wo kune'ŋ, ki moo me kun a-ti doopide a urzi k'oogoro ere ki Raa, wo kun di sooru a urzi dooyisaguŋ me? ⁴ Derec, Raa yi ruute ti kaaga, y'ede: «Ki elo suma a meegá ti meedá*.» Wo soŋ y'ede: «Wede yi duudiyo meegí ise meedí koo maŋ, yoŋ geŋ ki t'owwo†.» ⁵ Wo d'e kune'ŋ, kun dooyiso d'uwo, kun'de: «Wede tuuku yi rootiyo a meegí ise a meedí, y'ede: Munda wede n'a-di t'ele a gi di nooge, yoŋ ni ele sedeke a Raa. ⁶ Maŋ yode geŋ yi ki t'ize ye munda wede i-t'ele suma a meegí me.» Kun isiyo inŋkino geŋ, kun ti t'owwo ono d'ofŋ Raa yi ruute kun d'ise me, wo kun di sooru a urzi dooyisaguŋ. ⁷ Kune d'ofŋ biziguŋ sire sire, nebi Ezayi yi ruute ono d'ofŋ Raa y'igibo a tukki kune geŋ derec, aame yi ruute ti kaaga, y'ede:

⁸ «Duwo eŋ an o eliyó suma t'ono bizaŋ, wo d'e ki kotto adda k'addaŋ kane dokki ti nuŋ Raa me.

⁹ Kane suldi d'ofŋ an isiyo kono an o ottilso geŋ ki bita,

* 15:4 15.4 Kun wollo adda mattup ki Egzod 20.12. † 15:4 15.4 Kun wollo adda mattup ki Egzod 21.17. ‡ 15:9 15.9 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 29.13.

kono urziyagi k'oogoro don an dooyiso gen ettiyo t'urzi duwo danjal#."»

Suldi don a ki ti k'ise ganigi a daana Raa
(Markus 7.14-23)

¹⁰ San Isa y'a wiike don duuru an t'iide k'ume yode, wo y'an di ruute, y'ede: «Kun ollo, wo ono en itadan kun di'n suuno: ¹¹ Suldi don pay wedusu y'oomi gen, i ki y'ise ganigi ye a daana Raa me, ki too man i y'ise ganigi a daana Raa munda wede addiya ti bizi genno.» ¹² Inkinoman kane sanalliyagi an a d'iide sirpa k'Isa wo an i di ruute, an'de: «Kee ki suune dey ko, kane Pariziyen a onama don an illiga gen, kane i'n uune me?» ¹³ Y'an di'n gime onaman, y'ede: «Kane Pariziyen gen aakede inda don Meego Raa a kandaane yi k'iite ye, wo kane pay gen y'an od'ipa. ¹⁴ Kane gen kun oolo, kane aakede konzayi, an dokkiyo konzayi eeban! Wo de aame wede koosiyo y'arkudu koosiyo bakadi man, sirwan pay an di silditi adda k'olde.» ¹⁵ Man Piyer y'a t'ihina bizi wo yi di ruute, y'ede: «K'ay t'oodibi ita a ono ombide en me.» ¹⁶ Isa y'a ruute, y'ede: «Ki kotto, kune ton onamo eggun ti k'aane ti ki'n seeda ye pi me! ¹⁷ Kun ki suune ye ko, suldi don pay wedusu y'oomi gen i-ti deegu adda k'addi, wo san yi-ti'n naamiya me? ¹⁸ Wo ono don addiya ti bize gen ettiyo ti biza k'ulbe, wo kane genno i-ti y'isiyo wede'n ganigi a daana Raa me. ¹⁹ Derec, ti biza k'ulbe genno ettiyo elkiso ere oldo i-ti y'eliyo wede'n a suldi don ulpi aakede: towwo duwo mirsi, moone t'ere bakadi ise ti kule bakatu, boliyo, oogire, rootiyo k'ono butte a tukki bakada a daana booro, wo kaldita tudde. ²⁰ Kane suldi genno don i-ti y'isiyo wede'n ganigi a daana Raa me! Wo de urzi k'ombo daa k'opilso bey aa mongidagi an ruute gen, wede'n i ki y'ise ganigi ye a daana Raa me.»

Zapu k'adde k'erewo Yawudowo ye
(Markus 7.24-30)

²¹ San man tin gen Isa y'a t'iiziga, y'a ingile ki siido ere i duule geeger Tir kane ti Sidon. ²² Wo aame gen i d'ede erewo tod'te ti siido Kanahan ti lekkiyo

adda siido gettiyo, t'a iido tukk'Isa t'a iise d'ollite, t'ede: «Galmeega, kee Wede ti biza bumbu Dawut, k'iso adde koduwo! Uto nun i-d'ede siitan a ettú wo ti dabirsa baadan.» ²³ Wo yon onamtú yi-ki'n gime ye. Kane sanalliyagi an a d'iide sirpadi wo an di y' tunde, an'de: «Erewo gette ki ti-kama, kono t'inni daaniya ti d'ollite wo ti k'annugu ye.» ²⁴ Isa y'an di'n gime onaman, y'ede: «Nun Raa yi n'igibo ki tukki don k'Izirayel danjal, kane aa dambami don i digge.»

²⁵ Wo erewo gette t'iide'n, t'a dikke a daanadi wo ti di ruute, t'ede: «Galmeega, k'edi k'a ni noogi!» ²⁶ Yon yi di'n gime onamtú, y'ede: «Beehiye ye k'a t'ambe ombo k'inni, k'an di t'ele a gahiti me.» ²⁷ Man tod' ti di ruute, t'ede: «Galmeega onama gen derec, wo ki kotto kane gahiti genno ton ombo ere i soldite ti bey galmaawan aame an ombo gen, an di pettiyo.» ²⁸ Inkinoman Isa yi di'n gime onamtú, y'ede: «Erewo no, kon zaapu k'addi a nuuno baadan gen, Raa yi elo munda wede addi i dehu.» Wo a kaamiki ututu t'a uune bee.

Eliyo beeko a don k'eeni baadan
(Markus 7.31)

²⁹ San man t'ume gen, Isa y'a t'iiziga wo y'a ingile ki biza bar ki Galile. Y'a-ti gili ekki kesse wo y'a-guune. ³⁰ Don duuru baadan an d'ettiyo ki tuddi, an di ziko ti kane don jekese, don konzayi, don kesiyagan soo soo, don bizan a t'ippe an k'orbe ye, wo don k'eeni baadan ti doolo ton ede. Kane gen, don duuru an ti'n zippe a daana k'Isa wo yon y'an d'ele beeko. ³¹ Kane duwo gen an ziida giganan aame an wulle don bizan a t'ippe an orbe, don kesiyagan soo soo an t'ikkima, don jekese an di sooru beehiye, wo don konzayi an di wolliyo. Wo kane pay gen an d'iise tamma Raa wede ki don k'Izirayel.

Eliyo k'ombo a kuuli dupu pide
(Markus 8.1-10; Matiye 14.13-21)

³² Isa y'a wiike sanalliyagi wo y'an di ruute, y'ede: «Nun duwo en o t'ize sommagi kono kun wollo an lekkiyo ti nun iide onniyo ado, wo ankenno munda

k'ombo an k'ede ye. Ni ki dehu n'an ki ti'n t'igibe addan guguba ye, para man an d'oopey a urzi.» ³³ Kane sanalliyagi an di tunde, an'de: «De adda balda ette, ti too me in t'oonna mappa baadan a don duuru kino en an d'ooma an t'assa me?» ³⁴ Man Isa y'an di'n tunde, y'ede: «Kune un d'ede mappa miibi me?» Wo kane an i di ruute, an'de: «Ay d'ede mappa sarat, ti puuni sunni miibi.» ³⁵ Injino y'an di ruute a don duuru gen, y'ede: «Kun ti koonna siido!» ³⁶ Man y'a ziki mappa sarat ti puuni gen a beezi, y'a ruute koduwo a Raa, y'a burkite wo y'an d'ele a sanalliyagi an an di-dikkida a don duuru genno. ³⁷ Wede tuuku ton y'a iimi y'a isse isse a d'uupite, wo ombo ere uupite gette, an ti tussite a uune dambayi deero sarat. ³⁸ Kane don iimi gen kuuli dupu pide, daa kaza k'erayi t'inni. ³⁹ Aame don duuru Isa yi ti'n igibe man, yon yi-ti gili adda tooko, wo y'a ingile ki siido Magadan.

16

Tondiyo ki munda k'armika

(Markus 8.11-13; Matiye 12.38-39; Lik 11.16,29; 12.54-56)

¹ Don miibi ti diine kane Pariziyen ti Saduseyen gen, an a d'iide sirpa k'Isa kono an dehu an i d'ekke ikka t'urzi k'onami. Injino man an di y' tunde y'an d'ise munda k'armika wede a kize yon Raa yi y'igibo. ² Wo Isa y'an di'n gime onaman, y'ede: «Aame peedo t'a t'ooriyo wo kandaane i t'isiyo teeze man, kun d'eesiyo: "Ume y'isa tasse beehiye." ³ Wo ti soohe walak kun d'eesiyo: "Anki mizzi yi koppa, kono kandaane teezikadi ki zimolo*." Injino man kun d'aaniya kun di suuniyo ita suldi don kun woliyo t'edagun isiyo a kandaane, wo de ki moo me kun ki d'aaniya kun gi di y' suuniyo ye munda wede i-kaza ita suldi don Raa y'isiyo ankenno en me! ⁴ Ita duwo don ankenno en, kane don ulpi wo an ki seedu urzi Raa ye, an tondiyo munda k'armika a kize nun Raa yi n'igibo. Wo

armika ti doolo Raa y'an k'isa ye, daa ki armika ere Raa y'ize ti kaaga a nebi Zonas ye man.» Injino kane gen Isa yi'n iili, y'a ingile.

Tookiyo kuude a urzi dooyiso ki Pariziyen ti Saduseyen
(Markus 8.14-21; Lik 12.1-6)

⁵ Kane sanalliyagi an doopide ti kese bar Galile ti nee gen, an dundo an d'ambo mappa me. ⁶ Aame gen Isa y'an di ruute, y'ede: «Kun koonna mentikagi a orme wede ki Pariziyen ti Saduseyen me.»

⁷ Kane sanalliyagi an d'iise rootiyo ti tudan, an'de: «Yi rootiyo injino kono in k'umbo mappa ye.» ⁸ Wo yo Isa rootiyadan gette y'a ti zuune, injino man y'anni tunde, y'ede: «Ki moo me kun di rootiyo ti tuddugun, kun k'umbo mappa ye me? Ki kotto kune zaapu k'addugun a Raa baata! ⁹ Ki kotto kune suldi don ize gen, itadan kun ki ti zuune ye botto! Kune un dunde baa a mappa paat wede an an di-dikkida a kuuli dupu paat, wo a onniyo gette oopiyo ki mappa dambayi miibi kun zikiti me? ¹⁰ Wo kune un dunde baa a mappa sarat wede an an di-dikkida a kuuli dupu pide, wo a onniyo gette oopiyo ki mappa dambayi deero miibi kun zikiti me? ¹¹ De mummino kune'n ita k'onamo kun gi di'n suuniyo ye me? Aame n'un ruute, n'ede: "Kun koonna mentikagi ti orme wede ki Pariziyen ti Saduseyen" gen, n'un rootiyo ti mappa ye.»

¹² Injino man kane sanalliyagi ita k'onami an di'n zuune, yon y'an ki rootiyo an di koone mentikagi ti orme wede an ki d'oodibe mappa ye, kacin y'an rootiyo ti dooyiso ere ki Pariziyen ti Saduseyen.

Isa min yon wee wee?

(Markus 8.27-30; Lik 9.18-21)

¹³ Isa y'ingile ki geeger Sezare siido Pilip, aame y'iiney man sanalliyagi y'anni tunde, y'ede: «A tukki nun wede an n'ehe aa ulo wede en, duwo an rootiyo nun wee wee?» ¹⁴ Kane an i di'n gime onami, an'de: «Don son an'de kee Zan Batis, don

* **16:3** 16.3 Di kane Yawudiyagi aame an woliyo peedo t'a t'ooriyo wo kandaane i t'isiyo teeze man, an d'eesiyo ume y'isa tasse beehiye. Wo ti soohe walak aame an woliyo kandaane teezikadi ki zimolo man, an d'eesiyo anki mizzi yi koppa, gen a di kine injino ye.

onjo an'de kee nebi Eli, wo don onjo
son an'de kee nebi Zeremi koo ise nebi
ti diine nebiyagi don ti kaaga koo man.»
15 Wo yon y'an di ruute, y'ede: «De kune
me, kun'de nun wee wee?» 16 Simo wede
an yi waaku sundi soo te Piyer yi di'n
gime onami, y'ede: «Kee Almasi Raa yi
biire, wo Ulo Raa zeere.» 17 Injino man
Isa yi di ruute, y'ede: «Simo ulo Zonas,
unsuwo a kee kono derec gette a-t'iidiba
ita'n wede tudde ye, a iidiba ita Meego
Raa a kandaane. 18 Wo anken n'a di
rooto kere, kee sundi Piyer, suma i-kaza
"mokkolo", wo gen ekki mokkolo gettiyo
n'a ti'n koon kane don ogiyso ti sundo
me, kono an t'ise aakede boy wede nun
n'oozige. A kane don ogiyso gen, ume
ki don i t'inda batum i-k'ede toogo y'a
ki'n ceera ye. 19 N'a di t'ela kerle wede ki
Moziko Raa a beezá: Munda wede tuuku
a siido k'a ti gitta man, a kandaane Raa
y'a di ketey, wo munda wede tuuku a
siido ki t'iiza man, a kandaane Raa y'a
t'eezey.» 20 Man Isa a sanalliyagi y'an
d'undirde kono a wenda soo ton an i
roota ye, yon Almasi Raa yi biire me.

*Rootiyo k'Isa a urzi k'untadi ti
baldiyadi*

(Markus 8.31-33; Lik 9.22)

21 Tin gen Isa y'an d'iise rootiyto kere
a sanalliyagi, y'ede: «I dehu nun n'a t'ette
ki Zeruzalem, wo a ummey gen kane don
i dokkiyo donzin, deero don sedefe ti
don suuniyo k'oogoro, an t'eley urzi a
duwo an di n' seedey, an di n' dabirey
baadan, an a di n' t'idey. Wo onniyo
sire k'aduwe man Raa y'a ti n' baldey.»
22 Man Piyer y'a y'irga siidi, y'a y'iise
aapufo, y'ede: «Aha Galmeege, kee Raa
yi ki boho! Munda gen a aana ye!» 23 Wo
de yo Isa y'a-gime ki tukki Piyer wo yi
di ruute, y'ede: «Kee Meeda siitandani
t'a-t'uune adda k'adda, ki ledfo dokki ti
tuddo me! Kee a nun mokkolo morkiye a
munda wede n'aase me kono elkisada ti
ere ki Raa soo ye, elkisada ki don tudde.»

Urzi daaniya k'Isa

(Markus 8.34-9.1; Lik 9.23-27)

24 San Isa y'an di ruute a sanalliyagi,
y'ede: «Wede yi dehu y'a daane urzi
nuuno man, tuddi batum y'a ti kiigira, ki
unto ton y'a oyye y'a t'inda kono nuuno,
wo y'a ni daane. 25 Injino wede tuuku
yi dehu boohiyo tuddi k'aggadi man, y'a
ti dagga, wo de wede tuuku y'ooliyo
tuddi kono nuuno man, y'a t'utta. 26 A
wede koduwatu moo me suldi duniya
pay y'anni t'oone, wo tuddi y'a ti dagge
me? Wo ki kotto wede gen tuddi zooyatu
oone, gen yi k'aane y'a ki t'ele munda y'a
ki pelke tuddi ye! 27 Derec, nun wede
an n'ehe aa ulo wede en, n'aa kimo ti
maaleekiyago adda daryika ere ki Meego
Raa, wo aame gen wede tuuku ton y'a
t'oon munda wede ni dehu ni-t'ela a
naabadi ere y'ize gette. 28 Derec injino
wo n'un di rooto: Don ongon ti diine
kane don ankenno en an ki ti t'inda ki
poone pay ye, an di n' wolla nun wede
an n'ehe aa ulo wede en, n'etto adda
mozikado me.»

17

Ume k'eda k'Isa a-gime

(Markus 9.2-9; Lik 9.28-36)

1 Iide onniyo zoot k'ita man, Isa y'a-
wiike ti yode Piyer, Zak wo leemadi Zan,
y'an d'an d'ingile siidan k'ekki mokkolo
sohoro. 2 An iiney man, a daanadan
gen min tuddi a-gime sittu, injino ume
k'edayi a iise ralita aa peedo wo kallagi
a t'ize tuwardi kar aa toore. 3 A kaamiki,
kane sanalliyagi ado gen an wolliyo bibi-
raw Muusa ti nebi Eli* an rootiyto t'Isa.
4 Injino man Piyer y'a t'ihina bizi, yi
di ruute Isa, y'ede: «Galmee'ki nun,
beehiye'n kine in di lekke a enno! Ki
dehu man, a en n'un d'okkima daabagi
ado, a kee soo, a Muusa soo, wo a Eli
soo.» 5 Aame onami y'a ki ti'n denge
ye botto gen, i d'iido dondirso ti-tooriyo
ti di'n ippe kane gen me. Wo t'adda
dondirso gette an d'illiga golla, t'ede:
«En Ulo nuuno ni y' giyye baadan, ulbo
unse ti yode me. Kun y'ollo!» 6 Aame
sanalliyagi an illiga golla gettiyo man,
orgiso t'anni ziida baadan an di zilditi

* 17:3 17.3 Muusa ti Eli gen kane nebiyagi, an likke ti kaaga, ki poone Isa y'a aana duniya.

kaŋ ossiso. ⁷ Isa y'a d'iide sirpadaŋ, y'an d'an buttite wo y'an di ruute, y'ede: «Kun t'oozon, kun orgife ye!» ⁸ Maŋ kane an d'umbe edayaŋ, wo an wल्लीyo Isa siidí, wenda ti doolo umbo. ⁹ A d'eeguzan t'ekki mukkolo, Isa y'an di ruute, y'ede: «Kun ollo, a munda wede iido kun wulle geŋ, a wenda soo toŋ kun rootey ye, bini baldiya ki nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede eŋ ti diine d'oŋ unto.»

¹⁰ Maŋ kane sanalliyagi an di y' tunde, an'de: «Ki moo me d'oŋ suuniyo k'oogoro an di rootiyo, an'de: “Ki poone i kimo Eli doo miŋ, saŋ Almasi Raa yi biire kollo” me?» ¹¹ Isa y'an di'n gime onamaŋ, y'ede: «Derec, Eli geŋ y'a etto, wo suldí pay y'an okkima a urzizaŋ. ¹² Wo kun ollo, n'un di rooto, Eli geŋ yoŋ yi t'iido baa, d'uwu an gi di y' zuune ye, yoŋ wede a etto me, wo an i-d'ize ulsu aa addaŋ i dehu. Geŋ iŋkino kay nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede eŋŋo toŋ, an di n' dabira.» ¹³ Iŋkino maŋ kane sanalliyagi an di zuune, yoŋ y'an rootiyo a tukki Zaŋ Batis, a tukk'Elí ye.

Eliyo beeko a ulo i-d'ede siitan a eedí
(Markus 9.14-29; Lik 9.37-43)

¹⁴ Isa ti sanalliyagi ađo an iiney a ume d'oŋ duuru maŋ, a ume geŋ i d'ede wede y'a d'iide sirpa k'Isa, y'a-dikke a d'aanadí ¹⁵ wo yi di ruute, y'ede: «Galmee'ki nuŋ, k'iso adde koduwo a ulo nuŋ, yoŋ i-d'ede amputput, yi dabirsa baadaŋ, onniyo ti y'ambu maŋ, ti-ti y' sedđiyo adda k'uwwo ise adda k'ahu toŋ maŋ. ¹⁶ N'an di y'umbo a sanalliyagá, wo d'e kane an k'iine an i k'ele beeko ye.» ¹⁷ Maŋ Isa y'a t'ihina bizí, y'a ruute, y'ede: «Kune d'oŋ ulpi wo kun ki ziipe addugun a Raa ye. Nuŋ ti kaagine ni lekkiyo ti kune, wo d'e a nuŋ kun ki d'umbe ye! Geŋ n'a ombiŋa ki daayum koo ti kune me? Ulo kun o d'edi keŋŋo.» ¹⁸ Isa y'a t'icđise siitan gette, maŋ tod' t'a t'udde ti tukk'ulo me. Wo a kaamiki yoŋ y'a uune bee. ¹⁹ Iŋkino maŋ sanalliyagi an a d'iide sirpa k'Isa wo an di y' tunde siidaŋ, an'de:

«Wo d'e ki moo me siitan gette kaye ay ki d'iine lommatú ye me?» ²⁰ Yoŋ y'an di ruute, y'ede: «Kun k'iine lommatú ye kono kune'ŋ zaapu k'addugun a Raa baata. Derec iŋkino wo n'un di rooto: Ise zaapu k'addugun a Raa gette t'aase neŋko aa ulo k'undumu sundí mutard toŋ maŋ, kun aane kun i di roote a tokomo ette, kun t'eese: “T'umayí eŋ mi-d'eeto k'ummey”, toŋ maŋ tod' t'a-d'eete. Munda wede kun k'aane ye umbo. ²¹ Wo geŋ ita siitan ere kino ette, adđiyatú t'urzi tondiyo Raa wo ti lekkiyo ere onniyo muno daa k'ombo d'aŋŋal.»

Rootiyo k'Isa ere ki sirwe a urzi k'untadí ti baldiyadí

(Markus 9.30-32; Lik 9.43-45)

²² Onniyo soo kane sanalliyagi an t'ugiye pay a siido Galile, maŋ Isa y'an di ruute, y'ede: «Nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede eŋ, an di n' t'eley a bey d'uwu. ²³ Kane an di n' t'idey, wo onniyo sire k'aduwe maŋ Raa y'a ti n' bald'ey.» Iŋkino kane sanalliyagi an t'ize sommagi dondoŋ.

Eliyo jibaaye ki Boy Raa

²⁴ Isa ti sanalliyagi an iiney geeger Kapernayim. Aame geŋ kane d'oŋ sedđu jibaaye ki Boy Raa† an a d'iide sirpa Piyer wo an di y' tunde, an'de: «Wede dooyisagun jibaaye y'eliyo ko ki Boy Raa te?» ²⁵ Yo Piyer y'a ruute, y'ede: «Eyye, y'eliyo.» Saŋ Piyer yi-t'iide k'adda foy, wo ki poone y'a t'ihina bizí geŋ, Isa y'a ruute, y'ede: «Simo kee elkisadá moo me? Wee wee a t'ele jibaaye wo patanti a mozagi d'oŋ a duniya ette? Doŋ siido kunuŋ, torgagi ko?» ²⁶ Piyer yi di'n gime onamí, y'ede: «Torgagi a t'ele me‡.» Maŋ Isa yi di ruute, y'ede: «Iŋkino maŋ d'oŋ siido an ki t'ele ye. ²⁷ Wo miŋ kane d'oŋ sedđu jibaaye in ki ti'n kulkuwa ye geŋ, k'odo ki biza bar, k'a sedđoy tiwili k'adda k'ahu, wo puuniso ere k'ambey ki poone gette k'a t'ohinoy bittú, ki-t'ooney tamma

† 17:24 17.24 Jibaaye ki Boy Raa: Tode gette eliyo Yawudiyagi d'oŋ kuuli wo ki daayum aame an t'owwo ozzine ada sire d'oo. Tamma ere ki t'ele ki jibaaye gette, tod'te zooyatú ki naabo k'onniyo sire ki wede. Kun wollo adda mattup ki Egzod 30.13-14. ‡ 17:26 17.26 A ozzinagi geŋ, eliyo jibaaye ti patanti torgagi, d'oŋ siido ye. § 17:27 17.27 Tamma soo: I-t'owwo eliyo jibaaye ki d'oŋ sire.

sooſ ere a t'idey ki jibaaye, k'a t'amboy wo ti tode gette k'a eloy jibaaye ki nuuno wo ki kee.»

18

Wede goole a jiire a Moziko Raa (Markus 9.33-37; Lik 9.46-48)

¹ Aame geŋ kane sanalliyagi an a d'iide sirpa k'Isa wo an di tunde, an'de: «Wee wee goole a jiire a Moziko Raa te?» ² Maŋ Isa yi wiike ulo ŋeŋku, y'a y'ihira a diinayan, ³ wo y'a ruute, y'ede: «Derec iŋkino wo n'un di rooto: Aame kun ki ti gima lekkiyagun wo kun ki t'iza aa inŋi sunŋi ye maŋ, Moziko Raa kun ki t'etta ye. ⁴ Iŋkino maŋ wede yi-t'iza tuddi ŋeŋku aa ulo enŋo maŋ, yode geŋŋo goole a jiire a Moziko Raa te. ⁵ Wede tuuku yi seedu ulo aa yode eŋ bey sire a sundó maŋ, geŋ aa yi seedu nuŋ batum.»

Suldi doŋ i-t'eliyo wedusu adda k'oldiko (Markus 9.42-48; Lik 17.1-2)

⁶ «Wede tuuku yi t'eliyo adda k'oldiko wede soo ti diine kane doŋ tasse a urzi zaapu k'adde a nuuno maŋ, a wede iŋkino geŋ, dabar ere an i di kette assa meeda a golladi an ti y' sefde adda moyta bar gette, soodo sey ti ere yi t'ooney a daana Raa te. ⁷ Dabar a doŋ duniya, kono i d'ede suldi baadan an t'eliyo duwo adda k'oldiko. Derec, kane suldi daayum ede doŋ i t'eliyo duwo adda k'oldiko me, wo de dabar a yode wede i t'eliyo bakadi adda k'oldiko. ⁸ Aame beezá ise zinda koo a-da t'ettiyo k'adda k'oldiko maŋ, k'addekko k'a sefdo dokki ti kee. Beehiye i jiire a kee zinda soo ise beezá soo wo k'a t'ooney lekkiyo ere ki daayum, bee miŋ k'a lekke beydan sirwan ise zoŋdan sirwan wo an ki ti sefdey adda k'uwwu ere t'oggiyo ki daayum. ⁹ Wo aame ersada t'a-da t'ettiyo k'adda k'oldiko maŋ, k'a t'oodo k'a sefdo dokki ti kee me. Beehiye i jiire a kee t'ersada soo wo k'a t'ooney lekkiyo ere ki daayum, bee miŋ k'a lekke edaya sire wo an ki ti sefdey adda k'uwwu ere ki dabar.»

Ono ombide a tukki damsa i digge (Lik 15.1-7)

¹⁰ «Kun koonaa mentikagi, wenda yi kiigira wede soo ye ti diine kane doŋ tasse a urzi zaapu k'adde a Raa me. Kun ollo, n'un di rooto, kane geŋ maaleekiyagan an lekkiyo jep a daana Meegó Raa a kandaane me. [¹¹ Derec, nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede eŋ, n'iido'ŋ n'an t'ele uttiyo a doŋ i digge adda k'oldikadan.]

¹² Kun ollo taaya ettiyo wo kun d'elkito eego. Aakede wede'ŋ i-d'ede dambami meeda wo ere soo ti diinayan t'a digge. Iŋkino wede geŋ y'aase mummino me? Ki kotto doŋ ada gessat makumu gessat geŋ yi d'ooli a ita tokomo, y'a t'ette dehutu ki ere i digge. ¹³ Derec iŋkino wo n'un di rooto: Aame wede geŋ yi t'uuno maŋ, unswadi ere a tukki damsa gette t'aase baadan a ceere ki doŋ ada gessat makumu gessat i ki digge ye geŋŋo. ¹⁴ Geŋ iŋkino Meegugun Raa a kandaane yi dehu wenda soo toŋ i ki dagge ye ti diine kane doŋ tasse a urzi zaapu k'adde a yode me.»

Aapuŋu tudde

¹⁵ «Aame leemada wede i ziipe addi a Raa geŋ yi t'ize oldiko ti kee maŋ, k'odo ki y'oonoy wo ki rootoy munda geŋ siggun. Aame yi-k'illigey maŋ, leemada ki ti y' gimo k'urzi wede beehiye. ¹⁶ Aame yi ki k'illigey ye maŋ, k'a waako wede soo ise doŋ sire toŋ maŋ, kun di y'oonoy sey, kono suldi pay geŋ kun ti'n t'ide a daana doŋ sire t'ado i wulle wo illiga doo*. ¹⁷ Aame kane geŋ y'an ki'n illigey ye maŋ, k'an t'oodo taaya a doŋ ogiyo ti sundó. Wo ki dangu, aame kane geŋ yi ki'n illigey ye sey maŋ, ki y' wollo yoŋ geŋ aakede wede i ki suune Raa soo danŋal ye, wo aakede wede sefdu jibaaye.

¹⁸ Derec iŋkino wo n'un di rooto: Munda wede tuuku a siido kun a ti gitta maŋ, a kandaane Raa y'a di kettey, wo munda wede tuuku a siido kun t'iiza maŋ, a kandaane toŋ Raa y'a t'eezey.

¹⁹ Kun ollo, n'un di rooto sey: Aame a siido geŋ doŋ sire ti diinagan an ti gitte onaman kan soo an di tonde Raa a munda tuuku toŋ maŋ, geŋ Meegó Raa

* 18:16 18.16 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 19.15.

a kandaane y'an di y' t'ela. ²⁰ Derec, a ume tuuku donj sire t'ado wo a gili gen an t'ugiye ti sundó man, nun a diinayan.»

Ono ombide a urzi tambobino
(Lik 17.4)

²¹ Injino manj Piyer y'a d'iide sirpa k'Isa wo y'a yi tunde, y'ede: «Galmee'ki nun, aame leemadó y'o t'ize oldiko man, tanj miibi ni-d'ise tambobino me? Bini tanj sarat ko?» ²² Isa yi di'n gime onamí, y'ede: «Aha, n'a-ki roote bini tanj sarat ye, wo n'a di roote bini ada sarat sarat, tanj sarat. ²³ Kun ollo, Moziko Raa tod' ti deeyiso aa naabo mozigo yi dehu y'a wolle sonjko ere donj naabadí an i di t'ele. ²⁴ Injino manj yi-t'iise, ki poone an i di wiiko wede i di t'ele sonjko baadanj baadanj ki k'aane ki ti kize ye. ²⁵ Wede genj, i-k'ede munda ye yi di t'ele sonjko ki galmee'gi me. Injino manj galmee'gi y'an di ruute a donjzí, y'ede: "Wede enj kun ti y'owol, eddí, innizí wo suldzí pay kono a-ti t'íde a sonjkadó." ²⁶ Manj wede naabo genj y'a iire a zonj galmee'gi, wo yi di ruute, y'ede: "K'ambo ombine a nuuno me, sonjkadá nun n'a-ti kima pay." ²⁷ Galmee'ki wede naabo genj i di t'ize sommagi, sonjko ere yi di t'ele yi-d'iili mentú, manj wede naabo y'a ingile. ²⁸ Aame wede naabo genj ti di mozigo yi t'ufde manj, an a-t'ikkima ti wede ume naabadanj soo, yonj genj i-d'ede see ki sonjko miibi danjal. Y'iide'ng yi di ziida golladí biñ wo yi di ruute, y'ede: "Seezá k'o y'eli." ²⁹ Manj yo wede ume naabadanj soo genj, y'a iire a zondí wo yi-d'obe bey, y'ede: "K'ambo ombine ti nuuno, seezó n'a yi t'ela." ³⁰ Wo de yo wede genj y'a-tuuge, wo ulsu a jiiire sey yi-ti y' zidde danjay koore seezí yi di y' t'ela genj me. ³¹ Aame kane donj ume naabadanj soo genj an wulle injino manj, an t'ize sommagi dondonj, an iide'ng a galmee'ganj an i di t'iide taaya a suldí donj pay ize genj me. ³² Injino manj galmee'ga genj wede naabo y'a yi wiike, wo yi di ruute, y'ede: "K'o ibi bey monj seezá pay n'a-di y'iide minj, kacinj kee wede naabo ulsu kino too! ³³ Ki

too manj kee k'a dehe k'aase adde kofuwo a wede naabo aa kee, aakede nunj batum n'ize adde kofuwo a kee." ³⁴ Wo galmee'gi adda kulkuwadí ere baadanj gette y'an di y'ele a bey k'asigiryagi, an di y' dabire adda danjay koore sonjkadí yi di t'ela pay genj me.»

³⁵ Isa y'an di ruute sey, y'ede: «Genj injino kay Meegó Raa a kandaane y'un isa me, aame wede tuuku ti diinaganj yi k'iza tambobino a leemadí t'adde soo ye manj.»

19

Dooyiso k'Isa a urzi peeriyo
(Markus 10.1-12; Lik 16.18)

¹ Aame Isa ti dooyiso duwo y'a ti dinge manj, ti siido Galile y'a t'iiziga y'a-diipida ti siido Ziide ere ti dar k'ooye Zurden ti nee. ² Donj duuru baadanj an di y' diine wo a ume genj y'an d'ele beeko a donj k'eeni ti diinayanj. ³ Donj miibi ti diine Pariziyen an a d'iide sirpadí kono an dehu an i d'ekke ikka t'urzi k'ono. Manj kane an di y' tunde, an'de: «Oogiradinj t'ele ko urzi ki peeriyo k'erewo, aame kule yi uune munda tuuku eddí t'ize wo ulbí i-k'ize unse ye manj?» ⁴ Isa y'an di'n gime onamanj, y'ede: «Ki kotto kune kun gire ono donj an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: "T'ume k'eesiyo Raa yi ziipe suldí pay genj, y'ikkima anj kule t'ere*." ⁵ Wo Raa y'a ruute sey, y'ede: "Kono kamo kule yi d'oola meegi ti meedí, y'a di ketta biñ ti eddí. Wo kane sire genj an t'isa tudde soo†." ⁶ Injino manj kane genj sire ye baa, an t'ize tudde soo. Genj injino munda wede Raa y'a ti gitte genj, wede tudde yi ki t'eeze ye.» ⁷ Kane Pariziyen an di y' tunde, an'de: «De ki moo me ti kaaga Muusa y'a ele urzi, aame wede yi-peere eddí manj, yi di dekke mattup ki peeriyo yi di t'ele a beytú me‡?» ⁸ Isa y'an di ruute, y'ede: «Muusa y'un ele urzi ki peeriyo k'eraygunj kono a eego zakidí ere un d'ede gettiyo, para manj t'ume k'eesiyo injino ye. ⁹ Wo kono k'injino tonj n'un di rooto: Ki peeriyo k'erewo ulu, wo wede yi peere

* **19:4** 19.4 Kun wollo adda mattup ki Zenez 1.1,27. † **19:5** 19.5 Kun wollo adda mattup ki Zenez 2.24. ‡ **19:7** 19.7 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 24.1.

eddí geñ, aame ti moone ti kule bakatú danjal! Para man yi ti biira wo yi ziida erewo ti doolo man, Raa yi yi woliyo yon wede i moone t'ere bakadí.»

¹⁰ Kane sanalliyagi an i di ruute, an'de: «Aame wede yi peere eddí t'urzi soo danjal genno man, geñ ki ki ziida ye ton bee.» ¹¹ Isa y'an di'n gime onaman, y'ede: «Don pay an k'aane an k'ambe ye a dooyiso ette, aane ambe kane don soo Raa y'an ele urzi danjal. ¹² I d'ede urziyagi miibi don i-t'eegirso kuuli an k'aane an ki sedde erayi ye me. Ki don ongo moytan umbo t'ume k'ehiyadan too, don ongo kokkiso t'urzi duwo wo don son kane batum an ti seedu tuddan aa moytan umbo kono Moziko Raa. Geñ wede y'aane suuniyo k'ita k'ono enno man, yi ni suuno.»

Isa ti inni sunni

(Markus 10.13-16; Lik 18.15-17)

¹³ San man duwo an i di ziko inni sunni a Isa kono y'an di zaape beezí a eedan wo y'a tonde Raa kono kane, min kane sanalliyagi an ki dehu ye, an di'n eddisito duwo geñ me. ¹⁴ Man Isa y'a ruute, y'ede: «Kun oolo inni en an d'etto ki tuddó, kun ti'n eegire ye, kono Moziko Raa tod'te ki don i deeyiso aa kane kino.» ¹⁵ Aame geñ y'an di ziipe beezí a eedan, man t'ume geñ y'a ingile ki daana.

Isa ti obulsu ki laale

(Markus 10.17-31; Lik 18.18-30; 13.30)

¹⁶ San i d'ede wede soo y'a d'iide sirpa k'Isa wo y'a yi tunde, y'ede: «Wede dooyisadey, munda wede beehiye n'aase moo me kono n'a t'oono lekkiyo ere ki daayum te?» ¹⁷ Isa yi di ruute, y'ede: «Ki moo me ki di n' tonduyo a munda wede beehiye me? Beehiye Raa soo danjal. Aame ki dehu k'a t'oono lekkiyo ere ki daayum man, ki soodo urziyagi k'oogoro Raa.» ¹⁸ Wede geñ yi di ruute, y'ede: «Kane min don tuuku me?» Isa yi di'n gime onami, y'ede: «Kane enno: Ki towwo wedusu mirsi ulu, ki moone t'ere bakadá ise ti kule bakatú ulu, k'oogire ulu, ki rootiyo k'ono butte a tukki bakadá

a daana booro ulu, ¹⁹ ki elo suma a meega ti meeda, wo ki danju ki geoyo bakadá aa ki geeyiso tudda batumS.» ²⁰ Obulsu yi di ruute, y'ede: «Kane geñ pay ni'ni seedu, wo o biite moo sey me?» ²¹ Isa yi di ruute, y'ede: «Aame ki dehu k'a-t'ette a munda wede aa Raa yi dehu man, k'odo, suldi don a-d'ede'n ki t'owiltoy pay wo sonko k'an d'eloy a don an k'ede munda ye, inkino k'a t'oono laale wede ki kotto a kandaane. San k'a t'edi wo k'a ni daana.» ²² Aame obulsu geñ y'illiga ono genno man, y'a t'ize sommagi dondon kono yon maaladi baadan, san y'a ingile.

²³ Man Isa y'an di ruute sanalliyagi, y'ede: «Derec inkino wo n'un di rooto: Oone baadan a wede laale yi t'ettey adda Moziko Raa te. ²⁴ Kun ollo, n'un di rooto sey: Oone a zinzo ti-t'adde ti buldo rippile me, wo geñ oone baadan a ceere sey a wede laale yi-t'ettey a Moziko Raa te.» ²⁵ Aame kane sanalliyagi an illiga ono genno man, an di ziida gaggiran wo an di ruute, an'de: «Inkino man, geñ a utta wee wee?» ²⁶ Isa yi di'n woliyo yerere adda k'edayan wo y'an di ruute, y'ede: «Munda en duwo an k'aane ye, wo de a Raa suldi pay i-k'oone ye, y'aane.»

²⁷ Inkino man Piyer y'a t'ihina bizi wo yi di ruute, y'ede: «Anken k'ollo, kaye'n sulfizey pay ay d'iilo wo ay di daaniya kee. De geñ ki kaye aasa mummino me?» ²⁸ Isa y'an di ruute, y'ede: «Derec inkino wo n'un di rooto: A onniyo ere suldi pay i t'isa awirdi geñ, nun wede an n'ehe aa ulu wede en n'a di kooney a kaakido moziko adda daryikadó. Wo aame geñ kune don kun ni daaniya, kune ton kun di konditey ekki kaakidagi koomat makumu sire don ki moziko, kun dekey booro a tukki boha bumbiyagi koomat makumu sire ki don k'Izirayel. ²⁹ Wo wede tuuku yi iila boydizi, ise zembadi kuuli erayi, meegi ti meedi, innizi wo dombizi kono sundo man, kane geñ y'anni t'oono tan baadan a ceera wo y'a t'oono lekkiyo ere ki daayum. ³⁰ Don baadan ankenno kane ki biza, san an t'isa don k'ita, wo don

baadan ankenno kane k'ita, san an t'isa don ki biza.»

20

Ono ombide a tukki don naabo doome

¹ Isa y'a ruute sey, y'ede: «Kun ollo, Moziko Raa tod' ti deeyiso aa naabo wede boy y'a t'udde ti soohe walak, kono yidho don naabo y'a ti'n t'igiba k'adda doomizi k'inda sundan bi. ² Aame don naabo yi uune man, an di ruute ti kane gen, y'an t'ela ranadan, a wede son a naabo k'onniyo soo soo, wo y'an igibe k'adda doomizi. ³ A peedo t'ize k'aadumu mesuwe man, y'a udde sey, yi wolliyo don doolo an ti guune a bere don duuru, naabo an k'uune ye an delliyo. ⁴ Man yon y'an di ruute, y'ede: «Kune ton man kun t'odo naabo k'adda doomizo, wo n'un t'ela munda wede derec a ranagan.» ⁵ Man kane an d'ingile. Wede boy gen, a peedo t'ize diine wo a peedo t'ibbira ton inkino, y'a udde sey don naabo yi d'uune, wo y'an di'n igibe k'adda doomizi. ⁶ A lohe man y'a udde sey, yi d'uuney don doolo an ti guune a bere don duuru. Wo y'an di ruute, y'ede: «Ki moo me onnugun kun di y'engilso a enno daa naabo me?» ⁷ Man kane an i di ruute, an'de: «Wenda y'ay ki ti'n ziki naabo ye.» Yon y'an di ruute, y'ede: «Aa de gen, kune ton kun engilo naabo k'adda doomizo.»

⁸ A peedo t'a t'iire man, wede boy yi di ruute a wede yeeriyadi, y'ede: «K'odo, don naabo ki'n oozigi wo wede tuuku ton ki-d'elo ranadi te, ki-t'eeso ti don a t'iide k'ita, k'a ti denngo ti don iide ki biza.» ⁹ Inkino man kane don iise naabo a lohe gen an d'iido, wo wede yeeriyo gen y'an d'ele ranadan a wede son a naabo k'onniyo soo soo. ¹⁰ Aame iina kaaba ki kane don iise naabo ti soohe walak man, an elkiyo an t'oona baadan baaki, kaciñ kane ton an d'uune ranadan tin wede son a naabo k'onniyo soo soo pay. ¹¹ Aame wede yeeriyo gen y'an ele ranadan man, an d'iise gurgirso a tukki wede boy, ¹² an'de: «Kane don a t'iido k'ita wo an niibe peedo soo ton, kee k'an d'ele ranadan aa ki kaye don iido

ti soohe, ay niibe kee kee adda malla, ay d'urme bini peedo k'ooriyo.» ¹³ Wo wede boy gen, a wede soo ti diinayan yi di'n gime onami, y'ede: «Lanze ki nun, n'a-k'isiyo ulsu ye, ki kotto kee in ti ruute ti nun, n'a-t'ela ranana ki naabadá k'onniyo soo. ¹⁴ Inkino ki t'ambo gettin ranadá k'engilo. Don iido k'ita ton ni dehu ranadan n'an t'ele aa ki kee. ¹⁵ Derec, nun ti maaladó ette o ede urzi n'aase munda wede aa addó i dehu kunun, a beehyko ere n'isiyo gette kee ki kolbiso ko?» ¹⁶ Wo Isa y'a ruute sey, y'ede: «Inkino man don ankenno kane k'ita, san an t'isa don ki biza, wo don ankenno kane ki biza, san an t'isa don k'ita.»

Ono k'Isa don k'aduwe a urzi k'untadi ti baldiyadi

(Markus 10.32-34; Lik 18.31-34)

¹⁷ Isa yi-kili ki Zeruzalem man, y'awiike sanalliyagi kane koomat makumu sire, y'an irga siidan, a urzi y'an di ruute, y'ede: ¹⁸ «Kun ollo, in ti kili ki Zeruzalem wo nun wede an n'ehe aa ulo wede en, an di n' t'eley a bey deero don sedefe ti don suuniyo k'oogoro. Kane gen t'urzi k'onaman nun booro t'a ni seedey ki towwo, ¹⁹ wo an di n' t'eley a bey don kane Yawudiyagi ye, kono an di n' t'okkey maade, an di n' gorpipay ti marpa wo an ti n' taakey ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadi kan tontilko. Wo onniyo sire k'aduwe man, Raa y'a ti n' baldey.»

Tondiyo ki mekk'inni Zebede

(Markus 10.35-45; Lik 22.25-27)

²⁰ Inkino man mekk'inni kuuli ki Zebede, t'innitu gen t'a d'iide sirpa k'Isa, wo t'a dikke daanadi kono t'a yi tonde. ²¹ Man Isa y'a ti tunde, y'ede: «De kon mi dehu moo me?» Tod' ti di ruute, t'ede: «Ni dehu k'a t'ele urzi, onniyo ki t'iida mozikada man, innizo sire en k'a ti'n zappey son a ammidada, son a geelada.» ²² Isa y'an di'n gime onaman, y'ede: «Munda wede kun tondiyo, kun ki y' suune ye. Kun aana kun siba ko kop ki dabar wede nun ni siba me?» Man kane an i di ruute, an'de: «Eyye, ay aana.» ²³ Yon y'an di ruute, y'ede: «Derec, kop

ki dabar wede ni sifa geŋ kun sifa. Wo de ki ume konso wede a ammidadó soŋ a geeladó geŋ, urzi yoŋ a bey nuuno ye, ume geŋ yoŋ ki kane d'ofŋ Meegó Raa y'an ikkima.»

²⁴ Aame kane sanalliyagi d'ofŋ koomat geŋ an illiga maŋ, an di-gulkuwe ti kane zemba sire geŋno. ²⁵ Maŋ Isa y'a ti'n wiike sanalliyagi geŋ pay ki d'aanadí, wo y'an di ruute, y'ede: «Kune kun suune, mozagi siidiyagi pay an d'ombó t'ekki d'ofŋaŋ ti toogo, wo kane d'ofŋ deero an d'ombó t'ekki d'ofŋaŋ t'urzi dokkiyo ere an d'ede. ²⁶ Wo geŋ a diinaguŋ i dehu inŋkino a k'ise ye. Ki too maŋ, wede tuuku yi dehu y'a t'ise goole ti diinaguŋ maŋ, yoŋ geŋ yi t'iso wede naabaguŋ, ²⁷ wo wede tuuku ti diinaguŋ yi dehu y'a t'ise ki biza maŋ, yoŋ geŋ yi t'iso bulaguŋ. ²⁸ Geŋ inŋkino, nuŋ wede an n'ehe aa uló wede eŋ, n'iido'ŋ kono d'uwó on o-ki naabe ye, wo de n'iido'ŋ n'an di naabe d'uwó wo n'a oyye n'a t'inda kono n'a t'adde d'ofŋ baadaŋ t'adda k'oldikadaŋ.»

*Ohine k'eda konzayi sire a Zeriko
(Markus 10.46-52; Lik 18.35-43)*

²⁹ Isa ti sanalliyagi t'adda Zeriko an a t'adde maŋ, d'ofŋ duuru baadaŋ an di'n daaniya. ³⁰ Maŋ i d'ede konzayi sire an ti guune a biza k'urzi. Aame an illiga eŋgilso geŋ Isa maŋ, an d'iise d'ollite, an'de: «Galmeegey, kee Wede ti biza bumbú Dawut, k'iso adde koduwo a kaye!» ³¹ Kane d'ofŋ duuru an di'n eddisito kono an d'anniga, wo kane konzayi an a d'olle baadaŋ i ceeriyo, an d'eesiyo: «Galmeegey, kee Wede ti biza bumbú Dawut, k'iso adde koduwo a kaye, k'iso adde koduwo a kaye!» ³² Maŋ Isa y'a t'ihira, y'anni wiike wo y'an di ruute, y'ede: «Kune kun dehu n'un d'ise moo me?» ³³ Kane an di ruute, an'de: «Galmeegey, ay dehu edayey a-t'ihina.» ³⁴ Isa i di t'ize sommagi, y'an di buttite a edayaŋ. A kaamiki, edayaŋ a t'ihina an di wolliyo, maŋ an di y' diine.

21

Ettiyo k'Isa ki Zeruzalem

(Markus 11.1-11; Lik 19.28-40; Zaŋ 12.12-16)

¹ Isa ti sanalliyagi an iiney goppon ki Zeruzalem, a sirpa k'ille sundutú Betpaze, wo a sirpa makkolo k'Inda k'Olibiye. A ume geŋ yi d'igibe sanalliyagi sire, ² wo y'an di ruute, y'ede: «Kun'do k'adda k'ille ere a d'aanaguŋ gettiyo. Kun iiney, kesiko kun t'oooney buuru kettiyo, t'ulutú a sirpa. Kun t'eezi, kun o di'n arkidi. ³ Aame wenda y'un ruutey munda maŋ, kun d'eesoy: «Burdari eŋ i dehu Galmeega.» Maŋ kesiko wede geŋ burdari y'un d'oolo, kun d'eŋgilo.»

⁴ Geŋ a iina kono a-t'ette a ono d'ofŋ nebi yi ruute ti kaaga, y'ede: ⁵ «Kun an rooto a d'ofŋ geeger Siyoŋ geŋ: Eŋno mozigaguŋ me, y'ettiyo ki tudduguŋ ti buuru, yoŋ addi tasse y'a ti gilo ekk'ulo buuru, seysu ki sarkiya k'attidi*.»

⁶ Inŋkino maŋ kane sanalliyagi sire geŋ an d'ingile, wo an t'izo munda wede Isa y'an ruute an d'iso me. ⁷ An t'irkido buuru t'ulutú an d'iido, an a-ti gikkite kallagaŋ d'ofŋ deero a dar burdari wo Isa y'a-ti gili eego. ⁸ Kane d'ofŋ duuru geŋ, d'ofŋ baadaŋ ti diinayaŋ an di gikkite kallagaŋ d'ofŋ deero a urzi, d'ofŋ ongoŋ an dimbo puutagi k'inda an di gikkite a urzi kay†. ⁹ Kane d'uwó d'ofŋ i sooru d'aanadí ti d'ofŋ i yi daaniya geŋ, pay kaŋ soo an di d'ollite, an d'eesiyo: «Tamma a Wede ti biza bumbú Dawut! Beeko Raa ti koona a ekki wede ettiyo ti suma Galmeega Raa‡! Tamma a Raa t'awwa a kandaane!»

¹⁰ Aame Isa yi t'iide adda Zeruzalem maŋ, kane d'ofŋ geeger pay an d'iise okkito keŋno keŋno, an di tondiso ti tuddaŋ, an'de: «De yo eŋ wee wee?» ¹¹ Maŋ kane d'ofŋ duuru an an di ti'n gime onamaŋ, an'de: «Eŋ nebi Isa, ti geeger Nazaret ki siido Galile.»

*Lomme d'ofŋ suuk t'adda booro Boy Raa
(Markus 11.15-19; Lik 19.45-48; Zaŋ 2.13-16)*

* **21:5** 21.5 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 62.11 wo Zakari 9.9. † **21:8** 21.8 Kakkisa kallagi ti dambu puutagi k'inda a urzi geŋ, i-kaza an i eliyó suma a Isa. ‡ **21:9** 21.9 Kun wollo adda mattup ki Soom 118.26.

¹² Saŋ Isa yi-t'iide a booro Boy Raa, wo y'an ilmiti kane doŋ isiyo suuk ti doŋ k'owilte pay a ume geŋŋo. Y'an di gippirde taabulyagi ki doŋ pelkiyto soŋko ere ettiyo ti siidiyagi doolo, wo ti kaakidagi doŋ k'owilte deere. ¹³ Maŋ y'an di ruute, y'ede: «Kun ollo, ono eŋ an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: "Boozó eŋ an di y' waaka boy wede ki tondiyo RaaŤ." Wo de kune, kun di y'ize urmi k'ombide doŋ k'oogire*!»

¹⁴ Aame geŋ i d'ede doŋ koŋzayi ti doŋ jekese, an a d'iide k'ume k'Isa a booro Boy Raa, wo y'an d'ele beeko. ¹⁵ Kane deero doŋ sedefe ti doŋ suuniyo k'oogoro an wulle suldi k'armika doŋ Isa y'ize me. Wo soŋ an wulle inŋi an dollite a booro Boy Raa, an d'eesiyo: «Tamma a Wede ti biza bumbu Dawut!» Inŋino maŋ, an di gulkuwe, ¹⁶ wo an i di ruute, an'de: «K'ollige dey ko, munda wede an rootiyo me?» Wo Isa y'an di ruute, y'ede: «Eyye n'ollige, wo kune ki kotto kun gire munda wede an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: "Kee k'aaze kono ti bize k'inŋi sunŋi ti doŋ odiyo udu toŋ, ki d'udde tamma†"?» ¹⁷ Maŋ yi'n ili, wo ti geeger yi t'udde, y'a inŋile ki ille Betani y'a onno.

Duudiyó k'undumu sundí pigiyé
(Markus 11.12-14,20-25)

¹⁸ Soggo ti soohe Isa yi kama ki Zeruzalem maŋ, aame geŋ mosogo t'a yi ziidfa. ¹⁹ Maŋ yi wulle undumu sundí pigiyé a biza k'urzi, y'aa d'iide wo de y'iide'ŋ inŋi umbo, yi d'uuney puutagi daŋŋal. Inŋino y'a ruute a undumu geŋ, y'ede: «Ti aŋki, inŋi ki ki t'eha ye baa!» A kaamiki pigiyé geŋ a-biiha. ²⁰ Kane sanalliyagi an wulle inŋino maŋ, an ziidfa giggiraŋ wo an di ruute, an'de: «De mummino a kaamiki eŋ miŋ, pigiyé eŋ a-biiha kino me?» ²¹ Isa y'an di'n gime onamaŋ, y'ede: «Derec inŋino wo n'un di rooto: Aame un d'ede zaapu k'adde a Raa wo adda k'addugun kun ki niikiyo ye maŋ, kun aane kun d'ise munda wede aa ni ize a pigiyé eŋŋo. Wo kun aane sey kun i di roote a tokomo

ette, "T'umayí eŋ mi t'oozo mi t'ooro adda bar" toŋ, geŋ a t'ise. ²² Suldi doŋ pay kun tonda Raa t'urzi zaapu k'adde a yode geŋ, kun di'n t'oonaa.»

Isa yi naabiya t'urzi k'aaye?
(Markus 11.27-33; Lik 20.1-8)

²³ Maŋ Isa yi-t'iide a booro Boy Raa, aame geŋ y'a iise dooyiso d'uwó. Inŋino maŋ kane deero doŋ sedefe ti doŋ i dokkiyo Yawudiyagi, an d'iido tuddí wo an di y' tunde, an'de: «Kee k'isiyto suldi eŋ t'urzi k'aaye? Wo urzi eŋ a ele wee wee?» ²⁴ Isa y'an di'n gime onamaŋ, y'ede: «Nuŋ toŋ n'un di'n tondo a munda soo daŋŋal. Aame onamó kun o ti'n gima maŋ, nuŋ toŋ n'un ti y' kiza urzi wede ni d'isiyto suldi eŋ me. ²⁵ Aame Zaŋ d'uwó y'anni zuyye batem geŋ, urzi iido ti Raa kunuŋ ti d'uwó ko?» Maŋ an d'iise rootiyo ti tuddaŋ, an'de: «Aame kine in ruuta: "Iido'ŋ t'urzi Raa" maŋ, yoŋ y'in di roota: "Inŋino ki moo me kun ki d'umbe a ono Zaŋ ye me?" ²⁶ Wo aame kine in ruuta: "Iido'ŋ t'urzi d'uwó" maŋ, kine in d'ede orgiso a doŋ duuru kono kane pay geŋ an elkiyo'ŋ Zaŋ yoŋ nebi.» ²⁷ Inŋino maŋ Isa onamí an i-ti'n gime, an'de: «Ay ki suune ye.» Wo yode Isa toŋ y'an di ruute, y'ede: «Nuŋ toŋ maŋ n'un ki y' roote ye kay, wede o ele urzi ni d'isiyto suldi eŋ me.»

Ono ombide a tukk'inŋi sire

²⁸ Isa y'a ruute sey, y'ede: «Kun ollo taaya ettiyo wo kun d'elkito eego. I d'ede wede soo inŋino inŋizí kuuli sire. Yoŋ y'iide'ŋ a ulí ki kabba yi di ruute, y'ede: "Ulo ki nuŋ, aŋki k'odo k'in ti wollí doome k'inda biŋ." ²⁹ Yo uló geŋ yi-ti'n gime onamí, y'ede: "Aha, ni k'ette ye", wo taŋ booloŋ maŋ i di t'ize attidi, y'a t'iide ki doome me. ³⁰ Maŋ meega y'a iide tukk'ulí wede soo me, wo yi di ruute inŋino kay. Maŋ yo uló geŋ yi-ti'n gime onamí, y'ede: "Eyye mee'ki nuŋ, k'oolo n'a t'ette ki doome me." Wo kaciŋ y'a guune, doome y'a k'iide ye.» ³¹ Maŋ Isa y'a ruute, y'ede: «Ti diine

§ 21:13 21.13 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 56.7.

† 21:16 21.16 Kun wollo adda mattup ki Soom 8.3.

* 21:13 21.13 Kun wollo adda mattup ki Zeremi 7.11.

kane sire geɗ, wee wee i t'ize munda wede meegí yi dihe me?» Kane deero Yawudiyagi an i di'n gime onamí, an'de: «Wede ki kaɓɓa.» Injino maɗ Isa y'an di ruute, y'ede: «Derec injino wo n'un di rooto: Kane ɗoɗ seɗɗu jibaaye ti erayi ɗoɗ ooniyo ombo bizaɗ t'itadaɗ geɗ, an un uugume ki Moziko Raa te. ³² Ni rootiyo injino kono Zaɗ Batis y'iido k'ume kune, y'un di gize urzi lekkiyo ere ki diine aa Raa yi dehu toɗ, kun ki d'umbe ye a onamí me, wo ɗe kane ɗoɗ seɗɗu jibaaye ti erayi ɗoɗ ooniyo ombo bizaɗ t'itadaɗ geɗ, an d'umbe a onamí me. Wo kune, kun wulle ɗuwo geɗ an umbe me, wo toɗ lekkiyagun kun ki ti gime ye kono kun d'ambe a onamí me.»

Ono ombiɗe a tukki ɗoɗ naabo doome ɗoɗ ulpi

(Markus 12.1-12; Lik 20.9-19)

³³ «Kun ollo ono ombiɗe ti doolo enno: I d'ede wede doome injino yi d'iite doome k'inda sundaɗ biɗ. Doome geɗ y'a ti y' ɗuule ti waaya moɗgali, y'a d'ittiba sôole ki ɗayyu k'inɗi k'inda biɗ geɗno, y'a d'ippe boy sohuru ki boɗɗiyo. Maɗ doome geɗ y'an d'ele ɗuwo an di naabe saɗ yoɗ aggaɗi y'a t'amba, wo yoɗ tuddi y'a ingile torguwo. ³⁴ Aame onniyo ki rakku k'inɗi k'inda biɗ t'iina maɗ, y'a igibe ɗoɗ naabaɗi ki tukki ɗoɗ naabo doome geɗno, kono an i di t'elo aggaɗi ere k'inɗi k'inda biɗ an rikke te. ³⁵ An iiney maɗ, kane ɗoɗ naabo doome'ɗ an ti'n zidɗe ɗoɗ naabaɗi me: soɗ an di y' gusse baadaɗ, soɗ an di y'iide, wo wede k'aduwe an ti y' gikkite ti moɗgali y'a inda. ³⁶ Wede doome'ɗ yi d'igibe ɗoɗ naabaɗi baadaɗ ti doolo a jiiɗe ɗoɗ ti poone, wo kane geɗno toɗ ɗoɗ naabo doome an an d'ize injino kay. ³⁷ K'ita maɗ y'an t'igibe uli wo y'a ruute t'adda k'addi, y'ede: "Yoɗ eɗ ulo k'addo, an i d'ottiley." ³⁸ Wo ɗe aame kane ɗoɗ naabo doome'ɗ ulo an yi wulle maɗ, an d'iise rootiyo ti tuddaɗ, an'de: "Enno ulo wede doome i oopa me! In y'ôodo kono doome eɗ y'in d'oopa." ³⁹ Maɗ ulo geɗ an di

y' ziidfa, t'adda doome an di y'irkide ki toogo ki paate, wo an di y'iide.»

⁴⁰ Maɗ Isa y'a tunde, y'ede: «Injino geɗ aame wede doome k'inda biɗ y'iina maɗ, y'an d'isa mummino a ɗoɗ naabo doome geɗ me?» ⁴¹ Wo kane deero ɗoɗ seɗeɗe ti ɗoɗ i dokkiyo Yawudiyagi geɗ an i di'n gime onamí, an'de: «Kane ɗoɗ ulpi geɗ wede doome y'iido maɗ, yi ki wolla sommagaɗ ye, y'a ti'n t'ida wo doome k'inda biɗ geɗ, y'an t'ela a ɗoɗ doolo an di naaba, wo kane geɗ aggaɗi an i t'ela aame iina ume rakku k'inɗi k'inda biɗ maɗ.»

⁴² Isa y'an di ruute, y'ede: «Ki kotto kune kun gire ono ɗoɗ an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de:

"Mokkolo ere ɗoɗ k'oozige boy an di zidɗe mentú gette,

tode gettiyo a t'ize mokkolo ere maj-jaanawa a jiiɗe k'oozige boy te.

Munda geɗ iido ti Galmeega Raa, wo a kine in di woliyo'ɗ munda geɗ i jiiɗe eego‡."

⁴³ Kono kamo kun ollo, n'un di rooto: Raa Mozikaɗi ti bezaɗ y'a-t'amba wo y'an t'ela a ɗoɗ doolo, ɗoɗ aana isa naabo beehiye ere yoɗ yi dehu. ⁴⁴ Wede tuuku y'a t'iira ekki mokkolo gettiyo maɗ, y'a-damba, wo aame mokkolo gette ti-di t'iira a wenda maɗ, t'a ti y' ɗoguma.»

⁴⁵ Kane deero ɗoɗ seɗeɗe ti Pariziyen an illiga ono ombiɗe Isa yi rootiyo geɗno maɗ, an di zuune kereɗ yi rootiyo ti kane me. ⁴⁶ Injino maɗ an di dihe urzi an di y' seɗfa, wo ɗe an d'urgide a ɗoɗ duuru kono kane ɗuwo geɗ an elkiyo'ɗ Isa yoɗ nebi.

22

Ono ombiɗe a tukki tarnaape seɗɗu (Lik 14.15-24)

¹ Maɗ Isa y'an di ruute sey t'ono ombiɗe, y'ede: ² «Moziko Raa tod' ti deeyiso aa naabo mozigo y'ize tarnaape a seɗɗu k'ere k'uli. ³ Yi d'igibe ɗoɗ naabaɗi an di waako ɗoɗ yi'ni wiike a tarnaape seɗɗu k'ere k'uli, wo kane an di-tuugo k'ettiyo me. ⁴ Injino maɗ yi d'igibe ɗoɗ

‡ 21:42 21.42 Kun wollo adda mattup ki Soom 118.22-23.

naabadí ti doolo, y'an di ruute, y'ede: "Kun'do kun an rooti a don ni'ni wiike gen, kun'de: Galmeegey y'ede: Ombo ettú t'iide baa, kun t'edi tarnaape seedu. Bungarzó ti inñi bungarí don bokkidagi iide k'aadumu mozagi ni-wildite." ⁵ Wo kane don yi'ni wiike gen seezan ye, an di tiipe wede tuuku ton k'ume naabadí naabadí, son k'adda doomizi, son k'ume suukadí ⁶ wo don son an di zidde don naabo mozigo, an an d'ize ulsu wo an a di'n iide. ⁷ Injino mozigo y'a gulkuwe, y'a igibe asigiryagi an t'iido kane don i t'iide don naabadí, wo geegirzan an a-t'uyyo. ⁸ Man y'an di ruute don naabadí, y'ede: "Ombo tarnaape seedu ettú t'iide, wo de kane don ni'ni waaku gen an ki t'iide ye k'ombo me. ⁹ Injino man kun'do k'urziyagi k'okkime, wo don pay kun t'ooney a daanagun gen kun ti'n waaki an d'isa tarnaape seedu." ¹⁰ Don naabo gen an d'ingile k'urziyagi k'okkime, wo don an uune pay a daanadan gen an ti'n wiiko, don beehiye ise don ulpi ton man. Gen injino biino ki tarnaape seedu duwo an d'uune boo. ¹¹ San man mozigo yi-t'iide adda biino y'a-t'eese don yi'ni wiiko, aame gen yi woliyo man wede soo yi ki t'usso'ng kalle ki tarnaape seedu ye. ¹² Mozigo yi di ruute, y'ede: "Lanze ki nun, kee ki-t'iido daa kalle ki tarnaape seedu mummino me?" Wo yo wede gen y'a k'ihina bizi ye. ¹³ Injino man mozigo y'an di ruute don naabo, y'ede: "Wede en kun yi soodo, kun ti kettito beydi ti zongdi wo kun di seddi ti paate adda zimolo, ume wede ki dollite moolo wo k'aadumu sina." ¹⁴ Man Isa y'a ruute, y'ede: «Ki kotto don Raa yi'ni waaku kane baadan, wo de don yi biire i-t'etta Mozikadi kane baata.»

*Eliyo jibaaye a mozigo goole ki Romen
(Markus 12.13-17; Lik 20.20-26)*

¹⁵ Injino man kane Pariziyen an a d'irga siidan, an di ruute a tukk'Isa kono an i t'ekka ikka t'urzi k'onami. ¹⁶ San

man an d'igibe don miibi ti diine sanal-liyagan ti kane don a ita k'Erod. An iide'ng an i di ruute a Isa, an'de: «Wede dooyisadey, ay suune kee ki rootiyo ono don derec, ki dooyiso urzi Raa t'ono don derec, ki k'orgiso eda duwo ye, wo ki'ni woliyo duwo gen pay kan soo. ¹⁷ Injino k'ay ki ti rooti doo, elkiyada moo a ono en me: A urzi k'oogiradin min jibaaye a mozigo goole ki Romen gen k'eliyo kunun, k'eliyo ye ko?» ¹⁸ Wo Isa metinkadan y'a ti zuune, man y'an di ruute, y'ede: «Kune don bizigun sire sire, de ki moo me kun o d'ekkiyo ikka me? ¹⁹ Kun o k'eeli sonko tamma ere k'eliyo jibaaye n'a ki wolle do?» Man an id'eele tamma soo. ²⁰ Wo Isa y'anni tunde, y'ede: «Undiso ti suma ekki tamma ette k'aaye?» ²¹ Kane an i di'n gime onami, an'de: «Ki mozigo goole ki Romen.» Man Isa y'an di ruute, y'ede: «Injino man munda wede ki mozigo goole ki Romen yon ki yode, kun i y'elo, wo munda wede ki Raa yon ki yode, kun i y'elo.» ²² Aame an illiga ono genno man, an di ziida giggiran. Man kane an di y'iili a umayi, an d'ingile.

*Tondiyo a urzi baldiya
(Markus 12.18-27; Lik 20.27-38)*

²³ A onniyo gettiyo batum don miibi ti diine don an'ni waaku sundan Saduseyen gen, an d'iide sirpa k'Isa. Kun suune kane Saduseyen an rootiyo don i t'inda gen an ki ti balda ye. Injino Isa an di y' tunde, an'de: ²⁴ «Wede dooyisadey, Muusa yi riine ti kaaga adda mattup k'oogoro, y'ede: "Aame wede yi ziida erewo wo y'a inda daa magine man, mandaayawa gette leemadi y'a ti seeda kono an t'ehe inñi a suma ki wede inda genno*." ²⁵ Injino aakede di kaye i d'ede zamba kane sarat. Wede ki poone gen y'a ziida erewo wo y'a inda daa magine, injino leemadi wede ki sirwe y'a ti ziida mandaayawa gette. ²⁶ Wo leema genno ton y'a inda daa magine kay, wede k'aduwe ton injino, man kane zamba sarat gen an ti duude

* **22:24** 22.24 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 25.5-6. Di Yawudiyagi leema yi ziida erewo wo y'inda daa magine man, leemadi y'a ti seeda, wo ulo wede an t'eha ki kabba gen, an i di zaape sundi a suma ki leema wede inda genno, wo korbitayi ton a yode.

wo an t'inda pay. ²⁷ Aame kane sarat geŋ pay an t'inda maŋ, tode erewo gettiyo toŋ t'aa d'inda. ²⁸ Inŋkino maŋ a onniyo ere doŋ i t'inda an ti balda geŋ, ti diine kane doŋ sarat geŋ erewo gette t'aasa k'aaye, kono kane pay geŋ miŋ kulutu me?» ²⁹ Isa y'an di'n gime onamaŋ, y'ede: «Kune kun ti digge a elkiyaguŋ, kono kun ki'n suune ye ita k'ono doŋ an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, ise toogo Raa toŋ maŋ. ³⁰ Derec, a onniyo ere doŋ i t'inda an ti balda geŋ, kuuli ti erayi an ki sedfa tuddaŋ ye baa, wo de an di lekkey daa sedfu aa maaleekiyagi a kandaane. ³¹ Wo a urzi baldiya ki doŋ i t'inda geŋ, ki kotto kun gire ono doŋ an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: ³² "Nuŋ Raa k'Ibirayim, k'Isaaka wo ki Yakup†."» Isa y'a ruute sey, y'ede: «Raa geŋ yoŋ Raa ki doŋ unto ye, yoŋ Raa ki doŋ zeere‡.» ³³ Kane doŋ duuru illiga dooyisadi gette, an i ziida an di biyiso biyiso baa.

Urzi k'oogoro wede goole a jiire
(Markus 12.28-34; Lik 10.25-28)

³⁴ Aame Pariziyen geŋ an illiga Saduseyen Isa y'an iide, bizaŋ an ki ti y'ohine ye maŋ, kane an iide'ŋ an t'ugiyen kaŋ soo. ³⁵ Wo wede soo ti diinayan, yoŋ wede suuniyo k'oogoro, y'a d'iide sirpa k'Isa, yi dehu yi-d'ekke ikka t'urzi k'ono, wo y'a yi tunde, y'ede: ³⁶ «Wede dooyisadey, adda mattup k'oogoro Muusa, urzi k'oogoro wede goole a jiire tuuku me?»

³⁷ Isa yi di'n gime onami, y'ede: «"Ki geyyo Galmeega Raaza ti adda pay, ti unda pay wo ti elkiyada pay§." ³⁸ Geŋ urzi k'oogoro wede goole a di jiire pay. ³⁹ Wo enno wede ki sirwe toŋ, yoŋ goole aa bakadi kay, "Ki geyyo bakada aa ki geyyiso tudda batum*." ⁴⁰ Ono doŋ pay an riine ti kaaga adda mattup k'oogoro

Muusa, ti doŋ ki nebiyagi geŋ, toogadan tiŋ urzi k'oogoro sire enno.»

Almasi ti Dawut
(Markus 12.35-37; Lik 20.41-44)

⁴¹ Koore kane Pariziyen an lekkiyo ogiyo geŋ, Isa y'an di'n tunde, y'ede: ⁴² «Elkiyaguŋ moo me a tukki Almasi Raa yi biire me? Yoŋ y'adfo ti biza bumbu k'aaye?» Kane an i di'n gime onami, an'de: «Yoŋ y'adfo ti biza bumbu Dawut.» ⁴³ Isa y'an di ruute, y'ede: «De geŋ mummino Dawut t'urzi k'Unde Raa y'a yi wiike Almasi "Galmeegi" me? Ni rootiyo inŋkino kono Dawut y'a ruute ti kaaga, y'ede:

⁴⁴ "Galmeega Raa yi di ruute a Galmeego, y'ede:

K'edi ki-koona a ammidado kino, bini doŋ k'aduzá n'an isa aa munda ki bita ti dandi zoŋda†."

⁴⁵ Inŋkino maŋ Dawut yi yi waaku Almasi "Galmeega." De geŋ mummino Almasi y'a adfo ti biza bumbu Dawut danŋal me‡?» ⁴⁶ Ti diine kane Pariziyen, wenda soo toŋ i di kime onami umbo. Wo ti onniyo gettiyo an d'urgide, an di y' tondite ti doolo sey me.

23

Tookiyo kuude doŋ duuru ekki Pariziyen
(Markus 12.38-40; Lik 20.45-47; 11.39-52)

¹ Saŋ maŋ Isa y'an di ruute doŋ duuru ti sanalliyagi, y'ede: ² «Doŋ suuniyo k'oogoro ti Pariziyen, an d'ede urzi ki dooyiso k'oogoro Muusa. ³ Inŋkino maŋ kun ollo onamaŋ wo munda wede an un ruute geŋ kun t'iso. Wo de a urzi naabadaŋ kun ozire ye, kono munda wede an dooyiso geŋ an ki sooru eego ye. ⁴ Kane geŋ an di'n isiyo duwo ki toogo an di daane urziyagi k'oogoro doŋ ti doolo kane batum an a zaapu t'eedaŋ t'ekki doŋ

† 22:32 22.32 Kun wollo adda mattup ki Egzod 3.6. ‡ 22:32 22.32 Isa yi rootiyo, Raa geŋ yoŋ Raa ki doŋ unto ye, yoŋ Raa ki doŋ zeere: i-kaza kane doŋ adfo Ibirayim, Isaaka wo Yakup geŋ an t'inda ti kaagine ozzinagi baadaŋ ki poone Raa yi di roota a Muusa botto. Aame yi rootiyo kane zeere maŋ, geŋ i-kaza baldiya ede. § 22:37 22.37 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 6.5. * 22:39 22.39 Kun wollo adda mattup ki Lebitik 19.18. † 22:44 22.44 Kun wollo adda mattup ki Soom 110.1. ‡ 22:45 22.45 Mummino Almasi y'a adfo ti biza bumbu Dawut danŋal me: Geŋ i-kaza Almasi y'etto ti sirpa Raa, ti biza bumbu Dawut danŋal ye.

ki Raa, sarkiyatú ooŋe aakede an kettiso attidí an a di zaapu a dar dúwo. Wo de a attidí geŋ, kane batum ti yilsadaŋ soo toŋ an ki dehu an a ki botte ye ki noogiyo dúwo geŋ me. ⁵ Kane geŋ naabadaŋ pay gette an isiyo kono dúwo an di'n wolle. Inŋkino an d'isiyo munda aakede laaya a ise goole ti doŋ oŋgo an t'eliyto mattup k'oogoro adda an a di kettiso a zumbamaŋ wo a maydayzaŋ*, wo a boha kallagaŋ toŋ an a d'isiyo gozubo soŋhirti i ceeriyo†. ⁶ Adda tarnaapagi a ume k'ombo, an geyyiso an koone a ume wede suma, wo adda boydí doŋ in di dooyiso, an geyyiso an koone a ume wede suma pây. ⁷ A bere doŋ duuru toŋ, an dehu dúwo an di'n t'eesite ti ottilso, wo an di'n waake "Wede dooyiso, wede dooyiso." ⁸ Wo kune ti diinagaŋ wenda y'oyya ye an di y' waake "Wede dooyiso" me, kono kune pay miŋ zemba kaŋ soo, wo wede dooyisagaŋ miŋ yoŋ soo daŋŋal. ⁹ A siido ette wenda soo toŋ kun di y' waake "Meegey" umbo, kono kune un d'ede Meega soo daŋŋal, yoŋ a kandaane. ¹⁰ Wo kune ti diinagaŋ wenda y'oyya ye an di y' waake "Mozigo" me, kono kune un d'ede Mozigo soo daŋŋal, yoŋ Almasi Raa yi biire. ¹¹ Wede goole a jiire ti diinagaŋ geŋ miŋ yi koona wede naabo ki kune. ¹² Wede tuuku tuddí yi ti koliyo maŋ, yoŋ geŋ Raa y'a y'isa ñeŋku, wo wede tuuku tuddí yi ti t'isiyo ñeŋko maŋ, yoŋ geŋ Raa y'a y'isa goole.»

Dabar a kane doŋ suuniyo k'oogoro ti Pariziyen

¹³ Isa y'a ruute sey, y'ede: «Dabar a kune doŋ suuniyo k'oogoro ti Pariziyen, kune doŋ bizigun sire sire! Kune'ŋ a dúwo kun an t'appiya a biza k'ettiyo ki Moziko Raa te. Kune batum miŋ kun ki t'ettiyo ye, wo a doŋ i dehu i-t'ette geŋ kun an t'eegirso.

* **23:5** 23.5 Munda aakede laaya an t'eliyto mattup k'oogoro adda: I-kaza munda wede kane Yawudiyagi doŋ i seedu urzi Raa zakidí geŋ an okkime ki baace an t'eliyto mattup k'oogoro ere ki Raa adda, an di kettiso a maydayzaŋ wo ti zumbamaŋ, t'urzi geŋ an d'elkiyo a oogoro gette. Kun wollo adda mattup ki Egzod 13.1-16 wo Deeterenom 6.4-9; 11.13-21. † **23:5** 23.5 Kane Yawudiyagi doŋ i seedu urzi Raa zakidí geŋ, a boha kallagaŋ an a d'isiyo gozubo soŋhirti ki kuube wede bicici, t'urzi geŋ an d'elkiyo a oogoro ere ki Raa. Kun wollo adda mattup ki Nombire 15.37-41.

[¹⁴ Dabar a kune doŋ suuniyo k'oogoro ti Pariziyen, kune doŋ bizigun sire sire! Kune'ŋ bey mandaydayi kun t'ombo pay, wo kun eesiyo ton-diyo Raa maŋ ki noko nokot, kono dúwo an un di'n wolle. Kono kamo booragaŋ t'a kooney wehini a ceerey.]

¹⁵ Dabar a kune doŋ suuniyo k'oogoro ti Pariziyen, kune doŋ bizigun sire sire! Kune'ŋ k'ume tuuku toŋ kun d'eŋgilso torguwo, a siido wo t'ekk'ahu pây, k'ooniyo wede soo daŋŋal yoŋ Yawudusu ye wo kun d'isiyo y'a t'ise Yawudusu. Wo aame yi t'isiyo Yawudusu maŋ, kun di y'isiyo wede i t'iide k'ettiyo k'adda k'uwwi i dooliyo taŋ sire a jiire ti ere ki kune batum.

¹⁶ Dabar a kune doŋ aa koŋzayi i dokkiyo dúwo, kun di rootiyo, kun'de: "Aame wedusu y'alzu ti Boy Raa maŋ, yoŋ geŋ onamí yi ki'n ziida zakidí ye toŋ i k'ise munda ye, wo aame y'alzu ti dap ere adda Boy Raa maŋ, yoŋ geŋ i dehu onamí y'anni seeda zakidí." ¹⁷ Kune doŋ elkisagaŋ umbo wo aa koŋzayi, a jiire miŋ dap kunuŋ Boy Raa wede i-ti t'isiyo dap gette kamileŋ a daana Raa ko? ¹⁸ Wo kun di rootiyo sey, kun'de: "Aame wede y'alzu ti ume sedefe maŋ, yoŋ geŋ onamí yi ki'n ziida zakidí ye toŋ i k'ise munda ye, wo aame y'alzu ti munda sedefe zaapu ekk'ume sedefe geŋŋo maŋ, yoŋ geŋ i dehu onamí y'anni seeda zakidí." ¹⁹ Kune doŋ aakede koŋzayi no, a jiire miŋ munda sedefe kunuŋ, ume sedefe wede i-ti t'isiyo sedefe kamileŋ a daana Raa ko? ²⁰ Geŋ inŋkino wede y'alzu t'ume sedefe maŋ, geŋ y'alzu t'ume sedefe geŋŋo wo ti suldí pay doŋ eego. ²¹ Wede y'alzu ti Boy Raa maŋ, geŋ y'alzu ti Boy geŋŋo, wo ti Raa wede i lekkiyo adda pây. ²² Wo wede y'alzu ti kandaane maŋ, geŋ y'alzu ti kaakido moziko Raa wo ti Raa wede i lekkiyo eego batum.

²³ Dabar a kune doŋ suuniyo k'oogoro

ti Pariziyen, kune don bizigun sire sire! Kune'n a urzi zakka, kun d'eliyo zakka a Raa ki ita suldi don sunni sunni i d'eliyo unsuwo a zaami, ise puutagi don ki zaami ton man. Wo de suldi don a jiiire adda k'oogoro ki Raa, aakede munda wede kun d'ise ki diine a duwo, isiyo k'adde koduwo a duwo, ti seedu daayum zakidi a urzi Raa, kane gen kun d'ooliyo a kese. Ki too man ki poone kane genno don kun d'ozire eego me, wo suldi don sunni sunni ton kun ki'n ooli ye. ²⁴ Kune don aa konzayi i dokkiyo duwo, kune aame kun sobo ahu gen, tuude yi tooriro ton kun di y'ambu, wo kacin zinzo ton kun ti soho.

²⁵ Dabar a kune don suuniyo k'oogoro ti Pariziyen, kune don bizigun sire sire! Kune'n kulso ti bogoro kun t'opilso daaran beehiye, wo adda'n doniyo boo ti tama wo ti suldi don ulpi tuddugun ti dehu. ²⁶ Kune Pariziyen don aakede konzayi no, ki poone kulso kun t'opilo addutu kamilen doo min, inkino man dartu ton a-t'isa kamilen pay.

²⁷ Dabar a kune don suuniyo k'oogoro ti Pariziyen, kune don bizigun sire sire! Kun deeyiso aa muuziyagi don an an t'eliyo buuye tuware‡ k'a wolle beehiye, kacin t'adda'n doniyo boo t'ossagi ki don i t'inda, ti ita suldi don pay ruumiyo. ²⁸ Wo kune ton inkino, a eda duwo kun ti t'isiyo tuddugun kune ki diine a daana Raa, kacin bizigun sire sire wo addugun doniyo boo ti suldi don ulpi.

²⁹ Dabar a kune don suuniyo k'oogoro ti Pariziyen, kune don bizigun sire sire! Kun aabu du muuziyagi majjandani ki nebiyagi ti kaaga, wo a kane don ki diine muuziyagan kun ti'n raaniya murkic ti buuye, ³⁰ wo kun d'eesiyo: "Aame ti eda mongidagey gen kaye ede man, ay a ki ti kette kan soo ye ti don towwo nebiyagi me." ³¹ A onamgun ti suldi don kun isiyo gen, i-kaza kune itagun soo ti don iide nebiyagi me. ³² De inkino man, kun d'odo t'inkino aakede ki maawugun

g'aaze! ³³ Kune aa mimbayi wo don ulpi aakede mankikagi, ki kotto kun ki t'alda ye, booro t'un di'n seeda k'adda k'uwwo. ³⁴ Kono kamo kun ollo, n'un t'igibo nebiyagi ti don suuniyo k'oogoro, wo duwo don un di'n dooya urzi Raa. Don son kun ti'n t'ida, don ongo kun ti'n taakita ekk'inda don zappu ekk'eeban kan tontilko, don ongo son kun di'n gorpipa ti marpa adda boydi don kun di dooyiso, wo kun di'n limmita geeger ti geeger. ³⁵ T'ume k'eesiyo duniya bini anki, kune Yawudiyagi kun iide don ki diine baadan, wo kono ki puuzadan gette kune Raa y'un ti'n t'ela dangay. Ki poone kun iide Abel wede ki diine, san don ti doolo bini Zakari ulo Barasi wede kun y'iide adda booro Boy Raa, a diine Boy Raa ti ume sedeke. ³⁶ Derec inkino wo n'un di rooto: Kane don ankenno en Raa yi ti'n t'ela dangay kono ki puuzo kane pay gette.»

Môolo k'Isa kono Zeruzalem (Lik 13.34-35)

³⁷ «Wayya kune don Zeruzalem no! Wayya kune don Zeruzalem no! Kune don i towwito nebiyagi, wo don Raa y'un akkisa kun ti'n kakkisa ti mongali kun ti'n towwo. Nun tan baadan baadan n'a dihe n'un ti'n tusse aa osso ti tussiyo innitú adda kambartú, wo de kun ki dihe ye! ³⁸ Inkino man boygun Raa y'un di y'oola\$. ³⁹ Wo kun ollo n'un di rooto, ti anki nun kun ki n' wolla ye baa, bini a t'ida onniyo ere kun di rooto: "Beeko Raa ti koona a ekki wede ettiyo ti suma Galmeega Raa*."»

24

Ono a urzi ruugiyo Boy Raa (Markus 13.1-4; Lik 21.5-7)

¹ Isa yi t'udde t'adda booro Boy Raa wo yi dehu y'engile man, kane sanalliyagi an a d'iide sirpadi kono an i di kize majjaanika k'oozige Boy Raa. ² Man Isa y'an di ruute, y'ede: «Pay en kun wolliyo

‡ 23:27 23.27 Muuziyagi ki Yawudiyagi gen an an t'eliyo buuye tuware, kono a diddo ton k'a ti wolle kere, k'a ki ti kili t'eego ye. Wo son a urzi k'oogoro aame muuzo ki ti butte man, a ki ti k'ise kee wede ganigi a daana Raa. Kun wollo adda mattup ki Nombire 19.16. § 23:38 23.38 Kun wollo adda mattup ki Zeremi 22.5. * 23:39 23.39 Kun wollo adda mattup ki Soom 118.26.

de'η? Wo d'erec n'un di rooto, mukkolo soo toη t'ekki bakatú i ki lekka ye, pay a ruuga.»

Eesiyo ki dabar ere baadan

³ Isa y'iiney ekki mukkolo k'Inda k'Olibiye, maη y'a-guune siidí. Aame geη sanalliyagi an a d'iide sirpadí wo an di y' tunde, an'de: «Kee k'ay ki ti rooti d'oo, suldí geη an aana woogo me? Wo moo me munda wede a kiza urzi kamadá ti onniyo ere duniya ti d'anga me?» ⁴ Isa y'an di'n gime onamaη, y'ede: «Kun koona mentikagi, wenda soo toη y'un ti'n dagga ye. ⁵ Derec, i d'etto d'oj baadan an t'ambo sundó, wede tuuku toη y'a t'eesa: "Nuη Almasi Raa yi biire!", wo kane geη an di dagga d'uwu baadan. ⁶ Kun d'olliga tarkuuse ki arka goppon, wo kun d'olliga rabila k'arka dokki. Aame geη kun koona mentikagi, kun addira ye. I dehu suldí geη an d'aane, wo aame geη a ki t'isa d'angiya duniya ye botto. ⁷ Doη siido soo ti siido soo te an deyya ti tuddaη, d'oj mozigo soo ti mozigo soo me an deyya ti tuddaη kay. I d'isa mosogo ti noηnirso siido adda siidiyagi baadan. ⁸ Wo kane suldí pay geη, aakede kakkisa ere ki poone k'erewo addutú i t'umbe k'ehiyo. ⁹ Inkiyo maη d'uwu an un di'n t'ela bey d'oj k'adugun kono an un di'n dabira wo an un ti'n t'ida. Wo kane d'oj siidiyagi pay an un di'n olmidá kono kun umbe a sundó. ¹⁰ Aame geη d'oj baadan urzi zaapu k'addaη a nuη an d'oola, kane geη an d'od'dipa ita tuddaη ki sed'duzan, wo an d'olmidá tuddaη. ¹¹ I d'ad'da d'oj baadan an ti t'isa tuddaη aa nebiyagi, wo kane geη an dagga d'oj baadan. ¹² A ume tuuku toη suldí d'oj ulpi geη an d'aagila k'aagulu, inkiyo geyyiso tudde toη t'a t'isa baata. ¹³ Wo de wede y'a ziida zakidí a urzizó bini d'angu maη, yode geη Raa y'a y'utta. ¹⁴ I dehu Rabila Majjaanawa ki Moziko Raa gette an di kizite adda siidiyagi pay, wo kane ita d'uwu pay toη an di t'olliga ti kuudaη d'oo miη, saη duniya t'a d'anga kollo.»

Onniytagi d'oj etto ki dabar baadan (Markus 13.14-23; Lik 21.20-24)

¹⁵ «Kune kun di wolla munda wede ulsu k'a y'azzira wo yi lattiya, geη a-t'etta a ono d'oj ti kaaga nebi Daniyel yi ruute, munda geη an ti y' zaapa adda Boy Raa a ume wede kamileη. Wede i gariya ono eη eedí ti'ni soodo beehiye. ¹⁶ Aame geη kane d'oj adda siido Ziide an t'ombo k'ekki moηgali. ¹⁷ Wede y'a ti gili yi-guune t'ekki d'angayadí* maη, yoη geη yi-deega ambu munda adda d'angay ye, yi t'ombo. ¹⁸ Wo wede yoη adda doome maη, yi t'ombo, yi kima boy ambu kallayí wede goole ye. ¹⁹ A onniytagi geη aasa dabar baadan a kane erayi d'oj mahuwagi ti d'oj inñizan an oodiyo! ²⁰ Kun tondo Raa kono okkagun t'a k'isa a ume reele, ise a onniyo ere ki puukiyadiη ye. ²¹ Inkiyo maη dabar gette t'aasa ooηe baadan. T'ume k'eesiyo duniya bini aηkenno, dabar inkiyo i k'ize ye, wo ki d'aana toη i k'isa ye. ²² Aame onniytagi d'oj ki dabar geη Raa y'a ki'n ihira goppon ye maη, wede tudde soo toη umbo a lekka zeere me. Wo ki kotto onniytagi geη y'an ohira goppon kono d'oj yi biire ki yode. ²³ Inkiyo maη aame wenda y'iisa: "Almasi Raa yi biire, yoη a enno!" ise "Yoη a ummey!" maη, kune onamí kun amba ye. ²⁴ Ni rootiyo inkiyo kono i d'ad'da d'uwu an ti t'isa tuddaη aa Almasi Raa yi biire, wo ti d'uwu an ti t'isa tuddaη aa nebiyagi. Kane geη an d'isa suldí k'armika ti suldí d'oj i ceeriyo eego, aame urzi ede maη kane an di dagga d'uwu d'oj Raa yi biire ki yode, wo an ki d'aana ye. ²⁵ Kun ollo, suldí eη n'un ti'n ruute ki poone an d'aana.

²⁶ Inkiyo maη, aame an un ruuta, an iisa: "Kun ollo, Almasi Raa yi biire, yoη adda balda!" maη, kun'ta ye, ise wenda y'un ruuta, y'iisa: "Kun ollo, yoη yi t'umbida a enno!" toη maη, kun amba ye a onamí me. ²⁷ Derec, aa kun wolliyo mizzi y'omile i-ti tooriyo kandaane ti kese peedo ge-koliyo bini peedo k'ooriyo geη, aaniya ki nuη wede an n'ehe aa ulo wede

* **24:17** 24.17 Yi-guune t'ekki d'angay: I-kaza a siido k'Izirayel geη d'uwu d'angayd'ayzan awhizan patal, kono a ume muno an a di koliyo t'eego, an di lekkiyo wo an d'isiyo naabadaη.

enno ton, t'aasa inkinno kay. ²⁸ A ume wede nuune yi t'udiga gen, zumbi ton ti t'ogiya angenno.»

Kama ki yo wede an y'ehe aa ulo wede (Markus 13.24-31; Lik 17.23-24; 21.25-31)

²⁹ «Onniytagi don ki dabar gen an t'ingila lewwet man, peedo ti ki toora ye, tere yi ki toora ye, moldali an sildita ti kandaane, wo suldi don an d'ede toogo a kandaane, Raa y'a ti'n gozziga.

³⁰ Aame gen a kandaane i d'isa munda a kiza kama ki nun wede an n'ehe aa ulo wede enno. Inkinno ita duwo pay adda duniya an dillita molo wo an di n'wolla nun wede an n'ehe aa ulo wede en, ni kama ti kandaane ekki dondirso ti toogo ere pay wo ti daryika ere o d'ede.

³¹ Maaleeka y'a baaha parre ti kandaane, n'a t'igiba maaleekiyagó k'adda siidiyagi don a duniya itatu pide, an di t'ogiya don ni biire.»

Ono ombide a tukki tormo (Markus 13.28-31; Lik 21.29-33)

³² «Kun wollo wo kun elko a ono ombide don a tukki tormo ettiyo: Aame tormo t'eesiyo oddize wo puutagutu eesiyo roobiyo man, gen kune kun suune adda k'addugun kizini yon goppon.

³³ Gen inkinno kay, kune ton kun wulla suldi pay gen an iina man, kun suuno kama ki nun wede an n'ehe aa ulo wede en tod'te goppon, aakede nun a biza bumbugun. ³⁴ Derec inkinno wo n'un di rooto: Don ankenno en an ki ti t'inda pay ye, ki poone suldi pay gen an d'aana me.

³⁵ Kandaane kane ti siido an t'engila, wo kane onamo an ki t'engila ye, an di lekka ki daayum.»

Raa siidi i ti suune onniyo te

(Markus 13.32,35; Lik 17.26-27,34-35; 12.39-40)

³⁶ «Wo suldi gen an aana a onniyo tuuku koo, a peedo ere tuuku koo man, i suune yode Meega Raa siidi. Wenda doolo yi ki suune ye, ise maaleekiyagi a kandaane, ise Ulo Raa ton man. ³⁷ Munda wede ize ti kaaga a ozzinagi don ki Nowe

gen, a kama ki nun wede an n'ehe aa ulo wede enno ton, aasa inkinno kay.

³⁸ Adda k'onniytagi don ti kaaga ki poone mizzi goole y'a koppa, ahu an t'ooma siido gen, duwo an d'ombo, an sobo, an sedfu ti tuddan bini onniyo ere Nowe yi-t'iide adda tooko ere meeda a jiire.

³⁹ Kane ulban an k'oodiyo a munda ye bini mizzi goole y'a guppe, ahu an t'iimi siido, inkinno duwo gen pay an t'inda adda k'ahu†. Gen aasa inkinno kay a kama ki nun wede an n'ehe aa ulo wede en me.

⁴⁰ Inkinno man kuuli sire kane adda doome soo, wede soo gen an di y'amba wo wede son an di y'oola. ⁴¹ Erayi sire an massu kan soo, ere soo an ti t'amba wo ere soo an di t'oola. ⁴² Inkinno kun lekko zeere,

kono kun ki suune ye onniyo ere tuuku nun Galmeegun ni kimo te. ⁴³ Ono en kun ollo koduwo: Aame wede boy gen yi suune peedo ere tuuku a diddo wede k'oogire y'etto man, y'a lekke zeere, yi k'ooli wede k'oogire yi-ki t'ette k'adda boozí ye. ⁴⁴ Gen inkinno kune ton man kun koono mentikagi, kono nun wede an n'ehe aa ulo wede en, n'etto a peedo ere tuuku kun ki ti suune ye.»

Wede naabo i seefu zakidi a naabadi (Lik 12.42-46)

⁴⁵ «Inkinno man wede naabo wede i seefu zakidi a naabadi wo i-d'ede elkiyo gen, a yode genno galmeegi yi oola attidi pay ki don naabadi ongon me, kono y'an t'ela ombadan aame peedo t'iida man. ⁴⁶ Unsuwo a wede naabo gen me, aame galmeegi a kamadi yi y'uuna y'isiyo naabo gettiyo man. ⁴⁷ Derec inkinno wo n'un di rooto: Wede inkinno gen galmeegi yi di t'ela attidi ki suldizi pay a beezi.

⁴⁸ Wo de aakede wede naabo ulsu gen y'ilka adda k'addi, y'iisa: "Galmeegó en yi t'usso", ⁴⁹ wo yi t'iida taazu don an naabiya kan soo, wo yi t'ussa a ombo ti sobito t'eebi don i sobo i ceeriyo eego.

⁵⁰ Man galmeegi y'a aana a onniyo ere wede naabo gen yi k'elkiyo ye, wo a peedo ere yi ki ti suune ye. ⁵¹ Galmeegi

† 24:39 24.39 Taaya ki Nowe k'a ti t'one adda mattup ki Zenez 6.9-7.24.

yi di t'ela dangay ere zakidí wo yi-t'ela aggadí aa ki don bizañ sire sire, a ume wede ki dollite môolo wo k'aadumu sina.»

25

Ono ombide a tukki konazi koomat

¹ Isa y'a ruute sey, y'ede: «Inkino mañ Moziko Raa tod' ti deeyiso aa naabo konazi kane koomat an di zikiti lampiyagan an t'iide okkime ki kule yi seedu erewo. ² Ti diine kane konazi gen, don paat son elkiyadan umbo wo don paat son an d'ede elkiyo. ³ Kane konazi don elkiyadan umbo gen lampiyagan an t'uunite t'egey wo ti doolo an a ki d'umbe ye a beezan me. ⁴ Wo kane konazi don an d'ede elkiyo gen, lampiyagan an t'uunite wo an a d'iipe egey adda kungilagan. ⁵ Wo yo wede i seedu erewo gen yi-t'usso y'a k'iina kesiko ye, inkino mañ kane konazi gen moone t'an di'n ziida pay, an d'udige kuy. ⁶ A diddo meeda mañ an d'illiga dolla, an'de: "Kun ollo, kule wede i seedu erewo y'ettiyo! Kun t'addi okkimayi!" ⁷ Inkino mañ kane konazi pay gen an t'innite wo lampiyagan an di'n ikkima. ⁸ Kane don elkiyadan umbo gen, an tunde a bey don an d'ede elkiyo, an'de: "Kun ay eeli egaygun kono lampiyagey i t'unto." ⁹ Wo kane don an d'ede elkiyo gen an an di'n gime onaman, an'de: "Aha, in ki t'ida ye! Kun'do k'ume k'owilte, kun owili a kune me." ¹⁰ Kane an d'ingile an d'owilo egey me, koore gen yo kule wede i seedu erewo, y'a iina. Mañ kane konazi don paat i t'ikkima tuddan gen, an t'iide k'adda boy tarnaape seedu ti yode kan soo, wo biza y'an t'ippe ti kerle. ¹¹ Sañ mañ kane konazi don elkiyadan umbo gen an d'iina, an d'iise dollite, an'de: "Galmeegey, Galmeegey, k'ay t'ohon!" ¹² Wo de yon y'an di'n gime onaman, y'ede: "Derec inkino wo n'un di rooto: Kune an wenda n'un ki'n suune ye."» ¹³ Mañ Isa y'a ruute, y'ede: «Inkino mañ kun lekko zeere, kono onniyo tuuku ise peedo tuuku ere n'etto kun ki ti suune ye.»

Ono ombide a tukki don naabo adfo (*Lik 19.12-27*)

¹⁴ «Wo son Moziko Raa gette tod' ti deeyiso aa naabo wede boy inkino, yi dehu y'engile torguwo. Ki poone y'a engila gen, y'a wiike don naabadí y'an d'ooli laalayí a beezan. ¹⁵ A wede son yi d'ele tammiyagi ki dap dupu paat, a wede soo yi d'ele tammiyagi ki dap dupu sire wo a wede son yi d'ele tammiyagi ki dap dupu soo*, a wede tuuku ton yi-d'eele a toogadí toogadí, mañ yon tuddi y'a ingile. ¹⁶ Wede galmeegí yi ele tammiyagi dupu paat gen, kesiko y'a ingile yi naabiya eego t'aa d'aagulu wo y'a d'uune t'eego tammiyagi dupu paat sey. ¹⁷ Wede galmeegí yi ele tammiyagi dupu sire ton inkino, y'a ti niibe y'a d'uune t'eego tammiyagi dupu sire. ¹⁸ Wo wede galmeegí yi ele tammiyagi dupu soo gen, y'a ingile y'iide'ñ yi d'ittiba olde a siido wo sonko galmeegí yi-t'umbida adda.

¹⁹ Galmeeki don naabo gen yi likko bini mañ, sañ y'a aaho wo y'a dihe y'a wolle sonko ere don naabadí an i di t'ele. ²⁰ Wede galmeegí yi ele tammiyagi dupu paat gen, y'a d'iide sirpadí, yi-d'ele tammiyagi dupu paat don y'uune t'eego genno, wo yi di ruute, y'ede: "Galmeeki nuñ, kee k'o iili tammiyagi dupu paat n'a niibe, n'aa d'uune tammiyagi dupu paat ti doolo, anken enno ki wollo." ²¹ Mañ galmeegí yi di ruute, y'ede: "Gen koduwo kee wede naabo beehiye ki seedu zakidí a naabadá, kee a naabo ere boolon gettin k'a ti ziida zakidí, anken n'a-ki ti zaapo a naabo ere baadan. K'edi, k'isa unsuwo ti nuñ galmeegá." ²² Sañ mañ wede galmeegí yi ele tammiyagi dupu sire gen, y'a d'iide sirpadí yi di ruute, y'ede: "Galmeeki nuñ, kee k'o iili tammiyagi dupu sire n'a niibe, n'aa d'uune tammiyagi dupu sire ti doolo, anken enno ki wollo." ²³ Mañ galmeegí yi di ruute, y'ede: "Gen koduwo kee wede naabo beehiye ki seedu zakidí a naabadá, kee a naabo ere boolon gettin k'a ti ziida zakidí, anken n'a-ki ti zaapo a naabo ere baadan. K'edi, k'isa unsuwo ti nuñ galmeegá." ²⁴ Mañ

* 25:15 25.15 Tammiyagi ki dap dupu soo: I-kaza gurus baadan suma wedusu y'a naabe k'ozzine koomat.

wede galmeegí yi ele tammiyagi dupu soo geŋ, y'a d'iide sirpadí yi di ruute, y'ede: "Galme'e'ki nuŋ, ni suune kee wehini a naabo me, ki d'aydu a ume wede ki ki giira ye, wo ki sokiyo a ume wede ki ki zire ye toŋ maŋ. ²⁵ Injino n'a urgide, n'iide'ŋ ni d'ittiba olde a siido, tammiyagi dupu soo geŋ ni t'umbifa adda, ankeŋ laalayá enno ki wollo." ²⁶ Wo galmeegí yi di'n gime onamí, y'ede: "Kee wede naabo ulsu wo golge, ki suune ni d'aydu a ume wede ni ki giira ye, wo ni sokiyo a ume wede ni ki zire ye. ²⁷ Injino ki moo me soŋkadó k'o gi di ziipe adda baŋki ye me, t'o d'aagila, a kamadó geŋ n'iido n'a-t'ambe ti jugulu." ²⁸ Injino y'an di ruute a kane doŋ a sirpadí geŋ, y'ede: "Tammiyagi dupu soo geŋ kun ti soodo, kun i elo a wede i-d'ede tammiyagi dupu koomat. ²⁹ Derec, a wede i-d'ede geŋ, an i-t'eela t'eego i di t'isa baadan a ceera, wo de a wede i-k'ede ye geŋ, mundazí wede booloŋ y'elkiyo yi t'oona toŋ an i-t'amba. ³⁰ Wo ki yo wede a naabo kontilme geŋ, kun di sedfi ti paate adda zimolo, ume wede ki d'ollite moolo wo k'aadumu sina."»

Booro ere a onniyo k'ita

³¹ «A onniyo k'ita nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede eŋ, n'a-kimo adda mozikadó ti maaleekiyagi pay geŋ, n'a di koonaa kaakido moziko adda daryikadó. ³² Ita duwo pay an di t'ogiya a daanadó, wo duwo n'a ti'n dokkida sire aakede wede k'elso y'ahuntu moode ti dambami. ³³ N'an ooya kane doŋ aa dambami a beezó k'ammade, wo kane doŋ aa moode a beezó ki geelo. ³⁴ Injino maŋ nuŋ mozigo n'an di roota a kane doŋ a ammidadó, n'a t'eesa: "Kun'di kune doŋ Meegó Raa y'un ti ziipe beeko, kun t'odo a Moziko Raa, tod'te yoŋ y'un t'ikkima a kune, t'ume k'eesiyo duniya too. ³⁵ N'un rootiyo injino kono aame nuŋ mosogo, ombo kun o d'eele, aame nuŋ ôrme, ahu kun o d'eele, aame nuŋ torgusu, kun di n'ziidfa bey sire. ³⁶ Aame nuŋ bontiliŋ, kun di n'usse, aame nuŋ tuddó eeni kun t'iide tondiyadó, wo aame nuŋ adda dangay toŋ kun t'iide wolliyadó." ³⁷ Injino maŋ

kane doŋ ki diine an o ti'n kima onamó, an t'eesa: "Galmeegey, woogo me kaye ay gi di wulle kee mosogo wo ay a d'eele ombo me, ay gi di wulle kee ôrme wo ay a d'ele ahu me, ³⁸ ay gi di wulle kee torgusu wo ay gi di ziidfa bey sire me, ay gi di wulle kee bontiliŋ wo ay ki ti k'usse me? ³⁹ Woogo me kaye ay d'illiga kee tuddá eeni wo ay d'iide tondiyadá me, ay d'illiga kee adda dangay wo ay d'iide wolliyadá me?" ⁴⁰ Wo nuŋ mozigo n'an di'n kima onamaŋ, n'a t'eesa: "Derec injino wo n'un di rooto: Aame tuuku kun ize munda soo a wede soo ti diine zembadó duwo an i k'eliyo suma ye geŋ, geŋ kun ize a nuuno."

⁴¹ Saŋ maŋ nuŋ mozigo n'an di roota a kane doŋ a geeladó, n'a t'eesa: "Kune doŋ eggun duudiyo, kun ti ledfo ti tuddó me, kun enjilo k'adda k'uwwore t'oggiyo ki daayum, Raa yi mudde a Meeda siitandani ti maaleekiyagutú. ⁴² Dabar gette kun uune kono aame nuŋ mosogo, ombo kun o k'eele ye, aame nuŋ ôrme, ahu kun o k'eele ye. ⁴³ Aame nuŋ torgusu geŋ kun ki n'ziidfa bey sire ye, aame nuŋ bontiliŋ geŋ kun gi di n'usse ye, aame nuŋ tuddó eeni wo adda dangay geŋ wolliyadó kun k'iide ye." ⁴⁴ Injino maŋ kane toŋ an o ti'n kima onamó, an t'eesa: "Galmeegey, woogo me kaye ay gi di wulle kee mosogo ise ôrme, torgusu ise bontiliŋ, ise ay d'illiga kee tuddá eeni ise adda dangay wo ay gi di nuuge ye me?" ⁴⁵ Maŋ nuŋ mozigo n'an di'n kima onamaŋ, n'a t'eesa: "Derec injino wo n'un di rooto: Aame tuuku munda soo kun k'ize ye a wede soo ti diine kane doŋ duwo an i-k'eliyo suma ye geŋ, kune kun k'ize ye a nuuno." ⁴⁶ Wo kane geŋ an t'etta k'adda dabar ere ki daayum, wo kane doŋ ki diine an t'oona lekkiyo ere ki daayum.»

26

Dehutu k'urzi ki tôwwo k'Isa
(Markus 14.1-2; Lik 22.1-2; Zan 11.47-49,53)

¹ Isa dooyisadí pay gette y'a ti dinge maŋ, y'an di ruute a sanalliyagí, y'ede:

² «Kune kun suune tarnaapayin ki Pak gen a guute onniyo sire man y'a adfa, aame gen nun wede an n'ehe aa ulo wede en an di n' seefa, an di n' t'ela a bey don k'olmidayó, an ti n' taaka ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadi kan tontilko.»

³ A onniyo gettiyo batum deero don sedeke ti kane don i dokkiyo Yawudiyagi an t'ugiyi adda boy ki mozigo goole don sedeke sundi Kayip. ⁴ Kane gen an t'iide onaman pay kan soo, Isa an di y' seefa ti metinjo ki towwadí. ⁵ Wo kane an di ruute, an'de: «Yon in ki y' seefa adda tarnaape kino ye, para man don duuru an in di'n t'ooziga ono.»

Obe k'egey don eefiyadan unse ekk'Isa (Markus 14.3-9; Zan 12.1-8)

⁶ Isa yon a ille ki Betani adda boy ki Simo wede ti poone yon ki bitide, ⁷ an di guune ombó. Aame an ti guune gen, i d'ede erewo t'a d'iide sirpa k'Isa, a beytu ulo dingile an ikkima ki mukkolo sundutu albaatir, adda egey don eefiyadan unse zooyayan oone baadan, ti-t'ibi ekk'Isa. ⁸ Kane sanalliyagi an wulle inkino man, ulban an ki t'ize unse ye, an di rootiyto diinayan, an'de: «De ki moo me ti ti'n lattiya egey me? ⁹ Egey gen in aane in t'owila ti zooye wede oone baadan, wo in an t'ele sonjo gette a don an k'ede munda ye.»

¹⁰ Isa y'a zuune munda wede an rootiyto me, man y'a ruute, y'ede: «Erewo kun i-t'oofo ulbutu ye, kono munda wede t'o ize gen a nun unse. ¹¹ Kane don an k'ede munda ye gen an lekka daayum ti kune, wo de nun ni ki lekka daayum ti kune ye. ¹² Tod' t'ibi egey don eefiyadan unse a tuddo en, aakede ti n'ikkima ki poone an di n' t'ela adda muuzo. ¹³ Derec inkino wo n'un di rooto: A omagi pay adda duniya an kizita Rabila Majjaanawa gen, erewo ette duwo an t'ida taaya a naabo ere tod' t'ize, wo sundutu a ki danda ye.»

Ziidas ti deero don sedeke (Markus 14.10-11; Lik 22.3-6)

¹⁴ I d'ede wede soo ti diine sanalliyagi kane koomat makumu sire yon sundi Ziidas Iskariyot. Yon y'iide y'a uoney kane deero don sedeke, ¹⁵ wo y'an di ruute, y'ede: «Kun o-t'ela moo me, aame Isa n'un y'ela a beygun man?» Man kane gen an i di ruute an i di t'ela tamma ada g'ado*. ¹⁶ T'ume gen Ziidas y'a iise dehutu k'urzi wede kan mummino y'an di y' t'ela Isa a beezan me.

Isiyo k'ombo tarnaape ki Pak (Markus 14.12-16; Lik 22.7-13)

¹⁷ Onniyo ere ki poone ki tarnaape Yawudiyagi wede an d'ombo mappa daa k'orme gette t'iina man, kane sanalliyagi an aa d'iide k'ume k'Isa an di y' tunde, an'de: «A too me ki dehu ay in d'isey ombó tarnaapayin ki Pak te?» ¹⁸ Yon y'a ruute, y'ede: «Kun'do k'adda geeger di wede kino, kun t'odoy di yode wo kun i di rootoy, kun d'eesoy: «Wede dooyisadey y'ede, yon onniyadi goppon, wo di kee ay isa tarnaapayin ki Pak ti sanalliyagi me.»» ¹⁹ Kane sanalliyagi an t'ize munda wede Isa y'an ruute me, inkino ombó tarnaape ki Pak an t'ize.

²⁰ A peedo t'a t'iire man, Isa ti sanalliyagi kane koomat makumu sire gen an di guune ombó. ²¹ Aame an ombó gen Isa y'a ruute, y'ede: «Derec inkino wo n'un di rooto: Wede soo ti diinagan y'a ni t'ela bey don k'olmidayó.» ²² Kane sanalliyagi an t'ize sommagi dondon, wo wede tuuku ton yi di y' tonduyo, yi d'eesiyo: «Galmee'ki nun, nuuno ko, nuuno ko?» ²³ Yon y'an di'n gime onaman, y'ede: «Wede ay igibe beezey kan soo adda k'ooko en, yode i ni t'ela bey don k'olmidayó me. ²⁴ Derec, nun wede an n'ehe aa ulo wede en n'a t'inda, gen a-t'etta a ono don an riije ti kaaga adda mattup ki Raa a tukki nuuno. Wo de dabar a yode wede i ni t'ela bey don k'olmidayó, nun wede an n'ehe aa ulo wede en me! Yode gen, an ki y'ehe adda duniya ye ton bee!» ²⁵ Ziidas wede i t'ela Isa a bey don k'olmidayó gen, y'a yi tunde, y'ede: «Wede dooyisadó, nuuno ko?» Isa

* **26:15** 26.15 Tamma ada g'ado: Di kane inni k'Izirayel gen a t'ide suma ranra ki wede naabo ki tere pide. Kun wollo adda mattup ki Zakari 11.12.

yi ti'n gime onamí, y'ede: «Geŋ aa ki ruute.»

Ombó ti sobo i-kaza tudde ti puuzo k'Almasi

(Markus 14.22-25; Lik 22.15-20; 1 Ko-rent 11.23-26)

²⁶ Aame an ombó geŋ, Isa y'a t'umbé mappa, y'a ruute koduwo a Raa kono k'ombó gette, maŋ y'a burke, y'an d'ele sanalliyagi wo y'a ruute, y'ede: «Ooho kun soodo, kun t'oomo, ette tuddó.»

²⁷ Saŋ y'a t'umbé kop ti sobo adda, y'a ruute koduwo a Raa kono sobo gette, maŋ y'an d'ele wo y'a ruute, y'ede: «Ooho kun soodo, wede soŋ yi d'oobo d'oobo.»

²⁸ Ette puuzadó, puuzo ki taasua ere Raa y'a ketta ti duwo, to t'oba ki doŋ baadaŋ kono an t'oona tambobino k'oldikadaŋ.

²⁹ Wo kun ollo, n'un di rooto, n'a t'iibe ti aŋki, ki daana ni ki siba ye baa toote k'inŋi biŋ me, bini onniyo ere ni siba ti kune sey geŋ toote wede aware k'inŋi biŋ a moziko Meegó Raa.» ³⁰ Aame an t'iimi an aa t'iibe maŋ, an d'ûure ôrdari tarnaape ki Pak†, saŋ an t'udde an d'inŋile k'ekki mokkolo k'Inda k'Olibiye.

Rootiyo k'Isa a urzi koogirayí

(Markus 14.26-31; Lik 22.33-34,39; Zaŋ 13.37-38)

³¹ Maŋ Isa y'an di ruute a sanalliyagi, y'ede: «A diddo ettiyo batum, kune pay kun di n' kiigira a munda wede o aana geŋ me, kono ono eŋ an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de:

“Wede k'elso n'a yi t'ida, wo torodo dambami a-teepa‡.”»

³² Isa y'a ruute sey, y'ede: «Wo de saŋ Raa yi ti n' bilda maŋ, n'un d'ooguma kun di n' t'ooney a siido Galile.» ³³ Maŋ Piyer y'a t'ihina bizí, y'a ruute, y'ede: «Aame doŋ pay an ki giigira a munda wede a aana toŋ, nuŋ ti kee tak ni ki kiigira ye.»

³⁴ Isa yi di ruute, y'ede: «Derec inŋino wo n'a di rooto: A diddo ettiyo batum, ki poone uzu y'a ôola geŋ, k'a roota ki ki n' suune ye, suune ye taŋ ado.» ³⁵ Maŋ Piyer yi di ruute, y'ede: «Ato, ni ki kiigira ye, aame ise k'unto toŋ n'a t'inda ti kee!»

Wo kane sanalliyagi doŋ soo toŋ an a-ti ruute inŋino kay.

Isa yoŋ a Zesimaane

(Markus 14.32-42; Lik 22.40-46)

³⁶ Saŋ Isa ti sanalliyagi an d'iiney a ume sundí Zesimaane, wo y'an di ruute, y'ede: «Kun ti koono kino, koore n'a-ledde n'a tondey Raa geŋ me.» ³⁷ Maŋ ti yode y'a-wiike Piyer t'inŋi kuuli sire ki Zebede. Aame geŋ y'a t'ize sommagi dondoŋ wo ulbí i-d'oodiyo baadaŋ. ³⁸ Inŋino yo y'an di ruute, y'ede: «Nuŋ eŋ sommagi dondoŋ aa n'a t'inda, kun ti koono kino wo kun di lekko zeere ti nuuno.» ³⁹ Wo yo y'a-lidde dokki boolon ti kane me, maŋ y'a t'uttile zumayí a siido, y'a iise tondiyo Raa, y'ede: «Mee'ki nuŋ, aame i t'ise maŋ kop ki dabar eŋ k'o ti y' ledde ti tuddó me, wo toŋ maŋ pay geŋ a ki t'ise aa nuŋ ni dehu ye, wo a t'ise aa kee ki dehu.» ⁴⁰ Saŋ y'a-gime ki tukki sanalliyagi doŋ ado geŋno, wo yi'n uuna an udige. Maŋ Isa y'a t'inne Piyer wo yi di ruute, y'ede: «Kune'ŋ ki peedo soo toŋ kun k'iine kun ki likke zeere ti nuŋ ye! ⁴¹ Kun lekko zeere wo kun tondo Raa, kono kun ki t'ooora adda naamiya daggiya ye. Wede tudde geŋ a elkiyadi yi dehu y'aase munda wede beehiye, wo de tuddí toogatu baata.»

⁴² Ki sirwe Isa y'a-lidde siidí sey, wo y'a iise tondiyo Raa, y'ede: «Mee'ki nuŋ, aame kop ki dabar eŋ k'o ti y' ledde ti tuddó i ki t'ise ye n'a dabire do maŋ, i t'iso aa kee ki dehu.» ⁴³ Maŋ y'a-gime k'ume sanalliyagi sey, yi'n uuna an urme, edayaŋ an ziida moone. ⁴⁴ K'aduwe Isa yi'n iili y'a-lidde siidí sey, wo y'a iise tondiyo Raa inŋino sey. ⁴⁵ Maŋ y'a-gime ki tukki sanalliyagi wo y'an di ruute, y'ede: «Kune kun moone pi, wo kun d'udigo baa! Ankeŋ peedo i guute goppon, wo nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede eŋ, an n'ele a bey doŋ k'oldiko. ⁴⁶ Kun t'oozo, in eŋgile! Kun wollo, wede i ni t'ela a bey doŋ k'olmidayó yi t'uddo.»

† 26:30 26.30 Ôrdari tarnaape ki Pak: Kane geŋ k'anni t'oone adda mattup ki Soom 113-118. ‡ 26:31 26.31 Kun wollo adda mattup ki Zakari 13.7.

Seedu k'Isa
(Markus 14.43-52; Lik 22.47-53; Zan 18.2-11)

⁴⁷ Isa onamí y'a ki ti'n dinge ye botto, aame geŋ Ziidas wede soo ti diine sanalliyagi kane koomat makumu sire geŋ, yi t'udfo ti doŋ duuru a itadí, a beydaŋ kasigara ti dalyagi. Kane geŋ i'n igibo deero doŋ sedefeke ti doŋ i dokkiyo Yawudiyagi. ⁴⁸ Yo wede y'an di y' t'ela Isa a bey doŋ k'olmidayí geŋ, y'an di ruuto doŋ duuru a munda wede y'aasey kono an di suuney eŋ Isa me, y'ede: «Wede kun wulley ni izey puuc a tobbisadí maŋ, geŋ yode kun di y' soodoy.» ⁴⁹ Kesiko Ziidas y'a y' zikke Isa kabbaŋ wo yi di ruute, y'ede: «Toosadá wede dooyisadó!» Maŋ yi d'ize puuc a tobbisadí. ⁵⁰ Isa yi di ruute, y'ede: «Laŋze ki nuŋ, munda wede k'iido k'aase, ki y'iso.» Injino maŋ kane doŋ duuru an d'iiziga tuddí, an di y' ziida. ⁵¹ Maŋ wede soo ti diine doŋ i daaniya Isa, y'a t'iidiba kasigaradí, y'a-diikida wede naabo ki mozigo goole doŋ sedefeke, kuudí a dikke. ⁵² Injino maŋ Isa yi di ruute, y'ede: «Kasigaradá ki ti t'elo saapatú, kono doŋ pay i deyyiso ti kasigara geŋ untadaŋ toŋ ti kasigara. ⁵³ Kee ki k'elkiyo ye, para'ŋ ni dehu ni deyye maŋ, n'a tonde Meegó Raa wo a kaamiki y'o-t'igibo maalekiyagi dupiyagi baadaŋ? ⁵⁴ Wo de n'aase injino maŋ, geŋ ono doŋ an riine ti kaaga adda mattup ki Raa a tukki nuuno a ki t'ette ye. Geŋ i t'iso aa an rootiyo.»

⁵⁵ Aame geŋ Isa y'an di ruute a doŋ duuru, y'ede: «De ki moo me kun d'ettiyo seeduzó wo tuddugun kun t'ikkimo ti kasigaryagi wo ti dalyagi, aa nuŋ wede k'oogire me? Para maŋ nuŋ miŋ daayum ni ti konso ni dooyiso a booro Boy Raa, wo kun gi di n' ziida ye. ⁵⁶ Wo de sulfi pay geŋ a iina kono a-t'ette a ono doŋ nebiyagi an riine ti kaaga adda mattup ki Raa.» Maŋ kane sanalliyagi pay an di y'iili, an t'umbe.

Isa a daana deero booro Yawudiyagi
(Markus 14.53-65; Lik 22.54-55,63-71; Zan 18.12-18)

⁵⁷ Kane doŋ i ziida Isa geŋ an di-t'iide di Kayip mozigo goole doŋ sedefeke, a

ume wede doŋ suuniyo k'oogoro ti doŋ i dokkiyo Yawudiyagi an t'ugiye. ⁵⁸ Wo Piyer yi di y' daaniya Isa ti dokki, bini y'a iiney boy ki mozigo goole doŋ sedefeke, maŋ yi-t'iide y'a-guune a booro ti doŋ naabo kono y'a wolle mummino a ti daŋga me.

⁵⁹ Kane deero booro Yawudiyagi pay ti deero doŋ sedefeke, an di dehutu duwo an di rootite ono butte a tukk'Isa kono booro t'a yi seeda ki t'owwadí. ⁶⁰ Doŋ baadaŋ an iide'ŋ an di ruutite ono butte a tukki yode, wo toŋ munda an ki d'uune ye wede i di t'iide k'unto me. K'ita maŋ i d'iido doŋ sire ⁶¹ an di ruute, an'de: «Ay y'illiga wede eŋ yi ruute, Boy Raa eŋ y'aane y'a kossite, wo adda k'onniyo ado y'a y'ooziga sey.» ⁶² Maŋ mozigo goole doŋ sedefeke y'a t'iiziga, yi di ruute a Isa, y'ede: «Ono duwo an rootiyo a tukki kee eŋ, kee ki ki roote munda ye ko?» ⁶³ Wo yo Isa yi d'annugu deddek. Maŋ mozigo goole doŋ sedefeke yi di ruute, y'ede: «Nuŋ ni dehu k'a di n'aame tuddá ti suma Raa zeere, k'ay ki ti rooti do, kee Ulo Raa, wo Almasi Raa yi biire ko?» ⁶⁴ Isa yi di'n gime onamí, y'ede: «Geŋ aa ki ruute. Wo kun ollo, n'un di rooto: Ti anki kun di n' wolla nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede eŋ, n'a-kooney a ammade Raa toogadí t'a jiire pay wo kun di n' wolla n'a-kimo ekki dondirso a kandaane.» ⁶⁵ Injino maŋ mozigo goole doŋ sedefeke yi-ti gulkuwe, kallagí y'a zittite, wo y'a ruute, y'ede: «Yoŋ geŋ yi gilde suma Raa. In ki dehe wenda ti doolo wede illiga y'in ki roote sey ye baa! Kun illiga ti kuudugun yi gilde suma Raa me. ⁶⁶ Kune elkiyagun moo me?» Kane an i di'n gime onamí, an'de: «Munda wede yoŋ y'ize eŋ i-iide ki t'owwo.» ⁶⁷ Injino maŋ an d'iise padfita lee a edayí wo an di gohiso kutuba. Doŋ ongo an di y' battisa, ⁶⁸ an d'eesiyo: «Kee Almasi Raa yi biire, kee nebi maŋ, ki y'unto wede i ki diine me!»

Piyer y'a kiigira Isa
(Markus 14.66-72; Lik 22.56-62; Zan 18.17,25-27)

⁶⁹ Aame geŋ Piyer yi-guune ti paate a booro boy, maŋ i d'ede ere naabo t'a

d'iide sirpadí ti di ruute, t'ede: «Kee tonj ti Isa wede ti siido Galile, kune soo.» ⁷⁰ Wo de Piyer y'a yi giigira a daana duwo pay, y'a ruute, y'ede: «Konj munda wede mi rootiyo geñ ti nuuno ye!» ⁷¹ Sañ manj y'a t'iiziga y'a t'adde, y'a t'ette ki biza bumbu, aame geñ ere naabo ti doolo t'a yi wulle wo t'an di ruute a kane donj a sirpatú, t'ede: «Yode enj ti Isa wede ti geeger Nazaret, kane soo.» ⁷² Piyer y'a yi giigira sey wo y'a-ti nîime tuddí, y'ede: «Wede enj ni ki y' suune ye!»

⁷³ Tanj boolonj manj donj a ume geñ an aa d'iide sirpa Piyer, an i di ruute, an'de: «Ki kotto, kee tonj wede soo ti diine kane sanalliyagi k'Isa, ay ki zuune t'urzi golladá.» ⁷⁴ Injino manj Piyer y'a-ti nîime tuddí, y'ede: «Wede enj ni ki y' suune ye! Para manj ono donj ni rootiyo enj derec ye manj, a golladó!» Wo a kaamiki uzu y'a ñile. ⁷⁵ Aame geñ Piyer y'a ilke a ono donj Isa yi ruute, y'ede: «Ki poone uzu y'a ôola geñ, k'a roota ki ki n' suune ye, suune ye tanj ado.» Manj t'adda boy Piyer yi-t'udde ti paate wo y'a iise môolo baadanj.

27

Isa an di-t'ette k'ume Pilat

(Markus 15.1-2; Lik 22.66; 23.1; Zan 18.28)

¹ A biza soohe manj kane deero donj sedefe pay ti donj i dokkiyo Yawudiyagi, an t'ugiyee an di ruute a tukk'Isa, a urzi wede booro t'a yi seeda ki tôwwadí. ² Manj an ti y' gittite, tinj geñ an di t'iide, an i di y'ele a bey Pilat, yonj Romenj goole siido.

Unto Ziidas

³ Ziidas wede y'an d'ele Isa a bey donj k'olmidayí geñ, yi wolliyonj Isa booro ti y' ziida ki tôwwa, manj i di t'ize attidí. Y'a ziki tamma ada g'ado gette, y'an d'iide deero donj sedefe ti donj i dokkiyo Yawudiyagi, ⁴ wo y'an di ruute, y'ede: «Nunj ni t'ize oldfiko, n'un di y'ele wede i k'ize oldfiko ye a beygunj.» Wo de kane an di ruute, an'de: «Kaye seezey ye, a wollo kee baa.» ⁵ Injino manj Ziidas sonjko y'a zibbe adda Boy Raa, wo y'a injile,

y'iide'ñ y'a zuuye. ⁶ Sonjko gette kane deero donj sedefe an ti ziki wo an di ruute, an'de: «Sonjko ette, oogiradinj ti k'ele urzi ye in a-t'obi a korbite Boy Raa me, kono tod'te zooye ki puuzo.» ⁷ Injino an t'iide onamanj kanj soo, manj sonjko gette an t'iwila doome ki wede k'aabuflu, kono k'ottibe torgagi anjennu. ⁸ Geñ kono k'injino bini anjki tonj, doome geñ an di y' waaku sundí «doome puuzo.» ⁹ Geñ a iina kono a-t'ette a ono donj Raa y'a ruute ti kaaga ti bize nebi Zeremi, y'ede: «An t'umbe sonjko ere tamma ada g'ado te, geñ zooye wede donj k'Izirayel an ti wulle manj, an d'iyye eego wede enj zooyayí i t'iide ki sonjko ettiyo danjnal. ¹⁰ Wo ti sonjko gette an t'iwila doome ki wede k'aabuflu, geñ a-t'ette a munda wede Galmeega Raa y'o ruute n'aase*.»

Isa a daana Pilat

(Markus 15.2-15; Lik 23.2-5,13-25; Zan 18.28-19.16)

¹¹ Isa an di-t'iide ki daana goole siido. Aame geñ goole siido y'a y'iise tondiso, y'ede: «Kee mozigo Yawudiyagi ko?» Isa yi di'n gime onamí, y'ede: «Geñ aa ki rootiyo.» ¹² Wo de a ono donj deero donj sedefe ti donj i dokkiyo Yawudiyagi an rootiyto a eedí geñ, yonj yi k'ohine bizí ye. ¹³ Injino manj Pilat yi di ruute, y'ede: «Ki k'ollige ye ko, ono donj pay an rootiyto a tukki kee enj me?» ¹⁴ A ono donj an rootiyto pay geñ, a ono soo tonj Isa yi k'ihina bizí ye, injino manj goole siido y'a ziida giggiri baadanj.

¹⁵ Aa daayum goole siido yi d'isiyo a tar-naape ki Pak manj, y'an d'adfiya t'adda dangay wedusu soo wede donj duuru an dehu. ¹⁶ Wo aame geñ adda dangay i d'ede wede soo sundí Barabas, sundí ti môolo. ¹⁷ Injino Pilat y'a tunde donj duuru i t'ugiyee, y'ede: «Kun dehu minj n'un t'addo Barabas kunun, ni-d'eezo Isa wede an yi waaku Almasi Raa yi biire ko?» ¹⁸ Pilat yi rootiyo injino kono yi suune, kane deero donj sedefe Isa an i y'ele beezí kono an kolbiso ti yode. ¹⁹ Koore yonj konso ekki kaakido booro

* 27:10 27.10 Kun wollo adda mattup ki Zeremi 32.6-15, wo Zakari 11.12-13.

geŋ, eddí ti-d'igibe ti di ruute, t'ede: «A ono ki wede ki diine eŋ, ki t'ela eedá ye, kono nuŋ te a did'fo ni dibire baadaŋ a urzi suniye a tukki yode.»

²⁰ Kane deero doŋ sedeke ti doŋ i dokkiyo Yawudiyagi geŋ, an an t'elite ono a doŋ duuru an d'iyye an di roote Pilat y'an t'ad'de Barabas wo Isa ki t'owwadi.

²¹ Yo goole siido y'a tunde doŋ duuru, y'ede: «Ti diine kane sire eŋ, kun dehu n'un t'ad'fo wee wee?» Maŋ kane an i di'n gime onamí, an'de: «K'ay t'ad'fi Barabas!» ²² Pilat y'anni tunde, y'ede: «De Isa wede an yi waaku Almasi Raa yi biire geŋ, kun dehu ni-d'ise mummino me?» Maŋ kane pay an i ti'n gime onamí, an'de: «Ki ti y' taako ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadí kaŋ tontilko!» ²³ Pilat y'anni tunde sey, y'ede: «De munda ulsu miŋ y'ize moo me?» Wo kane an di d'ollite baadaŋ ki baadaŋ, an'de: «Ki ti y' taako ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadí kaŋ tontilko!» ²⁴ Aame Pilat yi wulle onamí an k'ollige ye wo i t'ooziga deyyiso maŋ, yi d'eezi ahu y'a t'upile beezí a daana doŋ duuru, wo y'a ruute, y'ede: «Wede i k'ize munda ye eŋ n'un di y'elo, wo puuzadí ti k'oope eedó ye.»

²⁵ Kane doŋ duuru pay an i ti'n gime onamí, an'de: «Eyye, kaye t'inŋizey pay puuzadí t'oope edey.» ²⁶ Inŋino maŋ Pilat y'an di y'ud'de Barabas me, wo y'an di ruute a asigiryagi Isa an ti y' girpipe ti marpa, saŋ y'an di y'ele an ti y' taake ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadí kaŋ tontilko.

Isa asigiryagi an y'okko maade

(Markus 15.16-20; Lik 23.11; Zaŋ 19.2-3)

²⁷ Inŋino maŋ kane asigiryagi ki goole siido, an di-t'iide Isa k'adda boy ki goole siido, wo eebaŋ asigiryagi ti doolo toŋ baadaŋ an a-ti'n wiiko pay, an di ti d'uule.

²⁸ Kallagí an t'id'dipe wo an d'umbe kalle wede goole teeze†, an i di t'usse. ²⁹ An di gini kadumul k'ahimagi‡ an i-t'usse eedí, wo a beezí k'ammade an i d'ele

koyile§. Maŋ an di dikkite a daanadí, an di y'okko maade, an d'eesiyo: «Toosadá mozigo Yawudiyagi no! Toosadá mozigo Yawudiyagi no!» ³⁰ An di pad'dita lee a tuddí, wo koyile wede a beezí an di ziida an di y'oggiso eedí. ³¹ Aame an ti y'ukke maade maŋ, kalle wede goole an t'iid'iba wo an i di t'usse kallagí. Maŋ Isa kane an ti y' dukke, an di t'ette kono an ti y' taakey ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadí kaŋ tontilko.

Taakiya k'Isa ekk'undumu

(Markus 15.21-32; Lik 23.26-43; Zaŋ 19.16-24)

³² A addiyadaŋ ti geeger, an a-t'ikkima ti wede soo inŋino yoŋ ti geeger Sireŋ, sundí Simo. Asigiryagi an di y'ize ki toogo y'a t'umbe undumu taakiya k'Isa. ³³ Maŋ an d'iiney a ume wede sundí Golgota, i-kaza ume aa osse k'eego. ³⁴ A ume geŋ, a Isa an i d'eele toote k'inŋi biŋ kalsiya ti munda kad'igi y'a sibe. Yi y'uwwwe maŋ, y'a-tuuge ki sofo me. ³⁵ Kane asigiryagi an ti y' tiike ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadí kaŋ tontilko, saŋ kallagí an di dikkida t'urzi k'arbu teltel muntelliyo [kono a-t'ette a ono doŋ nebi yi ruute ti kaaga, y'ede: «Kallagó an di dikkida, wo kallayó wede goole an t'irbe teltel muntelliyo*]]. ³⁶ Maŋ an di guune anŋeŋno, an di y' boohiyo.» ³⁷ T'ekk'eedí an tiike pakirte wo an a-ti riine, an'de: «Yode eŋ Isa, mozigo Yawudiyagi.» Geŋ munda wede i-d'iide untadí. ³⁸ Wo a sirpadí an a-tiike doŋ k'oogire sire, wede soŋ t'undumzí a kese k'ammidadí, wo wede soŋ t'undumzí a kese geeladí.

³⁹ Doŋ ad'diya tiŋ geŋno, an di y' kald'ita wo an deŋilso eedaŋ, ⁴⁰ wo an d'eesiyo: «Kee wede k'ede Boy Raa k'a kossita wo adda k'onniyo ado k'a y'ooziga geŋ, kee Ulo Raa kotto maŋ, k'utto tuddá batum wo t'ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadí kaŋ tontilko, ki ti deegi!» ⁴¹ Kane deero doŋ sedeke, doŋ suuniyo k'oogoro ti doŋ i dokkiyo Yawudiyagi toŋ, an di y'okko maade kay, an d'eesiyo: ⁴² «Yoŋ

† 27:28 27.28 Kalle wede goole teeze: I-kaza kalle moziko.

§ 27:29 27.29 Koyile: I-kaza dalka moziko.

‡ 27:29 27.29 Kadumul k'ahimagi: I-kaza kadumul

* 27:35 27.35 Kun wollo adda mattup ki Soom 22.19.

ɗonɗ doolo y'an di'n utte min, yi k'aane tuddi batum yi ki t'utte ye! Yon mozigo ki ɗon k'Izirayel kotto man, ankenno t'ekk'undumu gen yi ti ɗeegi, inkino ay zaapa addey a yode. ⁴³ Yon yi ziipe addi a Raa wo Raa yi y' giyye kotto man, anken yi y'utto baa, kono yi ruute, yon Ulo Raa!» ⁴⁴ Kane ɗon k'oogire ɗon an tiike a sirpadi ton, an di y' kaldita inkino kay.

Unto k'Isa

(Markus 15.33-39; Lik 23.44-48; Zan 19.28-30)

⁴⁵ T'ume peedo t'ize diine gen, adda siido pay ume a t'ize zimolo dil a likke bini eesiyo peedo lohe. ⁴⁶ A eesiyo peedo lohe man, Isa y'a idili ti golla awwa, y'ede: «Eli, Eli, lama sabaktani.» Gen ikaza: «Raa ki nun, Raa ki nun, moo me ki ni giigira me?» ⁴⁷ Don ongo ti diine don i lekkiyo angenno gen, an d'illiga wo an di ruute, an'de: «Kun ollo kay, yi waaku nebi Eli.» ⁴⁸ Kesiko wede soo ti diinayan y'a ukke yi d'umbe sooso, yi di zulpe adda toote suddo k'inni k'inda bin, man yi-t'ele a biza koyile, yi-t'usse bize k'Isa y'a suuye. ⁴⁹ Wo kane don ongo an di ruute, an'de: «K'a dello, in gi di wolla do Elizi wenda y'etto yi y'utta man.»

⁵⁰ Isa y'a idili sey ti golla awwa, man y'a iili undi t'a t'udde, y'a-t'ihe. ⁵¹ Aame gen alboy wede i dikke adde Boy Raa son k'adda son ki paate gen, a t'ihina tar t'awwa a ti diige les. Siido t'a nunjire, zombali a t'ihinte, ⁵² muuziyagi a t'ihinte, wo don ki Raa baadan don i t'inda gen an di bilde. ⁵³ Kane don i t'inda ton ti muuziyagan an t'udfite wo aame Isa yi bilde man, an t'iide ki Zeruzalem geeger ere kamilen wo don baadan an di'n wulle. ⁵⁴ Goole k'asigiryagi meeda ki Romen ti don a itadi i boohiyo Isa, an wulle nonjirso siido ti suldi don ize genno man, orgiso t'anni ziida baadan wo an di ruute, an'de: «Wede en Ulo Raa ki kotto!»

⁵⁵ A ume gen i d'ede erayi baadan don i diino Isa ti siido Galile nee kono an i di naabiya, kane an t'ihirte ti dokki an di wolliyo munda wede isiyo. ⁵⁶ Ti diinayan

i d'ede Mariyam ere ti siido Magdalla, Mariyam mekki Zak ti Yusup, wo soo te mekk'inni kuuli ki Zebede.

Eliyo nuune k'Isa adda muuzo

⁵⁷ A peedo t'ette k'ooriyo man, wede sundi Yusup ti geeger k'Arimate gen y'a iina, yon gen wede bey wo sanallusu k'Isa Almasi pay. ⁵⁸ Yode gen y'iide'n, y'a uuney goole siido Pilat, y'a tunde nuune k'Isa kono y'a t'ottiba. Inkino man Pilat y'a iyee, y'an di ruute a asigiryagi nuune an i-d'ele. ⁵⁹ Yusup y'iide'n, nuune'n y'a t'umbe, y'a nilpe ti sotor aware tuwarwa kar. ⁶⁰ Yi-t'ele adda muuzo aware ere ki yode batum, tod'te aa urmi an ittiba mukkolo. Man y'a-ti d'unkile a biza muuzo zumbulu yeepiyo wo y'a ingile. ⁶¹ Aame gen Mariyam ere ti siido Magdalla wo ti bakatu Mariyam kay, an di-guune angenno, edayan ki biza muuzo.

Boohiyo muuzo k'Isa

⁶² Suldi gen ize a onniyo jima duwo an okkime tuddan kono onniyo ere ki puukiyo Yawudiyagi ti t'eesa. A onniyo ere ki puukiyo man, kane deero don sefeke ti Pariziyen gen an d'ingile kan soo di Pilat. An iide'n ⁶³ an di ruute, an'de: «Galmeegey, kaye ay ilke yo wede daggiya duwo en, yi ruute aame yo zeere, y'ede san yi d'isa onniyo sire k'aduwe y'a balda. ⁶⁴ Inkino man k'an rooto a asigiryagi an di boohiyo muuzo bini onniyo k'aduwe, koo sanalliyagi nuune an t'oodiba wo a duwo an t'eesa: "Isa yi bilde ti diine don unto me." Man daggiya duwo ere k'ita ette t'a ceera ere ki poone.» ⁶⁵ Pilat y'an di ruute, y'ede: «Asigiryagi enno, kun'do muuzo kun boohoy aa kun ollige.» ⁶⁶ Inkino man an d'ingile wo biza muuzo an a-ti linje wo an di zippe asigiryagi an di boohiyo.

28

Balɗiya k'Isa Almasi

(Markus 16.1-8; Lik 24.1-11; Zan 20.1,11-18)

† 27:46 27.46 Kun wollo adda mattup ki Soom 22.2.

‡ 27:62 27.62 Di Yawudiyagi onniyo t'eesiyo ti peedo t'ambe k'ooriyo ere ki anki bini peedo t'ambe k'ooriyo ere ki soggo, wo onniyo ere ki puukiyo ton inkino kay.

1 Onniyo ere ki puukiyo Yawudiyagi i t'ingile. A onniyo dumas ti soohe maṅ, Mariyam ere ti siido Magdalla ti bakatú Mariyam an t'iide an di wollo muuzo. 2 A kaamiki, siido t'a ṅṅṅpire baadaṅ, maaleeka ki Galmeega Raa y'a diigo ti kandaane, y'iide'ṅ zumbulu ti biza muuzo y'a ti y' d'ṅkile kese wo y'a-ti guune t'eego. 3 Yoṅ tuddí i ralita aa omile mizzi, wo kallayí tuware kar aa kuube. 4 Maṅ kane asigiryagi i boohiyo muuzo, orgiso t'anni ziida baadaṅ, an d'iise ṅṅṅirso wo a t'ibi a siido aa an t'inda. 5 Maaleeka y'a t'ihina bizi wo y'an di ruute erayi, y'ede: «Kune'ṅ, kun orgide ye. Ni suune kun dehu Isa wede an yi tiike ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadí kaṅ tontilko me. 6 Yoṅ a eṅṅo ye, Raa yi ti y' bilde ti diine doṅ unto me, aakede y'a ruute. Kun'di, kun wolla ume an ziipe nuunayí toṅ eṅṅo. 7 Aṅkeṅ kun'do kesiko, kun an ti kazoy sanalliyagí, kun d'eesoy: “Yoṅ ti diine doṅ unto Raa yi ti y' bilde, wo aṅkeṅ y'unni delliyo a siido Galile, a ume geṅ kun di y' wolley.” Geṅ inṅkino ono doṅ o d'ede n'un di ruute.»

8 Maṅ erayi ti biza muuzo kesiko an di-gime, addaṅ i-t'úune t'orgiso wo t'unṅsuwo baadaṅ, an d'ukke kono an an d'ette ti rabila a sanalliyagi k'Isa. 9 A kaamiki Isa y'iide'ṅ, y'an ikkima wo y'an di ruute, y'ede: «Toosagaṅ.» Kane erayi an a d'iide sirpadí, an di dikke, an a-ti ziide zoṅdí wo an i d'uttile. 10 Inṅkino maṅ Isa y'an di ruute, y'ede: «Kun orgide ye, kun'do kun an ti rootoy a zembadó geṅ an t'odoy ki siido Galile, an di n' wolley a ummey.»

Taaya ki doṅ i boohiyo muuzo

11 Koore kane erayi a urzi botto geṅ, asigiryagi miibi ti diine doṅ a buuhe muuzo geṅ an t'iide k'adda geeger, an an t'iide taaya a deero doṅ sedeke a suldi doṅ pay ize geṅ me. 12 Maṅ kane deero doṅ sedeke ti doṅ i dokkiyo Yawudiyagi an t'ugiyi an t'iide onamaṅ kaṅ soo, saṅ an an d'ele soṅko baadaṅ a asigiryagi, 13 wo an an di ruute, an'de: «Kun rooto a duwo'ṅ: “Sanalliyagi wede eṅ an iido

a diddo, nuune an t'uugira aame kaye ay moone geṅ me.” 14 Aame ono geṅ goole siido y'illiga toṅ maṅ, kaye ay d'isa t'urzi tuuku toṅ addí a yi-ti'n t'assa kono munda un ki d'aana ye.» 15 Kane asigiryagi geṅ soṅko an di ziida, wo an di diine ono doṅ an an ruute. Inṅkino maṅ, rabila gette a-tiipe a diine Yawudiyagi bini aṅki.

Isa yi kaza tuddí a sanalliyagí

16 Maṅ kane sanalliyagi k'Isa doṅ koomat makumu soo geṅ, an d'ingile siido Galile k'ekki mokoloko ere Isa y'an ruute an d'ette. 17 A ume geṅ Isa an di y' wulle, maṅ an t'uttile wo doṅ ongo ti diinayaṅ an d'ede niiku adda k'addaṅ. 18 Isa y'a d'iide sirpadaṅ wo y'an di ruute, y'ede: «Toogo pay Raa y'o ele a kandaane wo a siido toṅ maṅ. 19 Inṅkino maṅ kun'do ki tukk'ita duwo pay kun di'n isoy sanalliyagó, kun ti'n suyyoy batem ti suma Meega, ti suma k'Ulo wo ti suma k'Unde Kamileṅ. 20 Wo kun di'n dooyoy an seeda suldi doṅ pay n'un ruute kun d'ise, wo nuṅ n'a lekka daayum ti kune, bini onniyo ere duniya ti daṅga.»

Rabila Majjaanawa k'Isa Markus yi riine

Enj urzi k'ono donj kun t'oone adda mattup ettiyo

Ette Rabila Majjaanawa k'Isa, Markus yi riine. Markus genj yonj ti diine donj zina k'Isa ye, wo de yonj yi turguyte ti Pool wo sonj yi niibe ti Piyer pay. Yonj yi riine a kane donj Yawudiyagi ye, kono y'an di kize Isa yonj Ulo Raa ki kotto.

Adda mattup ette Markus yi ruute suldi donj Isa y'ize a siido, dooyiso ere yi duuye duwo, urzi k'untadi wo ti baldiyadi pay. Isa yi kazita ono Raa ti toogo, y'an d'eliyo beeko a donj k'eeni, yi lommite siitandani wo yi d'isiyo suldi k'armika baadan.

Adda mattup ki Taasuwa ere ti Kaaga, Raa y'a ruute y'a t'igibo wedusu y'a utta donj k'Izirayel. Aame Isa y'iina siido genj, siido k'Izirayel kane donj Romenj an t'umbe to, an di'n ize ki toogo an d'uttile a kane. Kane donj k'Izirayel an elkiyo wede Raa y'a t'igibo genj, y'an di'n adfa ti bey donj Romenj. Wo de Isa yi k'iido'nj k'uttiyo ere gettiyo ye. Y'iido'nj y'a utta kane donj oola urzi Meeda siitandani wo oldikadanj pay, kono an d'olliga onami wo an d'ozire eego.

*Zanj Batis yi kazita rabila k'Almasi
(Matiye 3.1-6,11-12; Lik 3.1-6,15-18)*

¹ Kun ollo ette eesiyo Rabila Majjaanawa k'Isa Almasi Ulo Raa. ² Ono enj an riine ti kaaga adda mattup ki nebi Ezayi, an'de: «Kun ollo, n'a t'igiba wede zindó y'a ooguma ki poone ti kee, y'a di t'okkimey urzizá. ³ Injino manj donj an d'ollige golla ki wedusu yi follite adda balda, yi d'eesiyo: Kun i t'okkonj urzi Galmeega, erkuyagi kun i ti'n okkonj ki diine delele*.»

⁴ Genj aa Ezayi y'a ruute, Zanj Batis y'a iina yi lekkiyo adda balda. Donj an d'ettiyo tuddi, y'an di kazita, yi d'eesiyo:

* **1:3** 1.3 Kun wollo adda mattup ki Malasi 3.1 wo Ezayi 40.3. † **1:6** 1.6 Kun wollo adda mattup ki 2 Mozagi 1.8.
‡ **1:11** 1.11 Kun wollo adda mattup ki Soom 2.7 wo Ezayi 42.1.

«Kun ti kama lekkiyagun, an un ti'n suyyo batem wo Raa y'un t'isa tambobino a oldikagun te.» ⁵ Donj baadanj ti siido Ziide wo ti geeger Zeruzalem an d'ettiyo tukki Zanj. An t'oodibe addanj a urzi k'oldikadanj a daana duwo pay, wo yonj yi-ti'n suyyiso batem adda k'ooye Zurden.

⁶ Zanj genj kallayi y'ossiyo an indigo k'ilali zinzo, wo ser a tooni ki golmodo. Ombadi gannoori ti madde†. ⁷ Y'an di kazita duwo, yi d'eesiyo: «I d'ede wede ettiyo k'itadó yonj toogo yi jiiere nunj, wo ni k'iide n'a ki t'ottile n'a ki t'eeze sibe tofiyagi ye. ⁸ Nunj n'unni suyyiso batem t'ahu, wo yonj y'unni suyya batem t'Unde Kamilenj.»

Suyyiso batem wo naamiya daggiya k'Isa

(Matiye 3.13-17; Lik 3.21-22)

⁹ Aame genj Isa y'a iide ti geeger Nazaret siido Galile, wo Zanj y'a ti y' zuyye batem adda k'ooye Zurden. ¹⁰ Aame Isa y'adfiya t'adda k'ahu, yi wulle kandaane a t'ihina, wo Unde Raa ti deegu ti kandaane aa deere t'a di guune a tuddi. ¹¹ Wo y'a illiga golla ettiyo ti kandaane t'a ruute, t'ede: «Kee Ulo nuuno, ni ki giyye baadanj, ulbó unse ti kee me‡.» ¹² Yi t'udde t'ahu manj, a kaamiki Unde Raa t'a-di t'iide k'adda balda. ¹³ A ume genj y'a likke onniyo ada pidfe ti seydi. Aame yi lekkiyo genj, Meeda siitandani t'a yi niime daggiya, wo kane maaleekiyagi Raa ti yode, an i di naabiya.

Sanalliyagi donj ki poone

(Matiye 4.12-17; Lik 4.14-15)

¹⁴ Onniyo soo Zanj an ti y' ziidfa dangay, manj Isa y'a ingile siido Galile yi kazita Rabila Majjaanawa ki Raa, ¹⁵ y'ede: «Onniyo t'iide, wo Moziko Raa t'iina gopponj. Kun ti kama lekkiyagun, kun ambo a Rabila Majjaanawa ettiyo.»

¹⁶ Onniyo soo Isa yi sooru a biza bar ki Galile, manj yi d'uuney zemba sire, Simo ti leemadi Andire. An kakkiya lembidaganj k'adda bar kono kane naabadanj sawwiya puuni. ¹⁷ Manj Isa y'an di ruute, y'ede: «Kun ni daani, wo nunj n'un di'n isa donj

dehutu duwo kono an d'etto k'urzizó.»
 18 A kaamiki lembidagan an d'iili, an di y' diine.

19 Tinj genj Isa y'a iide ki dfaana boolon manj, yi d'uuney Zak ti leemadi Zan inni Zebede, kane adda tooko an okkime lembidagan. 20 Aame genj y'a ti'n wiike, manj kesiko meeganj Zebede an di y'iili adda tooko ti donj naabo me, wo kane an di y' diine.

Wede i-d'ede siitan a eedi

(Lik 4.31-37)

21 Sanj manj an d'ingile ki geeger Kapernayim. A onniyo ere ki puukiyo Yawudiyagi manj, Isa y'a t'iide k'adda boy wede Yawudiyagi ge dooyiso, y'a iise dooyiso duwo. 22 Dooyisadi gette t'an di'n ziida, kono yonj yi dooyiso ti toogo suuniyo ere ki yode batum, wo aakede ki donj suuniyo k'oogoro ge ki dooyiso ye.

23 Adda boy genj i d'ede wedusu i-d'ede siitan a eedi, y'a idili, y'ede: 24 «Isa wede ti geeger Nazaret, ki dehu moo me a tukki kaye me? Kee k'iido daggiiyadey ko? Nunj ni ki suune, kee Wede Kamilenj Raa y'igibo.»

25 Injino manj Isa y'a t'idfise siitan gette, y'ede: «M'a t'appa bizi, wo mi t'adfo ti tukki wede me!» 26 Siitan gette t'a-ti yi zihite wede me, wo t'a-t'udfe ti dollite. 27 Donj pay an ziida giggiranj, an d'iise rootiyo ti tuddanj, an'de: «Enj moo me? Dooyiso ette aware aa ki wede adda toogo kino me! Siitandani tonj y'an di rootiyo an t'adfe, wo an d'ollige onami!»

28 A kaamiki genj rabila k'Isa a-tiipe adda siido Galile pay.

Eliyo beeko a donj k'eeni baadanj

(Matiye 8.14-15; Lik 4.38-39)

29 Sanj manj anj Isa an t'udfe t'adda boy wede Yawudiyagi ge dooyiso me, an t'iide danj Simo kane ti Andire, wo Zak ti Zan tonj ti kane. 30 An iiney manj an t'uuney ande Simo ekk'onjali i-ti d'iire, aame genj an i di ruute Isa kono tode. 31 Y'a d'iide gopponj ki tuddutu, yi ziida beytu y'a-t'iiziga. A kaamiki ooriyo t'a t'iili, wo t'an d'iise naabiya. 32 A peedo t'a t'iire manj, tinj genj duwo an i di ziko donj k'eeni ti donj an d'ede siitandani a eedanj. 33 Donj

geeger pay genj an t'ugiyee a biza bumbu boy wede Isa adda.

34 Y'an d'ele beeko a donj k'eeni baadanj i dabirsa wede tuuku tonj t'ita k'eenizi k'eenizi, wo siitandani baadanj y'an ilmiti. Yonj y'an k'ooliyo urzi a siitandani an ki d'orba ye, kono kane an yi suune yonj Isa wee wee me. 35 Soggo manj, y'a ziiha ti didfo k'adda balda kono y'a tondey Raa. 36 Ume i wiyye manj, Simo ti donj a itadi an t'iide dehuzi. 37 Aame an y'uune manj, an i di ruute, an'de: «Donj pay an ki dehu.» 38 Manj Isa y'an di ruute, y'ede: «In t'odo k'illiyagi gopponj genjo, rabila gette a kane tonj n'an di ti kizey kay, kono nunj n'iido minj k'injino.»

39 Manj Isa y'a-t'izire siido Galile gette pay, yi kazita ono Raa a boydi donj Yawudiyagi ge dooyiso, wo siitandani yi-ti'n lommiti.

Eliyo beeko a wede bitide

(Matiye 8.1-4; Lik 5.12-16)

40 I d'ede wede bitide y'a iide k'ume k'Isa, y'a-dikke a daanadi wo yi-d'obe bey, y'ede: «Ki dehu manj, k'o eli beeko n'a t'ise kamilenj a daana Raa.» 41 Isa yi y' wulle manj, i di t'ize sommagi, y'a igibe beezi y'a yi butte, wo y'a ruute, y'ede: «Nunj ni dehu, ki t'iso kamilenj!» 42 A kaamiki bitidayi an nukkiide, y'a t'ize kamilenj. 43 Aame genj kesiko Isa y'a y'igibe, wo y'a di y'iipide, 44 y'ede: «K'ollo koduwo, a munda wede ize enj a wenda soo tonj ki rootey ye! Wo de k'odo deddet ki-ti kazoy tudda a wede sefeke y'a ki ti wolley, wo k'a eloy munda ki sefeke a kize ki t'ize kamilenj aa Muusa y'a ruute adda k'oogoro in d'ise, kono donj pay an di wolle kee k'uune bee.» 45 Minj wede genj yi t'udfe manj, y'a iise kazita a donj pay a beeko ere y'uune gette. Injino manj rabila gette a-tiipe a omagi pay, urzi Isa y'a ette k'adda k'ille umbo. Y'a uupe balda wo donj an d'ettiyo ki tuddi t'ume tuuku tonj manj.

2

Isa yi ele beeko a wede runguyunj

(Matiye 9.1-8; Lik 5.17-26)

¹ Onniyo miibi k'ita maŋ Isa y'a-gime Kapernayim. Doŋ an illiga maŋ Isa yigimo, yoŋ adda boy. ² Duwo an d'uune boy wede Isa adda geŋ boo a-t'udde biza bumbu. Wo y'an di kazita ono Raa. ³ Aame geŋ i d'iido duwo an d'umbo wede runguyun ti zaade, doŋ pide ge sarkiya. ⁴ Wo urzi an i-di t'ette k'ume k'Isa umbo kono duwo baadan. Inkinno maŋ an a-ti gili t'ekki boy, an d'ihina buldo t'eego a ume Isa yi t'ihira. Wede runguyun geŋ an ti y' zuyye ti zaadayi pay a gulbayi. ⁵ Isa yi wulle kane an ziipe addan a yode maŋ, aame geŋ yi di ruute a wede runguyun, y'ede: «Ulo ki nuŋ, oldikada n'a y' t'ize tambobino.»

⁶ A ume geŋ i d'ede doŋ suuniyo k'oogoro miibi, an ti guune. Kane an d'elkiso adda k'addan, an'de: ⁷ «Ki moo me wede en yi rootiyo inkinno me? Yi kalda suma Raa! Wee wee aane aase tambobino a oldiko wede, daa ki Raa siidi ye maŋ?» ⁸ A kaamiki, elkisadan Isa y'a ti zuune adda k'addi, wo y'an di ruute, y'ede: «Ki moo me kun d'elkiso adda k'addugun inkinno me?»

⁹ Ise laylay a jiiire miŋ too me a nuŋ n'a roote a wede runguyun: «Oldikada Raa y'a y' t'ize tambobino» kunun, n'a roote: «Ki t'oozo, ki t'ambo zaadayi wo k'a oziro me?» ¹⁰ Wo ni dehu kun di suune, nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede en, adda duniya ette o d'ede toogo k'isiyo tambobino a oldiko.» Maŋ yi di ruute a wede runguyun, y'ede: ¹¹ «Nuŋ n'a di rooto, ki t'oozo, ki t'ambo zaadayi, k'a aaho boozá.»

¹² A kaamiki wede y'a t'iiziga, y'a t'umbe zaadayi a daana doŋ pay, y'a t'udde y'a ingile. Kane doŋ pay geŋ an ziida giggiran, an tamma Raa, an'de: «Munda kino en kaŋ soo toŋ ay ki wulle ye.»

Isa yi waaku Lebi

(Matiye 9.9-13; Lik 5.27-32)

¹³ Onniyo soo Isa y'a-gime biza bar Galile. Doŋ baadan an d'ettiyo tuddi wo yi di'n dooyiso. ¹⁴ Tin geŋ y'a iide, a urzi yi wulle Lebi ulo k'Alpe, yi-guune a ume naabad yi sedfu jibaaye. Isa yi di ruute,

y'ede: «Ki ni daani!» Maŋ yoŋ y'a t'iiziga wo y'a yi diine.

¹⁵ Isa y'iide'n y'a-guune ombó ti sanalliyagi di Lebi. Aame an ti guune maŋ, doŋ sedfu jibaaye baadan ti doŋ k'oldiko ongo pay an di-guune ti kane kaŋ soo, kono doŋ baadan i yi diine me. ¹⁶ Kane doŋ suuniyo k'oogoro ti diine Pariziyen an woliyo Isa y'ombó ti doŋ sedfu jibaaye wo ti doŋ k'oldiko ongo inkinno maŋ, an an di ruute a sanalliyagi, an'de: «Ki moo me yi d'ombó ti doŋ sedfu jibaaye wo ti doŋ k'oldiko ongo me?»

¹⁷ Isa yi'n illiga maŋ, y'an di ruute, y'ede: «Kane doŋ waalin an ki y' dehe ye wede daawiya me, wo i yi dehe doŋ k'eeni. Nuŋ ni k'iido'n waaku kane doŋ ki diine ye, wo de n'iido'n waaku kane doŋ k'oldiko.»

Dooyiso k'Almasi ti ere ki Pariziyen a ki t'ettiyo soo ye

(Matiye 9.14-17; Lik 5.33-39)

¹⁸ Onniyo soo sanalliyagi ki Zan Batis ti Pariziyen, an di lekkiyo onniyo muno daa k'ombó. Doŋ miibi an d'iide an tunde Isa, an'de: «Ki moo me kane sanalliyaga onniyo muno an ki lekkiyo daa k'ombó ye, wo kacin sanalliyagi ki Zan ti doŋ ki Pariziyen, onniyo muno an di lekkiyo daa k'ombó me?» ¹⁹ Isa y'an di'n gime onaman, y'ede: «Kun elkiyo miŋ doŋ an'ni wiiko a tarnaape seedu, onniyo muno an di lekke daa k'ombó ko aame kule k'ere yoŋ a diinayan maŋ? Aha, inkinno ye! Ise onniyo miibi toŋ kule k'ere a sirpadan maŋ, onniyo muno an k'aane an ki lekke daa k'ombó ye. ²⁰ Wo saŋ onniytagi an d'aana, aame kule k'ere ti diinayan an ti y'umba maŋ. A onniytagi geŋ kane onniyo muno an di lekka daa k'ombó kollo. ²¹ Beehiye ye wenda yi d'ambe buude kalle aware y'a-t'obbira ekki kalle mazzini me, para maŋ buude wede aware geŋ y'a t'aadi kalle wede mazzini genno, a di sittite a ceere sey.»

²² Wo beehiye ye wenda yi t'eepe toote k'inni bin wede oozige botto adda riitile wede mazzini me, para maŋ toote geŋ y'a-batte riitile, wo toote ti riitile pay i-litte. Ki too maŋ toote wede oozige botto geŋ eepiyadi adda riitile wede aware.»

Isa yi rootiyo a urzi k'onniyo ere ki puukiyo

(Matiye 12.1-8; Lik 6.1-5)

²³ Onniyo soo ere ki puukiyo Yawudiyagi maŋ, Isa yi doopide t'adda dombi doŋ ki geme ti sanalliyagi. Aame geŋ kane sanalliyagi an d'iise sattita geme an di doydiso*. ²⁴ Kane Pariziyen an i di ruute Isa, an'de: «Ki moo me sanalliyagi an d'isiyo munda wede oogiradin ti k'ele urzi k'isiyo ye a onniyo ere ki puukiyadin te†?»

²⁵ Maŋ Isa y'an di'n gime onamaŋ, y'ede: «Ki kotto kun gire munda wede ti kaaga onniyo soo yode Dawut y'ize ti doŋ a itadi, aame an t'ize ooŋe wo mosogo ti'ni ziida geŋ me. ²⁶ Aame mozigo goole doŋ sedefe Abiyatar geŋ, Dawut yi-t'iide adda Boy Raa wede an ikkima ki golmodo, y'a ziki mappa wede an i ele sedefe a Raa, wo yode ti doŋ a itadi toŋ an d'iimi. Wo Raa y'an k'ize munda ye, ki too maŋ kane an k'ede ye urzi an d'oomi me, oogiradin t'ele urzi a doŋ sedefe danjal‡.»

²⁷ Wo Isa y'an di ruute sey, y'ede: «Onniyo ere ki puukiyo gette Raa yi ti ziipe a wede, wo wede geŋ Raa yi y'ikkima kono k'onniyo ere ki puukiyo ye. ²⁸ Inkiŋo maŋ nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede en, o d'ede urzi k'isiyo munda wede aa addo i dehu ekk'onniyo ere ki puukiyadin toŋ maŋ.»

3

Isa yi ele beeko a wede beezí unto

(Matiye 12.9-14; Lik 6.6-11)

¹ Saŋ maŋ Isa y'a t'iide sey k'adda boy wede Yawudiyagi ge dooyiso. Adda boy geŋ i d'ede wedusu soo inkiŋo beezí unto. ² Kane Pariziyen an dehu an t'oone urzi an di sakiya Isa, kono kamo an di wolleiyo koomadi, a onniyo ere ki puukiyo Yawudiyagi, a wede geŋ yi-t'ela beeko ko. ³ Inkiŋo maŋ Isa yi di ruute a wede beezí unto geŋ, y'ede: «Ki t'oozo, ki t'ohor a diine duwo kino.» ⁴ Maŋ Isa y'a tunde doŋ i yi wolleiyo, y'ede: «Oogiradin t'ele

urzi k'isiyo ki moo me a onniyo ere ki puukiyadin te? A wedusu ki d'ise beehiye kunuŋ, ki d'ise ulsu ko? Wedusu k'a y'utte kunuŋ, k'a yi t'iide ko?» Wo de kane an d'annugu deddek. ⁵ Aame geŋ kane Isa yi di'n wolleiyo adda k'edayan ti kulkuwo, wo addi a litte kono kane addan zakidi. Inkiŋo maŋ yi di ruute a wede geŋ, y'ede: «Beezá ki y'onfo.» Maŋ y'a y'unde, wo beezí a t'ikkima. ⁶ Saŋ kane Pariziyen tin geŋ an t'udde, a kaamiki an t'ugiye ti doŋ a ita k'Erod, an t'iide onamaŋ kaŋ soo a tukk'Isa, an di dehe urzi ki towwadí.

Doŋ baadan an daaniya Isa

(Matiye 4.25; 12.15-16; Lik 6.17-19)

⁷ Isa ti sanalliyagi an t'irga biza bar ki Galile, wo doŋ duuru baadan an di y' diine. Kane duwo geŋ an'tiyo ti siido Galile, ti siido Ziide, ⁸ ti geeger Zeruzalem, ti siido k'Idume, ti dar k'ooye Zurden ki kese peedo ge-koliyo, wo ti siido ere i duule geeger Tir ti Sidon. Kane doŋ duuru pay geŋ an d'iide k'ume k'Isa kono an illiga suldi doŋ pay y'isiyo geŋ me. ⁹ Inkiŋo maŋ Isa y'an di ruute sanalliyagi, y'ede: «Kun'do, kun o wollei tooko, kun o t'argi goppon kono doŋ duuru an ki ti'n niida ye.» ¹⁰ Yi ruute inkiŋo kono yon y'eliyo beeko a doŋ baadan geŋ, wede k'eeni tuuku toŋ yi nyaayu, y'ette, y'a bottey tuddi. ¹¹ Wo kane doŋ an d'ede siitan eedan geŋ, wede tuuku yi wolleiyo Isa maŋ yi-t'ottilso, yi d'eesiyo dollite: «Kee Ulo Raa! Kee Ulo Raa!» ¹² Wo de y'an di ruute ti golla zakidi a duwo, kono an ki roote ye a munda wede y'ize me.

Beeriyo doŋ zina k'Isa

(Matiye 10.1-4; Lik 6.12-16)

¹³ Saŋ maŋ Isa yi wiike doŋ aa addi i dehu, an d'ingile ti yode k'ekki mokkolo. ¹⁴ Maŋ yi d'iidiba ti diinayan doŋ koomat makumu sire y'anni wiike sundan doŋ zina. Yon yi'ni biire a yode, kono y'anni t'ikkipa kazita k'ono Raa. ¹⁵ Wo y'an d'ele toogo ki lommitte siitandani doŋ an t'ooney a daanadan. ¹⁶ Enno sumbiyagi

* **2:23** 2.23 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 23.25. † **2:24** 2.24 Kun wollo adda mattup ki Egzod 34.21.

‡ **2:26** 2.26 Kun wollo adda mattup ki 1 Samiyel 21.2-7.

ɗonj koomat makumu sire Isa yi biire me: Simo wede Isa y'a yi wiike sundi soo te Piyer*; ¹⁷ Zak ti leemadi Zan inŋi Zebede, Isa yi di'n waaku sudaŋ Bonarzez, i-kaza kane geŋ aa eɗfiso mizzi; ¹⁸ Andire, Pilip, Bartelemi, Matiye, Toma, Zak ulo k'Alpe, Taade, Simo wede addi wehini kono siidadi me, ¹⁹ wo Ziidas Iskariyot wede saŋ y'an di y' t'ela Isa a bey ɗonj k'olmidayi.

Isa maawí an yi dehu

(Matiye 12.24-32; Lik 11.15-23; 12.10)

²⁰ Saŋ maŋ Isa ti sanalliyagi an di-gimo boy, wo ɗonj baadaŋ an di t'ugiyey, urzi an d'oomi munda toŋ umbo. ²¹ Aame maawí an illiga inŋino maŋ, an t'iide waakuzi, kono an elkiyo eedi ti digge.

Toogo k'Isa t'ettiyo ti too me?

²² ɗonj suuniyo k'oogoro iido ti Zeruzalem an di rootiyo, an'de: «Meeda siitandani sundutu Belzebul ti yode. Geŋ Meeda siitandani i eliyoy toogo ki lommite siitandani me!»

²³ Inŋino maŋ Isa y'anni wiike, y'an di ruute t'ono ombide, y'ede: «Mummino me Meeda siitandani t'a limmi tuddutu me? ²⁴ Aame moziko ere tuuku ɗonjtu an ɗeyyiso ti tuddaŋ maŋ, kane geŋ an k'aane an ki ti lekke kaŋ soo ye. ²⁵ Wo aame adda boy ɗonji an ɗeyyiso ti tuddaŋ maŋ, kane geŋ an k'aane an ki ti lekke kaŋ soo ye. ²⁶ Geŋ inŋino kay, aame Meeda siitandani ti ɗeyyiso ti siitandani eebutu maŋ, geŋ an ɗeyyiso ti tuddaŋ batum. Wo ɗe geŋ ki kotto, mozikatú ti k'aane ti ki lekke ye, t'a ɗaŋga! ²⁷ Aame wede yi dehu yi-t'ette adda boy ki wede i-d'ede toogo wo y'a sikiti sulɗizi maŋ, wede geŋ ki poone y'a-kettite wede toogo ɗoo miŋ, y'a aane y'a sikiti sulɗi t'adda boy kollo.

²⁸ Derec inŋino wo n'un di rooto: Duwo Raa y'an t'isa tambobino a oldiko ere pay an isiyo, ti kaldita ere pay an kaldita suma Raa gette. ²⁹ Wo ɗe wede tuuku i kaldita Unde Kamileŋ maŋ, yonj geŋ toc Raa yi-k'isa tambobino ye, oldikadi t'a lekka ki daayum.» ³⁰ Isa y'an

orbe inŋino kono ɗuwo an'de yonj i-d'ede siitan a eedi.

Mekk'Isa ti zembadi

(Matiye 12.46-50; Lik 8.19-21)

³¹ Isa adda boy, aame geŋ meedi ti zembadi an d'iina, wo an t'ihira ti paate, an d'igibe wedusu y'an di y' waako. ³² ɗonj baadaŋ an di-guune, Isa an ti y' ɗuule, yonj a diine. Maŋ an i di ruute, an'de: «K'ollo, meeda ti zembada an t'ihira ti paate, an ki dehu.»

³³ Isa yi di'n gime onami, y'ede: «Ki kotto maŋ, meedo ti zembado anj wee wee?» ³⁴ Maŋ ɗonj i-guune i ti y' ɗuule geŋ yi di'n woliyo adda k'edayaŋ, wo y'a ruute, y'ede: «Kun wollo, kane enno an meedo ti zembado me. ³⁵ Inŋino maŋ wede tuuku y'isiyo sulɗi ɗonj pay Raa yi dehu geŋ, yode genno leemado, teemado wo meedo me.»

4

Ono ombide a tukki wede korso

(Matiye 13.1-9; Lik 8.4-8)

¹ Isa yo a biza bar Galile, aame geŋ y'a iise dooyiso ɗuwo sey. ɗonj duuru baadaŋ baadaŋ an di-t'ugiyey, inŋino yi di gili adda tooko ekk'ahu, y'a-guune wo kane ɗonj duuru pay an t'ihira a biza bar. ² A dooyisadi gette y'an di'n duuye a sulɗi baadaŋ t'ono ombide, y'ede: ³ «Kun ollo! I d'ede wedusu soo inŋino yi t'iide korso buzu k'adda doome. ⁴ Aame yi sakkisa geŋ, buzu onjonj a-zilditi a urzi, embi an iidoŋ an di-tibbe pay. ⁵ Buzu onjonj soŋ a-zilditi a ume wede t'addaŋ pangiragi, siidadi baata. Kane geŋ a t'udɗe kesiko kono siidadaŋ soodo. ⁶ Aame peedo tigilo wo t'ihina maŋ, kane geŋ a t'igge, a-biha kono sondayzaŋ i ki ti ɗiige ye. ⁷ ɗonj soŋ a-zilditi adda k'ahimagi, kane geŋ a t'udɗe wo ahimagi an iiziga maŋ, an di'n ippe an ki d'ehe ye. ⁸ ɗonj onjonj soŋ a-zilditi a siido ere beehiye, kane geŋ a t'udɗe, an d'ihira wo an d'ehe: ulo muduso soo y'a ehe inŋi ada g'ado, soŋ ada zoot wo soŋ meeda.»

* **3:16** 3.16 Suma Piyer i-kaza mokkolo.

⁹ Man̄ Isa y'a ruute, y'ede: «Wede i-d'ede kuwwa k'ollige man̄, y'ollo koduwo!»

Ki moo me Isa yi rootiyto t'ono ombide me

(Matiye 13.10-15; Lik 8.9-10)

¹⁰ San̄ Isa y'a t'irga ti tukki d'of̄ duuru. Aame geñ d'of̄ i ti y' d'uule ti kane sanalliyagi koomat makumu sire geñ an di y' tunde, ki moo me y'an rootiyto a d'of̄ duuru t'ono ombide me? ¹¹ Yoñ y'an di ruute, y'ede: «A kune'ñ Raa y'un ele suuniyo ki suldi d'of̄ ombide ki Moziko Raa te, wo de a d'of̄ ongon suldi pay geñ an an rootiyto'ñ t'ono ombide, ¹² in̄kino: “Kane geñ an di wollyo kereñ, wo munda an ki y' wollyo ye, an d'ollige kereñ, wo ono itadan̄ an ki ti suuniyo ye, para man̄ an di-kime ki tukki Raa, y'an t'ise tambobino a oldikadan̄ te*!”»

Oofibe k'ita k'ono ombide a tukki wede korso

(Matiye 13.18-23; Lik 8.11-15)

¹³ Isa y'an di ruute sey, y'ede: «Ono ombide en̄ itadan̄ kun ki'n suuniyo ye! De mummino kun di'n suuna ita k'ono ombide pay geñ me? ¹⁴ Wede korso geñ yi korso ono Raa. ¹⁵ Buzu wede i zilditi a biza k'urzi geñ, i-kaza d'uwu d'of̄ ollige ono Raa, wo de an t'ollige man̄ a kaamiki Meeda siitandani t'ettiyo, ti-t'od̄dipe ono geñ t'adda k'addan̄ me. ¹⁶ Buzu wede i zilditi a ume wede t'adda pangiragi geñ, i-kaza d'uwu d'of̄ ollige ono Raa, kesiko ulban̄ un̄se an d'ambu. ¹⁷ Wo de ono sottadan̄ ti ki ti deegu adda k'addan̄, an aa ki seedu zakidi ye, aame i ettiyo dabar ise d'uwu an'ni dabirsa kono an umbe a ono Raa man̄, kesiko an t'argu. ¹⁸ Buzu wede i zilditi adda k'ahimagi geñ, i-kaza d'uwu d'of̄ ollige ono Raa, ¹⁹ wo de san̄ elkisito a suldi duniya, dehutu k'urzi maala wo zaapu k'adde a suldi d'of̄ ulpi tuddan̄ ti dehu ti doolo ton̄ ede. Kane pay geñ ono an di'n appiya, an ki d'ohire ye a urzi Raa me. ²⁰ Ki d'angu buzu wede i zilditi a siido ere beehiye gette, i-kaza d'uwu d'of̄ ollige ono Raa wo an

di'n seedu adda k'addan̄, an d'ohire a urzi Raa, an aa d'ooniyo eeban̄ ti doolo, aakede ulu muduso soo y'a ehe in̄ni ada g'ad̄o, son̄ ada zoot, wo son̄ meeda.»

Ono ombide a tukki pitila

(Matiye 5.15; 10.26; Lik 8.16-18; 11.33; 6.38)

²¹ Isa y'an di ruute sey, y'ede: «Aame wede y'a t'uuye pitila man̄, y'a-t'ossibe bogoro kunun̄, yi-ti t'ele a ita k'on̄gali ko? Aha, ki too man̄ y'a ti zaape t'awwa. ²² Suldi d'of̄ pay ombide'ñ, san̄ onniyo soo a t'oodiba ita, wo ono d'of̄ i ki dehu d'uwu an k'olliga ye geñ, san̄ onniyo soo a t'adda a toore. ²³ Wede i-d'ede kuwwa k'ollige man̄, y'ollo koduwo!»

²⁴ Isa y'an di ruute sey, y'ede: «Kun koona mentikagi a ono d'of̄ kun ollige. Derec, doozyo ere kun doozyo a d'uwu gette, Raa ton̄ y'un ti dooza a kune in̄kino kay, wo y'a d'oba ti jugulu a kune me. ²⁵ Derec, a wede i-d'ede suuniyo'ñ, an i-t'eela t'eego, wo de a wede i-k'ede suuniyo ye, ere boolon̄ i-d'ede ton̄ an i-t'amba.»

Ono ombide a tukki buzu wede ad̄diya siidi

²⁶ Isa y'a ruute sey, y'ede: «Moziko Raa tod' ti deeyiso aa wede yi sakkisa buzu adda doomizi. ²⁷ Wo ki yode did̄do t'ettiyo yi-ti moone, wo ume i t'ompilso man̄ yi-t'oozige, yi ki suune ye ume buzu y'ad̄diya wo yi d'ohire mummino ton̄ man̄. ²⁸ Naabo gette i ti suuniyo tode siido sittú. I-t'ad̄diya ki poone soole, san̄ i-t'isiyo koyile, san̄ mahuwe i-ti paña, san̄ i-ti tana. ²⁹ Aame i ti tana man̄, wede yi d'ambu suwwo ki aydu baa, kono peedo t'iide k'aydu†.»

Ono ombide ekk'ulo k'undumu sundi mutard

(Matiye 13.31-32; Lik 13.18-19)

³⁰ Isa y'a ruute sey, y'ede: «Moziko Raa in̄ t'eese tod'te aa moo me? In̄ di roote tod'te ti ono ombide d'of̄ tuuku me? ³¹ Tode gette ti deeyiso aa ulu k'undumu soo sundi mutard. Aame ki kiira geñ, ulu k'undumu min̄ yoñ ñen̄ku a jiiire ti

* 4:12 4.12 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 6.9-10. † 4:29 4.29 Kun wollo adda mattup ki Zowel 4.13.

diine k'inñi k'inda pay d'ofañ adda duniya. ³² Wo de ki-giira kotto mañ, yi-t'adfiya yi d'isiyo goole i ceeriyo inda d'ofañ pay adda jineene genno, yi d'ahuntu laydfayi deero embi an d'appiyta boydizañ eego.»

³³ Geñ Isa a dooyisadí gette, yi'ni duuye duwo t'ono ombide baadañ inkiño, aa ere an aane an y'olliga. ³⁴ A duwo munda daa k'ono ombide y'an ki rootiyo ye, wo de aame yon siidí ti sanalliyagí mañ, y'an t'oodibe ita k'ono ombide pay geñ me.

*Isa toogo i jiire maaye baadañ
(Matiye 8.18,23-27; Lik 8.22-25)*

³⁵ A onniyo gettiyo batum a peedo t'a t'iire mañ, Isa y'an di ruute a sanalliyagí, y'ede: «In ti doopo'ñ ti dar bar ti nee.»

³⁶ Inkiño mañ d'ofañ duuru an di'n ili zenge t'inno, kane sanalliyagí an a di gili ti yode adda tooko, wo tookiyagi doolo toñ ede a sirpadañ an d'inigile.

³⁷ A kaamiki, i d'iiziga maaye baadañ adda bar. Ahu geñ i-kolzite kolzite i d'obite k'adda tooko, tod'te i t'õoniyo t'ahu. ³⁸ Isa geñ yon a ume k'ita, y'a udige kuy y'a ti zidde eedí a wasaade. Sanalliyagí an t'iide an di y'inne, wo an i di ruute, an'de: «Wede dooyisadey, kine in t'unto miñ, kee ki moone tandrañ?»

³⁹ Inkiño mañ Isa y'a t'iiziga, y'a y'idfise maaye me, wo ahú bar y'an di ruute, y'ede: «Kun õhor! Kun t'asso!» Mañ maaye y'a ziidfa, wo ahú toñ an t'udige deddek.

⁴⁰ Sañ Isa y'an di ruute sanalliyagi, y'ede: «Kun orgiso inkiño moo me? Kun ki ziipe addugun a nuuno ye botto ko?»

⁴¹ Wo kane orgiso t'anni ziidfa baadañ, an di rootiyo tuddañ, an'de: «Yode en moo wede me, kono añ maaye ti ahú bar toñ an d'ollige onamí me!»

5

*Eliyo beeko a wede i-d'ede siitan a eedí
(Matiye 8.28-34; Lik 8.26-39)*

¹ Sañ Isa ti sanalliyagí an d'iiney a siido Gadara ti dar bar Galile ti nee. ² Isa

yi ti dfiige t'ekki tooko mañ, a kaamiki i d'iide wedusu t'ume muuziyagi yon i-d'ede siitan a eedí, y'iide'ñ y'a y'ikkima. ³ Lekkiyadi adda diine muuziyagi, wo wenda soo toñ yi k'aane yi ki ti kettite ye, ise ti zinziri toñ mañ. ⁴ Tañ baadañ beydfí an di kettiso ti zinziri wo zondí adda poole, wo toñ zinziri yi-ti d'ekkiso wo maala poole yi-ti dambu. Wo wenda soo toñ a aane a ti boohe umbo. ⁵ Daayum, diddo onnu, lekkiyadi a ume muuziyagi wo ekki kessagi, yi d'ollite, tuddí yi-t'ahuntu ti mongali, kundfayi jerem.

⁶ Aame yi y' wulle Isa ti dokki mañ, y'a ukke k'ume yode, y'a-dikke a dfaanadí, ⁷ wo y'a idili ti golla awwa, y'ede: «Ki dehu moo me a tukki nuñ me, Isa Ulo ki Raa goole a jiire pay? Ni dehu k'a di nãame ti suma Raa, ki ni dabire ye.» ⁸ Yi rootiyo inkiño kono Isa yi-ruute, y'ede: «Siitan no, mi t'adfo ti tukki wede me!» ⁹ Isa y'a yi tunde, y'ede: «Kee sundá wee wee?» Wede geñ yi di'n gime onamí, y'ede: «Nuñ sundó Doñ Duuru, kono kaye baadañ.» ¹⁰ Wo yi-d'obe bey a Isa, yi kodfime kono siitandani geñ y'a ki ti'n limmi dokki ti siido gettiyo ye.

¹¹ A ume geñ i d'ede torfo meeda ki kinzir* an elso ekki kesse. ¹² Kane siitandani geñ an i d'obe bey a Isa, an'de: «K'ay ti'n agibi ay t'ette adda kinzirdari genno.» ¹³ Mañ Isa y'an d'iyye. Inkiño siitandani t'ekki wede geñ an t'udde, an t'iide adda kinzirdari. Wo torfo gette t'awwa t'ekki kesse t'a zide okko, kinzirdari an t'ibi adda bar, an t'inda adda k'ahu. Kane suma dupu sire.

¹⁴ Kane d'ofañ k'elso geñ an d'ukke, an an t'iide taaya a d'ofañ adda geeger wo a d'ofañ i lekkiyto a dombi pây. Duwo geñ an t'udfido wolliso ki munda wede ize. ¹⁵ An iina a sirpa k'Isa mañ, an wulle wede i ede siitandani baadañ a eedí wo an t'udde geñ, yon yi-guune, yi t'usse kalle wo eedí t'iido. Inkiño kane geñ orgiso t'anni ziidfa. ¹⁶ Kane d'ofañ i wulle munda wede ize geñ an an t'iide taaya,

‡ 4:41 4.41 Kun wollo adda mattup ki Soom 65.8 wo 89.10. * 5:11 5.11 Kinzir: Yon geñ Yawudiyagi an yi woliyo ganigi a dfaana Raa me, k'aadumu ulu. Geñ i-kaza taaya ki kinzir gette ize a siido di d'ofañ kane Yawudiyagi ye. Kun wollo adda mattup ki Lebitik 11.7 wo Deeterenom 14.8.

kanj mummino wede i-d'ede siitandani a eedí y'a uune bee, wo soj a munda wede ize a kinzirdari. ¹⁷ Injino manj kane donj pay an i d'iise obe bey a Isa, kono ti siidadanj y'a engile.

¹⁸ Manj Isa yi-ti gili adda tooko, y'a engile. Aame genj wede i ede siitandani a eedí wo an t'udde genj, yi tonduyo Isa kono y'a lekke ti yode. ¹⁹ Isa yi-ki d'iyye ye, wo de yi di ruute, y'ede: «Ki-kama di kee wo k'an t'odoy taaya a donzá a suldi donj pay Galmeega y'a ize, a isiyo k'adde koduwo y'ize a kee.» ²⁰ Manj wede y'a-gime, wo y'a iise kazita adda siido ere sundutú «Geegiryagi Koomat†» suldi donj pay Isa yi ize a yode genj me. Wo kane donj pay illiga genj an ziida giggiranj.

Eliyo beeko a erewo wo baldiya k'uto Zayiris

(Matiye 9.18-26; Lik 8.40-56)

²¹ Isa y'a-gimo ti tooko yi-ti diipido ti dar bar t'inno, manj y'a t'ihira a biza bar wo donj duuru baadanj an di-t'ugiye. ²² Aame genj i d'iina wedusu sundi Zayiris, yonj goole ti diine deero boy wede Yawudiyagi ge dooyiso. Yi wulle Isa manj y'a iido, y'a iire a zondí ²³ wo yi-d'obe bey ti kodfime, y'ede: «Uto nunj tuddutú eeni t'unto. K'a ette manj, ki zaapey beezá t'a uttey wo t'a lekkey.»

²⁴ Injino manj Isa y'a iyye, an d'ingile soo. Wo donj duuru baadanj an di y' diine, an di y' nnyu t'enno t'enno. ²⁵ Ti diine donj duuru i d'ede erewo soo injino ti dabirsa, puuzo obite t'itatú iide ozzine koomat makumu sire. ²⁶ T'a dibire baadanj a bey donj daawiya baadanj wo beytú t'a zikkuwe pay kono t'a t'oone beeko, wo umbo beeko ti k'uune ye, ki too manj ti dabirsa i-ceeriyo ki ceeriyo. ²⁷ Tod' t'illiga rabila k'Isa, injino ti-t'iide diine donj duuru ti dar k'Isa, t'a-butte kallayí, ²⁸ kono t'a ruute t'adda k'addutú, t'ede: «Aame n'iina n'a butta kallayí danjal tonj manj, n'a utta.» ²⁹ T'a butte kallayí manj, a kaamiki obite puuzo a ihira yip, t'a uwwe a tuddutú t'uune bee.

³⁰ Aame genj Isa y'a uwwe toogo a udde ti tuddí me. Manj y'a-tuuye tukki donj duuru wo y'a tunde, y'ede: «Wee wee i butte kallayó me?» ³¹ Kane sanalliyagí an i di ruute, an'de: «Kee k'owwiyo donj an ki nnyu t'enno t'enno, wo ki-tonduyo wee wee i butte kallayá sey me?» ³² Wo de Isa yi wolliyo donj i ti y' d'uule kono yi dehu y'a suune wede i y' butte. ³³ Manj to ere gette t'a urgide, ti nonjirso kono ti zuune munda wede i-iide me. T'a d'iide, t'a iire zondí wo derec ti di ruute pay. ³⁴ Wo de Isa yi di ruute, y'ede: «Uto ki nunj, kono konj mi ziipe addí a nuuno genj, m'utte. T'eenizí genj m'uune bee, m'aaho ti toose.»

³⁵ Aame Isa y'a ti rootiyo injino genj, donj zina an okko ti di goole boy wede Yawudiyagi ge dooyiso, an i di ruute a Zayiris, an'de: «Utá t'a t'ihe, ki moo me wede dooyiso ki y' naatiya sey me?» ³⁶ Wo de ono genj Isa y'illiga tonj seezí ye, wo yi di ruute a goole boy wede Yawudiyagi ge dooyiso, y'ede: «Kee k'orgide ye, ki zaapo addá a nuuno danjal.» ³⁷ Wo a wenda soo tonj urzi yi k'ele ye a ette ti yode me, iide ti yode Piyer, Zak ti leemadí Zan danjal.

³⁸ An iiney di goole boy wede Yawudiyagi ge dooyiso manj, a ume genj Isa yi wolliyo donj baadanj an d'ollite m'olo danjar. ³⁹ Isa yi-t'iide k'adda boy, wo y'an di ruute, y'ede: «Moo me kun d'ollite m'olo me? Uto ti k'inda ye, ti moone moone.» ⁴⁰ Kane duwo genj an di y'okko maade. Wo de yonj y'an udde duwo t'adda boy me, a uupe ti yode meek'uto ti mekk'uto wo sanalliyagí donj ado genno, sanj Isa yi-t'iide k'adda biino ere uto adda. ⁴¹ Manj yi ziida beytú wo yi di ruute, y'ede: «Talita kum!» Genj i-kaza: «Uto ki nunj, mi t'onno ni-rootiyo me!» ⁴² A kaamiki, uto t'a t'iiziga ti sooru. Tod'te ozzinatú koomat makumu sire. Kane duwo genj an wulle injino manj, an ziida giggiranj kono i jiire eedanj. ⁴³ Manj Isa y'an d'undirde, y'ede: «A wenda soo tonj kun i roota ye a munda wede ize enj me.» Sanj y'an di ruute, y'ede: «Uto kun i

† 5:20 5.20 Siido ere sundutú «Geegiryagi Koomat» gette, tod'te ki dandí bar Galile ki kese peedo ge-koliyo.

eelo ombo.»

6

Doŋ Nazaret an koogire Isa (Matiye 13.54-58; Lik 4.16,22,24)

¹ T'ume geŋ Isa y'a t'iiziga, y'a ingile ti sanalliyagi ki Nazaret geeger ere y'a ihira. ² A onniyo ere ki puukiyo Yawudiyagi maŋ, y'a iise dooyiso d'uwu adda boy wede Yawudiyagi ge dooyiso. Doŋ baadaŋ i y'ollige geŋ an ziidfa giggiraŋ, wo an di ruute, an'de: «De ono pay eŋ y'uuno ti too me? Suuniyo k'ono ette i elo wee wee? Wo mummino yi d'isiyto suldi k'armika kino me? ³ Yo eŋ wede k'âhuntu sarpanje de me! Yoŋ miŋ ulo Mariyam de me! Kane zembadi kuuli'ŋ sumbiyagaŋ Zak, Zoz, Ziid wo Simo de me! Wo zembadi erayi toŋ kane an lekkiyo ti kine de me!» Kono k'inokino an di-tuuge k'ambu k'onami me.

⁴ Isa y'an di ruute, y'ede: «Derec, nebi geŋ aame tuuku toŋ onami an d'ollige, wo de doŋ a geeger ere y'a ihira, doŋ a biza bumbizi ti doŋ adda boozí danŋal, onami an k'olliga ye me.» ⁵ A ume geŋ munda k'armika soo toŋ yi k'iine yi k'ize ye, wo y'an di ziipe miŋ beezi a doŋ k'eeni miibi danŋal, an d'uune bee. ⁶ Wo Isa yi nuukiso eedi kono kane an ki ziipe addaŋ a yode ye.

Agisa ki sanalliyagi kane koomat makumu sire

(Matiye 9.35; 10.1,5-14; Lik 9.1-6)

Saŋ maŋ Isa y'an izire pay illiyagi doŋ i-d'uule Nazaret geŋ me. ⁷ Maŋ y'a-wiike sanalliyagi kane koomat makumu sire, y'an ikkipe sire sire, wo y'an d'ele toogo ki lommite siitandani doŋ an t'ooney a daanadaŋ, ⁸ wo y'an di ruute munda wede an d'isey, y'ede: «Ki torguwagaŋ munda a beygaŋ kun amba ye, ise munda k'ombo, ise eese, ise tammiyagi sunni adda poosagaŋ toŋ maŋ. Kun ambo dalka danŋal, ⁹ tobiyagi a zongaŋ wo kun osso kalle toŋ soo a tuddugaŋ.»

¹⁰ Wo y'an di ruute sey, y'ede: «Aame kun t'iidey adda boy tuuku wo an unni ziidfey maŋ, kun di lekkoŋ anŋeŋno bini enŋilsagaŋ t'ume geŋno. ¹¹ Wo aame kun

t'iidey ille wo doŋtu an un ki'n ziidfey ye wo onamgaŋ an k'illigey ye maŋ, a enŋilsagaŋ t'ume geŋno odde zongaŋ toŋ kun a ti tottigoy, geŋ i-kaza Raa ulbi unse ye ti kane me.»

¹² Kane sanalliyagi geŋ an d'ingile, an an kazita a d'uwu kono an di-kime lekkiyadaŋ. ¹³ Siitandani baadaŋ an ti'n lommite, wo doŋ k'eeni baadaŋ an an di yergutu egey an d'ooniyo bee.

Taaya k'unto Zaŋ Batis (Matiye 14.1-2; Lik 9.7-9)

¹⁴ Mozigo Erod geŋ y'a illiga rabila k'Isa te, kono yoŋ sundi ti m'oolo. Doŋ onŋoŋ an ruute, an'de: «Geŋ Zaŋ Batis yi bilfo ti diine doŋ unto! Geŋ kono k'inokino i-d'ede toogo yi d'isiyto suldi k'armika me.» ¹⁵ Doŋ onŋoŋ an'de: «Geŋ nebi Eli.» Wo doŋ soŋ an'de: «Geŋ nebi soo aa wede ti diine nebiyagi doŋ ti kaaga.» ¹⁶ Wo de aame Erod y'illiga inokino maŋ, y'a ruute, y'ede: «Geŋ Zaŋ Batis wede n'an di ruute a asigiryagi an di-dikke eedi, geŋ yode i-bilde me.»

¹⁷⁻¹⁸ Erod y'ilke inokino kono yi-ziidfa ere leemadi Pilip sundutu Erodiyas, wo Zaŋ Batis yi di ruute, y'ede: «Oogoro urzi ti k'ele ye k'a seeda ere leemada te.» Inokino maŋ Erod batum y'an di ruute a asigiryagi an ti y' ziidfo Zaŋ me, an ti y' gittite wo an ti y' zidde adda danŋay. ¹⁹ A rootiyo Zaŋ gette Erodiyas ti di gulkuwe t'a ti y' ziidfa addutu. Ti dehu t'a yi t'ide, wo de urzi ti k'ooniyo ye, ²⁰ kono Erod geŋ yi orgiso a Zaŋ me, yi suune yoŋ wede ki diinekamileŋ, inokino yi di y' boohiyo. Aame Zaŋ yi eesiyo kazita k'ono Raa maŋ, Erod yi y'ollige t'unŋsuwo wo munda y'a roote yi ki suune ye.

²¹ Ozzine ti ozzine, onniyo k'ehiyo k'Erod t'aaniya maŋ, an d'isiyo tarnaape. Inokino onniyo gette t'iina maŋ, Erodiyas ti d'uune urzi. Erod y'an d'ize ombo a doŋ deero siidfo, a deero k'asigiryagi wo a doŋ suma ki siidfo Galile. ²² Aame geŋ uto koŋso k'Erodiyas ti-t'iide adda boy t'a immira, wo a tode gette Erod addi i-d'ibi ti doŋ an'ni wiiko pay. Inokino maŋ mozigo yi di ruute a uto koŋso, y'ede: «Munda wede tuuku mi dehu'ŋ mi rooto, wo ni

di t'ela.» ²³ Wo y'a-ti nîime tuddí, y'ede: «Munfa wede tuuku mi dehu'ŋ mi rooto, ni di t'ela, ise kese mozikadó toŋ maŋ.» ²⁴ Maŋ uto koŋso t'a t'udde ti di ruute mettú, t'ede: «De n'a tonde moo me?» Mettú ti di'n gime onamtú, t'ede: «Mi tondo eego Zaŋ Batis.»

²⁵ Kesiko uto koŋso t'a-gime ki tukki mozigo, t'iide'ŋ ti di ruute, t'ede: «Ni dehu ankenno k'o ti dekki eego Zaŋ Batis, k'o di zaapi adda supira, wo k'o d'adi kenno!» ²⁶ Aame geŋ mozigo y'a t'ize sommagi dondon, wo de kono y'a ti nîime tuddí a daana doŋ an'ni wiiko geŋ, y'a iyee yi gi di tuuge ye. ²⁷ A kaamiki, yi d'igibe asugursu soo ti diine doŋ boohiyadí, yi di ruute, y'ede: «K'odo, k'o ti dekki eego Zaŋ te, wo k'o d'edi.» Maŋ asugursu geŋ y'a t'iide k'adda dangay, y'a-dikko eego Zaŋ te. ²⁸ Eego y'a t'umbo adda supira, yi-d'ele a uto koŋso wo tod' ti d'iide a mettú. ²⁹ Sanalliyagi Zaŋ an illiga rabila gettiyo maŋ, aame geŋ an d'iido, nuune an t'umbe, an d'ingile an t'ele adda muuzo.

Eliyo k'ombo a kuuli dupu paat

(Matiye 14.13-21; Lik 9.10-17; Zaŋ 6.1-15)

³⁰ Doŋ zina k'Isa an di-gimo ki sirpadí, an i di t'iide taaya a naabo ere pay an izo wo a dooyiso ere pay an duuyo duwo. ³¹ A ume geŋ i d'ede duwo baadan, doŋ ongoŋ an engile, doŋ ongoŋ an ette ettiyo, wo Isa ti sanalliyagi geŋ an t'oone peedo boolon an di-koone an d'oomi toŋ umbo. Inkinno maŋ y'an di ruute, y'ede: «Kun t'edi ti nuuno, in t'arga siidin ki balda kun a-puukey boolon.»

³² Maŋ an di gili adda tooko, an di diipida bar kono an t'arga siidan k'adda balda. ³³ A engilsadan geŋ doŋ baadan an di'n wulle wo an di'n zuune. Inkinno maŋ doŋ t'adda geegiryagi pay geŋ an d'iise okkito ti zondan, an t'iide geere sey k'ume Isa ti sanalliyagi an'te geŋ me. ³⁴ Isa yi ti diige ti tooko maŋ, yi wolleyo doŋ duuru baadan, wo i di t'ize sommagi kono kane geŋ aakede dambami

daa wede k'elsadan. Inkinno maŋ y'an di'n iise dooyiso a suldi baadan.

³⁵ Kane sanalliyagi an wolleyo peedo t'ingile, maŋ an a d'iide sirpa k'Isa, an i di ruute, an'de: «K'ollo, ume en balda wo peedo toŋ t'ingile. ³⁶ Inkinno maŋ duwo en k'an eezo an t'ette ki boydi doŋ doome wo k'adda k'illiyagi doŋ goppon, an d'owiltey munfa k'ombo.»

³⁷ Wo Isa y'an di ruute, y'ede: «Ombo an eelo kune batum.» Kane an di ruute, an'de: «Kee ki dehu ay t'oono tamma meeda sire*, ay t'owilo mappa pay ay an t'ela a doŋ duuru an d'ooma ko?» ³⁸ Isa y'an di'n tunde, y'ede: «Un d'ede mappa miibi me, k'un ki ti wolle do a eesagun me?» An ti wullo maŋ, an di ruute, an'de: «Kaye ay d'ede miŋ mappa paat wo puuni sire.»

³⁹ Maŋ Isa y'an di ruute a sanalliyagi, y'ede: «Duwo kun ti'n koona kan ogiysito adda soole.» ⁴⁰ Maŋ duwo an di gundite, ongoŋ meeda, ongoŋ ada paat. ⁴¹ Aame geŋ Isa y'a-ziki mappa paat ti puuni sire geŋno, y'a t'umbe edayi k'awwa ki kandaane, y'a ruute koduwo a Raa. Maŋ mappa y'a burkite, y'an d'ele a sanalliyagi kono an an di-dokkida a doŋ duuru geŋno. Puuni toŋ inkinno kay y'an di-dokkida a duwo pay. ⁴² Kane pay geŋ an d'iimi wo an d'isse. ⁴³ Wo mappa ti puuni doŋ uupite, sanalliyagi an ti-tusse, a iide dappa koomat makumu sire. ⁴⁴ Kane doŋ iimi mappa geŋ, an t'ide kuuli dupu paat.

Sooru k'Isa ekk'ahu

(Matiye 14.22-33; Zaŋ 6.16-21)

⁴⁵ Saŋ maŋ kesiko Isa y'an di ruute a sanalliyagi, an di kili adda tooko an d'oogume, an di doopida ti dar bar ti nee, ki kese geeger Betsayda, koore yode batum doŋ duuru yi-ti'n t'igiba geŋ me. ⁴⁶ Aame doŋ duuru yi ti'n igibe maŋ, yoŋ y'a-ti gili ekki kesse kono y'a tonde Raa.

⁴⁷ Ume y'ize diddo geŋ, tooko tod'te a diine k'ahu dokki botto ti biza bar me, wo Isa siidi ti zenge t'inno me. ⁴⁸ Isa yi wolleyo kane sanalliyagi an t'ize ooŋe ki korre k'ahu me, kono maaye a giggiran.

* **6:37** 6.37 Tamma meeda sire: Tamma soo i-kaza ranŋa naabo k'onŋu soo ki wedusu. Anki tamma meeda sire i-kaza soŋko dupu ada pife.

Inkino a diddo biza soohe man yi-t'udfo yi d'ettiyo tuddan, yi sooru t'ekk'ahu aa y'an di'n engile. ⁴⁹ Aame kane an yi wulle yi sooru t'ekk'ahu gen, an elkiyo beyye dan, wo an d'iise dollite ⁵⁰ kono kane pay gen an yi wulle wo orgiso t'anni ziida baadan. Kesiko Isa y'an di ruute, y'ede: «Kun ombon! Kun orgide ye, en nuunol!»

⁵¹ Man y'a di gili ti kane adda tooko, aame gen maaye y'a ziida. Inkino man kane sanalliyagi undan a t'udde.

⁵² Derec, armika ere y'ize t'urzi mappagette itatu an ki ti zuune ye, eedan ti k'aane ti ki'n seeda ye suldi gen me.

Eliyo beeko a don k'eeni a siido Zenezaret
(Matiye 14.34-36)

⁵³ An ti diipida bar man, an d'iiney a siido Zenezaret, tooko an di gitte a zenge wo an di diggite. ⁵⁴ Aame an deggutu gen, a kaamiki Isa duwo an di y' zuune.

⁵⁵ Man an d'iise okkito t'adda siido gette pay. Aame an y'ollige yon k'ume tuuku man, don k'eeni an di sokiyo ti zaadagi, an i-d'ettiyo kingenno genno. ⁵⁶ A ume wede tuuku Isa y'ettiyo k'adda k'illiyagi, ki geegiryagi, ise ki boydi don doome gen, don k'eeni an an d'an t'ettiyo a bere don duuru. Man kane duwo gen an i d'obe bey kono don k'eeni an a-botte a bize kallayi danjal ton man, wo kane don pay a bottiyo gen an d'uttiyo.

7

Dooyiso ere ki mongidagi
(Matiye 15.1-20)

¹ Kane Pariziyen ti don miibi ti diine don suuniyo k'oogoro iido ti Zeruzalem gen, an di-t'ugiye a Isa. ² An wolliyo man kane sanalliyagi ongo an ombo beezan ganigi a daana Raa me, gen i-kaza ki poone an t'eese ombo, beydan an ki t'opilso ye aa mongidagan an ruute me.

³ Derec, kane Pariziyen ti Yawudiyagi pay gen an k'ombo ye beydan daa k'opilso koduwo ye man, kono an aa seedu zakidi a dooyiso ere ki mongidagan

an duuye te. ⁴ Aame an aahiya suuk ton, an k'ombo ye daa k'opilso tuddan me. Wo an aa seedu a dooyiso baadan ti doolo ton ede ere mongidagan an duuye te, aakede: opilsito kunjali, dingilagi wo keyyagi maala. ⁵ Inkino man kane Pariziyen ti don suuniyo k'oogoro an di tunde Isa, an'de: «Ki moo me sanalliyaga an d'ombo beydan ganigi a daana Raa, wo de an ki daaniya ye dooyiso ere ki mongidagan an duuye te?»

⁶ Man Isa y'an di'n gime onaman, y'ede: «Kune don bizigun sire sire, nebi Ezayi yi ruute ono don Raa y'igibo a tukki kune gen derec, aa an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de:

“Duwo en an o eliyosuma t'ono bizan, wo de ki kotto adda k'addan kane dokki ti nun Raa me.

⁷ Kane suldi don an isiyo kono an o ottilso gen ki bita,

kono urziyagi k'oogoro don an dooyiso gen ettiyo t'urzi duwo danjal*.”»

⁸ Man Isa y'an di ruute, y'ede: «Oogoro Raa kun d'ooliyo kese, wo kun t'ambu dooyiso duwo.»

⁹ Wo y'an di ruute sey, y'ede: «Kune konagan k'ooliyo k'urziyagi k'oogoro Raa ki kese, wo kun di sooru a urzi dooyisagan. ¹⁰ Derec, Muusa yi ruute ti kaaga, y'ede: “Ki elo suma a meega ti meeda†.” Wo son y'ede: “Wede yi duudiyo meegi ise meedi koo man, yon gen ki towwo‡.”

¹¹ Wo de kune'n, kun dooyiso duwo, kun'de: “Aame wede yi rootiyo a meegi ise a meedi, y'ede: Munda wede n'a-di t'ele a gi di nooge yon korban, i-kaza yon ni ele sedeke a Raa” man, ¹² gen kun eliyosurzi a wedusu yi ki t'ele munda a meegi ise meedi ye. ¹³ Kun isiyo inkino gen, kun ti towwo ono don Raa yi ruute kun d'ise me, wo kun di sooru a urzi dooyisagan. Wo suldi baadan ti doolo ton ede kun isiyo inkino me.»

Suldi don a ki ti k'ise ganigi a daana Raa

¹⁴ San Isa y'a wiike don duuru sey an tiide k'ume yode, wo y'an di ruute, y'ede:

* **7:7** 7.7 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 29.13. † **7:10** 7.10 Kun wollo adda mattup ki Egzod 20.12. ‡ **7:10** 7.10 Kun wollo adda mattup ki Egzod 21.17.

«Kune pay kun ollo, wo ono en itadan kun di'n suuno: ¹⁵ Sulđi đon pay wedusu y'oomi geŋ, i ki y'ise ganigi ye a đaana Raa me, ki too maŋ i y'ise ganigi a đaana Raa munda wede adđiya ti bizi geŋŋo. [¹⁶ Wede i-d'ede kuwwa k'ollige maŋ, y'ollo koduwo.]»

¹⁷ Aame đon duuru Isa yi'n iili y'aahe boy maŋ, kane sanalliyagi an di yi tunde, an'de: «Kee k'ay t'oodibi ita a ono ombide en me.» ¹⁸ Yoŋ y'an di ruute, y'ede: «Inkino maŋ ki kotto, kune toŋ onamó egguŋ ti k'aane ti ki'n seeda ye pi me! Kun ki suune ye ko, sulđi đon pay wedusu y'oomi geŋ i ki y'ise ganigi ye a đaana Raa me? ¹⁹ Kono sulđi đon wede y'oomi geŋ, i-ki ti đeegu adda biza k'ulbí ye, wo đe i-ti đeegu adda k'addi, wo saŋ yi-ti'n naamiya.» A onamí geŋ, Isa yi rootiyo ombo pay kamilen a đaana Raa me.

²⁰ Yoŋ y'a ruute sey, y'ede: «I ti y'isiyo wedusu ganigi a đaana Raa munda wede adđiya t'adda biza k'ulbe. ²¹ Derec, t'adda k'adde wede geŋ, ti biza k'ulbí i d'adđiya elkiso ere oldo i-ti y'eliyo a sulđi đon ulpi aakede: boliyo, oogire, tówwo đuwu mirsi, ²² moone t'ere bakadí ise ti kule bakatú, okkiso a sulđi pay, bundiko, daggiya đuwu ti metinŋo, eliyo tudde k'isiyo sulđi đon ulpi, zaapu k'adde a munda wede, kaldita tudde, koliyo tudde wo isiyo munda daa k'elkiso. ²³ Sulđi đon ulpi pay geŋ adđiya t'adda k'adde, wo an di y'isiyo wedusu ganigi a đaana Raa me.»

Zaapu k'adde k'erewo Yawudowo ye

²⁴ Saŋ maŋ tin geŋ Isa y'a t'iiziga, y'a inŋile ki siido ere i đuwu geeger Tir. Yi-t'iide adda boy soo inŋino, kono yi dehu wenda y'a ki suune umayi ye, miŋ umbo y'a k'iine ombide ye. ²⁵⁻²⁶ A ume geŋ, i d'ede erewo ti Pinisi siido Siiri. Tod'te Yawudowo ye, t'orbe ono Girek, ututu i-d'ede siitan a ettú. T'illiga rabila k'Isa maŋ, kesiko t'a ukke k'ume yode. T'iide'ŋ t'a dikke a đaanadi, wo t'a yi tunde, t'ede: «Galmeega, ni ki tondiyo ki-t'olmu siitan ti tukk'uto nuŋ.» ²⁷ Isa yi di ruute, y'ede:

«M'oolo inŋi an t'oomo an asso do, kono inŋino beehiye ye k'a t'ambe ombo k'inŋi k'an di t'ele a gahiti§ me.»

²⁸ Maŋ to ere gette ti di'n gime onamí, t'ede: «Galmeega onamá geŋ derec, wo ki kotto gahiti geŋŋo toŋ an di delliyo a ume k'ombo, ombo ere i soldite ti bey k'inŋi aame an ombo geŋ, an di pettiyo.»

²⁹ Yoŋ yi di ruute, y'ede: «A tukk'onamí geŋ, mi-kama boozí, siitan ti t'udde ti tukk'uti te.» ³⁰ Saŋ erewo gette t'aahe, maŋ ti-t'uuney uto ekk'onŋali ti moone, siitan ti t'udde ti tuddutú me.

Eliyo beeko a wede dugiya

³¹ Saŋ maŋ ti siido ere i đuwu geeger Tir gette Isa y'a inŋile, yi-t'udde ti siido ere i đuwu geeger Sidon, y'a t'ukekey siido sundutu Geegiryagi Koomat, y'a-gime biza bar ki Galile. ³² Aame geŋ đuwu an di wiiko wede dugiya wo ilzi toŋ attidi ki rootiyo me. Maŋ an i-d'obe bey a Isa, an'de: «Ki ti zaapo beezá a wede enno, y'a t'one bee.» ³³ Isa y'a y'irga siidi ti diine đon duuru me, maŋ yi-t'ele yelagi adda kuwwa wede geŋŋo, wo yi d'unke leezi yi t'eele ilzi. ³⁴ Saŋ y'a t'umbe edayi k'awwa ki kandaane, wo y'a zuupe suup, maŋ yi di ruute wede dugiya geŋ, y'ede: «Eppata!» Geŋ i-kaza a-t'ohon kereŋ.

³⁵ A kaamiki wede kuwwagi a t'ihina, yi d'ollige kereŋ wo ilzi toŋ a t'ikkima, yi d'orbe koduwo. ³⁶ A đuwu geŋ Isa y'an di ruute, y'ede: «Kun ollo koduwo, a munda wede ize en a wenda soo toŋ kun i roota ye!» Wo de en y'an aapudu a wenda kun i roota ye, wo a kane aa y'an eliyo olno ki rootiyo.

³⁷ Kane đuwu geŋ an di zidfa giggeraŋ, wo an di ruute, an'de: «Naabadi pay y'isiyo ette beehiye baadaŋ! Dunŋiyagi kuwwagaŋ y'an di'n ohinte, wo đon bizaŋ a t'ippe ki rootiyo umbo toŋ an d'orbe.»

8

Isa y'an ele ombo a đon dupu pide (Matiye 15.32-39; Markus 6.30-44)

¹ Aame geŋ đon duuru baadaŋ an t'ugiyey wo munda an d'oomi umbo,

§ 7:27 7.27 Suma «inŋi» i-kaza đon Yawudiyagi, wo suma «gahiti» i-kaza đon Yawudiyagi ye.

inƙino maɗ Isa y'a wiike sanalliyagí wo y'an di ruute, y'ede: ² «Nuɗ ɗuwo eɗ o t'ize sommagi kono kun wollo an lekkiyo ti nuɗ iide onniyo aɗo, wo ankenɗo munda k'ombo an k'ede ye. ³ Wo ni'n igiba addaɗ guguba maɗ, an d'oopey a urzi kono ɗoɗ baadaɗ ti diinayan an iido ti dokki.» ⁴ Kane sanalliyagí an i di ruute, an'de: «De adda balɗa ette, ti too me in t'oonna mappa baadaɗ a ɗuwo eɗ an d'ooma an t'assa me?» ⁵ Isa y'an di'n tunde, y'ede: «Kune un d'ede mappa miibi me?» Wo kane an i di ruute, an'de: «Ay d'ede mappa sarat.» ⁶ Inƙino y'an di ruute a ɗoɗ duuru geɗ, y'ede: «Kun ti koonna siido!» Maɗ y'a ziki mappa sarat geɗ a beezí, y'a ruute kofuwo a Raa, y'a burkite wo y'an d'ele a sanalliyagí kono an an di-dokkida a ɗoɗ duuru geɗo.

⁷ Wo soɗ an d'ede puuni miibi sunɗi sunɗi inƙino. Isa y'a ruute kofuwo a Raa kono k'ombo gette wo a sanalliyagí, y'ede: «Puuni kun an ti dokko pây!» ⁸ Wede tuuku toɗ y'a iimi y'a isse isse a d'uupite, wo ombo ere uupite gette, an ti tussite a dambayi deero sarat. ⁹ Kane ɗoɗ iimi geɗ i t'iide suma dupu pide. Saɗ Isa y'an igibe. ¹⁰ Wo yoɗ kesiko yi-ti gili adda tooko ti sanalliyagí, an d'ingile ki siido Dalmanuta.

Tondiyo ki munda k'armika

(Matiye 12.38-39; 16.1-4; Lik 11.16-29; 12.54-56)

¹¹ Kane Pariziyen an d'iide k'ume k'Isa, an d'iise niikiyto kono an dehu an i d'ekke ikka t'urzi k'onamí. Inƙino maɗ an di y' tunde y'an d'ise munda k'armika a kize yoɗ Raa yi y'igibo. ¹² Isa y'a zuupe suup, wo y'a ruute, y'ede: «Ki moo me kane ɗoɗ ankenɗo eɗ an tondiyo munda k'armika a kize nuɗ Raa yi n'igibo? Derec inƙino wo n'un di rooto: Munda k'armika soo toɗ Raa y'an k'isa ye a kane ɗoɗ ankenɗo eɗ me.» ¹³ Saɗ kane Pariziyen Isa yi'n illi, yi-ti gili adda tooko, y'a-doopida ti dar bar Galile ti nee.

Ita k'ono k'Isa sanalliyagi an ki'n suune ye
(Matiye 16.5-12; Lik 12.1)

¹⁴ Kane sanalliyagi an doopide ti kese bar Galile ti nee geɗ, an dundɗo an d'ambo mappa me, wo adda tooko i d'ede mappa soo ɗanɗal a beezan. ¹⁵ Aame geɗ Isa y'an di ruute, y'ede: «Kun ollo, kun koonna mentikagi a orme wede ki Pariziyen wo a orme wede ki Erod.»

¹⁶ Maɗ kane sanalliyagi an d'iise rootiyto ti tuddaɗ kono an k'umbo mappa ye. ¹⁷ Wo yo Isa rootiyadaɗ gette y'a ti zuune, inƙino maɗ y'anni tunde, y'ede: «Ki moo me kun di rootiyto ti tuddugun, kun k'umbo mappa ye me? Ki kotto kune sulɗi ɗoɗ ize geɗ itadaɗ kun ki ti ziida wo kun ki'n zuune ye botto. Kune'ɗ eggun a t'ippe ko? ¹⁸ Ki kotto kune un d'ede eda, wo kun ki woliyo ye! Kune un d'ede kuwwa, wo kun k'ollige ye! Kune un dunde baa ¹⁹ a mappa paat wede n'a-dimbe ɗoɗ dupu paat ga iimi geɗ, wo a onniyo gette oopiyo ki mappa kun d'úune dambayi miibi kun zikiti me?» Kane an i di'n gime onamí, an'de: «Dambayi koomat makumu sire.» ²⁰ Isa y'a ruute sey, y'ede: «Wo ɗe un dunde baa a mappa sarat wede n'a burkite a kuuli dupu pide ga iimi geɗ, wo a onniyo gette oopiyo ki mappa kun d'úune dambayi deero miibi kun zikiti me?» Kane an i di'n gime onamí, an'de: «Dambayi deero sarat.» ²¹ Inƙino maɗ y'an di ruute, y'ede: «Ki kotto sulɗi ɗoɗ n'ize geɗ itadaɗ kun ki ti zuune ye botto!»

Isa yi ele beeko a wede koosiyo

²² Isa ti sanalliyagí an iiney Betsayda maɗ, ɗuwo an d'irkido wede koosiyo an i-d'iido a Isa, an i-d'obe bey, an'de: «Galmeega wede eɗ ki zaapo beezá, y'a t'oonne bee.» ²³ Isa yi ziida bey wede geɗo, y'a y'irkide dokki t'ille. Y'iide'ɗ yi d'unƙite lee a edayí, wo y'a-ti ziipe beezí a tuddí, maɗ y'a yi tunde, y'ede: «Munda ki woliyo ko?»

²⁴ Wede y'a ihina edayí wo y'a ruute, y'ede: «Eyye, ɗuwo ni'ni woliyo, wo ni'ni woliyo aa inda i sooru.» ²⁵ Isa y'a butte beezí a edayí sey. Maɗ wede edayí a t'ihina yi woliyo kereɗ. ²⁶ Inƙino maɗ Isa y'a y'igibe wede ki boozí, wo yi di

ruute, y'ede: «K'aaho boozá, k'adda k'ille k'addey ye.»

Isa miñ yon wee wee?

(Matiye 16.13-20; Lik 9.18-21)

²⁷ Isa ti sanalliyagí an d'ingile k'illiyagi goppon ti geeger Sezare siido Pilip. A urzi mañ sanalliyagí y'anni tunde, y'ede: «Duwo an rootiyo nuñ wee wee?» ²⁸ Kane an i di'n gime onamí, an'de: «Doñ soñ an'de kee Zan Batis, doñ ongo an'de kee nebi Eli, wo doñ ongo soñ an'de kee nebi ti diine nebiyagi doñ ti kaaga.» ²⁹ Mañ Isa y'anni tunde, y'ede: «De kune me, kun'de nuñ wee wee?» Piyer y'a t'ihina bizí, y'a ruute, y'ede: «Kee Almasi Raa yi biire.» ³⁰ Injino mañ Isa y'an di'n iipide, kono a wenda soo toñ an i roota munda ye a tukki yode me.

Ono k'Isa a urzi k'untadí ti baldiyadí
(Matiye 16.21-23; Lik 9.22)

³¹ Sañ mañ, Isa y'a iise dooyiso sanalliyagí, y'ede: «Nuñ wede an n'ehe aa ulo wede en, n'a dabirey baadañ. Kane doñ i dokkiyo doñziñ, deero doñ sedefe ti doñ suuniyo k'oogoro pây an di n' kiigirey. Duwo an di n' t'idey, wo onniyo sire k'aduwe mañ Raa y'a ti n' baldey.» ³² Isa y'an di ruute patañ, mañ Piyer y'a y'irga siidí, y'a y'iise aapudu. ³³ Aame geñ Isa y'a-gime, edayí yi wolliyo sanalliyagí, wo y'a iise aapudu Piyer, y'ede: «Kee Meeda siitandani t'a-t'ũune adda k'addá, ki ledfo dokki ti tuddó me! Elkisadá ti ere ki Raa soo ye, elkisadá ki doñ tudde.»

Mummino daaniya k'Isa te
(Matiye 16.24-28; Lik 9.23-27)

³⁴ Sañ mañ Isa y'a wiike doñ duuru ti sanalliyagí, wo y'an di ruute, y'ede: «Wede yi dehu y'a daane urzi nuuno mañ, tuddí batum y'a ti kiigira, ki unto toñ y'a oyye y'a t'inda kono nuuno, wo y'a ni daane. ³⁵ Injino wede tuuku yi dehu boohiyo tuddí k'aggadí mañ, y'a ti dagga, wo de wede tuuku y'ooliyo tuddí kono nuuno wo ki Rabila Majjaanawa mañ, y'a t'utta. ³⁶ A wede koduwatú moo me suldi duniya pay y'anni t'ooone, wo tuddí y'a ti dagge me? ³⁷ Wo ki kotto wede geñ tuddí zooyatú ooñe, geñ yi k'aane y'a ki t'ele

munda y'a ki pelke tuddí ye! ³⁸ Aame wede y'isiyo sukiyagi a nuñ wo a onamó a daana doñ ankenno, kane doñ k'oldiko wo an ki seedu urzi Raa ye mañ, nuñ wede an n'ehe aa ulo wede en, aame n'etto ti daryika ere ki Meegó wo ti ere ki maaleekiyagi doñ kamilen geñ, nuñ toñ ni-d'isa sukiyagi kay a yon me.»

9

¹ Isa y'an di ruute sey, y'ede: «Derec injino wo n'un di rooto: Doñ ongon ti diine kane doñ ankenno en an ki ti t'inda ki poone pay ye, an di wolla Moziko Raa t'etto ti toogo baadañ gette.»

Ume k'eda k'Isa a-gime
(Matiye 17.1-9; Lik 9.28-36; 2 Piyer 1.17-18)

² ñide onniyo zoot k'ita mañ, Isa y'a-wiike ti yode Piyer, Zak wo Zan, y'an d'an d'ingile siidan k'ekki mukkolo sohoro. An iiney mañ, a daanadan geñ miñ tuddí a-gime sittú, ³ injino kallagí a t'ize tuwardí kar i ralita, adda siido pay ette wede a aane a-t'opile kallayí a t'ise tuware aa ki yode umbo. ⁴ A kaamiki, kane sanalliyagi ado geñ an wolliyo bibiraw nebi Eli ti Muusa an rootiyto t'Isa. ⁵ Injino mañ Piyer y'a t'ihina bizí, yi di ruute Isa, y'ede: «Wede dooyisadey, beehiye'ñ kine in di lekke a enno! Ay un d'okkima daabagi ado, a kee soo, a Muusa soo, wo a Eli soo.»

⁶ Piyer munda y'a roote yi ki suune ye, kono kane aduwan pay geñ orgiso ti'ni ziida baadañ. ⁷ Mañ i d'iido dondirso ti di'n ippe kane geñ me, wo t'adda dondirso gette an d'illiga golla, t'ede: «En ulo nuuno ni y' giyye baadañ. Kun y'ollo!» ⁸ A kaamiki an di geldiso, wo de an wolliyo Isa siidí a sirpadañ me, wenda ti doolo umbo.

⁹ A deeguzañ t'ekki mukkolo, Isa y'an di ruute, y'ede: «Kun ollo, a munda wede kun wulle geñ, a wenda soo toñ kun rootey ye, bini baldiya ki nuñ wede an n'ehe aa ulo wede en ti diine doñ unto.» ¹⁰ Onamí an d'umbe, wo de an tondiso tuddañ, an'de: «Onamí geñ miñ i-kaza moo me: baldiya ti diine doñ unto me?»

11 Saŋ maŋ kane sanalliyagi an di y' tunde sey, an'de: «Ki moo me doŋ suuniyo k'oogoro an di rootiyo, an'de: "Ki poone i kimo Eli doo miŋ, saŋ Almasi Raa yi biire kollo" me*?» 12 Isa y'an di'n gime onamaŋ, y'ede: «Derec, Eli geŋ y'a etto ki poone, wo suldi pay y'an okkima a urzizaŋ. Wo de kun suune ono doŋ an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, a tukki nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede eŋ, n'a dabira baadaŋ, wo d'uwu an di n' kiigira†. 13 Wo kun ollo, n'un di rooto: Eli geŋ yoŋ y'iina wo d'uwu an i-d'ize ulsu aa addaŋ i dehu, geŋ a-t'iide a ono doŋ an riije ti kaaga adda mattup ki Raa a tukki yode.»

*Eliyo beeko a ulo i-d'ede siitan a eedi
(Matiye 17.14-21; Lik 9.37-43)*

14 Aame Isa ti sanalliyagi afo an ti gime k'ume sanalliyagi doŋ an iili maŋ, an wolleiyo doŋ duuru baadaŋ an d'an t'ugiye. Ti diinayaŋ i d'ede doŋ suuniyo k'oogoro an niikiyto ti kane. 15 Kane doŋ duuru an wulle Isa maŋ, aame geŋ an d'iddira, an d'ukke tuddi an i t'isey toose. 16 Injino maŋ Isa y'a tunde sanalliyagi, y'ede: «A tukk'amo kun niikiyto ti kane me?»

17 Maŋ ti diine doŋ duuru i d'ede wedusu, yi di ruute Isa, y'ede: «Wede dooyisado, nuŋ n'a-d'iido ti ulo nuŋ i-d'ede siitan a eedi, bizi ti-t'ippe ki rootiyo umbo. 18 A ume tuuku siitan ti y'ambu maŋ, ti di-sefdiyo a siido, bizi i-d'adfiyta goopiyagi, yi d'aadumu sinani, wo y'a d'unto seŋ. Nuŋ n'a tunde sanalliyaga kono an ti-limmi siitan gette, wo de kane an ki d'iine ye.»

19 Maŋ Isa y'a t'ihina bizi, y'a ruute, y'ede: «Kune doŋ kun ki ziipe addugun a Raa ye. Nuŋ ti kaagine ni lekkiyo ti kune, wo de a nuŋ kun ki d'umbe ye! Geŋ n'a ombina ki daayum koo ti kune me? Ulo kun o d'edi.» 20 Maŋ ulo an i-d'iido. Aame siitan gette ti wulle Isa maŋ, ulo geŋ t'a zidde siido yi tunkulso bizi goopiyagi. 21 Isa y'a tunde meek'ulo, y'ede: «Ulo t'ume muno i y'iise injino me?» Meega y'a ruute, y'ede: «I y'iise

t'ume yoŋ neŋku. 22 Onniyo muno siitan gette ti-ti y' sefdiyo adda k'uwwo ise adda k'ahu ki towwadi. Wo de aame kee k'aane maŋ, ki wollo sommagey, k'okki a d'olladey!» 23 Isa yi di ruute, y'ede: «Ki moo me ki rootiyo, k'ede: "Kee k'aane maŋ" me? A wede i zaapu addi geŋ, suldi pay a Raa i-k'oone ye, y'aane.» 24 A kaamiki meek'ulo y'a idili, y'ede: «Nuŋ ni ziipe addo a kee, wo de k'a ni noogi kono nuŋ zaapu k'addo baata.»

25 Isa yi wolleiyo doŋ duuru i-dihimo tuddaŋ, injino maŋ yi di ruute a siitan gette ti golla zakidi, y'ede: «Koŋ siitan no, mi-ti'n isiyto d'uwu dungiyaŋi wo m'an t'appiyta a bohanaŋ geŋ, m'ollo ni-di rooto, mi t'adfo ti tukk'ulo me, wo mi kima ye baa!» 26 Siitan t'a iise d'ollite, ulo t'a zidde siido yi-zehiso bar bar, wo t'a t'udde. Ulo geŋ lokiyok aa y'inda, injino doŋ baadaŋ a sirpa an di ruute, an'de: «Yoŋ y'inda.» 27 Wo de Isa yi zidfa beezi, y'a y'iiziga, maŋ ulo y'a t'ihira.

28 Saŋ Isa y'aahe boy maŋ, kane sanalliyagi an di y' tunde siidaŋ, an'de: «Wo de ki moo me siitan gette kaye ay ki d'iine lommatu ye me?» 29 Maŋ Isa y'an di ruute, y'ede: «Ita siitan ere kino ette, adfiyatú t'urzi tonديو Raa danjal.»

Ono k'Isa ki sirwe a urzi k'untadi ti baldiyadi

(Matiye 17.22-23; Lik 9.43-45)

30 T'ume geŋ an d'ingile, an di doopifa ti siido Galile. Isa yi ki dehu d'uwu an ki suune umayi ye, 31 kono yi dehu y'a dooye sanalliyagi. Injino y'an di ruute, y'ede: «Nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede eŋ, an di n' t'eley a bey d'uwu. Kane an di n' t'idey, wo onniyo sire k'aduwe maŋ Raa y'a ti n' baldy ti diine doŋ unto me.» 32 Wo de kane sanalliyagi ita k'ono geŋ an ki'n zuune ye, wo ki tonديو adi an d'orgiso.

Wee wee goole a jiire me?

(Matiye 18.1-5; Lik 9.46-48)

33 Isa ti sanalliyagi an d'iiney Kaper-nayim. Aame geŋ an t'iide adda boy, wo Isa y'anni tunde, y'ede: «De a urzi kun niikiyto a tukk'a moo?» 34 Wo de

* 9:11 9.11 Kun wollo adda mattup ki Malasi 3.23. † 9:12 9.12 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 53.3 wo Soom 22.1-18.

kane an d'inda kuy, kono a urzi an niikito ti tuddan an dehu an di suune, ti diinayan minj wee wee goole a jiire me. ³⁵ Injino manj Isa y'a-guune, y'anni wiike sanalliyagi kane koomat makumu sire wo y'an di ruute, y'ede: «Wede tuuku yi dehu y'a t'ise ki biza manj, yonj geñ yi t'iso wede k'ita ti donj pay, wo wede naabo a donj pay.»

³⁶ Manj Isa yi wiike ulo ñenku, y'a y'ihira a diinayan, y'a ti y' ziidá beezí wo y'an di ruute, y'ede: ³⁷ «Wede tuuku yi seedu ulo aa yode enj bey sire a sundó manj, geñ aa yi seedu nuñ batum. Wo wede tuuku yi seedu nuuno manj, geñ yi seedu nuuno ñanjal ye, wo ñe aa yi seedu wede i n'igibo pây.»

Wee wee yonj ki kine me?
(*Lik 9.49-50*)

³⁸ Manj Zanj yi di ruute a Isa, y'ede: «Galmeegey, kaye ay di wullo wede yi lommitte siitandani ti sundá, wo ay di dihe urzi k'ohirayí kono yonj ti kine ye.» ³⁹ Wo ñe Isa y'a ruute, y'ede: «Kun y'ôhira ye, kono wede y'aase sulfi k'armika ti sundó, wo a kaamiki y'a-kime rootiyo ulsu a tukki nuñ sey, i k'ise ye. ⁴⁰ Wede aduzin ye geñ, yonj ki kine. ⁴¹ Derec injino wo n'un di rooto: Wede tuuku yi eela ahu ñoyoyo a kulso ñanjal, a wede soo ti diinaganj a suma ki nuñ Almasi Raa yi biire manj, mundá wede Raa yi dehu yit'eley geñ, y'a yi t'ooney.»

Sulfi donj i-t'eliyo wedusu adda k'oldfiko
(*Matiye 18.6-11; Lik 17.1-2*)

⁴² «Wede tuuku yi t'eliyo adda k'oldfiko wede soo ti diine kane donj tasse a urzi zaapu k'adde a nuuno manj, a wede injino geñ, dabar ere an i di kette assa meeda a golladí an ti y' sedfe adda bar gette, soodo sey ti ere yi t'ooney a ñaana Raa te. ⁴³ Aame ñe beezá y'a-da t'ettiyo k'adda k'oldfiko manj, k'a-ðekko mendí. Beehiye i jiire a kee, beezá soo wo k'a t'ooney lekkiyo ere ki daayum bee minj, k'a lekke beyðan sirwanj wo k'a t'ettye k'adda k'uwwu ere i k'unto ye. [⁴⁴ A

ume geñ ñuwo ge ruumiyo, ondirðagi ge d'ombo ki daayum i ki ñangiya ye, wo uwwu t'oggiyo ki daayum.] ⁴⁵ Aame zindá t'a-da t'ettiyo k'adda k'oldfiko manj, k'a t'oodo k'a sedfo dokki ti kee. Beehiye i jire a kee zindá soo wo k'a t'ooney lekkiyo ere ki daayum, bee minj k'a lekke zonjðá sirwanj wo an ki ti sedfey adda k'uwwu. [⁴⁶ A ume geñ ñuwo ge ruumiyo, ondirðagi ge d'ombo ki daayum i ki ñangiya ye, wo uwwu t'oggiyo ki daayum.] ⁴⁷ Wo aame ñe ersadá t'a-da t'ettiyo k'adda k'oldfiko manj, k'a t'oodo mentú. Beehiye i jiire a kee t'ersadá soo wo ki t'ettye Moziko Raa, bee minj k'a lekke edayá sire wo an ki ti sedfey adda k'uwwu. ⁴⁸ A ume geñ ñuwo ge ruumiyo, ondirðagi ge d'ombo ki daayum i ki ñangiya ye, wo uwwu t'oggiyo ki daayum‡.

⁴⁹ Wede tuuku tonj y'a t'oona dabar, wo tod' dabar gette aa uwwu t'a ki ti k'oofiba kamileñ aa sumade. ⁵⁰ Kane sumade'ñ mundá wede beehiye, wo ñe aame sumade geñ unswadanj i t'ize umbo manj, kanj mummino k'an ise unse sey me? Injino manj kune tonj kun lekko daayum unse aakede sumade, wo kun di lekko ti toose ti tuddugunj me.»

10

Dooyiso k'Isa a urzi peeriyo
(*Matiye 19.1-9; Lik 16.18*)

¹ Ti Kapernayim Isa y'a t'iiziga, y'a t'iide siido Ziide. Sanj manj yi-ti diipida ti dar k'ooye Zurden ti nee. Donj baadan an di-t'ugiyey sey, wo y'an iise dooyiso aakede naabadí ere daayum yi d'isiyo.

² Aame geñ i d'ede Pariziyen miibi an a d'iide sirpa k'Isa kono an dehu an i d'ekke ikka t'urzi k'ono. Injino an di y' tunde, an'de: «Oogiradinj t'ele ko urzi a kule y'a-peere eddí te?» ³ Isa onamanj y'an ti'n gime ti tondiyo, y'ede: «Oogoro ere Muusa y'un ele wee te?» ⁴ Kane an di ruute, an'de: «Ti kaaga Muusa y'a ele urzi, aame wede yi-peere eddí manj, yi di ñekke mattup ki peeriyo yi di t'ele a beytú wo y'a ti t'igibe*.» ⁵ Manj Isa

‡ 9:48 9.48 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 66.24.

* 10:4 10.4 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 24.1.

y'an di ruute, y'ede: «Muusa y'un riije urzi k'oogoro geŋ kono a eego zakidí ere un d'ede gettiyo. ⁶ Wo de ono eŋ an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: "T'ume k'eesiyo Raa yi ziipe suldí pay geŋ, y'ikkima aŋ kule t'ere. ⁷ Kono kamo kule yi d'oola meegí ti meedí, y'a di ketta biŋ ti eddí. ⁸ Wo kane sire geŋ an t'isa tudde soo†." Injino maŋ kane geŋ sire ye baa, an t'ize tudde soo. ⁹ Geŋ injino munda wede Raa y'a ti gitte geŋ, wede tudde yi ki t'eeze ye.»

¹⁰ Isa ti sanalliyagi an aahe boy. An iide'ŋ sanalliyagi an di y' tunde sey a urzi peeriyo geŋ me. ¹¹ Maŋ Isa y'an di ruute, y'ede: «Ki peeriyo k'erewo ulu, wo eddí yi ti biira wo yi ziida erewo ti doolo maŋ, yoŋ geŋ yi t'ize oldíko a daana k'eddí ere ki poone, kono Raa yi yi wolleyo yoŋ wede i moone t'ere bakadí. ¹² Wo erewo toŋ injino, aame kulatú ti y'iila wo ti ziida kule ti doolo maŋ, tode gette Raa yi ti wolleyo ere ti moone ti kule bakatú.»

Isa ti inŋi sunŋi

(Matiye 19.13-15; Lik 18.15-17)

¹³ Duwo an i di ziko inŋi sunŋi a Isa kono y'an di zaape beezí a eedaŋ, miŋ kane sanalliyagi an ki dehu ye, an di'n eddisito duwo geŋ me. ¹⁴ Isa yi wulle injino maŋ yi-ti gulkuwe, y'an di ruute a sanalliyagi, y'ede: «Kun oolo inŋi eŋ an d'etto ki tuddó, kun ti'n eegire ye, kono Moziko Raa tod'te ki doŋ i deeyiso aa kane kino. ¹⁵ Derec injino wo n'un di rooto: Wede tuuku Moziko Raa yi ki ti seedu aa yi seedu ulo neŋku ye maŋ, yi ki t'etta ye.» ¹⁶ Injino maŋ ulo soŋ yi di y'ambu, yi di zaapu beezí ki beeko a eedí eedí.

Wede laale ti Isa

(Matiye 19.16-30; Lik 18.18-30)

¹⁷ Isa yi t'iiziga y'engile maŋ, i d'ede wedusu y'a ukko ki tuddí, y'a dikke a daanadí wo y'a yi tunde, y'ede: «Wede dooyisadey kee wede beehiye, n'aase moo me kono n'a t'ooná lekkiyo ere ki daayum te?» ¹⁸ Isa yi di ruute, y'ede: «Ki moo me

ki rootiyo nuŋ wede beehiye me? Beehiye Raa soo danŋal, wenda ti doolo umbo. ¹⁹ Kee urziyagi k'oogoro ki'ni suune doŋ an'de: Ki t'owwo wedusu mirsi ulu, ki moone t'ere bakadá ise ti kule bakatú ulu, k'oogire ulu, ki rootiyo k'ono butte a tukki bakadá a daana booro ulu, ombo bize ti suma duwo ulu, wo ki elo suma a meegá ti meedá‡.»

²⁰ Maŋ wede geŋ yi di'n gime onamí, y'ede: «Wede dooyisadey, kane geŋ pay ni'ni seedu t'ume nuŋ obulso to.» ²¹ Wede geŋ Isa yi di wolleyo tebeŋ wo y'a yi giyye, maŋ yi di ruute, y'ede: «Kee a ki biite munda soo: k'odo, suldí doŋ a-d'ede'ŋ ki t'owiltoy pay wo soŋko k'an d'eloy a doŋ an k'ede munda ye, injino k'a t'ooney laale wede ki kotto a kandaane. Saŋ k'a t'edi wo k'a ni daana.» ²² Aame wede geŋ y'illiga ono geŋno maŋ, ume k'edayí a t'ize zimolo wo y'a t'ize sommagi dondoŋ, kono yoŋ maaladí baadaŋ, saŋ y'a ingile.

²³ Isa y'a wulle sanalliyagí doŋ i ti y' duule, wo y'an di ruute, y'ede: «Ki kotto ooŋe baadaŋ a doŋ maala an t'ettey adda Moziko Raa te!» ²⁴ A onamí geŋ kane sanalliyagi an ziida giggiraŋ. Wo de Isa y'an di ruute sey, y'ede: «Inŋi ki nuŋ, ki kotto ooŋe baadaŋ k'ettiyo k'adda Moziko Raa te! ²⁵ Ooŋe a zizzo ti-t'adde ti buldo rippile me, wo geŋ ooŋe baadaŋ a ceere sey a wede laale yi-t'ettey a Moziko Raa te.»

²⁶ Maŋ kane sanalliyagi an ziida giggiraŋ a jiiire sey, an di rootiyo tuddaŋ, an'de: «Injino maŋ, geŋ a utta wee wee?» ²⁷ Isa yi di'n wolleyo yerere adda k'edayaŋ wo y'an di ruute, y'ede: «Munda eŋ duwo an k'aane ye, wo de Raa y'aane, kono a Raa suldí pay i-k'ooŋe ye.»

²⁸ Maŋ Piyer yi di ruute Isa, y'ede: «Ankeŋ k'ollo, kaye'ŋ suldízey pay ay d'iilo wo ay di daaniya kee.» ²⁹ Isa yi di ruute, y'ede: «Derec injino wo n'un di rooto: Wede tuuku yi iila boozí, ise zembadí kuuli erayi, meegí ti meedí, inŋizí wo dombizí kono nuuno wo ki Rabila Majjaanawa maŋ, ³⁰ a lekkiyo ere

† 10:8 10.8 Kun wollo adda mattup ki Zenez 1.27; 2.24; 5.2. ‡ 10:19 10.19 Kun wollo adda mattup ki Egzod 20.12-16 wo Deeterenom 5.16-20.

an̄ken̄no ette kane geɲ y'anni t'oona taɲ baadaɲ a ceera boydi, ise zemba kuuli erayi, maawi erayi, in̄ni, dombi, wo ti dabar ere t'urzi d'ɔɲ k'olmidayí. Wo saɲ maɲ adda duniya ere ki daana, y'a t'ooney lekkiyo ere ki daayum. ³¹ Doɲ baadaɲ an̄ken̄no kane ki biza, saɲ an t'isa d'ɔɲ k'íta, wo d'ɔɲ an̄ken̄no kane k'íta, saɲ an t'isa d'ɔɲ ki biza.»

Ono k'Isa d'ɔɲ k'aduwe a urzi k'untadi ti baldiyadi

(Matiye 20.17-19; Lik 18.31-34)

³² Isa ti sanalliyagi an ti kili Zeruzalem, yo Isa y'an t'uugume. Kane sanalliyagi undaɲ a t'udde, wo d'ɔɲ i'ni daaniya toɲ orgiso t'anni ziida. Maɲ Isa sanalliyagi koomat makumu sire geɲ y'an irga sey ki sirpadi, wo y'an d'iise rootiyo a munda wede saɲ i aaney, y'ede: ³³ «Kun ollo, in ti kili ki Zeruzalem wo nuɲ wede an n'ehe aa ulo wede eɲ, an di n' t'eley a bey deero d'ɔɲ sedeke ti d'ɔɲ suuniyo k'oogoro. Kane geɲ t'urzi k'onamaɲ nuɲ booro t'a ni seedey ki t'owwo, wo an di n' t'eley a bey d'ɔɲ Yawudiyagi ye. ³⁴ Kane geɲ an di n' t'okkey maade, an pidfitey lee a tuddó, an di n' gorpipay ti marpa wo an aa di n' t'idey. Wo onniyo sire k'aduwe maɲ, Raa y'a ti n' baldfey.»

Tondiyo ki Zak ti Zaɲ

(Matiye 20.20-28; Lik 22.25-27)

³⁵ Saɲ maɲ Zak ti Zaɲ, in̄ni Zebede, an a d'iide k'ume k'Isa wo an di ruute, an'de: «Wede dooyisadey, kaye ay dehu k'ay t'ise munda wede ay ki tonda.» ³⁶ Maɲ Isa y'anni tunde, y'ede: «Kune kun dehu n'un d'ise moo me?» ³⁷ Kane an i di ruute an'de: «Ay dehu k'a t'ele urzi, onniyo ki t'iida daryikada maɲ, kaye'ɲ k'ay ti'n zappey soɲ a ammidada, soɲ a geelada.» ³⁸ Wo de Isa y'an di ruute, y'ede: «Munda wede kun tondiyo, kun ki y' suune ye. Kun aana kun siba ko kop ki dabar wede nuɲ ni sobo me? Wo kun aana kun suyya batem ki dabar ere nuɲ ni suyyiso ko?» ³⁹ Maɲ an i di ruute, an'de: «Eyye, ay aana.» Isa y'an di ruute, y'ede: «Derec, kop ki dabar wede nuɲ ni sobo geɲ kun siba, wo suyyiso batem ki dabar ere ni

suyyiso gette kun suyya. ⁴⁰ Wo de ki ume konso wede a ammidadó soɲ a geeladó geɲ, urzi yoɲ a bey nuuno ye, ume geɲ yoɲ ki kane d'ɔɲ Raa y'an ikkima.»

⁴¹ Aame kane sanalliyagi d'ɔɲ koomat geɲ an illiga maɲ, an d'iise kulkuwo ti Zak wo Zaɲ. ⁴² Maɲ Isa y'a ti'n wiike sanalliyagi geɲ pay ki daanadi, wo y'an di ruute, y'ede: «Kune kun suune, kane d'uwu an'ni wolliyu mozagi siidiyagi pay geɲ an d'ombo t'ekki d'ɔɲzaɲ ti toogo, wo kane d'ɔɲ deero an d'ombo t'ekki d'ɔɲzaɲ t'urzi dokkiyo ere an d'ede. ⁴³ Wo geɲ a diinaguɲ i dehu in̄kino a k'ise ye. Ki too maɲ, wede tuuku yi dehu y'a t'ise goole ti diinaguɲ maɲ, yoɲ geɲ yi t'iso wede naabaguɲ, ⁴⁴ wo wede tuuku ti diinaguɲ yi dehu y'a t'ise ki biza maɲ, yoɲ geɲ yi t'iso bule ki kune pay. ⁴⁵ Derec, nuɲ wede an n'ehe aa ulo wede eɲ, n'iido'ɲ kono d'uwu an o-ki naabe ye, wo de n'iido'ɲ n'an di naabe d'uwu wo n'a oyye n'a t'inda kono n'a t'adde d'ɔɲ baadaɲ t'adda k'oldikadaɲ.»

Eliyo beeko ki wede koosiyo sundi Bartime

(Matiye 20.29-34; Lik 18.35-43)

⁴⁶ Saɲ maɲ Isa ti sanalliyagi an d'iiney geeger Zeriko. A addiyadaɲ ti geeger gettiyo geɲ d'ɔɲ duuru baadaɲ an di'n daaniya, an d'uuney wede koosiyo konso a biza k'urzi, yi d'ahultu. Wede geɲ sundi Bartime, ulu Time. ⁴⁷ Aame y'illiga engilso geɲ Isa wede ti geeger Nazaret maɲ, y'a iise d'ollite, y'ede: «Isa kee Wede ti biza bumbu Dawut, k'iso adde koduwo a nuɲ!» ⁴⁸ Doɲ baadaɲ an di y'eddisito kono y'a anniga, wo de yoɲ y'a d'olle i ceeriyo ki ceeriyo, yi d'eesiyo: «Kee Wede ti biza bumbu Dawut, k'iso adde koduwo a nuɲ, k'iso adde koduwo a nuɲ!»

⁴⁹ Isa y'a t'ihira, wo y'a ruute, y'ede: «Kun o yi waaki.» Maɲ koosiyo an di y' wiiko, an'de: «K'omboɲ, ki t'oozigi. Isa yi ki waaku!» ⁵⁰ In̄kino maɲ kallayí y'a zidde, perek y'a t'iiziga, y'a iide k'ume k'Isa. ⁵¹ Maɲ Isa y'a yi tunde, y'ede: «Kee ki dehu n'a-d'ise moo me?» Yo koosiyo geɲ yi di'n gime onami, y'ede:

«Wede dooyisadey, ni dehu edayó a t'ihina.» ⁵² Mañ Isa yi di ruute, y'ede: «Kono kee ki ziipe addá a nuuno geñ, k'utte k'aaho.» A kaamiki, edayí a t'ihina yi wolliyó, wo y'a diine Isa, an di sooru soo.

11

Ettiyo k'Isa ki Zeruzalem

(Matiye 21.1-11; Lik 19.28-40; Zan 12.12-16)

¹ Isa ti sanalliyagi an iiney goppon ki Zeruzalem, a sirpa k'illiyagi sundan Betpaze wo Betani, wo a sirpa makkolo k'Inda k'Olibiye. A ume geñ yi d'igibe don sire ti diine sanalliyagi, ² wo y'an di ruute, y'ede: «Kun'do k'adda k'ille ere a daanagun gettiyo. Kun iiney, kesiko kun t'ooney ulo buuru kettiyo, wenda kan soo ton yi ki gili ye. Kun t'eezi, kun o-t'arkidi. ³ Aame wenda y'un ruutey, y'iisey: “Kun isiyo inkinon'ñ moo me?” mañ, kun d'eesoy: “Buuru en i dehu Galmeega, wo san y'un di y' kimo kaamiki.”»

⁴ Inkinon mañ an d'ingile. An iide'ñ an d'uuney ulo buuru kettiyo ti paate a biza k'urzi, a biza bumbu soo inkinon, mañ an t'iize. ⁵ Don miibi i lekkiyo a ume geñ an di'n wulle, mañ an di'n tunde, an'de: «Kun isiyo moo me? De ki moo me kun t'eeziyo ulo buuru en me?» ⁶ Mañ kane sanalliyagi an an di'n gime onaman aa don Isa y'an ruuto. Inkinon mañ an di'n iili, an d'ingile.

⁷ Ulo buuru an i-d'iide a Isa, an a-ti gikkite kallagan don deero a dar k'ulo buuru wo Isa y'a-ti gili eego*. ⁸ Don baadan kallagan don deero an di gikkite a urzi, don ongon an dimbo puutagi k'inda ti balda, an di gikkite a urzi† kay. ⁹ Kane duwo don i sooru ki daana ti don i daaniya geñ, pay kan soo an di dollite, an d'eesiyo: «Tamma a Raa! Beeko Raa ti koonaa a ekki wede ettiyo ti suma Galmeega Raa! ¹⁰ Beeko Raa ti koonaa a moziko ere ettiyo, moziko ere i t'eesa ti

meegin Dawut ette. Tamma a Raa t'awwa a kandaane!»

¹¹ Mañ Isa y'a iiney Zeruzalem, yi-t'iide booro Boy Raa. Y'a wullite suldi don adda pay, wo ume y'ize baa peedo t'ette k'ooryo, kesiko ti sanalliyagi kane koomat makumu sire geñ, an d'ingile ki Betani.

Duudiyo k'undumu sundi pigiyi *(Matiye 21.18-19)*

¹² Soggo Isa ti sanalliyagi an t'udde ti Betani mañ, aame geñ mosogo t'a yi ziida. ¹³ Ti dokki geñ yi wulle undumu sundi pigiyi i-d'ede puutagi dogibok, mañ y'a zikke kabban y'elkiyo yi-t'ooney inñi, wo de y'iide'ñ inñi umbo, yi d'uuney puutagi danjal kono umayi ki ehiyo i k'iina ye botto. ¹⁴ Inkinon mañ Isa yi di ruute a undumu geñ, y'ede: «Ti anki, wenda soo ton yi ki dekka ulá y'a ki t'ooma ye baa!» Wo kane sanalliyagi an d'illiga.

Lomme don suuk t'adda booro Boy Raa *(Matiye 21.10-17; Lik 19.45-48; Zan 2.13-16)*

¹⁵ San an di gimo sey ki Zeruzalem, mañ Isa yi-t'iide a booro Boy Raa, y'a iise lom-mite kane don isiyo suuk ti don k'owilte pay a ume geñno. Y'an di gippirde taab-ulyagi ki don pelkiyo sonko ere ettiyo ti siidiyagi doolo wo ti kaakidagi don k'owilte deere. ¹⁶ Wo a don pay y'an di tuuge ki sokiyo suldi k'adda booro Boy Raa me. ¹⁷ Mañ y'an iise dooyiso, y'ede: «Kun ollo, ono en an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: “Boozó en an di y' waaka boy wede ki tondiyo Raa ki ita duwo pay‡.” Wo de kune, kun di y'ize urmi k'ombide don k'oogire§!»

¹⁸ Kane deero don sedeke ti don suuniyo k'oogoro an illiga inkinon mañ, an dehu urzi ki towwadi. Wo an isiyo inkinon kono an orgiso, kono don duuru dooyisadi ti'ni ziida. ¹⁹ A lohe peedo t'a t'iire mañ, Isa ti sanalliyagi an t'udde t'adda geeger me.

* **11:7** 11.7 Kun wollo adda mattup ki Zakari 9.9. † **11:8** 11.8 An di dambu puutagi k'inda ti balda, an di kakkisa a urzi kono buuru t'a ozire t'eego. ‡ **11:17** 11.17 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 56.7. § **11:17** 11.17 Kun wollo adda mattup ki Zeremi 7.11.

Ono k'Isa a tukk'undumu sundi pigiyе i biiha

(Matiye 21.20-22)

²⁰ Soggo ti soohe an Isa an adɗiya tin genno, man an wolliyo pigiyе wede Isa yi duude gen i biiha ti sondayzi pay. ²¹ Piyer gen y'a ilke a munda wede ize, man yi di ruute a Isa, y'ede: «Wede dooyisadey, ki wollo pigiyе wede ki duude i biiha.» ²² Man Isa y'an di ruute, y'ede: «Kun zaapo addugun a Raa. ²³ Derec inkinno wo n'un di rooto: Wede'n y'aane yi di roote a tokomo ette, y'a t'eese: "T'umayi en mi t'oozo, mi t'ooro adda bar", daa niikiyo addi, wo de yi zaapu addi munda wede yi ruute gen i t'isa man, gen Raa yi di t'ela. ²⁴ Kono kamo n'un di rooto: Suldi don pay kun tondiyo Raa gen, kun zaapu addugun a yode kun uune baa, wo kane gen y'un di'n t'ela. ²⁵ Wo aame kun t'ihira tondiyo Raa* wo un d'ede ono ti wenda man, kun i t'iso tambobino, kono Meegugun Raa a kandaane ton y'un t'isa tambobino kay a munda wede kun a ti doopide me. [²⁶ Wo de aame a don a ti doopide a onamgun gen tambobino kun an k'isiyo ye man, Meegugun Raa a kandaane ton y'un k'isa ye kay tambobino a munda wede kun a ti doopide me.]»

T'urzi k'aaye Isa yi naabiya me?

(Matiye 21.23-27; Lik 20.1-8)

²⁷ San man an di-gimo ki Zeruza-lem. Koore Isa yi t'iide yi sooru adda booro Boy Raa gen, kane deero don sedeke, don suuniyo k'oogoro wo ti don i dokkiyo Yawudiyagi an d'iido k'ume yode. ²⁸ Inkinno man an di y' tunde, an'de: «Kee k'isiyto suldi en t'urzi k'aaye? Wo a ele wee wee urzi k'isiyto suldi en me?» ²⁹ Man Isa y'an di'n gime onaman, y'ede: «Nun n'un di'n tondo a munda soo danjal. Onamo kun o-ti'n kami, wo nun ton n'un ti y' kiza urzi wede ni d'isiyto suldi en me. ³⁰ Aame Zan duwo y'anni zuyye batem gen, urzi iido ti Raa kunun, ti duwo ko? Onamo kun o ti'n kami.» ³¹ Man an d'iise rootiyto ti tuddan, an'de: «Aame kine in ruuta: "Iido'n t'urzi Raa"

man, yon y'a roota: "Inkinno ki moo me kun ki d'umbe a ono Zan ye me?" ³² Wo aame in ruuta: "Iido'n t'urzi duwo ..." man? An rootiyto inkinno kono an d'ede orgiso a don duuru, kono kane pay gen an elkiyo'n ki kotto Zan yon nebi.» ³³ Inkinno man Isa onami an i-ti'n gime, an'de: «Ay ki suune ye.» Man Isa y'an di ruute, y'ede: «Nun ton man n'un ki y' roote ye kay, wede o ele urzi ni d'isiyto suldi en me.»

12

Ono ombide a tukki don naabo doome don ulpi

(Matiye 21.33-46; Lik 20.9-19)

¹ San man Isa y'an d'iise rootiyto t'ono ombide a deero Yawudiyagi, y'ede: «I d'ede wedusu inkinno yi d'iite doome k'inda sudañ biñ. Doome gen y'a ti y' duule ti waaya mongali, y'a d'ittiba soole ki nanyu k'inni k'inda biñ genno, y'a d'ippe boy sohuru ki boddiyo*. Man doome gen y'an d'ele duwo an di naabe san yon aggad y'a t'amba, wo yon tuddi y'a ingile torguwo. ² Aame onniyo ki rakku t'iina man, y'a igibe wede naabadi soo ki tukki don naabo doome genno, kono an i di t'elo aggad ere k'inni k'inda biñ an rikke te. ³ Aame y'iiney man, kane an di y' ziida, an di y' gusse wo an aa di y'igibe beezi guguba. ⁴ Wede doome'n y'an d'igibe wede naabadi ti doolo, wo yode genno ton an di y' tiiza a eedi, an a-ti y' gildite. ⁵ Yi d'igibe k'aduwe sey, yode gen an di y'iide. San wede doome don naabadi baadan y'ikkipe k'ita ton don naabo doome an di'n gussite, wo don ongon an di'n iidite. ⁶ K'ita man i guute min ulo geyyisadi, y'an ti y'igibe wo y'a ruute t'adda k'addi, y'ede: "Yon en ulo k'addo, an i d'ottiley." ⁷ Wo de kane don naabo doome an d'iise rootiyto ti tuddan, an'de: "Enno ulo wede doome i oopa me! In y'odo kono doome en in d'ooopa a kine." ⁸ Man ulo gen an di y' ziida, an di y'iide wo nuune an t'umbe an di zidfo dokki ti doome me.»

* **11:25** 11.25 Kun t'ihira tondiyo Raa: Di kane Yawudiyagi gen an tondiyo Raa daayum kan ohire. * **12:1** 12.1 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 5.1-2.

⁹ Mañ Isa y'a ruute, y'ede: «Wo anken wede doome y'aasa mummino? Yoñ y'a etto, ñon naabo doome y'a ti'n t'ida, wo doome k'inda biñ y'an t'ela a ñon naabo doolo, sañ aggadí y'a t'amba. ¹⁰ Ki kotto kune kun gire ono eñ an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de:

“Mokkolo ere ñon k'oozige boy an di zidde mentú gette, tode gettiyo a t'ize mokkolo ere maj-jaanawa a jiire k'oozige boy te.

¹¹ Munda geñ iido ti Galmeega Raa, wo a kine in di wolleyo'ñ munda geñ i jiire eego†.”»

¹² Kane deero Yawudiyagi an di zuune kereñ, Isa yi rootiyo ono ombide geñ ti kane me. Inkiño mañ an di dihe urzi an di y' seeda, wo ñe an d'urgide a ñon duuru. Mañ an di y'iili, an d'ingile.

Eliyo jibaaye a mozigo goole ki Romen
(Matiye 22.15-22; Lik 20.20-26)

¹³ Sañ mañ deero Yawudiyagi an d'igibe ñon miibi ti diine Pariziyen ti ñon a ita k'Erod k'ume k'Isa, kono an i t'ekka ikka t'urzi k'onamí. ¹⁴ An iido mañ, an i di ruute, an'de: «Wede dooyisadey, ay suune kee ki rootiyo ono ñon ñerec, ki k'orgiso eda ñuwo ye, ki'ni wolleyo ñuwo geñ pay kañ soo, wo ki dooyiso urzi Raa t'ono ñon ñerec. Anken a urzi k'oogiradin miñ jibaaye a mozigo goole ki Romen geñ k'eliyo kunuñ, k'eliyo ye ko? In t'ele kunuñ, ulu ko?» ¹⁵ Wo Isa y'a zuune kane bizañ sire sire, inkiño mañ y'an di ruute, y'ede: «De ki moo me kun o d'ekkiyo ikka me? Kun o k'eeli tamma soo, n'a ki wolle ño.» ¹⁶ Mañ an i-d'eele tamma soo, wo Isa y'anni tunde, y'ede: «Undiso ti suma ekki tamma ette k'aaye?» Kane an i di'n gime onamí, an'de: «Ki mozigo goole ki Romen.» ¹⁷ Mañ Isa y'an di ruute, y'ede: «Inkiño mañ munda wede ki mozigo goole ki Romen yoñ ki yode kun i y'elo, wo munda wede ki Raa yoñ ki yode, kun i y'elo.» Aame an illiga ono geñño mañ, an ziida giggerañ kono yode geñ me.

Tondiyo a urzi baldiya
(Matiye 22.23-33; Lik 20.27-38)

¹⁸ Ñon miibi ti diine ñon an'ni waaku sundañ Saduseyen geñ, an d'iide sirpa k'Isa. Kun suune kane Saduseyen an rootiyo, ñon i t'inda an ki ti balda ye. Inkiño Isa an di y' tunde, an'de: ¹⁹ «Wede dooyisadey, Muusa yi riine ti kaaga adda mattup k'oogoro munda wede in d'ise me, y'ede: “Aame wede y'inda wo yi iili erewo daa magiñe mañ, mandaayawa gette leemadí y'a ti seeda kono an t'ehe inñi a suma ki wede inda geñño‡.” ²⁰ Inkiño aakede i-d'ede zemba kane sarat. Wede ki poone geñ y'a ziida erewo wo y'a inda daa magiñe. ²¹ Mandaayawa gette leema wede ki sirwe y'a ti ziida, wo yode toñ y'a inda daa magiñe kay, wede k'aduwe toñ inkiño. ²² Kane zemba sarat geñ an ti duude pay, wo wede tuuku yi-t'oone magiñe umbo. Aame kane sarat geñ pay an t'inda mañ, tode erewo gettiyo toñ t'aa d'inda. ²³ Inkiño mañ a onniyo ere ñon i t'inda an ti balda geñ, ti diine kane zemba geñ erewo gette t'aasa k'aaye, kono kane sarat pay geñ miñ kulutú me?»

²⁴ Isa y'an di ruute, y'ede: «Kune kun ti digge a elkiyaguñ, kono ki kotto kun ki'n suune ye ita k'ono ñon an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, ise togo Raa toñ mañ. ²⁵ Derec, a onniyo ere ñon i t'inda an ti balda geñ, kuuli ti erayi an ki sefda tuddañ ye baa, wo ñe an di lekkey daa sefdu aa maaleekiyagi a kandaane. ²⁶ Wo a urzi baldiya ki ñon i t'inda geñ, ki kotto kun gire adda mattup ki Muusa ono ñon Raa yi-ruute t'adda beyga k'undumu oggiyo uwwo ñala ñala geñ, y'ede: “Nuñ Raa k'Ibirayim, k'Isaaka wo ki Yakupſ.” ²⁷ Isa y'a ruute sey, y'ede: «Raa geñ yoñ Raa ki ñon unto ye, yoñ Raa ki ñon zeere. Geñ ki kotto kun ti digge a elkiyaguñ gette.»

Urzi k'oogoro wede goole a jiire
(Matiye 22.34-40; Lik 10.25-28; 20.39-40)

† **12:11** 12.11 Kun wollo adda mattup ki Soom 118.22-23. ‡ **12:19** 12.19 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 25.5-6. § **12:26** 12.26 Kun wollo adda mattup ki Egzod 3.2,6.

²⁸ I d'ede wede suuniyo k'oogoro soo inĵino, yi'n ollige Isa an niikiyto ti Saduseyeŋ me. Wo y'illiga Isa y'anni gime onamaŋ d'erec maŋ, y'a d'iide sirpadí wo y'a yi tunde, y'ede: «T'adda diine k'urziyagi k'oogoro pay ki Muusa geŋ, urzi k'oogoro wede goole a jiire tuuku me?»

²⁹ Isa yi di'n gime onamí, y'ede: «Urzi k'oogoro wede a jiire eŋŋo: “Kun ollo doŋ k'Izirayel no, Galmeega Raaziŋ, yoŋ Galmeega soo daŋŋal. ³⁰ Ki geyyo Galmeega Raazá ti addá pay, ti undá pay, ti elkiyadá pay wo ti toogadá pay*.” ³¹ Wo wede ki sirwe eŋŋo: “Ki geyyo bakadá aa ki geyyiso tuddá batum†.” Urzi k'oogoro wede a ceera kane sire eŋ umbo ti doolo me.»

³² Wede suuniyo k'oogoro yi di ruute a Isa, y'ede: «Geŋ beehiye wede dooyisadey, onamá ki ruute geŋ d'erec. Galmeega Raa yoŋ soo daŋŋal, Raa ti doolo umbo daa yode me‡. ³³ Wede geŋ y'a geyye Raa ti addí pay, ti elkiyadí pay wo ti toogadí pay, wo y'a geyye bakadí aa yi geyyiso tuddí batum. Wede iza inĵino maŋ, geŋ i jiire seŋeke ere an oggiyo a ume seŋeke, wo i jiire seŋeke ere an isiyo ki seyfi pay§.»

³⁴ Isa y'illiga ono wedusu yi'ni ruute geŋ d'erec maŋ, yi di ruute, y'ede: «Kee dokki ye ti Moziko Raa te.» Wo t'ume geŋ an d'urgide, an di y' tondite ti doolo sey me.

*Almasi ti Dawut
(Matiye 22.41-46; Lik 20.41-44)*

³⁵ Isa yi dooyiso d'uwu adda booro Boy Raa, aame geŋ y'an di ruute, y'ede: «De mummino kane doŋ suuniyo k'oogoro an di rootiyo Almasi Raa yi biire, y'adfo ti biza bumbu Dawut me? ³⁶ Wo yode Dawut batum y'a ruute ti kaaga t'urzi k'Unde Kamileŋ, y'ede:

“Galmeega Raa yi di ruute a Galmeegó,
y'ede:

K'edi ki-koona a ammidadó kino,

bini doŋ k'aduzá n'an isa aa munda ki bita ti d'andí zoŋdá*.”

³⁷ Kun ollige, yode Dawut batum yi yi waaku Almasi “Galmeega”. De geŋ mummino Almasi y'a adfo ti biza bumbu Dawut daŋŋal me?» Aame geŋ doŋ duuru baadaŋ an di y'ollige ti ulbe uŋse.

Ondirso a d'uwu a tukki doŋ suuniyo k'oogoro

(Matiye 23.1-12; Lik 20.45-47)

³⁸ Isa a dooyisadí gette y'an di ruute a d'uwu, y'ede: «Kun koona mentikagi ti doŋ suuniyo k'oogoro! Kane an geyyiso sooru ti kallagi deero a arga boy, wo a bere doŋ duuru an dehu d'uwu an an di'n t'eesite ti ottilso. ³⁹ Adda boyfi doŋ in di dooyiso, an dehu an koone a ume wede suma, wo adda tarnaapagi a ume k'ombo toŋ, an dehu an koone a ume wede suma pây. ⁴⁰ Kane geŋ bey mandaydayi an t'ombo pay, wo soŋ an eesiyo tondiyo Raa maŋ ki noko nokot kono d'uwu an di'n wolle. Kono k'inĵino geŋ booradaŋ t'a kooney wehini a ceerey.»

*Mandaayawa i-k'ede munda ye
(Lik 21.1-4)*

⁴¹ Saŋ maŋ Isa y'a-guune edayí k'ume sandup ere d'uwu an d'eliyo soŋko adda booro Boy Raa, yi wolliyo mummino d'uwu an obe soŋko me. Doŋ bey geŋ an d'obe soŋko baadaŋ. ⁴² Wo i d'ede mandaayawa t'a iina, k'umbatú ti d'ibi soŋko suŋŋi suŋŋi sire. ⁴³ Inĵino maŋ Isa y'a wiike sanalliyagi wo y'an di ruute, y'ede: «Derec inĵino wo n'un di rooto: Mandaayawa i-k'ede munda ye ette, tod' t'ele a jiire ti kane doŋ pay oŋgo eliyo soŋko adda sandup gettiyo. ⁴⁴ Derec, kane doŋ doolo pay geŋ an ele t'adda soŋko ere an uupe oopiyo, wo de tod'te k'umbatú'ŋ t'a d'ele pay soŋko ere ii guute ki lekkiyatú te.»

13

*Ono a urzi ruugiyo Boy Raa
(Matiye 24.1-3; Lik 21.5-7)*

* **12:30** 12.30 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 6.4-5. † **12:31** 12.31 Kun wollo adda mattup ki Lebitik 19.18. ‡ **12:32** 12.32 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 4.35. § **12:33** 12.33 Kun wollo adda mattup ki Oze 6.6. * **12:36** 12.36 Kun wollo adda mattup ki Soom 110.1.

¹ Saŋ maŋ Isa yi t'udde t'adda booro Boy Raa, aame geŋ wede soo ti diine sanalliyagí yi di ruute, y'ede: «Wede dooyisadey, ki wollo majjaanika mongali ti oozige boy enno do!» ² Isa yi di ruute, y'ede: «Derec, ki woliyo boy an t'iiziga majjaane en, makkolo soo ton t'ekki bakatú i ki lekka ye, pay a ruuga.»

Eesiyo ki dabar ere baadan

³ Isa y'a ingile k'ekki makkolo k'Inda k'Olibiye, y'a guune edayí k'ume Boy Raa. Aame geŋ sanalliyagí Piye, Zak, Zaŋ wo Andire, kane siidan ti yode danjal an di y' tunde, an'de: ⁴ «Kee k'ay ki ti rooti doo, suldi geŋ an aana woogo me? Wo moo me munda wede a kiza onniyo kino suldi pay geŋ an aana me?»

⁵ Inkiyo maŋ Isa y'an d'iise rootiyo, y'ede: «Kun koono mentikagi, wenda soo ton y'un ti'n dagga ye. ⁶ I d'etto don baadan an t'ambo sundó, wede tuuku ton y'a t'eesa: "Nuŋ Almasi Raa yi biire!", wo kane geŋ an di dagga duwo baadan. ⁷ Kun d'olliga tarkuuse ki arka goppon, wo kun d'olliga rabila k'arka dokki. Aame geŋ kun addira ye. I dehu suldi geŋ an d'aane, wo aame geŋ a ki t'isa dangiya duniya ye botto. ⁸ Don siido soo ti siido soo te an deyya ti tuddan, don mozigo soo ti mozigo soo me an deyya ti tuddan kay. I d'isa nonnirso siido adda siidiyagi baadan, wo i d'isa mosogo pay. Wo kane suldi geŋ aakede kakkisa ere ki poone k'erewo addutú i t'umbe k'ehiyo.

⁹ Kun koono mentikagi a urzi lekkiyagun, kono duwo an un ti'n sedita an un di'n t'etta k'ume don booro, wo an un di'n gorpipa ti marpa adda boydi don in di dooyiso. An un di'n t'etta daana don deero siido wo daana mozagi, kono kune donzo. Aame geŋ a daanadan kun t'oono urzi kun di roota a suldi don kun wulle wo kun illiga a tukki nuuno geŋ me. ¹⁰ Ki poone onniyo gette t'a aana geŋ, i dehu Rabila Majjaanawa an an ti kizite a ita duwo pay. ¹¹ Wo aame an un

ti'n zidfa kono an un di'n t'ette k'ume don booro maŋ, ulbugun un t'ooda ki poone ye a munda wede kun di rootey me. A ume geŋ miŋ Raa y'un t'eley ono don kun di rootey. Inkiyo maŋ aame kun rootey geŋ, ono ettey ti suuniyo kune ye, wo de ettey t'Unde Kamilen. ¹² Leema y'an di y' t'ela leemadi a bey duwo ki towwadi, wo meege ton inkiyo kay a innizi me. Inni an di kima adu ki maawan, an deha urzi duwo an di sedita maawan ki towwadan*. ¹³ Kune don duniya pay an un di'n olmida kono kun umbe a sundó, wo de wede y'a ziida zakidi a urzizo bini dangun maŋ, yode geŋ Raa y'a y'utta.

Onniytagi don etto ki dabar baadan

(Matiye 24.15-25; Lik 21.20-24; 17.23; 21.8)

¹⁴ Kune kun di wolla munda wede ulsu k'a y'azzira wo yi lattiya, yode geŋ an ti y' zaapa adda Boy Raa a ume i ki dehu k'ettiyo yet. Wede i gariya ono en eedi ti'ni soodo beehiye. Aame geŋ kane don adda siido Ziide an t'ombo k'ekki mongali. ¹⁵ Wede y'a ti gili yiguune t'ekki dangayadi‡ maŋ, yon geŋ yideega, y'etta ambu munda adda dangay ye, yi t'ombo. ¹⁶ Wo wede yon adda doome maŋ, yi t'ombo, yi kima boy ambo kallayi wede goole ye. ¹⁷ A onniytagi geŋ aasa dabar baadan a kane erayi don mahuwagi ti don innizan an oodiyo! ¹⁸ Kun tondo Raa kono suldi geŋ a k'aana a ume reele ye. ¹⁹ Derec, a onniytagi geŋ dabar t'aasa oone baadan. T'ume Raa y'ikkima duniya bini ankenno, dabar inkiyo i k'ize ye, wo ki daana ton i k'isa ye§. ²⁰ Aame onniytagi don ki dabar geŋ Galmeega Raa y'a ki'n ihira goppon ye maŋ, wede tudde soo ton umbo a lekka zeere me. Wo ki kotto onniytagi geŋ y'an ohira goppon kono don yi biire ki yode.

²¹ Inkiyo maŋ aame wenda y'iisa: "Almasi Raa yi biire, yon a enno!" ise "Yon a ummey!" maŋ, kune onami kun amba

* **13:12** 13.12 Kun wollo adda mattup ki Mise 7.6. † **13:14** 13.14 Kun wollo adda mattup ki Daniyel 9.27; 11.31; 12.11. ‡ **13:15** 13.15 Yi-guune t'ekki dangay: I-kaza a siido k'Izirayel geŋ duwo dangaydayan geŋ awhizan patal kono a ume muno an a di koliyo t'eego, an di lekkiyo wo an d'isiyo naabadan. § **13:19** 13.19 Kun wollo adda mattup ki Daniyel 12.1.

ye. ²² Ni rootiyo inĵino kono i d'adfa ñon an ti t'isa tuddan aa Almasi Raa yi biire, wo ti ñon an ti t'isa tuddan aa nebiyagi. Kane geñ an d'isa suldi k'armika ti suldi ñon i ceeriyo eego, aame urzi ede man kane an di dagga ñuwo ñon Raa yi biire ki yode, wo an ki d'aana ye. ²³ Kun koono mentikagi, suldi pay en n'un ti'n ruute ki poone an d'aana.»

Kama ki yo wede an y'ehe aa ulo wede (Matiye 24.29-31; Lik 21.25-28)

²⁴ Isa y'an di ruute sey, y'ede: «Onniytagi ñon ki dabar geñ an t'ingila lewwet man, i d'aana onniytagi ñon peedo ti ki toora ye, tere yi ki toora ye, ²⁵ moldali an silfita ti kandaane, wo suldi ñon an d'ede toogo a kandaane, Raa y'a ti'n gozziga*. ²⁶ Aame geñ ñuwo an di n'wolla nun wede an n'ehe aa ulo wede en, ni kama ekki dondirso ti toogo ere pay wo ti daryika†. ²⁷ Wo n'a t'igiba maaleekiyagi k'adda siidiyagi ñon a duniya itatú pide, an di t'ogiya ñon ni biire‡.»

Ono ombide a tukki tormo (Matiye 24.32-36; Lik 21.29-33)

²⁸ «Kun wollo wo kun elko a ono ombide ñon a tukki tormo ettiyo: Aame tormo t'eesiyo oddize wo puutagutú eesiyo roobiyo man, geñ kune kun suune adda k'addugun kizini yon goppon. ²⁹ Geñ inĵino kay, kune ton kun wulla suldi geñ an iina man, kun suuno kama ki nun wede an n'ehe aa ulo wede en tod'te goppon, aakede nun a biza bumbugun. ³⁰ Derec inĵino wo n'un di rooto: Ñon ankenno en an ki ti t'inda pay ye, ki poone suldi pay geñ an d'aana me. ³¹ Kandaane kane ti siido an t'engila, wo kane onamó an ki t'engila ye, an di lekka ki daayum.»

Raa siidi i ti suune onniyo te

³² «Wo suldi geñ an aana a onniyo tuuku koo, a peedo ere tuuku koo man, i suune yode Meega Raa siidi. Wenda doolo yi ki suune ye, ise maaleekiyagi a

kandaane, ise Ulo Raa ton man. ³³ Kun koono mentikagi, kun lekko zeere, kono onniyo gette kun ki ti suune ye.

³⁴ Suldi geñ i deeyiso aa wede yi t'ette torguwo. Attidi boozí y'an d'iili a bey ñon naabadí, a wede tuuku ton yi d'eele naabo sittú sittú, wo a wede boohiyo biza bumbu yi ruute, y'ede: «K'ollo, ki lekko zeere!» ³⁵ Inĵino kun lekko zeere, kono wede boy yi kimo a peedo ere tuuku kun ki suuna ye: y'aana a lohe koo, didfo koo, uzu y'ôola koo, ti soohe koo man. ³⁶ Aame yi kimo a onniyo ere kun ki ti suune ye man, y'un gi di'n t'oono kun udige ye. ³⁷ Ono ñon n'un rootiyo en, ni rootiyo a ñuwo pay: Kun lekko zeere!»

14

Dehutu k'urzi ki tôwwo k'Isa (Matiye 26.1-5; Lik 22.1-2; Zan 11.47,49,53)

¹ A guute onniyo sire man tarnaape Pak ki Yawudiyagi wo tarnaape wede an d'ombo mappa daa k'orme* geñ, an d'adfa. Man kane deero ñon sedeke ti ñon suuniyo k'oogoro, an dehutu urzi Isa an di y' seeda ti metinĵo ki tôwwadí. ² Wo kane an di ruute, an'de: «Yon in ki y' seeda adda tarnaape kino ye, para man ñon duuru an in di'n t'ooziga ono.»

Obe k'egey ñon eediyadan unse ekk'Isa (Matiye 26.6-13; Zan 12.1-8; Lik 7.36-38)

³ Isa yon a ille ki Betani adda boy ki Simo wede ti poone yon ki bitide, an di guune ombo. Aame an ti guune geñ i d'ede erewo ti t'udfo, a beytú ulo dingile an ikkima ki mokololo sundutú albaatir, adda egey ñon eediyadan unse. Egey geñ sundan nardo, wo zooyayan oone baadan kono an a ki gilse ti munda ye. T'iide'ñ, ulo dingile golladí t'a dihima, wo egey geñ ti-t'ibi ekk'Isa. ⁴ Man ñon ongo ti diine kane ñon enno geñ ulban an ki t'ize unse ye, an di rootiyo diinayan, an'de: «De ki moo me ti ti'n lattiya egey ñon eediyadan unse geñ me? ⁵ Egey geñ in

* **13:25** 13.25 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 13.10; 34.4; Ezekiyel 32.7 wo Zowel 2.10; 3.4. † **13:26** 13.26 Kun wollo adda mattup ki Daniyel 7.13. ‡ **13:27** 13.27 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 30.4; Zakari 2.10 wo Nehemi 1.9. * **14:1** 14.1 Kun wollo adda mattup ki Egzod 12.1-27. † **14:5** 14.5 Anĵi tamma meeda adó i-kaza gurus suma naabo wede ki ozzine soo.

aane in t'owila in t'oone tamma meeda ado ti uto†, wo in an t'ele sonko gette a don an k'ede munda ye.» Wo an i-d'orbite baadan a erewo gette.

⁶ Wo de Isa y'a ruute, y'ede: «Erewo kun t'oolo, kun i-t'oodfe ulbutú ye, kono munda wede t'o ize gen a nun unse. ⁷ Kane don an k'ede munda ye gen an lekka daayum ti kune‡, wo kun aane kun an d'ise beehiye aame kun dehu man. Wo de nun ni ki lekka daayum ti kune ye. ⁸ Tod' t'ize munda wede a toogatú, tod' t'o di yirge egey don eediyadan unse a tuddó en aakede ti n'ikkima ki poone an di n' t'ela adda muuzo. ⁹ Derec inkinno wo n'un di rooto: A omagi pay adda duniya an kizita Rabila Majjaanawa gen, erewo ette duwo an t'ida taaya a naabo ere tod' t'ize, wo sundutú a ki danda ye.»

*Ziidas ti deero don sedeke
(Matiye 26.14-16; Lik 22.3-6)*

¹⁰ Ziidas Iskariyot wede soo ti diine sanalliyagi kane koomat makumu sire gen, y'iide'ŋ y'a uuney kane deero don sedeke kono yi dehu Isa y'an di y' t'ela beezan. ¹¹ Aame an illiga inkinno man, kane ulban a t'ize unse wo an i di ruute an i-t'eela sonko. T'ume gen Ziidas y'a iise dehutu k'urzi wede kan mummino y'an di y' t'ela Isa a beezan me.

*Isiyo k'ombo ki tarnaape Pak
(Matiye 26.17-19; Lik 22.7-13)*

¹² Onniyo ere ki poone ki tarnaape Yawudiyagi wede an d'ombo mappa daa k'orme gette t'a iina, tod'te onniyo ere an di waldutu inŋi dambami an d'isiyo ombo ki tarnaape Pak ki Yawudiyagiŋ. Aame gen sanalliyagi k'Isa an di y' tunde, an'de: «A too me ki dehu ay in d'isey ombo tarnaapayin ki Pak te?» ¹³ Man Isa yi d'igibe don sire ti diine sanalliyagi, wo y'an di ruute, y'ede: «Kun'do k'adda geeger, aame gen kun t'ikkimey ti wedusu yi t'eezo ahu ti dingile, kun di y' daanoy ¹⁴ bini adda boy wede y'a t'etty. Wo kun t'iidey man, a wede boy kun i di

rootoy, kun d'eesoy: «Wede dooyisadey yi ki tonduyo, too te biino ere y'a ooma ombo tarnaapayin ki Pak ti sanalliyagi te?» ¹⁵ Wo yon biino y'un di-kizey, tod'te dildil t'awwa t'ekki bakatú, suldi pay adda okkime beehiye. Gen a ume genno kun in d'isoy ombo te.» ¹⁶ Man kane sanalliyagi an d'ingile, an iide'ŋ adda geeger, suldi an di'n uuney pay aakede Isa y'an ruute, inkinno ombo tarnaape ki Pak an t'ize.

¹⁷ A peedo t'a t'iire man, Isa y'a iina ti sanalliyagi kane koomat makumu sire gen me. ¹⁸ Kane an di guune ombo, wo aame an ombo gen Isa y'a ruute, y'ede: «Derec inkinno wo n'un di rooto: Wede soo ti diinagan ay ombo kan soo en, y'a ni t'ela bey don k'olmidayó*.» ¹⁹ Kane sanalliyagi an t'ize sommagi dondon, wo an di y'iise tondiso, wede son yi d'eesiyo: «Nuuno ko, nuuno ko?» ²⁰ Yon y'an di'n gime onaman, y'ede: «Yon wede soo ti diine kune don koomat makumu sire enno, wede ay agisa beezey kan soo adda k'ooko. ²¹ Derec, nun wede an n'ehe aa ulo wede en n'a t'inda, gen a-t'etta a ono don an riine ti kaaga adda mattup ki Raa a tukki nuuno‡. Wo de dabar a yode wede i ni t'ela bey don k'olmidayó, nun wede an n'ehe aa ulo wede en me! Yode gen, an ki y'ehe adda duniya ye ton bee!»

*Ombo ti sobo i kaza tudde ti puuzo
k'Almasi
(Matiye 26.26-29; Lik 22.15-20; 1 Korent
11.23-26)*

²² Aame an ombo gen, Isa y'a t'umbe mappa, y'a ruute koduwo a Raa kono k'ombo gette, man y'a burke, y'an d'ele sanalliyagi wo y'a ruute, y'ede: «Ooho kun soodo, ette tuddó.» ²³ San y'a t'umbe kop ti sobo adda, y'a ruute koduwo a Raa kono sobo gette, man y'an d'ele, wede son yi guume guume, ²⁴ wo y'an di ruute, y'ede: «Ette puuzadó, puuzo ki taasuwa ere Raa y'a ketta ti duwo‡, to t'oba ki don baadan. ²⁵ Derec inkinno wo n'un di rooto: N'a t'iibe ti anki, ki daana ni ki

‡ 14:7 14.7 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 15.11.

* 14:18 14.18 Kun wollo adda mattup ki Soom 41.10.

† 14:21 14.21 Kun wollo adda mattup ki Soom 22.2-19

‡ 14:24 14.24 Kun wollo adda mattup ki Egzod 24.8 wo Zeremi 31.31-34.

§ 14:12 14.12 Kun wollo adda mattup ki Egzod 12.3-5.

siba ye baa toote k'in̄ni biñ, bini onniyo ere ni siba sey geñ toote wede aware k'in̄ni biñ a Moziko Raa.» ²⁶ Aame an t'iimi an aa t'iibe mañ, an d'ûure ôrdari tarnaape ki Pak, sañ an t'udde an d'ingile k'ekki makkolo k'Inda k'Olibiye.

Rootiyo k'Isa a urzi koogirayí
(*Matiye 26.30-35; Lik 22.33-34; Zan 13.37-38*)

²⁷ Mañ Isa y'an di ruute a sanalliyagí, y'ede: «Kune pay kun di n' kiigira a munda wede aana geñ me, kono ono eñ an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de:

“Wede k'elso n'a yi t'ida, wo torđo dambami a-teepaŞ.”»

²⁸ Isa y'a ruute sey, y'ede: «Wo de sañ Raa yi ti n' bilda mañ, n'un d'ooguma kun di n' t'ooney a siido Galile.» ²⁹ Mañ Piyer yi di ruute, y'ede: «Aame doñ pay an ki giigira a munda wede aana toñ, nuñ ni ki kiigira ye.» ³⁰ Isa yi di ruute, y'ede: «Derec in̄kino wo n'a di rooto: An̄ki a diddo ettiyo batum, ki poone uzu y'a ôola bizí sire geñ, kee k'a roota ki ki n' suune ye, suune ye tañ ađo.» ³¹ Wo de Piyer yi kodđime, y'ede: «Ato, ni ki kiigira ye, aame ise k'unto toñ n'a t'inda ti kee!» Wo kane doñ soo toñ an a-ti ruute in̄kino kay.

Isa yon̄ a Zesimaane
(*Matiye 26.36-46; Lik 22.40-46*)

³² Sañ Isa ti sanalliyagí an d'iiney a ume sundí Zesimaane, wo y'an di ruute, y'ede: «Kun ti koono kino, kooore n'ette n'a tondey Raa geñ me.» ³³ Mañ ti yode y'a-wiike Piyer, Zak wo Zan. Aame geñ orgiso t'a yi ziida wo ulbí i-d'oodfiyo baadañ. ³⁴ Yo y'an di ruute, y'ede: «Nuñ eñ sommagi dondoñ aa n'a t'inda, kun ti koono kino wo kun di lekko zeere.»

³⁵ Wo yo y'a-lidde dokki boolon̄ ti kane me, mañ y'a t'uttile zumayí a siido, y'a iise tonđiyo Raa kono ise kotto mañ dabar gette yi di ti ledde ti tuddí me. ³⁶ Adda tonđiyadí y'ede: «Abba, i-kaza Meegó, sulđi pay a kee i-k'oone ye, ise mañ kop ki dabar ette k'o ti ledde ti tuddó me. Wo

too mañ pay geñ a ki t'ise aa nuñ ni dehu ye, wo a t'ise aa kee ki dehu.»

³⁷ Sañ y'a-gime ki tukki sanalliyagi doñ ađo geñno, wo yi'n uuna an udige. Mañ Isa y'a t'inne Piyer wo yi di ruute, y'ede: «Simo, kee k'udige! Ki peedo soo toñ ki k'iine ki ki likke zeere ye! ³⁸ Kun lekko zeere wo kun tondo Raa, kono kun ki t'ooro adda naamiya daggiya ye. Wede tudde geñ a elkiyadí yi dehu y'aase munda wede beehiye, wo de tuddí toogatú baata.»

³⁹ Sañ Isa y'a-lidde siidí sey, wo y'a iise tonđiyo Raa in̄kino sey. ⁴⁰ Mañ y'a-gime k'ume sanalliyagi, yi'n uuna an urme, edayañ an ziida moone. Wo munda an i-di roote toñ an ki suune ye.

⁴¹ Mañ k'aduwe Isa y'a-gime ki tukki sanalliyagi wo y'an di ruute, y'ede: «Kune kun moone pi, wo kun d'udigo baa! An̄keñ peedo t'iide, sulđi pay i t'ize, wo nuñ wede an n'ehe aa ulo wede eñ, an n'ele a bey doñ k'oldiko. ⁴² Kun t'oozo, in engile! Kun wollo, wede i ni t'ela a bey doñ k'olmidayó yi t'udde.»

Seedu k'Isa
(*Matiye 26.47-56; Lik 22.47-53; Zan 18.2-11*)

⁴³ Isa onamí y'a ki ti'n dinge ye botto, a kaamiki Ziidas wede soo ti diine sanalliyagi kane koomat makumu sire geñ, yi-t'udde ti doñ duuru a itadí, a beydañ kasigara ti dalyagi. Kane geñ i'n igibo deero doñ sedeke, doñ suuniyo k'oogoro ti doñ i dokkiyo Yawudiyagi. ⁴⁴ Yo wede y'an di y' t'ela Isa a bey doñ k'olmidayí geñ, y'an di ruuto doñ duuru a munda wede y'aasey kono an di suuney eñ Isa me, y'ede: «Wede kun wulley ni izey puuc a tobbisadí mañ, geñ yode kun di y' soodoy, kun di d'engiloy, kun di boohoy koduwo.» ⁴⁵ Ziidas y'iina mañ, kesiko y'a y' zikke Isa kabbañ wo yi di ruute, y'ede: «Wede dooyisadó!» Mañ yi d'ize puuc a tobbisadí. ⁴⁶ In̄kino mañ kane doñ duuru an d'iiziga tuddí, an di y' ziida.

⁴⁷ Aame geñ wede soo ti diine sanalliyagi y'a t'iidiba kasigaradí, y'a-diikida wede naabo ki mozigo goole doñ sedeke,

kuudí a díkke. ⁴⁸ Wo Isa y'a t'ihina bizí, y'an di ruute, y'ede: «De ki moo me kun d'ettiyo seeduzó wo tuddugun kun t'ikkimo ti kasigaryagi wo ti dalyagi, aa nuñ wede k'oogire me? ⁴⁹ Para man nuñ miñ daayum ti kune, ni dooyiso a booro Boy Raa wo kun gi di n' ziiḍa ye. Wo de sulḍi geñ a iina kono a-t'ette a ono ḍoñ an riine ti kaaga adda mattup ki Raa.»

⁵⁰ Man kane sanalliyagi pay an di y'iili, an t'umbe. ⁵¹ Wo i d'ede obulsi yi-daaniya Isa, y'a diibo miñ parde ḍaññalañ a tuddí me. Duwo an dehu an di y' seeda, ⁵² wo de y'an di buuye pardayí a beezan, y'a t'umbe bontilin.

Isa a ḍaana deero booro Yawudiyagi
(*Matiye 26.57-68; Lik 22.54-55,63-71; Zan 18.12-18*)

⁵³ Isa an di t'iide k'adda boy mozigo goole ḍoñ sedefe, a ume wede kane deero ḍoñ sedefe, ḍoñ i dokkiyo Yawudiyagi ti ḍoñ suuniyo k'oogoro an t'ugiye pay. ⁵⁴ Wo Piyer yi di y' daaniya Isa ti dokki, bini y'a iiney boy ki mozigo goole ḍoñ sedefe, man yi-t'iide y'a-guune a booro ti ḍoñ naabo, an di kookiyo uwwu.

⁵⁵ Kane deero booro Yawudiyagi pay ti deero ḍoñ sedefe, an di dehu tu wede a roote ono a tukk'Isa kono booro t'a yi seeda ki t'owwadi, miñ umbo an k'ooniyo ye. ⁵⁶ ḍoñ baadan an iide'ñ an di ruutite ono butte a tukki yode, wo de onaman aa ki t'ettiyo kan soo ye. ⁵⁷ Man ḍoñ miibi an t'iiziga an di ruute ono butte a tukki yode, an'de: ⁵⁸ «Ay y'illiga yi ruute, Boy Raa wede ḍuwo an iiziga eñ y'a kossita, wo adda k'onniyo aḍo y'a y'ooziga a k'isa boy wede i k'iiziga ḍuwo ye.» ⁵⁹ Wo t'urzi k'ono geñno ton onaman aa ki t'ettiyo kan soo ye.

⁶⁰ Injino man mozigo goole ḍoñ sedefe y'a t'iiziga a ḍaana ḍoñ i t'ugiye, wo y'a tunde Isa, y'ede: «Ono ḍuwo an rootiyo a tukki kee eñ, kee ki ki roote munda ye ko?» ⁶¹ Wo yo Isa yi d'annugu ḍeḍḍek, y'an ki rootiyo munda ye. Man mozigo goole ḍoñ sedefe y'a yi tunde sey, y'ede: «Kee Almasi Raa yi biire, wo Ulo ki Raa

wede ḍuwo an di tamma ko?» ⁶² Isa yi di'n gime onami, y'ede: «Eyye nuuno, wo kun di n' wolla nuñ wede an n'ehe aa ulo wede eñ, n'a-kooney a ammade Raa toogadi t'a jiiire pay, wo kun di n' wolla n'a-kimo ekki dondari a kandaane*.»

⁶³ Injino man mozigo goole ḍoñ sedefe yi-ti gulkuwe, kallagi y'a zittite, wo y'a ruute, y'ede: «In ki dehe wenda ti doolo wede illiga y'in ki roote sey ye baa! ⁶⁴ Kun illiga ti kuudugun yi gilḍe suma Raa te. Kune elkiyagun moo me?» Man kane pay geñ an di ruute, an'de: «Booro ti y' ziiḍa, munda wede yon y'ize eñ i-iide ki t'owwo.» ⁶⁵ ḍoñ ongo ti diinayan an d'iise padḍita lee a tuddí. Edayí an i-t'ippe, an di gohiso kutuba wo an d'eesiyo: «Kee nebi man, ki y'unto wede i k'ize me!» Man kane asigiryagi an di y' battisa.

Piyer y'a kiigira Isa

(*Matiye 26.69-75; Lik 22.56-62; Zan 18.17,25-27*)

⁶⁶ Aame Piyer yon ti ḍandi a booro ki paate geñ, ere soo ti diine ḍoñ naabo mozigo goole ḍoñ sedefe ti-t'udḍo. ⁶⁷ Tode gette Piyer t'a yi wulle yi kookiyo uwwu, ti ti y' wulle ti ti y' ḍinge man, ti di ruute, t'ede: «Kee ton ti Isa wede ti geeger Nazaret, kune soo.» ⁶⁸ Wo Piyer y'a yi giigira, y'a ruute, y'ede: «Kon munda wede mi rootiyo geñ ni ki y' suune ye, wo itadi ton ni ki ti suune ye!» Man ti booro boy y'a t'iiziga, y'a t'iide biza bumbu. Aame geñ uzu y'a iise m'olo. ⁶⁹ Wo to ere naabo gette t'a yi wulle sey, t'an d'iise rootiyo a kane ḍoñ a sirpatú, t'ede: «Yon wedusu eñ ti diine kane sanalliyagi k'Isa.» ⁷⁰ Wo Piyer y'a yi giigira sey. Tan boolon man kane ḍoñ a sirpadi geñ an i di ruute sey, an'de: «Ki kotto kee wede soo ti diine kane sanalliyagi k'Isa, kono kee ton ti siido Galile.» ⁷¹ Injino man Piyer y'a-ti niime tuddí, y'ede: «Wede kun rootiyo eñ ni ki y' suune ye! Para man ono ḍoñ ni rootiyo eñ derec ye man, a gollado!»

⁷² Wo a kaamiki uzu y'a iile ki sirwe. Aame geñ Piyer y'a ilke a ono ḍoñ Isa yiruute, y'ede: «Ki poone uzu y'a ola bizí

* **14:62** 14.62 Kun wollo adda mattup ki Soom 110.1 wo Daniyel 7.13.

sire geŋ, k'a roota ki ki n' suune ye, suune ye taŋ afo.» Injino maŋ y'a iise moolo.

15

Isa a daana Pilat
(*Matiye 27.1-2,11-26; Lik 23.1-5,13-25; Zan 18.28-19.16*)

¹ A biza soohe maŋ, kane deero booro Yawudiyagi pay, deero doŋ sedefe, doŋ i dokkiyo Yawudiyagi ti doŋ suuniyo k'oogoro, an t'ugiyee an di ruute onamaŋ kaŋ soo. Maŋ Isa an ti y' gittite, tiŋ geŋ an di t'iide, an i di y'ele a bey Pilat, yoŋ Romen goole siido. ² Pilat y'a yi tunde, y'ede: «Kee mozigo Yawudiyagi ko?» Isa yi di'n gime onami, y'ede: «Geŋ aa ki rootiyo.»

³ Kane deero doŋ sedefe geŋ, wede tuuku toŋ yi rootiyo ono a eedi eedi. ⁴ Maŋ Pilat y'a yi tunde sey, y'ede: «Kee ki ki roote munda ye ko? Ki k'ollige ko ono doŋ pay an rootiyo a tukki kee eŋ me?» ⁵ Wo de Isa yi d'annugu deddek. Pilat yi wulle injino maŋ, y'a ziida giggiri.

Booro k'Isa ki towwadi

⁶ Aa daayum Pilat yi d'isiyo a tarnaape Pak maŋ, y'an d'adfiya t'adda dangay wedusu soo wede doŋ duuru an dehu. ⁷ Wo aame geŋ adda dangay, i d'ede wede soo sundi Barabas ti doŋ doolo kaŋ soo an an t'elite ono a duwo an d'iiziga deyyiso ki tukki Romen. Kane an'ni zidde kono aame an iiziga deyyiso geŋ an t'iide wedusu. ⁸ Injino doŋ duuru an t'iide di Pilat wo an di y' tunde, y'an d'ise munda wede aa daayum yi d'isiyo. ⁹ Maŋ Pilat y'an di ruute, y'ede: «Kun dehu miŋ n'un t'adfo mozigo Yawudiyagi ko?»

¹⁰ Pilat yi rootiyo injino kono yi suune, kane deero doŋ sedefe Isa an i y'ele beezí kono an kolbiso ti yode. ¹¹ Wo de kane deero doŋ sedefe an an t'elite ono a doŋ duuru an d'iyye an di roote Pilat y'an t'adde Barabas. ¹² Injino maŋ Pilat y'a tunde doŋ duuru sey, y'ede: «De wede kun yi waaku mozigo Yawudiyagi geŋ, kun dehu ni-d'ise mummino me?»

* **15:15** 15.15 Marpa: Marpa guzuzu ki doŋ Romen, an ikkimo ki golmodo buru, an a-t'elito maldali a booha.
† **15:17** 15.17 Kalle wede goole teeze: I-kaza kalle moziko. ‡ **15:17** 15.17 Kadumul k'ahimagi: I-kaza kadumul moziko.

¹³ Wo kane an d'iise dollite, an'de: «Ki ti y' taako ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadi kaŋ tontilko!» ¹⁴ Maŋ Pilat y'an di ruute, y'ede: «De munda ulsu miŋ y'ize moo me?» Wo de kane an di dollite baadan ki baadan, an'de: «Ki ti y' taako ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadi kaŋ tontilko!» ¹⁵ Kono adde doŋ duuru a t'asse geŋ, Pilat y'an di y'udde Barabas me, wo y'an di ruute a asigiryagi Isa an ti y' girpipe ti marpa*. Saŋ y'an di y'ele an ti y' taakey ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadi kaŋ tontilko.

Isa asigiryagi an y'okko maade
(*Matiye 27.27-31; Zan 19.2-3*)

¹⁶ Injino maŋ kane asigiryagi an di t'iide Isa k'adda boy ki goole siido, wo eebaŋ asigiryagi ti doolo toŋ baadan an a-ti'n wiiko pay. ¹⁷ An d'umbe kalle wede goole teeze† an i di t'usse, wo an di gini kadumul k'ahimagi‡ an i-t'usse eedi. ¹⁸ Maŋ an i d'iise isiyo toose, an tettiso beezan, an d'eesiyo: «Toosada mozigo Yawudiyagi no! Toosada mozigo Yawudiyagi no!» ¹⁹ An di y'oggiso a eedi ti koyile, an di padfita lee a tuddi, wo an di dikkiyo, an d'ottilso a daanadi.

²⁰ Aame an ti y'ukke maade maŋ, kalle wede goole teeze an t'iidiba wo an i di t'usse kallagi. Maŋ Isa an ti y' dukke, an di t'ette kono an ti y' taakey ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadi kaŋ tontilko.

Taakiya k'Isa ekk'undumu
(*Matiye 27.33-44; Lik 23.36-43; Zan 19.16-24*)

²¹ A adfiyadan ti geeger, an a-t'ikkima ti wede soo injino y'aahiya doome, yoŋ ti geeger Sireŋ, sundi Simo. Yoŋ geŋ meek' Alegzandire ti Ripis. Asigiryagi an di y'ize ki toogo y'a t'umbe undumu taakiya k'Isa. ²² Wo an di t'iide Isa k'ume wede sundi Golgota, i-kaza ume aa osse k'eego. ²³ A ume geŋ, a Isa an i d'eele toote k'inŋi biŋ kalsiya ti dunnu sundi mirr, miŋ y'a-tuuge ki sofo me. ²⁴ Kane asigiryagi an ti y' tiike ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadi kaŋ tontilko, wo kallagi an di

dikkida t'urzi k'arbu tel tel muntelliyo, a wede tuuku i t'ooriyo yi t'ambu t'ambuŒ.

²⁵ Isa an ti y' tiike ekk'undumu geŒ, a peedo t'ize k'aadumu mesuwe. ²⁶ Ekk'undumu an tiike pakirte eego wo an a-ti riije, an'de: «Yon mozigo Yawudiyagi.» GeŒ munda wede i-d'iide untadí. ²⁷ Wo a sirpadí an a-tiike doŒ k'oogire sire, soŒ t'undumzí a kese k'ammidadí, wo wede soŒ t'undumzí a kese geeladí. [²⁸ GeŒ a-t'iide a ono doŒ an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Yon an ti yi gize ti doŒ k'oldiko*.»]

²⁹ DoŒ adđiya tiŒ geŒŒo, an di y' kaldita wo an deŒilso eedan, wo an d'eesiyo: «Eeyu, kee wede k'ede Boy Raa k'a kossita wo adda k'onniyo afo k'a y'ooziga geŒ, ³⁰ k'utto tuddá batum wo t'ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadí kaŒ tontilko, ki ti deegi!» ³¹ Kane deero doŒ sedefe ti doŒ suuniyo k'oogoro toŒ an di y'okko maade kay, wo an di rootiyto ti tuddaŒ, an'de: «Yon doŒ doolo y'an di'n utte miŒ, yi k'aane tuddí batum yi ki t'utte ye! ³² Yon Almasi Raa yi biire, wo mozigo ki doŒ k'Izirayel kotto maŒ, aŒkenŒo t'ekk'undumu geŒ yi ti deegi! Ay wulla yi ti d'iiga maŒ, kaye ay zaapa addey a yode.» Kane doŒ an tiike a sirpadí toŒ, an di y' kaldita iŒkino kay.

Unto k'Isa

(Matiye 27.45-56; Lik 23.44-49; ZaŒ 19.28-30)

³³ T'ume peedo t'ize diine geŒ, adda siido pay ume a t'ize zimolo dil a likke bini eesiyo peedo lohe. ³⁴ A eesiyo peedo lohe maŒ, Isa y'a idili ti golla awwa, y'ede: «Eli, Eli, lama sabaktani.» GeŒ i-kaza: «Raa ki nuŒ, Raa ki nuŒ, moo me ki ni giigira me†?» ³⁵ DoŒ ongo ti diine doŒ i lekkiyo aŒgeŒŒo geŒ an d'illiga wo an di ruute, an'de: «Kun ollo kay, yi waaku nebi Eli.» ³⁶ Wede soo ti diinayaŒ y'a ukke yi d'umbe sooso, yi di zulpe adda toote suddo k'inŒi k'inda biŒ, maŒ yi-t'ele a biza koyile, yi-t'usse bize k'Isa y'a suuye, wo y'a ruute, y'ede: «Kun dello, in gi di

wolla do Elizi wenda yi etto, yi ti y' deega maŒ.» ³⁷ Wo de Isa y'a idili ti golla awwa, maŒ y'a-t'ihe. ³⁸ Aame geŒ alboy wede i dikke adde Boy Raa soŒ k'adda soŒ ki paate geŒ, a t'ihina tar t'awwa a ti d'iige les. ³⁹ Goole k'asigiryagi meeda ki Romen yi t'ihira dfaana k'Isa, yi wulle untadí te, maŒ y'a ruute, y'ede: «Wede eŒ Ulo Raa ki kotto!»

⁴⁰ A ume geŒ i d'ede erayi toŒ ede, kane an t'ihirte ti dokki an di wolliyo munda wede isiyo. Ti diinayaŒ i d'ede Mariyam ere ti siido Magdalla, Mariyam mekki Zak wede ŒeŒku ti Zoz, wo soo te Salome. ⁴¹ Kane erayi geŒ an daaniya Isa wo an i di naabiya aame yon a siido Galile. An di gili ti yode ki Zeruzalem, wo erayi ti doolo toŒ baadaŒ an iido ti kane me.

Eliyo nuune k'Isa adda muuzo

(Matiye 27.57-61; Lik 23.50-56; ZaŒ 19.38-42)

⁴² Suldí geŒ ize onniyo jima, d'uwu an okkime tuddaŒ kono onniyo ere ki puukiyo Yawudiyagi ti t'eesa. A peedo t'ette k'ooriyo maŒ, ⁴³ wede soo ti geeger k'Arimate sundí Yusup y'a iina. Yode toŒ maŒ wede goole ti diine doŒ deero booro Yawudiyagi, wo yi zaapu elkisadí a ettiyo Moziko Raa kay. Y'a iibe edayí, y'a uuney Pilat, y'a tunde nuune k'Isa kono y'a t'ottiba. ⁴⁴ Aame Pilat y'illiga Isa y'inda baa maŒ, y'a ziida giggirí. IŒkino y'a wiike goole k'asigiryagi meeda, y'a yi tunde, y'ede: «Isa y'inda ti kaagine ko?» ⁴⁵ Aame goole k'asigiryagi meeda yi-ti ruute maŒ, yi d'iili urzi a Yusup y'a t'ambe nuune k'Isa me. ⁴⁶ Yusup yi d'iwila sotor tuwarwa, nuune'Œ y'a ti y' d'iige t'ekki undumu wede zaapu t'ekki bakadí kaŒ tontilko me. Wo y'a Œilpe ti sotor gettiyo, yi-t'ele adda muuzo, tod'te aa urmi an ittiba mukkolo. MaŒ y'a-ti d'ŒŒkile a biza muuzo zumbulu yeepiyo.

⁴⁷ Aame geŒ Mariyam ere ti siido Magdalla wo Mariyam mekki Zoz, kane geŒ an di wolliyo ume an ele nuune k'Isa me.

§ 15:24 15.24 Kun wollo adda mattup ki Soom 22.19.

† 15:34 15.34 Kun wollo adda mattup ki Soom 22.2.

* 15:28 15.28 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 53.12.

16

Baldfiya k'Isa

(Matiye 28.1-8; Lik 24.1-11; Zan 20.1)

¹ Onniyo ere ki puukiyo Yawudiyagi i t'ingile. Aame geŋ Mariyam ere ti siido Magdalla, Mariyam mekki Zak, wo soo te Salome an t'iide, an d'iwilo egey doŋ eediyadaŋ unse kono an i-t'assigeŋ tukk'Isa. ² Ti soohe a onniyo dumas, peedo ti-gilo maŋ, an d'ingile ki biza muuzo. ³ Wo a urzi an di rootiyto ti tudanaŋ, an'de: «De zumbulu a biza muuzo geŋ in ti y' doŋkiley wee wee?» ⁴ Wo an iiney maŋ, an wolleŋ zumbulu goole an a t'ippe a biza muuzo geŋ doŋkilso a kese.

⁵ Kane an t'iide k'adda muuzo, wo an wolleŋ obulso ti kalle tuware yi-guune a kese k'ammade. Aame geŋ kane orgiso t'anni ziida baadaŋ. ⁶ Wo de wede geŋ y'an di ruute, y'ede: «Kun orgide ye. Ni suune kun dehu Isa wede ti geeger Nazaret, wede an ti y' tiike ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadi kaŋ tontilko me. Yoŋ geŋ Raa yi ti y' bilde, yoŋ a enno ye. Enno kun wollo ume an ziipe nuunayi me. ⁷ Ankeŋ kun'do, kun an ti kazoy a sanalliyagi wo a Piyer pay, kun d'eesoy: "Yoŋ y'unni delliyo a siido Galile. A ume geŋ kun di y' wolley, aakede y'un di ruute."»

⁸ Inkino maŋ t'adda muuzo an t'udde, an di nonjirso burbur eedaŋ a digge, an t'umbe dokki. Wo munda a wenda soo toŋ an i-ki ruute ye kono orgiso t'anni ziida.

Isa yi kaza tuddi a Mariyam ere ti siido Magdalla

[⁹ Onniyo dumas ti soohe walak Isa yi bilde maŋ, ki poone y'a gize tuddi a Mariyam ti siido Magdalla, tode ere yi d'ilmo siitandani sarat t'ettu. ¹⁰ Tode gette t'an d'iide rabila a doŋ i likke ti yode, kane an t'ize sommagi dondoŋ an isiyo molo. ¹¹ Wo aame an illiga t'an ruute Isa yoŋ zeere ti yi wullo toŋ, onamtu an ki d'umbe ye.

Isa y'an kaza tuddi a sanalliyagi sire

¹² Saŋ maŋ Isa y'an ti gize tuddi t'urzi doolo, aame geŋ an d'ikkima ti sanalliyagi kane sire an ambe k'adda k'ille ti paate.

¹³ Kane sanalliyagi sire geŋ an di-gime ki Zeruzalem, an an t'iide taaya a doŋ ongo, wo toŋ maŋ onamaŋ an ki d'umbe ye pay.

Isa y'an kaza tuddi a sanalliyagi kane koomat makumu soo

¹⁴ Saŋ maŋ Isa y'an di gize tuddi a sanalliyagi kane koomat makumu soo, an ti guune ombo. Aame geŋ y'an di'n iise aapudu, y'ede: «Zaapu k'addugun a nun umbo, biza k'ulbugun zakidi, kono doŋ an ni wulle ni bilde an un kaza toŋ, kun k'ambu onamaŋ ye!»

¹⁵ Maŋ y'an di ruute, y'ede: «Kun'do k'adda duniya pay, kun an kazitoy Rabila Majjaanawa a duwo pay. ¹⁶ Wede yi ziipa addi a Isa wo an ti y' zuyya batem maŋ, Raa y'a y'utta. Wo de wede yi ki ziipa addi a Isa ye maŋ, booro Raa t'a yi seeda. ¹⁷ Doŋ i zaapa addaŋ a nun geŋ, enno suldi k'armika an d'isa a kiza toogo Raa ti kane me: an di limmita siitandani ti sundo, an d'orba t'ono doŋ doolo. ¹⁸ An sedda mimbayi ti beydaŋ, an sifa inda k'unto toŋ, munda soo toŋ i ki'n isa ye. An di zaapa bezaŋ a tukki doŋ k'eeni, wo kane geŋ an t'oona bee.»

Engilso k'Isa k'awwa ki kandaane

¹⁹ Aame Galmeega Isa y'an ti ruute inkino maŋ, Raa y'a y'umbe k'awwa ki kandaane, y'a-guune a ammade Raa. ²⁰ Wo kane sanalliyagi an di tiipe k'adda duniya pay kazita Rabila Majjaanawa. Wo Galmeega ti kane, y'an di'n noogiyo ti suldi k'armika, i-kaza onamaŋ geŋ d'erec.]

Rabila Majjaanawa k'Isa Lik yi riine

Enj urzi k'ono don kun t'oone adda mattup ettiyo

Ette Rabila Majjaanawa k'Isa, Lik yi riine. Lik genj yonj wede daawiya. Yonj ti diine donj zina k'Isa ye, wo yi turguwe tanj baadanj ti Pool wede zina k'Isa me. Yonj yi likke ti kane donj izire a ita k'Isa kono y'anni tondite mummino Isa yi likke a siido me. Mattup ette yi riine a wede soo sundi Teyopil. Ti diine kane donj pay i riinite mattupiyagi k'ono Raa genj, Lik siidi Yawudusu ye me.

Adda mattup ette Lik yi ruute mummino Isa an y'ehe wo ti naabo ere y'ize a siido, aakede: dooyiso ere yi duuye duwo, urzi k'untadi wo baldiyadi ti diine donj unto. Isa yi kazita ono Raa a duwo ti toogo, y'an d'eliyo beeko a donj k'eeni, yi lommitte siitanfani wo yi d'isiyo suldi k'armika baadanj.

Kane Yawudiyagi an delliyo mozigo wede etto y'an di'n utta. Yonj genj Wede k'Uttiyo Raa y'a t'igibo, aa nebiyagi an ruute ti kaaga adda mattup ki Raa. Raa genj yi suune Wede k'Uttiyo umbo manj, kine duwo pay enj in digge. Injino y'a t'igibo Uli soo danjal, kono y'a utta donj i ziipe addan a yode adda siidiyagi pay. Ulo genj, yonj Isa Almasi.

Toose ki Lik

¹⁻² Teyopil mee'ki nunj, donj ongo an wulle t'edayan suldi donj Raa y'ize t'ume k'eesiyo a diinayinj me. Sanj kane an t'ize donj kazita k'ono wo an in t'iide taaya a suldi genj me, manj donj baadanj ti diinayinj an d'iise raaniya ki taaya gettiyo. ³ Wo aame ni zidde ita mekk'ono a suldi donj pay ize t'ume k'eesiyo genno manj, Teyopil nunj tonj o d'ize unse n'a di raane a kee ita ki suldi genj, sonj k'ita bakadi bakadi. ⁴ Nunj n'a raaniya kono k'a suune

beehiye, dooyiso ere an ki duuye gette tod'te d'erec.

Urzi wede an di t'eha Zan Batis

⁵ A ozzinagi donj Erod yonj mozigo ki siido Ziide, i d'ede wede sedefeke sundi Zakari, yonj genj ti diine donj sedefeke donj k'Abbiya*. Wo to eddi sundutu Elizabet, ti ita k'inni k'Aronj mozigo goole donj sedefeke. ⁶ Kane genj sirwanj pay ki diine a daana Raa, an ollige onami wo an sooru a urzi wede pay k'oogoro ki Galmeega Raa, duwo an an ki zaapu ono a eedan ye. ⁷ Wo kane ulo an k'ede ye kono Elizabet tod'te karta, kane sirwanj pay an ti guulike.

⁸ Onniyo soo Zakari y'a t'iide k'adda Boy Raa isiyo naabo ki sedefeke, kono iina a kaabadan an d'ise. ⁹ A urzi k'oogoro, kane donj sedefeke an t'ize teltel muntelliyo manj, i-t'iire a yode a ogge suldi koddiyo eediyadan unse† adda Boy Galmeega Raa wede k'adda me. ¹⁰ A peedo ere an d'oggiyo suldi koddiyo eediyadan unse, kane donj duuru pay ti paate an tondiyoo Raa. ¹¹ A kaamiki, maaleeka ki Galmeega Raa y'a iide tukki Zakari, wo y'a t'ihira a kese k'ammade ki munda aa sandup an d'oggiyo suldi koddiyo eediyadan unse. ¹² Aame Zakari yi y' wulle manj, eedi t'a digge wo orgiso t'a yi ziida. ¹³ Wo de maaleeka yi di ruute, y'ede: «Zakari kee k'orgide ye, kono tondiyada a Raa gette, yonj y'illiga. Edda Elizabet t'a t'eha ulo, wo ki di-zaapa sundi Zan. ¹⁴ Kee adda a ona t'unjuwo kono yode, wo donj baadan ulban an d'isa unse a ehiyadi te. ¹⁵ Yonj y'a t'isa wede goole a daana Galmeega Raa, toote k'inni binj yi ki siba ye, ise toote ti doolo wede i-d'ede orme tonj manj‡. Yonj t'adda k'adde meedi genj minj, addi onniyo t'Unde Kamilen. ¹⁶ Donj k'Izirayel baadan y'a ti'n kimo ki tukki Galmeega Raazan§. ¹⁷ Ettiyadi y'etto yonj wede zina Raa, ti toogo k'Unde Kamilen ere i-dokkiyo nebi Eli. Injino manj maawi ti innizan y'a ti'n sella an di t'okkiya, wo donj i k'ollige ono ye tonj y'a ti'n kimo a suuniyo k'ono ere ki donj ki diine,

* **1:5** 1.5 Kun wollo adda mattup ki 1 Koronik 24.7. † **1:9** 1.9 Kun wollo adda mattup ki Egzod 30.7-8. ‡ **1:15** 1.15 Kun wollo adda mattup ki Nombire 6.3. § **1:16** 1.16 Kun wollo adda mattup ki Malasi 2.6.

kono y'an isa donj i t'ikkima tuddan a Galmeega*.»¹⁸ Zakari yi di ruute a maaleeka, y'ede: «De kanj mummino n'a suuna ono genj derec me? Derec, nuñ ni t'ize gôole wo eddó tonj ozzinagutú îide, ti ki t'ehe ye.»¹⁹ Manj maaleeka yi di'n gime onamí, y'ede: «Enj nuñ maaleeka Gabiriyel wede ôhire a ðaana Raa ni di naabiya, yi n'igibo n'a-d'iido ti rabila majjaanawa kono n'a-di kize.»²⁰ Wo kee onamó ki k'umbe ye, injkino manj bizá a di t'ippa ki rootiyo umbo bini onniyo ere suldí pay genj a-t'etta. Eyye, ono donj ni ruute genj a t'isa aame onniyo t'îida manj.»

²¹ Aame genj kane donj duuru an delliyo Zakari, wo an ziidfa giggiranj kono t'adda Boy Raa wede k'adda genj yi ki t'adfiya kesiko ye. ²² Aame yi t'ud'fo kotto manj, yi k'aaniya rootiyo ye a donj duuru genj me. Wo kane an di zuune yonj i-iido munda aa suniye adda Boy Raa wede k'adda genj me, y'an ooyisito dugiyko ðanjal wo bizí ki rootiyo umbo.

²³ Aame Zakari y'a ti ðinge onniytagi donj ki naabadí adda Boy Raa manj, y'a aahe boozí. ²⁴ Bini manj eddí Elizabet ti t'umbe adde, tere paat genj t'ombife tud-dutú. Wo tod' t'a ruute t'adda k'addutú, t'ede: ²⁵ «Enño munda wede Galmeega Raa y'ize a tukki nuñ te: Nuñ te sukiyagi a ðaana donzó me, kono o k'ede ulo ye. Wo ankenj y'a dihe y'o di booye sukiyagó a ðaana ðuwo pay.»

Urzi wede an di t'eha Isa

²⁶ Elizabet mahiwatú îide tere zoot manj, Raa y'a igibe maaleeka Gabiriyel k'adda geeger soo ki siido Galile sundutú Nazaret. ²⁷ Yi y'igibe ki tukk'uto konso, tod' t'ibire ulo obulsu sundí Yusup, yonj genj ti biza bumbu Dawut. Wo to uto konso gette sundutú Mariyam. ²⁸ Maaleeka yi-t'îide di tode, y'a t'uuney wo yi di ruute, y'ede: «Konj ulbí i iso unje, konj ere Raa yi ize beeko, Galmeega Raa yonj ti konj.» ²⁹ A onamí genj ettú a digge, ti d'elkiso t'adda k'addutú wo t'ede: «Toose kino ettin i-kaza moo me?» ³⁰ Injkino manj maaleeka yi di ruute, y'ede: «Mariyam konj m'orgiðe ye, kono konj m'uune beeko

ti Raa. ³¹ Konj m'ollo koduwo, m'a seedfa mahuwe, m'a t'eha ulo wo mi di zaapa sundí Isa. ³² Yonj genj y'a t'isa wede goole, an di y' waaka Ulo ki Raa goole a jiiire pay. Galmeega Raa yi di t'ela kaakido moziko ere ki mugiyí Dawut, ³³ wo y'a lekka a moziko ki daayum a tukki donj k'izirayel, wo mozikadí ti ki ðanga ye.» ³⁴ Mariyam ti di ruute maaleeka, t'ede: «Genj aasa mummino, kono nuñ ti kule kanj soo tonj ay k'ikkima ye me?» ³⁵ Maaleeka yi di'n gime onamtú, y'ede: «Unde Kamilenj t'a ðeega eedí, wo toogo ki Raa goole a jiiire pay ti-ki ti'n diiba aa lukkise. Kono kamo ulo wede mi t'eha genj yonj kamilenj, wo sonj an di y' waaka Ulo Raa. ³⁶ Wo m'ollo, Elizabet taasadí tonj ti uune adde ki tere zoot, t'a t'eha ulo a gôolikátú genj me, tode ere an'de karta tonj manj. ³⁷ Derec, munda wede Raa yi k'aane ye umbo.» ³⁸ Injkino manj Mariyam t'a ruute, t'ede: «Nuñ te ere naabo Galmeega Raa, pay genj o t'iso aa kee k'o ruute.» Sanj maaleeka yi-t'îili, y'a ingile.

Mariyam tod' ðan Elizabet

³⁹ Onniyto miibi k'ita manj, Mariyam t'a t'îiziga, t'a ingile ti naariya k'adda geeger ki siido Ziide ere adda diine mongali. ⁴⁰ T'îide'ñ ti t'îide adda boy Zakari wo t'a ruute, t'ede: «Elizabet toosadí.» ⁴¹ Aame Elizabet t'illiga toose ki Mariyam kotto manj, ulo adda k'addutú y'a iise arbu wo tod' Elizabet addutú a ûune t'Unde Kamilenj. ⁴² Tod' t'a idíli ti golla awwa, t'ede: «Konj te Raa yi ti ziipe beeko a jiiire erayi pay, wo ulo wede adda k'addí tonj beeko Raa a eedí. ⁴³ Nuñ te wee te ðoo minj mekki Galmeegó t'a iido wolliyadó me? ⁴⁴ Ki kotto m'ollo, aame n'illiga toose ki konj genj, ulo adda k'addó tonj i-d'ize unje, y'a iise arbu. ⁴⁵ Unjsuwo a tode ere umbe a ono donj iido t'urzi Galmeega Raa, kane genj a-t'etta.»

Ôoro ki Mariyam

⁴⁶ Injkino manj Mariyam t'a ruute, t'ede: «Nuñ t'addó pay n'a t'imme Galmeega. ⁴⁷ Raa yonj Wede k'Uttiyadó, kono k'injkino addó a ûune t'unjsuwo,

* **1:17** 1.17 Kun wollo adda mattup ki Malasi 3.23-24.

⁴⁸ kono y'a dihe y'a zibbe edayí a tukki nuñ ere naabadí ere umbadó ettiyo. Eyye, ti anki wo ki daayum d'uwu pay an di roota kereñ, nuñ te ere ulbutú unse,

⁴⁹ kono Raa toogo a jiire pay, a nuñ te y'o ize suldi donj beehiye a jiire, yonj sundí kamilen.

⁵⁰ Y'isiyo adde koduwo k'eda k'inñi a tukki donj i ottilso me.

⁵¹ Ti toogo ere pay ki beezí, y'aaze suldi donj a jiire, aakede:

Y'a ti'n tiipe kane donj an ede elkiso ere ki koliyo tuddan gette,

⁵² kane mozagi yi ti'n gippirde t'ekki kaakidagan me, wo donj i ki koliyo tuddan ye, yi-ti'n gili t'awwa.

⁵³ Kane donj mosogo yi di'n ûune ti suldi donj majjandani, wo donj bey y'an ilmi daa munda beezan.

⁵⁴ Yo y'a iide noogiyo donj k'Izirayel donj naabadí, wo y'aaze adde koduwo a kane i-ki dunde ye.

⁵⁵ Genno munda wede Raa y'an ruute y'aasa a maawin, a Ibirayim wo a ita k'inñizí ki daayum me.»

⁵⁶ Mariyam t'a likke ti Elizabet suma tere ado, sanj t'a aahe boytú.

Ehiyo Zanj Batis

⁵⁷ Aame Elizabet onniyatú îide k'ehiyo manj, t'a t'ehe ulu. ⁵⁸ Kane donj k'ita waayatú ti taasiyagutú an di zuune Galmeega Raa yi ize adde koduwo a tod'te, wo kane tonj an d'isiyo unsuwo ti tode. ⁵⁹ T'ume an ti y'ehe îide onniyo gessire† manj, kane an t'îide ulu an i di walda ponde wo an i di zaape sundí Zakari aa suma meegí.

⁶⁰ Wo manj meedí t'an di ruute kereñ, t'ede: «Aha, ulu an di y' waaka sundí Zanj.» ⁶¹ Manj kane an i di ruute, an'de: «A biza bumbugunj wede sundí injkinu umbo.»

⁶² Manj an i di ruute a meegí kanj dugiyko, kono an di suune ulo'ñ yi dehu an di y' waake wee wee? ⁶³ Yonj y'a tunde pakirte, manj an i d'ele wo y'a riine: «Sundí te Zanj.» Kane pay genj an

ziifda giggiran. ⁶⁴ A kaamiki bizí a t'ihina, y'a iise ono wo yi tamma Raa. ⁶⁵ Injkinu manj kane donj pay a ita waaya genj orgiso t'anni ziifda, wo adda siido Ziide ere pay adda diine mongali gette, an t'owwo taaya a suldi donj pay ize genj me. ⁶⁶ Kane donj pay illiga suldi donj ize genj, an d'elkiso eego wo an di tondiso tuddan, an'de: «Sanj manj yo ulu enj y'a t'isa moo me?» Injkinu manj ki kotto toogo Galmeega Raa gette ti yode.

Ono donj Raa y'igibo t'urzi Zakari

⁶⁷ Zakari meek'ulu genj addí a ûune ti Unde Kamilen, wo y'a iise rootiyto ki ono donj Raa y'igibo, y'ede: ⁶⁸ «Tamma a Galmeega, yonj Raa ki donj k'Izirayel, kono donjzí genj y'a ukko noogiyadan, yonj y'an udfde.

⁶⁹ Wo a kine y'in d'udfdo Wede k'Uttiyo i-d'ede toogo,

ti biza bumbu ki mozigo Dawut wede naabo Raa.

⁷⁰ Enj onamí donj y'a ruute ti kaaga ti bize nebiyagí donj kamilen:

⁷¹ Yi ruute y'in di'n utta ti bey donj k'aduzin

wo ti bey kane donj pay in olmide.

⁷² Y'aaze adde koduwo a mongidagin, wo i ki dunde ye a taasuwadí ere kamilen yi gitte ti kane gette.

⁷³ Gette nâamiya ere Raa y'a-ti nîime tuddí ti mugiyin Ibirayim,

⁷⁴ y'in di'n adfde ti bey donj k'adu.

Injkinu manj in d'oola urzi in i di naaba daa k'orgiso,

⁷⁵ kono in t'ise donj kamilen wo ki diine a dfaanadí me adda k'onniytagi donj pay ki lekkiyadin gette.

⁷⁶ Wo ulu ki nuñ, kee k'a ozira a dfaana Galmeega kono ki-d'okkima urzizí, genj injkinu k'a t'isa nebi ki Raa goole a jiire pay,

⁷⁷ wo k'an di kiza a donjzí an di suuna yonj y'an utta

t'urzi tambobino k'oldikadan.

⁷⁸ Eyye, Raazinj yonj ôoniyo t'isiyo k'adde koduwo.

† 1:59 1.59 Kun wollo adda mattup ki Lebitik 12.3.

Y'in ti'n tuure ti toore wede iido t'awwa, aakede toore peedo ti koliyo.

⁷⁹ Yo y'a toora a tukki kane donj i lekkiyo adda zimolo wo donj i lekkiyo a biza k'olde, kono y'a dokka zondin a urzi wede ki toose.»

⁸⁰ T'ume genj minj ulo yi d'ohire a urzi tudde wo a urzi k'Unde Raa. Yi lekkiyo adda balda bini a iide onniyo ere tuddi y'an ti gize kereñ a daana donj k'Izirayel.

2

Ehiyo k'Isa

¹ Aame genj mozigo goole ki Romen Ogust* yi d'ize oogoro ki kaza duwo adda siidiyagi pay donj Romenj ge-dokkiyo.

² Ette kaza ere ki poone, tod' t'iise aame Kiriniyus yonj goole ki siido Siiri.

³ Donj pay an t'ette an di-kizo tuddan, wede tuuku tonj yi d'aahiya ki siido k'ehiyadi k'ehiyadi. ⁴ Wo yode Yusup tonj y'a t'iiziga ti geeger Nazaret siido Galile, y'a ingile ki geeger Betilehem siido Ziide, ume wede an d'ehe mozigo Dawut, kono yode Yusup tonj y'udfo t'adda boy wede k'ita k'inñi Dawut. ⁵ Y'a t'iide, an di-kizo kanj soo ti Mariyam ere k'ebirayí te, aame genj tod'te t'adde. ⁶ Koore kane a Betilehem genj onniyatú k'ehiyo a iide, ⁷ t'a t'ehe ulo ki kabbatú me. Ti di mulpite sotor, t'a ti y' duwwe a kulaaye kono ume adda biino torgagi umbo.

Maaleeka ti donj k'elso

⁸ Adda siido gettiyo batum, i d'ede donj k'elso an lekkiyo a balda an boohiyo maaladanj. ⁹ Onniyo soo a didfo manj, maaleeka ki Galmeega Raa y'a d'iide tuddan wo toore Galmeega Raa yi-tooriyo eedan. Injino manj orgiso t'an di'n ziida baadanj. ¹⁰ Wo maaleeka y'an di ruute, y'ede: «Kun orgide ye, kono kun ollo, n'un d'iido n'un di kize rabila majjaanawa aasa unsuwo baadanj a donj pay, tod'te ettiyo: ¹¹ Anki adda didfo ette adda geeger Dawut, an un ehe Wede

k'Uttiyo, yonj Almasi Raa yi biire, yonj Galmeega. ¹² Enño munda wede un kizey kun di y' suuney me: kun t'ooney ulo nenku mulpiyo ti sotor, duwwiyo adda kulaayef.» ¹³ A kaamiki a sirpa maaleeka genj, i d'udfo maaleekiyagi baadanj ti kandaane an tamma Raa, an'de: ¹⁴ «Tamma a Raa t'awwa a kandaane, wo a siido toose t'a koone a donj yi giyye.»

Ettiyo donj k'elso ki Betilehem

¹⁵ Aame maaleekiyagi an iili an ti gime ki kandaane manj, kane donj k'elso an d'iise rootiyto tuddan, an'de: «Injino in t'ette Betilehem, in di wollo munda wede iido, wede Galmeega Raa y'in gize.»

¹⁶ Manj an d'ingile an di naariya. An iiney manj, an di dihite wo an di'n uune Mariyam ti Yusup, wo ulo nenku duwwiyo adda kulaaye me. ¹⁷ Aame ulo an ti y' wulle manj, an d'iise towwo taaya ere maaleeka y'an ruuto kono k'ulo genj me. ¹⁸ Wo donj pay illiga genj an di ziida giggiranj a rabila ere ki donj k'elso gette. ¹⁹ Wo ki tode Mariyam manj, suldi pay genj t'a ti'n buuhe adda k'addutú, wo ti d'elkiso baadanj eego. ²⁰ Sanj manj donj k'elso an di-gime, an di tamma Raa wo an di ruute koduwo a yode a suldi donj pay an illiga wo an wulle, kono suldi pay genj a-t'iide aakede maaleeka y'an ruute.

Zaapu suma a Isa

²¹ T'ume an ti y'ehe iide onniyo gessire manj, ulo an i-di wilda ponde, wo yonj an i-di ziipe sundi Isa aa maaleeka y'a ruute, ti poone meedi t'a seeda mahuwe botto.

Isa ti maawi adda booro Boy Raa

²² Sanj manj onniyo t'a iide ere an Yusup ti eddi Mariyam an ti t'ise tuddan kamilenj a daana Raa, aakede oogoro Muusa ti rootiyo‡. Injino manj ulo an t'umbe k'adda booro Boy Galmeega Raa a geeger Zeruzalem, kono an i-ti y' zaapey a daanadi. ²³ An ize injino a-t'iide a ono donj an riine ti kaaga adda mattup k'oogoro Galmeega Raa, an'de: «Inñi

* **2:1** 2.1 Ogust y'iise mozikadi ti ozzine ada sire makumu gessat ki poone an t'eha Isa botto, bini ozzine koomat makumu pife, sanj Isa an di y'ehe. † **2:12** 2.12 Kulaaye: Di Yawudiyagi an okkime k'inda, wo di kine kulaaye genj yonj ume lawiya ti garbe k'obe seemi a maala. ‡ **2:22** 2.22 Kun wollo adda mattup ki Lebitik 12.3,6. § **2:23** 2.23 Kun wollo adda mattup ki Egzod 13.2.

kuuli donj pay ki kabba genj, kane kun i di'n ooye kese a Galmeega RaaŒ.»²⁴ Wo soŒ kane maawí an d'ise sedeke ere tode oogoro gettiyo batum ti rootiyo, t'ede: «An di sedde deere sire ere ki balda umbo ere ki moddiyo toŒ sire wo inŒi*.»

²⁵ A Zeruzalem genj i d'ede wede inŒino sundí SimeyoŒ, yoŒ wede ki diine wo y'orgiso a Raazí, yi delliyo wede y'a utta donj k'Izirayel. Unde KamileŒ ti yode²⁶ wo tod' ti di t'iidiba ita ki poone, t'ede: «Kee ki ki t'inda ye, daa ki ki wulla Almasi Galmeega Raa yi biire genno ye maŒ.»

²⁷ InŒino maŒ t'urzi k'Unde Raa, SimeyoŒ y'a t'iide k'adda booro Boy Raa aame Isa maawí an ti y'umbo, kono an d'ise munda wede aa oogoro ti rootiyo. ²⁸ MaŒ SimeyoŒ y'a t'umbe ulu a beezí wo yi tamma Raa, y'ede:

²⁹ «Ankenno en Galmeega Raa, kee onamá donj ki ruute a t'iide, nunj wede naabadá ki n'oolo n'a t'inda ti toose.

³⁰ Ki kotto ni y' wulle t'edayó wede k'igibo a utta duwo me,

³¹ yode wede k'igibo duwo pay an di y'wolla.

³² YoŒ genj toore, wede a kiza a donj Yawudiyagi ye an di suuna kee Raa, wo t'urzi yode genj duwo an di t'imma donj k'Izirayel.»

Ono donj Raa y'igibo t'urzi SimeyoŒ

³³ A ono donj SimeyoŒ yi rootiyo a tukk'ulo genj, kane maawí an ziida giggeraŒ. ³⁴ SimeyoŒ y'an di ziipe beeko, wo yi di ruute a Mariyam meek'ulo, y'ede: «KoŒ m'ollo, ulu en Raa yi ziipo y'a koonu urzi wede donj baadaŒ adda siido k'Izirayel an di dagga, wo donj ongoŒ an t'oona uttiyo. Wo yoŒ y'a koonu munda wede a kiza Raa a duwo, wo kane an di y'kiigira. ³⁵ InŒino maŒ elkiso ere ombide adda k'adde donj baadaŒ gette y'a-t'ooru kereŒ, wo koŒ Mariyam dabar t'a ki'n seeda baadaŒ aa an ki'n giira ti kasigara.»

Nebi erewo sundutú An

³⁶ I d'ede soŒ nebi erewo sundutú An uto ki Peenuwel, tode gette ti biza bumbu

k'Aser. Tod' ti gûulike baa. Ti kule wede ti ziida ki koŒsuwatú genj, an di likke ozzine sarat danjal, maŒ y'a inda. ³⁷ T'ume genj t'a likke mandaayawa bini ozzinagutú a iide ada gessire makumu pide. Ti booro Boy Raa ti ki dekkiyo ye, ti naabiya diddo onnu a Raa me, onniyo muno ti lekkiyo daa k'ombo wo ti tonduyo Raa. ³⁸ Aame SimeyoŒ yi rootiyo genj, tode toŒ maŒ t'a d'iiney wo t'a iise tamma Raa. Wo ti tôwwo taaya k'ulo a donj Zeruzalem pay, donj i delliyo Raa y'an adda ti dabaradaŒ.

Kama ki Nazaret

³⁹ Aame kane maawi k'Isa an t'ize pay suldi donj oogoro Galmeega Raa ti dehu an d'ise me maŒ, an di-gime ti ulaŒ ki Nazaret geeger ere an di lekkiyo adda siido Galile. ⁴⁰ Wo ulu genj yi d'ohire a urzi tudde wo a urzi k'Unde Raa, eedí ôoniyo boo ti suuniyo k'ono, wo beeko Raa a eedí.

Ettiyo k'Isa ki Zeruzalem ti maawí

⁴¹ Ozzine ti ozzine maawi k'Isa an dikoliyo ki Zeruzalem kono an d'isiyo tarnaape Pak ki Yawudiyagi. ⁴² Wo aame Isa i iide ozzine koomat makumu sire† maŒ, maawí an ti y'wiike ti kane ki Zeruzalem, aa oogoro ki tarnaape ti rootiyo. ⁴³ Aame onniyo tarnaape i t'ingile maŒ, kane an di-gime, wo yo ulu Isa y'a uupe a Zeruzalem, maawí an ki suune ye. ⁴⁴ Kane an elkiyo ulu'Œ ti donj an ziido urzizaŒ soo. InŒino aame an izire bini peedo t'ette k'ooriyo maŒ, an d'iise dehuzí adda diine taasiyagaŒ ti laŒziyagaŒ. ⁴⁵ Umbo an ki y'uune ye, maŒ an di dehutu an di-gime ki Zeruzalem. ⁴⁶ Onniyo sire k'aduwe maŒ, an di y'uuno adda booro Boy Raa, yiguune adda diine donj suuniyo k'oogoro, yi'n ollige wo yi di'n tonduyo. ⁴⁷ Wo kane donj pay i y'ollige an ziida giggeraŒ a eedí soodo a elkiso ere i-d'ede, ti kama k'ono donj y'anni kama genj me. ⁴⁸ Kane maawí an yi wulle maŒ, an ziida giggeraŒ wo meedí ti di ruute, t'ede: «Ulu ki nunj, k'isiyo kino moo me a kaye maawá me? Ki wollo, nunj ti meegá ay ki dehutu en

* 2:24 2.24 Kun wollo adda mattup ki Lebitik 12.8. † 2:42 2.42 Ozzine koomat makumu sire: I-kaza ki kane Yawudiyagi wede i iide ozzine inŒino maŒ, y'aane y'a naabe ki Raa.

undey i t'udde.» ⁴⁹ Yoŋ y'an di ruute, y'ede: «De kun ni dehuu inŋino moo me? Kun ki suune ye ko, i dehu nuŋ n'a lekke adda Boy Meegó me?» ⁵⁰ Wo kane eedaŋ ti ki seedu ye onamí doŋ y'an rootiyo geŋ me.

⁵¹ Saŋ maŋ y'a t'iiziga, an di-diiige ki Nazaret ti maawí soo. Yo yi d'ollige onamaŋ, wo meedí gette suldi doŋ pay ize geŋ ti di'n boohiyo addutú. ⁵² Isa geŋ yi d'ohire a urzi tudde, a urzi suuniyo k'ono, ti beeko a daana Raa wo a daana duwo pay.

3

Zaŋ Batis wede zina Raa (Matiye 3.1-6; Markus 1.1-6)

¹ Kun ollo, t'ume Tiber yoŋ mozigo goole ki Romen, wo iide ozzine koomat makumu paat maŋ, goole ki siido Ziide sundí Pons Pilat. Goole ki siido Galile sundí Erod Antipas, leemadí Pilip yoŋ goole yi dokkiyo siido k'Iture ti siido Tirakoni. Goole ki siido k'Abilen sundí Lizaniya, ² wo mozagi deero doŋ sedeke sumbiyagaŋ Anne ti Kayip. A ozzine geŋ Raa yi-d'ele onamí a Zaŋ ulo Zakari, aame yi lekkiyo adda balda. ³ Wo yo Zaŋ geŋ yi soorutu adda siidiyagi doŋ pay a biza k'ooye Zurden, yi kazita yi d'eesiyo: «Kun ti kama lekkiyagaŋ, an un ti'n suyyo batem wo Raa y'un t'isa tambobino a oldikagaŋ te.»

⁴ Geŋ a-t'iide a ono doŋ nebi Ezayi yi riine ti kaaga adda mattupadí, y'ede:

«Doŋ an d'ollige golla ki wedusu yi d'ollite adda balda, yi d'eesiyo:

Kun i t'okkoŋ urzi Galmeega, erkuyagí kun i ti'n okkoŋ ki diine delele.

⁵ Poldfagi kun ti'n ôono pay, moŋgali ti kessagi pay kun di bursidíto, urzi guudiyto kun ti y'ahan delele, wo urzi wede moŋgali toŋ kun ti y'iso patal.

⁶ Inŋino duwo pay an di y' suuna urzi k'uttiyo wede Raa y'an ele me*.»

⁷ A doŋ duuru i dihimo ki tukki Zaŋ y'a ti'n suyye batem geŋ, y'an di rootiyo, y'ede: «Kune doŋ ulpi aakede

maŋkikagi! Wee wee un gize urzi wede kun t'alda ti booro ki Raa ere ettiyo goppon te? ⁸ Inŋino maŋ kun iso naabo ere beehiye, geŋ a kize kun ti gime lekkiyagaŋ. Wo kun roote ye adda k'addugaŋ: «Kaye mugiyey Ibirayim me», kono kun t'alda ti booro Raa te. Wo kun ollo, n'un di rooto: Ti moŋgali en miŋ, Raa y'aane yi d'adde duwo a t'ise ita k'inŋi k'Ibirayim me. ⁹ Ankenno booro Raa i guute goppon, tod'te aa wede yi t'umbe ulpaasi y'a-dokkida inda ti sondayzaŋ pay: Undumu tuuku yi k'ehiyo inŋi beehiye ye maŋ, an di-dekka an di sedda adda k'uwwu mendí.»

¹⁰ Inŋino maŋ kane doŋ duuru Zaŋ an di y' tunde, an'de: «De ay d'ise mummino me?» ¹¹ Maŋ y'an di ruute, y'ede: «Aame wede i-d'ede kallagi sire maŋ, soŋ yi elo a wede i-k'ede ye. Aame wede i-d'ede ombo maŋ, y'an ti dooko ti wede i-k'ede ye.»

¹² A ume geŋ i d'ede doŋ seddu jibaaye toŋ an iido y'a ti'n suyye batem, wo Zaŋ an di y' tunde, an'de: «Wede dooyisadey, ay d'ise mummino me?» ¹³ Maŋ yoŋ y'an di ruute, y'ede: «Kune a munda wede an un dikke geŋ, ti doolo kun a amba ye.»

¹⁴ Inŋino asigiryagi toŋ an di y' tunde, an'de: «Wo de kaye me, ay d'ise mummino?» Yoŋ y'an di ruute, y'ede: «Munda wedusu kun ambe ki toogo ye, ise ombo bize ti suma duwo toŋ ulu, ulbuguŋ iso unŋe a raŋnagaŋ.»

Kaza ki wede ettiyo k'ita (Matiye 3.11-12; Markus 1.7-8)

¹⁵ Kane doŋ duuru geŋ an di delliso wo an di zaapu elkisadaŋ ekki yode, wede tuuku toŋ yi rootiyo adda k'addí a urzi Zaŋ geŋ me, an'de: «Kunuŋ en miŋ aasa Almasi Raa yi biire ko?» ¹⁶ Inŋino maŋ Zaŋ y'an di ruute a kane pay, y'ede: «Nuŋ n'unni suyyiso batem t'ahu, wo de wede ettiyo k'ita geŋ yoŋ toogo yi jiiire nuŋ, ni k'iide n'a ki t'eeze sibe tobiyagi ye. Yoŋ y'unni suyya batem t'Unde Kamilen wo ti uwwu. ¹⁷ Wo yoŋ y'a dekka booro aakede wedusu yi t'umbo munda ki solde a beezí, y'a silda koduwo, inŋi yi-t'oba

* 3:6 3.6 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 40.3-5.

giiyayí, wo oddo y'a t'ogga mentú adda k'uwwo ere i k'unto ye.»

¹⁸ A d'ooŋ duuru Zaŋ y'an d'eele kooke ti doolo toŋ baadaŋ. Geŋ in'kino y'an di kazita urzi Rabila Majjaanawa me. ¹⁹ Wo aame geŋ Erod wede i dokkiyo siido Galile, Zaŋ y'a y'iipide kono yi ziida ere leemadí sundutú Erodiyas, wo kono soŋ y'ize suldí d'ooŋ ulpi baadaŋ ti doolo. ²⁰ Wo t'ekki suldí d'ooŋ pay ulpi Erod y'ize geŋ, Zaŋ y'a-ti y' ziida danŋay.

Suyyiso batem k'Isa
(*Matiye 3.13-17; Markus 1.9-11*)

²¹ Doŋ pay Zaŋ yi ti'n zuyye batem maŋ, Isa toŋ y'a-ti y' zuyye batem. Wo aame Isa yi tondiyo Raa geŋ, kandaane a t'ihina, ²² wo Unde Kamileŋ t'a d'iigo a tuddí, ti tudde ere aa deere. Wo golla t'a ruute ti kandaane, t'ede: «Kee ulu nuuno, ni ki giyye baadaŋ, ulbó unse ti kee me.»

Ita moŋgidagi k'Isa
(*Matiye 1.1-16*)

²³ Aame Isa i iide suma k'ozzine ada g'ado maŋ, y'a iise kazita Rabila Majjaanawa. Aa in di rootiyo yoŋ ulu ki Yusup, geŋ ita moŋgidagi ettiyo: Yusup yoŋ ulu k'Eli, ²⁴ Eli ulu ki Matat, Matat ulu ki Lebi, Lebi ulu ki Melki, Melki ulu ki Yanay, Yanay ulu ki Yusup, ²⁵ Yusup ulu ki Matatiyas, Matatiyas ulu ki Amos, Amos ulu ki Nahum, Nahum ulu ki Esili, Esili ulu ki Nagay, ²⁶ Nagay ulu ki Maat, Maat ulu ki Matatiyas, Matatiyas ulu ki Simeyin, Simeyin ulu ki Yosek, Yosek ulu ki Yoda, ²⁷ Yoda ulu ki Yohanan, Yohanan ulu ki Resa, Resa ulu ki Zorobabel, Zorobabel ulu ki Salatiyel, Salatiyel ulu ki Neri, ²⁸ Neri ulu ki Melki, Melki ulu ki Addi, Addi ulu ki Kosam, Kosam ulu ki Elmudam, Elmudam ulu ki Er, ²⁹ Er ulu ki Zozuwe, Zozuwe ulu ki Eliyezer, Eliyezer ulu ki Yorim, Yorim ulu ki Matat, Matat ulu ki Lebi, ³⁰ Lebi ulu ki Simeyoŋ, Simeyoŋ ulu ki Ziida, Ziida ulu ki Yusup, Yusup ulu ki Yonam, Yonam ulu ki Eliyakim, ³¹ Eliyakim ulu ki Meleya, Meleya ulu ki Menna, Menna ulu ki Matata, Matata ulu ki Natan, Natan ulu

ki Dawut, ³² Dawut ulu ki Zeese, Zeese ulu ki Ibet, Ibet ulu ki Booz, Booz ulu ki Sala, Sala ulu ki Nason, ³³ Nason ulu ki Aminadap, Aminadap ulu ki Adimin, Adimin ulu ki Arini, Arini ulu ki Eziron, Eziron ulu ki Pares, Pares ulu ki Ziida, ³⁴ Ziida ulu ki Yakup, Yakup ulu k'Isaaka, Isaaka ulu k'Ibirayim, Ibirayim ulu ki Tera, Tera ulu ki Nahor, ³⁵ Nahor ulu ki Serug, Serug ulu ki Regu, Regu ulu ki Pelek, Pelek ulu ki Eber, Eber ulu ki Sala, ³⁶ Sala ulu ki Kenan, Kenan ulu ki Arpazad, Arpazad ulu ki Sem, Sem ulu ki Nowe, Nowe ulu ki Lemek, ³⁷ Lemek ulu ki Matusalem, Matusalem ulu ki Enok, Enok ulu ki Yered, Yered ulu ki Malaleyel, Malaleyel ulu ki Kenan, ³⁸ Kenan ulu ki Enos, Enos ulu ki Set, Set ulu ki Adum, Adum ulu ki Raa.

4

Naamiya daggiya k'Isa
(*Matiye 4.1-11; Markus 1.12-13*)

¹ Isa yi kama ti biza k'ooye Zurden ôoniyo t'Unde Kamileŋ, maŋ Unde Raa gette t'a-di t'iide k'adda balda. ² A ume geŋ Meeda siitandani t'a yi niime daggiya adda k'onniyo ada pide geŋ me. Adda k'onniytagi geŋ yoŋ y'a likke daa k'ombo, wo aame onniytagi geŋ an t'ingile maŋ, mosogo t'a yi ziida. ³ In'kino maŋ Meeda siitandani ti di ruute, t'ede: «Aame kee Ulo Raa kotto maŋ, k'elo urzi a mukkolo ette t'a-kime ombó.» ⁴ Isa yi di'n gime onamtú, y'ede: «Koŋ te m'ollo, ono eŋ an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: "Lekkiyo wedusu, tod'te t'urzi k'ombo bizí danŋal ye*."»

⁵ Maŋ Meeda siitandani t'a-di t'iide k'ekki mukkolo sohoro, wo a kaamiki ita moziko pay ki duniya ti di gizite, ⁶⁻⁷ wo ti di ruute, t'ede: «Aame ki-dikka wo k'o uttila maŋ, n'a di t'ela a kee togo ti laale wede ki moziko pay ette, kono kane pay eŋ an oo n'ele a nuŋ, wo ni-t'ele a wede aa ni dehu.» ⁸ Maŋ Isa yi di ruute, y'ede: «M'ollo, ono eŋ an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: "Kee k'ottilo

* 4:4 4.4 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 8.3. † 4:8 4.8 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 6.13.

a Galmeega Raazá, wo geŋ a yode ɗañjal ki naabo me†.»

⁹ Saŋ maŋ Meeda siitandani t'a-di t'iide Zeruzalem t'a-ti y' ziipe t'ekki Boy Raa a ume wede awwa, wo ti di ruute, t'ede: «Aame kee Ulo Raa kotto maŋ, t'awwa geŋ k'oldi k'a zabba siido, ¹⁰ kono ono eŋ an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de:

“Raa y'an di roota maaleekiyagi kono kee, an gi di booha.”

¹¹ Wo soŋ an riije, an'de:

“an gi di seeda beezan, kono k'a t'alda zoŋɗá a ki t'oggo ekki makkolo ye‡.»

¹² Isa yi di ruute, y'ede: «M'ollo, ono eŋ an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: “Kee Galmeega Raazá ki y' naame ye§.”» ¹³ Injino aame Meeda siitandani ita naamiya daggiya ere tuuku toŋ pay ti ti ɗiŋge maŋ, t'a t'irga ti tuddi bini onniyo ere ti t'oona ti doolo.

*Naabo k'Isa a siido Galile
(Matiye 4.12-17; Markus 1.14-15)*

¹⁴ Isa geŋ ōniyo ti toogo k'Unde Kamileŋ y'a-gime ki siido Galile, wo sundi t'a iile adda siido pay gette. ¹⁵ A ume geŋ yi dooyisito adda boydi ɗoŋ Yawudiyagi ge dooyiso, wo ɗoŋ pay an di y' tamma.

*Doŋ Nazaret an koogire Isa
(Matiye 13.54-58; Markus 6.1-6)*

¹⁶ Isa y'a t'iiziga, y'a iŋgile ki Nazaret geeger ere y'a ihira. A onniyo ere ki puukiyo Yawudiyagi maŋ, aa daayum yi d'isiyo yi-t'iide adda boy wede Yawudiyagi ge dooyiso, maŋ y'a t'iiziga y'an di gare mattup ki Raa ere ti kaaga.

¹⁷ An i d'ele mattup lobide ki nebi Ezayi. Aame yi t'ihina maŋ, yi d'uune ume wede an riije, an'de:

¹⁸ «Unde Galmeega Raa ti konso a eedó, yoŋ yi ni biire kono n'a kizite Rabila Majjaanawa a ɗoŋ an k'ede munda ye.

Y'a n'igibe kono n'a kizite a ɗoŋ an zidɗo bulagi an t'adɗe,

a ɗoŋ koŋzayi edayan a-t'ihina an di wolle kereŋ,

wo a ɗoŋ an an oodibe yeebaɗan an t'adɗe ti dabaradan te,

¹⁹ kono n'an di kize ozzine wede an di wolle beeko Galmeega Raa*.»

²⁰ Aame yi ɗiŋge gariya maŋ, mattup y'a-t'ilbida umatú, yi-di t'ele a wede i naabiya adda boy geŋno, yoŋ y'a-guune. Wo ɗoŋ pay adda boy geŋ edayan ki tukki yode. ²¹ Injino maŋ y'an d'iise rootiyo, y'ede: «Anki batum ono ɗoŋ an riije ti kaaga adda mattup ki Raa ɗoŋ kun illiga eŋ, a t'iide a kune.» ²² Doŋ pay an di y'imme, an ziiɗa giggiran a ono ɗoŋ majjandani uɗɗe ti bizi geŋ me, wo an di rootiyo, an'de: «Yo eŋ ulo Yusup ɗe me!» ²³ Maŋ Isa y'an di ruute, y'ede: «Ki kotto n'elkiyo kune kun o roota ono ombide eŋno, kun t'eesa: “Wede daawiya no, ki daawo tuddá ɗo.” Wo kun o di roota soŋ: “Kaye ay y'illiga sulɗi ɗoŋ pay kee k'izo a geeger Kapernayim me, wo a eŋno adda siidada toŋ k'iso sulɗi ɗoŋ injino kay.”» ²⁴ Wo y'a ruute sey, y'ede: «Derec injino wo n'un di rooto: Nebi geŋ ɗoŋ a geeger ere y'a ihira ɗañjal, onamí an k'olliga ye me. ²⁵ Derec injino wo n'un di rooto: Ti kaaga a ozzinagi ki nebi Eli geŋ, ozzine aɗo ti gootiyo mizzi yi ki guppe ye, i d'ize mosogo baadan adda siido pay. A ozzine geŋ mandayɗayi baadan a siido k'Izirayel me, ²⁶ wo toŋ nebi Eli Raa yi ki y'igibe ye, y'a nooge ere soo ti diine kane geŋ me. Y'a y'igibe k'ume mandaayawa ere soo Yawudowo ye ti lekkiyo a Sarepita adda siido ki Sidon†. ²⁷ Soŋ a ozzinagi ki nebi Elize geŋ, i d'ede ɗoŋ bintidagi baadan a siido k'Izirayel me, wo ti diinayan wenda soo toŋ i k'ize ye kamileŋ me, a t'ize kamileŋ Naama ɗañjal yoŋ ti siido Siiri‡.»

²⁸ Aame an illiga onamí injino maŋ, kane ɗoŋ pay i t'ugiyee adda boy wede Yawudiyagi ge dooyiso geŋ, an di gulkuwe baadan. ²⁹ Maŋ kane an t'iiziga, Isa t'adda geeger an di y'udɗe, an di-t'iide

‡ 4:11 4.11 Kun wollo adda mattup ki Soom 91.11-12. § 4:12 4.12 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 6.16.

* 4:19 4.19 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 61.1-2. † 4:26 4.26 Kun wollo adda mattup ki 1 Mozagi 17.1,8-16.

‡ 4:27 4.27 Kun wollo adda mattup ki 2 Mozagi 5.1-14.

neere tokomo ere geegirzan eego, kono Isa an ti y' kibiro k'ekki zire. ³⁰ Wo yon yi t'udde ti diinayan, y'a ziida urzizi y'a ingile.

Isa yo a Kapernayim

(Matiye 7.28-29; Markus 1.21-28)

³¹ Injino man Isa y'a-diige ki Kapernayim geeger ki siido Galile. A onniyo ere ki puukiyo Yawudiyagi man, fuwo yi di'n dooyiso, ³² wo kane dooyisadi gette t'an di'n ziida, kono yi dooyiso ti toogo suuniyo ere ki yode batum. ³³ Adda boy wede Yawudiyagi ge dooyiso gen i d'ede wedusu i-d'ede siitan a eedi, y'a idili ti golla awwa, y'ede: ³⁴ «Wayya Isa wede ti geeger Nazaret no, ki dehu moo me a tukki kaye me? Ay suune kee k'iido kono k'ay di'n dagge. Kee nun ni ki suune, kee Wede Kamilen Raa y'igibo.» ³⁵ Man Isa yi di ruute ti golla zakidi, y'ede: «Kon m'a t'appa bizi wo mi t'adde ti tukki wede me.» Wede gen siitan t'aa diine siido a diinayan wo t'a t'udde ti tuddi, ti-k'ize munda ulsu ye. ³⁶ Kane don pay orgiso t'anni ziida wo an d'iise rootiyto ti tuddan, an'de: «Urzi k'ono don kino en min mummino me! Wede en t'urzi wede an i ele wo ti toogo ere i-d'ede gette, siitandani y'an di rootiyo an t'adde, wo an t'adfiya.» ³⁷ Wo Isa sundi ti molo adda siido gette pay.

Eliyo beeko a don k'eeni baadan

(Matiye 8.14-17; Markus 1.29-34)

³⁸ Isa gen t'adda boy wede Yawudiyagi ge dooyiso yi-t'udde, y'a t'iide dan Simo. Aame y'iney man yi-t'uuney ande Simo i-ti d'iire girgir, wo an tunde Isa, an'de: «Erewo ette mummino ki iso!» ³⁹ Man Isa y'aa d'uttile ki tuddutu, wo y'a ruute ti golla zakidi a ooriyo t'a t'ooli. A kaamiki ooriyo t'a t'iili, tod' t'a t'iiziga wo t'an d'iise naabiya.

⁴⁰ A peedo t'a t'iire man, kane don pay an d'ede donzan eeni wede tuuku ton t'ita k'eenizi k'eenizi gen, an i di ziko a Isa. Yon a wede tuuku ton yi di zaapu bezi bezi, wo kane an d'ooniyo bee. ⁴¹ Injino kane siitandani ton an t'adfiyta kay ti tukki don baadan kan dollite, an d'eesiyo:

«Kee Ulo Raa! Kee Ulo Raa!» Wo yo Isa y'an di rootiyo ti golla zakidi wo y'an k'ooliyo urzi an ki d'orba ye, kono kane an yi suune yon Almasi Raa yi biire me.

Engilso k'Isa ki siido Ziide

(Matiye 4.23; Markus 1.35-39)

⁴² Aame ume i t'umpile man, ti Kapernayim Isa y'a t'udde y'a ingile k'adda balda. Kane don duuru an di y' dehu. Aame an y'uune man, kane an dehu y'a lekke a sirpandan wo an di y'eegire yi ki'n ooli ye. ⁴³ Wo Isa y'an di ruute, y'ede: «A geegiryagi don ti doolo ton, i dehu n'an kizite Rabila Majjaanawa ki Moziko Raa t'iina, kono yi n'igibo min k'injino.» ⁴⁴ Man adda siido Ziide yi kazita adda boydi don Yawudiyagi ge dooyiso.

5

Sanalliyagi k'Isa don ki poone

(Matiye 4.18-22; Markus 1.16-20; Zan 21.1-11)

¹ Onniyo soo Isa yon a biza bar ki Zenezaret, wo kane don duuru an di-t'ugiye, an di naayu ti tuddan kono an dehu an d'olliga ono Raa. ² Man a biza gen yi wulle tookiyagi sire, don sawwiya an ti diggite an opilsito lembidagan. ³ Isa gen yi di gili adda tooko ere soo, tod'te ki Simo, wo yi di ruute a yon, y'ede: «Ti zenge k'in odo k'adda k'ahu boolon.» Aame an a iide k'adda man, Isa y'a-guune ekki tooko wo y'a iise dooyiso don duuru.

⁴ Aame y'a ti dinge dooyisadi man, yi di ruute a Simo, y'ede: «Kun a odo k'adda mohita gettiyo, wo kun ti kakko lembidagan, kun sawwoy puuni.» ⁵ Man Simo yi di'n gime onami, y'ede: «Wede dooyiso, diddo ette kaye ay niite bini bini ton, munda ay k'uune ye, wo a onama gen kaye ay di-kakke lembidagey me.» ⁶ Aame an ti gikke man, an di ziki puuni lembidagan bokbok aa a sittite.

⁷ Injino man kane an d'umbe bezan, i-kaza lanziyagan don adda tooko ere ti doolo an t'okko noogiyadan. Kane an iido man, ti kane pay an t'uunite bokbok ti puuni tookiyagi sire gen aa i di sooyite. ⁸ Aame Simo Piyer yi wulle injino man, y'a-dikke a daana k'Isa wo y'a ruute,

y'ede: «Galmee'ki nuṅ, k'a ledfo ti tuddó me, kono nuṅ wede k'oldfiko.»⁹ Yi rootiyo inṅkino kono yode ti doṅ a itadí pay orgiso t'anni ziidá baadaṅ, a baadika puuni doṅ an ziki geṅ me.¹⁰ Wo Zak ti Zaṅ inṅi Zebede, kane doṅ naabadaṅ kaṅ soo ti Simo me, toṅ inṅkino kay orgiso t'anni ziidá. Wo de Isa yi di ruute a Simo, y'ede: «Kee k'orgide ye, ti aṅki eṅ k'a t'isa wede dehu tu duwo an d'etto k'urzizó.»¹¹ Inṅkino aame ti tookiyagaṅ an iiney biza zeṅge maṅ, suldízaṅ pay an d'iili geṅno, an di diine Isa.

Eliyo beeko a wede bitide
(Matiye 8.1-14; Markus 1.40-45)

¹² Onniyo soo Isa yi t'iide k'adda geeger soo ki siido Galile, a ume geṅ i d'iido wede bitide tuddí risimik. Aame yi wulle Isa maṅ, y'a t'uttile zumayí a siido, wo y'a yi tunde, y'ede: «Galmee'ki nuṅ, ki dehu maṅ, k'o eli beeko n'a t'ise kamileṅ a daana Raa.»¹³ Maṅ Isa y'a igibe beezí, y'a yi butte wo y'a ruute, y'ede: «Nuṅ ni dehu, ki t'iso kamileṅ!» A kaamiki bitidáyí a nukkiide.¹⁴ Wo Isa yi di ruute, y'ede: «K'ollo koduwo, a munda wede ize eṅ, a wenda soo toṅ ki rootey ye! Wo de k'odo deddet, ki-ti kazoy tuddá a wede sedfeke y'a ki ti wolley, wo k'a eloy munda ki sedfeke a kize ki t'ize kamileṅ aa Muusa y'a ruute adda k'oogoro in d'ise*, kono doṅ pay an di wolle kee k'uune bee.»¹⁵ Aame geṅ rabila k'Isa ti-teepiyo ki teepiyo, wo doṅ baadaṅ an d'ettiyo ki tuddí kono an d'ollige onamí wo an d'ooniyo beeko k'endanzaṅ.¹⁶ Wo yo Isa yi t'argu k'adda balda kono yi-tondiyo Raa.

Eliyo beeko a wede ruṅguyun
(Matiye 9.1-8; Markus 2.1-12)

¹⁷ Onniyo soo Isa yi dooyiso duwo. Kane Pariziyen ti doṅ suuniyo k'oogoro, an iido ti illiyagi doṅ pay ki siido Galile, ki siido Ziide, wo ki Zeruzalem, an diguune a sirpadí. Wo toogo Galmeega Raa ti yode, ti-d'eliyo urzi y'an d'eliyo beeko a doṅ k'eeni.¹⁸ Aame geṅ i d'iido duwo

an d'umbo wede ruṅguyun ti zaade, an dehu an ti y' t'ele k'adda boy an ti y' zaape a daana k'Isa.¹⁹ Wo kono duwo baadaṅ geṅ urzi an ti y' t'ele k'adda boy umbo, inṅkino maṅ an a-ti gili t'ekki boy geṅno, an d'ihina bulfo, ruṅguyun an ti y' zuuye ti zaadayí pây a diine doṅ duuru a daana k'Isa.²⁰ Isa yi wulle kane an ziipe addaṅ a yode maṅ, aame geṅ y'a ruute, y'ede: «Oldikadá n'a y' t'ize tambobino.»²¹ Maṅ kane doṅ suuniyo k'oogoro ti Pariziyen, an d'elkiso adda k'addaṅ, an'de: «Yo wede eṅ miṅ wee wee yi kaldita suma Raa inṅkino me? Wee wee aane aase tambobino a oldfiko wede, daa ki Raa siidí ye maṅ?»²² Isa elkisadaṅ y'a ti zuune wo y'an di ruute, y'ede: «Ki moo me kun d'elkiso adda k'addugun inṅkino me?»²³ Ise laylay a jiiire miṅ too me a nuṅ n'a roote: «Oldikadá Raa y'a y' t'ize tambobino†» kunun, n'a roote: «Ki t'oozo wo k'a oziro‡ me?»²⁴ Wo ni dehu kun di suune, nuṅ wede an n'ehe aa ulo wede eṅ, adda duniya ette o d'ede toogo k'isiyo tambobino a oldfiko.» Maṅ yi di ruute a wede ruṅguyun, y'ede: «Nuṅ n'a di rooto, ki t'oozo, ki t'ambo zaadayá, k'a aaho boozá.»²⁵ A kaamiki geṅ wede y'a t'iiziga a daana duwo pay, y'a t'umbe zaadayí wede yi moone eego, wo y'a aahe boozí yi tamma Raa.²⁶ Kane doṅ pay geṅ an ziidá giggiraṅ wo an tamma Raa. Ti orgiso baadaṅ adda k'addaṅ an di rootiyo, an'de: «Aṅki kaye ay wulle suldí doṅ ki k'aane ki ki ti'n roote ye!»

Waaku Lebi
(Matiye 9.9-13; Markus 2.13-17)

²⁷ Saṅ maṅ tin geṅ Isa y'a t'udde wo yi wulle wede sedfu jibaaye sundí Lebi, yiguune a ume naabadí yi sedfu jibaaye. Isa yi di ruute, y'ede: «Ki ni daani.»²⁸ Maṅ yon y'a t'iiziga, suldízi pay yi d'iili, wo y'a yi diine.²⁹ Lebi yi d'ize ombo baadaṅ a boozí a suma k'Isa, i d'ede doṅ sedfu jibaaye baadaṅ wo doṅ ti doolo toṅ ede, an diguune ombo ti kane kaṅ soo.³⁰ Kane Pariziyen ti doṅ suuniyo k'oogoro

* **5:14** 5.14 Kun wollo adda mattup ki Lebitik 14.1-32. munda wede doṅ duuru t'ersadaṅ an ki y' wolle ye. doṅ duuru an di wolle t'ersadaṅ.

† **5:23** 5.23 Oldikadá Raa y'a y' t'ize tambobino: I-kaza
‡ **5:23** 5.23 Ki t'oozo wo k'a oziro: I-kaza munda wede

a diinayan an d'orbe sunni sunni, an an di ruute a sanalliyagi k'Isa, an'de: «Ki moo me kun d'ombo wo kun di sobo ti don seddu jibaaye wo ti don k'oldiko ongo me?»³¹ Man Isa y'an di'n gime onaman, y'ede: «Kane don waalin an ki y' dehe ye wede daawiya me, wo i yi dehe don k'eeni.³² Nun ni k'iido'ŋ waaku kane don ki diine ye, wo de n'iido'ŋ waaku kane don k'oldiko kono an di-kime lekkiyadan.»

Tondiyo a urzi lekkiyo onniyo muno daa k'ombo
(Matiye 9.14-15; Markus 2.18-20)

³³ Kane Pariziyen an i di ruute a Isa, an'de: «Sanalliyagi ki Zan ti don ki kaye, onniyo muno an di lekkiyo daa k'ombo wo an tondiyo Raa, wo kacin kane sanalliyaga an d'ombo wo an di sobo me.»³⁴ Isa y'an di ruute, y'ede: «Kun elkiyo min duwo don an'ni wiiko a tarnaape ki seedu, kun di'n ise ki toogo an di lekke daa k'ombo ko, aame kule k'ere yon a sirpadan gen me? Aha, inkinno ye!³⁵ Wo san onniytagi an d'aana, aame kule k'ere ti diinayan an ti y'umba man. A onniytagi gen kane onniyo muno an di lekka daa k'ombo kollo.»

Suldi don mazzini ti don aware
(Matiye 9.16-17; Markus 2.21-22)

³⁶ Isa y'an di ruute ono ombide enno sey, y'ede: «Beehiye ye wenda yi sitte buude kalle aware kono y'a-t'obbira ekki kalle mazzini me, para man kalle wede aware ki ti y' zitto wo buude kalle wede aware ki zitto'ŋ gen, ti kalle mazzini an ki t'okkiya ye.³⁷ Wo beehiye ye wenda yi t'eepe toote k'inni bin wede oozige botto adda riitile wede mazzini me, para man toote wede oozige botto gen y'a-batte riitile, toote a t'obi siido wo riitile a latte pay.³⁸ Ki too man i dehu toote wede oozige botto gen eepiyadi adda riitile wede aware.³⁹ Gen wede tuuku yi t'iibe toote wede iine man, toote wede oozige botto gen yi ki y' dehe ye kono y'a t'eese: "Wede iine unje a jiire."»

6

Isa ti onniyo ere ki puukiyo
(Matiye 12.1-8; Markus 2.23-28)

¹ Onniyo soo ere ki puukiyo Yawudiyagi man, Isa yi doopide t'adda dombi don ki geme ti sanalliyagi. Aame gen kane sanalliyagi an sattita geme, an t'adufuzu an t'aydu.² Kane Pariziyen ongo an di ruute, an'de: «Ki moo me kun d'isiyo munda wede oogiradin ti k'ele urzi k'isiyo ye, a onniyo ere ki puukiyadin te?»³ Man Isa y'an di'n gime onaman, y'ede: «Ki kotto kun gire munda wede ti kaaga onniyo soo yode Dawut y'ize ti don a itadi, aame mosogo ti'ni ziida gen me.⁴ Yi-t'iide adda Boy Raa wede an ikkima ki golmodo, y'a ziki mappa wede an i ele sedefe a Raa, wo yode ti don a itadi an d'iimi*. Wo Raa y'an k'ize munda ye, ki too man kane an k'ede ye urzi an d'oomi me, oogiradin t'ele urzi a don sedefe danjal†.»⁵ Man Isa y'an di ruute, y'ede: «Nun wede an n'ehe aa ulo wede en, o d'ede urzi k'isiyo munda wede aa addo i dehu ekk'onniyo ere ki puukiyadin te.»

Wedusu beezi unto
(Matiye 12.9-14; Markus 3.1-6)

⁶ A onniyo ere ki puukiyo Yawudiyagi ti doolo man, Isa yi-t'iide adda boy wede Yawudiyagi ge dooyiso, y'a iise dooyiso duwo. Adda boy gen i d'ede wedusu soo inkinno beezi wede k'ammade unto.⁷ Kane don suuniyo k'oogoro ti Pariziyen, an dehu an t'oone urzi an di sakiya Isa, kono kamo an di wolliyo koomadi, a onniyo ere ki puukiyo Yawudiyagi a wede yi-t'ela beeko ko?⁸ Wo yo Isa yi suune elkisadan te, inkinno man yi di ruute a wede beezi unto gen, y'ede: «Kee ki t'oozo, ki t'ohor a daana duwo pay kino.» Man wede y'a t'iiziga, y'a t'ihira a umayi genno.⁹ San Isa y'an di ruute, y'ede: «N'un di'n tondo do, oogiradin t'ele urzi k'isiyo ki moo me a onniyo ere ki puukiyadin te? A wedusu ki-d'ise beehiye kunun, ki-d'ise ulsu ko? Wedusu k'a y'utte kunun, k'a yi t'ide ko?»¹⁰ Aame gen kane don pay Isa yi di'n wolliyo adda

* 6:4 6.4 Kun wollo adda mattup ki 1 Samiyel 21.2-7.

† 6:4 6.4 Kun wollo adda mattup ki Lebitik 24.9.

k'edayan, wo saɲ yi di ruute a wede geɲ, y'ede: «Beezá ki y'ondfo.» Maɲ y'a y'undfe, wo beezí a t'ikkima. ¹¹ Wo kane doɲ suuniyo k'oogoro ti Pariziyen geɲ addaɲ a ûune ti kulkuwo, an di rootiyto ti tuddaɲ a munda wede an aane an i d'ise a tukk'Isa geɲ me.

*Beeriyo doɲ zina k'Isa
(Matiye 5.1; 10.1-4; Markus 3.13-19)*

¹² Aame geɲ saɲ Isa y'a-gili k'ekki kesse kono y'a tonde Raa, wo didfo y'a t'umpile pay ti tonduyo Raa. ¹³ Aame ume i t'umpile maɲ, Isa y'a wiike sanalliyagi, wo yi biire ti diinayan doɲ koomat makumu sire y'anni wiike sundaɲ doɲ zina. ¹⁴ Kane sumbiyagan: Simo wede Isa y'a yi wiike sundi soo te Piyer, wo leemadi Andire; Zak, Zaɲ, Pilip, Bartelemi, ¹⁵ Matiye, Toma wo Zak ulo k'Alpe; Simo wede an yi waaku wede addi wehini kono siifadi me; ¹⁶ Ziidas ulo ki Zak, wo Ziidas Iskariyot wede saɲ y'a t'owila Isa.

¹⁷ Saɲ maɲ t'ekki kesse Isa ti kane doɲ yi biire an di d'iiigo ki bere wede ekki kesse geɲno batum, a ume wede sanalliyagi doɲ baadaɲ an t'ugiye. A ume geɲno toɲ i d'ede doɲ duuru baadaɲ an iido ti siido Ziide pay, ti geeger Zeruzalem, wo ti geeger Tir ti Sidon doɲ a biza bar. ¹⁸ Kane an iido kono an dehu an di y'olliga wo y'an t'ele beeko a endanzaɲ. Wo kane doɲ siitandani an'ni dabirsa geɲ, y'an d'ele beeko. ¹⁹ Kane doɲ duuru pay an dehu an di botte tudde k'Isa, kono toogo i d'adfiya ti tuddi, an d'ooniyo beeko pay.

*Unsuwo wo dabar
(Matiye 5.1-12)*

²⁰ Inkinno maɲ Isa y'a zibbe edayi k'ume sanalliyagi wo y'a ruute, y'ede: «Unsuwo a kune doɲ un k'ede munda ye, kono Moziko Raa tod'te ki kune.

²¹ Unsuwo a kune doɲ ankenno mosogo t'unni towwo, kono saɲ maɲ ombo t'un di'n pildfey. Unsuwo a kune doɲ ankenno kun molo, kono saɲ maɲ kun di koobitey.

²² Unsuwo a kune aame duwo an un olmide, an unni koogire, an unni kaldita wo an un rootiyto ono doɲ ulpi a eggun,

kono kun ziipe addugun a nuɲ wede an n'ehe aa ulo wede enno. ²³ Aame suldi geɲ an iina maɲ, kune ulbugun un iso unse wo kun oldito unsuwo k'awwa, kono munda wede Raa yi dehu y'un t'eley geɲ, yoɲ baadaɲ y'unni delliyo a kandaane. Geɲ inkinno kay kane maawan an'ni dibire nebiyagi doɲ ti kaaga me.

²⁴ Wo de dabar a kune doɲ bey, kono unsuwagun kun t'uune baa.

²⁵ Dabar a kune doɲ ankenno ombo t'unni palda,

kono saɲ maɲ mosogo t'un di'n t'idey. Dabar a kune doɲ ankenno i koobiyto, kono saɲ maɲ kun di lekkey adda molo wo kun d'oley ti zumari a edagun.

²⁶ Dabar a kune aame duwo pay an unni tamma maɲ, kono geɲ inkinno kay kane maawan an ize ti doɲ an ti t'isiyo tuddaɲ aa nebiyagi.»

*Geyyiso doɲ k'adugun
(Matiye 5.39-47)*

²⁷ «Wo n'un di rooto a kune doɲ i n'ollige: Kun geyyo kane doɲ ti kune adu, kun an iso beehiye a doɲ unn'olmide me.

²⁸ Kun zaapo beeko a doɲ unni duudiyo, wo kun tondo Raa kono doɲ i rootiyto ono ulpi a tukki kune. ²⁹ Aame wede yi ki diine a tobbisada ki bita maɲ, ki kama tobbisada ere soo toɲ maɲ y'a ki ti daana. Aame wede yi t'umbe kallaya wede goole maɲ, ki-oolo kallaya wede nenku t'adda toɲ y'a t'ambo pay. ³⁰ Wede tuuku yi tonduyo munda ti beezá maɲ, ki eelo, wo aame wede yi t'umbe munda za maɲ, ki y' tonda ye. ³¹ Munda wede kun dehu duwo an un d'ise geɲ, a kane toɲ kun an iso inkinno kay.

³² Aame kun geyyiso doɲ unni geyyiso danjal maɲ, sundugun ede dey ko? Derec, doɲ k'oldiko toɲ kane an geyyiso doɲ an'ni geyyiso kay. ³³ Wo aame kun isiyo beehiye a doɲ un'isiyo beehiye danjal maɲ, sundugun ede dey ko? Derec, kane doɲ k'oldiko batum toɲ an isiyo inkinno kay. ³⁴ Aame kun eliyto see a wede kun elkiyo y'un yi kima danjalaɲ maɲ, geɲ sundugun ede dey ko? Derec, doɲ k'oldiko toɲ kane an eliyto see a doɲ k'oldiko doɲ aana an yi kima. ³⁵ Wo ki

too maŋ kun geyyo kane doŋ ti kune adu, kun an iso beehiye, kun an elo see me wo kun zaape addugun eego ye aame an un ki y' gime ye toŋ maŋ. Inkinno maŋ munda wede Raa yi dehu y'un t'eley geŋ yoŋ baadan, wo kun t'isey inŋi ki Raa goole a jiiire pay. Derec, yoŋ wede beehiye a doŋ i ki rootiyo koduwo a yode ye, wo a doŋ bundidi pây. ³⁶ Kun t'iso doŋ i wolleiyo sommagi duwo, aakede Meegugun Raa toŋ yi wolleiyo sommagi duwo.»

Ki ðekke booro a tukki bakadá ye

(Matiye 5.48; 7.1-12; 15.14; 10.24-25;

7.3-5)

³⁷ «Kun ðekke booro a tukki wede tuuku toŋ maŋ ye, geŋ Raa toŋ yi ki ðekka booro eggun ye. Kune doŋ ongoŋ kun i seeda ti booro ye, geŋ booro Raa toŋ t'un ki'n seeda ye. Kun oyyo isiyiyo tambobino a wede tuuku toŋ maŋ, geŋ Raa toŋ y'un t'isa tambobino. ³⁸ Kune a wede tuuku toŋ kun i elo, geŋ Raa toŋ y'un t'eela. Y'un t'eela baadan adda mundagun boo, sokkiyo wo a pildita. Derec, dooziyo ere kun dooziyo a duwo gette, Raa toŋ y'un ti dooza a kune inkinno kay.»

³⁹ Isa y'an di ruute ono ombide sey, y'ede: «Kun ollo, wede koosiyo'ŋ bakadí koosiyo yi y'arkide ko? Para maŋ sirwan pay an di silditi adda k'olde. ⁴⁰ Sanallusu geŋ, yoŋ t'ekki wede dooyisadí ye, wo ðe wede tuuku yi-duuye beehiye maŋ, y'a t'ise aa wede dooyisadí. ⁴¹ Ki moo me ki wolleiyo unumu wede adda k'ersa leemadá, wo undumu wede adda k'ersa kee, ki gi di y'owwiyo ye me? ⁴² De mummino k'a aane ki di roote a leemadá, k'a t'eese: "Leema ki nuŋ, k'oolo n'a di t'ambo unumu wede adda k'ersadá enno", wo undumu wede adda k'ersadá, kee batum ki ki y' wolleiyo ye me? Kee wede biza sire sire, ki t'ambo undumu wede adda k'ersadá doo, inkinno k'a wolla kereŋ, saŋ k'a t'amba unumu wede adda k'ersa leemadá kollo.»

Undumu ti inŋizi

(Matiye 12.33-37; 7.16-21)

⁴³ «Undumu wede beehiye'ŋ, inŋi ulpi yi ki t'ehe ye, wo undumu wede ulsu toŋ, inŋi beehiye yi ki t'ehe ye. ⁴⁴ Undumu

tuuku toŋ ki y' suune t'urzi k'inŋizi. Geŋ inkinno inŋi tormo ki ki rakke ye ekk'undumu k'ahimagi me, wo inŋi k'inda biŋ ki ki rakke ye ekki woskani me. ⁴⁵ Wedusu wede beehiye'ŋ, beehiyo t'ettiyo ti suldi doŋ beehiye y'ukume adda k'addi, wo wedusu wede ulsu'ŋ, munda ulsu y'ettiyo ti suldi doŋ ulpi y'ukume adda k'addi. Derec, munda wede wedusu y'okumso adda k'addi geŋno addiya ti bizí me.»

Boyfi sire

(Matiye 7.24-27)

⁴⁶ «Ki moo me kune kun di n' waaku "Galmeegey, Galmeegey", wo kun ki t'isiyo ye munda wede n'un rootiyo me? ⁴⁷ Wede tuuku y'ettiyo ki tuddó, y'ollige onamó wo yi sooru eego maŋ, nuŋ n'un di roote yoŋ geŋ yi deeyiso aa wee wee. ⁴⁸ Yode geŋ yi deeyiso aa wede y'oozige boy. Yoŋ geŋ yi d'ittiba olde sohuru wo ita boy y'a di ziipe eego pangiragi. Kuyyo ti gilo wo ooye y'a úune i paldita waawiye. Bormo gette t'a nŋiya boy geŋno wo toŋ maŋ y'a k'iddira ye, kono boy geŋ oozigayi koduwo. ⁴⁹ Wo ðe wede y'ollige onamó wo yi ki sooru eego ye maŋ, yoŋ geŋ yi deeyiso aa wede y'a t'iiziga boy a siido daa ki zaapu k'ita boy. Ooye y'a úune i paldita waawiye. Bormo gette t'a nŋiya boy geŋno, wo a kaamiki boy a ruuge, a nŋilile pay.»

7

Zaapu k'adde ki goole k'asigiryagi

(Matiye 8.5-13; Zan 4.46-54)

¹ Aame Isa onamí a doŋ duuru y'a ti'n ðinge pay maŋ, y'a t'iiziga y'a ingile geeger Kapernayim. ² A ume geŋ i d'ede goole k'asigiryagi meeda ki Romen, yoŋ i-d'ede wede naabo yi y' giyye baadan wo yi-t'iire eeni y'unto. ³ Aame goole k'asigiryagi geŋ y'illiga taaya k'Isa maŋ, yi d'igibe doŋ i dokkiyo Yawudiyagi miibi ki tukki yode, an i-d'obo bey kono y'a ette y'a uttey wede naabadí. ⁴ Kane deero geŋ an iiney a sirpa k'Isa maŋ, an i-d'iise obe bey an kodfime, an'de: «Wede en, y'iide kee k'a ette k'a di y' noogey, ⁵ kono yoŋ geŋ siidadey yi ti giyye, wo boy wede in

di dooyiso ton ay iiziga yode.»⁶ Inkinon man Isa an di giyye ti kane kan soo, an d'ingile. Aame yon y'iiney goppon ti boy man, goole k'asigiryagi meeda yi d'igibe lanziyagi, an i-di ruute, an'de: «Goolayey y'ede: Galmee'ki nun, kee ki naate ye, kono nun ni k'iide ye k'a ette ki boozó me.»⁷ Gen kono k'inkino ni wulle tuddó man, nun batum o k'ede urzi n'a k'ette ki tuddá ye. Wo tin gen min ki rooto munda soo kono wede naabadó y'a t'ooone bee.⁸ Inkinon nun batum n'ottilso a don deero t'eedó, wo i d'ede asigiryagi don nun goole t'eedan. Aame ni rootiyo a wede soo: «K'odo!» man, gen yi d'engilso. Aame ni rootiyo a wede doolo: «K'edi!» man, gen yi d'ettiyo. Wo aame ni rootiyo a bulayó: «Naabo ette ki-t'iso!» man, gen yi-ti t'isiyo.»⁹ Aame Isa y'illiga ono genno man, y'a ziida giggiri kono yode gen me, wo y'a-gime ki tukki don duuru don i yi daaniya, y'an di ruute, y'ede: «Kun ollo, n'un di rooto: Adda siido k'Izirayel batum ton, ni k'uune ye wede a zaape addi a Raa aa yode kino en me.»¹⁰ Wo kane don zina an di-gime ki boy, an iide man an y'uuney wede naabo y'uune bee.

Baldiya k'ulo obulsu ki mandaayawa

¹¹ San man tin gen Isa y'a ingile ki geeger sundutu Nayin, sanalliyagi ti don duuru baadan an di y' daaniya.¹² Aame y'iiney goppon ki biza bumbu ki geeger gettiyo man, an a-t'ikkima ti duwo an t'ette ottibe nuune k'ulo obulsu ki mandaayawa yon soo danjal y'inda. Wo don baadan ti geeger gette a itatu.¹³ Aame Galmeege yi wulle erewo gettiyo man, i di t'ize sommagi, wo yi di ruute, y'ede: «Kon m'anna, m'ole ye.»¹⁴ San y'a d'iide goppon ki sirpa sangali y'a-butte, man don i sarkiya an t'ihira, wo Isa y'a ruute, y'ede: «Ulo ki nun n'a di rooto, ki t'onno!»¹⁵ Man wede inda y'a t'iizi, y'a-guune, y'a iise rootiyo, wo Isa yi di y'ele a meedi.¹⁶ Kane don pay orgiso t'anni ziida, wo an tamma Raa, an'de: «I uddo nebi goole a diinayin, wo Raa y'ukko noogiyo donzi!»¹⁷ Wo a munda

wede Isa y'ize gen, rabiladi a-tiipe adda siido Ziide pay, wo ti siidiyagi pay don i ti duule.

Don zina ki Zan Batis (Matiye 11.2-6)

¹⁸ A suldi don pay ize gen, a goolayan Zan Batis sanalliyagi an i-di t'iide taaya. Man yon yi wiike don sire ti diinayan,¹⁹ wo y'an igibe ki tukki Galmeege kono an ti y' tondo: «Kee min Almasi Raa yi biire, san a etto ko? Kunun ay di dello wede doolo ko?»²⁰ Aame an iiney a sirpa k'Isa man, an i-di ruute, an'de: «Kaye Zan Batis y'ayn'igibo kono ay ki ti tonde: «Kee min Almasi Raa yi biire, san a etto ko? Kunun ay di dello wede doolo ko?»»²¹ A ume gen min Isa y'an d'ele beeko a don k'eeni baadan, don kesiyagan soo soo, wo don an d'ede siitandani a eedan, wo konzayi baadan edayan y'an di'n ihinte.²² San y'an di'n gime onaman, y'ede: «Kun'do a Zan, kun i-t'oodoy taaya a munda wede kun wulle wo kun illiga en me: Konzayi an di wolliyo kere, don jekese an sooru beehiye, don bitide an t'ize kamilen, dunziyagi an d'ollige, don unto an di bilde, wo Rabila Majjaanawa an an gizite a don an k'ede munda ye*».²³ Wo unsuwo a wede y'a ziida zakidi kono nuuno bini dangul!»

Rootiyo k'Isa a tukki Zan Batis (Matiye 11.7-11)

²⁴ Don zina ki Zan Batis an t'ingile man, san Isa y'a iise rootiyo a don duuru a tukki Zan, y'ede: «Kun iide k'adda balda wolliyo ki moo me? Ki wedusu wede aa alala ere maaye yi t'agisa gettiyo ko? Aha!»²⁵ De inkino kun iide wolliyo ki moo me? Ki wedusu yi t'usse kallagi majjandani ko? Wo de kane don ossiyo kallagi majjandani wo an lekkiyo togos gen, an lekkiyo adda boydi mozagi.²⁶ De kun iide wolliyo ki moo me? Ki nebi ko? Eyye, wo kun ollo n'un di rooto, yon gen yi jire nebi sey.²⁷ Derec, ono en an riije ti kaaga adda mattup ki Raa a tukki Zan, an'de:

* 7:22 7.22 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 35.5-6 wo 61.1. † 7:27 7.27 Kun wollo adda mattup ki Malasi 3.1.

“Kun ollo, nuñ n’a t’igiba wede zindó y’a ooguma ki poone ti kee, y’a di t’okkimey urzizá†.”»

²⁸ Isa y’a ruute sey, y’ede: «Kun ollo, n’un di rooto, ti diine d’uwo d’oñ pay erayi an ehe geñ, wede aase goole a ceere Zañ umbo. Wo in’kino toñ mañ, wede yoñ neñku a jiire adda Moziko Raa geñ, yoñ goole yi jiire Zañ. ²⁹ Kane d’oñ pay ti d’oñ sed’du jibaaye batum toñ an di y’illiga, an di zuune Raa yoñ ki diine, mañ an d’iyye Zañ y’a ti’n zuyye batem. ³⁰ Wo kane Pariziyen ti d’oñ suuniyo k’oogoro, an di giigira munda wede Raa yi dehu y’aase a kane me, mañ an di-tuuge Zañ y’a ti’n suyye batem me.»

³¹ Isa y’a ruute sey, y’ede: «D’oñ an’kenno en n’a t’eese kane aa wee wee? An deeyiso aa wee wee? ³² Kane an deeyiso aa inñi an ti guune a bere d’oñ duuru, an di waakutu eebañ, an d’eesiyo: “Kaye ay un di biiha siraro toñ mañ, kun ki d’immira ye! Ay un d’ûure ôoro k’unto toñ mañ, kun ki d’iile ye!”

³³ In’kino Zañ Batis y’iina geñ, yi k’ombo mappa ye, toote k’inñi biñ yi k’iibe ye, wo kun di rootiyo, kun’de: “Yoñ i-d’ede siitan a eedí.” ³⁴ Wo nuñ wede an n’ehe aa ulo wede en, n’iina mañ ni d’ombo ni sobo, wo kun di rootiyo, kun’de: “Kun wollo, wede en y’elkiyo miñ a ombó ti sobo toote k’inñi biñ danjal, yoñ lanze ki d’oñ sed’du jibaaye wo ti d’oñ k’oldiko ongo.” ³⁵ Wo Raa’ñ suuniyo k’ono ere i d’ede, d’uwo an ti zuune tod’te ki diine t’urzi k’inñizí pay.»

Isa ti erewo t’isiyo oldíko

³⁶ I d’ede wede soo in’kino yoñ Pariziyen, y’a wiike Isa y’a oomey di yode. Isa y’a t’iide di wede geñno wo an di-guune an d’oomi. ³⁷ I d’ede adda geeger gette, erewo sundutú ti môolo k’isiyo k’oldíko. Aame t’illiga Isa an ti guune ombó di wede Pariziyen geñno mañ, ti d’umbo ulo dingile an ikkíma ki makkolo sundutú albaatir, adda egey d’oñ eediyadan unse. ³⁸ Ti-t’iide dar k’Isa a ume zondí wo t’a iise môolo, zondí t’a ti’n zuyye ti zumartú, t’a ti’n zippite t’ilaltú, ti-d’ize puuc a zondí i-kaza

ottilsatú baadañ a yoñ me, wo ti di yirgite egey geñ a zondí. ³⁹ Aame yo Pariziyen wede i wiike Isa yi wulle in’kino mañ, y’a ruute t’adda k’addí, y’ede: «Aame wede en yoñ nebi ki kotto mañ, y’a ti suune erewo ere i y’ butte gettiñ wee te, tod’te ere an ambu sundutú k’isiyo k’oldíko.»

⁴⁰ In’kino Isa y’a t’ihina bizí, yi di ruute a Pariziyen, y’ede: «Simo, nuñ oo ede ono n’a di roote.» Mañ yi di’n gime onamí, y’ede: «Wede dooyiso, ki rooto.» ⁴¹ Isa y’a ruute, y’ede: «I d’ede d’oñ sire, an i di kime sonko ki wede y’an ele see. Wede soñ yi di-kime tamma meeda paat, wo soñ tamma ada paat. ⁴² Aakede kane an k’iine kamatú ye geñ, wede y’an d’ize beeko, sirwan pay seezan y’an di y’iide. Kane d’oñ sire geñ, wede a yi geyye a di ceere tuuku me?» ⁴³ Simo yi di’n gime onamí, y’ede: «A elkiyadó mañ, yi ize beeko a wede seezí baadañ a jiire wo yi-di y’iide geñno.» Isa yi di ruute, y’ede: «Ono geñ ki ti’n dikke d’erec.»

⁴⁴ Mañ Isa y’a-gime ki tukk’erewo gettiyo, wo yi di ruute a Simo, y’ede: «Erewo ette ki ti wollíyo de’ñ? Nuñ ni-t’iido adda boozá wo ahu toñ k’o k’eele ye k’opilso zondó me, wo de tod’ t’o t’upile zondó ti zumartú wo t’a zippite t’ilaltú. ⁴⁵ Kee ki ki n’ ziiida yop k’o k’ize puuc a tofbisadó ye, wo de tod’te t’ume n’iina geñ miñ, ti k’iili ye k’isiyo puuc a zondó me. ⁴⁶ Kee egey k’inñi k’olibíye a eedó k’o ki yirge ye, wo tod’ t’o di yirgite egey d’oñ eediyadan unse a zondó. ⁴⁷ Kono kamo n’a di rooto: geeyiso ere baadañ t’ize gette i-kaza t’oldíkatú ere baadañ, tod’ t’uune tambobino. Wo a wede ooniyo tambobino k’oldíkadí baata geñ, yi geeyiso toñ baata kay.» ⁴⁸ In’kino mañ Isa yi di ruute a erewo, y’ede: «Oldíkadí ni t’ize tambobino.» ⁴⁹ Kane d’oñ i-guune ombó ti yode’ñ, wede soñ yi d’elkiyo adda k’addí k’addí, an’de: «Ita d’oñ kino en miñ ti too me, isiyo tambobino k’oldíko toñ yi d’aaniya me?» ⁵⁰ Wo Isa yi di ruute a erewo, y’ede: «Kono koñ mi ziipe addí a nuñ geñ, m’utte m’aaho ti toose.»

Erayi d'ofɔŋ i daaniya Isa

¹ Saŋ maŋ tiŋ geŋ Isa y'a t'iiziga, yi d'ettiyo geeger ti geeger wo ille ti ille, yi kazita Rabila Majjaanawa ki Moziko Raa. Kane sanalliyagi d'ofɔŋ koomat makumu sire geŋ a itadí, ² ti erayi miibi d'ofɔŋ y'an ilmito siitandani wo y'an d'elo beeko a endanzaŋ. Kane erayi geŋ Mariyam ere an ti waaku Mariyam ti siido Magdalla, tode ere yi d'ilmo siitandani sarat t'ettú, ³ Zane ere ki Kuuza wede i yeeriyo boy ki mozigo Erod, Suuzan wo erayi d'ofɔŋ ti doolo toŋ ede baadaŋ, kane geŋ an di noogiyo Isa ti sanalliyagi ti beezaŋ.

Ono ombide t'urzi wede korso (Matiye 13.1-9; Markus 4.1-9)

⁴ Ti geeger ere tuuku toŋ, d'ofɔŋ baadaŋ an d'iide tukk'Isa, an di-t'ugiye. Maŋ y'an di'n duuye t'ono ombide eŋŋo, y'ede: ⁵ «I d'ede wedusu soo inkiŋo yi t'iide korso buzuní k'adda doomizí. Aame yi sakkisa geŋ, buzu oŋgoŋ a-zilditi a urzi, d'uwu an aa t'injilse wo embi an aa di tiŋbe. ⁶ Buzu oŋgoŋ soŋ a-zilditi a ume t'adda'ŋ paŋgiragi. Kane geŋ i t'udde maŋ, a biha kono kuyyo umbo. ⁷ Doŋ soŋ a-zilditi adda k'ahimagi, kane geŋ a t'udde wo ahimagi an iiziga maŋ, an di'n ippe. ⁸ Doŋ oŋgoŋ soŋ a-zilditi a siido ere beehiye, kane geŋ a t'udde, an d'ihira wo an d'ehe: ulo muduso soo y'a ehe inŋi meeda meeda.» Maŋ Isa y'a ruute ti goŋla awwa, y'ede: «Wede i-d'ede kuwwa k'ollige maŋ, y'ollo koduwo!»

Oodibe k'ita a urzi k'ono ombide (Matiye 13.10-23; Markus 4.10-20)

⁹ Kane sanalliyagi k'Isa an di y' tunde, an'de: «Ono ombide geŋ i-kaza moo me?» ¹⁰ Yoŋ y'an di'n gime onamaŋ, y'ede: «A kune'ŋ Raa y'un ele suuniyo ki suldi d'ofɔŋ ombide ki Moziko Raa te, wo a d'ofɔŋ oŋgoŋ suldi geŋ an an rootiyto'ŋ t'ono ombide. Inkiŋo kane'ŋ an di wolliyto, wo munda an ki y' wolliyto ye, an d'ollige, wo ono itadaŋ an ki ti suuniyo ye.

¹¹ Kun ollo, ette ita k'ono ombide: Buzu geŋ, i-kaza ono Raa. ¹² Buzu wede i zilditi a biza k'urzi geŋ, i-kaza d'uwu d'ofɔŋ ollige ono Raa. Saŋ Meeda siitandani t'ettiyo, ono Raa t'adda k'addaŋ ti t'oddiŋe kono

an ki ti zaape addaŋ a Raa wo an ki t'oone uttiyo ye. ¹³ Buzu wede i zilditi a ume wede t'adda paŋgiragi geŋ, i-kaza d'uwu d'ofɔŋ ollige ono Raa, kesiko an di'n seedu t'ulbe uŋse. Wo de ono sottadaŋ ti ki ti d'eegu adda k'addaŋ ye, an di zaapu addaŋ ki peedo boolon, wo aame i aaniya naamiya munda maŋ, urzi zaapu k'addaŋ a Raa an d'ooliyo. ¹⁴ Buzu wede i zilditi adda k'ahimagi geŋ, i-kaza d'uwu d'ofɔŋ ollige ono Raa, wo de saŋ elkisito, dehuu k'urzi maala wo uŋsuwo lekkiyo duniya i ceeriyo eedaŋ. Inkiŋo an ki d'ohire ye a urzi Raa me. ¹⁵ Ki d'angu buzu wede i zilditi a siido ere beehiye'ŋ, i-kaza d'uwu d'ofɔŋ ollige ono Raa t'adde tasse wo beehiye. Ono Raa an di'n boohiyo, an seedu zakidi an d'ohire a urzi Raa, an aa d'ooniyo eebaŋ ti doolo.»

Ono ombide a tukki pitila (Markus 4.21-25)

¹⁶ «Wenda soo toŋ y'a t'oyye pitila kono y'a-t'ossibe bogoro, ise yi-ti t'ele a ita k'oŋgali umbo. Ki too maŋ y'a dodde t'awwa kono d'ofɔŋ ette k'adda biino an di wolle toore. ¹⁷ Suldi d'ofɔŋ pay ombide'ŋ, saŋ onniyo soo a t'oodiba ita, wo ono d'ofɔŋ i ki dehu d'uwu an k'olliga ye geŋ, saŋ onniyo soo an di'n olliga, a t'adda a toore. ¹⁸ Inkiŋo maŋ kun koona mentikagi a urzi k'ollige geŋ me. Derec, a wede i-d'ede'ŋ, an i-t'eela t'eego, wo de a wede i-k'ede ye geŋ, mundaŋi wede boolon y'elkiyo yi t'oona toŋ, an i-t'amba.»

Mekk'Isa ti zembadi (Matiye 12.46-50; Markus 3.31-35)

¹⁹ Mekk'Isa ti zembadi an t'iide an di y' t'ooney, wo kane an k'aane ettiyo k'ume yode ye kono d'uwu baadaŋ. ²⁰ Duwo an i-di ruute a Isa, an'de: «Meedá ti zembadi kane ti paate, an dehu an ki ti wolle.» ²¹ Wo de Isa y'an di'n gime onamaŋ, y'ede: «Meedó ti zembadó, kane d'ofɔŋ ollige ono Raa wo an sooru eego.»

Isa toogo i jiire maaye baadaŋ (Matiye 8.18,23-27; Markus 4.35-41)

²² Onniyo soo Isa ti sanalliyagi an di gili adda tooko, maŋ y'an di ruute, y'ede: «In

ti doopo'ŋ ti dar bar* ti nee.» Wo kane an d'ingile. ²³ Aame an doopide geŋ, Isa y'a udige kuy. A kaamiki, i d'iiziga maaye baadaŋ adda bar, tooko i t'ôoniyo t'ahu, an t'ize ooŋe kono t'an di ti'n sooyiso. ²⁴ Kane sanalliyagi an a d'iide sirpadí, an di y'inne kaŋ dollite, an'de: «Wede dooyisadey, wede dooyisadey, kine in t'untol!» Maŋ Isa y'a t'inne, y'an id'ise maaye ti ahu doŋ i kolzite baadaŋ geŋ me, wo a kaamiki maaye y'a ziidá, ahu an t'udige d'eddek. ²⁵ Saŋ Isa y'an di ruute, y'ede: «Ki moo me kun ki zaapu addugun a nuuno ye me?» Wo kane orgiso t'anni ziidá, an ziidá giggiraŋ wo an di rootiyto tuddaŋ, an'de: «Yode eŋ moo wede me, kono yi di rootiyo a maaye ti ahu toŋ an d'ollige onamí me!»

Eliyo beeko a wede i-d'ede siitandani a eedí

(Matiye 8.28-34; Markus 5.1-20)

²⁶ Saŋ Isa ti sanalliyagi an d'iiney a siido Gadara, tod'te ti dar bar ti nee a daana siido Galile. ²⁷ Aame Isa yi deegu ti tooko geŋ, i d'iide wedusu in'kino ti geeger gettiyo, y'iide'ŋ y'a y'ikkima. Yo wede geŋ i-d'ede siitandani a eedí, ti kaagine yi k'ossiyo kallagi ye, wo yi ki lekkiyo a boy ye, lekkiyadi adda diine muuziyagi. ²⁸ Aame yi wulle Isa maŋ, y'a iise dollite, y'a iire zoŋdí wo y'a ruute ti golla awwa, y'ede: «Ki dehu moo a tukki nuŋ me, Isa Ulo ki Raa goole a jiiire pay? Ni ki tondiyo, ki ni dabire ye.» ²⁹ Yi ruute in'kino kono Isa yi ruute siitan: «Mi t'ad'fo ti tukki yode me!» Siitan gette taŋ baadaŋ ti-ti y' sed'fiyo a siido. In'kino maŋ beydí an di kettiso ti zin'ziri wo zoŋdí an t'eliyo adda poole, kono y'a-koone umayí soo, toŋ umbo yi-ti dambu, siitan t'a-di d'engilso k'adda baldá. ³⁰ Isa y'a yi tunde, y'ede: «Kee sundá wee wee?» Wede geŋ yi di'n gime onamí, y'ede: «Nuŋ sundó Doŋ Duuru.» Yi rootiyo in'kino kono siitandani a eedí baadaŋ. ³¹ Wo kane siitandani an i d'obe bey a Isa, kono y'an gi di roote an ki d'engile k'adda k'old'e wede aakede buldume ye.

³² A ume geŋ i d'ede tor'fo meeda ki kinzir an elso ekki kesse. Kane siitandani an i d'obe bey a Isa kono y'an t'ele urzi an t'ette adda kinzirdari geŋno, maŋ y'an d'iyye. ³³ In'kino siitandani t'ekki wede geŋ an t'ud'fe, an t'iide adda kinzirdari. Wo tor'fo gette t'awwa t'ekki kesse t'a zide okko, kinzirdari an t'ibi adda bar, an t'inda adda k'ahu.

³⁴ Aame kane doŋ k'elso an wulle munda wede ize geŋno maŋ, an d'ukke wo an an t'iide taaya a doŋ adda geeger wo a doŋ i lekkiyto a dombi pây. ³⁵ Duwo geŋ an t'ud'f'ito wolliso ki munda wede ize. An iina a sirpa k'Isa maŋ, an y'uuna wede i ede siitandani a eedí wo an t'ud'fe geŋ, yoŋ yi-guune a ume zoŋ k'Isa, yi t'usse kalle wo eedí t'iido. In'kino kane geŋ orgiso t'anni ziidá. ³⁶ Kane doŋ i wulle munda wede ize, an an t'iide taaya kaŋ mummino wede i-d'ede siitandani a eedí y'a y'utte me. ³⁷ In'kino maŋ kane doŋ siido pay an i-di ruute a Isa ti siidadaŋ y'a engile, kono orgiso ti'ni ziidá baadaŋ. Maŋ Isa yi-ti gili adda tooko, y'a engile.

³⁸ Wede i ede siitandani a eedí wo an t'ud'fe geŋ, yi tondiyo Isa kono y'a lekke ti yode, wo Isa y'a y'igibe, y'ede: ³⁹ «Kikama di kee wo k'an t'ôodoy taaya a suldí doŋ pay Raa y'ize a kee geŋ me.» Maŋ wede y'a-gime, y'an di-gizite a doŋ geeger suldí doŋ pay Isa yi ize a yode geŋ me.

Eliyo beeko a erewo wo bald'iya k'uto Zayiris

(Matiye 9.18-26; Markus 5.21-43)

⁴⁰ Isa yi-gimo ti dar bar t'inno maŋ, doŋ duuru an di y' ziidá bey sire kono kane pay an yi delliyo. ⁴¹ Aame geŋ i d'iina wedusu sundí Zayiris, yoŋ goole boy wede Yawudiyagi ge dooyiso. Y'a iido, y'a iire a zoŋ k'Isa wo yi-d'obe bey y'a ette di yode, ⁴² kono i-d'ede utí tiŋ soo dan'ŋal, ozzinatú ette suma koomat makumu sire, tuddutú eeni t'unto.

Aame Isa y'ette di yode geŋ, doŋ baadaŋ an di y' n'ayyu t'en'no t'en'no. ⁴³ Ti diine doŋ duuru i d'ede erewo soo in'kino ti dabirsa, puuzo obite t'itatú iide ozzine

* 8:22 8.22 Bar gette tod'te a Galile, siido ere ti dar bar gette i lekkiyo kane doŋ Yawudiyagi ye.

koomat makumu sire. Beytú t'a zikkuwe pay a don daawiya, wo umbo wenda soo ton yi ki ti diiwe ye. ⁴⁴ Tod' ti-t'iide ti dar k'Isa, t'a-butte bize kallayí. A kaamiki yip obite puuzo a ihira. ⁴⁵ Isa y'a tunde, y'ede: «Wee wee i ni butte me?» Kane pay an di ruute, an'de: «Nuuno ye, nuuno ye.» Man Piyer y'a ruute, y'ede: «Wede dooyisadey, kee duwo an ki nayyu t'enno t'enno.» ⁴⁶ Wo de Isa y'a ruute, y'ede: «Derec, nun wenda yi ni butte, kono n'a uwwe toogo a udfé ti tuddó.» ⁴⁷ Erewo t'uwwe man Isa yi ti zuune, inkino to t'a iire zondí ti nonjirso burbur. A daana don duuru gen ti di t'iide taaya, ki moo me ti y' butte wo mummino a kaamiki t'a uune bee me. ⁴⁸ Wo de Isa yi di ruute, y'ede: «Uto ki nun, kono kon mi ziipe addi a nuuno gen, m'utte m'aaho ti toose.»

⁴⁹ Aame Isa y'a ti rootiyto inkino gen, wede zina y'okko ti di goole boy wede Yawudiyagi ge dooyiso, wo yi di ruute a Zayiris, y'ede: «Utá t'a t'ihé, kee ki y' naate ye baa wede dooyiso me.» ⁵⁰ Wo ono gen Isa y'i'n illiga, man yi di ruute a Zayiris, y'ede: «Kee k'orgide ye, ki zaapo adda a nuuno danjal, utá t'utta.» ⁵¹ Aame an iiney adda boy ki Zayiris man, a don duuru pay Isa y'an di-tuuge k'ettiyo k'adda biino me, iide ti yode kane Piyer, Zan, Zak wo meek'uto ti mekk'uto danjal. ⁵² Kane duwo pay an dollite molo danjar kono k'uto. Inkino man Isa y'an di ruute, y'ede: «Kun ole ye. Tod' ti k'inda ye, ti moone moone.» ⁵³ Wo kane an di y'okko maade kono an zuune tod' t'inda me. ⁵⁴ Wo yo Isa gen yi ziida beytú, y'a ruute ti golla awwa, y'ede: «Uto ki nun, mi t'onno!» ⁵⁵ A kaamiki undutú t'a gimo wo t'a t'iiziga. Man Isa y'an di ruute, y'ede: «Kun i eelo ombo.» ⁵⁶ Kane maawutú an ziida giggeran, wo Isa y'an di ruute, y'ede: «A wenda soo ton kun i roota ye a munda wede ize en me.»

9

Agisa ki sanalliyagi kane koomat makumu sire
(Matiye 10.1-9,11-14; Markus 6.6-13)

¹ Isa y'a-wiike sanalliyagi kane koomat makumu sire, y'an d'ele toogo wo urzi ki lommité siitandani don pay an t'ooney a daanadan, wo k'eliyo beeko a endani duwo. ² San man y'an igibe kazita k'urzi Moziko Raa wo k'eliyo beeko a don k'eeni, ³ wo y'an di ruute, y'ede: «Ki torguwagun munda a beygun kun amba ye, ise dalka, ise eese, ise munda k'ombo, ise sonko, ise wede tuuku ton kalle ki sirwe y'amba ye. ⁴ Aame kun t'iidey adda boy tuuku wo an unni ziidey man, kun di lekkoy angenno bini engilsagun t'ume genno. ⁵ Aame tuuku duwo an un ki'n ziidey ye man, a engilsagun ti geeger gette, odde zongun ton kun a ti tottigoy, gen i-kaza Raa ulbi unse ye ti kane me.» ⁶ Inkino kane sanalliyagi an d'ingile, an d'ettiyo ille ti ille, an di kazita Rabila Majjaanawa wo an d'eliyo beeko a don k'eeni a ume tuuku ton man.

Erod ulbi i oofiyi kono suma k'Isa ti molo
(Matiye 14.1-2; Markus 6.14-16)

⁷ Erod yon wede goole yi dokkiyo siido Galile, y'a illiga taaya ki suldi don pay isiyto gen me. Wo munda y'a roote yi ki suune ye, kono don ongon an'de: «Zan Batis yi bildo ti diine don unto me.» ⁸ Ongo an'de: «I gimo ki siido nebi Eli.» Ongo son an'de: «I bildo nebi soo ti diine nebiyagi don ti kaaga.» ⁹ Wo Erod y'a ruute y'ede: «Zan min nun batum n'an di ruute a asigiryagi an di-dikke t'eedi me. Wo de wede gen min tuuku me, doo min ni d'ollige yi d'isiyto suldi pay gen me?» Wo yi dehu urzi Isa y'a-ti y' wolle.

Eliyo k'ombo a kuuli dupu paat
(Matiye 14.13-21; Markus 6.30-44)

¹⁰ Kane don zina k'Isa an ti gimo man, an i-di t'iide taaya a naabo pay ere an izo. Man y'a ti'n wiike an d'ingile ti yode, an t'irga siidan goppon ti geeger an ti waaku Betsayda. ¹¹ Wo kane don duuru, umayi an di y'illiga wo an di'n diine. Aame duwo an iina man, Isa y'anni ziida bey sire, y'an di gizite urzi Moziko Raa, wo a don i dehu beeko tuddan y'an d'ele beeko.

¹² Peedo t'ette k'ooriyo maṅ, kane sanalliyagi koomat makumu sire, an a d'iide sirpa k'Isa wo an i di ruute, an'de: «Doṅ duuru eṅ ki'n agiba, an t'ette k'adda k'illiyagi ti boydī d'ōṅ doome go-goppon eṅṅo, kono an di t'ooney ume moone ti ombo, kono kine eṅ adda balda.» ¹³ Wo Isa y'an di ruute, y'ede: «Ombo an eelo kune batum.» Maṅ kane an di ruute, an'de: «Kaye ay d'ede miṅ mappa paat wo puuni sire d'aṅṅal, koo ki dehu kaye batum ay d'ette ay d'owilo ombo a d'ōṅ duuru pay eṅṅo maṅ.» ¹⁴ An ruute iṅkino kono kane d'ōṅ duuru an t'ide kuuli suma dupu paat.

Isa y'an di ruute a sanalliyagi, y'ede: «Duwo eṅ kun ti'n kondita kaṅ ogiysito ada paat, paat.» ¹⁵ Kane sanalliyagi an t'ize aa y'an ruute, an ti'n gundite pay. ¹⁶ Isa y'a-ziki mappa paat ti puuni sire geṅṅo, y'a t'umbe edayí k'awwa ki kandaane y'a ruute koduwo a Raa kono k'ombo gette. Maṅ mappa ti puuni y'a burkite, y'an d'ele a sanalliyagi kono an an di-dokkida a d'ōṅ duuru geṅṅo. ¹⁷ Kane pay geṅ an d'iimi wo an d'isse. Wo ombo ere uupite sanalliyagi an ti-tusse, a iide dappa koomat makumu sire.

Isa miṅ yoṅ wee wee?

(Matiye 16.13-21; Markus 8.27-31)

¹⁸ Onniyo soo Isa y'a t'irga siidí ti sanalliyagi, yi tondiyo Raa. Aame geṅ y'anni tunde, y'ede: «Doṅ duuru an rootiyo nuṅ wee wee?» ¹⁹ Kane an i di'n gime onamí, an'de: «Doṅ soṅ an'de kee Zan Batis, d'ōṅ oṅgo an'de kee nebi Eli, wo d'ōṅ oṅgo soṅ an'de kee nebi ti diine nebiyagi d'ōṅ ti kaaga i bildo me.» ²⁰ Wo yoṅ y'an di ruute, y'ede: «De kune me, kun'de nuṅ wee wee?» Piyer yi di'n gime onamí, y'ede: «Kee Almasi Raa yi biire.»

²¹ Maṅ Isa y'an d'undirde kono ono geṅ a wenda soo toṅ an'ni ki roota ye. ²² Wo y'a ruute sey, y'ede: «Geṅ d'erec, nuṅ wede an n'ehe aa ulo wede eṅ, i dehu n'a dabirey baadaṅ. Doṅ i dokkiyo d'ōṅziṅ, deero d'ōṅ sedeke ti d'ōṅ suuniyo k'oogoro pây an di n' kiigirey, duwo an di n' seedey an di n' t'idey, wo onniyo sire k'aduwe maṅ Raa y'a ti n' baldrey.»

Urzi daaniya k'Isa

(Matiye 16.24-28; Markus 8.34-9.1)

²³ Saṅ maṅ Isa y'an di ruute a d'ōṅ pay, y'ede: «Wede yi dehu y'a daane urzi nuuno maṅ, tuddí batum y'a ti kiigira, onniyo ti onniyo ki unto toṅ y'a oyye y'a t'inda kono nuuno, wo y'a ni daane. ²⁴ Iṅkino wede tuuku yi dehu boohiyo tuddí k'aggadí maṅ, y'a ti dagga, wo de wede tuuku y'ooliyo tuddí kono nuuno maṅ, y'a t'utta. ²⁵ A wede koduwatú moo me suldí duniya pay y'anni t'oone, wo tuddí y'a ti dagge ise y'a t'ettey k'ume daggiya me? ²⁶ Aame wede y'isiyo sukuyagi a nuṅ wo a onamó maṅ, nuṅ wede an n'ehe aa ulo wede eṅ, aame n'etto ti daryikadó wo ti daryika ere ki Meegó wo ti ere ki maaleekiyagi d'ōṅ kamileṅ geṅ, nuṅ toṅ ni-d'isa sukuyagi kay a wede geṅ me. ²⁷ Derec iṅkino wo n'un di rooto: Doṅ oṅgoṅ ti diine kane d'ōṅ aṅkenṅo eṅ an ki ti t'inda ki poone pay ye, an di wolla Moziko Raa te.»

Ume k'eda k'Isa i-gime tuware kar

(Matiye 17.1-8; Markus 9.2-8)

²⁸ T'ume Isa y'a ti ruutite onamí geṅ iide suma k'onniyo gessire maṅ, y'a-wiike ti yode Piyer, Zan wo Zak, an d'ingile k'ekki moko kono an tondey Raa. ²⁹ Aame yi tondiyo Raa geṅ, ume k'edayí a-gime siidí wo kallagi a t'ize tuwardí kar. ³⁰⁻³¹ A ume geṅ a kaamiki, adda toore wede iido ti kandaane'ṅ i d'ede kuuli sire an rootiyto t'Isa, kane geṅ Muusa ti nebi Eli, an rootiso a urzi wede ki d'angu naabadí, y'a-t'indey a Zeruzalem. ³² Piyer ti eebí'ṅ kane an udige kuy. Wo aame an t'inne maṅ, kane an wolliyto toore ad'fiya ti tukk'Isa wo kuuli sire an t'ihira a sirpadí. ³³ Kane kuuli sire geṅ Isa an y'iili maṅ, Piyer yi di ruute, y'ede: «Wede dooyisadey, beehiye'ṅ kine in di lekke a eṅṅo! Ay un d'okkima daabagi ad'fo, a kee soo, a Muusa soo, wo a Eli soo.» Wo yoṅ yi ki y' suune ye munda wede yi rootiyo geṅ me. ³⁴ Aame yi rootiyto iṅkino geṅ, i d'iido dondirso ti di'n ippe kane geṅ me. Aame dondirso ti ti'n ippe maṅ, orgiso t'anni ziida. ³⁵ Wo t'adda dondirso an d'illiga

golla, t'ede: «Enj Ulo nuuno, yode wede ni y' biire. Kun y'ollo!»³⁶ Aame golla ti rootiyto geŋ, kane an wolliyon̄ uupe Isa siidí daŋŋal. Kane sanalliyagi a munda wede an wulle an d'inniga deddek, aame geŋ munda a wenda soo ton̄ an i ki ruute ye.

*Eliyo beeko a ulo i-d'ede siitan a eedí
(Matiye 17.14-18; Markus 9.14-27)*

³⁷ Soggo ti soohe an ti d̄iige t'ekki makkolo maŋ, aame geŋ doŋ duuru an t'iide okkime k'Isa. ³⁸ Maŋ ti diine doŋ duuru i d'ede wedusu, y'a idili, y'ede: «Wede dooyisadó, ni ki tondiyo, ki wollo sommagi k'ulo nuŋ, kono yon̄ miŋ soo daŋŋal. ³⁹ Siitan ti y'ambu maŋ, a kaamiki yi d'eesiyo dollite, y'a-ti zehiso bar bar wo bizí i d'ad̄diyta goopiyagi. Tod' ti di y' dabirsa baadaŋ wo ti dehu ti ki y'ooli ye. ⁴⁰ Nuŋ n'a tunde sanalliyagá kono an ti-limmi siitan gette, wo de kane an ki d'iine ye.» ⁴¹ Maŋ Isa y'a t'ihina bizí, y'a ruute, y'ede: «Kune doŋ ulpi wo kun ki ziipe addugun̄ a Raa ye. Nuŋ ti kaagine ni lekkiyo ti kune, wo de a nuŋ kun ki d'umbe ye! Geŋ n'a ombiŋa ki da-daayum koo ti kune me? Ulá k'a edi ken̄no.» ⁴² Aame ulo y'ette k'ume k'Isa geŋ, siitan gette t'a ti y' zidde a siido, y'a di zihite bar bar. Wo de Isa y'a t'id̄dise siitan te kono t'a t'ad̄de ti tukk'ulo me, maŋ ulon̄ y'a uune bee, wo yi di y'ele a meegí. ⁴³ Wo duwo pay an ziid̄a giggiraŋ a toogo ere baadaŋ ki Raa gette.

*Ono k'Isa doŋ ki sirwe k'untadí
(Matiye 17.22-23; Markus 9.30-32)*

Aame kane pay an seedu giggiraŋ botto a munda wede Isa y'ize geŋ, yon̄ y'an di ruute a sanalliyagí, y'ede: ⁴⁴ «Kune'n̄ kun ollo koduwo munda wede n'un roota enj me: Nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede enj, an di n' t'eley a bey duwo.» ⁴⁵ Wo kane ono geŋ itadaŋ an ki'n suuniyo ye, i t'ize ombide in̄kino itadaŋ an gi di'n suuniyo ye, wo Isa an i d'orgiso kono an di y' tonde a ono geŋ me.

*Wee wee goole a jiire?
(Matiye 18.1-5; Markus 9.33-37)*

⁴⁶ Kane sanalliyagi an d'iise rootiyto ti tuddaŋ kono an dehu an di suune, ti diinayaŋ miŋ wee wee goole a jiire me. ⁴⁷ Elkisadaŋ gette Isa y'a ti zuune. In̄kino maŋ yi wiike ulo neŋku, y'a y'ihira a daanadí, ⁴⁸ wo y'an di ruute, y'ede: «Wede tuuku yi seedu ulo aa yode enj bey sire kono y'umbe a sundó maŋ, geŋ aa yi seedu nuŋ batum. Wo wede tuuku yi seedu nuuno maŋ, geŋ aa yi seedu wede i n'igibo p̄ay. Derec, yo wede ti diine kune pay enj yon̄ neŋku a jiire maŋ, geŋ yode wede goole a jiire me.»

*Wee wee yon̄ ki kune me?
(Markus 9.38-41)*

⁴⁹ Maŋ Zaŋ y'a t'ihina bizí, y'a ruute, y'ede: «Wede dooyisadey, kaye ay di wullo wedusu soo in̄kino yi lommite sitandani ti sundá, wo ay di dihe ôhirayí kono yon̄ ti diinayey ye.» ⁵⁰ Wo Isa yi di'n gime onamí, y'ede: «Kun y'ôhira ye, kono wede adugun̄ ye geŋ yon̄ ki kune.»

*Doŋ k'ille soo ki siido Samari an giigira
Isa*

⁵¹ Aame onniyo ere Isa y'a-kima ki kandaane aa guute goppon̄ maŋ, y'a ziid̄a zakidí y'a t'ette ki Zeruzalem. ⁵² Yi d'igibe doŋ zina an d'uugume poone. Kane an d'ingile, maŋ an t'iide adda k'ille soo ki siido Samari kono an i-di t'okkimey ume deeguzí. ⁵³ Wo kane doŋ k'ille gette an dituuge an di y' seeda me, kono yon̄ y'ette ki Zeruzalem. ⁵⁴ Aame kane sanalliyagi Zak wo Zaŋ an illiga in̄kino maŋ, an di ruute, an'de: «Galmeegey, kee ki dehu maŋ, ay tonde uwwo ti kandaane t'a deego t'an uute mendaŋ?» ⁵⁵ Wo de Isa y'an gime, wo y'an di'n iipide. [y'ede: «Kune kun ki suune ye, unde ere tuuku un ede te. ⁵⁶ Derec, nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede enj, n'iido'n̄ kono n'a ki dagge undiyagi duwo ye, wo n'an utte.»] Maŋ an d'ingile ki ille ti doolo.

*Doŋ i dehu daaniya k'Isa
(Matiye 8.19-22)*

⁵⁷ Aame kane a urzi geŋ, i d'ede wedusu soo in̄kino yi di ruute a Isa, y'ede: «N'a ki daana k'ume wede tuuku kee k'etta geŋ me.» ⁵⁸ Wo Isa yi-ti'n gime onamí, y'ede:

«Boo ti boydfutú wo embi toŋ ti boydfizaŋ, wo de nuŋ wede an n'ehē aa ulo wede eŋ, oo k'ede ume ni ki ti t'ele eedó n'a-ki puuke ye.»

⁵⁹ Isa yi di ruute a wede doolo, y'ede: «Ki ni daani.» Wo wede geŋ y'a ruute, y'ede: «Galmee'ki nuŋ, k'o eeli urzi n'a ette n'a t'ottibo meegó d'ó.» ⁶⁰ Maŋ Isa yi di ruute, y'ede: «Ki'n oolo kane d'ofŋ aa unto an d'ottiba tuddaŋ, wo kee k'engilo kazita k'ono ki Moziko Raa.»

⁶¹ Wede doolo sey y'a ruute, y'ede: «Galmee'ki nuŋ, ni ki daana, wo de k'o eeli urzi n'a di t'eeso d'ofŋ boozó d'ó.»

⁶² Isa yi di ruute, y'ede: «Wede yi derku ti buŋgari wo y'a geldē ki daari geŋ, yoŋ beehiykadí umbo ki Moziko Raa te.»

10

Naabo ki sanalliyagi k'Isa kane ada sarat makumu sire

(Matiye 9.37-38; 10.7-16; Markus 6.8-11; Lik 9.3-5)

¹ Saŋ maŋ tiŋ geŋ Galmeegea yi bi-ire sanalliyagi ti doolo, kane ada sarat makumu sire, wo y'an ikkipe sire sire, an d'uugume k'adda geegiryagi ti omagi pay d'ofŋ yode batum yi dihe y'etta.

² Y'an di ruute, y'ede: «Kane d'ofŋ duuru eŋ aa doome goole y'ize k'aydu, wo d'ofŋ naabo baata. In'kino kun tondo wede doome kono y'a-t'igibo d'ofŋ naabo k'aydu. ³ Ankeŋ kun engilo! Kun ollo, n'un agisa eŋ aakede in'ni dambami k'adda diine sullibagi. ⁴ A beyguŋ soŋko kun amba ye, ise eese, ise tobiyagi ti doolo toŋ maŋ. A urzi wenda soo toŋ kun t'eesey ye.

⁵ Aame kun t'iidey adda boy tuuku maŋ, ki poone kun d'eesoy: "Toose Raa ti koonā adda boy en'no." ⁶ Aame wede i dehu toose a ume geŋ ede maŋ, toose kune t'a koonoy eedí. Wo aame wede in'kino umbo maŋ, toose kune t'a-kamoy ki tudduguŋ. ⁷ Boy wede unni ziidēy maŋ, kun lekkoy an'geŋno, kun d'oomoy, kun d'ooboy munda wede an un t'eley me, kono wede yi naabiya'ŋ i-d'ede urzi y'a oomi ti bey d'ofŋ y'an naabiya. Kun dettitey boy ti boy ye.

⁸ Aame kun t'iidey adda geeger ere tuuku wo an unni ziidēy maŋ, kun oomoy munda wede an un t'eley me. ⁹ Adda geeger gette, kun an eloy beeko a d'ofŋ k'eeni, wo a d'ofŋtú kun an di rootoy, kun'de: "Moziko Raa t'iina goppon ti kune." ¹⁰ Wo aame kun t'iidey adda geeger ere tuuku wo d'ofŋtú an un ki'n ziidēy ye maŋ, kun d'engiloy bere d'ofŋ duuru wo kun an di rootoy a d'ofŋ pay, kun d'eesoy: ¹¹ "Kaye odde siidaguŋ wede a zoŋdey toŋ ay un ti y' tottigo, geŋ i-kaza Raa ulbí unse ye ti kune me. Wo geŋ ono eŋ kun'ni suuno koduwo: Moziko Raa t'iina goppon ti kune." ¹² Kun ollo, n'un di rooto, onniyo ere Raa yi d'ekka booro gette, kane d'ofŋ geeger Sodom booradaŋ t'a koonā soodo ti d'ofŋ ki geeger gettiyo.

¹³ Dabar a kune d'ofŋ geeger Korazen! Dabar a kune d'ofŋ geeger Betsayda! Derec, aame suldī k'armika d'ofŋ Raa y'ize di kune geŋ an'ki y'aase a geeger Tir ti Sidon maŋ, an'ki ti kaagine d'ofŋzaŋ an t'ossite kallagi mōolo wo tuddaŋ an aa di kosse puure, wo an di-kime lekkiyadaŋ.

¹⁴ Kono kamo onniyo ere Raa yi d'ekka booro gette, kane d'ofŋ geeger Tir ti Sidon booradaŋ t'a koonā soodo ti ere ki kune.

¹⁵ Wo kune d'ofŋ geeger Kapernayim, kun elkiyo miŋ Raa y'un ti'n sika k'awwa ki kandaane ko? Aha! Raa y'un ti'n d'eegea adda diine d'ofŋ unto.» ¹⁶ Isa y'an di ruute sey a sanalliyagí, y'ede: «Wede un ollige maŋ, geŋ aa y'ollige nuuno. Wede unni koogire maŋ, geŋ aa yi koogire nuuno. Wo wede i ni koogire maŋ, geŋ aa yi koogire wede i n'igibo.»

Kama ki sanalliyagi kane ada sarat makumu sire

¹⁷ Kane sanalliyagi ada sarat makumu sire geŋ an di-gimo ulbaŋ ôoniyo t'un'suwo, wo an di ruute, an'de: «Galmeegey, siitandani toŋ an ayn'ollige aame ay an rootiyo munda ti sundá maŋ.» ¹⁸ Isa y'an di ruute, y'ede: «Nuŋ ni wolliyo Meeda siitandani, t'a iiro ti kandaane aakede omile mizzi.

¹⁹ Kun ollo, n'un ele toogo ere kun d'ozire t'ekki mimbayi, t'ekk'ottiyagi wo t'ekki toogo pay ere ki adu, wo munda

un d'isa ulsu a kune umbo. ²⁰ Wo beehiye kune ulbuguṅ un isiyo unṣe kono siitandani an un ollige, wo ki too maṅ beehiye a ceere ulbuguṅ aase unṣe kono sumbiyaguṅ raaniyta adda mattup ki Raa a kandaane.»

Isa ulbí unṣe
(*Matiye 11.25-27*)

²¹ Aame geṅṅo batum, Isa Unde Kamileṅ ti di'n ũune addí t'unṣuwo wo y'a ruute, y'ede: «Mee'ki nuṅ, kee Galme'e'ki kandaane ti siido, ni ki tamma kono suldi eṅ k'an di'n umbida a doṅ suuniyo k'ono wo a doṅ eedaṅ soodo a elkiso geṅ me, wo k'an t'iidiba ita a doṅ aa inṅi sunṅi. Eyye Mee'ki nuṅ, geṅ ki dihe suldi a t'ise inṅino. ²² Suldi pay Meegó Raa y'o n'ele a beezó. Wenda soo toṅ a suune Ulo umbo, i y' suune Meega daṅṅal, wo wenda soo toṅ a suune Meega umbo, i y' suune Ulo wo ti kane doṅ Ulo yi dehu y'an t'oodiba itadí daṅṅal.»

²³ Saṅ maṅ Isa y'a-gime ki tukki sanal-liyagi wo y'an di ruute a kane siidaṅ, y'ede: «Unṣuwo a kune a munda wede kun woliyo eṅṅo. ²⁴ Kun ollo, n'un di rooto, nebiyagi baadaṅ ti mozagi baadaṅ an dihe an di wolle munda wede kun woliyo eṅṅo, wo an gi di y' wulle ye. An dihe an d'olliga munda wede kun ollige eṅṅo, wo an gi di y'illiga ye.»

Ono ombide a tukki wede beehiye ti siido Samari
(*Matiye 22.34-40; Markus 12.28-31*)

²⁵ Onniyo soo, wede suuniyo k'oogoro yi dehu yi-d'ekke ikka t'urzi k'ono a Isa. Inṅino maṅ y'a d'iide sirpadí, y'a yi tunde, y'ede: «Wede dooyisadey, n'aase moo me kono n'a t'oona lekkiyo ere ki daayum te?» ²⁶ Isa yi di ruute, y'ede: «An riije adda mattup k'oogiradiṅ moo me? Moo me ki gariya adda me?» ²⁷ Wede geṅ yi di'n gime onamí, y'ede: «An riije, an'de: “Ki geyyo Galmeega Raazá ti addá pay, ti undá pay, ti toogadá pay wo ti elkisadá pay*.” Wo soṅ an'de: “Ki geyyo bakadá aa ki geyyiso tuddá batum†.”» ²⁸ Inṅino maṅ Isa yi di ruute, y'ede:

«Onamá ki ni ruute geṅ derec. K'iso inṅino wo k'a lekka.»

²⁹ Wo wede suuniyo k'oogoro yi dehu y'a t'okkima bizí, inṅino y'a tunde Isa, y'ede: «Bakadó wee wee?» ³⁰ Isa yi di'n gime onamí, y'ede: «I d'ede wedusu soo inṅino, yi deegu ti Zeruzalem y'ambe ki geeger Zeriko. Yo yi-t'iire bey doṅ d'ekkiyo k'urzi, suldzí an t'uube pay, an di y' gusse, an di y'iili pulpul a siido wo an d'ingile. ³¹ Saṅ maṅ i d'iido wede sefeke yi deegu t'urzi geṅṅo kay. Aame y'iina yi wulle wedusu kaṅ moone maṅ, y'a udde dokki ti yode, y'a ingile. ³² Inṅino kay i d'iido wedusu yoṅ ti biza bumbu Lebi y'iina a ume geṅṅo, wo aame yi wulle wede geṅṅo maṅ, y'a udde dokki ti yode, y'a ingile. ³³ Saṅ i d'iido Samariten yi t'ette torguwo, y'a iina a ume geṅṅo kay. Aame yi wulle wede geṅṅo maṅ, i di t'ize sommagi baadaṅ. ³⁴ Y'a d'iide goppon ki tuddí wo a kundayí yi d'ibiti egey ti toote k'inṅi biṅ, maṅ yi di gittite. Y'a di y'umbe eego buurizí, y'a-di t'iide k'adda k'ille wo y'a ti y' ziipe a ume deegu torgagi, y'a-t'udige dok. ³⁵ Soggo ti soohe maṅ, yi d'iidiba tamma sire, yi-d'ele a wede boy wo yi di ruute, y'ede: “Wede eṅ k'a-t'udigo dok a eedí. Wo soṅko ette a biita toṅ ki y'oola ye, aame ni-gimo maṅ, munda wede ki dagga kono yode geṅ, nuṅ batum n'a di y' t'ela.”»

³⁶ Maṅ Isa y'a ruute sey, y'ede: «A elkiyadá maṅ, ti diine doṅ torguwo ado geṅ, wede tuuku baka ki wede doṅ k'oogire an yi gusse me?» ³⁷ Wede suuniyo k'oogoro yi di'n gime onamí, y'ede: «Bakadí wede i ize adde koduwo a yode geṅṅo.» Inṅino maṅ Isa yi di ruute, y'ede: «Geṅ k'odo, kee toṅ k'aasoy inṅino kay.»

Isa yoṅ di Mariyam ti Marte

³⁸ Aame Isa kane ti sanal-liyagi an sooru a urzi geṅ, an t'iide adda k'ille soo, a ume geṅ i d'ede erewo sundutú Marte tod' t'anni ziida di tode. ³⁹ To Marte i-d'ede teematú sundutú Mariyam, tod' t'aguune a sirpa zoṅ ki Galmeega ti d'ollige ono doṅ yi dooyiso. ⁴⁰ Marte gette naabo

* **10:27** 10.27 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 6.5. † **10:27** 10.27 Kun wollo adda mattup ki Lebitik 19.18.

zigile i ti ziida, t'a d'iide k'ume k'Isa ti di ruute, t'ede: «Galmee'ki nuṅ, kee a-ki kaza munda ye koo, kunuṅ teemadó gette naabo pay t'o d'iili a nuṅ siidó me? Inṅkino ki rooto t'a di n' nooge» ⁴¹ Maṅ Galmeega yi di'n gime onamtú, y'ede: «Marte, Marte, koṅ ulbí i-d'oodiyo wo mi d'elkiso ki suldi baadaṅ, ⁴² wo munda soo daṅṅal wede i dehu m'aase me. To Mariyam ti biire munda wede majjaane a jiire, wenda yi k'aane yi ki t'oodiba ye.»

11

Dooyiso k'Isa a urzi tonḍiyo Raa (Matiye 6.9-13)

¹ I d'ede onniyo soo, Isa yi tonḍiyo Raa a ume soo inṅkino. Aame y'a ti d'inge ti tonḍiyo maṅ, wede soo ti diine sanalliyagí y'a yi tunde, y'ede: «Galmee'ki nuṅ, k'ay ti'n dooyi urzi tonḍiyo Raa, aakede Zaṅ Batis y'a duuye sanalliyagí.» ² Isa y'an di ruute, y'ede: «Aame kun tonde Raa maṅ, kun d'eeso:

“Meegey,
kee k'iso d'uwu pay an di suune kee Raa kamileṅ,

Mozikadá k'a-di t'edi.

³ Onniyo ti onniyo k'ay eeli ombadey ere ay di t'ide.

⁴ K'ay t'isi tambobino a oldfiko ere ay ize a kee,

kono kaye toṅ ay isiyo tambobino a wede tuuku ay ize ulsu kay.

Wo k'ayn'ooli ye adda naamiya daggiya i ceera eedey ay t'etta adda k'oldfiko ye.”»

Ombiṅe a urzi tonḍiyo Raa

⁵ Isa y'an di ruute sey, y'ede: «Kun ollo, aakede wede soo ti diinaguṅ i-d'ede lanze, y'a ette ki boozí a didfo meeda, wo y'a t'eese: “Lanze ki nuṅ, kee k'o eeli mappa afo, ⁶ kono wede soo ti diine lanziyagó y'iina ti torguwo di nuuno, wo nuṅ munda k'ombo ni di t'ele umbo.” ⁷ Yo lanziyagí ummey t'adda biino y'a t'eese: “Kee ki n'oolo deddfek, kono t'inṅizó biza n'ay t'ippe baa, ay moone, ni k'aane ni ki t'ooziga n'a-ki t'ele mappa ye.” ⁸ Wo kun ollo, n'un di rooto, lanziyagí yi t'ooziga yi-t'ela suldi d'ofon pay yoṅ yi

dehu, kono yoṅ lanziyagí ye, wo kono yoṅ yi kodfime baadaṅ a munda wede yi dehu me. ⁹ Wo nuṅ n'un di rooto: Kun tondo wo munda an un t'eela, kun dehito wo kun t'oona, kun koppo biza wo an un di-t'ihina. ¹⁰ Wede tuuku yi tonḍiyo maṅ, munda an i-d'eeliyo, wede yi dehutu maṅ, yi d'ooniyo, wo wede yi koppiyo biza maṅ, an i di t'ohine. ¹¹ Meege tuuku ti diinaguṅ, aame ulí [yi tunde ombó maṅ, yi di t'ele mukkolo me? Koo] yi tunde puuniso maṅ, yi di t'ele miipo me? ¹² Koo yi tunde kumilso maṅ, yi di t'ele otto me? Aha, umbo! ¹³ Inṅkino maṅ kune d'ofon adduguṅ ulpi toṅ, kun suune eliyo suldi d'ofon majjandani a inṅiguṅ. Wo geṅ taṅ miibi a ceere Meega Raa a kandaane y'aane y'an t'ele Unde Kamileṅ a d'ofon i yi tonḍiyo me!»

Isa ti Belzebul

(Matiye 9.32-34; 12.22-30; Markus 3.22-27)

¹⁴ Onniyo soo, Isa y'a-t'ilmi siitan ere wede'ṅ ti t'ippe bizí yi k'orbe ye geṅ me. Aame siitan gette ti t'udde maṅ, wede geṅ bizí a t'ihina, y'a iise ono, wo kane d'ofon duuru an ziida giggiraṅ. ¹⁵ Aame geṅ d'ofon ongo ti diinayaṅ an di ruute, an'de: «Tode Belzebul Meeda siitandani i eliyo toogo ki lommitte siitandani me!» ¹⁶ Doṅ ongoṅ an dehu an i d'ekke ikka t'urzi k'onamí. Inṅkino maṅ an di y' tunde y'an d'ise munda k'armika, a kize yoṅ Raa yi y'igibo. ¹⁷ Wo Isa y'a zuune elkisadaṅ, inṅkino maṅ y'an di ruute, y'ede: «Moziko ere tuuku d'ofon t'ú an deyyiso ti tuddaṅ maṅ, mozikadaṅ a latte, boydzanaṅ a di ruugite wede soṅ ekki bakadí bakadí. ¹⁸ Geṅ inṅkino kay, aame Meeda siitandani ti deyyiso ti siitandani eebutú maṅ, geṅ an deyyiso ti tuddaṅ batum. Wo de geṅ ki kotto, mozikatú ti k'aane ti ki lekke ye! Ni rootiyo inṅkino kono kun'de, ni lommitte siitandani o eliyo toogo Belzebul. ¹⁹ De inṅkino maṅ, d'ofon a itaguṅ an lommitte siitandani ti toogo k'aaye? Geṅ kane batum an un kaza munda wede kun rootiyo a tukki nuuno geṅ d'erec ye. ²⁰ Wo de geṅ, nuṅ o eliyo toogo Raa ni lommitte

siitandani me mañ, geñ i-kaza Moziko Raa tod' t'iina di kune baa.

²¹ Aame wede'ñ toogo ti aryagi geñ boozí y'a ti y' boophe, inkinno mañ maaladí wenda soo toñ y'a ki botte ye. ²² Wo de aame i iido wede toogo ti yode wo yi y' jiire mañ, aryagi don pay yi zaapu addí geñ y'a-t'oobe, wo suldi don pay y'a siki y'an di dokkida a duwo.

²³ Wede yon ki nuuno ye'ñ, yon aduzó, wo wede y'a ki n' noogiyo ki tussiyo ye'ñ, yon yi teepiyo ki teepiyo.»

*Kama ki siitan ki tukki wedusu
(Matiye 12.43-45)*

²⁴ «Aame siitan ti tukki wedusu ti t'addiya mañ, ti d'engilso k'adda balda dehutu k'ume wede t'a lekkey, wo ti ki d'ooniyo ye. Inkinno ti rootiyo adda k'addutú, ti d'eesiyo: “Ni-kime k'adda bindó ere an di n'ilmo.” ²⁵ Wo a kamatú gette, t'iide'ñ ti-t'uuney biino rookiyo kamileñ wo sulfutú okkime beehiye. ²⁶ Inkinno mañ ti di kama k'adda balda, t'a waaku siitandani ti doolo sarat bundidí a jiire tode sey. An di-kama kañ soo, an t'ettiyo adda biino gettiyo, i-t'isiyo boozañ. Inkinno yo wede geñ, lekkiyadi ere k'ita i-t'isiyo oone i ceeriyo ere ki poone.»

Unsuwo ere a jiire

²⁷ Aame Isa yi rootiyo inkinno geñ, i d'ede erewo soo inkinno ti diine don duuru, ti di ruute ti golla awwa, t'ede: «Unsuwo a erewo ere t'a ki zirke adda k'addutú wo k'a uufe ufutú.» ²⁸ Wo yon yi di ruute, y'ede: «Wo unsuwo a jiire a kane don ollige ono Raa wo an di sooru eego.»

*Tondiyo ki munda k'armika
(Matiye 12.38-42)*

²⁹ Kane don duuru an d'ettiyo k'ume k'Isa. Aame an t'ugiyé mañ, y'a iise rootiyo, y'ede: «Ita duwo don ankenno en, kane don ulpi, an tondiyo munda k'armika a kize Raa yi n'igibo. Wo armika ti doolo Raa y'an k'isa ye, daa ki armika ere Raa y'ize ti kaaga a nebi Zonas ye mañ. ³⁰ Kun suune Zonas y'a guune

munda wede Raa y'an di gize a don geeger Ninib*. Geñ inkinno nuñ wede an n'ehe aa ulo wede en, n'a koono munda wede Raa y'an kiza a don ankenno kay. ³¹ A onniyo ere Raa yi dekká booro gette, mohita ere ti siido ki kese dandí† t'a ooziga ki tukki duwo don ankenno, wo t'an di roota: “Kune'ñ booro t'unni ziida.” Ti roota inkinno kono tod' t'iizigo ti siidiyagi don dokki t'ita Raa kono t'a olliga suuniyo k'ono ere ki Salamon, wo a enno i d'ede wede ede y'a jiire Salamon sey. ³² A onniyo ere Raa yi dekká booro gette, don geeger ki Ninib an d'ooziga ki tukki duwo don ankenno, wo an di roota: “Kune'ñ booro t'unni ziida.” An roota inkinno kono aame don geeger ki Ninib an illiga Zonas yi gizite urzi k'ono Raa mañ, an di-gime lekkiyadan. Wo a enno i d'ede wede ede y'a jiire Zonas sey.»

*Eda kane toore tudde
(Matiye 5.15; Markus 4.21; Lik 8.16)*

³³ «Wenda soo toñ y'a-t'oyye pitila kono yi-ti t'ombida, ise y'a-t'ossibe bogoro umbo. Ki too mañ y'a ti dodde t'awwa kono don ette k'adda biino an di wolle toore. ³⁴ Eda kane aa pitila ki tudde. Aame edayá kane bee mañ, tuddá pay tin adda toore, wo aame edayá kane bee ye mañ, tuddá pay tin adda zimolo. ³⁵ Inkinno mañ ki koono metike kono toore wede a tuddá geñ, a ki t'ise zimolo ye. ³⁶ Wo aame tuddá pay adda toore daa munda ki zimolo mañ, tuddá pay gettin adda toore, geñ aakede pitila ti tooriyo tuddá ti tooratú wede kereñ genno.»

Isa ti Pariziyen wo ti don suuniyo k'oogoro

(Matiye 23.4,6-7,13,25-27,29-31,34-36)

³⁷ Aame Isa y'a ti dinge onamí mañ, i d'ede wedusu soo yon Pariziyen y'a ti y' wiike y'a oomey di yode. Isa y'a t'iide k'adda boy, wo an di-guune ombo. ³⁸ Yo Pariziyen y'a ziida giggeri aame yi wulle Isa ki poone y'a t'eesé ombo'ñ, bezi yi k'upile ye aa mongidagi an ruute me. ³⁹ Inkinno mañ yo Galmeega yi di ruute,

* **11:30** 11.30 Kun wollo adda mattup ki Zonas 3.3-5. † **11:31** 11.31 Mohita ere ti siido ki kese dandí: I-kaza mohita ere ti siido Seba. Kun wollo adda mattup ki 1 Mozagi 10.1-13.

y'ede: «Kun ollo, kune Pariziyen! Kune'ŋ kulso ti bogoro kun t'opilso daaran bee-hiye, wo addugun ōniyo boo ti tama k'oogire wo ti bundiko. ⁴⁰ Kune don elkisagun umbo, kun suune kereŋ Raa wede ikkima ume ti paate geŋ, ikkima ume t'adda ton yode me. ⁴¹ Wo ki too man a kane don an k'ede munda ye, kun an elo t'addugun pay, inkino kune kun t'isa kamilen.

⁴² Wo dabar a kune Pariziyen! Kune'ŋ a urzi zakka, kun d'eliyo zakka a Raa ki ita suldi don sunni sunni i d'eliyo unsuwo a zaami, ise puutagi don ki zaami ton man. Wo de munda wede kun d'ise ki diine a duwo, ti geyyiso ki Raa, kane geŋ kun d'ooliyo a kese. Ki too man ki poone kane geŋno don kun d'ozire eego me, wo suldi don sunni sunni ton kun ki'n ooli ye.

⁴³ Dabar a kune Pariziyen! Kune'ŋ adda boydi don in di dooyiso, kun geyyiso kun koone a ume wede suma, wo a bere don duuru ton, kun geyyiso duwo an un di'n t'eesite ti ottilso. ⁴⁴ Dabar a kune! Kune'ŋ don aakede muuziyagi daa zappu monjali, don an sooru eego daa suuniyo a urzi k'oogoro an t'isiyo ganigi a daana Raa me‡.»

⁴⁵ Wede soo ti diine don suuniyo k'oogoro yi di ruute a Isa, y'ede: «Wede dooyisadey, a onamá geŋ kee ki kalda kaye ti kane pây.» ⁴⁶ Isa yi di'n gime onamí, y'ede: «Dabar a kune don suuniyo k'oogoro pây! Kune'ŋ duwo kun di'n isiyo ki toogo an di daane urziyagi k'oogoro don ti doolo kune batum kun a ziipe t'eggun t'ekki don ki Raa, sarkiyatú ooŋe aakede kun zaapu attidi a dar. Wo a attidizan geŋ, kune ti yilsagun soo ton kun aa ki bottiyo ye ki noogiyadan me. ⁴⁷ Dabar a kune! Kun aabudu muuziyagi majjandani ki nebiyagi ti kaaga, kane don mongidagun an ti'n iide. ⁴⁸ A onamgun ti suldi don kun isiyo geŋ, i-kaza kun iyye a naabo ere ki mongidagun g'ize te, kono kane an ti'n iide nebiyagi me, wo anken kune kun d'aabudu muuziyagan. ⁴⁹ Kono kamo Raa ti suuniyo k'ono ere i d'ede gette y'a ruute, y'ede: “Nun n'an

t'igiba nebiyagi ti don zina, don ongon ti diinayan an ti'n t'ida, don ongon an di'n dabira.” ⁵⁰ T'ume k'eesiyo duniya bini anki, an iide nebiyagi baadan, wo kono ki puuzadan gette kune duwo don ankenno Raa y'un ti'n t'ela dangay. ⁵¹ Ki poone an iide Abel, san don ti doolo bini Zakari wede an y'iide adda booro Boy Raa, a diine k'ume sedeke ti Boy Raa. Eyye, wo kun ollo n'un di rooto, kane don ankenno en Raa yi ti'n t'ela dangay kono ki puuzadan.

⁵² Dabar a kune don suuniyo k'oogoro! Kune'ŋ kun a-t'ippe a urzi wede i d'eliyo suuniyo ki Raa te. Kune batum kun ki sooru eego ye, wo a don i dehu an d'ozire eego kun an t'iigire.»

⁵³ Aame Isa yi t'udde t'adda boy geŋno man, kane don suuniyo k'oogoro ti Pariziyen an di gulkuwe baadan ti yode, wo an di y' tundite a urzi k'ono baadan. ⁵⁴ Inkino geŋ kane an i ekkiyo ikka kono an t'oona munda wede butte adda k'onamí.

12

Kun koon mentikagi ti don bizan sire sire

(Matiye 10.19-20,26-33)

¹ Aame geŋ don duuru baadan baadan an t'ugiye, ume an d'ozire ton umbo, an t'oniyilse dugganan. Isa y'an di ruute ki poone a sanalliyagi, y'ede: «Kun koon mentikagi a orme wede ki Pariziyen, i-kaza an d'ede bize wede sire sire. ² Derec, suldi don pay ombide'ŋ, san onniyo soo a t'oodiba ita, wo ono don pay i ki dehu duwo an k'olliga ye geŋ, san onniyo soo duwo an di'n olliga. ³ Kono kamo suldi don pay kun ruute a zimolo geŋ, san onniyo soo duwo an di'n olliga kereŋ, wo munda wede kun miline a kuude bakagun adda biino appiya geŋ, san onniyo soo an di y' roota aa an a ti gili t'ekki biino an d'olle.»

Wedusu wede kun i-d'orgide

⁴ «Lanziyagi ki nun kun ollo, n'un di rooto: Kun an orgide ye a don i towwo tudde, wo san man an k'aane an aa k'ise

‡ 11:44 11.44 Kun wollo adda mattup ki Lebitik 5.3 wo Nombire 19.11.

munda ti doolo sey ye. ⁵ Nuñ n'un di y' kaza wedusu wede kun i-d'orgide me: Kun orgido a Raa, yode wede aame kun t'inda mañ, i-d'ede toogo y'un di'n t'ette k'adda k'uwwu. Eyye, wo kun ollo n'un di rooto, geñ a yode kun i-d'orgide me.

⁶ Kun suune ooyo paat dfoo miñ in t'owile ti soñko sire kollo, wo ti diinayanj soo toñ Raa i ki dandiya ye. ⁷ Wo soñ ilali k'eggun geñno toñ Raa yi ti'n kaza pay. Injino kun orgide ye, kono kune zooyagun yi jiire ooyo baadanj!»

Wede ono udfde ti bizi a daana duwo yonj ti Isa

⁸ «Kun ollo, n'un di rooto, wede tuuku yi ruuta a daana duwo yonj ki nuuno mañ, nuñ wede an n'ehe aa ulo wede enno toñ, n'a rootey kay yonj ki nuuno a daana maaleekiyagi donj ki Raa me. ⁹ Wo de wede tuuku yi ruuta a daana duwo yi ki n' suune ye mañ, nuñ toñ n'a rootey ni ki y' suune ye kay, a daana maaleekiyagi donj ki Raa me. ¹⁰ Wede tuuku yi ruuta munda ulsu a tukki nuñ wede an n'ehe aa ulo wede enno mañ, a oldikadi gette Raa yi-t'isa tambobino. Wo de wede tuuku i kaldita Unde Kamilenj mañ, a oldikadi gette Raa yi-k'isa tambobino ye.

¹¹ Aame an un di'n t'iidey k'ume donj booro adda boydi donj in di dooyiso, ise ki daana donj deero, ise ki daana mozagi toñ mañ, ulbugun un t'oodfey ye a maana k'ono donj kun d'oodfibey eggun, ise a munda wede kun di rootey me. ¹² A ume geñ miñ Unde Kamilenj t'un di'n dooyey a munda wede kun di rootey me.»

Ono ombide a tukki wede laale elkisadi umbo

¹³ I d'ede wedusu ti diine donj duuru yi di ruute a Isa, y'ede: «Wede dooyiso, ki rooto a leemadó y'ay ti dokkidí laale ki meegey wede y'ay iili me.» ¹⁴ A wede geñ Isa yi di ruute, y'ede: «Wee wee i ni ziipe wede dekkiyo booro a sulfugun, ise wede dokkide laalagun me?» ¹⁵ Sañ mañ y'an di ruute a donj pay, y'ede: «Kun koono mentikagi, kun okkibe a suldi pay ye, kono lekkiyo wedusu ere ki kotto gette t'ettiyo t'urzi suldi donj ki laale ye, ise yonj laalayí baadanj toñ mañ.»

¹⁶ Injino mañ y'an d'iide taaya t'urzi k'ono ombide, y'ede: «I d'ede wedusu ki laale, i-d'ede dombi majjandani yidarniyta. ¹⁷ Yo yi rootiyo t'adda k'addi, y'ede: “Nuñ geñ n'aase mummino, n'a obita mudizó a ume too me, ume oo k'ede ye me?” ¹⁸ Sañ y'a ruute sey, y'ede: “Enno munda wede n'aasa me, giyyagó enj n'a-kossita, n'an aabida ti doolo deero, mudizó pay ni-t'obita adda wo suldi donj ti doolo toñ mañ. ¹⁹ Sañ ni di roota a tuddó batum: hay nuñ geñ me, enno suldi kaca kaca k'ozzinagi baadanj, n'apuuka, n'a ooma, n'a siba wo n'aasa unsuwo.” ²⁰ Wo Raa yi di ruute, y'ede: “Kee wede elkisadá umbo, a didfo ettiyo batum nuñ undá ni t'amba, wo geñ suldi donj pay k'ukume aaye?”» ²¹ Isa y'a ruute sey, y'ede: «Geñ aasa injino ki wede y'okumso laale a yode batum, wo yi k'okumso laale ki suldi Raa ye me.»

Zaapu k'adde a Raa (Matiye 6.25-33)

²² Mañ Isa y'an di ruute a sanalliyagi, y'ede: «Geñ kono k'injino n'un di rooto: Kune a lekkiyagun ulbugun un t'oodfey ye a urzi k'ombo, ise a urzi k'ossiyo ere ki tuddugun toñ mañ. ²³ Ki kotto lekkiyagun ere kun lekkiyo ette ti jiire ombu, wo tuddugun ti jiire ossiyo. ²⁴ Kun wollo gaagagi, an ki korso ye, an k'aydu ye, an k'ede giyyagi ye wo ume ti doolo k'ofite k'ombadanj ye, wo Raa yi di'n moddiyo. Wo kune'ñ ki kotto kun i jiire embi tanj baadanj! ²⁵ Wee wee ti diinagun, ti ulbe k'oodfiyo wede i-d'ede geñ, y'aane y'a d'aagila ti kedise soo onniytagi donj ki lekkiyadi a duniya ette? ²⁶ Aame a suldi donj bo-boolonj danjal toñ kun k'aane ye mañ, de ki moo me kune ulbugun un d'oodfiyo a suldi donj pay ti doolo a urzi lekkiyagun me? ²⁷ Kun wollo bobbo soole, ti d'ohire, ti ki naabiya ye, ti k'isiyo kallagi ye. Wo kun ollo, n'un di rooto: Mozigo Salamonj toñ ti laale wede pay i-d'ede geñ, yi k'usse ye kalle wede majjaane aakede bobbo soole soo toñ mañ. ²⁸ Injino Raa yi-ti y'ossiyo soole wede adda balda anki kuti kutin, wo soggo an t'oggiyo adda k'uwwu»

mendí. Geŋ taŋ miibi a ceere Raa y'un di'n osse kune batum me! Ki kotto kune zaapu k'addugun a Raa baata! ²⁹ Wo kune ulbugun un ki t'ooŋe daayum a urzi dehu k'ombo ti soŋo ye. ³⁰ Sulŋi pay geŋ, daayum i'ni dehu kane doŋ pay adda duniya i ki suune Raa soo daŋŋal ye geŋŋo. Wo Meegugun Raa, yoŋ yi suune sulŋi geŋ kun i dehu a urzi lekkiyagun me. ³¹ Ki too maŋ kun deho ki poone Moziko Raa, wo saŋ sulŋi geŋ y'un di'n t'ela kay.»

*Laale wede a kandaane
(Matiye 6.19-21)*

³² «Kune aakede torŋo moode ere baata toŋ maŋ, kun orgide ye! Derec, Meegugun Raa yi wulle maŋ beehiye Mozikadi y'un di-t'ele me. ³³ Sulŋugun doŋ un d'ede kun t'owilto, wo soŋko kun an di dokko a doŋ an k'ede munda ye. Kun soko zaada ere i ki ruumiyo ye wo ti laale wede i ki dagga ye a kandaane, a ummey wede k'oogire yi k'aana yi ki botta ye, a ummey amma toŋ ti ki ti y' latta ye. ³⁴ Derec, a ume wede laalagun yi lekkiyo geŋ, addugun toŋ anŋeŋŋo.»

*Doŋ naabo i lekkiyo zeere
(Matiye 24.43-51)*

³⁵ «Kun ti ketto toonugun a munda wede kun ise, wo pintilagun oyyisito. ³⁶ Kun lekko aakede doŋ naabo doŋ an delliyo kama ki goolayan ti tarnaape seedu, kono saŋ aame y'iina wo yi guppa biza maŋ, kesiko an i-di t'ihina. ³⁷ Unsuwo a doŋ naabo geŋŋo, doŋ goolayan a kamadi yi'ni t'oona kane zeere. Derec inŋkino wo n'un di rooto: Yoŋ yi-t'ossa sulŋi naabo, y'a ti'n koono doŋ naabadi me, wo aame geŋ yoŋ y'an t'ela ombo. ³⁸ Aame yi-kimo a dido meeda ise ki biza soohe toŋ maŋ, yi'n uuna kane zeere maŋ, geŋ unsuwo a kane.

³⁹ Ono en kun ollo kofuwo: Aame wede boy geŋ yi suune peedo ere wede k'oogire y'etto maŋ, yi k'ooli wede k'oogire yi-ki t'ette k'adda boozí ye. ⁴⁰ Kune toŋ maŋ kun koono mentikagi, kono nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede en, n'etto a peedo ere tuuku kun ki ti suune ye.»

Wede naabo i seedu zakidi a naabadi

⁴¹ Inŋkino maŋ Piyer y'a yi tunde, y'ede: «Galmee'ki nuŋ, ono ombide ki'ni rootiyo en a kaye daŋŋal kunuŋ, a duwo pay ko?»

⁴² Maŋ Galmeege yi di ruute, y'ede: «Inŋkino maŋ wede yeeriyo wede i seedu zakidi a naabadi wo i-d'ede elkiyo geŋ, a yode geŋŋo galmeege yi oola attidi pay ki doŋ naabadi ongoŋ me, kono y'an t'ela ombadan aame peedo t'iida maŋ. ⁴³ Unsuwo a wede naabo geŋ me, aame galmeege a kamadi yi y'uuna y'isiyo naabo gettiyo maŋ. ⁴⁴ Derec inŋkino wo n'un di rooto: Wede inŋkino geŋ galmeege yi di t'ela attidi ki sulŋizi pay a beezí. ⁴⁵ Wo de aakede wede naabo geŋ y'ilka adda k'addi, y'iisa: "Galmeege en yi t'usso", wo yi t'iida taazu doŋ naabo ti doolo kuuli wo erayi, yi t'ussa a ombo ti soŋito i jiira eedi. ⁴⁶ Aame geŋ galmeege y'a aana a onniyo ere wede naabo geŋ yi k'elkiyo ye, wo a peedo ere yi ki ti suune ye. Galmeege yi di t'ela daŋgay ere zakidi wo yi-t'ela aggadi aa ki doŋ i ki zaapu addan a Raa ye.»

⁴⁷ Wede naabo wede i suune munda wede galmeege yi dehu, wo y'a ki t'ikkima tuddi y'a ki t'ize ye naabo ere aa galmeege yi dehu te maŋ, yoŋ geŋ y'a t'oona kossiyo baadan. ⁴⁸ Wo wede naabo wede yi ki y' suune ye munda wede galmeege yi dehu me, wo yi t'ize naabo ere y'a t'oone kossiyo maŋ, kossiyadi t'aase baata. A wede sulŋi baadan an i ele a beezí geŋ, an tonda baadan kay, wo a wede an ziipe addan baadan geŋ, an tonda baadan sey a ceera.»

Isa y'iido ki moo me?

⁴⁹ «Nuŋ n'iido n'a-t'oyye uwo a duniya te, wo anŋeŋŋo en ni dehu t'adde soo, tod' ti ziida baa. ⁵⁰ Nuŋ n'a adfa t'urzi dabar aakede an ni suyyiso batem, nuŋ biza k'ulbo i zehiso wo a zehita bini daŋgiya ki suyyiso batem gettiyo. ⁵¹ Kune kun elkiyo nuŋ n'iido n'un t'ela toose adda duniya ko? Aha, wo n'un di rooto, kono nuuno geŋ duwo tuddan an ti-t'ahinta. ⁵² Ti anki en doŋ adda boozan kane paat maŋ, tuddan an ti-t'ahinta, doŋ

ado ki tukki donj sire, wo donj sire ki tukki donj ado. ⁵³ Meege y'a t'ahina ti tukk'ulí wo ulo ti tukki meegi, meede t'a t'ahina ti tukk'ututú wo uto ti tukki mettú, ande t'a t'ahina ti tukk'ere k'ulutú wo ere k'ulutú ti tukk'andutú.»

Suuniyo k'ita suldi donj i-kaza munda wede aana
(Matiye 16.2-3)

⁵⁴ Isa y'a ruute sey a donj duuru, y'ede: «Aame kun wolliyoo dondirso ti koliyo ti kese peedo k'ooriyo man, a kaamiki kun d'eesiyo: “Mizzi yi koppa”, wo genj ki kotto i-t'isiyo. ⁵⁵ Wo aame kun owwiyo maaye yi baahu ti kese ki d'andí man, kun d'eesiyo: “Ume anki y'isa wehini”, wo genj ki kotto i-t'isiyo*. ⁵⁶ Kune donj bizigunj sire sire, kun d'aaniya kun di suuniyo ita suldi donj kun wolliyoo t'edagunj isiyo a siido wo a kandaane me, wo de ki moo me ita suldi donj Raa y'isiyo ankenno kun ki'n suuniyo ye me?»

Tôwwo k'ono ti aduzá
(Matiye 5.25-26)

⁵⁷ «De ki moo me munda wede ki diine kune batum kun d'ise, kun ki y' suuniyo ye me? ⁵⁸ Aame ti leemadá un ede ono, wo kune a urzi kun ette k'ume wede booro botto genj, ti yode ono kun ti'n ôodo. Para man y'a-da t'iida k'ume wede booro man, wede booro y'an gi di t'eley a bey k'asigiryagi, wo kane an ki ti t'eley danggay. ⁵⁹ Ki kotto n'a di rooto, t'ume genj ki ki t'adfa ye, daa ki munda wede an dehu k'an ki y'ela pay ye man, tammiyagi donj sunni sunni tonj an a-k'oola ye.»

13

I dehu kun di-kime lekkiyagun

¹ Aame genj i d'iido duwo an i-t'iide taaya a Isa, mummino Pilat y'ele urzi donj miibi ti siido Galile an di'n iide, aame an isiyo sedeke a Raa genj me. ² Isa y'an di'n gime onaman, y'ede: «Kune kun elkiyo aame kane donj ti siido Galile an ti'n iide injkino genj, i-kaza kane donj k'oldiko a jiire donj ti siido Galile ti doolo

pay ko? ³ N'un di rooto aha, wo aame kun ki ti gima lekkiyagun ye man, kune tonj kun di-t'inda pay aa kane. ⁴ Wo kane donj koomat makumu gessire boy wede sohuru ki Silowe y'an di ti'n ruuge an t'inda genj, kun elkiyo kane donj k'oldiko a jiire donj ki geeger Zeruzalem ti doolo pay ko? ⁵ N'un di rooto aha, wo aame kun ki ti gima lekkiyagun ye man, kune tonj kun di-t'inda pay injkino kay.»

Ono ombide a tukk'undumu daa k'innizi

⁶ Sanj man Isa y'an di ruute ono ombide enno, y'ede: «I d'ede wedusu yi d'iite undumu sundi pigiye adda doome k'inda bin. Onniyo soo yo wede genj y'a iido yi dehu yi rakke innizi, minj umbo yi ki d'uune ye. ⁷ Injkinoo man yi di ruute a wede naabadí, y'ede: “Ki wollo, pigiye enj iide ozzine ado ni d'ettiyo d'ettiyo ni rakke innizi minj ni k'ooniyo ye. Injkinoo ki ti y' dekkoo, yi t'ambu ume ki bita.” ⁸ Wo wede naabo yi di'n gime onami, y'ede: “Galmee'ki nun, ki y'ooloo y'a-t'ozzine sey k'anji me, siido itadi n'a-t'ottiba a t'isa d'olgite, man n'a d'obita iizi. ⁹ Genj injkino ozzine ki daana enj koo yi t'eha man, umbo pi man k'a ti y' dekkoo kollo.”»

Eliyo beeko a erewo a onniyo ere ki puukiyo

¹⁰ Onniyo soo ere ki puukiyo Yawudiyagi man, Isa yi dooyiso duwo adda boy wede Yawudiyagi ge dooyiso. ¹¹ A ume genj i d'ede erewo, siitan ti ziida diine dartú i-d'ede ozzine koomat makumu gessire, ti lekkiyo ottilso ume t'a t'ohira delele umbo. ¹² Aame Isa yi ti wulle man, y'a ti wiike wo yi di ruute, y'ede: «Erewo no, konj te kettiyo ye baa, m'uune bee ti eenizi me.» ¹³ Yonj yi di ziipe beezi a tuddutú, a kaamiki t'a t'ihira delele wo t'a iise tamma Raa. ¹⁴ Wo yo goole boy genj yi-ti gulkuwe a beeko ere Isa yi ele a erewo a onniyo ere ki puukiyo Yawudiyagi gette. Injkinoo y'a t'ihina bizi wo y'an di ruute a donj duuru, y'ede: «Adda suuk i d'ede onniyo

* **12:55** 12.55 Di kane Yawudiyagi an wolliyoo dondirso ti koliyo ti kese peedo k'ooriyo man, an d'eesiyo mizzi yi koppa. Wo aame an owwiyo maaye yi baahu ti kese ki d'andí man, an d'eesiyo ume anki y'isa wehini, genj a di kine injkino ye.

zoot ere ki naabo te. Kune kun dehu beeko maɲ, kun d'etto adda k'onniytagi geɲɲo, a onniyo ere ki puukiyadiɲ ye.»
¹⁵ Maɲ Galmeegea yi di'n gime onamí, y'ede: «Kune doɲ biziguɲ sire sire, a onniytagi doɲ ki puukiyadiɲ wede tuuku toɲ yi-t'eeziyo ti kuulaye'ɲ burizí koo, ise buurizí koo maɲ, kun an t'eliyo ahu dee me? ¹⁶ Erewo ette tod'te ti biza bumbu k'Ibirayim, Meeda siitandani ti ti-gitte i-d'ede ozzine koomat makumu gessire, geɲ i k'ise ye ko a onniyo ere ki puukiyadiɲ kino, ni di t'eeze sibatú me?»
¹⁷ A rootiyo k'Isa gette, kane pay doɲ k'olmidayí an ziidá sukiyagi, wo kane pay doɲ duuru geɲ ulbaɲ unse a suldi doɲ pay y'isiyto i ceeriyo eego geɲ me.

Ono ombide ekk'ulo k'undumu sundi mutard

(Matiye 13.31-32; Markus 4.30-32)

¹⁸ Maɲ Isa y'a ruute, y'ede: «Moziko Raa tod' ti deeyiso toɲ aa moo me? N'a t'eeze tod'te aa moo me? ¹⁹ Tod' ti deeyiso aa ulo k'undumu soo sundi mutard wedusu y'a t'umbe y'a-giira adda jineene. Saɲ a t'udde, a t'ize undumu wo embi an d'appiyta boydi ekki laydayi.»

Ono ombide a tukk'orme
(Matiye 13.33)

²⁰ Isa y'a ruute sey, y'ede: «Moziko Raa n'a t'eeze tod'te aa moo me? ²¹ Tod' ti deeyiso aa orme erewo ti-sokiyo boolon, t'a-t'obe a moonoo baadaɲ lootiyo, wo saɲ orme geɲ moonoo yi-ti t'oozige pay.»

Biza bumbu wede peryeye

²² Aame Isa y'ambe ki Zeruzalem geɲ, yi d'ettiyo geeger ti geeger, ille ti ille, yi dooyiso duwo. ²³ Maɲ i d'ede wedusu y'a yi tunde, y'ede: «Galmee'ki nuɲ, de geɲ Raa yi d'utta duwo boolon danɲal ko?» Inkiyo Isa y'an di ruute a doɲ duuru, y'ede: ²⁴ «Kun ollo, n'un di rooto, kun elo gotono kun t'odo ti biza peryeye. Derec, doɲ baadaɲ an deha an t'ette ti biza geɲɲo wo an ki d'aana ettiyo ye.

²⁵ Saɲ onniyo t'aana ere wede boy y'a t'ooziga wo biza y'a di-t'ippa ti kerle, maɲ kune kun d'oopaa ti paate. Aame geɲ kun t'eesa koppiyo a biza bumbu, wo kun di

roota: «Galmeegey, k'ay t'ohon!» Wo yoɲ y'un ti'n kima onamguɲ, y'a t'eesa: «N'un ki'n suune ye kune ti tunda me.»
²⁶ Inkiyo maɲ kun di roota kun t'eesa: «Kaye ay d'iimito, ay d'iibito ti kee kaɲ soo, k'a duuyite a urziyagi ki geegirzey pay.» ²⁷ Wo yoɲ y'un di roota sey: «N'un ki'n suune ye kune ti tunda me. Kun ti ledfo dokki ti tuddo me, kune doɲ pay isiyo suldi doɲ ki diine ye.» ²⁸ Wo aame kun wulley Ibirayim, Isaaka wo Yakup ti nebiyagi pay adda Moziko Raa, wo kune an un ti'n zibbey ti paate maɲ, a ume geɲ kun dillitey moolo wo kun d'aadimey sina. ²⁹ Wo i d'etto duwo sey ti kese peedo ti koliyo, ti kese peedo k'ooriyo, ti kese k'awwa wo ti kese dandi, an di-kooney an d'oomey kaɲ soo adda Moziko Raa. ³⁰ Inkiyo maɲ doɲ ongo ankenno kane k'ita, saɲ an t'isa doɲ ki biza, wo doɲ ongo ankenno kane ki biza, saɲ an t'isa doɲ k'ita.»

Ono k'Isa a tukki Zeruzalem
(Matiye 23.37-39)

³¹ Aame Isa y'a ti dinge ti dooyiso maɲ, i d'ede doɲ miibi ti diine Pariziyen, an aa d'iide sirpa k'Isa wo an i-di ruute, an'de: «Kee t'enj ki t'oozo k'engilo k'ume doolo, kono mozigo Erod yi dehu towwadá.»
³² Wo Isa y'an di ruute, y'ede: «Kun'do kun i-ti rootoy a yo wede metike aa boo yi ti daggiya duwo geɲ, kun'de: «Isa y'ede anki ti soggo yoɲ y'a limmiti siitandani wo y'a t'ele beeko a doɲ k'eeni, wo a onniyo ere k'aduwe maɲ, naabadí y'a-ti danɲa.» ³³ Wo ni roote enj a kune: i dehu anki, soggo wo sonno kino geɲ, n'a engila ki daanadó, ki too maɲ derec nebi y'a t'inda a Zeruzalem, a ume doolo ye.

³⁴ Wayya kune doɲ Zeruzalem no, wayya kune doɲ Zeruzalem no! Kune doɲ i towwito nebiyagi, wo doɲ Raa y'un akkisa kun ti'n kakkisa ti monɲali kun ti'n towwo. Nuɲ taɲ baadaɲ n'a dihe n'un ti'n tusse aa osso ti tussiyo innitú adda kambartú, wo de kun ki dihe ye.
³⁵ Inkiyo maɲ boyguɲ Raa y'un di y'oola. Wo kun ollo n'un di rooto, nuɲ kun ki n' wolla ye baa, bini a t'ida onniyo ere kun

* **13:35** 13.35 Kun wollo adda mattup ki Soom 118.26.

di roota: “Beeko Raa ti koonaa a ekki wede ettiyo ti suma Galmeega Raa*.”»

14

Eliyo beeko a wede k'eeni

¹ Onniyo soo ere ki puukiyo Yawudiyagi mañ, Isa y'a t'iide ombo di wede soo ti diine deero Pariziyen. Kane don a sirpa gen, ersadan a tukk'Isa tak. ² Aame gen i d'ede wedusu tuddi t'iiziga, y'a t'ihira a daana yode. ³ Isa y'a t'ihina bizi, y'a tunde kane don suuniyo k'oogoro ti Pariziyen, y'ede: «To oogiradin tiñ urzi t'ele kunuñ, ti k'ele ye ko, k'eliyo beeko a wedusu a onniyo ere ki puukiyadin te?» ⁴ Wo a onami gen kane an d'inniga deddek. Inkiño mañ wede gen Isa y'a yi butte, yi-d'ele beeko wo y'a-y'igibe ki boozí. ⁵ Sañ y'an di ruute, y'ede: «Ti diinaguñ enj wee wee, aame i-d'ede ulo ise buru yi t'iire adda k'osso a onniyo ere ki puukiyadin mañ, y'a k'ette, t'adda k'osso y'a ki y'adde ye me? Eyye, kesiko y'a-t'adde!» ⁶ Wo a onami gen, kane an di roote munda an ki suune ye.

Beeriyo k'ume konso adda tarnaape

⁷ Isa yi wulle'ñ don an'ni waaku k'ombo'ñ, an beeriyo omagi konsito don majjandani. Inkiño y'an di ruute a kane pay gen t'ono ombide enño, y'ede: ⁸ «Aame wenda yi ki wiike a tarnaape ki seedu mañ, k'etta ki koonaa ume wede suma a jiiire ye. Koo ise an wiiko wede goole i jiiire kee y'a-koonaa mañ, ⁹ wo wede unni wiike kee ti yode gen, y'a etto y'a di roota, y'a t'eesa: “Ume enj ki t'oozo, ki oolo a yode enño.” Inkiño k'a t'ooziga ti sukiyagi, k'etta k'a-koonay a ume k'ita. ¹⁰ Ki too mañ an ki wiiko gen, k'odo ki-koonoy a ume k'ita, inkiño aame wede i ki wiiko y'iina mañ, yon y'a di roota, y'a t'eesa: “Lanze ki nuñ, kee ki t'oozigi, ki-koonaa a ume ki daana a ise majjaane kino.” Inkiño mañ a kee a di t'isa suma a daana kane don pay ooma ti kee kanj soo gen me. ¹¹ Derec, wede tuuku tuddi yi ti-koliyo mañ, Raa y'a y'isa ñenku, wo wede tuddi yi ti-t'isiyo ñenku mañ, Raa y'a y'isa goole.»

Waaku don an k'ede munda ye

¹² Isa yi di ruute sey a wede i y' wiike gen, y'ede: «Aame ki dehu ki waake duwo an d'oomi di kee, ise a peedo t'ize diine, ise a peedo t'ette k'ooriyo ton mañ, ki waake lanziyagá ye, zembadá ye, taasiyagá ye wo don bey a ita waayadá ye, kono kane genno ton sañ an gi di waaka kay, inkiño ombadá aakede an a-ti gime. ¹³ Wo ki too mañ, aame ki waake duwo a tarnaape di kee mañ, ki waako don an k'ede munda ye, don kesiyaganj soo soo, don jekese wo don konzayi. ¹⁴ Genj kee ulba aasa unse, kono kane an k'ede munda an a-ki ti y' kima ye. Inkiño a di ti y' kima Raa, a onniyo ere don ki diine a daanadi an ti bilda mañ.»

Ono ombide a tukki tarnaape goole (Matiye 22.1-10)

¹⁵ Wede soo ti diine don an ti guune ombo, y'illiga ono don Isa yi ruute genno mañ, yi di ruute, y'ede: «Unsuwo a wede i kooney ombo adda Moziko Raa.» ¹⁶ Wo Isa yi di ruute t'ono ombide enño, y'ede: «Onniyo soo wedusu yi d'ize ombo baadan, mañ yi wiike don baadan. ¹⁷ Aame ombo ettú t'iide mañ, wede boy y'a igibe wede naabadi kono y'an di kizo a don yi'ni wiike. Wede gen y'iide'ñ, y'a ruute, y'ede: “Kun'di, ombo ettú t'iide baa.” ¹⁸ Inkiño mañ kane don pay yi wiike gen, wede son yi-t'isiyo tambobino tambobino. Wede ki poone yi di ruute a wede naabo, y'ede: “Nuñ ni iwila doome, i dehu n'a ette n'a ti y' wollo do. Kee k'o t'isi tambobino.” ¹⁹ Wede doolo yi di ruute, y'ede: “Nuñ ni iwila bungari koomat ki naabo sire sire, wo n'ette n'a ti'n naamey. Kee k'o t'isi tambobino.” ²⁰ Wede doolo sey yi di ruute, y'ede: “Nuñ ankenno ni ziida erewo ni morbiyo, kono k'inkiño ni k'aane ettiyo ye me.” ²¹ Wede naabo gen y'a-gime k'ume galmeegi, y'iide'ñ yi di t'iide taaya a onaman gen me. Aame genj wede boy yi di gulkuwe wo yi di ruute a wede naabadi, y'ede: “K'okko kesiko k'omagi don duwo ge lekkiyo, k'adda k'urziyagi don adda geeger, ki waaki kane don an k'ede munda ye, don kesiyaganj soo soo,

ɗonj konzayi wo ɗonj jekese, k'an d'an t'edi kenno." ²² Saŋ maŋ wede naabo geŋ y'a-gimo k'ume galmeegi, yi di ruute, y'ede: "Galmeeki nuŋ, naabo ere k'o ruute n'aase ni-t'izo, wo ume ede sey." ²³ Injino maŋ wede boy yi di ruute a wede naabadí, y'ede: "K'okko sey ki urziyagi dombi, k'adda jinendani, wo ɗonj ki t'ooney a daanadá geŋ, t'urzi tuuku toŋ ki ti'n waaki an t'edi k'adda boy kono boozó a ôone." ²⁴ Geŋ kun ollo, n'un di rooto, kane ɗonj ni wiike ki poone geŋ, wenda soo toŋ i k'ooma ye ombadó te."»

Urzi daaniya k'Isa

(Matiye 16.24-28; Markus 8.34-9.1)

²⁵ Ɗonj duuru baadan an daaniya Isa, maŋ y'a-gime ki tuddaŋ wo y'an di ruute, y'ede: ²⁶ «Aame wede yi ni daane maŋ, i dehu nuŋ y'a ni geyye a ceere meegi, meedí, eddí, inŋizi, zembadí kuuli erayi, wo tuddí batum toŋ maŋ. Para maŋ yi k'aane yi ki t'ise sanallusizó ye. ²⁷ Wede tuuku yi k'iyya y'a ki t'inda kono nuuno wo y'a ki n' daane ye maŋ, yoŋ geŋ yi k'aane yi ki t'ise sanallusizó ye. ²⁸ Injino aame wede ti diinagaŋ yi dehu y'a ooziga boy sohuru maŋ, ki poone y'a-koone y'a-kize soŋko ki sulɗi ɗonj pay y'owilta, wo y'a wolle aame soŋkadí i-t'ída tôwwo boy maŋ. ²⁹ Wo ɗe aame yi-ziipa ita ɗanŋal wo boy y'a ki ti y'íida ye maŋ, ɗonj pay i wolla geŋ an di y' t'okka maade, ³⁰ an t'eesa: "Wede eŋ yi-t'iise oozige boy miŋ naabadí y'a-ki ti ɗiŋge ye." ³¹ Injino kay, aame mozigo yi dehu y'ette ɗeyyiso mozigo bakadí wede ettiyo ti asigiryagi dupu ada sire geŋ, ki poone y'a-koone y'a wolle toogadí, aame y'aane ɗeyyiso ti asigiryagi dupu koomat geŋno maŋ. ³² Aame yi k'aane ye maŋ, yi-t'ígibe ɗonj zina ki tukki mozigo bakadí ki poone yoŋ botto dokki geŋ, y'a ti y' tondo toose t'a koone diinayaŋ.» ³³ Isa y'a ruute sey, y'ede: «Geŋ injino kay, i dehu wede tuuku ti diinagaŋ sulɗi ɗonj pay i-d'ede'ŋ, y'an ooli. Para maŋ yi k'aane yi ki t'ise sanallusizó ye.»

Sumade ɗonj daa k'unjswadan
(Matiye 5.13; Markus 9.50)

³⁴ «Kane sumade'ŋ munda wede beehiye, wo ɗe aame sumade unjswadan i t'ize umbo maŋ, kaŋ mummino k'an ise unjse sey me? ³⁵ Kane geŋ i k'ise beehiye ki ruumiyo siɗo ye, ise ki guuru toŋ i k'ise ye, injino kane geŋ ki sebbiyo mendaŋ a disse. Wede i-d'ede kuwwa k'ollige maŋ, y'ollo koduwo!»

15

Ono ombide a tukki damu gi digge
(Matiye 18.12-14)

¹ Ɗonj seɗɗu jibaaye ti ɗonj k'oldfiko doolo, kane pay an aa d'iide ki sirpa k'Isa kono an di y'olliga. ² Kane Pariziyen ti ɗonj suuniyo k'oogoro an d'orbe sunŋi sunŋi a tukk'Isa, an'de: «Wede eŋ ɗonj k'oldfiko yi di'n seɗɗu bey sire wo yi d'ombo ti kane.» ³ Injino maŋ Isa y'an d'iise tôwwo taaya t'ono ombide eŋno, y'ede: ⁴ «Aame wede soo ti diinagaŋ i-d'ede dambami meeda wo ere soo t'a digge maŋ, ki kotto ɗonj ada gessat makumu gessat geŋ yi d'ooli adda balda, y'a-kime dehuu ki ere i digge, bini y'a ti t'oono. ⁵ Wo aame yi t'uuno maŋ, yoŋ ulbí unjse baadan, y'a t'ambo a dannayí, ⁶ y'a t'aahe boy, saŋ y'a waake lanziyagí ti ɗonj k'ita waayadí, wo y'an di roote, y'a t'eesa: "Kun iso unjswuwo ti nuuno, kono nuŋ damuzó wede i digge ni y'uuno baa!" ⁷ Kun ollo, n'un di rooto, geŋ injino kay aasa unjswuwo baadan a kane ɗonj a kandaane, kono wede k'oldfiko soo yi-gime ti lekkiyadi ere oldo gette. Unjswuwo ere a tukki wede soo gette, a ceera ere a tukki ɗonj ada gessat makumu gessat kane ki diine wo an ti gime lekkiyadan geŋno.»

Ono ombide a tukki tamma i digge

⁸ «Wo kun ollo sey, i d'ede erewo soo injino tammiyagutú koomat wo soo i di t'iire maŋ, geŋ ki kotto tod' t'a moɗɗe pitilatú, binditú t'a rooke, t'a dehite boolo boolonj bini t'a ti t'oono. ⁹ Wo aame ti t'uune maŋ, t'a waake lanziyagutú ti ɗonj k'ita waayatú, t'an di roote, t'a t'eesa: "Kun iso unjswuwo ti nuuno, kono nuŋ tam-madó ere i digge ni t'uune baa." ¹⁰ Kun ollo, n'un di rooto, geŋ injino kay aasa

un̄suwo baadan̄ a diine maaleekiyagi don̄ ki Raa, kono ki wede k'oldiko soo yi ti kama ti lekkiyadi ere oldo gette.»

Ono ombide a tukki ulo gi digge

¹¹ Isa y'a ruute sey, y'ede: «I d'ede wede soo in̄kino in̄nizi kuuli sire. ¹² Onniyo soo, ulo wede nen̄ku yi di ruute a meegi, y'ede: “Baaba, kee k'o eli aggado ere san̄ ni t'oona t'adda laalayá gen̄no.” In̄kino man̄ meegan̄ y'an di diikida laalayí a in̄nizi sire gen̄no. ¹³ Onniyo miibi k'ita man̄, yo ulo wede nen̄ku gen̄ aggadí y'a t'iwilte pay wo y'a ziida son̄ko, y'a in̄gile ki siido ere dokki. A ummey gen̄ yit'iide adda lekkiyo ere k'arbutu, in̄kino maaladí pay y'a t'irbe. ¹⁴ Aame maaladí pay yi ti d̄inge man̄, i d'ize mosogo baadan̄ adda siido gette, wo yon̄ munda a beezí umbo. ¹⁵ Aame gen̄ y'a t'iide naabo di wede soo ki don̄ siido gettiyo, wo yo wede gen̄ y'a y'igibe k'adda doomizi elso kinzir. ¹⁶ Ulo gen̄ y'a dihe yi d'aadi in̄ni boriyo don̄ an sebbiso a kinzir, wo wenda soo ton̄ i di t'ele umbo. ¹⁷ In̄kino man̄ a lekkiyadi gette yi d'elkiso adda k'addí, y'ede: “Don̄ naabo meegó baadan̄, an d'ombo i di'n palda! Wo nun̄ a en̄no n'unto ki mosogo! ¹⁸ N'a-kima di meegó wo ni di rootey, n'a t'eesey: Baaba, ni t'ize oldiko a Raa wo a kee. ¹⁹ Ni k'iide k'a ki n' wolle aa ulá ye baa, in̄kino ki n'iso aa wede soo ti diine don̄ naabadá.” ²⁰ Man̄ y'a t'iiziga, y'a-gime k'ume meegi.

Aame ulo yo dokki boolon̄ ti boy gen̄, meegi y'a yi wulle, wo i di t'ize sommagi baadan̄. Y'a ukke okkimayí, y'iide'n̄ y'a yi ziida yop. ²¹ In̄kino man̄ ulo yi di ruute, y'ede: “Baaba, ni t'ize oldiko a Raa wo a kee. Ni ki t'iide k'a ki n' wolle aa ulá ye baa.” ²² Wo meegi y'an di ruute a don̄ naabadí, y'ede: “Kesiko, kun ambi kalle wede goole majjaane a jiire wo kun it'osso a ulo me. Kun i t'eelo kokkide a yelsadí wo zon̄dí kun it'osso tobiyagi. ²³ Kun soodí ulo buru wede bokkide, kun t'odo, in d'ooma wo in d'isa tarnaape, ²⁴ kono ulo nun̄ kun wolliyo en̄, yon̄ aa y'inda wo an̄ken̄ aa yi bilde, yon̄ yi digge wo an̄ken̄ ni y'uune.” Man̄ an d'iise isiyi tarnaape.

²⁵ Aame gen̄ ulo kabbadí yon̄ a doome. A kamadí ti doome gen̄, aame y'iina goppon̄ ki boy man̄, y'ollige tarkuuse k'otoro ti ommire. ²⁶ Man̄ yi wiike wede soo ti diine don̄ naabo, y'a yi tunde, y'ede: “De ize moo me?” ²⁷ Wede naabo yi di ruute, y'ede: “Gen̄ leemadá aaho me, wo meegá yi d'iide ulo buru wede bokkide, kono ulí yi y'uune yi lekkiyo bee.” ²⁸ In̄kino man̄ ulo kabba yi di gulkuwe wo yi ki dehu k'adda boy yi k'ette ye. Meegi y'a t'udfo yi di y' selliyo, y'ede: “Ulo ki nun̄, ki t'edi k'adda boy me.” ²⁹ Wo ulo yi di'n gime ono meegi, y'ede: “K'ollo kay baaba, nun̄ ozzinagi baadan̄ n'a naabiya me, wo nyuyur kan̄ soo ton̄ ni k'ize ye a munda wede k'o rootiyo me, wo a nun̄ gogguru soo dan̄jal ton̄ k'o k'eele ye, kono n'a t'ise un̄suwo ti lan̄ziyagó me. ³⁰ Wo a ulá wede en̄no kotto man̄, yode wede maaladá pay y'a ti diggo y'a t'irbo ti erayi, aame y'iina man̄ a yode ki-d'iide ulo buru wede bokkide!” ³¹ Man̄ meegi yi di ruute, y'ede: “Ulo ki nun̄, kee daayum ti nun̄ wo suldí pay don̄ oo d'ede ton̄ kane ki kee. ³² Wo gen̄ i dehu kine in d'ise tarnaape wo in d'ise un̄suwo, kono leemadá en̄ yon̄ aa y'inda wo an̄ken̄ aa yi bilde, yon̄ yi digge wo an̄ken̄ ni y'uune.”»

16

Ono ombide a tukki wede yeeriyo metike

¹ San̄ Isa y'an di ruute a sanalliyagi, y'ede: «I d'ede wede laale soo in̄kino, yon̄ i-d'ede wedusu yi di yeeriyo laalayí. Wede laale gen̄ duwo an i d'iido ti rabila, kono wede yeeriyo yi-ti y' daggiya laalayí me. ² Man̄ wede laale y'a wiike wede yeeriyo wo yi di ruute, y'ede: “Kee n'illiga naabadá ere k'isiyo te, k'o t'odi taaya a urzi naabadá, kono ki ki yeera ye baa laalayó me.” ³ In̄kino man̄ wede yeeriyo y'a ruute t'adda k'addí, y'ede: “Nun̄ en̄ n'aasa mummino, t'ume naabo yeeriyo galmeegó yi-ti'n ad̄diya gen̄ me? Ki derku nun̄ toogadó umbo, wo k'ahultu a nun̄ sukuyagi. ⁴ Gen̄ ni suune munda wede n'a isa me. In̄kino aame t'ume naabo yeeriyo yi n'udfa man̄, don̄ ede

an di n' seeda di kane me." ⁵ Injino man kane don i zidde seeyagi ki galmeegi, y'a ti'n wiiko soo soo. Yi di ruute a wede ki poone, y'ede: "Kee ginno seeza miibi ki t'ela a galmeego me?" ⁶ Yon yi di'n gime onami, y'ede: "Bongali ada sire k'egey k'inni k'olibiyee." Wede yeeriyo yi di ruute, y'ede: "Mattup ki seeza ettiyo, kesiko ki koonaa ki raanja bongali koomat." ⁷ San yi di ruute a wede doolo, y'ede: "Wo kee me, seeza miibi ki t'ela me?" Yon yi di'n gime onami, y'ede: "Suwal meeda pide ki geme." Wede yeeriyo yi di ruute, y'ede: "Mattup ki seeza ettiyo, ki raanja suwal meeda ado." ⁸ Wo yo galmeega y'a y'imme wede yeeriyo wede ki diine ye gen me, kono y'ize'n metinjo. Injino man kane don duniya a urzi lekkiyo ere ti tuddan gette, kane mentikagi an jiiire kane don ki Raa toorayi a eedan.»

⁹ Isa y'a ruute sey, y'ede: «Wo kun ollo, nun n'un di rooto, kun soddo lanziyagi ti laale wede kun ooniyo t'urzi wede ki diine ye gen me. Injino onniyo soo yo laale gen ti beygun yi dikka man, kane lanziyagi an un di'n seedey adda boydi don duwo an di lekkey ki daayum. ¹⁰ Wede a naabo ere nenjo boolon yi ti seedu zakidi gen, a naabo ere meeda ton duwo an zaape addan a yode kay. Wo wede a naabo ere nenjo boolon yi ki ti seedu zakidi ye gen, a naabo ere meeda ton duwo an ki zaape addan a yode ye kay. ¹¹ Injino man, aame kune a laale wede kun ooniyo t'urzi wede ki diine ye en, kun ki y' ziida zakidi ye man, Raa ton yi k'aane y'un ki t'ele a beygun ye laale wede ki kotto me. ¹² Wo aame a laale wede ki kune ye kun ki y' ziida zakidi ye man, Raa ton y'un ki t'eley ye laale wede ki kune me.

¹³ Wede naabo soo ton umbo a aane a naabe ti galmaawi sire me, ise man son y'a y'olmida wo y'a-geyye soo me, wo ise man y'a di kette ti wede soo me wo son y'a yi kiigira. Kun k'aane kun ki ti daane ye, urzi Raa wo urzi sonjo sirwan pay me.»

Urzi Moziko Raa

¹⁴ Aame kane Pariziyen an illiga ono don pay Isa yi ruutite genno man, an di

y' koobiyto kono kane sonjo an ti geeyiso. ¹⁵ Isa y'an di ruute, y'ede: «Kune a daana duwo kun ti t'isiyo tuddugun aa don ki diine, wo Raa addugun yi'ni suune, kono munda wede duwo an yi woliyo goole gen, Raa yi y'azzuru a daanadi me.

¹⁶ Ono don an riine ti kaaga adda mattup k'oogoro Muusa ti don ki nebiyagi gen, urzizan a iide bini aaniya Zan Batis. T'ume gen an di kazita Rabila Majjaanawa ki Moziko Raa, wo wede tuuku ton yi d'eliyo gotono kono yi-t'ette k'adda. ¹⁷ Wo kun ollo koduwo, oone a kandaane ti siido an t'engile me, wo oone baadan sey a arku raaniya soo wede nenjo a jiiire k'oogoro ette y'a dagge me.

¹⁸ Wede tuuku eddi yi ti biira wo y'a ziida erewo ti doolo man, Raa yi y' woliyo yon wede i moone t'ere bakadi. Wo wede yi ziida erewo ere kulatu yi tibiire man, Raa yi y' woliyo yon wede i moone t'ere bakadi.»

Ono ombide a tukki wede laale kane ti Lazar

¹⁹ San man Isa y'an d'iide taaya, y'ede: «I d'ede wede laale soo injino kallagi y'ossiyo ki ramica zooyatu oone, daayum yi lekkiyo togos adda k'unjuwo wo daayum yi d'isiyo ombo baadan aa ki tarnaape, duwo an d'ombo. ²⁰ I d'ede wedusu i-k'ede munda ye sundi Lazar, tuddi kundayi risimik kan moone a biza bumbu ki wede laale genno. ²¹ Yon y'a dihe y'a oomi ombo ere i soldite t'ekki taabul ki wede laale genno ton umbo, wo de kane gahiti ton an d'ettiyo an di dalcfutu kundayzi.

²² Wede i-k'ede munda ye y'inda man, maaleekiyagi an t'umbe undi ki sirpa k'Ibirayim. San wede laale ton y'a inda, an t'ittiba. ²³ Wo kan unde y'a t'iide k'adda diine don unto, wo a ume gen yi dabirsa baadan. Man y'a umbe edayi k'awwa, y'a wulle ti dokki Ibirayim wo Lazar a sirpadi. ²⁴ Injino y'a idili, y'ede: "Ibirayim mee'ki nun, k'iso adde koduwo a nun, k'agibi Lazar yi d'onko ahu a biza yilsadi, y'o di zozza a bizo, ilzo a t'orsa kono ni dabirsa baadan adda k'uwwo ette." ²⁵ Wo Ibirayim yi di ruute, y'ede:

“Ulo ki nuɲ, ki suune aame kee adda duniya lekkiyadá ki tuuze tuuziyo, wo Lazar y’uune dabar baadaɲ. Wo anken Raa yi ti y’ zille a enno me, wo kee ki-t’iide adda dabar baadfi. ²⁶ Wo soɲ i d’ede olde sohuru wo goole aa buldume a diine kune ti kaye me. Inkinno maɲ doɲ i dehu ette t’enno k’ume kune, an k’aane ye, wo doɲ t’ume kune an dehu an d’etto k’ume kaye, an k’aane ye.” ²⁷ Wede laale y’a ruute, y’ede: “Inkinno maɲ mee’ki nuɲ, ki wollo sommagó k’agiba Lazar ki boy meegó, ²⁸ kono oo d’ede zemba paat, y’a ette y’an di tookey kuudaɲ, kono kane toɲ an ki d’etto k’ume dabar enno ye.” ²⁹ Ibirayim yi di ruute, y’ede: “Zembadá an d’ede mattup k’ogoro Muusa ti doɲ ki nebiyagi, onamaɲ an’n olligey.” ³⁰ Wede laale yi di ruute, y’ede: “Geɲ i k’iide ye Ibirayim mee’ki nuɲ, wo aame wede ti diine doɲ unto y’iida y’an uuney maɲ, aame geɲ an di-kimey lekkiyadaɲ.” ³¹ Wo Ibirayim yi di ruute, y’ede: “Aame mattup k’ogoro Muusa ti doɲ ki nebiyagi, onamaɲ an ki dihe an k’olliga ye maɲ, ki kotto kane an k’ambe ye aame wede ti diine doɲ unto y’a balde y’a ette toɲ maɲ.”»

17

Urzi k’oldfiko ti tambobino (Matiye 18.6-7; Markus 9.42)

¹ Isa y’an di ruute a sanalliyagi, y’ede: «Derec, kane suldi daayum ede doɲ i-t’eliyo duwo adda k’oldfiko me, wo de dabar a yode wede i t’eliyo bakadí adda k’oldfiko. ² A wede inkinno geɲ, dabar ere an i di kette assa meeda a golladí an ti y’ seɗde adda bar gette, soodo sey ti ere yi t’ooney a daana Raa te, aame yi t’eliyo adda k’oldfiko wede soo ti diine kane doɲ tasse a urzi zaapu k’adde a nuuno maɲ. ³ Kun koono mentikagi!

Aame leemadá yi t’iza oldfiko a kee maɲ, k’odo ki y’oonoy, ki rootoy munda wede y’a ize geɲ ti golla ere tasse, wo aame yi-k’illigey oldfikadí yi ti zuuney

yi-gimey lekkiyadí maɲ, k’oyyo ki t’iso tambobino te. ⁴ Wo aame leemadá yi t’iza oldfiko a kee wo saɲ y’a iido ki tuddá, y’a t’eeese: “Leema ki nuɲ, nuɲ oldfikadó ni ti zuune n’a-kime lekkiyadó”, inkinno inkinno adda k’oɲnu taɲ sarat toɲ maɲ, k’oyyo ki t’iso tambobino te.»

Zaapu k’adde a Isa

⁵ Doɲ zina Galmeega an i di ruute, an’de: «Zaapu k’addey a kee baata, k’ayni noogi t’a t’ihira.» ⁶ Galmeega y’a ruute, y’ede: «Ki kotto, aame kune zaapu k’addugun a nuɲ t’aase neɲko aa ulo k’undumu sundí mutard toɲ maɲ, kun aane kun i di roote a undumu en, kun t’eeese: “T’umayá en ki-deeto ki koonoy adda bar”, ki kotto y’a olliga onamgun, y’a-deete.»

Naabo ere in d’ise

⁷ «Kun ollo, aakede wede soo ti di-inagun i-d’ede wede naabo yi derku ise y’elso moode koo maɲ. Aame yi wulle wede naabo y’aahiya ti doome maɲ, ki kotto yi-ki roote ye: “Kesiko k’okki ki-koono ombo me.” ⁸ Ki too maɲ yi di roote, y’a t’eeese: “K’o isi ombo, wo kallagá k’a booyo ki-t’ossi doɲ ti doolo, ombo k’o d’eli, k’o d’eeli sobo koore ni t’iima wo n’aa t’iiba maɲ. Saɲ a kaabadá kee k’a ooma wo k’a sifa kollo.” ⁹ Wede geɲ yi roota dey koduwo a wede naabadí, a naabo ere yi ruute y’aase, yi t’ize gette? Aha, yi-ki roota ye koduwo me. ¹⁰ Geɲ ki kune toɲ inkinno: Aame naabagun ere an un ruute kun ti t’ize pay maɲ, kun rooto kun’de: “Kaye doɲ naabo ay k’ede urzi duwo an ay ki roote koduwo ye, ay ize munda wede an ay ruute ay d’ise danɲal.”»

Eliyo beeko a doɲ bitide kane koomat

¹¹ Aame Isa yo a urzi y’ette ki Zeruzalem geɲ, y’a uɗde ti diine siido Samari kane ti Galile. ¹² A ettiyadí k’adda k’ille soo inkinno gette, doɲ bitide koomat an t’iide an a di y’ t’ikkimo. Kane an t’ihirte ti dokki* ¹³ wo an d’iise dollite, an’de:

* **17:12** 17.12 An t’ihirte ti dokki: Kane doɲ bitide geɲ an t’ihirte ti dokki kono di kane Yawudiyagi, duwo an’ni woliyo kane doɲ bitide geɲ doɲ kamilen ye a daana Raa me. Inkinno maɲ an k’ede urzi an ki d’ette ki sirpa duwo ye. Kun wollo adda mattup ki Lebitik 13.45-46.

«Isa, kee wede dooyisadey, k'iso adde koduwo a kaye.» ¹⁴ Isa y'anni wulle wo y'an di ruute, y'ede: «Kun'do, tuddugun kun an ti kazoy a don sedeke†.» Aame an'te k'ume don sedeke botto gen, a urzi bitidayan a nukkiye an t'ize kamilen. ¹⁵ Wede soo ti diinayan yi wulle y'uune bee man, y'a-gime k'ume k'Isa, yi-tamma Raa ti golla awwa. ¹⁶ Y'iide'ŋ y'a dikke a zon k'Isa, y'a t'uttile zumayi a siido, wo y'a ruute koduwo a Isa. Wo yo wede gen Samariten. ¹⁷ Injino Isa y'a ruute, y'ede: «Kane koomat gen an ki t'ize kamilen ye ko? Wo kane don gessat uune bee too me? ¹⁸ Wenda a elke y'a-kimo y'a t'imme Raa umbo daa ki torgusu enno ye man?» ¹⁹ Man Isa yi di ruute, y'ede: «Ki t'oozo, k'engilo. Kono kee ki ziipe adda a nun gen, k'utte.»

Aaniya ki Moziko Raa

²⁰ Onniyo soo kane Pariziyen an di tunde Isa, an'de: «Woogo Moziko Raa t'aana me?» Yon y'an di'n gime onaman, y'ede: «Aaniya Moziko Raa, tod'te urzi wede aa munda kun gi di wolla t'ersagun ye. ²¹ Duwo an ki roota ye: "Kun wollo tod'te a enno!", ise "Tod'te a ummey me!" Derec kun suuno, Moziko Raa tod'te a diinagun.»

²² Injino man Isa y'an di ruute a sanal-liyagi, y'ede: «San onniyo t'aana ere kun di deha kun ti n' wolle onniyo soo ton man, nun wede an n'ehe aa ulo wede en me, wo umbo kun ki n' wolla ye. ²³ Aame gen duwo an un di roota, an t'eesa: "Kun wollo yon a enno!", ise "Yon a ummey!" Wo kune kun'ta ye, kun t'okkita ye. ²⁴ Wo aa kun wolliyo mizzi y'omile bididi i-ti tooriyo kandaane pay gen, onniyo ki nun wede an n'ehe aa ulo wede enno ton, t'aasa injino kay. ²⁵ Wo de ki poone i dehu n'a dabire baadan wo don ankenno en an di n' kiigira.

²⁶ Munda wede ize ti kaaga a ozzinagi don ki Nowe gen, a onniyagi don ki nun

wede an n'ehe aa ulo wede enno ton, aasa injino kay. ²⁷ Duwo an d'ombo, an sobo, an seddu ti tuddan bini onniyo ere Nowe yi-t'iide adda tooko ere meeda a jiire. Man mizzi goole y'a guppe, ahu an t'iimi siido, injino duwo gen pay an t'inda adda k'ahu. ²⁸ Wo son munda wede ize a ozzinagi Lot gen a aana injino kay: duwo gen an d'ombo, an sobo, an d'owilte, an t'owilte, an d'aatiya wo an d'ossige boydi. ²⁹ Wo a onniyo ere Lot yi t'udde ti geeger Sodom man, Raa ti kandaane y'a guppe ubali k'uwo ti moonno ki suupire, an t'iide duwo pay. ³⁰ Gen aasa injino kay a onniyo ere nun wede an n'ehe aa ulo wede en, ni kiza tuddo gen me.

³¹ A onniyo gette, wede y'a ti gili yiguune t'ekki dangayadi* wo suldizi yi ili adda man, yi-deego sokiyo ye, yi t'ombo. Injino kay wede yon adda doome man, yi kima ki boozí ye. ³² Kun elko a taaya k'ere Lot†. ³³ Wede yi diha boohiyo tuddi k'aggadi man, y'a ti dagga, wo wede y'iila tuddi kono nuuno man, y'a t'utta. ³⁴ Kun ollo, n'un di rooto, a diddo gettiyo batum don sire an moone ongalzan soo, wede soo an di y'amba wo wede son an di y'oola. ³⁵ Erayi sire an massu kan soo, ere soo an ti t'amba wo ere soo an di t'oola. ³⁶ Kuuli sire kane adda doome soo, wede soo an di y'amba wo wede son an di y'oola.» ³⁷ Injino man kane sanalliyagi an di y' tunde, an'de: «Galmeegey, a ume too me aasa me?» Wo yon y'an di ruute, y'ede: «A ume wede nuune yi t'udiga gen, zumbi ton ti t'ogiya angenno.»

18

Ono ombide a tukki mandaayawa ti wede booro

¹ Isa yi dehu y'an di kize a sanal-liyagi kono an di tonde Raa daayum an ki t'orme ye. Injino y'an di rootiyo t'urzi k'ono ombide enno, ² y'ede: «Adda geeger soo i d'ede wede dekkiyo booro,

† **17:14** 17.14 Kun wollo adda mattup ki Lebitik 14.2-3.

‡ **17:27** 17.27 Taaya ki Nowe k'a ti t'oone adda mattup ki Zenez 6.9-7.24.

§ **17:29** 17.29 Taaya ki Lot k'a ti t'oone adda mattup ki Zenez 19.24-25.

* **17:31** 17.31 Yi-guune t'ekki dangay: I-kaza a siido k'Izirayel gen duwo dangaydayzan gen awhizan patal kono a ume muno an a di koliyo t'eego, an di lekkiyo wo an d'isiyo naabadan.

† **17:32** 17.32 Kun wollo adda mattup ki Zenez 19.26.

‡ **17:27** 17.27 Taaya ki Nowe k'a ti t'oone adda mattup

ki Zenez 19.24-25.

* **17:31** 17.31 Yi-guune t'ekki dangay: I-kaza a siido k'Izirayel gen duwo dangaydayzan gen awhizan patal kono a ume muno an a di koliyo t'eego, an di lekkiyo wo an d'isiyo naabadan.

† **17:32** 17.32 Kun wollo adda mattup ki Zenez 19.26.

yon̄ yi k'orgiso a Raa ye wo yi k'ottilso a wenda ye. ³ Wo adda geeger gette i d'ede mandaayawa soo in̄kino, ti d'ettiyo daayum ki tukki yode geñ me, ti d'eesiyo: "Kee k'ay t'isi booradey ti wede k'olmidayó me." ⁴ In̄kino aaze onniytagi baadan̄ wede geñ yi ki dehu yi-k'ise booratú ye. Wo san̄ y'a ruute adda k'addí, y'ede: "Derec, nuñ a Raa ni-k'orgiso ye, wo a wenda soo ton̄ ni-k'ottilso ye. ⁵ Wo to mandaayawa ette nuñ ti ti n'ormiyo, in̄kino booratú ni di t'ise, para man̄ ti kodfime baadan̄ t'o ti kossa eedó."» ⁶ San̄ Galmeega y'a ruute sey, y'ede: «Kun ollo koduwo ono ki wede dekkiyo booro wede ki diine ye yi rootiyo. ⁷ Wo yo Raa booro ki don̄ yi biire, yi ki ti dekke ye ko aame kane an i m'ólo on̄nu wo didfo man̄? Ki noogiyadan̄ y'a-t'ósse ko? ⁸ Kun ollo, n'un di rooto, kesiko booradan̄ y'an ti-dekke. Wo nuñ wede an n'ehe aa ulu wede eñ, aame ni-kimo geñ, n'iido duwo ni-t'oona dey ko don̄ i ziipe addan̄ a nuñ a siido me?»

Pariziyen̄ ti wede sedfu jibaaye

⁹ I d'ede duwo on̄gon̄ an elkiyo kane don̄ ki diine a daana Raa, wo an di koogire don̄ on̄gon̄ pay. In̄kino man̄ Isa yi rootiyo ono ombide sey a tukki kane geñno, y'ede: ¹⁰ «I d'ede don̄ sire in̄kino an t'iide tondiyo Raa k'adda booro Boy Raa. Kane geñ wede son̄ Pariziyen̄, son̄ wede sedfu jibaaye. ¹¹ Yo Pariziyen̄ geñ y'a t'ihira yi tondiyo Raa t'adda k'addí, y'ede: "Eyye Raa ki nuñ, n'a di roote koduwo kono nuñ aa don̄ on̄go ye, kane don̄ k'oogire, don̄ ki diine ye, don̄ i moonite t'erayi ise ti kuuli k'eeban̄, wo son̄ nuñ aa wede sedfu jibaaye en̄no ye. ¹² Adda suuk ni lekkiyo onniyo sire daa k'ombo, ni d'eliyo zakka a Raa ki sulfizó don̄ pay n'ooniyo me." ¹³ Yo wede sedfu jibaaye'ñ y'a t'ihira dokki, edayí k'awwa ki kandaane ton̄ yi ki dehu yi k'ambe ye, wo y'a-t'ibi beydí a g'igirí, y'a ruute, y'ede: "Eyye Raa ki nuñ, ki wollo sommagi ki nuñ wede k'oldiko en̄no."» ¹⁴ Isa y'a ruute sey, y'ede: «Kun ollo, n'un di rooto, yo wede sedfu jibaaye'ñ y'a aahe ki boozí, Raa y'a yi wulle yon̄ ki

diine, wo ki bakadí Raa y'a yi wulle yon̄ ki diine ye. Derec, wede tuuku tuddí yi ti-koliyo man̄, Raa y'a y'isa neñku, wo de wede tuddí yi ti-t'isiyo neñko man̄, Raa y'a y'isa goole.»

Isa ti in̄ni sun̄ni (Matiye 19.13-15; Markus 10.13-16)

¹⁵ Duwo an di ziko in̄ni sun̄ni a Isa kono y'an di zaape beezí a eedan̄. Kane sanalliyagi an wulle in̄kino man̄, an ki dehu ye, an di'n eddisito duwo geñ me. ¹⁶ Wo de Isa y'a ele urzi kono in̄ni an i-d'ette sirpadí, wo y'a ruute, y'ede: «Kun oolo in̄ni eñ an d'etto ki tuddó, kun ti'n eegire ye, kono Moziko Raa tod'te ki don̄ i deeyiso aa kane kino. ¹⁷ Derec in̄kino wo n'un di rooto: Wede tuuku Moziko Raa yi ki ti seedu aa yi seedu ulu neñku ye man̄, yi ki t'etta ye.»

Isa ti wede laale (Matiye 19.16-30; Markus 10.17-31)

¹⁸ I d'ede wede in̄kino i-d'ede gooliko y'a tunde Isa, y'ede: «Wede dooyisadey kee wede beehiye, n'aase moo me kono n'a t'oona lekkiyo ere ki daayum te?» ¹⁹ Isa yi di ruute, y'ede: «Ki moo me ki rootiyo nuñ wede beehiye me? Beehiye Raa soo dan̄jal, wenda ti doolo umbo. ²⁰ Kee urziyagi k'oogoro ki'ni suune don̄ an'de: Ki moone t'ere bakadá ise ti kule bakatú ulu, ki t'owwo wedusu mirsi ulu, k'oogire ulu, ki rootiyo k'ono butte a tukki bakadá a daana booro ulu, wo ki elo suma a meegá ti meedá.» ²¹ Wede geñ yi di'n gime onamí, y'ede: «Kane geñ pay ni'ni seedu t'ume nuñ obulso to.» ²² Aame Isa y'illiga in̄kino man̄ yi di ruute, y'ede: «Kee a ki biite munda soo sey: suldi don̄ a-d'ede'ñ ki t'owilttoy pay wo son̄ko k'an d'eloy a don̄ an k'ede munda ye, in̄kino k'a t'ooney laale wede ki kotto a kandaane. San̄ k'a t'edi wo k'a ni daana.» ²³ Aame wede geñ y'illiga in̄kino man̄, y'a t'ize sommagi dondon̄ kono yon̄ laalayí baadan̄.

²⁴ Isa yi wulle wede geñ yi t'ize sommagi dondon̄ man̄, y'a ruute, y'ede: «Ki kotto oone baadan̄ a don̄ maala an t'etey adda Moziko Raa te! ²⁵ Derec kun suune, oone a zinzo ti-t'adde ti bulfo rippile me,

wo geŋ ooŋe baadaŋ a ceere sey a wede laale yi-t'etey a Moziko Raa te.» ²⁶ Kane doŋ i y'ollige an di ruute, an'de: «Inkino maŋ, geŋ a utta wee wee?» ²⁷ Yo Isa y'an di'n gime onamaŋ, y'ede: «Munɗa wede ɗuwo an k'aane ye geŋ, a Raa i-k'ooŋe ye, y'aane.»

²⁸ Maŋ Piye y'a ruute, y'ede: «Aŋken k'ollo, kaye'ŋ sulɗizey pay ay d'iilo wo ay di daaniya kee.» ²⁹ Isa y'an di ruute, y'ede: «Derec inkino wo n'un di rooto: Wede tuuku yi iila boozí, ise eddí, zembadí kuuli, maawí wo innízí kono Moziko Raa maŋ, ³⁰ a lekkiyo ere aŋkenŋo ette kane geŋ y'anni t'oonaa baadaŋ a ceera, wo saŋ maŋ adda duniya ere ki daana y'a t'ooney lekkiyo ere ki daayum.»

Ono k'Isa doŋ k'aduwe a urzi k'untadí ti baldiyadí

(Matiye 20.17-19; Markus 10.32-34)

³¹ Isa y'a ti'n wiike sanalliyagi kane koomat makumu sire ki sirpadí, wo y'an di ruute, y'ede: «Kun ollo, in ti kili ki Zeruzalem wo a ummey sulɗi pay doŋ nebiyagi an riine a tukki nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede eŋ, a-t'etey baa. ³² Inkino maŋ nuŋ ɗuwo an di n' t'eley a bey doŋ kane Yawudiyagi ye, an di n' t'okkey maade, an di n' kilditey wo an pidɗitey lee a tuddó. ³³ An di n' gorpipay ti marpa, saŋ an aa di n' t'idey, wo onniyo sire k'aduwe maŋ, Raa y'a ti n' baldiy.» ³⁴ Wo kane sanalliyagi munɗa soo toŋ an ki zuune ye, ita k'ono gette an t'ize ombide, wo an ki zuune ye munɗa wede Isa yi rootiyo me.

Eliyo beeko a wede koosiyo a Zeriko

(Matiye 20.29-34; Markus 10.46-52)

³⁵ Onniyo soo Isa y'iiney goppon ki geeger Zeriko maŋ, i d'ede wedusu koosiyo yi guune a biza k'urzi wo yi d'ahultu. ³⁶ Wede geŋ y'illiga tarkuuse ki doŋ duuru eŋgile geŋno maŋ, y'anni tunde, y'ede: «De tarkuuse ki moo me?» ³⁷ Kane an i di ruute, an'de: «Geŋ Isa wede ti geeger Nazaret eŋgile me.» ³⁸ Maŋ y'a iise dolle, y'ede: «Isa kee Wede ti biza bumbu Dawut, k'iso adde koduwo a nuŋ!» ³⁹ Kane doŋ i sooru ki daana an

di y'eddisito kono y'a anniga, wo de yon y'a dolle i ceeriyo ki ceeriyo, yi d'eesiyo: «Kee Wede ti biza bumbu Dawut, k'iso adde koduwo a nuŋ, k'iso adde koduwo a nuŋ!» ⁴⁰ Isa y'a t'ihira, wo y'an di ruute, y'ede: «Wede geŋ kun oo ti y'arkidi.» Wo aame an i-ti y'irkido maŋ, Isa y'a yi tunde, y'ede: ⁴¹ «Kee ki dehu n'a-d'ise moo me?» Wede geŋ yi di'n gime onamí, y'ede: «Galmeegay, ni dehu edayó a-t'ihina.» ⁴² Maŋ Isa yi di ruute, y'ede: «Edayá a-t'ohon k'a wollo! Kono kee ki ziipe addá a nuuno geŋ, k'utte.» ⁴³ A kaamiki edayí a t'ihina, maŋ y'a diine Isa, yi tamma Raa. Kane doŋ duuru pay an wulle inkino maŋ, an tamma Raa kay.

19

Isa ti Zaase

¹ Isa yi t'iide adda geeger Zeriko, wo yi-doopida y'eŋgile ki daana. ² Maŋ a ume geŋ i d'iido wedusu sundí Zaase, yon goole doŋ seɗɗu jibaaye wo yon ki laale. ³ Yi dehu urzi y'a ti y' wolle yo Isa miŋ wee wee, wo urzi y'a ti y' wolle umbo kono ɗuwo baadaŋ an i-t'iigire, yon kupili. ⁴ Inkino maŋ y'a ukke ki daana, y'iide'ŋ y'a di gili ekk'undumu aa moote, kono Isa y'adɗa tiŋ geŋno, y'a ti y' wolla. ⁵ Aame Isa y'iiney a ume k'undumu geŋno maŋ, y'a umbe edayí k'awwa wo yi di ruute, y'ede: «Zaase, kesiko ki-d'eegi, aŋki eŋ i dehu n'a-d'eegay a di kee.» ⁶ Kesiko t'ekk'undumu Zaase yi-ti diigo, an d'aahe boozí wo y'a yi ziida Isa t'ulbe uŋse. ⁷ Aame ɗuwo an wulle inkino maŋ, kane pay an d'orbite sunni sunni ti tuddaŋ, an'de: «Kun wollo wede eŋ, y'a diige a di wede k'oldiko!» ⁸ Wo Zaase y'a d'iide k'ume Galmeega, yi di ruute, y'ede: «Kee k'ollo Galmeeki nuŋ, laalayó n'a-dookida omagi sire, ume soo n'an di-dokkida ki waawiye a doŋ an k'ede munɗa ye. Wo aame ni-t'umbe sonko ki wenda daa k'urzutú toŋ, ni-di t'ela t'a aagila taŋ pide.» ⁹ Inkino maŋ Isa y'a ruute a tukki Zaase, y'ede: «Aŋki eŋ doŋ boy Zaase an uune uttiyo ere ki kotto, kono yode Zaase toŋ ti biza bumbu

k'Ibirayim*. ¹⁰ Derec, nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede eŋ, n'iido'ŋ de hutu ki doŋ i digge adda k'oldikadaŋ wo n'an t'ele uttiyo.»

*Ono ombide a tukki doŋ naabo ado
(Matiye 25.14-30)*

¹¹ A kane doŋ illiga ono geŋ, Isa y'an di ruute ono ombide sey kono y'iina goppon ti Zeruzalem, wo toŋ kane an elkiyo Moziko Raa t'aana an di wolla a kaamiki geŋno. ¹² Inkiŋo maŋ y'a ruute, y'ede: «I d'ede wedusu inkiŋo ti biza bumbu wede goole, y'a ingile ki siido dokki ombo moziko, saŋ y'a-kimo. ¹³ Ki poone y'a eŋgile geŋ, yi wiike doŋ koomat ti diine doŋ naabadí, wo y'an d'eele a wede soŋ tamma soo soo ki dap ere zooyatú ooŋe†, wo y'an di ruute, y'ede: “Kun di naabo eego, t'aa d'aagal bini kamadó.” ¹⁴ Wo kane doŋ siidadí an y'olmide, inkiŋo an d'igibe duwo k'itadí kono an di rootey, an t'eesey: “Kaye wede eŋ ay ki dehu y'a k'ise mozigayey ye.”

¹⁵ Wo aame wede geŋ yi t'iimo moziko yi-gimo maŋ, y'anni wiike kane doŋ naabadí doŋ y'an dikki soŋko gette, kono y'a-wolle naabadaŋ an aa uune t'eego moo me. ¹⁶ Wede ki poone y'a iina wo y'a ruute, y'ede: “Galmeeki nuŋ, ti tamma ere k'o ele gette, n'aa d'uune a iide tamma koomat ki dap.” ¹⁷ Mozigo yi di ruute, y'ede: “Geŋ koduwo kee wede naabo beehiye, kee a naabo ere booloŋ gettiŋ k'a ti ziida zakidi, aŋkeŋ n'a-ki ti zaapo wede goole t'ekki geegiryagi koomat.” ¹⁸ Wede ki sirwe y'a iina wo y'a ruute, y'ede: “Galmeeki nuŋ, ti tamma ere k'o ele gette, n'aa d'uune a iide tamma paat ki dap.” ¹⁹ A yode geŋno toŋ mozigo yi di ruute, y'ede: “Kee n'a-ki ti zaapo wede goole t'ekki geegiryagi paat.” ²⁰ Wede ti doolo y'a iina, y'a ruute, y'ede: “Galmeeki nuŋ, ettiyo tammadá ki dap te, nuŋ n'a-gitte a buude, n'a ziipe a tedfise. ²¹ N'a orgiso kono kee wehini a naabo me, ki-t'ambu munda wede i ki ziipe kee ye, wo ki d'aydu a ume wede ki ki giira ye toŋ maŋ.” ²² Maŋ mozigo

yi di ruute, y'ede: “Kee wede naabo ulsu, n'a dekke booro a eedá ti ono doŋ udfe ti bizá geŋ me. Ki suune nuŋ wehini a naabo me, munda wede i ki ziipe nuuno ye toŋ ni-t'ambu, wo ni d'aydu a ume wede ni ki giira ye maŋ. ²³ Inkiŋo ki moo me soŋkadó k'o gi di ziipe adda baŋki ye me, t'o d'aagila, a kamadó geŋ n'iido n'a-t'ambe ti jugulu.” ²⁴ Maŋ y'an di ruute a kane doŋ a sirpadí geŋ, y'ede: “Tammadí ki dap te kun ti soodo, kun i elo a wede i-d'ede tamma koomat.” ²⁵ Maŋ kane an di ruute, an'de: “Galmeegey, yoŋ i-d'ede baa tamma ki dap koomat te.” ²⁶ Yoŋ y'a ruute, y'ede: “Kun ollo, n'un di rooto, a wede i-d'ede geŋ, an i-t'eela t'eego, wo de a wede i-k'ede ye geŋ, mundazí wede booloŋ y'elkiyo yi t'oona toŋ an i-t'amba. ²⁷ Wo doŋ kane adu ti nuŋ, an ki dihe n'a k'ise mozigayan ye geŋ, kun ti'n waaki keŋno kun ti'n t'ida a daanadó.”»

*Isa y'aa t'ette ki Zeruzalem
(Matiye 21.1-11,15-17; Markus 11.1-10;
Zaŋ 12.12-16)*

²⁸ Aame Isa y'a ti ruute inkiŋo maŋ, y'an t'uugume a doŋ duuru kono y'a-kili ki Zeruzalem. ²⁹ Isa y'iiney goppon t'illiyagi sudaŋ Betpaze wo Betani, a sirpa mokoŋo ere an ti waaku mokoŋo k'Inda k'Olibiye. A ume geŋ yi d'igibe doŋ sire ti diine sanalliyagi, ³⁰ wo y'an di ruute, y'ede: «Kun'do k'adda k'ille ere a daanagun gettiyo. Kun iiney, aame geŋ kun t'ooney ulo buuru kettiyo, wenda kan soo toŋ yi ki gili ye. Kun t'eezi, kun o-t'arkidi. ³¹ Wo aame wenda y'unni tunday, y'iisey: “Kun ti y'eeziyo moo me?” maŋ, kun d'eesoy: “Buuru eŋ i dehu Galmeega.”»

³² Kane doŋ y'an agisa'ŋ an d'ingile, an iide'ŋ an di'n uuney suldi'ŋ pay aa Isa y'an ruute. ³³ Aame an iise eeziyo k'ulo buuru maŋ, kane doŋzí an di ruute, an'de: «De kun t'eeziyo ulo buuru eŋ ki moo me?» ³⁴ Kane an an di'n gime onamaŋ, an'de: «Buuru eŋ i dehu Galmeega.» ³⁵ Maŋ ulo buuru an i-d'iide a Isa, an a-ti gikkite kallagan doŋ deero

* **19:9** 19.9 Zaase toŋ ti biza bumbu k'Ibirayim: I-kaza yi ziipe addí a Raa aa ki Ibirayim. † **19:13** 19.13 Aŋkeŋno tamma ki dap soo, i-kaza dupu sire.

a dar k'ulo buuru wo Isa an a-ti y' gili eego. ³⁶ A urzi y'ettiyo geŋ, ɗuwo an di gikkite kallagaŋ ɗoŋ deero, yi sooru eego‡. ³⁷ Aame y'iina goppon ti Zeruzalem a ume ɗeegu ti mokkolo k'Inda k'Olibiye maŋ, kane sanalliyagi baadaŋ geŋ pay ulbaŋ a ûune t'unŋsuwo, an d'iise tamma Raa ti golla awwa a sulɗi k'armika ɗoŋ pay an wullite geŋ me. ³⁸ Kane an d'eesiyo:

«Beeko Raa ti koonaa a ekki mozigo wede ettiyo ti suma Galmeega Raa!

Toose t'a koone a kandaane wo tamma a Raa t'awwa a kandaane!‡»

³⁹ I d'ede Pariziyen miibi ti diine ɗoŋ duuru, an i-di ruute a Isa, an'de: «Wede dooyisadey, sanalliyagá ki'n edɗiso, an d'anniga!» ⁴⁰ Wo Isa y'an ti'n gime onamaŋ, y'ede: «Kun ollo, n'un di rooto, aame kane an inniga maŋ, moŋgali toŋ an di ɗillita!»

Môolo k'Isa kono Zeruzalem

⁴¹ Aame Isa y'a t'ette ki geeger Zeruzalem wo yi ti wulle maŋ, y'a iise môolo kono tode, ⁴² y'ede: «Wayya, wayya! Kune ɗoŋ ki Zeruzalem, nuŋ ni dihe baadaŋ kune batum, onniyo gette anki urzi wede kun di t'oone toose kun yi zuune maŋ! Wo ɗe umbo, ankeŋŋo edaguŋ Raa y'un t'ippe, urzi toose kun ki y' wolle ye baa. ⁴³ Inkiŋo saŋ onniytagi an aana eggun, aame geŋ ɗoŋ k'adugun an kilita siido a-ɗoola geeger gette pay ki ɗeyyisaguŋ, an un ti'n gootika t'ume tuuku toŋ maŋ. ⁴⁴ Kane an un ti'n damba kame kamec ti boyɗugun pay, mokkolo soo toŋ t'ekki bakatú an k'oola ye, kono kune onniyo ere Raa y'iido tuddugun, kun ki dihe kun ki di y' suune ye.»

Isa ti ɗoŋ suuk a booro Boy Raa

(*Matiye 21.12-13; Markus 11.15-19; Zaŋ 2.13-16*)

⁴⁵ Saŋ Isa yi-t'iide a booro Boy Raa, wo y'a iise lommite ɗoŋ isiyo suuk*. ⁴⁶ Y'an di ruute, y'ede: «Kun ollo, ono eŋ an

riiŋe ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: “Boozó eŋ y'a koonaa boy wede ki tonɗiyo Raa†.” Wo ɗe kune, kun di y'ize urmi k'ombide ɗoŋ k'oogire‡!»

⁴⁷ Isa geŋ onniyo ti onniyo yi dooyiso ɗuwo a booro Boy Raa. Kane deero ɗoŋ sefeke ti ɗoŋ suuniyo k'oogoro wo ti ɗoŋ deero Yawudiyagi geŋ, an dehuu urzi ki tówwadi, ⁴⁸ wo ɗe urzi an ki y'ooniyo ye, kono kane ɗoŋ pay an ollige baadaŋ dooyisadi gette.

20

T'urzi k'aaye Isa yi dooyiso me?

(*Matiye 21.23-27; Markus 11.27-33*)

¹ Onniyo soo Isa yi dooyiso ɗuwo wo y'an kazita Rabila Majjaanawa a booro Boy Raa. Maŋ kane deero ɗoŋ sefeke, ɗoŋ suuniyo k'oogoro ti ɗoŋ i dokkiyo Yawudiyagi, an d'iido tuddi ² wo an i di ruute, an'de: «Kee k'ay ki ti rooti ɗoo, k'isiyto sulɗi eŋ t'urzi k'aaye? Wo urzi eŋ a ele wee wee?» ³ Isa y'an di'n gime onamaŋ, y'ede: «Nuŋ toŋ n'un di'n tondo a munda soo. Onamó kun o ti'n kami: ⁴ Aame Zaŋ ɗuwo y'anni zuyye batem geŋ, urzi iido ti Raa kunuŋ ti ɗuwo ko?» ⁵ Maŋ an d'iise rootiyo ti tuddaŋ, an'de: «Aame kine in ruuta: “Iido'ŋ t'urzi Raa” maŋ, yoŋ y'a roota: “Inkiŋo ki moo me kun ki d'umbe a ono Zaŋ ye me?” ⁶ Wo aame kine in ruuta: “Iido'ŋ t'urzi ɗuwo” maŋ, ɗoŋ duuru pay an in ti'n kakkita ti moŋgali ki tówwadiŋ, kono kane an zuune adda k'addaŋ Zaŋ yoŋ nebi.» ⁷ Inkiŋo maŋ Isa onamí an i-ti'n gime, an'de: «Ay ki suune ye wenda i ele urzi me.» ⁸ Maŋ Isa y'an di ruute, y'ede: «Nuŋ toŋ maŋ n'un ki y' roote ye kay, wede o ele urzi ni d'isiyto sulɗi eŋ me.»

Ono ombide a tukki ɗoŋ naabo doome ulpi

(*Matiye 21.33-46; Markus 12.1-12*)

⁹ Saŋ maŋ Isa y'a iise rootiyo a ɗoŋ duuru t'ono ombide eŋŋo, y'ede: «I d'ede

‡ **19:36** 19.36 Kakkisa kallagi a urzi kono yi sooru eego geŋ, i-kaza yoŋ wede an'ni ottilso baadaŋ. § **19:38** 19.38 Kun wollo adda mattup ki Soom 118.26. * **19:45** 19.45 Isiyo suuk adda booro boy Raa, ki sulɗi ɗoŋ k'eliyo sefeke a Raa ulu ye. Wo kane an ti diile, an oogire ɗuwo t'urzi koliyo zooye sulɗi. Inkiŋo maŋ Isa y'an iise lommite. † **19:46** 19.46 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 56.7. ‡ **19:46** 19.46 Kun wollo adda mattup ki Zeremi 7.11.

wedusu injkino yi d'iite doome k'inda sundan biɲ, maɲ doome geɲ y'an d'ele ɗuwo an di naabe saɲ yoɲ aggadí y'a t'amba. Wo yoɲ tuddí y'a ingile torguwo, y'a ki kimo kesiko ye. ¹⁰ Aame onniyo rakku t'iina maɲ, y'a igibe wede naabadí soo ki tukki ɗoɲ naabo doome geɲɲo, kono an i di t'elo aggadí ere k'inɲi biɲ an rikke te. Aame y'iiney maɲ, kane ɗoɲ naabo doome'ɲ wede naabadí an di y'ziida, an di y'gusse, an aa di y'igibe beezí guguba. ¹¹ Wede doome'ɲ yi d'igibe wede naabadí ti doolo, wo yode geɲɲo toɲ an di y'ziida, an di y'gusse, an a-ti y'gildite, an aa di y'igibe beezí guguba. ¹² Wo yi d'igibe wede naabadí k'aduwe sey, yode geɲɲo toɲ an i-t'eelite kundayi, wo t'adda doome an aa di y'ilmi. ¹³ Injkinno maɲ wede doome k'inda biɲ y'a ruute t'adda k'addí, y'ede: "De n'aase mummino me? N'a t'igiba ulo ki geyyisadó, a yode geɲ koo an i ottiley maɲ." ¹⁴ Wo ɗe aame kane ɗoɲ naabo doome'ɲ ulo an yi wulle maɲ, an d'iise rootiyto ti tuddan, an'ɗe: "Enɲo ulo wede doome i oopa me! In y'ôodo kono doome eɲ in d'ooopa a kine." ¹⁵ Maɲ ulo geɲ an di y'ziida, t'adda doome an di y'irkide ki toogo ki paate, wo an di y'iide.»

Maɲ Isa y'a ruute, y'ede: «Wo anken wede doome k'inda biɲ y'an d'isa mummino? ¹⁶ Yoɲ y'a etto, ɗoɲ naabo doome geɲ y'a ti'n t'ida wo doome k'inda biɲ y'an t'ela a ɗoɲ naabo doolo, saɲ aggadí y'a t'amba.» Aame kane ɗuwo an illiga ono geɲɲo maɲ, an di ruute, an'ɗe: «Aha, injkino geɲ i k'isa ye!» ¹⁷ Wo Isa yi di'n wolliso adda k'edayan wo y'an di ruute, y'ede: «I-kaza moo me ono ɗoɲ an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, an'ɗe:

"Mokkolo ere ɗoɲ k'oozige boy an di zidde mentú gette, tode gettiyo a t'ize mokkolo ere majjaanawa a jiiire k'oozige boy*" te?

¹⁸ Wede tuuku y'a t'iira ekki mokkolo gettiyo maɲ, y'a-damba, wo aame mokkolo gette ti-di t'iira a wenda maɲ, t'a ti y'ɲoguma.» ¹⁹ Kane deero ɗoɲ

sefeke ti ɗoɲ suuniyo k'oogoro, an di zuune kereɲ Isa yi rootiyo ono ombide geɲ ti kane me. Injkinno maɲ an di dihe an di y' seeda aame geɲɲo batum, wo ɗe an d'urgide a ɗoɲ duuru.

Eliyo jibaaye a mozigo goole ki Romen (Matiye 22.15-22; Markus 12.13-17)

²⁰ Maɲ kane geɲ Isa an di y'iise gerɗiyo. Wo an i d'igibe ɗuwo an ti t'ize tuddan aa ɗoɲ ki diine, kane an dehu an di y' seedey t'urzi tondiso, kono aame yi ti ruuta butte maɲ, an t'oono urzi an i-di y' t'ela a bey goole siido. ²¹ Kane an di y' tunde, an'ɗe: «Wede dooyisadey, ay suune ono ɗoɲ ki rootiyto wo ti dooyisadá kane a urzizan, ki'ni wolliyo ɗuwo pay kan soo wo ki dooyiso urzi Raa t'ono ɗoɲ derec. ²² Anken, a urzi k'oogiradin min jibaaye a mozigo goole ki Romen geɲ k'eliyo kunuɲ, k'eliyo ye ko?» ²³ Wo Isa metinkadan y'a ti zuune, wo y'an di ruute, y'ede: ²⁴ «Kun o k'eeli tamma soo n'a ki wolle ɗo. Undiso ti suma ekki tamma ette k'aaye?» Kane an i di'n gime onamí, an'ɗe: «Ki mozigo goole ki Romen.» ²⁵ Maɲ Isa y'an di ruute, y'ede: «Injkinno maɲ munda wede ki mozigo goole ki Romen yoɲ ki yode kun i y'elo, wo munda wede ki Raa yoɲ ki yode kun i y'elo.» ²⁶ A onamí ɗoɲ yi rootiyto a daana ɗuwo geɲ, an ki d'iine seeduzí ye, wo a ono ɗoɲ y'anni gime geɲ kane an ziida giggiran wo an d'inniga ɗeɗɗek.

Baldíya tin ede ko?

(Matiye 22.23-33; Markus 12.18-27)

²⁷ ɗoɲ miibi ti diine ɗoɲ an'ni waaku sundan Saduseyen, an d'iide sirpa k'Isa. Kun suune kane Saduseyen an rootiyo ɗoɲ i t'inda an ki ti balda ye. Injkinno Isa an di y' tunde, an'ɗe: ²⁸ «Wede dooyisadey, Muusa yi riine ti kaaga adda mattup k'oogoro munda wede in d'ise me, y'ede: "Aame wede yi ziida erewo wo y'a inda daa magine maɲ, mandaayawa gette leemadí y'a ti seeda kono an t'ehe inɲi a suma ki wede inda geɲɲo†." ²⁹ Injkinno aakede i d'ede zemba kane sarat. Wede ki poone y'a ziida erewo wo y'a inda daa

* **20:17** 20.17 Kun wollo adda mattup ki Soom 118.22. 25.5-6.

† **20:28** 20.28 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom

magiṇe. ³⁰ Wede ki sirwe y'a ti ziida wo y'a inda daa magiṇe, ³¹ saṇ wede k'aduwe toṇ inḱino. Kane sarat geṇ an di duude pay, wo an t'inda wenda soo toṇ yi k'uune magiṇe ye. ³² K'ita maṇ tode toṇ t'aa d'inda kay. ³³ Inḱino maṇ a onniyo ere doṇ i t'inda an ti balda geṇ, ti diine kane zamba geṇ erewo gette t'aasa k'aaye, kono kane sarat pay geṇ miṇ kulutú me?»

³⁴ Isa y'an di ruute, y'ede: «Kuuli ti erayi an sedfu tuddaṇ adda duniya ettiyo. ³⁵ Wo de ki kane doṇ Raa yi'ni wulle an fiide ki baldiya ti diine doṇ unto wo an di lekka a duniya ere ki daana gette, kane kuuli ti erayi an ki sedfa tuddaṇ ye baa. ³⁶ Kane geṇ an ki t'inda ye baa, kono an t'ize aa maaleekiyagi. Kane inṇi Raa, kono ti unto an ti bilde. ³⁷ Wo a urzi baldiya ki doṇ i t'inda geṇ, Muusa yi ruute kereṇ adda taaya ki beyga k'undumu oggiyo uwwu dala dala gette, aame geṇ y'a yi wiike Galmeega Raa, "Raa k'Ibirayim, k'Isaaka wo ki Yakup‡."» ³⁸ Isa y'a ruute sey, y'ede: «Raa geṇ yoṇ Raa ki doṇ unto ye, yoṇ Raa ki doṇ zeere, kono a yode kane pay geṇ zeere§.» ³⁹ Doṇ suuniyo k'oogoro miibi ti diinayaṇ an i-di ruute, an'de: «Wede dooyisadey, onamá ki ruute geṇ a urzizaṇ.» ⁴⁰ An rootiyo inḱino kono an urgide, an di y' tondite ti doolo sey me.

Almasi yoṇ ulo k'aaye?

(Matiye 22.41-45; Markus 12.35-37)

⁴¹ Isa y'an di ruute, y'ede: «Mummino me duwo an di rootiyo Almasi Raa yi biire, y'adfo ti biza bumbu Dawut me? ⁴² Wo yode Dawut batum y'a ruute ti kaaga adda mattup ki Soom*, y'ede:

“Galmeega Raa yi di ruute a Galmeegó, y'ede:

K'edi ki-kona a ammidadó kino,

⁴³ bini doṇ k'aduzá n'an isa aa munda ki bita ti dandi zoṇdá.”

⁴⁴ Inḱino maṇ Dawut yi yi waaku Almasi “Galmeega.” De geṇ mummino Almasi y'a adfo ti biza bumbu Dawut danṇal me†?»

Ondirso a duwo a tukki doṇ suuniyo k'oogoro

(Markus 12.37-40)

⁴⁵ Isa y'an di ruute a sanalliyagi a daana doṇ pay i y'ollige, y'ede: ⁴⁶ «Kun kona mentikagi ti doṇ suuniyo k'oogoro! Kane an geyyiso sooru ti kallagi deero a arga boy, wo a bere doṇ duuru an geyyiso duwo an an di'n t'eesite ti ottilso. Adda boydi doṇ in di dooyiso, an geyyiso an koone a ume wede suma, wo adda tarnaapagi a ume k'ombo toṇ, an geyyiso an koone a ume wede suma pay. ⁴⁷ Kane geṇ bey mandaydayi an t'ombo pay, wo soṇ an eesiyo ton-diyo Raa maṇ ki noko nokot kono duwo an di'n wolle. Kane geṇ booradaṇ t'a kooney wehini a ceerey.»

21

Mandaayawa i-k'ede munda ye

(Markus 12.41-44)

¹ Saṇ Isa y'a umbe edayi, maṇ yi wolleyo doṇ laale an eliyo soṇkiyagaṇ a Raa, a ume wede an d'eliyo soṇko a booro Boy Raa. ² Wo yi wulle soṇ mandaayawa i-k'ede munda ye, tod' t'ele soṇko sunṇi sunṇi sire. ³ Maṇ Isa y'a ruute, y'ede: «Derec inḱino wo n'un di rooto: Mandaayawa i-k'ede munda ye ette, tod' t'ele a jiire ki kane doṇ ongo pay. ⁴ Derec, kane doṇ laale pay geṇ an ele t'adda soṇko ere an uupe oopiyo, wo de tod'te k'umbatú'ṇ t'a d'ele pay soṇko ere ii guute ki lekkiyatú te.»

Ono doṇ a urzi ruugiyo Boy Raa

(Matiye 24.1-2; Markus 13.1-2)

⁵ I d'ede doṇ miibi an di rootiyo a tukki Boy Raa, an'de: «Yo boy eṇ, moṇgalí ti oozigayi wo ti suldi doṇ duwo an i ele a Raa, kane pay majjandani.» Wo Isa y'a

‡ **20:37** 20.37 Kun wollo adda mattup ki Egzod 3.6. § **20:38** 20.38 Raa geṇ yoṇ Raa ki doṇ unto ye, yoṇ Raa ki doṇ zeere: I-kaza kane doṇ ado Ibirayim, Isaaka wo Yakup geṇ an t'inda ti kaagine ozzinagi baadaṇ, ki poone Raa yi di roota a Muusa botto. Aame yi rootiyo kane zeere maṇ, geṇ i-kaza baldiya ede. * **20:42** 20.42 Kun wollo adda mattup ki Soom 110.1. † **20:44** 20.44 Mummino Almasi y'a adfo ti biza bumbu Dawut danṇal me: Geṇ i-kaza y'etto ti sirpa Raa, ti biza bumbu Dawut danṇal ye.

ruute, y'ede: ⁶ «Boy kun yi wolleiyo en, san onniytagi an d'aana mokkolo soo ton t'ekki bakatú i ki lekka ye, pay a ruuga.»

*Onniytagi don etto ki dabar
(Matiye 24.3-8; Markus 13.3-8)*

⁷ Inkinno man kane an di y' tunde, an'de: «Wede dooyisadey, de sulfi gen an aana woogo me? Wo moo me munda wede a kiza onniyo kino sulfi gen an aana me?»
⁸ Isa y'an di'n gime onaman, y'ede: «Kun koono mentikagi, kun oola tuddugun a duwo an un ti'n dagga ye. Derec, i d'etto don baadan an t'ambo sundó, wede tuuku ton y'a t'eesa: "Nun Almasi Raa yi biire!", wo son "Peedo t'iide!" Kane gen kun'ni daana ye. ⁹ Kun d'olliga tarkuuse ki arka goppon, wo kun d'olliga rabila k'oozige deyyiso dokki. Aame gen kun addira ye. I dehu sulfi gen an d'aane doo, wo aame gen a ki t'isa kaamiki dangiya duniya ye botto.»

¹⁰ San y'an di ruute, y'ede: «Don siido soo ti siido soo te an deyya ti tuddan, don mozigo soo ti mozigo soo me an deyya ti tuddan kay. ¹¹ I d'isa nonjirsito siido ti toogo, wo adda siidiyagi baadan ton i d'isa mosogo wo endani fettiso, son i d'isa a kandaane sulfi don k'a addira, wo sulfi don k'a seeda gaggira i-kaza munda etto. ¹² Wo de ki poone sulfi don pay en an d'aana gen, kune an un di'n sedfa wo an un di'n dabira. An un di'n t'etta k'ume don booro adda boydi don in di dooyiso, an un ti'n t'ela adda dangay, wo an un di'n t'etta daana mozagi wo daana don deero siido kono kun umbe a sundó. ¹³ Gen un t'isa a kune urzi wede kun di roota a sulfi don kun wulle wo kun illiga a tukki nuuno. ¹⁴ Kun zaapo addugun a ono ni roota en me: A munda wede kun d'oodiba eggun gen, kun okkima tuddugun ki poone ye. ¹⁵ Aame gen nun batum un t'eley ono a ceerey kun di'n rootey ti suuniyo k'ono ere don k'adugun an k'aane an un ki ti'n kidfita ye, an ki rootey ono en butte ye. ¹⁶ Kune maawugun, zembagun, taasiyagun wo lanziyagun gen, kane batum unni t'ela bey don deero, wo an ti'n t'ida don baadan ti diinagun me. ¹⁷ Kune don

duniya pay an un di'n olmidfa kono kun umbe a sundó, ¹⁸ wo ililso k'eggun soo ton i ki dagga ye. ¹⁹ Kun soodo zakidfi bini dangu, inkino t'urzi gen kun t'oona lekkiyo ere ki daayum.»

*Booro a tukki Zeruzalem
(Matiye 24.15-21; Markus 13.14-19)*

²⁰ «Aame kun wulla geeger ki Zeruzalem asigiryagi an di ti duula man, kun suuno aame gen onniyatú t'iide, tod'te an di damba kame kamec. ²¹ Inkinno man kane don adda siido Ziide an t'ombo k'ekki mongali, kane don adda geeger Zeruzalem an t'addo, wo kane don a dombi i-duule geeger gette an etta ye k'adda geeger te. ²² Derec, onniytagi gen an koono ki booro Raa, aame gen a aana kono a-t'etta a ono don pay an riine ti kaaga adda mattup ki Raa. ²³ A onniytagi gen aasa dabar baadan a kane erayi don mahuwagi ti don innizan an oodiyo! Derec, adda siido gette aasa dabar baadan, wo kulkuwo Raa t'a deega a tukki don siido gettiyo. ²⁴ Don ongo an ti'n t'ida ti kasigara, don ongo an ti'n sedfa bulagi ki siidiyagi pay adda duniya, wo kane don Yawudiyagi ye, Zeruzalem an d'onysa zondan bini dangu k'onniytagi don Raa y'an dikke.»

*Kama ki yo wede an y'ehe aa ulo wede
(Matiye 24.29-31; Markus 13.24-27)*

²⁵ «Kun ollo, ekki peedo, ekki tere wo ekki moldali ton, i d'isa sulfi don a kiza munda. Adda siidiyagi pay duwo an d'addira, an di-t'ela elkiso baadan a tarkuuse wede ki bar wo ti wede ki ahu i kolzite gen me. ²⁶ Duwo an di-t'inda k'orgiso ti elkiso a munda wede aana adda siido pay, kono sulfi don an d'ede toogo a kandaane, Raa y'a ti'n gozziga. ²⁷ Inkinno man an di n' wolla nun wede an n'ehe aa ulo wede en, n'a aana ekki dondirso ti toogo ere pay wo ti daryika ere o d'ede. ²⁸ Aame sulfi gen an iisa ettiyto man, kun t'ohor kan ohire, kun t'ambo eggun awwa, kono addiyagun goppon.»

*Ono ombide a tukki tormo
(Matiye 24.32-35; Markus 13.28-31)*

²⁹ Saŋ Isa y'an di ruute ono ombide enno, y'ede: «Kun wollo tormo wo ti inda doŋ ongo pay. ³⁰ Aame kun wolliyo inda geŋ puutagizaŋ eesiyo roobiyo maŋ, kune batum kun suune adda k'addugun kizini yoŋ goppon. ³¹ Geŋ inkiŋo kay, kun wulla suldi geŋ an iina maŋ, kun suuno Moziko Raa tod'te goppon. ³² Derec inkiŋo wo n'un di rooto: Doŋ ankenno en an ki ti t'inda pay ye, ki poone suldi pay geŋ an d'aana me. ³³ Kandaane kane ti siido an t'engila, wo kane onamo an ki t'engila ye, an di lekka ki daayum.»

Kooke a urzi metinjo

³⁴ «Kun koono mentikagi, peedagun kun ti t'engile a isiyto tarnaapagi, ti sobito wo a elkisito suldi doŋ ki lekkiyo duniya ye. Para maŋ onniyo ere Raa yi dekka booro t'aana aame kun ki ti delliyo ye. ³⁵ Tod' t'etto aakede lebifo, kono t'a di t'ippa a tukki doŋ adda duniya geŋ pay. ³⁶ Kun lekko zeere, kun tondo Raa daa puukiyo. Inkiŋo kun t'oono toogo kono kun t'alda ti suldi doŋ pay aana k'ita, wo aame nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede en n'iina maŋ, n'un di'n t'oono kune kaŋ ohire a daanado me.»

³⁷ Isa geŋ a onnu yi-t'ettiyo dooyiso duwo k'adda booro Boy Raa, wo a didfo maŋ yi-t'ettiyo yi d'onniyo ekki mokkolo ere an ti waaku mokkolo k'Inda k'Olibiye. ³⁸ Ti soohe walak maŋ, kane doŋ duuru an t'ettiyo an di y'ooniyo a booro Boy Raa kono an di y'olliga.

22

Dehutu k'urzi ki towwo k'Isa
(*Matiye 26.1-5,14-16; Markus 14.1-2,10-11*)

¹ Tarnaape wede an d'ombo mappa daa k'orme, an yi waaku Pak ki Yawudiyagi geŋ, a guute goppon. ² Aame geŋ kane deero doŋ sedeke ti doŋ suuniyo k'oogoro an dehutu urzi ki towwo k'Isa, wo an d'orgiso a doŋ duuru me.

Ziidas ti deero doŋ sedeke

³ Inkiŋo Meeda siitandani ti-t'iide eedi Ziidas wede an yi waaku sundi soo Iskariyot, yoŋ wede ti diine sanalliyagi kane koomat makumu sire geŋ me. ⁴ Yoŋ

y'a iide an di ruuto ti deero doŋ sedeke wo ti deero doŋ boohiyo Boy Raa, a urzi wede mummino y'an di y' t'ela Isa a beezaŋ me. ⁵ Kane ulbaŋ a t'ize unse baadaŋ wo an i di ruute an i-t'eela soŋko. ⁶ Aame geŋ Ziidas y'a iyye, maŋ y'a iise dehutu k'urzi wede kaŋ mummino y'an di y' t'ela Isa a beezaŋ wo kane doŋ duuru an ki suuna ye me.

Dehu k'ume k'isiyo k'ombo ere ki Pak (*Matiye 26.17-19; Markus 14.12-16*)

⁷ Adda tarnaape ki Yawudiyagi wede an d'ombo mappa daa k'orme geŋ, onniyo t'a iina ere an di walduutu inni dambami an d'isiyo omba ere ki Pak ki Yawudiyagi te. ⁸ Inkiŋo maŋ Isa y'a igibe Piyer kane ti Zaŋ, wo y'an di ruute, y'ede: «Kun'do kun in isoy omba tarnaapayin ki Pak kono in d'ooma.» ⁹ Maŋ kane an di y' tunde, an'de: «De a too me kee ki dehu ay in d'isey omba te?» ¹⁰ Yoŋ y'an di'n gime onamaŋ, y'ede: «Kun ollo, aame kun aa t'etey k'adda geeger, kun t'ikkimey ti wedusu yi t'eezo ahu ti dingile, kun di y' daanoy bini adda boy wede y'a t'etey. ¹¹ Wo kun t'iidey maŋ, a wede boy kun i di rootoy, kun d'eesoy: «Wede dooyisadey yi ki tonduyo, too te biino ere y'a ooma omba tarnaapayin ki Pak ti sanalliyagi me?» ¹² Wo yoŋ biino y'un di kizey tod'te dildil t'awwa t'ekki bakatu, suldi pay adda okkime. Geŋ a ume genno kun d'isoy omba te.» ¹³ Maŋ kane an d'ingile, an iide'ŋ suldi an di'n uuney pay aakede Isa y'an ruute, inkiŋo omba tarnaape ki Pak an t'ize.

Isa y'ombo omba tarnaape ki Pak ti sanalliyagi

(*Matiye 26.26-29; Markus 14.22-25; 1 Korent 11.23-26*)

¹⁴ Aame peedo t'iide maŋ, Isa y'a guune omba ti doŋ zindi ¹⁵ wo y'an di ruute, y'ede: «Nuŋ ti kaagine ni dihe t'addo pay omba tarnaapayin ki Pak ette n'a oomi ti kune, ki poone n'a dabira geŋ me. ¹⁶ Geŋ kun ollo, n'un di rooto, omba ette ni k'ooma ye baa, bini urzutú a-t'etta kereŋ a aaniya Moziko Raa.» ¹⁷ Inkiŋo maŋ y'a t'umbe kop, y'a ruute koduwo a Raa, maŋ y'ede: «Kun soodo kop en,

kun di dokko wede soŋ yi goomo goomo. ¹⁸ Geŋ kun ollo, n'un di rooto, n'a t'iibe ti anki, ki daana ni ki siba ye baa toote k'inŋi biŋ me, bini aaniya Moziko Raa.»

¹⁹ Saŋ y'a t'umbe mappa, y'a ruute koduwo a Raa kono k'ombo gette, maŋ y'a burke, y'an d'ele sanalliyagi wo y'a ruute, y'ede: «Ette tuddó ere ni t'ela kono kune, kun d'iso inŋino kono kun d'elka a nuuno.» ²⁰ Aame an t'iimi maŋ, ki kop toŋ inŋino, y'a t'umbe y'an d'ele wo y'a ruute, y'ede: «Kop ti sobo adda ette, tod'te taasawa ere aware Raa yi ketta ti duwo t'urzi puuzadó, to t'oba kono kune. ²¹ Wo kun ollo, wede yi ni t'ela bey doŋ k'olmidayó, yoŋ a enŋo, y'ombo ti nuŋ kaŋ soo. ²² Derec, nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede eŋ n'a t'inda, geŋ a-t'etta a munda wede aa Raa yi dehu, wo de dabar a wede yi ni t'ela bey doŋ k'olmidayó.» ²³ Inŋino maŋ an d'iise tondiso ti tuddaŋ, an'de: «De geŋ ti diinayiŋ wee wee aasa munda inŋino me?»

Wee wee goole a jiire me?

(Matiye 18.1; 20.25-28; Markus 9.34; 10.42-45)

²⁴ Saŋ maŋ kane sanalliyagi an d'iise niikiyto baadaŋ ti tuddaŋ kono an dehu an di suune, ti diinayaŋ miŋ wee wee goole a jiire me. ²⁵ Maŋ Isa y'an di ruute, y'ede: «Kane mozagi siidiyagi pay an d'ombo t'ekki doŋzaŋ ti togo, wo kane doŋ an d'ede urzi ki dokkiyo ekki doŋzaŋ, an dehu duwo an di'n waake "Doŋ k'isiyo beehiyko." ²⁶ Wo ki kune inŋino ye. Ki too maŋ wede goole a jiire ti diinaguŋ y'a t'ise aa wede neŋku a jiire, wo wede yi dokkiyo duwo y'a t'ise aa wede naabo a duwo. ²⁷ Wo a elkiyaguŋ maŋ, wede goole a jiire wee wee, wede i-guune ombo kunuŋ, wede i naabiya a yode geŋno ko? Kun suune, goole wede i-guune ombo. Wo kun wollo, ankenŋo nuŋ a diinaguŋ eŋ aa wede i naabiya a kune. ²⁸ Kune kun ziida daayum zakidi a ita nuŋ adda suldi doŋ ooŋe o iido me. ²⁹ Wo Meegó y'o ele Moziko a nuŋ, inŋino kay nuŋ n'un di-t'ele a kune. ³⁰ Inŋino

maŋ kun d'oomey kun di sibey ti nuŋ kaŋ soo adda mozikadó, wo kun di konditey ekki kaakidagi moziko, kun dekkey booro a tukki boha bumbiyagi koomat makumu sire ki doŋ k'Izirayel.»

Tookiyo kuude ki Piyer

³¹ Galmeeega y'a ruute, y'ede: «Simo, Simo, kee k'ollo, Meeda siitandani ti tunde urzi ti Raa wo yi-d'ele, kune pay t'un ti'n tongile aakede an tongilso geme. ³² Wo de nuŋ n'a tunde Raa kono kee, kono zaapu k'addá a nuŋ a ki dagge ye. Wo aame ki-gimo a nuuno maŋ, zembadá k'an eelo togo.» ³³ Maŋ Piyer yi di ruute, y'ede: «Galmee'ki nuŋ, n'iyye n'a t'ette ti kee, ise k'adda daŋgay, ise n'a t'indey toŋ maŋ.» ³⁴ Isa yi di ruute, y'ede: «Piyer k'ollo, n'a di rooto, anki a diddo ki poone uzu y'a kookila geŋ, k'a roota ki ki n' suune ye, suune ye taŋ ado.»

Okkime tudde ki sanalliyagi k'Isa

³⁵ Maŋ Isa y'an di ruute sey, y'ede: «Aame n'un igibe isiyo naabadó daa soŋko, daa k'eese wo daa tobiyagi geŋ, munda unni biito ko?» Kane an i di'n gime onami, an'de: «Munda ay ki'n biito ye.» ³⁶ Yoŋ y'an di ruute, y'ede: «Wo ankenŋo eŋ wede i-d'ede soŋko maŋ y'a t'ambe, wede i d'ede eese toŋ inŋino kay, wo wede i-k'ede kasigara ye maŋ, kallayi wede goole y'a t'owol, wo yi d'owili kasigara te. ³⁷ Geŋ kun ollo, n'un di rooto, eŋ ono doŋ an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: "Yoŋ an aa ti y' gize ti doŋ tôwwo duwo kaŋ soo*." Geŋ inŋino i dehu o d'aane. Maŋ ono doŋ an riine a tukki nuŋ geŋ, a-t'etta.» ³⁸ Kane sanalliyagi an di ruute, an'de: «Galmeegey, kasigara ede, sire ettiyo.» Yoŋ y'an di'n gime onamaŋ, y'ede: «Geŋ iide baa.»

Tondiyo Raa ekki moko k'Inda k'Olibiye

(Matiye 26.36-41; Markus 14.32-38)

³⁹ Maŋ t'adda geeger Isa yi-t'udde, y'a inŋile k'ekki moko k'Inda k'Olibiye aa yi d'isiyo daayum, wo kane sanalliyagi an di y' diine. ⁴⁰ Aame y'iiney a ume

* **22:37** 22.37 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 53.12.

genno man, yon y'an di ruute, y'ede: «Kun tondo Raa kono kun ki t'ooraa adda naamiya daggiya ye.» ⁴¹ Wo yon y'aa lidde dokki ti tuddan suma wede y'a sedde makkolo, man y'a-dikke wo yi tonduyo Raa, y'ede: ⁴² «Meegó, ki dehu man dabar ette k'o ti ledde ti tuddo me, wo ton man a ki t'ise aa nun ni dehu ye, wo a t'ise aa kee ki dehu.» ⁴³ Man i d'iido maaleeka ti kandaane yi d'eele toogo a Isa me. ⁴⁴ Isa ulbí i-d'oodiyo baadan, man yi tonduyo Raa ti toogo a jire sey, wo ranadai a t'ize aa puuzo i zozziso a siido.

⁴⁵ Aame yi-tunde Raa man, y'a t'iiziga y'a-gime ki tukki sanaliyagi, y'an di'n uuney kane an udige kono an t'ize sommagi dondon. ⁴⁶ Yon y'an di ruute, y'ede: «Ki moo me kun moone me? Kun t'oozo wo kun tondo Raa, kono kun ki t'ooraa adda naamiya daggiya ye.»

Seedu k'Isa ki tôwwadí
(Matiye 26.47-55; Markus 14.43-49)

⁴⁷ Isa onami y'a ki ti'n dinge ye botto, aame gen kane don duuru an t'udde. Yode wede an yi waaku Ziidas, yon ti diine sanaliyagi kane koomat makumu sire gen, y'an t'uugumo a don duuru me. An iiney man, y'a d'iide sirpa k'Isa y'a yi ziida yop kono yi-d'ise puuc a tobbisadi. ⁴⁸ Isa yi di ruute, y'ede: «Ziidas, nun wede an n'ehe aa ulo wede en, k'an di n' t'ele bey don k'olmidayo t'urzi k'isiyo puuc a tobbisado ko?» ⁴⁹ Aame kane don a ita k'Isa an wulle munda wede isa genno man, an di y' tunde, an'de: «Galmeegay, ay ti'n dokko ti kasigara ko?» ⁵⁰ Man wede soo ti diinayan y'a-diikida wede naabo ki mozigo goole don sedeke, kuudi a dikke. ⁵¹ Wo de Isa y'a ruute, y'ede: «Kun oolo, gen iide baa.» Inkinoyo y'aa butte a kuudi wede genno wo yi-d'ele bee. ⁵² Inkinoyo man a kane deero don sedeke, deero don boohiyo Boy Raa wo ti don i dokkiyo Yawudiyagi iido seeduzi, Isa y'an di ruute, y'ede: «De ki moo me kun d'ettiyo tuddo wo tuddugun kun t'ikkimo ti kasigaryagi wo ti dalyagi, aa nun wede k'oogire me?» ⁵³ Para man nun min daayum ti kune a booro Boy Raa, wo kun gi di n' ziida ye. Wo de ankenno

ette peedagun, peedo ere ki don toogo adda zimolo an d'ise naabadan.»

Piyer y'a kiigira Isa
(Matiye 26.57-58; Markus 14.53-54)

⁵⁴ Man Isa an di y' ziida, an ti y' dukke, an di t'iide k'adda boy ki mozigo goole don sedeke. Wo Piyer yi di'n daaniya ti dokki. ⁵⁵ Duwo an di mudde uwo a diine booro boy, wo Piyer y'a zunke yi kookiyo uwo ti kane. ⁵⁶ Aame yi zunke yi kookiyo uwo gen, i d'ede ere naabo t'a yi wulle, wo ti di y' wolliso teben adda k'edayi, man t'a ruute, t'ede: «Wede enno ton yon ti yode kan soo.» ⁵⁷ Wo Piyer y'a yi giigira, yi di ruute, y'ede: «Erewo no, nun ni ki y' suune ye.» ⁵⁸ Tan boolon man i d'iido wede ti doolo, y'a yi wulle wo y'a ruute, y'ede: «Derec, kee ton wede soo ti diine kane sanaliyagi k'Isa!» Man Piyer yi di'n gime onami, y'ede: «Ato, nun ti diine kane ye.» ⁵⁹ A likke bini man, i d'iido wede ti doolo yi-kodime, yi d'eesiyo: «Ki kotto wede en yon ti yode kan soo, kono yon ti siido Galile.» ⁶⁰ Man Piyer yi di'n gime onami, y'ede: «Aha, munda wede ki rootiyo gen a nuuno ye.» Wo a kaamiki aame y'a ti rootiyo botto gen, uzu y'a iile. ⁶¹ Galmeega y'a gilde ki tukki Piyer wo yi di y' woliyo teben adda k'edayi. Inkinoyo man Piyer y'a ilke a ono don Galmeega yi-ruute, y'ede: «Anki en ki poone uzu y'a ola gen, k'a roota ki ki n' suune ye, suune ye tan ado.» ⁶² Man t'adda boy Piyer yi-t'udde ti paate wo y'a iise molo baadan.

Kaldita wo kossiyo k'Isa
(Matiye 26.67-68; Markus 14.65)

⁶³ Duwo don i boohiyo Isa an di y'okko maade wo an di y' kossiyo. ⁶⁴ Edayi an i-t'ippe wo an di y' tonduyo, an'de: «Kee nebi man, ki y'unto wede i ki diine me!» ⁶⁵ Wo an i-d'irbita ono baadan ti doolo don ki kaldita.

Isa a daana deero don booro
(Matiye 26.59,63-65; Markus 14.55,61-64)

⁶⁶ Aame ume i t'umpile man, kane don i dokkiyo Yawudiyagi, deero don sedeke ti don suuniyo k'oogoro, an t'ugiye pay

an di-t'iide Isa ki daana deero booro Yawudiyagi, ⁶⁷ wo an di y' tunde, an'de: «Almasi Raa yi biire, kee ko? K'ay ki ti rooti do.» Yoŋ y'an di'n gime onamaŋ, y'ede: «Aame n'un ruuta maŋ, kun k'amba ye onamó me, ⁶⁸ wo aame n'unni tunda toŋ maŋ, onamó kun ki ti'n kima ye. ⁶⁹ Wo ti aŋki eŋ, nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede eŋ, n'a-kooney a ammade Raa toogadí t'a jiire pay.» ⁷⁰ Kane pay an di ruute, an'de: «Inkino maŋ kee Ulo Raa ko?» Yoŋ y'an di'n gime onamaŋ, y'ede: «Aa kune batum kun ruute, eŋ miŋ nuuno.» ⁷¹ Inkino maŋ an di ruute, an'de: «In ki dehe wenda ti doolo wede illiga y'in ki roote sey ye baa! Kine in illiga bize yode batum i ruute me.»

23

Isa a daana Pilat (Matiye 27.2,11-14; Markus 15.1-5)

¹ Maŋ kane doŋ i t'ugiye an t'iiziga pay, an di-t'iide Isa ki daana Pilat, yoŋ Romenŋ goole siido. ² A ume geŋ kane an d'iise sakiysa k'Isa, an'de: «Wede eŋ kaye ay y'uuney doŋ siidafadey yi ti'n daggia, y'an rootiyo jibaaye an ti toogo k'eliyo a mozigo goole ki Romenŋ me, wo soŋ yi t'ize yode batum Almasi Raa yi biire, yoŋ mozigo Yawudiyagi.» ³ Pilat y'a yi tunde, y'ede: «Kee mozigo Yawudiyagi ko?» Isa yi di'n gime onamí, y'ede: «Geŋ aa ki ruute.» ⁴ Inkino maŋ Pilat y'an di ruute a kane deero doŋ sedefe ti doŋ duuru, y'ede: «Wede eŋ nuŋ munda k'ulsu a eedí ni k'uune ye, wede i di t'ide booro t'a yi seeda me.» ⁵ Wo kane an di kodfime, an'de: «Yoŋ t'urzi dooyisadí doŋ pay y'an t'eliyto ono bini a-t'ooziga deyyiso. Yoŋ y'iiso ti siido Galile, y'a tûukey siido Ziide pay, wo aŋkeŋ y'aa d'iina a eŋno.»

Isa a daana mozigo Erod

⁶ Aame Pilat y'illiga ono geŋno maŋ, y'a tunde, y'ede: «Wede eŋ yoŋ ti siido Galile ko?» ⁷ Wo aame yi zuune Isa yoŋ ti siido ere mozigo Erod Antipas maŋ, Pilat yi di y'igibe a Erod, kono a onniytagi geŋ yode Erod toŋ a Zeruzalem. ⁸ Aame Erod yi wulle Isa maŋ, ulbí aaze uŋse baadaŋ, kono yoŋ y'ollige rabiladí

ti kaagine wo yi dehu y'a ti y' wolle. Inkino yi zaapu elkisadí yi-d'isa munda k'armika y'a-wolla. ⁹ Erod y'a yi tundite taŋ baadaŋ, wo yo Isa yi-k'ohine bizí ye. ¹⁰ Kane deero doŋ sedefe, ti doŋ suuniyo k'oogoro, kane a sirpa an di rootiyto ono ti golla zakidí. ¹¹ Erod kane ti asigiryagi an di y'okko maade wo an di y'ambutu saa saac. An i-di t'usse kalle majjaane, maŋ yi di y'igibe a Pilat. ¹² Erod ti Pilat geŋ ti poone kane adu, wo ti onniyo gette an t'ize lanziyagi.

Booro k'Isa ki tôwwadí

¹³ Inkino maŋ Pilat y'a-tusse kane deero doŋ sedefe, deero Yawudiyagi wo ti doŋ duuru, ¹⁴ wo y'an di ruute, y'ede: «Wede eŋ kun oo d'iido'ŋ kun'de, d'uwu pay yi ti'n daggia. Inkino ni y' tunde a daanaguŋ a ono doŋ kun rootiyto a tukki yode geŋ me, wo nuŋ munda ulsu a eedí ni k'uune ye a t'ide booro t'a yi seeda me. ¹⁵ Erod geŋno toŋ munda ulsu yi k'uune ye a eedí me, inkino y'ay ti y' gimo. Kono k'inkino, wede eŋ munda ulsu yi k'ize ye wede a t'ide k'unto me. ¹⁶ Inkino maŋ n'an t'ela urzi a asigiryagó an ti y' gorpipa ti marpa doo miŋ, saŋ an i-d'eeza kollo.» ¹⁷ Yi ruute inkino kono aa an d'isiyo daayum a tarnaape Pak ki Yawudiyagi, i dehu Pilat y'an d'adde wedusu soo t'adda dangay.

¹⁸ Wo pay kaŋ soo an d'iise d'ollite, an'de: «Wede geŋ ki y'ôodo! K'ay t'adđi Barabas!» ¹⁹ Yo Barabas geŋ an yi ziida dangay kono yoŋ wede an t'eelite ono a d'uwu an d'iiziga deyyiso adda geeger ki tukki Romenŋ, wo soŋ y'iide wedusu. ²⁰ Pilat y'an d'iise rootiyo sey a doŋ duuru kono yi dehu Isa yi-d'eeze. ²¹ Wo kane an di d'ollite, an d'eesiyo: «Ki ti y' taako ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadí kaŋ tontilko! Ki ti y' taako ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadí kaŋ tontilko!» ²² Maŋ Pilat y'an di ruute k'aduwe, y'ede: «Wede eŋ munda ulsu miŋ y'ize moo me? Nuŋ maŋ munda ulsu ni k'uune ye a eedí i di t'ide k'unto me. Inkino n'an t'ela urzi an ti y' gorpipa ti marpa doo miŋ, saŋ an i-d'eeza kollo.» ²³ Wo kane an di kodfime d'ollite ti golla awwa, an d'eesiyo: «Isa ki

ti y' taako ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadí kaŋ tontilko!» Maŋ Pilat i-di t'iide a d'ollitadan gette. ²⁴ Injino yoŋ booro y'an ti-dikke a munda wede Yawudiyagi an tondiyo me. ²⁵ Barabas wede kane an dehu geŋ, Pilat y'a y'udde, yode wede an ti y'ele adda dangay kono y'an t'eelite ono a duwo an d'iiziga deyyiso ki tukki Romen, soŋ y'iide wedusu geŋ me. Wo yo Isa y'an di y'ele a bey k'asigiryagi, an d'ise munda wede kane Yawudiyagi an dehu.

*Taakiya k'Isa ekk'undumu
(Matiye 27.32; Markus 15.21)*

²⁶ Maŋ Isa an di-t'ette k'ume taakiyadi. A urzi an a-t'ikkima ti wede soo injino yoŋ ti geeger Sireŋ, sundí Simo, y'aahiya doome. Kane asigiryagi an di y' ziida, an i-d'ele undumu wede zaapu t'ekki bakadí kaŋ tontilko, y'a t'umbe a dannayi wo yi daaniya Isa. ²⁷ Doŋ duuru baadan ki siido gette an di y' daaniya, ti diinayan erayi an a-t'ibi beydan a giggeran wo an di d'ollite m'olo kono k'Isa. ²⁸ Maŋ Isa y'a gilde k'ume k'erayi geŋno wo y'an di ruute, y'ede: «Kune erayi Zeruzalem no, kun ôole ye kono nuŋ me, ki too maŋ kun ôolo'ŋ ki kune wo ki inŋigun. ²⁹ Derec, onniytagi saŋ maŋ an d'aana, aame geŋ an di roota: "Unsuwo a kane erayi doŋ kartiyagi, a kane doŋ an k'ehe ye wo an k'uude inŋi ye botto." ³⁰ Injino maŋ duwo an di roota, an t'eesa: "Mongali an ay di ti'n ruugi!" wo soŋ an t'eesa: "Kessagi an ay ti'n ombidi!" ³¹ Aame duwo an o isiyo kino a nuŋ wede aakede undumu zeere eŋ me maŋ, an d'aana moo me a kane doŋ aakede inda doŋ meedi me*?»

³² An a-dukko a ita k'Isa doŋ sire ti doolo, kane doŋ k'oogire, an ti'n t'iide ti yode kaŋ soo. ³³ An iiney a ume wede sundí «osse k'eego» maŋ, a ume geŋ Isa asigiryagi an ti y' tiike ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadí kaŋ tontilko. Wo an a-tiike ti yode doŋ k'oogire sire, wede

soŋ t'undumzi a kese k'ammidadí wo soŋ t'undumzi a kese geeladí. ³⁴ Injino maŋ Isa y'a ruute, y'ede: «Mee'ki nuŋ, k'an t'iso tambobino, kono an ki su-une ye munda wede an isiyo geŋ me.» Wo asigiryagi an di dikkiida kallagi k'Isa t'urzi k'arbu tel tel muntelliyo. ³⁵ Kane doŋ duuru an t'ihira angeŋno, an di woliyo. Kane deero Yawudiyagi an di y'okko maade, an d'eesiyo: «Yoŋ doŋ doolo y'an utte de, anken y'utto tuddí batum, aame yo Almasi Raa yi biire kotto maŋ!» ³⁶ Kane asigiryagi toŋ an di y'okko maade, an a d'ettiyo goppon ki sirpadí, an i-d'eliyo toote suddo k'inŋi k'inda biŋ y'a sibe, ³⁷ wo an d'eesiyo: «Aame kee mozigo Yawudiyagi kotto maŋ, k'utto tuddá batum!» ³⁸ T'ekk'eedí an tiike pakirte wo an a-ti riine, an'de: «Yode eŋ mozigo Yawudiyagi.»

³⁹ Ti diine doŋ k'oogire sire an ti'n tiike ekk'inda geŋ, wede soŋ y'a gilde Isa, y'ede: «Kee Almasi Raa yi biire kotto maŋ, k'utto tuddá batum wo kaye pây!» ⁴⁰ Wo yo wede soŋ y'a y'idfise, yi di ruute, y'ede: «Kee a Raa ki-k'orgiso ye, kee wede booro ti ki ziida k'unto ti yode eŋ kaŋ soo. ⁴¹ Ki kine dabar ette derec, kono in ooniyo munda wede in ize t'urzi naabadiŋ, wo yo wede eŋ munda ulsu yi k'ize ye.» ⁴² Saŋ y'a ruute sey, y'ede: «Isa, k'a n'elko aame ki-kimo ki mozikadá geŋ me.» ⁴³ Maŋ Isa yi di'n gime onamí, y'ede: «Derec injino wo n'a di roota: Anki eŋ kee ki-t'etta ti nuŋ adda jenne.»

*Unto k'Isa
(Matiye 27.45-56; Markus 15.33-41)*

⁴⁴⁻⁴⁵ Aame peedo t'ize diine maŋ, ti ki tooriyo ye, ume a t'ize zimolo dil a likke bini eesiyo peedo lohe. Wo alboy wede i dikke adde Boy Raa soŋ k'adda soŋ ki paate, a t'ihina tar a diinayi. ⁴⁶ Isa y'a idili ti golla awwa, y'ede: «Mee'ki nuŋ, n'a-d'elo undó a beezá†.» Aame y'a ti ruute injino maŋ, y'a-t'ihe. ⁴⁷ Goole k'asigiryagi meeda ki Romen yi wulle

* **23:31** 23.31 Ono k'Isa yi rootiyo a tukki Undumu zeere wo Inda doŋ meedi: I-kaza undumu zeere yode Almasi batum, wede i-k'ede oldfiko munda ye toŋ an di y' dibire bini unto. Inda meedi kane Yawudiyagi doŋ k'isiyo k'oldfiko, geŋ taŋ baadan a jire dabar ere an t'oona te. † **23:46** 23.46 Kun wollo adda mattup ki Soom 31.6.

munda wede ize me. Maŋ y'a imme Raa wo y'a ruute, y'ede: «Ki kotto wede eŋ yoŋ ki diine.»⁴⁸ Kane doŋ duuru pay iide wolleiyo geŋ, aame an wulle munda wede ize maŋ, kane an di-gime, beydaŋ an a-t'ibi giggeraŋ kono an mōolo.⁴⁹ Wo kane pay laŋziyagi k'Isa ti erayi doŋ i yi diino ti siido Galile, an t'ihirte ti dokki an di wolleiyo munda wede isiyo.

Isa adda muuzo
(*Matiye 27.57-61; Markus 15.42-47*)

⁵⁰⁻⁵¹ I d'ede wedusu sundi Yusup yoŋ ti geeger ki Yawudiyagi sundutu Arimate. Wede geŋ yoŋ beehiye wo ki diine, yi zaapu elkisadi a ettiyo Moziko Raa. Yoŋ wede ti diine deero booro Yawudiyagi, wo yi k'iyye ye a munda wede doŋ deero booro oŋgo an dihe an d'ise a tukk'Isa, wo soŋ a naabadaŋ ere an ize te.⁵² Yo y'a iide y'a uuney Pilat, y'a yi tunde a nuune k'Isa.⁵³ Pilat yi-d'iyye, maŋ Yusup y'a ti y' duiige nuune t'ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadi kaŋ tontilko me. Y'a nilpe ti sotor tuwarwa zooyatu oone, yi-t'ele adda muuzo, tod'te aa urmi an ittiba mukkolo, a ume isire wenda kaŋ soo toŋ an k'eele ye.⁵⁴ Suldi geŋ ize onniyo jima, duwo an okkime tuddaŋ kono onniyo ere ki puukiyo Yawudiyagi ti t'eesa‡.⁵⁵ Kane erayi doŋ i diino Isa ti siido Galile geŋ, Yusup an di y' diine, an di wullo muuzo wo mummino an ziipe nuune k'Isa me.⁵⁶ Saŋ maŋ an di-gime k'adda geeger, an iide'ŋ an d'iwilo egey ti puutagi k'inda doŋ eediyadaŋ unse, an aa di gilse ki rorriso a nuune k'Isa. A onniyo ere ki puukiyo Yawudiyagi maŋ, an di buuke aakede oogoro ti rootiyo.

24

Baldiya k'Isa

¹ Onniyo dumas ti soohe walak maŋ, erayi an di ziki egey doŋ kalsiya eediyadaŋ unse a beydaŋ, an d'ingile ki biza muuzo.² An iiney maŋ, an wolleiyo zumbulu wede an a-t'ippe a biza muuzo'ŋ doŋkilso a kese.³ Kane an t'iide k'adda muuzo,

wo nuune Galmeega Isa an ki y'uuney ye.⁴ Kane erayi an d'uhibe, a kaamiki a daanadaŋ i d'iido kuuli sire ti kallagi i ralita.⁵ Inkiyo kane orgiso t'anni ziida, an di nukkite, wo de kuuli doŋ sire geŋ an an di ruute, an'de: «Ki moo me kun wekku wede zeere a diine doŋ unto me?»⁶ Yoŋ umbo a enno me, Raa yi ti y' bilde. Kun elko a ono doŋ y'un ruute aame yo botto a siido Galile, y'ede:⁷ "I dehu nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede eŋ, an di n' t'ela a bey doŋ k'oldfiko, an ti n' taaka ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadi kaŋ tontilko, wo onniyo sire k'aduwe maŋ n'a-balda."»

⁸ Inkiyo maŋ kane erayi geŋ an di'n ilke ono doŋ Isa y'an ruute geŋ me.⁹ Kane ti biza muuzo an di-gime, wo an iide'ŋ an an t'iide taaya gette pay a kane doŋ koomat makumu soo wo a kane sanalliyagi doŋ oŋgo pay.¹⁰ Kane erayi doŋ iide ki biza muuzo geŋ, Mariyam ere ti siido Magdalla, Zane wo Mariyam ere mekki Zak. Wo erayi doŋ ti doolo doŋ iide ti kane geŋ, taaya gette an an t'iide pay a doŋ zina k'Isa me.¹¹ Wo kane a onamaŋ geŋ an di'n wulle erayi aa doŋ maadagi, onamaŋ an ki d'umbe ye.¹² Wo toŋ maŋ Piyer y'a t'iiziga y'a ukke ki biza muuzo. Y'iiney maŋ, y'a t'uttile yi nooniyo k'adda, yi wolleiyo'ŋ sarwilagi daŋŋal, maŋ y'a ziida giggeri a munda wede ize geŋ me, wo y'a-gime ki boozí.

A urzi k'Emayus

¹³ A onniyo gettiyo batum i d'ede sanalliyagi sire an ambe k'adda k'ille sundutu Emayus, tod'te suma kubbaara paat ti Zeruzalem me.¹⁴ Kane an di rootiyo tuddaŋ a suldi doŋ pay ize geŋ me.¹⁵ Aame kane an rootiyo wo an niikiyo ti tuddaŋ geŋ, yode Isa batum y'a iide, y'a-ti giyye ti kane an di sooru kaŋ soo.¹⁶ Kane an di y' wolleiyo, wo munda an t'eegirso ki suuniyadi me.

¹⁷ Maŋ Isa y'anni tunde, y'ede: «Kune kun di sooru de, kun di niikiyo a tukk'amme?» Inkiyo maŋ kane an

‡ 23:54 23.54 Di Yawudiyagi, onniyo t'eesiyo ti peeŋdo t'ambe k'ooriyo ere ki aŋki bini peeŋdo t'ambe k'ooriyo ere ki soggo. Wo onniyo ere ki puukiyo toŋ inkiyo kay, geŋ inkiyo nuune k'Isa an di dihe an t'ottiba ki poone peeŋdo t'a oora geŋ me.

t'ihira, sommagi dondon. ¹⁸ Wede soo ti diine kane sire geñ sundí Kiliyopas, yi di ruute, y'ede: «Kee siidá ñañal ko, wede i lekkiyo a Zeruzalem wo i ki suune ye munda wede ize adda k'onniytagi ñon k'ita eñ me?» ¹⁹ Yoñ y'anni tunde, y'ede: «De ize moo me?» Kane an i di'n gime onamí, an'de: «Munda wede i-iina a tukk'Isa wede ti geeger Nazaret. Yoñ geñ nebi wede toogo, wo y'a ti gize toogadí t'urzi naabadí wo t'urzi k'onamí a ñaana Raa wo a ñaana ñuwo pay. ²⁰ Kane deero ñon sedikadiñ ti ñon dokkiyadiñ an an di y'ele a bey ñon k'olmidayí kono booro t'a yi seeda ki tówwo, wo an ti y' tiike ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadí kañ tontilko. ²¹ Kaye ay ziipe elkisadey a yode, yoñ wede soo y'an adfa ñon k'Izirayel ti bey ñon k'aduzañ. Wo t'ekki suldí pay geñ, onniyo añki ette k'aduwe t'ume suldí geñ ize me*. ²² Wo toñ erayi miibi ti diinayey an ayn'iddira. Añki ti soohe walak an d'ingile ki biza muuzo. ²³ An iide'ñ, nuune k'Isa an ki y'uune ye. Kane an di-gimo, an ay t'iide taayadañ te an'de, maaleekiyagi an'n iido tuddañ wo an di ruute, an'de: "Yoñ zeere." ²⁴ Ti diine kaye ay sooru kañ soo geñ, ñon miibi an d'ukke ki biza muuzo wo an d'uuney miñ pay a-t'iide aakede erayi an ruute. Wo yoñ miñ umbo, an ki y' wullo ye.»

²⁵ Injino mañ Isa y'an di ruute, y'ede: «Kune ñon elkisagunñ attidí, kun k'ambu kesiko ye ono ñon pay nebiyagi an ruutite geñ me. ²⁶ Ki kotto i dehu Almasi Raa yi biire geñ y'a dabire injino ñoo miñ, sañ yi t'etta adda daryikadí kollo.» ²⁷ Sañ y'an di gizite kereñ suldí ñon pay an riinñite ti kaaga a tukki yode adda mattup ki Raa geñ me, y'a iise ti mattup k'oogoro Muusa bini y'a-ti ñinge ti mattupiyagi ñon pay ki nebiyagi.

²⁸ Aame kane an iiney gopponñ ti ille ere an'te mañ, Isa yi d'isiyo aakede y'ingile ki ñaana injino. ²⁹ Wo kane an di kodfime, an d'eesiyo: «Kee k'ooopo ti kaye kino, peedo t'a t'ooriyo ume y'ize.» Injino mañ yi-t'iide adda boy, y'a uupe ti kane. ³⁰ Y'a-

guune ombo ti kane, y'a t'umbe mappa, y'a ruute koduwo a Raa, mañ y'a burkite, y'an d'ele. ³¹ Aame geñ edayanñ a t'ihina, kane an di y' zuune Isa me, wo a kaamiki ti ñaana ñon y'a ñukkide. ³² Kane an d'iise rootiyto ti tuddañ, an'de: «Aame kine a urzi wo yoñ y'in rootiyto a tukk'ono ñon an riinñite ti kaaga adda mattup ki Raa geñ, ki kotto in d'uwwu munda a biza k'ulbiñ me.»

³³ Mañ kesiko kane an t'iiziga, an digime ki Zeruzalem. An iide'ñ an di'n uuney kane sanalliyagi koomat makumu soo geñ an t'ugiye ti ñon an sooru soo, ³⁴ wo kane an an di ruute a ñon sire geñ, an'de: «Ki kotto Galmeega yi bilde, yi gize tuddí a Simo!» ³⁵ Wo kane batum an an t'iide taaya a munda wede ize a urzi, wo mummino kane Isa an di y' zuune a ume wede y'an ñorkiso mappa geñ me.

Isa yi kaza tuddí a sanalliyagi

³⁶ Aame kane onamañ botto an a ki ti'n ñinge ye geñ, a kaamiki yode Isa batum y'a gize tuddí a diinayanñ, wo y'an di ruute, y'ede: «Toose ti koona ti kune.» ³⁷ Kane an d'iddira, orgiso t'anni ziiða ñaadañ kono an elkiyo an wulle'ñ beyye. ³⁸ Wo Isa y'an di ruute, y'ede: «Moo me kun orgiso me? Moo me un d'ede niikiyo adda k'addugunñ me?» ³⁹ Kun wollo beydó ti zoñdó, eñ miñ nuñ! Kun ni botto, wo kun wollo beyye'ñ i-k'ede tukiño ye osse ye, wo nuñ oo d'ede aakede kune kun wollo. ⁴⁰ Yoñ y'a ti ñinge onamí mañ, y'an di gize beydí ti zoñdí. ⁴¹ Wo kane onamí an k'ambu ye botto kono addañ ñune t'unjuwo wo an ziiða giggerañ. Injino mañ yoñ y'anni tunde, y'ede: «A enño un ede munda k'ombo ko?» ⁴² Kane an i di burko puuniso gayirsa an i-d'ele. ⁴³ Yoñ y'a ziiða wo y'a t'iimi a ñaana ñon.

⁴⁴ Sañ y'an di ruute, y'ede: «Aame nuñ botto ti kune geñ, enño munda wede n'un ruute me: I dehu ono ñon an riinñe a tukki nuñ adda mattup k'oogoro Muusa ti ono ñon ki nebiyagi wo adda mattup

* **24:21** 24.21 Onniyo añki ette k'aduwe t'ume suldí geñ ize me: I-kaza di kane Yawudiyagi an elkiyo wedusa y'unto mañ, undí ti lekkiyo a sirpa nuune onniyo sire k'aduwe geñ, yi ki bilde ye mañ geñ umbo ki ñaana ñon baa.

ki Soom geŋ, kane pay a aane kono a-t'ette a ono mattupiyagi geŋŋo.» ⁴⁵ Inkiŋo maŋ yoŋ y'an t'ihina eedaŋ, kono an di seeda ita k'ono doŋ an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, ⁴⁶ wo y'an di ruute, y'ede: «Eŋŋo munda wede an riine me, an'de: Almasi Raa yi biire, y'a dabira bini y'a t'inda, saŋ onniyo sire k'aduwe maŋ Raa y'a ti y' balda ti diine doŋ unto me. ⁴⁷ Geŋ i dehu an di kizite ti sundi a ita duwo pay, an di t'eese ti Zeruzalem, an an di roota a duwo an di-kima lekkiyadaŋ wo an t'oona tambobino k'oldikadaŋ. ⁴⁸ A suldi pay geŋ kune kun illiga wo kun wulle. ⁴⁹ Wo nuŋ ni-t'igibo a egguŋ munda wede Meegó Raa yi ruute y'un t'ela. Wo kune'ŋ, kun lekko adda geeger bini toogo ere i deego t'awwa ti kandaane t'un di'n ôona.»

Enkilso k'Isa k'awwa ki kandaane

⁵⁰ Saŋ t'adda geeger Isa y'an t'udde ti paate, an d'ingile k'ume wede goppon ti ille ki Betani. A ume geŋ y'a ziki beydi wo y'an di ziipe beeko. ⁵¹ Aame y'an zaapu beeko geŋ, kane y'an di'n iili, yoŋ Raa y'a y'umbe k'awwa ki kandaane. ⁵² Aame geŋ kane an di-dikke wo an t'uttile a daanadi, saŋ an di-gime ki Zeruzalem t'unŋsuwo baadaŋ. ⁵³ Kane an d'ettiyo daayum k'adda booro Boy Raa, wo an di tamma Raa.

Rabila Majjaanawa k'Isa Zan yi riine

En urzi k'ono don kun t'oone adda mattup ettiyo

Ette Rabila Majjaanawa, wede zina Zan yi riine. Adda mattup ette Zan y'a ruute ti suldi don Isa y'ize a siido, ti dooyiso ere yi duuye duwo. Wo son y'a ruute a urzi k'untadi wo a urzi baldiyadi ti diine don unto. Isa yi kazita ti togo a duwo, y'an d'eliyo beeko a don k'eeni wo yi d'isiyo suldi k'armika baadan.

Mattup Zan yi riine ette, onamtú i ki deeyiso pay ye ti ono don adda mattup ki Matiye, Markus wo Lik gi riine me. A eesiyo mattup ette, Zan y'a ruute Isa yon wede an yi waaku Ono gen, yon Raa y'a iido ki siido, y'a-gime wedusu (Zan 1.1,14). Isa y'aaze suldi k'armika baadan, kono duwo an d'oyye yon Wede k'Uttiyo, Raa yi ruute y'a t'igibo t'ume k'eesiyo duniya too.

Aame Isa yi lekkiyo a siido botto gen, duwo tuddan an ti-t'ihinte kono yode. Don ongo an ziipe addan a Isa kono an zuune adda k'addan yon Ulo Raa, wo don son an di y' giigira. Wo de Zan y'a riine, y'ede: «Ono don soo raaniya adda mattup ette, kono kun d'ambe Isa yon Almasi Raa yi biire, wo Ulo Raa. Wede y'umbe a sundi man, yi di t'ela lekkiyo ere ki daayum.» (Zan 20.31)

Raa yi kaza tuddi t'urzi k'Isa Almasi

¹ Ki poone Raa y'a okkima suldi pay gen, wedusu an yi waaku Ono yon ede to. Raa kane ti wede an yi waaku Ono gen kane soo, wo wede an yi waaku Ono gen yon min Raa batum. ² Ki poone Raa y'a okkima suldi pay gen, yode ti wede an yi waaku Ono gen kane soo. ³ Suldi don Raa y'ikkima pay gen, an ikkima ti wede an yi waaku Ono gen soo. Munda wede Raa y'ize siidi umbo, daa wede an yi waaku Ono gen me. ⁴ Wede an yi waaku Ono gen, yon lekkiyo ere ki daayum, wo

tode lekkiyo gette ti d'eliyo toore a duwo. ⁵ Toore gen yi-tooriyo adda zimolo, wo zimolo t'a ki y' ziiida ye. ⁶ Inkinno man ti kaaga Raa y'a igibe wede zindi ki tukki duwo, wedusu gen sundi Zan. ⁷ Zan yon wede illiga rabila toore, y'a iide y'an di kize urzi toore genno, kono t'urzi yode duwo pay an d'olliga, wo an zaape addan a toore genno. ⁸ Yode Zan gen toore yode batum ye, yon y'iide y'an di kize toore a duwo. ⁹ Yo Wede an yi waaku Ono gen, toore wede ki kotto, y'ettiyo k'adda duniya, y'a toore adda k'adde duwo pay.

¹⁰ Yon gen y'a iido k'adda duniya, wo duniya ette Raa y'ikkima t'urzi yode batum. Y'a likke, wo don duniya an gi di y' zuune ye. ¹¹ Y'a t'iide k'ume donzi Izirayel, wo kane an gi di y' ziiida ye. ¹² Wo de a kane don i yi ziiida wo i ziipe addan a yode gen, y'an d'ele urzi an t'ize inni Raa. ¹³ An t'ize inni Raa t'urzi k'ehiyo ere a urzi tudde ye, aa duwo an ki-dehu ye, wo an t'ize inni Raa t'urzi k'ehiyo ere ti togo Raa.

¹⁴ Inkinno man wede an yi waaku Ono gen y'a-gime wedusu, y'a iido y'a likke diine kaye, addi onniyo ti beeko wo y'in di kaza urzi wede derec. Ay di wulle goolikadi, goolikadi ere meeda gette i ele Meega Raa a yode Uli soo danjal. ¹⁵ Wo Zan gen y'a iise kazita a tukki-Isa ti golla awwa, y'ede: «Enno wedusu wede ni rootiyo onami me, wede n'ede: wede ede ettiyo k'itadi me, wo yon goole y'a jiiire nun, kono nun an di'n t'eha botto gen, yon ede to.» ¹⁶ Yon addi n tasse ti kine me, y'in di ziipe beeko baadan ki daayum a kine pay, wo beekadi daayum a ekki kine. ¹⁷ Oogoro tod'te Raa yi t'elo ti kaaga t'urzi Muusa a duwo. Wo de beeko ti derec an iido t'urzi k'Isa Almasi. ¹⁸ Wenda soo ton i wulle Raa umbo, wo de Ulo yon soo danjal yode batum Raa, yi lekkiyo a sirpa Meega Raa gen, y'in di y' gize.

Zan Batis ti don zina ki Pariziyen

(Matiye 3.1-12; Markus 1.2-8; Lik 3.15-17)

¹⁹ Kun ollo en ono Zan yi gizite. Onniyo soo deero Yawudiyagi a siido Zeruzalem an d'igibe don sedeke ti don ti biza

bumbu Lebi ki tukki Zaṅ. An d'iide, an d'uuney Zaṅ kono an di y' tonde: «Kee'ṅ wee wee?» ²⁰ Aame an iide an yi tunde maṅ, yoṅ y'an k'umbida ye, wo y'an di ruute keren, y'ede: «Nuṅ Almasi Raa yi biire ye.» ²¹ Inḱino maṅ an di y' tunde sey, an'de: «De kee'ṅ Eli ko?» Maṅ Zaṅ y'ede: «Aha, nuṅ Eli ye.» An di yi tunde sey, an'de: «Kee'ṅ nebi wede ay delliyo ko?» Zaṅ y'ede: «Aha, nuuno ye.» ²² Inḱino an i di ruute, an'de: «Kee'ṅ wee wee? K'ay ti rooti, kono ay an di kizey a doṅ ayn'igibo me. Kee miṅ wee wee?» ²³ Maṅ Zaṅ y'an di'n gime onamaṅ ti ono doṅ nebi Ezayi yi ruute ti kaaga, y'ede: «Nuṅ golla ki wedusu yi doḱlita adda balda, yi d'eesiyo: Urzi Galmeega kun i-ti y'okkoṅ ki diine dfelele*.»

²⁴ A diine doṅ zina an igibe ki tukki Zaṅ geṅ, Pariziyen toṅ adda. ²⁵ Kane geṅ an di yi tunde Zaṅ sey, an'de: «Kee'ṅ Almasi Raa yi biire ye, Eli ye wo nebi wede ay delliyo ye de, ki moo me ki'ni suyyiso duwo'ṅ batem me?» ²⁶ Zaṅ y'an di'n gime onamaṅ, y'ede: «Nuṅ duwo ni'ni suyyiso batem t'ahu, wo de a diinaguṅ geṅ i d'ede wede ede kun ki y' suune ye. ²⁷ Wede geṅ y'ettiyo k'itadó, wo nuṅ ni k'iide n'a ki t'eeze sibe tobiyagi ye.» ²⁸ Suldzan pay an ize geṅ a ille Betani, ti dar k'ooye Zurden ki kese peedo ge-koliyo a ume Zaṅ duwo y'anni zuyyite batem.

Isa Almasi Ulo Damu Raa

²⁹ Soggo maṅ Isa yi-t'ud'fo k'ume Zaṅ. Aame Zaṅ yi y' wulle maṅ, y'ede: «Kun wollo enṅo Ulo Damu Raa i booyiso oldfiko doṅ duniya pay me. ³⁰ Ono ni ruute a tukki yode enṅo, n'ede: “Wede ede y'ettiyo k'itadó me, wo yoṅ goole y'a jiire nuṅ, kono nuṅ an di n' t'eha botto geṅ, yoṅ ede to.” ³¹ Ki poone toṅ nuṅ ni ki y' suune ye yoṅ wenda me, wo n'iido duwo ni di'n suyyiso batem t'ahu'ṅ kono n'an di y' kize a doṅ k'Izirayel.»

³² Zaṅ yi kazita a tukk'Isa sey, y'ede: «N'a wulle Unde Raa t'a diigo ti kandaane aa deere, t'a di-guune a tuddí. ³³ Nuṅ ni ki y' suune ye, wo Raa wede i n'igibe

duwo ni di'n suyyiso batem t'ahu geṅ y'o di ruute, y'ede: “Unde Raa gette k'a ti wolla t'a d'eege ti kandaane, t'a di koonaa a tukki wede. Geṅ yode geṅno wede a suyya duwo ti Unde Kamilen me.” ³⁴ Wo munda geṅ n'a yi wulle, wo inḱino maṅ n'un di kaza keren, wede en yoṅ Ulo Raa.»

Andire ti Simo Piyer

³⁵ Ti soggatú sey toṅ, Zaṅ ti sanalliyagi doṅ sire geṅ an lekkiyo a umayan. ³⁶ Zaṅ geṅ yi wulle Isa y' engile maṅ, y'a ruute y'ede: «Enṅo Ulo Damu Raa me.» ³⁷ Aame kane sanalliyagi sire geṅ an illiga Zaṅ yi ruute inḱino maṅ, an d'iise daaniya k'Isa. ³⁸ Isa yi gilde maṅ, yi wolliyon'ṅ an yi daaniya, maṅ y'anni tunde, y'ede: «Kun ni daaniya'ṅ kun dehu moo me?» Maṅ kane an i-di'n gime onami, an'de: «Rabbi (i-kaza wede dooyisadey) kee ki lekkiyo a too me?» ³⁹ Isa y'an di ruute, y'ede: «Kun'di, kun di-wolley.» Maṅ an d'ingile, an di wullo ume yi-lekkiyo me. Geṅ a peedo lohe, ume'ṅ an a-ti y'ingile ti yode.

⁴⁰ Andire leema Simo Piyer geṅ, yoṅ ti diine doṅ sire illiga ono Zaṅ yi ruute wo an di diine Isa geṅno. ⁴¹ An ti gimo maṅ, Andire y'iide'ṅ y'a uuney ki poone'ṅ leemadi Simo, wo yi di ruute, y'ede: «Almasi Raa yi biire'ṅ, ay yi wullo.» (T'ono Girek geṅ Kiris i-kaza Almasi.) ⁴² Maṅ yi-di t'iide leemadi Simo k'ume k'Isa. An iiney maṅ, Isa yi di y' wolliso yerere adda k'edayí, maṅ yi di ruute, y'ede: «Kee'ṅ Simo ulo ki Zonas, wo ti anki en an gi di waaka Piyer.» Suma gette i-kaza moko.

Pilip ti Natanayel

⁴³⁻⁴⁴ Onniyo k'ita maṅ Isa y'a ingile ki siido Galile, an d'ikkima ti Pilip wede ti geeger Betsayda, siido k'Andire ti Piyer. Maṅ Isa yi di ruute a Pilip, y'ede: «Pilip, ki ni daani.» ⁴⁵ Saṅ maṅ Pilip y'a uuney Natanayel, wo yi di ruute, y'ede: «Ay yi wullo wedusu wede Muusa y'a ruute adda mattup k'oogoro, wo nebiyagi toṅ an ruute onami me. Yoṅ Isa wede ti geeger Nazaret, ulo Yusup.» ⁴⁶ Natanayel yi di ruute, y'ede: «Ti Nazaret ummey,

* **1:23** 1.23 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 40.3.

munda beehiye etto d'ey ko?» Pilip yi di ruute, y'ede: «K'edi, wo k'a wolla.»

⁴⁷ Aame Isa yi wulle Natanayel y'ette tuddi man, y'a ruute ono a tukki yode, y'ede: «Ulo k'Izirayel toc miñ yode enno, yo enj wede ki diine.» ⁴⁸ Natanayel yi di ruute, y'ede: «De kan mummino k'a ni zuune me?» Isa yi di ruute, y'ede: «Ki poone Pilip y'a ki waako'ñ gen, ni ki wulle kee'ñ a undiso pigiye.» ⁴⁹ Injino man Natanayel yi di ruute, y'ede: «Wede dooyisadó, kee'ñ Ulo Raa. Kee'ñ mozigo donj k'Izirayel.» ⁵⁰ Isa yi di ruute, y'ede: «Kee ki ziipe addá a nuñ kono k'illiga ni ruute ni ki wulle a undiso pigiye, wo k'a wolla suldi baadan a ceera enno sey.» ⁵¹ Manj Isa yi di ruute sey, y'ede: «Derec injino wo n'un di rooto: Kun di wolla kandaane a-t'ihina, wo maaleekiyagi Raa an di d'eegeita wo an di kilita† t'awwa nuñ wede an n'ehe aa ulo wede enno.»

2

Armika k'Isa ere ki poone

¹ Onniyo sire k'aduwe man, i d'ize seedu k'erewo a geeger Kana siido Galile. Mekk'Isa t'iide, ² wo Isa ti sanalliyagi ton an'ni wiike. ³ An ize bini man, toote k'inñi biñ a biite. Injino man mekk'Isa ti di ruute a ulutú'ñ, t'ede: «Toote k'inñi biñ an biite.» ⁴ Manj Isa yi di ruute, y'ede: «Mee'ki nuñ, nuñ n'aase mummino? Peedadó ti k'iide ye botto.» ⁵ Injino manj tod' t'an di ruute donj naabo'ñ, t'ede: «Y'un ruuta munda man, kun t'iso.» ⁶ Aame gen i d'ede bongali zoot an tutte ki mongali, Yawudiyagi an d'obite ahu adda, an d'opilsito tuddan, k'a t'ise kamileñ a daana Raa a urzi k'oogiradan. Bukkulu soo gen y'oomi suma toolo sire ado. ⁷ Manj Isa y'an di ruute donj naabo, y'ede: «Bongali gen kun t'oonito t'ahu.» Injino manj kane donj naabo an iide'ñ, an t'úunite bongali'ñ gen pepelele. ⁸ Aame bongali'ñ an ti'n úunite man, Isa y'ede: «Ankenj

kun eesu ahu gen, kun i-d'odo a wede dokkide.» Manj kane donj naabo an d'eezi, an i-d'iide. ⁹ Wede dokkide gen y'an uwe ahu donj i-gime toote k'inñi biñ gen me, wo yi ki suune ye toote y'ettiyo ti tunda me, wo donj naabo donj eeziti ahu gen an suune. Wede dokkide y'a wiike kule k'erewo, ¹⁰ wo yi di ruute, y'ede: «Ki poone'ñ duwo an eesiyo dokkide ti toote wede kadigi, sanj duwo gen i ti koliyo eedan man, an d'eesiyo wede unse ye k'ita. Wo kee k'a buuhe toote kadigi k'ume k'ita.»

¹¹ Gen injino munda k'armika wede Isa y'ize ki poone, a Kana siido Galile. Y'an di gize toogadi, wo t'urzi gen sanalliyagi an di ziipe addan a yode. ¹² Sanj manj tinj gen Isa y'a t'iiziga, meedi, zembadi ti sanalliyagi pay an di-diige ki geeger Kapernayim. A ume gen an di likke onniyo miibi.

Lomme donj suuk t'adda booro Boy Raa (Matiye 21.12-17; Markus 11.15-17; Lik 19.45-46)

¹³ Aame tarnaape Pak ki Yawudiyagi aa guute goppon man, Isa y'a-gili Zeruzalem. ¹⁴ Y'iiney man, yi-t'iide a booro Boy Raa, yi d'uuney donj k'owilte bungari, ki dambami, ki deere wo donj pelkiyto sonko ere ettiyo ti siidiyagi doolo pay, an isiyo suuk adda*. ¹⁵ Injino manj yi d'ize karre, y'an iise lommitte. T'adda booro Boy Raa y'a ti'n tiipe pay ti dambamzan wo ti bungarzan me. Wo taabulyagi donj pelkiyto gurus gen y'an di gippirde, ti sonkiyagan a-zibbite. ¹⁶ Wo a donj k'owilte deere y'an di ruute, y'ede: «Suldugun enj pay kun ti sokito t'enj me. Boy Meego enj, kun ti y'ise ume suuk ye.» ¹⁷ Aame gen kane sanalliyagi an d'ilke a ono donj an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Geyyiso ere o d'ede kono boy kee Raa gette, nuñ addo i n'aadumu†.»

¹⁸ Injino manj kane deero Yawudiyagi an i di ruute, an'de: «K'ay isi munda

† 1:51 1.51 Kun wollo adda mattup ki Zenez 28.12, taaya ki suniye Yakup. * 2:14 2.14 Maale ti embi kane gen donj k'owilte an d'owilte a donj i-d'eliyo sedefe a Raa. Wo donj pelkiyto gurus an di pelkiyto gurus ki Romen ti gurus ere ki Yawudiyagi, kono gurus ki Romen ti k'ettiyo ye adda Boy Raa me. † 2:17 2.17 Kun wollo adda mattup ki Soom 69.10.

k'armika wede a kize kee a-d'ede urzi k'aase kino.»¹⁹ Maṅ Isa y'an di ruute, y'ede: «Boy Raa eṅ kun di-kossito, wo adda k'onniyo aḍo n'a y'ooziga.»²⁰ Kane deero Yawudiyagi an i di ruute, an'de: «Boy Raa eṅ d'uwu an iiziga adda k'ozzine ada pide makumu zoot miṅ, kee k'ede adda k'onniyo aḍo maṅ k'a y'ooziga?»²¹ Wo Isa yi rootiyo Boy Raa tuddi batum.²² Bini aame Isa y'inda wo yi-bilde maṅ, sanalliyagi an d'ilke a ono ḍoṅ yi ruute geṅ me. Inḱino an d'umbe a ono ḍoṅ an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, wo a ono ḍoṅ Isa yi ruute.

Isa yi suune adde d'uwu pay

²³ Isa yi lekkiyo a Zeruzalem, a tar-naape Pak ki Yawudiyagi geṅ, y'aaze suldi k'armika baadaṅ d'uwu an di wulle, wo ḍoṅ baadaṅ an di ziipe addaṅ a yode.²⁴ Wo Isa yi ki zaapu addi a kane ye, kono kane pay yi'ni suune.²⁵ Yoṅ geṅ wenda yi gi di kize ye a tukki kane me, kono adde d'uwu pay yoṅ yi'ni suune.

3

Isa ti Nikodem

¹ Aame geṅ i d'ede wedusu sundi Nikodem. Yode geṅ ti diine ḍoṅ sundaṅ Pariziyen, wo ti diine deero Yawudiyagi pay.² Onniyo soo a didḍo maṅ, y'a iide y'a uuney Isa, wo yi di ruute, y'ede: «Wede dooyisadey, kaye ay suune kee'ṅ Raa yi-k'igibo dooyisadey. Wenda ti doolo yi k'aane yi ki t'ise ye suldi k'armika ḍoṅ aa kee ki d'isiyo eṅ me, aame Raa ti yode ye maṅ.»³ Isa yi di ruute, y'ede: «Derec inḱino wo n'a di rooto: Aame wede'ṅ yi k'uune ehiyo ere aware ye maṅ, Moziko Raa yi k'aane yi ki ti wolley ye.»⁴ Maṅ Nikodem yi di ruute, y'ede: «Mummino me, wede yi t'ize goole wo an ti y' t'ehe sey me? Y'aane yi-t'ette adda k'adde meedi, t'a ti y' t'ehe sey ko?»⁵ Isa yi di'n gime onami, y'ede: «Derec inḱino wo n'a di rooto: Aame wede'ṅ yi k'uune ehiyo

ere aware t'urzi k'ahu wo t'urzi k'Unde Raa ye maṅ, Moziko Raa yi k'aane yi ki t'ettey ye.⁶ Munda wede ettiyo t'urzi tudde geṅ yoṅ ki tudde, wo wede ettiyo t'urzi k'Unde Raa geṅ yoṅ unde.⁷ Kee k'elkite ye a ono ḍoṅ n'a ruute, n'ede: «An un ti'n eho doolo geṅ me.»⁸ K'elko a maaye wede i baahu geṅṅo. Yi baahu k'ume wede aa addi i deḥu, k'a olliga buukayi ḍaṅṅal wo ume y'ettiyo ti tunda wo y'ambe ki tunda'ṅ ki ki suune ye. Geṅ inḱino ki wede y'uune ehiyo t'urzi k'Unde Raa toṅ maṅ.»

⁹ Maṅ Nikodem yi di ruute a Isa, y'ede: «De geṅ inḱino mummino me?»¹⁰ Inḱino maṅ Isa yi di'n gime onami, y'ede: «De kee'ṅ wede dooyiso goole a siido k'Izirayel, miṅ ono geṅ ki gi di'n suuniyo ye ko?»¹¹ Derec inḱino wo n'a di rooto: Kaye ay rootiyo munda wede ay suune wo ay kazita munda wede ay wulle, wo kun k'ambu ye a onamey ḍoṅ ay kazita me.¹² Wo aame n'un rootiyo ti suldi ḍoṅ isiyo a siido toṅ kun k'ambu ye, de mummino kun d'amba me aame n'un ruuta ti suldi ḍoṅ a kandaane maṅ?¹³ Wenda soo toṅ ti siido a kili kandaane umbo, daa ki nuṅ wede an n'ehe aa ulo wede eṅṅo, ni ki d'igo t'awwa ye maṅ.¹⁴ Aakede ti kaaga aṅ Muusa kane adda balda geṅ yi d'umbe maala, y'a t'ikkima miipo, yi d'ittiba mobbo, y'a-dudde t'awwa*. Geṅ inḱino, nuṅ wede an n'ehe aa ulo wede eṅṅo toṅ maṅ, an ti'n dodḍa t'awwa kay,¹⁵ kono wede tuuku yi ziipa addi a nuuno maṅ, y'a t'oono lekkiyo ere ki daayum.¹⁶ Raa geṅ y'a giyye kine ḍoṅ duniya pay, y'aa t'igibo Ulí yoṅ soo ḍaṅṅal ki duniya, kono wede tuuku yi ziipa addi a yode maṅ, y'a ki t'inda ye, wo y'a t'oono lekkiyo ere ki daayum.¹⁷ Raa y'igibo Ulí ki duniya kono y'a ki dekka booro ekki ḍoṅ duniya ye. Wo de yi y'igibo kono t'urzi yode ḍoṅ duniya an d'utte.¹⁸ Wede yi ziipa addi

* **3:14** 3.14 Aame ti kaaga ḍoṅ k'Izirayel an t'udḍo ti siido Misir geṅ, an d'iise orbite waawiye a Raa wo a Muusa. Maṅ Raa yi-ti gulkuwe, y'an d'udḍe mimbayi ulpi, an di'n ihite, ḍoṅ baadaṅ an t'inda. Aame an zuune oldikadan maṅ, an tunde Muusa, wo Muusa y'a tunde Raa. Maṅ Raa yi di ruute, y'ede: «Ki okkoṅ miipo maala, k'a-dodḍo t'awwa ekki mobbo, kono aame wede miipo ti y'ihida wo y'umba edayi yi wulla miipo gettiyo maṅ, y'a t'oono bee.» Kun wollo adda mattup ki Nombire 21.4-9.

a yode maṅ, booro ti ki y' seeda ye, wo wede yi ki ziipa addi a yode ye maṅ, booro ti y' ziida baa, kono yi ki ziipe addi a suma k'Ulo wede soo daṅṅal ki Raa geṅṅo ye. ¹⁹ Toore y'a iido adda duniya, wo de toore'ṅ duwo an di y' giigira, an t'umbe zimolo kono kane an isiyi naabo ere oldo. Geṅṅo urzi wede booro Raa t'a seeda wede me. ²⁰ Inḱino maṅ wede tuuku y'isiyo munda wede ulsu geṅ, toore y'a yi kiigira, wo yi k'ette ye ki toore me, kono y'orgiso a naabo ere y'isiyo oldo gette, itadi i t'adfa. ²¹ Wo wede daayum y'isiyo naabo ere derec geṅ, y'a t'adde a toore kono duwo an di wolle naabadi ere derec gette, an t'eese yo eṅ wede Raa kotto.»

Isa ti Zaṅ Batis

²² Saṅ maṅ ti Zeruzalem Isa ti sanalliyagi an t'iiziga, an d'ingile ki siido Ziide. An di-guune anḱeṅṅo, wo Isa yi di'n suyyiso duwo batem. ²³ Aame geṅ Zaṅ Batis toṅ yi suyyiso pay duwo me a ume sundi Aynoṅ, goppon ti Salim, a ume geṅ ahu baadan. Duwo an d'ettiyo tuddi, yi ti'n suyyiso batem. ²⁴ Aame geṅ yoṅ Zaṅ an ki ti y' ziida daṅgay ye botto.

²⁵ Inḱino maṅ onniyo soo i d'iiziga niikiyo, sanalliyagi Zaṅ ti Yawudusu, a urzi wede mummino wede y'a t'ise kamileṅ a daana Raa me. ²⁶ Maṅ kane an di y'uuney Zaṅ me, an i di ruute, an'de: «Wede dooyisadey, kee ki wollo kay, wede kun di likko ti dar k'ooye Zurden ki kese peeḱo ge-koliyo, k'a ruutite taayadi geṅ, yode toṅ anḱeṅṅo duwo y'anni suyyiso batem kay, wo anḱeṅ duwo pay an ti dihimu tuddi.» ²⁷ Maṅ Zaṅ y'an di ruute, y'ede: «Wede geṅ ti siidi yi k'aane yi ki t'oone munda ye, daa Raa yi-k'ele ye maṅ. ²⁸ Kune toṅ maṅ kuudugun y'illiga aame ni ruute, n'ede: "Nuṅ Almasi Raa yi biire ye. Nuṅ Raa yi n'igibo, ni-d'uugumo a yode." ²⁹ Kun suune, wede i ziida erewo geṅ kulatu yode geṅṅo. Wo yo lanze kule k'ere geṅ y'a t'ohira a sirpadi, ulbi unse baadan kono y'a olliga munda wede lanzayi yi roota. Geṅ nuṅ toṅ inḱino, ulbo'ṅ aase unse baadan a di

ceere. ³⁰ Inḱino maṅ derec, yode geṅ sundi t'a oole, wo suma nuuno a kime k'ita te.»

Wede iido ti kandaane

³¹ Wede i diigo ti kandaane geṅ, yoṅ yi jiiire duwo pay. Wo wede a siido geṅ, yoṅ a siido, wo onami y'orbe toṅ ki suldi doṅ a siido. Wede yi diigo ti kandaane geṅ, yoṅ yi jiiire duwo pay. ³² Yi kazita ti munda wede yi wulle wo y'illiga, wo wede a ambe onami umbo. ³³ Wo wede y'umbe onami geṅ, yi suune adda k'addi Raa yi rootiyo ono doṅ derec. ³⁴ Wede Raa y'igibo eṅ yi rootiyo ono Raa, kono Raa yi elo Unde ere daa dooziyatu. ³⁵ Meega Raa geṅ Uli yi y' giyye, yi-d'ele suldi pay a beezi. ³⁶ Wo wede y'ela addi a Ulo Raa maṅ, y'a t'oona lekkiyo ere ki daayum. Wo wede yi-tuuga zaapu k'addi a Ulo Raa maṅ, lekkiyo gette yi ki ti t'oona ye, wo kulkuwo Raa t'a koona eedi.

4

Isa ti erewo ti siido Samari

¹ Isa geṅ y'a zuune Pariziyen an illiga duwo an rootiyo an'de, doṅ baadan yi-ti'n isiyi sanalliyagi, wo y'a-ti'n suyyiso batem i ceeriyo doṅ ki Zaṅ, ² wo kacin yo Isa geṅ duwo i'ni suyyiso batem yode ye, i'ni suyyiso batem sanalliyagi. ³ Inḱino maṅ y'a t'iiziga ti siido Ziide, y'a-gime ki siido Galile. ⁴ Wo ki Galile geṅ, i dehu y'a adde ti siido Samari. ⁵ Maṅ y'a iiney a Sisar, geeger ki Samari goppon ti doome wede Yakup yi-ele a uli Yusup ti kaaga*. ⁶ A ume geṅ i d'ede osso Yakup y'ittiba. Isa y'iziro kee, y'iina a ume geṅṅo maṅ, y'urme y'a-guune biza k'osso gettiyo a peeḱo t'ize diine.

⁷⁻⁸ Aame Isa yi-guune biza k'osso yi puukiyo geṅ, kane sanalliyagi an t'iide k'adda geeger an di deho munda k'ombo, maṅ i d'iido erewo t'adda k'ille eesiyo k'ahu. Erewo gette Samariten. Maṅ Isa y'a ti tunde, y'ede: «Erewo no, m'o k'eeli ahu, ni-ki sibe do.» ⁹ Inḱino maṅ tod'erewo ti di ruute, t'ede: «Mummino, kee Yawudusu de ki tondiyo ahu sobo a bey nuṅ Samaritenowo me?» Ki too

* 4:5 4.5 Kun wollo adda mattup ki Zenez 33.19 wo Zozuwe 24.32.

maṅ kane Yawudiyagi an ki dehu an ki t'okkiye ye ti Samariten me. ¹⁰ Isa yi di ruute, y'ede: «Aame koṅ mi y' suune munda wede Raa y'eliyo, wo wede i kin tondiyo ahu sobo me maṅ, a tonde ahu sobo miṅ koṅ a bey yoṅ me, wo y'aane yi di t'eele ahu doṅ i d'eliyo lekkiyo.»

¹¹ Inḱino maṅ erewo ti di ruute, t'ede: «Wede no, kee a-k'ede dara ye, wo osso sohero de k'a t'oona ahu doṅ i d'eliyo lekkiyo ti too me? ¹² Kunuṅ kee k'elkiyo ki ceere mugiyey wede ti kaaga Yakup, wede ay iili osso ettiyo ko? Yode batum y'a iibe, inṅizí wo ti maaladí pay me.»

¹³ Isa yi di ruute, y'ede: «Wede tuuku y'iiba ahu k'osso enṅo maṅ, ôrme y'a yi seeda sey. ¹⁴ Wo wede y'iiba ahu doṅ nuṅ ni-t'ela maṅ, ôrme yi ki y' seeda ye baa. Ahu doṅ nuṅ ni-t'ela eṅ, a yode i di t'isa aa ersa k'ahu okko i di t'ela lekkiyo ere ki daayum†.» ¹⁵ Inḱino maṅ erewo ti di ruute, t'ede: «Wede no, ahu geṅ k'o eeli kono ôrme y'a ki n' seeda ye baa, wo n'a k'etto eesiyo ye.»

¹⁶ Maṅ Isa yi di ruute, y'ede: «M'odo, mi waaki kulayí, kun t'edi.» ¹⁷ Erewo ti di ruute, t'ede: «Nuṅ daa kulayó.» Isa yi di ruute, y'ede: «Koṅ onamí d'erec, mi rootiyo kulayí umbo me. ¹⁸ Koṅ mi zidde kuuli paat, wo wede kun lekkiyo ankeṅṅo eṅ kulayí ye. Mi ruute d'erec.»

¹⁹ Inḱino maṅ erewo ti di ruute, t'ede: «Galmeegó, nuṅ ni wolliyo maṅ, kee eṅ nebi. ²⁰ Ti kaaga moṅgidagey Samariten an uttile a Raa ekki makkolo ettiyo, wo kune Yawudiyagi kun'de ume k'ottilso a Raa a Zeruzalem.» ²¹ Isa yi di ruute, y'ede: «Erewo no, m'ambo onamó, saṅ onniyo t'aana, aame geṅ kun k'ottila a Meega Raa ekki makkolo ettiyo ye, wo a Zeruzalem ye. ²² Kune Samariten kun ottilso a Raa wede kun ki y' suune ye, wo kaye Yawudiyagi ay ottilso a Raa wede ay yi suune, kono wede a utta d'uwu y'ettiyo ti di Yawudiyagi. ²³ Wo onniyo gette saṅ t'aana, wo tod'tiṅ t'iina, doṅ ottilso a Meega t'addaṅ soo geṅ, an i-d'ottila ti toogo k'Unde Raa wo aa Raa yi dehu, kono Meega yi dehu doṅ ottilso inḱino. ²⁴ Raa

yoṅ unde, wo doṅ ottilso a yode geṅ an i-d'ottila ti toogo k'Unde Raa wo t'adde soo.» ²⁵ Maṅ erewo ti di ruute, t'ede: «Nuṅ ni suune Almasi Raa yi biire saṅ y'a etto (wede an yi waaku t'ono Girek Kiris) wo aame y'iina maṅ, suldi pay y'ay ti'n kizita.» ²⁶ Isa yi di ruute, y'ede: «Nuṅ wede i rootiyo eṅ miṅ Almasi.»

²⁷ Inḱino maṅ sanalliyagi k'Isa an aa d'iina, wo an ziida giggeraṅ aame an wulle Isa yi rootiyo t'erewo gettiyo maṅ, wo wenda soo toṅ ti diinayaṅ yi di roote umbo: «De ki dehu moo me ti bey k'erewo?» kunuṅ, «Kun rootiyo t'erewo moo me?» me. ²⁸ Inḱino maṅ erewo ti d'iili toolatú a biza k'osso, tod' t'a ukke k'adda geeger, t'iide'ṅ t'an di ruuto d'uwu, t'ede: ²⁹ «Kun okki, kun wolla wenda enṅo kay, y'o-t'id'dipe itadó a suldi doṅ n'ize pay me. Yode eṅ aasa Almasi Raa yi biire koo maṅ!» ³⁰ Maṅ t'adda geeger d'uwu an di dihimo k'ume k'Isa.

³¹ Aame erewo t'ingile maṅ kane sanalliyagi an i-di ruute, an'de: «Wede dooyisadey, k'edi ki ooma do.» ³² Wo yoṅ y'an di ruute, y'ede: «Nuṅ ombadó ede, wo kune kun ki ti suune ye.» ³³ Maṅ kane sanalliyagi an di rootiso tuddaṅ, an'de: «Kunuṅ ombo wenda yi-t'eeley ko?» ³⁴ Isa y'an di ruute, y'ede: «Ombadó te isiyo naabo ki wede i n'igibo yi dehu, wo n'a-ti d'ange naabo ere y'o elo.» ³⁵ Isa y'an di ruute sey, y'ede: «Duwo an rootiyo, an'de: "Adda tere pide aasa k'aydu kollo." Wo kun ollo, nuṅ n'un di rooto, kun ambo edagaṅ, kun wollo dombi an iine k'aydu. ³⁶ Wede aydu geṅ raṅṅadí y'a ti t'oone, wo inṅi y'a-t'okume a lekke ki lekkiyo ere ki daayum, kono wede yi giira ti wede iyda geṅ, kane miṅ pay ulbaṅ uṅse. ³⁷ Inḱino maṅ ono an rootiyo geṅ d'erec: "Wede soo'ṅ ki korso wo wede soo'ṅ k'aydu me." ³⁸ Nuṅ, n'un igibe aydu k'adda doome wede kune kun ki niibe ye, i dibire doṅ doolo, wo kun aa di-guune a raṅṅadaṅ.»

³⁹ Inḱino maṅ kane Samariten doṅ ti geeger gette, doṅ baadaṅ an di ziipe addaṅ a Isa a ono k'erewo t'an ruute,

† 4:14 4.14 Kun wollo adda mattup i Ezayi 12.3 wo Zeremi 2.13; 17.13.

t'ede: «Isa yi-t'iidiba ita a suldi donj pay t'ize genj me.» ⁴⁰ Genj injkino kane Samariten genj an iina aame k'Isa manj, an di y' tommyo, an'de y'a lekke ti kane. Manj yonj yi d'ize onniyo sire ti kane me. ⁴¹ A onniyto gette Isa y'an di'n duuye, wo a dooyisadi gette donj baadanj a jiiire sey an di ziipe addanj a yode, a onami donj y'an gizite me. ⁴² Injkino manj kane Samariten an i di ruute a erewo, an'de: «Kaye ay ziipe addey a Isa a ono donj ay illiga kuudey, a ono donj konj m'ay ruute danjal ye. Ankenj ay zuune ki kotto yonj Wede k'Uttiyo donj duniya pay.»

Eliyo beeko a ulo ki wede goole adda k'akuuma

(Matiye 8.5-13; Lik 7.1-10)

⁴³ Aame Isa yi ize onniyo sire a Samari manj, tinj genj y'a t'iiziga, y'a ingile ki Galile. ⁴⁴ Yode batum y'a ruute, y'ede: «Derec, nebi genj donj a geeger y'a ihira danjal, onami an k'olliga ye me.» ⁴⁵ Wo aame y'iiney Galile manj, kacinj kane donj siido genj an di y' ziiida bey sire, kono kane tonj manj an iide tarnaape Pak ki Yawudiyagi a Zeruzalem me, wo an wullo suldi donj pay Isa y'ize a onniyo tarnaape genj me.

⁴⁶ Sanj manj Isa y'a-gime ki Kana geeger ki siido Galile, a ume wede ahu y'a ti'n gime toote k'inni binj genno. A geeger Kapernayim i d'ede wede goole adda k'akuuma, uli tuddi eeni y'unto. ⁴⁷ Aame y'illiga Isa ti Ziide y'iina Galile manj, y'a t'iiziga, y'a iide, y'a y'uuney, wo yi di tommyo, y'ede: «Galmee'ki nunj, k'edi in ti deege Kapernayim. Ulo nunj tuddi eeni y'unto, ki di t'eley bee.» ⁴⁸ Manj Isa yi di ruute, y'ede: «Kune duwo enj, aame kun ki wulla suldi k'armika ye manj, kun ki zaapa addugunj a Raa ye.» ⁴⁹ Wo yo wede goole genj yi-kodfime, yi d'eesiyo: «Galmee'ki nunj, in ti deege kotok, kono ulo nunj y'unto.» ⁵⁰ Isa yi di ruute, y'ede: «Ki-kama, ulá y'uune bee.» Manj wede genj y'a umbe a ono donj Isa yi-ruute,

wo y'a-gime. ⁵¹ Aame yonj a urzi genj, donj naabadí an aa di y'ikkima, an i di ruute, an'de: «Ulá y'uune bee.» ⁵² Manj yonj y'anni tunde, y'ede: «A peedo t'ize muno ulo y'uune bee me?» Manj kane an di ruute, an'de: «Loho a peedo ti dihima gollatú, ooriyo ti y'iili me.» ⁵³ Manj yo meek'ulo genj y'a zuune adda k'addi peedo gettinj a-t'iide a peedo ere loho Isa yi di ruute, y'ede: «Ki-kama, ulá y'uune bee.» Injkino manj ti onniyo gettiyo yode ti donj boozí pay an di ziipe addanj a Isa. ⁵⁴ Genj munda k'armika wede ki sirwe Isa y'ize a kamadí ti Ziide siido Galile.

5

Eliyo beeko a wede runguyun

¹ Bini manj tarnaape ki Yawudiyagi y'a udfde a Zeruzalem, wo Isa tonj y'a gili. ² Wo a Zeruzalem genj, gopponj ti biza bumbu* wede dambami an d'adfiya, i d'ede togile k'ahu t'ono donj k'Eber an yi waaku Betzata. A biza togile genj an d'ize daabagi deero† paat. [³ Adda daabagi genj donj k'eeni baadanj moonite. Ongonj konzayi, donj ongonj zondanj unto, munkilagi pay an delliyo eesiyo kolzite k'ahu, ⁴ kono ume muno manj maaleeka Galmeega yi-ti deegu adda k'ahu yi di'n korre. Manj wede k'eeni wede i ti deegu ki poone genj, yi d'ooniyo bee ise ita k'eenizi tuuku tonj manj.] ⁵ Aame genj i d'ede wede k'eeni, t'ume eeni yi yi ziiida genj i-d'ede ozzine ada g'ado makumu gessire. ⁶ Aame Isa y'iiney aame genno manj, y'a yi wulle wede genj kanj moone, wo y'a zuune eenizi ti kaagine me. Manj y'a yi tunde, y'ede: «Kee ki dehu k'a t'ooone bee ko?» ⁷ Manj wede k'eeni y'ede: «Galmee'ki nunj, ki nunj oo d'ede wee wee i-ti'n sedde adda k'ahu me? Aame ahu an eesiyo kolzite, n'eesiyo moykiso manj, wede doolo yi-ti deegu.» ⁸ Injkino manj Isa yi di ruute, y'ede: «Ki t'oozo, ki t'ambo zaadafayá, k'a enjilo!» ⁹ A kaamiki genj wede y'a uune bee, y'a t'umbe zaadafayí,

* **5:2** 5.2 Geeger ki Zeruzalem tod'tinj dooliyo ti waaya mongali awwa sohuru. Adda waaya mongali an d'idfipe biza bumbiyagi baadanj k'adfiya wo k'ettiyo. † **5:2** 5.2 Togile Betzata ki tuuliko i t'oomi oldali meeda uto ada gessat, wo yonj dookide kanj sire. Injkino manj i d'ede daabagi deero paat addi sohuru, pife a kese wo soo a diine. Daabe genj toogadi mombayi t'umbey wo t'enno i di seedu.

yi-sooru y'a inḡile. Wo onniyo gette onniyo ere ki puukiyo Yawudiyagi. ¹⁰ Wede geṅ kane deero Yawudiyagi an yi wulle y'uune bee me, maṅ an i-di ruute, an'de: «Anki onniyo ere ki puukiyadiṅ. A urzi k'oogiradiṅ a-k'ede urzi ki sarkiya zaade beezá ye.» ¹¹ Maṅ yoṅ y'an di ruute, y'ede: «Wede o ele beeko geṅ y'ede: "Ki t'ambo zaadayá, k'a enḡilo."» ¹² Maṅ kane an di y' tunde, an'de: «A-ruute inḡino wee wee: "Ki t'ambo zaadayá, k'a enḡilo" me?» ¹³ Wo wede uune bee geṅ yi ki y' zuune ye wede i-ele beeko me, kono yo Isa y'a-ti digge adda diine d'ofṅ duuru anḡeṅṅo.

¹⁴ K'ita maṅ, wede geṅ Isa y'a y'uune adda booro Boy Raa. Maṅ yi di ruute, y'ede: «K'ollo, ankeṅ k'uune bee, wo k'ita k'isa oldfiko ye, para maṅ a-d'aana munda wede ulsu a ceera enṅo sey.» ¹⁵ Maṅ yo wede geṅ y'iide, y'an di gize deero Yawudiyagi, y'ede: «Kaciṅ o ele beeko Isa.» ¹⁶ Inḡino maṅ ti onniyo gettiyo kane deero Yawudiyagi an d'iise gerdiyo k'Isa, kono yi ele beeko a wedusu a onniyo ere ki puukiyo Yawudiyagi me. ¹⁷ Maṅ Isa y'an di ruute, y'ede: «Ette naabo ere Meegó yi d'isiyo daayum bini ankeṅṅo. Nuṅ toṅ maṅ, n'a naabe.» ¹⁸ Aame deero Yawudiyagi an illiga inḡino maṅ, an d'iise dehu k'urzi ki t'owwadí, kono y'a ti diipida a oogoro k'onniyo ere ki puukiyo, wo ki sirwe y'a ruute sey, y'ede Raa Meegí, yi-t'ize tuddí aa Raa batum.

Toogo k'Ulo Raa

¹⁹ Isa y'an di ruute sey, y'ede: «Derec inḡino wo n'un di rooto: Nuṅ Ulo en munda ti suma nuuno k'eedó ni k'isiyo ye. Wo munda wede n'isiyo geṅ ni wolliyo ki Meega y'isiyo. Munda wede Meega y'isiyo geṅ, nuṅ Ulo toṅ ni d'isiyo kay. ²⁰ Derec, Meega yi giyye nuṅ Ulo geṅ, y'o-di gizite suldi pay d'ofṅ yoṅ y'isiyo me. Suldi d'ofṅ y'o kizita a ceera d'ofṅ enṅo sey, wo kune kun seeda g'igirgun. ²¹ Wo aa Meega yi baldiya d'ofṅ i t'inda wo y'an d'eliyo lekkiyo geṅ, nuṅ Ulo toṅ ni d'eliyo lekkiyo a d'uwu d'ofṅ aa addó i dehu. ²² Meega geṅ yi ki dekkiyo booro a tukki wenda ye, yoṅ y'o elo urzi dekkiyo

booro a nuṅ Ulo, ²³ inḡino d'uwu pay an t'imme nuṅ Ulo, aa an tamma Meega. Wo wede yi ki tamma nuṅ Ulo ye maṅ, geṅ aa Meega wede i n'igibo yi ki y' tamma ye.

²⁴ Derec inḡino wo n'un di rooto: Wede y'illiga onamó wo yi ziipa addí a wede i n'igibo maṅ, yoṅ geṅ y'uune lekkiyo ere ki daayum. Booro ti ki y' seeda ye, yi t'udde t'urzi k'unto me, y'uune lekkiyo. ²⁵ Derec inḡino wo n'un di rooto: Onniyo t'aana wo tod'tiṅ t'iina. Kane d'ofṅ a d'aana Raa aa an t'inda geṅ, an d'olliga golla nuṅ Ulo Raa, wo d'ofṅ illiga golladó maṅ an di lekka ki daayum. ²⁶ Wo aa Meega i-d'ede toogo k'eliyo lekkiyo a d'uwu geṅ, a nuṅ Ulo toṅ maṅ y'o d'ele toogo k'eliyo lekkiyo a d'uwu kay. ²⁷ Derec, nuṅ wede an n'ehe aa ulo wede en, y'o d'ele toogo ki dekkiyo booro. ²⁸ Inḡino maṅ ulbuguṅ i t'oodde ye a ono geṅ me, kono onniyo saṅ t'aana, wo d'ofṅ pay adda muuziyagi an d'olliga golladó, wo an di-balda. ²⁹ Aame geṅ d'ofṅ ize beehiye'ṅ an di-balda, an t'oona lekkiyo, wo d'ofṅ ize oldfiko an di-balda, booro t'anni seeda. ³⁰ Nuṅ munda ti suma nuuno k'eedó ni k'aane ni k'ise ye, ni dekkiyo booro n'ollige ti golla Meega Raa. Wo booro ere ni dekkiyo gette ki diine, kono ni ki dehu n'a k'ise munda wede aa addó i dehu ye, n'aase munda wede aa wede yi n'igibo yi dehu.»

Duwo an rootiyo ono a tukk'Isa

³¹ Isa y'a ruute sey, y'ede: «Aame nuṅ batum n'a kizite ono a tukki nuṅ batum maṅ, onamó d'uwu an k'ambe ye. ³² Wo i kazita a tukki nuṅ wede doolo, wo ni suune onamí d'ofṅ yi kazita a tukki nuṅ geṅ d'erec. ³³ Kune kun d'igibe d'ofṅ zina ki tukki Zaṅ Batis, wo yoṅ y'un di gizite ono d'ofṅ d'erec a tukki nuṅ. ³⁴ Wo ki nuṅ, ni ki dehu wedusu ye a kizite ono a tukki nuṅ me, wo ni rootiyo inḡino kono ni dehu kune kun d'utte. ³⁵ Zaṅ geṅ yoṅ aa binḡe oyyiso i tooriyo, wo kune kun d'iyye kun d'ize unṅuwo ti yode k'onniyo miibi a toorayí. ³⁶ Zaṅ yi gizite ono a tukki nuṅ, wo nuṅ o d'ede suldi baadan ti doolo sey a jiiere d'ofṅ Zaṅ yi gizite. Derec, naabo ere Meega y'o elo, ere ni d'isiyo ettiyo batum,

ti kazita a tukki nuɗ, wo i-kaza i n'igibo Meega. ³⁷ Wo Meega wede i n'igibo toɗ, yode batum y'a gizite a tukki nuɗ. Yoɗ wede kun k'illiga golladí ye, kun ki wulle ume k'edayí ye, ³⁸ wo onamí i ki lekkiyo adda k'addugun ye, kono kun ki ziipe addugun a nuɗ wede y'igibo ye. ³⁹ Kun dooyiso baadaɗ ono ɗoɗ an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, kono kun elkiyo ti kane geɗ miɗ kun t'oono lekkiyo ere ki daayum. De kane geɗ miɗ an kazita a tukki nuuno. ⁴⁰ Wo kune kun ki dehu kun ki d'etto tuddó, kun ki t'oono uttiyo ye. ⁴¹ Nuɗ ni ki dehu tamma ere ettiyo t'urzi ɗuwo ye. ⁴² Kune n'unni suune, geyyiso Raa a addugun umbo. ⁴³ Nuɗ n'iido'ɗ ti suma Meegó, wo kun gi di'n ziiɗa ye. Wo wede doolo y'a etto ti suma yode geɗ, kun di y' seeda bey sire. ⁴⁴ Kune kun dehu ɗuwo an un di'n t'imme, wo tamma ere ettiyo ti Raa soo ɗanɗal kun ki ti dehu ye. De kun zaape addugun a nuɗ mummino? ⁴⁵ Kun elke ye unni sakiyey a ɗaana Meega nuuno me, unni sakiyey Muusa yode wede kune kun di ziipe elkisagun geɗno. ⁴⁶ Aame kun ziipe addugun a Muusa kotto maɗ, a nuuno toɗ maɗ kun zaape addugun, kono yoɗ yi riije miɗ a tukki nuuno. ⁴⁷ Wo aame ono ɗoɗ Muusa yi riije geɗ kun k'umbe ye maɗ, kun d'ambe onamó mummino?»

6

Eliyo k'ombo a kuuli dupu paat

(Matiye 14.13-21; Markus 6.30-44; Lik 9.10-17)

¹ Saɗ maɗ tin geɗ Isa y'a t'iiziga, yi-ti diipida ti dar bar Galile ti nee, sundutú soo bar ki Tiberiyat. ² Wo ɗoɗ baadaɗ an di y' diine kono an wulle sulɗi k'armika ɗoɗ y'isiyo a ɗoɗ k'eeni geɗno. ³ Maɗ Isa ti sanalliyagí an aa di gili eego mokkolo, an di-guune. ⁴ Onniyto gette tarnaape Pak ki Yawudiyagi aa guute goppon. ⁵ Isa yi zibbe edayí maɗ, yi wolliyiyo ɗoɗ duuru baadaɗ an'tiyo tuddaɗ. Maɗ yi di ruute Pilip, y'ede: «De a too me in d'owila mappa, in an t'ela ɗoɗ duuru kino ga

ooma me?» ⁶ Isa yi-rootiyo a Pilip injkino yi deediyo addí, yi roota moo me. Wo ki yode Isa maɗ, yi suune munda wede y'aasa me. ⁷ Maɗ Pilip yi di'n gime onamí, y'ede: «In t'oono tamma meeda sire*, in t'owila mappa pay toɗ maɗ, a t'ide ɗey ko wede soɗ yi-t'oono boolo booloɗ me?» ⁸ Maɗ Andire leema Simo Piyer, yode toɗ ti diine sanalliyagi k'Isa, yi di ruute, y'ede: ⁹ «A sirpa eɗ i d'ede ulo a beezí mappa paat an iifiba ki orz ti puuni sire, ɗe geɗ a t'ide moo a ɗoɗ duuru eɗ me?» ¹⁰ Injkino maɗ Isa y'a ruute, y'ede: «Duwo eɗ kun ti'n kondíta.» A ume geɗ soole baadaɗ. Maɗ ɗuwo suma dupu paat geɗ an di-gundite adda. ¹¹ Maɗ Isa y'a-ziki mappa, y'a ruute kofuwo a Raa, y'an di-dikkida a ɗoɗ duuru geɗno. Wo puuni toɗ y'a-t'ize injkino kay, an d'iimi, an d'isse a uupite. ¹² Aame ɗuwo pay geɗ an iimi an issite maɗ, Isa y'an di ruute sanalliyagí, y'ede: «Ombo ere uupite kun ti tussi mentú ye.» ¹³ Maɗ kane an ti-tusse, an d'úune dappa koomat makumu sire, ti oopiyo ki mappa paat ki orz wede ɗuwo an d'iimi geɗ me. ¹⁴ Aame ɗoɗ geɗ an wulle munda k'armika wede Isa y'ize geɗno maɗ, an'de: «Ki kotto wede eɗ nebi wede an ruute ti kaaga y'a etto k'adda duniya.» ¹⁵ Aame geɗ Isa y'a zuune, an iido'ɗ ki toogo miɗ an ti'n t'ela mozigo, maɗ y'a t'irga siidí k'ekki mokkolo.

Sooru k'Isa t'ekk'ahu

(Matiye 14.22-27; Markus 6.45-52)

¹⁶ A tukki lohe maɗ, t'ekki mokkolo sanalliyagí an di-ɗiigo biza bar. ¹⁷ An di-gili adda tooko kono an di-doopida ki geeger Kapernayim ti dar bar ti nee. Ume y'ize didɗo, wo Isa yi ki'n uuna ye botto. ¹⁸ Aame kane adda k'ahu geɗ i d'iiziga maaye baadaɗ, ahu i-kolzite. ¹⁹ An ize suma kubbaara paat zoot maɗ, an wolliyiyo'ɗ Isa yi sooru t'ekk'ahu, y'ettiyo tuddaɗ. Maɗ orgiso t'anni ziiɗa kono an ki zuune ye ettiyo geɗ Isa me. ²⁰ Maɗ Isa y'an di ruute, y'ede: «Kun orgide ye, eɗ nuuno!» ²¹ Aame geɗ an dehu y'a di kili

* **6:7** 6.7 Tamma meeda sire: Tamma soo i-kaza raɗna naabo k'onnu soo ki wedusu. Anki tamma meeda sire i-kaza soɗko dupu ada pife.

ti kane adda tooko, wo kacir̄ taṅ booloṅ an iina zeṅge ki siido ere an d'ette.

Ombó ere ettiyo ti kandaane

²² Soggo maṅ kane d̄uwo d̄oṅ uupe ti zeṅge bar t'inno geṅ, an wulle tooko tiṅ soo d̄aṅṅal. Sanalliyagí an di-gili, wo Isa ti kane yi k'ingile ye, an ingile siidan̄. ²³ Wo saṅ maṅ i d'iina tookiyagi ti Tiberiyat, a ume wede d̄uwo an d'iimi mappa wede Galmeege y'a ruute koduwo a Raa geṅṅo. ²⁴ Aame kane d̄uwo geṅ, an wulle Isa ti sanalliyagí kane umbo maṅ, an aa di-giliti adda tookiyagi geṅṅo, an d'umbe Kapernayim dehu k'Isa.

²⁵ Aame an ti diipid̄a maṅ, an di y'uune ti dar bar ti nee, wo an di y' tunde, an'de: «Wede dooyisadey, d̄e kee k'iina a eṅ woogo me?» ²⁶ Isa y'an di ruute, y'ede: «Derec in̄kino wo n'un di rooto: Kune kun ni dehu kono kun zuune ita suld̄i k'armika geṅṅo ye. Kun ni dehu kono n'un d'ele mappa kun d'iimi, kun d'isse geṅṅo. ²⁷ Kun naabe ki ombó ere i-ti lattiya gettiyo ye, wo d̄e kun naabo ki ombó ere un t'ela lekkiyo ere ki daayum, ere nuṅ wede an n'ehe aa ulo wede eṅ, n'un t'ela. Derec, Meega y'a ti ziipe tampo ki toogad̄i a nuuno.» ²⁸ Maṅ kane an i di ruute, an'de: «Ay d'ise mummino kono ay di naabe naabo ere Raa yi dehu te?» ²⁹ Isa y'an di ruute, y'ede: «Naabo ere Raa yi delliyo kune kun d'ise te, kun zaape addugun̄ a yo wede yode batum y'igibo.» ³⁰ Maṅ kane an di ruute, an'de: «Mund̄a k'armika miṅ tuuku me kee k'isa ay di wolla, wo ay di zaapa addey a kee me? Naabo tiṅ k'isa tuuku te? ³¹ Ti kaaga toṅ moṅgidagin̄ aame kane adda balda geṅ an iimi ombó ere sundutú mann, aa an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: "Y'an ele ombadan̄ iido ti kandaane†."» ³² Maṅ Isa y'an di ruute, y'ede: «Derec in̄kino wo n'un di rooto: Ombó ere iido ti kandaane gette un ele Muusa ye, wo Meegó y'un eliyo ombó ere ki kotto, ettiyo ti kandaane. ³³ Ombó ere Raa y'eliyo, tod'te ti d̄iigo ti kandaane, ti d'eliyo lekkiyo a d̄oṅ duniya pay.»

† **6:31** 6.31 Kun wollo adda mattup ki Egzod 16.4,15. wo Ezayi 54.13.

³⁴ In̄kino maṅ an i-di ruute, an'de: «Galmeegey, ombó gette k'ay eeli ki daayum.» ³⁵ Isa y'an di ruute, y'ede: «Nuṅ miṅ ombó ere ti d'eliyo lekkiyo. Wede y'iido tuddó maṅ, mosogo ti ki y' seeda ye ki daayum. Wo wede yi ziipa addi a nuṅ maṅ, ôrme yi ki y' seeda ye ki daayum. ³⁶ Wo d̄e n'un ti y' ruute: kun wulle toṅ, kun ki ziipe addugun̄ a nuṅ ye. ³⁷ Kane d̄oṅ pay Meega y'o eliyo eṅ, an d'etto ki tuddó. Wo wede ettiyo ki tuddó geṅ, ni ki y' kiigira ye. ³⁸ Nuṅ n'iido ti kandaane n'a k'ise naabo ere aa addó i ki dehu ye, n'aase naabo ere aa wede i n'igibo yi dehu. ³⁹ Wo naabo ere ki wede i n'igibo yi dehu ettiyo: kane d̄oṅ y'o elo eṅ, soo toṅ ni ki dagga ye, wo n'a ti'n balda pay a onniyo k'ita maṅ. ⁴⁰ Eyye, ettiyo naabo ere Meegó yi dehu te: kane d̄oṅ pay an ti gima edayan̄ ki tukk'Ulo, an ziipa addan̄ a yode maṅ, an t'oona lekkiyo ere ki daayum, wo nuṅ onniyo k'ita maṅ n'a ti'n balda.»

⁴¹ Aame Isa yi ruute, y'ede: «Nuṅ ombó ere i d̄iigo ti kandaane» geṅ, kane Yawudiyagi an illiga maṅ, an d'orbe sunṅi sunṅi ti tuddan̄ kono yode, ⁴² wo an di ruute, an'de: «Yode eṅ Isa ulo Yusup ye ko? Meegí ti meedí toṅ in'ni suune eṅṅo. De yi rootiyo yi d̄iigo ti kandaane mummino?» ⁴³ Isa y'an di ruute, y'ede: «Kun orba sunṅi sunṅi ti tuddugun̄ ye. ⁴⁴ Wend̄a soo toṅ y'a etto ki tuddó ti siidí umbo, daa ki Meega wede i n'igibo y'a ki y'irgo ki tuddó ye maṅ. Wo nuṅ onniyo k'ita n'a ti y' balda. ⁴⁵ Ono eṅ nebiyagi an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: "Doṅ pay an t'oona dooyiso ti Raa‡." In̄kino maṅ wede tuuku y'illiga ono Meega wo y'a ziida a dooyiso gettiyo maṅ, y'a etto ki tuddó. ⁴⁶ Wend̄a soo toṅ i wulle Meega umbo, daa ki wede iido ti daana Raa ye maṅ. Yode d̄aṅṅal i yi wulle Meega me. ⁴⁷ Derec in̄kino wo n'un di rooto: Wede yi ziipa addi a nuṅ maṅ, yode geṅ y'uune lekkiyo ere ki daayum. ⁴⁸ Nuṅ miṅ ombó ere i d'eliyo lekkiyo. ⁴⁹ Ti kaaga moṅgidagan̄ an iimi ombó sundutú mann a balda toṅ, an t'inda,

‡ **6:45** 6.45 Kun wollo adda mattup ki Zeremi 31.33,34

⁵⁰ wo de ombó ere ti d̄iigo ti kandaane ette, tod'te wede y'iima maŋ, yi ki t'inda ye. ⁵¹ Nun miŋ ombó ere i d'eliyo lekkiyo, i d̄iigo ti kandaane. Aame wede y'iima ombó ettiyo maŋ, y'a t'oona lekkiyo ere ki daayum. Wo ombó ere n'an t'ela tod'te tukiŋadó, n'an t'ele kono d̄uwo pay an t'oona lekkiyo.»

⁵² A onamí geŋ kane Yawudiyagi an d'iise niikiyto ti tuddaŋ, an'de: «Mummino me wede eŋ y'in t'ela tukiŋadí in d'aadima me?» ⁵³ Maŋ Isa y'an di ruute, y'ede: «Derec iŋkino wo n'un di rooto: Aame kune kun k'iidima tukiŋo ki nun wede an n'ehe aa ulo wede enno ye, wo kun k'iiba puuzadó ye maŋ, lekkiyo kun ki ti t'oona ye. ⁵⁴ Wede y'iidima tukiŋadó wo y'iiba puuzadó maŋ, y'a t'oona lekkiyo ere ki daayum. Wo y'inda toŋ maŋ nun onniyo k'ita n'a ti y' balda. ⁵⁵ Derec, tukiŋadó tod'te ombó ere ki kotto, wo puuzadó sobo ere ki kotto. ⁵⁶ Wede y'iidima tukiŋadó wo y'iiba puuzadó maŋ, y'a lekka kettiyo ti nun, wo nun n'a lekka kettiyo ti yode. ⁵⁷ Meega wede i n'igibo, yoŋ yi lekkiyo zeere, wo nun toŋ ni lekkiyo zeere t'urzi yode. Geŋ iŋkino wede y'iidima tuddó maŋ, y'a lekka zeere t'urzi nuuno kay. ⁵⁸ Wo ombó ere i d̄iigo ti kandaane ette: Tod'te aa ombó ere sundutú mann, moŋgidagun d̄oŋ ti kaaga an d'iimi gettiyo ye. Ombó gette an d'iimi toŋ an t'inda. Wo wede y'iima ombó ere nun n'eliyo ettiyo maŋ, y'a t'oona lekkiyo ere ki daayum.» ⁵⁹ Ono geŋ Isa yi ruute a Kapernayim, aame yi dooyiso d̄uwo a boy wede Yawudiyagi ge dooyiso.

Sanalliyagi ongo an t'irga ti tukk'Isa

⁶⁰ Aame kane sanalliyagi an illiga Isa yi ruute iŋkino maŋ, ongoŋ an'de: «Onamí eŋ i jiire eego, iŋkino wee wee a ambe me?» ⁶¹ Yode Isa y'a zuune t'adda k'addi sanalliyagi geŋ an orbe sunni sunni ti tuddaŋ a ono d̄oŋ yi ruute geŋ me, maŋ y'an di ruute, y'ede: «Onamó eŋ kune un

uune de? ⁶² Aame kun wulla nun wede an n'ehe aa ulo wede eŋ, ni-gila k'awwa k'umayó ti poone maŋ, kun t'eesa moo me? ⁶³ Eliyo lekkiyo a d̄uwo Unde Raa, wo naabo gette wede tudde yi k'aane yi ki-t'ise ye. Ono d̄oŋ n'un ruute geŋ, kane an'tiyo ti Unde Raa wo an d'eliyo lekkiyo. ⁶⁴ Wo de ti diinagun d̄oŋ ongoŋ an ki ziipe addaŋ a nun ye.» Wo geŋ Isa yi'ni suune t'ume k'eesiyo too kane d̄oŋ i ki ziipe addaŋ a yode ye, wo wede a yi t'ela a bey d̄oŋ k'olmidayí me. ⁶⁵ Isa y'a ruute sey, y'ede: «Geŋ iŋkino kono kamo n'un ruute, wede ti siidi yi k'aane yi k'etto tuddó ye, aame Meega yi-ki t'ihina urzi ye maŋ.»

⁶⁶ Aame yi ruute iŋkino maŋ, kane sanalliyagi baadaŋ an di lidde ti tuddi, an d'iili daaniyadi te. ⁶⁷ Iŋkino maŋ Isa y'an di ruute sanalliyagi kane koomat makumu sire geŋ, y'ede: «Wo kune toŋ, kunun kun dehu kun ti ledde pay ko?» ⁶⁸ Maŋ Simo Piyer yi di ruute, y'ede: «Galmeegey, kaye ay d'ette k'ita k'aaye? Kee onamá i d'eliyo lekkiyo ere ki daayum me. ⁶⁹ Kaye ay ziipe addey a kee, wo ay suune kee Wede kamileŋ Raa y'igibo.» ⁷⁰ Isa y'an di ruute, y'ede: «Kune koomat makumu sire geŋ, unni biire nuuno ye ko? Wo de wede soo ti diinagun yoŋ ulo Meeda siitandani.» ⁷¹ Isa yi rootiyo iŋkino ti Ziidas ulo Simo Iskariyot, wede ti diine sanalliyagi kane koomat makumu sire, a y'owila a bey d̄oŋ k'olmidayí.

7

Zemba k'Isa an ki ziipe addaŋ a yode ye

¹ Aame geŋ Isa yoŋ daayum a siido Galile, yi sooru, yi d'ambu kenno kenno. Yi ki dehu y'a k'ozirte adda siido ki Ziide ye, kono deero Yawudiyagi an yi dehu ki t̄owwadi. ² Aame geŋ tar-naape Yawudiyagi sundi soo tar-naape ki daabagi* geŋ goppon. ³ Iŋkino maŋ zemba k'Isa an i di ruute, an'de: «T'eŋ ki t'oozo, k'eŋgilo ki siido Ziide kono

* **7:2** 7.2 Tarnaape ki daabagi eŋ tar-naape ki Yawudiyagi an d'isiyo onniyo gessire adda k'ozzine me. An t'addiya paate, an d'isiyo daabagi ki puutagi k'inda, kono an d'elkiyo a ozzinagi d̄oŋ maawaŋ ti kaaga an likkito a balda. Kun wollo adda mattup ki Lebitik 23.33-43 wo Deeterenom 16.13-15.

sanalliyagá dɔŋ a ummey toŋ maŋ, an di wolle naabo ere k'isiyo gette. ⁴ Aame wede yi dehu d'uwɔ an di y' suune maŋ, yi k'ombida ye naabo ere yi d'isiyo te. Wo kee k'isiyo suldi k'armika geŋ beehiye'ŋ, dɔŋ duniya pay an di wolle, wo an gi-di suune.» ⁵ Kaciŋ kane zamba k'Isa toŋ an ki ziipe addaŋ a yode ye. ⁶ Maŋ Isa y'an di ruute, y'ede: «Nuŋ peedadó ti k'iide ye botto. Kune peedagun tod'te daayum koduwo. ⁷ Kune dɔŋ duniya an un ki'n kiigira ye. Wo nuŋ an ni koogire kono n'an t'oodibe ita a naabadaŋ ere an isiyo oldo gettiyo. ⁸ Kune tarnaape kun ti kolo. Nuŋ ni ki kili ye kono peedadó ti k'iide ye botto.» ⁹ Aame y'an ti ruute inkiŋo maŋ, yoŋ y'a uupe a siido Galile.

Dooyiso k'Isa a tarnaape ki daabagi

¹⁰ Aame zembadi an ti gili tarnaape maŋ, saŋ maŋ yode toŋ y'a-gili, wo kaŋ ombide, wenda soo toŋ i ki y' wulle ye. ¹¹ Adda tarnaape geŋ kane deero Yawudiyagi an di y' dehutu, an'de: «De Isa miŋ a too me?» ¹² Wo kane dɔŋ duuru geŋ an di niikutu ti tuddaŋ. Dɔŋ ongoŋ an'de: «Yoŋ wede isiyo beehiye.» Wo dɔŋ soŋ an'de: «Ato, yoŋ yi ti daggiya d'uwɔ.» ¹³ Wo ti diinayaŋ geŋ wenda y'a roote ti golla awwa umbo, kono an orgiso a deero Yawudiyagi.

¹⁴ I t'innite iina diine tarnaape maŋ, Isa y'a t'iide booro Boy Raa, y'a iise dooyiso d'uwɔ. ¹⁵ A dooyisadi gette kane deero Yawudiyagi an ziiida gaggiraŋ, an'de: «Mummino me wede eŋ yi ki du-uye tunda ye, wo yi suuniyo ono mattup kino me?»

¹⁶ Maŋ Isa y'an di ruute, y'ede: «Dooyiso ere ni dooyiso ette ti suuniyo nuuno k'eedó ye. T'ettiyo ti Raa wede i n'igibo. ¹⁷ Aame wede yi dehu y'aase naabo ere Raa yi dehu maŋ, y'a ti suune dooyisadó te. Dooyisadó ettiŋ t'ettiyo ti Raa kunuŋ, ni rootiyo ti suma nuuno k'eedó ko? ¹⁸ Wede geŋ aame yi rootiyo ti suma yode k'eedí maŋ, geŋ yi dehu d'uwɔ an di y' t'imme. Wo wede yi naabiya a suma wede i y'igibo maŋ, wede geŋ yi rootiyo ono dɔŋ d'erec, munda wede di yode ki diine ye umbo. ¹⁹ Ki kotto kune un ele oogoro

Muusa, wo kune wenda soo toŋ a seeda aa oogoro ti rootiyo umbo. De ki moo me kun dehu kun di n' t'iide me?» ²⁰ Kane dɔŋ duuru an i-di ruute, an'de: «Kee a-d'ede siitan a eedá ko? Kunuŋ wee wee i dehu t'owwadá me?»

²¹ Isa y'an di ruute, y'ede: «Nuŋ n'ize munda k'armika soo d'anjal, wo kune pay kun ziiida gaggirgun. ²² Waldu ponde gette t'iise ti mongidagun ti kaaga to, ti k'iise ti Muusa ye. Wo Muusa y'un d'ele urzi ki waldu k'inŋi kuuli. Maŋ onniyo ere ki puukiyadiŋ toŋ kune kun di waldu ponde me. ²³ Wo aame ulo'ŋ onniyo waldu pondayi a t'ooriyo onniyo ere ki puukiyadiŋ, kun di waldu kono kun aa ki ti doopida oogoro Muusa ye maŋ, de ki moo me kune kun di kulkiso ti nuŋ, kono ni ele beeko pay a wede tudde a onniyo ere ki puukiyadiŋ me? ²⁴ Kun d'ekke booro a munda wede kun woliyo t'edagun ye, wo de kun d'ekko booro ere ki diine.»

²⁵ Dɔŋ ongo ti siido Zeruzalem geŋ an di rootiyo, an'de: «Eŋ miŋ wede an dehu ki t'owwadí d'ey? ²⁶ Kun wollo d'ɔ yi d'orbe a d'aana d'uwɔ daa k'ombide, wo wenda i di roote umbo. Kunuŋ dɔŋ deero an yi zuune eŋ Almasi Raa yi biire ko? ²⁷ Wo ki too maŋ yo Almasi Raa yi biire ettiyadi gette y'etto ti tunda, wenda soo toŋ umbo a suuna itadi me, wo yode eŋ itadi in ti suune.»

²⁸ Inkiŋo maŋ Isa yi dooyiso a booro Boy Raa geŋ, y'a ruute ti golla awwa, y'ede: «Kune d'uwɔ eŋ, kun'de nuŋ kun ni suune, wo kun suune itadó. Para maŋ ni k'iido ti suma nuuno k'eedó ye, wo yo wede i n'igibo geŋ yoŋ yi rootiyo ono dɔŋ d'erec, miŋ kun ki y' suune ye. ²⁹ Wo nuŋ ni yi suune kono i n'igibo yode, wo nuŋ n'iido ti gulbe yode.» ³⁰ Inkiŋo maŋ kane an di dehu urzi seeduzi, wo wenda soo toŋ a ette a yi seeda umbo, kono yoŋ onniyadi ti k'iide ye botto. ³¹ Aame geŋ dɔŋ baadaŋ ti diine dɔŋ duuru an di ziipe addaŋ a yode, wo kane an di ruute, an'de: «Almasi Raa yi biire y'iido toŋ maŋ, y'aasa suldi k'armika baadaŋ a ceera wede enno d'ey?»

Agisa d'uwɔ ki seedu k'Isa

³² Mañ kane Pariziyen an d'illiga ono don, don duuru an orbe sunni sunni a tukk'Isa gen me. Inkinno mañ kane Pariziyen ti deero don sedefe an d'igibe don i boohiyo Boy Raa ki seedu k'Isa. ³³ Mañ Isa y'a ruute, y'ede: «Nun ti kune onniyadó oo guute baata, sañ mañ n'a-kima k'ume wede i n'igibo. ³⁴ Kune kun di n' deha wo kun ki n' t'oono ye, kono ume wede nun n'ette gen, kun k'aana ettiyo ye.» ³⁵ Inkinno mañ kane Yawudiyagi an di ruute diinayan, an'de: «De y'a amba min, ki too me in gi di y' t'oono ye me? Y'a engila ki tukki Yawudiyagi don i-tiipe an lekkiyo adda diine don Yawudiyagi ye genno ko? Kunun y'a dooyey don Yawudiyagi ye ko? ³⁶ Ono don yi rootiyo, y'ede: "Kun di n' deha wo kun ki n' t'oono ye" wo "ume wede nun n'ette gen, kune kun k'aana ettiyo ye", min i-kaza moo me?»

Ahu don i d'eliyo lekkiyo

³⁷ Onniyo ere ki dangu tarnaape gette, tod'te onniyo ere meeda. A onniyo gette Isa y'a t'iiziga kan ohire, wo y'a ruute ti golla awwa, y'ede: «Wede orme yi y' ziida mañ, y'edi tuddo yi-sifa. ³⁸ Wede yi ziipa addi a nuuno mañ, aakede an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: "Y'a t'isa aa ersa k'ahu don i d'eliyo lekkiyo okko baadan t'adda k'addi."» ³⁹ Isa yi rootiyo inkinno ti Unde Raa ere Raa y'an t'ela a don i ziipe addan a yode. Aame gen Raa y'an k'ele Undi ye botto a duwo me, kono Isa yi ki gili k'awwa ki daryikadi ye botto.

Kono k'Isa duwo tuddan an ti t'ihinte

⁴⁰ Don ongo ti diine don duuru gen an illiga ono k'Isa mañ, an di ruute, an'de: «Wede en ki kotto yon nebi wede an ruute a etto‡.» ⁴¹ Ongo son an'de: «En Almasi Raa yi biire.» Wo de don ongo an'de: «Almasi Raa yi biire gen y'a adfo ti Galile, i k'ise ye! ⁴² Ki kotto an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, Almasi Raa yi biire gen y'adfa ti biza bumbu mozigo Dawut, wo an yi t'eha a Betilehem siido ere an d'eha Dawut.» ⁴³ Inkinno

mañ kono k'Isa gen, duwo tuddan an ti-t'ihinte. ⁴⁴ Don ongo ti diinayan gen an dehu seeduzi, wo wenda soo ton a t'ooziga a yi seeda umbo.

⁴⁵ Aame gen don i boohiyo Boy Raa, kane an igibe ki seedu k'Isa gen, an digimo. Mañ kane deero don sedefe ti Pariziyen an di'n tunde, an'de: «De moo me kun ki y' ziido ye me?» ⁴⁶ Mañ kane don i boohiyo Boy Raa an'de: «Wede en me, wede tudde a roote ono aa yode umbo.» ⁴⁷ Mañ kane Pariziyen an an di ruute, an'de: «Kune ton mañ y'un ti'n diggo pay ko? ⁴⁸ Kunun kun wulle ko? Ti diine deero Yawudiyagi ise Pariziyen wede soo i ziipe addi a yode me! ⁴⁹ Kun wolliyo kane don ambu ono yode gen, kane oogoro an ki ti suune ye, duudyo Raa a eedan.»

⁵⁰ Nikodem yon ede, yon wede ti diine Pariziyen, yode wede onniyo soo y'a uuney Isa a didfo gen, y'an di ruute, y'ede: ⁵¹ «A urzi k'oogiradin, wede daa k'ollige bizi wo daa suuniyo munda wede y'ize gen, booro ti y' seeda ko?» ⁵² Kane an i di'n gime onami, an'de: «Kee ton ti siido Galile pay ko? Ki wollo mattup k'ono Raa ki koduwo, ki t'oono ko nebi ti siido Galile me?»

Erewo ti t'udige kule bakatu

[⁵³ Inkinno mañ an di-tiipe wede tuuku ton y'a aahe boozu boozu.

8

¹ Wo Isa y'a ingile k'ekki mukkolo k'Inda k'Olibiye. ² Soggo ti sooshe walak mañ, Isa y'a-gimo ki booro Boy Raa, wo don baadan an d'iido tuddi. Inkinno mañ y'a-guune, y'an di'n iise dooyiso. ³ Aame gen don suuniyo k'oogoro ti Pariziyen, an ziido erewo an aa ti ziido ti moone ti kule bakatu, an di-t'iido k'ume k'Isa, an ti-t'ihira a daana duwo pay ⁴ wo an i di ruute a Isa, an'de: «Galmeegey, erewo ette ay aa ti ziido ti moone ti kule bakatu. ⁵ Adda mattup k'oogoro, Muusa y'in riine ti kaaga y'ede, erayi don isiyo kino en, ki

† 7:38 7.38 Kun wollo adda mattup ki Piroberb 18.4; Ezayi 12.3; 58.11 wo Zowel 3.1. ‡ 7:40 7.40 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 18.18.

tôwwo ki kakkisa ti monɗali*. Wo ki kee maŋ, k'ede moo me?»

⁶ An rootiyo inɗino an i ekkiyo ikka, kono an di y' seeda t'ono. Maŋ Isa y'a t'uttile, yi-reekiso yelagí a siido. ⁷ Kane an kodɗime tonɗisadí, inɗino Isa y'a t'umbe eedí, wo y'an di ruute, y'ede: «Ti diinagun en wede yi k'isiyo oldfiko ye maŋ, yi ambo mukkolo, y'a ti sedɗo ki poone.» ⁸ Maŋ y'a t'uttile sey, yi-reekiso yelagí a siido. ⁹ Aame an illiga Isa yi ruute inɗino maŋ, kane don duuru an d'iise engilsito soo me k'ita bakadí bakadí, iise ti gôɗfali bini a-t'iide. I d'uupe Isa kane ti erewo gettiyo ti d'ohire a daanadí. ¹⁰ Inɗino maŋ Isa y'a t'umbe eedí, wo y'a tunde erewo, y'ede: «Erewo no, don i ki'n ziidon kane too me? Wenda soo ton a roote kon booro ti ki'n ziidu umbo ko?» ¹¹ Maŋ ti di'n gime onamí, t'ede: «Wenda soo ton umbo, Galmee'ki nuŋ.» Inɗino maŋ Isa y'a ruute, y'ede: «Nuŋ ton maŋ ni ki dekke booro eedí ye. Mi t'oozo, m'engilo wo m'isa oldfiko ye baa.»]

Isa yon toore a duniya

¹² Isa y'an di ruute sey, y'ede: «Nuŋ miŋ wede i d'eliyo toore a don duniya pay. Wede yi ni diina maŋ, y'a t'oono toore wede i di t'ela lekkiyo, yi k'ozira zimolo ye.» ¹³ Maŋ kane Pariziyen an i di ruute, an'de: «Kee ki kazita ono a tukki kee batum gen, onamá ay k'ambe ye.» ¹⁴ Isa y'an di ruute, y'ede: «Aame nuŋ ni kazita ono a tukki nuuno batum ton maŋ, onamó derec kono ni suune ti too me n'iido me, wo ume n'ambe me. Wo de kune, kun ki suune ye ume wede n'iido, wo n'ambe ki tunda me. ¹⁵ Kune kun dekkiyo booro a suuniyo ere ki kune don tudde. Nuŋ a tukki wenda soo ton ni ki dekkiyo booro ye. ¹⁶ Wo aame ni dekkiyo booro maŋ, ni dekkiyo derec kono nuŋ siidó ye. Ay dekkiyo booro soo ti Meega wede i n'igibo me. ¹⁷ Ono en an riije ti kaaga adda mattup k'oogiragun, an'de: “Don sire an rootiyo onaman i t'iide kan

soo maŋ, gen onaman derec†.” ¹⁸ Nuŋ ni kazita ono a tukki nuŋ batum, wo Meega wede i n'igibo ton, yi kazita ono a tukki nuŋ kay.» ¹⁹ Inɗino maŋ kane an i di ruute, an'de: «De Meega too me?» Maŋ Isa y'an di'n gime onaman, y'ede: «Nuŋ kun ki n' suune ye, wo Meega ton kun ki y' suune ye. Aame nuŋ kun ni zuune maŋ, Meega ton kun di y' suune.»

²⁰ Isa yi ruutite ono gen aame yo a booro Boy Raa, yi dooyiso goppon ti ume wede duwo an di boohiyo korbite Boy Raa. Wo wenda soo ton a yi seeda umbo kono yon onniyadi ti k'iide ye botto.

Ono k'Isa a engilsadi

²¹ Isa y'an di ruute sey, y'ede: «Nuŋ n'engila, wo kune kun di n' deha, wo de kun aa di t'inda ti oldfikagun a eggun. Ume wede n'ette en, kun k'aane ettiyo ye.» ²² Inɗino maŋ kane Yawudiyagi an di ruute tuddan, an'de: «Kunuŋ yi rootiyo inɗino y'a t'ida tuddi ko, yi rootiyo: “Ume wede n'etta en, kun k'aane ettiyo ye” me?» ²³ Maŋ Isa y'an di ruute, y'ede: «Kune'ŋ ti dandi a duniya, wo nuŋ ti kandaane t'awwa. Kune ki duniya ettiyo, wo nuŋ ki duniya ettiyo ye. ²⁴ Kono k'inɗino n'un di ruute kun di t'inda t'oldfikagun a eggun me. Aame kun k'ambu “nuŋ miŋ nuŋ” ye maŋ, kune kun di-t'inda ti oldfikagun a eggun.» ²⁵ Maŋ kane Yawudiyagi an di y' tunde, an'de: «De kee miŋ wee wee?» Isa y'an di ruute, y'ede: «Nuŋ n'un ti gize tuddo t'ume k'eesiyo to. ²⁶ Nuŋ oo d'ede ono ki rootiyo a ekki kune, ti suldi don n'a dekke booro eggun ton baadan, wo wede i n'igibo'ŋ yon yi rootiyo ono don derec, wo ni kazita a duwo pay munda wede n'ollige ti bize yode Raa.»

²⁷ Wo kane Yawudiyagi an ki zuune ye y'an rootiyo ti Meega me. ²⁸ Inɗino maŋ Isa y'an di ruute, y'ede: «Aame nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede en, kun ti n' ziipa t'awwa‡ maŋ, kun di'n suuna en “nuŋ miŋ nuŋ”. Wo kun di suuna munda wede

* **8:5** 8.5 Kun wollo adda mattup ki Lebitik 20.10, wo Deeterenom 22.22. † **8:17** 8.17 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 17.6; 19.15. ‡ **8:28** 8.28 Kun ti n' ziipa t'awwa: I-kaza aame Isa Almasi an ti y' tiika ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadi kan tontilko, wo Meegi yi y'umbu k'awwa ki kandaane maŋ.

ti suma nuuno k'eedó ni k'isiyo ye, ni rootiyo munda wede Meega yi ni duuye. ²⁹ Wo yo wede i n'igibo geṅ, yoṅ ti nuuno. Yi ki n'ooliyo siidó ye, kono nuṅ n'isiyo daayum munda wede ulbí i-d'ise unṣe.» ³⁰ A ono doṅ Isa yi ruute geṅ, doṅ baadaṅ an di ziipe addaṅ a yode.

Doṅ eedaṅ toore ti doṅ adda buliko

³¹ Maṅ Isa y'an di ruute a Yawudiyagi doṅ i ziipe addaṅ a yode, y'ede: «Aame kun lekkiyo kettiyo a onamó maṅ, kune sanalliyagó ki kotto. ³² Aame geṅ d'erec kun di suuna, wo d'erec gette t'un di'n isa doṅ eedaṅ toore.» ³³ Maṅ kane an i di ruute, an'de: «Kaye ita k'inṅi k'Ibirayim, buliko a wenda kaṅ soo toṅ ay k'ize ye. De k'ay di rootiyo kun t'isa doṅ eedaṅ toore mummino?» ³⁴ Isa y'an di ruute, y'ede: «Derec inṅino wo n'un di rooto: Wede isiyo oldiko geṅ yoṅ bule k'oldiko. ³⁵ Wede bule geṅ yi ki lekka daayum adda boy ye, wo ulo boy geṅ yoṅ miṅ daayum y'a lekka adda boy. ³⁶ Aame Ulo Raa y'un ti'n iza eggun toore maṅ, kune kun t'isa ki kotto doṅ eedaṅ toore. ³⁷ Nuṅ ni suune kune ita k'inṅi k'Ibirayim me. Wo kun di dehu urzi t'owwadó kono onamó geṅ kun k'ambu ye. ³⁸ Munda wede nuṅ ni rootiyo, ni wullo ki Meegó. Wo kune kun isiyo munda wede meegugun y'un ruute.» ³⁹ Maṅ kane an di ruute, an'de: «Kaye meegey Ibirayim.» Isa y'an di ruute, y'ede: «Ki kotto aame kune inṅi k'Ibirayim maṅ, kun d'ise naabo ere aa yoṅ y'aaze. ⁴⁰ Nuṅ n'un ruute ono doṅ d'erec n'illigo ti Raa toṅ, anṅeṅ kun di dehu urzi t'owwadó. Wo inṅino me Ibirayim yi k'ize ye. ⁴¹ Kune kun isiyo naabo ere ki meegugun.» Maṅ kane an i di ruute, an'de: «Kaye inṅi doṅ ki bande ye, Meegey soo, yode Raa.»

⁴² Isa y'an di ruute, y'ede: «Aame Meegugun Raa ki kotto maṅ, nuṅ kun di n'geyye kono nuṅ n'ud'fo miṅ ti Raa, wo n'iido keṅno t'urzi yode. Ni k'iido'ṅ ti toogo k'eedó ye, yode i n'igibo me. ⁴³ Moo me ono ni rootiyo itadaṅ kun ki'n suuniyo ye me? Kono kun ki dehu kun k'olliga ye onamó me. ⁴⁴ Kune meegugun Meeda siitandani, wo kun dehu kun

d'ise naabo ere meegugun yi dehu. Yoṅ t'ume k'eesiyo to, naabadí t'owwo duwo. Munda wede d'erec yi k'isiyo ye, kono d'erec di yode umbo. Aame yi lohito ono maṅ, yi rootiyo t'addí pay, kono yoṅ wede lohito, wo yoṅ meeki lohito k'ono. ⁴⁵ Wo kono nuṅ ni rootiyo ono doṅ d'erec geṅ, onamó kun ki d'ambu ye. ⁴⁶ Wee wee t'adda diinagun eṅ aane i roote nuṅ ni ize oldiko me? Wo de aame ni rootiyo ono doṅ d'erec maṅ, ki moo me onamó kun ki d'ambu ye me? ⁴⁷ Inṅino maṅ wede yoṅ ki Raa geṅ y'a olliga ono ki Raa. Wo kun k'ollige ye kono kune ki yode Raa ye.»

Isa ti Ibirayim

⁴⁸ Maṅ kane deero Yawudiyagi an i di ruute a Isa, an'de: «Kaye ay ruute ay'de kee Samariten, wo a-d'ede siitan a eedá geṅ, d'erec ye ko?» ⁴⁹ Isa y'an di-gime onamaṅ, y'ede: «Nuṅ oo k'ede siitan a eedó ye. Ni tamma Meegó, wo kune kun di-toogiyo ki tammadó me. ⁵⁰ Nuṅ ni ki dehu tamma tuddó ye, wo wede ede i dehu tammadó me, yoṅ geṅ wede d'ekkiyo booro. ⁵¹ Derec inṅino wo n'un di rooto: Wede y'ollige onamó wo y'a ti sooru eego maṅ, kud'ic unto yi ki ti wolla ye.»

⁵² Maṅ kane deero Yawudiyagi an i di ruute, an'de: «Anṅeṅ kaye ay zuune baa, kee a-d'ede siitan a eedá. Ibirayim y'inda ti kaaga wo nebiyagi toṅ an t'inda, miṅ kee k'ede: "Wede y'ollige onamó wo y'a ti sooru eego maṅ, kud'ic unto yi ki ti wolla ye." ⁵³ Kee'ṅ goole ki ceere meegey Ibirayim wede inda, ti nebiyagi doṅ i t'inda ko? Kunuṅ k'elkiyo kee wee wee?» ⁵⁴ Maṅ Isa y'an di ruute, y'ede: «Aame nuṅ n'a t'imme tuddó maṅ, tammadó gette ki bita. Nuṅ i ni tamma Meegó, wede kun'de yoṅ Raagun geṅno, ⁵⁵ wo kun gi di y' suuniyo ye. Nuṅ ni y' suune, wo aame n'a roote ni ki y' suune ye maṅ, geṅ nuṅ ni t'ize wede lohito k'ono aa kune. Wo de nuṅ ni y' suune, wo ni d'ollige onamí n'a-ti sooru eego. ⁵⁶ Aame meegugun Ibirayim y'illiga onniyadó yi ti wolla maṅ, addí a ũune t'unṣuwo, wo yi ti wulle maṅ, ulbí unṣe.» ⁵⁷ Maṅ kane deero Yawudiyagi an i di ruute, an'de:

«Kee ozzinagá ada paat toŋ i k'îide ye, de Ibirayim k'a yi wulle mummino?»⁵⁸ Isa y'an di ruute, y'ede: «Derec inċino wo n'un di rooto: Ki poone Ibirayim an di yi t'eha geŋ, "nuŋ miŋ nuŋ".»⁵⁹ Inċino maŋ an ziki moŋgali ki kakkisadí, wo Isa yi-ti digge diine d'oŋ duuru, t'adda booro Boy Raa y'a t'udde.

9

Eliyo beeko a wede koosiyo

¹ Onniyo soo Isa yi sooru, maŋ yi wulle wede koosiyo t'ume an y'ehe to. ² Maŋ kane sanalliyagí an di y' tunde, an'de: «Wede dooyisadey, wede eŋ ize oldíko miŋ, yode kunuŋ maawí ko, an di y'ehe koosiyo me*?»³ Isa y'an di ruute, y'ede: «Yoŋ koosiyo kono k'oldíko yode ye, wo kono k'oldíko maawí ye. An y'ehe koosiyo kono Raa yi dehu y'a kize toogadí t'urzi yode. ⁴ Peeđo to ede botto, t'a ki t'iire ye geŋ, in d'ise naabo ki wede i n'igibo. Aame didđo t'iina maŋ, wenda soo toŋ a naaba umbo. ⁵ Ankeŋno nuŋ adda duniya botto eŋ, nuŋ miŋ wede i d'eliyo toore a d'oŋ duniya pay.»⁶ Aame Isa y'a ti ruute inċino maŋ, yi bidde lee a siido, y'a-lutte, yi-t'elite eda wede koosiyo geŋno, ⁷ maŋ yi di ruute, y'ede: «K'odo, ki t'opili a togile ki Silowe.» (Suma Silowe i-kaza «Agisa».) Wede geŋ y'a iide, y'a t'upilo, yi-gimo maŋ yi wolleiyo kereŋ. ⁸ Inċino maŋ kane d'oŋ k'ita waayadí ti kane d'oŋ i yi wullite y'ahultu geŋ, an di ruute, an'de: «De eŋ wede i-ti konso, i d'ahultu ginno ye ko?»⁹ Doŋ oŋgo an'de: «Eŋ yode.» Oŋgo an'de: «Ato, eŋ yode ye. Wenda eŋ yi yi deeyiso.» Maŋ yode batum y'ede: «Eŋ miŋ nuuno dey.»¹⁰ Kane an di yi tunde, an'de: «Kaŋ mummino edayá a t'ihina me?»¹¹ Maŋ yoŋ y'an di'n gime onamaŋ, y'ede: «Wede an yi waaku Isa geŋ yi-lutte siido ti lee bizí, wo y'o-t'elite a edayó, maŋ y'o di ruute, y'ede: "K'odo, ki t'opili a togile Silowe." N'a iide, n'a t'upilo, maŋ edayó o-t'ihino.»¹² Maŋ kane an di ruute, an'de:

«Wede geŋ too me?» Yoŋ y'a ruute, y'ede: «Daŋ ni ki suune ye.»

Tondiso ki wede koosiyo edayí i t'ihina

¹³ Koosiyo wede edayí i t'ihina geŋ, an di t'iide ki daana Pariziyen. ¹⁴ Onniyo ere Isa yi lutte siido, yi d'ihina eda wede geŋ, onniyo gette onniyo ere ki puukiyo Yawudiyagi. ¹⁵ Inċino maŋ kane Pariziyen toŋ an di y' tunde, an'de: «Mummino edayá a t'ihina me?» Maŋ wede y'an di ruute, y'ede: «N'uune bee me, wede y'iide'ŋ, y'o t'unċkite lee a edayó, wo n'iide'ŋ n'a t'upilo, maŋ edayó a t'ihina, ni wolleiyo.»¹⁶ Maŋ kane Pariziyen oŋgo an di ruute, an'de: «Wede ize naabo gette yi k'iido ti Raa ye, kono y'a ti diipida onniyo ere ki puukiyadiŋ.» Wo de kane d'oŋ soŋ an'de: «Wede k'oldíko suldí k'armika kino y'aane yi t'ise ko?» Geŋ ti diinayan an t'ihinte. ¹⁷ Inċino maŋ wede koosiyo edayí i t'ihina geŋ, an di y' tunde sey, an'de: «De kee k'ede moo me a wede a ihina edayá me?» Maŋ wede y'a ruute, y'ede: «Yoŋ geŋ nebi.»

¹⁸ Wo kane deero Yawudiyagi an di-tuge k'ambu, wede geŋ ti poone yoŋ koosiyo wo ankeŋ edayí a t'ihina me. Inċino an di wiiko maawi k'ehiyadí. ¹⁹ Maawí an iina maŋ, an di'n tunde, an'de: «Yode eŋ ulo kune kotto ko? Wo kun y'ehe miŋ koosiyo to ko? Wo ankeŋ mummino yi wolleiyo me?»²⁰ Kane maawí an an di'n gime onamaŋ, an'de: «Eyye, ay suune eŋ uley, wo ay ehe koosiyo to. ²¹ Wo ankeŋno yi wolleiyo aaze mummino ay ki suune ye, wenda i ele beeko ay ki y' suune ye. Kun tondo yode, yoŋ eŋno yi t'ize goole, y'un ti rooto.»²² Maawí an rootiyo inċino kono an orgiso a deero Yawudiyagi, kono kane an ti ruute ti diinayan an'de, wede yi ruuta kereŋ Isa yoŋ Almasi Raa yi biire maŋ, an ti y' limma ti diinayan me, k'adda boy wede Yawudiyagi ge dooyiso yi k'etta ye. ²³ Geŋ inċino maawí an ruute, an'de: «Yoŋ eŋno yi t'ize goole, kun tondo yode» me.

²⁴ Maŋ kane Pariziyen an di y' wiike sey ki sirwe, wo an i di ruute, an'de: «Ki rooto

* 9:2 9.2 Kun wollo adda mattup ki Egzod 20.5.

derec a dfaana Raa, ki kaye mañ ay suune wede eñ yoñ wede k'oldfiko.»²⁵ Injino yoñ y'an di ruute, y'ede: «Nuñ ni ki suune ye yoñ wede k'oldfiko, wede k'oldfiko ye toñ mañ. Ki nuñ munda wede ni suune, ti poone nuñ koosiyo wo anken ni wolleiyo.»²⁶ Kane an di y' tunde, an'de: «Y'a ize moo me? Mummino me y'a di t'ihina edayá me?»²⁷ Y'an di ruute, y'ede: «Nuñ ono geñ n'un ti ruute, wo kun ki n'illiga ye. De ki moo me kun dehu n'un di roote sey me? Kunuñ, kune toñ kun dehu kun t'ise sanalliyagi pây ko?»²⁸ Injino mañ an di y'iise kaldita, an'de: «Kee sanallusu yode me, kaye sanalliyagi ki Muusa.»²⁹ Kaye ay suune a Muusa Raa yi ruute me, wo yo wede eñ ay ki suune ye y'ettiyo ti tunda koo mañ.»³⁰ Wede y'an di ruute, y'ede: «Onamgun eñ nuñ ni ziidá giggeró, wede y'o t'ihina edayó miñ, way kun'de y'ettiyo ti tunda kun ki suune ye!»³¹ Kine in suune Raa geñ doñ k'oldfiko yi ki'n ollige ye. Wo y'ollige wede i ottilso wo y'isiyo naabo ere aa yode Raa yi dehu†.³² T'ume k'eesiyo duniya bini anki, wenda kan soo toñ yi k'illiga ye wedusu yi di t'ihina eda koosiyo t'ume k'ehiyadí me.³³ Aame wede eñ yi k'iido ti Raa ye mañ, yi k'aane yi ki t'ise munda ye.»³⁴ Injino mañ kane an i di ruute, an'de: «Kee miñ t'ume k'ehiyadá to ñilpiyo adda k'oldfiko, miñ ki dehu k'ay di'n dooye!» Mañ an di y'ildi, an di y'udde paate.

Doñ konzayi a urzi k'unde

³⁵ Aame Isa y'illiga wede yi ihina edayí geñ deero Yawudiyagi an ti y'ildi mañ, y'a iide, y'a y'uuney wo yi di ruute, y'ede: «Kee ki ziipe addá ko a yoñ wede an y'ehe aa ulo wede eñ me?»³⁶ Mañ wede geñ yi di'n gime onamí, y'ede: «Yoñ wee wee Galmeegó, kono n'a zaape addó a yode me?»³⁷ Isa yi di ruute, y'ede: «Wede ki yi wolleiyo wo a-rootiyo, eñ miñ yode.»³⁸ Mañ wede yi di ruute, y'ede: «Nuñ ni ziipe addó a kee, Galmeegó.» Y'a-dikke, y'a t'uttila a dfaanadí.³⁹ Injino mañ Isa yi di ruute, y'ede: «Nuñ n'iido k'adda duniya kono n'a d'ekka booro,

doñ konzayi edayan a-t'ihina, wo doñ an wolleiyo geñ an t'isa konzayi.»⁴⁰ A sirpa geñ i d'ede Pariziyen an illiga injino mañ, an di ruute, an'de: «Kunuñ kaye toñ ay t'isa konzayi pay ko?»⁴¹ Isa y'an di ruute, y'ede: «Aame kune konzayi wo munda wede kun isiyo kun ki suune ye mañ, geñ booro t'un ki'n seeda ye. Wo kune kun'de kun wolleiyo kereñ geñ, booro t'un di'n seeda, oldikagun a lekka daayum a eggun.»

10

Ono ombide a urzi wede k'elso

¹ Isa y'an di ruute sey, y'ede: «Derec injino wo n'un di rooto: Aame wede yi k'adfiya ti biza ye, yi dahumu ti zaribe k'adda k'ume moone dambami me mañ, yoñ geñ wede k'oogire goole.»² Wo wede ettiyo ti biza geñ, yoñ wede k'elso.³ A wede k'elso geñ, wede boohiyo dambami yi di t'ihina biza. Yi-t'ette, y'a waake dambami ere soo ti sundutú sundutú, wo kane an d'ollige golladí, pay y'an adde paate.⁴ Aame yi ti'n adfiya pay ti paate mañ, y'an t'oogumso wo kane an di y' daaniya, kono kane golladí an ti suune.⁵ Wo wede an ki y' suune ye geñ, kudic kane an ki y' daane ye. Wo a jiire sey an t'ombe dokki ti tuddí me, kono golladí an ki ti suune ye.»

⁶ Isa y'an di ruute ono ombide, wo ono geñ itadan an gi di'n zuune ye, yi rootiyo munda me.

Isa wede k'elso beehiye

⁷ Isa y'an di d'uule sey, y'ede: «Derec injino wo n'un di rooto: Nuñ miñ aa biza bumbu wede dambami an d'adfiya.»⁸ Doñ iido ki poone ti nuñ geñ, kane deero k'oogire, wo kane'n dambami an ki'n illiga ye.⁹ Nuñ miñ aa biza bumbu. Aame wede y'ettiyo t'urzi nuuno mañ, y'a t'oona uttiyo. Yi-t'ette wo y'a t'adde aa addí i dehu, wo ombo toñ yi-t'oona.¹⁰ Wede k'oogire geñ y'ettiyo miñ ki oogire, ki t'owwo wo ki lattiya. Wo nuñ n'iido kono n'an t'ele lekkiyo a duwo, lekkiyo ere adda darna.¹¹ Nuñ miñ

† 9:31 9.31 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 1.15; Soom 34.16; 66.18 wo Piroberb 15.29.

wede k'elso beehiye. Wede k'elso beehiye geŋ y'a oyye y'a t'inda kono dambami me. ¹² Wo wede i naabiya ki raŋŋadí, yoŋ wede k'elso ye, dambami ki yode ye geŋ, yi wulle sullibe yi t'udfo maŋ, y'a t'ombe, dambami yi d'ooli. Maŋ dambami sullibe yi-seɗɗe, wo ɗoŋ soŋ an aa di-teepe. ¹³ Wede i naabiya ki raŋŋadí geŋ, yoŋ y'a t'ombe kono yi wolliyó munda wede ki yode, yoŋ seezi ye a dambami me. Nuŋ wede k'elso beehiye, ¹⁴ dambamó ni'ni suune, wo kane an ni suune. ¹⁵ Aakede Meega yi ni suune, wo nuŋ toŋ ni y' suune. N'a oyye n'a t'inda kono dambamó.

¹⁶ Nuŋ oo d'ede dambami ti doolo toŋ ede, an aa ki t'iido k'adda zaribe enno ye. Kane geŋŋo toŋ n'a-ti'n waako páy, an d'olliga golladó. Inkiŋo a t'isa tordó soo, wede k'elso toŋ soo. ¹⁷ Meega geŋ yi ni giyye kono nuŋ n'iyye n'a t'inda, kono saŋ n'a balɗa. ¹⁸ Wenda soo toŋ umbo aane a t'oodiba puukiyadó te, i t'eliyo nuŋ ti siidó. Nuŋ o d'ede toogo k'oodibe puukiyadó wo o d'ede toogo k'eliyo a umatú. Geŋ inkiŋo munda wede Meegó y'o ruute n'aase me.»

¹⁹ Aame kane deero Yawudiyagi an illiga ono k'Isa inkiŋo maŋ, ti tuddaŋ an t'ihinte sey. ²⁰ Doŋ baadaŋ ti diinayaŋ an di ruute, an'de: «Yoŋ geŋ ki maade, siitan a eedí. De ki moo me kun di y'ollige me?» ²¹ Wo ɗoŋ soŋ an'de: «Eŋ ono ki wede i-d'ede siitan a eedí ye. Ki kotto siitan ti k'aane ti ki t'ihina eda ki koŋzayi ye.»

Yawudiyagi an giigira Isa

²² Ozzine ti ozzine, a sommide a ume reele baadaŋ maŋ, an d'isiyo tarnaape a Zeruzalem kono an d'elkiyo a onniyo ere Boy Raa an di y'ize kamileŋ*. ²³ Aame geŋ Isa yi-t'iide adda booro Boy Raa, yi sooru adda daabe goole wede an yi waaku Daabe Salamoŋ, yi d'ambu k'ume soo me, soo me. ²⁴ Inkiŋo kane deero Yawudiyagi an di ti ɗuule, wo an i-di

ruute, an'de: «De kee'ŋ ay della, k'ay k'iza tuddá woogo me? Aame kee Almasi Raa yi biire maŋ, k'ay ti rooti kereŋ.»

²⁵ Maŋ Isa y'an di ruute, y'ede: «Nuŋ n'un ruute, wo kun ki ziipe addugun a nuuno ye. Naabo ere pay nuŋ n'isiyo ti suma Meegó gette, i-kaza a tukki nuŋ. ²⁶ Wo kune kun ki ziipe addugun a nuuno ye, kono kune dambamó ye. ²⁷ Dambamó an d'ollige golla nuŋ wede k'elsadaŋ. Nuŋ ni'ni suune wo kane an di n' daaniya. ²⁸ Nuŋ n'an t'ela lekkiyo ere ki daayum. Kudic an ki t'inda ye wo wenda soo toŋ a ti'n t'ooba ti beezó umbo. ²⁹ Meegó wede oo n'elo geŋ yoŋ toogo y'a jiiire pay, wenda soo toŋ umbo a aane a-t'oobe munda ti bey Meega me. ³⁰ Nuŋ ti Meega geŋ kaye wede soo.»

³¹ Inkiŋo maŋ kane deero Yawudiyagi an ziki moŋgali sey ki kakkisadí ki tówwadí. ³² Isa y'an di ruute, y'ede: «Nuŋ a daanaŋ n'ize naabo beehiye baadaŋ ti suma Meegó me, wo naabo tiŋ tuuku ere n'ize kun dehu kun di n' kakkite ti moŋgali ki tówwadó me?»

³³ Kane deero Yawudiyagi an i-di ruute, an'de: «Ay dehu ay ki ti kakkite ti moŋgali ay gi di t'ide ki naabo ere beehiye k'ize gettiyo ye. Ay ki t'ide kono ki kalɗa suma Raa, kee wedusu, wo ki-ti t'isiyo tuddá Raa†.» ³⁴ Isa y'an di ruute, y'ede: «Ono eŋ an riine ti kaaga adda mattup k'oogiragun‡: “Raa y'ede kune raayagi.” ³⁵ Kun suune wenda soo toŋ umbo a aane a t'oodiba munda wede an riine ti kaaga adda mattup ki Raa me. Geŋ inkiŋo kane ɗoŋ Raa y'an ruute onami geŋ, y'anni wiike kane raayagi me. ³⁶ Wo nuŋ wede Raa y'a-n'uuye kese a yode, y'a-n'igibo k'adda duniya, wo ni rootiyo n'ede nuŋ Ulo Raa maŋ, kune kun'de ni kalɗita suma Raa. Geŋ kaŋ mummino ni kalɗita me? ³⁷ Aame ni k'isiyo naabo Meegó ye maŋ, kune toŋ kun ki zaape addugun a nuuno ye. ³⁸ Wo aame naabo

* **10:22** 10.22 Yawudiyagi an d'isiyo tarnaape geŋ a tere k'ayɗu, aame reele baadaŋ. Tarnaape geŋ an iise a ozzine meeda uto ada zoot makumu piɗe daa k'ehiyo k'Isa botto. Adda k'ozzine aɗo ti poone geŋ ɗoŋ Siriyeŋ an likke adda geeger Zeruzalem, Boy Raa an di y'ize ganigi. Inkiŋo maŋ an d'ize tarnaape kono Boy Raa an di y'isiyo kamileŋ. Tarnaape gette an d'isiyo ozzine ti ozzine, adda k'onniyto gessire. † **10:33** 10.33 Kun wollo adda mattup ki Lebitik 24.16. ‡ **10:34** 10.34 Kun wollo adda mattup ki Soom 82.6.

Meega ni ti t'isiyo wo a nuṅ kun ki zaape addugun ye ton, kun zaapo addugun a naabo gettiyo, kono tin geṅ kun di suuna kereṅ Meega ti nuṅ wo nuṅ ti yode.»

³⁹ Injino maṅ kane Yawudiyagi an di dihe seeduzi sey, wo yoṅ y'an t'umbilke.

⁴⁰ Maṅ Isa y'a-gime, yi-ti diipida ti dar k'ooye Zurden ki kese peedo ge-koliyo, k'ume wede Zanj y'a zuyyite batem ti poone. Yi lekkiyo anṅeṅṅo.

⁴¹ Doṅ baadaṅ an d'iide tuddi, wo an di rootiyo, an'de: «Zanj geṅ munda k'armika yi k'ize ye, wo ono doṅ yi ruutite a tukk'Isa geṅ derec.» ⁴² A ume geṅ doṅ baadaṅ an di ziipe addaṅ a yode Isa.

11

Unto Lazar

¹⁻² I d'ede wede soo sundi Lazar ti ille ki Betani. Yoṅ geṅ leema Mariyam ti Marte, an lekkiyo kaṅ soo, wo to Mariyam gette ere i di yirgite egey doṅ eediyadaṅ unse a zoṅ k'Isa, t'a di zippite t'ilaltu. Maṅ onniyo soo leemadaṅ Lazar geṅ yi t'iire eeni. ³ Injino maṅ kane zembadi geṅ an di gibe wedusu, yi di rooto a Isa, y'iide'ṅ y'ede: «Galmeegey k'ollo, lanjayá wede ki giyye geṅ, yi t'iire eeni.» ⁴ Aame Isa y'illiga injino maṅ, y'a ruute, y'ede: «T'eeni geṅ Lazar yi ki t'inda ye, wo t'urzi geṅ duwo an di t'imma Raa. Wo soṅ t'urzi geṅ duwo an di t'imma Ulo Raa.»

⁵ To Marte ti teematú Mariyam wo Lazar geṅ, Isa yi'ni giyye baadaṅ. ⁶ Wo aame y'illiga Lazar tuddi eeni maṅ, y'a k'iide kaamiki ye. A umayi geṅ yi likke onniyo sire. ⁷ Saṅ maṅ y'an di ruute sanalliyagi, y'ede: «In ti kime ki siido Ziide.» ⁸ Maṅ kane sanalliyagi an i di ruute, an'de: «Wede dooyisadey, botto botto eṅ miṅ Yawudiyagi an dehu an ki ti kakkite ti mongali ki t'owwada, miṅ ki dehu k'a kime k'ummey sey!» ⁹ Isa y'an di ruute, y'ede: «T'ume peedo ti koliyo bini t'a-t'oore geṅ, ume'ṅ toore kereṅ, wo wede yi sooru ton maṅ morkiye yi ki t'ele ye, kono yi wolleyo toore ki doṅ duniya pay. ¹⁰ Wo wede yi sooru didfo maṅ, y'a t'ele morkiyagi kono toore i-k'ede ye.»

¹¹ Aame Isa yi ruute injino maṅ, y'an di ruute sey, y'ede: «Lanzayin Lazar edayi i ziida moone, wo nuṅ n'ette n'a ti y' t'inney.» ¹² Maṅ kane sanalliyagi an i di ruute, an'de: «De yi moone maṅ, saṅ y'a utta.» ¹³ Yo Isa yi ruute injino ti moone ere Lazar y'inda, wo kane an elkiyo ti moone ere aa daayum. ¹⁴ Injino maṅ Isa y'an di ruute patan, y'ede: «Lazar y'inda. ¹⁵ Nuṅ ulbo unse a kune sanalliyago, kono n'a t'ize umbo a untadi me. T'urzi geṅ un t'ela toogo kun di zaapa addugun a nuuno. Wo ankeṅ in engile, in ti y' wollo.» ¹⁶ Injino maṅ Toma wede an yi waaku soṅ Wede Rooṅo geṅ, y'an di ruute a sanalliyagi onṅon, y'ede: «Kun t'oozo, kine ton in di t'indey ti yode.»

¹⁷ Isa y'a iiney Betani. A aaniyadi geṅ an i di ruute Lazar an t'eele adda muuzo iide onniyo pide. ¹⁸ Betani gette tod'te goppon ti Zeruzalem me, suma kubbaara ado. ¹⁹ Injino maṅ a unto ki Lazar leema Mariyam ti Marte geṅ, ti Zeruzalem Yawudiyagi baadaṅ an d'iide selliyadaṅ. ²⁰ Aame Marte t'illiga Isa y'iina goppon t'illadaṅ maṅ, t'a t'iiziga t'a t'iide okkimayi, wo to Mariyam gette ti lekkiyo a boy. ²¹ Marte ti y'uuney maṅ, ti di ruute, t'ede: «Galmee'ki nuṅ, anki kee ede maṅ, leemado yi ki t'inda ye. ²² Wo nuṅ ni suune ankeṅṅo ton maṅ, munda wede ki tonde Raa geṅ, Raa y'aane y'a-t'ele.» ²³ Maṅ Isa yi di ruute, y'ede: «Leemadi geṅ yi-balda.» ²⁴ Marte ti di ruute, t'ede: «Nuṅ ni suune a onniyo k'ita doṅ i t'inda an ti balda geṅ, yode ton y'a-balda*.» ²⁵ Isa yi di ruute, y'ede: «Nuṅ miṅ wede i d'eliyo lekkiyo wo i baldiya doṅ unto. Wede yi ziipa addi a nuuno maṅ, aame y'inda ton y'a-balda. ²⁶ Wo wede tuuku yi lekkiyo, wo yi zaapu addi a nuuno maṅ, kudic unto yi ki ti wolla ye. A ono eṅ koṅ m'umbe ko?» ²⁷ Maṅ tod' ti di'n gime onami, t'ede: «Eyye Galmee'ki nuṅ, nuṅ n'umbe kee Almasi Raa yi biire, wo Ulo Raa, wede Raa yi ruute a etto ki duniya.»

²⁸ Injino maṅ, t'a-gime waaku teematú Mariyam. T'iide'ṅ ti di miline, t'ede:

* **11:24** 11.24 Kun wollo adda mattup ki Daniyel 12.2.

«Wede dooyisadiŋ yo a eŋŋo. M'edi, yi kin tondiyo.»²⁹ Mariyam t'illiga inŋino maŋ, perek t'a t'iiziga, t'a inŋile k'ume yode.³⁰ Aame geŋ Isa k'adda k'ille yi ki t'iide ye botto. Yo daayum a ume Marte t'a y'uuney geŋŋo.³¹ Kane Yawudiyagi doŋ a ita Mariyam an ti selliyo geŋ an wulle ti t'iiziga perek maŋ, kane toŋ an a-t'iiziga, an di-diine, kono an elkiyo ti t'ette m'oolo ki biza muuzo.³² Mariyam gette t'iiney aame k'Isa wo ti y' wulle maŋ, t'a dikke a d'aanadí, wo ti di ruute, t'ede: «Galme'e'ki nuŋ, aŋki kee ede maŋ, leemadó yi ki t'inda ye.»³³ Isa yi wulle Mariyam ti m'oolo ti Yawudiyagi doŋ a itatú pay maŋ, yode toŋ addí y'a ki n'iibe ye, a-litte.³⁴ Maŋ y'a tunde, y'ede: «A ume too me kun ti y'eele me?» Wo kane an i di ruute, an'de: «K'edi Galme'egey, k'a wolley a ummey.»³⁵ Inŋino maŋ Isa edayí a ise soldite zumari.³⁶ Maŋ kane Yawudiyagi an di ruute, an'de: «Kun ki wollo d'o, yi giyye baadaŋ d'e me, yi m'oolo me.»³⁷ Wo kane doŋ ongo ti diinayaŋ an di ruute, an'de: «Yoŋ wede i di t'ihina eda wede koosiyo d'e, ki moo me y'a iili Lazar y'a inda me?»

Baldíya Lazar

³⁸ Isa geŋ daayum yi k'iine addí yi ki n'iibe ye, y'a t'iide biza muuzo. Wo to muuzo gette aa urmi, an t'ele nuune adda, biza an a-ti d'ufŋkile zumbulu.³⁹ Isa y'an di ruute, y'ede: «Zumbulu kun ti y' doŋkilo ti biza muuzo me.» Maŋ Marte tema ki wede inda geŋ, ti di ruute, t'ede: «Galme'e'ki nuŋ, yoŋ y'eediyo baa kono i d'ede onniyo pide t'ume an ti y'eele adda muuzo me.»⁴⁰ Maŋ Isa yi di ruute, y'ede: «Nuŋ ni ruute d'e me, aame mi ziipa addí a nuuno maŋ, m'a wolla toogo ki Raa.»⁴¹ Maŋ zumbulu ti biza muuzo an ti y' d'ufŋkile. Aame geŋ Isa y'a t'umbe edayí k'awwa, y'a ruute, y'ede: «Koduwo baadaŋ a kee Meegó, kono kee ki n'illiga.⁴² Derec, nuŋ ni suune daayum kee ki n'ollige, wo nuŋ ni rootiyo inŋino a doŋ sirpadó eŋ an d'ambe kono i n'igibo kee Raa.»⁴³ Aame y'a ti ruute inŋino maŋ,

y'a idili ti golla awwa, y'ede: «Lazar, ki-t'adfdi!»⁴⁴ Maŋ Lazar wede inda geŋ y'a bilde, y'a t'ud'fo t'adda muuzo me, beydí ti zoŋdí geŋ tuuniyto ti bud'dani, wo eedí diibiyo ti buude pây†. Wo Isa y'an di ruute a doŋ sirpa geŋ, y'ede: «Bud'dani kun i t'eezito, wo kun di y'oolo, y'a eŋgile.»

Dehutu k'urzi ki tôwwo k'Isa
(*Matiye 26.1-5; Markus 14.1-2; Lik 22.1-*

2)

⁴⁵ Yawudiyagi baadaŋ doŋ iido selliyo Mariyam geŋ an wulle armika ere Isa y'ize gettiyo maŋ, an di ziipe addaŋ a yode.⁴⁶ Wo doŋ ongo an iide'ŋ, an an di gize a Pariziyen a munda wede Isa y'ize.⁴⁷ Maŋ kane deero doŋ sedefe ti Pariziyen geŋ an t'ugiye deero booro Yawudiyagi, an di ruute diinayaŋ, an'de: «In d'ise mummino, kono wede eŋ y'isiyo suldí k'armika baadaŋ.⁴⁸ Aame in y'iila a naabadí ettiyo maŋ, d'uwo pay an di zaapa addaŋ a yode, inŋino kane Romen an d'etto, Boy kamilen ki Raa an ti y' latta wo siidadiŋ pây.»⁴⁹ Maŋ ti diinayaŋ i d'ede wede soo sundí Kayip, a ozzine geŋ mozigo goole doŋ sedefe yode, y'an di ruute, y'ede: «Kune munda kun ki suune ye.⁵⁰ Kun ki wolliyo ye ko, munda wede beehiye a kine, wede soo y'a t'inda ki kine doŋ siido, miŋ kine pay in di t'inda.»⁵¹ Wo ono doŋ ud'de ti bize geŋ i k'iido ti suuniyo yode ye, kono a ozzine geŋ mozigo goole doŋ sedefe yode geŋ, Raa yi-d'ele ono doŋ y'a ruute Isa y'a t'inda kono doŋzí Yawudiyagi.⁵² Wo yi t'inda ki doŋ siido d'aŋŋal ye, wo d'e k'ogiyso k'inŋi Raa doŋ i-tiipe, an t'isa kaŋ soo.

⁵³ Geŋ inŋino ti onniyo gette kane pay an d'iyye ki tôwwadí.⁵⁴ Tin geŋ yode Isa toŋ tuddí y'a ti ziida, yi gi di waariya ye a diine Yawudiyagi me. Wo t'umayí geŋ y'a t'irga, y'a inŋile ki geeger sundutú Epirayim a biza balda, ti sanalliyagí an di lekkiyo anŋeŋŋo.

⁵⁵ Aame geŋ tarnaape Pak ki Yawudiyagi aa guute goppon. Inŋino maŋ doŋ baadaŋ t'adda siidiyagi an di-gili ki

† 11:44 11.44 A ozzinagi geŋ doŋ k'Izirayel an ŋilpiyo nuune inŋino: eego tuunito sittú, beydaŋ siidaŋ, zoŋ toŋ siidaŋ wo tudde toŋ sittú.

Zeruzalem kono an t'okkimey tuddaŋ, an t'ise kamileŋ a daana Raazaŋ. ⁵⁶ Adda booro Boy Raa geŋ Isa an di y' wekkutu, an di rootiyo tuddaŋ, an'de: «Elkiyaguŋ moo me? Kun elkiyo miŋ Isa y'etto ko tarnaape me?» ⁵⁷ Kane deero doŋ sedefe ti Pariziyen geŋ an di ruute, an'de: «Wede tuuku yi zuuna ume k'Isa maŋ, y'ay di rooto, ay di seeda.»

12

Yergu k'egey doŋ eediyadaŋ unŋe a zoŋ k'Isa

(Matiye 26.6-13; Markus 14.3-9; Lik 7.36-38)

¹ Onniyo zoot ki poone tarnaape Pak ki Yawudiyagi y'a aana geŋ, Isa y'a t'iide Betani, ille ki Lazar wede Isa y'a ti y' bilde ti diine doŋ unto. ² Aame Isa y'iiney Betani maŋ, an d'ize omba ti sundi. Marte ere k'eliyo k'ombadaŋ, wo Lazar yoŋ ti diine doŋ an iimi kaŋ soo. ³ Maŋ Mariyam ti d'umbe egey doŋ eediyadaŋ unŋe sudaŋ nardo, daa kalsiya munda, suma litir a diinayi wo zooyayaŋ ooŋe. Ti di yirgite zoŋ k'Isa, wo t'a zippite t'ilaltu. Boy geŋ i d'uune ti eediyagi ki egey geŋno. ⁴ Maŋ i d'ede wede soo ti diine kane sanalliyagi k'Isa sundi Ziidas Iskariyot, yode wede an di y' t'ela Isa a bey doŋ k'olmidayi geŋ, y'ede: ⁵ «I dehu egey eŋ in t'owila a adde suma wede y'a naabe ki ozzine batum, wo in an t'ele soŋko gette a doŋ an k'ede munda ye!» ⁶ Ziidas yi rootiyo inkiŋo kono yoŋ wede k'oogire. I sarkiya korbitayaŋ yode, wo yi ti sokiyo. Yi ki woliyo sommagi ki doŋ munda an k'ede ye ye. ⁷ Maŋ Isa y'a ruute, y'ede: «Tod'te kun t'oolo deddek, kono naabo ere tod' t'ize ette aakede ti n'ikkima ki poone an di n' t'ela adda muuzo. ⁸ Kane doŋ an k'ede munda ye geŋ an lekka daayum ti kune*, wo de nuŋ ni ki lekka daayum ti kune ye.»

⁹ Maŋ kane Yawudiyagi baadaŋ an d'illiga Isa yo a Betani. Inkiŋo maŋ an d'ingile ki Betani, wo ettiyadaŋ an iide gette an di wollo Isa daŋŋal ye, wo an a

di wollo Lazar wede Isa yi ti y' bilde ti diine doŋ unto paŋ. ¹⁰ Ti onniyo gettiŋ kane deero doŋ sedefe an di dihe Lazar toŋ an di y' t'iide, ¹¹ kono t'urzi yode Yawudiyagi baadaŋ an t'argu ti tuddaŋ wo an di zaapu addaŋ a Isa.

Ettiyo k'Isa ki Zeruzalem

(Matiye 21.1-11; Markus 11.1-11; Lik 19.28-40)

¹² Ti soggatu maŋ kane doŋ baadaŋ iide tarnaape geŋ, an d'illiga Isa y'ettiyo k'adda geeger Zeruzalem. ¹³ Inkiŋo maŋ kane doŋ geŋ an dimbo puutagi k'inda sudaŋ palmiye a beydaŋ, an t'iide okkimayi, an di dollite, an d'eesiyo: «Tamma a Raa! Beeko Raa ti koonaa a ekki wede ettiyo ti suma Galmeega Raa, yoŋ mozigo ki doŋ k'Izirayel†!» ¹⁴ Isa yi d'uune ulo buuru, y'a-ti gili eego, geŋ a-t'iide a ono doŋ an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: ¹⁵ «Kune doŋ geeger Siyoŋ kun orgide ye. Enno mozigaguŋ y'ettiyo, y'a ti gilo ekk'ulo buuru‡.» ¹⁶ Munda wede ize geŋ ki poone sanalliyagi an ki zuune ye. Wo aame Isa yi-gili kandaane goolikadi Raa yi-t'ele maŋ, kane an d'ilke kaciŋ munda wede an riine ti kaaga adda mattup ki Raa a tukk'Isa geŋ, a-t'iide.

¹⁷ Aame Isa y'a wiike Lazar t'adda muuzo wo y'a ti y' bilde ti diine doŋ unto geŋ, doŋ baadaŋ an wulle, maŋ kane geŋ an iide'ŋ, an di gizite a duwo a munda wede ize me. ¹⁸ Inkiŋo maŋ doŋ baadaŋ an d'ukke okkimayi, kono an illiga munda k'armika wede y'ize geŋ me. ¹⁹ Maŋ kane Pariziyen an d'iise rootiyo ti tuddaŋ, an'de: «Kun woliyo de'ŋ, kune kun k'aana ye. Wede eŋ y'inni jiire, duwo pay an ti buuye k'ume yode.»

Ono k'Isa a urzi k'untadi

²⁰ Ti diine doŋ iide Zeruzalem an d'ottile a Raa a onniyo tarnaape geŋ, i d'ede doŋ miibi kane Girek. ²¹ Kane geŋ an d'iide tukki Pilip wede ti Betsayda siido Galile, an di y' tunde, an'de: «Madi, kaye ay dehu ay di wolle Isa.» ²² Maŋ Pilip y'a uuney Andire, sirwaŋ pay an d'ingile

* **12:8** 12.8 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 15.11. † **12:13** 12.13 Kun wollo adda mattup ki Soom 118.25-26. ‡ **12:15** 12.15 Kun wollo adda mattup ki Zakari 9.9.

k'ume k'Isa an i di ruuto. ²³ Aame geŋ Isa y'an di ruute, y'ede: «Anken peedo t'iide, nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede eŋ, Raa y'an di kiza goolikadó a duwo. ²⁴ Derec inŋkino wo n'un di rooto: Aame buzu ki-giira maŋ, adda siido yi d'unto doo miŋ, yi-t'adfiya kollo, yi d'ehiyo inŋni baadaŋ ti doolo. Wo aame yi k'inda ye maŋ, y'a lekke daayum yoŋ miŋ yode. ²⁵ Wede yi geyyiso tuddi maŋ, y'a ti dagga, wo wede lekkiyadi ere adda duniya ette yi ti giigira maŋ, y'a t'utta wo y'a t'oona lekkiyo ere ki daayum. ²⁶ Wede yi dehu yi naabe ki nuŋ maŋ, y'a ni daane. Geŋ inŋkino ume nuŋ ni lekkey geŋ, wede naabadó toŋ anŋeŋno. Wede yi dehu yi naabe ki nuŋ maŋ, Meega y'a yi t'imma.

²⁷ Anken undó ti gorpiso, wo nuŋ n'a roote moo me? N'a t'eese: «Mee'ki nuŋ, kee ki n'utti ti munda wede ettiyo a eedó eŋ me?» Wo nuŋ n'iido miŋ kono k'inŋkino, n'a adfa t'urzi dabirsa. ²⁸ Mee'ki nuŋ a duwo sundá k'an ti kaza.» Inŋkino maŋ ti kandaane golla ti rootiyo, t'ede: «Nuŋ n'an ti gize, wo n'an di kiza sey.» ²⁹ Wo kane doŋ a ume geŋ an d'illiga, an di ruute, an'de: «Idfise mizzi ko?» Wo doŋ ongo an'de: «I ruute Maaleeka Raa!» ³⁰ Maŋ Isa y'an di ruute, y'ede: «Golla gette ti rootiyo a tukki nuuno ye, a tukki kune. ³¹ Anken peedo t'iide doŋ duniya booro t'anni seeda, wo Mohita duniya gette Raa y'a ti limma dokki ti paate. ³² Wo ki nuŋ, aame ti siido an ti n' dudfa t'awwa maŋ, duwo pay n'an arga a nuuno.» ³³ A onami geŋ yi rootiyo kaŋ mummino urzi yi t'inda me. ³⁴ Maŋ kane doŋ duuru geŋ an i di ruute, an'de: «Kaye ay duuye munda wede an riine ti kaaga adda mattup k'oogiradiŋ, Almasi Raa yi biire geŋ yoŋ y'a lekka ki daayum, wo mummino kee ki rootiyo yoŋ wede an y'ehe aa ulo wede eŋ, an ti y' doofa t'awwa me! Yo wede an y'ehe aa ulo wede, miŋ wee wee?» ³⁵ Inŋkino maŋ Isa y'an di ruute, y'ede: «Toore yoŋ ede botto a diinaguŋ ki onniyto miibi geŋ, kun oziro a toore geŋno kono zimolo t'un gi di'n seeda ye. Wede i sooru a zimolo

geŋ, ume y'ette ki tunda yi ki suune ye. ³⁶ Miŋ yo toore ede botto geŋ, kun zaapo adduguŋ kun daano toore geŋno, kono kun t'isa inŋni toore.»

Yawudiyagi an ki ziipe addaŋ a Isa ye

Isa y'a ti ruute inŋkino maŋ, ti tud- daŋ y'a t'irga wo yi-t'umbida. ³⁷ Ti suldi k'armika doŋ Isa y'ize baadaŋ a dfaanadaŋ geŋno toŋ, kane Yawudiyagi an ki ziipe addaŋ a yode ye. ³⁸ Geŋ a-t'iide a ono doŋ nebi Ezayi yi ruute ti kaagaŋ, y'ede: «Galmeeki nuŋ, wee wee umbe a ono doŋ ay ruutite me? Wo a wee wee Galmeega Raa yi gize toogadi te?» ³⁹ Yode Ezayi geŋno batum y'a ruute sey, ki moo me duwo eŋ an k'ambu ye me, kono: ⁴⁰ «Raa y'an t'ippe a edayaŋ, wo addaŋ y'an ize zakidi, kono edayaŋ a ki wolle ye, wo eedaŋ t'a ki seeda munda ye. N'an ize inŋkino kono an ki dehu ye an di-kimo ki tukki nuŋ Raa, n'an t'ele beeko me*.» ⁴¹ Ezayi yi ruute inŋkino kono yi wulle gooliko k'Isa, maŋ y'a ruute ono a tukki yode me.

⁴² Wo t'urzi geŋno toŋ ti diine deero Yawudiyagi geŋ, doŋ baadaŋ an di ziipe addaŋ a yode kaŋ ombide, kono an orgiso a kane Pariziyen, an ti'n limma ti diinayaŋ, k'adda boy wede Yawudiyagi ge dooyiso an k'etta ye. ⁴³ Inŋkino maŋ kane an di geyyiso tamma ere ettiyo t'urzi duwo, miŋ ti ere ki Raa y'anni t'imme.

Ono k'Isa an d'ekka booro ekki duwo

⁴⁴ Isa y'a ruute ti golla awwa, y'ede: «Wede yi ziipe addi a nuuno geŋ, yi ki ziipe addi a nuuno ye, wo de yi ziipe addi a wede i n'igibo. ⁴⁵ Wo wede i ni wulla maŋ, geŋ aa yi wulle wede i n'igibo. ⁴⁶ Nuŋ toore wo n'a iido k'adda duniya, kono wede tuuku yi ziipe addi a nuŋ maŋ, y'a ki lekke adda zimolo ye. ⁴⁷ Aame wede y'ollige onamó wo yi ki sooru eego ye maŋ, i d'ekka booro eedi nuuno ye, kono nuŋ ni k'iidoŋ d'ekkiyo booro ye, n'iidoŋ n'a utte duwo. ⁴⁸ Wede i ni giigira wo onamó yi k'ambu ye maŋ, munda a d'ekka booro eedi ede. Wo ono doŋ ni

§ 12:38 12.38 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 53.1. * 12:40 12.40 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 6.9.

ruute geŋ miŋ, onniyo k'ita maŋ kane geŋ an d'ekka booro eedí. ⁴⁹ Derec, ono d'oj ni rootiyo eŋ ti suma nuuno k'eedó ye. Meega wede i n'igibo y'o di ruute munda wede n'a roote wo n'a dooye me. ⁵⁰ Wo nuŋ ni suune onamí d'oj y'o ruute n'a roote'ŋ kane i d'eliyo lekkiyo ere ki daayum, wo ono d'oj ni rootiyo eŋ, ni'ni rootiyo aa Meega y'o ni ruuto.»

13

Opilso zoŋ ki sanalliyagi

¹ Soggo'ŋ tarnaape Pak ki Yawudiyagi, wo Isa yi suune onniyadi t'iide, duniya ette yi t'oola, yi-kime k'ume Meega. Isa geŋ d'onzi a duniya yi'ni giyye, in'kino maŋ y'an di'n geyye bini untadí. ² A lohe Isa ti sanalliyagi an ti guune ombo maŋ, Meeda siitandani ti-d'ele elkiyo a biza k'ulbe Ziidas ulo Simo Iskariyot, y'an di y' t'ela Isa a bey d'oj k'olmidayí. ³ Wo yo Isa yi suune Raa yi ele suldi pay a beezí, yoŋ yi suune y'iido t'ume Raa, wo y'a-kima k'ume yode Raa, ⁴ t'ume k'ombo y'a t'iiziga, kalayí goole t'awwa y'a-buuye, wo yi d'umbe buude y'a gitte a tooní. ⁵ Maŋ yi d'ibi ahu a seelo, y'a iise opilso zoŋ sanalliyagi, y'an di sapita ti buude wede yi gitte tooní genno. ⁶ Iina a kaaba Simo Piyer maŋ, y'ede: «Galme'e'ki nuŋ, kee k'o ki t'opile ye zoŋdó me!» ⁷ Maŋ Isa yi di ruute, y'ede: «Kee munda wede nuŋ n'isiyo'ŋ ki ki y' suune ye, wo saŋ maŋ k'a yi suuna.» ⁸ Simo Piyer yi di ruute, y'ede: «Kudic, kee k'o ki t'opila ye zoŋdó me!» Maŋ Isa yi di ruute, y'ede: «Aame n'a ki t'upila ye maŋ, kee ti nuŋ in ki t'okkiya ye.» ⁹ Aame geŋ Simo Piyer yi di ruute, y'ede: «In'kino maŋ k'o ki t'opile zoŋdó danŋal ye, k'o t'opili beydó ti eedó pây!» ¹⁰ Maŋ Isa yi di ruute, y'ede: «Wede yi zuyye geŋ y'a ki suyye sey ye, y'a-t'opile zoŋdó baa, kono yoŋ tuddí pay kamileŋ. Wo ankenno eŋ kune kamileŋ, wo pay ye.» ¹¹ Wo yo Isa geŋ yi y' suune wede i yi t'ela a bey d'oj k'olmidayí me. Geŋ in'kino yi rootiyo, y'ede: «Kune pay kamileŋ ye me.»

¹² Aame y'a ti d'inge t'opilso zoŋ sanalliyagi maŋ, y'a t'umbe kalayí yi-t'usse, y'a-guune a ume an d'ombo wo y'an di ruute, y'ede: «Munda wede n'ize a kune geŋ, itadí kun yi zuune d'ey? ¹³ Kune kun di n' waaku "wede dooyiso" wo "Galmeega", geŋ ki kune derec kono eŋ miŋ nuuno. ¹⁴ Wo aame nuŋ wede dooyisaguŋ wo Galmeeguguŋ n'un upile zoŋguŋ maŋ, kune toŋ wede tuuku yi-di t'opile zoŋ ki bakadí bakadí. ¹⁵ In'kino geŋ n'un gize urzi, kono kun d'ise aa nuŋ ize a kune. ¹⁶ Derec in'kino wo n'un di rooto: Wede naabo geŋ yoŋ t'ekki wede dooyisadí ye, wo wede an y'igibe zina geŋ, yoŋ t'ekki wede i y'igibe ye. ¹⁷ Ono eŋ kun'ni zuune maŋ, kune adda k'unjsuwo aame kun a ziida zakidí maŋ. ¹⁸ Nuŋ ni ki rootiyo ti kune pay ye, wo nuŋ ni'ni suune d'oj ni biire me. Wo geŋ in'kino a-t'ette a ono d'oj an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: "Wede ay ombo umpadey soo geŋ, yi t'ize wede k'olmidayó*." ¹⁹ T'ankenno suldi n'un ti'n rooto ki poone an d'aana, wo aame an iina maŋ, kun d'amba miŋ "nuŋ miŋ nuŋ". ²⁰ Derec in'kino wo n'un di rooto: Wede tuuku yi seedu wede n'agisa maŋ, geŋ aa yi seedu nuŋ batum, wo wede tuuku yi seedu nuuno maŋ, geŋ aa yi seedu wede i n'igibo†.»

Isa yi-rootiyo Ziidas

(Matiye 26.20-25; Markus 14.17-21; Lik 22.21-23)

²¹ Aame Isa yi ruute in'kino maŋ, biza k'ulbí a iise zehiso, wo y'a ruute, y'ede: «Derec in'kino wo n'un di rooto: Wede soo ti diinaguŋ y'a ni t'ela bey d'oj k'olmidayó.» ²² Maŋ kane sanalliyagi geŋ wede soŋ yi ti geldíyo bakadí bakadí, wo an ki zuune ye yi rootiyo ti wenda me. ²³ Ti diine kane sanalliyagi geŋ wede soo Isa yi giyye baadan, y'a-guune a sirpadí. ²⁴ Maŋ Simo Piyer yi di dihima ersadí, kono y'a tonde Isa yi rootiyo t'aaye. ²⁵ In'kino maŋ yo sanallusu geŋ y'a d'uttile k'ume k'Isa, y'a yi tunde, y'ede: «Galme'e'ki nuŋ, kee ki rootiyo t'aaye?»

* **13:18** 13.18 Kun wollo adda mattup ki Soom 41.10. † **13:20** 13.20 Kun wollo adda mattup ki Matiye 10.40 wo Markus 9.37.

²⁶ Isa yi di'n gime onamí, y'ede: «Aame ni umba mappa n'a t'ihiba zaami ni ela maŋ, geŋ yode.» Maŋ Isa yi d'umbe mappa, y'a-t'ihiba zaami yi-d'ele a Ziidas ulo Simo Iskariyot. ²⁷ T'ume Ziidas yi ziida mappa yi t'iimi maŋ, Meeda sitandani ti-t'iide eedí. Maŋ Isa yi di ruute, y'ede: «Munda ki dehu k'aase, ki y'iso kesiko.» ²⁸ Wo ti diine kane d'oŋ i-guune ombo geŋ, wenda soo toŋ umbo a suune ki moo me Isa yi rootiyo Ziidas inŋkino me. ²⁹ Ziidas geŋ yoŋ wede sarkiya korbite, inŋkino d'oŋ oŋgoŋ an elkiyo Isa yi rootiyo, y'ette yi d'owilo munda i dehu ki tarnaape koo, y'an d'ette ti munda a d'oŋ weedayaŋ umbo koo maŋ. ³⁰ Wo aame Ziidas yi ziida mappa maŋ, kesiko y'a t'udde paate. Ume toŋ y'ize didfo baa.

Gooliko k'Ulo Raa

³¹ Aame Ziidas yi t'udde maŋ, Isa y'a ruute, y'ede: «Ankeŋ nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede eŋ, goolikadó i-gize. Wo t'urzi nuŋ geŋ, d'uwó an di wolla gooliko Raa. ³² T'urzi ki nuŋ gooliko ki Raa i gize geŋ, t'urzi yode Raa y'an di kiza gooliko ki nuŋ Ulo gette a d'uwó, wo taŋ booloŋ Raa y'a-t'isa. ³³ Inŋni ki nuŋ, ti kune n'aa ki lekka baadaŋ ye baa. Kune kun di'n deha, wo ankeŋ n'un di rooto aakede n'an ruute deero Yawudiyagi: Ume wede nuŋ n'ette eŋ, kun k'aane ettiyo ye. ³⁴ Kun ollo, n'un di rooto urzi k'oogoro aware: Kun geyyo tuddugun. Eyye, kun geyyo tuddugun aakede nuŋ n'unni giyye. ³⁵ Aame kun giyya tuddugun maŋ, d'uwó pay an un di'n suuna kune sanalliyagó.»

³⁶ Maŋ Simo Piyer y'a tunde Isa, y'ede: «Galmee'ki nuŋ, kee k'ambe ki too me?» Maŋ Isa yi di'n gime onamí, y'ede: «Ume wede nuŋ n'ette eŋ, ankeŋno ki k'aane ki ki n' daane ye. Wo aame onniyo t'iida maŋ, k'a ni daana kollo.» ³⁷ Piyer yi di ruute, y'ede: «Galmee'ki nuŋ, moo me ankeŋno ni k'aane daaniyadá ye me? Kono kee geŋ, k'unto toŋ n'a oyye n'a t'inda.» ³⁸ Maŋ Isa yi di'n gime onamí, y'ede: «Ki kotto k'a oyya k'a t'inda kono nuŋ? Derec inŋkino wo n'a di rooto: Ki

poone uzu y'a ôola geŋ, k'a roota ki ki n' suune ye, suune ye taŋ ado.»

14

Isa urzi wede i d'ettiyo k'ume Raa

¹ Isa y'an di ruute sanalliyagi, y'ede: «Kune ulbugun i t'oofe ye. Kun zaapo addugun a Raa wo kun zaapo addugun a nuuno pây. ² Adda boy Meegó geŋ ume lekkiyo baadaŋ. Ki kotto aame ume umbo maŋ, nuŋ n'un ki roote ye, n'ette n'un d'okkimey ume me. ³ Aame ume n'iida n'un t'ikkimo maŋ, n'a-kimo n'un ti'n sika, kono in di lekkey kaŋ soo a ume wede nuŋ ni lekkey. ⁴ Kune kun yi suune urzi wede k'ume nuŋ n'ette me.» ⁵ Maŋ Tomas yi di ruute, y'ede: «Galmeegey, kaye ay ki suune ye ume wede kee k'ette me. De mummino ay di suune urzi me?» ⁶ Isa yi di ruute, y'ede: «Nuŋ miŋ urzi, nuŋ miŋ derec wo nuŋ miŋ lekkiyo. Wenda soo toŋ umbo y'a t'ette k'ume Meega daa nuuno me. ⁷ Aame nuŋ kun ni zuune maŋ, Meegó toŋ kun di y' suune kay. Wo ti anki eŋ miŋ kun yi zuune, wo kun yi wulle.»

⁸ Maŋ Pilip yi di ruute, y'ede: «Galmeegey, Meega too me k'ay ki y' kazi do, maŋ addey a-t'udiga.» ⁹ Maŋ Isa yi di ruute, y'ede: «Kee Pilip, nuŋ ti kaagine ni lekkiyo ti kune, miŋ ki ki n' suune ye? Wede yi ni wulle maŋ, geŋ aa yi wulle Meega. De ki moo me ki rootiyo n'un kaza Meega me? ¹⁰ Kee ki k'umbe ye ko, nuŋ ti Meega, wo yoŋ ti nuŋ aa wede soo me. Ono d'oŋ ni rootiyo eŋ, ni ki rootiyo ti suma nuuno k'eedó ye. Wo Meega wede i lekkiyo kettiyo ti nuŋ geŋ, yi d'isiyo naabadí t'urzi nuuno. ¹¹ Kun zaapo addugun a nuuno, ki kotto nuŋ ti Meega wo yoŋ ti nuŋ kaye aa wede soo. Aame a onamó eŋ kun k'ambu ye toŋ, kun ambo a naabo ere n'isiyo. ¹² Derec inŋkino wo n'un di rooto: Wede yi ziipa addí a nuuno maŋ, naabo ere nuŋ n'isiyo ette, yoŋ y'a-t'isa, wo y'aasa naabo ere a ceera ettiyo sey, kono ni-kime k'ume Meega. ¹³ Munda wede kun tunda ti sundó maŋ, nuŋ n'un di y'isa, kono d'uwó an t'imma Meega t'urzi k'Ulo. ¹⁴ Aame

kun tunda munda ti sundó maŋ, nuŋ n'un di y'isa.»

Agisa k'Unde Kamilen

¹⁵ «Aame kun ni geyyiso maŋ, urziyagi k'oogoro doŋ ni rootiyo geŋ kun d'ozire eego. ¹⁶ Wo nuŋ n'a tonda Meega, y'un t'igibo wede doolo y'un di'n nooga, y'a lekka daayum kettiyo ti kune. ¹⁷ Wo tod'tiŋ Unde ere ki Derec, tode gette doŋ duniya an ki ti seeda ye, kono an ki ti wolliyoye wo an ki ti suune ye. Wo de kune kun ti suune, kono tod' ti lekkiyo kettiyo ti kune, wo tod'te t'a lekka adda k'addugun. ¹⁸ Geŋ i-kaza n'un ki'n oola nongayi ye, n'a kimo tuddugun. ¹⁹ Taŋ boolon daŋŋal doŋ duniya an ki n' wolla ye baa. Wo kune kun di n' wolla, kono nuŋ ni lekkiyo zeere, wo kune toŋ kun di lekka zeere kay. ²⁰ Onniyo gette t'iina maŋ, kune kun di suuna nuŋ ti Meegó kaye aa wede soo, kune ti nuŋ wo nuŋ ti kune aa wede soo. ²¹ Wede yi seedu a urziyagi k'oogoro doŋ ni rootiyo wo y'a ti sooru eego maŋ, yoŋ yi ni giyye. Wo wede i ni giyye geŋ, Meegó y'a yi geyya wo nuŋ toŋ maŋ n'a yi geyya kay, nuŋ n'a kiza tuddó daayum a yode.»

²² Ziid, wede an yi waaku Ziidas Iskariyot ye, yi di ruute a Isa, y'ede: «Galmeegey, mummino me kee k'a kiza tuddá a kaye, a doŋ duniya ye me?» ²³ Maŋ Isa yi di ruute, y'ede: «Wede yi ni giyye geŋ, y'a seeda onamó, wo Meegó y'a yi geyya. Meegó ti nuŋ kaye ay t'etta di yode, ay di lekkey soo. ²⁴ Wede yi ki n' geyye ye geŋ, onamó yi ki'n seedu ye. Ono doŋ kun ollige eŋ ti suma nuuno k'eedó ye, ettiyo ti Meega wede i n'igibo. ²⁵ Suldi geŋ n'un ti'n ruute ki poone nuŋ ede botto ti kune geŋ me. ²⁶ Wo to Ere Noogiyo tod'te Unde Kamilen, Meegó yi t'igibo ti suma nuuno. Tode gette t'un di'n dooya a suldi pay, wo t'un t'ela elkiyo kun d'elka ono doŋ pay n'un ruutite.

²⁷ Nuŋ n'un ili toose, n'un ele toose ere ki nuŋ batum*. Nuŋ n'un ele aa doŋ duniya an ki d'eliyo ye. Ulbugun i t'oodé ye, kun orgide ye. ²⁸ Kun illiga n'un ruute,

n'ede: «N'engile wo n'a kimo tuddugun.» Aame kun ni giyye maŋ, ulbugun aase unse a engilsadó k'ume Meega, kono yo Meega goole ti nuŋ. ²⁹ Suldi geŋ t'ankeŋno n'un ti'n rooto ki poone an d'aana, kono aame an iina maŋ kun di zaapa addugun a nuŋ. ³⁰ Ankeŋ ki daana eŋ ni k'aana rootiyo k'ono ti kune ye baa, kono Mohita duniya t'ettiyo, wo derec tode gette i-k'ede toogo ye a tukki nuŋ me. ³¹ N'isiyo munda wede a-t'ette a ono doŋ Meega Raa y'o ruute, kono t'urzi geŋ doŋ duniya an di suuna nuŋ Meega ni y' giyye. T'ej kun t'oozo, in engile.»

15

Isa aa undumu biŋ wede ki kotto

¹ Isa y'a ruute, y'ede: «Nuŋ aa undumu biŋ wede ki kotto an iite adda doome, wo Meegó wede naabo. ² Laydayi doŋ pay kettiyo ti nuŋ wo i k'ehiyo ye, yi-ti'n dekkiso mendaŋ. Wo laydayi doŋ ehiyo, pay yi di'n okkime, kono an t'ehe baadaŋ sey. ³ Wo kune sanalliyagó, t'urzi dooyiso ere n'un ele gette, kun t'ize doŋ kamilen aa undumu wede an ti y'ikkima. ⁴ Kun lekko kettiyo ti nuŋ, wo nuŋ n'a lekka kettiyo ti kune. Aakede layisa k'undumu gette tod'te ekki duntultú ye maŋ ti ki t'ehe ye, geŋ kune toŋ in'kino aame kun ki likka kettiyo ti nuŋ ye maŋ, kun t'isa ki bita. ⁵ Nuŋ aa undumu biŋ wo kune aa laydayi. Wede yi likka kettiyo ti nuŋ, wo nuŋ ti yode maŋ, yode geŋ y'a t'isa aa layisa k'undumu ere ehiyo baadaŋ, kono daa nuuno munda kun k'aane kun ki t'ise ye. ⁶ Wede yi ki lekkiyo kettiyo ti nuŋ ye maŋ, yoŋ geŋ an di sedfa dokki ti paate aakede layisa dekkiyo. Tode gette i-ti baahu, maŋ an t'ambu, an di sedfiyo adda k'uwwu, ti-t'oggiyo mentú. ⁷ Aame kun lekkiyo kettiyo ti nuŋ wo onamó kun'ni seedu maŋ, kun tondo munda wede kun dehu me, wo munda geŋ kun di y' t'oona. ⁸ Munda wede i d'eliyo tamma a Meego enno: kun t'iso aa layisa k'undumu ere ehiyo baadaŋ wo kun t'iso sanalliyagó. ⁹ Aa Meega yi ni giyye geŋ, nuŋ toŋ n'unni giyye. Kun lekko daayum

* **14:27** 14.27 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 9.5.

adda geyyisadó. ¹⁰ Aame kun seedu a urziyagi k'oogoro don ni rootiyo man, kun di lekka adda geyyisadó, aakede nuŋ ni seedu a suldi don Meegó yi ruute n'aase wo ni-lekkiyo adda geyyisadí.

¹¹ Nuŋ n'un ruute inkiŋo kono nuŋ ulbo aase unse ti kune, wo unsuwaguŋ gette t'aase baadan ki baadan a ceere. ¹² Kun ollo, enno urzi k'oogiradó ni rootiyo me: Kun geyyo tudduguŋ, aakede nuŋ n'unni giyye. ¹³ Wede y'a oyye y'a t'inda kono lanziyagi geŋ, geyyiso ti doolo a ceera tode gette umbo. ¹⁴ Aame munda wede n'un rootiyo kun d'ise kun ti y'isiyo man, geŋ kune lanziyagó. ¹⁵ Kune n'un ki'n waake don naabadó ye, kono wede naabo geŋ yi ki suune ye munda wede galmeegí y'isiyo me. Wo kune n'unni waaku lanziyagó, kono suldi don Meegó y'o gizite n'un ki'nga ye, n'un ti'n gizite pay. ¹⁶ Nuŋ i ki n' biire kune ye, wo nuuno unni biire me. Nuŋ n'un d'ele attidi kun d'ette kun d'ise naabo ere ki daakatú, aa layisa k'undumu ehiyo baadan. Naabo ere kun isa gette t'a lekka ki daayum. Inkiŋo man munda wede kun tonda Meega ti sundó geŋ, y'un di y' t'ela. ¹⁷ En munda wede n'un rootiyo kun d'ise: Kun geyyo tudduguŋ.»

Don duniya an kiigira sanalliyagi k'Isa

¹⁸ «Aame don duniya an unni giigira man, kun elko an giigira ki poone nuuno. ¹⁹ Aame kune ti don duniya soo man, an un di'n geyye kono kune ki kane. Wo de kune ki kane ye, kono nuŋ n'unni biire wo n'un ti'n iidiba ti diinayan me. Kono kamo don duniya an un di'n koogire me. ²⁰ Inkiŋo man kun elko a ono don n'un ruute, n'ede: "Wede naabo geŋ yon t'ekki wede dooyisadí ye." Geŋ nuŋ an ni dibire, wo kune ton man an un di'n dabira kay. Wo nuŋ onamó an'ni seedu man, ki kune ton an di'n seeda kay. ²¹ Dabar ere an unni dabira gette kono kun umbe a sundó, kono wede i n'igibo an ki y' suune ye. ²² Aame nuŋ ni k'iido wo n'an ki ruute ye man, booro k'oldiko t'an ki'n seeda ye. Wo anken an lekkiyo

adda k'oldikadan pi man, urzi an t'adfa eedan umbo t'oldikadan me. ²³ Inkiŋo man wede i ni koogire geŋ, yi koogire Meegó pay. ²⁴ Aame nuŋ a diinayan ni k'ize suldi don wenda ti doolo soo ton yi k'ize ye man, geŋ booro k'oldiko ti ki'n seeda ye. Wo anken suldi don geŋ an i wulle ton, nuŋ ti Meegó an ay di'n koogire pi. ²⁵ Wo de suldi geŋ a iina kono a-t'ette a ono don an riine ti kaaga adda mattup k'oogiradan, an'de: "An ni giigira daa k'urzutu*."

²⁶ Nuŋ n'iiney a ume Meega man, Ere Noogiyaguŋ n'un ti-t'igibo t'a etto. Ni rootiyo ti Unde ere Derec etto ti sirpa Meega. Aame t'iina man, t'an di kiza onamó a duwo. ²⁷ Wo kune ton kun di kizita onamó, kono t'ume n'iise naabo geŋ kune ti nuuno.»

16

¹ «Suldi pay geŋ n'un ti'n ruutite kono urzi zaapu k'adduguŋ a Raa kun ki d'oola ye. ² T'adda boydi don in di dooyiso, an un ti'n limma. Wo ulsu a jiiere sey, onniyo t'aana inkiŋo wede tuuku unni t'ida geŋ y'elkiyo y'isiyo naabo ere beehiye a daana Raa. ³ Kane an un isa inkiŋo kono nuŋ ti Meega an ay ki'n zuune ye. ⁴ Wo de suldi geŋ n'un ti'n ruute kono aame onniyo t'iina man, kun d'elka a ono don n'un ruute.»

Naabo k'Unde Kamilen

«Nuŋ n'un ki ruute t'ume k'eesiyo ye'n kono nuŋ ti kune. ⁵ Anken ni-kime k'ume wede i n'igibo, wo ti diinaguŋ wede a ni tonde umbo, y'a t'eese: "K'ambe ki too me?" ⁶ Wo de suldi n'un ti'n ruute inkiŋo man, ulbuguŋ i d'oofiyo baadan. ⁷ Wo ki too man n'un rootiyo ono don derec, beehiye a kune nuŋ n'a ingile. Wo aame ni ki'ngila ye man, tode Ere Noogiyaguŋ gette ti k'etto ye. Wo de n'ingila n'iiney man, n'un ti-t'igibo. ⁸ Tod' t'iina man, don duniya eedan t'an ti-dagga a elkisadan ere a urzi k'oldiko, a urzi wede ki diine ki Raa, wo a urzi Raa yi dekka booro te*. ⁹ Kane an ti digge a

* **15:25** 15.25 Kun wollo adda mattup ki Soom 35.19; 69.5. * **16:8** 16.8 Kun wollo adda mattup ki Naabo don zina 24.25.

elkisadaŋ ere a urzi k'oldfiko, kono an ki zaapu addaŋ a nuŋ ye. ¹⁰ An ti digge a elkisadaŋ ere a urzi wede ki diine ki Raa, kono nuŋ n'engile k'ume Meega wo kun ki n' wolla ye baa. ¹¹ Wo an ti digge pây a elkisadaŋ ere a urzi Raa yi deŋka booro, kono Mohita duniya gette booro ti ti ziida.

¹² Para maŋ nuŋ oo d'ede sulfi baadaŋ sey ki rootiyo a kune, wo de kune un k'ede toogo ye ki seedizaŋ ankenno me. ¹³ Aame Unde ere ki Derec t'iina maŋ, t'un di'n kiza sulfi doŋ pay derec me. Tod' ti roota munda'ŋ ti toogo suuniyo ere k'ettú ye, wo de ti rootita sulfi doŋ pay t'olliga ti kandaane, wo t'un di kiza a sulfi doŋ etto k'ita. ¹⁴ Tode gette t'an di-kiza goolikadó a d'uwu, kono ono doŋ tod' t'un roota geŋ adfa ti bize nuuno. ¹⁵ Sulfi doŋ pay Meega i-d'ede geŋ, kane ki nuuno. Kono kamo n'a ruute, Unde gette t'un kiza munda wede t'olliga ti bize nuuno me.»

Môolagun t'a-kima t'unŋuwo

¹⁶ «Taŋ booloŋ maŋ kun ki n' wolla ye, wo saŋ maŋ taŋ booloŋ sey kun di n' wolla.» ¹⁷ Inŋkino maŋ kane sanalliyagí ongo an di rootiyo diinayaŋ, an'de: «I-kaza moo me onamí doŋ y'in rootiyo: Taŋ booloŋ maŋ in ki y' wolla ye, wo saŋ maŋ taŋ booloŋ sey in di y' wolla me, wo soŋ y'ede: Yi-kime k'ume Meega me?» ¹⁸ Maŋ kane an'de: «Onamí doŋ yi rootiyo "taŋ booloŋ" miŋ, i-kaza moo me? In ki'n suune ye ita k'ono doŋ yi rootiyo me.» ¹⁹ Isa y'a zuune kane an dehu an di y' tonde me, maŋ y'an di ruute, y'ede: «Kune kun tondiso tuddugun miŋ a ono doŋ n'un ruute, n'ede: "Taŋ booloŋ maŋ kun ki n' wolla ye, wo saŋ maŋ taŋ booloŋ sey kun di n' wolla" geŋno ko? ²⁰ Derec inŋkino wo n'un di rooto: Kune kun d'ôola wo kun di d'illita, wo kane doŋ duniya ulbaŋ aasa unŋse. Kun di lekka t'ulbe k'oodiyo, saŋ ulbugun a ôona t'unŋuwo. ²¹ Geŋ aakede erewo addutú i t'umbe k'ehiyo geŋ, ti dawilsa sommagi dondoŋ aame k'ehiyo geŋ me. Wo aame ti d'ehiyo ulo maŋ, dabaratú i-dandíya, ulbutú i-d'isiyo unŋse kono ti ehe wedusu adda duniya. ²² Wo kune'ŋ ankenno kun lekko

t'ulbe k'oodiyo, wo de saŋ maŋ n'un di'n wolla sey. Aame geŋ addugun a ôona t'unŋuwo, wo unŋuwagun gette wenda soo toŋ a aane un di-dagge umbo.

²³ Onniyo gette t'iina maŋ, munda wede kun tonda nuŋ umbo. Derec inŋkino wo n'un di rooto: Munda wede kun tonda Meega ti sundó geŋ, y'un di y' t'ela. ²⁴ T'ume k'eesiyo bini anki munda ti sundó kun ki tunde ye. Kun tondo wo kun t'oono, inŋkino maŋ addugun a ôona t'unŋuwo.»

Isa duniya yi ti jiiere

²⁵ «Sulfi pay geŋ n'un ruutite t'ono ombide, wo de onniyo t'iida maŋ n'un d'orba kereŋ t'ono ombide ye baa. Wo sulfi pay ki Meega geŋ n'un ti'n roota kereŋ. ²⁶ Onniyo gette t'iida maŋ, ti siggun kun tonda munda ti sundó a bey Meega, wo nuŋ ni ki y' tonda ye baa kono kune me. ²⁷ Yo Meega batum miŋ y'unni giyye kono nuŋ kun ni giyye, wo kun umbe nuŋ n'iido'ŋ ti sirpa Raa me. ²⁸ Nuŋ n'iido'ŋ t'ume Meegó ki duniya me, wo ankeŋ duniya ni t'ooli, ni-kime k'ume Meegó.» ²⁹ Maŋ kane sanalliyagí an i di ruute, an'de: «Ankeŋ onamá ki rootiyo eŋ kereŋ baa, ombide ye. ³⁰ Ankeŋ kaye ay zuune kee ki suune sulfi pay, wo ki ki dehu wenda y'a ki tonde ye baa. Kono kamo kaye ay umbe kee k'iido ti Raa.» ³¹ Isa y'an di ruute, y'ede: «Ankeŋ kun umbe baa ko? ³² Saŋ onniyo t'aana wo tod'tiŋ t'iina baa, kun di-teepa wede soŋ k'umayí k'umayí, kun di n'oola siidó. Wo de nuŋ siidó ye, kono Meega ti nuuno. ³³ Sulfi geŋ n'un ti'n ruute kono kun di lekke ti toose ere ki nuŋ. Adda duniya ette kun t'oono dabar, wo kun omboŋ kono nuŋ duniya ni ti jiiere.»

17

Isa yi tonɗiyo Raa ki sanalliyagí

¹ Aame Isa y'an ti ruute inŋkino maŋ, y'a t'umbe edayí k'awwa ki kandaane wo y'a ruute, y'ede: «Mee'ki nuŋ, peedo t'iide. K'an ti kaza gooliko k'Ulá a d'uwu, kono Ulá toŋ y'an di-kize goolikadá te. ² Yo Ulá ki d'ele toogo a tukki d'uwu pay, kono y'an

t'ele lekkiyo ere ki daayum a kane dɔŋ pay kee ki ele geŋ me. ³ Lekkiyo ere ki daayum gette, i dehu an di suune kee Raa wede ki kotto soo d'anjɔl, wo i dehu an di suune nuŋ Isa Almasi wede kee k'igibo. ⁴ Nuŋ adda duniya ette, goolikadá a d'uwu n'an ti-gize, wo naabo ere k'o elo n'aase, ni-t'ize. ⁵ Mee'ki nuŋ, ti poone k'a okkima duniya botto geŋ, nuŋ o d'ede gooliko a daana kee. Ankeŋ tode gette a d'aanadá k'o t'eli. ⁶ A d'uwu d'ɔŋ kee ki biire t'adda duniya wo k'o di'n ele geŋ, suma kee Raa n'an ti gize. Kane ki kee wo k'o di'n elo, wo onamá an di'n ziidá. ⁷ Ankeŋ kane an zuune suldi pay d'ɔŋ k'o elo a beezó eŋ, kane ettiyo ti kee, ⁸ wo ono d'ɔŋ kee k'o elo geŋ, a kane nuŋ n'an ti'n ruute. Kane an di'n ziidá bey sire, an di zuune ki kotto nuŋ n'iido ti gulbe kee, wo an d'umbe i n'igibo kee me.

⁹ Nuŋ ni tondiyo kee'ŋ kono kane. Ni ki-tondiyo kono d'ɔŋ duniya ye, wo de ni ki tondiyo ki kane d'ɔŋ kee k'o elo, kono kane ki kee. ¹⁰ Suldi pay oo d'ede geŋ kane ki kee, wo suldi ki kee ki nuŋ. Wo t'urzi suldi d'ɔŋ k'o elo geŋ nuŋ d'uwu an di n' t'irma. ¹¹ Wo ankeŋ nuŋ duniya ni t'ooli ni-kime k'ume kee, wo kane an lekka adda duniya. Mee'ki nuŋ kee wede kamileŋ, k'anni booho ti toogo sundá ere k'o ele, kono an di lekke aa wede soo, aa kee ti nuŋ kine aa wede soo. ¹² Aame nuŋ ti kane geŋ, ni di'n boohiyo ti toogo sundá ere k'o ele. N'an di'n buuhe, ti diinayan wenda soo toŋ i ki digge ye. I digge wede soo kono a-t'iide a ono d'ɔŋ an riine ti kaaga adda mattup ki Raa*. ¹³ Ankeŋ ni-kime k'ume kee, wo ni rootiyo ono eŋ nuŋ botto adda duniya, kono unswadó t'a koone baadaŋ ki baadaŋ adda k'addaŋ. ¹⁴ Nuŋ onamá n'an ele a d'ɔŋzá me, wo kane d'ɔŋ duniya an di'n giigira kono kane ki duniya ye, aakede nuŋ toŋ ki duniya ye. ¹⁵ Nuŋ ni ki tondiyo d'ɔŋzá k'a ki'n adde t'adda duniya ye, wo ni ki tondiyo k'anni boohe ti Mohita k'oldfiko gettiyo. ¹⁶ Kane ki duniya ye, aakede nuŋ toŋ ki duniya ye. ¹⁷ Kane ki'n ooyo kese a kee t'urzi wede d'erec, kono onamá kane

d'erec. ¹⁸ Aakede kee ki n'igibo k'adda duniya geŋ, nuŋ toŋ maŋ n'a ti'n t'igibe k'adda duniya. ¹⁹ Wo kono kane geŋ nuŋ batum tuddó n'a-t'uuye kese a kee, kono kane toŋ tuddaŋ an ti-t'ooye kese a kee t'urzi wede d'erec.

²⁰ Nuŋ ni ki-tondiyo kono ki kane d'anjɔl ye, wo ki d'ɔŋ pay i zaapa addaŋ a nuŋ t'urzi k'ono d'ɔŋ an an kizita. ²¹ Nuŋ ni ki tondiyo sey kono kane pay an t'ise aa wede soo. Mee'ki nuŋ, aakede kee kettiyo ti nuŋ wo nuŋ kettiyo ti kee geŋ, kane toŋ an t'ise kettiyo aa wede soo, kono d'ɔŋ duniya an d'ambe i n'igibo kee. ²² Gooliko ere kee k'o elo gette, nuŋ n'an ele. Injino kane an t'ise aa wede soo, aakede kee ti nuŋ aa wede soo, ²³ nuŋ ti kane wo kee ti nuŋ. T'urzi geŋ an t'ise d'ɔŋ i lekkiyo kettiyo kaŋ soo, injino d'ɔŋ duniya an di suuna i n'igibo kee, wo sanalliyagó ki'ni giyye aakede ki giyye nuŋ. ²⁴ Mee'ki nuŋ, kane kee k'o'n elo, wo nuŋ ni dehu ume wede nuŋ ni lekkey geŋ, kane toŋ an di lekkey kay. Aame geŋ kane an di wolley goolikadó ere k'o ele, kono kee ki ni giyye ti poone t'ume k'a okkima duniya botto too. ²⁵ Mee'ki nuŋ, kee wede ki diine. D'ɔŋ baadaŋ adda duniya an ki suune ye, wo nuŋ ni ki suune, wo kane sanalliyagó toŋ an zuune i n'igibo kee me. ²⁶ Kee sundá n'an ti gize a kane me, wo n'an di kiza sey sundá te, kono geyyiso ere kee ki ni giyye gette, kane toŋ an di t'ooná kay, wo nuŋ batum miŋ ti kane aa wede soo.»

18

Isa an yi ziidá ki t'owwo
(*Matiye 26.47-56; Markus 14.43-50; Lik 22.47-53*)

¹ Aame Isa y'a ti d'inge onamá injino maŋ, tiŋ geŋ ti sanalliyagí an t'iiziga, an d'ingile, an di diipida sorgile ki Sediron. Ti darga geŋ i d'ede jineene k'inda, Isa ti sanalliyagí an t'iide adda. ² Wo Zidas, wede y'an di y' t'ela Isa a bey d'ɔŋ k'olmidayí geŋ, ume'ŋ yi y' suune kono Isa ti sanalliyagí an sooru'ŋ daayum k'ume geŋ me. ³ Injino maŋ Zidas y'an d'an t'iide k'adda jineene gettiyo a

* **17:12** 17.12 Kun wollo adda mattup ki Soom 41.10.

asigiryagi donj ki Romenj, ti donj i boohiyo Boy Raa kane donj deero donj sedeke ti Pariziyen an iidiba genj me. Kane asigiryagi genj an ziki a beydɔŋ lampiyagi, bingagi wo suldi deyyiso. ⁴ Wo ki Isa yonj yi suune suldi donj pay i aana me. Injino manj y'a d'iide k'ume kane, wo y'anni tunde, y'ede: «Kun dehu'ŋ wee wee?» ⁵ Kane asigiryagi an i di'n gime onamí, an'de: «Ay dehu Isa wede ti geeger Nazaret.» Manj Isa y'an di ruute, y'ede: «Nunj minj nunj.» Wo Ziidas wede y'an di y' t'ela Isa a bey donj k'olmidayí genj yonj a diine kane. ⁶ Aame Isa y'an ruute «Nunj minj nunj» manj, kane asigiryagi an di-guside k'ita, an t'ibi siido ramama. ⁷ Isa y'anni tunde sey, y'ede: «Kun dehu'ŋ wee wee?» Wo kane an i di'n gime onamí, an'de: «Ay dehu Isa wede ti geeger Nazaret.» ⁸ Isa y'an di ruute, y'ede: «Nunj n'un ruute de me, nunj minj nunj. Aame kun dehu nuuno manj, donjz'ŋ kun oolo an d'engile.»

⁹ Genj injino a onamí donj yi ruute ki poone'ŋ a-t'iide a urzizan*, onamí donj yi ruute, y'ede: «Mee'ki nunj, d'uwu donj k'o ele enj, soo tonj ni ki digge ye.» ¹⁰ Manj Simo Piyer i-d'ede kasigara a beezí, y'a t'iidiba, y'a-diikida wede naabo ki mozigo goole donj sedeke, kuudí wede k'ammade a dikke. Wede naabo genj sundí Malkus. ¹¹ Manj Isa yi di ruute a Piyer, y'ede: «Kasigaradá ki ti t'elo saapatú. Kee k'elkiyo minj kop ki dabar ere Meegó y'o elo ette, n'a ki-ti dabira ye ko?»

Isa ti Anne mozigo goole donj sedeke
(*Matiye 26.57-58; Markus 14.53-54; Lik 22.54*)

¹² Sanj manj kane asigiryagi Romenj ti goolayanj, wo ti asigiryagi deero Yawudiyagi donj i boohiyo Boy Raa genj, Isa an di y' ziidfa, an ti y' gittite. ¹³ An di-t'iide ki poone'ŋ di Anne eeme Kayip. Kayip genj mozigo goole donj sedeke a ozzine genj me. ¹⁴ Wo yo Kayip genj y'an di ruute ono a deero Yawudiyagi me, y'ede: «Beehiye'ŋ wedusu soo y'a t'inda kono donj duuru pay an d'utte†.»

Piyer yi giigira Isa
(*Matiye 26.69-70; Markus 14.66-68; Lik 22.55-57*)

¹⁵ Simo Piyer ti sanallusu soo genj an daaniya Isa. Sanallusu wede soo genj, mozigo goole donj sedeke yi y' suune, yi-t'iide ti Isa soo k'adda booro boy ki mozigo goole donj sedeke me. ¹⁶ Wo Piyer genj y'a uupe paate a biza bumbu. Injino manj sanallusu wede mozigo goole donj sedeke yi y' suune genj y'a d'udde, yi di ruute a ere naabo i boohiyo biza bumbu gettiyo, manj Piyer tonj yi-t'iide kay. ¹⁷ Aame y'ette k'adda genj, to ere naabo i boohiyo biza bumbu gette t'a yi tunde Piyer me, t'ede: «Kee tonj manj ti diine sanalliyagi ki wedusu enno dee da?» Piyer yi di'n gime onamtú, y'ede: «Aha! Nunj ti kane ye.»

¹⁸ Ume'ŋ reele, injino manj kane donj naabo ti asigiryagi donj i boohiyo Boy Raa genj an di mudde uwwo, an di kookiyo. Piyer tonj manj y'a-t'iide ti kane, yi-kookiyo kay.

Mozigo goole donj sedeke ti Isa
(*Matiye 26.59-66; Markus 14.55-64; Lik 22.66-71*)

¹⁹ Aame genj yo mozigo goole donj sedeke y'a iise tondiso k'Isa a tukki sanalliyagi wo a dooyisadí. ²⁰ Isa yi di'n gime onamí, y'ede: «Munda ombide soo tonj ni ki ruute ye. Ni ruute onamó'ŋ kereŋ a daana donj duniya me. Ni duuyite'ŋ daayum adda boydi donj in di dooyiso, wo adda Boy Raa, ume wede Yawudiyagi pay an d'ollige. ²¹ De ki moo me ki ni tondiso me? Ki tondo'ŋ donj i n'illiga a munda wede n'an ruute. K'ollo, munda wede nunj n'an ruute, an yi suune.» ²² A ono donj Isa yi ruute injino genj, i d'ede asugursu i boohiyo Boy Raa y'ohire a ume genno, y'a yi bitte Isa me, wo y'a ruute, y'ede: «A mozigo goole donj sedeke minj ki di rootiyo injino ko?» ²³ Isa yi di ruute, y'ede: «Munda wede ni ruute ulsu'ŋ too me? Ki ki y' kazi do. Wo ni ruute'ŋ d'erec manj, ki moo me ki di n' battiya me?» ²⁴ Injino manj Anne y'a

* **18:9** 18.9 Kun wollo adda mattup ki Zanj 6.39; 10.28; 17.12. † **18:14** 18.14 Kun wollo adda mattup ki Zanj 11.49-50.

y'igibe kaṅ kettiso di Kayip mozigo goole doṅ sedefe.

Piyer y'a giigira Isa sey

(Matiye 26.71-75; Markus 14.69-72; Lik 22.58-62)

²⁵ Aame geṅ Piyer yo ede a biza k'uwwo, yi kookiyo. An di y' tunde, an'de: «Kee toṅ ti diine sanalliyagi ki wede enṅo dee da?» Maṅ Piyer y'a yi giigira, y'ede: «Aha! Nuṅ ti kane ye.» ²⁶ Ti diine doṅ naabo ki mozigo goole doṅ sedefe geṅ, i d'ede wede ede yoṅ taasa ki wede Piyer y'a-dikke kuudí geṅṅo, yi di ruute, y'ede: «Wo kee eṅ, ni ki wullo ti yode adda jineene dee da?» ²⁷ Maṅ Piyer y'a yi giigira sey Isa me. Aame geṅ uzu y'a iile.

Isa a daana goole siido

(Matiye 27.1-2,11-14; Markus 15.1-5; Lik 23.1-5)

²⁸ Saṅ maṅ ti soohe walak, ti di Kayip Isa an di t'iide di Pilat, yoṅ Romen goole siido. An iiney maṅ, kane deero Yawudiyagi an ki d'iide ye k'adda boy me, kono an ki dehu an ki-t'ise ganigi a urzi k'oogiradan ye, kono an d'ooma ombo tarnaape Pak ki Yawudiyagi. ²⁹ Inṅino maṅ Pilat y'a t'udde, y'an uuney paate. Aame yi'n uuney maṅ, y'anni tunde, y'ede: «Wede eṅ kun yi zikiye'ṅ ki moo me?» ³⁰ Kane an i di'n gime onamí, an'de: «Aame yi k'ize munda ulsu ye maṅ, ay di y' seedo ay a d'etto ko?» ³¹ Maṅ Pilat y'an di ruute, y'ede: «Inṅino maṅ ooḥo, kune batum kun ti y' waako, kun dekkoy booro aa oogiragun ti rootiyo.» Maṅ kane Yawudiyagi an i di ruute, an'de: «Oogoro t'ay k'ele urzi ki t'owwo wedusu ye.»

³² Geṅ inṅino a-t'iide a ono doṅ Isa yi ruute a urzi k'untadí, kaṅ mummino untadí ere yi t'inda te. ³³ Inṅino maṅ Pilat y'a-gime k'adda boy, y'a yi wiike Isa me, wo y'a yi tunde, y'ede: «Kee'ṅ mozigo Yawudiyagi ko?» ³⁴ Isa yi di'n gime onamí, y'ede: «Onamá doṅ ki rootiyo eṅ, ilke'ṅ kee kunun, a-gize'ṅ duwo ko a tukki nuṅ me?» ³⁵ Maṅ Pilat yi di ruute, y'ede: «Nuṅ Yawudusu ko? I ki ziido'ṅ doṅ siidafadá ti deero doṅ sedefe oo d'iido me. K'izo moo me?» ³⁶ Isa yi

di'n gime onamí, y'ede: «Nuṅ mozikadó a siido ettiyo ye. Aame mozikadó ki duniya ettiyo maṅ, doṅzó an d'obbira arka, an k'ooli, an di n' seeda, an an di n' t'ele bey deero Yawudiyagi ye. Wo inṅino ye, anṅeṅno mozikadó a siido ettiyo ye.»

³⁷ Inṅino maṅ Pilat y'a yi tunde, y'ede: «Kee'ṅ kaciṅ mozigo ko?» Isa yi di'n gime onamí, y'ede: «Eyye aa ki ruute, nuṅ mozigo. Kono inṅino nuṅ an di n'ehe wo n'a iido k'adda duniya, n'an di kize urzi wede ki derec, wo kane doṅ i dehu urzi wede ki derec geṅ, an d'ollige onamó.» ³⁸ Maṅ Pilat y'a tunde Isa, y'ede: «Wo derec, i-kaza moo me?»

Pilat ti deero Yawudiyagi

Aame Pilat y'a ti ruute inṅino maṅ y'a t'iiziga, y'a t'udde k'ume Yawudiyagi sey. Y'iide'ṅ y'an di ruute, y'ede: «Nuṅ me, a tukki wede eṅ munda ulsu ni k'uune ye. ³⁹ Wo de aa daayum kun d'isiyo a tarnaape Pak ki Yawudiyagi maṅ, n'un d'adfiya wedusu t'adda dangay, wede aa addugun i dehu. Geṅ kun dehu n'un t'addo mozigo Yawudiyagi ko?» ⁴⁰ Inṅino maṅ kane an d'iise dollite, an'de: «Aha, yode ye! K'ay t'adfi'ṅ Barabas! Aha, yode ye! K'ay t'adfi'ṅ Barabas!» Wo yo Barabas geṅ, yoṅ wede dekkiyo k'urzi.

19

Isa an y'okko maade

¹ Inṅino maṅ Pilat y'an di y'ele Isa a asigiryagi, an di y' kosse ti marpa. ² Asigiryagi an di gini kadumul k'ahimagi an i-t'usse eedí, wo an d'umbe kalle teeze an i di t'usse. ³ Maṅ an aa d'ettiyo goppon k'ume yode, an d'eesiyo: «Toosadá mozigo Yawudiyagi no! Toosadá mozigo Yawudiyagi no!» Wo an di y' danyisa.

⁴ Pilat y'a t'udde sey, wo y'an di ruute Yawudiyagi, y'ede: «Kun ollo, nuṅ Isa n'un di y'adfo paate, wo kun suuno a tukki yode eṅ nuṅ munda ulsu ni k'uune ye, i di t'ide k'unto me.» ⁵ Maṅ Isa y'a t'udde paate ti kadumul k'ahimagi a eedí, wo ti kalle teeze. Wo Pilat y'an di ruute, y'ede: «Kun wollo wede'ṅ enṅo!» ⁶ Aame deero doṅ sedefe ti asigiryagi doṅ i boohiyo Boy Raa an wulle Isa maṅ,

an d'iise d'ollite, an'de: «Ki ti y' taako ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadí kaṅ tontilko! Ki ti y' taako ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadí kaṅ tontilko!» Maṅ Pilat y'an di ruute, y'ede: «Kun'do, i ti y' taakoy kune ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadí kaṅ tontilko me, kono nuṅ a tukki yode eṅ munda ulsu ni k'uune ye, i di t'ide k'unto me.»⁷ Maṅ kane deero Yawudiyagi an i di ruute, an'de: «Kaye'ṅ ay d'ede oogoro, wo a urzi k'oogoro y'a t'inda kono yi-t'ize tuddi yon Ulo Raa.»⁸ Aame Pilat y'illiga ono geṅṅo maṅ, y'a urgide baadan.⁹ Yi-t'iide k'adda boy, maṅ y'a tunde Isa, y'ede: «Kee k'ettiyo'ṅ ti too me?» Wo yo Isa yi d'annugu deddek, onamí'ṅ yi-ki'n kama ye.¹⁰ Inkino maṅ Pilat yi di ruute, y'ede: «A nuuno miṅ, kee ki d'annugu me? Kee ki ki suune ye ko nuṅ oo d'ede toogo n'aane n'a-d'eeze, wo n'aane n'a ki ti taake ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadí kaṅ tontilko me.»¹¹ Isa yi di ruute, y'ede: «Kee'ṅ a-k'ede toogo a tukki nuuno ye, daa k'ere Raa y'a-k'ele ye maṅ. Kono kamo, wede y'an ele nuṅ a beezá geṅ, yon wede k'oldiko a jiiere kee.»

¹² Tiṅ geṅ Pilat y'a iise dehu k'urzi yi-d'eeze a Isa, wo kane deero Yawudiyagi an d'iise d'ollite, an'de: «Wede eṅ ki iiza maṅ, d'uwu an di suuna kacin kee'ṅ lanze ki mozigo goole ki Romen ye. Wede yi ti t'isiyo tuddi aa mozigo geṅ, y'olmide mozigo goole ki Romen.»¹³ Aame Pilat y'illiga inkino maṅ, Isa y'a y'udde ti paate, wo yon y'a-guune ekki kaakido booro. Ume geṅ an iiziga ti kaṅgiragi deero, an di y' waaku Gabata* t'ono don k'Eber me.¹⁴ Inkino maṅ soggo tarnaape Pak ki Yawudiyagi geṅ, a peedo t'ize diine maṅ, Pilat y'an di ruute Yawudiyagi, y'ede: «Kun wollo, mozigagun enno!»¹⁵ Maṅ kane an d'iise d'ollite, an'de: «Ki y'odo, ki y'odo, ki ti y' taako ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadí kaṅ tontilko!» Maṅ Pilat y'an di ruute, y'ede: «Kun dehu mozigagun n'a ti y' taako ekk'undumu geṅṅo ko?» Kane

deero don sedefe an i di'n gime onamí, an'de: «Mozigayey ti doolo'ṅ umbo. Mozigayey miṅ yon soo, mozigo goole ki Romen.»¹⁶ Inkino maṅ Pilat y'an di y'ele Isa a beezan, kono an ti y' taake ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadí kaṅ tontilko. Maṅ kane asigiryagi an ti y' ziida.

Isa ti undumzi
(Matiye 27.32-44; Markus 15.21-32; Lik 23.26-43)

¹⁷ Isa yode batum y'a t'umbe undumzi an di y' taakey, y'a t'udde t'adda geeger me, y'a ingile k'ume wede an yi waaku «osse k'eego», t'ono don k'Eber an yi waaku Golgota†.¹⁸ Aame an iiney a ume geṅṅo maṅ, asigiryagi an ti y' tiike Isa ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadí kaṅ tontilko. Wo an aa tiike don sire a sirpa k'Isa me, wede son t'undumzi a kese k'ammade, wede son t'undumzi a kese geelo, wo Isa a diine.

¹⁹ Pilat y'an d'ele urzi an a di riine ekki pakirte, an a-ti tiike ekk'undumu geṅṅo: «Isa wede ti geeger Nazaret, mozigo Yawudiyagi.»²⁰ Raaniya gette Yawudiyagi baadan an di girite, kono ume wede an di tiike Isa geṅ yon goppon ti geeger te, wo raaniya gette an riine t'ono don k'Eber, t'ono Romen wo t'ono Girek pay.²¹ Aame kane deero don sedefe Yawudiyagi an wulle raaniya gettiyo maṅ, an d'iide an d'uuney Pilat, wo an i di ruute, an'de: «Raaniya ere yon “mozigo Yawudiyagi” gette mentu. Ki raana: “Wede eṅ yi-t'ize tuddi, y'ede yon mozigo Yawudiyagi.”»²² Maṅ Pilat y'an di'n gime onaman, y'ede: «Nuṅ ni riine geṅ, ni riine baa.»

²³ Aame asigiryagi an ti y' tiike Isa ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadí kaṅ tontilko maṅ, kallagi an di ziki, an di dikkidfa omagi pide, wede son yi d'umbe d'umbe. I d'iili kallayi goole, yon geṅ an indigo miṅ inkino baa, t'awwa a-ti diige d'andi daa yeppiyo.²⁴ Asigiryagi an di ruute tuddan, an'de: «Yo eṅ in ti y' sittite ye, in t'iso teltel muntelliyo, wede tuuku

* **19:13** 19.13 Gabata: Geṅ i-kaza bere, an iiziga ti kaṅgiragi deero, an di sooru t'eego. † **19:17** 19.17 Golgota: Geṅ i-kaza osse i deeyiso aa osse k'eego wede.

i t'iira maŋ, y'a t'amba.» Geŋ inŋkino a-t'iide a ono d'oŋ an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Kallagó an di dikkida, wo kallayó goole an t'ize teltel muntelliyo‡.» Geŋ inŋkino munda wede asigiryagi an ize me.

²⁵ A sirpa k'undumu wede an di tiike Isa geŋ, an t'ihira meedí, teema meedí, Mariyam ere Kilopas, wo Mariyam ere ti siido Magdalla. ²⁶ Isa yi woliyo'ŋ meedí, wo a sirpatú sanallusu wede yi y' giyye geŋno. Maŋ yi di ruute a meedí, y'ede: «Mek'ki nuŋ, mi wollo ulí eŋno.» ²⁷ Saŋ maŋ yi di ruute a sanallusu geŋ, y'ede: «Ki wollo, meedá gettiyo.» Inŋkino maŋ t'ume geŋ sanallusu y'a ti wiike Mariyam di yode.

Isa y'a t'ihe

(Matiye 27.45-56; Markus 15.33-41; Lik 23.44-49)

²⁸ Tin geŋ, Isa y'a zuune suldí pay a ti diŋge, maŋ y'a ruute, y'ede: «Nuŋ ôrme.» Yi ruute inŋkino kono a-t'ette a ono d'oŋ an riine ti kaaga adda mattup ki Raa§. ²⁹ Aame geŋ i d'ede keyye boo ti toote suddo k'inŋi k'inda biŋ. Asigiryagi an d'umbe buude, an a di gitte a biza k'undumu aa koyile sundí izop. An di zulpe adda toote geŋno, maŋ an i-t'usse a bize k'Isa. ³⁰ Aame Isa y'uwwe toote geŋno maŋ, y'a ruute, y'ede: «Pay a ti diŋge.» Inŋkino maŋ y'a t'uttile eedí ki siido, maŋ y'a iili undí t'a t'udde, y'a-t'ihe.

³¹ Aakede kane Yawudiyagi an okkime tuddaŋ soggo'ŋ onniyo puukiyo geŋ, kane deero Yawudiyagi an ki dehu d'oŋ an ti'n tiike ekk'inda d'oŋ zaapu t'ekk'eebaŋ kaŋ tontilko geŋ, nundanzaŋ an ki lekke ekk'indanzaŋ ye, kono onniyo ere ki puukiyo Yawudiyagi ette, tod'te onniyo ere majjaanawa a jiire. Inŋkino maŋ an d'iide, an tunde Pilat, an'de: «Urzi ede maŋ k'an rooto an di dambe zoŋdaŋ an di t'inda, wo an ti'n deego t'ekk'inda me, an t'ottiba ki poone onniyo ere ki puukiyo t'a aana geŋ me.» ³² Maŋ Pilat y'a igibe

asigiryagi. An d'iide, an d'iise ti d'oŋ sire an tiike ti Isa soo geŋno. Wede ki poone an di dimbe zoŋdí, saŋ wede ki sirwe. ³³ Aame an iide k'ume k'Isa maŋ, an woliyo'ŋ yoŋ y'inda. Inŋkino maŋ an d'iili an ki dimbe ye baa zoŋdí me. ³⁴ Wo asigursu soo ti diine kane asigiryagi geŋ, y'a yi giira Isa ti arku a sirpadí, maŋ a kaamiki a udde puuzo ti ahu. ³⁵ Wede eŋ yi wulle t'edayí suldí pay geŋ me, doo miŋ yi rootiyo taayadaŋ me, wo onamí eŋ yi rootiyo derec. Yoŋ yi suune yi rootiyo ono d'oŋ derec, kono kune toŋ kun d'ambe kay. ³⁶ Inŋkino maŋ suldí pay eŋ a iina, kono a-t'ette a ono d'oŋ an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Ossayí soo toŋ i ki dahima ye*.» ³⁷ A ume doolo toŋ ede an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Saŋ onniyo soo wede an yi giira geŋ, an di y' wolla†.»

Doŋ eliyo Isa adda muuzo

(Matiye 27.57-61; Markus 15.42-47; Lik 23.50-56)

³⁸ Saŋ maŋ tin geŋ i d'ede wede soo sundí Yusup ti geeger k'Arimate. Yoŋ geŋ sanallusu k'Isa, wo yi k'oodibe itadí ye kono y'orgiso a deero Yawudiyagi. Y'iide'ŋ, y'a uuney Pilat, y'a yi tunde kono y'a ti y' deege nuune k'Isa me. Maŋ Pilat y'a iyye. Yusup y'iide'ŋ, y'a ti y' diige nuune t'ekk'undumu me. ³⁹ Nikodem, wede onniyo soo y'a iide k'ume k'Isa a diddo geŋ, y'a iide kay. Yi ziki dunnu sundí mirr kalsiya ti suldí doolo eediyadaŋ uŋse, attidí suma jeenu ada g'ado. ⁴⁰ Inŋkino maŋ Yusup kane ti Nikodem an t'umbe nuune k'Isa, an a-d'ibiti suldí eediyadaŋ uŋse, an di ŋilpiyo ti sarwilagi, an aa d'obite suldí eediyadaŋ uŋse, an di ŋilpiyo ŋilpiyo. An t'ize aa a urzi k'ottibe Yawudiyagi. ⁴¹ Goppon ti ume an tiike Isa ekk'undumu geŋ i d'ede jineene, wo adda jineene gette i d'ede muuzo aware, wenda soo toŋ an k'eele ye. ⁴² An t'eele nuune k'Isa adda muuzo gettiyo kono tod'te goppon. Suldí geŋ ize a onniyo jima, Yawudiyagi an okkime

‡ 19:24 19.24 Kun wollo adda mattup ki Soom 22.19. § 19:28 19.28 Kun wollo adda mattup ki Soom 69.22 wo 22.16. * 19:36 19.36 Kun wollo adda mattup ki Egzod 12.46 wo Nombire 9.12. † 19:37 19.37 Kun wollo adda mattup ki Zakari 12.10.

tuddaŋ kono onniyo ere ki puukiyo ti t'eesa.

20

Muuzo guguba

(Matiye 28.1-10; Markus 16.1-8; Lik 24.1-12)

¹ A onniyo dumas ti soohe walak peedo daa koliyo, Mariyam ere ti siido Magdalla t'a ingile ki biza muuzo k'Isa. Aame t'iiney maŋ, ti wolliyoy'ŋ zumbulu wede an donkile a biza muuzo geŋ, donkilso a kese. ² Inkinoy maŋ t'a-gime kaŋ okko. T'iide'ŋ, t'a uuney Piyer kane ti sanallusu soo, wede Isa yi y' giyye geŋŋo, wo t'an di ruute, t'ede: «Galmeega aŋ wenda an t'iidiba t'adda muuzo me, wo an di zaapey a tunda koo maŋ ay ki suune ye.» ³ Aame Piyer kane ti sanallusu soo geŋ an illiga inkinoy maŋ, an t'iiziga an d'ingile ki biza muuzo. ⁴ Sirwaŋ pay an zide okko, wo de yo sanallusu soo geŋ y'okko baadaŋ i jüre Piyer y'a iiney kaaga a biza muuzo me. ⁵ Y'iiney maŋ, y'aa d'uttile, yi ŋooniyo k'adda muuzo. Yi wolliyoy'ŋ sarwilagi don an di ŋilpe'ŋ booyiso a siido, wo k'adda'ŋ yi-ki t'iide ye. ⁶ Taŋ booloŋ maŋ, Simo Piyer y'a d'iiney, yi-t'iide k'adda muuzo. Yi wolliyoy'ŋ sarwilagi don an di ŋilpe'ŋ booyiso a siido. ⁷ Wo sarwilagi don an di gitte bizi'ŋ geŋ, kane'ŋ lobide zaapu a kese siidaŋ ti don an di ŋilpe tudde'ŋ kaŋ soo ye. ⁸ Inkinoy maŋ sanallusu wede iiney a biza muuzo kaaga geŋ, yi-t'iide kay, y'a wulle, wo y'a umbe Isa yi-bilde. ⁹ Bini onniyo gettiyo toŋ, kane sanalliyagi ita k'ono geŋ an ki zuune ye botto, ono don an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, saŋ Isa y'a-balda ti diine don unto geŋ me*. ¹⁰ Saŋ maŋ kane sanalliyagi sire geŋ an di-gime, an d'aahe ki boozan.

Isa ti Mariyam ere ti siido Magdalla *(Markus 16.9-11)*

¹¹ Saŋ maŋ Mariyam gette t'aa gime ki biza muuzo sey. T'iide'ŋ, t'a t'ihira ti paate a biza muuzo, ti-môolo. Kaŋ môolo geŋ t'a t'uttile, ti-ŋooniyo k'adda muuzo.

¹² Ti wolliyoy'ŋ adda'ŋ maaleekiyagi sire ossiyo ti kallagi tuwardi an lekkiyo a ume an di ziipe nuune k'Isa. Wede soŋ a ume k'eedi, wo soŋ a ume zoŋdi.

¹³ Kane maaleekiyagi geŋ an di-tunde, an'de: «Erewo no, mi môolo moo me?» Tod' t'an di'n gime onamaŋ, t'ede: «Ni môolo Galmeegó, aŋ wenda an t'iidiba, wo ni ki suune ye an di-zaapey a tunda me.» ¹⁴ Aame ti rootiyo geŋ t'a gilde, wo ti wolliyoy'ŋ Isa yi t'ihira a ume geŋŋo, wo t'a ki y' zuune ye. ¹⁵ Saŋ maŋ Isa y'a ti tunde, y'ede: «Erewo no, mi môolo moo me, wo mi dehu wee wee?» Wo to Mariyam t'elkiyo i ti ton-diyo wede jineene, maŋ t'a yi tunde, t'ede: «Wede no, koo i t'iidiba nuune k'Isa kee maŋ, k'o kazi ume k'a ziipe a tunda'ŋ, n'ette n'a t'ambo.» ¹⁶ Isa y'a ti wiike ti sundutu, y'ede: «Mariyam.» T'a-gime edatú'ŋ k'ume yode, wo ti di ruute t'ono don k'Eber, t'ede: «Rabuni.» (I-kaza «wede dooyisadó.») ¹⁷ Maŋ Isa yi di ruute, y'ede: «M'odo botte ye, kono nuŋ ni ki gili k'ume Meegó ye botto. Wo koŋ, m'odo k'ume zembadó, m'an rootoy nuŋ ni kili k'ume Meegó wede a kune toŋ Meegugaŋ kay, k'ume Raazó wede a kune toŋ Raagaŋ kay.» ¹⁸ Inkinoy maŋ Mariyam ere ti siido Magdalla gette, t'a ingile k'ume sanalliyagi. T'iide'ŋ t'ede ti yi wullo Galmeega me, wo t'an di-ruute ono don yi ruuto me.

Isa yi gize tuddi a sanalliyagi

(Matiye 28.16-20; Markus 16.14-18; Lik 24.36-49)

¹⁹ A onniyo dumas gettiyo batum a lohe maŋ, sanalliyagi k'Isa an t'ugiye adda boy, boha'ŋ an a-t'ippite ti kerle kono an orgiso a deero Yawudiyagi. Aame kane an lekkiyo adda geŋ, Isa y'an uuney an wolliyoy'ŋ yi t'ihira a diinayaŋ, maŋ y'an di ruute, y'ede: «Toose ti koono ti kune.»

²⁰ Aame y'an ti ruute inkinoy maŋ, saŋ y'an d'iise kazita beydi ti ume wede an yi giira a sirpadi. Wo kane sanalliyagi ulbaŋ unse an wulle Galmeegaŋ geŋ me.

²¹ Isa y'an di ruute sey, y'ede: «Toose ti koono ti kune. Aakede Meegó yi n'igibo

* **20:9** 20.9 Kun wollo adda mattup ki Soom 16.10.

k'adda duniya geŋ, kune toŋ n'un di'n agiba k'adda duniya kay.» ²² Y'a ti ruute iŋkino maŋ, y'an di biiha maaye a tukki kane, wo y'an di ruute, y'ede: «Kun soodo Unde Kamilen. ²³ A wede tuuku kun i t'iza tambobino a oldikadí maŋ, Raa toŋ yi t'isa tambobino kay a oldikadí te, wo a wede kun i ki t'iza tambobino ye maŋ, oldikadí Raa yi-k'isa tambobino ye kay.»

²⁴ Onniyo ere Isa y'uuney sanalliyagi geŋ, sanallusu wede an yi waaku Tomas, sundí soo Ulo Rooŋo, yoŋ ti diine sanalliyagi kane koomat makumu sire geŋ, yoŋ umbo. ²⁵ Aame Tomas y'iina maŋ, kane sanalliyagi oŋgo an i di ruute, an'de: «Kaye ay yi wulle Galmeega me!» Wo de Tomas y'an di ruute, y'ede: «Aame ni ki wulla ume an di y' tiike ti ponte a beydí ye, aame ni ki t'eela yelsadó adda buldo ponte ye, wo beezó eŋ ni ki t'eela a buldo ere an yi giira a sirpadí ye maŋ, onamguŋ eŋ ni k'amba ye.»

²⁶ Onniyo dumas ki daana maŋ, kane sanalliyagi an t'ugiye sey adda boy, wo onniyo gette Tomas toŋ ti kane baa. Boha an aa t'ippite ti kerle, maŋ Isa y'an di'n uuney sey, y'a t'ihira a diinayan, y'an di ruute, y'ede: «Toose ti koono ti kune.»

²⁷ Saŋ maŋ yi di ruute Tomas, y'ede: «Kee ki wollo beydó me, k'agibi yelsadá, ki t'eelo adda. K'eli beezá pây ki t'agiba adda sirpadó, wo ki niikiyo'ŋ k'a oolo baa, ki zaapo addá a nuuno.» ²⁸ Maŋ Tomas yi di ruute, y'ede: «Kee Galmeegó, wo kee Raazó.» ²⁹ Isa yi di ruute, y'ede: «Kee ki ziipe addá a nuŋ kono ki ni wulle t'edayá, wo unsuwo a kane doŋ an ki n' wulle ye wo an di ziipe addaŋ a nuŋ.»

³⁰ Isa y'ize'ŋ suldí k'armika baadaŋ a daana sanalliyagí me, wo kane raaniya pay ye adda mattup ette. ³¹ Ono doŋ soo raaniya adda mattup ette, kono kun d'ambe Isa yoŋ Almasi Raa yi biire, wo Ulo Raa. Wede y'umbe a sundí maŋ, yi di t'ela lekkiyo ere ki daayum.

21

Isa yo a biza bar ki Tiberiyat

¹ Aame suldí geŋ i t'ingile maŋ, Isa y'an di-gize tuddí sey a sanalliyagi a biza bar

ki Tiberiyat. Kun wollo mummino me y'an di-gize tuddí te. ² Simo Piyer, Tomas wede an yi waaku Ulo Rooŋo, Natanayel wede ti Kana siido Galile, inŋi Zebede, wo sanalliyagi k'Isa sire ti doolo, kane pay geŋ an lekkiyo kaŋ soo. ³ Maŋ Simo Piyer y'an di ruute, y'ede: «Nuŋ ni t'ette sawwiya puuni.» Wo kane an i di ruute, an'de: «In t'ette soo.» Inkino maŋ an d'ingile, an iiney maŋ an di gili adda tooko, an d'iise sawwiya. A diddo gette an ziwwe kee, puuniso soo toŋ an k'umbe ye. ⁴ Ume i t'umpile maŋ, Isa y'a t'ihira a biza bar, wo kane sanalliyagi an ki y' zuune ye. ⁵ Inkino maŋ Isa y'anni tunde, y'ede: «Inŋi ki nuŋ, puuni kun uune dey?» Kane an i di'n gime onamí, an'de: «Aha, ay k'uune ye.» ⁶ Inkino maŋ Isa y'an di ruute, y'ede: «Kun seddo lebidó ki kese k'ammade tooko, wo kun t'oona puuni me.» Maŋ an di zidde lebidó ki kese k'ammade ki tooko. An iise argu maŋ, k'ambu k'adda tooko an k'aaniya ye kono puuni'ŋ baadaŋ, lebidó boo. ⁷ Sanallusu wede Isa yi giyye geŋ, yi di ruute a Piyer, y'ede: «Eŋ Galmeega!» Aame Piyer y'illiga eŋ Galmeega maŋ, kallayí wede goole yi t'iidiba geŋ yi t'usse, yi-ti diige adda k'ahu. ⁸ Wo kane sanalliyagi doŋ soŋ an d'ettiyo ti tooko, an d'argu lebidó boo ti puuni gettiyo, kono kane'ŋ ti zenje dokki ye, suma k'ooole meeda sire daŋŋal. ⁹ Aame an ti diige a siido maŋ, an woliyo'ŋ puuni ossiyto a biza k'uwwu, wo mappa a kese. ¹⁰ Maŋ Isa y'an di ruute, y'ede: «Puuni doŋ kun ziko geŋ, kun soki miibi.» ¹¹ Simo Piyer y'a di gili adda tooko, y'a-t'irgo siido lebidó ti puuni boo gette, adda puuni deero, meeda uto ada paat makumu ado, toŋ lebidó a ki zitte ye. ¹² Maŋ Isa y'an di ruute, y'ede: «Kun'di, kun ooma.» Inkino maŋ an d'iide, wo ti diine sanalliyagi wenda soo toŋ umbo a yi tonde, y'a t'eese: «Kee wee wee me?» Derec, kane an yi zuune yoŋ Galmeega me. ¹³ Isa y'aa d'iide, y'a t'umbe mappa, y'an di-dikkida, wo puuni toŋ y'an d'eele. ¹⁴ Eŋ k'aduwe Isa y'an kaza tuddí a sanalliyagí, t'ume yi-bilde ti diine doŋ unto me.

Isa ti Piyer

¹⁵ Aame an t'iimi maŋ, Isa y'a tunde Simo Piyer, y'ede: «Simo ulo ki Zaŋ, kee ki ni giyye a jiiire kane enno ko?» Simo yi di'n gime onamí, y'ede: «Eyye Galmee'ki nuŋ, kee ki suune nuŋ ni ki giyye me.» Maŋ Isa yi di ruute, y'ede: «K'elso inŋi dambamó.» ¹⁶ Y'a yi tunde ki sirwe, y'ede: «Simo ulo ki Zaŋ, kee ki ni giyye ko?» Yoŋ yi di'n gime onamí, y'ede: «Eyye Galmee'ki nuŋ, kee ki suune nuŋ ni ki giyye me.» Isa yi di ruute, y'ede: «Ki booho dambamó.» ¹⁷ Saŋ maŋ y'a yi tunde k'aduwe sey, y'ede: «Simo ulo ki Zaŋ, kee ki ni giyye ko?» Aame yi y' tunde k'aduwe sey «Kee ki ni giyye ko?» maŋ, Piyer y'a t'ize sommagi dondon, wo yi di ruute, y'ede: «Galmee'ki nuŋ, kee ki suune suldi pay, wo ki suune ni ki giyye me.» Maŋ Isa yi di ruute, y'ede: «K'elso dambamó.» ¹⁸ Derec inŋino wo n'a di rooto: Aame kee'ŋ obulsu geŋ ki kettiyo serrayá ti siidá, wo ki d'ettiyo k'ume wede aa addá i dehu, wo aame ki t'iza gôole maŋ, beydá k'an onda soken, a di ketta serrayá wede doolo, wo y'a-da t'etta k'ume wede ki ki deha ye.» ¹⁹ Isa yi rootiyo inŋino kono yi kaza t'urzi mummino Piyer yi t'inda, wo a t'ela tamma a Raa me. Aame y'a ti ruute inŋino maŋ, a Piyer yi di ruute, y'ede: «Ki ni daani.»

²⁰ Maŋ Piyer y'a gilde, yi wolliyo'ŋ sanallusu wede Isa yi giyye geŋno ti daran me, wede onniyo soo aame an ombo geŋ, y'aa d'uttile k'ume k'Isa, y'a yi tunde, y'ede: «Galmee'ki nuŋ, wee wee wede a ki ti k'owila me?» ²¹ Piyer yi y' wulle maŋ, y'a tunde Isa, y'ede: «Galmeegó, wo a yode eŋ i-d'aana moo me?» ²² Isa yi di ruute, y'ede: «Ni dehu maŋ, y'a lekke bini kamadó ki duniya, wo kee'ŋ seezá ye, ki ni daani daaniya.» ²³ Inŋino maŋ rabila gette a-tiipe, zemba don i ziipe addan a Isa geŋ an d'illiga, sanallusu geŋ yi ki t'inda ye. Wo ki too maŋ Isa yi ki ruute ye a Piyer sanallusu geŋ yi ki t'inda ye me, wo de yi ruute'ŋ, y'ede: «Ni dehu maŋ y'a lekke bini kamadó ki duniya, wo kee'ŋ seezá ye.»

²⁴ Yode sanallusu geŋno i rootiyo taaya ki suldi geŋ me, wo y'a ti'n riine. Wo ay suune onamí yi rootiyo eŋ derec. ²⁵ Isa y'ize suldi ti doolo ton baadan, wo aame an ti'n raane pay soo ti soo maŋ, n'elkiyo duniya pay ette ti ki'n ambe ye mattupiyagi don an raane me.

Naabo doŋ zina k'Isa Almasi

Enj urzi k'ono doŋ kun t'oone adda mattup ettiyo

Ette mattup ere ki sirwe Lik yi riine. Mattup ki Naabo doŋ zina k'Isa Almasi ette t'in kaza mummino doŋ zina k'Isa an niibe me. Y'a ruute soŋ mummino Unde Kamilenŋ t'a d'iige ekki doŋ zina k'Isa wo an d'izire adda geegiryagi an di gizite Rabila Majjaanawa ti toogo k'Unde Kamilenŋ me. Wo suldi doŋ ooŋe ti dabar ere an uune a urzi naabadaŋ geŋ, yi ti'n ruute pây adda mattup ette.

Ti kaaga geŋ kane Yawudiyagi an ilke ono Raa a kane danŋal. Lik adda mattup ette y'a ruute mummino kane doŋ zina k'Isa an di gizite Rabila Majjaanawa a doŋ Yawudiyagi ye me.

Wo yi ruutite baadaŋ a urzi naabo doŋ zina sire an ize gettiyo, kane miŋ Piyer ti Pool. Piyer y'a gizite ono Raa a doŋ ki geeger Zeruzalem, bini doŋ baadaŋ an ziipe addaŋ a Isa wo an seedu zakidfi eego. Wo ki yode Pool y'a gizite urzi k'Almasi adda geegiryagi ki doŋ kane Yawudiyagi ye. Mattup ette t'in kaza a kine, i dehu in di kizite Rabila Majjaanawa k'Isa Almasi adda duniya pay.

Doŋ zina k'Almasi a Zeruzalem

¹ Teyopil mee'ki nuŋ, nuŋ adda mat-tupadó ere ki poone, ni riine suldi doŋ pay Isa y'ize wo yi duuye duwo t'ume k'eesiyo, ² bini onniyo ere Raa y'a y'umbe k'awwa ki kandaane. Wo ki poone y'a y'amba geŋ, ti toogo k'Unde Kamilenŋ y'an di ruute suldi doŋ an d'ise a doŋ zindí doŋ yi biire. ³ Aame yi dibire bini y'inda wo yi bilde maŋ, y'an di gize tuddí te a kane doŋ zindí t'urzi baadaŋ, geŋ i-kaza yoŋ ki kotto yi-bilde. Wo adda k'onniyo ada pide geŋ tuddí y'an di gize, wo y'an di gizite suldi doŋ ki Moziko Raa. ⁴ Onniyo soo an ti guune ombó ti kane geŋŋo maŋ, y'an di ruute, y'ede: «Kun ollo koduwo, ti Zeruzalem enj kun arga

tunfa ye, kun dello munda wede Meega Raa yi ruute y'un t'ela, aa kun illiga n'un ruute ti bizó. ⁵ Ti poone Zanŋ duwo yi'ni zuyyite batem t'ahu, wo de kune'ŋ adda k'onniyo miibi Raa y'un ti'n suyya batem t'Unde Kamilenŋ.»

Isa y'engile k'awwa ki kandaane

⁶ Wo kane doŋ i t'ugiye a daanadí geŋ an di y' tunde, an'de: «Galmeegey, kee a onniyo gettiyo ko moziko ki doŋ k'Izirayel k'an ti t'ela me?»

⁷ Isa y'an di ruute, y'ede: «Kane suldi doŋ aakede onniyo, ise peedo ere tuuku Meega Raa yi dihe y'aase ti toogadí geŋ, kun k'aane kun ki ti'n suune ye. ⁸ Wo de kune kun t'oona toogo aame Unde Kamilenŋ ti d'iiga eggun maŋ. Injino maŋ kun kizita onamó, kun t'eesa ti Zeruzalem, kun d'amba k'adda siido ki Ziide ti Samari pay, bini danŋu siido pay.» ⁹ Aame y'a ti ruute injino maŋ, a daanadaŋ geŋ miŋ y'a t'iiziga jomkey, y'a ingile k'awwa ki kandaane, an di woliyo bini dondirso ti di y'ippe. ¹⁰ Aame kane an baabiya Isa y'engile k'awwa ki kandaane geŋ, an woliyo bibaraw a sirpadaŋ doŋ sire ti kallagi tuwardí, an an di ruute, an'de: ¹¹ «Kune doŋ ti siido Galile no, kun ohire kun baabiya k'awwa ki kandaane moo me? Geŋ Isa Raa yi y'umbe ti daanagun, saŋ onniyo soo y'a-kimo, kun di y' wolla aa kun yi wulle y'ingile k'awwa ki kandaane injino sey.»

¹² Injino maŋ kane doŋ zina geŋ, t'ekki mukkolo ere an ti waaku mukkolo k'Inda k'Olibiye an di-d'iige, an d'ingile ki Zeruzalem kono to mukkolo gette dokki ye ti Zeruzalem me, suma kubbaara soo. ¹³ An iiney Zeruzalem maŋ, an di-gili biino ere t'awwa t'ekki bakatú aame an d'ogiyso daayum. Aame geŋ kane Piyer, Zanŋ, Zak, Andire, Pilip, Toma, Bartelemi, Matiye, Zak ulo k'Alpe, Simo wede addí wehini kono siidadí me, wo Ziid ulo Zak. ¹⁴ Kane pay onamaŋ kaŋ soo, daayum an tondiyo Raa ti erayi doŋ ongo, ti Mariyam mekk'Isa wo ti zemba k'Isa pây.

Beeriyo Matiyas a olde Ziidas

¹⁵ Adda k'onniytagi geŋ, onniyo soo Piyer y'a t'iiziga a daana zemba

kane suma meeda uto ada sire an t'ugiyee genno, wo y'an di ruute, y'ede: ¹⁶⁻¹⁷ «Zemba ki nun, kun suune Ziidas yon ti diine kine, wo naabadí ede ere yi naabiya aa kine in naabiya te. K'ita man y'a t'ize wede k'oogumso a don ki seedu k'Isa. Ono gen Unde Kamilen ti'ni ruute ti kaaga adda mattup ki Raa, ti bize Dawut a tukki Ziidas me, gen a-t'iide. ¹⁸ Injino man ti sonko ere an i ele ki dimme gette, y'a t'iwila doome. Wo kacin wede gen y'a iire t'addi a siido adda doome gen me, addi a bitte inni k'addi a t'udfite pay ti paate. ¹⁹ Rabila gette don siido Zeruzalem pay an di-t'illiga, wo gen injino doome Ziidas y'iwila gen an di y' waaku ti onaman "Akil Damma", i-kaza "doome an iwila ti puuzo wede." ²⁰ Ono en nebi Dawut yi riije ti kaaga adda mattup ki Soom, y'ede: "Boozí a kila bulgo, wenda a lekka umbo*."

Wo yi riije son, y'ede:

"Ume naabadí wenda doolo y'a t'amba†." ²¹⁻²² Injino man i dehu wedusu y'a-t'ette ti kine, y'a t'ise wede kazita ki rabila ki baldiya Galmeega Isa. Wedusu gen y'aase ti diine kane don izire ti kine onniyo ti onniyo aame Galmeega Isa y'izire adda siido ti kine, t'ume Zan yi ti y' zuyye batem bini onniyo ere Raa y'a y'umbe ti diine kine, y'a ingile k'awwa ki kandaane.»

²³ Aame gen an di biire don sire, Yusup wede Barsabas sundi soo Zistus, kane ti Matiyas. ²⁴ Injino man an tunde Raa, an'de: «Galmeega, kee ki suune adde duwo pay, injino ki beero soo ti diine don sire enno, ²⁵ kono y'a t'ambe naabo don zina k'Isa a olde ki Ziidas, kono yo Ziidas gen ume naabadí yi iili, yi t'iide k'ume wede aa addi i dehu i-d'iide untadi.» ²⁶ Injino man an t'ize teltel muntelliyo, man i-t'iire a Matiyas, gen yon y'a di giyye ti kane don zina don koomat makumu soo genno.

2

Aaniya k'Unde Kamilen

¹ Aame onniyo tarnaape ki Pantekot t'iina ton man, kane don i ziipe addan a Isa gen pay an lekkiyo umayan soo. ² A kaamiki an ollige man tarkuuse aa ki maaye baadan i-deegu ti kandaane, iide'n i-t'uune adda boy wede kane adda genno. ³ Aame gen an wolliyo munda aa ilze k'uwwu iide a t'ihinte, wede son i di ziipe tuddi tuddi. ⁴ Kane pay addan a uune t'Unde Kamilen, injino an d'iise orbe t'ono don doolo, wede tuuku ton yi d'orbe t'ono don aa Unde Raa ti ele ele.

⁵ Wo aame gen a Zeruzalem i d'ede Yawudiyagi don i seedu urzi Raazan zakidi, an iido ti siidiyagi don adda duniya pay. ⁶ A onaman don gen kane don duuru an d'ukke, an iide, an ziida giggiran kono wede tuuku ton yi d'ollige ono t'onami t'onami. ⁷ Wo kane don duuru an di roote munda an ki suune ye, an di wolliyo beesel, wo an'de: «Kane don i rootiso en, kane pay min ti siido Galile ye ko? ⁸ De mummino kane duwo en wede tuuku ton yi d'orbe ti ono kine me? ⁹ Kine don iido ti siidiyagi don ki Partiya, ki Meediya, ki Elam, ki Mezapotami, ki Ziide, ki Kapados, ki Pontus, ki Aazi, ¹⁰ ki Pirizi, ki Pampili, ki Misir, ki Siren adda siido Libi, don son an iido ti Room, ¹¹ ti siido Kiret, wo ti siido k'Arabi. Don son Yawudiyagi, don ongo Yawudiyagi ye an ti t'ize tuddan Yawudiyagi pay min, kane ay di'n ollige an d'orbe t'onamey t'onamey me. De gen munda k'armika Raa ye ko?» ¹² Kane pay eedan t'a digge, an di roote munda an ki suune ye, an di rootiyo ti tuddan, an'de: «De gen i-kaza moo me?» ¹³ Wo ongon an di'n okko maade, an'de: «Kane en an t'iibo toote.»

Ono Piyer a daana don duuru

¹⁴ Injino man Piyer ti kane don zina don koomat makumu soo gen an t'iiziga, wo y'a ruute ti golla awwa, y'ede: «Kune pay Yawudiyagi wo kune don pay iido ki Zeruzalem, kun t'ohinto kuwwagun a ono don ni roota, kono kun di suune munda wede ize. ¹⁵ Kun'de don en an t'iibo,

* **1:20** 1.20 Kun wollo adda mattup ki Soom 69.26. † **1:20** 1.20 Kun wollo adda mattup ki Soom 109.8. * **2:15** 2.15 Don k'Izirayel an k'ombo munda ye ti soohe, daa an ki tunde Raa a peedo t'ize k'aadumu mesuwe ye me.

maṅ an ki t'iifo ye, ume ti soohe botto*.
16-17 Wo aṅkenṅ ono doṅ Raa yi ruute ti
kaaga ti bize nebi Zowel a-t'iide, y'ede:

“A onniytagi doṅ ettiyo k'ita geṅ,
Undó n'a ti teepa ekki duwo pay.
Inṅigunṅ kuuli erayi an di rootita ono doṅ
n'agisa.

Inṅi obilagi ti konazi an d'etta munda aa
suniye,

wo gôlɔfaluṅ an t'oona suniye.

18 Eyye, ki kotto onniytagi geṅ,
a doṅ naabadó kuuli erayi pây,
n'an di teepa Undó wo an di rootita ono
doṅ n'agisa.

19 N'aasa sulɔi doṅ i ceeriyo eego awwa a
kandaane,
wo a dandî a siido sulɔi doṅ i-kaza
munda,
an di wolla puuzo, uwwo wo dondari ki
saa.

20 Peedo ti-t'etta ume a t'isa zimolo, tere
a t'isa aa puuzo.

Aame sulɔi geṅ an t'ingila maṅ, onniyo
Galmeega Raa t'a aana, onniyo ere
meeda ki daryika Raa gette.

21 Wo aame geṅ wede tuuku y'iila ti
suma Galmeega Raa maṅ, yoṅ y'a
y'utta†.”»

22 Piyer y'an di ruute sey, y'ede: «Kune
doṅ k'izirayel no, kun ollo munda wede
n'un di roote: Isa wede ti geeger Nazaret
geṅ, t'urzi yode Raa y'a ize sulɔi k'armika
wo sulɔi doṅ i ceeriyo eego a diinaguṅ,
wo kune batum kun'ni suune. Inṅkino
maṅ Raa y'un gize kereṅ i y'igibo yode.

23 Yode wede geṅ un y'ele a beyguṅ Raa
batum aa yoṅ yi dihe, wo aa munda wede
y'ilke ti poone y'aasa. Inṅkino maṅ kun an
di y'ele a bey doṅ i ki suune Raa ye, an
ti y' tiike ekk'undumu wede zaapu t'ekki
bakadí kaṅ tontilko, an di y'iide. 24 Wo
de Raa y'a ti y' bilde, y'a y'udde ti dabar
ere k'unto te, kono unto i-k'ede toogo ye
a tukk'Isa me. 25 Dawut toṅ yi ruute ti
kaaga a tukki yoṅ me, y'ede:

“Yo Galmeega daayum ni yi wolleiyo
daanadó,

n'a k'orgide ye kono yoṅ daayum a sir-
padó.

26 Kono kamo nuṅ ulbó unse, wo ilzó y'a
t'imme t'unṅsuwo,
wo ni zaapu elkisadó aame n'inda toṅ,
nuṅ Raa yi ti n' balda.

27 Nuṅ ni suune kee Galmeegó ki ki n'oola
adda diine doṅ unto ye,
ki k'oola tudde ki wedizá kamileṅ a ki
ruuma adda muuzo ye.

28 Kee urziyagi doṅ o-do t'ettey k'ume
lekkiyo k'o ni gize,

ulbó unse kono kee daayum ti nuṅ‡.”»

29 Piyer y'an di ruute sey, y'ede: «Kun
ollo zembá ki nuṅ, nuṅ oo d'ede urzi n'un
di rooto kereṅ a urzi ki mugiyiṅ Dawut
me. Yoṅ y'inda, an di y'ele adda muuzo,
wo muuzadí toṅ maṅ aṅkenṅo tod'te di
kine. 30 Yo Dawut geṅ yoṅ nebi, wo yi
suune Raa geṅ y'a ti n'iime tuddí a daana
yode, y'a ruute, y'ede: “Mozikadá gette
ni di t'ela a ulo ti diine k'inṅi doṅ ki
biza bumbizáŠ.” 31 Dawut geṅ yi zuune
ki poone Almasi Raa yi biire yi balda me,
geṅ y'a ruute, y'ede:

“Yoṅ an ki y'iili adda diine doṅ unto ye,
wo tuddí i ki ruume adda muuzo ye*.”»

32 Piyer y'a ruute sey, y'ede: «Wede n'a
ruute geṅ yoṅ Isa, kaye pay ay di y'
wulle Raa y'a ti y' bilde. 33 Raa y'a
y'umbé k'awwa ki kandaane y'a lekkey
a ammidadí, wo a Isa Meega Raa yi-
d'ele Unde Kamileṅ ere yi ruute y'in di
t'ela. Inṅkino maṅ yo Isa y'in d'elo Unde
Kamileṅ a kine aa kun wolleiyo wo kun
ollige aṅkenṅo. 34 Wo yo Dawut geṅ yode
batum k'awwa ki kandaane yi ki gili ye,
wo toṅ y'a ruute, y'ede:

“Galmeega Raa yi di ruute a Galmeegó,
y'ede:

K'edi ki-koona a ammidadó kino,

35 bini doṅ k'aduzá n'an isa

aa munda ki bita ti dandî zoṅdáf.”

36 Inṅkino maṅ kune doṅ k'izirayel pay
kun suuno ki kotto, Isa wede kun ti y' tiike
ekki'undumu wede zaapu t'ekki bakadí

† 2:21 2.21 Kun wollo adda mattup ki Zowel 3.1-5. ‡ 2:28 2.28 Kun wollo adda mattup ki Soom 16.8-11. § 2:30
2.30 Kun wollo adda mattup ki Soom 132.11. * 2:31 2.31 Kun wollo adda mattup ki Soom 16.10. † 2:35 2.35
Kun wollo adda mattup ki Soom 110.1.

kaŋ tontilko geŋ, Raa yi y'ize Galmeega wo Almasi Raa yi biire.»

Doŋ dupu afo an ziipe addaŋ a Isa

³⁷ Aame kane duwo an illiga inŋino maŋ addaŋ a iile wiic, wo an tunde Piyer ti doŋ zina k'Isa oŋgo, an'de: «De ay d'ise mummino, zamba ki nuŋ?» ³⁸ Maŋ Piyer y'an di ruute, y'ede: «Kun ti kama lekkiyagun wo wede tuuku toŋ yi suyyo batem ti suma k'Isa Almasi, kono kun t'oona tambobino k'oldfikagun. Inŋino maŋ Raa y'un t'ela Unde Kamilen, ³⁹ kono ono doŋ Raa yi ruute y'aasa eŋ a kune, a inŋigun, wo a doŋ dokki, a doŋ pay doŋ Galmeega Raazin yi'ni waaka.»

⁴⁰ Piyer geŋ y'an di ruutite ono baadaŋ sey kono an t'eele kooke, an d'ambe, wo y'an di ruute, y'ede: «Kun t'adfo ti diine doŋ i t'udfe t'urzi wede derec ki Raa geŋ me, wo kun t'oona uttiyo.» ⁴¹ Doŋ umbe a ono Piyer geŋ an ti'n zuyye batem, wo a onniyo gette kane suma dupu afo an a-ti giyye ti zamba doŋ i ziipe addaŋ a Isa.

Lekkiyo doŋ ki poone an ziipe addaŋ a Isa

⁴² Kane pay kaŋ soo an d'ollige dooyiso ere doŋ zina k'Isa an'ni dooyiso, an di lekkiyo kettiyo kaŋ soo, ombadaŋ kaŋ soo, wo daayum an tonduyo Raa kaŋ soo. ⁴³ Kane doŋ duuru pay an lekkiyo t'orgiso a Raa, kono kane doŋ zina geŋ ti toogo ere ki Raa an d'isiyto suldi baadaŋ doŋ i ceeriyo eego ti suldi k'armika. ⁴⁴ Kane doŋ pay i ziipe addaŋ a Isa, an lekkiyo kaŋ soo, maaladaŋ toŋ kaŋ soo. ⁴⁵ An owile doome koo boy koo maŋ, soŋko gette an di-dokkide diinayaŋ pay, a wede tuuku toŋ a attidizi attidizi. ⁴⁶ Kane pay addaŋ soo, onniyo ti onniyo an d'ettiyo booro Boy Raa, ombadaŋ kaŋ soo ti unsuwo wo ti tassuwa adda boydizaŋ me. ⁴⁷ Daayum an tamma Raa wo a lekkiyadaŋ gette duwo pay an di'n geyyiso. Wo onniyo ti onniyo Galmeega yi'n aagulu ti duwo doŋ an ooniyo urzi k'uttiyo.

3

Piyer ti Zaŋ wo wede zoŋdi unto

¹ Onniyo soo Piyer kane ti Zaŋ an t'ette tonduyo a booro Boy Raa a peedo t'ibbira, peedo ere aa daayum an tonduyo Raa. ² Wo goppon a sirpa ki biza Boy Raa wede an yi waaku biza majjaane geŋ, an d'umbo wedusu zoŋdi unto t'ume k'ehiyadi to, daayum an ti y' zaapu anŋeŋno, yi d'ahultu munda a bey doŋ ettiyo ki booro Boy Raa. ³ Aame wede geŋ yi wulle Piyer kane ti Zaŋ an'te booro Boy Raa maŋ, y'a iise ahulu munda a beezaŋ. ⁴ Aame an illiga inŋino maŋ, Piyer kane ti Zaŋ geŋ an di y' wolleyo tebeŋ, wo Piyer y'ede: «K'ayni wolle!» ⁵ Aame geŋ wede y'an iise wolleyo, kono y'elkiyo yi-t'oona munda ti beezaŋ. ⁶ Maŋ Piyer yi di ruute, y'ede: «Nuŋ o k'ede soŋko ye, dap ye, wo munda wede o d'ede n'a-d'elo, ti suma ere ki Isa Almasi wede ti geeger Nazaret, ki t'oozo wo k'a oziro.» ⁷ Maŋ Piyer y'a igibe beezi wede k'ammade, y'a di y' ziida, y'a y'iiziga kaŋ ohire. A kaamiki wede'n doŋdali ti zoŋdi a t'ize toogo. ⁸ Wede geŋ y'a ilde k'awwa y'a t'ihira, wo y'a iise sooru, yi-t'iide ti kane k'adda booro Boy Raa, yi sooru, yi lohito, yi tamma Raa. ⁹ Wo yoŋ wede geŋ duwo pay an di y' wulle yi sooru wo yi tamma Raa. ¹⁰ Aame duwo geŋ an yi wulle wo an yi zuune yoŋ wede i konso daayum a biza Boy Raa wede an yi waaku biza majjaane yi d'ahultu geŋno maŋ, an ziida giggeraŋ ti orgiso a munda wede i iide a wede geŋno.

Ono Piyer a booro Boy Raa

¹¹ Wo wede geŋ Piyer ti Zaŋ y'an k'eeziyo ye. Inŋino maŋ doŋ duuru pay an d'iide k'ume kane kaŋ okko, k'adda daabe wede an yi waaku daabe ki Salamaŋ, kono kane an ziida giggeraŋ. ¹² Aame Piyer yi wulle duwo iido tuddaŋ maŋ, y'an di ruute y'ede: «Kune doŋ k'Izirayel no, kun seedu giggeraŋ moo me, kun ay di'n wolliso inŋino me? Kun elkiyo wede uune bee yi sooru eŋ ti toogo kaye ko kunuŋ, kun elkiyo kaye ki diine a urzi Raazey me ko? Aha, inŋino ye. ¹³ Raa k'Ibirayim, k'Isaaka wo ki Yakup, yoŋ geŋ miŋ Raa moŋgidagiŋ, yi-d'ele gooliko a Isa wede naabadi. Yode wede kune

batum kun an di y'ele a deero Romen. Aame mozigo Pilat yi dihe yi-d'eeze kono yo yi zuune yi k'ize munda ye ton, kune kun di giigira. ¹⁴ Yode wede kamilen wo ki diine a daana Raa gen kun di y' giigira, wo kun di dihe kun i d'ize beeko a wede towwo don. ¹⁵ Inkinon man wede i d'eliyo lekkiyo a duwo gen, kun an di y'ele a duwo, an di y'iide. Wo Raa y'a ti y' bilde ti diine don unto me, kaye ay di y' wulle. ¹⁶ Wo wede en kun yi suune wo kun yi wolliyo, munda wede ize a daanagun. I ele beeko te toogo ere ki suma k'Isa t'urzi zaapu k'adde a yode, y'uune beeko pay ette t'urzi zaapu k'adde a Isa, aa kune pay kun wolliyo enno.

¹⁷ Wo anken zemba ki nun, ni suune aame kune wo ti deerugun pay Isa kun di y' giigira gen, munda wede kun isiyo kun ki y' suune ye. ¹⁸ Gen inkinon a-t'iide a ono don Raa yi ruute ti kaaga ti bize nebiyagi pay, y'ede: "Almasi Raa yi biire, y'a dabira*." ¹⁹ Anken kun ti kama lekkiyagun, kun ti kami ki tukki Raa kono y'un di-booya oldikagun. ²⁰ Inkinon man Galmeega Raa y'un t'ela puukiyo, wo y'un ti y' t'igibo Almasi Raa yi biire a kune, yon Isa. ²¹ Wo ankenno Almasi y'a-lekko a kandaane bini onniyo ere suldi pay a t'isa aware, aa Raa y'a ruute ti kaaga ti bize nebiyagi don kamilen. ²² Muusa y'a ruute ti kaaga, y'ede: "Galmeega Raagun y'un d'oodiba nebi aa nuuno ti diine zembagun, wo kune kun d'olliga suldi don pay y'un rootita gen me†." ²³ Wo son y'ede, aame wede tuuku yi-tuuga k'ollige k'ono nebi genno man, y'a dagga, yode gen yi k'isa ti diine don Raa ye‡. ²⁴ Wo nebiyagi pay iise ti Samiyel a iide son k'ita bakadi bakadi gen, an ruutite wo an gizite a suldi don isiyo a onniytagi don ankenno gen me. ²⁵ Zemba ki nun, ono don nebiyagi an ruutite pay gen a kune, wo taasawa ere Raa yi gitte ti mongidagin gette kune adda, aame yi ruute a Ibirayim, y'ede: "Ita duwo pay a siido an t'oona beeko t'urzi k'in'nizash."

* **3:18** 3.18 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 50.6; 53.5. † **3:22** 3.22 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 18.15. ‡ **3:23** 3.23 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 18.19 wo Lebitik 23.29. § **3:25** 3.25 Kun wollo adda mattup ki Zenez 22.18.

²⁶ Gen ki poone a kune Raa y'igibo wede naabadi me, kono y'un di zaape beeko wo tuuku ton y'a ti y' kimo ti naabadi ere oldo gette.»

4

Piyer ti Zan a daana deero booro Yawudiyagi

¹ Aame Piyer ti Zan an an ti rootiyto a don duuru gen, kane don sedeke, goole don boohiyo Boy Raa ti Saduseyen miibi an d'iina aame kane. ² Kane an digulkuwe baadan aame an wulle don zina sire an dooyiso don duuru wo an an kazita, an'de Isa yi-bilde, wo don i t'inda ton an di balda kay. ³ Inkinon man Piyer ti Zan an ti'n zidde, an di'n ibi dangay bini ki soggo, kono peedo t'ingile baa. ⁴ Aame gen ti diine don illiga ono ki Piyer ti Zan gen, don baadan an d'umbe, wo ti don i ziipe addan a Isa an aa di giyye, kane duwo ette suma dupu paat.

⁵ Soggo man kane deero don sedeke, don i dokkiyo Yawudiyagi wo don suniyo k'oogoro an t'ugiye pay a geeger ki Zeruzalem. ⁶ A ogiysadan gette i d'ede kane Annemozigo goole don sedeke ti don boozí pay, Kayip, Zan wo Alegzandire. ⁷ Piyer ti Zan t'adda dangay an di'n uddo, an d'an t'iide diinayan wo an di'n tunde, an'de: «Wede en kun i ele beeko ti toogo ere tuuku te, wo ti suma k'aaye?» ⁸ Aame gen Piyer yon addin une ti Unde Kamilen wo y'an di ruute, y'ede: ⁹ «Kune deero don sedeke wo don i dokkiyo donzin, anki kun ayni wiiko ki daanagun en, kun dehu kun dekke booro a eedey kono ay ize beehiye a wede zondí unto, wo son kun dehu kun di suune t'urzi mummino y'utte t'eenizi me. ¹⁰ Inkinon man kune deero siido ti don k'Izirayel pay, munda en kun yi suno koduwo: wede kun wolliyo yi t'ihira a daanagun en, y'uune bee ti toogo ki suma ere k'Isa Almasi wede ti geeger Nazaret, yode wede kun ti y' tiike ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadi kan tontilko, wo

Raa y'a ti y' bilde ti diine don unto me. ¹¹ Aakede an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, Isa yon aa makkolo ere kune don k'oozige boy kun di zidde mentu, tode gettiyo a t'ize makkolo ere majjaanawa a jiire k'oozige boy te*. ¹² Inkiino man n'un di rooto Isa danjal urzi k'uttiyo me, kono adda duniya pay ette Raa yi k'eele ye suma ti doolo in di'n utta kine duwo me.»

¹³ Aame gen kane deero an wulle Piyer ti Zan an rootiyo onaman daa k'orgiso man, an ziida giganan kono kane don i ki duuye tunda ye, kane min don kino baa. Wo kane deero gen an suune an izire t'Isa me. ¹⁴ Wo aakede an woliyo wede uune bee a sirpandan gen, urzi an an di roote munda a kane umbo. ¹⁵ Inkiino man an an d'ele urzi an t'adde t'adda boy me. Aame kane an t'udde man, kane deero booro Yawudiyagi an di-ruute diinayan, ¹⁶ an'de: «A don en in an d'isa mummino me? Derec, Piyer ti Zan an ize munda k'armika gen, don Zeruzalem pay an y'illiga, kine in k'aane in ki niike ye. ¹⁷ Wo kono rabila gette a ki teepa a duwo pay ye gen, in an ondirfo ki kossiyadan, kono suma k'Isa pidipidin an ki roota ye baa a wede tuuku ton man.»

¹⁸ San man Piyer ti Zan an di'n wiike, wo an an di ruute, an'de: «Ti anki kun ohor, suma k'Isa kun kizita ye, wo kun dooya wenda ye baa.» ¹⁹ Man Piyer ti Zan an an di'n gime onaman, an'de: «A suuno kune batum munda wede ki diine a daana Raa me, ay d'ambe ono kune kunon, ono Raa ko? ²⁰ Ki kaye man ay k'anniga ye ti rootiyo a munda wede ay wulle wo ay illiga me.» ²¹ Man kane deero gen an an d'undirde ki kossiyadan sey, wo an an d'iize. An an d'ise ulsu an k'uune ye, kono duwo pay gen an tamma Raa a munda ize gen me. ²² Yon wede uune beeko t'urzi munda k'armika gen, ozzinayi ette suma k'ada pide ti makumu.

Tondiyo Raa ki don i ziipe addan a Isa

²³ Aame Piyer ti Zan ti dangay an an iize man, an d'ingile an d'uuney zembadan, an an t'iide taaya pay a

munda wede deero don sedeke ti don i dokkiyo Yawudiyagi an an ruute me. ²⁴ Aame don i ziipe addan a Isa gen an illiga ono ki Piyer ti Zan genno man, pay onaman kan soo an tunde Raa, an'de: «Galmeegey, kee wede k'ikkima kandaane ti siido wo bar, ti suldi don pay adda. ²⁵ Kee wede ki ele Unde Kamilen a Dawut wede naabadá, Unde gette ti di gize, y'a ruute, y'ede:

“Ki moo me don siidiyagi pay an ahutu bokimo me?

Ki moo me ita duwo pay an towwo onaman ki bita me?

²⁶ Kane mozagi a siido pay an t'ikkima tuddan ki arka,

wo deero boha bumbiyagi an t'ugiye ki deyyiso ki Galmeege Raa wo ti Almasi Raa yi biire†.”

²⁷ Eyye, ono gen derec, Erod ti Pons Pilat an t'ukkiye a geeger ettiyo, ti kane don Yawudiyagi ti don Yawudiyagi ye, an di kiigira wede naabadá, Isa wede kamilen ki biire. ²⁸ Inkiino man munda wede ki dihe ti poone gen, an t'ize pay t'urzi toogada, aa kee ki dihe. ²⁹ Wo anken Galmeege, kee ki wollo an ay ondirso ki kossiyadey, kaye don naabadá kee k'ay eli toogada ay di kizite onama daa k'orgiso.

³⁰ K'ay eli toogada kono ay an t'ele beeko a duwo, wo ay d'ise suldi k'armika ti suldi don i ceeriyo eego ti suma wede naabadá, Isa wede kamilen.» ³¹ Aame kane an dinge ti tondiyo Raa man, ume wede an d'ugiye ki tondiyo gen y'a iise nonnirso. Wo Raa yi di'n uune t'Unde Kamilen pay, man an d'iise kazita k'ono Raa daa k'orgiso.

Lekkiyo ki don i ziipe addan a Isa

³² Don i ziipe addan a Isa pay gen elkisadan kan soo, ti diinayan wenda soo ton y'a roote en ki nuuno umbo, pay maaladan an t'obe ume soo. ³³ Kane don zina k'Isa an kazita ti toogo baadan rabila k'Isa te, an d'eesiyo: «Yon Galmeege Isa yi-bilde, kaye ay yi wulle.» Wo kane pay gen Raa y'an di ziipe beeko baadan. ³⁴ Ti diinayan wenda soo ton munda i-baate

* 4:11 4.11 Kun wollo adda mattup ki Soom 118.22. † 4:26 4.26 Kun wollo adda mattup ki Soom 2.1-2.

umbo. Doŋ an d'ede dombi ise boydī ton an owile maŋ, soŋko gette an d'ettiyo, ³⁵ wo an an d'eliyo a bey doŋ zina k'Isa, maŋ kane geŋ an an di-dokkide, soŋko gette a wede tuuku ton a attidizí attidizí. ³⁶ Ti diine doŋ geŋ i d'ede wede sundí Yusup yoŋ ti biza bumbū Lebi, wo kane doŋ zina k'Isa an di y' waaku Barnabas suma gette i-kaza «wede k'eliyo kooke», yoŋ an y'ehe a siido Siipire. ³⁷ Yoŋ wede geŋ i-d'ede doome wo y'a t'iwila, y'a t'umbo soŋko y'an d'iido, y'an d'ele a bey doŋ zina k'Isa.

5

Ananias ti Sapira

¹ Wo i d'ede wedusu sundí Ananias ti eddī Sapira, doomizaŋ an t'iwila. ² Kane geŋ an ti gitte onamaŋ kaŋ soo, soŋko y'a-diikida sire, ere soo a yode wo soo y'a t'umbe, y'an d'iide y'an d'eliyo a bey doŋ zina k'Isa. ³ Maŋ Piyer yi di ruute, y'ede: «Ki moo me Ananias ki-d'iili addá a Meeda siitandani ti-t'iide me, wo ki moo me ki lohito ono a Unde Kamileŋ, k'a t'uuyo soŋko doomizá soo a kee me?» ⁴ Wo doome doomizá, aame ki ki t'owila ye wo ki t'iwila ton maŋ, soŋko gette k'a ti naabe aa addá i dehu. Wo de ki moo me ki d'isiyo inkino me? Naabadá k'ize gette a duwo ye, k'ize ulsu a Raa.» ⁵ Aame Ananias y'illiga ono geŋno maŋ, y'a iidiba, y'a iire tul, y'a inda. Wo kane doŋ pay illiga geŋ orgiso t'anni ziida baadaŋ. ⁶ Inkino maŋ obilagi an t'iiziga, an di ŋilpe, an iide, an t'elo adda muuzo. ⁷ Saŋ an likke bini maŋ, eddī ti-t'udfo daa suuniyo munda wede ize. ⁸ Aame t'iina maŋ, Piyer y'a ti tunde, y'ede: «M'ó ki ti rooti do, ettiŋ soŋko ere pay kun iwila doomugun ko?» Maŋ tod' t'a ruute, t'ede: «Eyye, ettiŋ soŋko tode.» ⁹ Inkino maŋ Piyer yi di ruute, y'ede: «Mummino me koŋ ti kulayí kun di-gitte onamgun kaŋ soo, kun di naame Unde Galmeega me? M'ollo, doŋ iide ottibe kulayí an ti gimo kane a biza bumbū geŋno, an ki ti'n amba an t'ottibo kay.» ¹⁰ A kaamiki t'a iidiba, t'a iire a zoŋ ki Piyer, t'a inda. Aame obilagi an ti gimo ti ottibe ki kulatú

maŋ, an t'uuna t'inda. An t'umbe, an a-t'ittibo a sirpa kulatú. ¹¹ A armika gette doŋ pay ogiyso ti suma k'Isa wo doŋ pay illiga ton maŋ, orgiso t'anni ziida baadaŋ.

Doŋ zina k'Isa ti doŋ k'eeni

¹² Doŋ zina k'Isa an d'izite suldi k'armika ti suldi doŋ i ceeriyo eego baadaŋ a diine doŋ duuru me. Kane doŋ i ziipe addaŋ a Isa geŋ pay kaŋ soo, an t'ogiyso adda daabe goole wede an yi waaku daabe Salamoŋ. ¹³ Kane doŋ i ki ziipe addaŋ a Isa ye geŋ, wenda ti doolo a roote taaya keyyiso ti kane umbo. Wo ton kane doŋ duuru geŋ an di'n tamma baadaŋ. ¹⁴ Wo onniyo ti onniyo doŋ baadaŋ erayi kuuli an d'aagulu k'aagulu, an di zaapu addaŋ a Galmeega, an a-ti keyyiso ti kane. ¹⁵ Ti suldi k'armika doŋ an isiyto geŋ, doŋ k'eeni an ti'n sokiyo biza k'urzi ti zaadagi, ongoŋ a rangayi, kono aame Piyer y'udfa wo undisadí ti butta tuuku ti diinayaŋ maŋ, y'a t'oona bee. ¹⁶ Ti geegiryagi sunni doŋ goppon ti Zeruzalem ton, doŋ baadaŋ an di zikito doŋ k'eeni, ongoŋ siitandani an ti'n ukkite maadagi, wo kane pay geŋ an d'uune bee.

Doŋ zina k'Isa adda dangay

¹⁷ Inkino maŋ mozigo goole doŋ sedefe ti doŋ itadí, kane geŋ ti diine deero siido an'ni waaku soŋ Saduseyeŋ, kolbiso t'a jiire eedaŋ, an dehu doŋ zina k'Isa an di'n dabire. ¹⁸ Aame geŋ an ti'n zidfe, an di'n ibi dangay a daana ki doŋ pay. ¹⁹ Wo a didfo kotto maŋ, Galmeega Raa yi d'igibe maaleeka y'a t'ihinte boha dangay me, doŋ zina k'Isa y'an udfde wo y'an di ruute, y'ede: ²⁰ «Kun engilo k'adda booro Boy Raa, kun an kazitoy a duwo taaya ki suldi pay i d'eliyo lekkiyo ere aware gettiyo.» ²¹ Inkino maŋ onamí an d'illiga, soggo ti soohe walak an d'ingile k'adda booro Boy Raa, an d'iise dooyiso duwo.

Wo yo mozigo goole doŋ sedefe ti doŋ k'itadí, an di wiiko deero booro Yawudiyagi an t'ugiye, kane doŋ woliyo k'ono k'adda siido k'Izirayel. Maŋ an d'igibe doŋ i boohiyo Boy Raa an di waaku doŋ zina k'Isa adda dangay. ²² Wo

aame don an igibe an iide man, don zina k'Isa umbo adda dangay me. Man an di-gimo k'ume don i'n igibe, an an t'iide taaya a munda wede kane an wullo, ²³ an'de: «Kaye ay iide, ay uuney boha dangay appiyta beberec, wo don boohiyo ton kane ede. Wo aame an ay t'ihinte boha man, kane don zina k'Isa umbo adda dangay me.» ²⁴ Aame goole don boohiyo Boy Raa ti deero don sedeke an illiga inkino man, an di roote munda an ki suune ye a munda wede ize a tukki don zina gen me, wo an tondiso tondiso ti tuddan baa, de aasey moo me, moo me. ²⁵ San man i d'ede wedusu y'a iido ti rabila, y'an di ruute, y'ede: «Kun ollo kay, don kun ti'n ibi adda dangay gen, anken kane adda booro Boy Raa an dooyiso duwo.» ²⁶ Inkino man kesiko goole don i boohiyo Boy Raa y'a iide ti duwo itadi kono don zina k'Isa y'an ti'n waako, wo an an k'izo ooŋe ye kono an orgiso duwo an ti'n kakkita.

Don zina k'Isa a daana don booro

²⁷ Aame kane don zina k'Isa gen ti Boy Raa an ti'n wiiko, an d'an t'iide ki daana deero Yawudiyagi man, mozigo goole don sedeke y'an iise tondiso, ²⁸ y'ede: «Kaye ay un ruute, kun ohor, ti suma k'Isa kun dooya wenda ye. Wo anken kun wollo, kun ize en moo me, don siido Zeruzalem pay kun an ti gizite, kun dehu puuzo wede en t'a oope eeday.» ²⁹ Man Piyer ti don zina k'Isa ongon an di ruute, an'de: «Kaye ay d'ise ki poone munda wede Raa yi dehu, san wede ki duwo kollo. ³⁰ Kune Isa kun ti y' tiike ekk'undumu, kun di y'iide, wo Raa wede ki mongidagin y'a ti y' bilde ti diine don unto me. ³¹ Raa y'a y'umbe a ammidadi, y'a ti y' ziipe Mozigo wo Wede k'Uttiyo kono y'an di kize urzi a don k'Izirayel, an di kime lekkiyadan wo an t'oone tambobino k'oldikadan. ³² Wo suldi ize gen kaye ay wulle wo ay illiga, kaye ti Unde Kamilen ere Raa y'an ele a don i ollige onami ton man.»

³³ Aame kane don gen an illiga ono genno man, an di-gulkuwe baadan, an dehu an ti'n t'iide don zina k'Isa gen me. ³⁴ Wo de a diine deero Yawudiyagi

gen i d'ede wedusu yon Pariziyen sundi Gamaliyel, yon wede dooyiso k'oogoro Yawudiyagi, wo don pay an yi suune yon wede beehiye. Yon y'a t'iiziga a diinayan wo y'an di ruute, y'ede: «Kun ollo, ki poone n'a roote gen don en kun ti'n adfo.» ³⁵ Aame an ti'n udfde man, y'an di ruute a don booro, y'ede: «Zemba ki nun don k'Izirayel, kun elko do munda wede kun dehu kun an d'ise a don en me. ³⁶ Kun elke munda dokki ye, i d'ede wedusu sundi Tedas y'a-t'ize tuddi wede suma, yi d'irga duwo a itadi suma meeda pide. Wo yode gen an di y'iide, man donzi an di-tiipe wo munda gen a-ti dinge inkino. ³⁷ Aame yode gen yi t'ingile man, i d'ize wede ti doolo sundi Ziidas, yode gen ti siido Galile. Aame deero Romen an iiziga kaza duwo gen, y'a t'udfde ki balda wo don baadan an di y' diine, wo yode ton an di y'iide kay, wo donzi an di-tiipe. ³⁸ Wo anken n'un di rooto, kun t'ele eggun ye a don en me, kun oolo an d'engile, aame suldizan don an isiyo, wo onaman an kazita en ettiyo t'urzi duwo man, san a ohira. ³⁹ Wo aame mundazan an isiyo en ki Raa kotto man, kun k'aana ohiradan ye kino me, para man koo kun deyyiso Raa batum man.»

Inkino man kane don booro an d'umbe a ono Gamaliyel. ⁴⁰ Don zina k'Isa gen an an di'n gime, an an di'n ele a bey don boohiyo Boy Raa, an di'n gusse ti dalyagi. San deero an an di ruute, an'de: «Kun ohor, ti suma k'Isa kun kizita ye baa.» Man an an d'iize. ⁴¹ Don zina k'Isa an t'udfde ti diine deero Yawudiyagi t'ulbe unse, kono Raa yi'ni wulle kane an t'iide an dabire kono an umbe a suma k'Almasi. ⁴² Wo ti tarkuuse a eedan genno ton, onniyo ti onniyo adda booro Boy Raa, adda boydizan daayum an kazita, an dooyiso duwo a urzi Rabila Majjaanawa k'Isa, yon Almasi Raa yi biire.

6

Beeriyo don dokkide k'ombo

¹ A onniytagi gen sanalliyagi k'Isa an d'aagulu k'aagulu, wo kane Yawudiyagi don orbe ono Girek gen an kulkiso ti

Yawudiyagi don orbe ono don k'Eber, kono mandaydazan don orbe Girek gen a dokkide k'ombo ere daayum daayum gette, an an k'eliyo ye. ² Aame kane don zina koomat makumu sire an illiga injino man, an di'n ugiye sanalliyagi k'Isa pay, man an an di ruute, an'de: «Derec ye, kaye ay d'ooli ti kazita k'ono Raa a duwo, ay t'ette dokkide k'ombo sey me.» ³ Gen injino zemba ki nun, kune batum kun beero ti diinagan don sarat, duwo don sundan ti moolo ki beehiye, oniyiyo t'Unde Kamilen wo ti suuniyo k'ono, wo naabo ette ay an t'ela a kane. ⁴ Injino man kaye ay ele tuddey pay a urzi tondiyiyo Raa, wo a naabo kazita k'onami a duwo. ⁵ A onaman gen kane zemba pay an d'umbe eego, man an di biire Etiyen wede i ziipe addi pay a Raa wo oniyiyo t'Unde Kamilen. An di biire sey Pilip, Pirokor, Nikanor, Timon, Parmenas wo Nikolas wede ti geeger ki Antiyos, yon Yawudusu ye wo y'a-t'ize tuddi Yawudusu. ⁶ Man kane gen, zemba an an d'an t'iide ki daana don zina k'Isa, an di tunde Raa, an an di-ziipe bey ki beeko.

⁷ Injino man ono Raa gen adda siido Zeruzalem a-tiipe, duwo an di'n zuune, sanalliyagi k'Isa gen an d'aagulu k'aagulu, wo don sedeke Yawudiyagi baadan an di ziipe addan a Isa pay.

Seedu k'Etiyen

⁸ Etiyen gen Raa yi di y'une ti beeko, wo yi-d'ele toogo k'isiyo suldi k'armika baadan ti suldi don i ceeriyo eego a diine don duuru. ⁹ Wo i d'ede kuuli miibi an guune jikisi ti yode. Ti diinayan don ongon Yawudiyagi don ti geeger Siren wo ti Alegzandire, kane gen ti diine don adda boy wede Yawudiyagi ge dooyiso an yi waaku «boy bulagi an an iize», wo don ongon Yawudiyagi don ki siido Silisi ti Aazi. Kane pay an d'iise niikiyto ti Etiyen. ¹⁰ Wo de an ki d'iine kersiyadi ye a suuniyo k'ono ere Unde Kamilen ti ele gen me. ¹¹ Injino man kane gen an d'iwila duwo kono an di roote: «Kaye ay y'illiga

yi ruute ono don ki kalda k'oogoro Muusa ti suma Raa.» ¹² A don duuru an an t'elite ono wo a don i dokkiyo Yawudiyagi ti don suuniyo k'oogoro Yawudiyagi pay, wo kane don pay gen an d'iiziga tukki Etiyen, an di y' ziida an di-t'iide ki daana deero booro Yawudiyagi. ¹³ Wo a daana kane gen an di wiike don lohito k'ono pay, an'de: «Wede en daayum yi kalda Boy Raa wo oogoro Muusa, ¹⁴ kono ay y'illiga yi ruute, Isa wede ti geeger Nazaret gen y'a-kossita ti Boy Raa wo dooyiso ere Muusa y'in ele gette y'a ti-kima ti doolo.» ¹⁵ Aame gen don duuru pay i-guune adda boy goole ki booro gen, an di y' wolliso Etiyen teben, wo ume k'edayi i-tooriyo aa ume k'eda maaleeka.

7

Etiyen a daana don booro

¹ Injino man mozigo goole don sedeke y'a tunde Etiyen, y'ede: «Onaman an rootiyo a tukki kee gen derec ko?» ² Etiyen yi di'n gime onami, y'ede: «Maawi ki nun, zemba ki nun, kun ollo bee. Aame Ibirayim yi lekkiyo botto a siido k'ehiyadi sundutu Mezapotami, wo ki poone y'a engila ki geeger ki Aran gen, Raa goole a jiiere yi di gize tuddi, ³ wo yi di ruute, y'ede: «Ki t'oozo ki oolo siidadá, wo don boozá k'a engilo ki siido ere san man n'a di kizey*.» ⁴ Injino man Ibirayim y'a t'iiziga, y'a t'udde ti siido Kalde, y'a ingile yi lekkiyo a geeger ki Aran. Wo bini meegi y'inda man, san Raa y'a-di t'iido ki siido ere anken kun di lekkiyo ankenno ettiyo. ⁵ Wo de Raa yi di ruute munda wede yi di t'ela, y'ede: «Siido ette n'a-t'ela a kee wo k'eda k'inniza, an di lekka adda.» Wo aame gen Raa yi-k'ele ume boolon suma y'a-koone ton umbo a siido ette, wo ki sirwe ulo k'addi ton umbo Raa yi-k'ele ye†. ⁶ Man Raa yi ruute sey, y'ede: «Ita k'inniza an di lekka a siido torgagi, an di'n isa bulagi, an di'n dabira ozzinagi meeda pide. ⁷ Wo kane duwo don i'n isa bulagi gen, nun Raa n'a deka booro a eedan. Wo san kane ita k'inniza gen

* **7:3** 7.3 Kun wollo adda mattup ki Zenez 12.1. † **7:5** 7.5 Kun wollo adda mattup ki Zenez 11.31; 12.4,7; 13.15; 15.18; 17.8. ‡ **7:7** 7.7 Kun wollo adda mattup ki Zenez 15.13-14 wo Egzod 3.12.

t'umayan an t'oozigo, an t'etto keŋno, an oo d'ottila‡." 8 Aame Raa y'a ti dinge onamí inċino maŋ, y'a gitte taasuwa ti Ibirayim, wo munda wede i-kaza taasuwa geŋ, walfu ponde. Inċino maŋ Ibirayim a ulí Isaaka yi di wilda ponde, aame yi y'ehe i iide onniyo gessire maŋ. Inċino kay Isaaka yi di wilda ponde a ulí Yakup, wo Yakup y'an di wildite ponde a inċizí kane koomat makumu sire moŋgidagiŋ geŋnoŝ.

9 Moŋgidagiŋ inċi Yakup geŋ an gulbike ti leemadaŋ Yusup, an di y'iwila aa bule, wo doŋ i y'iwila an di-t'iide siido Misir. Wo Raa daayum ti yode, 10 dabaradí yi di ti buuye pay. Yi d'ele suuniyo k'ono, lekkiyadí yi di ti t'ize unse a daana Parahoŋ mozigo ki siido Misir. Inċino maŋ Parahoŋ y'a ti y' ziipe wede goole ki siido Misir, wo boozí toŋ yi-d'iili a beezí pây. 11 Bini maŋ i d'ize mosogo baadaŋ adda siido Misir pay, wo a siido Kanaŋ pây. Duwo an di dibire baadaŋ, wo moŋgidagiŋ munda an t'oomi toŋ umbo. 12 Aame Yakup y'illigo a Misir ombó ede maŋ, y'a igibe moŋgidagiŋ an an d'owilo, gette ettiyadaŋ ere ki poone. 13 Aame yi'n igibe ki sirwe sey maŋ, Yusup y'an t'iidiba itadí a zembadí an di y' zuune. Wo Parahoŋ toŋ ita maawi Yusup a Kanaŋ y'a ti zuune pây. 14 Inċino maŋ Yusup y'a igibe, y'a-waako meegí Yakup ti doŋ boozí pay, kane ada sarat makumu paat. 15 Aame Yakup y'illiga maŋ, y'a t'iiziga ti doŋ boozí pay, y'a ingile Misir an di likko bini maŋ, y'a inda ti inċizí pay kane doŋ moŋgidagiŋ me. 16 Wo nundanzaŋ* an di ziko ki Sisem, an t'ittiba adda muuzo ere Ibirayim y'iwila ti soŋko a bey k'inċi k'Amor a Sisem†.

17 Ozzinagi ti ozzinagi maŋ doŋziŋ an d'iigila baadaŋ a siido Misir me, wo peedo toŋ t'iide ere Raa y'a-ti d'ange ono doŋ yi ruute y'aasa a Ibirayim. 18 Saŋ maŋ i-gili mozigo ti doolo a Misir me, wo yoŋ geŋ yi ki suune ye urzi Yusup

me. 19 Mozigo geŋ doŋziŋ yi ti'n digge, wo moŋgidagiŋ y'anni dibire, yi'n isiyo ki toogo inċizaŋ an d'ooliyo an t'unto‡. 20 Aame geŋ Muusa an ti y'ehe, yoŋ ulo d'emilen, majjaane a daana Raa, an di y' mudde kaŋ ombide tere ado adda boy meegí. 21 Aame an k'aane ombidafayí ye maŋ, an t'umbe, an di ziipo paate, wo saŋ uto Parahoŋ t'a y'uune, t'a t'umbe a tode, t'a yi mudde aa ulutúŝ. 22 Muusa geŋ an ti y' duuye a suuniyo ere pay ki doŋ Misir. Y'a t'ize wede i suune rootiyo k'ono wo toogo a naabo pây.

23 Muusa i iide ozzine ada pide maŋ, i-d'iide elkiyo y'a ette, y'a wollo zembadí doŋ k'Izirayel. 24 Maŋ y'a ingile, y'iide'ŋ yi wolliyo wede Misir yi isiyo ulsu a wede soo ti diine zembadí, maŋ y'a-y'uube, wo yi di ti duuze, wede Misir geŋ y'a y'iide. 25 Y'ize inċino geŋ y'elkiyo zembadí doŋ k'Izirayel an d'elka Raa yi dehu y'an utte t'urzi yode, kacin umbo an ki zuune ye. 26 Saŋ soggo sey maŋ, yi d'uune doŋ k'Izirayel sire an d'eyyiso, wo yi dehu y'a ti'n t'okkiye an di lekke ti toose. Inċino maŋ y'an di ruute, y'ede: "Zemba ki nuŋ, kune'ŋ zemba ye ko? De ki moo me kun isiyo ulsu ti tuddugun me?" 27 Wo wede i isiyo ulsu a leemadí geŋ y'a gibira Muusa, wo y'ede: "Kee i ki ziipe mozigo wo wede d'ekkiyo booro a tukki kaye wee wee? 28 Kunun ki dehu k'a ni t'ide aa loho k'iide wede Misir ko?" 29 Aame Muusa y'illiga inċino maŋ, ti siido Misir y'a t'umbe, y'a ingile ki siido Madiyan, yi lekkiyo anċeŋno, a siido gette yi d'ehe inċi kuuli sire*.

30 Adda siido gette Muusa yi likke ozzine ada pide. Saŋ onniyo soo maŋ yoŋ adda balda goppon ti mukkolo sundutú Sinayi, maaleeka ki Raa yi di gize tuddí adda beyga k'undumu oggiyo uwwo d'ala d'ala. 31 A munda k'armika Muusa yi wulle geŋ, y'a ziiida giggirí. Wo y'a d'iide goppon, y'a wolle koduwo, y'a iide maŋ y'ollige golla Galmeega

§ 7:8 7.8 Kun wollo adda mattup ki Zenez 17.10-14; 21.4. * 7:16 7.16 Nundanzaŋ: I-kaza nundani sire danjal ki Yakup wo ki Yusup. Kun wollo adda mattup ki Zenez 50.7-13; Zozuwe 24.32. † 7:16 7.16 Taaya Yusup kun ti t'oone adda mattup ki Zenez 37.1-36; 39.1-47.12. ‡ 7:19 7.19 Kun wollo adda mattup ki Egzod 1.7-16. § 7:21 7.21 Kun wollo adda mattup ki Egzod 2.1-10. * 7:29 7.29 Kun wollo adda mattup ki Egzod 2.11-15,21-22; 18.3-4.

Raa, t'ede: ³² “Nuñ Raa ki mongidagá, Raa k'Ibirayim, k'Isaaka wo ki Yakup.” Muusa orgiso t'a yi ziifda baadan, y'a iise ñonñirso, yi k'aane yi k'ambe edayí, y'a ki wolle munda genño ye. ³³ Injino mañ Galmeega yi di ruute, y'ede: “Tobiyagá ki t'odfipo kono ume wede kee k'ôhire en, yon kamilen ki nuñ Galmeega. ³⁴ Derec, ni wulle dabar ki d'onzó a siifdo Misir te, n'illiga soopiytadan te, wo nuñ n'iido'ñ kono n'an adde. Ankenj k'edi, n'a-k'agiba ki siifdo Misir†.”»

³⁵ Sañ Etiyen y'a ruute sey, y'ede: «Yode Muusa wede donj k'Izirayel an di y' giigira, an'de: “Kee wee wee i ki ziipe mozigo, wo wede dekkiyo booro me?” Genj sañ Raa batum y'a y'igibe, y'a t'ize mozigayan, wo y'a t'ize wede k'adfiyadan. Raa yi y'igibe t'urzi maaleeka wede an ikkima adda k'undumu gozzibor genño. ³⁶ Yode Muusa genj y'an udfdo donj k'Izirayel ti siifdo Misir, t'urzi k'isiyo suldi donj i ceeriyo eego ti suldi k'armika adda siifdo Misir batum, wo sonj aame kane an doopide Bar Teezowo, wo aame kane adda balda ozzine ada pide‡. ³⁷ Yode Muusa sey y'an di ruute a donj k'Izirayel, y'ede: “Raa yi d'adfa ti diine zembagun nebi aa nuuno§.” ³⁸ Wo aame donj k'Izirayel an t'ugiye a balda tonj mañ, yode Muusa sey a guune a diine mongidagin ti maaleeka me, yode genj yi di rootiyo a Muusa t'ekki mukkolo Sinayi. Injino yode Muusa sey yi-t'ollige ono Raa donj i d'eliyo lekkiyo, y'in d'ettiyo y'in di kaza*. ³⁹ Wo mongidagin an ki d'illiga ye onami me, an di y' giigira, wo adda k'addan an dehu an di-kime ki siifdo Misir. ⁴⁰ An i-di ruute a Aronj, an'de: “K'in okkonj raayagi a ozira a daanadin, kono in ki suune ye munda i iide a yode Muusa wede y'in di'n udfdo ti siifdo Misir me.” ⁴¹ Injino mañ a onniytagi genj an d'ikkima ulo buru go longusizan, mañ an i d'ele sedeke

a yode genj me, ulbanj unse an d'ize tarnaape a naabo ere an ize ti beezan gette†. ⁴² Wo Raa y'an gime dar y'an di'n iili, an d'ottilso a moldali a kandaane, aa an riine ti kaaga adda mattup ki nebiyagi, an'de:

“Kune donj k'Izirayel no, genj a nuuno d'ey ko kun izite sedeke ki seydi wo sendikagi donj ongo kun izite, aame kune adda balda ozzine ada pide genj me? Aha, a nuuno ye.

⁴³ Kune kun zirke boy golmodo ki raayusu sundi Molok, wo ti mooliso ere ki raa wede sundi Repan.

Kane suldi genj kun ikkima ti beygunj kono kun an d'ottille. Injino mañ nuñ n'un ti'n limma bini siifdo Babiloon, wo ti Babiloon genj ki daana sey‡.”»

⁴⁴ Etiyen y'a ruute sey, y'ede: «Adda balda genj mongidagin an d'ede Boy Raa wede an ikkima ki golmodo, i-boohiyo suldi donj ki taasowa ere Raa yi gitte ti donji. Boy genj Muusa y'a t'ikkima aa Raa yi ruute y'aase. Y'a t'ikkima a-t'iide a munda wede yi wulle i-iide aa suniye. ⁴⁵ K'ita mañ mongidagin an an d'iili Boy Raa wede an ikkima ki golmodo genj a innizan, an t'umbo ti kane aame genj Zozuwe wede dokkiyadan, y'an d'an d'aaho ki siifdo ere ita donju Raa yi'n ilmi ti daanadan. Genj injino Boy Raa genj y'a likke adda siifdo gettiyo bini moziko ki Dawut.§ ⁴⁶ Dawut y'a uune beeko ti Raa, mañ Dawut y'a tunde Raa, yi d'ooziga boy a Raa ki Yakup*. ⁴⁷ Wo minj a ki t'ize ye, a t'iiziga Boy Raa uli Salamonj.† ⁴⁸ Wo Raa goole a jiiire pay genj, yonj yi ki lekkiyo adda boy wede duwo an oozige ye, aa Raa yi ruute ti kaaga ti bize nebi soo:

⁴⁹ “Galmeega y'ede: Kandaane aa ume wede ni-konso, ni lekkiyo wo siifdo aa ume wede ni d'obe zondó ni puukiyo.

† 7:34 7.34 Kun wollo adda mattup ki Egzod 3.1-10. ‡ 7:36 7.36 Kun wollo adda mattup ki Egzod 2.14; 7.3; 14.21 wo Nombire 14.33. § 7:37 7.37 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 18.15,18. * 7:38 7.38 Kun wollo adda mattup ki Egzod 19.1-20.17 wo Deeterenom 5.1-33. † 7:41 7.41 Kun wollo adda mattup ki Nombire 14.3 wo Egzod 32.1; 32.2-6. ‡ 7:43 7.43 Kun wollo adda mattup ki Amos 5.25-27. § 7:45 7.45 Kun wollo adda mattup ki Egzod 25.9,40 wo Zozuwe 3.14-17. * 7:46 7.46 Kun wollo adda mattup ki 2 Samiyel 7.1-16. † 7:47 7.47 Kun wollo adda mattup ki 1 Mozagi 6.1-38.

De kune boy miñ wede tuuku me, kun o ooziga,

wo aame tuuku n'a lekka adda me?

⁵⁰ Suldi pay en i zippe nun ye ko?™»

⁵¹ Etiyen y'an di ruute don booro sey, y'ede: «Kune don i koogire Raa, kune don sukkiya kun ki ziipe addugun a Raa ye, kun t'udde aa maawugun koyok, daayum kun koogire Unde Kamilen. ⁵² Ti kaaga maawugun nebiyagi pay an di'n dibire, wo an di'n iide kane don i gizite ti poone aaniya k'Almasi yon ki diine gen me. Wo aame onniyo t'iide man, yode ton kun di y' giigira, kun di y'iide. ⁵³ Raa y'un d'ele oogiradi t'urzi maaleekiyagi, wo kune kun a-ki t'izire eego ye.»

Tôwwo k'Etiyen

⁵⁴ Aame don booro an illiga Etiyen yi ruute inkinon man, an di-gulkuwe baadan, an d'ahutu bokimo. ⁵⁵ Wo yo Etiyen onniyo ti Unde Kamilen y'a t'umbe edayi k'awwa ki kandaane man, y'a wulle toore daryika Raa wo Isa yi t'ihira a ammade Raa. ⁵⁶ Y'a ruute, y'ede: «Kun ollo kay, ni woliyo kandaane i t'ihina wo yon wede an y'ehe aa ulo wede gen yi t'ihira a ammade Raa.» ⁵⁷ Kane an illiga inkinon man an zidde d'olle baadan, kuwwagan an aa ti niyyite, kono an k'olliga onami ye. Man an d'iiziga pay kan soo ki tuddi. ⁵⁸ An di y' ziida t'adda geeger, an di y'udde paate, an di y'iise kakkisa ti mongali ki towwadi. Kane don i wulle wo illiga gen, kallagan deero an t'ididipe, an t'ibi sirpa k'ulo obulsu sundi Sool. ⁵⁹ Aame an yi kakkisa gen, Etiyen yi tonniyo Raa, y'ede: «Galmeega Isa, ki t'ambo undó.» ⁶⁰ San y'a iire ti zibani, wo y'a idili ti golla awwa, y'ede: «Galmeega, a oldikadan ette k'an t'iso tambobino.» Aame y'a ti ruute inkinon man, y'a-t'ihe.

8

^{1a} Wo Sool onaman soo ti don iide Etiyen me.

Sool ti don ogiyso ti suma k'Isa

^{1b} A onniyo gettiyo batum duwo an di'n iise dabirsa baadan ki don ogiyso ti

suma k'Isa a Zeruzalem. Kane pay gen an di-tiipe k'adda siido Ziide ti Samari, a Zeruzalem i d'uupe don zina k'Isa siidan. ² Don i seedu urzi Raa zakidi gen an t'ittiba Etiyen me, wo an d'iile baadan a untadi gette. ³ Wo ki yode Sool man yi dehu y'an ise umbo don ogiyso ti suma k'Isa me, yi d'ettiyo boy ti boy, yi di'n dehu yi ti'n seedu kuuli erayi, yi ti'n obe dangay.

Pilip yo a Samari

⁴ Kane don i-tiipe gen, an d'ettiyo borko ti borko an di kazita Rabila Majjaanawa. ⁵ Gen inkinon Pilip y'a t'iide k'adda geeger meeda ki siido Samari, y'a iise kazita rabila k'Almasi Raa yi biire a don siido gettiyo. ⁶ Kane don siido gette pay an zaapu kuudan tak a ono don Pilip y'an kazita gen me, kono an illiga wo an woliyo t'edayan suldi k'armika don y'isiyto gen me. ⁷ Inkinon man siitandani an t'uddite ti tukki don k'eeni baadan ti d'ollite ere ti golla awwa. Wo don baadan runguyun, ongon an denkiso, pay an d'uune bee. ⁸ Inkinon man don geeger pay gette ulban unse baadan.

⁹ Aame gen i d'ede wedusu adda geeger gette sundi Simo, yon kombide ti kaagine wo a don siido Samari gen y'an d'isiyto suldi k'armika, kane pay an seedu giggeran. Y'a-t'ize tuddi aa wede i-d'ede toogo. ¹⁰ Kane duwo pay iise ti innisi bini don deero gen, an di y' daaniya telele, wo an d'eesiyo: «Wede en i-d'ede toogo Raa, ere an ti waaku "toogo a jiiire baadan" gettiyo.» ¹¹ Ti kaagine Simo ti kombidikadi gette, yi d'isiyto suldi k'armika duwo an seedu giggeran, inkinon an di y' daaniya telele. ¹² Wo anken Pilip y'iide y'an gizite Rabila Majjaanawa ki Moziko Raa wo ki suma k'Isa Almasi. Inkinon man erayi kuuli pay an d'umbe wo an ti'n zuyye batem. ¹³ Aame gen yode Simo batum ton, y'a ziipe addi a Isa wo an ti y' zuyye batem, y'a ziida ita Pilip. Wo aame yi wulle suldi k'armika baadan ti suldi don i ceeriyo eego don Pilip y'isiyto genno man, y'a ziida giggeri.

‡ 7:50 7.50 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 66.1,2.

¹⁴ Aame kane don zina k'Isa a Zeruzalem an illiga don siido Samari an'ni ziida ono Raa bey sire man, an an d'igibe Piyer ti Zan. ¹⁵ Aame an iiney a Samari man, an tunde Raa a kane Samariten don i ziipe addan a Isa kono Raa y'an t'ele Unde Kamilen. ¹⁶ Wo aame gen Raa yi-k'ele Undi ye botto a wenda me, an'ni suyyiso batem ti suma Galmeega Isa danjal. ¹⁷ Inkinno man Piyer ti Zan an an di ziipe bey a eedan wo an d'uune Unde Kamilen. ¹⁸ Aame Simo yi wulle Unde Raa ti d'fiigo a tukki don gen t'urzi don zina k'Isa an an ti ziipe beezan a eedan man, yi dehu y'an t'ele sonko a Piyer ti Zan me. ¹⁹ Wo y'an di ruute, y'ede: «Toogo gette kun o eeli kay kono n'a zaape bey a tukki duwo, an t'oono Unde Kamilen.» ²⁰ Man Piyer yi di ruute, y'ede: «Kee ti sonkadá pay Raa y'unni dagga, kono k'elkiyo ti sonkadá gette k'aane ki t'owila munda wede Raa y'eliyo ti mozuwo me. ²¹ Adda naabadey ette kee adda ye, aggadá umbo ti kaye me, kono a daana Raa biza k'ulbá ki diine ye. ²² Ki-kama lekkiyadá, naabadá ere oldo gette ki t'oolo, wo k'a tondo Raa koo y'ay t'isa tambobino man a elkisadá ere oldo gette. ²³ Nun ni woliyo man kee addá i-k'aadumu a suldi en me, wo kee bule k'oldfiko.» ²⁴ Inkinno man Simo y'an di ruute, y'ede: «I tondo Galmeega kune batum kono nun me, kono munda wede kun rootiyo gen oo ki d'aana ye.» ²⁵ San man Piyer ti Zan gen an an t'iide taaya a duwo, a munda wede kane an wulle a urzi k'Isa, wo an di gizite ono Galmeega. San man an di-gime ki Zeruzalem, a kamadan gen a urzi an di gizite Rabila Majjaanawa a borkiyagi baadan ki siido Samari.

Pilip ti wede ti siido k'Etiyopi

²⁶ San maaleeka ki Galmeega Raa yi di ruute a Pilip, y'ede: «Ki t'oozo, k'odo k'urzi wede ki dandí, urzi wede ti Zeruzalem i d'ambu geeger Gaza, urzi gen yon t'adda balda.» ²⁷ Inkinno man kesiko Pilip y'a t'iiziga, y'a ingile, yi sooru sooru. A sooruzi gette yi woliyo bibiraw wedusu a daanadí. Wede'n gen yon wede goole

wo kokkiso ti siido k'Etiyopi, yi naabiya ti Kandas mohita k'Etiyopi, wede yeeriyo korbite tode, yi t'iide Zeruzalem ottilso a Raa. ²⁸ Konso adda puusadí yi-kime ki siidadí, wo yi gariya mattup ki nebi Ezayi. ²⁹ Unde Raa ti di ruute a Pilip, t'ede: «K'a naara, ki y'oonoy wede puus gen me.» ³⁰ Man Pilip y'a-niire, y'iide'n y'a yi ziida wede suma adda puusadí gen me, y'ollige yi gariya mattup ki nebi Ezayi, man y'a yi tunde, y'ede: «Ki gariya gen, munda ki yi suuniyo dey ko?» ³¹ Wede yi di'n gime onamí, y'ede: «De n'a suune mummino, wenda y'a ki'n ziipe urzi ye man?» Man wede yi di ruute Pilip, y'ede: «K'edi, k'a ti koli adda puus, k'a-koono a sirpa nuuno.» ³² Enno ume wede yi gariya an riine ti kaaga adda mattup ki Raa me: «Yon aa damu wede an arkuđu ki t'owwo, wo aa ulo ki damu wede an dekkiso ilali wo yi ki m'oolo ye, inkinno kay yode ton bizi yi k'ihina ye. ³³ An di-d'ele sukiyagi, derec ki yode an i-ki t'ele ye, wee wee a roota suma k'inñizi me, lekkiyadí a siido an i-ti dikke*.» ³⁴ Wede suma gen y'a tunde Pilip, y'ede: «Kee k'ollo do, nebi yi rootiyo inkinno t'aaye ti yode batum kunun, ti wenda doolo ko?» ³⁵ Inkinno man Pilip y'a t'ihina bizi, wo t'urzi gariya mattup gette yi di gizite Rabila Majjaanawa k'Isa. ³⁶ An iide kee man, an d'uune ahu. A ume gen wede suma y'a ruute, y'ede: «Ki wollo kay en ahu, de moo sey aa biite k'a ti'n suyye batem me?» [³⁷ Pilip yi di ruute, y'ede: «Aame kee ki ziipe addá'n pay a Isa man, n'a ki ti suyye batem.» Man wede yi di'n gime onamí, y'ede: «N'umbe, Isa Almasi yon Ulo Raa.»] ³⁸ Inkinno man Pilip yi di ruute a wede tuuliyo, y'ede: «Puusadá ki-t'ohor.» Man Pilip kane ti wede suma an di-d'iige t'ekki puus me, an di-d'iige k'adda k'ahu, Pilip y'a ti y' zuyye batem. ³⁹ Aame an t'udde t'adda k'ahu man, Unde Galmeega t'a ti y' nukkiide Pilip me. Wo yo wede suma gen yi ki y' wulle ye baa, inkinno y'a ingile ki daanadí ti unsuwo. ⁴⁰ Wo yo Pilip yi woliyo'n

* **8:33** 8.33 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 53.7-8.

yo a Azot, mañ yi d'ettiyo geeger ti geeger, yi kazita Rabila Majjaanawa adda geegiryagi pay bini y'a d'iiney Sezare.

9

Sool ti Isa

¹ Wo aame geñ Sool yi dehu daayum y'a dabire wo y'a t'ide sanalliyagi ki Galmeega. Injino mañ y'a iide, y'a uuney mozigo goole ñoñ sedeke ² kono yi di t'ele mattup. Wo ti mattup gette y'a t'ooney deero boydi ñoñ Yawudiyagi ge dooyiso a Damas, wo aame ñoñ i daaniya urzi wede aware ki Galmeega kuuli ti erayi ede mañ, y'a ti'n sedfo y'an d'an t'etto ki Zeruzalem, an di'n obey ñangay.

³ Aame yi uune mattup mañ, y'a ingile ki Damas. Y'izire kee y'iiney goppon ti geeger mañ, a kaamiki i ñiigo toore ti kandaane, wiliñ a tuure a tukki yode.

⁴ Y'a iire a siido wo y'ollige golla ti rootiyo, t'ede: «Sool, Sool, ñe moo me ki ni dabirsa me?» ⁵ Mañ Sool y'a tunde, y'ede: «Galmeega, ñe kee wee wee?» Mañ golla gette t'a ruute, t'ede: «Nuñ Isa wede kee ki di y' dabirsa. ⁶ Wo ki t'oozo, k'engilo k'adda geeger, anñen an aa di kizey munda wede Raa yi dehu k'aasey me.» ⁷ Wo kane ñoñ ti Sool soo geñ an t'ihira, munda an di roote an ki suune ye, orgiso t'anni ziida kono golla an di-t'ollige wo wenda an ki y' woliyo ye. ⁸ Mañ Sool y'a t'iiziga, edayi kargigal wo i ki woliyo ye. Aame geñ ñoñ iide ti yode an i ziida beezi, an ti y' dukke k'adda geeger Damas. ⁹ Onniyo ado Sool edayi i ki woliyo ye, wo yi lekkiyo daa k'ombo daa sobo.

Sool edayi i t'ihina

¹⁰ A Damas geñ i d'ede wedusu sundi Ananiyas, yode geñ sanallusu k'Isa. I-d'iide munda aa suniye Galmeega yi di gize tuddi, wo y'a yi wiike, y'ede: «Ananiyas!» Mañ Ananiyas yi di'n gime onami, y'ede: «Galmeego, nuñ enno n'ollige.» ¹¹ Galmeega yi di ruute, y'ede: «Ki t'oozo, k'odo k'addo ti urzi wede an yi waaku urzi ñelele, ki t'odoy adda boy Ziidas, k'a tondoy wede ede sundi Sool ki Tarsi. Ankenno yi tondiyo Raa, ¹² wo

adda munda i-iide aa suniye geñ y'a wulle wedusu sundi Ananiyas, yoñ yi-t'iide di yode, yi di ziipe beezi a edayi, mañ edayi a t'ihina.» ¹³ Wo Ananiyas yi di'n gime onami, y'ede: «Galmeego, wede en rabiladi ni t'illiga, ñoñ baadañ an ruute a suldi ñoñ ulpi pay y'isiyo a ñozá a Zeruzalem me. ¹⁴ Wo deero ñoñ sedeke an i ele mattup y'a-sedfo ñoñ i tondiyo ti suma kee a enno, geñ injino y'iido kenno me.» ¹⁵ Wo ñe Galmeega yi di ruute, y'ede: «K'odo, ki y'oonoy wede geñ me, kono nuñ ni y' biire, n'a-y'isa wede a kiza sundo a duwo ñoñ Yawudiyagi ye, a mozagan wo a ñoñ k'izirayel. ¹⁶ Wo nuñ batum ni di kizita suldi ñoñ pay y'a dabira kono sundo.» ¹⁷ Injino mañ Ananiyas y'a t'iiziga y'a ingile, y'iiney mañ yi-t'iide adda boy Ziidas, Sool toñ adda. Y'iideñ yi di ziipe beezi a yode wo yi di ruute, y'ede: «Sool leema ki nuñ, Galmeega i n'igibo me, yode Isa wede y'a di gize tuddi aame kee a urzi k'ettiyo kenno, yi n'igibo ki tukki kee kono edaya a wolle sey, wo Raa yi-ki ti k'one t'Unde Kamilen.» ¹⁸ A kaamiki gangiragi aa ki puuni a iise soldite ti edayi, mañ edayi a iise wolliso sey. Y'a t'iiziga, wo Ananiyas y'a ti y' zuyye batem. ¹⁹ Sañ yi d'iimi, toogadi t'a iido.

Sool yo a Damas

Sool y'a likke onniyo miibi ti sanalliyagi k'Isa a Damas me. ²⁰ Wo tiñ geñ miñ y'a iise kazita baa adda boydi ñoñ Yawudiyagi ge dooyiso, yi d'eesiyo: «Isa yoñ Ulo Raa.» ²¹ Kane ñoñ pay i y'ollige geñ an ziida gigan, wo an di rootiyo diinayan, an ñe: «En miñ yo wede i-dabirsa baadañ kane ñoñ i tondiyo ti suma k'Isa a Zeruzalem ye ko? Wo ettiyadi kenno ette y'iidoñ toc miñ sedfuzan, wo y'an di'n t'ele bey deero ñoñ sedeke ye ko?» ²² Yo Sool a kazita k'onami geñ, i di t'ele toogo yi kazita i ceeriyo ki ceeriyo t'addi pay, y'an di rootiyo kereñ Isa yoñ Almasi Raa yi biire. Injino kane Yawudiyagi ñoñ i lekkiyo a Damas geñ, an i di roote munda an ki suune ye.

²³ Sañ bini mañ kane Yawudiyagi geñ, kan soo an di-ruute ti diinayan ki

tôwwadí Sool me. ²⁴ Injino a rootiyadan gette wedusu yi di gize a Sool me, kono kane Yawudiyagi an t'ikkima tuddan, an di boohiyo boha bumbiyagi geeger onnu wo diddo kono Sool y'udda man ki tôwwadí. ²⁵ Injino man onniyo soo a diddo, kane sanalliyagi Sool an di-t'iide, an ti y' ziipe adda gedde, an ti y' zuuye ti waaya mongali ti nee.

Sool yo a Zeruzalem

²⁶ San ti Damas gen Sool y'a iiney Zeruzalem. Aame y'iiney man, y'a dihe y'a di keyye ti sanalliyagi k'Isa. Wo kane pay an orgiso a yon me, kono an k'ambu ye ki kotto yi t'ize sanallusu k'Isa me. ²⁷ Injino man Barnabas y'a iyye, y'a ti y' wiike, wo y'a-di t'iide k'ume don zina k'Isa. Aame gen y'an t'iide taaya mummino Sool yi wullo Galmeega aame yo a urzi ki Damas me, mummino Galmeega yi ruutito me, wo son mummino Sool yi gizito ti suma k'Isa daa k'orgiso a Damas me. ²⁸ Injino man t'ume genno Sool y'a-t'iide ti kane a Zeruzalem, an d'ambu kenno kenno kan soo wo yi kazita ti suma Galmeega daa k'orgiso. ²⁹ A kane Yawudiyagi don orbe ono Girek ton y'an di kazita wo yi niikiyto pay ti kane me, wo kane an di dihe urzi ki tôwwadí. ³⁰ Aame kane zamba don i ziipe addan a Isa gen an illiga injino man, Sool an di d'ingile ki geeger Sezare, wo an ti y' diipida y'a ingile ki geeger Tarsi.

³¹ Injino man kane don ogiyo ti suma k'Isa a siido Ziide, a siido Galile wo a siido Samari pay gen, an di lekkiyo ti toose. Kane an t'ize don toogo a urzi Raa, an di lekkiyo ti ottilso a Galmeega, wo Unde Kamilen ti di'n noogiyo an d'aagulu k'aagulu.

Piyer ti Ene

³² Aame gen Piyer daayum yi sooru adda siido pay, yi d'ambu kenno kenno. Onniyo soo man y'a t'iide woliyo ki don ki Raa i lekkiyo a geeger Lidda. ³³ A ume gen i d'ede wedusu sundi Ene yon runguyon, ozzine gessire yi lekkiyo moone ekk'ongali. Aame Piyer y'iiney a

ume genno man, wede gen yi y'uuney, ³⁴ wo yi di ruute, y'ede: «Ene, Isa Almasi y'a ele bee. Ki t'oozo'n, kee batum ki t'olbo suldi mooniza me.» A kaamiki Ene y'a t'iizi, y'a t'ihira. ³⁵ Aame kane don pay a geeger Lidda wo a bere ki siido Saron gen an wulle injino man, an digime lekkiyadan a urzi Galmeega.

Piyer ti Tabita

³⁶ I d'ede erewo adda geeger Zoppa tod'te sanallawa k'Isa, sundutu Tabita (i-kaza Dorkas* t'ono Girek). Tode gette a duwo t'an isiyo beehiye, don umbadan ton t'an d'eeliyo munda me. ³⁷ Aame Piyer yon daayum a geeger Lidda gen, Tabita gette ti t'iire eeni wo t'a inda. T'inda man an ti-zuyye, nuune an ti y' gili biino ere t'awwa t'ekki bakatu, an ti y' duwwe. ³⁸ Lidda gette goppon ti Zoppa me, kane sanalliyagi k'Isa a Zoppa an illiga Piyer yon angenno man, an d'igibe kuuli sire an i di ruuto, an'de: «Leema ki nun k'ayn'olliga man, k'edi kesiko, in t'ette di kaye.» ³⁹ Piyer y'a t'iiziga, kesiko y'a ingile ti kane. Aame y'iiney man, kane an di ti gili biino ere t'awwa t'ekki bakatu. Kane mandaydayi pay an di y'uuna ti zumari a edayan, wo an i di kazita kallagi don Tabita ti giniti aame t'a t'inda botto. ⁴⁰ Piyer y'an di ruute a duwo an t'adde t'adda boy. An t'udde man, yo y'a-dikke, y'a iise tondiyo Raa. San man y'a-gime edayi k'ume nuune, wo y'a ruute, y'ede: «Tabita kon mi t'oozo'n.» Man t'a t'ihina edatu, wo aame ti wulle Piyer man, t'a-guune. ⁴¹ Piyer yi ziida beytu t'a-t'iiziga, man mandaydayi ti don ki Raa ongon y'anni wiiko, wo y'an ti-gize an di wulle tod' ti lekkiyo zeere. ⁴² Injino man don pay adda geeger ki Zoppa an d'illiga rabila gette, wo don baadan an di ziipe addan a Galmeega. ⁴³ Wo a Zoppa gen Piyer y'aa likke onniyto baadan di wede k'odige golmidagi sundi Simo.

10

Korney ti Piyer

* **9:36** 9.36 Suma Dorkas t'ono Girek i-kaza ahisa.

1 I d'ede wedusu sundí Korney, yi lekkiyo a geeger Sezare. Yoŋ goole ki asigiryagi meeda ki Romen, ti diine k'asigiryagi meeda zoot an'ni waaku sundaŋ «Italiyen». 2 Wede geŋ yoŋ yi seedu urzi Raazí zakidí, yode ti d'ofŋ adda boozi pay an ottilso a Raa. Yawudiyagi d'ofŋ an k'ede munda ye toŋ y'an d'isiyo beehiye, wo yi tondiyo Raa daayum. 3 Injino maŋ onniyo soo a peedo lohe Korney i-d'iido munda aa suniye. Y'a yi wulle kereŋ maaleeka Raa me yi d'iifiba itadí, yi d'ettiyo di yode wo y'a yi wiike, y'ede: «Korney!» 4 Wo yoŋ yi di y' wolliso maaleeka tebeŋ, maŋ orgiso t'a yi ziida wo yi di ruute, y'ede: «Galmeega, de moo me?» Maaleeka yi di ruute, y'ede: «Kee tondiyadá Raa y'illiga ti beehiyko ere k'isiyo a duwo te, injino yoŋ yi ki k'elkiyo. 5 Wo ankeŋ ki agiba duwo an d'ette ki Zoppa, an di waako wede soo sundí Simo, sundí soo te Piyer, y'a etto. 6 Yo wede geŋ torgusu yi lekkiyo di wede sundí Simo kay, wede k'odige golmidagi, boozi a biza bar.» 7 Aame maaleeka wede i ruute a Korney geŋ y'ingile maŋ, Korney yi wiiko d'ofŋ sire ti diine d'ofŋ naabadí, wo asugursu soo wede i seedu urzi Raazí zakidí, ti diine k'asigiryagi. 8 Korney y'an t'iide taaya a munda wede ize, saŋ y'an igibe ki Zoppa.

9 Injino maŋ kane an d'ingile, soggo toŋ kane daayum a urzi goppon an a-t'ette ki Zoppa, wo peedo t'ize diine. Injino a peedo gettiyo batum, Piyer y'a-ti gili t'ekki boy t'awwa, y'a tonde Raa. 10 Aame geŋ mosogo t'a yi ziida, yi dehu yi d'oomi. Koore an i-d'isa ombo geŋ, i-d'iido munda aa suniye, 11 wo yi wolleyo'ŋ kandaane a t'ihina wo munda aa bojo goole kettiso a bohaní pide, i-deegu ki siido aa dara. 12 Wo adda k'addi i d'ede ita seydi d'ofŋ zondan pide pide, ita seydi d'ofŋ i morkimso a siido wo ita k'embi d'ofŋ oppiyso a kandaane pây. 13 Aame geŋ y'a illi golla ti di ruute, t'ede: «Piyer, ki t'oozo'ŋ! Seydi eŋ ki soddo, k'a t'odo, k'a t'aada.» 14 Wo Piyer y'a ruute, y'ede: «Galmeegó aha! Nuŋ munda wede k'ombo ulu, yoŋ ganigi a daanadá

geŋ kaŋ soo toŋ ni k'iimi ye.» 15 Maŋ golla gette ki sirwe sey Piyer y'a t'illiga, t'ede: «Munda wede Raa y'ede yo eŋ kamileŋ geŋ, ki k'elke aa munda k'ombo ulu ye.» 16 Golla gette Piyer y'a t'illiga ti rootiyo onamtú miŋ kane dey taŋ ado, saŋ a kaamiki munda geŋ a-gili ki kandaane.

17 Piyer geŋ y'a ziida giggeri a munda wede i-iide aa suniye, wo munda i-kaza yi ki y' suuniyo ye geŋ me. Koore geŋ kane duwo d'ofŋ Korney yi'n igibe geŋ, boy Simo an di y' dihite, an y'uune, ankeŋ kane a biza bumbu. 18 Kane an di wiike d'ofŋ boy, an iido maŋ an di'n tunde, an'de: «Simo wede an yi waaku soŋ Piyer geŋ, yoŋ a enno ko?» 19 Piyer geŋ yoŋ daayum y'elkiso a munda wede i-iide aa suniye genno, aame Unde Raa ti rootiyo, t'ede: «K'ollo, i d'ede d'ofŋ ado an ki dehu toŋ maŋ. 20 Ki t'oozo'ŋ, ki ti deego, k'engilo ti kane daa k'orgiso, kono duwo eŋ i'n igibo nuuno.» 21 Injino maŋ Piyer yi-ti d'iigo, y'an di'n uuney kane duwo geŋ me, wo y'an di ruute, y'ede: «Eŋ miŋ nuŋ wede kun dehu. Ki moo me kun n'iido me?» 22 Maŋ an i di'n gime onamí, an'de: «Kaye eŋ ayn'igibo Korney, yode wede goole k'asigiryagi meeda ki Romen, yoŋ wede ki diine y'ottilso a Raa, wo kane Yawudiyagi pay an yi giyye. Yoŋ maaleeka Raa yi ruuto, kee k'a ette di yode kono ki di rootey ono y'a-k'olligey.» 23 Injino maŋ duwo geŋ Piyer y'a ti'n wiike k'adda boy, an d'inne di yode.

Ti soggatú maŋ kane duwo geŋ an t'iiziga ti Piyer an d'ingile kaŋ soo. Wo zemba miibi an ziipe addaŋ a Isa ki Zoppa, an aa di'n igibo. 24 Saŋ onniyo ki daana maŋ Piyer ti kane duwo geŋ an d'iiney Sezare. Koore geŋ yo Korney y'a t'ugiye d'ofŋ boozi ti lanziyagi d'ofŋ kuc an di'n delliyo. 25 Aame Piyer y'iiney wo y'ette k'adda boy maŋ, Korney y'a iide y'a y'ikkimo, y'a iire a zondí kono yi-d'ottille. 26 Maŋ Piyer yi di ruute, y'ede: «Aha, ki t'oozo'ŋ!» Wo yi ziida beezí, y'a y'iiziga, y'ede: «Nuŋ wede tudde aa kee pây.» 27 Maŋ Piyer yi pelkiyo ti Korney, y'a-t'iide k'adda boy. A ume geŋ yi wolleyo d'ofŋ baadaŋ i t'ugiye a daanadí. 28 Y'an di

ruute, y'ede: «Kune kun ti suune oogoro Yawudiyagi te, urzi ti k'ele ye a Yawudusu y'a ette boy wede Yawudusu ye, y'a lekke ti yode me. Wo de nuñ Raa y'o ruute kereñ, koduwo ye a daanadí wede tuuku ton n'a yi wolle yon ganigi wo ulsu me. ²⁹ Genj inkinno, aame kun iide kun ni wiiko genj, ni ki ruuto ye munda me wo n'a ingilo miñ ti kune baa. Ankenj ni dehu n'a suune, ki moo me kun ni wiiko n'a iido me.» ³⁰ Mañ Korney yi di ruute, y'ede: «I d'ede onniyo ado, a peedo ere ki lohe gettiyo batum, ni tondiyoo Raa adda boozó. A kaamiki genj miñ wedusu ti kallagi i ralita wic wic yi-t'ohire a daanadó, ³¹ wo y'o di rootiyo: “Korney, kee tondiyadá Raa y'illiga, wo y'elkiyo a beehiyko ere kee k'isiyo a don an k'ede munda ye me. ³² Ankenj ki agiba duwo an d'ette ki Zoppa, an di waako wede soo sundi Simo, sundi soo te Piyer, y'a etto. Yo wede genj torgusu yi lekkiyo di wede sundi Simo kay, wede k'odige golmidagi, boozí a biza bar.” ³³ Aame genj kesiko ni d'igibe duwo ki tuddá, wo kee k'aaze adde koduwo k'a iido. Wo ankenj kaye pay enno a daana Raa kono ay d'olliga suldi don pay Galmeega y'a ruuto k'ay di roote.»

Ono Piyer adda boy Korney

³⁴ Inkinno mañ Piyer y'a iise kazita k'ono, y'ede: «Ankenno ni suune ki kotto Raa genj y'inni wolliyó kine duwo pay enj miñ kanj soo. ³⁵ Ti ita duwo pay, wede tuuku y'ottilso a Raa wo y'isiyo munda ki diine mañ, yon genj lekkiyadi i di t'ise unse a Raa me. ³⁶ A don k'Izirayel Raa y'igibo onami, Rabila Majjaanawa ere ki toose t'urzi k'Isa Almasi, yode wede Galmee'ki duwo pay.

³⁷ Kune kun suune Zan yi kazita a duwo, y'ede: “Kun ti suyoo batem”, wo son munda wede iina ki poone a siido Galile wo adda siido Ziide pay. ³⁸ Wo kun suune mummino Raa yi biiro Isa wede ti geeger Nazaret, yode wede yi-d'ele Unde Kamilenj ti toogo ere yi d'isiyo armika me. Isa genj y'an izire omagi pay, a duwo y'an d'isiyo beehiye, kane don an d'ede toogo Meeda siitandani a eedan ton y'an d'eliyo bee kono Raa ti yode.

³⁹ Wo kaye ay wulle t'edayey suldi don pay Isa y'ize adda siido Yawudiyagi wo a Zeruzalem me. Yon genj deero Yawudiyagi an ti y' tiike ekk'undumu, an di y'iide. ⁴⁰ Sañ onniyo sire k'aduwe mañ Raa y'a ti y' bilde ti diine don unto, wo yi d'ele urzi y'an di gize tuddi. ⁴¹ A baldiyadi gette i y' wulle Yawudiyagi pay ye, i y' wulle kaye don Raa yi biire ti poone kono ay di roota taayadi, kaye don ay d'iimi wo ay d'iibe ti yode aame Raa yi ti y' bilde ti diine don unto genj me. ⁴² Sañ Isa y'ay ruute ay di kizite Rabila Majjaanawa a kane Yawudiyagi wo ay di roote Isa yon wede Raa yi biire y'a deka booro a tukki don zeere wo don i t'inda pay. ⁴³ Kane nebiyagi pay an rootiyo ti yode Isa, an'de: “Wede tuuku yi ziipa addi a yode mañ, y'a t'oono tambobino k'oldikadi t'urzi toogo ere ki sundi.”»

Unde Kamilenj ti don Yawudiyagi ye

⁴⁴ Aame Piyer y'an kazita botto genj, a kaamiki Unde Kamilenj t'a diigo a tukki kane don pay ollige onami genno. ⁴⁵ Mañ kane Yawudiyagi don i ziipe addan a Isa iido ti Piyer genj an ziida giggiran, wo an di zuune kane don Yawudiyagi ye ton, Unde Kamilenj ere Raa y'elo gette ti diige a tukki kane pay. ⁴⁶ Kane Yawudiyagi genj an ollige don Yawudiyagi ye ton, an orbe t'ono don doolo wo an tamma tan miibi Raa yon goole a jiire me. Inkinno Piyer y'a ruute, y'ede: ⁴⁷ «Ankenj kane duwo enj an uune Unde Kamilenj aakede kaye, genj ay k'aane ay gi di-tooge ye an di suyoo batem t'ahu me.» ⁴⁸ Mañ Piyer y'an di ruute, y'ede: «Duwo enj kun ti'n suyoo batem ti suma k'Isa Almasi.» Inkinno mañ Piyer an di y' tunde y'a lekke onniyo miibi ti kane.

11

Ono Piyer a daana zamba a Zeruzalem

¹ Don zina k'Isa ti zamba don i ziipe addan a Isa a siido Ziide genj, an illiga kane don Yawudiyagi ye ton ono Raa an uune. ² Wo aame Piyer yi-gime ki Zeruzalem mañ, kane Yawudiyagi don i ziipe addan a Isa an di y'irba, ³ wo an i ruute, an'de: «Ki moo me kee k'ize

injkino, ki-t'iide di d'ofɔŋ i ki waldu ponde ye* wo k'a iimo ti kane me!» ⁴ Injkino maŋ Piyer y'an d'iise t'owwo taaya, yi-t'iise t'ume k'eesiyo soo ti soo a munda wede ize.

⁵ Y'an di ruute, y'ede: «Aame nuŋ a geeger ki Zoppa ni tondiyo Raa geŋ, munda o d'iido aa suniye. Ni wolliyon'ŋ munda i deegu ti Raa ki tuddo, yode geŋ yi deeyiso aa booyo goole kettiso a bohan'i pide, munda geŋ yi deegu ti kandaane bini a iina aame sirpad'o. ⁶ Wo ni wolliyon'ŋ tebeŋ k'adda k'adde munda geŋno, n'a wulle seydi booze, seydi balda, seydi d'ofɔŋ i morkimso a siido wo embi d'ofɔŋ oppiyo a kandaane pay. ⁷ Maŋ n'ollige golla t'o-di ruute, t'ede: "Piyer, ki t'oozo'ŋ! Seydi eŋ ki soddo, k'a t'ododo, k'a t'aada." ⁸ Wo n'a ruute, n'ede: "Galmeego ato! Nuŋ munda wede k'ombo ulu, yon' ganigi a daanada geŋ kaŋ soo ton' ni k'iimi ye." ⁹ Golla gette n'a t'illiga ki sirwe ti kandaane, t'ede: "Munda wede Raa y'ede yo eŋ kamileŋ geŋ, ki k'elke aa munda wede k'ombo ulu ye." ¹⁰ Golla gette t'a ruute ruute taŋ ad'o, saŋ a kaamiki munda geŋ agili ki kandaane sey. ¹¹ Kaciŋ aame geŋ miŋ a kaamiki d'ofɔŋ ad'o an o igibo ti Sezare, an iido an di n'uuna adda boy wede kaye'ŋ adda. ¹² Unde Kamileŋ t'o di ruute n'a ingile ti kane daa k'orgiso. Kane zemba d'ofɔŋ zoot i ziipe addaŋ a Isa ni wiiko keŋno geŋ, an di n'igibo a Sezare, wo nuŋ ti kane pay ay t'iide k'adda boy Korney. ¹³ Yon' y'ay t'iide taaya mummino maaleeka y'iide k'adda booz'i y'a yi wulle, wo yo maaleeka yi di ruute, y'ede: "Ki agiba duwo ki geeger Zoppa, an di waako Simo wede sundi soo an yi waaku Piyer, y'a etto. ¹⁴ Yon' y'a di roota ono a urzi wede saŋ kun t'ooney uttiyo, kee ti d'ofɔŋ booz'a pay." ¹⁵ Aame Korney y'a ti d'inge taayadi wo n'a t'ese t'owwo taayado botto geŋ, Unde Kamileŋ t'a diige a tuddaŋ aa ti diige a tukki kaye t'ume k'eesiyo. ¹⁶ Injkino maŋ n'a ilke a ono Galmeega yi ruute, y'ede: "Zaŋ duwo yi'ni zuyyite batem t'ahu, wo de

kune'ŋ Raa y'un ti'n suyya batem t'Unde Kamileŋ†." ¹⁷ Ni wulle kane ton' Raa y'an ele Undi aa y'ay ele a kaye, aame ay ziipe addey a Galmeega Isa Almasi. Injkino maŋ, nuŋ wee wee n'a aane n'a t'eegire Raa a munda yi dehu y'aase me?» ¹⁸ Saŋ ono geŋ duwo an ti'n illiga maŋ, kane pay an d'inniga wo an d'iise tamma Raa, an'de: «Ki kotto Raa a d'ofɔŋ Yawudiyagi ye ton', urzi y'an ele an di-kime lekkiyadaŋ wo an t'oono lekkiyo ere ki kotto.»

Don' ogiyo ti suma k'Isa a Antiyos

¹⁹ Aame Etiyeŋ an y'iide maŋ, an d'iise dabirsa d'ofɔŋ i ziipe addaŋ a Isa. Injkino maŋ kane geŋ an di-tiipite ki siidiyagi doolo. Don' ongo ti diinayaŋ an d'ingile ki siido Pinisi, ki siido Siipire, wo ki geeger k'Antiyos‡, wo an di kazita ono Raa a d'ofɔŋ Yawudiyagi danjal. ²⁰ Aame geŋ d'ofɔŋ miibi ti diine kane d'ofɔŋ i ziipe addaŋ a Isa iido ti Siipire wo ti siido Sireŋ geŋ, an d'ingile ki Antiyos, wo an di gizite kay Rabila Majjaanawa ki Galmeega Isa a d'ofɔŋ Yawudiyagi ye. ²¹ Toogo Galmeega ti kane, injkino d'ofɔŋ baadaŋ an di-gime lekkiyadaŋ, wo an di ziipe addaŋ a Galmeega. ²² Don' ogiyo ti suma k'Isa a Zeruzalem geŋ rabila gette an t'iire kuudaŋ, maŋ an d'igibe Barnabas ki Antiyos kono y'a ette y'a wollo. ²³⁻²⁴ Barnabas geŋ yon' wede beehiye, yi ziipe addi pay a Isa wo addiŋ oniyon' ti Unde Kamileŋ. Aame y'iiney a Antiyos wo yi wulle d'ofɔŋ i ziipe addaŋ a Isa geŋ Raa y'an ti ziipe beeko maŋ, ulbi i-d'ize unse baadaŋ, wo y'an d'eele kooke pay kono an di lekke kettiyo ti Galmeega. Wo aame geŋ d'ofɔŋ baadaŋ an a-ti giyye ti Galmeega.

²⁵ Saŋ maŋ Barnabas y'a ingile ki Tarsi kono y'a waako Sool. ²⁶ Aame yi y'uuno maŋ, y'a ti y' wiiko an t'iido k'Antiyos. Maŋ kane sirwaŋ ozzine an di y'iidiba ti d'ofɔŋ ogiyo ti suma k'Isa angenno, wo an di duuye d'ofɔŋ baadaŋ a urzi zaapu k'addaŋ a Isa. Geŋ a Antiyos geŋno sanalliyagi k'Isa an di'n wiike waaku ere ki poone «d'ofɔŋ k'Almasi».

* **11:3** 11.3 Don' i ki waldu ponde ye: I-kaza d'ofɔŋ Yawudiyagi ye. † **11:16** 11.16 Kun wollo adda mattup ki Naabo d'ofɔŋ zina 1.5; Lik 3.16 wo Zaŋ 1.33. ‡ **11:19** 11.19 Geeger k'Antiyos: Antiyos gette geeger meeda ki siido Siiri.

Zemba don a Antiyos ti zemba don a Ziide

²⁷ Aame geŋ i d'ede nebiyagi an d'iigo ti Zeruzalem an t'iide ki Antiyos. ²⁸ Nebi soo ti diinayan sundi Agabus, Unde Raa ti di ruute adda k'addi, y'a t'iiziga y'a ruute, y'ede: «San i d'isa mosogo baadan adda siidiyagi don pay don Romen ge dokkiyo.» Wo kun suune mosogo gette ize aame Kilood yon mozigo goole ki Romen. ²⁹ Aame kane sanalliyagi k'Isa an illiga inkiino man, an di dihe an tusse munda wede tuuku ton a toogadi, an di-t'igibe ki noogiyo zemba i lekkiyo a siido Ziide. ³⁰ Inkiino man an tusse, an an d'ele a bey Barnabas ti Sool, an d'iide an an d'ele a bey don dokkiyo ki zemba don a Ziide.

12

Unto ki Zak, wo Piyer adda dangay

¹ Aame geŋ mozigo Erod y'a iise dabirsa zemba ongon ti diine don ogiyo ti suma k'Isa. ² Y'an d'ele urzi a asigiryagi, Zak leema Zan an di y'iide ti seebir. ³ Wo aame Erod yi wulle a Yawudiyagi an t'ize unse man, y'an d'ele urzi Piyer ton an ti y' seedo a onniytagi don ki tarnaape wede an d'ombo mappa daa k'orme. ⁴ Aame an ti y' ziido man, an di y'ele adda dangay, wo Erod y'a-ti zippe asigiryagi koomat makumu zoot, y'a ti'n dikkida omagi pide, an di y' boohe. Yi dehu y'a defka booradi a daana duwo pay aame tarnaape Pak ki Yawudiyagi yi t'ingila man. ⁵ Inkiino man Piyer yi lekkiyo dangay wo kane don ogiyo ti suma k'Isa geŋ an ton diyo Raa daa puukiyo wo t'addan pay kono yode.

Adfiya Piyer ti dangay

⁶ A diddo ere soggo Erod y'a defka booro ki Piyer a daana duwo pay gette, Piyer geŋ yi moone a diine k'asigiryagi sire, beydi'ŋ kettiso ti zinziro sire, wo a biza dangay ummey asigiryagi sey an boohiyo. ⁷ A kaamiki maaleeka ki Galmeega Raa y'a diige adda dangay, biino ere Piyer adda gette a-tuure kereŋ. Man maaleeka y'a yi butte Piyer a sirpadi

kono y'a-t'inne, wo yi di ruute, y'ede: «Kesiko ki t'oozo!» Man zinziro ti beydi a tiipe. ⁸ San maaleeka yi di ruute, y'ede: «Ki-ketto toona wo ki t'osso tobiyaga.» Piyer y'a t'ize aa maaleeka yi ruute, wo yi di ruute sey, y'ede: «Ki t'osso kallaya goole wo k'a ni daani.» ⁹ Inkiino man Piyer y'a diine maaleeka, t'adda dangay y'a t'udde, wo a elkiyadi yi ki zuune ye munda wede maaleeka y'isiyo geŋ derec me, y'elkiyo i-iido munda aa suniye. ¹⁰ An t'udde t'ume k'asigiryagi don ki poone, ti don ki sirwe ton an a-t'udde pay, an d'iiney a biza wede ki maala k'a-t'adde k'adda geeger. Biza geŋ a t'ihina siidi a daanadan me, wo an t'udde man an d'izire kan soo a urzi, san a kaamiki nokkot maaleeka yi y'ili Piyer me.

¹¹ Inkiino man Piyer eedi t'a iido, y'a yi zuune munda wede i-iido me, wo y'a ruute, y'ede: «Anken ni zuune baa geŋ derec, Galmeega Raa y'igibo maaleeka y'a-n'udde ti bey k'Erod wo ti munda wede ulsu Yawudiyagi an dehu an oo d'ise me.»

¹² Aame yi zuune inkiino man, y'a ingile ki boy k'erewo sundutu Mariyam mekki Zan, sundi soo Markus. Adda boy geŋ don baadan an t'ugiye an ton diyo Raa. ¹³ Piyer y'iide'ŋ yi koppiyo biza yi-t'ette, wo i d'ede ere naabo sundutu Rood, t'a iido t'a-t'ihina biza. ¹⁴ Aame t'illiga'ŋ golla ki Piyer t'a ti zuune, wo tod'te ulbutu a uune t'unusuwo baadan. Inkiino man t'a-t'ihina biza umbo, t'a-gime kan okko, t'an di ruuto, t'ede: «Piyer yo enno a biza.» ¹⁵ Kane an i-di ruute, an'de: «Kon mi t'okko maade ko?» Wo de tod't'a ruute, t'ede: «Ki kotto yo a biza.» Inkiino man kane an di ruute, an'de: «Geŋ maaleekayi koo man.» ¹⁶ Inkiino yo Piyer geŋ yi koppiyo biza pi bini an d'iido, an i-t'ihina. An yi wulle man, an ziida giggeran. ¹⁷ Man y'an d'ize likuw ti beezi kono an d'anniga, wo y'an t'iide taaya mummino Galmeega yi-y'uddo ti dangay me. Y'an di ruute sey, y'ede: «A Zak* wo a zemba ongo ton, kun an t'odoy taaya.» San t'ume kane y'aa t'udde, y'a

* 12:17 12.17 Zak: Zak wede en leema k'Isa.

ingile k'ume doolo.

¹⁸ Ume i t'umpile maŋ asigiryagi an wolloyo Piyer umbo, undaŋ a t'udde, an d'iise tondiso, an'de: «De Piyer a y'ihe moo me?» ¹⁹ Mozigo Erod y'a igibe duwo ki dehuzi, wo an ki y'uuno ye. Maŋ y'anni wiike kane asigiryagi doŋ i yi boohiyo me, y'anni tundite ti kulkuwo, y'ede: «De Piyer kun i ize mummino!» Injino maŋ y'an di ruute a asigiryagi doolo an ti'n oodo. Saŋ maŋ Erod y'a t'iiziga ti siido Ziide, y'a-lekko a geeger Sezare onniyto miibi.

Unto ki mozigo Erod

²⁰ Injino maŋ kane doŋ geegiryagi Tir ti Sidon geŋ, an ooniyo ombo ti siido ki mozigo Erod, wo aame geŋ yon yi ti gulkuwe baadaŋ ti kane doŋ siido geŋ me. Maŋ kane doŋ pay geŋ an t'iide onamaŋ kaŋ soo, an t'oone urzi ki toose ti Erod. Maŋ an d'uuney wede soo sundi Bilastus, yon geŋ wede boohiyo biino mozigo. Kane an iide an ti y' njiya, y'an d'an t'ette k'ume mozigo Erod. ²¹ Injino maŋ Erod y'an d'ele onniyo, wo aame onniyo gette t'iina maŋ yi-t'usse kallayi ki moziko, y'a-guune kaakido booro, y'a iise rootiyto a daana duwo pay. ²² Doŋ ollige geŋ an d'iise dollite, an'de: «Enno en i rootiyto wedusu ye, en raayusu!» ²³ Aame Erod y'illiga ono duwo genno maŋ, ulbi unse tuddi y'a ti-gili, tamma gette yi-k'iili a Raa ye. Injino maŋ a kaamiki, maaleeka ki Galmeega Raa y'a yi diine ti eeni, ondirdagi adda k'addi an di y'iimi, y'a inda.

²⁴ Tin geŋ ono Raa i-teepiyo ki daana ki daana, wo doŋ baadaŋ an di ziipe addaŋ a Isa. ²⁵ Aame Pool ti Barnabas a zina ere an an igibe ki noogiyo duwo a Zeruzalem an aa ti-dinge maŋ, an a-ti y' wiike ti kane Zaŋ wede sundi soo Markus, an di-gime ki Antiyos.

13

Barnabas ti Sool wo doŋ dokkiyo a Antiyos

¹ T'adda diine doŋ ogiyo ti suma k'Isa a Antiyos geŋ, i d'ede nebiyagi wo doŋ dooyiso: Barnabas, Simeyon an yi waaku

sundi soo Bakulu, Lisiyus ti siido Sireŋ, Manayen wede an iiziga kaŋ soo ti Erod wede mozigo a siido Galile, wo Sool. ² Onniyo soo, an t'ugiyee an ottilso a Galmeega wo an di lekkiyo daa k'ombo, aame geŋ Unde Kamilen t'an di ruute, t'ede: «Barnabas ti Sool geŋ kun oo ti'n ooyo siidaŋ ki naabo ere nun ni'ni wiike.» ³ Injino maŋ aame an ti likke daa k'ombo wo an tunde Raa geŋ, zamba an an di ziipe beeko wo an di'n iili Barnabas ti Sool, an d'ingile.

Barnabas ti Sool a Siipire

⁴ Injino maŋ Barnabas ti Sool Unde Kamilen ti'n agisa naabo geŋ, an d'ingile an t'iide ki geeger Selusi. Tin geŋ an d'uune tooko, an di-gili an d'ingile ki Siipire, siido ere a diine k'ahu. ⁵ An iiney a geeger Salamin a Siipire maŋ, an d'iise kazita k'ono Raa adda boydi doŋ Yawudiyagi ge dooyiso. Aame geŋ Zaŋ Markus ton yon ti kane y'an di'n noogiyo. ⁶ Aame an ti diipida siido Siipire maŋ, an d'iiney geeger Papos. A ume geŋ an d'ikkima ti Yawudusu soo sundi Bar-Zezu, yode geŋ kombide, yi ti t'isiyo tuddi aa nebi, ⁷ yon yi lekkiyo a sirpa goole ki Romen adda siido gettiyo. Wede goole siido geŋ sundi Serziyus Poolus, yon wede eedi soodo a elkiso. Yode geŋ y'anni wiike Barnabas kane ti Sool di yode kono yi dehu y'a olliga ono Raa. ⁸ Wo kombide geŋ sundi soo t'ono Girek an yi waaku Elimas geŋ, y'an di-tuuge a Barnabas ti Sool me kono yi ki dehu ye goole siido y'a zaape addi a Isa me. ⁹ Injino maŋ Unde Kamilen ti-t'uune adda k'adde Sool sundi soo Pool, yi di y' wolloyo wedeŋ geŋ yerere adda k'edayi, ¹⁰ wo yi di ruute, y'ede: «Kee wede adda uune ti metinjo wo ti bundiko! Kee ulo Meeda siitandani! Kee adu ki suldi doŋ pay ki diine, ki dehu daayum urziyagi doŋ delele ki Galmeega ki di ti'n lette. ¹¹ Wo anken k'ollo, Galmeega y'a ki daana, k'a koosa suma k'onniyo miibi toore peedo ki ki y' wolla ye.» A kaamiki y'a-guuse, yon aa adda zimolo, yi-kama kenno kenno yi dehu wenda yi seeda a beezi y'a ti y' dokke. ¹² Aame goole siido geŋ yi wulle

munfa wede i iina a Elimas genno man, y'a ziipe addi a Galmeega kono dooyiso gette i y' ziiifa baadan.

Pool a Antiyos siido Pizidi

¹³ Wo Pool ti don a itadi an t'iiziga ti Papos, an di-gili adda tooko, an d'ingile ki geeger Perz a siido Pampili, wo aame an iiney man Zan Markus yi'n iili, y'agime ki Zeruzalem. ¹⁴ Man ti Perz gen kane an t'iiziga, an d'ingile ki geeger k'Antiyos siido Pizidi. An iiney Antiyos gen, a onniyo ere ki puukiyo Yawudiyagi an t'iide adda boy wede Yawudiyagi ge dooyiso, an di-gundite. ¹⁵ Aame kane duwo gen an gire adda mattup k'oogoro Muusa ti ono don ki nebiyagi man, don deero ki boy gen an an di ruute, an'de: «Zemba ki nun, aame un ede ono ki kooke a duwo enno man, kun an eelo.» ¹⁶ Inkinno man Pool y'a t'iiziga, y'an d'ize likuw ti bezi kono an d'anniga, man y'a ruute, y'ede: «Kune don k'Izirayel, wo kune don Yawudiyagi ye don ottilso a Raa, kun n'ollo. ¹⁷ Raa wede ki kine don k'Izirayel y'a biire mongidagin. Y'an iigila aame kane an lekkiyo a siido Misir, san ti toogadi y'an uddo ti siido gette. ¹⁸ Adda k'ozzine ette suma k'ada pide, Raa y'anni mudde adda balda me. ¹⁹ San man ita duwo sarat adda siido Kanahan gette Raa y'a-t'uute, y'an d'ele siido kane gette aa korbite a donzi. ²⁰ Suldi pay gen i t'ingile a iide ozzine suma meeda pide uto ada paat.

Man Raa yi biire don dekkiyo booro a ekki mongidagin, an di woliyo onaman bini nebi Samiyel. ²¹ Aame Samiyel yon nebi gen, mongidagin an tunde Raa y'an t'eele mozigo. Man Raa y'an d'eele Sayul ulo Kis ti biza bumbu Benzamen, y'iimi mozikadi ozzinagi ada pide. ²² San man Raa y'a ti diige Sayul me, y'a di ziipe Dawut mozigo me, yon gen wede Raa y'a ruute sundi, y'ede: "Ni uune Dawut ulo Zeese, yon gen wede aa addo i dehu, y'aasa naabo ere pay aa ni dehu." ²³ Ti ita k'inni Dawut gen Raa yi d'iidiba wede soo sundi Isa, yon Wede k'Uttiyo ki don

k'Izirayel. Gen inkino Raa y'a-ti dinge ono don yi ruute y'aasa me. ²⁴ Ki poone Isa y'a aana gen, Zan Batis y'a iido y'a gizite a don k'Izirayel pay kono an dikime lekkiyadan wo y'a ti'n suyve batem. ²⁵ Aame Zan yi zuune naabadi goppon ti danga man, y'a ruute, y'ede: "Kune kun elkiyo nun wee wee? Nun Almasi wede kun delliyo genno ye. Wo de wede ettiyo k'itadon gen, yon nun batum ni k'iide n'a ki t'eeze sibe tobiyagi ye*."

²⁶ Zemba ki nun, kune don ti ita k'inni k'Ibirayim wo kune don ottilso a Raa, ono don k'uttiyo en Raa yi'n elo a kine. ²⁷ Aame Isa y'iina man, don Zeruzalem ti deerizan an ki y' zuune ye Isa wede Raa y'igibo me, wo ono nebiyagi don an gariya daayum a onniyo ere ki puukiyadin genno ton, itadan an ki'n zuune ye. Wo de an d'ize kono booro t'a yi ziiifa ki towwo, a-t'iide a ono nebiyagi an ruute ti kaaga. ²⁸ Kane duwo gen munfa wede an t'oone a tukki yode a t'iide ki towwadi umbo, wo ton man an di tunde Pilat y'a t'ele urzi ki towwadi. ²⁹ Inkinno a munfa wede kane an ize gen a-t'iide a ono don pay an riine ti kaaga adda mattup ki Raa a tukki yode, man kane Yawudiyagi an ti y' diige t'ekk'undumu me, wo an di y'eele adda muuzo. ³⁰ Wo de Raa y'a ti y' bilde ti diine don unto me. ³¹ San man y'an di gize tuddi tan baadan a enno enno, a donzi don an gilo kan soo ti siido Galile ki Zeruzalem, wo anken kane gen an di rootiyo taayadi a daana Yawudiyagi pay. ³²⁻³³ Inkinno man ono don Raa yi ruute y'aasa a mongidagin ti kaaga gen, anken y'a ti'n dinge a kine innizan, aame Isa yi ti y' bilde ti diine don unto gen me. Wo anken Rabila Majaanawa gette kaye batum ay iido, ay un di kizite. Raa y'ize inkino aa an riine ti kaaga adda mattup ki Soom sire, an'de:

"Kee ulo nun me,

wo ti anki duwo an di suune nun Meega†."

* **13:25** 13.25 Kun wollo adda mattup ki Matiye 3.11 wo Zan 1.20,26-27. † **13:32-33** 13.32-33 Kun wollo adda mattup ki Soom 2.7.

³⁴ Wo Raa yi ruute ti kaaga, yoŋ y'a ti y' balda ti diine doŋ unto kono y'a ki ruuma ye. Geŋ Raa yi ruute inŋkino, y'ede:

“N'un di zaapa beeko ere kamileŋ wo suldi doŋ derec ni ruute ni-t'ela a Dawut‡.”

³⁵ Kono kamo Dawut y'a ruute sey adda mattup ti doolo, y'ede:

“Ki oola tudde ki wedizá kamileŋ i-ruuma adda muuzo ye§.”

³⁶ Wo Dawut yoŋ a koŋuwadí y'a niibe naabo Raa wo saŋ y'a inda, an di y'ele adda muuzo aame moŋgidagí, wo tuddí a ruume. ³⁷ Wo yode wede Raa y'a ti y' bilde ti diine doŋ unto geŋ, tuddí i ki ruume adda muuzo ye. ³⁸⁻³⁹ Zemba ki nuŋ, ni dehu kun di suune, t'urzi k'Isa an un di kazita kun d'ooniyo tambobino k'oldikagun. Wo t'urzi yode, wede tuuku yi ziipe addí a yode maŋ, yoŋ geŋ Raa yi y' wolleiyo ki diine a daanadí me. Derec, oogoro Muusa ti k'iine t'un gi di'n ize doŋ ki diine a daana Raa ye. ⁴⁰ Inŋkino kun koono mentikagi, kono un ki d'aana ye munda wede nebiyagi an riije ti kaaga, an'de:

⁴¹ “Kun ollo bee kune doŋ okko maade Raa geŋ,

kun soodo gaggirgun wo kun di nokkido, kono a lekkiyagun ette ni d'isa munda wede kun d'addira,

wo munda geŋ aame wenda y'un ruuta toŋ maŋ,

kun k'amba ye*.”»

⁴² Aame Pool ti Barnabas an adfiya ti boy wede Yawudiyagi ge dooyiso geŋ, kane doŋ duuru an di'n tunde, an'de: «Soŋŋo a onniyo ere ki puukiyo kun di kami, kun ay kizita sey ono eŋ me.»

⁴³ Aame ti ogiyo an ti tiipe maŋ, doŋ baadan Yawudiyagi, ti doŋ Yawudiyagi ye an ti t'ize tuddaŋ Yawudiyagi an d'ottilso a Raa pây, an di diine Pool kane ti Barnabas. Kane geŋ an an di kazita ono Raa, wo an an d'eliyo kooke an di lekke ki diine a urzi beeko ere ki Raa.

Pool ti Barnabas wo doŋ Yawudiyagi ye

⁴⁴ Onniyo ere ki puukiyo Yawudiyagi t'iina maŋ, doŋ baadan ti diine doŋ adda geeger gette an t'ugiye, an d'ollige ono Galmeega doŋ Pool ti Barnabas an kazita.

⁴⁵ Wo aame kane Yawudiyagi an wulle doŋ duuru geŋŋo maŋ, kolbiso t'a jiire eedan, an d'iise kaldita Pool an'de, onamí yi rootiyo geŋ lohito. ⁴⁶ Inŋkino maŋ Pool ti Barnabas an an di ruute daa k'orgiso, an'de: «Ki kotto, ki poone'ŋ a kune Yawudiyagi ay un di kizite ono Raa me. Wo de kune kun ti-tuuge k'ollige k'ono Raa geŋ, aa kune batum kun dikke booro a eggun, lekkiyo ere ki daayum kun ki ti t'oona ye. Inŋkino kaye ay d'ambe ki tukki doŋ Yawudiyagi ye, ⁴⁷ kono enŋo munda wede Galmeega y'ay ruute ay d'ise me, y'ede:

“Nuŋ ni ki ziipe aa toore ki ita duwo pay, kono k'an d'etta t'uttiyo ere ki Raa bini danggu siido pay†.”»

⁴⁸ Aame kane doŋ Yawudiyagi ye an illiga ono geŋŋo maŋ, an tamma Raa wo an di ruute, an'de: «Ono Galmeega eŋ unse baadan.» Wo kane doŋ pay Raa yi biire an t'oona lekkiyo ere ki daayum geŋ, an di ziipe addaŋ a Isa. ⁴⁹ Inŋkino maŋ ono Galmeega a-tiipe adda siido gette pay.

⁵⁰ Wo kane Yawudiyagi geŋ an an t'elite ono a erayi doŋ sundaŋ ti molo wo an ottilso a Raa, ti doŋ deero adda geeger. Kane pay geŋ an an t'elite ono a doŋ duuru, an di dibire Pool ti Barnabas, wo ti siidadaŋ an di'n ilmi. ⁵¹ Kane sire geŋ odde zoŋdaŋ an an ti y' tuttige‡, wo an d'ingile ki geeger k'Ikoniyon. ⁵² Wo kane sanalliyagi k'Isa a Antiyos siido Pizidi geŋ, an di lekkiyo addaŋ ooniyo t'Unde Kamileŋ wo ulbaŋ unse.

14

Pool ti Barnabas a Ikoniyon

¹ Aame Pool ti Barnabas an iiney a Ikoniyon maŋ, an d'ingile an t'iide adda boy wede Yawudiyagi ge dooyiso, aa an

‡ 13:34 13.34 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 55.3.

* 13:41 13.41 Kun wollo adda mattup ki Abakuk 1.5.

‡ 13:51 13.51 Tottiso k'odde zoŋ: Geŋ i-kaza «oodfibe sibe ti golla.» Pool ti Barnabas an iifiba sibe ti golladan, aame ki poone an gizite ono a Yawudiyagi wo an ki d'umbe ye.

§ 13:35 13.35 Kun wollo adda mattup ki Soom 16.10.

† 13:47 13.47 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 49.6.

d'izo a Antiyos. Aame an iise kazita k'ono Raa geñ, Yawudiyagi baadañ ti ñoñ Yawudiyagi ye an di ziipe addañ a Isa. ² Wo ñe kane Yawudiyagi ñoñ i-tuuge ki zaapu k'addañ a Isa geñ, an an t'elite ono a kane ñoñ Yawudiyagi ye kono an di-kime elkisadañ, an di kulkuwe ti kane zemba geñño. ³ Wo toñ mañ Pool ti Barnabas an di likke onniyo baadañ adda geeger gette. An di gizite ono Raa t'adde soo, orgiso adda k'addañ umbo kono Galmeega ti kane. Wo yoñ y'an d'eliyo toogo k'isiyo suldi k'armika ti suldi ñoñ i ceeriyo eego, i-kaza onamañ a urzi beeko Galmeega geñ ñerec. ⁴ Kane ñoñ geeger an t'ihinte omagi sire, ñoñ soñ a ita Yawudiyagi, wo ñoñ soñ a ita ñoñ zina k'Isa. ⁵ Sañ kane Yawudiyagi miibi ti ñoñ Yawudiyagi ye wo ti deerizañ, an di ruute an an d'ise ulsu a ñoñ zina k'Isa, an ti'n kakkite ti moñgali an ti'n t'ide. ⁶ Wo aame Pool kane ti Barnabas an illiga inkinno mañ, an t'umbe an d'umbe k'urzi Listire ti Derbe, geegiryagi ki siido Likayuni, ti illiyagi ñoñ i ti-ñuule. ⁷ Aame an ibey a siido gettiyo mañ, an geñño toñ an d'iise kazita Rabila Majjaanawa.

Pool ti Barnabas a siido Listire

⁸ A geeger ki Listire gette i d'ede we-dusu zoñdi unto t'ume an ti y'ehe too, kañ soo toñ umbo yi k'izire ye. ⁹ Onniyo soo Pool yi kazita ono Raa mañ, yo wede geñ yi d'ollige. Pool yi di y' woliyo teben, mañ y'a zuune wede geñ yi ziipe addi, yi dehu y'a utte t'eenizi me. ¹⁰ Inkinno mañ Pool yi di ruute ti golla awwa, y'ede: «Ki t'oozo, ki t'ohor kañ ohire!» Wede y'a ilde k'awwa, y'a t'ihira, y'a iise sooru. ¹¹ Aame kane ñoñ duuru an wulle munda wede Pool y'ize geñño mañ, an d'iise ñollite t'ono ki Likayuni, an ñe: «Raayagi an t'umbo tukki ñuwo, an di-ñiigo diinayin!» ¹² Inkinno mañ Barnabas an i-d'ele suma ki raazañ Zewus*, wo Pool an i-d'ele suma ki raazañ Ermes† kono yoñ wede k'eesiyo k'ono. ¹³ Boy raayusu Zewus geñ yoñ a biza geeger. Inkinno mañ wede sefeke ki Zewus geñ y'iide'ñ,

yi zidde bungari, y'an d'izite ñogoro ki bobbo k'inda, wo y'an d'an t'iide ki biza boy geñño, kono yi dehu ti kane ñoñ duuru geñ an an d'ise sefeke akka Pool ti Barnabas. ¹⁴ Wo aame kane ñoñ zina sire geñ an illiga inkinno mañ, addañ a k'ize unse ye, kallagañ an di zittite, mañ an d'ukke an t'iide diine ñoñ duuru geñño, an di ñollite, an ñe: ¹⁵ «Wayya, kune ñuwo eñ, kun isiyo inkinno moo me? Kaye miñ ñuwo aa kune pay! Kaye ay un kazita urzi Rabila Majjaanawa kono loñgayi ñoñ ki bita geñ kun di'n ooli, wo kun di-kimo ki tukki Raa zeere, wede ikkima kandaane ti siido wo bar, ti suldi ñoñ adda pay. ¹⁶ Ti kaaga Raa y'an iili ñuwo adda siidiyagi pay, ñoñ tuuku toñ an adñiya urzizañ k'eedañ k'eedañ. ¹⁷ Wo toñ mañ y'an di kaza daayum a ñuwo yoñ Raa wede beehiye, ti kandaane y'un d'eliyo mizzi, y'un d'eliyo suldi ñoñ ki derku, kun d'aydu aame onniyo ti t'owwo mañ. Eyye, yoñ y'un d'eliyo ombo baadañ wo addugun y'un di'n ñoniyo t'unñuwo.» ¹⁸ Ti onamañ geñño toñ, ti ooñe baadañ Pool ti Barnabas an d'iine ñoñ duuru an di'n ihira t'isiyo sefeke a kane me.

¹⁹ Sañ mañ kane Yawudiyagi ti Antiyos siido Pizidi wo ti Ikoniyoñ an d'iina a Listire, an di'n irga ñoñ duuru ki tukki kane. Inkinno mañ Pool an ti y' gikkite ti moñgali ki t'owwadi, sañ an t'irga t'adda geeger ki paate, an elkiyo y'inda. ²⁰ Wo kane sanalliyagi geñ an di-t'ugiye a eedi, sañ Pool y'a t'iiziga, y'a-gime k'adda geeger gettiyo. Soggo mañ ti Barnabas an d'inñile ki geeger Derbe.

Pool ti Barnabas a Antiyos siido Siiri

²¹ Pool ti Barnabas an iiney a Derbe mañ, an di gizite Rabila Majjaanawa wo ñoñ baadañ an di ziipe addañ a Isa, an t'ize sanalliyagi. Sañ mañ an di-gime k'adda geegiryagi ki Listire, Ikoniyoñ wo Antiyos siido Pizidi. ²² Adda geeger soñ an an d'eeliyo kooke kooke a sanalliyagi me, an di seeda zakidi a urzi zaapu k'addañ a Isa, an d'eesiyo: «In t'oono

* **14:12** 14.12 Suma Zewus: I-kaza mozigo raayagi ki ñoñ Girek. † **14:12** 14.12 Suma Ermes: I-kaza wede zina raayagi ki ñoñ Girek.

dabar baadan d'oo miñ, in t'etta ki Moziko Raa kollo.» ²³ Wo t'adda diine d'oo ogiyo ti suma k'Isa geñ a ume soñ an di beeriyo d'oo dokkiyo dokkiyo, wo aame geñ an di lekkiyo onniyo muno daa k'ombo ti tondiyo Raa, sañ kane zamba geñ an i-di'n ele a bey Galmeega wede an ziipe addan kono y'anni boohe.

²⁴ Sañ mañ Pool ti Barnabas an d'ingile an di diipida ki Pizidi, an d'ingile ki siido Pampili. ²⁵ An di gizite ono Raa a geeger ki Perz, sañ mañ an di-dfiige ki biza bar ki geeger k'Atali. ²⁶ Tin geñ an di-gili adda tooko, an di-gimo ki Antiyos siido Siiri, ume wede ti poone zamba an an di'n ele kane a beeko ere ki Raa, a naabo ere an d'ise wo anken an ti dinge. ²⁷ Aame an iiney a Antiyos mañ, an di'n ugiye d'oo ogiyo ti suma k'Isa geñ pay, wo an an t'iide taaya a munda wede Raa y'ize t'urzi kane, wo soñ mummino Raa y'ize y'an t'ihina urzi a kane d'oo Yawudiyagi ye toñ, an ziipe addan a Isa me. ²⁸ Aame geñ Pool ti Barnabas an di likke onniyo baadan ti sanalliyagi me.

15

Ogiyo meeda a Zeruzalem

¹ I d'ede d'oo ede kane a siido Ziide, an d'ingile ki Antiyos an di dooyiso zamba, an'de: «Kune kun ki ti wilda ponde aa oogoro Muusa ti ki rootiyo ye mañ, Raa y'un ki'n utta ye.» ² Wo Pool ti Barnabas an ki d'iyye ye a onamañ geñ me, an di niikite baadan ti kane me. Injino mañ an di dihe Pool ti Barnabas an dikili Zeruzalem ti zamba ongo kono an di wollo ono geñ ti d'oo zina k'Isa wo ti d'oo dokkiyo. ³ Injino mañ d'oo ogiyo ti suma k'Isa a Antiyos an an d'eele munda ki torguwadañ me, wo an di'n igibe an d'ingile. An di diipida ki siido Pinisi wo ki siido Samari, a ume geñ an an t'iide taaya mummino d'oo Yawudiyagi ye an di ziipe addan a Isa me, wo kane zamba pay geñ addan a ûune t'unసుwo.

⁴ Aame kane an iiney Zeruzalem mañ, d'oo ogiyo ti suma k'Isa, d'oo zina k'Isa wo d'oo dokkiyo pay geñ, an di'n ziida bey sire. Wo Pool ti Barnabas an an t'iide

taaya a suldi d'oo pay Raa y'ize t'urzi kane. ⁵ Wo d'oo ede ti diine Pariziyen d'oo i ziipe addan a Isa geñ, an t'iiziga an d'iise rootiyo, an'de: «D'oo Yawudiyagi ye an ziipe addan a Isa geñ i dehu an di walda ponde, wo kun an di roote an di daane oogoro Muusa.»

⁶ Injino mañ kane d'oo zina k'Isa ti d'oo dokkiyo an t'ugiye kono an di wolle urzi k'ono geño. ⁷ Aame an niikite kee mañ, Piyer y'a t'iiziga y'an di ruute, y'ede: «Zamba ki nuñ, kun suune nuñ Raa yi ni biire ti diine kune ti kaagine, kono n'an di kizite Rabila Majjaanawa a d'oo Yawudiyagi ye, kono ono en an di'n olliga wo an zaape addan a Isa. ⁸ Wo yo Raa yoñ wede yi suune adde d'oo pay, geñ y'an di gize kono kane toñ yi'ni dehu y'an t'ele Unde Kamilen aa y'in ele a kine kay. ⁹ Raa y'inni wolleiyo kine ti kane pay miñ kañ soo: kono kane an ziipe addan a Isa, Raa y'in ize addan kamilen a daanadi me. ¹⁰ Wo anken moo me kun dehu kun di lette adde Raa, kun an di zaape attidi ki daaniya k'oogoro Muusa a ekki sanalliyagi k'Isa me, attidi wede mongidagin toñ an k'iine sarkiya ye, wo kine toñ mañ in k'aane ye kay? ¹¹ Aha, i k'ise ye injino me. In ambo miñ t'urzi beeko ere ki Galmeega Isa kine Yawudiyagi in uune uttiyo, wo a kane toñ injino pay.»

¹² Aame kane d'oo duuru pay geñ an illiga injino mañ, an d'inda kuy, wo an d'ollige Pool ti Barnabas an t'owwo taaya a suldi k'armika ti suldi d'oo i ceeriyo eego Raa y'ize t'urzi kane a diine d'oo Yawudiyagi ye.

¹³ Aame onamañ i dinge mañ, Zak y'a iise rootiyo, y'ede: «Zamba ki nuñ, kun ollo kay! ¹⁴ Simo y'in ruute mummino t'ume k'eesiyo Raa y'a buuhe d'oo Yawudiyagi ye me, kono yi-beere ti diine kane an t'ise d'oo ti suma yode. ¹⁵ Wo ono nebiyagi toñ a-t'iide a suldi geño, kono ono en an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de:

¹⁶ «Galmeega y'ede: Sañ mañ nuñ n'a kimo n'a y'ooziga boy Dawut wede iire me,

suldfi pay i litte geŋ n'an okkima n'a y'ooziga a umayí.

¹⁷ Injino maŋ doŋ pay ti doolo toŋ an di deha nuŋ Galmeega, eyye ita doŋ siido pay ni wiiko an t'isa doŋzó.

Enno ono doŋ Galmeega yi ruute me.

¹⁸ Suldfi geŋ yoŋ y'an ti'n gize t'ume ti kaaga too*."»

¹⁹ Zak y'a ruute sey, y'ede: «Enno munda wede ni wolliyoo beehiye me, in an ki t'ise ye morkolo morkiye a kane doŋ Yawudiyagi ye i-gime ki tukki Raa.

²⁰ Wo in an raana mattup kono in an di roote, an k'aadi ye sey wede an eliyo sedeke a longayi me, kono a daana Raa yoŋ ganigi, boliyo toŋ ulu an d'ooli, an k'aadi ye sey wede ki seysu inda puuzadí ti k'udde ye me, ise puuzo toŋ ulu an k'oomi ye. ²¹ In an raana injino kono ti kaagine duwo an kazita urzi k'oogoro Muusa adda geegiryagi pay, wo an gariyta adda boydi doŋ in di dooyiso a onniytagi doŋ ki puukiyadiŋ me.»

Mattup a zemba doŋ Yawudiyagi ye

²² Injino maŋ doŋ zina k'Isa, doŋ dokkiyo ti doŋ pay ogiyso ti suma k'Isa, kaŋ soo an di biire ti diinayan duwo an ti'n t'igibe a ita Pool ti Barnabas ki Antiyos siido Siiri. Maŋ an t'iidiba Ziid sundí soo Barsabas, wo Silas, kane geŋ doŋ suma, zemba pay an'ni suune. ²³ An an d'ele mattup gette a beezan, wo adda mattup an riine, an'de:

«Kaye doŋ zina k'Isa, doŋ dokkiyo ti zemba pay ay un t'ize toose a kune zemba doŋ Yawudiyagi ye i lekkiyo a geeger k'Antiyos, a siido Siiri wo a siido Silisi. ²⁴ Ay illiga doŋ ede ti diinayey, an t'iide di kune. Kane doŋ geŋ an un ti-digge eggun te, wo an un di'n ele adda k'elkiso ti onaman geŋ me, biza k'ulbugun a-gime. Wo de kaye ay an ki ruute ye an d'ise injino me. ²⁵ Injino maŋ kaye pay ay di ruute kaŋ soo ay biire duwo ay di'n t'igibe ki tukki kune a ita zemba doŋ ki geyyiso Barnabas ti Pool, ²⁶ kane doŋ ele tuddan k'unto toŋ maŋ kono an daaniya

suma Galmeegiŋ Isa Almasi. ²⁷ Injino ay un t'igibe Ziid ti Silas, an un di rootey ti bizaŋ munda wede ay un riine adda mattup ette. ²⁸ Geŋ injino t'urzi k'Unde Kamilen, kaye batum ay un ki zaape attidi ti doolo ye, wo kun daano munda wede ay un riine adda mattup: ²⁹ Sey wede an eliyo sedeke a longayi kun aadi ye, puuzo toŋ ulu kun oomi ye, sey wede ki seysu inda puuzadí ti k'udde ye kun aadi ye, ise boliyo toŋ ulu kun d'ooli. Aame suldfi pay geŋ kun iila maŋ, a kune beehiye. Kaye zembagun a enno ay un t'ize toose baadan.»

³⁰ Mattup gette an an d'ele a doŋ an biire, maŋ kane an d'ingile ki Antiyos. An iiney maŋ an di'n ugiye doŋ i ziipe addan a Isa geŋ pay, mattup gette an an d'ele. ³¹ Aame mattup gette an ti gire maŋ, onamtú geŋ zemba an d'eele kooke wo ulban an t'ize unse baadan. ³² Ziid ti Silas geŋ kane nebiyagi, a zemba an an d'eele kooke t'urzi baadan kono an di koone zakidi a urzi zaapu k'addan a Isa. ³³ An di likke onniyto baadan angen me, saŋ maŋ zemba an di'n igibo wo an di ruute, an'de: «Kun di-kama ti toose k'ume doŋ un igibo me.» [³⁴ Wo Silas geŋ i-di t'ize unse, y'a lekke me.] ³⁵ Aame geŋ Pool ti Barnabas an d'uupo a Antiyos, ti zemba baadan ongo an di dooyiso wo an di kazita Rabila Majjaanawa a urzi k'ono Galmeega.

Áhuntu ki Pool ti Barnabas

³⁶ Onniyto miibi k'ita maŋ Pool yi di ruute Barnabas, y'ede: «In ti kime k'ita, in di wollo zemba adda geegiryagi pay doŋ in an gizito ono Galmeega, an isiyo mummino koo maŋ a urzi Raazan me.» ³⁷ Barnabas yi dehu y'a di waake Zan wede sundí soo Markus ti kane. ³⁸ Wo de ki Pool maŋ yi ki dehu Zan yi k'ette ye ti kane me, kono yoŋ ti siido Pampili y'an di'n iilo, a naabadan y'an ki'n nuugo ye. ³⁹ A ume geŋ niikiytadan t'a guune zakidi, injino an a-t'ihinte. Barnabas y'a wiike Markus an di-gili adda tooko, an d'ingile ki siido Siipire. ⁴⁰ Wo Pool y'a-wiike Silas, maŋ zemba an tunde Galmeega kono

* **15:18** 15.18 Kun wollo adda mattup ki Amos 9.11-12.

beekadí t'a koone kane, saŋ an d'ingile.
 41 Pool y'an izire siido Siiri ti Silisi pay,
 y'an d'eeliyo kooke a doŋ ogiysito ti suma
 k'Isa a ume tuuku toŋ maŋ.

16

Pool y'a-ti wiike Timote ti kane

1 Saŋ maŋ Pool y'a t'iide Derbe wo soŋ
 ki Listire. A ume geŋ i d'ede sanallusu
 k'Isa sundí Timote, meedí tod'te Yawu-
 dowo ti ziipe addutú a Isa, wo meegí yoŋ
 Girek. 2 Yo Timote zemba doŋ i lekkiyo
 a Listire ti Ikoniyoŋ an yi tamma. 3 Pool
 yi dehu y'a ti y' waake ti yode. Inki-
 no maŋ yi di wilda ponde kono Yawudiyagi
 doŋ i lekkiyo a siidiyagi geŋno geŋ an
 zuune pay meegí yoŋ Girek me. 4 Aame
 Timote yi-ti wilda ponde maŋ, an d'ettiyo
 geeger ti geeger, an an di kazita a zemba
 doŋ i ziipe addaŋ a Isa, munda wede
 kane doŋ zina k'Isa ti doŋ dokkiyo a
 Zeruzalem an dihe, wo kane an an di
 rootiyo an d'ozire eego a munda geŋ me.
 5 Wo kane doŋ ogiysito ti suma k'Isa geŋ
 an d'ooniyo toogo baadaŋ a urzi zaapu
 k'adde a Isa me, wo onniyo ti onniyo an
 d'aagulu k'aagulu.

Pool i iide munda aa suniye

6 Saŋ maŋ tin geŋ an dehu an t'ette ki
 siido k'Aazi an kizitey ono Raa, miŋ Unde
 Kamileŋ t'an t'iigire k'ettiyo me. Inki-
 no an d'ingile, an di diipida siido Pirizi ti
 Galat. 7 Aame an iiney goppon ti siido
 Mizi maŋ, an dehu an t'ette siido Bitini,
 wo ki ume geŋno toŋ Unde k'Isa t'an di-
 tuuge k'ettiyo me. 8 Inki no maŋ siido Mizi
 an ti diipida, an d'ingile ki biza bar ki
 geeger Tirowas. 9 An di-diiige an geŋno, a
 diddo maŋ Pool i-d'iide munda aa suniye,
 yi wolliyo wedusu ti siido Maseduwan
 yi t'hira a daanadí wo yi di y' tondiyo
 t'oŋe bey, y'ede: «Ki ti doopidí t'eŋno ki
 siido Maseduwan, k'ay di-noogey kotok!»
 10 Aame Pool yi wulle munda wede i-
 iide aa suniye geŋno maŋ, kesiko kaye*
 ay dihe urzi k'ettiyo ki Maseduwan kono
 kaye ay zuune Raa y'ayni waaku ay di

kizitey Rabila Majjaanawa a doŋ siido
 gettiyo.

Pool yo a geeger ki Pilip

11 Ti Tirowas geŋ ay d'uune tooko ay di-
 gili, ay d'ingile delele ki siido ere a diine
 k'ahu sundutú Samotiras, wo soggo maŋ
 ay d'iiney a biza bar ki geeger Nayapoli.
 12 Ti Nayapoli ay d'ingile ki Pilip, tod'te
 geeger meeda ki siido Maseduwan, doŋ
 Romen baadaŋ an lekkiyo adda. Adda
 geeger gette ay di likke onniyo. 13 A
 onniyo ere ki puukiyo Yawudiyagi maŋ
 t'adda geeger ay t'udde, ay d'ingile
 biza k'ooye, ay elkiyo ay t'ooney ume
 Yawudiyagi ge d'ogiyso ki tondiyo Raa.
 A ume geŋ ay d'uuney erayi an t'ugiye,
 kaye toŋ ay di gundite ti kane wo ay
 an di gizite ono Raa. 14 Erewo soo ti
 diinayaŋ sundutú Lidi, tod'te ti geeger
 Tiyatir, tod' t'isiyo suuk ki juwa zooyatú
 oŋe wo tod' t'ottilso a Raa. T'ay di'n
 ollige kodec kodec wo Galmeega yi-d'ize
 adda k'addutú, ono Pool geŋ itadaŋ t'anni
 zuune, t'a ziipe addutú a Isa. 15 Saŋ tod'
 t'a-zuyye batem ti doŋ boytú pay, maŋ
 t'ay di'n wiike kino, t'ede: «Aame kun
 zuune nuŋ ni ziipe addó a Galmeega ki
 kotto maŋ, kun t'edi kun lekka di nuuno.»
 Wo tod' t'a ziiida zakidí, ay d'iyye.

Pool ti Silas adda dangay a Pilip

16 Onniyo soo ay t'ette k'ume tondiyo
 Raa maŋ, i d'ede uto koŋso bulowo t'ay
 di'n uuna, tode gette i-d'ede siitan ettú ti
 di kazita suldi doŋ etto. A munda wede
 t'an oodibe ita a duwo geŋ, galmaawutú
 an d'ooniyo soŋko baadaŋ. 17 T'a iise
 daaniya Pool ti kaye, ti rootiyo ti golla
 awwa, ti d'eesiyo: «Doŋ eŋ kane doŋ
 naabo ki Raa goole a jiiire pay! An un kaza
 urzi wede Raa yi dehu y'un di'n utte.»
 18 Onniyo baadaŋ tod'tin a ita kane, maŋ
 onniyo soo Pool addí a-tiire, y'a-gime k'ita
 wo yi-di ruute a siitan ere a ekki erewo
 gette, y'ede: «Ti suma ere k'Isa Almasi
 ni di rooto, mi t'addo t'ekk'erewo te!» A
 kaamiki siitan t'a t'udde t'ekk'erewo te.
 19 Aame galmaawutú an wolliyo munda
 wede an ziipe elkiyadaŋ ekki tode an

* 16:10 16.10 A ume wede Lik yi riine kaye kaye geŋ, i-kaza yode toŋ adda.

k'ooniyo ye baa mañ, an ti'n zidde Pool ti Silas, an d'an t'iide ki bere don duuru a daana don booro. ²⁰ An d'an t'iide k'ume don deero booro Romen, an di ruute, an'de: «Kane duwo en Yawudiyagi wo an ti lettiyo siidadey. ²¹ An dooyiso urzi k'oogiradan, suldi don kaye Romen ay k'ede urzi ay ki d'oyye, ay ki daane ye.»

²² Wo kane don duuru pay i t'ugiye gen an d'iizi gulkuwo ti Pool wo Silas, wo kane deero booro Romen an an di ruute, an'de: «Kallagan kun t'odfipo wo kun'ni kosso ti karre.» ²³ Aame an ti'n girpipe mañ, an di'n ibi dangay, wo an i-di ruute a wede boohiyo don dangay, an'de: «Don en ki'ni booho koduwo.» ²⁴ Aame wede boohiyo an i ti ruute inokino mañ, kane gen y'an d'an t'iide k'adda dangay ere k'adda wo zondan yi-t'ele adda poole.

Wede boohiyo don dangay yi ziipe addi a Isa

²⁵ A diddo meeda mañ Pool ti Silas an tondiyo Raa, an d'oro an tamma Raa, wo don dangay ti doolo an di'n ollige. ²⁶ A kaamiki, siido t'a iise nonjirso, mongali don k'eesiyo boy dangay a nonjire, wo boha bindani pay ton a kaamiki a t'ihinte wan wan, wo zinziri a zon don dangay pay a-dimbe. ²⁷ Mañ wede boohiyo gen y'a iddira, y'a t'inne, yi woliyo boha ohinte wan wan, y'elkiyo don dangay an t'umbe. Inokino mañ y'aa t'iidiba seebir, yi dehu y'a-kiira tuddi. ²⁸ Wo Pool y'a idili ti golla awwa, y'ede: «Ay! K'oolo, ki k'iira tudda ye. Kaye pay ede.» ²⁹ Inokino mañ wede gen y'a tunde, y'ede: «Kun oo k'eeli binje do.» An i eelo mañ, kesiko yi-t'iide k'adda, yi nonjirso burbur, y'a iire a zon ki Pool ti Silas. ³⁰ Sañ mañ t'adda dangay y'an di'n udde wo y'anni tunde, y'ede: «Kune'n, n'aase mummino n'a t'oone uttiyo te?» ³¹ Kane an i-di ruute, an'de: «Ki zaapo adda a Galmeega Isa wo k'a t'oona uttiyo, kee ti don boozá pay.» ³² Mañ an i-di gizite ono Galmeega a yode wo a don adda boozá pay. ³³ A peedo gettiyo batum a diddo meeda, wede boohiyo y'a ti'n wiike y'an t'upile kundayzan, mañ a kaamiki an ti y' zuyye batem, yode ti don adda boozá

pay. ³⁴ Sañ mañ Pool ti Silas y'an d'an d'aahe boozá y'an d'eele omba, wo yon ulbi unse baadan ti don boozá pay kono an ziipe addan a Raa.

³⁵ Wo aame ume i t'umpile mañ, deero booro Romen an d'igibo guumiyagi an i-di ruute wede boohiyo, an'de: «Ti dangay k'an adde Pool ti Silas me.» ³⁶ Mañ wede boohiyo y'a iide yi di ruute a Pool, y'ede: «K'ollo, deero booro an igibo an'de, n'un ti'n addo. Anken kun t'addo, kun engilo ti toose.» ³⁷ Wo Pool y'an di ruute guumiyagi, y'ede: «An ay di'n gusse a daana duwo pay daa k'ollige k'onamey min, para mañ kaye'n don ti siido Romen. An ay di'n ibi dangay, wo anken an dehu an ay d'eeze kan ombide mañ, i k'ise ye. Inokino mañ edi kane batum an ay di'n adda.» ³⁸ Mañ guumiyagi an iide'n, an an di ruute a deero booro inokino. Aame an zuune kacin Pool ti Silas kane don ti siido Romen too mañ, orgiso t'anni ziida. ³⁹ Inokino kane batum an d'iide an an t'ize tambobino, mañ ti dangay an di'n udde wo an an di ruute, an'de: «T'adda geeger kun t'addo.» ⁴⁰ Aame ti dangay an t'udde mañ, Pool ti Silas an t'iide ki boy Lidi, a ume gen an ti'n wulle zamba don i ziipe addan a Isa wo an an d'eele kooke, sañ an t'iiziga an d'ingile.

17

Pool ti Silas a geeger Tessaloni

¹ Pool ti Silas an ingile ti geeger Pilip mañ, an t'udde ti geeger k'Ampipoli ti Apoloni. Mañ an d'iiney a geeger Tessaloni, a ume gen i d'ede boy wede Yawudiyagi ge dooyiso. ² Wo Pool aa yi d'isiyo daayum, y'a t'iide k'adda boy genno. Adda suuk ado gen a onniyo ere ki puukiyo Yawudiyagi mañ, an di niikutu ti kane don adda a urzi k'ono don an riine ti kaaga adda mattup ki Raa. ³ Pool y'an di kazita y'an di sekinso kereñ, yi d'eesiyo: «Mattup ki Raa ti ruute, i dehu Almasi y'a dabira, y'a t'inda, wo y'a-balda ti diine don unto me. Wo Almasi Raa yi biire gen, yon Isa wede n'un kazita.» ⁴ I d'ede Yawudiyagi ongo ono gen an'ni ziida, an a-t'iide a ita Pool ti Silas. Wo don Girek

baadan an ottilso a Raa, ti erayi baadan don sundan ti molo ton man, an a-t'iide ti kane.

⁵ Wo de kane Yawudiyagi don i ki ziipe addan a Isa ye, an di gulbika baadan. Inkinon man an iide'η an di wiiko don bita i derilsito a urziyagi gen, an d'iide baadan, an an t'elite ono an d'iise tarkuuse. San an t'iide ki boy Zason kono Pool ti Silas an ti'n sedde, an an di'n t'ette ki daana don duuru. ⁶ Wo de an ki'n uune ye, inkinon man an di ziida Zason ti zamba miibi don i ziipe addan a Isa. An d'an t'iide daana don deero ki geeger, wo an d'iise dollite, an'de: «Kane duwo en don duniya pay an ti'n digge, anken an iina di kine! ⁷ Zason y'a ti'n ziida di yode, wo kane don pay gen an ki dehu an ki daane oogoro ki mozigo goole ki Romen ye, an'de i d'ede mozigo goole ti doole ede, sundi Isa.» ⁸ Aame don duuru ti don deero ki geeger an illiga ono genno man, addan a litte. ⁹ Inkinon man kane don deero gen an di tunde munda, man Zason ti zamba ongo an d'iidi beezan an an d'ele doo min, an an d'iize kollo.

Pool ti Silas a geeger Beere

¹⁰ A diddo man kesiko zamba an di'n unzile Pool ti Silas me, an d'ingile ki geeger Beere. Aame an iiney man an t'iide k'adda boy wede Yawudiyagi ge dooyiso. ¹¹ Kane Yawudiyagi don a Beere gen elkisadan ede a jire don a Tessaloni, an d'ollige Rabila Majjaanawa t'adde soo. Onniyo ti onniyo an di gariya ono don an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, kono an dehu an di suune ono Pool yi rootiyo gen derec kunun, mummino me. ¹² Don baadan ti diinayan an di ziipe addan a Isa, wo erayi don Girek sundan ti molo ti kuuli baadan pay, an di ziipe addan a Isa.

¹³ Wo de aame Yawudiyagi don ki Tessaloni an illiga Pool yi kazita ono Raa a geeger Beere man, an d'iido an an t'elite ono a don duuru, an d'iise tarkuuse

an genno ton man. ¹⁴ Kesiko zamba don i ziipe addan a Isa an di y'igibe Pool ki biza bar, wo Silas ti Timote an d'uupe a Beere. ¹⁵ Zamba don iide agisa ki Pool gen, an aa y'igibo bini geeger ki Aten. Wo aame an iiney man, y'an di ruute a don k'agisadi, y'ede: «Aame kun ti gima man, kun an di rootoy an kan Silas ti Timote gen, kesiko an di'n t'oono a enno.» Man kane an digime ki Beere.

Pool yo a geeger ki Aten

¹⁶ Aame Pool yi delliyo Silas ti Timote a Aten gen, yi woliyo man geeger gette i t'uune ti longayi danjal, man i ki d'ize unse ye, addi a litte. ¹⁷ Inkinon man yi d'ettiyo k'adda boy wede Yawudiyagi ge dooyiso, an di niikiyto ti Yawudiyagi wo ti don Yawudiyagi ye an ottilso a Raa. Wo a bere don duuru ton, an di niikiyto daayum ti duwo don i lekkiyo an genno. ¹⁸ A ume gen i d'ede don ede kane don suuniyo k'ono, ongo an daaniya ita wede suuniyo k'ono sundi Epikuris*, ongo a ita wede suuniyo k'ono sundi Zeno†, an di niikiyto ti Pool. Wo yo yi kazita Rabila Majjaanawa k'Isa wo a urzi baldiyadi. Aame duwo an illiga inkinon man, don ongo an di ruute, an'de: «Yi bakkiya ton moo me?» Wo don ongo an'de: «Yi kazita ono raayagi don a siido kine ye.» ¹⁹ Inkinon man an ti y' wiike an di-t'iide k'ekki mokololo ere daayum don deero siido an towwo onaman, wo an di ruute, an'de: «Urzi k'onama ki dooyiso aware en, kaye ay di suune itadan ko? ²⁰ Kee k'ay kazita suldi don ay ki'n suune ye, wo anken ay dehu ay di suune koduwo i-kaza munda me.» ²¹ An rootiyo inkinon kono don geeger k'Aten pay ti torgagi don i lekkiyo adda siido ton, an lekkiyo ti towwo taaya danjal wo a ollige ki rabila ere aware.

²² Inkinon man Pool y'a t'iiziga a daana deero don siido, wo y'an di ruute y'ede: «Kune don geeger k'Aten no, a suldi pay gen ni woliyo man kun seedu zakidi min

* **17:18** 17.18 Epikuris: Yon wede suuniyo k'ono Girek y'inda a ozzine 270 ki poone Isa an di y' t'eha botto, a itadi sanalliyagi baadan. Kane a lekkiyadan dabar gette an ki ti dehu ye, wo an elkiyo munda wede ettiyo a morkiye genno i dokkiyo duniya me. † **17:18** 17.18 Zeno: Yon wede suuniyo k'ono Girek y'inda a ozzine 265 ki poone Isa an di y' t'eha botto.

a urzi raayaguñ. ²³ Aame ni sooru adda geegirguñ ette ni wolliyo suldi baadañ aa raayaguñ ñon kun d'ottilso eego, wo ni wulle ume sefeke soo geñ raaniya eego'ñ: "Ki raayusu wede in ki y' suune ye." Injino mañ kun ollo, nuñ n'un di kaza ono ki raayusu wede kun i-d'ottilso wo kun ki y' suune ye enno. ²⁴ Raa wede ikkima duniya ti suldi pay ñon adda geñ, yoñ Galmeega ki kandaane ti siido. Yoñ yi ki lekkiyo ye adda boydi ñon ñuwo an okkime ti beezañ me. ²⁵ Wo yi ki dehu ñuwo an i gi di naabe do ye, yoñ munda tuuku toñ yi ki dehu ye, kono yode ñañal wede in eliyo puukiyo ere in di lekkiyo ti suldi ñon pay me.

²⁶ Wo yoñ Raa yi d'ikkima wedusu soo, wo t'urzi yode geñ ita ñuwo pay ette t'a iido kono an di lekke a siido pay. Ozzine y'a ti y' ñikkida, wo y'an t'ihinte yirwagi ki siidiyagi ñon an di lekka. ²⁷ Raa y'ize injino kono ñuwo an di y' dehe, kañ totirso toñ mañ an di y' t'oone, kono geñ ki kotto yoñ dokki ye ti wede tuuku ti diinayin me. ²⁸ Geñ ono en in suune:

"T'urzi yode kine in di puukiyo, in di sooru, wo in di lekkiyo‡."

Aakede ñon suuniyo k'ono ongo ti di-inaguñ toñ an'de:

"Kine in iido ti Raa§."

²⁹ Injino aa kine in iido ti Raa geñ, in ki d'elke Raa aa yoñ longusu wede ñuwo an okkime ki dap, ki maala gurus ise ki mongali ti tirdikadañ geñno ye. ³⁰ Aha injino ye, ti kaaga ñuwo Raa an ki y' suune ye, wo y'a dihe yi-ki ti'n t'ele dangay ye. Wo anken yi waaku ñuwo pay t'ume tuuku toñ mañ an di-kime lekkiyadañ. ³¹ Geñ Raa yi biire onniyo soo y'a-ñekka booro a ñon duniya pay, wo y'isiyo injino t'urzi wede ede yi biire a ñekka booro ere ki diine me. Yoñ geñ wede y'a ti y' bilde ti diine ñon unto, geñ munda wede i-kaza yode geñ wede Raa yi y' biire.»

³² Aame ñon i t'ugiye geñ an illiga Pool yi ruute a urzi k'unto ti baldiya mañ, ñon ongo an d'iise okko maadayi wo ñon

ongo an i di ruute, an'de: «Kaye ay dehu sonjo mañ onamañ geñ ay di'n olliga ki koduwo kollo.» ³³ Injino mañ Pool ñon i t'ugiye yi'n iili, y'a ingile. ³⁴ Wo ñon ongo an aa t'iide ti yode, an di ziipe addañ a Isa. Ti diinayan Denis, yoñ wede ti diine deero siido, wo erewo sundutu Damaris, wo ñon ti doolo toñ ede.

18

Pool yo a geeger Korent

¹ Sañ mañ Pool ti Aten y'a t'iiziga, y'a t'iide geeger Korent. ² A Korent geñ yi d'uune Yawudusu sundi Akilas an y'ehe a siido Pontus, wo y'aaniya ti siido k'Itali kane ti eddi sundutu Pirisil, kono Kilood mozigo goole ki Romen yi d'ize oogoro a Yawudiyagi pay an t'adde ti geeger Room te. Mañ Pool y'a-ti giyye ti kane. ³ Wo yoñ naabadi aa ki Akilas geñ, yi lekkiyo ti kane an di naabiya yeppiyo tanda ki bindani ti kane kañ soo. ⁴ Daayum a onniyo ere ki puukiyo Yawudiyagi mañ, Pool yi-t'ettiyo yi kazita adda boy wede Yawudiyagi ge dooyiso, yi niikiyto ti Yawudiyagi wo ti ñon Girek, wo yi dehu an di-kimo a urzi k'ono Raa.

⁵ Aame Silas ti Timote an iina ti Maseduwan mañ, Pool y'a iili peedadi pay a kazita k'ono Raa, y'an di kazita a Yawudiyagi, y'ede Isa yoñ Almasi Raa yi biire. ⁶ Wo kane Yawudiyagi an dituuge, an d'iise kalditadi. Injino mañ Pool y'a-rittige kallagi wo y'an di ruute, y'ede: «Nuñ sibe ti gollado ni ti y' ñikke puuzaguñ t'ooopa a eggun, nuñ adda ye. Ti anki en nuñ ni t'ette ki tukki ñon Yawudiyagi ye.» ⁷ Mañ Pool ti ume geñ y'a t'udde, y'a t'iide di wede sundi Titiyus Zistus, yoñ geñ y'ottilso a Raa, boozii ita waaya ti boy wede Yawudiyagi ge dooyiso me. ⁸ Aame geñ goole boy wede Yawudiyagi ge dooyiso, sundi Kirisipus, y'a ziipe addi a Galmeega ti ñon boozii pay. Ñon geeger Korent ñon illiga ono Pool toñ, baadañ an di ziipe addañ a Isa wo an di zuyye batem.

‡ 17:28 17.28 Ono en i'ni ruute'ñ wede i-d'ede ñoro adda k'addi, yoñ Girek sundi Epimenid. § 17:28 17.28 Ono en i'ni ruute'ñ wede i-d'ede ñoro adda k'addi, yoñ Girek sundi Aratos.

⁹ Onniyo soo a diddo mañ Pool i-d'iido munda aa suniye, wo Galmeega yi di ruute, y'ede: «Kee k'orgide ye a don enj me, ki kazita ono Raa me k'anniga ye. ¹⁰ Nun ti kee, wenda soo ton y'aga da botta ye k'isiyo k'ulsu me, kono adda geeger ette nun donzón baadan.» ¹¹ Injino mañ Pool y'a likke adda geeger Korent ozzine ti tere zoot, y'a duuyite ono Raa a don pay.

Pool a daana goole siido Galiyon

¹² Aame Galiyon yonj Romenj goole siido ki Akayi genj, kane Yawudiyagi an di gitte onamañ kanj soo an di seeda Pool. An yi ziida mañ, an di-t'iide k'ume deero booro, ¹³ wo an di ruute, an'de: «Wede enj yi ti'n argu duwo an d'ottila a Raa t'urzi wede ti doolo aa ki oogoro ti ki rootiyo ye.» ¹⁴ Para'ñ Pool yi dehu y'a t'ihina bizi y'a roote, miñ Galiyon y'an di ruute, y'ede: «Kune Yawudiyagi no, aame wede enj y'ize munda wede ulsu, koo ise yi ti daggiya duwo mañ, kesiko booro n'un t'ise. ¹⁵ Wo de kun niikiyto a urzi dooyiso, a sumbiyagi duwo wo a urzi k'oogiragun mañ, genj a wollo kune baa, nun ni k'aane ni ki koone booro ki suldi genno ye.» ¹⁶ Wo t'ume booro Galiyon y'an di'n igibe. ¹⁷ Injino mañ kane donj duuru genj, goole boy wede Yawudiyagi ge dooyiso sundi Susten, an di y' ziida, an di y' gusse a daana donj booro, wo de Galiyon y'a t'iidiba eedi.

Kama ki Pool k'Antiyos siido Siiri

¹⁸ Pool y'a likke onniyto baadan sey a Korent me, sanj zamba yi'n iili, y'a t'iide biza bar ki geeger Sanjire, an agiyye ti Pisisil wo Akilas. A ume genj eedi y'a-guuke, kono yi ruute yi-d'isa munda a Raa wo ankenj y'a ti dinge baa*. Sanj an di-gili adda tooko, an d'engile ki siido Siiri. ¹⁹ An iiney a geeger k'Epez mañ, Pisisil ti Akilas Pool yi'n iili angenno, wo yonj y'a t'iide k'adda boy wede Yawudiyagi ge dooyiso, an di niikiyto ti kane Yawudiyagi. ²⁰ Kane an di y' tunde y'a-lekke ti kane, miñ yonj y'ede: «Aha, nun ni ki lekka ye.» ²¹ Wo

y'an di'n iili, y'a ruute y'ede: «Raa yi dehu mañ, sanj n'a kimo.» Wo y'a ingile k'Epez ti tooko. ²² Aame Pool y'iiney a geeger Sezare mañ, y'a t'iide ki poone ki Zeruzalem y'a t'eeso donj ogiyo ti suma k'Isa, sanj y'a-diige ki geeger k'Antiyos siido Siiri. ²³ A Antiyos yi likke onniyto miibi, sanj y'a-gime yi t'udde ti siido Galat, y'a t'uukey siido Pirizi, y'an d'eelite kooke a kane pay sanalliyagi k'Isa.

Apolos a geeger k'Epez ti Korent

²⁴ A ume genj i d'ede Yawudusu sundi Apolos, yonj an y'ehe a geeger k'Alezandiri, y'a iina Epez. Yonj ono donj an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, yi'ni suune koduwo wo yi rootiyo beehiye. ²⁵ A urzi Galmeega genj duwo an yi duuye baadan, yi kazita t'adde soo, yi dooyiso ti d'erec a urzi k'Isa me, wo yi suune suyyiso batem ere ki Zan danjal. ²⁶ Adda boy wede Yawudiyagi ge dooyiso, yi kazita daa k'orgiso ono Raa me. Wo aame Pisisil ti Akilas an y'illiga mañ, an ti y' wiike ti kane, an i-di gizite koduwo d'erec ki Raa te. ²⁷ Sanj mañ Apolos y'a dihe y'a t'ette ki siido k'Akayi, injino mañ zamba an i-d'eele kooke, wo an an di riine mattup a sanalliyagi k'Isa a siido k'Akayi kono an di y' seeda bey sire. Aame y'iiney a ummey mañ, an t'ize beehiye baadan a kane donj i ziipe addan a Isa t'urzi beeko ere ki Raa me. ²⁸ Ti Yawudiyagi an di niikiyto, y'an di gize kereñ t'urzi k'ono donj an riine ti kaaga adda mattup ki Raa: Isa yonj Almasi Raa yi biire. Injino mañ a elkisadan gette y'an di ruute a daana duwo pay, y'ede: «Kune kun dige.»

19

Kama ki Pool ki Epez

¹ Aame Apolos yo a Korent genj, Pool yi-t'udde ti siido k'Aazi ere adda monjali, y'a iiney Epez. Anjenj an d'ikkima ti sanalliyagi k'Isa ongon, ² wo y'anni tunde, y'ede: «Aame kun ziipe addugun a Isa genj, Unde Kamilenj kun uune dey ko?» Mañ kane an di'n gime onami, an'de: «Kaye ay k'illiga ye Unde Kamilenj

* **18:18** 18.18 Kun wollo adda mattup ki Nombire 6.1-21.

ede ton man.» ³ Injino man Pool y'anni tunde, y'ede: «Suyyiso batem ere tuuku kun uune te?» Kane an di'n gime onami, an'de: «Ay uune suyysiso batem t'urzi dooyiso ere ki Zan.» ⁴ Pool y'an di ruute, y'ede: «Ti kaaga Zan yi zuyye batem don k'Izirayel kono a kize an di-kime lekkiyadan, wo son y'an di rootiyo an zaapo addan a wede etto k'itadi, yon Isa.» ⁵ Aame an illiga injino man, an di zuyye batem ti suma Galmeega Isa. ⁶ Pool y'an di ziipe bey a eedan, wo an d'uune Unde Kamilen. Injino man an d'iise orbe t'ono don doolo, wo an di rootiyo ono don Raa y'igibo. ⁷ Kane pay don i zuyye batem gen kuuli suma koomat makumu sire.

⁸ Adda tere ado gen, daayum Pool yi-t'ettiyo k'adda boy wede Yawudiyagi ge dooyiso, yi rootiso daa k'orgiso. Yi kazita urzi Moziko Raa, yi dehu y'an ti'n kimo k'urzi genno don i y'ollige me. ⁹ Wo de Yawudiyagi ongo an ki dehu an ki y'olliga ye, an di-tuuge ki zaapu k'addan a Isa me, a dooyisadi ere a urzi Galmeega gette an di y'okko maade a daana duwo pay. Injino man Pool y'an di'n iili, y'a wiike kane sanalliyagi k'Isa, yi di'n dooyiso daayum adda boy ki lokkon ki wede soo sundi Tiranus. ¹⁰ Gen y'anni duuye ozzine sire, injino man kane pay don siido k'Aazi, Yawudiyagi ti don Yawudiyagi ye, an d'illiga ono Galmeega me.

Inni Seba kane sarat

¹¹ Raa yi d'isiyo suldi k'armika don k'a seeda gaggira t'urzi Pool. ¹² Injino man an d'ambu kalle koo ise buude koo man i butte tukki Pool, san an'tiyo an an bottiyo a tukki don k'eeni, man kane gen an d'ooniyo bee, wo kane siitandani ton an t'adfiya ti eedan me. ¹³ A ume gen i d'ede Yawudiyagi an sooru ti zindan an d'ettiyo ume ti ume, an di lommitte siitandani ti tukki don k'eeni. Injino an di'n niime lommitte ti suma Galmeega Isa pay, a siitandani wede tuuku ton yi d'eesiyo: «Ti suma k'Isa wede Pool yikazita, ni rootiyo kun t'adfo!» ¹⁴ Don

isiyo injino gen kane inni sarat ki Seba, yon Yawudusu ti diine deero don sedefe. ¹⁵ Onniyo soo siitan t'an di ruute, t'ede: «Isa ni y' suune, wo Pool ton ni y' suune, wo de kune min kune an wee wee?» ¹⁶ Wo wede i-d'ede siitan a eedi gen y'a t'iiziga, y'anni zikke, y'iide y'an ti'n tiiza pay kono yon yi jiire kane, y'an d'ize ulsu, an d'ukkite bontilin t'adda boozí me, tuddan kundayi jerem. ¹⁷ A munda wede ize gen, don pay k'Epez, Yawudiyagi ti don Yawudiyagi ye an illiga man, orgiso t'anni ziida pay wo an d'imme gooliko ere ki suma Galmeega Isa. ¹⁸ Don baadan ti diine don i ziipe addan a Isa an d'ettiyo an t'oodibe addan, wo an tondiyo tambobino a daana duwo pay a oldikadan ere an ize gette. ¹⁹ Wo ti diine don i sokiyo d'indoriyo gen, don baadan an di ziki mattupiyagi ki d'indoriyagan, an t'igge a daana duwo pay. An di-gize zooye mattupiyagi gen suma tamma dupu ada paat*. ²⁰ Gen injino ti toogo ere ki Galmeega, ono Raa i d'ettiyo daana ki daana ti toogo ere i ceeriyo baadan.

Tarkuuse baadan a Epez

²¹ Aame suldi gen i t'ingile man, Pool t'urzi k'Unde Raa y'a dihe y'a t'ette Zeruzalem, wo ki poone y'a adde ti siido Maseduwan, y'a tookey Akayi. Wo y'a ruute, y'ede: «N'iiney Zeruzalem man, i dehu n'a aaney a geeger Room pay.» ²² Injino man yi d'igibe ki daanadi don noogiyadi sire, Timote ti Erasta an d'ingile ki Maseduwan, wo yode batum y'a likke onniyo miibi a siido k'Aazi me.

²³ Aame gen don k'Epez an d'iiziga tarkuuse baadan ki kulkuwo a urzi Galmeega. ²⁴ A ume gen i d'ede wede sundi Demetirus, yon wede naabo maala yi d'okkimte boydi sunni sunni ki maala gurus, i deeyiso boy wede goole ki raayawa sundutu Artemis†, don pay an d'ottilso. Injino man Demetirus ti don naabadi an d'ooniyo sonko baadan ti naabadan gette. ²⁵ Onniyo soo y'an ugiye

* **19:19** 19.19 Anki tamma dupu ada paat i-kaza sonko nono nono, suma sonko naabo ki don meeda uto adda pide adde k'ozzine. † **19:24** 19.24 Artemis: Tod'te raayawa a geeger k'Epez. Duwo an i di sappa bere kono suldi don an derku gen t'an di'n ehiyo beehiye, erayi an d'ehiyo wo maaladan ton ti d'aagulu.

ɗonj naabadí ti ɗonj an naabiya kanj soo genj, y'an di ruute, y'ede: «Lanziyagi ki nuñ, kun suune kine in t'ize ɗonj bey minj ti naabadiñ ettiyo. ²⁶ Wo ankenj kun ollige wo kun wolleiyo munda wede isiyo enj me. Yo Pool genj ɗonj baadañ yi'n ti'n kama k'urzi yode, y'an di rootiyo, y'ede: "Raayagi ɗonj ɗuwo an okkime ti beezanj genj, kane raayagi ye." Y'isiyo injino a enno ɗaññal ye, wo a omagi baadañ ki siido k'Aazi pay. ²⁷ Naabo yode gette t'iida ki ɗaana manj, ɗuwo an di-kiigira naabadiñ te, wo naabo kine ɗaññal ye, an di kiigira boy raayawa ere meeda sundutú Artemis, a t'isa aa munda ki bita. Injino manj meedikatu t'a dagga, tod'te raayawa ere ɗuwo pay adda siido k'Aazi an i-d'ottilso, wo adda duniya pay ette.»

²⁸ Aame kane ɗonj naabo pay an illiga ono ɗonj Demetirus yi ruute genno manj, an di kulkuwe, an d'iise ɗollite, an'de: «Raayawa Artemis ki ɗonj k'Epez, tod'te meeda!» ²⁹ Tanj boolonj manj ɗonj duuru eedañ t'a iide, kane ɗonj geeger pay genj an di gulkuwe, wo an ti'n zidde Gayus ti Aristarko me, kane ti Maseduwan, an iido ti Pool kanj soo. An d'an t'iide ki bere ɗonj duuru‡. ³⁰ Injino manj Pool yi dehu y'a ette ki ɗaana ɗonj duuru y'a rootey ono, wo kane sanalliyagi k'Isa an i di-tuuge. ³¹ Wo kane lanziyagi Pool genj, ɗonj deero ki naabiyagi adda siido k'Aazi tonj, an i-d'igibo a yode an'de, y'etta ye ki bere ɗonj duuru me.

³² A ume genj a iizi tarkuuse baadañ sey adda diine ɗonj duuru me, ɗonj ongo an ɗollite kenno, ɗonj sonj an ɗollite k'ummey, wo ɗonj ongo baadañ urzi an ugiye ki munda tonj an ki suune ye. ³³ Injino manj i d'ede wede sundi Alegzandire, yo kane Yawudiyagi ongonj an di y' naayu ki ɗaana y'a roote ono a ɗuwo, wo ɗonj ongo ti diine ɗonj duuru an i di t'iide taaya a urzi k'ono genno. Injino y'an d'ize likuw ti beezí, yi dehu y'an di roote a ɗonj duuru genj me. ³⁴ Wo de aame kane ɗonj k'Epez genj an zuune Alegzandire Yawudusu manj, an d'iise

ɗollite pay onamanj kanj soo suma peedo sire, an'de: «Raayawa Artemis ki ɗonj k'Epez, tod'te meeda!»

³⁵ An idilti kee manj, i d'ede wedusu yonj wede raaniya ki suldi pay adda geeger genj, y'a iine y'an inniga, wo y'an di ruute, y'ede: «Kune ɗonj k'Epez genj, ɗuwo pay an suune kine ɗonj geeger k'Epez, kine ɗonj boohiyo boy k'Artemis tod'te meeda, wo ki mokkilsatu ere iiro ti kandaane. ³⁶ Genj wenda soo tonj a niike umbo, injino manj kun t'asso wo kun t'elko koduwo a munda wede kun dehu kun d'ise me. ³⁷ Duwo enj kun ti'n zidde kenno, an un k'uugiro munda t'adda boy raayawa ye, wo an ki gildite raayawa kine ye. ³⁸ Wo aame Demetirus ti ɗonj an naabiya kanj soo genj an d'ede ono a tukki wenda manj, onniyo booro ede, an d'ette k'ume ɗonj ɗekkiyo booro, an an di t'iide taaya. ³⁹ Wo un d'ede munda ti doolo tonj manj, an di tonde ɗonj duuru ɗonj i wolleiyo urzi k'oogoro, an di'n okkima ono me. ⁴⁰ Aame kun k'ooli ye manj, in t'oona ono, Romenj an t'eesa kine in kulkiso ti kane a ogiyso ere anki ette. Injino a ogiysadiñ ette urzi in ki t'oona ye, in an di roota adda a-t'assa me.» Aame wede genj y'a ti ɗingge onami manj, y'an di ruute a ɗonj duuru, y'ede: «Kun ti teepo.»

20

Pool yo a Maseduwan wo a siido Gires

¹ Aame ɗonj k'Epez kulkuwadañ i t'isse manj, Pool sanalliyagi k'Isa y'an ugiye y'an d'eele kooke. Manj y'an t'ize toose, yi'n iili, y'a ingile ki siido Maseduwan. ² Aame yi doopide Maseduwan genj, sanalliyagi ɗonj y'ooniyo a ɗaanadi, y'an d'eeliyo kooke baadañ. Sanj y'a iiney a siido Gires, ³ angenj y'a likke tere ado. Sanj manj y'a dihe yi di kili adda tooko, y'a engile ki siido Siiri, wo manj y'a illiga kane Yawudiyagi an i-t'ikke a urzi. Injino manj y'a dihe y'a-tooye y'a adde ti Maseduwan. ⁴ Kane ɗonj a itadi genj, kane Sopater ulo ki Pirus ti geeger Beere, Aristarko wo Segondus ti geeger Tessaloni, Gayus ti geeger Derbe, wo Timote, Tisik

‡ 19:29 19.29 Bere ɗonj duuru k'Epez yonj goole, y'ambe ɗuwo suma dupu ada sire makumu pide.

wo Tiropim kane adɔ geŋ ti siido k'Aazi.
⁵ Kane geŋ an ay d'uugume, an d'ingile an ay di'n delley a geeger Tirowas.

Pool yo a geeger Tirowas

⁶ Wo kaye'ŋ tarnaape mappa daa k'orme ay d'ize a geeger Pilip. Aame onniyto tarnaape mappa daa k'orme ti t'ingile maŋ, ay di gili adda tooko, ti geeger Pilip ay d'ingile. Onniyo paat ki daana maŋ, saŋ d'onzey ay di'n uuney a Tirowas, angeŋ ay d'ize onniyo sarat.
⁷ A onniyo ere ki puukiyo Yawudiyagi a tukki lohe maŋ, ay t'ugiye ay d'iimi kaŋ soo mappa wede i-kaza tudde k'Isa me. Wo kono soggo yo Pool y'engila geŋ, y'an di gizite ono a zamba, y'a gizite bini didɔ meeda.
⁸ Adda biino ere t'awwa t'ekki bakatú kaye ay t'ugiye geŋ, lampiyagi baadaŋ oyyisito.
⁹ Aame geŋ i d'ede ulo sundí Itus yi-guune a pineetir, y'ollige Pool yi kazita. Wo yo Pool geŋ yi k'ohire ye, yi kazita yi kazita, maŋ ulo geŋ edayí i ziidá moone, y'a udige kuy. Inŋino t'awwa ti boy wede k'aduwe geŋ yi-t'uubo, y'a iire siido. Wo i d'ede wede ede yi y'iiziga maŋ, y'inda.
¹⁰ Inŋino maŋ kesiko Pool yi-ti d'iige, y'a iide k'ume k'ulo geŋŋo, y'aa d'uttilé y'a ti y' ziidá giggirí, wo y'a ruute, y'ede: «Ulbuguŋ un t'oodé ye, ulo'ŋ puukiyadí to ede.»
¹¹ Saŋ maŋ Pool y'a-gili k'awwa k'umayí, y'a t'umbe mappa, y'an di burkite an t'iimi, wo Pool y'a iise kazita sey bini ume y'a t'umpile. Saŋ maŋ y'a ingile.
¹² Wo yo obulsu geŋ aame an ti y'umbe zeere yi biygile maŋ, an di y'igibe a boozí, wo kane duwo pay geŋ addaŋ a t'udige kollo.

Pool ti Tirowas y'ambe ki Mile

¹³ Saŋ maŋ kaye ay yi-d'uugume a Pool me, ay di-gili adda tooko, ay d'ingile ki geeger k'Assos, ume ay di y' delley aa yoŋ yi dihe, kono yi dehu y'a ozire ti zoŋdí.
¹⁴ Geŋ a Assos Pool y'ay di'n uuney, maŋ pay kaŋ soo ay di-gili adda tooko, ay d'ingile geeger Mitilen.
¹⁵ Ti Mitilen ay d'ingile, soggo ay d'iiney a siido ere a diine k'ahu sundutú Kiyos. Onniyo sirwe maŋ ay d'iiney a siido ere a diine k'ahu sey sundutú Samos, wo onniyo k'aduwe

ay d'iiney a geeger ki Mile.
¹⁶ Urzi k'Epez ay d'iili, ay d'ingile t'urzizey kono Pool yi ki dehu yi k'ohira a Epez, kono yi gi di t'ôssa a siido k'Aazi ye. Yi dehu y'a aaney kesiko a Zeruzalem, y'a d'aaney a tarnaape Pantekot ki Yawudiyagi.

Toose ki Pool a d'on dokkiyo ti Epez

¹⁷ Aame ay iiney a Mile maŋ, Pool yi d'igibe wedusu ki Epez y'an di kizo a d'on dokkiyod'on ogiyo ti suma k'Isa, y'ede: «Kun'do, kun di t'ooná a Mile.»
¹⁸ Aame d'on dokkiyo an iina a sirpadí maŋ, Pool y'an di ruute, y'ede: «Kun ollo, kune kun ti suune lekkiyo ere ki nuuno te, kono nuŋ ni likke a diinaguŋ ti onniyo ere ki poone n'iina adda siido k'Aazi me.
¹⁹ Nuŋ ni niibe a Galmeega a diinaguŋ me ti ottilso baadaŋ, ti m'olo wo ti dabar ere ki Yawudiyagi kane an o koniyo eego.
²⁰ Kun suune nuŋ n'un ti gizite, wo n'un ti'n duuye pay, munda umbo n'un k'inga ye, wede aase beehiye a kune me, ise a daana duwo pay, ise adda boydugun ton maŋ.
²¹ Nuŋ n'an gizite a Yawudiyagi wo a d'on Yawudiyagi ye, an di-kime lekkiyadaŋ a daana Raa wo an zaape addaŋ a Galmeegin Isa Almasi.
²² Wo ankeŋ n'engile ki Zeruzalem, kono nuŋ i ni dokkiyo Unde Kamileŋ ni d'oyyiso, wo ni ki suune ye munda wede a ummey o aaney a eedó me.
²³ Wo adda geegiryagi d'on pay n'ettiyo geŋ, Unde Kamileŋ t'o kaza dangay ti dabar baadaŋ an ni delliyo.
²⁴ Wo nuŋ lekkiyadó a duniya ette i ki n'ooniso ye. Munda wede i n'ooniso'ŋ, naabo ere Galmeega Isa y'o ele gettiyo, n'a ti naabe bini dangutú: n'a kizite urzi Rabila Majjaanawa, mummino i-kaza Raa yoŋ wede beeko me.

²⁵ Derec, kun suune ni likke a diine kune pay, n'un di gizite urzi Moziko Raa, wo ti anki ki daana en nuŋ ni-suune kun ki n' wolla ye baa.
²⁶ Kono kamo kun ollo koduwo ti anki n'un di rooto, aame wede yi digga t'urzi Raazí maŋ, nuŋ adda ye,
²⁷ kono n'un ti gizite pay munda wede Raa y'ilke ti poone y'aasa me, munda umbo n'un k'inga ye.
²⁸ Inŋino maŋ kun koona mentikagi a urzi lekkiyaguŋ, wo a tukki torɔo pay ere ki Raa ogiyo ti suma

k'Isa. Tode gette Unde Kamilen t'un t'ele kun di'n dokke, kun t'elso aa dambami don Raa y'iwila t'urzi puuzo k'Ul'i Isa. ²⁹ Nun ni suune, aame n'un iza umbo man don ulpi an t'etta diinagun, an un d'isa ulsu aa sullibagi an t'ettiyo adda diine tordó. ³⁰ Wo don ongo ti diinagun ton an di dooya rabila ere k'a t'eeese d'erec, an di roona adde sanalliyagi ongo, an di'n daana. ³¹ In'kino man kun lekko zeere, wo kun elko: aame nun di kune adda k'ozzine ado gen, diddo wo onnu n'a-t'iile ton ni k'iili ye, wede tuuku ti diinagun t'eeliyo kooke me.

³² Wo anken nun n'un di'n oolo a bey Raa, wo a onami don a urzi beekadi. Kane ono Raa gen an un di'n isa don toogo a urzi zaapu k'addugun a Isa, wo t'urzi k'ono Raa kun t'ooney suldi don Raa yi boohiyo a donzi pay. ³³ Nun ni ki ziipe ye addo a maala gurus, a dap, ise a kalle wenda soo ton man. ³⁴ Kune batum kun suune, nun ni niibe ti beezó, ni d'ooniyo munda a lekkiyado te wo ti don pay a itado. ³⁵ A suldi don pay n'ize gen, n'un gizite beehiye in di naabe in di nooge don an k'ede munda ye, wo in elko a ono don Galmeega Isa yi ruute, y'ede: "Unsuwo baadan a jiire a wede y'eliyo munda, ti wede an i eliyó munda."»

³⁶ Aame Pool y'a ti dinge onami man, y'a dikke ti kane pay wo y'a tunde Raa. ³⁷ In'kino man kane pay an d'iise moolo, wo wede tuuku ton yi di y' seedu gig-giri yop, yi-d'eeziyo d'eeziyo kono an ki t'ikkima ye baa. ³⁸ Kane an t'ize sommagi dondon a onami don yi ruute, y'ede: «Ti anki ki daana en, nun kun ki n' wolla ye baa» gen me. San man an aa di y'igibe bini y'a di-gili adda tooko.

21

Kama ki Pool ki Zeruzalem

¹ Aame zemba ay'n ilo man, ti tooko ay d'ingile d'elele ki geeger Kos. Soggo man ay d'ingile ay d'iiney a geeger Rood, wo tin gen ay di d'ige biza bar ki geeger Patara. ² An gen ay d'uune tooko ti doolo t'ambe ki siido Pinisi, ay di-gili adda

tooko gettiyo, ay d'ingile. ³ A engilsadey gette, siido ere a diine k'ahu sundutu Siipire gette, ay di wulle ki kese beezey geelo, in'kino man ay d'ingile ki siido Siiri. Ay iiney a geeger Tir man, ay di d'ige kono an di-d'eggite suldi suuk don adda tooko angenno. ⁴ A ume gen ay d'uune sanalliyagi, ay di likke ti kane onniyo sarat. Unde Kamilen t'an di gize a munda wede i-aaney a Pool a Zeruzalem me, in'kino man a Pool an i di ruute, an'de: «Kee k'ette ye ki Zeruzalem me.» ⁵ Aame iide onniyo sarat man ay t'iiziga, wo zemba ti erayzan ti innizan pay an ay di'n igibe bini ay t'udde ti geeger. Man ay d'iiney biza bar, an gen ay t'uttile ay tunde Raa. ⁶ San ay a-ti zidde bey ti tuddey, man ay di-gili adda tooko, wo kane an di-gime ki boydizan.

⁷ Kaye torguwadey ere adda k'ahu ti Tir ay a-ti dinge a geeger Petolmayi. An gen zemba ay di'n iisite, wo di kane ay d'inne onniyo soo. ⁸ Soggo man ay d'ingile, ay d'iiney a geeger Sezare, an gen ay t'iide a boy ki Pilip wede kazita Rabila Majjaanawa, ay di d'ige di yode, ay di likke angenno. Yode wede ti diine don sarat an biire a Zeruzalem*. ⁹ Yo wede gen i-d'ede inni konazi pide, kane gen an rootiyo ono don Raa y'agisa.

¹⁰ An gen ay likke onniyo baadan, man nebi sundi Agabus y'a d'iina ti siido Ziide. ¹¹ Y'iido y'ay di'n uuna, y'a t'umbe ser wede ki Pool gen, y'a-gitte zon ti bey ki yode batum, wo y'a ruute, y'ede: «Enno ono don Unde Kamilen ti rootiyo: Wede ser en, Yawudiyagi an ti y' kettey kino a Zeruzalem me, wo an an di y' t'eley a bey don Yawudiyagi ye.»

¹² Aame kaye ti zemba don a Sezare pay ay illiga in'kino man, ay yi d'obe bey a Pool kono ki Zeruzalem y'a k'ette ye. ¹³ In'kino Pool y'a ruute, y'ede: «Ki moo me kun moolo me, gen kun oo ti d'ekkiyo biza k'ulbo? Nun n'iyye ki kettisado danjal ye, wo son n'iyye n'a t'indey a Zeruzalem kono suma Galmeega Isa gen me.» ¹⁴ Kaye onamey yi-tuuge gen, in'kino man ay gi di gid'dima ye, wo ay'de:

* 21:8 21.8 Kun wollo adda mattup ki Naabo don zina 6.5.

«Galmeega yi t'iso munda wede yi dehu me.»

¹⁵ Aame ay inne onniyo miibi a Sezare mañ, ay t'ikkima tuddey, ay t'iizigo ay digili ki Zeruzalem. ¹⁶ Sanalliyagi miibi ti Sezare an ayn'igibe, an ay di'n t'iide di wede sundi Nanson, yoñ ti siido Siipire, ti diine don ti poone i ziipe addan a Isa too. Gen di yode ay di d'iige, ay d'inne me.

Pool di Zak a Zeruzalem

¹⁷ Aame ay iiney a Zeruzalem gen, zemba an ay di'n ziida t'ulbe unse. ¹⁸ Wo soggo mañ Pool ti kaye pay ay t'iide wolliyo Zak a boozí, wo di yode gen ay di'n uune kane pay don dokkiyo ki don ogiyo ti suma k'Isa an t'ugiye. ¹⁹ Aame ay ti'n iisite mañ, Pool y'an t'iide taaya soo soo a suldi don pay Raa y'ize t'urzi naabo yode a diine don Yawudiyagi ye.

²⁰ Aame an t'illiga onami mañ, kane pay an d'imme Raa. Sañ an i di ruute a Pool, an'de: «Leemaddey, kee ki wollo do, Yawudiyagi dupiyagi miibi don i ziipe addan a Isa wo i seedu zakidi a urzi k'oogoro Muusa me. ²¹ Kaciñ kane an illiga oniyapi a tukki kee me, an'de kee ki kazita a Yawudiyagi pay don i lekkiyo a diine don Yawudiyagi ye, an d'ooli urzi k'oogoro Muusa me. Kee k'ede ponde a inñizan an ki walda ye, wo urzi k'oogoro Yawudiyagi an ki daane ye. ²² Anken in d'ise mummino? Derec, daa niiku kane an d'olliga kee a enno me. ²³ Inkin mañ munda wede ay a roota gen, k'a t'iso. I d'ede a en kuuli kane pide an ruute an i-d'isa munda a Raa. ²⁴ K'a t'odo k'ume k'aade ti kane, tuddugun kun ti t'isoy kamilen a daana Raa, wo k'an d'eloy sonkadan ere ki sedeke te, kono an di kookey eedan. Inkin mañ duwo pay an suuna ono don pay an rootiyo a tukki kee gen derec ye, wo kee ton lekkiyada a-t'ette a urzi k'oogoro Muusa kay. ²⁵ Wo kane Yawudiyagi ye don an ziipe addan a Isa gen, ay an riine mattup a munda wede ay dehu me: an ki d'aadi ye sey wede an eliyo sedeke a longayi me, puuzo ton ulu an k'oomi ye, sey wede ki seysu inda puuzadi ti k'udde ye an k'aadi ye, ise boliyo ton ulu an d'ooli.»

²⁶ Inkin Pool y'a iyye a onaman, soggo mañ kane kuuli pide gen y'a ti'n wiike, an t'iide k'ume k'aade kono an ti t'iso tuddan kamilen a daana Raa. Mañ yi-t'iide booro Boy Raa, y'an di rooto don sedeke onniyo ere tuddan t'a t'isa kamilen a daana Raa t'a danga, wo wede tuuku ton y'a t'ela sedikadi sedikadi me.

Seedu ki Pool a Boy Raa

²⁷ A dangu k'onniyo sarat gen Pool yo a booro Boy Raa, wo kane Yawudiyagi don iido ti siido k'Aazi an di y' wulle, mañ an an t'elite ono a don duuru pay, wo Pool an di y' ziida. ²⁸ An d'iise dollite, an'de: «Kun okki kune don k'Izirayel gen me! Enno wedusu wede i kazita munda wede ulsu me, a ume tuuku wo a wede tuuku ton mañ, a tukki kine Yawudiyagi, a tukkoogoro Muusa wo a tukki boy enno. Wo anken don Yawudiyagi ye ton y'an d'an t'iido ki Boy Raa enno, inkin ume kamilen en an ti y'ize ganigi a daana Raa me.» ²⁹ Kane an rootiyo inkin kono an wullo Tiropim k'Epez ti Pool adda geeger gettiyo, an elkiyo Pool yi ti y'ele adda booro Boy Raa.

³⁰ Adda geeger pay gette don an d'iise tarkuuse gordon, don t'ume tuuku ton an d'okko k'adda, Pool duwo an di y' ziida an di y'udde t'adda booro Boy Raa me, wo kesiko boha an a-t'ippite. ³¹ An dehu an di y' t'ide, mañ don son an d'ukke an i-di gizo a goole k'asigiryagi meeda zoot ki Roman, an'de: «Don pay ki Zeruzalem an isiyo tarkuuse.» ³² Kesiko yo goole gen yi wiiko deero k'asigiryagi ti doolo, ti asigiryagi a itadan an d'ukko k'ume don duuru. Aame an wulle goole k'asigiryagi pay wo ti asigiryagi a itadi mañ, Pool an di y'iili ti kossiyadi me.

³³ Inkin mañ goole k'asigiryagi pay y'aa d'iide sirpa Pool, y'a yi ziida wo y'an di ruute a asigiryagi an ti y' ket-tito ti zinzi sire, wo y'a tunde, y'ede: «Wede en yoñ wee wee, wo y'ize moo me?» ³⁴ Wo de adda diine don duuru gen wede tuuku ton yi dollite k'eedi, k'eedi. Wo goole k'asigiryagi pay gen yi ki t'ollige ye munda an rootiyo me, kono tarkuuse baadan. Inkin y'an di ruute

a asigiryagi, Pool an di-t'odo k'adda boy wede zakidí. ³⁵ Aame Pool y'iiney a biza boy aame koliyto maŋ, kane asigiryagi an a-ti y'umbe kono d'ofŋ duuru an dehu an i-d'ise ulsu. ³⁶ Wo kane d'ofŋ duuru pay geŋ an yi daaniya ti d'ollite, an'de: «Ki y'ôodo! Ki y'ôodo!»

Pool a daana d'ofŋ duuru

³⁷ Aame Pool an dehu an ti y' t'ele adda boy wede zakidí geŋ, yi di ruute a goole k'asigiryagi pay, y'ede: «Tambobino d'oo, n'a-deege bizó kay ko?» Maŋ yo goole geŋ y'a yi tunde, y'ede: «Ono Girek ki suune ko? ³⁸ Kee ti siido Misir ye ko? Kee wede goppo goppon eŋ ki t'udde balda ti d'ofŋ dupu pidé a itadá, kee ye ko?» ³⁹ Pool yi di ruute, y'ede: «Nuŋ Yawudusu an ehe a Tarsi siido Silisi, nuŋ wede ti siido ki geeger ere i-d'ede suma. K'o t'ele urzi maŋ, n'an di roote a d'ofŋ duuru.» ⁴⁰ Injino maŋ goole k'asigiryagi pay yid'ele urzi. Pool y'a t'ihira a ume koliyto, y'an d'ize likuw ti beezí kono d'uwu an d'anniga. D'ofŋ pay an d'inniga, maŋ Pool y'an d'iise rootiyo t'ono d'ofŋ k'Eber, y'ede:

22

¹ «Maawi ki nuŋ, zamba ki nuŋ, ankeŋ kun ollo munda wede n'a roote me, kono tuddó geŋ bizó n'a ti y' deege kay.» ² Aame an illiga Pool y'an rootiyo t'ono d'ofŋ k'Eber maŋ, an d'inda kuy. Injino maŋ yo Pool y'a ruute, y'ede: ³ «Nuŋ Yawudusu an n'ehe a geeger Tarsi siido Silisi, n'ihira a Zeruzalem eŋno, wo wede i ni duuye Gamaliyel, y'a ni duuye mummino n'a daane koduwo urzi k'oogoro moŋgidagiŋ me. Kono kamo urzi Raa n'a yi zida zakidí baadan aa kune anki pay. ⁴ D'ofŋ i daaniya urzi Galmeega n'anni dibire bini oŋoŋ an t'inda, kuuli erayi ni-ti'n kettiso, ni-ti'n obe adda danŋay. ⁵ Mozigo goole d'ofŋ sedeke ti d'ofŋ i dokkiyo Yawudiyagi pay, kane batum toŋ an di roote d'erec onamó ni rootiyo eŋ me, kono o ele mattup kane a zamba Yawudiyagi d'ofŋ a geeger Damas me. Wo n'a ingile Damas kono n'a-seddo d'ofŋ i ziipe addan a Isa a ummey,

n'an d'an t'etto ki Zeruzalem kono n'anni dabire.»

Mummino Isa yi wiike Pool me

⁶ «Nuŋ n'a ingile wo a urzi peedo t'ize diine n'iina goppon ki Damas maŋ, a kaamiki ni wolliyo toore baadan ti kandaane a d'iigo wiliŋ a tuure a tuddó. ⁷ N'a iire tul a siido wo n'a illiga golla t'o rootiyo, t'ede: “Sool, Sool, de moo me ki ni dabirsa me?” ⁸ Maŋ n'a tunde, n'ede: “Galmeega, de kee wee wee?” Injino maŋ golla t'a ruute, t'ede: “Nuŋ Isa wede ti geeger Nazaret, wede kee ki dabirsa.” ⁹ Kane d'ofŋ ti nuŋ geŋ toore an di y' wulle, wo golla ere o rootiyo gette an ki ti t'illiga ye. ¹⁰ Injino maŋ n'a tunde, n'ede: “Galmeega n'aase mummino?” Wo Galmeega y'o di ruute, y'ede: “Ki t'oozo k'engilo Damas, wo anŋeŋ an a di kizey munda wede Raa yi dehu k'aasey me.” ¹¹ Wo ni ki wolliyo ye, kono toore geŋ o d'ibbira edayó. Injino maŋ d'ofŋ ti nuŋ geŋ an oo zida beezó, an di n'irkide, an o di-t'iide ki Damas.

¹² Anŋeŋ i d'ede wede sundí Ananiyas, yoŋ geŋ yi seedu zakidí a urzi k'oogoro Muusa me, Yawudiyagi pay adda Damas geŋ an yi tamma. ¹³ Yo y'a iido y'a n'uuna, wo y'o di ruute, y'ede: “Sool leema ki nuŋ, edayá i t'ohon!” Wo a kaamiki edayó a t'ihina ni wolliyo, wo Ananiyas n'a yi wulle kereŋ. ¹⁴ Wo y'o di ruute sey, y'ede: “Raa ki moŋgidagiŋ yi ki biire ti kaagine too kono k'a suuna munda wede yoŋ yi dehu, k'a wolle yode danŋal wede ki diine me, wo k'a olliga ono d'ofŋ ad'fiya ti bizí. ¹⁵ Geŋ kee k'a kizita taayadí a d'uwu pay, a munda wede ki wulle wo k'illiga. ¹⁶ Wo ankeŋ ki delliso moo sey me? Ki t'oozo, an ki ti suygo batem wo ki tondo suma Galmeega, y'a di booye oldikadá.”»

Zina Pool di d'ofŋ Yawudiyagi ye

¹⁷ «San maŋ n'a-gime ki Zeruzalem. Onniyo soo maŋ ni-t'iide adda Boy Raa ni tondiyo Raa, aame geŋ o d'iide munda aa suniye, ¹⁸ Galmeega n'a yi wulle, wo y'o di ruute, y'ede: “Kesiko ki t'adfo ti Zeruzalem me, kono d'ofŋ siido eŋ an k'ooya ye taayadá ere k'an kizita a urzi nuŋ me.” ¹⁹ Nuŋ ni di ruute, n'ede:

“Galmee’ki nuṅ, kane toṅ an suune ni sooru k’adda boydī dōṅ Yawudiyagi ge dooyiso miṅ, kono ay ti’n sedfū dōṅ i ziipe addaṅ a kee, ay di’n kossiyto, ay di’n obe adda daṅgay. ²⁰ Wo aame an iide Etiyeṅ wede kazita taayadá toṅ, nuṅ ede, nuṅ toṅ adda a munda wede ize geṅ me, nuṅ wede boohiyo kallagi ki dōṅ i t’iide tōwwadí.” ²¹ Maṅ Galmeeṅa y’o di ruute, y’ede: “Toṅ maṅ k’eṅgilo, ni k’agisa ki dokki ki tukki dōṅ kane Yawudiyagi ye.”»

Pool ti goole k’asigiryagi Romenṅ

²² Kane dōṅ duuru geṅ an di y’ollige Pool me bini a onamí dōṅ k’ita geṅṅo maṅ, aame geṅ an d’iise d’ollite, an’de: «Wede eṅ kun y’ôodo! Kun y’ôodo! Kun y’oola yi lekka ye a siido ette!» ²³ Wo an di d’ollite ki d’ollite, kallagaṅ an t’iddipe, an d’oggiso siido i d’oozige odde k’awwa. ²⁴ Injino maṅ goole k’asigiryagi Romenṅ y’an di ruute a asigiryagi, y’ede: «Wede eṅ kun ti y’elo adda boy wede zakidí wo kun ti y’ dekkito ti karre, kono y’a roota ono dōṅ d’erec. Ni dehu n’a suune ki moo me d’uwo an d’ollite a tukki yode me.» ²⁵ Aame an y’iise kettiso ki dekkisadí ti karre maṅ, Pool yi di ruute a goole k’asigiryagi meeda a sirpadí, y’ede: «Oogoro t’ele urzi ko a wede ti siido Romenṅ kun di y’ dekkite ti karre, daa k’ollige bizí me?» ²⁶ Aame goole k’asigiryagi meeda geṅ y’illiga injino maṅ, y’a iide, yi di gize a goole k’asigiryagi pay, y’ede: «K’a elko dō a naabo ere k’isiyo ette, kono wede eṅ yonṅ wede ti siido Romenṅ.» ²⁷ Injino maṅ goole k’asigiryagi pay geṅ y’a iide k’ume Pool, wo y’a yi tunde, y’ede: «Kee ti siido Romenṅ kotto ko, k’o ki ti rooti dō?» Pool y’a ruute, y’ede: «Eyye, nuṅ ti siido Romenṅ.» ²⁸ Injino goole k’asigiryagi pay yi di ruute, y’ede: «Nuṅ n’a ele sonko baadaṅ dōo miṅ n’a t’ize wede ti siido Romenṅ kollo.» Pool yi di ruute, y’ede: «Nuṅ t’ume an n’ehe miṅ wede ti siido Romenṅ too.» ²⁹ Kesiko kane dōṅ an di y’ kosse geṅ an di lidde ti tuddí me, wo yo goole k’asigiryagi pay toṅ orgiso t’a yi

ziida, kono yi ti gittite Pool ti zinziiri, wo aṅkenṅ yi zuune kacinṅ yonṅ ti siido Romenṅ.

Pool a daana dōṅ deero

³⁰ Goole k’asigiryagi pay geṅ yi dehu y’a suune urzi wede d’erec, munda wede Yawudiyagi an sakiysa Pool. Injino maṅ soggo y’an di ruute a deero dōṅ sedeke wo a deero booro Yawudiyagi pay an di t’ogiye. Saṅ Pool zinziiri an i di t’iize, an di-y’uddo, an di-t’iide ki daanadaṅ.

23

¹ Aame Pool y’iina a daana kane deero Yawudiyagi maṅ, yi di’n wolliyto tebenṅ adda k’edayanṅ, wo y’an di ruute, y’ede: «Zemba ki nuṅ, nuṅ daayum a sooruzó ere a daana Raa gette a elkisadó ni suune munda k’ulsuko a tuddó umbo.» ² Maṅ mozigo goole dōṅ sedeke sundí Ananiyas y’an di ruute a dōṅ a sirpa Pool, y’ede: «Kun i-ti y’ daaṅa bizí me.» ³ Injino maṅ Pool yi di ruute, y’ede: «Kee toṅ Raa y’a ki daaṅa, kee wede aa waaya lee an aa t’ele buuye tuware, a t’ihina saṅ t’a oora* . Kee ki-guune k’a dekkita booro a eedó a urzi k’oogoro, kacinṅ a urzi k’oogoro ye a dōṅzá k’an di rootiyo ki kossiyadó.» ⁴ Kane dōṅ a sirpa Pool an i di ruute, an’de: «Kee mozigo goole dōṅ sedeke ki Raa miṅ ki di y’ kaldá!» ⁵ Pool y’an di ruute, y’ede: «Zemba ki nuṅ, ni ki suune ye yonṅ mozigo goole dōṅ sedeke me, kono ni suune ono eṅ an riineṅ ti kaaga adda mattup ki Raa, an’de: “Wede goole ki siidadá ki ki y’ kilde yet†.”»

⁶ Pool yi suune kane deero Yawudiyagi geṅ itadaṅ Saduseyeṅ wo sonṅ Pariziyenṅ. Injino maṅ y’a idili a daanadaṅ, y’ede: «Zemba ki nuṅ, nuṅ Pariziyenṅ, maawó toṅ Pariziyenṅ, kono kamo ni zaapu elkisadó onniyo soo Raa y’a baldá dōṅ i t’inda, geṅ kono k’injino an dekkiyo booro a eedó me.» ⁷ Aame kane Pariziyenṅ ti Saduseyeṅ an illiga yi ruute injino maṅ, an d’iiziga niikiyo ti tuddaṅ, wo a ogiysadaṅ gette an t’ihinte. ⁸ Injino maṅ kane Saduseyeṅ an rootiyo dōṅ i t’inda geṅ an ki ti baldá ye, maaleekiyagi ti

* 23:3 23.3 Kun wollo adda mattup ki Ezekiyel 13.10-15.

† 23:5 23.5 Kun wollo adda mattup ki Egzod 22.27.

undiyagi tonj umbo, wo ki kane Pariziyen an ambu baldiya ede, wo maaleekiyagi ti undiyagi tonj ede. ⁹ Injino manj an di niikite ti tuddan bini a t'iiziga tarkuuse baadan, wo donj suuniyo k'oogoro onjo ti diine Pariziyen genj an d'iiziga, an di niikiyo ki toogo, an'de: «Kaye munda ulsu a tukki wede enj ay k'uune ye, naabadí ette ise unde koo maaleeka gi-ruute koo manj.» ¹⁰ Niikiyadanj ti koliyo ti koliyo bini goole k'asigiryagi pay tonj i di t'ele orgiso, y'elkiyo Pool an ti y' sittita. Injino manj y'an di ruute a asigiryagi, y'ede: «Kun ti y' deegi, wede enj kun ti y'adfo ti diine deero Yawudiyagi me, ti beezanj kun ti y'oobo, kun di-t'odo k'adda boy wede zakidi.» ¹¹ A didfo gette Galmeega y'a gize tuddi a Pool, yi di ruute, y'ede: «K'ombonj, a Zeruzalem enj taayadó k'an ti gize, wo i dehu a geeger ki Room tonj k'an di kizey kay.»

Koniyo k'eego ki tôwwo Pool

¹² Soggo ti soohe manj Yawudiyagi onjo an t'ugiyen kanj ombide, an a-ti nîime tuddan a daana Raa, an'de: «Ay k'ooma ye, ay ki siba ye aame Pool ay ki y'iida ye manj.» ¹³ Donj i nîime tuddan injino kane kuuli ada pide ti makumu. ¹⁴ Wo kane an d'ingile, an d'uuney deero donj sedeke ti donj i dokkiyo Yawudiyagi, wo an di ruute, an'de: «Kaye ay ele tuddey ay a-ti nîime tuddey ti suma Raa, aame ay-iima wo ay-iiba ki poone Pool ay ki y'iida ye manj, a golladey. ¹⁵ Injino manj kune ti kane deero booro Yawudiyagi pay kanj soo, k'un tondo goole k'asigiryagi pay y'un di y'adfo Pool ki daanagun sey, aa kun dehu kun di wolle onami ki koduwo genj me. Kaye batum ay t'ikkima tuddey, ay di y' t'ida ki poone y'a aana ume kune genj me.»

¹⁶ Wo ulo bilzi ki teema Pool genj, onamanj y'a illiga an koniyo eego a tukki Pool me. Kesiko y'a ukke k'adda boy wede zakidi. Y'iiney manj yi di ruute a Pool ono donj y'illigo me. ¹⁷ Injino manj Pool yi wiike wede soo ti diine deero k'asigiryagi, wo yi di ruute, y'ede: «Ulo bilzi enj ki di t'odo k'ume goole k'asigiryagi pay, i-d'ede

ono yi di rootey.» ¹⁸ Goole k'asigiryagi genj bilzi y'a di-t'iide k'ume goolayan, wo yi di ruute, y'ede: «Wede dangay Pool y'a ni wiike, wo y'ede bilzi enj n'a di-t'edi k'ume kee kono i-d'ede ono y'a-di roote.»

¹⁹ Yo goole k'asigiryagi pay genj bilzi yi ziida a beezí, wo an aa d'irga siidanj. Manj y'a yi tunde, y'ede: «Ki dehu k'o di roote moo me?» ²⁰ Injino manj bilzi yi di ruute, y'ede: «Kane Yawudiyagi onamanj an ti'n iide, an'de soggo manj an gi di tonda Pool k'an di y'adfa, k'an di y' t'ela k'ume deero Yawudiyagi sey, aa an dehu an di wolley onami ki koduwo. ²¹ Wo kee k'amba ye onamanj me, kono kane kuuli ada pide ti makumu genj ti diinayanj donj sonj an t'ombidey, an di y' delley. Kane an ele tuddan an a-ti nîime an k'ooma ye, an ki siba ye daa Pool an ki y'iida ye manj. Tuddan an t'ikkima an delliyo minj, kee k'an t'ele urzi k'an di y'adfo baa.» ²² Aame goole k'asigiryagi pay genj yi t'illiga injino manj, a bilzi'n yi di ruute, y'ede: «A wenda soo tonj ki rootey ye ono donj k'o d'iido enj me, wo ankenj k'engilo baa.»

Engilso ki Pool a didfo ki Sezare

²³ Sanj manj goole k'asigiryagi pay genj yi wiike donj sire ti diine deero k'asigiryagi, y'an di ruute, y'ede: «Kun waako asigiryagi meeda sire, asigiryagi ti punzigi ada sarat, wo asigiryagi donj ti aryagi meeda sire, kun t'okkonj tuddugun, kun d'engila ki Sezare‡ a didfo duwo an t'iima manj. ²⁴ Wo kun aa wollo punzigi a Pool y'a kila, kun di y' boohoy y'a d'aaney ti toose a ume Peelikis goole siido me.» ²⁵ Injino manj yi di riine mattup a Peelikis, y'ede:

²⁶ «Mattup ette a-raaniya nunj Kilood Liziyas, a kee Peelikis wede suma, goole siido. Ki poone n'a-t'ize toose. ²⁷ Wede n'a y'agisa enj, kane Yawudiyagi an di y' ziida, an dehu an di y' t'ide. Wo aame ni zuune yonj ti siido Romenj manj, ti asigiryagó n'a ukke, n'a-y'udfo ti beezanj me. ²⁸ Wo ni dehu n'a suune munda wede Yawudiyagi an yi sakiysa ki moo me manj, injino n'a-di t'iide k'ume

‡ 23:23 23.23 Sezare: Geeger meeda, ume k'asigiryagi baadan.

ɗonj deero booro Yawudiyagi. ²⁹ Maŋ n'a zuune Yawudiyagi an yi sakiysa a urzi k'oogiradan, wo ɗe a urzi k'oogoro Romenj geŋ munda ulsu yi k'ize ye i di t'iide k'unto ise ki danjay tonj maŋ. ³⁰ Wo an oo ti gize kane Yawudiyagi an ti gitte onamanj an koniyo eego a tukki yode geŋ me, inkinjo maŋ kesiko n'a-di y'igibe. Wo a ɗonj i yi sakiysa'n n'an di ruute, n'ede: "Kun'do, kun di wolloy onamgunj a ɗaanada."»

³¹ Inkinjo maŋ kane asigiryagi an t'ize munda wede goolayanj y'an ruute me, an ti y' wiike Pool an di t'iide, an d'iiney geeger Antipatirisŋ. ³² Soggo maŋ kane asigiryagi ɗonj ti zonɗan an digime k'umayanj ki Zeruzalem, wo kane ti punzigi an d'ingile ki ɗaanadanj ti Pool me. ³³ Aame kane asigiryagi ti punzigi geŋ an iiney a Sezare maŋ, an i d'ele mattup gette a goole siido gettiyo, wo an i-di y'ele Pool a beezí. ³⁴ Goole siido geŋ y'a wulle mattup gette, wo y'a tunde Pool, y'ede: «Kee a siido tuuku an ki k'ehe me?» Pool y'a ruute, y'ede: «Nuŋ ti siido Silisi.» Aame yo yi zuune Pool ti Silisi maŋ, yi di ruute, y'ede: ³⁵ «Aame ɗonj i ki sakiysa an iina maŋ, n'a ki tondita kollo.» Wo y'an di ruute a asigiryagi, Pool an di y' boohe adda boy mozigo Erod.

24

Pool a ɗaana Peelikis

¹ Aame Pool yi ize onniyo paat a Sezare maŋ, mozigo goole ɗonj seɗeke Ananias ti ɗonj i dokkiyo Yawudiyagi miibi, an aa wiiko wede k'ooniyo sundi Tertilus. Kane pay an d'iina, an t'iide ɗaana Peelikis goole siido, an i-di t'iide taaya a munda wede an sakiysa Pool. ² Goole siido y'a igibe an di wiiko Pool, wo aame y'iina maŋ Tertilus y'a iise pettiyo bizi, y'ede: «Kee wede suma, goole siido, ti beeko ere ki kee kaye ay lekkiyo adda siido pay ti toose, wo t'urzi suuniyo ki dokkiyo ɗonja ay wolleyo suldi ɗonj beehiye pay k'ikkimta me. ³ A suldi ɗonj pay ay ooniyo inkinjo geŋ, a peedo tuuku ise a ume muno tonj maŋ, kaye sundá ay gi

di seɗɗiyo ye. ⁴ Nuŋ ni ki ti t'osse ye, inkinjo maŋ ti beeko ere ki kee, ni dehu k'ay di'n olliga ki peedo boolonj ɗanjal. ⁵ Kaye ay yi wulle maŋ wede enj yonj ulsu zimolo, y'ay ti'n daggiya kaye Yawudiyagi pay adda duniya me. Wo yonj goole ki ɗonj i daaniya Isa wede ti geeger Nazaret. ⁶ Y'a dihe Boy kamilenj ki Raa tonj y'a ti y' lette, y'a y'ise ganigi. Inkinjo ay di y' ziida, [ay di dihe ay t'ise booro a urzi k'oogiradey, ⁷ wo goole k'asigiryagi pay sundi Liziyas y'a ukko, ti toogo baadanj y'a y'uube ti beezey me. ⁸ Saŋ maŋ Liziyas y'an di ruute, y'ede: "Kun'do, kun di wolloy onamgunj a ɗaana kee goole siido."] Inkinjo maŋ kee batum, aame ki y'iisa tondiso maŋ, k'a suuna munda wede ay yi sakiysa ɗerec, geŋ onamo inkinjo.» ⁹ Kane Yawudiyagi geŋ onamanj ti Tertilus soo, an'de: «Eyye, onami yi ruute geŋ ɗerec.»

Ono Pool a ɗaana Peelikis

¹⁰ Inkinjo maŋ goole siido y'a ize likuw ti beezí a Pool kono y'a roote, maŋ yonj y'a t'ihina bizi, y'a ruute, y'ede: «Nuŋ ni suune kee wede ɗekkiyo booro ki siidadey iide ozzinagi baadanj, inkinjo maŋ a onamo ɗonj n'a-ɗeege bizo a ɗaana kee enj, nuŋ ni zaapo addo a kee. ¹¹ Kee batum ki wollo kay, onniyo koomat makumu sire tonj i k'iide ye, ni gili Zeruzalem ki ottilso a Raa me. ¹² Adda booro Boy Raa wenda soo tonj yi ki n'uuney, ni ki niikiyto ti wede tuuku ise n'an k'eliyto ono a ɗonj duuru ye, wo geŋ adda boyɗi ɗonj Yawudiyagi ge dooyiso, ise a omagi doolo adda geeger tonj maŋ. ¹³ Wo kane ɗonj enj, ankenno munda wede an ni sakiysa, an k'aane an ki ti y' roote ɗerec ye. ¹⁴ Wo munda wede n'a roote a ɗaanada t'addo pay enno: Nuŋ ni naabiya a Raa wede ki mongidagey a urzi wede aware. Ki kane Yawudiyagi an'de urzi geŋ ɗerec ye, wo ɗe nuŋ n'umbe a suldi ɗonj pay an riine ti kaaga adda mattup k'oogoro Muusa ti ɗonj ki nebiyagi. ¹⁵ Wo nuŋ tonj ni zaapu elkisado a Raa, aa kane Yawudiyagi batum an zaapu elkisadanj,

ŋ 23:31 23.31 Antipatiris: Geeger a diine Zeruzalem ti Sezare, i d'ede boy zakidi k'asigiryagi Romenj.

kono kane donj ki diine wo donj ki diine ye pây, an di balda ti unto a onniyo k'ita manj. ¹⁶ Kono kamo ni d'eliyo tuddó, kono daayum a elkisadó ni suune munda k'ulsuko a tuddó umbo a daana Raa wo a daana duwo me.

¹⁷ Ozzinagi baadan nuñ umbo, injkino n'a-gimo ki Zeruzalem n'an d'iido ti sonko ki noogiyo a donj siifadó donj weedayan umbo, wo ni-d'ise sendikagi a Raa. ¹⁸ Genj injkino n'iide k'adda booro Boy Raa, an di n'uuney aame ni t'ize aade ere kee wede k'a t'ise kamilenj a daana Raa, duwo ti nuuno umbo, wo munda ki tarkuuse tonj umbo. ¹⁹ Wo de i n'uuney kane Yawudiyagi miibi ti siido k'Aazi. Kane ede a daanadá manj, a-di roote kane munda wede n'ize ulsu aame an d'ede rootiyo a tukki nuuno manj, miñ kane umbo. ²⁰ Wo injkino tonj, kane donj a enño enj an rooto dimme wede tuuku n'ize aame an dikke booro a eedó a daana deero booro Yawudiyagi me. ²¹ Wo ni suune n'ize munda soo danjal, ni ruute ti golla awwa a daana kane, n'ede: "Nuñ n'elkiyo baldiya ki donj i t'inda ede, kono kamo anki an d'o t'iido booro ki daana kune me."»

²² Peelikis genj yonj y'a zuune kereñ onamanj a urzi k'Isa Almasi me, manj booro y'a t'ihira k'onniyo doolo, wo y'an di ruute, y'ede: «Kun dello, aame Liziyas y'iido manj, n'un di wolla onamgunj kollo.» ²³ Yi di ruute a goole k'asigiryagi, y'ede: «Ki y' booho Pool adda danggay, ki-d'oolo urzi boolonj a munda wede yi dehu y'aase, wo a lanziyagi tonj k'an oolo urzi an d'ette an ti y' wolle.»

Pool ozzine sire adda danggay

²⁴ Onniyo miibi k'ita manj, Peelikis ti eddí Dirusil, tod'te Yawudowo, an d'iide k'ume Pool. Manj Peelikis y'a yi wiiko, kono yi dehu y'a y'olliga a urzi zaapu k'adde a Isa Almasi. ²⁵ Manj Pool y'a iise kazita mummino kee wede k'a lekke ki diine, tuddá k'a ti seeda, wo mummino onniyo k'ita Raa y'a dekkey booro a tukki duwo pay me. Injkino Peelikis i-di t'ele orgiso, yi di ruute, y'ede: «Ankenj k'engilo, aame onniyo ni ki diha manj, n'a ki waaka kollo.» ²⁶ Y'elkiyo sonj Pool

yi di t'eela sonko, injkino yi di y' waaku daayum an di pelkiyo ti yode. ²⁷ Ozzine sire genj i-t'ingile injkino, manj Peelikis an ti y' bilke ti Porsiyus Pestus. Wo yode Peelikis genj yi dehu Yawudiyagi ulbanj an d'ise unse, manj Pool y'a y'iili adda danggay.

25

Pool a daana Pestus

¹ Aame Pestus y'iina a siido gettiyo manj yi d'ize onniyo ado, manj y'a-gili ti Sezare ki Zeruzalem. ² Deero donj sedefe ti deero Yawudiyagi genj an d'iide, an i di t'iide taaya a tukki Pool, an di y' tunde wo an di koddime, an'de: ³ «K'ay ise beeko manj, Pool k'a-di t'etto ki Zeruzalem.» Wo kane Yawudiyagi an t'ikkima tuddan kono an di y' t'ida urzi. ⁴ Wo Pestus y'an di ruute, y'ede: «Pool yonj adda danggay a Sezare, sanj manj nuñ batum ni-kima k'ummey me.» ⁵ Wo y'a ruute sey, y'ede: «Donj deero ti diinaganj an di-deega ti nuuno ki Sezare, wo aame munda wede Pool y'ize ulsu genj, on o-di t'idey taaya.» ⁶ Pestus yi d'izo onniyo gessire koo koomat danj danjal a Zeruzalem me, sanj y'a-gime ki Sezare. Ti soggatú manj y'a-guune a ume k'isiyo booro, wo y'an di ruute an di wiiko Pool. ⁷ Aame Pool y'iina manj kane Yawudiyagi donj iido ti Zeruzalem an di ti duule, an d'orbite ono baadan wo ulpi siidanj a tukki Pool me, ono donj an orbite genj an k'aane an ki ti'n roote derec ye. ⁸ Wo Pool k'oodibe k'eedí, y'ede: «Nuñ ni k'ize ye munda ulsu a urzi k'oogoro Yawudiyagi, a urzi Boy Raa, ise a mozigo goole ki Romenj tonj manj.»

⁹ Yode Pestus genj yi dehu Yawudiyagi ulbanj an d'ise unse, injkino manj y'a tunde Pool, y'ede: «Kununj ki dehu k'a ette Zeruzalem, in t'isey booro k'onamá a daanadó a ummey ko?» ¹⁰ Pool yi di'n gime onamí, y'ede: «Aha, nuñ ettiñ booro ere aa a daana mozigo goole ki Romenj, onamó kun ti'n wollo a enño. Nuñ munda ulsu a Yawudiyagi n'an k'ize ye, aa kee batum ki suune. ¹¹ Wo aame ki kotto ni suune ni t'ize oldfiko wo ni t'ize munda o t'ide k'unto manj, ni ki-tooge ye n'a t'inda. Wo de aame munda wede an ni sakiya

en̄ d̄erec ye mañ, wenda wede i-t'oone urzi an di'n t'ele a bey kane umbo. Nuñ booradó ette a aaney di mozigo goole ki Romen̄.» ¹² In̄kino mañ aame Pestus an ti ruute ti d̄on̄ i-d'eliyo kooke mañ, yi di ruute, y'ede: «Kee k'unte suma mozigo goole ki Romen̄ gen̄, k'a en̄gila ki d̄aana yode mozigo goole ki Romen̄.»

Pool a d̄aana Pestus ti Agiripa

¹³ Onniyo miibi k'ita mañ, mozigo Agiripa ti teemadí Berenis an d'iina a Sezare, an i-di t'iso toose a Pestus. ¹⁴ An likke onniyto baadañ an̄gen̄no, aame gen̄ Pestus yi di t'iide taaya a mozigo kono Pool gen̄ me, y'ede: «A en̄ i d'ede wedusu Peelikis yi iili adda dan̄gay. ¹⁵ Aame n'iide Zeruzalem gen̄, deero d̄on̄ sedeke ti d̄on̄ i dokkiyo Yawudiyagi an d'ede ono ti yode, wo an di n' tunde an'de, ni rooto yo en̄ booro ti y' ziiida. ¹⁶ Wo n'an di ruute, n'ede: "Kaye Romen̄ ay k'isiyo ye in̄kino me, daa ki wede an i-gi d'iide k'ume booro yi ki d̄iige bizí a d̄aana ki d̄on̄ i yi sakiysa ye me." ¹⁷ In̄kino mañ kane an t'iido ken̄no ki sirpadó, wo soggo mañ kesiko n'a-guune a ume booro wo n'an di ruute Pool an di y' wiiko ki d̄aanadó. ¹⁸ Wo kane d̄on̄ an yi sakiysa gen̄ an iina mañ, an ki ruute ye a suldí d̄on̄ ooñe aa nuñ n'elkiyo y'ize me. ¹⁹ An d'ede niikiyto dan̄jal ti yode a urzi daaniya Raazan̄, wo a tukki wede soo sundí Isa yon̄ gen̄ y'inda wo Pool y'ede yon̄ zeere. ²⁰ Wo nuñ ni ki suune ye urzi d̄ekkiyo booro a ono gen̄ me. In̄kino mañ n'a tunde Pool y'a ette Zeruzalem, an t'isey booradañ a ummey a onamañ gen̄ me. ²¹ Wo Pool y'a-tuuge, y'a dihe y'a t'ette ki d̄aana mozigo goole ki Romen̄, yode a wolley onamañ me. In̄kino mañ n'an di ruute a asigiryagi an di y' boohe a dan̄gay bini onniyo ere n'a ti y' t'igiba k'ume mozigo goole ki Romen̄.» ²² Agiripa yi di ruute a Pestus, y'ede: «Nuñ batum ni dehu wede gen̄ n'a y'olliga.» Pestus yi di ruute, y'ede: «Soggo k'a y'olliga.»

²³ In̄kino mañ ti soggatú mozigo Agiripa ti teemadí Berenis an t'usso kallagi moziko, an t'iide ti deero k'asigiryagi wo deero siido adda biino ere k'ogiyso. Mañ

Pestus y'an di ruute d̄on̄zí, Pool an di y' wiiko. ²⁴ Aame gen̄ Pestus y'a ruute, y'ede: «Mozigo Agiripa wo kune d̄on̄ pay ti kaye, kun wollo wede en̄, kane Yawudiyagi pay an d'iido an o di ruute ono a eedí. An di n'uuney a Zeruzalem, wo an d'iido ken̄no pay, an d̄ollite wede en̄ i-k'ede urzi y'a ki lekke zeere ye baa. ²⁵ Wo ki nuñ, ni k'uune ye munda wede ulsu y'ize i-di t'iide k'unto me, wo d̄e yode batum y'ede onamañ en̄ an i d̄en̄gey mozigo goole ki Romen̄. In̄kino mañ ni dihe n'a ti y' t'igibe k'ummey ki d̄aana yode. ²⁶ A tukki yode en̄ ono d̄on̄ ni di raane a mozigo goole ki Romen̄ ni ki'n suune ye. Kono kamo n'a di-t'iido ki d̄aana kune, wo toc miñ ki d̄aana kee mozigo Agiripa. Kun ti y' tundita mañ, koo ni-t'ona ono d̄on̄ n'aana ni di raana a yode me. ²⁷ Derec ye, k'a t'igibe wede dan̄gay ki Room daa ki suuniyo munda wede ulsu y'ize me.»

26

Ono Pool a d̄aana k'Agiripa

¹ Aame gen̄ Agiripa yi di ruute a Pool, y'ede: «Ki rooto, ki-d̄eego bizá.» In̄kino mañ Pool y'a umbe beezí, wo y'a iise d̄eegu bizí, y'ede: ² «Mozigo Agiripa, an̄ki nuñ ulbó un̄se n'aane n'a roote ono d̄on̄ n'a-d̄eege bizó a d̄aana kee, a suldí pay d̄on̄ zembadó Yawudiyagi an ni sakiysa, ³ kono kee ki y' suune koduwo pay urzi k'oogoro Yawudiyagi ti niikiyadañ te. In̄kino n'a ki tonde, ono d̄on̄ ni roota en̄ ki'n olliga mañ.

⁴ Kane Yawudiyagi pay an ti suune lekkiyadó ere ni likke t'ume nuñ obulsu a d̄aana d̄on̄zó a Zeruzalem me. ⁵ An ni suune ti kaagine to, lekkiyadó ni likke a urzi wede ki Pariziyen̄, urzi wede ooñe baadañ ki sooru a urzi k'oogiradey me, kane batum an t'eese d̄erec aame an dehu mañ. ⁶ Wo an̄ken̄ an d̄ekkiyo booro a eedó kono ni zaapu elkisadó a ono d̄on̄ Raa y'a ruute y'an t'ela a mon̄gidagiñ.

⁷ Kane boha bumbiyagi koomat makumu sire ki d̄on̄zó gen̄, an zaapu elkisadañ an di wolla d̄an̄giya ki suldí d̄on̄ Raa y'an ruute t'urzi naabo an isiyo daayum on̄nu

wo didfo a yode. Mozigo Agiripa, nuɗ ton ni zaapu elkisadó in̄kino, geɗɗo munda wede kane Yawudiyagi an ni sakiysa me. ⁸ Ki moo me kune Yawudiyagi kun elkiyo munda geɗ i ki t'ise ye, Raa y'a balda don unto me?

⁹ Para'ɗ nuɗ ton maɗ n'ilke don umbe a suma k'Isa wede ti geeger Nazaret geɗ, t'urzi tuuku ton maɗ n'aana ni'ni deyya. ¹⁰ Geɗ naabo gette a Zeruzalem n'a-t'ize. T'urzi toogo ere n'uune ti deero don sedeke, don ki Raa baadan n'a ti'n zidde dangay, wo aame an dehu t'owwadan ton ni d'oyyiso. ¹¹ Daayum ni d'ettiyo k'ume soo me soo me, k'adda boydi don Yawudiyagi ge dooyiso, kane ni di'n dabirsa kono ni dehu ki toogo an di kilde suma k'Isa. Kono kane geɗ n'a t'ize aa gede maade, an t'ombiyo geegiryagi ki siido doolo ton ni di'n daaniya.

Taaya Pool mummino y'a ziipe addi a Isa me

¹² Geɗ in̄kino onniyo soo n'in̄gile ki Damas ti toogo wo ti urzi naabo ere deero don sedeke an o ele. ¹³ K'ollo kay mozigo Agiripa, aame nuɗ a urzi wo peedo t'ize diine geɗ, ni woliyo toore wiliɗ i diigo ti kandaane, a jire toore peedo, a diige tuddo wo a tukki don a itado pay. ¹⁴ Kaye pay geɗ a t'ibi ramama a siido, wo n'ollige golla ti rootiyo ti ono don k'Eber, t'ede: "Sool, Sool de moo me ki ni dabirsa me? Kee ki k'aana ye, kee'ɗ aa buru a bey galmeegi yi yi kossiyo." ¹⁵ Maɗ n'a tunde, n'ede: "Galmeega, de kee wee wee?" Wo yo Galmeega y'a ruute, y'ede: "Nuɗ Isa, wede kee ki yi dabirsa. ¹⁶ Wo anken ki t'oozo, ki t'ohor. Nuɗ n'a-gize tuddo kono ni ki biire k'a t'ise wede naabadó, wo k'a rootita a duwo mummino ki ni wulle ankenno, wo a suldi don ki wolla n'a kizita sey me. ¹⁷ Anken n'a ki tik'adfa ti bey donza Yawudiyagi wo ti bey don kane Yawudiyagi ye. Ni-k'agisa ki tukki kane Yawudiyagi ye, ¹⁸ kono k'an di t'ihiney edayan, t'adda zimolo an t'adfo k'ume toore, wo ti moziko Meeda siitandani an t'etto k'ume Moziko Raa. Aame an ziipa addan a nuɗ maɗ, an t'ona tambobino k'oldikadan, wo an

t'ona aggadan t'adda suldi don Raa yi boohiyo a donzi."

Ono Pool a urzi naabadi

¹⁹ In̄kino maɗ mozigo Agiripa k'ollo bee, a munda wede o iido aa suniye ti kandaane geɗ, n'a ki tuuge ye. ²⁰ Wo ki poone n'a iise kazita a don Damas ti don Zeruzalem, wo son a omagi pay ki siido Ziide, wo san a don ongo ki siidiyagi don kane Yawudiyagi ye. N'an gizite an dikime lekkiyadan, an di-kime ki tukki Raa, wo an di lekke lekkiyo ere i-kaza kane an ti-gime ki tukki Raa ki kotto. ²¹ Geɗ in̄kino kane Yawudiyagi an ni ziida adda Boy Raa, wo an dihe an di n' t'ide me. ²² Wo Raa y'a ni buuhe bini anki, wo daayum ni kazita taayadi a don pay sunni deero. Onamo ni rootiyo min, kane don nebiyagi ti Muusa an ruutite a munda wede san a aana geɗɗo, munda ti doolo n'a ki rootiyo ye. ²³ Ni rootiyo min: Almasi Raa yi biire geɗ, y'a dibire wo y'a bilde ki poone ti diine don unto me, wo y'an di kizite urzi toore wede k'uttiyo a donzin Yawudiyagi wo a don Yawudiyagi ye.»

Ono Pool a Agiripa y'a zaape addi a Isa

²⁴ Aame Pool yi-diige bizi in̄kino maɗ, Pestus y'a idili, y'ede: «Pool kee ki t'ukke maade! Ki duuye baadan duuru, anken kee ki t'okko maade!» ²⁵ Pool yi di'n gime onami, y'ede: «Pestus kee wede suma, goole ki siido, k'ollo. Nuɗ ki maade ye, onamo ni rootiyo en derec wo a urzizan. ²⁶ A daana mozigo Agiripa en n'a roote onamo daa k'orgiso, kono suldi ize geɗ yon yi suune soo soo. Nuɗ ni suune munda soo i-dande umbo, kono suldi ize geɗ kan ombide ye. ²⁷ Mozigo Agiripa, k'umbe koo a ono don nebiyagi an ruute me? Nuɗ ni suune kee k'umbe a ono geɗ me.» ²⁸ Agiripa yi di ruute a Pool, y'ede: «Kee k'elkiyo min a kaamiki en n'a zaape addo a Isa ko?» ²⁹ Maɗ Pool yi di ruute, y'ede: «Ise ankenno k'ita ton maɗ, nuɗ ni tondiyo Raa, a zaape adde a Isa kee danjal ye, wo kune don pay anki kun n'ollige enno, kun t'ise aa nuuno wo ti zinziiri kino ye!»

³⁰ In̄kino maɗ mozigo Agiripa y'a t'iizi, goole siido y'a-t'iizi, wo Berenis ti don

pay ugiye an a-t'issige. ³¹ Wo aame kane geŋ an t'irga maŋ, an di ruute tuddaŋ, an'de: «Wede eŋ oldiko ere i di t'ide k'unto, ise ki daŋgay toŋ, umbo yi k'ize ye.» ³² Wo Agiripa yi di ruute a Pestus, y'ede: «Para maŋ wede eŋ aŋki in i-d'eeze, aame yi ki ruute booradí t'a aaney di mozigo goole ki Romeŋ ye maŋ.»

27

Agisa Pool ki Room

¹ Duwo an di dihe onniyo ere ay di-kila adda tooko, ay d'engila ki siido k'Itali. Aame geŋ Pool ti doŋ daŋgay oŋgo an i-di'n ele a Ziiliyus goole k'asigiryagi meeda, ti diine k'asigiryagi meeda zoot an'ni waaku sundaŋ «asi-giryagi ki mozigo goole ki Romeŋ.» ² Ay di-gili adda tooko ki siido k'Adiramit t'ambe geegiryagi doŋ a zenŋe ki siido k'Aazi, wo ay d'ingile, Aristarko ti geeger Tessaloni siido Maseduwan ti kaye. ³ Soggo maŋ ay d'iiney a Sidon, wo Ziiliyus geŋ yoŋ beehiye ti Pool me, aame geŋ yi-d'iili urzi y'a ette y'a wollo lanziyagi, kono yi seedo munda wede yi dehu. ⁴ Saŋ tiŋ geŋ ay d'ingile, ay d'umbe ki kese ere maaye baata ki siido ere a diine k'ahu sundutú Siipire, kono maaye a giggirey duuru. ⁵ Ay di diipida bar ere goppon ti siido Silisi ti Pampili, wo ay d'iiney a geeger Mina siido Liizi. ⁶ A ume geŋ goole k'asigiryagi yi d'uune tooko ti geeger k'Alezandiri t'ambe k'Itali, wo y'ay ti'n gili adda. ⁷ Ay d'ettiyo boolon ti boolon, ay d'ize onniyto baadaŋ, ay t'ize ooŋe baadaŋ bini ay d'iiney geeger Sined. Wo de t'urzi geŋ ay k'aaney dokki ye kono maaye baadaŋ, maŋ ay t'udde goppon ti siido sundutú Kap Salmone, ay d'ingile ki zenŋe wede maayayí baata ki siido ere a diine k'ahu sundutú Kiret. ⁸ Ay d'ettiyo ti ooŋe baadaŋ ay seedu ita zenŋe zenŋe, wo ay d'iiney ume wede an yi waaku Zenŋe Majjaane, goppon ti geeger Laze.

⁹ Ay d'ize onniyto baadaŋ doo miŋ ay d'iiney a ume geŋ me, wo aŋgeŋ ume a t'ize ulsu baadaŋ sey k'engilso me, kono

onniyo tarnaape ki lekkiyo daa k'ombo* i t'ingile. Inŋino maŋ Pool y'an di tuuke kuudaŋ doŋ naabo adda tooko me, y'an di ruute, y'ede: ¹⁰ «Lanziyagi ki nuŋ, ni woliyo'ŋ torguwo ette in t'isa ooŋe, tooko ti suldi suuk adda pay a latta wo kine toŋ maŋ in di-t'inda, tooko daŋŋal ye.» ¹¹ Wo goole k'asigiryagi geŋ yi zaapu addí baadaŋ a ono wede tuuliyo tooko ti wede tooko batum, a ono Pool yi-ki zaapu addí ye. ¹² Wo soŋ zenŋe wede geŋ yoŋ majjaane ye ki lekkiyo a ume reele me, kono kamo doŋ baadaŋ an dehu ti tookiyagaŋ urzi ede maŋ, tiŋ geŋ an d'engile an d'aaney geeger Peeniks zenŋe ki siido Kiret. Zenŋe geŋ yoŋ ki d'andi ki kese peedo k'ooriyo, wo k'awwa ki kese peedo k'ooriyo. Geŋ aŋgeŋno an di dihe an di lekkey ume reele me.

Ursiŋo adda bar

¹³ Maŋ i d'iiziga maaye yi baahu pelele ti d'andi wo kane an elkiyo torguwadaŋ an engila. Geŋ maala ere i seedu tooko an ti-t'umbo t'adda k'ahu me, wo an d'ingile an seedu ita zenŋe ki siido Kiret. ¹⁴ Wo saŋ maŋ taŋ boolon i d'iizigo maaye baadaŋ sundí Erakilon t'adda mongali ki siido ere a diine k'ahu gettiyo. ¹⁵ Tooko yi-di d'ingile ay k'aaniya girpiyatú ye kono maaye a giggirey, ay yi d'iili tuddey a maaye y'ay di'n dokkiyo adda bar baa. ¹⁶ Ay d'udde ti d'andi siido ŋeŋko ere a diine k'ahu sundutú Koda, ay d'iigire boolon ti maaye me. Aame geŋ ay d'ize ki toogo bini tooko ŋeŋko ki naakiwsa tudde ay d'iine girpiyatú. ¹⁷ Kane doŋ naabo adda tooko an a-t'irgo tooko ere ŋeŋko an a-ti gili, wo tooko ere meeda an ti-gittite ti sibbani ki seedutú. An orgiso t'a k'ooro adda dolso ere ki zenŋe ki siido Libi ye, inŋino maŋ alboy an di-d'iggite wo an i-d'iili tuddaŋ a maaye, yi di'n dokkiyo. ¹⁸ Ursiŋo gette t'ay di'n tindiwe baadaŋ bini soggo, maŋ kane doŋ naabo adda tooko an d'iise sebbiso suldi suuk t'adda tooko k'adda bar. ¹⁹ Wo onniyo k'aduwe maŋ suldi doŋ an boohiyo k'okkime tooko, kane pây an aa di-zibbite ti beezaŋ. ²⁰ Onniyto baadaŋ ise peedo,

* 27:9 27.9 Tarnaape ki lekkiyo daa k'ombo an isiyo a tere guuge.

ise moldali ay ki'n wolleiyo ye, ursiño gette t'a guune zakidi ti suutinso ki suutinso, wo kaye pay wede tuuku y'a elke ay d'utta umbo.

²¹ Doñ pay adda tooko geñ, onniyto baadañ wenda soo toñ yi t'eele munda a bizí umbo. Injino mañ Pool y'a t'lhira a daanadañ, wo y'an di ruute, y'ede: «Lanzyiagi ki nuñ, anki kun illigo onamó, in likko a Kiret mañ, dabar ti daggiya suldi kino i k'ise ye. ²² Wo anken n'un di rooto, kun ombon! Wenda soo toñ ti diinagun i ki t'inda ye, i dagga tooko sittú. ²³ A didfo ette maaleeka ki Raa wede ni-daaniya wo ni-naabiya geñ, y'a iido sirpadó, ²⁴ wo y'o di ruute, y'ede: "Pool kee k'orgide ye, kee k'a ettey ki daana mozigo goole ki Romen. Wo Raa beekadi a eeda gette, doñ pay adda tooko ti kee en y'an utta." ²⁵ Injino mañ lanzyiagi ki nuñ, kun ombon kono ni zaapu addo a Raa, onami doñ y'o ruute en a-t'etta. ²⁶ Wo kine in'te en, in di gohey a zenje siido soo ere a diine k'ahu.»

²⁷ A didfadey ere ki koomat makumu pide toñ, ursiño t'ay di'n d'engilso daayum ki daggiya adda bar sundutu Mediterane. A didfo meeda mañ, doñ naabo tooko an owwiyo ay iina goppon ki siido. ²⁸ Mañ an zidde sibe ti maala eego, wo an di zuune sohirko k'ahu kayya ada g'ado makumu sarat, wo ki daana boolon mañ an di-zidde sey, mañ sohirko k'ahu a t'irga kayya ada sire makumu gessire. ²⁹ Mañ an d'urgide koo ise mongali tunda mañ tooko t'a goha. Injino mañ an di gikkite maldali pide deero kettiso ti sibbani a ume k'ita tooko kono t'a-dirse, wo an di delliyo ume a t'ompila, wo ume y'an k'ompilso kesiko ye. ³⁰ Aame geñ kane doñ naabo tooko an dehu an t'oodi eedañ, tooko an d'ooli mentú. An d'isiyo aa an kakkisa maldali deero doñ i seedu tooko a daanatú geñ, an ti-diiige tooko ñenjo ki naakiwsa tudde adda k'ahu. ³¹ Wo Pool yi di ruute a goole k'asigiryagi Romen ti asigiryagi, y'ede: «Kane doñ en an ki likka adda tooko ye mañ, kune kun k'utta ye.» ³² Injino mañ kane asigiryagi an di-dikkite sibbani doñ i seedu tooko

ñenjo ki naakiwsa tudde geñ me, an di-t'illi t'a iire.

³³ Ki poone ume y'a ompila geñ, Pool y'an di ruute a doñ pay an oomo munda, y'ede: «Kun ollo, anki en un d'ede onniyo koomat makumu pide kun lekkiyo adda k'elkiso wo mosogo, daa k'ombo. ³⁴ Injino mañ n'un di rooto, wede tuuku toñ yi oomo munda boolon, kono geñ koduwo un t'eele toogo kono kun d'utta. Wo ililso k'eego soo ki wede tuuku toñ i ki dagga ye.» ³⁵ Aame Pool yi ruute injino mañ, y'a t'umbe mappa, y'a ruute koduwo a Raa a daana duwo pay, sañ y'a burkite wo y'a iise ombo. ³⁶ Injino mañ kane pay geñ an d'imbiña, an d'iise ombo kay. ³⁷ Adda tooko'n kaye meeda sire uto ada sarat makumu zoot. ³⁸ Aame an t'iimi an isse mañ, geme t'adda tooko an di zibbite adda bar, kono tooko aa d'ise soodo.

Lattiya tooko adda k'ahu

³⁹ Ume i t'umpile mañ, siido gette doñ naabo tooko an gi di zuune ye, wo an di wulle ume dolso ti paate a biza zenje, mañ an dihe tooko an di-t'ette k'ume dolso an iina mañ. ⁴⁰ Maldali deero doñ i seedu tooko an t'ippirte wo an d'iili adda bar, sibbani doñ an gittite inda doñ i dokkiyo tooko an t'iizite. Mañ an di gitte alboy aame daana tooko kono maaye yi di'n ñaayu k'ume dolso. ⁴¹ Wo an iide'n, an t'iire adda dolso ere a diine bar, tooko a ti ziida. Ume daanatú i-t'iide adda dolso ti k'aane ti k'engile ye, wo ume k'itatú bar t'okko baadañ geñ a dihima. ⁴² Kane asigiryagi geñ an dehu doñ dangay an ti'n t'ide, kono koo tuuku yi suune ahu mañ, y'utta'n iye. ⁴³ Wo yo goole k'asigiryagi Romen geñ yi dehu y'a utte Pool, injino mañ y'an di-tuuge ki t'owwadañ me. Y'an di ruute a kane doñ i suune ahu'n an t'obo ki poone, an di-doopo ti nee a siido. ⁴⁴ Doñ soñ an di'n diiko, wede tuuku y'a ti soodo a sarpanje, ise a keyali k'inda tooko toñ mañ. Wo geñ injino, pay an t'ibi ahu, an di dippida pay ti bee a siido me.

28

Pool yo a siido sundutu Malt

¹ Aame ay ti diipida ay utte mañ, siido ere a diine k'ahu gette ay d'illiga kacinj sundutú Malt. ² Kane donj siido gette an ay di'n ziida ti geyyiso baadañ. Angeñ mizzi toñ y'a d'iise koppiyo wo ume reele geñ, an ay di mudde uwwo gidi gidi, an'de: «Kun'di kun ti kooka pay.» ³ Pool y'a-ziki keyyami y'a d'ibi uwwo, wo a wehinko gette makike t'adda y'a udfdo, y'a y'ihida beezí. ⁴ Aame kane donj siido gette an wulle makike yi t'irbe bey Pool mañ, an d'iise rootiso ti tuddañ, an'de: «Wede eñ wede tówwo duwo kotto, kono booro ki Raa ti ki dehu y'a ki lekke ye, t'adda bar yi y'udfdo toñ mañ.» ⁵ Wo Pool y'a rittige makike k'adda k'uwwow, wo i ki y'aadumu ye. ⁶ Kane donj ongo an delliyo, an wolla ooziga woogo, y'oodfiba y'ooratul y'inda woogo. Aame an likke kee wo an wulle munda boolonj toñ k'aadumu umbo mañ, an di-gime elkiyadañ, an'de: «Yo eñ raayusu.»

⁷ Ume geñ yonj gopponj ti dombi ki wede goole ki poone ki siido ere a diine k'ahu gettiyo, yonj sundí Pibiliyus. Yode geñ y'ay di'n ziida ti geyyiso baadañ, wo ay d'ize onniyo ado a boozí me. ⁸ Meeki Pibiliyus geñ yonj eeni ekk'onjali, i-di d'orbityo wo yi dara puuzo. Pool y'a iide y'a ti y'wullo, yi-tunde Raa, mañ yi ziipe beezí a tuddí wo yi-d'ele beeko. ⁹ Sañ mañ donj k'eeni ki siido gette an d'iidito pay, wo y'an d'ele beeko pây. ¹⁰ A kaye geñ donj siido gette an ay d'uttila baadañ, wo a onniyo k'engilsadey toñ an ay d'eele suldí baadañ donj ay dehu ki torguwadey me.

Aaniya ki Pool a geeger Room

¹¹ A ume geñ i d'ede tooko sundutú «Raayagi Roono» t'iido ti geeger k'Alegzandiri, tode gette ume reele ti ti y'ingile a zenje siido ere a diine k'ahu ettiyo. Íide tere ado mañ, ay di-gili adda ay d'ingile. ¹² Ay d'iiney geeger sundutú Sirakuz, aame geñ ay d'ize onniyo ado. ¹³ Tinj geñ ay ziida ita zenje zenje, ay d'iiney geeger sundutú Reggiyo. Soggo mañ maaye ti dandí y'a iise baahu, onniyo sire ay d'iiney a geeger sundutú Puzole. ¹⁴ A geeger gette ay d'uune zemba

donj i ziipe addañ a Isa, an ay di'n dihe ay d'ize onniyo sarat ti kane. Geñ injkino sañ ay d'ingile ki Room. ¹⁵ Kane zemba ti Room geñ an d'illiga rabiladey te, wo an d'iido okkimayey an d'iina a ume sundí «Suuk ki Appiyus» wo a ume sundí «Ume Moone Ado ki Torgagi». Aame Pool yi'ni wulle mañ, y'a ruute koduwo a Raa wo ii d'eele kooke. ¹⁶ Aame ay iiney Room mañ, an i-d'ele urzi a Pool y'a lekke siidí ti asigursu soo ki boohiyadí.

Pool yi kazita ono Raa a Room

¹⁷ Íide onniyo ado mañ, Pool y'a wiike deero Yawudiyagi donj a geeger Room ki di yode. Aame an t'ugiyey mañ, y'an di ruute, y'ede: «Kune zemba kuuli, nuñ munda ulsu a donjziñ ni k'ize ye, ise a urzi k'oogoro mongidaginj toñ ni k'ize ye, wo toñ a Zeruzalem an di n' ziida dangay, an an di n' ele a bey Romenj. ¹⁸ Kane Romenj an di n' tundite, sañ an dihe an oo d'eeze kono munda n'ize ulsu o di t'ide k'unto an k'uune ye. ¹⁹ Wo kane Yawudiyagi an di-tuuge, injkino mañ nuñ toñ n'a ruute n'ede, booradó i ti dangey mozigo goole ki Romenj, ankenj o k'ede elkiyo n'a ki kiigira donjzó Yawudiyagi ye. ²⁰ Geñ kono k'inkino n'a dihe n'un di'n t'ikkima, n'un di roote me. Injkinomañ ni sarkiya zinjziri ette kono ki wede kane donj k'Izirayel an zaapu elkisadañ.» ²¹ Kane donj i t'ugiyey geñ an i-di ruute, an'de: «Kaye mattup ti siido Ziide soo toñ ay k'uune ye a tukki kee me, wo leema soo toñ t'ummey i k'iido ye, y'ay di-t'ide taaya, ise y'ay di roote k'ulsu kee me. ²² Wo beehiye ay dehu ay ki-ti k'olliga munda wede k'elkiyo k'a roota me, kono kaye ay suune a munda wede k'a seedu zakidí geñ, aame tuuku toñ duwo an ki dehu ye.»

²³ An d'ele onniyo ere an di t'ikkima ti Pool kañ soo, wo a onniyo gette an d'iide baadañ a jiiire, an di y'uuney Pool a ume wede yi-lekkiyo. Ti soohe bini lohe Pool y'an di kazita a urzi Moziko Raa, yi dehu y'an ti'n tooye k'urzi taaya k'Isa. Y'an kazita injkino t'urzi mattup k'oogoro Muusa ti donj ki nebiyagi. ²⁴ Donj ongo an d'umbe a onamí donj yi ruutite, wo

ɗoŋ soŋ an di-tuuge k'ambu me. ²⁵ A teepiyadaŋ gette an di-tiipe onamaŋ i-ki t'iide kaŋ soo ye, maŋ Pool y'an di ruute miŋ kino ɗaŋŋal, y'ede: «Unde Kamileŋ ti ruute ɗerec a moŋgidaguŋ t'urzi nebi Ezayi, ²⁶ t'ede:

“K'odo k'ume ɗuwo eŋ k'an di rootoy, k'ede:
Kune kun d'olliga kereŋ, wo ono itadaŋ kun ki ti suuna ye, kun di wolla kereŋ, wo munda kun ki y' wolla ye.

²⁷ Derec, ɗuwo eŋ kuwwagaŋ an a-ti ŋiyye ɗaŋkila kono a k'olliga ye, edayaŋ an a-t'ippe kono a ki wolle ye, wo an t'ize tuusiyagi kono ono itadaŋ an gi di'n suune ye.

An ize iŋkino kono an ki dehu ye an di-kimo ki tukki nuŋ Raa, n'an t'ele beeko me*.”»

²⁸ Wo Pool y'an di ruute sey, y'ede: «Kun ollo koɗuwo, rabila ere k'uttiyo ki Raa ette an t'elo a ɗoŋ Yawudiyagi ye, wo kane an di-t'olliga.»

²⁹ Aame Pool y'a ti ruute iŋkino maŋ, Yawudiyagi an d'iŋgile an di niikutu tarkat tarkat ti tuddaŋ. ³⁰ Pool y'a likke ozzine sire a boozí wede y'a ele soŋko geŋ me, ɗoŋ pay ettiyo wollisadi geŋ yi di'n seedu bey sire. ³¹ Yi kazita urzi Moziko Raa, wo yi dooyiso urzi Galmeega Isa Almasi daa k'orgiso wo daa morkiye munda.

* **28:27** 28.27 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 6.9-10.

Mattup ki Pool yi riije a ɗon Romej

Enj urzi k'ono ɗon kun t'oone adda mattup ettiyo

Ette mattup ere Pool yi riije a kane ɗon i ziipe addan a Isa a geeger ki Room. Yo Pool batum kanj soo tonj yi k'iide ye botto ki geeger Room te. Adda geeger gette wede doolo i gizite Rabila Majjaanawa te, wo t'urzi k'onami genj duwo an di ziipe addan an d'ogiyso ti suma k'Isa. Pool y'an riije kono an di suune yonj wee wee, wo sonj y'an di ruute a sulɗi ɗon beehiye a jiiire a urzi zaapu k'adde a Isa.

Adda mattup ette Pool yi rootiyo kine duwo pay minj in t'ize oldiko, injino in dilidde ti lekkiyo ere unse a daana Raa te. Wo de ankenno in aane in di-kime in dit'okkiye ti Raa t'urzi zaapu k'adde a Isa. Pool yi rootiyo Rabila Majjaanawa tod'te toogo ere ki Raa wo urzi k'uttiyo a wede tuuku yi ziipe addi a Isa, ise Yawudusu ise Yawudusu ye tonj manj. Ki Raa kane ɗon pay i ziipe addan a Isa genj yi'ni woliyo pay kanj soo, wede a ceere bakadi umbo. Kane genj Raa yi'ni woliyo ɗon ki diine a daanadi me.

Toose ki Pool

¹ Mattup ette i raaniya nunj Pool wede naabo k'Isa Almasi. Raa yi ni wiike n'a t'ize wede zina k'Isa, wo yi n'uuye kese kono n'a kizite Rabila Majjaanawa ki Raa.

² Rabila Majjaanawa ette Raa yi ruute y'an t'ela a duwo pay t'urzi nebiyagi an ti riije ti kaaga adda mattupadi. ³⁻⁴ Rabila ette tod'te a tukk'Uli, Galmeeginj Isa Almasi. A urzi tudde genj, yonj y'uddo ti biza bumbu mozigo Dawut. Wo a urzi k'Unde Kamilenj, Raa ti toogadi y'a ti y' gize Isa yonj Uli, aame yi ti y' bilde ti diine ɗon unto genj me. ⁵ T'urzi yode ay d'uune beeko ay t'ize ɗon zina k'Isa, kono ay kizite onami a ɗon Yawudiyagi ye pay, ay an ti'n zaape urzi an zaape addan a Isa, an d'olliga onami wo an d'ozire eego.

Injino manj i di t'ele suma a yode me. ⁶ Kune tonj ti diine kane ɗon Isa Almasi yi wiike genno, kun t'ize ɗonji.

⁷ Nunj ni raaniya a kune zamba pay ɗon Raa yi giyye baadan a geeger ki Room, kune ɗon Raa y'unni wiike kun t'ize ɗonji. Genj beeko ti toose ki Meeginj Raa ti Galmeega Isa Almasi i koonna eggunj.

Pool ti zamba ɗon a geeger ki Room

⁸ Ki poone'nj, n'a roote koduwo a Raa t'urzi k'Isa Almasi a tukki kune pay, kono adda siidiyagi pay enj duwo an rootiyo ki beehiye a urzi zaapu k'addugunj a Isa me. ⁹⁻¹⁰ Raa wede ni-naabiya ti addo pay a urzi kazita Rabila Majjaanawa a tukk'Uli genj, yonj yi suune ono ɗon ni rootiyo enj derec me. Aame tuuku ni tondiyo Raa manj, daayum sundugunj ni gi di sedfiyo ye. Wo adda tondiyado gette ni tondiyo Raa daayum yi dehu manj, y'o di t'ihina urzi n'a ette n'un ti'n wollo. ¹¹ Injino ki kotto nunj mosogo kune baadan, ni dehu n'a ette n'un ti'n wollo, n'un d'ette ti munda wede Unde Kamilenj t'o ele, kono un t'eley toogo a urzi zaapu k'addugunj a Isa. ¹² Wo sonj aame n'iiney di kune manj, in t'ooney toogo ti tuddinj, nunj ni t'ooney toogo t'urzi zaapu k'addugunj a Isa wo kune tonj kun t'ooney toogo t'urzi zaapu k'addo a Isa kay.

¹³ Zamba ki nunj, ni dehu kun di suune, nunj tanj baadan n'a dihe urzi n'a ette di kune, wo de Raa y'o ki ti ziki aryago ye bini anki. Ni dihe n'a ette di kune kono naabado t'aase ti daakatuu, aakede naabado ere n'izo a diine ɗon Yawudiyagi ye adda siidiyagi ongo. ¹⁴ Nunj naabado n'a ette ki tukki ɗon pay, ise ɗon edayanj ohine, ɗon edayanj daa k'ohine, ise ɗon i duuye, ɗon i ki duuye ye tonj manj. ¹⁵ Kono kamo, genj a kune ɗon i lekkiyo a geeger Room tonj, ni dehu n'a ette n'un di kizitey urzi Rabila Majjaanawa.

Rabila Majjaanawa i-d'ede toogo

¹⁶ Nunj o k'ede sukuyagi ye a Rabila Majjaanawa te, kono tod'te toogo Raa, wo urzi k'uttiyo a wede tuuku yi ziipe addi a Isa manj, ki poone i t'illiga kane Yawudiyagi, wo kane ɗon Yawudiyagi ye.

17 Injino mañ Rabila Majjaanawa gette ti'n t'oodibe ita mummino duwo Raa yi di'n isiyo ki diine a dfaanadi me. Geñ t'urzi zaapu k'addañ a yode dfaññal, wo tode zaapu k'adde a Raa gettiñ iide baa. Geñ a-t'iide a ono dfoñ an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Wede Raa yi yi wolleiyo ki diine a dfaanadi geñ, yoñ y'a lekka t'urzi zaapu k'adde a yode*.»

Oldiko duwo

18 Wo geñ Raa t'awwa ti kandaane yi deegu kulkuwadi a tukki dfoñ pay isiyo oldiko ere tuuku ti yode wo a dfoñ isiyo suldi pay ki diine ye, ti naabadañ gette kane derec ki Raa an i t'eejirso ti-ki t'adfiya ye. 19 Ki too mañ suldi dfoñ duwo an aane an di suune a tukki Raa geñ, a kane suldi geñ kereñ, kono Raa y'an ti'n gize. 20 Toogo Raa i lekkiyo ki daayum, wo Raa batum yoñ mummino, ki ki ti y' wolle ye. Wo de t'ume Raa y'ikkima duniya bini anki toñ mañ, kane suldi dfoñ in ki'n wolleiyo ye geñ, kane duwo dfoñ eedañ soodo a elkiso, an aane an di'n suune t'urzi suldi dfoñ y'ikkima geñno. Injino mañ kane duwo geñ, a dfaana Raa ono dfoñ an di roote k'oodibe k'eedañ umbo. 21 Kane an suune adda k'addañ Raa yoñ ede, wo de an gi di y' tamma ye, wo an ki rootiyo ye koduwo a yode Raa me, ki too mañ an di t'imme miñ yode Raa. Wo kaciñ kane a elkisadañ ere daa k'urzutú gette a ti'n lidde, wo t'elkisadañ ere umbo gette an di lekkiyo adda zimolo. 22 An elkiyo kane an d'ede suuniyo k'ono, kaciñ an t'ize maadagi. 23 Ki too mañ an di t'imme gooliko Raa yode wede i k'unto ye, wo miñ a olde yode an d'ikkimta longayi dfoñ i deeyiso aa wedusu i d'unto, aa embi, aa seydi dfoñ zondañ pide pide, wo aa seydi dfoñ i morkimso a siido.

24 Kono k'injino Raa y'an iili kono an d'ise suldi pitinjo dfoñ tuddañ ti dehu geñno, geñ an ti lattiya tuddañ ti suldi sukiyagi dfoñ an isiyo geñ me. 25 Kane derec ki Raa an d'iili, wo a olde tode an di daaniya urzi lohito k'ono. An d'ottilso wo an di naabiya a suldi dfoñ Raa y'ikkima, wo a yode batum wede ikkima suldi pay

geñ, an i-ki d'ottilso ye wo an i-ki naabiya ye, ki too mañ duwo an di y' t'imme ki daayum! Eyye.

26 Kono kamo Raa y'an iili kono an di naapu, an d'isiyo suldi sukiyagi. Kane erayi ki moone ti kuuli aa Raa yi dehu an d'iili, wo an di moonite ti tuddañ, geñ munda wede Raa yi ki dehu ye. 27 Kane kuuli toñ injino kay, ki moone t'erayi aa Raa yi dehu an d'iili, wo tuddañ t'an d'an t'umbe berber ki moonite ti tuddañ, an d'isiyo suldi sukiyagi. Injino a sooruzañ ere oldo gette, an d'ooniyo dangañ ere derec a naabadañ.

28 Wo kane duwo an di-tuuge an di suune Raa me, geñ Raa y'an iili adda k'elkisadañ ere oldo gettiyo, injino an d'isiyo suldi dfoñ k'isiyo ye. 29 Kane addañ i-t'ũune t'ita suldi pay dfoñ ki diine ye. An d'isiyo ulsu mirsi, an d'okkiso a suldi pay, kane bundidi, addañ an zaapu baadañ a suldi duwo, an t'owwo duwo mirsi, an di dehu ono k'ulpi, an daggiya duwo ti metinjo, an d'isiyo suldi dfoñ ulpi k'a ki wolle ye, wo an di rootiyo ono butte a tukki duwo. 30 An dekkiyo duwo, kane adu ki Raa, an kaldita duwo, an di koliyo tuddañ, an tamma tuddañ t'ono bizañ, elkisadañ tiñ ki dehutu k'urzi k'isiyo k'oldiko ere aware aware, wo k'ollige k'ono maawañ an di-toogiyo. 31 Kane geñ an t'isiyo aa dfoñ elkisadañ umbo, an a-ki ti sooru ye a onamañ dfoñ an rootiyo me, geyyiso tudde an k'ede ye, wo an ki wolleiyo sommagi duwo ye. 32 Ki kotto kane an'ni suune ono dfoñ derec ki Raa yi ruute, y'ede kane dfoñ isiyo suldi dfoñ ulpi injino geñ, an iide k'unto. Toñ mañ kane suldi geñ an ki'n ooliyo ye, wo tiñ geñno toñ kane an an tettiso bey a dfoñ isiyo suldi injino geñ me.

2

Booro ki Raa

1 Injino kee k'ise wede tuuku toñ, ki dekkiyo booro a tukki dfoñ ongo mañ, a dfaana Raa ono dfoñ k'a rootey k'oodibe k'eeda umbo, kono aame ki dekkiyo booro a tukki dfoñ ongo wo kee toñ k'isiyo

* 1:17 1.17 Kun wollo adda mattup ki Abakuk 2.4.

aa ki kane kay mañ, geñ kee batum booro ti ki ziida. ² Wo kine in suune Raa geñ, yon yi ðekkiyo booro a urzi wede ðerec a tukki kane ðon isiyu sulði ðon ulpi inkinu geñ me. ³ Kee wede ki ðekkiyo booro a tukki kane ðon isiyu sulði ðon ulpi inkinu, wo kee batum k'isiyo aa ki kane kay mañ, k'elkiyo miñ ti booro Raa k'a t'alda ko? ⁴ Raa geñ yon beehiye baadañ, yon i-d'ede ombiñe wo wasigale, kunuñ kane sulði geñ ki ti'n isiyu ki bita ko? Ki too mañ beehiyko Raa gette, tod' t'a-di d'ette k'urzi wede k'a-kime lekkiyada. ⁵ Wo kee ki'n ize adda zakidi, ki ki dehu k'a ki-kime lekkiyada ye geñ, kee k'okumso kulkuwo Raa baadañ a eeda, k'onniyo ere kulkuwadi ti ðeega geñ me. Onniyo gette Raa y'a ðekka booro ere ðerec ki diine a tukki ðuwo pay*. ⁶ A wede tuuku ton a onniyo gette Raa yi di t'ele munda wede ðerec a naabadi naabadi†. ⁷ A kane ðon i dehu urzi k'isiyo beehiyko kono an t'oonu gooliko ti Raa, suma, wo lekkiyo ere ki ki t'inda ye gette, a kane geñno Raa y'an t'ela lekkiyo ere ki daayum. ⁸ Wo ðe a ðon i ti toogiyo a ðerec ki Raa, an k'ollige onami ye wo an d'isiyo sulði ðon ki diine ye geñ, a tukki kane geñno Raa y'a kulkuwa baadañ wo booradi t'a ðeega me. ⁹ Kane ðon pay isiyu ulsu geñ an t'oonu dabar t'ulbe k'oodiyo baadañ. Booro gette ti seeda kane Yawudiyagi ðon illiga ki poone, wo kane ðon Yawudiyagi ye pay. ¹⁰ Wo ðe a wede tuuku isiyu beehiyko geñ, y'a t'oonu gooliko ti Raa, suma wo toose, sulði geñ y'an t'ela a kane Yawudiyagi ðon illiga ki poone, wo a kane ðon Yawudiyagi ye pay, ¹¹ kono Raa ðuwo yi'ni woliyo pay miñ kanj soo.

¹² Kane ðon pay ize oldiko wo oogoro Muusa an ki ti zuune ye geñ, an a di t'inda oogoro gette ti ki'n seeda ye. Wo kane ðon pay oogoro Muusa an ti suune wo an d'isiyo oldiko geñ, Raa y'a ðekka booro eedañ t'urzi k'oogoro gette. ¹³ Derec, ðuwo Raa yi'ni woliyo ki diine a ðaanadi, kane ðon ollige oogoro Muusa

geñno ye. Wo ðe yon yi woliyo ki diine a ðaanadi, kane ðon a seedu oogoro wo a ti sooru eego. ¹⁴ Kane ðon Yawudiyagi ye geñ oogoro Muusa an ki ti suune ye, wo t'eedañ geñ miñ an d'isiyo munda wede aa oogoro ti rootiyo an d'isiyo aa oogoro adda k'addañ, wo kacinj an ki ti suune ye. ¹⁵ An isiyu inkinu geñ, an kaza naabo k'oogoro Muusa, Raa y'an ti riine a biza k'ulbañ. Geñ elkisadañ ere an di suuniyo munda en beehiye en ulsu gette, t'an kaza inkinu, wo son elkisadañ t'an di'n noogiyo a munda wede beehiye an dehu an d'ise, wo ti di'n naakiwsa a munda wede ulsu an dehu an d'ise me. ¹⁶ Geñ inkinu sulði pay geñ itadañ a t'adda kereñ a onniyo booro Raa ere yi ðekka t'urzi k'Isa Almasi a sulði ðon ombide a urzi lekkiyo ðuwo gette. Geñ i rootiyo Rabila Majjaanawa ere ni kazita.

Yawudiyagi ti oogoro Muusa

¹⁷ Wo kune kun'de kune Yawudiyagi, kun zaapu addugun a urzi k'oogoro Muusa, wo kun koliyo tuddugun kun d'eesiyo Raa kun yi suune. ¹⁸ Kune kun suune munda wede Raa yi dehu ðuwo an d'ise me, t'urzi k'oogoro geñ kun aane kun di beere munda wede beehiye kono tod' t'un ti'n duuye. ¹⁹ Kun elkiyo'ñ kune ðon i dokkiyo ðon konzayi a urzi Raa, kun elkiyo kune toore ki ðon i lekkiyo adda zimolo. ²⁰ Kun elkiyo'ñ kune ðon dooyiso ki ðon i ki suune munda ye, wo son kun elkiyo kune ðon dooyiso k'inñi. Kun elkiyo inkinu kono kun'de adda k'oogoro Muusa gette, un d'ede suuniyo a sulði pay wo a ðerec ki Raa pay. ²¹ Kun ollo, kune kun di dooyiso ðon ongon, wo ðe ki moo me tuddugun batum kun ki ti dooyiso ye me? Kun di kazita a ðuwo oogire ulu, wo ðe ki moo me kun d'oogire me? ²² A ðuwo kun di kazita moone t'ere bakada ise ti kule bakatu ulu, wo ðe ki moo me kune kun di moonite me? Longayi kun azzuru, wo ðe ki moo me sulði ðon adda boozan kun t'oogire me‡? ²³ Kun koliyo tuddugun, kun'de oogoro Muusa kun ti suune, wo kun a-ti doopide

* **2:5** 2.5 Kun wollo adda mattup ki Soponi 2.2-3. † **2:6** 2.6 Kun wollo adda mattup ki Soom 62.13 wo Piroberb 24.12. ‡ **2:22** 2.22 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 7.25.

a oogoro gette, inĵino kun ti lattiya suma Raa. ²⁴ Ono eñ an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Kono a lekkiyagun ere oldo gette, ñon Yawudiyagi ye an di kalda suma RaaŒ.»

²⁵ Ki kotto, aame oogoro Muusa kun a ti sooru eego mañ, waldu ponde gette a kune beehiye, wo ðe kune ñon i wilda ponde ton, a oogoro Muusa kun a ti doopide mañ, eggun aa ñon i ki wilda ponde ye. ²⁶ Wo ðe aame wede yon daa waldu ponde wo urziyagi k'oogoro Muusa y'a ti sooru eego mañ, geñ ki kotto Raa y'a yi wolla a ðaanadi aakede wede i wilda ponde. ²⁷ Wede a urzi tudde daa waldu ponde wo yi sooru a oogoro Muusa mañ, yon y'a ðekka booro eggun kono kune un ð'ede mattup k'oogoro Muusa ti urzi waldu ponde, wo kun a-ti doopide. ²⁸ Yawudusu toc minj wee wee? Kunun yode wede ðuwo an yi wolleyo y'isiyo suldi ñon Yawudiyagi ge ð'isiyo ko? Kunun wede i wilda ponde a urzi tudde ko? Aha! ²⁹ Wo ðe Yawudusu wede toc minj, yon adda k'addi, wo waldu ponde ere ki kotto gette, tod'te ere adda k'adde, tod' t'ettiyo t'urzi k'Unde Raa, t'urzi k'oogoro ere Muusa yi riije ye. Wedusu geñ y'ooniyo tamma ti Raa, ti ðuwo ye.

3

Raa yon daayum ki diine

¹ Inĵino mañ Yawudusu minj yi jiiere ðuwo tanj me? Waldu ponde tinj ðaakatú moo me? ² Beehiykanan tod'te baadan t'urzi tuuku ton mañ. Ki poone'ñ Raa y'an ele onami a bey kane Yawudiyagi. ³ Ki kotto Yawudiyagi ongon ono Raa an gi ð'n ziida zakidi ye. Wo an ize inĵino mañ, geñ Raa onami y'a ki'n seeda zakidi ye ko? ⁴ Aha, inĵino ye! Kine in suune Raa geñ yi rootiyo ono ñon ðerec, wo ðuwo pay geñ ñon lohito k'ono. Derec, ono eñ an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de:

«Kee Raa aame ki rootiyo mañ, i dehu ðuwo an gi di suune kee ki diine, wo aame ðuwo an ðekkiyo booro eeda ton, kee booro ti ki seedu ye*.»

⁵ Ñon ongon an rootiyo, an'de: «Munda wede in isiyo ki diine ye geñ, a-noogiyo ðuwo an di suuniyo Raa yon ki diine.» Wo ðe geñ ðerec mañ, kine in t'eeese moo me? In di roote minj, Raa yon ki diine ye ko, aame kulkuwadi ti ðeegu a tukki kine geñ me? Ni rootiyo inĵino aa ñon tudde ge rootiyo. ⁶ Aha, inĵino ye! Derec, Raa yon ki diine, wo aame yon ki diine ye mañ, ðe geñ mummino Raa y'a ðekka booro a tukki ðuwo pay me?

⁷ Ñon ongo son an rootiyo, an'de: «De aame t'urzi lohito k'onami geñ, ðuwo an di wolleyo kereñ a jiiere ðerec ki Raa wo i-d'eliyotamma baadan, ðe ki moo me booro ti ð'n seedu kono n'ize oldiko me?» ⁸ Wo inĵino mañ, ki moo me in ki rootiyo ye, «In iso ulsuko kono beehiyo t'aasa baadan» me? Ñon ongon an di rootiyo ono ulpi a tukki nuuno an'de, i rootiyo inĵino nuuno batum. Kane ñon geñ, ðerec booro Raa t'anni seeda.

Wede ki diine umbo

⁹ Wo ðe kine Yawudiyagi minj, in jiiere kane ñon ongon ko? Aha, in ki'n jiiere ye! Nun n'un ti gize baa, kane Yawudiyagi ti ñon Yawudiyagi ye pay kan soo an i dokkiyo oldiko. ¹⁰ Ono eñ an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Wenda ki diine a ðaana Raa umbo, ise soo ton mañ.

¹¹ Wenda a suune ðerec ki Raa umbo, ise wenda soo ton umbo a dehe Raa me.

¹² Kane pay an t'udde t'urzi wede ðerec ki Raa, pay kan soo an ð'isiyo ulsu mirsi, wenda aase munda wede beehiye umbo, ise soo ton mañ†.

¹³ Bizan onniyo ti suldi ñon ulpi aakede suldi ñon adda muuzo ohine, ti ilzan an di daggiya ðuwo ti metinjo. T'adda bizan i ð'adfiya ono ñon ulpi aakede naawa makike‡.

Œ 2:24 2.24 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 52.5. 3.12 Kun wollo adda mattup ki Soom 14.1-3; 53.2-4.

Œ 3:14 3.14 Kun wollo adda mattup ki Soom 10.7.

* 3:4 3.4 Kun wollo adda mattup ki Soom 51.6. † 3:12 ‡ 3:13 3.13 Kun wollo adda mattup ki Soom 5.10; 140.4.

14 Ti bohanan i d'adfiya ono don ki duudiyoyi ti dekkiso kadigiŋ.

15 Zonɗan soodo k'ettiyo ki tôwwo duwo.

16 K'ume tuuku an'tiyo geɗ min, an di lattiya lekkiyo duwo wo an di'n eliyoyi adda lekkiyo ere ooŋe.

17 Wo urzi toose an ki y' suune ye*.

18 A lekkiyadan gette a Raa an i-k'orgiso ye†.»

19 Wo anken kine in suune, suldi don pay oogoro Raa ti rootiyo geɗ, ti rootiyo a kane don pay ti'ni dokkiyo genno, inkiyo wede tuuku ton yi ki t'ihina bi'zi ye, wo don duniya pay an di suune kereɗ kane don k'oldiko a daana Raa me. 20 Geɗ kono k'inkiyo wenda soo ton umbo, Raa y'a y'ise ki diine a daanadi t'urzi daaniya k'oogoro me, oogoro gette tod' t'eliyo urzi danjal duwo an di suuniyo oldiko ere an ize.

Urzi wede Raa yi d'uttiyo duwo

21 Wo ankenno kine duwo pay Raa y'in di'n isiyo ki diine a daanadi, t'urzi doolo daa k'oogoro Muusa. Yo urzi, an in ti y' gize kereɗ adda mattup k'oogoro Muusa ti ono don ki nebiyagi an riije ti kaaga. 22 Raa yi di'n isiyo duwo ki diine a daanadi t'urzi zaapu k'adde a Isa Almasi. Urzi geɗ, yon yi y'ihina a kane don pay i ziipe addan a Almasi, kono ise Yawudusu, Yawudusu ye ton, ahuntu tudde umbo. 23 Duwo pay min an t'ize oldiko, inkiyo an di lidde ti Raa wo ti goolikadi te. 24 Wo Raa ti beekadi gette, duwo y'an ize don ki diine a daanadi ki waawiye, t'urzi k'Isa Almasi yon y'an uɗde t'adda k'oldiko. 25-26 Yon geɗ Raa y'elo sefeke, y'a inda puuzadi t'a ibi ki booyiso k'oldiko ki don pay i ziipe addan a yode. Raa y'ize inkiyo, kono yi dehu y'a kize daayum yon ki diine. Yon ki diine ti kaaga to, duwo an ize oldiko ton, y'a imbiya yi-ki ti'n ele dangay ye. Wo ankenno yon daayum ki diine, yi dehu y'a kize yon ki diine, wo y'an ise ki diine a daanadi kane don i ziipe addan a Isa me.

27 Inkiyo man munda ede sey ko, wede kine in di kili tudɗin me? Aha, umbo

baa. De ki moo me? In ki kili tudɗin inkiyo ye kono Raa y'in ti'n ize don ki diine a daanadi t'urzi zaapu k'addin a Isa, t'urzi daaniya k'oogoro ye. 28 Eyye, kine in suune, kane duwo Raa y'an di'n isiyo don ki diine a daanadi t'urzi zaapu k'addan a Isa, t'urzi daaniya k'oogoro ye. 29 Raa geɗ, yon Raa ki Yawudiyagi danjal ko? Kunon don Yawudiyagi ye pay ton Raazan ko? Eyye, don Yawudiyagi ye ton Raazan pay, 30 kono Raa min yon soo danjal. Y'an isa kane Yawudiyagi ki diine a daanadi t'urzi zaapu k'addan a yode, wo kane don Yawudiyagi ye ton inkiyo t'urzi zaapu k'addan a yode kay. 31 Inkiyo man, aame kine in zaapu addin a Isa geɗ, i-kaza oogoro in ti tôwwo ko? Aha, inkiyo ye. Ki too man t'urzi zaapu k'addin a yode geɗ, oogoro itatu i-t'adfiya kereɗ.

4

Ibirayim meeki don pay i ziipe addan a Raa

1 Wo anken kine in di roote moo me a tukki mugiyin Ibirayim me? Yon wede tudde geɗ yi d'uune moo me? 2 Aame Ibirayim Raa yi y' wulle yon ki diine a daanadi kono y'ize naabo ere beehiye man, geɗ i-d'ede urzi y'a kili tudɗi. Wo de a daana Raa inkiyo ye. 3 Ono en an riije ti kaaga adda mattup ki Raa a tukk'Ibirayim, an'de: «Yi ziipe addi a Raa, inkiyo Raa y'a yi wulle yon ki diine a daanadi me*.» 4 Kine in suune aame wede yi niibe man, y'a t'oone ranɗadi. Wo ranɗadi gette duwo an gi di wolle aa an i ize beeko ye, wo an di wolle aa munda wede i dehu an i di y' t'ele. 5 Wo de aame wede yi ki niibe ye, wo yi ziipe addi a Raa wede don k'oldiko y'anni woliyo kane ki diine a daanadi me man, yon geɗ Raa yi woliyo wede ki diine a daanadi t'urzi zaapu k'addi a yode geɗ me. 6 Geɗ inkiyo ti kaaga ton Dawut y'a uure a urzi k'unsowo ki wede Raa yi y' wulle yon ki diine a daanadi, daa ki naabadi ere y'ize, y'ede:

* 3:17 3.17 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 59.8. † 3:18 3.18 Kun wollo adda mattup ki Soom 36.2. * 4:3 4.3 Kun wollo adda mattup ki Zenez 15.6.

7 «Unsuwo a kane dɔŋ Raa y'an t'ize tambobino a doopɔɔfadaŋ ere a urzi k'oogoro,

wo y'an di buuye oldikadaŋ.

8 Unsuwo a wede oldikadɔ Galmeege Raa yi ki ti kaza ye baa†.»

9 Unsuwo gette Raa yi t'elo a kane dɔŋ i walɔɔ ponde d'annal kunuŋ, a kane dɔŋ i ki walɔɔ ponde ye pay ko? Kine in rootiyo, in'de: «Ibirayim y'a ziipe addi a Raa, inkinno maŋ Raa y'a yi wulle yon ki diine a daanadi me.» 10 Aame Ibirayim Raa yi y' wulle yon ki diine a daanadi geŋ, yi wilɔa ponde kunuŋ daa walɔɔ ko? Aha! Ponde yi ki wilɔa ye, saŋ y'a wilɔa kollo. 11 Ki poone Ibirayim y'a walɔa ponde botto geŋ miŋ, Raa y'a yi wulle yon ki diine a daanadi, kono yi ziipe addi a yode. Saŋ maŋ Raa yi di ruute y'a wilɔa ponde, walɔɔ ponde gette munda wede i-kaza Raa yi y' wulle yon wede ki diine a daanadi t'urzi zaapu k'addi a yode. T'urzi geŋ Ibirayim y'a t'ize meeki dɔŋ pay i ziipe addaŋ a Raa, ise dɔŋ i ki walɔɔ ponde ye ton maŋ, kane geŋ Raa y'an di'n wulle dɔŋ ki diine a daanadi me‡. 12 Ibirayim y'a t'ize meeki dɔŋ pay i walɔɔ ponde, geŋ ni rootiyo ti kane dɔŋ i wilɔa ponde, wo soŋ an ambu zina ki meegiŋ Ibirayim yon yi ziipe addi a Raa ki poone y'a walɔa ponde geŋ me.

Urzi zaapu k'adde k'Ibirayim a Raa

13 Ti kaaga Raa yi di ruute a Ibirayim yi di t'ela duniya ette a yode wo k'eda k'inŋizis. Wo yi ruute inkinno a Ibirayim kono yi diine oogoro ko? Aha, yi ruute inkinno kono yi y' wulle yon wede ki diine a daanadi t'urzi zaapu k'addi a yode. 14 Aame sulɔi dɔŋ Raa yi ruute y'an t'ela geŋ, kane ki dɔŋ i daaniya urzi k'oogoro Raa d'annal maŋ, urzi zaapu k'adde a Raa geŋ ki bita, wo ono dɔŋ Raa yi ruute y'aasa geŋno ton d'erec i ki lekka ye. 15 D'erec, urzi k'oogoro geŋ i-d'eegu kulkuwo Raa a tukki duwo, wo

aame oogoro umbo maŋ, doopide a urzi k'oogoro ton umbo kay.

16 Geŋ kono k'inkinno t'urzi zaapu k'adde a yode in t'oona sulɔi dɔŋ Raa yi ruute y'in t'ela, kono yi dehu in di suune kereŋ y'in eliyo ti beekadi. Inkinno maŋ ono dɔŋ Raa yi ruute y'aasa geŋ, d'erec i lekkiyo a kane pay ita k'inŋi k'Ibirayim. Ono eŋ d'erec i lekkiyo a dɔŋ i daaniya oogoro Muusa d'annal ye, wo a dɔŋ pay i ziipe addaŋ a Raa aakede Ibirayim, yon meeki kine pay. 17 D'erec, ono eŋ an riŋe ti kaaga adda mattup ki Raa a tukk'Ibirayim, an'de: «Kee n'a ki ti k'ize mugiye k'ita duwo adda siidiyagi baadaŋ*.» Ibirayim geŋ yon meegiŋ a daana Raa, kono yi ziipe addi a yode wede dɔŋ unto y'an d'eliyo lekkiyo, wo munda wede umbo ton yi rootiyo i-t'isiyo.

18 Ibirayim munda wede yi zaapu elkisadi geŋ yi ki y' ooniyo ye ton, yi zaapu elkisadi eego. Y'a ziipe addi a Raa, inkinno maŋ Raa y'a y'ize mugiye k'ita duwo adda siidiyagi baadaŋ, geŋ a-t'iide a ono dɔŋ an riŋe ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Geŋ ita k'inŋizis ton aasa baadaŋ inkinno‡.» 19 Aame Raa yi ruute inkinno geŋ, Ibirayim ozzinagi ette suma meeda. Yon yi suune tuddi t'urme yi t'aahe k'unto, wo eddi Sara ton ti k'aane ti ki t'ehe ye, wo ton maŋ yi k'ormiyo ye, yi seedu zakidi a urzi zaapu k'addi a Raa me‡. 20 Ibirayim i-k'ede niiku adda k'addi ye, kono yi suune munda wede Raa yi ruute yi-t'ela geŋ yi y' t'oona. Inkinno maŋ t'urzi zaapu k'addi a Raa geŋ yi d'uune toogo wo y'a imme Raazi. 21 D'erec yon y'iyye t'addi pay, Raa i-d'ede toogo yi-t'isa munda wede yi ruute yi-d'isa me. 22 Kono kamo t'urzi geŋ Ibirayim Raa y'a yi wulle yon wede ki diine a daanadi me. 23 Wo de ono eŋ an riŋe ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Ibirayim Raa y'a yi wulle wede ki diine a daanadi» geŋ, an riŋe a tukki yode d'annal ye, 24 wo a tukki kine pay, kine ton Raa y'in di'n wolla dɔŋ ki

† 4:8 4.8 Kun wollo adda mattup ki Soom 32.1-2. ‡ 4:11 4.11 Kun wollo adda mattup ki Zenez 17.9-14. § 4:13 4.13 Kun wollo adda mattup ki Zenez 12.2-3; 17.4-6; 22.15-18. * 4:17 4.17 Kun wollo adda mattup ki Zenez 17.5. † 4:18 4.18 Kun wollo adda mattup ki Zenez 15.5. ‡ 4:19 4.19 Kun wollo adda mattup ki Zenez 17.1,15-22.

diine a daanadí, kono in ziipe addiŋ a yode wede a bilde Galmeegiŋ Isa ti diine doŋ unto. ²⁵ Yo Isa, Raa y'an di y'ele a bey duwo, an di y'iide kono k'oldikadiŋ, wo y'a ti y' bilde kono y'in di'n ise doŋ ki diine a daanadí.

5

Lekkiyo ti toose ti Raa

¹ Geŋ inŋino, t'urzi zaapu k'addiŋ a Isa geŋ, kine Raa y'in di'n ize doŋ ki diine a daanadí. Wo ankenno kine ti Raa in lekkiyo ti toose t'urzi Galmeegiŋ Isa Almasi. ² T'urzi zaapu k'adde a Isa geŋ, yon y'in d'ihina urzi in di lekkiyo zakidi adda beeko Raa, wo kine ulbiŋ in d'ise unse kono in zaapu elkisadiŋ in t'oona gooliko ti Raa. ³ Wo beehiye a jiiere'ŋ, kine in iido dabar toŋ maŋ ulbiŋ in iso unse, kono in suune in dabirsa maŋ, geŋ in t'isa doŋ a seedu zakidi t'ombiŋe. ⁴ Kine in seedu zakidi t'ombiŋe maŋ, geŋ in t'isa doŋ a seedu zakidi a naabo Raa, aame in iido suldi doŋ ooŋe toŋ maŋ. Kine in seedu zakidi a naabo Raa maŋ, geŋ in t'isa doŋ i zaapu elkisadaŋ a Raa. ⁵ Aame in zaapu elkisadiŋ a Raa maŋ, zaapu k'elkiso gette t'in ki ti'n t'ela sukiyagi ye, kono Raa geyyisadi y'in ti tiipe adda k'addiŋ t'urzi k'Unde Kamileŋ ere y'in ele.

⁶ Derec, ti kaaga kine in k'ede toogo ye in t'adde t'adda k'oldiko me. Wo onniyo ere Raa y'ele gette iide kotto maŋ, Almasi Raa yi biire y'a iido, y'a inda kono doŋ k'oldiko. ⁷ Geŋ ooŋe a wede y'a oyye y'a t'inda a olde wede ki diine me. Koo wede y'a oyye y'a t'inda a olde ki wede isiyo beehiye. ⁸ Wo tiŋ genno toŋ, Raa geŋ y'in t'iidiba ita yon y'inni giyye, y'a igibo Almasi y'a inda kono kine aame kine in lekkiyo botto adda k'oldiko geŋ me. ⁹ Derec, ankenno t'urzi puuzo k'Isa, Raa y'in di'n ize doŋ ki diine a daanadí, geŋ inŋino kay in suune yon y'in di'n utta ti booro Raa te. ¹⁰ Derec, kine ti kaaga adu ti Raa me, wo de Raa y'in ti'n gimo in t'ukkiye ti yode t'urzi k'unto k'Ulí. Wo y'in ti'n gimo in t'ukkiye ti yode geŋ, geŋ

inŋino kay in suune Raa y'in di'n utta t'urzi k'Ulí kono yon yi bilde ti diine doŋ unto me. ¹¹ Wo beehiye a jiiere'ŋ, kine ulbiŋ in d'ise unse ti Raa t'urzi Galmeegiŋ Isa Almasi, yode wede ankenno y'in ti'n gimo in t'ukkiye ti Raa.

Adum ti Almasi

¹² T'urzi wedusu soo sundi Adum oldiko ti t'iido adda duniya, wo t'urzi k'oldiko gette unto ti-t'iido duniya. Inŋino maŋ unto t'a ziiida duwo pay, kono duwo pay miŋ an t'ize oldiko*. ¹³ Ki poone Raa yi di t'ela oogiradi a Muusa geŋ, oldiko tod'te ede too adda duniya me. Wo aame oogoro umbo geŋ, duwo oldikadaŋ Raa yi ki ti kaza ye. ¹⁴ Wo de toŋ maŋ, iise ti Adum bini Muusa geŋ unto i-d'ede toogo too ekki duwo me. Unto gette t'a ziiida kane doŋ ize oldiko ti doolo ti ere ki Adum, yon y'ize a munda wede Raa yi ruute k'isa ye toŋ maŋ.

Adum geŋ yon undiso ki wede a etto. ¹⁵ Wo de oldiko ere Adum y'ize ti munda wede Raa y'in elo ti beekadi geŋ, a ki t'iide soo ye. Derec, t'urzi k'oldiko wede soo danŋal doŋ baadaŋ an t'inda. Geŋ inŋino kay in suune, beeko ere Raa y'elo t'urzi wede soo, Isa Almasi gette, Raa y'a ti tiipe ekki doŋ baadaŋ daa dooziyo. ¹⁶ Wo soŋ munda wede Raa y'eliyo wo ti oldiko ki wede soo y'ize gette, a ki t'ette soo ye. T'urzi k'oldiko ki wede soo y'ize gette, duwo pay booro Raa t'anni ziiida. Wo ise a oldiko ere baadaŋ duwo an ize gettiyo toŋ, munda wede Raa y'eliyo ti beekadi geŋ, y'an ize doŋ ki diine a daanadí me. ¹⁷ Derec, t'urzi wede soo, t'urzi k'oldiko yode soo danŋal, unto i-d'ede toogo ekki duwo pay. Geŋ inŋino in suune, t'urzi wede soo Isa Almasi, kane doŋ ooniyo beeko Raa ere y'eliyo daa dooziyo wo yi di'n isiyo doŋ ki diine a daanadí geŋ, an di lekkey an d'oomey moziko ti yode kaŋ soo.

¹⁸ Geŋ inŋino ki danŋu, t'urzi k'oldiko wede soo, Adum, booro Raa t'a ziiida duwo pay. Geŋ inŋino kay t'urzi naabo ere ki diine ki wede soo, Isa Almasi, Raa y'aane y'an ise duwo pay ki diine a

* 5:12 5.12 Kun wollo adda mattup ki Zenez 2.17; 3.6,17-19.

daanadí, wo t'urzi geŋ an t'oone lekkiyo ere ki daayum. ¹⁹ Geŋ kun wollo, t'urzi wede soo y'a ti diipida ono Raa, duwo baadan an t'iire adda k'oldfiko. Geŋ inŋkino kay t'urzi wede soo y'illiga ono Raa, duwo baadan Raa y'an di'n ize doŋ ki diine a daanadí.

²⁰ Raa y'a elo oogoro, wo oldfiko t'a t'ize baadan, wo de aame oldfiko ti t'ize baadan maŋ, beeko Raa t'a t'ize baadan a jiire sey. ²¹ Ti kaaga oldfiko i-d'ede toogo ekki kine duwo t'in di'n tōwwo. Inŋkino kay ankenno beeko Raa i-d'ede toogo t'in di'n isiyo kine duwo ki diine a daanadí, inŋkino in t'ooney lekkiyo ere ki daayum t'urzi Galmeegiŋ Isa Almasi.

6

Unto wo lekkiyo kaŋ soo t'Almasi

¹ Ankeŋ kine in di roote moo me? In di lekke kettiyo t'oldfiko kono beeko Raa t'a t'ise baadan ko? ² Aha, inŋkino ye! Kine a daana k'oldfiko tuddiŋ aa unto, de mummino in di lekke adda k'oldfiko sey me? ³ Kune un dunde ko? Kine doŋ pay an in ti zuyye batem geŋ, in aa ti gitte kaŋ soo ti Isa Almasi me, wo t'urzi suyyiso batem geŋ, kine in aa ti gitte kaŋ soo ti yode a untadí. ⁴ Inŋkino maŋ t'urzi suyyiso batem geŋ, aakede kine an in ti'n ittiba kaŋ soo ti Almasi a untadí*. Geŋ aakede Almasi yi bilde ti diine doŋ unto t'urzi toogo ere ki gooliko Meegiŋ Raa geŋ, inŋkino kine toŋ in di lekke lekkiyo ere aware aa ki yode kay.

⁵ Aame kine in aa ti gitte biŋ ti yode kaŋ soo a urzi k'untadí maŋ, geŋ derec a baldiyadí toŋ, kine kettiyo kaŋ soo ti yode. ⁶ Ono eŋ kun ollo koduwo, aame Isa Almasi an ti y' tiike ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadí kaŋ tontilko geŋ, lekkiyadiŋ ere ti poone adda k'oldfiko gette an ti-tiike ti yode Almasi, inŋkino maŋ tuddiŋ ere k'oldfiko gette Raa y'a ti jiire toogatú a t'ize umbo, geŋ kine bulagi k'oldfiko ye baa. ⁷ Derec, wede y'inda geŋ yi t'udde t'adda k'oldfiko me. ⁸ Wo de aame kine in t'inda ti Almasi kaŋ soo maŋ, geŋ in ambo in di lekkey zeere kay

ti yode me. ⁹ Kine in suune'ŋ, Almasi t'ume yi bilde ti diine doŋ unto geŋ ki sirwe yi ki t'inda ye, kono unto i-k'ede toogo ye baa a tukki yode me. ¹⁰ Almasi untadí ere y'inda kaŋ soo gettiŋ mok baa a t'iide, wo untadí gette t'oldfiko t'a ti'n diikida. Ankenno yon zeere, yi lekkiyo ki Raa. ¹¹ Geŋ inŋkino kay kun ti wollo tuddugun aa unto a daana k'oldfiko me, wo a daana Raa tuddugun kun ti wollo aa zeere kono kun lekkiyo kettiyo kaŋ soo t'Isa Almasi.

¹² Inŋkino maŋ kun i oola urzi a oldfiko ti t'oona toogo a tuddugun ere k'unto ye, wo kun gi di daane suldi doŋ ulpi tuddugun ti dehu geŋno ye. ¹³ Kun oola mokugun tuuku toŋ y'isa naabo ere k'oldfiko ye, aa arku k'isiyo munda wede ki diine ye. Wo geŋ kun i elo tuddugun a Raa aakede doŋ i bilde ti diine doŋ unto ankeŋ an lekkiyo zeere, wo kun elo mokugun tuuku toŋ ki naabo Raa aa arku wede k'isiyo munda wede ki diine. ¹⁴ Geŋ oldfiko i-k'ede toogo a tukki kune ye, kono kune un ki'n dokkiyo oogoro ye, unni dokkiyo beeko Raa.

Kine bulagi k'aaye?

¹⁵ Ki kotto kine in ki'n dokkiyo oogoro ye, wo inni dokkiyo beeko Raa maŋ, geŋ i-kaza in d'ise oldfiko baa ko? Aha, inŋkino ye! ¹⁶ Kune kun suune, aame kun ele tuddugun a wede kun i di naabe maŋ, kun d'olliga onamí, kun t'ise bulagi ki wede kun ollige onamí geŋno. Aame oldfiko i-ede toogo ekki kune maŋ, kune bulagutú wo un d'etta unto, wo aame ollige k'ono Raa gette i-d'ede toogo ekki kune maŋ, kune bulagutú wo Raa y'un di'n isa doŋ ki diine a daanadí. ¹⁷ Wo in rooto koduwo a Raa, kono ti kaaga kune bulagi k'oldfiko, wo de ankenno dooyiso ere an unni duuye gette kun illiga, kun d'umbe t'addugun pay wo kun sooru eego. ¹⁸ Kune Raa y'un ti'n udde t'adda k'oldfiko me, wo kun t'ize bulagí kono kun d'ise munda wede ki diine aa yi dehu. ¹⁹ Onamó ni rootiyo eŋ a suuniyo ere ki doŋ tudde, kono suldi itadan kun ki ti suuniyo koduwo ye. Geŋ ti kaaga

* 6:4 6.4 Kun wollo adda mattup ki Kolos 2.12.

kun ti t'ele tuddugun pay adda buliko k'isiyo suldi pitiŋko, ti doopide ere kun a ti doopide a urzi k'oogoro un ti'n ledfiyo ti daana Raa. Wo ankenno kun ti-t'iso tuddugun bulowo k'isiyo naabo ere ki diine kono y'un di'n isa don ooyiso kese a yode.

²⁰ Ti kaaga aame kune bulagi k'oldfiko gen, kuneŋ seegun ye a naabo ere ki diine aa Raa yi dehu te. ²¹ Aame kun izite suldi don ankenno un t'ize sukiyagi gen, kun d'uune moo me? Ki kotto kane suldi gen, a duwo an di'n t'etta k'ume k'unto. ²² Wo de ankenno Raa y'un ti'n udfde t'adda k'oldfiko me, kun t'ize bulagi yode, kun d'isiyo naabo ere beehiye aa yon yi dehu, inkinno y'un di'n uuye kese a yode, gen a duwo an di'n t'etta k'ume lekkiyo ere ki daayum. ²³ Derec, oldfiko gette ranatú unto, wo de munda wede Raa y'eliyo ki waawiye gen lekkiyo ere ki daayum, kono y'in ti'n gitte kan soo ti Galmeegin Isa Almasi.

7

Oogoro i-k'ede toogo ekki kine ye

¹ Zemba ki nun, ki kotto ono don ni roota en, kune kun'ni suune adda k'addugun, kono urzi k'oogoro kun yi suune: Oogoro gette i-d'ede toogo ekki wedusuŋ aame yon zeere danjal. ² Inkinno man erewo ti ziida kule gen, tod'te kettiyo a kulatú t'urzi k'oogoro aame yi lekkiyo zeere gen me. Wo de aame kulatú y'inda man, oogoro seedu gette ti ki ti seeda ye baa, tod'te ettú toore. ³ Wo aame kulatú yon zeere yi k'inda ye wo ti y'iili, ti ziida kule doolo man, gen an di waaka ere ti moone ti kule bakatú. Wo de aame kulatú y'inda man, tod'te ettú toore, t'aane t'a seeda kule doolo, oogoro ti ki ti seeda ye, gen an gi di wolla ere i moone ti kule bakatú ye. ⁴ Gen inkinno kay zemba ki nun, kune eggun aa unto a daana k'oogoro me, kono t'urzi tudde k'Almasi y'ele ki sedeke gette, aa kun t'inda kan soo ti yode. Inkinno man kine in t'ize don k'Almasi wede i-bilde ti diine don unto, kono naabadiŋ t'aase ti daakatú

a Raa me. ⁵ Derec, ti kaaga kine in likke lekkiyo ere aa tudde ti dehu, aame gen suldi don in d'eliyo liikiwe ki naapu an d'ooniyo toogo t'urzi k'oogoro an di naabiya adda tuddiŋ, inkinno in d'ettiyo unto. ⁶ Ti kaaga oogoro t'in ti'n ziida aakede don dangay, wo ankenno kine a daanatú aa don unto kono Raa y'in ti'n udfde ti toogatú me. Inkinno man in naabo a Raa t'urzi wede aware Unde Kamilen t'inni dokkiyo, wo in ki'n dokkiyo urzi wede mazzini k'oogoro Muusa genno ye baa.

Oogoro ti oldfiko

⁷ Inkinno man kine in t'eese moo me, oogoro gette tod'te oldfiko ko? Aha, inkinno ye! Wo de ni zuune oldfiko t'urzi k'oogoro. Anki oogoro ti ki ruute «zaapu k'adde a munda wedusu ulu*» ye man, nun zaapu k'adde a munda wede gette ni ki ti suune ye. ⁸ Wo t'urzi k'oogoro gen oldfiko ti d'uune urzi ti nun, inkinno ni zaapu addó a suldi duwo don tuuku ton man. Derec, daa k'oogoro man, oldfiko gette ettú aa munda unto. ⁹ Ti kaaga aame oogoro ni ki ti zuune ye gen, ni lekkiyo aa addó i dehu, wo de aame oogoro ni ti zuune man, oldfiko t'a jire eedó, ¹⁰ wo nun aa n'inda: Oogoro ere Raa y'elo kono duwo t'an d'an t'ette k'ume lekkiyo gen, a nun o-t'ize urzi k'unto. ¹¹ Inkinno t'urzi k'oogoro gen, oldfiko ti d'uune urzi t'a ti n' mibilde, wo t'urzi tode gette o d'iide unto.

¹² Gen inkinno oogoro Raa gette tode batum kamilen, wo urziyagutú ton kane kamilen, ki diine wo beehiye. ¹³ Inkinno man munda wede beehiye gen, a nun o-t'ise urzi k'untadó ko? Aha, inkinno ye! I n'iideŋ oldfiko. Gen t'urzi k'oogoro ere beehiye gette, oldfiko ti d'uune urzi ki t'owwadó. Inkinno man in suuno oldfiko tod'tin ki kotto oldfiko, wo t'urzi k'oogoro gen oldfiko itatú a t'udfe keren, tod'tin oldo a jire pay.

Oldfiko ti jire ekki duwo

¹⁴ Ki kotto kine in suune oogoro gette t'ettiyo t'urzi k'Unde Raa, wo de nun

* 7:7 7.7 Kun wollo adda mattup ki Egzod 20.17.

wede tudde en, n'a t'ize bule k'oldfiko. ¹⁵ Gen munda wede n'isiyo, ni ki y' suuniyo ye. Injino munda wede ni dehu n'aase gen, ni ki ti y'isiyo ye, wo de ni-t'isiyo munda wede n'azzuru. ¹⁶ Wo aame munda wede ni ki y' dehu ye gen ni ti y'isiyo man, gen i-kaza oogoro gette ni ti suune adda k'addó tod'te beehiye. ¹⁷ Gen isiyo injino nuuno ye, isiyo'n oldfiko ere i lekkiyo adda k'addó. ¹⁸ Derec, ni suune munda wede beehiye gen yi ki lekkiyo ye adda k'adde nuñ wede tudde en me. Ki kotto nuñ o d'ede mosogo k'isiyo munda wede beehiye, wo toogadó umbo ni k'aaniya ni ki ti y'isiyo ye. ¹⁹ Injino man munda wede beehiye ni dehu n'aase gen, ni ki ti y'isiyo ye, wo ni-t'isiyo munda wede ulsu ni ki dehu ye. ²⁰ Wo aame munda wede ni ki y' dehu ye gen ni ti y'isiyo man, gen isiyo nuuno ye, isiyo oldfiko ere i lekkiyo adda k'addó.

²¹ Injino man, nuñ ni dehu n'aase munda wede beehiye, wo de adda k'addó ni d'owwiyo munda i ni dokkiyo ede, ni d'isiyo miñ munda wede ulsu danjal. ²² Ki kotto nuñ batum adda k'addó gen, ulbó o isiyo unse'n ki daaniya k'oogoro Raa, ²³ wo de ni d'owwiyo adda tuddó munda i ni dokkiyo ede, yi deyyiso ti oogoro Raa ere nuñ n'iyye elkisadó pay eego. Munda wede i ni dokkiyo adda k'addó gen, yi-ti n' gitte miñ k'isiyo k'oldfiko. ²⁴ Wayya nuñ en, sommagi o di-t'iide! Wee wee a n'adfa ti tuddó ere o d'etta unto ette? ²⁵ Gen in rooto koduwo a Raa t'urzi Galmeegin Isa Almasi!

Injino man t'elkisadó pay nuñ n'a iyye n'a t'ize bule k'oogoro Raa, wo a urzi tudde ni t'ize bule ki munda wede i ni dokkiyo adda k'addó k'isiyo k'oldfiko genno.

8

Lekkiyo ti toogo ere k'Unde Kamilen

¹ Injino man ankenno en, don i lekkiyo kettiyo kan soo t'Isa Almasi gen, booro Raa ti ki'n seeda ye baa. ² Derec, wede yi lekkiyo kettiyo kan soo t'Isa Almasi man, munda wede i yi dokkiyo gen, Unde Kamilen ere ti d'eliyo lekkiyo. Tode gette

t'a y'udde ti munda wede i yi dokkiyo k'isiyo k'oldfiko wo ti unto. ³ Munda wede oogoro Muusa ti k'iine ti ki y'ize ye kono kine don tudde in k'ede toogo in ki d'ozire a urzi genno ye gen, Raa y'a y'ize. Injino man y'a igibo Ulí y'a iido ti tudde ere aa ki kine don k'oldfiko kono y'in di'n adde t'adda k'oldfiko, tin gen oldfiko ere duwo an isiyo y'a-t'iide mentú. ⁴ Y'ize injino kono munda wede ki diine oogoro ti dehu gen a t'ise ekki kine, kono in gi di lekke aa tudde ti dehu ye, wo in di lekke aa Unde Kamilen ti dehu. ⁵ Injino man kane don i lekkiyo aa tudde ti dehu gen, elkiyadan a suldi don tudde ti dehu. Wo kane don i lekkiyo aa Unde Raa ti dehu gen, elkiyadan a suldi don Unde Kamilen ti dehu kay. ⁶ Aame wede y'elkiyo a suldi don tudde ti dehu wo yi daaniya man, y'ette k'ume k'unto, wo de wede y'elkiyo a suldi don Unde Kamilen ti dehu wo yi daaniya man, y'ette k'ume lekkiyo wo ti toose. ⁷ Suldi don pay ulpi tudde ti dehu gen, kane adu ki Raa, kono tudde gette ti di-toogiyo ki daaniya k'urzi k'oogoro Raa me, umbo ti k'aaniya ye. ⁸ Kane don i lekkiyo aa tudde ti dehu gen, kane an k'aane an ki t'ise ye munda wede Raa ulbí i-d'ise unse me.

⁹ Wo de kune, kun ki lekkiyo aa tudde ti dehu ye, kun lekkiyo aa Unde Raa ti dehu, kono Unde Raa tod' ti lekkiyo adda k'addugun. Aame wede i-k'ede Unde k'Almasi adda k'addí ye man, yon ki Almasi ye. ¹⁰ Aame Almasi adda k'addugun man, ki kotto tuddugun t'a t'inda kono k'oldfiko me, wo Unde Raa ere adda k'addugun t'un d'eliyo lekkiyo, kono Raa y'un ti'n ize don ki diine a daanadí. ¹¹ Wo aame Unde ki wede a bilde Isa ti diine don unto gette tod'te adda k'addugun man, yode wede a bilde Isa Almasi ti diine don unto gen, yi-t'ele lekkiyo a tuddugun ere k'unto gette t'urzi k'Unde Raa ere i lekkiyo adda k'addugun.

¹² Gen injino man zamba ki nuñ, kine in d'ede see ki lekkiyo ere aa Raa yi dehu, wo de seezin a urzi tuddin ti dehu ye, injino in gi di lekke aa tuddin ti dehu ye. ¹³ Aame kun lekkiyo aa tudde ti

dehu maŋ, kun di t'inda. Wo de aame t'urzi k'Unde Raa suldi doŋ ulpi tudde ti dehu geŋ kun'n iila maŋ, kun di lekka. ¹⁴ Derec, kane doŋ i ni dokkiyo Unde Raa geŋ, kane inŋi Raa. ¹⁵ Kune Unde Raa kun uune geŋ, t'un gi di'n ise bulagi wo kun ki d'orgide ye. Wo de tode Unde Raa gette t'un di'n ize kun t'ize inŋi Raa ki kotto, t'urzi geŋ in di y' waaku «Abba!» I-kaza Meegó. ¹⁶ Tode Unde Raa batum t'in d'isiyo adda k'addiŋ in di suuniyo ki kotto kine inŋi Raa. ¹⁷ Derec, kine inŋi Raa geŋ, in t'ooney aggadiŋ t'adda suldi pay doŋ i-d'ede in t'ooney t'Almasi kaŋ soo, kono aame kine in dabirsa aa yoŋ yi dibire maŋ, geŋ in t'ooney daryika ti yode kaŋ soo.

Daryika ere ki daana

¹⁸ Nuŋ ni suune adda k'addó, dabar ere in dabirsa ankenŋo ette, tod'te aa munda ki bita a daana daryika Raa ere y'in kizey a kandaane gette. ¹⁹ Kane suldi doŋ pay Raa y'ikkima geŋ, an delliyo gottitoŋ, woogo me Raa y'a ti'n kiza inŋizi kereŋ, kane aŋ wee wee. ²⁰ Kane suldi doŋ pay Raa y'ikkima geŋ, an t'iire a bey toogo ere t'an gi di'n t'etta ki tunda ye. Kane suldi geŋ i ki dihe kane batum ye, wo de in ele k'adda toogo gette yode Raa batum. Wo toŋ maŋ kane suldi geŋ an zaapu elkiyadaŋ a Raa, ²¹ kono onniyo soo kane suldi pay geŋ Raa y'an adfa t'adda toogo ere ki lattiya ti-ti'n isiyo bulagi geŋ me. Inŋino maŋ an t'isa eedaŋ toore, wo daryika ere inŋi Raa an t'ooney gette kane toŋ adda kay.

²² Kine in suune, suldi doŋ pay Raa y'ikkima geŋ, ankenŋo an dawilsa botto aa erewo addutu i t'umbe k'ehiyo. ²³ I ki dawilsa kane suldi geŋo danŋal ye, kine pay doŋ uune Unde Kamileŋ aa barta ere ki poone ki suldi doŋ Raa yi ruute y'in t'ela geŋ me, kine in dawilsa adda k'addiŋ, koore in delliyo onniyo ere tuddiŋ Raa y'a-t'adfa t'adda dabar ere k'oldfiko, in t'isa inŋizi a-t'etta a munda

wede yi dehu. ²⁴ Derec, kine in uune utiyo wo in zaapu elkisadiŋ eego botto. Wo aame suldi doŋ in zaapu elkisadiŋ eego in'ni wulla maŋ, geŋ zaapu k'elkisadiŋ eego umbo baa. Inŋino suldi in'ni woliyo geŋ in di zaape elkisadiŋ eego sey ko? ²⁵ Wo aame in zaapu elkisadiŋ a munda wede in ki y' woliyo ye maŋ, geŋ in di y' delle ti ombiŋe. ²⁶ Geŋ inŋino kay, Unde Raa toŋ t'in di'n noogiyo, kono kine toogadiŋ baata a urzi Raa me. Urzi ton-diyo Raa wede beehiye toŋ in ki y' suune ye, wo tode Unde Kamileŋ batum ti-ton-diyo Raa kono kine, ti-dakiysa ti ono doŋ ki k'aane ki ki ti'n roote ye. ²⁷ Raa geŋ yi y' woliyo munda wede a biza k'ulbe wedusu me, wo munda wede Unde Kamileŋ ti dehu t'a tonde geŋ yoŋ yi y' suune. Derec, Unde gette ti ton-diyo Raa kono kine doŋzi aa yoŋ yi dehu.

²⁸ Kine in suune Raa yi naabiya a suldi pay ki beehiyo kane doŋ i yi geyyiso, kane geŋ yi'ni wiike kono a-t'ette a munda wede yoŋ yi dihe ti poone. ²⁹ Kane doŋ Raa yi'ni zuune kane ki yode ti poone too geŋ, yoŋ yi dihe ti poone too y'an ise an di deeye Uli, kono yoŋ geŋ y'a t'isa goole ki zamba baadaŋ. ³⁰ Kane doŋ Raa yi'ni dihe ti poone too geŋ, y'a-ti'n wiike pây. Kane yi ti'n wiike geŋ, y'an di'n ize doŋ ki diine a daanadí. Wo kane yi'n ize doŋ ki diine a daanadí geŋ, an d'uune daryikadí pây.

Geyyiso Raa tod'te meeda

³¹ Kine in di roote moo sey a ceere me? Aame Raa yoŋ ki kine maŋ, wee wee aasa adu ti kine in di'n ceera me*? ³² Raa geŋ Uli k'aggadí toŋ yi ki ti y' lidde ye ti dabar te, wo yi y'elo sedfeke ki kine duwo pay, inŋino maŋ ki kotto ti Uli geŋ suldi pay yi'n t'ela ti mozuwo. ³³ Wee wee a sakiya doŋ Raa yi biire me? Wenda soo toŋ umbo, kono kane Raa yi'n ize doŋ ki diine a daanadí me. ³⁴ Wee wee a roota kane booro ti'ni ziida me? Wenda soo toŋ umbo, kono Isa Almasi yoŋ y'inda, wo beehiye a jiire sey y'a bildfe ti diine doŋ

* **8:31** 8.31 Wee wee aasa adu ti kine in di'n ceera me: I-kaza a kine doŋ ele addiŋ a Isa geŋ, a lekkiyadiŋ ette aduziŋ ede wo kane geŋ an k'aane an in ki ti'n dekke ye ti Raa me wo an in ki t'eegire ye k'ettiyo ki Moziko Raa te.

unto y'a-gili k'awwa, ankenj yi lekkiyo a ammade Raa wo yi tonduyo Raa kono kine. ³⁵ Moo me in ti'n dekka ti geyyiso ere k'Almasi te? Dabar kunuñ, ulbe k'oodiyo baadan kunuñ, dabar ere t'urzi duwo kunuñ, mosogo kunuñ, lekkiyo bey sok sokeñ kunuñ, lekkiyo ere aa a biza zire kunuñ, unto ere a bey duwo ko? Kane genj an in ki ti'n dekka ye ti geyyiso ere k'Almasi te. ³⁶ Genj a-t'iide a ono donj an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Kono ki kee Raa genj, kaye duwo an ay di'n tôwwo daayum. Kaye an ay di'n woliyo aa dambami ki waldutu†.» ³⁷ Wo de ti suldi donj pay in aaniya genno tonj, kine in t'umbe eego a jiiire t'urzi yode wede inni giyye. ³⁸⁻³⁹ Eyye, nuñ ni suune adda k'addó, munda soo tonj umbo in ti'n dekka ti geyyiso Raa te: ise in t'inda, ise in lekkiyo zeere, ise maaleekiyagi, ise donj doolo an d'ede urzi ki dokkiyo wo an d'ede toogo, ise suldi donj ankenno, ise suldi donj etto k'ita, ise suldi donj an d'ede toogo a kandaane, ise suldi donj ti dandi siido, ise munda ti doolo Raa y'ikkima tonj manj. Genj munda umbo wede a aana in ti'n dekka ti geyyiso Raa, wede in iifiba ita t'urzi Galmeeginj Isa Almasi me.

9

Raa ti donj yi biire

¹ Ono ni rootiyo enj kane derec, ni ki lohito ye kono nuñ ni lekkiyo kettiyo kanj soo t'Almasi. Elkisadó ere ki suuniyo munda enj beehiye enj ulsu gette, i ti dokkiyo Unde Kamilenj t'o di kaza ono donj ni rootiyo kane derec. ² Nuñ o-t'ize sommagi dondonj wo addó i n'aadumu daayum. ³ Derec, aame i-t'ise manj, nuñ batum Raa yi ti'n duudo, n'a-ledde t'Almasi kono zembadó Yawudiyagi an d'utte, kane donjzó a urzi tudde me. ⁴ Kane donj k'Izirayel genj Raa y'anni biire kono an t'ize innizí, y'an di gize toore goolikadí, y'a-gittite taasawa ti kane, y'an

d'ele oogiradí, y'an d'ele urzi an i-d'ottille, y'an di ruute suldi donj y'an t'ela, ⁵ wo kane an udfó ti biza bumbu mongidaganj donj sundan t'a iile*. Wo Almasi Raa yi biire a urzi tudde y'udfó ti biza bumbu kane, yode wede t'ekki suldi pay, genj in amma Raa ki daayum! Eyye.

⁶ Genj i-kaza ono donj Raa yi ruute genj i ki t'ingile ki bita ye, kono kane donj ti biza bumbu k'Izirayel pay genj, kane pay donj Raa donj ki kotto ye. ⁷ Raa yi di ruute a Ibirayim y'a t'oona ita k'inñi, donj a t'isa inñi Raa ki kotto. Aame yi ruute injkino genj, yi ki ruute ti ita k'inñi k'Ibirayim pay ye, kono Raa yi ruute ti kaaga a Ibirayim, y'ede: «Genj t'ita k'inñi k'Isaaka duwo an di'n waaka ita k'inñizá†.» ⁸ Genj i-kaza inñi k'Ibirayim donj an ehe a urzi tudde genj, kane pay inñi Raa ki kotto ye, ita k'inñi k'Ibirayim ki kotto kane donj an ehe a-t'iide a ono donj Raa yi ruute y'aasa. ⁹ Enno ono donj Raa yi ruute y'aasa me, y'ede: «Nuñ konno ume kino sey genj n'a kimo di kee, wo aame ni kimo genj eddá Saara t'ulo a beytú baa‡.» ¹⁰ Wo genno danjal ye, in elko sonj a Rebeka tod' t'ehe inñi roono kuuli meeganj yonj mugiyinj Isaaka. ¹¹⁻¹³ Kane inñi adda k'adde meedanj botto genj, an k'ize munda k'ulso ye, ki beehiye ye. Wo tonj manj Raa yi di ruute a Isaaka, y'ede: «Wede goole y'a t'isa wede naabo ki leemadí nenkuš.» Genj a-t'iide a ono an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Nuñ Raa n'a giyye Yakup, wo Ezayu n'a ti y' lidde*.» Raa y'ize injkino kono munda wede yi dehu genj a t'ise. Yonj yi beeriyo duwo aa addí i dehu, t'urzi naabadanj ye wo de t'urzi yode Raa siidí i'ni waaku duwo me.

¹⁴ Injkino manj kine in t'eese moo me? Raa genj y'isiyo munda wede ki diine ye ko? Aha, injkino ye! ¹⁵ Yonj yi ruute ti kaaga a Muusa, y'ede: «Ni-d'ise adde koduwo a wede tuuku ni dehu ni d'ise adde koduwo, wo n'a wolle sommagi ki

† **8:36** 8.36 Kun wollo adda mattup ki Soom 44.23.

* **9:5** 9.5 Mongidaganj donj sundan t'a iile: Kane genj Ibirayim, Isaaka, Yakup, wo inñi Yakup kane koomat makumu sire. † **9:7** 9.7 Kun wollo adda mattup ki Zenez 21.12. ‡ **9:9** 9.9 Kun wollo adda mattup ki Zenez 18.10. § **9:11-13** 9.11-13 Kun wollo adda mattup ki Zenez 25.23.

* **9:11-13** 9.11-13 Kun wollo adda mattup ki Malasi 1.2-3. † **9:15** 9.15 Kun wollo adda mattup ki Egzod 33.19.

wede tuuku ni dehu n'a wolle sommagi†.»
 16 Injino maŋ kane sulfi geŋ an ettiyo t'urzi munda wede duwo an dehu ye, t'urzi toogadan ye, wo de an ettiyo t'urzi k'adde koduwo ki Raa siidi. 17 Geŋ injino an riije ti kaaga adda mattup ki Raa ono don Raa yi ruute a Parahon mozigo ki siido Misir, y'ede: «Kee ni ki biire mozigo wo eeda n'a-ti t'ize zakidi miŋ, kono t'urzi kee duwo an di suuna toogad wo an di kazita sundo adda siido pay‡.»
 18 Injino maŋ Raa geŋ, a wede tuuku yi dehu yi-d'ise adde koduwo maŋ, yi-d'isiyo, wo a wede tuuku yi dehu y'a y'ise eedi zakidi maŋ, yi di y'isiyo.

Raa geŋ yon aakede wede k'aabuđu

19 Wo de sulfi Raa yi ti'n isiyo injino maŋ, koo wenda y'o di roote, y'a t'ese: «Ki moo me a duwo yi d'eesiyo an isiyo ulsu me? De wee wee a aane a-tooge a munda wede yi dehu y'aase me?»
 20 Kee wedusu miŋ wee wee, k'a niike Raa me? Kunuŋ munda aabuđu geŋ, y'aane yi roote koo a wede i y'iibida, y'a t'ese: «Ki moo me ki n'iibida kino me?»
 21 Wede k'aabuđu geŋ y'aane yi d'aabida munda wede aa addi i dehu ti lee wede luttio geŋ me. Ti lee wede yi lutte geŋ miŋ yi d'aabida ooko majjaanawa k'eliyo munda a don suma, wo soŋ yi d'aabida ooko ki naabo adda boy ere daayum. 22 Injino maŋ Raa y'a dihe y'an di kize kulkuwadi a duwo wo an di suune toogadi. Geŋno ton yon yi di'n sarkiya t'ombiŋe, kane don iide kulkuwadi t'a deege eedan geŋ me, kane geŋ ki daggiya goppon. 23 Wo de a don ongo soŋ y'an d'ize adde koduwo, y'a dihe y'an di kize laale wede baadan ki daryikadi. Kane geŋ don Raa yi'n ikkima ki poone too an d'etta ki daryikadi. 24 Kine ton adda, kine don Raa yi wiike t'adda diine don Yawudiyagi danjal ye, t'adda diine don Yawudiyagi ye pay. 25 Geŋ derec ono don Raa yi ruute ti kaaga adda mattup ki nebi Oze, y'ede:

«Kane don ti poone donzo ye geŋ, n'an di'n waaka donzo.

Wo kane don ki geyyisado ye geŋ, n'an di'n waaka don ki geyyisado§.

26 Wo a ume wede n'an di ruute, n'ede: «Kune donzo ye» geŋ, angenno batum an di'n waaka inŋi Raa zeere*.»

27 Nebi Ezayi ton y'a gizite a tukki don k'Izirayel, yi d'eesiyo: «Ise don k'Izirayel kane baadan aa dolso a biza bar ton maŋ, i d'utta don miibi danjal ti diinayan me.

28 Derec, ono don Galmeega Raa yi ruute geŋ, kesiko y'an isa pay a siido me‡.»

29 Sulfi geŋ a-t'iide a ono don Ezayi y'a ruute ti kaaga, y'ede:

«Aame Galmeega Raa Goole k'arka geŋ, y'in ki guute ita k'inŋi miibi ye maŋ,

anŋi in t'ize aakede don ki geeger Sodom, in di deeye aa don ki geeger Gomor Raa yi'n uute‡.»

Don k'Izirayel an ti tuuge ki zaapu k'addan a Raa

30 Injino maŋ kine in t'ese moo me? Kane don Yawudiyagi ye, an ki dehu an ki t'ise don ki diine a daana Raa ye ton, kane Raa y'anni wulle don ki diine a daanadi t'urzi zaapu k'adde a yode. 31 Wo de kane don k'Izirayel an dehu an t'ise don ki diine a daana Raa t'urzi daaniya k'oogoro geŋ, an a biite a urzi soorutu me. 32 An aa biite kono kane an ki dihe an t'ise don ki diine a daana Raa t'urzi zaapu k'adde a yode ye, an elkiyo an t'isa t'urzi naabadan. Kane geŋ an di guhe ekki wede aa mukkolo ere k'eliyo morkiye a duwo. 33 Ono en an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de:

«Kun wollo a geeger ki Siyon gette, ni ziipe wedusu aa mukkolo k'eliyo morkiye a duwo, mukkolo ere ki-t'oore.

Wo wede yi ziipa addi a yode maŋ, yi-ki seeda sukiyagi ye§.»

‡ 9:17 9.17 Kun wollo adda mattup ki Egzod 9.16. § 9:25 9.25 Kun wollo adda Mattup ki Oze 2.25. * 9:26 9.26 Kun wollo adda mattup ki Oze 2.1. † 9:28 9.28 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 10.22-23. ‡ 9:29 9.29 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 1.9. § 9:33 9.33 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 28.16.

10

Yawudiyagi ti don Yawudiyagi ye Galmeega miñ soo

¹ Zemba ki nuñ, munda wede ni dehu t'addó pay, wo ni tondiyo Raa kono kane Yawudiyagi geñ, Raa y'an di'n utte. ² Derec, nuñ Pool eñ ersadó ti wulle, kane wehini a naabo ere an isiyo a urzi Raa gette, wo de naabo ere wehini gette an isiyo daa suuniyo k'urzi wede derec. ³ Kane urzi wede Raa yi-ti'n isiyo duwo ki diine a daanadí geñ itadí an ki y' zuune ye, wo an di dehu an di daane urzi wede kane batum an ziipe. Injino mañ urzi wede Raa yi-ti'n isiyo duwo ki diine a daanadí geñ, an d'iili. ⁴ Aame Almasi y'iido ki duniya geñ, oogoro Muusa y'a-ti t'iide a urzutú. Injino mañ don pay i ziipe adda a Almasi geñ, Raa y'anni wolliyo kane don ki diine a daanadí me.

Raa y'utta wede tuuku ele addi a Galmeega Isa

⁵ Yode Muusa batum ton y'a riije ti kaaga a urzi wede duwo an t'ise ki diine a daana Raa t'urzi daaniya k'oogoro, y'ede: «Wede y'a t'izira a urziyagi k'oogoro pay geñno mañ, t'urzi geñ y'a lekka*.» ⁶ Wo de enno ono don mattup ki Raa ti rootiyo a urzi wede duwo Raa yi-ti'n isiyo don ki diine a daanadí t'urzi zaapu k'adde a yode me, t'ede: «Kee adda k'addá k'elke ye: Wee wee a kila ki kandaane me?» Geñ i-kaza ki deegu k'Almasi me. ⁷ Wo son kee k'elke ye: «Wee wee a etta k'ume beyyagi ge lekkiyo me?» Geñ i-kaza ki koliyo k'Almasi ti diine don unto me. ⁸ Injino mañ enno ono don an riije ti kaaga adda mattup ki Raa a urzi wede duwo yi-ti'n isiyo ki diine a daanadí me: «Ono Raa geñ kane goppon ti kee, a biza wo adda k'addá†.» Kun ollo, eñ ono ki zaapu k'adde a Raa ay kazita a duwo me. ⁹ Geñ injino aame ki ruuta kereñ a daana duwo Isa yon Galmeega, wo k'umba adda

k'addá yon Raa yi ti y' bilde ti diine don unto mañ, Raa y'a k'utta. ¹⁰ Aame wede yi ziipa addi a Isa mañ, Raa y'a yi wolla yon ki diine a daanadí me, wo aame wede ti bizi yi ruuta kereñ a daana duwo Isa yon Galmeega mañ, Raa y'a y'utta. ¹¹ Ono eñ an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Wede tuuku yi ziipe addi a yode mañ, yi-ki seeda sukiyagi ye‡.» ¹² Injino mañ ise Yawudiyagi, don Yawudiyagi ye ton, kane miñ pay kañ soo, Galmeegañ miñ soo, y'an d'isiyo beehiyko a kane don pay i waaku sundi. ¹³ Ono eñ an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Wede tuuku yi wiika suma Galmeega Raa mañ, y'a y'utta§.»

¹⁴ Wo de kañ mummino an di waake sundi daa ki an ki ziipe adda a yode ye me? Wo de kañ mummino an di zaape adda a yode daa ki an k'illiga rabiladi ye me? Wo de kañ mummino an d'olliga rabiladi daa ki wenda yi ki gizite ye mañ?

¹⁵ Wo de kañ mummino an di kizite daa ki an k'igibe wenda ye mañ? Eñ ono don an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Duwo ulbañ unse aame an wolliyo don kazita Rabila Majjaanawa an'tiyo mañ*.»

¹⁶ Wo ti diine kane don illiga geñ, pay an ki d'umbe ye a Rabila Majjaanawa gette. Geñ derec, nebi Ezayi y'a ruute ti kaaga, y'ede: «Galmeega Raa, wee wee a umbe a ono don ay an gizite geñ me‡?» ¹⁷ Geñ injino wede y'a zaape addi a Almasi t'urzi k'ollige rabila ere an gizite gettiyo. Wo to rabila gettiñ ono k'Almasi.

¹⁸ Injino mañ ni tondiyo n'ede, rabila gettiñ Yawudiyagi an ki t'illiga ye ko? Aha, an t'illiga! Eñ ono don an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de:

«Golla don kazita gette don adda siidiyagi pay an di t'illiga,

wo onamañ a-tiipe bini ita Raa‡.»

¹⁹ Nuñ ni tondiyo sey n'ede, don k'Izirayel miñ ono geñ itadañ an ki'n

* **10:5** 10.5 Kun wollo adda mattup ki Lebitik 18.5 wo Galat 3.12. † **10:8** 10.8 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 9.4; 30.12-14. ‡ **10:11** 10.11 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 28.16. § **10:13** 10.13 Kun wollo adda mattup ki Zowel 3.5. * **10:15** 10.15 Don kazita Rabila Majjaanawa: T'ono Girek an'de: zon ki don i kazita Rabila Majjaanawa geñ kane beehiye. Injino zon geñ i-kaza duwo. Kun wollo adda mattup ki Ezayi 52.7. † **10:16** 10.16 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 53.1. ‡ **10:18** 10.18 Kun wollo adda mattup ki Soom 19.5.

zuune ye ko? Wo enj ono donj Raa yi ti'n ruute too ti kaaga ti bize Muusa, y'ede: «Kune donjzó n'un di'n isa kun di kolbika ti donj kane donjzó ye.

N'un t'ela ooniso kun di kulkuwa ti ita duwo donj elkisadanj umboŝ.»

²⁰ Wo nebi Ezayi y'a ruute ti kaaga daa k'orgiso ono donj Raa yi ruute, y'ede: «Nuñ a n'uune donj i ki n' dehu ye, wo n'an di gize tuddó a kane donj i ki n' tonduyo munda ye.»

²¹ Wo de Raa y'a ruute sey a tukki donj k'Izirayel, y'ede: «Daayum n'alliya beezó ki tukki kane donj eedanj zakidí wo an o ti tuuge*.»

11

Donj k'Izirayel Raa yi ki'n giigira ye

¹ Injino manj nuñ ni tonduyo: Donj k'Izirayel genj Raa y'anni giigira ko? Aha, ki kotto y'an ki'n giigira ye, kono nuñ batum minj ti siido k'Izirayel, t'ita k'inñi k'Ibirayim wo ti biza bumbu Benzamen.

² Raa donjzí donj yi biire ti poone genj, yi ki'n giigira ye. Ki kotto kun suune ono donj an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, a ume wede Eli yi môolo yi sakiysa a Raa kono k'oldfiko ki donj k'Izirayel, y'ede: ³ «Galmeega Raa, nebiyagá'n an ti'n fiide wo ume sendikagá an di gussite, a guute minj nuñ siidó, wo an dehu an aa di n' t'íde*.»

⁴ Wo de Raa yi di'n gime onamí y'ede moo me? Yonj y'ede: «A nuñ ni buuhe kuuli dupu sarat an daaniya nuuno, kane genj an ki dikke ye zibbananj a daana raazanj Baal me†.» ⁵ Ki kine donj ankenño tonj injino, i guute donj miibi Raa yi biire t'urzi beekadí me.

⁶ Kane genj Raa yi'ni biire t'urzi beekadí, t'urzi naabadanj ye. Wo de aame yi'ni biire t'urzi naabadanj manj, genj beeko Raa gette tod'te beeko ye, kono an uune t'urzi naabadanj.

⁷ Injino kine in t'eese moo me? In t'eese kane donj k'Izirayel munda wede

an dehu genj an ki y'uune ye, wo de kane donj miibi Raa yi biire genj an di y'uune. Wo kane donj uupe pay genj Raa y'an di'n ize addanj zakidí. ⁸ Enj ono donj an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de:

«Raa y'an di'n ize tuusiyagi a urzi k'elkiso,

y'an t'ippe a edayanj kono an ki wolle ye, wo kuwwaganj y'an di njyye danjila kono an ki d'olliga ye,

bini anki tonj an lekkiyo injino‡.»

⁹ Mozigo Dawut tonj y'a ruute a donj k'olmidayí, y'ede:

«Ombadanj ere an isiyo aa an ekkiyo ikka a duwo gette an anjilo, i t'iso aa zelwe ki seddfuzanj, an t'oore adda k'oldfiko, an t'oone danjay.

¹⁰ Genj Raa edayanj y'an t'appa kono an gi di wolle ye,

y'anni dabiro kono an di lekke daayum nukkiyoŝ.»

¹¹ Injino manj ni tonduyo sey, aame donj k'Izirayel an ele morkiye a urzi Raa an t'iire genj, ki daanadanj ko? Aha, ki daanadanj ye! Wo de t'urzi doopidadanj ere a urzi Raa gette, kane donj Yawudiyagi ye an d'uune urzi k'uttiyo. Raa y'ize injino kono a t'ooziga kolbiso donj k'Izirayel. ¹² T'urzi doopide ki donj k'Izirayel a urzi Raa genj, donj adda duniya pay an d'uune beehiyko ere baadanj ki Raa, wo t'urzi soldite ki donj k'Izirayel a urzi Raa genj, kane donj Yawudiyagi ye tonj an d'uune beehiyko ere baadanj ki Raa pay. Injino a onniyo ere kane Yawudiyagi pay an ti gimo k'urzi k'uttiyo manj, beehiyko ere Raa y'an isa gette baadanj a ceera ki donj ongo.

Uttiyo ki donj Yawudiyagi ye

¹³ Ankenj onamó ni rootiyo enj a kune donj Yawudiyagi ye. Nuñ wede zina k'Isa yi n'igibo ki tukki donj Yawudiyagi ye, n'a kize naabo ere Raa y'o ele ette tod'te meeda. ¹⁴ Injino manj n'elkiyo koo t'urzi naabadó ette, a t'ooziga kolbiso

§ 10:19 10.19 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 32.21. * 10:21 10.21 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 65.1-2. * 11:3 11.3 Kun wollo adda mattup ki 1 Mozagi 19.10. † 11:4 11.4 Kun wollo adda mattup ki 1 Mozagi 19.18. ‡ 11:8 11.8 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 29.3 wo Ezayi 6.10; 29.10. § 11:10 11.10 Kun wollo adda mattup ki Soom 69.23-24.

ki zembadó Yawudiyagi an di kimo ki tukki Raa kono don miibi ti diinayan an d'utta. ¹⁵ Aame Raa yi'n uuye don k'Izirayel a kese gen, don duniya y'a ti'n gimo an t'ukkiye ti yode. Injino man don k'Izirayel yi ti'n wiika ki sirpadí sey man, gen aasa mummino? Ki kotto onniyo gette a t'isa aa don i t'inda an ti bilde!

¹⁶ Aame mappa kun iidíba ki poone gen kun i ele a Raa man, wede pay a guute gen min ki yode pây*. Wo aame sondayi k'undumu gen ki Raa man, laydayi gen min kane ki yode pây. ¹⁷ Yawudiyagi gen kane aakede undumu boy sundí olibiye laydayi ongon an di díkkite. Wo kee wede Yawudusu ye gen, kee aakede undumu balda sundí olibiye, an aa ki ti-k'iite a olde ki laydayi k'undumu boy wede sundí olibiye genno. Wo anken kee ton k'oofo ufu k'undumu don adfiya t'adda sondayi genno. ¹⁸ Kono kamo kee wede aakede layisa an iite aatiya gen, ki kili tuddá ye a daana laydayi don an di díkkite me. Wo kee mummino kikiyo tuddá me? Ki too man sondayi an k'ooniyo togo ti laydayi ye, wo de laydayi ooniyo togo ti sondayi me.

¹⁹ Ki too man k'a roote'n: «Laydayi gen Raa yi ti'n díkkite kono a olde kane y'a-t'iite nuuno.» ²⁰ Gen derec! Kane Raa yi ti'n díkkite kono an ki ziipe addan a yode ye. Wo kee'n ume gen ki y'uune kono ki ziipe addá a yode. Injino man ki kili tuddá ye, ki too man k'a lekke t'orgiso a Raa. ²¹ Ni rootiyo injino kono aame kane Yawudiyagi don aakede laydayi k'undumu boy ton Raa yi ki'n iili ye man, gen kee ton ki koon metike kono Raa yi ki k'oola ye kay. ²² Ki suuno Raa gen yon beehiye wo wehini pây: Yon wehini ti kane don i t'iire, wo beehiye ti kee aame ki lekkiyo daayum adda beehiykadí do, para man kee ton t'umayá Raa y'a ki ti dekka mendá kay. ²³ Wo aame onniyo soo kane Yawudiyagi gen an ti gima lekkiyadan wo an ziipa addan a Isa man, Raa y'a-ti'n t'aata ekk'undumzan wede ti poone, kono

yon i-d'ede togo y'a-ti'n t'aate ti doolo ekk'undumzan sey. ²⁴ Derec, kee wede Yawudusu ye gen, kee'n aakede layisa k'undumu balda sundí olibiye ere Raa yi ti dikke wo y'a-t'iite a olde ki layisa k'undumu boy, para man kee umayá ye. Wo ki Yawudiyagi i-k'oone ye a jiire sey kane aakede laydayi k'undumu wede ki boy gen, Raa y'aana y'a ti'n t'aata ekk'undumzan wede y'anni díkkite.

Uttiyo ki don k'Izirayel

²⁵ Zemba ki nun, ni dehu kun di y' suune munda wede ombide ki Raa me, kono kun ki d'elke adda k'addugun kune don suuniyo k'ono ye: Don k'Izirayel ongon, an di lekka addan daayum zakidi ti Raa, bini kane don pay Yawudiyagi ye Raa yi biire gen an t'oona uttiyo. ²⁶ Wo gen a t'isa injino doo min, san don k'Izirayel pay Raa y'an di'n utta kollo, gen a-t'etta a ono don an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de:

«Wede i d'adfiya fuwo t'adda k'oldiko gen y'a etto ti geeger Siyon, y'iido'n y'a-booya oldiko k'ita k'inni Yakup.

²⁷ Kun ollo gettiyo taasuwadó ere ni ketta ti kane,

a onniyo ere n'an booya oldikadan te†.»

²⁸ Kane Yawudiyagi gen an di-tuuge k'ambu a Rabila Majjaanawa k'Isa te, injino an t'ize adu ki Raa, wo gen a kune don Yawudiyagi ye un t'ize beehiye. Wo ki too man kane gen Raa yi'ni biire kono an t'ise donzi, kane daayum yi'ni giyye kono a taasua ere yi gitte ti kaaga ti mongidagan. ²⁹ Ki kotto munda wede Raa y'eliyo gen yi ki ti y' seeda sey ye baa, wo kane don yi wiike gen bizi yi ki y' kama ye. ³⁰ Ti kaaga kune don Yawudiyagi ye kun di tuuge ono Raa kun k'illiga ye, wo ankenno Raa y'un d'ize adde koduwo kono Yawudiyagi an di-tuuge k'ollige k'onami me. ³¹ Gen ki kane Yawudiyagi ton injino, ankenno an ti tuuge k'ollige k'ono Raa me, tin gen kune don Yawudiyagi ye Raa y'un d'ize adde koduwo. Injino man ankenno kane

* **11:16** 11.16 Kun wollo adda mattup ki Nombire 15.19-21. † **11:27** 11.27 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 59.20-21.

tonj Raa y'an d'isiyo adde koduwo kay. ³² Derec, Raa geŋ y'a ize a d'uwu pay an di-tooge k'ollige k'onamí. Y'ize in'kino kono y'an d'ise adde koduwo a d'uwu pay.

³³ Ki kotto maŋ, wee wee a aane a-d'ooze laale ki Raa me! Suuniyo k'onamí ti elkisadí gette, kane a jiiere suldí pay! Wenda soo tonj umbo a aane a suune ita k'ono doŋ Raa yi dehu y'aase munda me! Wo wee wee a aane a suune naabo ere Raa yi dehu y'aase te! ³⁴ Geŋ ono doŋ an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Wee wee i zuune elkiso Galmeega Raa te?

Wee wee i eele kooke me?

³⁵ Wee wee ki poone i-eele munda a Raa, kono saŋ yi di y' kima me?»

³⁶ Suldí pay geŋ ikkima yode Raa, kane pay an d'ohire a umayaŋ t'urzi yode wo kane'ŋ pay ki yode. Geŋ tamma ti koono a yode Raa ki daayum! Eyye.

12

Lekkiyo ere aware a urzi k'Almasi

¹ Zamba ki nuŋ, kun wollo Raa y'ize adde koduwo a kine, in'kino maŋ a suldí pay geŋ n'un d'eelo kooke kono kune batum kun di t'ele tuddugun a Raa, aa sedeke zeere, ooyiso kese a yode, ulbí i-d'ise unse. Geŋno urzi wede ki kotto kun d'ise k'ottilso a Raa me. ² Kun daane lekkiyo ere ki doŋ duniya an'kenno ye, wo ki too maŋ kun i d'ooli urzi a Raa y'un ti'n kima, y'isa in'kino t'urzi k'elkiso ere aware y'un eliyo. In'kino maŋ kun di suuna munda wede Raa yi dehu: munda wede beehiye, munda wede ulbí i-d'ise unse, wo munda wede i-k'ede baatiya ye.

³ Nuŋ Raa y'o ele beekadí, in'kino maŋ a wede tuuku ti diinagun ni di roote, n'a t'eeese: Yi kili tuddí y'elke yon yi jiiere ye, ki too maŋ yon neŋku, wo y'elko a yode batum ki kotto yon a ume too me? Wo wede tuuku y'ise in'kino geŋ, y'iso a toogo k'urzi zaapu k'addí ere Raa yi ele ele. ⁴ Wede geŋ tuddí tinj soo wo mokiyagutú baadaŋ, kane pay geŋ wede tuuku tonj ti naabadí naabadí. ⁵ Geŋ in'kino kay, kine baadaŋ tonj a urzi lekkiyo

kettiyo kaŋ soo t'Almasi, kine aa tudde soo. Kine pay kettiyo kaŋ soo aa mokiyagi doŋ ki tudde, wo wede tuuku tonj ti naabadí naabadí. ⁶ Wo kine in uune suldí doŋ Unde Kamileŋ ti'n ele in di naabe eego, t'urzi beeko Raa wede tuuku tonj yi d'uune munda siidí siidí aa Raa yi dehu. A wede soŋ ki rootiyto k'ono doŋ Raa y'agisa maŋ, yi'ni rooto a-t'ette a urzi zaapu k'adde ki kine pay. ⁷ A wede soŋ ki noogiyo d'uwu maŋ, y'anni noogo. A wede soŋ ki dooyiso d'uwu maŋ, y'anni dooyo. ⁸ A wede soŋ k'eliyo kooke a d'uwu maŋ, y'an elo. A wede soŋ k'eliyo suldí a d'uwu maŋ, y'an elo ti mozuwo. A wede soŋ ki dokkiyo d'uwu maŋ, y'anni d'okko a urzutú. A wede soŋ k'isiyo k'adde koduwo a d'uwu maŋ, y'an iso ti unsuwo.

⁹ Kun geyyo tuddugun t'adde soo. Munda ulsu kun y'azzar kun ti ledfo, wo kun soodo zakidí k'isiyo munda wede beehiye. ¹⁰ Kun geyyo tuddugun t'adde soo aakede zamba, wede tuuku tonj yi t'iso ki poone a urzi k'ottilso ti tuddugun me. ¹¹ Kun soodo zakidí a urzi Galmeega me. Kun t'ise doŋ golguwo ye, kun naabo a Galmeega t'adde soo. ¹² Kune ulbugun un iso unse a munda wede kun zaapu elkisagun eego. Aame kune adda dabar tonj, kun ombon, wo kun soodo zakidí bini danju a urzi tondiyo Raa me. ¹³ Doŋ ki Raa doŋ i dehu ki noogiyadaŋ geŋ, kun'ni noogo, wo d'uwu kun'ni soodo daayum bey sire.

¹⁴ Kun tondo Raa y'an di zaape beeko a doŋ unni dabirsa, kun an zaapo beeko, kun'ni duude ye. ¹⁵ Kun iso unsuwo ti kane doŋ adda k'unusuwo, kun ôolo ti kane doŋ i môolo. ¹⁶ Kun lekko t'ollige k'ono tuddugun. Kun oyyo naabo ere tuuku tonj kun ti t'iso, ise neŋko too maŋ. Kun elke kune doŋ suuniyo k'ono ye.

¹⁷ Aame bakadá y'a ize ulsu maŋ, ki tikime ti ulsuko ye. Adda k'addugun kun deho munda wede k'isiyo beehiye a eda d'uwu pay. ¹⁸ Aame urzi ede wo kun aane maŋ, kun lekko ti toose ti d'uwu pay. ¹⁹ Zamba ki nuŋ kune doŋ ki geyyiso, munda wede ulsu d'uwu an un isiyo geŋ,

‡ 11:35 11.35 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 40.13 wo Zop 41.3.

an ti y' dooze kune batum ye, kun oolo kulkuwo Raa t'a deege a eedañ. Derec, ono enj i ruute Galmeega Raa, aa an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Kun oolo, nuuno an ti dooza me, a wede tuuku toñ dangayadí i-ti t'ela nuuno a munda wede y'ize me*.»²⁰ Wo de soñ an'de: «Aame aduzá geñ yonj mosogo mañ, ombo ki eelo, aame yonj ôrme mañ, ahu ki eelo, kono aame k'iza injkino mañ, aakede ki ziki ridifdi k'uwwu ki t'ibi eedí, geñ yi seeda sukiyagi†.»²¹ Ki oola urzi a oldfiko ti ceera eedá ye, wo de ki ti ceero t'isiyo beehiyko.

13

Ki koliyo ye t'ekki deero k'akuuma me

¹ Wede tuuku toñ yi kili ye t'ekki deero k'akuuma donj an d'ede urzi ki dokkiyo me, kono urzi wede ki dokkiyo geñ an ele Raa, wo kane donj i naabiya a urzi geñ i'ni zippe yode. ² Injkinu wede yi takirsa ti deero k'akuuma geñ, yi takirsa a munda wede Raa yi dehu. Donj i takirsa ti kane geñ, kane batum an waaku booro t'a deege a eedañ. ³ Kane donj isiyo beehiyko an k'ede orgiso ye a deero donj booro me, wo de a orgide kane donj isiyo ulsu. Kune'ñ kun dehu kun an ki d'orgide a deero k'akuuma ye mañ, kun iso beehiye kono an un di'n t'imma. ⁴ Derec, deero k'akuuma geñ kane duwo donj i naabiya ki Raa, an unni zaapu a urzi kono kun d'ise beehiye. Wo de aame kun isiyo ulsu mañ, kun an orgido, kono kane geñ an d'ede toogo duwo an ti'n t'ele dangay, wo geñ ki bita ye. Aame an isiyo injkino geñ an naabiya ki Raa, an kaza kulkuwo Raa a tukki donj isiyo suldi donj ulpi. ⁵ Kono kamo i dehu in ki kili ye t'ekki deero k'akuuma me. In ise injkino kono in t'alda ti dangay danñal ye, wo de soñ elkisadinj ere in di suuniyo munda enj beehiye enj ulsu gettiyo t'in kaza urzi geñ yonj beehiye.

⁶ Geñ kono k'injkinu kun eliyo jibaaye me, kono donj i sedfu jibaaye'ñ naabo

gette an t'ele Raa an di naabe ki diine a urzutú. ⁷ A wede tuuku toñ munda wede i dehu kun i di t'ele geñ, kun i elo: ise jibaaye, patanti ki suldi, ottilso wo eliyo suma, a wede tuuku toñ kun i elo munda wede i dehu kun i di t'ele me.

Geyyiso tudde

⁸ See ki wenda oppa eggun ye, aa gooto a eggun see wede ki geyyiso tudde danñal. Wede yi geyyiso duwo geñ, y'a t'izire pay ekk'oogoro Muusa te. ⁹ Ki kotto urziyagi k'oogoro an rootiyo, an'de: «Ki moone t'ere bakadá ise ti kule bakatú ulu, ki tôwwo wedusu mirsi ulu, k'oogire ulu, ki zaapu k'adde a munda wede ulu*.» Kane urziyagi enno ti donj ongo pay geñ minj, a-t'iide minj a urzi k'oogoro soo, wede y'ede: «Ki geyyo bakadá aa ki geyyiso tuddá batum†.»¹⁰ Wede i-d'ede geyyiso geñ yi k'ise ulsuko a bakadí ye. Injkinu mañ wede i-d'ede geyyiso geñ oogoro Muusa pay y'a ti dinge.

Kun t'okkonj tuddugun

¹¹ Kun koona mentikagi a ono donj kun illiga kono kun suune ankenno kine a ume muno me. Peedo t'iide kun t'onno ti moone me. Ankenno uttiyo ere Raa y'in di'n utta in t'adda t'adda duniya ette, tod'te gopponj a jire ti kine me, ti onniyo ere in ziipe addinj a Isa geñ me. ¹² Didfo t'engilso, ume yi t'ompilso. Injkinu mañ naabo ere oldo in isiyo adda zimolo gette in di sebbo daarinj, wo in t'osso suldi k'arka donj ki toore Raa. ¹³ In oziro ki diine aakede donj i sooru a onnu. In ti ledfo ti suldi donj aakede: sobito ti ombito i-t'eliyo isiyo suldi donj kaca kaca a ceere eedinj, ti suldi donj ulpi tudde ti dehu, ti boliyo, wo ti ono k'ulpi ti kolbisito me. ¹⁴ Wo de kun t'osso suldi donj pay Galmeeginj Isa Almasi y'in elo, kun i ooli urzi a tuddugun ye kun d'ise suldi donj ulpi aa tod' ti dehu me.

14

Ki dekke booro ekki leemadá ye

* **12:19** 12.19 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 32.35. † **12:20** 12.20 Kun wollo adda mattup ki Piroberb 25.21-22. * **13:9** 13.9 Kun wollo adda mattup ki Egzod 20.13-15,17. † **13:9** 13.9 Kun wollo adda mattup ki Lebitik 19.18.

1 Wede toogadí baata a urzi zaapu k'adde a Isa'ŋ kun yi soodo bey sire, kun yi niike ye a munda wede y'elkiyo beehiye geŋ me. 2 Aakede wede i-dirse a urzi zaapu k'addí a Isa'ŋ y'aane y'a oomi suldí pay, wo de wede toogadí baata a urzi zaapu k'addí a Isa'ŋ y'a oomi puutagi danŋal. 3 Wede y'ombo suldí pay geŋ y'a ki ti y' t'idá ye wede aadumu sey me, wo wede yi k'aadumu sey ye geŋ, yi ki dekke booro ye ekki wede ombo suldí pay me, kono yode toŋ Raa yi y' ziida bey sire kay. 4 Kee wee wee ki dekkiyo booro ekki wede naabo ki wede doolo me? Y'aa seedu zakidí koo, y'aa ki seedu ye koo, geŋ a wolle galmeegí. Wo yoŋ y'a-seeda zakidí, kono Galmeega i-d'ede toogo ki noogiyadí.

5 Wede soŋ y'elkiyo onniytagi oŋgo an jiire eebaŋ*, wo ki wede soŋ y'elkiyo kane onniytagi pay miŋ kaŋ soo. I dehu wede tuuku toŋ y'a oyye adda k'addí munda wede y'elkiyo geŋ beehiye. 6 Wede y'elkiyo onniytagi oŋgo an jiire eebaŋ geŋ, y'isiyo inŋkino kono yi eliyi suma a Galmeega. Wede y'ombo suldí pay geŋ, y'isiyo inŋkino kono yi eliyi suma a Galmeega, kono yi rootiyo koduwo a Raa kono k'ombo gette. Wede yi k'ombo suldí oŋgo ye geŋ, y'isiyo inŋkino kono yi eliyi suma a Galmeega, kono yode toŋ yi rootiyo koduwo a Raa kono k'ombo gette. 7 Inŋkino maŋ ti diinayiŋ wenda soo toŋ umbo y'a lekke ti siidí me, wo wenda soo toŋ umbo y'a t'inda ti siidí me. 8 Aame kine in lekkiyo zeere maŋ, in lekkiyo t'urzi Galmeega, wo aame in unto maŋ, in unto t'urzi Galmeega. Inŋkino maŋ ise in lekkiyo zeere, ise in ti t'inda toŋ, kine ki Galmeega. 9 Derec, Almasi y'a inda wo y'a bilde ti diine doŋ unto, kono y'a t'ise Galmeeki doŋ unto wo ki doŋ zeere.

10 Wo de kee ki moo me ki dekkiyo booro ekki leemadá me? Wo ki moo me

kee ki ti y'ofde leemadá me? Ki kotto kine pay miŋ in etta k'ume booro Raa y'a dekkey booro a eediŋ. 11 Ono eŋ an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Nuŋ Galmeega Raa zeere n'a-ti nâame ti tuddó: kane duwo pay an dikka a daanadó wo kane pay an t'imma nuŋ Raa†.» 12 Inŋkino maŋ wede tuuku toŋ ti diinayiŋ y'a t'idey taaya a daana Raa a suldí doŋ pay y'ize.

Leemadá ki ti y' t'ele adda k'oldíko ye

13 Inŋkino maŋ in oolo ki dekkiyo booro ti tuddiŋ me. Wo de ki too maŋ kun ti wollo munda wede kun isiyo geŋ, i-t'isa mukkolo morkiye a leema yi t'ooro adda k'oldíko ye. 14 Derec, nuŋ Galmeega Isa y'o ti gize ni suune adda k'addó, munda wede ganigi ti siidí a daana Raa umbo, wo aame wede y'elkiyo munda eŋ a daana Raa ganigi maŋ, geŋ miŋ munda geŋ a yode i-t'ize ganigi a daana Raa me. 15 Aame t'urzi munda wede kee k'ombo geŋ i-t'isa ulsu a leemadá maŋ, geŋ i-kaza ki ki sooru a urzi geyyiso ye. Kono k'ombo danŋal geŋ, i ki dehu leemadá wede Almasi y'inda kono yode'ŋ k'a ki y' dagge ye. 16 Munda wede kun elkiyo a kune beehiye geŋ, a doŋ oŋgoŋ an ki-t'ise urzi an ki di roote munda geŋ ulsu ye. 17 Derec, lekkiyadiŋ ere a Moziko Raa, tod'te a urzi k'ombito ti sobito ye, wo de tod'te lekkiyo ere ki diine, ti toose wo ti unŋsuwo, kane geŋ suldí doŋ Unde Kamileŋ t'in ele. 18 Wede i naabiya k'Almasi inŋkino geŋ, Raa ulbí unŋse ti yode me wo duwo toŋ an yi woliyo yoŋ beehiye.

19 Inŋkino maŋ in deho munda wede in t'ela toose ti duwo pay, wo in di t'ihira kaŋ soo a urzi zaapu k'addiŋ a Isa. 20 Kono k'ombo danŋal geŋ, naabo Raa ki ti latte ye. Derec, ombo tuuku toŋ tod'te kamileŋ a daana Raa me, wo de aame t'urzi munda wede kee k'ombo geŋ doŋ oŋgoŋ an t'etta adda k'oldíko maŋ,

* 14:5 14.5 Onniytagi oŋgo an jiire eebaŋ: I-kaza duwo oŋgo an i woliyo onniytagi oŋgo an jiire eebaŋ, aakede onniytagi tarnaape Yawudiyagi. Wo di kine toŋ onniytagi ki oholo wo onniytagi k'aagulu tere geŋ, duwo oŋgo an woliyo aa an jiire eebaŋ. † 14:11 14.11 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 45.23. ‡ 14:21 14.21 Toote: Toote wede adda mattup ette, yoŋ toote wede an isiyo inŋi biŋ, a siifadaŋ ti kaaga geŋ, duwo pay an sobo wo aame a leema i t'ise mukkolo morkiye maŋ, ulu ki siŋe ye.

beehiye ye, k'oolo. ²¹ Beehiye'ŋ, sulđi doŋ pay i t'eliyo leema adda k'oldfiko geŋ kun oolo, ise aadumu sey, ise sobo toote‡, ise munda tuuku toŋ maŋ. ²² Munda wede k'elkiyo a kee beehiye a urzi zaapu k'addá a Isa geŋ, ki y' booho adda k'addá i y' suune kee ti Raa. Unsuwo a wede addi i ki d'ekkiyo booro ye a munda wede y'ilke beehiye geŋ me. ²³ Wo d'e wede y'ombo wo i-d'ede niiku adda k'addi maŋ, yoŋ geŋ booro Raa ti y' ziidá, kono munda wede y'isiyo geŋ a ki t'iide ye a munda wede y'elkiyo beehiye a daana Raa me. Wo d'erec, sulđi doŋ pay in isiyo wo a ki t'ettiyo ye a munda wede in elkiyo beehiye a daana Raa geŋ, oldfiko.

15

Sarkiya zemba doŋ toogadan baata

¹ Kine doŋ i-dirse a urzi zaapu k'adde a Isa geŋ, i dehu in di'n sarke zemba doŋ toogadan baata a urzi zaapu k'adde geŋ me. Kine in gi di dehe munda wede ulbiŋ in d'ise unse danŋal ye. ² I dehu wede tuuku toŋ ti diinayin yi deho isiyo ki munda wede bakadi ulbi i-d'ise unse ki beehiyko yode, kono y'a t'ihira a urzi k'eliyo k'adde a Isa. ³ Derec, Almasi geŋ yi ki dihe munda wede ulbi i-d'ise unse a yode danŋal ye. Wo d'e geŋ, aa ono doŋ an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Kaldita ere duwo an gildite kee Raa gette o-t'iire eedó*.» ⁴ Derec, munda wede an riine pay ti kaaga adda mattup ki Raa geŋ, an yi riine kono in di'n dooye. Inŋkino maŋ t'urzi k'ono eŋ in d'ooniyo kooke wo in di seeda zakidi, kono in di zaapu elkisadin a Raa. ⁵ Nuŋ ni tondiyo Raa wede in d'eliyo kooke wo toogo in di seeda zakidi geŋ, y'un ti'n iso doŋ onamgun i-t'ette kaŋ soo. Geŋ munda wede Isa Almasi yi dehu. ⁶ Inŋkino geŋ kune pay t'adde soo wo aa ti golla wede soo, kun di t'imme Raa Meeki Galmeegin Isa Almasi.

Rabila Majjaanawa a duwo pay

⁷ Inŋkino maŋ, zemba'ŋ kun'ni soodo bey sire, aakede Almasi y'unni ziidá. Kun iso inŋkino kono a t'ele tamma a Raa. ⁸ Geŋ n'un di rooto ki kotto, Raa yoŋ yi seedu zakidi a munda wede yi ruute y'aasa me. Kono kamo Almasi geŋ y'iido'ŋ y'a t'ize wede naabo ki Yawudiyagi, kono y'a-ti d'ange sulđi doŋ Raa yi ruute ti kaaga y'aasa a moŋgidagan. ⁹ Wo soŋ doŋ Yawudiyagi ye toŋ, an di t'imme Raa kono y'an ize adde koduwo, geŋ aa ono doŋ an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Kono kamo nuŋ n'a ki t'imma adda diine doŋ Yawudiyagi ye, wo n'a ôora ti sundá a di t'ela suma†.» ¹⁰ Wo soŋ an di ruute sey, an'de: «Kune doŋ Yawudiyagi ye kun iso unsuwo ti kane doŋ ki Raa‡.» ¹¹ Wo soŋ an'de: «Kune doŋ pay Yawudiyagi ye kun amma Galmeega Raa, kune ita duwo pay kun y'amma§.» ¹² Nebi Ezayi toŋ y'a ruute, y'ede: «I d'adfa wede t'ita k'inŋi Zeese*, yoŋ y'iido y'a dokka kane doŋ Yawudiyagi ye, wo kane geŋ an di zaapa elkisadan a yode†.»

¹³ Nuŋ ni tondiyo Raa wede eliyo toogo kun di zaapu elkisagan a yode geŋ, y'un ti'n ôono ti unsuwo wo ti toose a urzi zaapu k'addugun a Isa. Inŋkino maŋ kun zaapo elkisagan daayum a yode t'urzi toogo k'Unde Kamilen.

Pool yi rootiyo a urzi naabadi

¹⁴ Zemba ki nuŋ, ni suune adda k'addo kune batum kun dehu daayum kun d'ise munda wede beehiye. Sulđi doŋ i dehu kun di'n suune geŋ, kun'ni suune pay, wo kun aane wede tuuku toŋ bakadi y'a-ti y' zaape urzi urzi. ¹⁵ Ki too maŋ ki sulđi doŋ ongoŋ adda mattup ette, n'un irba daa k'orgiso, kono un ki dand'e ye a munda wede an unni duuye me. Ni riine inŋkino kono Raa y'o ele beekadi, ¹⁶ n'a t'ize wede naabo k'Isa Almasi ki kane doŋ Yawudiyagi ye. N'a iili tuddo pay a naabo ki kazita Rabila Majjaanawa ki Raa, kono kane doŋ Yawudiyagi ye an t'ise aakede sedefe ere Raa ulbi i-d'ise unse,

* **15:3** 15.3 Kun wollo adda mattup ki Soom 69.10. † **15:9** 15.9 Kun wollo adda mattup ki Soom 18.50. ‡ **15:10** 15.10 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 32.43. § **15:11** 15.11 Kun wollo adda mattup ki Soom 117.1.

* **15:12** 15.12 Zeese: Geŋ yoŋ meeki mozigo Dawut, wo Almasi Raa yi biire geŋ y'udfo ti biza bumfu Dawut.

† **15:12** 15.12 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 11.10.

ooyiso kese a yode t'urzi k'Unde Kamilen. ¹⁷ Injino man, a lekkiyadó ere kettiyo kan soo t'Isa Almasi gette, nuñ ulbó unse a naabo ere n'isiyo ki Raa te. ¹⁸ Ise o d'ede ono ki rootiyo ton ni k'aane ni ki roote ye, wo aame ni roote man, n'a roote a munda wede Almasi y'ize t'urzi nuuno danjal, kono n'a ti'n waako kane don Yawudiyagi ye an d'olliga ono Raa wo an d'ozire eego. Y'ize injino t'urzi k'ono don ni gizite wo t'urzi suldi don n'ize, ¹⁹ t'urzi toogo suldi k'armika i-kaza Raa toogo, t'urzi suldi don i ceeriyo eego, wo t'urzi toogo k'Unde Kamilen. Gen injino Rabila Majjaanawa k'Almasi n'a-gizite a omagi pay, iise ti Zeruzalem bini n'a iiney siido k'Iiliri. ²⁰ Wo de munda wede ni dihe, n'a kizite Rabila Majjaanawa a omagi don duwo an k'illiga suma k'Almasi ye botto, kono a naabadó ere ki kazita k'ono ette, n'a ki kizite a ume wede wedusu doolo yi gizite ye. ²¹ N'ize injino a-t'ette a ono don an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «A kane don an an ki ruute munda a tukki yode ye gen, an di y' wolla, wo a kane don i-k'illiga duwo an ki t'owwo taaya a tukki yode ye gen, ita k'ono an di'n suuna‡.»

Pool yi dehu y'etta Room

²² Gen munda wede tan baadan a-n'iigire n'a ette di kune me. ²³ Wo de ankenno, nuñ naabadó n'a ti dinge adda siidiyagi en me. Iide ozzinagi baadan nuñ mosogo kune, wo n'a dihe n'a ette n'un ti'n wollo, ²⁴ wo n'etta di kune aame n'amba ki siido k'Españ. Nuñ n'elkiyo ni-t'âhiney n'un ti'n wolley, n'a lekkey onniyto miibi ti kune wo mosogo ki kune t'a d'igeey boolon man, ni t'ooney zaada doo min, n'a injiley kollo. ²⁵ Wo de ankenno n'ambe ki Zeruzalem a naabo ere ki noogiyo don ki Raa don a ummey. ²⁶ Ni dehu kun di suune zemba don i ziipe addan a Isa a siido Maseduwan ti Akayi gen, an dihe t'unjuwo aggadan an d'ele a kane don ki Raa don an k'ede munda ye a Zeruzalem. ²⁷ Naabo ere ki tussiyó gette i dihe kane batum, wo ki kotto gen munda wede an an t'ele. Kane

Yawudiyagi don i ziipe addan a Isa gen an di dikkiða maaladan ere a urzi k'Unde Raa gette ti kane don Yawudiyagi ye kan soo, injino man kane don Yawudiyagi ye ton maaladan an di dokkiða ti kane kay. ²⁸ Aame naabo tussiyó a ti d'ingeey wo sonko ere an tusse gette n'an eley a beezan man, n'a engiley ki siido k'Españ ni-t'âhiney ti di kune. ²⁹ Wo nuñ ni suune, aame n'etta di kune gen n'etta ti beeko ere pay k'Almasi a eedó.

³⁰ Wo de zemba ki nuñ, enno munda wede n'un t'eele kooke me t'urzi Galmeegin Isa Almasi wo t'urzi geyyiso ere Unde Kamilen t'in eliyo: Kun deyyo ti nuuno kan soo adda tondiyagan ere kun tonduyo Raa kono nuñ gette. ³¹ Kun tondo Raa kono n'a t'aldey ti bey don i ki ziipe addan a Isa ye a siido Ziide, wo son munda wede n'amba a beezó ki noogiyo don ki Raa a Zeruzalem gen, an di y' seedey bey sire. ³² Injino n'a aaney ti unjuwo baadan di kune me, aame Raa yi dihey man, n'a-puukeey boolon ti kune. ³³ Gen Raa wede i d'eliyo toose yi koono ti kune pay! Eyye.

16

Toose ki Pool

¹ Nuñ n'un di rooto a urzi teemadin sundutú Peebe, tod'te diyakones t'a seedu zakidi a naabatú ere a diine don ogiyo ti suma k'Isa a geeger Sanjire. ² Kun ti soodo bey sire ti suma Galmeega aakede don ki Raa an d'isiyo ti tuddan. Kun ti noogo a munda wede tuuku ti dehu ti bey kune me, kono tod' ti nuuge don baadan wo nuñ batum ton ti ni nuuge.

³ Kun an t'iso toose a Pisisil ti Akilas kane don ay naabiya kan soo a urzi k'Isa Almasi me. ⁴ Kane an d'iyye an t'umbe puuzadan kono nuñ n'a utte. Naabadan ere an ize gette i rootiyo koduwo nuuno danjal ye, don pay ogiysito ti suma k'Isa kane Yawudiyagi ye ton, an rootiyo koduwo kay. ⁵ Kun an t'iso toose pay a don ogiyo ti suma k'Isa di Pisisil ti Akilas. Kun i t'iso toose a Epaynat leemadó wede ki geyyiso, yode wede ele addi a Almasi

‡ 15:21 15.21 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 52.15.

ki poone a siido k'Aazi. ⁶ Kun i-t'iso toose a Mariyam tod' ti ziiye baadan a naabo kono kune me. ⁷ Kun an t'iso toose a Andirinus ti Ziniyas, kane geŋ taasiyagó, wo an ayni zidde dangay kaŋ soo ti nuŋ me. Kane geŋ doŋ zina k'Almasi doŋ an d'ede suma, wo an ziipe addaŋ a Almasi ki poone ti nuuno.

⁸ Kun i-t'iso toose a Ampiliyatus, leemadó wede ki geyyiso a urzi lekkiyo kettiyo kaŋ soo ti Galmeega. ⁹ Kun i-t'iso toose a Irben wede ay naabiya kaŋ soo a urzi k'Almasi, wo soŋ a Stasis leemadó wede ki geyyiso. ¹⁰ Kun i-t'iso toose a Apeles, yode wede doŋ pay an wulle yi ziidfa zakidí a naabadí ere a urzi k'Almasi. Kun an t'iso toose a doŋ boy ki Aristobul. ¹¹ Kun i-t'iso toose a taasizó Erodiyoŋ. Kun an t'iso toose a doŋ i lekkiyo kettiyo kaŋ soo ti Galmeega adda boy ki Narsis. ¹² Kun an t'iso toose a Tiripen ti Tiripoz, kane geŋ erayi doŋ i ziiye baadan a naabo Galmeega me. Kun i-t'iso toose a Perizid teema ere ki geyyiso, tode toŋ ti ziiye baadan pay a naabo Galmeega me. ¹³ Kun i-t'iso toose a Ripis, yode wede Galmeega yi biire, wo a meedí, tod'te a nuŋ aakede meedó kay. ¹⁴ Kun an t'iso toose a Asenikirit, Pelegoŋ, Ermes, Patirobas, Ermas wo soŋ a zembá doŋ i ziipe addaŋ a Isa ti kane. ¹⁵ Kun an t'iso toose a Pilolog kane ti Zili, Neere ti teemadí Olimpás, wo doŋ ki Raa pay doŋ ti kane.

¹⁶ Kun t'eesitoy tuddugun, kaŋ bey sire sire aakede zembá. Doŋ ogiyo ti suma k'Almasi a omagi pay geŋ an un t'ize toose.

Pool yi dangu onamí

¹⁷ Zembá ki nuŋ, enno munda wede n'un t'eele kooke me: Kun kooná mentikagi ti doŋ i dehu áhuntu dúwo. Kane geŋ mokoló morkiye a kane doŋ i ziipe addaŋ a Isa, wo an di led'fiyo ti dooyiso ere kun uune gette. Kun ti led'fo ti tuddaŋ me, ¹⁸ kono kane dúwo geŋ an ki naabiya ki Galmeegin Almasi ye, wo de raazaŋ minj addaŋ*, kane geŋ an ti'n daggiya doŋ

tasse t'ono doŋ unse ki bizaŋ wo t'ono doŋ k'ombo bize ekki dúwo. ¹⁹ Duwo pay an suune kun ollige ono Galmeega wo kun sooru eego me. Inkiŋo maŋ nuŋ ulbó unse ti kune me, wo de ni dehu kun t'ise doŋ an d'ede suuniyo k'ono, kono kun d'ise munda wede beehiye, kun aa ki ti y' keyye ye ti munda wede ulsu me. ²⁰ Taŋ booloŋ, Raa wede i d'eliyo toose geŋ, Meeda siitandani y'a ti noŋuma ti d'andí zoŋgun. Geŋ beeko ki Galmeegin Isa ti kooná eggun!

²¹ Timote wede ay naabiya kaŋ soo toŋ y'un t'ize toose, wo kane taasiyagó Lisiyus, Zason wo Sosipater an un t'ize toose páy. ²² Wo nuŋ Tertiyus i raaniya ono doŋ Pool yi ruute adda mattup ette, n'un t'ize toose ti suma Galmeega wede in ti'n gitte kaŋ soo. ²³ Gayus, wede ni lekkiyo di yode geŋ, y'un t'ize toose. Kane pay doŋ ogiyo ti suma k'Isa a enno en, an ogiyo di yode. Erasta wede yeeriyo korbite ki geeger ette, y'un t'ize toose ti leemadiŋ Karitus páy.

[²⁴ Geŋ beeko ki Galmeegin Isa Almasi ti kooná eggun pay! Eyye.]

Tamma a Raa soo dangal

²⁵ In amma Raa, yoŋ i d'ede togo y'un di'n isa zakidí a urzi zaapu k'addugun a Isa, geŋ aakede Rabila Majjaanawa ere ni kazita a tukk'Isa Almasi ti rootiyo. Wo t'urzi Rabila Majjaanawa geŋ Raa y'a t'iidíba ita ki munda wede t'ume k'eesiyo duniya i lekkiyo ombide a dúwo pay.

²⁶ Wo de ankenno munda wede ombide geŋ Raa yi t'iidíba itadí kereŋ a ita dúwo pay, t'urzi k'ono doŋ nebiyagi an riine ti kaaga adda mattup ki Raa. Raa i lekkiyo ki daayum geŋ y'a ruute munda wede ay d'ise'ŋ, ay an ti'n zaape dúwo a urzi an zaape addaŋ a Isa, an d'olliga onamí wo an d'ozire eego.

²⁷ Geŋ tamma t'a koone a Raa, yode dangal i-d'ede suuniyo k'ono! In y'amma t'urzi k'Isa Almasi ki daayum! Eyye.

* **16:18** 16.18 Raazaŋ minj addaŋ: I-kaza an ombito sulfi doŋ oogoro Yawudiyagi ti rootiyo k'ombo ulu, soŋ i-kaza an isiyo sulfi doŋ ulpi tudde ti dehu.

Mattup ere ki poone Pool yi riije a donj a Korent

Enj urzi k'ono donj kun t'oone adda mattup ettiyo

Mattup ette Pool yi riije a donj i ziipe addan a Isa a geeger Korent, tod'te geeger ki siido Yawudiyagi ye. Pool y'iide ki Korent a torguwadi ere ki sirwe, y'an di gizite Rabila Majjaanawa a Yawudiyagi wo a Yawudiyagi ye. Injino donj baadan Yawudiyagi ye an di ziipe addan a Isa.

Ki poone Pool y'a raana mattup ette, kane donj Korent ton an i-riije mattup te, wo adda mattup gette an di y' tundite a urzi suldi baadan, wo de kooke wede pay Pool y'an ele aame y'iide di kane genj, baadan an d'iili an ki sooru eego ye. Pool y'a illiga rabila a urzi lekkiyo donj Korent te, wo a yode i gi di t'ize unse ye. Wo y'a dihe y'an di-kime onaman donj an'ni riije adda mattupadan, wo y'an t'eele kooke pay.

Adda mattup ette Pool y'an di ruutite a suldi baadan, aakede: ahuntu tudde ki donj ogiyo ti suma k'Isa, a urzi boliyo, a urzi seedu, a urzi k'aadumu sey wede an eliyo sefeke a longayi, a urzi suldi donj Unde Kamilenj t'eliyo, wo a urzi baldiya ki donj i t'inda. Wo y'an di ruute sonj geyyiso tudde gette, tod'te ti jiire suldi pay.

Toose ki Pool

¹ Mattup ette i raaniya nunj Pool, nunj wede Raa yi ni wiike n'a t'ize wede zina k'Isa Almasi, aa Raa yi dehu. Ay raaniya ti leema Susten, ² a kane donj ki Raa ogiyo ti suma k'Isa a geeger Korent*, kane donj Raa yi'ni wiike an t'ize donji, y'an uuye kese a yode t'urzi lekkiyo kettiyo kanj soo t'Isa Almasi, wo ti kane donj pay i waaku suma Galmeeginj Isa Almasi, a ume tuuku tonj manj, yonj Galmeeganj wo Galmeeginj pay. ³ Genj beeko ti toose ki Meeginj Raa ti Galmeega Isa Almasi i koonaa eggun.

Beehiyko a donj geeger Korent

⁴ Kono kune genj nunj daa puukiyo ni rootiyo koduwo a Raa a urzi beeko ere y'un ele t'urzi k'Isa Almasi. ⁵ Derec, kune kun lekkiyo kettiyo kanj soo t'Almasi genj, a kune Raa y'un ele laale ki suldi pay, aakede urzi kazita k'ono wo ita suuniyo pay. ⁶ Genj ki kotto, aame ay un gizite rabila ere k'Almasi, kun di-ziida zakidi adda k'addugun. ⁷ Injino manj ankenno munda wede Raa y'eliyo ti beekadi'ng, a kune soo tonj un ki biite ye, kune donj i delliyo onniyo ere Galmeeginj Isa Almasi y'a kiza tuddi a duwo pay genj me. ⁸ Genj yode y'un di'n isa donj i seedu zakidi bini danggu. Injino manj, a onniyo ere ki Galmeeginj Isa Almasi yi kimo'ng, wenda soo tonj yi k'aana yi ki zaapa ono eggun ye. ⁹ Genj derec, Raa y'unni wiike kun di lekke kettiyo kanj soo ti Uli Galmeeginj Isa Almasi, yonj yi seedu zakidi a munda wede yi ruute y'aasa me.

Ahuntu tudde ki donj ogiyo ti suma k'Isa

¹⁰ Zamba ki nunj, enno munda wede n'un t'eele kooke ti suma Galmeeginj Isa Almasi me: Kun t'okkiyo kanj soo, tuddugun kun ti t'ahinte ye, kun t'iso addugun soo, elkisagun tonj soo. ¹¹ Zamba ki nunj, ni rootiyo injino kono duwo an iido ti danj Kilowe an o di ruute, kun orbite ono k'ulpi ti tuddugun. ¹² Genj enno munda wede ni dehu n'a roote me: Kune ti diinagun wede tuuku tonj yi rootiyo, yi d'eesiyo: «Nunj ki Pool», wede sonj «Nunj ki Apolos», wede sonj «Nunj ki Piyer» wo wede sonj «Nunj ki Almasi». ¹³ Munda wede kun isiyo genj, aa Almasi tuddi dokkide. Kun oo ki ti rooti doo, an tiike kono kune ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadi kanj tontilko, nunj Pool ko? Kunun an unni zuyye batem ti suma nunj Pool ko?

¹⁴ Nunj ni rootiyo koduwo a Raa kono ti diinagun wenda soo tonj ni ki zuyye batem ye, daa ki Kirisipus ti Gayus ye manj. ¹⁵ Injino manj wenda soo tonj umbo aane a roote an yi zuyye batem ti suma

* **1:2** 1.2 Korent gette geeger meeda ki siido k'Akayi, wo Akayi gette siido soo tod'te adda siidiyagi pay ti kaaga donj Romenj ga-dukke, tod'te a kese d'andi ki siido ere ankenno an ti waaku Gires.

nun Pool me. ¹⁶ Wayya, nun o dunde, ni zuyye batem soŋ Stepanas ti doŋ boozí, wo ni k'elkiyo ye baa wenda ti doolo wede ni y' zuyye batem sey me. ¹⁷ Kun suune Almasi yi n'igibo, d'uwu n'a ki'n suyyite batem ye, wo de n'an di kizite Rabila Majjaanawa. Wo ni ki kazita'ŋ ono doŋ unse, kono d'uwu an gi di'n wolle nun aa wede suuniyo k'ono ye, para maŋ unto ere k'Almasi ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadí kaŋ tontilko gette, a t'isa aa munda ki bita.

Almasi, toogo Raa wo suuniyo k'ono ere ki Raa

¹⁸ Ono doŋ in kazita a tukk'Almasi y'inda ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadí kaŋ tontilko geŋ, a kane doŋ i lekkiyo a urzi daggiya, ono geŋ an ollige'ŋ aa ono doŋ maadagi, wo de a kine doŋ Raa y'in utte, ono geŋ in di'n ollige, kane toogo ki Raa batum. ¹⁹ Derec, ono eŋ an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Kane doŋ an elkiyo an d'ede suuniyo k'ono, suuniyo k'onamaŋ gette n'an ti dagga, kane doŋ eedaŋ soodo a elkiso, elkisadaŋ soodo gette n'an ti t'isa ki bita†.»

²⁰ In'kino maŋ kane doŋ suuniyo k'ono eŋ, an di roote moo sey me? Doŋ suuniyo k'oogoro Muusa eŋ, an di roote moo sey me? Doŋ niikiyto k'ono k'ozzinagi doŋ an'kenno eŋ, an di roote moo sey me? Derec, suuniyo k'ono ere adda duniya ette, Raa yi-t'ize aa suuniyo doŋ maadagi‡.

²¹ Ki kotto kane doŋ duniya ti suuniyo k'ono ere k'aggadaŋ, an k'iine an ki ti zuune ye suuniyo k'ono ere ki Raa te. In'kino maŋ Raa ulbí i-d'ize unse y'an di'n utte kane doŋ i ziipe addaŋ a yode t'urzi kazita k'ono doŋ d'uwu an elkiyo ono doŋ maadagi geŋ me. ²² Kane Yawudiyagi an dehu an di wolle suldi k'armika a kize onamiŋ in kazita derec, wo kane Girek an dehu urzi suuniyo k'ono. ²³ Wo de kaye ay kazita Almasi an ti y' tiike ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadí kaŋ tontilko, wo a kane Yawudiyagi ono

geŋ an t'ize aa mokololo morkiye. Wo a kane doŋ Yawudiyagi ye an elkiyo ono doŋ maadagi. ²⁴ Wo de ki kane doŋ Raa yi wiike, ise Yawudiyagi ise Yawudiyagi ye toŋ, an suune yo Almasi toogo Raa wo suuniyo k'ono ere ki Raa. ²⁵ Munda wede Raa y'isiyo wo d'uwu an elkiyo yoŋ ki maade geŋ, maadikadí gette ti jiire suuniyo k'ono ere ki kane, wo munda wede d'uwu an elkiyo Raa toogadí baata geŋ, toogadí gette ti jiire ere ki kane.

Munda wede Raa yi biire

²⁶ Zemba ki nun, kun wollo kay, ti diine kune doŋ Raa yi wiike'ŋ, a eda d'uwu kune aŋ wee wee, doŋ suuniyo k'ono baata, doŋ toogo baata, wo doŋ adda boozan sudaŋ ti m'olo baata. ²⁷ Wo de Raa yi biire munda wede aa ki maade a eda doŋ duniya, kono y'an di'n t'ele sukiyagi a kane doŋ an elkiyo an d'ede suuniyo k'ono. Raa yi biire munda wede toogadí baata a eda doŋ duniya, kono y'an di'n t'ele sukiyagi a kane doŋ an elkiyo an d'ede toogo. ²⁸ Raa yi biire munda wede a eda doŋ duniya yoŋ ki bita, d'uwu an di y' koogire wo an di y' woliyo t'umbo soo geŋ, kono y'a latte munda wede d'uwu an yi woliyo beehiye i-d'ede suma. ²⁹ Raa y'ize in'kino kono wede tudde soo toŋ umbo a kili tuddí a daanadí me. ³⁰ Yoŋ y'un ti'n gitte kaŋ soo ti Isa Almasi. Wo yo Almasi geŋ, y'a t'ize a kine urzi suuniyo k'ono ettiyo ti Raa. T'urzi k'Almasi Raa y'in di'n isiyo doŋ ki diine a daanadí, y'in di'n ooyiso kese a yode, wo yi'n di'n ad'fiya t'adda k'oldiko. ³¹ Geŋ ono eŋ an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Wede yi dehu yi t'imme tuddí maŋ, y'amma tuddí a munda wede Galmeega Raa y'ize§.»

2

Kazita a urzi k'unto k'Almasi

¹ Ki nuuno zemba ki nun, ti poone n'iide di kune kono n'un di gize munda wede ombide ki Raa. Aame geŋ n'un ki ruutite ono doŋ a ki jiire eggun ye, wo

† 1:19 1.19 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 29.14. ‡ 1:20 1.20 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 44.25. § 1:31 1.31 Kun wollo adda mattup ki Zeremi 9.22-23.

soŋ n'un ki ruutite ti suuniyo k'ono ere ettiyo t'urzi duwo ye. ² Nun, di kune n'a dihe t'addó pay min, n'un kizite rabila k'Isa Almasi, Almasi an tiike ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadí kaŋ tontilko danjal. ³ Kono kamo aame nun batum di kune geŋ, toogadó baata, o d'ede orgiso baadan wo ni nonŋirso*. ⁴ Dooyisadó ti ono doŋ n'un gizite geŋ, kane'ŋ munda a ti'n t'okkiye ti suuniyo k'ono ere ettiyo t'urzi duwo kun d'oyye eego umbo. Wo de kane ono geŋ toogo ere k'Unde Raa t'un ti'n gize kereŋ. ⁵ Injino maŋ zaapu k'addugun a Isa gette, ti ki konso ekki suuniyo k'ono ere ettiyo t'urzi duwo ye, wo de ti konso a toogo Raa.

Suuniyo k'ono ere ki Raa

⁶ Derec, kaye ay anni dooyiso urzi suuniyo k'ono soo injino a doŋ i-dirse a urzi zaapu k'addan a Isa. Wo de ay an ki'n dooyiso suuniyo k'ono ere ettiyo ti doŋ duniya ye, suuniyo k'ono ere ki mozagi doŋ ki duniya ye, kane geŋ saŋ an t'isa ki bita. ⁷ Wo de kaye ay anni dooyiso suuniyo k'ono ere ki Raa ombide, wo tod' ti lekkiyo ombide a duwo me. Tode gette Raa yi ti biire ti poone a kine, ti poone y'a okkima duniya botto too, kono y'in di'n t'etta k'adda daryikadí. ⁸ Ti diine mozagi doŋ ki duniya geŋ, suuniyo k'ono gette wenda soo toŋ umbo i ti suune me. Aame an ti suune kotto maŋ, Galmeega yon goole a jiiire pay geŋ an ki y' taake ye ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadí kaŋ tontilko me. ⁹ Wo de ono eŋ an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Munda wede ersa ti ki y' wulle ye, kuude yi ki y'illiga ye, wo munda wede wedusu yi k'ilke eego ye geŋ, kane Raa yi'n ikkima a doŋ i y' giyyet.»

¹⁰ Wo geŋ a kine t'urzi k'Unde Kamilen, Raa y'in t'iidiba ita ki suldi doŋ ombide geŋ me. Derec, Unde Kamilen gette suldi pay ti'ni suune, ise suldi doŋ ombide ki Raa adda k'addi toŋ maŋ. ¹¹ Wee wee t'adda diine duwo eŋ, aane a suune

munda wede adda k'adde bakadí me, daa ki unde ere adda k'addi ye maŋ? Injino kay munda wede adda k'adde Raa, wenda soo toŋ umbo a yi suune me, daa ki Unde Raa ye maŋ. ¹² Ki kine in k'uune unde ere ki duniya ye, wo de in uune Unde ere ettiyo ti Raa, kono in di suune suldi doŋ pay Raa y'in eliyo t'urzi beekadí. ¹³ Wo ekki suldi geŋ, ay ki rootiyo'ŋ t'ono doŋ ettiyo t'urzi suuniyo k'ono ere ki duwo ge dooyiso ye, wo de ay rootiyo t'ono doŋ Unde Raa t'ayni dooyiso. Geŋ injino ay di kazita suldi doŋ derec ettiyo t'urzi k'Unde Raa, a kane doŋ an d'ede Unde gettiyo.

¹⁴ Wede y'elkiyo a urzi tudde danjal geŋ, yi k'ambe ye a suldi doŋ ettiyo t'urzi k'Unde Raa me. Kane geŋ a yode aa ono doŋ maadagi, yon yi k'aane itadan yi ki ti suune ye, kono suldi geŋ t'urzi k'Unde Raa danjal wede y'aane y'anni suune me. ¹⁵ Wo de wede i-d'ede Unde Raa geŋ, suldi pay y'aane y'an ozire, wo ki yode batum wenda soo toŋ umbo a aane a dekke booro eedí me. ¹⁶ Ono eŋ an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Wee wee aane a suune elkiyo ki Galmeega Raa te?

Wee wee aane a yi dooye me?»

Wo de kine'ŋ, in d'ede elkiyo ere k'Almasi gette adda k'addin.

3

Doŋ i ki dirse ye a urzi zaapu k'addan a Isa

¹ Ki nun maŋ, zamba ki nun, aame n'iide di kune geŋ n'un ki ruutite aakede a doŋ an d'ede Unde Raa ye. Wo de n'un ruutite aakede a doŋ i lekkiyo aa tuddan ti dehu, kono kune aa inŋi sunŋi a urzi lekkiyo kettiyo kaŋ soo t'Isa Almasi me. ² Ono doŋ n'un gizite geŋ aa n'un ele ufu kun d'iife, ombo ere zakidi ye, kono ombo gette kun ki ti-t'oomi ye*. Wo de ankeŋŋo toŋ kun k'aane kun ki ti-t'oomi ye, ³ kono kune'ŋ lekkiyagun daayum aa tudde ti dehu. Ni rootiyo injino kono a diinagun un d'ede kolbiso wo niikiyto,

* **2:3** 2.3 Kun wollo adda mattup ki Naabo doŋ zina 18.9. † **2:9** 2.9 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 64.3; 52.15.

‡ **2:16** 2.16 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 40.13. * **3:2** 3.2 Kun wollo adda mattup ki Eber 5.12-14.

geŋ i-kaza kune'ŋ lekkiyaguŋ aa tudde ti dehu. Ki kotto, kune'ŋ sooruguŋ pay gette aa ki doŋ tudde daŋŋal. ⁴ Wo aame ti diinaguŋ wede soŋ yi d'eesiyo: «Nuŋ ki Pool», wo wede soŋ: «Nuŋ ki Apolos» maŋ, geŋ kun rootiyto aa doŋ tudde ge rootiyto daŋŋal.

Tudduguŋ Boy Raa

⁵ Kun di niikiyto a tukki nuŋ Pool ti Apolos miŋ, kaye moo baafi me? Kaye miŋ doŋ naabo Raa daŋŋal, wo t'urzi kaye kun di ziipe adduguŋ a Isa. Kaye wede tuuku toŋ y'ize naabo ere a-t'ette a munda wede Galmeega yi ele. ⁶ Aakede iido ki poone nuŋ Pool n'a-giira buzu, saŋ Apolos y'a d'ibiti ahu, wo de Raa siidi a y'udde buzu wo yi d'ohire me. ⁷ Inkiŋo wede i giira ti wede ibiti ahu geŋ, kane sundaŋ umbo, wo de suma ki Raa wede buzu yi-ti y'adfiya wo yi d'ohire. ⁸ Wede i giira ti wede ibiti ahu geŋ, kane kaŋ soo wede a ceere bakadi umbo. A wede tuuku toŋ Raa yi di t'ela raŋŋadi a naabadi ere y'ize. ⁹ Ni rootiyo inkiŋo kono kaye ay naabiya kaŋ soo naabo Raa te, wo kune doome Raa.

Wo soŋ kune boy wede Raa y'oozige. ¹⁰ Raa a beekadi y'o d'ele urzi k'isiyo naabo di kune aakede wede y'ilke wo y'a-riike ita boy, geŋ nuŋ n'a-ziipe ita boy te, wo wede doolo yi d'oozige eego. Wo de wede tuuku oozige geŋ, yi koona metike a urzi k'oozigayi geŋ me. ¹¹ Derec, Isa Almasi Raa y'a ti y' ziipe aakede ita boy wede soo daŋŋal, inkiŋo wenda soo toŋ umbo a aane i-zaape ita boy ti doolo me. ¹² Ekk'ita boy gette doŋ ongo an d'oozige ti suldi doŋ aakede: dap, maala gurus, ise mongali doŋ majjandani, doŋ ongo ti inda, ti seemi ise ti bulgo. ¹³ A onniyo ere Raa yi dekk'a booro gette, naabo wede tuuku toŋ itatu a t'adfa kereŋ. Derec, onniyo gette naabo wede tuuku toŋ Raa yi-ti t'ela adda k'uwwo y'a ti naama. Inkiŋo wede tuuku toŋ y'a-wolla naabadi oldo kunuŋ, beehiye koo maŋ? ¹⁴ Aame wede yi niibe wo naabadi gette uwwo ti ki t'igga ye maŋ, yoŋ geŋ y'a t'oono raŋŋadi.

¹⁵ Wo de aame wede naabadi i t'igga maŋ, yi ki t'oono ye raŋŋadi te. Yode batum Raa y'a y'utta, wo geŋ aakede an y'irgo ti biza k'uwwo.

¹⁶ Ki kotto kun suune kune Boy Raa, wo Unde Raa ti lekkiyo adda k'adduguŋ. ¹⁷ Aame wede yi litta Boy Raa maŋ, yode toŋ Raa y'a ti y'latta. Derec, Boy Raa geŋ yoŋ kamileŋ, wo Boy Raa miŋ yoŋ kune batum.

Kune ki Almasi

¹⁸ Kune'ŋ wenda soo toŋ y'oola elkisadi ti ti y' dagga ye. Aame wede ti diinaguŋ y'elkiyo yoŋ i-d'ede suuniyo k'ono a urzi lekkiyo doŋ duniya maŋ, yi t'iso aa ki maade kono y'a t'isa wede i-d'ede suuniyo k'ono ki kotto. ¹⁹ Derec, suuniyo k'ono ere ettiyo ti doŋ duniya gette, a daana Raa tod'te aa munda ki maade, kono ono eŋ an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Duwo doŋ an elkiyo an d'ede suuniyo k'ono geŋ, Raa yi-ti'n sedfu t'urzi metiŋkadan†.» ²⁰ Wo soŋ an riije, an'de: «Galmeega Raa yi ti suune elkiyo ki kane doŋ an elkiyo an d'ede suuniyo k'ono gette, yi suune tod'te ki bita‡.» ²¹ Kono k'inkiŋo geŋ, wenda soo toŋ tuddi yi kili ye t'urzi wedusu me. Derec, suldi pay geŋ kane ki kune, ²² ise nuŋ Pool, Apolos wo Piyeŋ, ise duniya, lekkiyo wo unto, ise suldi doŋ ankenno wo suldi doŋ etto k'ita toŋ maŋ. Kane pay geŋ miŋ ki kune. ²³ Wo de kune ki Almasi, wo Almasi yoŋ ki Raa.

4

Galmeega daŋŋal i dekk'a booro me

¹ Inkiŋo maŋ i dehu kaye'ŋ duwo an ay di'n wolle doŋ naabo k'Almasi, wo doŋ i yeeriyo suldi doŋ ombide ki Raa. ² Wede yeeriyo geŋ, i dehu y'a t'ise wede i seedu zakidi a urzi naabadi. ³ Ki nuuno, ise i dekke booro a eedo kune, ise doŋ dekkiyo booro toŋ maŋ, nuŋ i ki n'aadumu ye. Wo de nuŋ batum ni ki dekke booro a eedo ye. ⁴ Ki kotto nuŋ munda wede k'oldiko a eedo ni ki suune ye, wo de genno toŋ i-ki kaza nuŋ ki diine a daana Raa ye. Wede

† 3:19 3.19 Kun wollo adda mattup ki Zop 5.13. ‡ 3:20 3.20 Kun wollo adda mattup ki Soom 94.11.

i dekka booro eedó'ŋ yode Galmeega. ⁵ Kono k'ínkino geŋ wede tuuku toŋ kun dekke booro eedí ye, ki poone onniyatú t'a aana, onniyo ere Galmeega y'a kimo y'a t'oodiba ita ki suldí d'ŋ ankenŋo i lekkiyo ombide adda zimolo, wo elkiyo d'uwu ere adda k'addan toŋ y'a ti waara pây. Inkino maŋ onniyo gette wede tuuku toŋ Raa y'a yi t'imma a naabadí ere y'ize te.

Koliyo tudde ki zamba d'ŋ a Korent

⁶ Zamba ki nuŋ, ni rootiyo inkino a tukki nuuno batum ti Apolos kono un di'n dooye. Nuŋ ni dehu kun di wolle urzi lekkiyadey, wo t'urzi geŋ kun di suune ita k'ono d'ŋ d'uwu an rootiyo, an'de: «Kun ti doopida yirwe ye, kun lekko a ono d'ŋ an riine geŋŋo.» Inkino maŋ wenda soo toŋ ti diinagun yi kila tuddí yi t'eesa, yi t'umbe yode eŋŋo wo yo eŋ mendí me. ⁷ Wee wee a ruute kee ki jiire d'ŋ ongo me? Ki kotto, suldí pay d'ŋ a-d'ede geŋ a ele Raa. Wo de a ele Raa maŋ, ki moo me ki-koliyo tuddá aakede a-k'ele Raa ye me?

⁸ Ankenŋ kun elkiyo suldí d'ŋ pay ad-dugun i dehu kun uune baa! Kun t'ize d'ŋ laale baa! Kun t'ize mozagi baa, wo de kaye'ŋ, ay ki t'ize ye! Kune kun t'ize mozagi ki kotto maŋ, geŋ beehiye, inkino kaye toŋ ay d'ooma moziko ti kune kay! ⁹ Wo geŋ nuŋ n'elkiyo kaye d'ŋ zina k'Isa eŋ Raa y'ay ti'n ziipe d'ŋ k'ita ti d'uwu pay. Kaye aa d'ŋ booro ti'ni ziida ki t'owwo a daana d'ŋ duniya, kono an ay di'n udde a bere d'ŋ duuru, an ay di'n okko maade a daanadan wo a daana maaleekiyagi pây. ¹⁰ Kaye d'ŋ maadagi kono k'Almasi me, wo de kune d'ŋ suuniyo k'ono a urzi lekkiyo kettiyo kan soo ti Almasi. Kaye toogadey baata, wo de kune d'ŋ toogo. Kune'ŋ an un d'eliyo suma, wo de kaye an ay di'n wolliyo aa d'ŋ bita! ¹¹ Bini anki toŋ kaye daayum mosogo wo ôrme, ossiyo toŋ ay baatiya, an ay d'isiyo ulsu, ay d'ambu k'ume soo me soo me, ¹² ay d'oodibe yeebadey a naabo ti beezey doo miŋ ay d'ombo kollo. Duwo an ayni kaldita

toŋ, ay ton-diyo Raa y'an di-zaape beeko. Duwo an ayni dabirsa a urzi k'Isa toŋ, ay d'ombiŋe*. ¹³ Duwo an ay rootiyo ono d'ŋ ulpi toŋ, kaye ay an di-kama onaman ti golla ere tasse. Bini anki toŋ kaye d'uwu an ayni wolliyo aa disse ki d'ŋ duniya, aa ganigi wede d'ŋ duniya pay an y'azzuru.

Geyyiso Pool a d'ŋ ki Korent

¹⁴ Nuŋ ni raaniya ono eŋ, kono n'un gi di'n t'ele sukiyagi ye. Wo de ni raaniya kono n'un di-tooke kuudugun, aakede kune innizó d'ŋ ni giyye baadan. ¹⁵ Ise un d'ede d'ŋ dokkiyo a urzi lekkiyo kettiyo kan soo t'Almasi geŋ kane dupiyagi toŋ maŋ, meege k'ehiyagun miŋ soo. Geŋ nuŋ ni t'ize aa meegugun kono kun uune ehiyo ere aware a urzi lekkiyo kettiyo kan soo t'Isa Almasi, t'urzi Rabila Majjaanawa n'un gizite. ¹⁶ Inkino maŋ, n'un di rooto ti obe bey, kun ambo zindó. ¹⁷ Geŋ kono k'ínkino, n'un t'igibe Timote yon aa ulo k'addó wede ki geyyiso, yi seedu zakidí a naabadí ere a urzi Galmeega te. Yon y'un di'n dooyey sey a suldí d'ŋ i dokkiyo nuŋ Pool a urzi lekkiyadó ere kettiyo kan soo t'Almasi, geŋ munda wede ni-dooyiso d'uwu a ume tuuku toŋ maŋ, a diine d'ŋ pay ogiysito ti suma k'Isa.

¹⁸ D'ŋ ongon ti diinagun an elkiyo ni ki kima ye baa di kune me, inkino an di koliyo tuddan. ¹⁹ Wo de aame Galmeega yi diha maŋ, ni kima di kune goppon. Aame n'iiney maŋ, kane d'ŋ i koliyo tuddan geŋ ni'ni suuney a ono d'ŋ addey ti bizaŋ ye, wo de a toogo ere an d'ede. ²⁰ Ni rootiyo inkino kono lekkiyo wede a urzi Moziko Raa gette, tod'te i ki kaza'ŋ t'ono d'ŋ ad'diya ti bizí ye, wo de i kaza'ŋ toogo ki naabo ere y'isiyo. ²¹ Inkino maŋ kun dehu moo me? Kun dehu n'a odo di kune miŋ ti dalka kunun, n'a odo ti geyyiso wo ti adde tasse ko?

5

Lekkiyo ere oldo a diine d'ŋ ogiysito ti suma k'Isa

¹ Kaye ay d'ollige a ume tuuku toŋ d'uwu an rootiyo, d'ŋ ongon ti diinagun

* 4:12 4.12 Kun wollo adda mattup ki Naabo d'ŋ zina 18.3; 20.34.

an isiyo boliyo, wo boliyo ere an isiyo gette kane d'ɔŋ i ki suune Raa soo d'ɔŋjal ye toŋ an k'ise in'kino ye, kono i d'ede wede soo y'isiyo boliyo t'ere meegi*. ² Wo kune'ŋ kun di koliyo tuddugun! Ki too maŋ kun d'ôole m'oolo a oldfiko gette, wo wede y'isiyo boliyo ere in'kino gette ti diinagun kun ti y' limmi. ³ Derec ki nuuno maŋ, ki tudde nuŋ dokki ti kune me, wo toŋ elkisadó daayum ti kune, wo nuŋ booro ni-ti d'fikke a tukki wede isiyo in'kino geŋ me, aakede nuŋ a diinagun. ⁴ Kun t'ogiyoy kaŋ soo, wo nuŋ elkisadó ti kune. Geŋ ti suma wo toogo ki Galmeegin Isa Almasi, ⁵ wede in'kino geŋ kun y'oolo a bey Meeda siitandani kono t'a t'ide tuddi ere k'oldfiko gettiyo, wo de undi t'a utta a onniyo kama Galmeega Isa te.

⁶ Beehiye ye kun di kili tuddugun me! Ki kotto ono eŋ kun'ni suune: «Orme boolon d'ɔŋjal geŋ miŋ, gododo baadan yi-ti t'oozige pay.†» ⁷ In'kino maŋ oldfiko aa orme mazzini a diinagun gette kun ti t'adfo mentú, kono kun t'isa aa gododo aware daa k'orme. Wo derec, kun t'ize aa gododo daa k'orme t'urzi k'unto k'Almasi, yode wede aakede ulo damu an wilda ki sedefe a tarnaape Pak ki Yawudiyagi‡. ⁸ In'kino tarnaape Pak geŋ in iso, wo in iso ti mappa daa k'orme, a kize in isiyo t'addiŋ soo wo t'ono d'ɔŋ derec. Wo de tarnaape geŋ in k'ise ti mappa wede an ize t'orme mazzini ye, a kize in k'isiyo'ŋ ti bundiko wo ti suldi d'ɔŋ ulpi in isiyo mirsi geŋno ye§.

⁹ Adda mattupadó ere n'un riine ti poone gette, ni ruute, n'ede: «Kun lekke kaŋ soo ye ti d'ɔŋ isiyo boliyo me.» ¹⁰ Onamó eŋ ni ki rootiyo'ŋ a tukki kane d'ɔŋ pay isiyo boliyo adda duniya ye, a tukki kane d'ɔŋ pay okkiso a suldi pay ye, a tukki kane d'ɔŋ pay oogire ye, a tukki kane d'ɔŋ pay i daaniya longayi ye. Wo de in'kino ye maŋ, i dehu kun t'adde t'adda duniya me! ¹¹ Aha, nuŋ n'un riine kun ki

lekke kaŋ soo ye ti wede y'ede, yoŋ leema a urzi k'Almasi wo yi d'isiyo boliyo, yi d'okkiso a suldi pay, yi daaniya longayi, yi kaldita d'uwu, yi sofo i ceeriyo eego, wo y'oogire ti metiŋko. Wede isiyo in'kino geŋ, ombó toŋ kun oomi ye ti yode me. ¹²⁻¹³ In'kino maŋ kane d'ɔŋ i ki ziipe addan a Isa ye geŋ, i d'ekka booro eedan nuuno ye. Kane geŋ i d'ekka booro eedan Raa. Wo d'ɔŋ i ziipe addan a Isa geŋ, kune i d'ekko booro eedan me, kono ono eŋ an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Wede isiyo ulsu geŋ, ti diinagun kun ti y'olmu*.»

6

Tôwwo k'ono ki d'ɔŋ i ziipe addan a Isa

¹ A diinagun aame wede i-d'ede ono ti leema maŋ, ki moo me kun d'oyyiso daa k'orgiso kun d'eŋgilso ki d'aana d'ɔŋ i ki suune Raa ye, an un d'isiyo booragun te? Ki too maŋ kun t'ette ki d'aana d'ɔŋ ki Raa un d'ise booragun te. ² Ki kotto i d'ekka booro a ekki d'ɔŋ duniya kune d'ɔŋ ki Raa. Kune kun ki suune ye ko? Wo aame i d'ekka booro a ekki d'ɔŋ duniya kune maŋ, wo de mummino ono d'ɔŋ i k'oone ye toŋ, ti diinagun kun ki d'aaniya ye, d'ekkiyo booradan me. ³ Kun suune maaleekiyagi toŋ kine i d'ekka booro eedan me. Geŋ in'kino in aane a ceere in d'ekke booro k'ono d'ɔŋ a lekkiyadiŋ ere a duniya te. ⁴ Wo aame un aaniya ono a diinagun maŋ, kun d'ettiyo ki d'aana d'ɔŋ d'ekkiyo booro, kane geŋ d'ɔŋ ogiyo ti suma k'Isa an'ni wolliyo aa d'ɔŋ bita! ⁵ Nuŋ ni rootiyo in'kino geŋ, sukiyagi a kune. Ti diinagun wenda soo toŋ umbo ko, i-d'ede suuniyo k'ono y'a aane y'a d'ekke booro zembadi me? Aha, ede! ⁶ Beehiye ye, leema ti leema an d'ede ono wo an d'ise booro a d'aana d'ɔŋ i ki ziipe addan a Isa ye me!

⁷ Derec, aame ti diinagun kun isiyto bordari maŋ, geŋ miŋ i-kaza kun t'iire

* **5:1** 5.1 A urzi k'oogoro Yawudiyagi ise a oogoro Romen toŋ, ki moone t'ere meege gette ulu. Kun wollo adda mattup ki Lebitik 18.8 wo Deeterenom 23.1. † **5:6** 5.6 Kun wollo adda mattup ki Galat 5.9. Orme boolon d'ɔŋjal geŋ miŋ, gododo baadan yi-ti t'oozige pay: I-kaza oldfiko boolon gette t'a aagila aagila t'a seeda d'ɔŋ pay. ‡ **5:7** 5.7 Kun wollo adda mattup ki Egzod 12.20-21. § **5:8** 5.8 Kun wollo adda mattup ki Egzod 13.7. * **5:12-13** 5.12-13 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 17.7.

baa a urzi Raa me. Beehiye a kune'ŋ, leema y'un ise munda wede ki diine ye toŋ kun d'ombiŋa, ise y'a-t'oobe suldugun toŋ, bee miŋ kun koone booro a daana duwo. ⁸ Wo de kune, isiyo suldi don ki diine ye me, kun t'oobiyo suldi ki don ongon, wo kane'ŋ geŋ miŋ zembagun don i ziipe addan a Isa. ⁹ Ki kotto kun suune, don isiyo munda wede ki diine ye geŋ, an k'etta ye ki Moziko Raa te. Kune'ŋ wenda soo toŋ y'oola elkisadi ti ti y' dagga ye: Don isiyo boliyo, don ottilso a longayi, don i moonite t'erayi ise ti kuuli k'eeban, don i ti t'isiyo tuddan aa erayi, kuuli don i moonite ti tuddan, ¹⁰ don k'oogire, don okkiso a suldi pay, don i sobo i ceeriyo eego, don i kaldita duwo, wo don oogire duwo ti metinjo, kane geŋ an k'etta ye ki Moziko Raa te. ¹¹ Ti poone don ongo ti diinagan, gettin lekkiyadan. Wo de ankenno kune Raa y'un t'upile oldikagan, y'un di'n uuye kese a yode, wo y'un di'n ize don ki diine a daanadi ti suma Galmeega Isa Almasi wo t'urzi k'Unde Raa.

Tudde tod'te boy k'Unde Kamilen

¹² Don ongon an rootiyo, an'de: «Nuŋ o d'ede urzi k'isiyo munda tuuku toŋ maŋ.» Derec inkinjo, wo de kane suldi geŋ pay beehiye ye a nuŋ me. «Nuŋ o d'ede urzi k'isiyo munda tuuku toŋ maŋ.» Derec inkinjo, wo de nuŋ ni ki dehu n'a ki t'ise bule ki munda tuuku toŋ maŋ ye. ¹³ Soŋ an rootiyo, an'de: «Ombo tod'te k'adda k'adde, wo adde ki sarkiya k'ombo.» Eyye derec inkinjo, wo kane geŋ sirwan pay onniyo soo Raa y'an isa umbo. Wo de tudde gette Raa yi t'ikkima k'isiyo boliyo ye. Ki too maŋ tudde gette ki yode Galmeega, wo Galmeega toŋ, yoŋ ki tode tudde. ¹⁴ Raa yi ti y' bilde Galmeega Isa ti diine don unto geŋ, kine toŋ ti toogadi y'in ti'n balda kay.

¹⁵ Ki kotto kun suune, tuddugun gette tod'te aakede moke ki tudde k'Almasi. Inkinjo maŋ, beehiye ye n'a t'ambe moke ki tudde k'Almasi, n'a-ti y' t'okkiye ti tudde k'erewo ere ooniyo ombo bittu t'itatú, a t'ise moke ki tuddutu me. ¹⁶ Gen

ki kotto, kun suune wede y'a t'ukkiye ti erewo ere ooniyo ombo bittu t'itatú maŋ, yode ti tode geŋ an t'ize tudde soo, kono ono en an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Kane sire geŋ an t'isa tudde soo*.» ¹⁷ Wo de wede y'a t'ukkiye ti Galmeega maŋ, yode geŋ a urzi k'Unde an t'ize aa wedusu soo.

¹⁸ Inkinjo maŋ kun ti ledfo dokki t'urzi boliyo me. Oldiko ere pay ti doolo wede y'isiyo gette, tod'te adda tudde ye. Wo de wede y'isiyo boliyo geŋ y'isiyo oldiko a tuddi batum. ¹⁹ Ki kotto kun suune, tuddugun gette tod'te boy k'Unde Kamilen, tode Unde gette Raa y'un t'ele ti lekkiye adda k'addugun. Tuddugun gette ki kune ye. ²⁰ Kune Raa y'un iwila ti zooye wede ooŋe, geŋ kune ki yode. Inkinjo maŋ Raa kun y'amma ti tuddugun gette.

7

Kama k'ono a urzi seedu

¹ A urzi k'onamgun don kun ni tunde adda mattupagan geŋ, anken beehiye kule y'a-seeda tuddi yi ki dehe ye erewo te. ² Wo de, miŋ wede tuuku toŋ yiki t'etta a isiyo boliyo ye geŋ, beehiye yi-seeda erewo wo erewo toŋ ti-seeda kule. ³ Kule geŋ ki moone ti eddi yiki tooge ye, wo tode erewo toŋ inkinjo, a kulatu ti-ki tooge ye kay. ⁴ Erewo gette ti ki roote ye tuddutu ki tode danjal me, kono tuddutu ki kulatu pay. Wo kule toŋ inkinjo yi ki roote ye tuddi ki yode danjal me, kono tuddi ki eddi pay. ⁵ Inkinjo kune'ŋ, wede tuuku toŋ tuddi yiti tooga ye a bakadi me, wo de ise maŋ, kun ti dekke ti tuddugun geŋ k'onniyo miibi aame kun a ti gitte onamgun danjal kono kun di tonde Raa. Wo san kun dikime a lekkiyagan ere daayum, para maŋ tuddugun kun ki ti seeda ye, kun t'oorabey Meeda siitandani t'un di'n naama daggiya.

⁶ Ono don ni rootiyo en, n'un ki'n isiyo ki toogo ye, wo de n'un kaza urzi kun di lekke beehiye. ⁷ Ki nuŋ maŋ, munda wede beehiye'ŋ duwo pay an di lekke daa sedu aa nuuno. Wo de wede tuuku toŋ

* **6:16** 6.16 Kun wollo adda mattup ki Zenez 2.24.

Raa yi-d'ele munda siidí siidí, wede soŋ yi-d'ele munda kino, a wede soŋ yi-d'ele munda kino.

⁸ Ankeŋ, ni rootiyo a kane doŋ i ki zidde ye botto ti doŋ mandaydayi, beehiye an di lekke daa seddu aa nuuno Pool. ⁹ Wo de tuddaŋ an k'aane an ki ti seeda ye maŋ, an soddo. Beehiye an sedde miŋ, tuddaŋ t'an d'an t'ambe an t'ette ŋaapu.

¹⁰⁻¹¹ Enno munda wede ni rootiyo kane doŋ i zidde an d'ise me, i rootiyo nuuno ye, i rootiyo Galmeega: I dehu kule geŋ eddii yi ki ti peere ye, wo erewo toŋ kulatú ti ki y'ooli ye. Wo aame kulatú ti y'iili maŋ, t'a lekko daa seedu, ise maŋ an t'okkiyo ti kulatú t'a-kama*.

¹² A kane doŋ ongo, ono eŋ i rootiyo nuuno, i rootiyo Galmeega ye: Aame leema yi ziipe addi a Isa, wo eddii ti ki ziipe addutú a Isa ye wo ti dehu ti lekke ti yode maŋ, i dehu y'a ki ti peere ye. ¹³ Geŋ inkiŋo kay, aame erewo ti ziipe addutú a Isa, wo kulatú yi ki ziipe addi a Isa ye wo yi dehu yi lekke ti tode maŋ, i dehu t'a ki y'ooli ye. ¹⁴ Ni rootiyo inkiŋo kono kule wede i ki ziipe addi a Isa ye geŋ, yoŋ goppon ti Raa t'urzi zaapu k'adde ki eddii. Ki erewo ere i ki ziipe addutú a Isa ye toŋ inkiŋo, tod'te goppon ti Raa t'urzi zaapu k'adde ki kulatú. Para maŋ, innigun geŋ kane dokki ti Raa, wo de ki kotto maŋ kane goppon ti Raa me.

¹⁵ Wo de aame kane doŋ i ki ziipe addaŋ a Isa ye geŋ, an dehu an di-teepe ti kane doŋ i ziipe addaŋ a Isa ise erewo ise kule maŋ, urzi ede. Aame geŋ kane zamba doŋ i ziipe addaŋ a Isa ise kule erewo geŋ, eedaŋ toore, kono Raa y'unni wiike kun di lekke ti toose. ¹⁶ Koŋ erewo no, mi suune ko, koo Raa y'utta kulayí t'urzi koŋ me? Wo kee kule no, ki suune ko, koo Raa y'utta edda t'urzi kee me?

Konso a lekkiyo ere Galmeega y'eliyo

¹⁷ Inkiŋo maŋ adda k'ono doŋ pay eŋ, munda wede a jiiire enno: Kune'ŋ wede tuuku toŋ yi koona a lekkiyadi ere Galmeega yi ele, ti poone saŋ Raa y'a ti y'

wiike. Geŋ munda wede ni rootiyo adda diine doŋ pay ogiysito ti suma k'Isa an d'ise. ¹⁸ Wede'ŋ ponde yi wilda ti poone, saŋ Raa y'a ti y' wiike maŋ, geŋ yi-t'ise tuddi aa wede pondayi daa waldu ye. Wo wede daa waldu ponde ti poone, saŋ Raa y'a ti y' wiike maŋ, geŋ yi dehe waldu ponde ye. ¹⁹ Ise wede'ŋ yi wilda ponde, yi ki wilda ye toŋ, adda geŋ munda a di y' nooge umbo, i jiiire in d'ozire ekki suldi doŋ Raa yi'n rootiyo in d'ise. ²⁰ I dehu wede tuuku toŋ yi koona a lekkiyadi ere ti poone, saŋ Raa y'a ti y' wiike. ²¹ T'ume Raa y'a ki waaka botto geŋ kee bule maŋ, ulba a-t'oodde ye. Wo de aame urzi k'a t'adde eeda ti buliko ede maŋ, geŋ beehiye ki t'adde†. ²² Derec, bule wede Galmeega yi y' wiike geŋ, yi t'ize eedi toore a urzi Galmeega me. Geŋ inkiŋo kay, wede eedi toore Galmeega yi y' wiike geŋ, yoŋ yi t'ize bule ki Almasi. ²³ Raa y'un iwila ti zooye wede oone, geŋ kune ki yode, inkiŋo maŋ kun t'ise bulagi duwo ye. ²⁴ Zamba ki nuŋ, i dehu wede tuuku toŋ a daana Raa yi koona a lekkiyadi ere ti poone, saŋ Raa y'a ti y' wiike.

Kooke a doŋ i ki zidde ye

²⁵ A urzi kane doŋ i ki zidde ye, ono eŋ i rootiyo Galmeega ye, i rootiyo nuuno a elkiyadi, nuŋ wede Galmeega y'o ize adde koduwo. Inkiŋo duwo an zaape addaŋ a nuuno. ²⁶ Kun ollo ettiyo elkiyadi te: A ulbe k'oodiyo wede ankenno baadaŋ eŋ, beehiye a kune wede tuuku toŋ, yi koona a lekkiyadi aa ere ti poone. ²⁷ Kee'ŋ a-d'ede erewo maŋ, ki ti peera ye, wo erowo a-k'ede ye maŋ, ki deha seedu ye. ²⁸ Wo de aame ki ziida toŋ maŋ, ki k'ize oldiko ye, wo aame uto koŋso ti ziida toŋ maŋ, ti k'ize oldiko ye. Wo derec, kane doŋ i zidde geŋ dabaradaŋ baadaŋ a lekkiyadaŋ te, wo nuŋ ni dehu n'un ti'n ledde ti dabar gette.

²⁹ Kun ollo zamba ki nuŋ, enno munda wede ni rootiyo me: Onniyo kama Galmeega goppon. Inkiŋo t'ankenno kane doŋ an d'ede erayi geŋ, an lekko

* **7:10-11** 7.10-11 Kun wollo adda mattup ki Matiye 5.32; Markus 10.11-12 wo Lik 16.18. † **7:21** 7.21 Kama k'ono t'urzi doolo: «Aame urzi k'a t'adde eeda t'adda buliko ede toŋ, ki lekko bule wo buliko gette a kee beehiye a urzi k'Almasi me.»

aakede don an k'ede erayi ye. ³⁰ Don adda moolo gen, an lekko aakede kane adda moolo ye. Don isiyo unsuwo gen, an lekko aakede kane adda k'unusuwo ye. Don owilte suldi gen, an lekko aakede an k'ede suldi ye. ³¹ Wo don i lekkiyo beehiye ti maala duniya ton, an lekko aakede an ki lekkiyo beehiye ti maala duniya ye, kono duniya ere in ti wolloyo ankenno ette, tod' t'engilso.

³² Nun ni dehu kun di lekke daa k'ulbe k'oodiyo. Wede yi ki ziida erowo ye gen, elkisadi a naabo Galmeega, yi dehu y'aase munda wede Galmeega ulbi i-d'ise unse. ³³ Wo de wede i ziida erowo gen, yon elkisadi a suldi duniya, yi dehu y'aase munda wede eddi ulbutu i-d'ise unse, ³⁴ inkino elkisadi i-t'isiyo sire. Wo ki erayi ton inkino, erowo daa kule ise uto konso ton, tod'te elkisatu a naabo Galmeega, kono ti dehu tuddutu wo elkisatu gette a lekke ooyiso kese a yode. Wo de erowo ere i ziida kule gette, tod'te elkisatu a suldi duniya, ti dehu t'aase munda wede kulatu ulbi i-d'ise unse.

³⁵ Ni rootiyo inkino beehiye a kune, n'un ki doddiyo sibe a gollagun ye, wo de ni dehu kun d'ise munda wede beehiye a jiire wo kun di lekke kettiyo ti Galmeega daa k'elkiso a munda doolo.

Ono a obilagi ti konazi don ibire

³⁶ Obulsu gen, ere k'ebirayi yi ti giyye baadan wo y'owwiyo tuddi yi ki ti-seeda ye, yi t'isa munda ki sukuyagi ti tode, wo yi ti seeda man, gen y'iso aa addi i dehu. Kane sirwan gen beehiye an di-seeda, inkino obulsu gen yi ki t'ize oldiko ye. ³⁷ Wo de aame obulsu gen yi dihe adda k'addi wenda yi ki y'ize ki tooge ye, tuddi yi ti ziida, wo ere k'ebirayi gette yi ki ti seeda ye man, yi ki ti t'udige ye, inkino gen y'ize beehiye yi ki ti ziida ye ton man. ³⁸ Inkino man wede ere k'ebirayi yi ti ziida gen y'ize beehiye, wo wede yi ki ti ziida ye genno ton y'ize beehiye a jiire.

Ono a mandayfayi

³⁹ Erowo gette tod'te kettiyo a kulatu aame yon yi lekkiyo zeere gen me. Wo

y'inda doo min, tod'te ettu toore t'aane t'a seeda kule wede aa addutu i dehu, wo de i dehu kule ti seeda gen yon yi ziipe addi a Galmeega Isa do. ⁴⁰ Ki too man a elkiyado, unsuwatu baadan a ceere t'a lekke sittu me. Wo nun ton n'elkiyo ono ni rootiyo en i ni dokkiyo Unde Raa.

8

Sey wede an eliyi sedeke a longayi

¹ A urzi sey wede an eliyi sedeke a longayi gen*, anken n'un di-kama on-amgun, derec kune kun'de: «Kine pay in d'ede suuniyo.» Wo suuniyo gette t'in di'n eliyi a koliyo tudde, wo de geyyiso tudde gette t'in di'n noogiyo in d'ohire a urzi zaapu k'addin a Isa. ² Wede y'elkiyo yi suune munda man, munda gen yi ki y'zuune a urzutu ye botto. ³ Wo de wede yi geyyiso Raa man, yode Raa ton yi y'suune.

⁴ Inkino man sey wede an eliyi sedeke a longayi gen, k'aadumu ko? Derec, kine in suune kane longayi gen i ki kaza munda wede derec ye adda duniya me, wo ede Raa yon soo danjal. ⁵ Derec, don ongon an'de raayagi ede a kandaane wo a siido me. Ki kotto ki kane'n raayagi baadan wo galmaawi ton baadan. ⁶ Ise inkino ton, ki kine Raa soo danjal, yon Meega y'ikkima suldi pay, wo kine pay ki yode. Galmeega soo danjal, yon Isa Almasi, t'urzi yode Raa y'a t'ikkima suldi pay, wo t'urzi yode kine in di lekkiyo.

⁷ Wo de ti diine zamba gen, kane pay an k'ede suuniyo gettiyo ye. Don ongon ti diinagun an ti d'ile ottilso a longayi. Wo ankenno an ziipe addan a Isa ton, aame an aadumu sey wede an ele sedeke man, an elkiyo ki kotto sey gen an ele sedeke a longayi. Wo kane elkisadan ere an di suune munda en beehiye en ulsu gette toogatu baata, inkino man an d'owwiyo an t'ize ganigi a daana Raa me. ⁸ Ombo gette t'in gi di'n t'etta goppon ti Raa ye. Aame in k'ombo ye ton in ki t'ise don k'ita ye, wo aame in ombo ton in ki'n aagila ti munda ye†.

* 8:1 8.1 Kun wollo adda mattup ki Naabo don zina 15.20,29. † 8:8 8.8 Kun wollo adda mattup ki Romen 14.17.

⁹ Kune eggun toore, un d'ede urzi kun d'ise munda wede kun dehu. Wo de kun koono mentikagi a munda wede kun isa, kono zamba don kane toogadan baata a urzi zaapu k'addan a Isa gen, an ki-t'ooro adda k'oldiko ye. ¹⁰ Aakede i d'ede wedusu yon toogadi baata a urzi zaapu k'addi a Isa, wo yi wolliyo kee wede a d'ede suuniyo gen ki-guune a biza boy longusu k'aadumu sey man, gen aase mummino me? Koo kono kee gen, yode wede elkiyadi ere y'a suune munda en beehiye en ulsu gette toogatu baata, gen y'a t'eese y'aadi kay sey wede an ele sedeke a longayi gen me. ¹¹ Injino man, kono suuniyada gette, leema wede toogadi baata a urzi zaapu k'addi a Isa gen yi-t'oore y'a dagge, yon leema wede Almasi y'inda kono yode gen me. ¹² Gen injino kun isiyo oldiko a zembagun, wo kun an t'eeliyo kuuno a elkisadan ere toogatu baata an di suune munda en beehiye en ulsu gette. Injino man oldiko kun isiyo gette a yode Almasi batum. ¹³ Kono kamo a tuk'ombo danjal leemado ni-ti y' t'ele adda k'oldiko man, ti anki en sey sedeke ni k'aadima ye baa kono ni-ki ti y' t'ele leemado adda k'oldiko ye.

9

Wede zina k'Isa i-d'ede urzi y'a t'oone aggadi

¹ Ki kotto, nun o d'ede urzi n'aase munda wede aa addo i dehu. Ki kotto nun wede zina k'Isa, wo Galmeegin Isa ton ni y' wulle t'edayo*. Ki kotto kune batum gen, kun ziipe addugun a Isa t'urzi naabo ere n'ize ki Galmeega. ² Ki don ongon an ki n' wolliyo nun wede zina k'Isa ye ton, ki kotto a kune'n nun wede zina k'Isa. Kono kun lekkiyo kettiyo kan soo ti Galmeega gen, kune batum munda wede i-kaza ki kotto nun wede zina k'Isa.

³ Enno ono don n'a oodiba eedo a daana don i zaapu ono a eedo me: ⁴ Ki kotto, a naabo ere ay isiyo ette, kaye ay d'ede urzi ay d'oomi wo ay di sibe ti bey

don ay an naabiya. ⁵ Ki torguwadey ay d'ede urzi ay di waake erewo ere i ziipe addutu a Isa ay d'ozire soo, aa don zina k'Isa ongo, zamba Galmeega Isa, wo Piyer ge d'isiyo. ⁶ Ki kotto, nun ti Barnabas ton, ay d'ede urzi ay t'oone ombo ti beygun. Kaye sirwey danjal ye a naabe ti bezey me. ⁷ Kun illiga ko, wede'n y'isiyo naabo k'asigar wo munda an i-ki t'ele ye me? Kunun wee wee doo min yi-t'aate jineene wo innitu y'a k'oomi ye me? Kunun wee wee doo min y'a else moode wo udu y'a ki sibe ye me? Aha, wenda injino umbo!

⁸ Ono don ni rootiyo en, a urzi lekkiyo don tudde danjal ye, oogoro Muusa ton ti rootiyo injino. ⁹ Gen ono en an riine ti kaaga adda mattup k'oogoro Muusa, an'de: «Aame buru yi sara mudu kan onyilse man, bizi ki ti t'ele baara ye†.» Kunun ono en i-kaza Raa y'elkiyo a bungari danjal ko? ¹⁰ Ki kotto, ono en Raa yi rootiyo kono kaye dee da? Eyye, ono en an riine kono kaye. Derec, wede yi derku'n yi zaapu elkisadi y'a t'oona munda, wo wede yi sara mudu'n yi zaapu elkisadi y'a t'oona aggadi. ¹¹ T'urzi kaye kun d'uune suldi don beehiye ettiyo t'urzi k'Unde Kamilen adda k'addugun. Injino man, i ceeriyo eggun koo kaye ay t'oone agga t'adda maalagun me‡? ¹² Aame don ongon an d'ede urzi an d'ooniyo agga ti beygun injino man, gen kaye ton ay d'ede urzi ay t'oone a ceere kane. Wo kaye ti urzi wede ay d'ede genno ton, munda ti beygun ki toogo ay ki tunde ye. Wo de ay d'imbiina a suldi don pay ay iido a eeday gen me, kono a ki-t'ise mukkolo morkiye a urzi Rabila Majjaanawa k'Almasi ye.

¹³ Ki kotto kun suune, don i naabiya adda Boy Raa gen, an t'oone ombadan ti suldi don adda Boy Raa, wo don i naabiya a ume sedeke gen, an t'oone aggadan ti suldi don an eliyo ki sedeke§. ¹⁴ Gen injino kay, Galmeega y'a ruute, y'ede: Don i kazita Rabila Majjaanawa gen, an t'oone suldi lekkiyadan t'urzi

* **9:1** 9.1 Kun wollo adda mattup ki Naabo don zina 22.17-18; 26.16. † **9:9** 9.9 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 25.4. ‡ **9:11** 9.11 Kun wollo adda mattup ki Romen 15.27. § **9:13** 9.13 Kun wollo adda mattup ki Lebitik 6.9,19 wo Deeterenom 18.1-3. * **9:14** 9.14 Kun wollo adda mattup ki Matiye 10.10 wo Lik 10.7.

Rabila Majjaanawa*.

¹⁵ Ki too mañ nuñ o d'ede urzi n'a tonde munda ti beygun, wo de ni ki tunde ye. Ni raaniya inkiño kono ni ki dehu n'a ki t'oono munda ti beygun ye. N'inda bee miñ n'a tonde! Wenda soo toñ umbo a aane o di latte urzi k'unusuwo ere o d'ede ette! ¹⁶ Kazita Rabila Majjaanawa ette, a nuñ o ki-t'ise urzi tamma tuddó ye, kono tode gette naabo ere Raa y'o ruute i dehu n'aase, wo dabar a nuñ aame Rabila Maajjaanawa ni ki ti gizita ye mañ. ¹⁷ Wo aame naabo ette i ti dihe nuñ ti siidó mañ, geñ o d'ede urzi an o t'ele rañnadó, wo de urzi yeeriyo en o y'ele a beezó Raa geñ, nuñ o d'ede attidi ni ki t'alda ye. ¹⁸ Inkiño mañ a naabo ette rañnadó moo me? Rañnadó tiñ ni kazita Rabila Majjaanawa ki waawiye daa ki tonduyo munda, ise o d'ede urzi n'a tonde munda kono ni kazita Rabila Majjaanawa toñ mañ.

Raayika Pool a urzi kazita Rabila Majjaanawa

¹⁹ Derec, nuñ o d'ede urzi n'aase munda wede aa addó i dehu, nuñ bule ki wenda ye, wo toñ n'a-t'ize tuddó aa bule ki duwo pay, kono don baadan an d'ette tukk'Isa. ²⁰ Aame nuñ a diine Yawudiyagi geñ, n'a likke aa ki kane Yawudiyagi, kono an d'ette tukk'Isa†. A diine kane don i'ni dokkiyo oogoro Muusa geñ, nuñ toñ n'a likke aa i ni dokkiyo oogoro Muusa, kono kane don i'ni dokkiyo oogoro Muusa geñ an d'ette tukk'Isa, ise nuñ i ki n' dokkiyo oogoro Muusa ye toñ mañ. ²¹ Inkiño kay, ti kane don i ki suune oogoro Muusa ye geñ, n'a likke aa oogoro gette ni ki ti suune ye, kono kane don i ki suune oogoro Muusa ye geñ an d'ette tukk'Isa. Geñ i-kaza t'urzi k'oogoro Raa ni ki t'udde ye, kono nuñ ni daaniya urzi k'oogoro k'Almasi. ²² A diine kane don toogadan baata a urzi zaapu k'addan a Isa geñ, nuñ toñ ni-ti t'isiyo tuddó toogatu baata aa ki kane, kono an d'ette tukk'Isa an di t'ihira a urzi zaapu k'addan. A don

pay, urzi don tuuku toñ ni-ti y'isiyo kono don ongon ti diinayan mummino toñ a t'oono uttiyo. ²³ N'isiyo pay miñ kono Rabila Majjaanawa, inkiño munda wede beehiye Raa yi ruute y'in t'eley t'urzi tode geñ, nuñ toñ n'a t'oono aggadó.

²⁴ Ki kotto kun suune, don obe dalala a bere k'okko geñ an okko pay, wo de soo danjal i-t'ambu zooye k'okko me, geñ kun okko aa ki yode, kono kun t'amba zooye. ²⁵ Inkiño mañ kane pay don obe dalala, don i donkiyo wo moo moo geñ, tuddan an ti-dabirsa baadan. Wo an isiyo inkiño kono an d'ooniyo kadumul ki wede i jiire, wo kadumul gette san i-ti lattiya. Wo de kine, a urzi k'Almasi in obe dalala kono in t'oono kadumul ki wede i jiire, ere a lekka ki daayum. ²⁶ Kono kamo nuñ Pool en n'okko, wo ni k'okko aa edayó n'a t'ippe ye. Ni deyyiso n'a t'oono kadumul geñ, ni ki gohiso kutuba a ume waawiye ye. ²⁷ Nuñ tuddó ni-ti dabirsa baadan wo ni-ti seedu aa bule. Aame ni k'isiyo inkiño ye mañ, nuñ wede i kazita Rabila Majjaanawa a duwo en, an di n' adfa.

10

Don k'Izirayel adda balda

¹ Zamba ki nuñ, ni dehu kun a d'elke a suldi don an iide a mongidagey Yawudiyagi ti kaaga. Kane pay Raa y'an da t'an diibe dondirso ti di'n dokkiyo*, wo pay an diipida bar Teezewo†. ² Adda dondirso wo adda bar Teezowo gette, kane geñ miñ pay aa an ti zuyye batem wo an a ti gitte ti Muusa kan soo. ³ Kane pay an d'iimi ombadan tiñ soo ere a urzi k'Unde. ⁴ Wo kane pay an d'iibe sobadan tiñ soo ere a urzi k'Unde. Derec, a urzi k'Unde kane an iibe ahu don udde t'adda zumbulu‡ wede a urzi k'Unde. Zumbulu geñ yon ti kane yi di'n daaniya, wo geñ miñ yon Almasi. ⁵ Inkiño toñ, pay an t'ize suldi don Raa ulbi i-ki d'ize unse ye. Kono k'inkiño an t'indita adda balda§, a guute miibi danjal don i k'ize oldiko ye me.

† **9:20** 9.20 Kun wollo adda mattup ki Naabo don zina 21.20-26. * **10:1** 10.1 Kun wollo adda mattup ki Egzod 13.21-22; 14.19-20. † **10:1** 10.1 Kun wollo adda mattup ki Egzod 14.22-29. ‡ **10:4** 10.4 Kun wollo adda mattup ki Egzod 16.35 wo Nombire 20.8-11. § **10:5** 10.5 Kun wollo adda mattup ki Nombire 14.16.

⁶ Sulɗi ɗon an iido a kane geɗ, a kine aakede urzi in di wolle in ki d'ise oldfiko ye. Injino kine in k'ooli tuddiɗ k'isiyo sulɗi ɗon ulpi tudde ti dehu, aa kane g'aaze ti kaaga geɗno ye*. ⁷ A longayi kun ottille ye, aa ɗon ongo ti diinayan g'aaze me. Derec, ono en an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Duwo an diguune ombo ti sobo, san man an t'iiziga ommire, wo an d'isiyo sulɗi pitinjo†.» ⁸ Kine in ooli tuddiɗ a isiyo boliyo ye, aa ɗon ongo ti diinayan g'aaze ti kaaga geɗ me, injino adda k'onniyo soo ɗanɗal ɗon dupu ada sire makumu aɗo an t'inda‡. ⁹ Kine pidipidiɗ Galmeega in yi naame ye, aa ɗon ongo ti diinayan g'aaze ti kaaga wo kane mimbayi an di'n ihite an t'inda§. ¹⁰ Ki ɗanɗu kun gurgire ye, aa ɗon ongo ti diinayan ga gurgire ti kaaga a tukki Galmeega Raa, wo kane geɗ maaleeka wede ki lattiya y'iido y'an iide*.

¹¹ Sulɗi ɗon iido a kane geɗ, a kine aakede urzi in di wolle in ki d'ise oldfiko ye. Injino an ti'n riije adda mattup ki Raa, kono an in di'n zaape a urzi, kine ɗon i lekkiyo a onniytagi ɗon k'ita en me. ¹² Geɗ injino wede y'elkiyo yon toogo a urzi zaapu k'addi a Isa man, yi koon metike yi t'ooro ye. ¹³ Naamiya daggiya ere kun ooniyo gette, tod'tin aa ere duwo pay an ooniyo gettiyo. Raa yon yi seedu zakidi a munda wede yi ruute y'aasa, injino y'un ki'n oola adda naamiya daggiya i ki ceera eggun ye. Wo de aame un iido naamiya daggiya ton, Raa y'un t'ela toogo kun d'ombina wo son urzi kun t'adfa.

Kun ottille a longayi ye

¹⁴ Kono kamo zamba ki nun kune ɗon ki geyyiso, kun ti ledfo dokki t'urzi longayi me. ¹⁵ Nun, n'un rootiyo aakede a duwo ɗon an d'ede suuniyo k'ono. Injino a onamo ni rootiyo en, a suuno kune

batum. ¹⁶ Ki kotto kop wede ti sobo adda in di rootiyo koduwo a Raa in di sobo kan soo geɗ, y'in ti'n kettiyo kan soo ti puuzo k'Almasi te. Wo son mappa wede in di borkiso in t'ombo kan soo geɗ, y'in ti'n kettiyo kan soo ti tudde k'Almasi me†. ¹⁷ Derec, i d'ede mappa soo, wo ise kine baadan ton, geɗ in t'ize aa tudde soo, kono kine pay in dokkide min mappa soo geɗno.

¹⁸ Kun elko ɗon k'Izirayel geɗ, ɗon aadumu sey wede an eliyi sedefe a Raa a ume sedefe geɗ, ki kotto an di lekkiyo kettiyo kan soo ti Raa, yode wede an i ize ume sedefe geɗno‡. ¹⁹ Injino man, nun n'a roote moo me? N'a t'eese sey wede an ele sedefe a longayi, ti longayi batum min, kane'n ki bita ye ko? ²⁰ Eyye, kane'n ki bita! Wo de sendikagi ɗon ki ɗon i ki suune Raa ye an eliyi geɗ, an eliyi a siitandani, a Raa ye§. Injino man, nun ni ki dehu ye kun a di kette kan soo ti siitandani me. ²¹ Kune kun k'aane kun ki sibe kop sire ye, kop ki Galmeega wo kop ki siitandani me. Ombo sire kun k'aane kun ki dokkida ye, ombo ki Galmeega wo ombo ki siitandani te. ²² Kunun in dehu in t'ooziga kolbiso Galmeega ko*? In elkiyo min kine toogo in jiire yode ko? Aha, injino ye.

Kun iso pay a urzi wede a t'ele tamma a Raa

²³ Don ongon an rootiyo, an'de: «Urzi ede k'isiyo munda tuuku ton man.» Derec injino, wo de kane sulɗi geɗ pay beehiye ye†. «Urzi ede k'isiyo munda tuuku ton man.» Derec injino, wo de sulɗi pay geɗ a ki nooge ye k'a t'ihira a urzi zaapu k'adde a Isa me. ²⁴ Geɗ wenda soo ton yi deha munda wede k'aggadi ɗanɗal ye, wo de wede tuuku ton yi deho bakadi yi-t'oone kay.

* **10:6** 10.6 Kun wollo adda mattup ki Nombire 11.4.

‡ **10:8** 10.8 Kun wollo adda mattup ki Nombire 25.1-18.

* **10:10** 10.10 Kun wollo adda mattup ki Nombire 17.6-14.

‡ **10:18** 10.18 Kun wollo adda mattup ki Lebitik 7.6,15-16.

† **10:23** 10.23 Kun wollo adda mattup ki 1 Korent 6.12.

‡ **10:25** 10.25 Di kane ɗon Korent geɗ, sey wede an eliyi sedefe a longayi ton man an t'ambu ki suuk an t'owile.

† **10:7** 10.7 Kun wollo adda mattup ki Egzod 32.6.

§ **10:9** 10.9 Kun wollo adda mattup ki Nombire 21.5-6.

† **10:16** 10.16 Kun wollo adda mattup ki Matiye

26.26-28; Markus 14.22-24 wo Lik 22.19-20.

* **10:22** 10.22 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 32.21.

²⁵ Suldfi d'ofɔŋ pay kun owile a suuk geŋ, kun iwilo'ŋ kun oomo, daa tondiyo eŋ sey an ele a loŋgayi koo me‡, kono elkiyagun ere kun di suuniyo munda eŋ beehiye eŋ ulsu gette a ki t'ise sire ye. ²⁶ Ni rootiyo inŋkino kono ono eŋ an riŋe ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Siidfo ti suldfi pay eego geŋ, kane ki Galmeega Raa§.»

²⁷ Aakede wede yi ki ziipe addi a Isa ye geŋ y'unni wiike ombfo di yode, wo kun iyye kun ette maŋ, munda wede y'un ele geŋ kun oomo, daa tondiyo eŋ sey an ele a loŋgayi koo me. Inŋkino elkiyagun ere kun di suuniyo munda eŋ beehiye eŋ ulsu gette a ki t'ise sire ye. ²⁸ Wo de aame wede doolo y'un ruuta: «Sey eŋ an ele sedeke a loŋgayi» maŋ, kono ki wede un gize geŋ kun aadima ye, wo soŋ kono ki elkiyo ere ki suuniyo munda eŋ beehiye eŋ ulsu gette a ki t'ise sire ye. ²⁹ Aame ni rootiyo «ki elkiyo ere ki suuniyo munda eŋ beehiye eŋ ulsu» maŋ, ni ki rootiyo ti elkiyagun ere kun di suuniyo munda eŋ beehiye eŋ ulsu gettiyo ye, wo de ni rootiyo ti ere ki wede un gize geŋno. Wo de nuŋ wede o d'ede urzi n'aase munda aa addo i dehu miŋ, ki moo me elkiyo ere ki suuniyo munda eŋ beehiye eŋ ulsu ki wede doolo gette t'a dekke booro eedo me? ³⁰ Aame a ombfo ni rootiyo koduwo a Raa maŋ, wo ki moo me wenda y'a roote ulsu a tukki nuuno, kono k'ombfo ere ni ruute koduwo a Raa te?

³¹ Inŋkino maŋ ise kun ombfo, ise kun sobo wo ise kun ise munda tuuku toŋ maŋ, kun iso pay a urzi wede a t'ele tamma a Raa. ³² A lekkiyagun gette, kun isa ye munda wede wenda yi-t'ooore adda k'oldiko me, ise a Yawudiyagi, ise a Yawudiyagi ye, wo a d'ofɔŋ ki Raa ogiyso ti suma k'Isa toŋ maŋ. ³³ Geŋ inŋkino nuŋ batum ni dehu duwo pay ulbaŋ an d'ise unŋse a suldfi d'ofɔŋ pay n'isiyo geŋ me. Ni ki dehu munda k'aggado danŋal ye, wo de ni dehu munda wede aase beehiye a d'ofɔŋ baadaŋ kono Raa y'an di'n utte.

§ 10:26 10.26 Kun wollo adda mattup ki Soom 24.1. * 11:9 Kun wollo adda mattup ki Zenez 2.18-23.

11

¹ Kun ambo zindfo, aakede nuŋ batum n'ambu zina k'Almasi.

Lekkiyo kuuli ti erayi a diine d'ofɔŋ ogiyso ti suma k'Isa

² Anken y'unni tamma kono kune'ŋ daayum kun elkiyo a nuuno, wo dooyiso ere n'unni duuye gette kun ti boohiyo. ³ Wo de ni dehu kun di suune ita munda enno: Almasi geŋ yoŋ t'ekki kule tuuku toŋ maŋ, kule geŋ yoŋ t'ekk'erewo, wo Raa geŋ yoŋ t'ekk'Almasi. ⁴ Inŋkino aame kule yi tondiyo Raa, ise yi rootiyo ono d'ofɔŋ Raa y'agisa wo eedi tuuniyo maŋ, geŋ yi-di d'eliyo sukiyagi a Almasi wede t'eedi me. ⁵ Wo de aame erewo tuuku ti tondiyo Raa, ise ti rootiyo ono d'ofɔŋ Raa y'agisa wo ettu tuuniyo ye maŋ, geŋ ti-di d'eliyo sukiyagi a kulatu me, tode gette aakede erewo ettu kookiyo. ⁶ Aame erewo ti ki dehu ettu t'a ki ti diibe ye maŋ, geŋ t'a kooko! Wo de aame erewo ilaltu dekkiso ise ettu kookiyo geŋ a tode sukiyagi maŋ, t'a di diibo munda! ⁷ Kule geŋ aame yi tondiyo Raa ise yi rootiyo ono d'ofɔŋ Raa y'agisa maŋ, i ki dehu eedi y'a gi di diibe ye, kono kule geŋ Raa yi y'ikkima yi deeyiso a yode wo yoŋ i-kaza majjaanika Raa*. Wo de to erewo gette tod'te i-kaza majjaanika kule. ⁸ Derec, Raa y'ikkima kule y'iidiba sirpa k'erewo ye, wo de erewo Raa yi t'ikkima y'iidiba sirpa kule. ⁹ Wo kule geŋ Raa yi y'ikkima k'erewo ye, wo de erewo te Raa yi t'ikkima ki kule†. ¹⁰ Inŋkino maŋ, kono maaleekiyagi geŋ erewo ettu t'a di diibe, a kize tod'te ti dandfi d'ofɔŋ t'ettu. ¹¹ Wo inŋkino toŋ a urzi Galmeega, erewo daa kule ti k'ise ede ye, wo kule toŋ daa k'erewo yi k'ise ede ye. ¹² Derec, erewo gette Raa yi t'ikkima y'iidiba sirpa kule, wo de yo kule toŋ i y'ehiyo erewo, wo kane pay geŋ miŋ an ettiyo ti Raa.

¹³ Kune batum kun elko, beehiye koo erewo t'a tonde Raa ettu daa diibiyo me?

¹⁴ Aame tuuku toŋ ki kotto, duwo an suune kule geŋ yi k'ooli ilali sonjirti ye, para maŋ a yoŋ sukiyagi. ¹⁵ Wo de Raa

* 11:7 11.7 Kun wollo adda mattup ki Zenez 1.27. † 11:9

yi ele ilali sonjirti a erowo gen yi ele majjaanika, kono ilali sonjirti gen kane aa munda ki diibiyo k'ettú. ¹⁶ Aame wede yi rootiyo a urzi en yi k'iyye ye man, nuñ ni di roote munda soo, kaye'ñ urzi ti doolo ay ki suune ye, ise d'ofñ ki Raa ogiysito ti suma k'Isa a ume doolo toñ man.

Ombó Galmeega

¹⁷ Ono gen n'a ti'n d'ingge inkinno. Wo de i d'ede munda soo inkinno wede n'un ki'n t'imme ye, ogiysitagun gette t'un ki'n noogiyo ye kun di t'ihira a urzi zaapu k'addugun a Isa me, wo de t'un d'isiyo munda wede ulsu. ¹⁸ Munda wede n'a roote ki poone'ñ, d'uwó an o di ruute, an'de: aame kun t'ogiyso ti suma k'Isa gen, a diinagun un d'ede ahuntu tudde. Wo nuñ toñ n'umbe ono gen aase derec ede. ¹⁹ Derec, i dehu ahuntu tudde a diinagun aase ede, kono tin gen d'uwó an di'n suune kereñ kane d'ofñ a diinagun i seedu zakidí a urzi zaapu k'addan a Isa me. ²⁰ Wo de aame kun t'ogiyso gen, kun elkiyo'ñ kun ombó ombó Galmeega wo de inkinno ye, ²¹ kono aame kun ti konso ombó gen, wede tuuku toñ yi naariya ombó k'umpadí ere y'umbo, inkinno d'ofñ ongo an di lekkiyo mosogo wo d'ofñ ongo an di sobo i ceeriyo eedan. ²² Wo aame kun ettiyo ombó wo ti sobo danjal man, kun oomo wo kun oobo a boydugun! Gen d'ofñ ki Raa ogiyso ti suma k'Isa kun'ni woliyo aa munda bita, wo kun d'an d'eliyo sukiyagi a d'ofñ an k'ede munda ye. De gen n'un di roote moo me? De n'un di'n t'imme sey ko? Aha! N'un ki'n t'imme ye baa a urzi gen me!

²³ Inkinno man kun ollo, ettiyo dooyiso ere nuñ n'uune ti bey Galmeega wo n'un ti'n duuye te: Adda did'fo ere Galmeega Isa an an di y'ele a bey d'ofñ k'olmidayí gette, y'a t'umbe mappa, ²⁴ y'a ruute koduwo a Raa kono k'ombó gette, man y'a burke wo y'a ruute, y'ede: Ette tuddó tod'te ki kune, kun d'iso inkinno kono kun d'elka a nuuno\$. ²⁵ Aame an t'iimi man,

ki kop ti sobo adda toñ inkinno, y'a t'umbe wo y'a ruute, y'ede: Kop ti sobo adda ette, tod'te taasua ere aware Raa yi gitte ti d'uwó t'urzi puuzadó*. Aame tuuku kun siba, sobo ere adda kop ettiyo man, kun d'iso kino kono kun d'elka a nuuno.

²⁶ Inkinno man aame tuuku kun iima mappa enno wo kun iiba sobo ere adda kop ettiyo man, gen aa kun kazita urzi k'unto Galmeega bini kamadí. ²⁷ Kono k'inkinno gen wede y'ooma mappa wo y'iiba sobo ere adda kop ki Galmeega daa k'urzutú man, yon gen booro ti y' ziida kono yi-t'ize tudde wo puuzo ki Galmeega ki bita. ²⁸ Inkinno wede tuuku toñ yode batum yi t'elkito urzi lekkiyadi d'oo min, san y'a oomo mappa wo y'a oobo sobo ere adda kop kollo. ²⁹ Ki kotto, wede y'ombó wo yi sobo daa ki suuniyo k'ita tudde Galmeega gen, yode batum yi ti t'eliyo tuddí adda booro aame y'ombó wo yi sobo gen me. ³⁰ Gen kono k'inkinno d'ofñ baadan ti diinagun an d'uune eeni, d'ofñ ongon mokiyagan toogadan baata wo d'ofñ ongon an t'inda. ³¹ Aame kine batum urzi lekkiyadin in ti y'elkiso d'oo min, san in d'ombó kollo man, Galmeega yi ki dekka booro eedin ye. ³² Wo de Galmeega yi dekkiyo booro eedin kono yi'n di'n deziyo. Inkinno man a onniyo booro Raa gette, kine booro t'in ki'n seeda ye wo kane d'ofñ duniya t'anni seeda.

³³ Inkinno man zamba ki nuñ, aame kun t'ugiye kun ombó ombó Galmeega man, kun dello tuddugun. ³⁴ Aame wede mosogo ti y' ziida man, yi t'oomi boozí, kono ogiysitagun gette t'un ki ti'n t'ele adda booro Raa ye.

Wo ki tondisagun ere ongo kun riine adda mattupagun gette, aame n'iiney di kune man, n'un ti'n zaapey urzi kollo.

12

Sulfi d'ofñ Unde Kamilen t'eliyo a d'uwó

¹ Zamba ki nuñ, a urzi sulfi d'ofñ Unde Kamilen t'eliyo gen, anken ni dehu kun di suune kereñ. ² Kune'ñ, ti kaaga Raa

‡ **11:21** 11.21 Kun ti konso ombó: I-kaza ti kaaga d'ofñ i ziipe addan a Isa gen a lohe an t'ogiyso an d'ombó booro, wo aame k'ombadan gen an d'ombó ombó Galmeega pay. § **11:24** 11.24 Kun wollo adda mattup ki Lik 22.19.

* **11:25** 11.25 Kun wollo adda mattup ki Lik 22.20.

soo ɗanɗal kun ki y' zuune ye ɓotto. Kun suune, aame geɗ an un di'n irga ki tukki longayi ɗon i k'orbe ye, kono a toogadan kun k'iine kun ki ti tuuge ye. ³ Kono kamo n'un di rooto, aame wede yi rootiyto ono ɗon ettiyo t'urzi k'Unde Raa maɗ, yode geɗ yi k'aane yi ki roote ye, y'a t'eese: «Isa ɗ Raa yi ti y' duudo me.» Wo wenda soo toɗ umbo aane a roote, a t'eese: «Isa yoɗ Galmeega me» daa ki Unde Kamileɗ ti ki y' dokkiyo ye maɗ.

⁴ Sulɗi ɗon Unde Kamileɗ t'eliyo ti beekatú a ɗuwo geɗ, itadan siidan siidan. Wo ɗe sulɗi pay geɗ, eliyo miɗ to Unde soo gettiyo. ⁵ Naabiyagi ɗon Galmeega y'eliyo a ɗuwo geɗ, kane itadan siidan siidan, wo ɗe in naabiya pay miɗ ki Galmeega soo geɗɗo. ⁶ Naabo ere tuuku Raa y'eliyo a ɗuwo gette itatú sittú sittú, wo ɗe Raa miɗ yoɗ soo, geɗ yode yi-ti'n isiyo ɗuwo pay an d'aaniya an t'isiyo naabo pay gette. ⁷ A wede tuuku toɗ Unde Raa ti-d'eliyo munda, i-kaza tod'te adda k'addi. Munda geɗ yoɗ ki noogiyto zamba pay. ⁸ A soɗ Unde Kamileɗ ti-d'eliyo suuniyo k'ono a ono ɗon y'an rootiyto a ɗuwo geɗ me, a wede soɗ ti-d'eliyo suuniyo ki sulɗi ɗon ki Raa a ono ɗon y'an rootiyto a ɗuwo geɗ me, wo geɗ miɗ ettiyo t'urzi k'Unde soo gettiyo pay. ⁹ A wede soɗ Unde soo gettiyo ti-d'eliyo munda ki zaapu k'adde a Isa zakidí, wo a wede soɗ Unde soo ɗanɗal gettin ti-d'eliyo munda k'eliyo beeko a ɗon k'eeni. ¹⁰ A wede soɗ k'isiyo sulɗi k'armika, wo a wede soɗ ki rootiyto k'ono ɗon Raa y'agisa. A wede soɗ ki suuniyo k'ita k'undiyagi, yode eɗ onamí ettiyo t'urzi k'Unde Raa, wo yode eɗ onamí ettiyo t'urzi Meeda siitanɗani. A wede soɗ k'orbe t'ono ɗon doolo, wo a wede soɗ ki kama k'ono geɗɗo. ¹¹ Wo ɗe Unde tin tod'te soo wo tode batum eliyo sulɗi pay geɗ me. A wede tuuku toɗ ti-d'eliyo munda siidí siidí aa tod' ti dehu*.

Doɗ pay i ziipe addan a Isa'ɗ kane tudde k'Almasi

¹² Kine in suune tudde wede gette tod'tin soo, wo mokiyagutú baadan. Wo ɗe mokiyagi baadan toɗ, tudde tin soo. Geɗ ki ɗon kettiyo kan soo t'Almasi toɗ kane aa tudde gettiyo†. ¹³ Derec kine pay, ise Yawudiyagi, Yawudiyagi ye, ise ɓulagi, ɓulagi ye toɗ maɗ, kine Raa y'in ti'n zuyye batem, y'in ti'n gitte kan soo t'Unde Kamileɗ soo gettiyo, wo in t'ize tudde soo. Wo kine pay Raa y'in di'n ũune addin t'Unde soo gettiyo.

¹⁴ Tudde wede gette mokutú soo ɗanɗal ye, wo ɗe mokiyagutú baadan. ¹⁵ Aakede zina t'a roote, t'a t'eese: «Nuɗ te bey ye geɗ, inkiyo ni k'ise moke ki tudde ye.» Ise t'a roote inkiyo toɗ, tod'te daayum moke ki tudde. ¹⁶ Soɗ aakede kuude y'a roote, y'a t'eese: «Nuɗ ersa ye geɗ, inkiyo ni k'ise moke ki tudde ye.» Ise yi roote inkiyo toɗ, yoɗ daayum moke ki tudde. ¹⁷ Aame tudde pay tod'te ersa maɗ, in d'olliga ti moo me? Aame tudde pay tod'te kuude maɗ, in d'eede ti moo me? ¹⁸ Wo ɗe Raa yi ziipe moke tuuku ekki tudde geɗ aa yoɗ yi dihe. ¹⁹ Aame mokiyagi pay geɗ i t'ize moke soo maɗ, geɗ tudde a too me? ²⁰ Inkiyo maɗ, mokiyagi baadan wo i-t'isiyo tudde soo.

²¹ Geɗ derec, ersa ti k'aane ti ki roote ye a bey, t'a t'eese: «Kee ni ki dehu ye me.» Ise eego toɗ ti k'aane t'an ki roote ye a zoɗ, t'a t'eese: «Kune n'un ki'n dehu ye me.» ²² Wo ɗe ki too maɗ, mokiyagi tudde ɗon in elkiyo an k'aane an ki nooge munda ye geɗɗo toɗ, tudde daa kane ti k'aane ye. ²³ Mokiyagi ɗon in an k'eliyo suma ye geɗ, kane'ɗ in di'n boohiyto beehiye a jiiire. Mokiyagi ɗon i dehu ɗuwo an ki'n wolle ye kono sukiyagi geɗ, in di'n mulpiyto a jiiire. ²⁴ Mokiyagi tudde ɗon ki wolliyo sukiyagi ye geɗ, kane'ɗ i ki dehu in gi di'n mulpite inkiyo ye. Wo ɗe Raa y'ikkima tudde'ɗ kono t'urzi geɗ mokiyagi ɗon in an k'eliyo suma ye geɗ, an d'ooniyo suma beehiye a jiiire. ²⁵ Y'ize inkiyo kono mokiyagi tudde an ki t'âhinte ye, wo ɗe a lekkiyadan an d'elke ti tuddan. ²⁶ Aame moke soo yi dabirsa

* **12:11** 12.11 Kun wollo adda mattup ki Romeɗ 12.6-8.

† **12:12** 12.12 Kun wollo adda mattup ki Romeɗ 12.4-5.

mañ, kane pay geñ miñ an dabirsa ti yode. Aame moke soo y'uune tamma mañ, kane pay geñ miñ an isiyo un̄suwo ti yode.

²⁷ Wo ki kotto kune'ñ tudde k'Almasi, wo wede tuuku toñ moke ki tudde yode.

²⁸ In̄kino mañ adda diine ñoñ ogiyo ti suma k'Isa geñ, ki poone Raa yi ziipe ñoñ zina k'Isa, ki sirwe nebiyagi, k'aduwe ñoñ dooyiso ñuwo. Sañ mañ ñoñ Unde Kamileñ t'an ele munda k'isiyo suldi k'armika, k'eliyo beeko a ñoñ k'eeni, ki noogiyo ñuwo, ki dokkiyo ñuwo, wo k'orbe t'ono ñoñ doolo.

²⁹ Ki kotto kane pay geñ ñoñ zina k'Isa ye, kane pay nebiyagi ye, kane pay an ki dooyiso ñuwo ye. Kane pay an k'isiyo suldi k'armika ye, ³⁰ kane pay Unde Kamileñ t'an k'ele ye munda k'eliyo beeko a ñoñ k'eeni me. Kane pay an ki t'ise ñoñ orbe t'ono ñoñ doolo ye, kane pay an ki t'ise ñoñ kama k'ono ñoñ doolo ye. ³¹ In̄kino mañ wede tuuku toñ ti diinagun̄ yi deho munda wede beehiye Unde Kamileñ t'eliyo. Wo ñe an̄ken̄ urzi wede beehiye a jiiire pay n'un di y' kaza.

13

Geyyiso ti jiiire suldi pay

¹ Kun ollo, aase n'a orba t'ono ñoñ doolo ise ono maaleekiyagi toñ, wo ñe o k'ede geyyiso ye mañ, geñ nuñ aakede maala ti m̄olo ise aa sukulmo t'isiyo tarkuuse ki bita. ² Aase nuñ Unde Kamileñ tod' t'ele munda ki rootiyto k'ono ñoñ Raa y'agisa, ise n'a suune ita suldi ombide pay, ise o d'ede suuniyo ki suldi pay, wo ise urzi zaapu k'addó a Isa y'aase zakidi i jiiire pay, n'aane ni di roote a tokomo t'en̄ mi-ñeeto, toñ t'a-ñeete*, wo ñe o k'ede geyyiso ye mañ, geñ nuñ aa munda ki bita. ³ Wo aame n'a-dokkida laalayó pay a ñoñ an k'ede munda ye, ise ni-ti t'ele tuddó adda k'uwwó n'a t'ogge toñ, wo ñe o k'ede geyyiso ye mañ, a ki n' nooge ti munda ye.

⁴ Wede i-d'ede geyyiso geñ, yoñ y'a ombiña wo ñuwo y'an d'ise beehiye. Yi ki kolbike ye, yi ki makile ye, wo yi ki

kili tuddí ye. ⁵ Wede i-d'ede geyyiso geñ, yi k'isiyo suldi sukiyagi ye, yi ki woliyo munda k'aggadi ñan̄jal ye, yi ki kulkiso ye, wo yi ki seedu maake ye. ⁶ Wede i-d'ede geyyiso geñ, ulbi i-k'isiyo un̄se ye a suldi ñoñ ñuwo an isiyo ki diine ye geñ me, wo ñe ulbi i isiyo un̄se a suldi ñoñ ñerec. ⁷ Wede i-d'ede geyyiso geñ, yoñ y'isiyo tambobino a suldi pay, a suldi pay yi zaapu addi a Isa, a suldi pay yi zaapu elkisadi a Raa, wo yi d'ombiña a suldi pay.

⁸ Geyyiso gette tod'te ti ki ñanga ye. Wo munda wede Unde Kamileñ t'eliyo ki rootiyto k'ono ñoñ Raa y'agisa'ñ, onniyo soo y'a ôhira. Munda k'orbe t'ono ñoñ doolo toñ, y'a ñanga. Wo suuniyo suldi ñoñ ki Raa ki rootiyto a ñuwo toñ, t'a ôhira. ⁹ Derec, kine suuniyadin̄ t'a biite, wo ono ñoñ Raa y'agisa toñ, a rootiytadin̄ in a beetiyo. ¹⁰ Wo ñe suldi pay a t'iida a munda wede Raa yi dehu'ñ, munda wede a-biite a t'isa umbo.

¹¹ Kun ollo, aame nuñ ulo ñen̄ku, ni rootiyto ki ñen̄kuwo, elkisadi ki ñen̄kuwo wo suuniyadi toñ ki ñen̄kuwo. Wo ñe aame ni t'ize goole mañ, suldi ñen̄kuwo n'a iili. ¹² An̄ken̄no kine suldi in̄ ki'n woliyo kereñ ye, in̄ ni woliyo aa adda kaynaana mazzini, wo ñe sañ mañ suldi in di'n wolley kereñ a ñaanadin̄. An̄ken̄no suuniyadi t'a biite, wo ñe sañ mañ Raa n'a yi suuney kereñ aa yoñ yi ni zuune.

¹³ Wo ñe an̄ken̄ i d'ede suldi afo, kane an lekkiyo ki daayum: zaapu k'adde a Isa, zaapu k'elkiso, wo geyyiso. Wo ñe ti diine suldi afo geñ, geyyiso t'a jiiire.

14

Rootiyto k'ono ñoñ Raa y'agisa ti orbe t'ono ñoñ doolo

¹ In̄kino mañ ki poone'ñ, kun deho urzi geyyiso ñuwo. Wo kun deho soñ suldi ñoñ Unde Raa t'eliyo, wo a jiiire'ñ munda ki rootiyto k'ono ñoñ Raa y'agisa.

² Ki wede orbe t'ono ñoñ doolo'ñ, y'orbe a Raa, a ñuwo ye. Ono geñ wenda soo toñ umbo a suune itadin̄ me, wo t'urzi k'Unde Kamileñ yi d'orbe ono ñoñ

* **13:2** 13.2 Kun wollo adda mattup ki Matiye 17.20; 21.21 wo Markus 11.23.

ombide ettiyo ti Raa. ³ Wo de ki wede i rootiyto ono don Raa y'agisa'η, yi rootiyto a duwo: y'a-ti'n zaapu a urzi an di t'ihira a urzi zaapu k'addan a Isa, y'an d'eeliyo kooke wo y'an di'n selliyo. ⁴ Wede y'orbe t'ono don doolo'η, yode batum a t'ihira a urzi zaapu k'addi a Isa me, wo de wede yi rootiyto ono don Raa y'agisa'η, yi noogiyo don pay ogiyo ti suma k'Isa an di t'ihira a urzi zaapu k'addan a Isa. ⁵ Ki nun man, beehiye ni dehu kune pay kun d'orba t'ono don doolo, wo de ni dehu a jiiire kun di rootite'η ono don Raa y'agisa. Wede yi rootiyto ono don Raa y'agisa'η, yi jiiire wede orbe t'ono don doolo, wo aame ise y'orbe t'ono don doolo man, i dehu wedusu y'a ti'n kime ono gen ti onamgun, kono don pay ogiyo ti suma k'Isa an di t'ihira a urzi zaapu k'addan a Isa.

⁶ Wo anken zemba ki nun, kun ollo, aakede n'a ette di kune wo n'un d'orba t'ono don doolo man, un ki'n nooge ti munda ye. Ki too man i dehu n'un d'orba ono don un di kize munda wede Raa y'oodibe ita, ise suuniyo, ise ono don Raa y'agisa, ise dooyiso ton man. Para man un ki'n nooge ti munda ye. ⁷ Gen inkino kay ki suldi k'otoro don aakede siraro ti kundiye me. Wo aame kane gen mooladan si-siidan ye man, k'a suune mummino, en an baahu siraro wo en an ondige kundiye me? ⁸ Wo aame bunno ti moolo'η duwo an k'ollige kerey ye man, wee wee a okkima tuddi k'arka me? ⁹ A kune ton inkino kay, aame onamgun kun rootiyto kerey ye man, mummino duwo an di suune itadan me? Inkino man kun orbe a maaye. ¹⁰ Ki kotto adda duniya ette ita k'ono baadan, wo de don tuuku ton an suune onaman onaman. ¹¹ Wo aame wede y'o orbe onami ni ki'n suune ye man, nun a daana yode aa torgusu, wo yode ton a daana nun aa torgusu. ¹² Gen ki kune ton inkino. Kun dehu t'addugun pay suldi don Unde Raa t'eliyo, wo kun deho sey a ceere suldi don a nooge don ogiyo ti suma k'Isa an di t'ihira a urzi zaapu k'addan a Isa me.

¹³ Kono kamo wede orbe t'ono don

doolo'η i dehu y'a tonde Raa, kono Unde Raa ti di t'ele munda ki kama k'ono genno pay. ¹⁴ Aame ni ton diyo Raa t'ono don doolo man, o eliyo ono don ni-ton diyo gen Unde Kamilen, wo de to eedo soodo a elkiso ti ki naabiya ye. ¹⁵ Inkino n'aase mummino me? N'a tonde Raa t'ono don ettiyo t'urzi k'Unde Kamilen, wo son n'a tonde t'eedo soodo a elkiso t'ono don duwo an'ni suune. N'a oore t'ono don ettiyo t'urzi k'Unde Kamilen, wo son n'a oore t'eedo soodo a elkiso t'ono don duwo an'ni suune. ¹⁶ Aame ki rootiyo koduwo a Raa t'ono don ettiyo t'urzi k'Unde Kamilen danjal man, mummino wede kino baa y'ollige, y'aane y'a roote «Eyye» a onama don ki rootiyo koduwo a Raa me? Yi k'aane yi ki roote ye, kono ono don ki rootiyo gen yi ki'n suune ye. ¹⁷ Derec, onama don ki rootiyo koduwo a Raa gen kane beehiye baadan, wo de leemada a ki y' noogiyo ye y'a t'ihira a urzi zaapu k'addi a Isa me.

¹⁸ Nun n'a t'ese koduwo a Raa kono n'orbe t'ono don doolo baadan i jiiire kune pay. ¹⁹ Wo de a diine don ogiyo ti suma k'Isa, ni dehu a jiiire t'eedo soodo a elkiso ni rootite ono paat danjal don duwo an'ni suune, kono an di'n dooye eego bee min, n'a orba baadan t'ono don doolo duwo an ki'n suune ye.

²⁰ Zemba ki nun, a urzi k'elkiso kun t'ise aa inni sunni ye. Eyye, a urzi k'isiyo k'oldiko kun t'iso aa inni sunni, wo de a urzi k'elkiso kun t'iso don i-dirse. ²¹ Ono en an riine ti kaaga adda mattup k'oogoro Muusa, an'de:

«Galmeega Raa y'ede:

A don k'Izirayel en

n'an rootita t'urzi duwo don orbe t'ono don doolo.

N'an rootita ti bize torgagi,

wo n'iza inkino ton, nun Raa an ki n'olliga ye*.»

²² Inkino man munda wede Unde Kamilen t'eliyo k'orbe t'ono don doolo'η, yon gen munda i-kaza toogo Raa a kane don i ki ziipe addan a Isa ye, wo a kane don i ziipe addan a Isa, i ki kaza

* **14:21** 14.21 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 28.11-12.

munda ye. Wo de munda wede Unde Kamileŋ t'eliyo ki rootiyto k'ono doŋ Raa y'agisa'ŋ, yoŋ geŋ munda i-kaza toogo Raa a kane doŋ i ziipe addaŋ a Isa, wo a kane doŋ i ki ziipe addaŋ a Isa ye, i ki kaza munda ye. ²³ Kun ollo, aakede kune doŋ ogiyso ti suma k'Isa kun t'ugiye pay kaŋ soo wo kune pay kun orbe t'ono doŋ doolo, wo wede i ki ziipe addi a Isa ye, ise wede kino baa yi t'iide diinaguŋ y'illiga maŋ, ki kotto y'a t'eese kune doŋ maadagi. ²⁴ Wo de soŋ aakede kune pay kun rootiyto ono doŋ Raa y'agisa, wo wede i ki ziipe addi a Isa ye, ise wede kino baa yi t'iide diinaguŋ y'illiga maŋ, onamguŋ geŋ a yi seeda wo y'a suune lekkiyadi oldo a daana Raa me. ²⁵ Injino munda wede ombide adda k'addi yi y'ufde kereŋ, y'a t'ottille zumayi a siido, y'a t'imme Raa wo y'a t'eese: «Ki kotto Raa yoŋ a diinaguŋ.»

Suldi t'urzizaŋ a diine doŋ ogiyso ti suma k'Isa me

²⁶ Injino maŋ zemba ki nuŋ, aame kun t'ugiya kaŋ soo maŋ, kun d'isa mummino me? Ti diinaguŋ wede soŋ y'a ambe ooro, soŋ y'a t'ele dooyiso k'ono Raa, ise y'un kize munda wede Raa y'iifiba ita, wede soŋ y'un d'orba t'ono doŋ doolo, wo soŋ y'un ti'n kime t'ono doŋ kun d'orbe geŋŋo. Pay kun ise geŋ, i dehu a nooge zemba an di t'ihira a urzi zaapu k'addaŋ a Isa. ²⁷ Aame kun dehu kun d'orba t'ono doŋ doolo maŋ, i dehu doŋ sire, baadaŋ doŋ ado a orba me, soŋ k'ita bakadi bakadi, wo i dehu wedusu y'a ti'n kime ono doŋ an orbe geŋ me. ²⁸ Aame wenda ki kama k'ono geŋ umbo maŋ, leema wede orbe a daana doŋ ogiyso ti suma k'Isa geŋ y'anna, y'orbu adda k'addi wo a Raa. ²⁹ Ki kane nebiyagi'ŋ, i dehu a rootite doŋ sire umbo'ŋ doŋ ado, wo doŋ soŋ an d'olliga wo an di wolle. ³⁰ Wo de aame wede doolo ti diinaguŋ y'uune ono doŋ Raa yi-iifiba ita maŋ, i dehu wede i rootiyto geŋ y'a anniga. ³¹ Kune pay kun aane kun di rootite ono doŋ Raa y'agisa me, wo i dehu wede soŋ k'ita bakadi

bakadi, kono d'uwu pay an t'ooone dooyiso wo kooke. ³² Kane nebiyagi'ŋ, tuddaŋ an ti seedu wo ono doŋ Raa y'agisa an di'n rootiyto a urzizaŋ. ³³ Ni rootiyto injino, kono Raa yi ki dehu ye suldi doŋ a urzizaŋ ye me, wo de yoŋ Raa ki toose. Geŋ aakede doŋ ki Raa pay ogiysito ti suma k'Isa ge d'isiyo.

³⁴ Adda diine doŋ i t'ugiye geŋ, erayi an anna. Kane an k'ede urzi ki rootiyto ye, an ki-kili t'ekki kuuli ye†, geŋ aa an riije ti kaaga adda mattup k'oogoro Muusa. ³⁵ Aame erayi an dehu an di suune ita k'ono doŋ an illiga maŋ, geŋ an tondoy kuulizaŋ a boy, kono sukuyagi erewo t'a t'ooziga t'a rootite adda diine doŋ i t'ugiye ti suma k'Isa me.

³⁶ Kun elkiyo'ŋ ono Raa an iise ki poone ti di kune ko? Wo kun elkiyo'ŋ uune ono Raa kune sigguŋ ko? Aha injino ye! ³⁷ Aame wede y'elkiyo yoŋ nebi, ise y'elkiyo yoŋ i-d'ede munda ti doolo Unde Kamileŋ t'eliyo toŋ maŋ, i dehu y'a suune adda k'addi ono doŋ n'un raaniya eŋŋo toŋ, kane suldi doŋ Galmeega yi dehu kun d'ise. ³⁸ Wo de aame ono eŋ wede yi'ni koogire maŋ, yode toŋ Raa y'a yi kiigira kay.

³⁹ Injino maŋ zemba ki nuŋ, kun deho t'adduguŋ pay kun t'iso doŋ rootiyto k'ono doŋ Raa y'agisa. Wo kun an t'eegire ye a doŋ orbe t'ono doŋ doolo me. ⁴⁰ Wo de aame kun t'ugiye maŋ, suldi pay kun ti'n iso a urzizaŋ daa tarkuuse.

15

Baldiya k'Almasi ti diine doŋ unto

¹ Zemba ki nuŋ, ankeŋ ni dehu n'un di-foole sey a Rabila Majjaanawa ere n'un gizite te. Tode gette kun illiga wo kun a seedu zakidi eego, ² wo t'urzi tode kun d'utta, aame kun a ziida zakidi a ono doŋ n'un gizite maŋ. Wo kun a ki ziida ye maŋ, urzi zaapu k'adduguŋ a Isa geŋ ki bita.

³ Munda wede ki poone a jiiire, nuŋ n'unni duuye dooyiso ere nuŋ batum an ni duuye: Almasi y'inda k'oldikadiŋ, geŋ

† 14:34 14.34 Kun wollo adda mattup ki 1 Korent 11.3; Epez 5.22; 1 Timote 2.12 wo Tit 2.5. * 15:3 15.3 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 53.5-12.

a-t'iide a ono don an riine ti kaaga adda mattup ki Raa*. 4 Yon an di y'eele adda muuzo, san onniyo sire k'aduwe man Raa y'a ti y' bilde, gen a-t'iide a ono don an riine ti kaaga adda mattup ki Raa†. 5 Aame yi bilde man yi di gize tuddi a Piyer, san a don zina don koomat makumu sire‡. 6 San y'an di gize tuddi a zamba i ziipe addan a Isa kane meeda paat t'uto, an t'ugiye ume soo. Don baadan ti diinayan an lekkiyo zeere botto, wo don miibi i t'inda me§. 7 San yi di gize tuddi a Zak wo a don zindi pay.

8 San k'ita ti kane pay gen, a nun Pool ton y'o di gize tuddi, nun wede aa an buuye booyiso. 9 Derec, ti diine don zina k'Isa pay, nenku a jiiire min nuuno. Nun ni k'iide ye an di'n waake wede zina k'Isa me, kono don ki Raa ogiysito ti suma k'Isa ni'ni dibire baadan*. 10 Wo de ti beeko ere ki Raa, yon y'a n'ize aa kun ni wolliyo enno, wo beeko ere y'o ele gette a ki t'iiziga ki bita ye. Wo de n'a niibe n'a jiiire kane don zina k'Isa pay. Naabo gette n'ize ti toogado ye, wo de n'ize ti beeko Raa ere a eedo. 11 Inkinon man ise nuuno ise don zina k'Isa ongon, genno ono don kaye ay kazita, wo a kane genno kun d'umbe me.

Balɗiya ki don i t'inda

12 Kaye ay kazita Almasi, yon Raa yi ti y' bilde ti diine don unto, wo de mummino don ongo ti diinagun an di rootiyo don i t'inda balɗiyadan umbo me? 13 Aame don i t'inda balɗiyadan umbo man, Almasi ton Raa yi ki ti y' bilde ye ti diine don unto me. 14 Wo aame Almasi Raa yi ki ti y' bilde ye ti diine don unto me man, ono don ay kazita en ki bita, wo kune ton kun ziipe addugun ki bita. 15 Wo aame don i t'inda Raa yi ki ti'n balɗa ye'n derec man, gen i-kaza Almasi Raa yi ki ti y' bilde ye ti diine don unto me. De inkinon man kaye don i kazita ono Raa en ay kazita

butte, wo kaye ono don ay gizite a duwo, Almasi yi bilde ti diine don unto ton butte. 16 Aame don i t'inda Raa yi ki ti'n balɗa ye man, gen i-kaza Almasi ton Raa yi ki ti y' bilde ye ti diine don unto me. 17 Wo aame Almasi ti diine don unto Raa yi ki ti y' bilde ye man, gen kun ziipe addugun a Isa ki bita, wo kun lekkiyo daayum adda k'oldiko botto. 18 Inkinon kane don i ziipe addan a Almasi wo i t'inda'n, an digge. 19 Aame kine in ziipe elkisadin a Almasi kono y'in di'n nooge a lekkiyadin ere a duniya ettiyo danjal man, gen kine lekkiyadin sommagi i jiiire don pay.

20 Wo de ki kotto man, Almasi Raa yi ti y' bilde ti diine don unto me. Yon wede ki poone Raa yi ti y' bilde ti diine don unto, kono in di kize don doolo i t'inda'n Raa y'an ti'n balɗa kay. 21 Derec, in suune unto ti t'iido duniya t'urzi wedusu, gen inkinon balɗiya ki don i t'inda ton t'iido t'urzi wedusu. 22 Kine duwo pay in t'unto, kono in uɗɗo t'urzi mugiyin Adum†. Gen inkinon kay, don i lekkiyo kettiyo kan soo t'Almasi, Raa y'a ti'n balɗa‡. 23 Wo de Almasi t'onniyo balɗiyadi yon Raa yi ti y' bilde ki poone. Wo kane don ki yode Almasi ton t'onniyo balɗiyadan, kane ton Raa y'a ti'n balɗa a onniyo ere Almasi yi kimo gette. 24 Aame gen kane don pay an d'ede urzi ki dokkiyo, don pay an d'ede toogo, wo don pay an d'ede moziko gen, Almasi y'an ti latta, wo san yi di t'ela moziko a Meegi Raa. Gen inkinon duniya t'a danga. 25 Derec, i dehu Almasi y'a oomi moziko bini onniyo ere Raa yi di'n isa don k'aduzi aa munda ki bita ti dandi zonɗi§. 26 Adu wede k'ita Raa y'a yi t'ida, tod'te unto. 27 Ono en an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Raa y'a ti y' ziipe goole t'ekki sulɗi pay*.» Wo de a ume wede an'de «t'ekki sulɗi pay» gen, kun suuno Raa adda sulɗi genno ye, kono yode i-ele sulɗi pay a Almasi me.

† 15:4 15.4 Kun wollo adda mattup ki Soom 16.10 wo Oze 6.2. ‡ 15:5 15.5 Kun wollo adda mattup ki Lik 24.34; 24.36; Matiye 28.16-17; Markus 16.14 wo Zan 20.19. § 15:6 15.6 Don baadan ti diinayan an lekkiyo zeere botto, wo don miibi i t'inda me: I-kaza t'ume Pool yi raaniya mattup ettiyo. * 15:9 15.9 Kun wollo adda mattup ki Naabo don zina 8.3; 9.3-6. † 15:22 15.22 Kun wollo adda mattup ki Zenez 3.17-19. ‡ 15:22 15.22 Kun wollo adda mattup ki Romej 5.12-21. § 15:25 15.25 Kun wollo adda mattup ki Soom 110.1. * 15:27 15.27 Kun wollo adda mattup ki Soom 8.7.

²⁸ Aame Raa yi ti y' ziipa Almasi t'ekki suldfi pay man, yode Almasi batum yid'ottila a Meegi Raa. Inkinno man Raa siidi a ooma moziko t'ekki suldfi pay me.

²⁹ Anken kun elko a kane don i suyyiso batem, ti suma ki don i t'inda. An elkiyo an t'oonna moo me? Aame ki kotto don i t'inda Raa y'an ki ti'n balda ye man, ki moo me an suyyiso batem a suma kane me? ³⁰ Wo ki moo me kaye batum, daayum ay lekkiyo lekkiyo ere aa a biza zire te? ³¹ Zemba ki nun, derec nun onniyo ti onniyo n'ambu puuzado, wo ki kotto, kono kune gen nun ulbo unse kono kun lekkiyo kettiyo kan soo ti Galmeegin Isa Almasi. ³² A geeger k'Epez, don baadan an o-di t'iiziga nun n'a niikiwe tuddo aa ni deyyiso ti seydi balda. Aame n'ize inkinno a urzi lekkiyo ere a duniya danjal man, a nun daakatú moo me? Aame don i t'inda Raa y'an ki ti'n balda ye man, kine in iso aakede don ongo an rootiyo, an'de: «In oomo, in oobo, kono soggo in ti t'inda†.»

³³ Kune'n wenda soo ton y'oola elkisadi ti ti y' dagga ye. Kun suuno ono don ongo an rootiyo, an'de: «Wede i sooru ti wede k'oogire gen, yode ton wede k'oogire kay.» ³⁴ Elkisagun ere oldo kun t'oolo, kun ti kami k'urzi wede derec, wo kun ise oldiko ye. Derec, don ongo ti diinagun Raa an ki y' suune ye botto, wo ni rootiyo inkinno sukiyagi a kune.

Tudde ki don Raa yi ti'n balda

³⁵ Wo de wenda y'a tonde, y'a t'eeese: «Don i t'inda an di balda kan mummino me, wo ti tudde ere tuuku te?» ³⁶ Kee wede elkisada umbo! Buzu wede ki korso'n i-ti ruumiyo doo min, i t'adfiya i-lekkiyo zeere kollo. ³⁷ Aame ki korso gen ki ki korso koyile ye a t'adfa me, ki korso inni, ise mudu ise moo ton man. ³⁸ Aame ki ti giira man, Raa yi-d'eliyo tudde i-t'adfiya soole aa yi dehu, man a buzu tuuku ton yi-d'eliyo koyilayi koyilayi.

³⁹ Suldfi don pay i puukiyo'n, wede son tuddi sittu sittu. Tudde ki duwo sittu, ki seydi sittu, ki embi sittu, wo ki puuni

ton sittu. ⁴⁰ I d'ede tudde ki suldfi don a kandaane, wo tudde ki suldfi don a siido. Wo suldfi don a kandaane gen, majjaanika ki tuddan sittu ti don a siido me. ⁴¹ Majjaanika peedo sittu, majjaanika tere sittu, majjaanika moldali sittu, ise moldali ti tuddan ton majjaanikadan sittu sittu.

⁴² Gen aasa inkinno kay, baldiya ki don i t'inda me. Tudde ere in t'ottibe a siido tod'te i-ti ruumiyo, wo tudde ere i-balda tod'te i ki ruumiyo ye. ⁴³ Tudde ere in t'ottibe a siido tod'te ki bita, wo de aame Raa yi ti balda gen, t'a t'isa majjaanawa. Tudde ere in t'ottibe a siido tod'te toogatu umbo, wo de aame Raa yi ti balda gen, ti-t'oonna toogo baadan ⁴⁴ Tudde ere in t'ottibe a siido tod'tin tudde ere in di lekkiyo duniya danjal, wo de aame Raa yi ti balda gen, t'a lekka ti toogo k'Unde Kamilen. Inkinno man i d'ede tudde ere in di lekkiyo a duniya danjal, wo i d'ede son tudde ere in di lekka ti toogo k'Unde Kamilen. ⁴⁵ Ono en an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Wedusu wede ki poone, yon wede tudde sundi Adum, Raa yi-d'ele puukiyo‡.» Wo de Adum wede k'ita, yon Unde y'an d'eliyo lekkiyo a duwo. ⁴⁶ Iido ki poone'n tudde ere i ki lekkiyo ti toogo k'Unde Kamilen ye, iido'n tudde ere ki lekkiyo a duniya danjal, wo san tudde ere i lekkiyo ti toogo k'Unde Kamilen t'a iido k'ita. ⁴⁷ Wedusu wede ki poone yon ki siido, Raa yi y'iibida ti odde siido§. Wo de wedusu wede ki sirwe yon y'iido ti kandaane. ⁴⁸ Duwo don pay a siido en, an deeyiso Adum kono yon Raa yi y'iibida ki odde siido. Wo kane don pay a kandaane gen, an deeyiso Almasi kono yon y'iido ti kandaane.

⁴⁹ Wo ankenno kine in deeyiso wedusu wede Raa y'iibida ti odde siido, gen san inkinno kay in deeya wedusu wede iido ti kandaane. ⁵⁰ Kun ollo zemba ki nun, enno munda wede ni rootiyo me: Wedusu ti tuddi ere ette, yi ki t'ette ye adda Moziko Raa te, wo tudde ere aruma gette, tudde ere i ki ruumiyo ye, ti ki ti t'ooney ye.

† 15:32 15.32 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 22.13.

§ 15:47 15.47 Kun wollo adda mattup ki Zenez 2.7.

‡ 15:45 15.45 Kun wollo adda mattup ki Zenez 2.7.

51 Ankeñ kun ollo, n'un t'oodo ita a munda wede ombide ki Raa: Kine in ki ti t'inda pay ye, wo de pay tuddiñ Raa y'a ti-kima. 52 Eyye, parre wede ki dangu y'a ôola, wo aame y'ila mañ, a kaamiki aa wedusu y'igge edayí ribiñ geñ, kane doñ i t'inda Raa y'a ti'n balda ti tudde ere i ki ruumiyo ye, wo pay kine doñ zeere tuddiñ Raa y'a ti-kima*. 53 Injino mañ tuddiñ ere a-ruuma ette, i dehu t'a-t'osse tudde ere i ki ruumiyo ye t'eego, wo tuddiñ ere k'unto ette, i dehu t'a-t'osse tudde ere i k'unto ye t'eego.

54 Aame tuddiñ ere a-ruuma ette ti t'ussa tudde ere i ki ruumiyo ye, wo tuddiñ ere a t'inda ette ti t'ussa tudde ere i k'unto ye mañ, geñ a-t'etta a ono doñ an riñe ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Unto umbo baa, Raa yi ti jiiere†.»

55 Wo soñ an riñe, an'de: «Koñ unto no, toogadí ere mi ceeriyo too te? Koñ unto no, arkuzí wede mi tôwwo duwo too me‡?» 56 Kine in suune arku wede unto ti-tôwwo duwo'ñ, oldíko, wo oldíko t'ooniyo toogo t'urzi k'oogoro Muusa.

57 Ankeñ in rooto koduwo a Raa, kono kine in jiiere t'urzi Galmeegiñ Isa Almasi. 58 Injino mañ zemba ki nuñ kune doñ ki geyyiso, kun a soodo zakidí, munda y'un ti'n lekida ye a urzi zaapu k'addugun a Isa me, wo a urzi naabo Galmeega'ñ un d'odo ki daana. Kun suune oodibe yeebagun a urzi Galmeega, ti ki t'ingila ki bita ye.

16

Tussiyo a doñ ogiyo ti suma k'Isa a Zeruzalem

1 A urzi tussiyo ere kun di nooge doñ ki Raa a geeger Zeruzalem geñ*, ni dehu n'un di roote'ñ, kune toñ kun daano urzi wede n'an ruute a doñ ogiysito ti suma k'Isa a siido Galat an isiyo. 2 Ki naabo tussiyo gette kun della aaniyadó do ye, wo daayum a onniyo dumas mañ,

wede tuuku ti diinagun soñkadí y'uune adda suuk, yi d'addo a toogadí y'a-zaapo zaapo. 3 Aame n'iiney di kune mañ, doñ kun biire n'an di'n t'igibey ki Zeruzalem ti mattupiyagi a beezan i-kaza kane a urzi Raazan, an an d'ettey ti munda wede kun tusse me. 4 Aame i dehu nuñ batum toñ n'a ette kay mañ, ay t'ettey kañ soo.

Pool yi dehu yi torguwa

5 Injino mañ ni-t'adfa ti siido Maseduwan doo miñ, n'a ettey di kune kollo, kono ni dihe ni-t'adfa'ñ ti siido gettiyo†.

6 Aame n'iiney di kune mañ, ni d'isey onniyo miibi, wo ni wulley muno mañ, ume reele‡ n'a y'oodibey di kune. Injino mañ kun o t'eley munda n'a seedey urzizó. 7 A ettiyadó ere ette, ni ki dehu n'a k'engiley kañ ôhire ye. Aame Galmeega yi dehu mañ, n'elkiyo ni-lekkey onniyo miibi di kune, sañ n'a engiley kollo.

8 Wo ankenno n'a lekke a geeger k'Epez poone bini tarnaape ki Pantekot, 9 kono Galmeega y'o t'ihina urzi goole k'isiyo naabo ere ti daakatú, ise doñ k'olmidayó baadan toñ mañ§.

10 Aame Timote y'iiney di kune mañ, kun iso t'urzi tuuku toñ y'a lekke daa k'orgiso a diinagun me, kono yoñ yi naabiya ki Galmeega aa nuuno kay. 11 Injino mañ wenda soo toñ ti diinagun yi y' kiigira ye. Wo de kun a yi noogo ti munda y'a-kimo ti toose k'ume nuñ me, ay yi delliso ti zemba y'ay di'n t'oona.

12 A urzi leemadiñ Apolos*, nuñ tañ baadan ni-d'eele kooke y'a ette di kune ti zemba, wo de yoñ y'ede, ankenno yi k'aane yi k'ette ye, sañ yi uuna urzi y'a etta kollo.

Toose ti ono doñ ki dangu

13 Kun lekko zeere, kun soodo zakidí a urzi zaapu k'addugun a Isa, kun orgide ye, kun ôhor toogo. 14 Suldí doñ pay kun ise, kun iso ti geyyiso.

* **15:52** 15.52 Kun wollo adda mattup ki 1 Tessaloni 4.15-17. † **15:54** 15.54 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 25.8.

‡ **15:55** 15.55 Kun wollo adda mattup ki Oze 13.14. * **16:1** 16.1 Kun wollo adda mattup ki Romen 15.25-26.

† **16:5** 16.5 Kun wollo adda mattup ki Naabo doñ zina 19.21. ‡ **16:6** 16.6 Ume reele: Di kine gergagi iise ti tere k'aydu bini tere sara, wo de a siido Korent tedfari doñ geñ kane oone ki torguwo ti tooko me, kono reele, maaye ti mizzi baadan.

§ **16:9** 16.9 Kun wollo adda mattup ki Naabo doñ zina 19.8-10. * **16:12** 16.12 Kun wollo adda mattup ki Naabo doñ zina 18.24.

¹⁵ Kune kun suune a siido k'Akayi, Stepanas ti don boozí kane'η don ki poone i ziipe addan a Isa, wo an d'ele tuddan ki naabo kono an di nooge don ki Raa. Inkinno man zemba ki nun, n'un di rooto, enno munda wede kun d'ise me: ¹⁶ Duwo don i naabiya inkinno gen, kun ollo onaman, wo son a wede tuuku yi naabiya wo y'oodibe yeebadí aa kane gen me.

¹⁷ Nun ulbó unse a aaniya zembagun don Stepanas, Fortunatus wo Akaykus gen me. Para man nun mosogo kune, wo aame an iina gen, an o-t'ide mosigadó ere a tukki kune te. ¹⁸ A aaniya kane gen, nun addó a t'udige, wo kune ton addugun i t'udige. Kun suuno don inkinno gen, kun'ni soodo bey sire.

¹⁹ Don ogiysito ti suma k'Isa a siido k'Aazi an un t'ize toose. Akilas ti Pisisil† wo ti don ogiysito ti suma k'Isa, ogiysito di kane ton, an un t'ize toose baadan ti suma Galmeega. ²⁰ Zemba pay don a enno an un t'ize toose. Kun t'eesito tuddugun kan bey sire sire aakede zemba.

²¹ Ono don ki toose en i raaniya nun Pool ti beezó. ²² Aame wede yi ki giyya Galmeega ye man, gen duudiyo Raa t'a koonaa eedí. Galmeega, k'edi! ²³ Gen beeko ki Galmeega Isa ti koonaa eggun. ²⁴ Nun n'unni giyye pay kono kine in lekkiyo pay kettiyo kan soo t'Isa Almasi.

† 16:19 16.19 Kun wollo adda mattup ki Naabo don zina 18.2.

Mattup ere ki sirwe Pool yi riine a don a Korent

En urzi k'ono don kun t'oone adda mattup ettiyo

Ette mattup ere ki sirwe Pool yi riine a don a geeger Korent. A mattupadi ere ki poone, yon y'an di ruute yi dehu y'ette y'a ti'n wollo. Wo de y'a k'iine y'a k'iide ye. Wo munda wede i y'iigire enno: Y'a illiga Yawudiyagi miibi an iide Korent, an di kazita munda ti doolo a ki t'iide ye a Rabila Majjaanawa ere Pool y'an gizite ki poone gette. Wo kane an di ruute son, Pool yon wede zina k'Isa ki kotto ye. Injino Pool y'a t'ize sommagi donon, gen kono k'injino y'a dihe y'an di raane mattup, y'an di ruute munda wede i-d'ede adda k'addi, wo munda wede i y'ize kono y'a k'iine y'a k'iide wollyadan ye me.

Adda mattup ette Pool y'a ruute kere, yon wede zina k'Almasi, wo de urzi naabadi wede yon y'isiyo gen a ki t'ettiyo ye ti don doolo eliyo dooyiso a urzi Raa me. Genno munda wede Pool an di y'giigira me. Pool y'an di ruute sey, an a seeda zakidi a naabo tussiyono kono an a nooga don i ziipe addan a Isa a siido Ziide. Wo y'a di duule sey, yi dehu y'ette y'a ti'n wollo, kono y'an di'n aapidey kane don oldikadan an ki t'iili ye botto gen me.

Toose ki Pool

¹ Mattup ette i raaniya nun Pool wede zina k'Isa Almasi, aa Raa yi dehu, wo ti leema Timote, a kane don ki Raa ogiyso ti suma k'Isa a geeger Korent wo a don ki Raa pay adda siido k'Akayi pay. ² Gen beeko ti toose ki Meegin Raa wo ti Galmeega Isa Almasi i koonna eggun.

Urzi selliyo duwo

³ In amma Raa, Meeki Galmeegin Isa Almasi, yon Meege wede i d'isiyo adde koduwo, yon Raa, yi selliyo duwo aame tuuku ton man. ⁴ Adda dabaradin pay y'in ti'n selliyo, wo t'urzi selliyo ere kine batum in ooniyo ti yode gette, kine ton

in aane in di selle don pay adda dabar ere tuuku ton man. ⁵ Injino man kine in d'ooniyo dabar baadan kono k'Almasi me, wo gen injino kay t'urzi k'Almasi in d'ooniyo selliyo baadan. ⁶ Aame kaye ay dabirsa man, gen kono kune kun t'oone selliyo wo kun d'utte. Wo aame ay uune selliyo man, gen kono kune ton kun t'oone selliyo, ere un di'n ise kun d'ombiina a dabar ere aa kaye ay dabirsa. ⁷ Kaye zaapu k'elkisadey a kune ay di seedu zakidi, kono kune kun a ti gitte kan soo adda dabaradey gen, kune ton kun t'oona selliyo aa ki kaye kay.

⁸ Injino man zamba ki nun, kaye ay dehu munda en kun di y' suune, adda siido k'Aazi ay d'uune dabar baadan a jiire eeday, ay d'ilke ay ki lekka zeere ye. ⁹ Derec, kaye ay d'ilke adda k'addey aa booro t'ayni zida k'unto. Gen a t'ize injino, kono ay ki ziipe addey a kaye batum ye, wo de ay di ziipe addey a Raa yon yi baldiya don unto. ¹⁰ Gen yode wede ay ti'n uddo ti dabar ere k'unto kino ette, wo y'ay ti'n adda sey. Eyye, kaye ay ziipe elkisadey a yode ki daana ton, y'ay ti'n adda sey. ¹¹ Wo kune ton kun ayni noogiyo adda tondiyagun a Raa kono kaye me. Gen t'urzi ton diyo Raa ki don baadan, kaye ay t'oona beekadi, wo don baadan an di roota koduwo a Raa kono kaye.

Munda wede Pool yi k'iide Korent ye

¹² Derec, munda wede kaye ulbey ay isiyo unse, wo elkisadey ere ay di suuniyo munda en beehiye en ulsu t'ay kaza: Kaye ay izire a daana don duniya, wo ay izire injino toc min a daana kune, ti tassuwa wo t'adde soo gen iido ti Raa. Wo ay izire ti suuniyo k'ono ere ki don tudde ye, wo de ti beeko ere ki Raa. ¹³⁻¹⁴ Injino man adda mattupiyagey don kaye ay un raaniyta munda doolo umbo, kane min ono don kun gariya wo kun di suuniyo itadan genno danjal. Wo adda k'onamey gen, munda soo ede ankenno itadi kun ki ti zuune kere ye, wo de nun ni zaapu elkisado a kune, kono san itadi kun di suuna kere. Enno munda me: a onniyo kama Galmeega Isa, kaye ulbey aasa unse

ti kune, geɗ geɗ kune toɗ ulbuguɗ aasa unse ti kaye kay.

¹⁵ Nuɗ sulɗi geɗ ni'ni zuune adda k'addó, inkiɗo maɗ n'a dihe ki poone n'a ette n'un ti'n wolley wo n'un di zaapey beeko ki sirwe sey. ¹⁶ Saɗ ti di kune geɗ n'a engiley ki siɗfo Maseduwan, wo ti siɗfo Maseduwan* n'a-kimey di kune sey, kono kun o t'eeley zaafa n'a seedey urzi torguwadó ki siɗfo Ziide. ¹⁷ Aame ni dihe n'aase inkiɗo'ɗ, ni ki t'ilke koduwo ye ko? Geɗ o di gaagiya a munda soo aa ɗoɗ tudde ge d'isiyo, inkiɗo n'a roote «eyye» wo saɗ «aha» sirwaɗ pay ko? ¹⁸ Raa batum yi suune ono ɗoɗ ay un rootiyo geɗ derec, ay ki rootiyo «eyye» wo saɗ «aha» sirwaɗ pay ye. ¹⁹ Isa Almasi Ulo Raa, nuɗ Pool ti Silas wo Timote ay gizite rabiladí di kune geɗ†, yode batum yi k'iido'ɗ ti elkiyo sire ye, yi ki ruute «eyye» wo saɗ «aha» sirwaɗ pay ye. Wo ɗe yoɗ y'iido'ɗ a munda soo «eyye» ɗaɗɗal. ²⁰ Inkiɗo maɗ Isa yoɗ «Eyye» ki Raa, a sulɗi pay ɗoɗ yi ruute y'aasa me. Kono kamo t'urzi yode Isa in di rootiyo «Eyye» a Raa, wo in di y' tamma. ²¹ Geɗ yode Raa batum kaye ti kune y'in d'eliyo toogo a urzi lekkiyo kettiyo kaɗ soo t'Almasi, wo y'inni biire. ²² Yoɗ y'in di'n iigire t'Unde Kamileɗ, i-kaza kine ki yode, tod'te y'in t'ele adda k'addiɗ, gette barta ere ki poone ki sulɗi ɗoɗ Raa y'in boohiyo saɗ y'in t'ela.

²³ Nuɗ eɗ, ni lohito ono maɗ, Raa y'ollige wo yi n'òodo: Nuɗ ni ki gime ki Korent ye, kono ni ki dihe ye un t'isey ooɗe me. ²⁴ Kaye ay ki dehu ay un gi di'n dokke ki toogo ye a urzi zaapu k'addugun a Isa me, kono kun seedu zakidí a urzi geɗ me wo, ɗe ay dehu ay un di'n nooge kun di lekke t'unɗuwo.

2

¹ Ki nuuno maɗ, ni t'ilkite'ɗ di kune ni k'iide ye bee, kono n'un ki ti'n t'eleɗ kun ki t'isey sommagi dondon sey ye. ² Aame n'un ti'n eley kun t'izey sommagi dondon

maɗ, t'aaye sey me n'aasey unɗuwo te? Para maɗ ti yode wede ni ti y'ele y'a t'ize sommagi dondon geɗno. ³ Aame n'iiney di kune maɗ, ni ki dehu ɗoɗ ongo ti diinaguɗ an ki ti n' t'eleɗ n'a ki t'isey sommagi dondon ye, ki too maɗ ti kane geɗno ay isey unɗuwo te. Geɗ kono k'inkiɗo n'un di riine mattup gette*. Nuɗ ni suune adda k'addó, aame nuɗ ulbó unse maɗ, kune pay toɗ ulbuguɗ unse. ⁴ Eyye, nuɗ n'un riine t'ulbe k'oodiyo baadaɗ, biza k'ulbó i zehiso wo ti zumari edayó, wo ɗe n'un riine kono n'un ki ti'n t'ele kun ki t'ise sommagi dondon ye, wo kun di suune nuɗ o d'ede geɗyiso baadaɗ a kune me.

Tambobino a wede ize ulsu

⁵ Aame wenda ti diinaguɗ yi t'ela ɗuwo an t'iza sommagi dondon maɗ, geɗ y'ele nuuno ɗaɗɗal ye, wo y'ele kune pay. Wo ɗe ono geɗ in ti'n aagila baadaɗ ye. ⁶ Ki wede inkiɗo geɗ dangay ere ɗoɗ baadaɗ ti diinaguɗ an i ele gettiɗ, iide baa. ⁷ Wo ɗe ankeɗ kun i t'iso tambobino wo kun i eelo kooke, para maɗ y'a t'isa sommagi dondon a ceera eedí.

⁸ Inkiɗo maɗ, n'un di rooto munda wede kun d'ise, kun iso beehiyko kono y'a suune kune kun yi geɗyiso. ⁹ Nuɗ n'un riine mattup gette kono ni dihe n'un ti'n naame wo n'a suuna ki kotto onamó pay kun ollige maɗ. ¹⁰ A wede'ɗ kun i t'isiyo tambobino maɗ, nuɗ toɗ ni-t'ise tambobino kay. Aame nuɗ n'isiyo tambobino geɗ, n'isiyo a munda ede ɗo'ɗ kollo, wo n'isiyo kono kune, wo a ɗaana k'Almasi. ¹¹ Nuɗ n'ize inkiɗo kono Meeda siitandani ti-ki t'oone urzi t'in gi di'n ceere ye, kono kine in ti suune raayikatú te.

Pool a geeger Tirowas

¹² Nuɗ n'a ingile ki geeger Tirowas kono n'a kizitey Rabila Majjaanawa k'Almasi, wo aame n'iiney maɗ n'a uwwa Galmeega y'o t'ihina urzi n'a kizite. ¹³ Wo ɗe nuɗ ulbó o d'uude baadaɗ kono

* **1:16** 1.16 Maseduwan gette siɗfo soo adda siɗdiyagi pay ti kaaga ɗoɗ Romen ga-dukke, tod'te a kese k'awwa ki siɗfo ere ankeɗno an ti waaku Gires. † **1:19** 1.19 Kun wollo adda mattup ki Naabo ɗoɗ zina 18.5. * **2:3** 2.3 Pool yi rootiyo ti mattup ere ti doolo yi riine wo a digge, yi ki rootiyo ti mattup ere yi riine ki poone a ɗoɗ Korent ye. Kun wollo adda mattup ki 2 Korent 7.8.

leemadó Tit ni ki y'uuney ye. Injino man don Tirowas ni'n iili, n'a ingile ki siido Maseduwan†.

Isa Almasi y'a jiire

¹⁴ In rooto koduwo a Raa, kono daayum y'in di'n t'ettiyo k'adda diine don an engile duy, pay kan soo in tamma Almasi yi jiire. Wo t'urzi kine Raa yi d'isiyo a ume tuuku ton Almasi duwo an di y' suuniyo, gen aakede egey don eediyadan unse i-ti teepiyo a ume pay. ¹⁵ Derec, kine aakede egey don eediyadan unse Almasi yi-d'eliyo a Raa, wo eediyo ere unse gette, i-ti teepiyo a tukki don a urzi k'uttiyo wo a tukki don i t'umbe urzi daggiya pay. ¹⁶ A don soo eediyo gette tod'te eediyo ere k'unto, t'an d'an t'etta k'ume k'unto, a don ongo eediyo gette tod'te eediyo ere ki lekkiyo, t'an d'an t'etta k'ume lekkiyo ere ki daayum. Injino wee wee a aane a t'ise naabo ere ette?

¹⁷ Kaye aakede don ongo ge d'isiyo suuk t'ono Raa genno ye, kaye ay rootiyo ono don derec ki Raa, t'adde soo wo a daanadi, kono ay lekkiyo kettiyo kan soo t'Almasi.

3

Don naabo a urzi taasuwa ere aware

¹ Kaye batum ay di dehe ay t'imme tuddey, ay t'ese kaye ay jiire ko? Kunuñ i dehu mattup ay un d'ette a kize kaye don zina k'Isa, aa don ongo ge d'isiyo ko? Kunuñ ay ambe tunda man, i dehu ay tonde mattup ti beygun ko? Aha, injino ye! ² Gen kune batum aakede mattupadey, raaniya a biza k'ulbey, duwo pay an ti suune wo an di gare. ³ Eyye, gen kereñ kune aakede mattup ere Almasi batum yi riine y'ay d'ele beezey ay i di naabe. Mattup gette yon yi riine ti buuye ye, wo de yi riine t'urzi k'Unde Raa zeere. Tode gette yi riine ekki pakirtagi mongali ye, wo de yi ti riine a biza k'ulbugun*.

⁴ Kaye ay rootiyo injino kono ay ziipe addey a Raa t'urzi k'Almasi. ⁵ Gen derec kaye ay suune, ti toogo k'aggadey ay ki t'iide ye k'isiyo naabo ette. Wo de naabo ette ay ti-t'isiyo ti toogo ere Raa y'ay eliyo. ⁶ Gen yode Raa y'ay di'n ize don aane i t'ise naabo a urzi taasuwa ere aware, ti k'ettiyo t'urzi k'oogoro Muusa ere yi riine gettiyo ye, wo de t'ettiyo t'urzi k'Unde Kamileñ. Derec, to oogoro ere yi riine ti kaaga gette duwo t'an d'an t'etta k'ume k'unto, wo de Unde Kamileñ t'in di'n t'etta k'ume lekkiyo ere ki daayum.

⁷ To oogoro gette Muusa yi ti riine ti kaaga ti aryagi raaniya eego pakirtagi mongali†, wo aame y'ize injino gen duwo an di wulle toore ki gooliko Raa. Wo toore gooliko'ñ a-tuure ume k'eda Muusa, don k'izirayel an k'iine wolliyo yerere adda k'edayi ye, kono i tooriyo baadan‡, kacinj yo toore gen ki peedo boolon. Aame oogoro ere t'an d'an t'ettiyo duwo k'ume k'unto gette, toore ki gooliko Raa t'an yi gize injino man, ⁸ gen ki kotto naabo k'Unde Kamileñ meedikatú t'aasa a ceera sey. ⁹ Derec, naabo k'oogoro ere duwo booro ti di'n seedu gette tod'te meedikatú a jiire man, gen ki kotto naabo k'Unde Kamileñ ere ti di'n isiyo duwo ki diine a daana Raa gette, tod'te meedikatú a jiire sey. ¹⁰ Injino a daana meedikatú ere a jiire ette, gooliko ere a tuure ti kaaga gette, tooratú a nokkida. ¹¹ Aame munda wede san yi-t'engila, goolikadi a jiire man, ki kotto munda wede a lekka ki daayum gen, goolikadi t'aasa meeda a ceera sey.

¹² Kaye ay zaapu elkisadey a suldi genno, injino ay rootiyto ono Raa kereñ daa k'orgiso. ¹³ Kaye ay k'isiyo aa ki Muusa ye. Yon ume k'edayi y'a-ti diibiyo buude, kono don k'izirayel an ki wolle nokkiso ki toore wede a ume k'edayi genno ye. ¹⁴ Wo de kane eedan ere soodo a elkiso a t'ippe, bini ankenno ton aame an gariya mattup ki taasuwa ere mazzini man, munda aa buude yi

† 2:13 2.13 Kun wollo adda mattup ki Naabo don zina 20.1. * 3:3 3.3 A ume an riine «pakirtagi mongali» gen, kun wollo adda mattup ki Egzod 24.12. Wo a ume an riine «a biza k'ulbugun» gen, kun wollo adda mattup ki Zeremi 31.33 wo Ezekiyel 11.19. † 3:7 3.7 Kun wollo adda mattup ki Egzod 31.18 wo 34.27-28. ‡ 3:7 3.7 Kun wollo adda mattup ki Egzod 34.29.

lekkiyo diibiyo a eedaŋ ere soodo k'elkiso gette daa k'ambuzí. Yi t'isa umbo aame an likka kettiyo kaŋ soo t'Almasi do. ¹⁵ Geŋ inkiŋo bini aŋki, daayum aame tuuku doŋ k'Izirayel an gariya mattup ki oogoro Muusa maŋ, munda aa buude y'an di diibiyo a eedaŋ ere soodo a elkiso. ¹⁶ Wo de aame wede yi ti kama ki tukki Galmeega doo miŋ, buude'ŋ yi-ti y'ambu kollo. ¹⁷ Kun ollo, Galmeega yoŋ Unde, wo a ume Unde Galmeega ede geŋ, duwo eedaŋ toore. ¹⁸ Kine doŋ pay ume k'edayiŋ daa diibu ti buude geŋ, toore ki gooliko Galmeega yi-tooriyo a tuddiŋ, aakede adda kaynaaŋa. Inkiŋo maŋ, Galmeega yoŋ Unde geŋ lekkiyadiŋ yi-ti kama, in di deeyiso aa yode ti gooliko ere meeda i ceeriyo ki ceeriyo.

4

Doŋ zina k'Isa an dabirsa aa ki yode

¹ Kaye Raa y'ay d'ize adde koduwo naabo ette y'ay di t'ele a beezey, inkiŋo maŋ kaye tuddey a ki rurrige ye. ² Suldi doŋ ki sukiyagi duwo an isiyiyo kaŋ ombide geŋ, kaye adda ye. Kaye duwo ay ki'n ombo ti metiŋko ye, wo ono Raa ay ki ti'n kama ti dergilagi ye. Wo de kaye batum ay rootiyo ono doŋ d'erec a daana Raa, inkiŋo doŋ pay elkisadaŋ t'an di kize onamey d'erec. ³ Wo aame Rabila Majjaanawa ere ay kazita ette a doŋ ongo ti lekkiyo diibiyo maŋ, geŋ ti lekkiyo diibiyo a kane doŋ i t'umbe urzi daggiya. ⁴ Kane an di tuuge zaapu k'addaŋ a Isa, kono Meeda siitandani i dokkiyo duniya gette, t'an t'ippe a eedaŋ ere soodo a elkiso te. Inkiŋo maŋ toore wede ki Rabila Majjaanawa an ki y' woliyo ye, yode wede i-kaza gooliko k'Almasi, yoŋ miŋ Raa koyok. ⁵ Ono doŋ ay kazita eŋ, ay kazita a tukki kaye batum ye, wo de ay kazita a tukki Isa Almasi yoŋ Galmeega, wo ki too maŋ kaye batum ay rootiyo, kaye doŋ naabaguŋ a urzi k'Isa me. ⁶ Raa yi ruute ti kaaga, y'ede: «I iso toore a toore adda zimolo*.» Geŋ yode Raa geŋno batum y'a-tuure biza k'ulbey ti toorayi,

y'ize inkiŋo kono yi dehu ay di wolle toore goolikadi i tooriyo a ume k'eda k'Almasi.

⁷ Wo de kaye doŋ i sarkiya laale ki Raa adda k'addey eŋ, kaye aakede toole lee toogadey umbo. Inkiŋo maŋ in suune kereŋ toogo ere a jiire eego kino ette, ettiyo ti Raa, ti kaye ye. ⁸ Kaye t'ume tuuku toŋ ay d'ettiyo suldi doŋ ooŋe ay di'n ŋeryiso, wo de an ay gi di'n ceeriyo ye, kaye ulbey ay d'oodiyo baadaŋ, wo de eedey i-ki daggiya ye. ⁹ Duwo an ay di'n lommitte, wo de Raa y'ay ki'n ooliyo ye, kaye an di danyisa siido, wo de an ay ki ti'n t'owwo ye. ¹⁰ Kaye daayum ay d'owwiyo a tuddey unto t'ayni dooliyo aa ti duule Isa, inkiŋo maŋ lekkiyo k'Isa toŋ duwo an aane an di wolle kereŋ adda tuddey me. ¹¹ Wo de daayum kaye doŋ i lekkiyo zeere eŋ, duwo an dehu an ay ti'n t'ide kono ay daaniya Isa. Inkiŋo maŋ lekkiyo k'Isa toŋ duwo an di wolle kereŋ adda tuddey ere k'unto ette. ¹² Inkiŋo kaye daayum lekkiyadey aa a biza zire, wo tiŋ geŋ kune kun d'ooniyo lekkiyo ere ki daayum.

¹³ An riine ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Nuŋ n'ele addo a Raa, kono kamo n'a gizite onami me†.» Kaye toŋ, urzi zaapu k'addey a Raa inkiŋo kay, geŋ ay zaapu addey a yode, kono kamo kaye ay di kazita onami me. ¹⁴ Eyye, kaye ay suune Raa wede a bilde Galmeega Isa ti diine doŋ unto geŋ, y'ay ti'n balda kay aa y'a bilde Isa, wo kaye ti kune y'in di'n t'etta pay ki daanadi. ¹⁵ Suldi doŋ pay ay aaniya, ay d'ombiŋe geŋ, kono un di'n nooge. Inkiŋo maŋ beeko Raa t'aasa baadaŋ a eggun, wo daayum kun d'aagila k'aagulu, kun di roota koduwo a Raa wo kun di y' t'imma pay kaŋ soo.

Lekkiyo a urzi zaapu k'adde a Isa

¹⁶ Kono kamo kaye tuddey a ki rurrige ye. Wo aame ise tuddey ette booloŋ ti booloŋ toogatu i dangiya toŋ, adda k'addey onniyo ti onniyo Raa y'ay d'eliyo toogo. ¹⁷ Dabar ay ooniyo aŋkenno ette, tod'te soodo wo ki peedo booloŋ, wo de

* 4:6 4.6 Kun wollo adda mattup ki Zenez 1.2-3. † 4:13 4.13 Kun wollo adda mattup ki Soom 116.10.

t'in di'n isiyo kine don a t'oon daryika ere meeda ki Galmeega wenda yi ki ti dooze ye, daryika gette tod' ti lekkiyo ki daayum wo ti jiire dabaradey tan baadan. ¹⁸ Inkinon man kaye ersadey ekki sulfi don ay'ni wolliyo genno ye, wo de ersadey ekki sulfi don ay ki'n wolliyo ye. Sulfi don ay'ni wolliyo gen, kane an t'engila, wo de don ay ki'n wolliyo ye gen, kane an di lekka ki daayum.

5

¹ Derec, tuddin in di lekkiyo a siido ette, tod'te aakede daabe san onniyo soo a latta. Wo de kine in suune aame in t'inda man, a kandaane Raa y'in t'eeley tudde ti doolo ere a lekkey ki daayum, tod'te i t'ikkima Raa, bey wedusu ye. ² Wo anken a siido ette kine in dawilsa*, in di dehu t'addin pay, Raa y'in t'osse tudde ere ti kandaane, t'ekki tudde ere a siido ettiyo, gen aakede wede y'a t'ossiyo kalle t'ekki bakadi. ³ Inkinon man tuddin Raa yi-ti t'ossey in ki lekkey bontilin ye. ⁴ Ankenno kine in lekkiyo ti tuddin ere aa daabe ette, in di dawilsa aakede in sarkiya attidi baadan. Derec, kine in ki dehu in ki t'inda ye, wo de in di dehu in a-t'osse t'eego'ng tudde ere ti kandaane, gen inkinon tudde ere a lekka ki daayum t'a dagga tudde ere k'unto. ⁵ Gen yode Raa batum inni biire kono onniyo soo in di lekkey ti tuddin ere a kandaane gette, inkinon y'in d'ele Unde Kamilen adda k'addin, gette barta ere ki poone ki sulfi don y'in boohiyo san y'in t'ela.

⁶ Inkinon man kine in di lekke daayum tuddin i-ki rorrige ye, wo in di suune aame in lekkiyo ti tuddin ettiyo baa gen, kine dokki t'ume lekkiyadin ti Galmeega me. ⁷ Derec, in sooru t'urzi zaapu k'adde a Isa, in ki sooru t'urzi munda wede in wolliyo t'edayin ye. ⁸ Eyye, kine in di lekke daayum tuddin i-ki rorrige ye, wo munda wede in di dehe a ceere, tuddin ette in di t'ooli in t'ette in di lekkey a sirpa Galmeega. ⁹ Inkinon ise in lekkiyo ti tuddin ettiyo, ise in ti t'inda ton man, in dehe a jiire munda wede Galmeega ulbi

i-d'ise unse. ¹⁰ Derec, i dehu kine pay in t'etta k'ume booro k'Almasi, y'a dekkey booro eedin. Inkinon man wede tuuku ton y'a t'oon munda wede Raa yi-t'eley a naabadi ere y'ize a lekkiyadi a duniya, ise ki beehiyo ise k'ulsuko ton man†.

In ti kami in t'okkiyo ti Raa

¹¹ Kaye ay suune Galmeega yi dekka booro eedin, inkinon man ay d'orgiso a yode. Gen kono kamo ay d'isiyo t'urzi tuuku ton duwo an di suune adda k'addan onamey derec. Raa ton y'ayni suune kere, wo n'elkiyo kune ton, adda k'addugun kun ayini suune kere. ¹² Ay ki dehu ay ki kize tuddey sey ye a daana kune me, wo de ay dehu ay un di kize urzi wede ulbugun aase unse ti kaye. Inkinon man kun d'aana kun an di-kima ono ki don i rootiyo k'ulsuko a tukki kaye. Kane gen an koliyo tuddan a sulfi don an wolliyo t'edayan, a sulfi don adda k'adde ye. ¹³ Don ongo an'de, eedey i digge. Wo eedey i digge ki kotto man, gen a Raa, wo de kaye mentikagi man, gen a kune. ¹⁴ Kaye naabo ere ay isiyo ette ayini dokkiyo geyyiso ere k'Almasi, kono ay suune adda k'addey wede soo y'a inda kono duwo pay, gen inkinon aakede duwo pay an t'inda ti yode a daana Raa me. ¹⁵ Yon y'inda ki duwo pay, kono don i lekkiyo zeere gen, an ki lekke lekkiyo ere k'aggadan ye, wo de an di lekke lekkiyo ere ki yode Almasi, y'a inda wo y'a bilde kono kane.

¹⁶ Gen inkinon ti anki, kaye wenda soo ton umbo ay di y' wolle a urzi tudde me. Derec aame ti kaaga Almasi ay yi wulle aa wede tudde ton man, ankenno yon ay ki y' wolliyo inkinon ye baa. ¹⁷ Aame wede yi lekkiyo kettiyo kan soo t'Almasi man, yode batum yi t'ize wede aware. Lekkiyadi ere mazzini ti t'ingile, wo ankenno y'a lekke lekkiyo ere aware baa. ¹⁸ Sulfi pay gen isiyo Raa, yon y'in ti'n gimo in t'ukkiye ti yode t'urzi k'Almasi, wo y'ay d'ele attidi ki naabo kazita a duwo an di-kimo an di t'okkiye ti yode. ¹⁹ Gen derec, Raa t'urzi k'Almasi duwo

* 5:2 5.2 Kun wollo adda mattup ki Romen 8.23. † 5:10 5.10 Kun wollo adda mattup ki Romen 14.10.

y'a ti'n gimo an t'ukkiye ti yode. Wo yoŋ a doopidafaŋ ere an a ti diipida a urzizi gette yi ki ti kaza ye baa, wo a kaye y'ay d'ele naabo kazita a duwo an di-kimo an di t'okkiye ti yode.

²⁰ Injino maŋ kaye aakede bize k'Almasi y'ayn'igibo, geŋ aakede yode Raa batum y'unni waaku t'urzi kaye. Injino kun ollo, ti suma k'Almasi ay un obe bey, kun oyyo kun ti kami kun t'okkiyo ti Raa! ²¹ Almasi geŋ yoŋ oldfiko yi k'ize ye, wo de Raa y'a y'ize y'a t'umbe oldfiko kine, kono t'urzi yode kine in t'ise doŋ ki diine a daana Raa.

6

¹ Kaye ay naabiya ti Raa kaŋ soo, injino ay un t'eele kooke'ŋ: beeko ere kun uune ti Raa gette, kun ti t'ise ki bita ye. ² Derec, ono eŋ Raa yi ruute ti kaaga, y'ede:

«A onniyo ere n'a gize beekadó, nuŋ mooladá n'a illiga,
wo a onniyo k'uttiyo, nuŋ n'a gi di nu-
uge*.»

Zemba ki nuŋ kun ollo, onniyo ere k'uttiyo Raa yi ti ruute gette, aŋki t'iina baa. Tode gettiŋ onniyo ere ki beeko Raa.

³ Kaye a wenda soo toŋ ay ki dehu ye, ay yi-di t'ise morkolo morkiye a urzi Raa me, kono t'urzi tuuku toŋ duwo an ki t'oono munda k'ulsuko adda naabadey ye. ⁴ Wo de ay di dehu aame i isiyo munda toŋ ay kaza tuddey a duwo kaye doŋ naabo Raa ki kotto, ay d'ombiŋe baadaŋ a suldi doŋ aakede: Dabar, eedey ay ki t'ooniyo ye, wo ulbe k'oofiyo baadaŋ geŋ me.

⁵ Duwo an ay di'n gussite, an ay di'n ibi adda daŋgay, an d'oozige kulkuwo ki tuddey, ay d'ombiŋe a ormiyo naabo, wo onniyo muno moone umbo, addey guguba. ⁶ Ay kaza tuddey kaye doŋ naabo Raa t'urzi lekkiyadey ere kamileŋ, t'urzi suuniyadey, t'urzi k'ombiŋadey, t'urzi beehiykadey, t'urzi naabo k'Unde Kamileŋ, t'urzi geyyisadey ere t'adde soo, ⁷ t'urzi kazita k'ono doŋ derec wo t'urzi toogo Raa. Kaye suldi k'arkadey, lekkiyo ere ki diine a daana Raa, tode gette

aakede arku a bey k'ammade ki sakka wo dargine a bey geelo ki naakiwsa. ⁸ Doŋ ongoŋ an ay d'eliyo suma, doŋ soŋ an ay di'n koogire. Doŋ ongoŋ an rootiyo sundey k'ulsuko, doŋ soŋ ki beehiyko. Duwo an ay di'n woliyo kaye aa doŋ lohito k'ono, kaciŋ ay rootiyo ono doŋ derec. ⁹ An d'isiyo aa an ay ki'n suune ye, kaciŋ an ayni suune beehiye. An ay di'n woliyo kaye aa doŋ unto, kaciŋ ay lekkiyo zeere. Duwo an ay di'n dabirsa, wo de an ay ki ti'n tôwwo ye. ¹⁰ An d'isiyo ay t'ise sommagi dondoŋ, wo de kaye daayum ulbey unse. Duwo an ay di'n woliyo aa ay k'ede munda ye, kaciŋ† doŋ baadaŋ ay an di'n isiyo ki laale. An elkiyo munda ay k'ede ye, kaciŋ suldi pay ay d'ede.

¹¹ A kune zembadey doŋ a Korent, kaye addey ay un ti'n iidiba kereŋ, ay unni geyyiso baadaŋ. ¹² Kaye ay unni giyye baadaŋ, wo de kune ay ki'n giyye ye me. ¹³ Injino maŋ ono doŋ n'un orbe eŋ aa meege y'an orbe a inŋizi, kune toŋ kun ayni geyyo aakede kaye ay unni geyyiso.

Kine boy wede ki Raa zeere

¹⁴ Kune ti doŋ i ki ziipe addaŋ a Isa ye geŋ, kun ti dodde talgagun soo ye. Munda ede koo a-kette kaŋ soo munda wede ki diine aa Raa yi dehu ti munda wede ulsu me? Aha, munda umbo! Munda ede koo a-kette kaŋ soo aŋ toore ti zimolo me? Aha, munda umbo! ¹⁵ Almasi ti Meeda siitandani, onamaŋ ette kaŋ soo ko? Aha, i k'ette ye! Munda ede ko a t'okkiye wede i ziipe addi a Isa ti wede i ki ziipe addi a Isa ye me? Aha, munda umbo! ¹⁶ Munda ede ko a t'okkiye Boy Raa ti longayi me? Aha, munda umbo! Derec kine eŋ, kine boy wede ki Raa zeere, geŋ aa ono doŋ Raa y'a ruute ti kaaga, y'ede:

«Nuŋ n'a lekka adda diinayan wo n'a ozira ti kane,
nuŋ n'a t'isa Raazaŋ wo kane an t'isa doŋzó‡.»

¹⁷ Kono kamo Galmeega Raa y'a ruute, y'ede:

* **6:2** 6.2 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 49.8. † **6:10** 6.10 Kun wollo adda mattup ki 2 Korent 8.9. ‡ **6:16** 6.16 Kun wollo adda mattup ki Lebitik 26.12 wo Ezekiyel 37.27.

«Kune ti diinayan kun t'adfo kun t'argu siggunj!

Munda wede un di'n isa ganigi a daana nuñ Raa, kun botta ye,

wo nuñ n'un di'n seeda bey sireŒ.»

¹⁸ Galmeega Raa toogo i jiire pay y'a ruute sey, y'ede:

«Nuñ n'a t'isa Meegugun,

wo kune, kun t'isa inñizó kuuli wo er-ayi*.»

7

¹ Zamba ki nuñ kune donj ki geyyiso, suldi donj Raa yi ruute y'aasa genj, derec kane an lekkiyo a kine. Kono kamo kine batum addin in ti'n iso kamilenj ti suldi donj i-ti'n isiyo tudde ti biza k'ulbe ganigi genj me, wo in soodo zakidi in t'iso donj ooyiso kese a Raa wo t'orgiso a yode.

Unsuwo ki Pool a tukki donj Korent

² Kun ayni geyyo, kono kaye a wenda soo tonj ulsu ay i-k'ize ye, wenda soo tonj ay ki digge ye, wo wenda soo tonj ay ki mibilde ye kono ay t'ambe munda'zi me.

³ Ni rootiyo injino kono booro t'un gi di'n seeda ye. Genj aa n'a ruute ti poone: kune ay un elkiyo daayum adda k'addey, kine kettiyo kanj soo ise in lekkiyo zeere, ise in ti t'inda tonj manj. ⁴ Nuñ ni ziipe addó pay a kune, ulbó o-t'ize unse baadanj ti kune me, nuñ a ti n' zille, wo ulbó a ûune t'unusuwo adda dabaradey ere pay gettiyo tonj manj.

⁵ Injino manj aame ay iina a siido Maseduwan tonj, kaye ay ki ti buuke ye, wo de ita dabar ere tuuku tonj ay di-t'uune: t'enj duwo an ay di'n t'iiziga, wo adda k'addey ay d'ede ulbe k'oodiyo.

⁶ Wo de Raa, yonj yi selliyo donj tuddan i ti rorrisonj genj, y'ay ti'n zille ti aaniya Tit. ⁷ Wo ay uune selliyo ti aaniyadi danjal ye, wo de t'urzi kooke wede kun i elo pay. Wo soñ y'ay t'iide taaya y'ede, kune mosogo nuñ Pool kun dehu kun ti n' wolle, a moolagunj ere kun iile, a urzi wede kune wehini ki naakiwsadó me, genj kono k'injino ulbó o-t'ize unse baadanj sey.

⁸ Aame a mattup ere n'un riine gette kun t'ize sommagi dondonj manj, nuñ tonj o t'ize attidi. Wo ankenno nuñ o ki t'ize attidi ye, kono sommagugunj a mattup gette ki peedo boolonj. ⁹ Wo ankenno nuñ ulbó o isiyo unse a sommagi dondonj ki kune genno ye, wo de o isiyo unse kono sommagugunj genj un di'n ize kun di gime lekkiyagunj. Kane sommagi genj iido ti Raa, injino kaye munda k'ulsuko soo tonj ay un k'ize ye. ¹⁰ Ki kotto sommagi dondonj donj ettiyo t'urzi Raa genj, i d'eliyo urzi kama lekkiyo, t'urzi genj kine in d'ooniyo uttiyo, genj in ki t'ise attidi ye. Wo de sommagi dondonj donj ettiyo t'urzi duniya ette, a-d'ette unto. ¹¹ Ankenj kun ki wollo do, suldi donj kun uune aame danju t'urzi sommagi dondonj donj ettiyo t'urzi Raa genj me. Eyye, kane genj an un di'n ize donj addanj soo k'isiyo munda wede Raa yi dehu, soñ kun t'ize donj seegunj ye ti wede isiyo oldiko me, soñ kun di kulkiso a munda wede ulsu, soñ un t'eliyo orgiso a munda ulsu kun d'ise me, soñ un t'eliyo mosogo ki wollisadó, soñ k'un t'ize donj wehini a urzi zaapu k'addugunj a Isa, wo soñ k'un d'uune urzi wede wedusu yi t'isiyo oldiko manj kun di y'eliyo danjay. Genj t'urzi tuuku tonj kune batum kun gize ti suldi ulpi genj kune adda ye.

¹² Injino manj, n'un riine mattup gette kono ni dihe n'un di kize a daana Raa, kune donj wehini a urzi geyyisadey me. Wo de ni ki riine kono yo wede ize ulsu* ye wo kono wede an i ize ulsu ye. ¹³ Kono kamo ti naabagunj gette kaye ay d'uune toogo baadanj.

Wo ay uune toogo ti naabagunj danjal ye, ulbey ay d'ize unse a jiire kono ay wulle Tit batum ulbi unse baadanj ti kune me. Ankenj addi i t'udige baa kono kune pay genj me. ¹⁴ Derec, a daana Tit genj nuñ ulbó oo d'ize unse kono kune genj me, wo de genj nuñ oo k'ede sukiyagi ye baa. Kaye daayum derec ay un ti ruute, wo ankenj munda wede a yi ruute Tit a tukki kune genj, yonj ki kotto derec. ¹⁵ Tit

Œ 6:17 6.17 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 52.11 wo Ezekiyel 20.34. * 6:18 6.18 Kun wollo adda mattup ki Oze 2.1 wo Ezayi 43.6. * 7:12 7.12 Kun wollo adda mattup ki 2 Korent 2.5-8.

geŋ y'un elkiyo adda k'addi kono kune pay onami kun'n illiga, wo kun di y' ziida bey sire ti ottilso wo ti orgiso a Raa. Kono kamo y'un di'n geyyiso baadan a jiire ere ti poone. ¹⁶ Nun ulbo unse kono a suldi pay, n'aane n'a zaape addo a kune.

8

Eliyo kooke a urzi tussiyo

¹ Zamba ki nun, kaye ay dehu kun di suune beeko ere Raa y'an ele a kane don ogiysito ti suma k'Isa a siido Maseduwan. ² Kane geŋ an d'uune naamiya t'urzi dabar ere baadan, wo de ton an di lekkiyo daayum ulban unse. Wo kane munda an k'ede ye an daayisa baadan ton, kane wasigale an d'ele suldi baadan a urzi naabo Raa me. ³ A urzi tussiyo geŋ, wede tuuku ton y'ele munda a toogadi toogadi, wo don ongo an ele a jiire toogadan sey, nun Pool en ersado ti wulle, geŋ wenda soo ton an ki y'ize ye ki toogo me. ⁴ Kane an di-gid'dima baadan ti obe bey, ay d'ise beeko man an di nooge a naabo tussiyo a don ki Raa a siido Ziide*. ⁵ Inkiyo man a naabo gette ki poone an d'ele tuddan batum a Galmeega, san a daana kaye aa Raa yi dehu. Geŋ a jiire munda wede ay elkiyo an aane an d'ise. ⁶ Kono k'inkiyo Tit geŋ kaye ay di gid'dima kono naabo tussiyo ere y'iiso di kune don Korent gette, y'a kime y'a-ti dango ti beehiyko. ⁷ Kune ki laale a suldi pay, aakede: Urzi zaapu k'adde a Isa, urzi rootiyo k'ono, urzi suuniyo suldi pay don ki Raa, urzi k'isiyo naabo Raa t'adde soo, wo urzi geyyiso ere kun uune ti kaye. Inkiyo man a urzi tussiyo ton, kun kaza kune ki laale wo ay dehu kun t'ise don wasigale.

⁸ Onamo ni rootiyo en, n'un ki'n isiyo ki toogo ye, wo de n'un towwo taaya ki zamba don a Maseduwan an ize naabo Raa t'adde soo, geŋ kune ton kun di kize geyyisagun ekki duwo t'adde soo. ⁹ Kune kun ti suune beeko ere Galmeegin Isa Almasi y'eliyo ti mozuwo te. Yon ki laale, wo de kono kune y'a iyye y'a-t'ize tuddi

wede i-k'ede munda ye, inkiyo t'urzi geŋ y'un di'n ize kune ki laale.

¹⁰ Kun ollo, n'un d'elo elkiyado a urzi tussiyo gette: beehiye a kune kun di seeda zakidi bini dangu, kono t'obonon naabo gette i t'ilke wo iise ki poone ton kune. ¹¹ Anken naabo gette kun a ti dango. Wo kun ti dango t'adde soo, wede son a toogadi toogadi, aakede kun ilke t'ume k'eesiyo. ¹² Aame in eliyoy munda t'adde soo man, Raa ton ulbi unse a munda wede in eliyoy me, wo mundazin umbo man Raa ton yi ki tondiyo ye.

¹³ Kaye ay ki dehu ye don ongo an t'ooone eedan, wo kune kun t'ette adda dabar me. Wo de ay dehu kun t'ise pay min kan soo wede tuuku ton i ki baate ye. ¹⁴ Ankenno kune adda darna geŋ, kun d'ette noogiyo kane don an biite. San aame onniyo soo kune un biita wo kane adda darna man, an d'etta noogiyagun kay. Inkiyo man kun di lekka pay min kan soo wede tuuku ton i ki baate ye. ¹⁵ Ono en an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Wede yi ziki baadan ton, i k'oope ye, wo wede yi ziki baata ton, i ki beete ye†.»

Tit ti don an naabiya kan soo

¹⁶ Kaye ay di roote koduwo a Raa, yid'ize adda k'adde Tit yi dehu t'adde soo y'un di'n noogey aa ki kaye. ¹⁷ Tit geŋ kaye ay yi tunde man, y'a iyye y'a t'ette di kune me, wo yon min y'ele tuddi ki poone too, wenda yi ki y'ize ki toogo ye, y'a t'iiziga y'a engile di kune. ¹⁸ Kaye ay a-t'igibe ti yode leema wede don pay ogiyo ti suma k'Isa an yi tamma a urzi naabadi ere ki kazita Rabila Majjaanawa. ¹⁹ Wo k'inkiyo danna ye, don pay ogiysito ti suma k'Isa an yi biire ay torguwe kan soo, kono ay a-ti dangey naabo ere ki tussiyo. Naabo gette kaye ay isiyo kono a t'ele tamma a yode Galmeega batum. Inkiyo man duwo pay an di suune kaye ay naabiya t'adde soo.

²⁰ Kay ay d'ede attidi a urzi yeeriyo sonko ere baadan duwo an tusse ette,

* **8:4** 8.4 A urzi tussiyo ere a zamba don a siido Ziide gette, kun wollo adda mattup ki Romeŋ 15.26 wo Galat 2.10. † **8:15** 8.15 Kun wollo adda mattup ki Egzod 16.18.

inĳino ay konso jep, kono ɗuwo an ki roota munda k'ulsuko a tukki kaye ye. ²¹ Kaye ay dehu ay ki d'ise beehiye a ɗaana Raa ɗanɗal ye, wo ɗe a ɗaana ɗuwo pay.

²² Ti kane zamba sire geɗ, ay a-t'igibe leemadey soo inĳino, wede taɗ baadaɗ a naabo tuuku toɗ ay ti y' wulle yoɗ yi dehu t'adde soo y'a nooge ɗoɗ oɗgo. Wo aɗkeɗɗo toɗ yi dehu y'aase inĳino sey a ceere kono yi ziipe addi pay a kune. ²³ Tit geɗ, yoɗ wede ay sooru soo wo ay naabiya toɗ kaɗ soo ki noogiyagun. Wo ki zamba ɗoɗ ti yode geɗ, i'n igibe zamba ɗoɗ pay ogiysito ti suma k'Isa, wo naabadaɗ ere an isiyo gette, i d'eliyo tamma a Almasi. ²⁴ Kane geɗ kun'ni soodo bey sire, kono a kize ki kotto kun'ni giyye. Inĳino maɗ ɗoɗ pay ogiysito ti suma k'Isa geɗ, an di suuna adda k'addaɗ munda wede ay ruute a tukki kune geɗ ɗerec.

9

Raa yi giyye wede eliyo t'ulbe unse

¹ A urzi tussiyo ki noogiyo ɗoɗ ki Raa a siido Ziide geɗ, ki too maɗ n'un ki raaje ye baa, ² kono ni suune kun dehu kun nooge t'adde soo me. Inĳino kune n'un di'n imme a ɗaana zamba ɗoɗ a siido Maseduwan, wo n'an di ruute, n'ede: «A urzi tussiyo geɗ, zamba ɗoɗ a siido k'Akayi toɗ an t'ikkima tuddaɗ t'obonoɗ too.» Aame ɗoɗ Maseduwan an illiga kun iiziga wehini a urzi tussiyo maɗ, ɗoɗ baadaɗ ogiysito ti suma k'Isa an d'eele toogo. ³ Wo aɗkeɗ zamba aɗo eɗ n'anni t'igibe k'ume kune kono a urzi tussiyo kun t'okkimey tuddugun beehiye, aa n'a ruute a ɗoɗ oɗgoɗ. Wo geɗ nuɗ n'un di'n imme, ni ki dehu n'a ki t'ise wede lohito k'ono ye. ⁴ Wo nuɗ orgisadó, aame ɗoɗ miibi ti siido Maseduwan etta di kune ti nuuno geɗ ay un ki'n uuney tuddugun okkime ye maɗ, kaye ay seedey sukiyagi kono ay ziipe addey a kune, wo kune toɗ kun seedey sukiyagi kay. ⁵ Inĳino maɗ n'a t'ilke n'a tunde zamba aɗo eɗɗo an ay d'oogume di kune, an a-ti ɗanɗey tussiyo

ere kun ruute kun t'ela ti mozuwo. Geɗ aame n'iiney maɗ, tussiyo ettú t'ide, wo a kizey kun ele t'adde soo, t'adde sire ye.

⁶ Kune ono eɗ kun'ni suuno koduwo, wede yi giira baata maɗ, y'a t'ayɗa toɗ baata kay, wo wede yi giira baadaɗ maɗ, y'a t'ayɗa toɗ baadaɗ kay. ⁷ Geɗ wede tuuku toɗ y'elo aa y'ilke adda k'addi, t'adde sire ye, wo aa an ki y'ize ki toogo ye, kono Raa yi geyyiso wede y'eliyo ti ulbe unse. ⁸ Raa geɗ yoɗ i-d'ede toogo y'un di'n oone t'ita beeko ere tuuku toɗ maɗ, kono sulɗi ɗoɗ pay daayum kun dehu ki lekkiyagun geɗ, kun di'n t'oonaa baadaɗ sey a oopita, inĳino kun t'ela k'isiyo naabo ere pay beehiye. ⁹ Ono eɗ an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de:

«Yoɗ sulɗi y'a-dikkida, y'an d'ele ti mozuwo a ɗoɗ an k'ede munda ye,

Munda wede y'isiyo ki diine a ɗuwo geɗ, yoɗ i lekkiyo ki daayum*.»

¹⁰ Eliyo buzu korso ti ombo a wedusu Raa, geɗ y'un t'ela kay buzu korso me, y'un di y'aagila wo munda wede kun isiyo ki diine a ɗuwo geɗ y'un di y'aagila k'aagulu. ¹¹ Kune Raa y'un di'n isa ki laale a sulɗi ɗoɗ pay beehiye, wo kun di koonaa daayum wasigale. Inĳino maɗ ɗoɗ baadaɗ an di roota koduwo a Raa a munda wede ay an d'etta geɗ me. ¹² Derec, naabo tussiyo ere kun isiyo gette a ki t'ida mosogo ɗoɗ ki Raa a siido Ziide ɗanɗal ye, wo soɗ ɗoɗ baadaɗ an di roota koduwo a Raa. ¹³ Duwo an wulla'ɗ naabo gette beehiye, inĳino maɗ ɗoɗ baadaɗ an t'imma Raa a ollige k'ono ere un d'ede kono kun seedu zakidi a urzi Rabila Majjaanawa k'Almasi. Wo an t'imma Raa sey kono kune wasigale, aggagun kun d'ele a zamba ɗoɗ a siido Ziide wo ti ɗoɗ pay. ¹⁴ Kane zamba geɗ an tonda Raa kono kune, wo t'urzi geɗ a kiza an unni giyye baadaɗ, kono a beeko ere baadaɗ a jiire Raa y'un ele gettiyo. ¹⁵ Geɗ in rooto koduwo a Raa a sulɗi ɗoɗ y'in eliyo in k'elkiyo eego ye geɗ me.

* 9:9 9.9 Kun wollo adda mattup ki Soom 112.9.

10

Pool yi naakiwsa naabadi

¹ Ki nuɗ Pool eɗ, n'un di'n tondo ti tassuwa wo ti beehiyko ere ettiyo t'urzi k'Almasi. Doɗ oɗgo an di rootiyo an'de, aame nuɗ a diinaguɗ maɗ nuɗ tasse, wo de dokki ti kune maɗ wehini. ² Geɗ nuɗ n'un di'n tondo ti obe bey: Kun ti kama lekkiyaguɗ, para maɗ aame n'iida di kune sey maɗ, n'a kooney wehini a umayó. Wo de doɗ oɗgo an elkiyo kaye ay sooru a urzi tudde. Inkiɗo maɗ a kane doɗ geɗ, nuɗ wehinkadó n'an ti-kizey. ³ Derec kaye doɗ tudde, wo de ay ki deyyiso aa ki doɗ tudde ye. ⁴ Adda deyyisadey gette aryagi doɗ ay di deyyiso, itadaɗ a urzi tudde ye. Wo de kane ita toogadaɗ t'ettiyo ti Raa kono i-ti dambu suldi doɗ pay i ti-toogiyo a Raa. Kaye ay di lattiya elkiyo ere oldo, ⁵ wo toogo ere pay ki doɗ i koliyo tuddaɗ an an t'eegirso a duwo an di suune Raa. Kaye ay an kazita a duwo kono an di-kime elkisadaɗ ere oldo gettiyo wo an d'olliga ono doɗ k'Almasi wo an d'ozire eego. ⁶ Aame kun t'iza doɗ ollige ono wo kun a ti sooru eego aa Raa yi dehu maɗ, kaye tuddey okkime wede tuuku y'a ti doopide onamey geɗ, ay ti'n t'ela danɗay.

⁷ Kune'ɗ suldi kun'ni wolliyo a edaguɗ danɗal. Aame wede yi zuune adda k'addi yoɗ k'Almasi maɗ, geɗ yi suuno kaye toɗ k'Almasi aa yode. ⁸ Kaye Galmeega y'ay ele urzi ki noogiyaguɗ kun di t'ihira a urzi zaapu k'adduguɗ a Isa, ki daggiyaguɗ ye. Geɗ koo kun elkiyo ni tamma tuddó baadaɗ toɗ, wo de a nuɗ o k'isa sukiyagi ye. ⁹ Geɗ ni ki dehu n'un gi di t'ele orgiso ye, t'urzi mattupiyagó doɗ n'un raaniya eɗ me, ¹⁰ kono doɗ oɗgo an rootiyo, an'de: «Mattupiyagi yi raaniya geɗ onamaɗ zakidi wo wehini, wo de aame yoɗ a diinayey maɗ, toogadi baata wo onami toɗ ki bita.» ¹¹ Wede yi rootiyo inkiɗo geɗ, yi suuno munda soo adda k'addi: Aame kaye dokki ti kune maɗ, mattupiyagey ay un raaniya geɗ onamaɗ

wehini, wo aame kaye a diinaguɗ toɗ naabadey wehini inkiɗo.

¹² Doɗ oɗgo an tamma tuddaɗ ti siidaɗ, wo kaye ay ki dehu ay ki'n dooze ye, wo ay ki'n deeye ye. Kane geɗ an tamma tuddaɗ ti siidaɗ, wo geɗ an ti-t'ize tuddaɗ aa munda dooziyo wo ki deeyiso ti doɗ oɗgo. An isiyo inkiɗo geɗ, kane aa doɗ elkisadaɗ umbo. ¹³ Wo ki kaye ay ki t'imme tuddey ay gi di-doopida ti yirwe wede Raa y'ay riike geɗno ye. Aame Raa y'ay di'n t'iide di kune geɗ, y'ay di riike yirwe a ume wede ki naabadey, wo ay di naabiya adda. ¹⁴ Wo a ume geɗ, kaye ti yirwayey ay gi di diipida ye. Iney ki poone di kune kaye, ay un di gizite Rabila Majjaanawa k'Almasi me. ¹⁵ Kaye ay ki t'imme tuddey ye ekki naabo ki doɗ doolo g'ize te. Wo de ay zaape elkisadey a kune kun di t'ihira a urzi zaapu k'adduguɗ a Isa, inkiɗo naabadey ere a diinaguɗ gette t'a aagila k'aagulu adda k'ume wede Raa y'ay riike me. ¹⁶ Geɗ inkiɗo saɗ ay di doopida ki siidiyagi doɗ dokki ti di kune, ay an di kizitey Rabila Majjaanawa. Kaye ay ki dehu ay ki naabe adda k'ume wede doɗ doolo gi niibe ye, wo ay ki dehu ay ki t'imme tuddey a naabadaɗ ye.

¹⁷ Ono eɗ an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Wede yi dehu yi t'imme tuddi maɗ, y'amma tuddi a munda wede Galmeega Raa y'ize*.» ¹⁸ Wee wee, wede naabo beehiye me? Wede naabo beehiye'ɗ yoɗ wede Galmeega batum yi yi tamma, yode wede yi tamma tuddi ti siidi ye.

11

Pool ti doɗ k'olmidayi

¹ Nuɗ ni dehu kun aa d'ombina, kono ankenno n'orbe aakede nuɗ ki maade. Eyye, kun ambo ombine ti nuɗ me. ² Derec, nuɗ n'okkiso a kune me, wo okkisadó t'ettiyo ti Raa, kono kune eggun seedu, ni dehu kun di lekke kamileɗ, inkiɗo n'un di'n t'etta k'ume yode soo danɗal Almasi, aakede uto konso an id'ette a kulatú. ³ Wo de kun elko a taaya ki meediɗ Awa tod'te miipo t'a ti

* **10:17** 10.17 Kun wollo adda mattup ki Zeremi 9.23 wo 1 Korent 1.31.

mibilde t'urzi metiŋkatú. Injino maŋ nuŋ n'orgiso kono elkisaguŋ t'a t'isa oldo, t'un ti'n ledfa dokki ti lekkiyo ere t'adde soo a urzi k'Almasi te*. 4 Ni rootiyo injino kono aame wede tuuku y'ettiyo y'un kazita urzi k'Isa ti doolo, ti wede kaye ay un ki gizite ye, ise kun ooniyo unde ti doolo ti ere kun uune ti poone gettiyo ye, ise an un kazita rabila ti doolo ti Rabila Majjaanawa ere kun uune ti poone gettiyo ye toŋ maŋ, kun d'ombiŋe baadaŋ ti kane me.

5 Kane doŋ kun rootiyo kun'de, kane doŋ zina k'Isa i jiiere geŋ, nuŋ n'elkiyo kane geŋ an ki n' ceere ti munda ye. 6 Derec, a rootiyo k'ono suuniyadó t'ise baata toŋ, wo de a urzi suuniyo Raa geŋ a ki'n baate ye. Kaye suuniyadey t'urzi tuuku toŋ, daayum ay un ti gizite kereŋ.

7 Aame n'un gizite urzi Rabila Majjaanawa ki Raa geŋ, n'un gizite ki waawiye, n'a-t'ize tuddó neŋku kono kune sundugun t'a ôole. Geŋ n'ize injino oldiko ko? 8 Nuŋ n'a iyye doŋ ogiysito ti suma k'Isa a ume doolo an di n' nuugo ti soŋko, geŋ aakede ni ziko maaladaŋ kono ki noogiyaguŋ. 9 Aame nuŋ di kune geŋ, munda tuuku toŋ ni dihe a urzi lekkiyadó, a wenda soo toŋ ni ki guune attidí ye, kono zamba doŋ iido ti siido Maseduwan geŋ, munda wede oo biite an o ele pây†. Wo a suldí pay tuddó n'a ti ziida n'un k'ele attidí ye, wo daayum tuddó ni ti seeda injino. 10 Geŋ injino nuŋ ulbó unse. Ni rootiyo ti derec ere k'Almasi oo d'ede: Adda siido k'Akayi, n'aasa t'urzi tuuku toŋ, wenda soo toŋ umbo a aana oo di latta unsuwo ere oo d'ede te. 11 Ki moo me ni rootiyo injino me? Kun elkiyo n'un ki'n giyye ye ko? Aha, Raa yi suune n'unni giyye me!

12 Munda wede n'isiyo ankenno eŋ, ki daana toŋ n'isa injino kono n'an di t'ippa a bize ki doŋ i koliyo tuddaŋ an'de, kane ti kaye naabadey kaŋ soo geŋ me. 13 Kane geŋ an ti-t'isiyo tuddaŋ aa doŋ zina k'Almasi, doŋ daggiya d'uwu,

tuddaŋ an ti-t'ombide an t'isiyo aa doŋ zina k'Almasi‡. 14 Geŋ munda ki seedu giggire umbo, kono tode Meeda siitandani batum toŋ tuddutú ti-ti t'ombide ti-t'isiyo aa maaleeka wede ki toore. 15 Geŋ i k'oone ye, kane doŋ naabatú toŋ tuddaŋ an ti-t'ombide an t'isiyo aa kane doŋ naabo Raa ki diine. Wo de kane geŋ a onniyo dang'u an t'ooney munda wede a naabadaŋ.

Ombiŋe Pool a dabar

16 Kun ollo, n'un di-doolo sey, wenda soo toŋ ti diinaguŋ y'elke ye nuŋ ki maade me. Wo de aame kun elkiyo nuŋ ki maade maŋ, geŋ kun d'oyyo n'a orba aa ki maade, kono nuŋ toŋ ni-t'imme tuddó booloŋ. 17 Ono doŋ ni rootita eŋ, ni rootita aa Galmeega yi dehu ye, wo de ni rootita aa nuŋ ki maade kono ni suune adda k'addó, o d'ede urzi n'a t'imme tuddó. 18 Doŋ baadaŋ an tamma tuddaŋ a suldí doŋ a urzi tudde, injino maŋ nuŋ toŋ n'a t'imme tuddó kay. 19 Kune doŋ kun'de un d'ede elkiyo baadaŋ geŋ, kun d'oyyiso t'addugun pay kun d'ombiŋe a kane doŋ elkiyadaŋ umbo. 20 Kune kun d'oyyiso a doŋ zina i jiiere geŋ an un di'n isiyo aa bulagi, an un di'n oobiyo ti metiŋko, suldfugun an t'oogire pay, an di koliyo t'eggun, an un di'n danyisa a tobbiŋaguŋ, wo a suldí pay geŋno toŋ kun d'ombiŋe. 21 Geŋ munda wede kane an un ize maŋ, kaye toogadey baata injino ay un k'ize ye. Wo geŋ tambobino, sukuyagi a kaye! Kun ollo, ankenno n'a orba aa nuŋ ki maade, wo wede yi tamma tuddí a munda tuuku maŋ, nuŋ toŋ n'aane n'a t'imme tuddó eego kay. 22 An rootiyo kane doŋ k'Eber maŋ, nuŋ toŋ Eber! An rootiyo kane Izirayel maŋ, nuŋ toŋ Izirayel! An rootiyo kane ti biza bumbu k'Ibirayim maŋ, nuŋ toŋ ti biza bumbu k'Ibirayim§. 23 An rootiyo kane doŋ naabo k'Almasi maŋ, nuŋ miŋ wede naabo k'Almasi i jiiere kane, injino n'a orba aa eedó i-dikke baa. A naabo gette n'iidi yeebadó i jiiere kane, an ni zidde

* 11:3 11.3 Kun wollo adda mattup ki Zenez 3.1-13. † 11:9 11.9 Kun wollo adda mattup ki Pilip 4.15-18. ‡ 11:13 11.13 Kun wollo adda mattup ki Matiye 7.15. § 11:22 11.22 Kun wollo adda mattup ki Pilip 3.5.

dangay taɲ baadaɲ i jiire kane, an ni gussite taɲ baadaɲ i jiire kane, wo ni likke aa a biza zire k'unto taɲ baadaɲ i jiire kane. ²⁴ Yawudiyagi an di n' gussite taɲ paat, kossiyo soo marpa ada g'ado makumu gessat*, gessat. ²⁵ Doɲ Romen an di n' gusse ti dalka taɲ ado, wo duwo an di n' gikkite ti monɲali ki t'owwadó kaɲ soo. A torɲuwadó geɲ, taɲ ado tooko ay di lattiya adda k'ahu ahu, wo i d'ize onniyo soo n'a likke t'ekki bar diddo wo onnu†. ²⁶ A torɲuwadó ere taɲ baadaɲ gette, n'a uune dabar aa nuɲ a biza zire t'urzi k'oydayi g'ay t'oniyo, wo t'urzi doɲ dekkiyo k'urzi, n'a uune dabar aa nuɲ a biza zire t'urzi doɲzó Yawudiyagi, wo t'urzi doɲ Yawudiyagi ye, n'a uune dabar aa nuɲ a biza zire t'urzi doɲ adda geegiryagi, wo adda balda, n'a uune dabar aa nuɲ a biza zire ekki bar, wo a daana doɲ an ti-t'isiyo tuddaɲ aa zemba a urzi k'Isa‡. ²⁷ N'a uwwe ormiyo wo oodibe yeebe a urzi naabo, onniyo muno moone umbo, n'a uwwe mosogo wo ôrme, onniyo muno addó guguba, kallagó baata wo reele yi di n' t'owwo. ²⁸ Suldi doolo ede ni k'aane ni ki ti'n deepe pay ye, wo a nuɲ munda wede beehiye a jiire, onniyo ti onniyo nuɲ ulbó o d'oodiyo a tukki doɲ pay ogiysito ti suma k'Isa me. ²⁹ Aame wede yoɲ toogadí baata maɲ, nuɲ toɲ ni d'owwiyo toogadó baata kay, wo aame wede yi t'isiyo oldfiko maɲ, nuɲ addó i n'aadumu.

³⁰ Ise i dehu ki tamma tudde maɲ, n'a t'imme tuddó a toogadó ere baata gettiyo. ³¹ Tamma ti koona ki daayum a Raa Meeki Galmeega Isa, yoɲ yi suune ni ki lohito ono ye me. ³² Aame nuɲ a geeger Damas geɲ, goole siido wede mozigo Aretas yi ziipe'ɲ, yi d'ibi asigiryagi a boha bumbiyagi ki geeger gette ki seeduzó. ³³ Wo de zemba an ti n' ziipe adda gedde,

an ti n' zuuye ti nee ti buldo waaya monɲali, wo ni di t'unzile a goole siido geɲ meŒ.

12

Raa yi iidiba ita a Pool

¹ Inkiyo i dehu'ɲ n'a t'imme tuddó ko? Aha, a ki nooge ti munda ye! Wo de toɲ n'a roote a suldi doɲ o iido aa suniye wo Galmeega y'o di t'iidiba ita. ² Nuɲ ni suune wedusu soo inkiyo, yi lekkiyo kettiyo kaɲ soo t'Almasi*, onniyo soo Raa y'a y'umbe k'awwa ki kandaane wede k'aduwe, t'ume geɲ iide ozzine koomat makumu pide. Raa yi y'umbe miɲ ti tuddí gettiyo koo, i iide munda aa suniye koo maɲ, ni ki suune ye, i suune Raa siidí. ³⁻⁴ Derec, ni suune wede geɲ, Raa yi y'umbe ki jenne. Wo de yi y'umbe miɲ ti tuddí gettiyo koo, i iide munda aa suniye koo maɲ, ni ki suune ye, i suune Raa siidí. Wo a ume geɲ yi d'illigo ono doɲ wede tudde soo toɲ yi k'aane yi ki ti'n roote ye, kono a wede'ɲ urzi umbo y'anni roote me. ⁵ Geɲ ni t'imme tuddó kono wede'ɲ geɲno. Wo de ki nuuno k'aggadó, n'a t'imme tuddó a toogadó ere baata gettiyo daɲɲal. ⁶ Aame ni dehu ni t'imme tuddó maɲ, n'a k'orba aa ki maade ye, kono ni rootita derec daɲɲal. Wo de ni ki tamma tuddó ye ni-ti seedu, kono ni dehu duwo an di wolle munda wede n'isiyo wo munda wede an ollige ni rootiyo daɲɲal, munda ti doolo umbo.

⁷ Suldi doɲ Raa y'o t'iidiba ita geɲ, kane suldi doɲ i ceeriyo eego. Inkiyo, kono n'a ki kili tuddó ti suldi geɲno ye, geɲ Raa y'o d'ele munda aa kuuno a tuddó i di n' dabirsa†. Geɲ aakede wede zina Meeda siitandani ti y'igibo y'a ni dabire kono o-t'eegire n'a ki kili tuddó ye. ⁸ A dabaradó gette n'a tunde Galmeega taɲ ado, kono

* **11:24** 11.24 Oogoro Muusa ti rootiyo wede booro ti ziiɲa maɲ, an di y'oggipe marpa i ki ceere ada pide ye. Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 25.1-3. Maɲ kane an a d'ohire a marpa ada g'ado makumu gessat, kono an orgiso beezan i ti t'igiba maɲ, an a ti doopida oogoro gette. † **11:25** 11.25 Kun wollo adda mattup ki Naabo doɲ zina 14.19; 16.22; 27.39-44. ‡ **11:26** 11.26 Kun wollo adda mattup ki Naabo doɲ zina 9.23; 14.5. § **11:33** 11.33 Kun wollo adda mattup ki Naabo doɲ zina 9.23-25. * **12:2** 12.2 Pool yi rootiyo Nuɲ ni suune wedusu soo inkiyo, yi lekkiyo kettiyo kaɲ soo t'Almasi: Geɲ yi rootiyo ti yode batum. † **12:7** 12.7 Munda aa kuuno a tuddó i di n' dabirsa: Munda aa kuuno a tukki Pool geɲ urzizi daa suuniyo. Doɲ ongo an elkiyo Pool i d'ede eeni k'eda: Kun wollo adda mattup ki Galat 4.13-15.

y'o-ti ledde ti tuddó me. ⁹ Wo Galmeega y'o di ruute, y'ede: «A kee'ŋ beekadó gettiŋ a iide baa. Kono nuŋ toogadó ti kee, aame kee toogadá baata geŋ me.» Geŋ nuŋ ulbó uŋse n'a t'imme tuddó a toogadó baata gette, kono toogo k'Almasi t'a koone eedó. ¹⁰ Kono kamo nuŋ ulbó o d'isiyo uŋse, a toogadó baata gette, ise duwo an ni kaldíta, ise an ni kod'dite, ise an ni dabirsa, wo ise an oo oodiyo ulbó baadan toŋ maŋ, kono ni daaniya Almasi geŋ me. Eyye, aame nuŋ toogo baata toŋ, a ume geŋ n'a d'ooniyo toogo.

Ulbe k'oodiyo Pool a doŋ Korent

¹¹ Kun wollo aŋkeŋ ni t'ize aa ki maade, wo de kun n'ize ki toogo n'a t'ize ki maade me, ki too maŋ nuŋ a ni naakiwe kune. Ise duwo an rootiyo nuŋ ki bita toŋ, kane doŋ kun'de doŋ zina k'Almasi i jiire geŋ, nuŋ n'elkiyo kane an ki n'jiire ti munda ye. ¹² Suldi doŋ ize di kune i-kaza nuŋ wede zina k'Isa geŋ, kun wulle: N'a imbiŋa a munda wede ooŋe tuuku toŋ maŋ, wo kun wulle suldi k'armika doŋ i-kaza Raa toogo wo suldi doŋ i ceeriyo eego me. ¹³ Kunuŋ n'un biite a moo me a beehiyko ere n'ize a doŋ ogiysito ti suma k'Isa a omagi doolo me? Munda umbo. Para maŋ ede munda soo: Ni ki guune attidi kune ye. N'ize iŋkino ki diine ye maŋ, kun oo t'iso tambobino!

¹⁴ Aŋkeŋ kun ollo, ni kime di kune sey k'aduwe, wo n'a ki kooney a attidi kune ye, kono ni ki dehey maalaguŋ ye, wo de ni dehey kune batum. Kune kun suune inŋi geŋ an k'okumso suldi a maawaŋ ye, wo de maawi okumso suldi a inŋizaŋ me. ¹⁵ Ki nuŋ, ulbó uŋse n'a dagge suldifizó ise tuddó batum kono kune geŋ me. Derec, geŋ nuŋ n'unni geyyiso baadan, wo ki moo me geyyisaguŋ a tukki nuŋ baata me?

¹⁶ Derec kun suune, n'un ki t'ize attidi kune ye, wo de doŋ soŋ an'de, nuŋ metike n'un ti'n iimi ti metiŋko. ¹⁷ Kun t'elko do kunuŋ, ti diine doŋ n'un ikkipe geŋ, t'urzi wede soo n'un ti'n iimi ti metiŋko ko? ¹⁸ Nuŋ ni di gid'dima a Tit y'a ette di kune wo n'a-t'igibe ti yode leema wede

kune batum kun yi suune. Kunuŋ Tit geŋ y'un ti'n iimi ti metiŋko ko? Aha, kun suune geŋ derec ye! Wo kun suune nuŋ ti Tit geŋ, ay izire soo wo elkisadey toŋ soo.

¹⁹ Ti kaagine kun elkiyo koo ay okkime bizey a daana kune me koo maŋ? Aha, iŋkino ye! Onamey eŋ, ay rootiyo a daana Raa kono ay lekkiyo kettiyo kaŋ soo t'Almasi. Wo zamba ki nuŋ kune doŋ ki geyyiso, ay isiyo pay geŋ kun di t'ihira a urzi zaapu k'adduguŋ a Isa. ²⁰ Nuŋ n'orgiso a aaniyadó di kune geŋ, kune n'un ki'n t'ooney aa addó i dehu ye, wo nuŋ kun gi di n' wolley aa adduguŋ i dehu ye. Nuŋ n'orgiso n'iidey di kune, ni t'ooney suldi doŋ aakede: Orbe k'ono k'ulpi ti tudduguŋ, kolbiso, kulkiso i ceeriyo eego, elkiyo ere bakadá k'a ti y' kime k'ita, dekkiyo k'ita duwo, lattiya suma duwo, koliyo tudde, wo isiyo suldi doŋ a urzizaŋ ye pay geŋ me. ²¹ Nuŋ n'orgiso soŋ a ettiyadó ere soŋŋo gette, koo Raa yi-ti n' t'eley adda sukiyagi a daana kune me koo maŋ. Nuŋ n'orgiso koo ni-t'ooney doŋ baadan an lekkiyo daayum adda k'oldfiko aakede an ize ti poone koo maŋ, wo an ki ti gime lekkiyadaŋ ye botto, an lekkiyo a lekkiyadaŋ ere k'isiyo suldi pitiŋko, boliyo, wo an ti-t'eliyo tuddaŋ k'isiyo suldi doŋ ulpi. Wo geŋ n'a ôoley a tukki kane geŋ me.

13

Toose ti aapuđu ki daŋgu

¹ Nuŋ ni kime di kune eŋ k'aduwe. A suldi pay geŋ wedusu booro ti y' seeda'ŋ, i dehu doŋ sire t'ado i wulle wo illiga munda geŋŋo doo miŋ kollo*. ² A ettiyadó ere ki sirwe di kune gette, a doŋ ize oldfiko ti poone wo a doŋ oŋgo pay geŋ n'an ti ruuto, wo de aŋkeŋ nuŋ dokki ti kune toŋ n'a-ti doole sey: Aame soŋŋo n'iida wolliyaguŋ maŋ, n'a kooney wehini ti doŋ pay isiyo oldfiko. ³ N'aasey iŋkino kono kun dehu kun di suune munda a kize, ki kotto Almasi yi rootiyo ti bizó. Wo kun di suuney Almasi yoŋ toogadí baata ye a daanaguŋ me, wo de yoŋ toogadí a

* 13:1 13.1 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 19.15.

diinaguŋ y'un ti kaza. ⁴ Derec, Almasi yoŋ a urzi tudde toogadí baata, duwo an ti y' tiike ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadí kaŋ tontilko, wo aŋkeŋ yi lekkiyo zeere t'urzi toogo Raa. Wo kaye toŋ toogadey baata aa ki yode kono ay lekkiyo kettiyo kaŋ soo ti yode. Wo de ti yode ay di lekkey zeere a diinaguŋ t'urzi toogo Raa.

⁵ Kune batum kun t'elkito, wo kun ti wollo kune'ŋ ki kotto a urzi zaapu k'adduguŋ a Isa deŋ ko? Kunuŋ kun ki suune ye ko Isa Almasi yi lekkiyo adda k'adduguŋ me? Para maŋ duwo an k'aana an ki ti'n wolla ye suldi doŋ i-kaza, kune kun seedu zakidí a urzi zaapu k'adde a Isa me. ⁶ Wo de n'elkiyo kun suune, kaye ay un ti gize ay seedu zakidí a urzi zaapu k'adde a k'Isa me. ⁷ Kaye ay ton-diyo Raa kono munda ulsu soo toŋ kun ki d'ise ye. Ay rootiyo inŋkino, kono ay ki dehu ay ki kize tuddey kaye ki diine ye, wo de ay dehu kun d'ise daayum beehiyko, ise duwo an rootiyo ay ki seedu zakidí a urzi zaapu k'adde a Isa ye toŋ maŋ. ⁸ Ki kotto kaye ay k'aane ay i ki t'eegire ye a derec ki Raa te, wo de ay di nooge noogiyko derec ki Raa te. ⁹ Aame tuuku kune'ŋ toogo wo kaye toogadey baata toŋ, ulbey i d'isiyo unŋse. Geŋ munda wede kaye ay ton-diyo Raa, kono y'un di'n oodíbe deŋele a urzi zaapu k'adduguŋ a Isa. ¹⁰ Kono kamo aŋkeŋno nuŋ dokki ti kune, geŋ n'un di raaniya mattup ettiyo, kono saŋ onniyo ere n'iiney di kune maŋ, kun ti gime lekkiyaguŋ wo n'un ki d'isey wehini ye a urzi toogo ere Galmeega y'o ele gette, y'o ele urzi ki noogiyaguŋ kun di t'ihira a urzi zaapu k'adde a Isa, ki daggiyaguŋ ye.

¹¹ Inŋkino ki daŋgu zamba ki nuŋ, kun lekko t'unŋsuwo, kun i oolo tudduguŋ a Raa y'un di'n oodíba deŋele, kun elo kooke ti tudduguŋ, kun lekko onamguŋ soo, wo kun lekko ti toose, inŋkino Raa wede ki geyyiso wo ki toose geŋ y'a koono ti kune.

¹² Kun t'eesito tudduguŋ kaŋ bey sire sire aa zamba, wo doŋ ki Raa pay a eŋno, an un t'ize toose.

¹³ Beeko ki Galmeega Isa Almasi, geyyiso ere ki Raa, wo lekkiyo ere kettiyo kaŋ soo in d'ede t'urzi k'Unde Kamileŋ gette i koono ti kune pay.

Mattup ki Pool yi riije a ɗon siido Galat

En urzi k'ono ɗon kun t'oone adda mattup ettiyo

Ette mattup ere Pool yi riije a ɗon i ziipe addan a Isa a siido Galat. Pool geɗ ki siido Galat yi iide tan sire, y'an di gizite Rabila Majjaanawa a Yawudiyagi wo a ɗon Yawudiyagi ye. Wo ɗe k'ita man, Yawudiyagi ongon an iide'ŋ an'de, Pool yon wede zina k'Isa ki kotto ye, wo ono ɗon yi gizite ton kane ɗerec ye. An an di ruute a kane ɗon Yawudiyagi ye i ziipe addan a Isa geɗ, i dehu an d'ise munda wede oogoro Muusa ti rootiyo kay. Wo munda wede an ziiɗa zakidí a jiiire, urzi walɗu ponde. Kane an rootiyo t'urzi geɗ, Raa yi di'n woliyo ɗuwo ki diine a ɗaanadí me.

Pool y'illiga inkinno man yi-ti gulkuwe baadan. Kono kamo y'an di riije mattup a ɗon siido Galat, y'an di kize Raa yi'ni woliyo ɗuwo ki diine a ɗaanadí t'urzi walɗu ponde ye. Walɗu ponde ere toc Raa yi rootiyo te, ere a urzi tudde ɗuwo ge ki d'isiyo ye, wo tod'te ere Unde Kamilen t'isiyo adda k'adde. Geɗ t'urzi zaapu k'adde a Isa ɗanjal, ɗuwo Raa yi'ni woliyo ɗon ki diine a ɗaanadí me. Wo t'urzi zaapu k'adde a Isa ɗanjal, lekkiyadin t'a t'ise lekkiyo ere Raa ulbí i-d'ise unse me.

Toose ki Pool a ɗon Galat

¹⁻² Mattup ette i raaniya nun Pool wede zina k'Isa, ti zamba pay i ziipe addan a Isa ɗon ti nun, ay un t'ize toose a kune ɗon ogiysito ti suma k'Isa a siido Galat*. Naabo ette ni t'uune t'urzi ɗuwo ye, i n'igibo wedusu ye ni d'isiyo me, oo t'elo Isa Almasi ti Meega Raa wede a bilde Almasi ti diine ɗon unto. ³ Geɗ beeko ti toose ki Meegin Raa ti Galmeega Isa Almasi i koonaa eggun. ⁴ Yode wede y'a iili tuddí, y'a inda k'oldikadin, wo y'in di'n

uɗɗe ti sulɗi ɗon ulpi ki duniya. Y'ize inkinno aa Meegin Raa yi dehu. ⁵ Tamma t'a koone a yode ki daayum! Eyye.

Rabila Majjaanawa soo ɗanjal

⁶ Nun n'a ziiɗa giggeró kono Raa wede unni wiike ti beeko ere k'Almasi kun d'iili, kesiko kun di-gime k'ume rabila majjaanawa ere ti doolo, ⁷ kaciɗ rabila majjaanawa ti doolo umbo. Wo ɗon ede an isiyo an un ti'n dagge, Rabila Majjaanawa ere k'Almasi an dehu an ti-kime ti doolo. ⁸ Inkinno man ise kaye batum, wenda ti doolo, ise maaleeka ti kandaane ton man, y'un gizita rabila majjaanawa ti doolo aa ere ay un ki gizite ye man, yode geɗ duudiyo Raa t'a koonaa eedí! ⁹ Kaye ay un ruute ti poone, anken n'a-di ɗoole sey, aame wenda y'un gizita rabila majjaanawa ere ti doolo aa ere kun uune ti kaye ye man, yode geɗ duudiyo Raa t'a koonaa eedí!

¹⁰ Wo kune kun elkiyo ni riije inkinno kono ɗuwo an di n' t'imma ko? Aha, inkinno ye! Ni dehu a ni t'imme Raa. Kun elkiyo min, nun ni dehu n'a t'ise wede beehiye a eda ɗuwo ko? Aha, inkinno ye! Aame ni dehu n'a t'ise beehiye a eda ɗuwo sey man, ni ki t'ise wede naabo k'Almasi ye.

Pool yi t'ize wede zina k'Isa

¹¹ Zamba ki nun, ni dehu n'un di roote: Rabila Majjaanawa ere n'un gizite gette, ni k'illiga ti bize wedusu ye, ¹² wo wenda y'o ki gizite ye, yi ki n' duuye ye. Tode gette Isa Almasi batum y'o iifiba ita.

¹³ Wo kune kun ti suune lekkiyadó ere ti kaaga te, aame nun ni daaniya urzi k'oogoro Yawudiyagi me. Nun ɗon ki Raa ogiyo ti suma k'Isa n'anni dibire baadan wo ni dehu n'an uute. ¹⁴ Wo t'adda diine daamayó Yawudiyagi, nun n'aa di jiiire ki daaniya k'oogoro me, n'a ziiɗa zakidí t'addó pay a oogoro mongidagó te.

¹⁵ Wo kaciɗ Raa yi ni biire t'ume t'adda k'adde meedó to, y'o d'ele beekadí y'a ti n' wiike kono ni-di naabe. ¹⁶ Aame onniyo ere Raa yi dihe t'iina man, Ulí y'o di y' gize n'a yi zuune, kono n'an di kizite rabiladí a ɗon Yawudiyagi ye. Aame geɗ

* **1:1-2** 1.1-2 Siido Galat: Kun wollo adda mattup ki Naabo ɗon zina 16.6.

ni ki tunde wede tudde ye, ¹⁷ ki Zeruzalem tonj ni k'iide ye, n'a wollo donj zina k'Isa donj ti poone ti nuñ me. Tinj genj miñ n'a inçile baa, n'a inçile siidfo k'Arabi, sanj n'a-gimo ki geeger Damas. ¹⁸ Iide ozzine ado manj, n'aa t'iide Zeruzalem kono ay di suuno tuddey ti Piyer. Ni likko ti yode suuk sire, ¹⁹ wo wede zina k'Isa Almasi ti doolo n'aa ki wullo ye, ni wullo Zak leema Galmeega† danjal. ²⁰ Ono donj n'un raaniya enj, ki kotto lohito ye, Raa tonj yi suune.

²¹ Sanj manj ti Zeruzalem n'a inçile ki siidfo Siiri ti Silisi. ²² Zemba donj ogiysito ti suma k'Almasi a siidfo Ziide tonj, t'ersadanj an ki n' wulle ye. ²³ An ollige miñ duwo an rootiyo a tukki nuñ, an'de: «Wede in di'n dibire ginno, ankenj yi-gime, yi kazita Rabila Majjaanawa a urzi zaapu k'adde a Isa, ere ti poone yi ki dehu yi ki t'olliga ye genno.» ²⁴ Aame an illiga inçino manj, an tamma Raa kono nuuno.

2

Pool ti donj naabo k'Almasi onjon

¹ Aame iide ozzine koomat makumu pide manj, n'a gime ki Zeruzalem sey kaye ti Barnabas, wo n'aa di wiike Tit pây*. ² Nuñ n'iide kono Raa y'o ruute n'a ette. Aame ay iiney manj, n'an ugiye deero ki donj ogiysito ti suma k'Isa siidey, manj n'an t'iide taaya a urzi Rabila Majjaanawa ere ni kazita a donj Yawudiyagi ye. N'a t'ize inçino kono ni ki dehu naabo ere n'ize wo ere n'isiyo ette, i-ki t'ençile ki bita ye. ³ Tit wede iide ti nuñ genj yonj Girek, wo kane deero genj an ki y'ize ki toogo ye y'a walda ponde me. ⁴ Wo de i d'ede zemba donj an'de kane an ziipe addanj a Isa, kacinj an ki ziipe addanj ye, an dehu Tit y'a walda ponde. An t'iide diinayey aa donj woliyo k'itadey, an dehu an ay ti'n dagge, kaye donj eedey toore me. Ay t'ize eedey toore genj t'urzi k'Isa Almasi, wo kane an dehu an ay ti'n kime k'adda buliko ere a urzi k'oogoro Muusa sey. ⁵ A

donj genj kaye ay an di-tuuge, urzi boolon tonj ay an k'iili ye, kono kaye ay dehu d'erec ki Rabila Majjaanawa gette t'a lekke a diinagun.

⁶ Wo kane donj genj a eda duwo kane deero tonj — a nuñ deerikadanj ere ti poone gette ki bita, kono Raa y'inni woliyo kine pay miñ kanj soo† — kane donj a eda duwo kane deero genj, a nuñ munda an ki ruute ye ti doolo me. ⁷ Wo kacinj an wulle manj an zuune, d'erec Raa y'o ele a beezó naabo kazita Rabila Majjaanawa a donj Yawudiyagi ye, aakede Raa yi ele a bey Piyer naabo ki kazita a Yawudiyagi. ⁸ D'erec, Piyer Raa yi y'ize wede zina k'Isa y'a-y'igibe ki tukki Yawudiyagi, inçino nuñ tonj Raa y'an ize wede zina k'Isa y'an-igibe ki tukki donj Yawudiyagi ye. ⁹ Zanj, Zak wo Piyer genj, duwo an'ni suune kane deero ki donj ogiysito ti suma k'Isa. Kane genj an zuune naabo gette ki kotto Raa y'o ele ti beekadi. Ay di-gitte onamey kanj soo, wo ay a-ti zidde bey ki toose, i-kaza ay lekkiyo kettiyo kanj soo. Inçino manj nuñ ti Barnabas ay d'inçile ki tukki donj Yawudiyagi ye, wo kane anj Piyer an d'inçile ki tukki Yawudiyagi. ¹⁰ Wo an ay di ruute an'de ay a d'elkoy a donj an k'ede munda ye, wo nuñ gettinj naabadó ere n'isiyo t'adde soo to‡.

Pool y'aapuđu Piyer

¹¹ Onniyo Piyer y'iide ki geeger k'Antiyos siidfo Siiri§ genj, y'aaze munda wede ulsu, inçino n'a y'iipide a daana donj pay i t'ugiye. ¹² Zak genj yi d'igibo zemba, wo ki poone an d'aana genj Piyer yi d'ombo kanj soo ti zemba donj Yawudiyagi ye me. Wo aame zemba genj an iina manj, Piyer y'aa t'irga ombo ti kane y'a iili, kono y'orgiso a zemba Yawudiyagi. ¹³ Manj kane Yawudiyagi onjo tonj bizanj a t'ize sire sire aa ki Piyer. Inçino manj yode Barnabas tonj yi wulle naabadanj ere an ize gettiyo manj, y'a-t'ize aa kane. ¹⁴ Aame ni wulle naabadanj a ki

† **1:19** 1.19 Zak: Yonj leema Galmeega Isa, yonj ti diine donj dokkiyo ti donj ogiysito ti suma k'Isa a geeger Zeruzalem. Kun wollo adda mattup ki Galat 2.9 wo Naabo donj zina 15.13. * **2:1** 2.1 Kun wollo adda mattup ki Naabo donj zina 11.30; 15.2. † **2:6** 2.6 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 10.17. ‡ **2:10** 2.10 Kun wollo adda mattup ki Naabo donj zina 11.29-30. § **2:11** 2.11 Kun wollo adda mattup ki Naabo donj zina 11.19-26.

t'iide a derec ere ki Rabila Majjaanawa ye man, n'a t'iiziga, n'a t'ihira a daana don pay, wo ni di ruute Piyer, n'ede: «Kee Yawudusu, wo ankenno lekkiyada aa ki don Yawudiyagi ye, ki ki lekkiyo ye aa ki don Yawudiyagi me. De mummino ki dehu k'a ti'n kime ki toogo zemba don Yawudiyagi ye, an di lekke aa ki Yawudiyagi foo min kollo me?»

¹⁵ Kaye ay suune Yawudiyagi min kaye! Kaye soo ye ti don Yawudiyagi ye, don ay'ni waaku don k'oldiko* me! ¹⁶ Ki too man in i suune duwo Raa y'anni woliyo ki diine a daanadi t'urzi daaniya k'oogoro Muusa ye, wo de y'anni woliyo ki diine a daanadi t'urzi zaapu k'adde a Isa Almasi danjal†. Wo kaye ton ay ziipe addey a Isa Almasi, kono Raa y'ay di'n wolle ki diine a daanadi t'urzi zaapu k'adde a Almasi, t'urzi daaniya k'oogoro Muusa ye. Derec, wenda soo ton umbo Raa y'a yi wolle ki diine a daanadi t'urzi daaniya k'oogoro Muusa me. ¹⁷ Kaye Yawudiyagi ton man ay dehu Raa y'ay di'n wolle ki diine a daanadi t'urzi beeko k'Almasi. Wo de ay ize inkino ton duwo an ayni woliyo kaye don k'oldiko aa kane don Yawudiyagi ye man, gen Almasi yon wede naabo a urzi k'oldiko ko? Aha, inkino ye! ¹⁸ Aame urzi k'oogoro Muusa ni y'iili wo k'ita man n'a-kime k'addaga man, gen ni t'ize wede a ti diipida a urzi k'oogoro genno. ¹⁹ Nun a oogoro gette aa n'inda kono tode batum ti n'iide, wo anken ni dehu n'a lekke ki Raa. Aame Almasi y'inda ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadi kan tontilko gen, aa n'inda ti yode kan soo. ²⁰ Lekkiyado ette i lekkiyo nuuno ye, i lekkiyo Almasi adda k'addo me. Lekkiyado a duniya ette ni lekkiyo t'urzi zaapu k'adde a Ulo Raa wede yi ni giyye, yode batum y'a inda kono nun. ²¹ Inkino man beeko Raa ni k'ooli ye. Wo aame t'urzi k'oogoro foo min k'a t'ise ki diine a daana Raa man, gen aakede Almasi y'inda ki bita.

* **2:15** 2.15 Don k'oldiko: I-kaza don Yawudiyagi ye an ki suune oogoro Muusa ye. † **2:16** 2.16 Kun wollo adda mattup ki Romen 3.20-24. * **3:6** 3.6 Kun wollo adda mattup ki Zenez 15.6 wo Romen 4.3. † **3:7** 3.7 Kun wollo adda mattup ki Romen 4.16. ‡ **3:8** 3.8 Kun wollo adda mattup ki Zenez 12.3; 18.18; 22.18; 26.4; 49.10. § **3:10** 3.10 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 27.26.

3

Mummino kun uune Unde Kamilen me?

¹ Kune don siido Galat no, kune'n elkiyagun umbo! Wee wee un ti'n digge me? Para man taaya k'Isa Almasi an ti y' tiike ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadi kan tontilko an un ti ruute a daanagun, kun illiga kereñ. ² Inkino man ni dehu n'un di'n tonde a munda soo: Unde Kamilen Raa y'un ele gette kono kun diine urzi k'oogoro Yawudiyagi kunun, kun illiga Rabila Majjaanawa wo kun d'umbe ko? ³ A munda gen kune elkisagun umbo me? Ki poone kun iise t'urzi k'Unde Kamilen, wo anken kun dehu kun a-ti dange t'urzi munda wede tudde ti dehu. ⁴ Kune kun elkiyo min beeko ere kun uune pay ti Raa gette, tod'te ki bita ko? Aha, ki bita ye! ⁵ Kun ollo kay, aame Raa y'un ele Unde Kamilen wo y'aaze suldi k'armika a diinagun gen, y'isiyo kono kun daaniya urzi k'oogoro kunun, kun illiga Rabila Majjaanawa wo kun d'umbe ko?

Raa yi ziipe beeko a Ibirayim

⁶ An riije ti kaaga adda mattup ki Raa a tukk' Ibirayim, an'de: «Yi ziipe addi a Raa, inkino Raa y'a yi wulle yon ki diine a daanadi*.» ⁷ Kun ollo ono enno: don i ziipe addan a Raa danjal ita k'inñi k'Ibirayim me†. ⁸ Ti kaaga Raa yi-ti gize rabila majjaanawa gette a Ibirayim, y'ede: «Ita duwo pay an t'oonaa beeko t'urzi kee‡.» Gen inkino an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, don Yawudiyagi ye ton Raa y'an isa ki diine a daanadi t'urzi zaapu k'addan a yode. ⁹ Inkino man don i ziipe addan a Raa gen an uune beeko pay aa k'Ibirayim wede yi ziipe addi a Raa.

¹⁰ Wo don pay i daaniya urzi k'oogoro Yawudiyagi gen duudiyo Raa a eedan, kono ono en an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Duudiyo Raa a wede soo daayum y'a ki ti sooru ye a suldi pay don an riije adda mattup k'oogoro

Muusa meŒ.» ¹¹ Kine in'ni suune ono genj kereŋ, wede y'a t'ise ki diine a ɗaana Raa t'urzi k'oogoro umbo, kono ono en an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Wede Raa yi yi wolleiyo ki diine a ɗaanadi genj, yonj y'a lekka t'urzi zaapu k'adde a yode*.» ¹² Derec, urzi k'oogoro ti wede ki zaapu k'adde a Raa soo ye. Wo de ki oogoro'n, wede y'a t'izira a urziyagi k'oogoro pay genno man, t'urzi genj y'a lekka†.

¹³ Para man kono k'oogoro Muusa gette kine duudiyo Raa a eediŋ, in'kino man Isa Almasi batum y'a iido, y'a t'umbe duudiyo kine wo i-d'uupe eedi, in'kino y'in di'n uɗde ti duudiyo gette. Genj ono en an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Wede tuuku an ti y' doɗɗiyo ekk'undumu genj, duudiyo Raa a eedi‡.» ¹⁴ Genj a t'ize in'kino kono t'urzi Isa Almasi, beeko ere Raa yi ruute yi t'ela a Ibirayim a-teepe a ɗonj Yawudiyagi ye pay. Genj kine tonj t'urzi zaapu k'adde a Isa in d'uune Unde Kamilenj ere Raa yi ruute y'in t'ela te.

Oogoro ti ono ɗonj Raa yi ruute y'aasa

¹⁵ Zamba ki nun, n'un di rooto munda wede a urzi lekkiyadiŋ ere ankenno: Aame wede yi t'aahe k'unto genj, onami ɗonj yi riije a urzi dokkide laalayí, wenda yi k'aane yi ki ti'n latte ye, wo y'a k'onke munda ti doolo ye. ¹⁶ Genj in'kino ki ono ɗonj Raa yi ruute y'aasa a Ibirayim wo k'eda k'in'izí tonj man. Ti kaaga adda mattup ki Raa, an ki riije ye «a tukk'ita k'in'izí pay», aakede a kane baadan genj me. Wo de an riije «a tukk'ulo soo t'ita k'in'izá», genj i-kaza ti ulo wede sooŒ, yonj Almasi. ¹⁷ Onamó enno ɗonj ni dehu n'a roote me: Ki poone Raa yi gitte taasawa ti Ibirayim t'urzutú. Saŋ iide ozzine meeda pide uto ada g'ado* man, Raa yi-d'ele oogoro a Muusa. In'kino man oogoro gette ti k'aane ti ki t'ide taasawa gettiyo ye, para man ono ɗonj Raa yi ruute y'aasa

genj a t'isa ki bita. ¹⁸ Wo aame sulɗi ɗonj Raa yi boohiyo a ɗonjzi genj ki'ni t'oone t'urzi k'oogoro man, genj i-kaza sulɗi'n ki'ni t'oone t'urzi k'ono ɗonj Raa yi ruute y'aasa ye. Wo ki too man, Raa yi-ziipe beeko a Ibirayim t'urzi k'ono ɗonj yi ruute y'aasa.

¹⁹ De in'kino man, ki moo me Raa y'a elo oogoro a Yawudiyagi me? Oogoro gette Raa yi t'ele kono t'in di kize doopidadiŋ ere a urzizí, bini aaniya k'ulo ti biza bumbu k'Ibirayim wede Raa yi ruute y'a yi t'igibo. Oogoro gette yi t'ele ti bize maaleekiyagi, wo wede i konso diinayan y'an di ruute†. ²⁰ Wo aame munda ki wede soo man, genj i ki dehu wede y'a ki koone a diine ye. Raa yonj soo ɗanjal‡ wo y'aane.

²¹ Genj i-kaza oogoro gette dokki ko ti ono ɗonj Raa yi ruute y'aasa me? Aha, dokki ye! Aame oogoro gette Raa yi t'ele t'an t'ele lekkiyo a ɗuwo man, genj wede y'a aane y'a t'ise ki diine a ɗaana Raa t'urzi k'oogoro me. ²² Derec, an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, ɗonj a duniya pay enj adda k'oldiko, in'kino Raa y'a elo munda wede yi ruute y'an t'ela a kane ɗonj i ziipe addan a Isa Almasi t'urzi zaapu k'adde a yode.

²³ Ki poone urzi zaapu k'adde a Isa y'a aana genj, kine ɗanɗay a urzi k'oogoro bini onniyo ere Raa y'in t'iidiba ita a urzi zaapu k'adde a Isa. ²⁴ In'kino man oogoro gette t'a guune ere boohiyadiŋ, bini aaniya k'Almasi, kono t'urzi zaapu k'adde a Raa y'in di'n isa ɗonj ki diine a ɗaanadi. ²⁵ Ankenj onniyo ki zaapu k'adde a Almasi t'iina genj, kine ti ɗandi k'oogoro ye baa.

Inni Raa

²⁶ Derec, t'urzi zaapu k'adde a Isa Almasi wo ti lekkiyo ere kettiyo kanj soo ti yode genj, kune pay kun t'ize in'ni Raa. ²⁷ In'kino man kune pay kun ti zuyye batem genj kun aa ti gitte kanj soo t'Almasi,

* **3:11** 3.11 Kun wollo adda mattup ki Abakuk 2.4 wo Romenj 1.17. † **3:12** 3.12 Kun wollo adda mattup ki Lebitik 18.5 wo Romenj 10.5. ‡ **3:13** 3.13 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 21.23. § **3:16** 3.16 Kun wollo adda mattup ki Zenez 12.7. * **3:17** 3.17 Kun wollo adda mattup ki Zenez 15.13 wo Egzod 12.40. † **3:19** 3.19 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 5.2-5 wo Naabo ɗonj zina 7.53. ‡ **3:20** 3.20 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 6.4.

kun t'usse Almasi. ²⁸ Geŋ âhuntu tudde umbo: Eŋ Yawudusu eŋ Yawudusu ye, eŋ bule eŋ bule ye, eŋ kule ette erewo umbo. Kine pay miŋ soo in lekkiyo kettiyo kaŋ soo t'Isa Almasi. ²⁹ Aame kune ki Almasi maŋ, geŋ kune ita k'inŋi k'Ibirayim, wo kune i koonaa a suldi d'ŋ Raay yi boohiyo a d'ŋzĩ, a-t'etta a ono d'ŋ yi ruute y'aasaa me.

4

¹⁻² Ono ni dehu n'a roote eŋŋo: Ulo wede i koonaa a korbite meegi geŋ, aame yoŋ ulo botto, lekkiyadi aa bule a daana d'ŋ i yi dokkiyo wo i yeeriyo korbite meegi me, ise korbite pay geŋ saŋ ki yode toŋ maŋ. Wo yi d'ollige onamaŋ bini onniyo ere meegi yi ruute a t'ida. ³ Kine toŋ inŋino kay, aame kine aa inŋi botto geŋ, in lekkiyo adda buliko k'undiyagi d'ŋ toogo i-dokkiyo duniya. ⁴ Wo aame onniyo ere Raay yi ruute t'iide maŋ, y'a t'igibo Ulĩ an di y'ehe adda duniya t'urzi k'erewo, wo i di y' dokkiyo oogoro Yawudiyagi, ⁵ kono y'in di'n adde kine d'ŋ adda dangay in i dokkiyo oogoro gettiyo, wo y'in di'n ise inŋi Raay.

⁶ Ki kotto kune kun t'ize inŋizĩ, inŋino Raay y'a igibo Unde k'Ulĩ ti-t'iide adda k'adde kine pay, ti-dolle: «Abba!» I-kaza Meegó. ⁷ Inŋino ankenŋo kee bule ye baa, kee ulo Raay. Wo kee ulĩ geŋ, suldi d'ŋ Raay yi boohiyo a d'ŋzĩ, kee toŋ adda t'urzi beekadi*.

Pool ulbi oodiyo a tukki d'ŋ Galat

⁸ Ti kaaga Raay soo danŋal kun ki y' zuune ye geŋ, kun di lekkiyo adda buliko ere ki raayagi d'ŋ ki kotto kane ki bita†. ⁹ Wo ankenŋo Raay kun yi zuune, wo ay di roote yoŋ y'unni zuune ti poone too. Wo de mummino kun di-kime ki tukki undiyagi d'ŋ ki bita toogadaŋ baata i-dokkiyo duniya, wo kun t'ise bulagi sey me? ¹⁰ Kun di daaniya ita suldi d'ŋ aakede: onniyo k'oholo, aagulu tere, teddari tarnaapagi, wo tarnaapagi d'ŋ adda k'ozzinagi‡. ¹¹ Nuŋ ulbó oodiyo

a kune, kono a naabo ere n'ize pay a diinaguŋ gette a t'isa ki bita.

¹² Zemba ki nuŋ, n'un di'n tondo ti obe bey, kun lekko aa ki nuuno, kono nuŋ ni t'ize aa kune. Kune munda ulsu soo toŋ kun o k'ize ye. ¹³ Kun elko, aame nuŋ tuddó eeni geŋŋo n'un gizite Rabila Majjaanawa ki poone me. ¹⁴ Ki too maŋ kune a tuddó gette kun di n' kiigira kun ti n' kime, wo inŋino kun ki d'ize ye. Wo de kun di n' ziida bey sire aakede maaleeka Raay wo aa Isa Almasi batum. ¹⁵ Aame geŋ ulbuguŋ unse baadaŋ, aakede i t'ise maŋ edaguŋ toŋ, kun t'oddiŋe kun o t'ele. Wo de ki moo me ankenŋo inŋino ye me? ¹⁶ Wo ankenŋo n'a t'ize wede k'aduguŋ kono ni rootiyo ono d'ŋ d'erec ko?

¹⁷ Kun ollo, kane an un ti'n argu k'urzi wede ti doolo geŋ, an dehu kun an di'n daane wo de kane elkisadaŋ oldo. An dehu an un di'n arga ti tuddó, wo a t'ise kane batum d'ŋ kune kun di daane me. ¹⁸ Eŋŋo munda wede beehiye me, suldi d'ŋ beehiye'ŋ i dehu kun seeda daayum zakidi eego, aame nuŋ a diinaguŋ doo ye. ¹⁹ Inŋi ki nuŋ, kono kune geŋ addó i ni kakkisa aa n'un ti'n t'ehe sey, wo addó a ni kadiwa daayum bini kune kun t'isa zakidi aa yode Almasi. ²⁰ Ki too maŋ nuŋ ni dehu n'a ette ki tudduguŋ, n'un di roote ono d'ŋ ni dehu n'a roote kun d'olliga golladó. Wo ankenŋo, kono kune geŋ munda n'a t'ise ni ki suune ye.

Saara ti Agar

²¹ Kun oo ki ti rooti doo, kune d'ŋ kun dehu un di'n dokke oogoro do geŋ, oogoro gette ti rootiyo munda kun suuniyo dey ko? ²² Derec, ono eŋ an riine ti kaaga adda mattup ki Raay, an'de: «Ibirayim i-d'ede inŋi sire, ulĩ soŋ ki eddi ere bulowo, wo soŋ ki eddi ere uto siidoŋ.» ²³ Ulo bulowo geŋ ti y'ehe a urzi tudde, wo de ulo ki ere uto siido inŋino ye, ti y'ehe a-t'iide a ono d'ŋ Raay yi ruute y'aasaa*. ²⁴ T'urzi k'erayi sire eŋ Raay yi dehu y'a roote munda. Agar ti Saara,

* **4:7** 4.7 Kun wollo adda mattup ki Romen 8.15-17. † **4:8** 4.8 Kun wollo adda mattup ki 1 Korent 8.4-6. ‡ **4:10** 4.10 Kun wollo adda mattup ki Romen 14.5 wo Kolos 2.16-23. § **4:22** 4.22 Kun wollo adda mattup ki Zenez 16.15; 21.2. * **4:23** 4.23 Kun wollo adda mattup ki Zenez 17.16 wo Romen 9.7-9.

kane geŋ i-kaza ita taasuwa sire dɔŋ Raa yi gitte ti dɔwo. Bulowo Agar gette i-kaza taasuwa ere Raa yi gitte ti Muusa ekki mokkolo sundutú Sinayi, inñitú kane bulagi. ²⁵ Agar gette aa mokkolo Sinayi a siido k'Arabi, wo tode gette aa geeger Zeruzalem ankenño. Kane dɔŋ pay i lekkiyo adda geŋ, kane bulagi k'oogoro. ²⁶ Wo Saara gette aa Zeruzalem ki Raa t'awwa, tod'te uto siido, wo tode meediŋ te. ²⁷ Ono eŋ an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de:

«Koŋ ere karta mi k'ehiyo ye, ulbí i iso unse!

Koŋ ere dabar k'ehiyo mi k'uwwa ye, mi yililo!

Derec, inñi ki ere an t'iili sittú an d'aagila baadan a ceera

inñi ki ere kulatú a daanatú†.»

²⁸ Zemba ki nuŋ, kune aa Isaaka ti kaaga, kun t'ize inñi dɔŋ a ehiyo ere a-t'iide a ono dɔŋ Raa yi ruute y'aasa.

²⁹ Derec, ti kaaga ulo bulowo an y'ehe a urzi tudde geŋ, yi d'okko maade k'ulo wede Saara ti y'ehe t'urzi k'Unde Raa‡. Geŋ ankenño toŋ, kine inñi kay. ³⁰ Wo k'a elko a ono dɔŋ an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Bulowo ki-t'olmu ti ulutú me, kono boy meega i k'ooma yode ye, ooma ulo wede k'uto siido§.»

³¹ Inñi maŋ zemba ki nuŋ, ankenño kine inñi bulowo ye, wo de kine inñi k'uto siido.

5

Almasi y'in ti'n ize eediŋ toore

¹ Kine Almasi y'in ti'n udfde t'adda buliko k'oogoro tod'te aa sibe a golladiŋ, kono kine ki kotto in di lekke eediŋ toore. Inñi maŋ kun a soodo zakidí, kun ti kima k'adda sibe geŋno ye baa.

² Kun ollo koduwo, un rootiyo eŋ nuŋ Pool: aame kun dehu kun di walda ponde dfoo maŋ, geŋ aakede Almasi y'ize naabadí pay gette, a kune ki bita. ³ Wo nuŋ n'un di rooto sey wede tuuku yi wilda ponde aakede oogoro Yawudiyagi ti

rootiyo maŋ, y'a-t'oziro eego pay urziyagi k'oogoro me. ⁴ Kune dɔŋ kun elkiyo t'urzi daaniya k'oogoro, Raa y'un di'n wolla dɔŋ ki diine a daanadí maŋ, geŋ kune kun ti lidde ti Almasi wo dokki ti beeko Raa te. ⁵ Wo kaye, ay ziipe elkisadey a Raa, yoŋ y'ay di'n isa dɔŋ ki diine a daanadí. Geŋ munda wede kaye ay delliyo ti toogo k'Unde Kamilen tod' ti naabiya t'urzi zaapu k'adde a Isa. ⁶ Ki wede i lekkiyo kettiyo kaŋ soo t'Isa Almasi geŋ, ise yi walda ponde, yi ki walda ye toŋ, a ki y' nooge ti munda ye, i jiire zaapu k'adde a Raa ere ti naabatú a urzi geyyiso.

⁷ Ti poone kun okko beehiye a urzi k'Almasi me. Wo de anken un ihira wee wee, y'un t'iigire ki daaniya k'ono dɔŋ derec ki Raa me? ⁸ Inñi maŋ wede un ihira geŋ, onamí i k'iido'ŋ ti Raa wede unni wiike geŋno ye. ⁹ Geŋ aakede dɔwo an rootiyo, orme booloŋ danjal geŋ miŋ gododo baadan yi-ti t'oozige pay*. ¹⁰ Nuŋ ni ziipe addó a Galmeega kono kune y'un ki'n oola, kun ki t'amba urzi doolo ye. Wo de wede lattiya diinagun geŋ, y'aase tuuku toŋ maŋ, booro Raa t'a yi seeda.

¹¹ Zemba ki nuŋ, ki nuuno aame ni kazita a dɔwo waldu ponde beehiye maŋ, inñi ki moo me an ni dabirsa me? Aame ni kazita inñi maŋ, unto k'Almasi ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadí kaŋ tontilko gette ki bita, a dɔwo a ki t'ise mokkolo morkiye ye. ¹² Dɔŋ lattiya diinagun geŋ, an woliyo urzi waldu ponde beehiye maŋ de, an ti deŋko ti dussimayi pây.

Tudde wo Unde Raa

¹³ Zemba ki nuŋ, kune Raa y'un ti'n wiike kun di lekke eggun toore, wo kune eggun toore geŋ un ki t'ise urzi k'isiyo suldí dɔŋ ulpi tudde ti dehu ye. Ki too maŋ t'urzi geyyiso kun naabo ti tud-dugun. ¹⁴ Derec, to oogoro pay gette a-t'iide miŋ a ono soo, ono dɔŋ an'de: «Ki geyyo bakadá aa ki geyyiso tuddá batum†.» ¹⁵ Wo de aame kun isiyo aa

† 4:27 4.27 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 54.1. ‡ 4:29 4.29 Kun wollo adda mattup ki Zenez 21.9. § 4:30 4.30 Kun wollo adda mattup ki Zenez 21.10. * 5:9 5.9 Kun wollo adda mattup ki 1 Korent 5.6. † 5:14 5.14 Kun wollo adda mattup ki Lebitik 19.18.

seydi balda an t'ahutu tuddan wo an a-t'aadumu man, geŋ kun koona mentikagi, para'ŋ kun di latta lekkiyagun.

¹⁶ Kono kamo n'un di rooto, kun i oolo tuddugun a Unde Raa t'un di'n dokke, inŋkino kun ki d'isa ye suldi doŋ ulpi tudde ti dehu me. ¹⁷ Derec, suldi doŋ tudde ti dehu geŋ, i k'ettiyo soo ye ti suldi doŋ Unde Raa ti dehu me. Wo suldi doŋ Unde Raa ti dehu geŋ, i k'ettiyo soo ye ti suldi doŋ tudde ti dehu me. Kane sire geŋ aakede an gede t'awili, inŋkino kun k'aane kun ki t'ise ye munda wede kun dehu kun d'ise me. ¹⁸ Wo de aame unni dokkiyo Unde Raa man, geŋ kune bulagi k'oogoro Yawudiyagi ye baa.

¹⁹ In'ni suune suldi doŋ tudde ti dehu t'aase me, aakede: boliyo, pitiŋko, ŋaapu, ²⁰ daaniya loŋgayi, kombidiko, koogire tudde, ono k'ulpi, kolbiso, kulkiso i ceeriyo eego, kama tudde k'ita, niikiyo wo ahuntu tudde, ²¹ zaapu k'adde a munda wedusu, sobito ti ombito i ceeriyo eego i-t'eliyo isiyo suldi doŋ kaca kaca, wo suldi ti doolo toŋ ede i'ni deeyiso me. Nuŋ n'un di rooto aakede n'a ruute ki poone, doŋ isiyo inŋkino geŋ an k'etta ye ki Moziko Raa te.

²² Wo ettiyo naabo ere Unde Raa t'isiyo adda k'adde wedusu me: geyyiso, unŋsuwo, toose, ombiŋe, beehiyko, seedu zakidi a munda, ²³ adde tasse, wede y'a seeda tuddi. Oogoro ti ki rootiyo k'ulsuko ye a tukki suldi geŋ me. ²⁴ Kane doŋ ki Isa Almasi, suldi doŋ ulpi tudde ti dehu wo ti ŋaapu geŋ, aa an ti'n tiike kaŋ soo ti yode ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadi kaŋ tontilko. ²⁵ Kine in uune lekkiyo t'urzi k'Unde Raa, inŋkino in i oolo tuddiŋ a Unde Raa t'in di'n dokke. ²⁶ In ki kili tuddiŋ ye, essiyo ti tuddiŋ toŋ ulu, wo in zaape addiŋ ye a munda bakadiŋ me.

6

Sarkiya k'attidi ti tudde

¹ Zamba ki nuŋ, aame kun wulle wede y'a ti diipida urzi Raa man, kune doŋ un ede Unde Raa geŋ kun ti y' kami

‡ **5:17** 5.17 Kun wollo adda mattup ki Romenj 7.14-23. 22.8 wo Oze 8.7.

k'urzi wede ki diine, wo kun i rooto ti golla ere tasse. Ni rootiyo en a kune wede y'ette kama bakadi geŋ, y'a elko tuddi kono yode toŋ y'a-ki t'ooro adda naamiya daggiya aa ki bakadi ye. ² Kun noogo tuddugun a sarkiya k'attidi wede un d'ede. Kun isiyo inŋkino man, geŋ kun a ti sooru a oogoro k'Almasi. ³ Aame wede y'elkiyo yoŋ wedusu duuru wo kacin yoŋ ki bita man, geŋ yi ti daggiya tuddi batum. ⁴ Inŋkino wede tuuku toŋ yi wollo naabo k'aggadi. Inŋkino adda naabadi gette, munda ulbi i-d'ise unŋse ede man, y'iso a naabo k'aggadi, y'a ki dooze ti naabo doŋ doolo ye. ⁵ Derec, wede tuuku toŋ yi t'idey taaya naabadi k'eedi k'eedi a daana Raa me.

⁶ Wede uune dooyiso a urzi k'ono Raa geŋ, suldi doŋ i-d'ede y'a t'ele a nooge wede i ele dooyiso geŋno.

⁷ Kun ollo, kune'ŋ wenda soo toŋ y'oola elkisadi ti ti y' dagga ye, okko maade Raa umbo. Buzu wede ki giira geŋ, k'a t'ayda miŋ yode*. ⁸ Geŋ inŋkino kay wede y'ooliyo tuddi k'isiyo suldi doŋ ulpi tudde ti dehu geŋ, y'a t'oono munda wede tudde t'eliyo, wo tod' t'eliyo unto. Wo wede y'ooliyo tuddi a naabo ere Unde Raa ti dehu geŋ, y'a t'oono munda wede Unde Raa t'eliyo, wo tod' t'eliyo lekkiyo ere ki daayum. ⁹ Inŋkino man in iso daayum beehiyko, in t'orme ye. Derec, onniyo ere Raa y'ele gette t'iina man, aggadiŋ in di-t'ooney, aame in k'urma ye man. ¹⁰ Ankenno peedo to ede botto t'a ki t'iire ye geŋ, in iso beehiye a doŋ pay, wo a jiire a zamba doŋ i ziipe addan a Isa.

Ono doŋ ki dangu

¹¹ Kun wollo raaniya ere deero ette, i riine nuŋ Pool batum ti beezó. ¹² Kane doŋ an un isiyo ki toogo kun di walda ponde do geŋ, kane an dehu majjaanika a daana duwo, kono munda wede an dehu'ŋ duwo an gi di'n dabire ye a urzi k'unto k'Isa Almasi ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadi kaŋ tontilko me. ¹³ Kane doŋ i wilda ponde toŋ a urzi k'oogoro an aa ki ti sooru eego ye, wo de an dehu

* **6:7** 6.7 Kun wollo adda mattup ki Zop 4.8; Piroberb

kune kun di walɗa ponde kono an di t'imme tuddaŋ kune ti kane. ¹⁴ Ki nuuno, ulbó o k'isiyo unse a munda doolo ye, o isiyo unse a unto ki Galmeegiŋ Isa Almasi ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadí kaŋ tontilko daŋŋal. Inkiŋo maŋ t'urzi k'unto k'Isa ekk'undumu, sulɗi duniya a nuŋ o-t'ize aa munda ki bita, wo nuŋ toŋ n'a t'ize aa wede unto a sulɗi duniya me. ¹⁵ Inkiŋo maŋ ise wede i wilɗa ponde, i ki wilɗa ponde ye toŋ, i k'ise munda ye. Munda wede a jiire, wedusu Raa yi y'ize aware. ¹⁶ A kane doŋ i daaniya ita k'ono enno, wo ti kane doŋ k'Izirayel ki Raa† pây geŋ, toose ti isiyo k'adde kofuwo ere ki Raa i koonaa eedaŋ.

¹⁷ Ti aŋki eŋ, wenda soo toŋ y'o roota munda ulsu ye baa, kono malkuwagi‡ a tuddó eŋ ki bita ye, i-kaza nuŋ a Isa Almasi.

¹⁸ Inkiŋo maŋ zembá ki nuŋ, beeko ki Galmeegiŋ Isa Almasi ti lekko ti kune pay. Eyye.

† **6:16** 6.16 Doŋ k'Izirayel ki Raa: I-kaza doŋ ki Raa pay adda duniya. 2 Korent 6.4-5; 11.23-28 wo Kolos 1.24.

‡ **6:17** 6.17 Kun wollo adda mattup ki

Mattup ki Pool yi riine a ɗoŋ a Epez

En urzi k'ono ɗoŋ kun t'oone adda mattup ettiyo

Ette mattup ki Pool yi riine a ɗoŋ i ziipe addaŋ a Isa a geeger k'Epez. Mattup ette yi riine aame yoŋ adda ɗaŋgay a geeger Room.

Pool a torquwadi ere ki sirwe y'iiney Epez maŋ, y'an di gizite Rabila Majjaanawa a Yawudiyagi ɗoŋ aŋgeŋŋo. Saŋ y'a-gime y'a aahe, wo y'an di ruute saŋ y'a kima. Aame yi gime a torquwadi ere k'aduwe maŋ, y'a likke ozzine aɗo, y'an di kazita Rabila Majjaanawa a ɗuwo pay.

Adda mattup ette munda wede Pool yi rootiyo eŋŋo: Raa y'in oodibe ita ki munda wede ombide y'ize ti beehiykadi. Geŋ i-kaza sulɗi pay Raa y'a ti'n t'ogiya ɗoŋ a kandaane ise ɗoŋ a siido, iŋkino Isa Almasi y'a koono mozigo. Wo Pool yi rootiyo soŋ, kane ɗoŋ i ziipe addaŋ a Isa geŋ, an di lekke onamaŋ soo, aa zamba, kane an ki roote ye eŋ Yawudusu wo eŋ Yawudusu ye me. Aduzaŋ yoŋ soo, Meeda siitandani ɗaŋŋal. Pool yi rootiyo soŋ mummino aŋ kule ti erewo an di lekke me, mummino iŋŋi an an d'ise a maawaŋ me, wo soŋ mummino bulagi an an d'ise a galmaawaŋ me.

Toose ki Pool

¹ Mattup ette i raaniya nuŋ Pool wede zina k'Isa Almasi, aa Raa yi dehu, a kune ɗoŋ ki Raa a Epez* wo kun seedu zakidi a urzi lekkiyo kettiyo kaŋ soo t'Isa Almasi.

² Geŋ beeko ti toose ki Meegiŋ Raa wo ti Galmeega Isa Almasi i koono egguŋ.

³ In amma Raa, Meeki Galmeegiŋ Isa Almasi, y'in d'ele beeko ere pay iido ti kandaane t'urzi k'Unde Raa kono kine in lekkiyo kettiyo kaŋ soo t'Almasi. ⁴ T'urzi k'Almasi Raa y'inni biire a yode ti poone t'ume y'a okkima duniya botto too, kono in di lekke ɗoŋ kamileŋ, daa k'oldfiko

munda a edayi me. ⁵ Ti geeyisadi Raa yi dihe ti poone too y'in di'n ise iŋŋizi t'urzi k'Isa Almasi. Geŋ a beehiykadi yi dihe y'in di'n ise iŋkino me, ⁶ kono in di t'imme goolikadi ere meeda, wo beekadi ere y'in elo ti mozuwo kono in lekkiyo kettiyo kaŋ soo ti Ulí yoŋ yi y' giyye baadaŋ.

⁷ Raa y'in ti'n uɗɗe t'adda k'oldfiko ti puuzo ere k'unto k'Ulí, in d'uune tambobino a doopidadiŋ ere in aa ti diipida a urzizi. Geŋ Raa yi dehu y'in di k'ize laale wede baadaŋ ki beekadi. ⁸ Raa ti beekadi ere daa dooziyo gette, y'in d'elo suuniyo k'ono wo ti eego soodo a elkiso pay, ⁹ kono in di suune munda wede ti kaaga ombide geŋŋo, munda wede yi dihe y'aase ti poone t'urzi k'Isa Almasi. ¹⁰ Aame onniyo t'iida maŋ, y'a-t'ogiya sulɗi ɗoŋ pay y'ikkima, ise a kandaane ise a siido toŋ, a t'isa mozigo soo yode Isa Almasi, gettiyo elkisadi te.

¹¹ Raa y'isiyo sulɗi pay aa addi i dehu, iŋkino maŋ y'inni biire aa yi dihe ti poone too in t'ise ɗoŋzi, kono kine'ŋ in lekkiyo kettiyo kaŋ soo t'Almasi geŋ, aggaadiŋ toŋ ede a sulɗi ɗoŋ Raa yi ruute y'in t'ela me. ¹² Y'ize iŋkino kono kine ɗoŋ ki poone in ziipe elkisadiŋ a Almasi geŋ, in di t'imme goolikadi ere meeda.

¹³ Kune toŋ kun ziipe adduguŋ a Almasi aame kun illiga ono ɗoŋ ɗerec, Rabila Majjaanawa ere un d'ele uttiyo. Iŋkino maŋ Raa y'un d'ele Unde Kamileŋ ere yi ruute ti kaaga y'an t'ela ɗoŋzi. Tode gette munda wede y'un di'n iigire, i-kaza kune ki yode, ¹⁴ gette barta ere ki poone ki sulɗi ɗoŋ Raa y'in boohiyo saŋ y'in t'ela. Sulɗi geŋ in t'oona aame adɗiyadiŋ t'adda k'oldfiko t'a t'iida a munda wede Raa yi dehu maŋ. Iŋkino geŋ in di y' t'imma kono goolikadi.

Tondiyo Raa ere ki Pool

¹⁵ Ti sulɗi pay geŋ, nuŋ n'a illiga soŋ a lekkiyaguŋ ere kun zaapu adduguŋ a Galmeega Isa, wo kun ni geeyiso ɗoŋ pay ki Raa me, ¹⁶ iŋkino ni rootiyo koduwo a Raa daa puukiyo kono kune, a tondiyadó

* 1:1 1.1 Torquwo ki Pool a Epez, kun wollo adda mattup ki Naabo ɗoŋ zina 18.19-21; 19.1-40.

a Raa gette sundugun ni gi di sefdiyo ye. ¹⁷ Ni tondiyo Raa wede ki Galmeegin Isa Almasi, yon gen Meega goole a jiire, kono y'un t'eele suuniyo k'ono ettiyo t'urzi k'Unde Kamilen t'un di y' kiza, kun di y' suuna koduwo Raa me. ¹⁸ Ni tondiyo Raa sey y'un t'ohon biza k'ulbugun kono kun di suune a zaapu k'elkiso ere tuuku yon y'unni wiike te, wo son kun di suune laale wede baadan ki goolikadi yi boohiyo a donzi. ¹⁹ Wo ni tondiyo Raa son kune kun di suune toogadi tan miibi meeda t'a jiire suldi pay, wo mummino ti naabiya a tukki kine don i ziipe addin a yode me. To toogo gettin ere Raa y'in di gize tuddi a kine, ²⁰ wo ere a niibe a tukk'Isa Almasi, aame yi ti y' bilde ti diine don unto, y'a ti y' guune a ammidadi a mozikadi a kandaane†. ²¹ Inkinon man y'a ti y' ziipe goole t'ekki don pay an d'ede urzi ki dokkiyo, t'ekki don pay deero, t'ekki don pay an d'ede toogo, t'ekki mozagi pay, wo t'ekki wede tuuku sundi ti molo don adda duniya ankenno ise ere ki daana ton man. ²² Raa yi di'n ele suldi pay a bezi wo yon t'eedan‡. Wo y'a ti y' ziipe goole t'ekki don pay ogiyo ti sundi. ²³ Kane gen tudde k'Almasi, suldi don pay adda k'addi wo a tuddi gen a tukki kane ton ede, yode wede suldi don pay adda k'adde wo a tudde Raa gen a tukki yode ton ede kay.

2

Uttiyo t'urzi beeko

¹ Kune'n ti kaaga eggun aa unto a daana Raa me kono kun aa ti diipida a urzizi, wo kono k'oldikagun gettiyo. ² Kune ti kaaga kun likke adda k'oldiko, kun diine urzi lekkiyo duniya, kun diine ita Mohita i lekkiyo a diine kandaane ti siido, tode siitan ti naabiya ankenno adda k'adde don i-ti toogiyo a yode Raa. ³ Kine pay enno ton ti poone kine aa kane, in likke a lekkiyo ere oldo aa tuddin ti dihe, in d'ize munda wede aa addin i dihe a elkiso ere oldo gettiyo. Derec, kine t'ume

k'ehiyadin too min kine don ulpi, booro Raa t'inni ziida aa kane ongo pay.

⁴ Wo de Raa yon doniyo t'isiyo k'adde koduwo, inkinon man kine y'in di'n giyye baadan, ⁵ kine don ti kaaga aa unto a daanadi kono in aa ti diipida a urzizi gen, Raa y'in d'ele lekkiyo t'urzi k'Isa Almasi. Gen ti beekadi Raa y'un di'n utte me. ⁶ Kine Raa y'in ti'n bilde ti yode Almasi soo, wo y'in ti'n guune a kandaane a sirpadi kono in lekkiyo kettiyo kan soo t'Isa Almasi. ⁷ Raa y'in di gize beehiyadi t'urzi k'Isa Almasi, kono yi dihe y'a kize a duwo k'ozzinagi don ki daana ki daayum, laale wede i jiire ki beekadi me. ⁸ Derec, ti beeko ere ki Raa wo t'urzi zaapu k'addugun a yode gen, kun d'uune uttiyo. Kane suldi pay gen un ele Raa, ti toogo kune ye. ⁹ Uttiyo gette kun t'uune kun ki niibe munda ye, gen un k'ede urzi ki koliyo tuddugun ye. ¹⁰ Derec, kine naabo yode, y'in ikkima kono in di lekke kettiyo kan soo t'Isa Almasi, in di naabe naabo ere beehiye Raa y'ilke ti poone kine in d'ozire eego.

Kine pay kan soo a urzi k'Almasi me

¹¹ Kono kamo kune don t'ume k'ehiyagun min Yawudiyagi ye, an unni waaku don daa waldu ponde, wo kane Yawudiyagi an di'n waaku don i waldu ponde, ki too man waldu ponde ere an waldu gette, tod'te an isiyo a urzi tudde. ¹² Kun elko, ti kaaga kune dokki t'Almasi me, kune'n don ti paate, don siido k'Izirayel ye. Taasuwa ere Raa yi gitte ti donzi wo munda wede yi ruute y'an t'ela gen, kune adda ye. Kun likke adda duniya munda wede kun di zaape elkisagun eego umbo, kune Raa kun ki y' zuune ye. ¹³ Ti kaaga kune dokki ti Raa me, wo ankenno kune goppon ti yode kono kun lekkiyo kettiyo kan soo t'Isa Almasi, yode wede puuzadi t'ibi kono kune. ¹⁴ Yode Almasi y'in d'iido toose, kono ti kaaga Yawudiyagi ti don Yawudiyagi ye gen, kane ahuntu si-sidan. Wo yon y'in di'n ukkiye, olmide tudde a diinayin aa

† 1:20 1.20 Kun wollo adda mattup ki Soom 110.1. ‡ 1:22 1.22 Kun wollo adda mattup ki Soom 8.7.

waaya, t'urzi k'unto yode waaya gette y'a-dihima mentú, y'in di'n ukkiye kanj soo. ¹⁵ Oogoro Yawudiyagi ti suldi don an isiyo pay adda genj, y'an ize mendan. Y'ize injkino kono yi dehu Yawudiyagi ti don Yawudiyagi ye genj, y'an ise ita duwo soo. Kane kettiyo ti yode genj, an t'ize soo baa ita duwo aware. Genj injkino y'an d'ele toose. ¹⁶ T'urzi k'untadi ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadi kanj tontilko genj, ita don sire gette y'a ti'n gimo an t'ukkiye an t'ize tudde soo, wo pay an t'ize taasa ti Raa. Injkino manj olmide tudde a t'ize umbo y'a-t'iide. ¹⁷ Genj Almasi y'iido k'adda duniya y'un di gizite Rabila Majjaanawa ki toose a kune don dokki i ki suune Raa soo danjal ye, wo a Yawudiyagi don gopponj ti yode Raa pay*.

¹⁸ T'urzi k'Almasi, kine pay Yawudiyagi ti don Yawudiyagi ye, in d'ede urzi in d'ette ki sirpa Meega Raa ti toogo k'Unde Kamilenj ere soo gettiyo. ¹⁹ Injkino manj kune don Yawudiyagi ye tonj manj, kune torgagi ye, don ti paate ye. Wo kune'nj ti don ki Raa kanj soo, kune don ti biza bumbu Raa aa ongo pay. ²⁰ Kune'nj mongali k'oozige boy, don zina k'Isa ti nebiyagi mongali ki zaapu k'ita boy, wo yode Isa Almasi batum mukkolo ere majjaanawa a jiire k'oozige boy. ²¹ T'urzi yode boy yi-lekkiyo zakidi, yi koliyo k'awwa kono a t'ise boy kamilenj ki Galmeega Raa. ²² Genj t'urzi lekkiyo kettiyo kanj soo t'Almasi genj, kune tonj kun t'ize mongali k'oozige boy. Injkino manj ti don ongo i ziipe addan a Isa, kun t'ize boy wede Raa yi-lekkiyo adda, t'urzi k'Undi.

3

Pool yi kazita ono Raa a don Yawudiyagi ye

¹ Kono kamo aame nunj Pool enj n'elkiyo a naabo ere Meega Raa y'ize gettiyo manj, ni di y' tondiyo, nunj an ni ziiida dangay minj kono ni gizite rabila k'Isa Almasi a kune don Yawudiyagi ye genjo. ² Kune kun suune, wo kun illiga naabo

ere Raa y'o ele t'urzi beekadi, n'aase kono ki noogiyagun. ³ Elkiso ere ti kaaga Raa yi t'iili ombide adda k'addi gette, ankenj y'o ti-gize n'a ti zuune, aakede n'un riine boolon enjo. ⁴ Aame kun garey genj, kun di suuney, nunj munda wede ombide Raa y'a t'iidiba ita t'urzi k'Almasi genj ni y' zuune. ⁵ Injkino manj munda wede ombide genj ti kaaga a duwo Raa y'an k'iidiba ita ye, wo ankenjo y'an t'iidiba ita t'urzi k'Unde Kamilenj a donj zindi ti nebiyagi kane don kamilenj. ⁶ Munda wede ombide genj: T'urzi Rabila Majjaanawa, kane don Yawudiyagi ye tonj agganj ede an t'oona kanj soo ti don Yawudiyagi, a suldi don Raa yi boohiyo a donji me. Kane an t'ize tudde soo, wo kane tonj adda a munda wede Raa yi ruute y'aasa t'urzi k'Isa Almasi genj me.

⁷ T'urzi munda wede Raa y'o ele ti beekadi n'a t'ize wede naabo ki kazita Rabila Majjaanawa a duwo. Y'ize injkino ti toogadi ere baadan a jiire. ⁸ Nunj wede nenku a jiire ti diine donj pay ki Raa*, wo tonj manj y'o d'ele beekadi n'a kizite rabila a urzi laale ki beehiykadi ere baadan a jiire ettiyo t'urzi k'Almasi, a donj Yawudiyagi ye. ⁹ Sonj y'o d'ele urzi n'an di kize a duwo pay, mummino munda wede ti kaaga ombide genj Raa yi-ti y'isiyo kerej me. Yonj Raa wede ikkima suldi pay, munda genj ti kaaga y'a y'iili ombide†. ¹⁰ Y'ize injkino kono ankenjo yi dehu y'an di kize a kane donj pay an d'ede urzi ki dokkiyo wo a donj pay an d'ede toogo a kandaane, an di suune t'urzi donj pay ogiyo ti suma k'Isa, tanj miibi yonj Raa i-d'ede suuniyo k'ono urzutú baadan baadan me. ¹¹ Suldi pay genj a-t'iide a munda wede Raa y'ilke ti poone y'a okkima duniya botto wo a lekka ki daayum, genj y'a y'ize t'urzi Galmeeginj Isa Almasi. ¹² Kine in ziipe addinj a Isa wo in t'ize ti yode tudde soo genj, in d'ede urzi in d'ette ki daana Raa daa k'orgiso. ¹³ Injkino manj n'un di rooto, a dabaradó ette kune addugunj i-latte ye. Nunj ni dabirsa manj kune ulbugunj un

* **2:17** 2.17 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 57.19. * **3:9** 3.9 Kun wollo adda mattup ki Romej 16.25-26.

* **3:8** 3.8 Kun wollo adda mattup ki 1 Korent 15.9. † **3:9**

iso unse, wo t'urzi tode gette kun t'ona daryika.

Geyyiso ere k'Isa Almasi

¹⁴⁻¹⁵ Aame n'elkiyo a naabo ere Meega Raa y'ize gettiyo man, ni-t'ottilso a daana Raa wo ni di y' tamma kono yon Meeki don pay a kandaane wo a siido, undan a beezi. ¹⁶ Gen ni tondiyo Raa, kono t'urzi laale wede baadan ki goolikadi, y'un eelo toogo adda k'addugun t'urzi toogo k'Unde Kamilen. ¹⁷ Nun ni tondiyo son kono Almasi y'a lekke adda k'addugun t'urzi zaapu k'adde a yode. Aame gen kune zakidi adda geyyiso aa undumu sondayzi i ti diige, son aa boy wede itadi zakidi. ¹⁸ Inkinon man kune ti don ki Raa ongo pay un d'ede toogo kun di suune, tan miibi Almasi y'inni giyye me. K'a ette k'ume tuuku, k'a-kili k'awwa, ki-ti deege dandi siido ton man, geyyisadi tod'te daayum ede. ¹⁹ Nun ni tondiyo kono kun di suune geyyiso k'Almasi ere in k'aaniya in ki suuniyo urzutú pay ye gettiyo. Inkinon man addugun i-t'ona ti laale wede pay ki Raa.

²⁰ In amma Raa, wede i-d'ede toogo y'aane y'a ise baadan a ceere suldi pay don in tondiyo koo in elkiyo ton man. Y'isiyo inkinon t'urzi toogo ere yi d'isiyo a tukki kine. ²¹ Don pay ogiyso ti suma k'Isa an di y' t'imme t'urzi k'Isa Almasi. Tamma a yode ki daayum, wo k'eda k'inni! Eyye.

4

Lekkiyo kettiyo kan soo ki don ogiyso ti suma k'Isa

¹ Inkinon man a suldi pay gen, nun an ni ziida dangay kono ni gizite rabila ki Galmeega Isa, n'un d'eelo kooke: kune Raa y'un ti'n wiike kun t'ize donzi gen, kun di lekko ki diine a urzizi. ² A lekkiyagun gette kun t'iso don i ki koliyo tuddan ye, kun koonan don tasse wo don an d'ede ombine ki daayum. Ise wede tuuku ti lekkiyadi lekkiyadi ton kun soodo tuddugun ti geyyiso. ³ Unde Raa t'un ti'n ukkiye, inkinon man t'urzi tuuku kun deho urzi lekkiyo kettiyo kan soo

ti toose, ere t'un ti'n gitte ti tuddugun. ⁴ Kine don i ziipe addin a Isa gen kine aa tudde soo, Unde Raa ton soo, inkinon kay Raa y'unni wiike in di zaape elkisadin a munda wede soo. ⁵ Galmeega Isa min yon soo, urzi zaapu k'adde a yode soo, wo urzi suyyiso batem ton soo. ⁶ Wo Raa yon soo, Meeki don pay, yon t'ekki suldi pay wo ti suldi pay gen yi d'isiyo naabadi, yon aame tuuku ton ede.

⁷ Wo a kine'n, wede tuuku ton Unde Kamilen ti-d'ele munda siidi siidi, a toogo ere Almasi yi ele ele. ⁸ Ono en an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de:

«Aame yi-gili k'awwa gen, don k'olmidayi y'anni jire, y'a ti'n zidde bulagi,

wo a duwo y'an d'ize beeko*.»

⁹ Wo gen, yi-gili min, i-kaza moo me? Para man ki poone'n yi diige ti dandi siido me?

¹⁰ Wede i diige ti dandi siido min, yon min yode wede i-gili k'awwa ki kandaane, kono suldi pay yi-ti'n done. ¹¹ Wo a duwo t'urzi k'Unde Kamilen y'an d'ele suldi an di naabe eego: ongo y'an ize don zina k'Isa, ongon nebiyagi, ongon don kazita Rabila Majjaanawa, ongon don dokkiyo wo ongo son don dooyiso duwo. ¹² Y'ize inkinon kono don pay ki Raa an t'ise don aane i t'ise naabo ere Raa y'an ele, kono kine'n tudde k'Almasi, in di t'ihira a urzi k'Isa me. ¹³ T'urzi gen kine pay in t'isa kettiyo kan soo a urzi zaapu k'adin a Isa, wo ti suuniyo k'Ulo Raa. In t'isa don i-dirse wo don ki diine kamilen, aa yode Almasi yon ki diine kamilen. ¹⁴ Don daggiya duwo ti mentikadan an in ki ti'n mabilda ye t'urzi dooyisadan ere oldo gette. Inkinon man in ki-t'isa aa don i baakiya, aa inni sunni bormo t'a ki sika ye, koo ise aa puutagi ursino t'a ki sika ye. ¹⁵ Ki too man kine in di roote ono don derec wo ti geyyiso tuddin. Inkinon t'urzi tuuku ton kine in di t'ihira a urzi k'Almasi me, yon goole ki don pay ogiyso ti suma yode. ¹⁶ Almasi gen kine y'in di'n ukkiye kan soo, aa tukki wedusu ti lekkiyo kan soo, mokiyagutu kettiso a okilagi pay. Aame mokiyagi tudde gen

* 4:8 4.8 Kun wollo adda mattup ki Soom 68.19.

kane zeere wo an naabiya pay beehiye maɗ, tudde gette ti d'ohire wo ti-t'isiyo toogo. Geɗ kine d'ɗɗi i ziipe addiɗ a Isa toɗ iɗkino, aame in geyyiso tuddiɗ pay wo wede tuuku naabadi yi ti-t'isiyo beehiye maɗ, geɗ kine in di t'ihira ti toogo ere ki Almasi.

Lekkiyo ere ki diine a urzi k'Almasi

¹⁷ Kun ollo koduwo, ono d'ɗɗi ni rootiyo ti suma Galmeega: Kune kun ki d'ozire aa d'ɗɗi i ki suune Raa soo d'annal ye ye, kane elkiyadan daayum a suldi d'ɗɗi ki bita. ¹⁸ Kane daayum elkiyadan umbo an di lekkiyo adda zimolo, lekkiyo ere a urzi Raa an ki ti t'oona ye, kono addan i t'ize zakidi wo urzi Raa an ki y' suune ye. ¹⁹ Kane geɗ munda wede an isiyo an ki y' suune ye, an ti t'ele tuddan k'isiyo suldi d'ɗɗi ulpi, an d'isiyo suldi pitiniko a daana duwo pay.

²⁰ Wo kune'ɗ, aame kun zuune Almasi geɗ an un ki'n duuye kun ki d'ozire iɗkino ye. ²¹ Ki kotto, kune kun illiga taayadi te, kune d'ɗɗi kun aa ti gitte t'Isa kan soo geɗ, d'erec ere ki yode an un ti'n duuye. ²² Iɗkino maɗ lekkiyagun ere ti kaaga kun ti koogor, lekkiyo ere oldo kun t'oolo kono tod'te ti-ti daggiya t'urzi suldi d'ɗɗi ulpi tudde ti dehu an un ti'n mabilisa. ²³ I dehu kun i d'ooli tuddugun a Raa, y'un di'n ise aware t'urzi k'Unde Kamilen ere un di-kima eggun ere soodo a elkiso gettiyo. ²⁴ Kun t'ambo lekkiyo ere aware, tod'te Raa y'ize i deeyiso aa ki yode. Geɗ kun d'oziro aa yon yi dehu a urzi ki diinekamilen, aa d'erec ki Raa t'inni dooyiso.

²⁵ Iɗkino maɗ lohito k'ono kun di sebbo dargun, wede tuuku a bakadi yi rooto ono d'ɗɗi d'erec kono kine kettiyo kan soo†. ²⁶ Aame kun ti gulkuwe toɗ maɗ kun isa oldiko ye, wo kun lekka ti kulkuwagun bini peedo t'a t'ooro ye, ²⁷ kun i oola urzi a Meeda siitandani t'un ti'n mabilda ye. ²⁸ Wo wede y'oogire toɗ y'oolo urzi k'oogire me. Ki too maɗ beehiye y'a naabe ti beezi a lekkiyadi te, y'a nooge

d'ɗɗi an k'ede munda ye. ²⁹ Ti bizigun adde ono d'ɗɗi ulpi ye, wo de kun rooto ono d'ɗɗi unse aane a nooge zamba an di t'ihira a urzi zaapu k'adde a Isa, wo aane aase beehiye a kane d'ɗɗi un ollige geɗ me. ³⁰ Unde Kamilen kun ti-kulkuwe ye, tod'te munda wede Raa y'un di'n iigire, i-kaza kune ki yode, bini onniyo ere k'adfiyagun t'adda k'oldiko a t'ida a munda wede Raa yi dehu me‡. ³¹ Suldi d'ɗɗi pay ulpi geɗ kun ti'n adfo dokki t'adda k'addugun me, suldi d'ɗɗi aakede: d'ekkiso kadigi, essiyo, kulkuwo, okko maade ti kaldita pay. Wo ita bundiko ere tuuku toɗ kun oolo. ³² Kun t'iso d'ɗɗi beehiye wo kun wollo sommagi tuddugun, kun iso tambobino ti tuddugun aa Raa y'un ize tambobino t'urzi k'Isa Almasi§.

5

Lekkiyo adda toore

¹ Ankenno kun t'ize inni Raa d'ɗɗi yi giyye baadan geɗ, kune kun ambo zindi*. ² A lekkiyagun gette kun geyyo daayum zamba, aa Almasi yode batum yi'n gize urzi geyyiso, y'a inda kono kine, yi-d'iili tuddi a Raa ki sedeke ere unse aa yode Raa yi dihe.

³ Anken kune d'ɗɗi ki Raa geɗ, suldi d'ɗɗi ulpi aakede: boliyo, isiyo suldi pitiniko, okkiso a suldi pay, kane geɗ kun ise ye, sundan toɗ kun roote ye a diinagun me.

⁴ A diinagun beehiye ye kun di pelke t'ono borsale, t'ono d'ɗɗi daa k'elkisan wo t'ono d'ɗɗi k'okko maade me. Ki too maɗ beehiye'ɗ kun di roote'ɗ koduwo a Raa. ⁵ Kun suuno koduwo: Kane d'ɗɗi boliyo, d'ɗɗi isiyo suldi pitiniko wo d'ɗɗi okkiso a suldi pay geɗ, aggadan umbo a suldi d'ɗɗi Raa yi boohiyo a d'ɗɗi adda moziko k'Almasi ti yode me. Suldi d'ɗɗi kee k'okkiso eego geɗ, i t'ize longayza i jiiere Raa.

⁶ Geɗ wenda soo toɗ y'un ti'n dagga ye t'ono d'ɗɗi ki bita geɗ me, kono kulkuwo ki Raa ti-d'eege a tukki d'ɗɗi i-ti toogiyo a yode. ⁷ Kun t'ise onamgun soo ye ti d'ɗɗi

† 4:25 4.25 Kun wollo adda mattup ki Zakari 8.16. ‡ 4:30 4.30 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 63.10. § 4:32 4.32 Kun wollo adda mattup ki Matiye 6.12,14. * 5:1 5.1 Kun wollo adda mattup ki Lebitik 19.2 wo Matiye 5.48.

injkino geŋ me. ⁸ Ti kaaga kun lekkiyo adda zimolo, wo ankeŋ kun lekkiyo ket-tiyo kaŋ soo ti Galmeega geŋ, kune'ŋ adda toore†. Injkino maŋ kun oziro aa doŋ i sooru adda toore, ⁹ kono wede yi sooru adda toore geŋ y'aase naabadí pay majjaanawa, ki diine wo d'erec. ¹⁰ Kun deho munda wede beehiye Galmeega ulbí i-d'ise unse. ¹¹ Kun aa ti keyye ye ti doŋ isiyo naabo ere adda zimolo aa ki k'aagila ti munda ye gette, ki too maŋ naabadaŋ kun an ti waare. ¹² Naabadaŋ ere ombide an isiyo gette ki rootiyo sukiyagi. ¹³ Wo de naabadaŋ ere a zimolo gette i wiira maŋ, kane an wenda kun di'n suuna kollo. ¹⁴ Munda wede itadí i t'adfiya geŋ yoŋ aa a onnu. Kono kamo an di rootiyo, an'de: «Kee wede ki moone geŋ, ki t'onno ti moone me.

T'adda diine doŋ unto, ki t'onno, maŋ toore k'Almasi y'a toora eedá‡.»

¹⁵ Injkino maŋ kun koonaa mentikagi a lekkiyagun te. Kun t'ise doŋ elkisadaŋ umbo ye, wo kun t'iso doŋ mentikagi. ¹⁶ A onniytagi ankeŋno eŋ oldfiko ti t'ize baadaŋ, wo kine peedo tod'te ede geŋ in iso daayum naabo ere beehiye. ¹⁷ Injkino maŋ kun t'ise aa doŋ i ki suune munda ye ye, wo de kun suuno munda wede Galmeega Raa yi dehu kun d'ise.

¹⁸ Kun ti-t'ise tuddugun kaca kaca ti toote ye, yode geŋ y'a ki dagge, ki too maŋ kun lekko daayum ôoniyo t'Unde Raa. ¹⁹ Kun elo kooke ti tuddugun t'urzi k'ordari doŋ ki tamma Raa, ti ordari doŋ k'ono Raa wo ti doŋ ettiyo t'urzi k'Unde Raa. Kun ôoro a Galmeega wo kun y'amma t'addugun pay§. ²⁰ Daayum kun rooto koduwo a Meega Raa ti suma Galmeegin Isa Almasi, a suldi doŋ pay y'isiyo.

Erayi ti kuulizan

²¹ Kune'ŋ wede tuuku toŋ yi kili t'ekki bakadí ye, kono geŋ kun ottilso a Almasi.

²² Ni rootiyo a kune erayi, kun kili t'ekki kuulugun ye, geŋ beehiye aakede kun ki

koliyo t'ekki Galmeega Isa ye. ²³ Derec, yo kule geŋ yoŋ goole t'ekk'eddí, aa Almasi yoŋ goole t'ekki doŋ ogiyo ti suma yode, kane geŋ tuddí, wo yoŋ Wede k'Uttiyadaŋ. ²⁴ Aa doŋ ogiyo ti suma k'Isa an ki koliyo t'ekk'Almasi ye geŋ, kane erayi toŋ a suldi pay an ki kili t'ekki kuulizan ye.

²⁵ Ni rootiyo a kune kuuli, kun geyyo eraygun aa Almasi yi giyye doŋ ogiyo ti suma yode: y'a iyye y'a ele tuddí, y'a inda kono kane. ²⁶ Y'ize injkino kono yi dehu kane pay geŋ y'an ise doŋ kamileŋ t'urzi k'onamí wo t'urzi k'ahu*, maŋ yi di'n kiza a Raa kane doŋ kamileŋ a daanadí me. ²⁷ Isa yi dehu doŋ pay ogiyo ti suma yode geŋ y'a ti'n t'ogiya a daanadí ti majjaanikadaŋ pay, doŋ kamileŋ, wenda soo toŋ yi k'aana y'an ki zaapa ono eedaŋ ye, sole solen daa malkuwe, daa k'oldfiko munda. ²⁸ Geŋ injkino kay, kune kuuli kun di geyye eraygun, aa kun geyyiso tuddugun batum. Wede yi geyyiso eddí maŋ, geŋ yi geyyiso tuddí batum. ²⁹ Wede a kiigira tuddí umbo, ki too maŋ yi di t'ele ombo wo y'a t'okkima, aakede Almasi y'an isiyo a doŋ pay ogiyo ti suma yode. ³⁰ Ki kotto kine mokiyagi ki tudde yode. ³¹ Ono eŋ an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Kono kamo kule yi d'oola meegi ti meedí, y'a di ketta biŋ ti eddí. Kane sire geŋ an t'isa tudde soot.» ³² Kane ono geŋ deere wo d'erec ombide, wo nun ni rootiyo injkino a tukk'Almasi ti doŋ pay ogiyo ti suma yode. ³³ Wo geŋ kune'ŋ wede tuuku toŋ y'a geyye eddí aa tuddí batum, wo erewo toŋ t'a olliga ono kulatú kay.

6

Inni ti maawan

¹ Ni rootiyo a kune inni, kun ollo ono ki maawugun, injkino geŋ d'erec aa Galmeega yi dehu. ² Urzi k'oogoro soo, y'ede: «Ki elo suma a meegá ti

† 5:8 5.8 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 60.1-3. ‡ 5:14 5.14 Adda mattup ki Epez 5.14 eŋ koo, i-kaza ôoro ki doŋ i ziipe addaŋ a Isa ti poone an d'ôoro. § 5:19 5.19 Kun wollo adda mattup ki Soom 33.1-3. * 5:26 5.26 T'urzi k'ahu: I-kaza suyyiso batem. Kun wollo adda mattup ki Tit 3.5. † 5:31 5.31 Kun wollo adda mattup ki Zenez 2.24.

* 6:2 6.2 Kun wollo adda mattup ki Egzod 20.12.

meedá*.» Enj urzi k'oogoro wede ki poone kettiyo ti munda wede Raa yi ruute y'aasa. ³ Munda wede Raa yi ruute'η: «Wede y'ollige ono maawí gen, y'a lekka ti un̄suwo wo ozzinagí baadan̄ a duniyadí me†.»

⁴ Ni rootiyo a kune maawi, inn̄igun̄ kun ti'n kulkuwe ye, wo kun'ni dooyo, kun aa t'in zaapo a urzi wede beehiye ettiyo ti Galmeega.

Bulagi ti galmaawan

⁵ Ni rootiyo a kune bulagi, a galmaawugun̄ a siido enj kun ollo onaman̄ daa koliyo tuddugun̄, ti ottilso wo t'adde soo, aakede kun i naabiya a Isa Almasi.

⁶ Kun naabe beehiye'η a daanadan̄ doo ye, kono an un di'n t'imme me. Kun suune kune'η bulagi k'Almasi, gen̄ kun naabo t'addugun̄ pay aa Raa yi dehu.

⁷ Kun naabo a daanadan̄ t'addugun̄ pay aa kun naabiya a Galmeega batum, a duwo ye. ⁸ Kun suune ise wede bule, bule ye ton̄ man̄, wede tuuku ton̄ Galmeega yi-t'ela munda a naabadí ere beehiye y'ize.

⁹ Wo kune galmaawi ki bulagi, a bulagugun̄ ton̄ kun an iso beehiye aa kane an un isiiyo kay. Kun an ise ulsu ye. Kun suune kune ti bulagugun̄ pay min̄ Galmeegugun̄ soo a kandaane, yode gen̄ y'inni wolloiyo kine duwo pay min̄ kan̄ soo‡.

Suldi k'arka ki don̄ i ziipe addan̄ a Isa

¹⁰ Ki dangiya ni dehu n'un di roote'η, kun deho toogo t'urzi Galmeega wede i-d'ede toogo baadan̄ a jiiere. ¹¹ Kun ti soko suldi k'arka pay don̄ Raa y'un eliyo a beygun̄ kono kun d'ohira toogo aame Meeda siitandani t'iiziga mabil-sagun̄ man̄. ¹² Deyyiso ere in deyye te, ti don̄ tudde aa kine ye, in deyye ti don̄ aakede: don̄ an d'ede urzi ki dokkiyo, don̄ deero wo ti mozagi don̄ adda duniya ere ki zimolo, wo in deyye son̄ ti siitandani i lekkiyo a kandaane. ¹³ In̄kino man̄ kun ti soko pay suldi k'arka don̄ Raa y'un eliyo a beygun̄, kono onniyo ere oldo t'iina man̄, kun d'ohira toogo a wede etto

deyyisagun̄, kun deyya bini kun di y' ceera, wo kun di seeda daayum zakidfi.

¹⁴ Kun t'ohor kan̄ ohire, a toonugun̄ kun ti ketto kaykisa, tode gette aa derec ere un d'ede a urzi Raa. Kun t'osso saapa, tode gette aa soorugun̄ ere ki diine§.

¹⁵ Kun t'osso tobiyagi a zongun̄, kane gen̄ aa toogo k'ettiyo ki kazita Rabila Majjaanawa ere ki toose*. ¹⁶ Daayum kun zaapo addugun̄ a Raa, kono to zaapu k'adde gette tod'te a kune'η aa dargine i-t'eegirso len̄yagi bizan̄ uwwo bila bila don̄ Mohita k'oldiko t'akkisa ki tuddugun̄. ¹⁷ Eggun̄ kun t'osso kakkile maala, yode gen̄ aa Raa y'un utte, wo kun aa t'ambo son̄ kasigara ere Unde Raa t'un ele, tode gette aa Ono Raa don̄ a bizigun̄†.

¹⁸ A suldi pay gen̄ aame ize munda ton̄ man̄, kun tondo Raa t'urzi k'Undí. Kun tondo, kun sappa bere, kun koon̄a mentikagi, kun t'orme ye. Kun tondo ki don̄ ki Raa pay.

¹⁹ A nun̄ Pool ton̄ man̄ kun tondo Raa kono y'o t'elo onamí, aame ni t'ihina bizó gen̄ n'a roote kereñ daa k'orgiso Rabila Majjaanawa ere y'o iidiba ita ette.

²⁰ An̄ken̄no nun̄ adda dangay ton̄, kono Rabila Majjaanawa ette nun̄ aa bize k'Isa Almasi. In̄kino kun tondo Raa kono n'a roote kereñ daa k'orgiso aakede Raa yi dehu.

²¹ Nun̄ ni dehu n'a t'igibe Tisik, leemadey wede ki geyyiso, yon̄ yi seedu zakidfi a naabo Galmeega gen̄, rabiladó pay y'un di-t'eley. ²² In̄kino man̄ nun̄ ni y'agisa toc min̄, kono y'un di kizey mummino ay lekkiyo me wo y'un di-tasseyy addugun̄.

Toose ki dangu

²³ A kune zemba pay gen̄ Meega Raa ti Galmeegin̄ Isa Almasi an un elo toose, wo geyyiso, un di'n nooge a zaapu k'addugun̄ a Raa. ²⁴ Gen̄ beeko Raa ti koon̄a ti don̄ pay i geyyiso Galmeegin̄ Isa Almasi, ti geyyiso ere i ki deegu ye.

† 6:3 6.3 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 5.16. ‡ 6:9 6.9 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 10.17.

§ 6:14 6.14 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 11.5; 59.17. * 6:15 6.15 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 52.7.

† 6:17 6.17 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 59.17; 49.2.

Mattup ki Pool yi riije a ɗon a Pilip

Enj urzi k'ono ɗon kun t'oone adda mattup ettiyo

Ette mattup ki Pool yi riije a ɗon i ziipe addan a Isa a geeger ki Pilip. A torguwadi ere ki sirwe gette, Pool y'a gizite Rabila Majjaanawa adda geeger ki Pilip, bini ɗon ongon ti diine ɗon geeger gette an d'umbe a tode. (Naabo ɗon zina 16.11-40)

San man Pool an ti y' ziiɗa dangay a geeger Room kono yi naabiya ki Galmeega. Aame gen, kane ɗon geeger Pilip an di tusse sulɗi wo an d'igibe wedusu soo ti diinayan sundi Epapirodit, kono yi-d'ette ti sulɗi ɗon an tusse. Aame yi-d'iide ti sulɗi genno man, Pool y'an di riije mattup kono y'an di roote koduwo a naabo ere an i ize gette. Wo y'an di ruute son an soodo zakidi a urzi zaapu k'addan a Isa, a Raa'n an i ki kime dar ye. Gen ɗon eliyo dooyiso ere ti doolo a ki t'ettiyo ti ere ki Raa ye gette, onaman an'n olliga ye. Y'an di ruute son an aa d'elke a kettiyo ere an aa ti gitte kan soo ti Almasi gettiyo, tode gette munda wede i dehu a koone a diinayan.

Toose ki Pool

¹ Mattup ette i raaniya nun Pool kaye ti Timote, ɗon naabo k'Isa Almasi, a kune pay ɗon ki Raa i lekkiyo kettiyo kan soo t'Isa Almasi a geeger Pilip*, ti ɗon dokkiyagun wo ti diyakire. ² Gen beeko ti toose ki Meegin Raa wo ti Galmeega Isa Almasi i koona eggun.

Pool yi tondiyo Raa kono ɗon ki Pilip

³ Aame tuuku o elkiyo adda k'addo kono kune man, ni rootiyo koduwo a Raazó. ⁴ Daayum adda tondiyado a Raa kono kune pay gette, ni tondiyo t'unusuwo ⁵ kono kun ayni nuuge a urzi kazita Rabila

Majjaanawa, kun iise ti onniyo ere ki poone bini ankenno gen me. ⁶ Nun ni suune munda soo adda k'addo: Raa wede iise naabo ere beehiye adda k'addugun gen, y'a di-t'etta ki daana bini dangiyatu ti beehiye a onniyo ere k'aaniya k'Isa Almasi. ⁷ Wo gen derec beehiye injkino nun ni d'elkiyo a kune pay. Injkinoman nun n'unni geyyiso baadan adda k'addo, kono beeko ere Raa y'o ize ette a kine pay kan soo, ise ankenno nun adda dangay, ise an ni wiike a daana ɗon booro ton n'a naakiwe Rabila Majjaanawa gette, n'an di kize tod'te derec. ⁸ A rootiyado ette derec ki kotto, Raa ton yi suune, nun n'unni geyyiso pay aa Isa Almasi y'unni geyyiso baadan.

⁹ Wo kun ollo enno munda wede ni tondiyo Raa adda k'addo me: geyyisagun t'a t'ihira a ceere ki ceeriyo, wo kun di suune munda wede enj ulsu enj beehiye, ¹⁰ kono kun d'aane kun di suune munda wede beehiye. Injkinonniyo ere k'Isa Almasi t'iina man, kun t'isa ɗon kamilen, duwo an k'amba sundugun k'ulsuko ye. ¹¹ Wo kun t'isa ɗon addan uune ti naabo ere ki diine iido t'urzi k'Isa Almasi, injkino a t'ela suma wo tamma a Raa.

Pool adda dangay ton ono Raa an k'ihira ye

¹² Zamba ki nun, ni dehu kune kun di suune, a munda wede o iido enj a t'ize beehiye, ki kotto a nuuge naabo ere ki Rabila Majjaanawa t'a ingile ki daana. ¹³ Kono injkino ɗon pay, ise ɗon pay adda boy mozigo goole, wo ise ɗon ongo ti paate ton, an suune nun an ni ziiɗa dangay min kono naabo ere a urzi k'Almasi. ¹⁴ T'urzi seeduzo adda dangay ette, zamba baadan an d'ele kooke a urzi Galmeega, injkinoman an d'iiziga wehini a jire an di kazita ono Raa daa k'orgiso.

¹⁵ Derec, ɗon ongo an kazita rabila k'Almasi ti kolbiso wo ti elkiso ere an ti n' kime nun k'ita, wo ɗon ongo an kazita t'urzi k'adde ɗon beehiye. ¹⁶ Kane gen an kazita t'urzi geyyiso, kono an suune nun an ni ziiɗa dangay min kono ni naakiwsa

* **1:1** 1.1 Aame Pool yi kazita ono Raa gen, geeger Pilip gette i ti dukke ɗon Romen, tod'te adda siifo Maseduwan, k'a ti t'oone adda mattup ki Naabo ɗon zina 16.12-40.

Rabila Majjaanawa k'Almasi, n'an di kaza tod'te d'erec. ¹⁷ Wo kane d'oj i kazita rabila k'Almasi ti elkiso ere an ti n' kima nun k'ita geñ, kane elkisadan ki diine ye, an elkiyo dabaradó ere adda dangay gette on oo t'aagulu.

¹⁸ In'kino toñ i k'ise munda ye! T'urzi tuuku toñ suma k'Almasi kane an kizita, ise ti elkiso ere d'erec ye, ise ti elkiso ere d'erec toñ mañ, nun ulbó'ñ unse. Wo ulbó'ñ aasa unse sey, ¹⁹ kono ni suune, t'urzi tondiyagun a Raa wo ti noogiyo k'Unde k'Isa Almasi gette, suldi pay geñ a-t'etta a urzi k'uttiyadó. ²⁰ In'kino mañ munda wede ni delliyo gottitoñ wo ni zaapu elkisadó eego eñ, sukiyagi munda soo toñ i ki n' seeda ye. Ki too mañ ti an'ki wo ki daayum suma k'Almasi gette n'a ti kize ti tuddó pay daa k'orgiso, ise nun n'a lekke, ise n'a t'inda toñ mañ. ²¹ D'erec ki nuuno mañ, Almasi miñ yon lekkiyadó, wo n'inda mañ, geñ munda wede beehiye a jiire. ²² Wo aame a duniya eñ ni lekkiyo sey mañ, o-t'ele urzi n'aase naabo ere beehiye, in'kino mañ oo giige, tuuku ni beere te. ²³ A diine k'elkiso ere sire si-sittú ette, nun oo t'ize ooñe: ni dehu lekkiyo duniya ette ni-t'ooli, n'ette n'a lekkey aame k'Almasi, geñ beehiye a jiire a nun me. ²⁴ Wo d'e kono kune geñ, koduwo baadan a jiire sey n'a lekke a duniya me. ²⁵ Kono suldi eñ, nun ni suune adda k'addó ni lekka me, wo ni lekka ti kune pay kono n'un di'n nooga, kun di t'ihira wo kun di lekka t'un'suwo a urzi zaapu k'addugun a Isa. ²⁶ In'kino mañ aame ni gima ki tuddugun sey mañ, t'urzi nun geñ ulbugun aasey unse a ceere sey a urzi lekkiyo ere kettiyo kan soo t'Isa Almasi te.

Pool y'an eliyoo kooke a zamba

²⁷ Munda wede beehiye ni dehu'ñ, kune kun di lekke a lekkiyo ere a-t'ette a urzi ki Rabila Majjaanawa k'Almasi. In'kino mañ aame n'iida n'un ti'n wollo, ni k'iida ye toñ mañ, n'a olliga kun lekkiyo kettiyo kan soo zakidi, wo kun d'eyyiso pay kan soo t'adde soo a urzi zaapu k'adde a Isa ere itatú Rabila Majjaanawa. ²⁸ Kun an orgida ye tak a

kane d'oj k'olmidagun geñ me. Kun likka in'kino mañ, a kane an t'isa aa munda wede y'an kaza kane a urzi wede ki daggiya, wo kune a urzi wede k'uttiyo. Wo geñ iido ti Raa, ²⁹ kono yon y'un ize beeko kun di naabe k'Almasi, kun di naabe kun ki zaape addugun a yode d'anjal ye, wo soñ kun di dabire kono yon me. ³⁰ An'kenno kun d'eyyiso d'eyyiso ere aa kun di'n wulle n'a d'yye ti kaaga, wo an'ki ni d'eyyiso sey aa kun zuune.

2

Almasi yon toogo wo yi ki koliyo tuddi ye

¹ Aa kune kun suune, lekkiyagun ere kun lekkiyo kettiyo kan soo t'Almasi gette, tod' t'un d'eliyo toogo. Kun suune geyyiso k'Almasi gette, tod' t'un d'eliyo kooke. Kun suune kun sooru kan soo t'Unde Kamileñ. Wo kun suune un d'ede sommagi wo kun isiyo beehiyo ti tuddugun geñ me. ² In'kino kun lekko lekkiyagun ere kan soo, kun geyyo tuddugun t'adde soo, bizigun soo wo elkisagun toñ i-t'ette kan soo. Geñ in'kino addó kun oo ti'n òona t'un'suwo. ³ Kun ise ye munda wede a urzi k'elkiso ere wede a ti y' kime k'ita, ise t'urzi k'elkiso ere oldo kun di kili tuddugun me. Ki too mañ daa koliyo tudde kun'ni wollo eebugun aa kane deero t'eggun. ⁴ Wenda soo toñ yi dehe munda wede k'aggadi d'anjal ye, wo d'e ti diinagun wede tuuku toñ y'a elko a d'oj ongo pay. ⁵ Ti diinagun kun lekko lekkiyo ere aakede d'oj i lekkiyo kettiyo kan soo t'Isa Almasi:

⁶ Yode wede t'ume k'eesiyo aa Raa batum, wo toñ t'urzi wede i-d'ede geñ, a umayí geñ y'a ki dihe ti toogo an ki d'ette ti Raa kan soo ye.

⁷ Ki too mañ yode batum ume wede suma geñ yi-d'iili, y'a t'ize wede naabo. Y'a t'ize wede tudde a diine d'uwu, kane an di y' wulle miñ yon wedusu.

⁸ Yon y'a iyye y'a t'ize ñenku, y'a illiga ono Raa bini y'a iyye unto, untadí ere sukiyagi ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadi kan ton-tilko.

⁹ Kono kamo Raa yi-ti y' gili, yi-d'ele ume wede majjaane a jiire pay t'awwa a kandaane, wo yi-d'ele suma ere a jiire sumbiyagi pay,
¹⁰ kono d'ofon pay i lekkiyo a kandaane, d'ofon i lekkiyo a siido, wo d'ofon ti dandi siido, kane pay an di dikkey a suma ere ki yode Isa.
¹¹ Wo gen d'ofon pay an di rootey kereŋ: «Isa Almasi yon Galmeega!»
 Wo t'urzi gen duwo an di t'imme suma Meega Raa*.

Kun tooro aa binje adda duniya

¹² Zemba ki nuŋ kune d'ofon ki geyyiso, kune daayum ono Raa kun illiga. Injino'ŋ kono Raa y'un utte gen, anken i dehu kune ton kun di naabe a-t'ette a urzi k'uttiyo gettiyo, wo kun naabo ti orgiso wo ti ottilso. Kun ise injino aame nuŋ a diinagun danjal ye, ankenno nuŋ umbo enno ton man kun iso sey a ceere,
¹³ kono yode Raa batum i naabiya adda k'addugun me, y'un di'n isiyo d'ofon aane i dehu wo i t'isiyo munda wede a-t'ette aa Raa addi i dehu.

¹⁴ Naabo pay ere kune kun ise gette, kun iso daa gurgirso daa niiku, ¹⁵ kono duwo an k'ambe sundugun k'ulsuko ye, kune kamilen, inŋi Raa daa k'oldiko munda, adda diine d'ofon duniya kane d'ofon i t'udde t'urzi wede d'erec, d'ofon isiyo ulsu mirsi gen me. Kune a diinayan kun di toore aa moldali d'ofon a kandaane, ¹⁶ gen kun an kazita Rabila Majjaanawa i d'eliyo lekkiyo. Injino man nuŋ ulbo'ŋ aasa unse kono kune a onniyo ere k'aaniya k'Almasi gette, kono a naabadó ere n'ize wo n'a iidiba yeebadó gette, i ki t'ize ki bita ye.

¹⁷ Urzi zaapu k'addugun a Isa gen, aakede sedefe ere kun ele a Raa. Wo aame anki en puuzadó t'iba ton man, a-t'etta aa munda wede an yergu a sedefe gettiyo. Aame iza injino man, gen nuŋ ulbo'ŋ unse, wo kune pay ton ulbugun aasa unse ti nuuno me. ¹⁸ Gen kune

ton ulbugun un iso unse, wo nuŋ n'aase unsuwo ti kune kay.

Pool y'agisa Timote kane ti Epapirodit

¹⁹ T'urzi Galmeega Isa, n'elkiyo san n'un di-t'igiba Timote, kono nuŋ batum aame n'uuna rabilagun ti bey yode man, o-t'ela toogo. ²⁰ Wenda ti doolo umbo daa yode Timote ulbi i di t'oodo a nuuno me, wo ki kotto ulbi i di t'oodo a kune me. ²¹ Kane d'ofon pay ongo gen wede tuuku ton ulbi i oodiyo a naabadí ere k'aggadí k'aggadí, wo wede a elke a naabo ere k'Isa Almasi umbo. ²² Wo kune kun suune yode Timote en tuddi yi ti gize kun wulle yi ziida zakidi a naabadí te, y'a niibe ti nuŋ a urzi kazita Rabila Majjaanawa aakede ulo a sirpa meegi. ²³ Injino'ŋ n'elkiyo, aame a lekkiyadó ette urzutú ni ti y' wulla kereŋ man, Timote n'un ti t'igiba. ²⁴ Wo adda k'addó ni suune, san man nuŋ batum n'etta n'un ti'n wollo, kono Galmeega y'o ruute.

²⁵ Wo ni t'ilke man beehiye leemadin Epapirodit† n'un ti y' t'igibe me, yode wede ay niibe wo ay diyye kan soo, yon kun y'igibo y'o d'iido ti noogiyo ere ni dihe ginno te. ²⁶ Yon mosogo kune pay yi dehu y'un ti'n wolle sey, wo yon a eenizi aa kun d'illiga genno ton, ulbi i-d'oodiyo baadan a kune me. ²⁷ Derec, yon y'aaze eeni baadan tan lelle y'unto, wo Raa yi-d'ize adde koduwo, wo y'ize adde koduwo a yode danjal ye, a nuuno pay, kono n'a ki t'ise sommagi dondon a ki ceere ye. ²⁸ Injino n'a naare kesiko n'un ti y' t'igibe, kono aame kune kun yi wulley sey man ulbugun aasey unse, wo nuŋ ton addó a-t'udiga. ²⁹ Injino man yode en kun yi soodo bey sire ti unsuwo, aakede leema a urzi Galmeega. Duwo d'ofon aakede yode kino en, kun an ottilo baadan, ³⁰ kono tan lelle y'unto min a urzi naabo k'Almasi. Yon y'a iyye y'a t'umbe puuzadí, kono y'o d'etto ti noogiyo ere kune batum kun k'iine kun ki d'iido ye gettiyo.

* **2:11** 2.11 Adda mattup ki Pilip 2.6-11 en, i-kaza ooro ki d'ofon i ziipe addan a Isa ti poone an d'oro. † **2:25** 2.25 Epapirodit: Yon wede d'ofon ogiyo ti suma k'Isa a geeger ki Pilip gen an igibe k'ume Pool.

3

Mummino k'a koone ki diine a daana Raa me

¹ Anken zemba ki nun, ulbugun un iso unse kono kune kettiyo kan soo ti Galmeega. Ono don n'un riije ti poone gen, a nun oo k'oone ye n'un ti'n doole me, wo inkino gen a kune toogo a urzi zaapu k'addugun a Isa me. ² Kun koono mentikagi ti don ulpi, kane aa gahiti kono naabo ere an isiyo gette oldo, an dooyiso duwo an di walda ponde doo, para man kane don Raa ye. ³ Ki too man don waldu toc min kine, kono in naabiya a Raa t'urzi k'Undi, kine ulbin in isiyo unse a Isa Almasi, wo in ki ziipe addin a urzi tuddin ye.

⁴ Ki too man nun ton n'aane n'a zaape addo a urzi tuddin gen me. Wo nun nit'ooone urzi a ceere n'aase, ise don tuuku ti doolo ton man. ⁵ Inkino t'ume an ti n'ehe iide onniyo gessire man, an oo di wilda ponde, nun itado don k'Izirayel ti biza bumbu Benzamen*, nun Eber maawo ton don k'Eber pay. Wo a urzi k'oogoro Yawudiyagi gen ni ziida zakidi, kono nun ti diine don suda Pariziyen. ⁶ A naabadore wehini n'ize a Raa gen, don ogiyo ti suma k'Isa n'anni dibire baadan. A urzi lekkiyo ere ki diine oogoro ti rootiyo gette n'a ziida zakidi, kono duwo an ki zaapu ono a eedo ye.

⁷ Wo urzi wede pay ti poone n'ilke munda wede beehiye n'a t'ooone gen, ankenno a nun oo t'ize ki bita kono k'Almasi me. ⁸ Derec, suldi don pay genno ton n'a zuune a t'ize ki bita, kono anken munda wede beehiye a jiiire sey ni y'uune baa: N'a suune Isa Almasi yon Galmeegó. Kono yode gen n'a iyye suldi pay gen a t'ize ki bita, kane pay n'an ize aa iizi, kono munda wede a di jiiire pay a nun, Almasi danjal, ⁹ wo n'a lekke kettiyo kan soo ti yode. A elkiyado man ni ki t'ise ki diine ye a daana Raa t'urzi sooruzo ere a-t'ette a oogoro gette. Ki too man n'a t'ise ki diine a daana Raa t'urzi zaapu k'adde a

Almasi. Gen derec, lekkiyo ere ki diine ette t'ettiyo ti Raa t'urzi zaapu k'adde a Almasi. ¹⁰ Gen munda wede addo i dehu, n'a suune Almasi adda k'addo, wo n'a suune toogadi ere a ti y' bilde. Ni dehu n'a di-kette kan soo ti yode, n'a dabire aa yon yi dibire bini unto ton man, n'a oyya n'a deeya aa yode a urzi k'untadi me. ¹¹ Inkino man ni zaapu elkisado aame n'inda ton, Raa yi ti n' balda kay ti diine don unto me.

In okko ki daana a urzi k'Almasi me

¹² Nun ni k'elkiyo ye okko dalala ni ti dinge baa me, ise a lekkiyado ere ankenno ni t'ize wede derec ki diine baa ton man. Wo nun a urzi ni pedfinso, n'okko n'a t'ambey agga te, kono k'inkino nun batum min Isa Almasi yi n'umbe. ¹³ Zemba ki nun, nun ton man ni k'elkiyo ye agga ni t'uune baa me, wo munda wede soo nun n'isiyo me: ni-k'elkiyo ye baa a munda wede n'ize i t'ingile me, ni pedfinso n'a t'ambey munda wede a daanado. ¹⁴ Raa y'inni waaku t'awwa ti kandaane, kine in d'ette sirpadi in seedey aggadin t'urzi k'Isa Almasi. Inkino man nun n'okko dalala ki daana, n'a t'ambey agga te.

¹⁵ Kine don pay i-dirse a urzi zaapu k'adde a Isa en, in aa elko a suldi genno wo in d'oziro eego. Wo a ume tuuku kun tilke elkiyo ere ti doolo man, a ume gen Raa y'un di kiza urzizi, kun di suuna. ¹⁶ Aame ise muno ton man, kine in do daayum ki daana ki urzi wede in daaniya bini ankenno.

¹⁷ Zemba ki nun, kune pay kun ambo zindo. Urzi wede kun di wolle wo kun di daane gen, ay un y'ele. Inkino man kun zaapo ersagun a tukki kane don i sooru a urzi wede genno. ¹⁸ Nun ti poone ton n'un ruutite, wo anken n'un di doolo sey ti zumari edayo, i d'ede don ede baadan kane gen a sooruzan gettin i-kaza don k'adu ki Almasi wo a munda wede y'ize a urzi k'untadi ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadi kan tontilko. ¹⁹ Kane gen raazan min addan†, inkino man urzizan

* **3:5** 3.5 Biza bumbu Benzamen: Yon i-d'ede suma ti biza bumbiyagi k'Izirayel pay. † **3:19** 3.19 Raazan min addan: I-kaza ombito ere ongo oogoro Yawudiyagi ti rootiyo k'ombo ulu, son i-kaza suldi don tudde ti dehu ton man.

a-ti dagga adda k'ahu. An tamma tuddan a suldi don ki sukiyagi, wo elkisadan pay tin a suldi duniya. ²⁰ Ki kine man, duniya ette siidadin ye, siidadin a kandaane, ume wede kine in delliyo ettiyo ki Wede k'Uttiyadin, Galmeegin Isa Almasi. ²¹ Yode wede y'iido man, tuddin ere k'unto i-k'ede toogo ye ette, y'a ti kima tudde ere i deeyiso aa tuddi, tudde ere i-d'ede toogo. Y'isiyo inkino t'urzi toogo ere i-d'eliyo urzi suldi pay an d'ottilso a mozikadi gettiyo.

4

Pool y'an eliyo kooke a zemba

¹ Zemba ki nun kune don ki geyyiso, nun mosogo addo i dehu n'un ti'n wolle sey. Kune don addo kun oo ti'n assiya, kune a nun aa kadumul ere ki wede y'a jiire a eedo. Inkino man zemba ki nun kune don ki geyyiso, kun soodo daayum zakidi a lekkiyo ere kettiyo kan soo ti Galmeega gette.

² Nun n'eliyo kooke a Ebodi kane ti Sentis gen, kono onaman i-t'ette kan soo a lekkiyadan ere kettiyo kan soo ti Galmeega te. ³ Wo kee pay wede i seedu zakidi naabadin kan soo ti nun, ni ki tonduyo erayi sire en k'anni noogo kono an di-t'okkiye. Kane ti nun ay diyye kan soo a urzi ki kazita Rabila Majjaanawa, son Kilema wo ti don ongo pay naabadey kan soo. Kane pay gen sumbiyagan raaniya adda mattup ere ki lekkiyo*.

⁴ Kun lekko daayum t'unusuwo kettiyo kan soo ti Galmeega. N'a di doole sey, kun lekko t'unusuwo. ⁵ Aa kun suune Galmeega san goppon y'ettiyo, inkino kun t'iso don tasse a daana duwo pay. ⁶ Kune ulbugun un t'ooode a munda ye, wo de a suldi don pay kune kun dehu gen, daayum kun i-ti zaapo a Raa t'urzi tonduyo yode, ti obe bey wo ti rootiyo koduwo a Raa. ⁷ Inkino man toose ere ki Raa gette, tod'te t'a jiire suuniyo pay, tode gette t'a booha biza k'ulbugun wo elkisagan a urzi lekkiyo ere kettiyo kan soo t'Isa Almasi.

⁸ Ki dangiya zemba ki nun, ni dehu n'un di roote'n, kun zaapo elkisagan a suldi don pay beehiye, duwo an di'n t'imme, don pay derec wo duwo an d'ottille, don pay ki diine wo kamilen, don i t'iide kun di'n geyye, wo a t'ele suma. ⁹ Munda wede nun n'unni duuye wo kun uune, munda wede kun illiga ni rootiyo wo kun wulle n'isiyo gen, kane pay gen kun oziro eego. Inkino man Raa wede eliyo toose gen y'a koono ti kune.

Pool yi tamma don k'Almasi ki Pilip a eliyo beezan

¹⁰ A lekkiyado ere ni lekkiyo kettiyo kan soo ti Galmeega ette, nun ulbo aaze unse baadan, kono a munda wede anken kun gitte toonugun sey gen, kun o d'ele a nuuno. Ki kotto a munda gen kune kun ilke baa, wo kun k'uune urzi k'isiyo ye dangal. ¹¹ Nun ni rootiyo inkino a munda wede o biite ko? Aha! Ni rootiyo inkino kono ni-diile ulbo o isiyo unse a munda wede ki beezo. ¹² Nun urzi lekkiyado ni suune, ise nun oo k'ede ye, ise nun adda darna ton man. A ume tuuku wo aame ize munda ton man, nun oo ti diile ise addo boo, ise addo mosogo, ise nun adda darna, ise nun oo biite ton man. ¹³ A suldi pay gen, n'aane n'a lekke t'urzi toogo ere k'Almasi y'o eliyo te. ¹⁴ Wo ton gen, kune kun ize beehiye kun d'ele aggagan a di n' nuuge a dabarado.

¹⁵ Zemba don ki geeger Pilip, kune batum kun suune t'ume k'eesiyo kazita Rabila Majjaanawa aame ni t'iiziga ti siido Maseduwan gen, don ogiyo ti suma k'Isa ti doolo umbo kine in nuuge ti tuddin. Kune dangal a ni nuuge me. ¹⁶ Wo son kun suune aame nun a geeger Tessaloni ton, kun ni nuuge tan sire tan ado a munda wede oo biite me. ¹⁷ Nun ni rootiyo inkino kono ni dehu kun o t'ele munda ko? Aha! Ni rootiyo inkino kono ni dehu a naabo ere kun isiyo a urzi zaapu k'addugun a Isa gette, a-t'obi eego a aagila. ¹⁸ Inkino man n'un di rooto, suldi don pay kun o igibo gen ni'n uune, nun adda darna. Anken Epiirodit

* **4:3** 4.3 Mattup ere ki lekkiyo: I-kaza mattup ere sumbiyagi ki don pay uune lekkiyo ere aware'n, raaniya adda.

y'o d'iido suldfugun me, geŋ baadan o ñide baa. Kane pay eŋ aa munda wede in eliyo a Raa eediyadí unse, sedefe ere Raa yi giyye wo ulbí i-d'isiyo unse.

¹⁹ T'urzi lekkiyo kettiyo kaŋ soo t'Isa Almasi geŋ, Raa wede ni daaniya y'aana y'un di'n ôona ti suldi don pay un biite, ti laalayí wede baadan a jüre pay geŋ me.

²⁰ In'kino'ŋ tamma t'a koone a Meegin Raa ki daayum! Eyye.

Toose ki dangu

²¹ Kun an t'isoy toose a kane don pay ki Raa i lekkiyo kettiyo kaŋ soo t'Isa Almasi. Zemba don ti nuŋ ton an un t'ize toose pây. ²² Kane don pay ki Raa a enno eŋ an un t'ize toose, wo toc miŋ zemba don i naabiya di mozigo goole ki Romen an un t'ize toose pây.

²³ Geŋ beeko ki Galmeega Isa Almasi ti koon ti kune pay.

Mattup ki Pool yi riine a ɗon a Kolos

En urzi k'ono ɗon kun t'oone adda mattup ettiyo

Ette mattup ki pool yi riine a ɗon i ziipe addan a Isa a geeger Kolos. Yode batum ki Kolos yi k'iide ye, wo y'a illiga ɗon i ziipe addan a ummey geɗ, an seedu zakidɗi a urzi zaapu k'adde a Isa me. Geɗ Epapiras yon wede an sooru soo ti Pool, an gizite urzi Rabila Majjaanawa ki poone me.

Ozzinagi miibi k'ita man, ɗon doolo an d'iide ki Kolos, a ɗon geeger gette an an di gizite ono ɗon ti doolo a ki t'iide a Rabila Majjaanawa ere ki Epapiras y'an gizite gettiyo ye. Duwo geɗ an an di ruute, wede yi dehu Raa y'a y'utte man, y'an d'ottila a maaleekiyagi wo a sulɗi ɗon i ceeriyo ɗon tudde. An an di ruute son, an di walɗa ponde wo sulɗi ɗon ongo k'ombo ulu. Epapiras y'illiga man, y'a iide y'a uuney Pool a geeger Room yon dangay, man yi di t'iide taaya. Aame Pool y'illiga inkinno man, y'an di riine mattup kono y'an di kize a ɗon Kolos geɗ, wedusu yi t'oone uttiyo t'urzi zaapu k'adde a Almasi ɗanɗal.

Toose ki Pool

¹ Mattup ette i raaniya nun Pool wede zina k'Isa Almasi aa Raa yi dehu, nun ti leemadin Timote, ² a kune ɗon ki Raa a geeger Kolos*, kune zamba ɗon daayum i seedu zakidɗi a Almasi, i lekkiyo kettiyo kan soo ti yode. Geɗ beeko ti toose ere ki Meegin Raa i koonaa eggun.

Pool yi tondiyo Raa kono zamba a Kolos

³ Adda tondiyo Raa ere daayum kaye ay tondiyo kono kune gette, ay rootiyo koduwo a Raa Meeki Galmeegin Isa Almasi, ⁴ kono ay illiga a lekkiyagun ere kun zaapu addugun a Isa Almasi wo kun'ni geyyiso ɗon pay ki Raa me. ⁵ Kun isiyo inkinno kono kun zaapu elkisagun a

munda wede Raa y'un boohiyo a kandaane. Zaapu k'elkisagun gette, kun ti zuune t'urzi k'ono ɗon ɗerec ki Rabila Majjaanawa aame t'iina di kune geɗ me. ⁶ Rabila Majjaanawa gette ti-teepiyo adda siido pay, ti d'aagulu aa undumu y'ohire wo yi d'ehiyo inni. Geɗ inkinno a t'aaze di kune ti onniyo ere ki poone, kun d'illiga ono ɗon ki beeko Raa, wo kun di zuune geɗ ɗerec. ⁷ Dooyiso gette unni duuye Epapiras leema wede ki geyyiso, yode wede naabadey kan soo. Yon daayum yi seedu zakidɗi a naabo k'Almasi ere y'isiyo a kune te. ⁸ Yon y'ay t'iide taaya a geyyiso ere Unde Raa t'un ele adda k'addugun gette.

⁹ Kono kamo ti onniyo ere ay illiga rabilagun geɗ, kaye ton ay k'ooliyo ye ti tondiyo Raa kono kune me. Ay yi tondiyo y'un di'n ɗone ti suuniyo ki sulɗi ɗon pay Raa addi i dehu, t'urzi pay ki suuniyo k'ono ti eego soodo a elkiso kane ɗon Unde Raa t'un ele. ¹⁰ Inkinno man kun d'aane kun di lekke aakede ɗon i daaniya urzi Galmeega an di lekke, wo daayum kun d'ise munda wede ulbi id'ise unse. Geɗ kun d'isa naabo pay ere tuuku beehiye wo Raa kun di y' suuna adda k'addugun a ceera ki ceeriyo. ¹¹ Kaye ay tondiyo Raa y'un t'ele toogo a ume tuuku ton man t'urzi toogadi ere meeda ki ki ti dooze ye gettiyo, kono kune a sulɗi pay kun di seeda zakidɗi ti ombiɗe bini ɗangu. ¹² Kun rooto koduwo a Meega Raa ti unsuwo, yode wede un di'n ize ɗon aane a t'ooney aggadan t'adda sulɗi ɗon yi boohiyo a kane ɗonzi adda mozikadi ere a toore gettiyo. ¹³ Yon y'in di'n uɗɗe ti bey k'Ere toogo adda zimolo, wo y'in di'n t'iide k'adda moziko k'Uli, yon yi y' giyye baadan. ¹⁴ T'urzi yode geɗ Raa y'in uɗɗe t'adda k'oldiko, y'in t'ize tambobino a oldikadin te.

Almasi mozigo t'ekki sulɗi pay

¹⁵ Raa geɗ wenda yi k'aane yi ki y' wolle ye, wo in woliyo Almasi geɗ, yon min Raa koyok.

* **1:2** 1.2 Kolos gette geeger nenko ki siido Pirizi a kese peedo ti koliyo ki geeger k'Epez, k'a ozire kubbaara meeda sire doo min k'a ti t'oone kollo.

Yon geɗ yi jiiɗe sulɗi ɗon pay Raa y'ikkima,

16 kono t'urzi yode, Raa y'ikkima sulɗi ɗon pay a kandaane wo a siido, sulɗi ɗon in'ni wolliyo wo ɗon in ki'n wolliyo ye ton maɗ, kane undiyagi ɗon pay a dandaane k'ume, kane ɗon deero, kane ɗon an d'ede urzi ki dokkiyo wo kane ɗon an d'ede toogo.

Kane pay geɗ an ikkima Raa t'urzi k'Almasi wo a Almasi.

17 Yon ede too ki poone Raa y'a okkima sulɗi pay geɗ me, wo t'urzi yode kane sulɗi pay geɗ an d'ohire a umayan me.

18 Yon eego, wo tuddi kane ɗon pay ogiyso ti suma k'Isa.

Yon eesiyo ki sulɗi pay, yode wede i-bilde ki poone wo ki daayum ti diine ɗon unto,

kono y'a koone wede goole t'ekki sulɗi pay.

19 Derec, yo Raa batum yi dihe sulɗi ɗon pay adda k'addi wo a tuddi geɗ, a tukku'Uli ton in'kino ede pay,

20 wo t'urzi yode, Raa y'a dihe sulɗi ɗon pay y'ikkima,

ise a siido ise a kandaane ton, an di-kimo an di t'okkiye ti yode Raa.

T'urzi puuzo k'Uli ere ifi ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadi kan ton-tilko geɗ, Raa y'an d'ele toose.

21 Wo kune ton ti kaaga kun likke aa torgagi dokki ti daana Raa me. Kune ɗon k'aduzi, kun d'ilkite kun d'ise oldiko, wo oldiko kun ti t'ize. 22 Wo anken, t'urzi k'unto k'Uli ere ki tudde gette, Raa y'un ti'n gimo kun t'ukkiye ti yode. Y'ize in'kino kono y'un di'n t'etta daanadi kune ɗon kamilen, daa k'oldiko munda, duwo an k'ambe sundugun k'ulsuko ye. 23 Wo geɗ i dehu kun di seeda daayum zakidi wo toogo a urzi zaapu k'addugun a Isa me, wo kun gi di ledde dokki ye t'urzi Rabila Majjaanawa ere in zaapu elkisadin eego gette. Tode ere kun illiga, an di gizite a duwo adda duniya pay, wo nun Pool en n'a t'ize wede naabo kono ni kazita rabila gettiyo.

Naabo Pool a ɗon ogiyso ti suma k'Isa

24 Anken nun ulbo unse a dabarado ere n'ooniyo adda naabo ere n'isiyo a kune gette. In'kino maɗ adda tuddo n'a-ti dange dabar k'Almasi ere yi ni wiike n'a dabire kono tuddi te, wo to tuddi tin kane ɗon pay ogiyso ti suma yode. 25 Nun ni t'ize wede naabo ki ɗon pay ogiyso ti suma k'Isa, a-t'ette a naabo ere Raa y'o ele a beezo ki noogiyagun: nun n'un di kizite ono Raa pay. 26 Ono geɗ kane munda wede t'ume k'eesiyo ombide a ɗon pay, wo anken Raa y'an t'iidiba ita a ɗonzi.

27 Raa y'a dihe y'an di y' kize a ɗonzi munda wede ombide geɗ, yon goole i jiiɗe wo laalayi baadan, Raa yi y'ize a nooga kane ɗon pay Yawudiyagi ye. Wo kun wollo munda wede ombide geɗ, yon Almasi adda k'addugun, t'urzi yode kun di zaapu elkisagun a gooliko ere ki Raa gettiyo, kune ton adda kay. 28 In'kino maɗ kaye ay kazita rabila ki yode Almasi a duwo pay. A wede tuuku ton ay yi di tookiyo kuudi wo ay di y' dooyiso t'urzi suuniyo k'ono ɗon pay, kono kane pay an t'ise ɗon i-dirse a urzi lekkiyo ere kettiyo kan soo ti Almasi. 29 Geɗ in'kino ni naabiya wo ni deyyiso ti toogo ere k'Almasi y'o ele, tode gette ti naabiya adda k'addo ti toogo.

2

1 In'kino maɗ nun ni dehu kun di suune deyyiso ere zakidi ni deyyiso kono kune, kono ki ɗon Raa a geeger Lahodise* wo kono ki ɗon Raa baadan ongo nun batum t'edayan an ki n' wulle ye. 2 Ni dehu addan i-t'ohone ti toogo, an di lekke kettiyo kan soo a urzi geyyiso tuddan wo ohoniyo ti eego soodo a elkiso. In'kino an di y' suuna munda wede ombide ki Raa me, yon Almasi batum. 3 Laale pay wede ki suuniyo k'ono wo ti suuniyo gette, kane ombide a bey k'Almasi. 4 Ni raaniya in'kino kono wenda soo ton y'un ti'n mabilda ye t'urzi k'ono ɗon k'a t'ese derec me. 5 Derec, nun dokki ti kune me, wo ton elkisado daayum ti kune, wo nun ulbo unse a munda wede n'ollige, kune

* 2:1 2.1 Lahodise: Geeger ita waaya ti geeger Kolos, adda polde ki Likus.

kun sooru ki diine kaŋ soo wo kun seedu zakidi a urzi zaapu k'addugun a Almasi me.

Lekkiyo ere kettiyo kaŋ soo ti Almasi

⁶ Kune kun umbe Isa Almasi yon Galmeega geŋ, inokino kun oziro daayum kettiyo kaŋ soo ti yode, ⁷ aa undumu sondayzi i ti diige, wo kun zaapo addugun a yode aa wedusu yi zaapu boy itadi zakidi. Kun soodo daayum zakidi a urzi zaapu k'addugun a Isa wede an unni duuye geŋno, wo kun rooto koduwo a Raa t'addugun pay.

⁸ Kun koonaa mentikagi, kun i oola urzi a wenda soo ton y'un ti'n mabilda kun t'ooraa adda k'ikka ki suuniyo k'ono don daa k'urzizaŋ geŋno ye. Suuniyo k'ono gette t'ettiyo t'urzi k'elkiyo ere ki duwo wo t'urzi k'undiyagi don toogo i-dokkiyo duniya geŋno, tode gette t'ettiyo t'urzi k'Almasi ye. ⁹ Ni rootiyo inokino kono Almasi a tuddi ere aa ki wedusu gette, suldi don pay adda k'adde Raa wo a tuddi geŋ, a tukk'Almasi ton ede pay. ¹⁰ Wo kune munda un ki'n biite ye a urzi k'Almasi me, kono kun aa ti gitte kaŋ soo ti yode, yon goole t'ekki kane don pay an d'ede urzi ki dokkiyo wo t'ekki kane don pay an d'ede toogo.

¹¹ A lekkiyo ere kaŋ soo kun aa ti gitte t'Almasi gette, aakede kun uune waldu ponde, waldu ere ti bey wedusu ye, wo waldu ere ettiyo t'urzi k'Almasi. Waldu gette y'un ize aame munda wede adda tuddugun y'un di'n t'ettiyo k'adda k'oldiko geŋ, y'un ti y'udde. ¹² Kune an unni zuyye batem geŋ aakede an un ti'n ittiba kaŋ soo ti Almasi†, wo kun di-bilde kaŋ soo pay ti yode me, kono kun umbe a toogo ere ki Raa a bilde Almasi ti diine don unto gettiyo. ¹³ Kune ti kaaga eggun aa unto a daana Raa me kono kun aa ti diipida a urzizi, wo kono munda wede adda tuddugun y'un di'n t'ettiyo k'adda k'oldiko geŋ yon botto daa k'adfiya. Wo anken kune Raa y'un ti'n bilde kaŋ soo ti Almasi me, y'in t'ize tambobino a doopidadiŋ pay ere in aa ti diipida a urzi Raa geŋ me. ¹⁴ Raa geŋ mattup ere

yi-kaza oldikadiŋ t'inni sakiysa gette y'a-t'iide mentu baa, tode ere adu ti kine kono a urzi k'oogoro Raa. Yi-t'iide aame Almasi an ti y' tiike ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadi kaŋ tontilko. ¹⁵ Son undiyagi don an d'ede urzi ki dokkiyo wo don an d'ede toogo ton, toogadan Raa y'an ti diggite aame yon y'anni jiiere t'urzi k'unto k'Almasi ekk'undumu geŋ me, y'a ti'n wiire a daana don pay aakede an zidde bulagi t'ume k'arka.

¹⁶ Inokino maŋ kun i oola urzi a wenda soo ton yi deŋka booro eggun a urzi k'ombo ye, ise a urzi sobo, ise a urzi laayagi, ise a urzi k'aagulu tere, ise a onniyo ere ki puukiyo ton maŋ. ¹⁷ Kane pay geŋ Raa y'in elo aa undiso ki munda wede saŋ a etto, wo munda wede derec ki kotto miŋ, yode Almasi. ¹⁸ Kun i oola urzi a wenda soo ton y'un ti'n dagga ye, y'a t'eesa aggagun umbo a kandaane me. Kane geŋ a daana duwo an ti t'isiyo tuddan don i ki koliyo tuddan ye, wo son ulban unse an ottilso a maaleekiyagi. Kane geŋ an aa seedu zakidi baadan a munda wede y'an ettiyo aa suniye. Kane don inokino geŋ ti elkisadan ere a urzi tudde gette, an koliyo tuddan ki makilsa, ¹⁹ an ki dehu an ki lekke kettiyo t'Almasi ye. Ki too maŋ Almasi batum yon eego ki don pay i ziipe addan a yode, kane geŋ tuddi. Kune kun suune eego gette ti modfiyo tudde pay, wo t'urzi tode okilagi ti sondayi an ti t'okkiso tudde pay kaŋ soo, ti d'ohire aa Raa yi dehu. Geŋ inokino kay ki kine don i ziipe addin a Almasi me.

Unto wo baldiya t'Almasi

²⁰ Kune t'ume kun aa ti gitte kaŋ soo ti Almasi geŋ, aa kun t'inda ti yode, wo y'un di'n udde ti bey k'undiyagi don toogo i-dokkiyo duniya me‡. Wo de ki moo me kun di lekkiyo aakede kune a bey k'undiyagi don i-dokkiyo duniya sey me? Kun d'oyyiso kun di daaniya ita k'urziyagi k'oogoro don aakede: ²¹ «Munda en k'ambu ye», «Munda en k'owwiyo ye», wo «Munda en ki bottiyo ye» sey me. ²² Urziyagi

† 2:12 2.12 Kun wollo adda mattup ki Romen 6.4. ‡ 2:20 2.20 Kun wollo adda mattup ki Galat 4.3.

geŋ an rootiyo ti suldi doŋ saŋ i-t'engilso aame duwo an ti'n isiyo maŋ. Kane geŋ urziyagi k'oogoro wo dooyiso ere ettiyo t'urzi duwo danŋal. ²³ Kane an un rootiyo: kun di daane urzi Raa wede kane duwo batum an ilkite, soŋ kun ti-t'ise tuddugun doŋ i ki koliyo tuddaŋ ye, wo kune batum kun dabirsa tuddugun. Derec, urziyagi pay geŋ a eda duwo an t'isiyo beehiye. Ki too maŋ kane ki bita, kane beehiykadaŋ tiŋ a urzi wede tudde ti dehu danŋal.

3

¹ Kune Raa y'un ti'n bilde t'Almasi kaŋ soo, inŋkino maŋ kun deho suldi doŋ a kandaane, a ume wede Almasi yi-guune a ammade Raa*. ² Kun d'elke ki poone a suldi doŋ a kandaane, a suldi doŋ a siido ye. ³ Derec, kun t'inda t'Almasi kaŋ soo, wo lekkiyagun ere aware Raa y'un ele gette itatú i ki t'iidiba ye botto, tod'te t'Almasi a bey Raa. ⁴ Lekkiyagun ere aware gette, un t'eliyo Almasi ki daayum. Inŋkino'ŋ aame y'iina y'an ti giza tuddi a duwo maŋ, kune toŋ Raa y'an di kiza tuddugun a duwo ti yode Almasi kaŋ soo, wo doŋ pay an di wolla daryikadi gette kune toŋ adda.

Lekkiyo ere ti kaaga wo ti ere aware

⁵ Inŋkino maŋ suldi doŋ pay ulpi a lekkiyagun ere a siido gette, kun ti'n addo mendaŋ ti biza k'ulbugun me, suldi doŋ aakede: boliyo, suldi pitinŋko, naapu, suldi doŋ ulpi tudde ti dehu, wo okkiso a suldi pay. Suldi doŋ kee k'okkiso eego geŋ, i t'ize loŋgayzá i jiiere Raa. ⁶ Ita k'oldiko ere inŋkino, kulkuwo Raa ti-deegu a tukki doŋ i-ti toogiyo a yode me. ⁷ Geŋ kune toŋ kun izire inŋkino aame ti kaaga kun likke adda k'oldiko geŋ me.

⁸ Wo de ankeŋ, kane pay geŋ kun di sebbo dargun, suldi doŋ aakede: kulkuwo, zehiso kulkuwo wo bundiko. Soŋ kaldita tudde, ise ono doŋ ki sukuyagi toŋ i k'adde ye ti bizigun me. ⁹ Kun lihite ono ti tuddugun ye, kono lekkiyo ere oldo ti naabatú pay kun t'iili, ¹⁰ wo kun t'umbe lekkiyo ere aware. Geŋ kune duwo doŋ

aware, wo Raa yi naabiya daayum adda k'addugun kono kun deeye aa yode wede unni ziipe. Y'isiyo inŋkino kono kun di y' suune a ceere ki ceeriyo. ¹¹ Ankeŋ ahuntu tudde umbo a edayi me, ise en Yawudiyagi, en Yawudiyagi ye, ise en doŋ i wilda ponde, en doŋ daa waldu, ise en doŋ daa suuniyadaŋ, en doŋ k'ita duwo aa seydi, ise en bule, en bule ye toŋ maŋ, wo munda wede a di jiiere pay Almasi, yoŋ yi lekkiyo adda k'adde ki doŋ pay i ziipe addaŋ a yode.

¹² Kune Raa y'un ti'n ize doŋzi, y'unni biire wo y'unni giyye baadaŋ. Kono kamo kun iso naabo ere aakede: kun wollo sommagi duwo, kun iso beehiye, kun kili tuddugun ye, kun koona doŋ tasse wo doŋ an d'ede ombiŋe. ¹³ Ise wede tuuku ti lekkiyadi lekkiyadi toŋ kun soodo tuddugun, wo aame wede ti diinagun i-d'ede ono ti bakadi maŋ, an aa t'iso tambobino ti tuddaŋ me, aa Galmeega y'un t'ize tambobino a kune pay. ¹⁴ Wo t'ekki suldi pay geŋ kun geyyo tuddugun. Geyyiso tod'te aa sibe wede un ti'n kettiyo kune pay biŋ biŋ.

¹⁵ Geŋ toose ere k'Almasi ti dokko biza k'ulbugun. Geŋ inŋkino Raa y'unni wiike kun di lekke pay adda toose gettiyo, kono kune tudde soo. Wo Raa kun y'elko daayum. ¹⁶ Geŋ rabila k'Almasi ti laalatú pay i lekko adda k'addugun. Kun dooyo tuddugun, kun tooko kuude ti tuddugun ti suuniyo k'ono ere pay. Kun ooro wo kun rooto koduwo a Raa t'addugun pay t'urzi k'ordari doŋ ki tamma Raa, ti ordari doŋ k'ono Raa wo ti doŋ ettiyo t'urzi k'Unde Raa. ¹⁷ Suldi doŋ pay kun ise geŋ, ise t'urzi rootiyo k'ono ise t'urzi naabo toŋ maŋ, kun iso a suma ere ki Galmeega Isa, wo t'urzi yode kun di roote koduwo a Meega Raa.

Urzi lekkiyo ere aware

¹⁸ Ni rootiyo a kune erayi, kun kili t'ekki kuulugun ye, inŋkino beehiye aakede doŋ i daaniya urzi Galmeega an d'isiyo.

¹⁹ Ni rootiyo a kune kuuli, kun geyyo eraygun, kun an ise baaze ye.

* **3:1** 3.1 Kun wollo adda mattup ki Soom 110.1.

²⁰ Ni rootiyo a kune inñi, kun ollo ono pay ki maawugun, geñ munda wede Galmeega ulbí i-d'ise unse.

²¹ Ni rootiyo a kune maawi, inñigun kun ti'n kulkuwe ye, para mañ tuđđan a rorriga.

²² Ni rootiyo a kune bulagi, kun ollo ono pay ki galmaawugun đon a siido. Kun ise inkinno aame kane a đaanagun kono ulban an d'ise unse đoo ye, wo đe kun ollo onaman t'adde soo kono kun orgiso a Galmeega Isa. ²³ A naabo ere tuuku kun isiyo gette, kun ti naabo t'addugun pay aa kun naabiya a Galmeega batum, a đuwo ye. ²⁴ Kun ise inkinno kono kun suune kun t'ooney munda wede Galmeega yi dehu y'un t'eley t'adda sulđi đon yi boohiyo a kandaane a đonzi. Geñ Galmeega wede kun i-naabiya miñ, yoñ Almasi. ²⁵ Wo a wede i ki sooru ki diine ye geñ, Raa yi-t'ela đangay a sooruzi ere ki diine ye gette, kono Raa geñ y'inni wolliyi kine đuwo pay miñ kan soot†.

4

¹ Ni rootiyo a kune galmaawi, kun an iso beehiye a bulagugun me a urzi wede ki diine đerec, kono kun suune kune toñ un d'ede Galmeega a kandaane.

Kooke Pool wede ki đangu

² Kun soodo zakidí a urzi tonđiyo Raa, adda tonđiyagun kun lekko zeere wo kun rooto daayum koduwo a Raa. ³ Wo aame kun tonđiyo Raa geñ, kun tondo kono kaye pây, kono y'ay di t'ihina urzi ay di kizite onamí a đuwo, kono ay di roote munda wede ombidfe Raa y'a t'iidiba ita t'urzi k'Almasi. Geñ kun suuno, kono ni gizite onamí, ankenno nuñ adda đangay me. ⁴ Inkinno mañ kun tondo Raa kono rabila k'Almasi te n'a ti roote kereñ, i dehu n'a-t'ise.

⁵ Kun lekko ti suuniyo k'ono a đaana đon i ki suune urzi k'Almasi ye me, a peedo ere tuuku kun uune a đaanagun mañ. ⁶ Ono đon adde ti bizigun geñ aase unse ti sumadizan, wo kun suuno kama

k'ono t'urzi wede beehiye a wede tuuku toñ mañ.

Toose ki Pool ere ki đangu

⁷ Tisik leemadey wede ki geyyiso ay naabiya kan soo a urzi naabo Galmeega me, yoñ wede naabo yi seedu zakidí a naabo Galmeega geñ, rabiladó pay y'un di-t'eley. ⁸ Inkinno mañ nuñ ni y'agisa toc miñ, kono y'un di kizey mummino ay lekkiyo me wo y'un di-tasseyy addugun. ⁹ Yoñ an'te ti Onezim leemadey wede ki geyyiso, daayum yi seedu zakidí a urzi k'Almasi, yoñ ti diinagun. Kane geñ an un di-t'idey taaya a sulđi pay đon isiyo a enno.

¹⁰ Aristarko wede adda đangay ti nuñ en y'un t'ize toose, wo Markus taasa ki Barnabas* toñ y'un t'ize toose pây. Yode wede n'un ruute kun d'isey mummino ti yode aame y'iiney di kune mañ. Aame y'iida di kune mañ, kun yi soodoy bey sire. ¹¹ Isa wede sundí soo Zistus toñ y'un t'ize toose pây. Ti diine Yawudiyagi đon i ziipe addan a Isa geñ, kane ado genno đanđal i naabiya ti nuuno a urzi Moziko Raa me. T'urzi kane geñ ni d'uune toogo baadan.

¹² Epapiras wede naabo k'Isa Almasi yode toñ ti di kune, y'un t'ize toose pây. Adda tonđiyadí ere kono kune gette, yoñ daayum wehini yi k'ormiyo ye. Yi tonđiyo Raa kono kun di seeda zakidí, kun t'isa đon i-dirse a urzi k'Almasi, wo đon iyye aase sulđi đon pay aa Raa addí i dehu.

¹³ Nuñ batum ni wulle t'edayó y'oodibe yeebadí baadan kono kune, kono đon geeger Lahodise wo kono đon geeger Irapoli† pây geñ me. ¹⁴ Lik wede ki geyyiso yoñ wede daawiya, kane ti Demas toñ, an un t'ize toose pây.

¹⁵ Kun an t'iso toose a zemba đon ki Lahodise, ti teema Nempa wo đon ogiyo ti suma k'Isa adda boytú toñ, kun an t'iso toose pây. ¹⁶ Aame mattup ere n'un raaniya ette kun ti girey mañ, kun an t'agiboy a đon ogiyo ti suma k'Isa a Lahodise, an di-garey kay. Wo zemba đon

† 3:25 3.25 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 10.17. * 4:10 4.10 Markus taasa ki Barnabas: I-kaza Markus geñ miñ ulo leema meegi Barnabas koo, ulo ki teema mekki Barnabas koo mañ, daa suuniyo. † 4:13 4.13 Lahodise ti Irapoli: Kane geñ sirwan pay geegiryagi ita waaya ti geeger Kolos, adda polde ki Likus.

a Lahodise toŋ mattup ere n'an riije gette an un d'eloy, kune toŋ kun di-garoy kay.

¹⁷ Ankenj kun i-ti rooto a Arsip geŋ y'a soodo zakidfi a naabo ere an i ele a urzi Galmeega gette, y'a ti-danŋo ti beehiye.

¹⁸ Kun wollo ume ki toose ki nuŋ Pool eŋ, i riije nuŋ batum ti beezó. Un dandɛ ye nuŋ adda danŋay me.

Geŋ beeko Raa ti koonaa eggun.

Mattup ere ki poone Pool yi riije a don a Tessaloni

En urzi k'ono don kun t'oone adda mattup ettiyo

Ette mattup ere ki poone Pool yi riije a don i ziipe addan a Isa a geeger Tessaloni. Tessaloni tod'te geeger ki siido Girek, a biza bar ki Mediterane. Pool gen ti lanjayi Silas ti poone an iide ki Tessaloni me, an an di gizite Rabila Majjaanawa k'Isa Almasi. Don baadan a Tessaloni gen an d'umbe urzi k'Almasi. Wo de k'ita man don miibi ti diine Yawudiyagi an iide'n an an t'eelite ono a kane don Tessaloni, kono an di-tooge k'ollige k'ono Pool ti Silas me. (Naabo don zina 17.1-10)

San man Pool y'a igibe Timote y'a ti'n wollo zamba ki Tessaloni gen, lekkiyadan mummino koo man? Aame Timote y'iide wo yi-gime man, yi di t'iide taaya a Pool y'ede, an seedu daayum zakidfi a urzi k'Isa me, wo de don ongon ti diinayan an di-toogiyo ki naabo k'ombo bizan me. Wo kane an'de, kama k'Isa goppon an niiba man, a t'isa ki bita. Wo don ongon eedan a digge kono maawan ti lanziyagan baadan an t'inda, wo Isa yi ki kama ye botto. Kono kamo Pool y'an di riije mattup kono an t'eele toogo, wo y'an di ruute son mummino me kama k'Almasi t'isa me.

Toose ki Pool

¹ Mattup ette i raaniya nun Pool ti Silas wo Timote, a kune don ogiyso ti suma k'Isa a geeger Tessaloni, kune don ki Meega Raa wo ki Galmeega Isa Almasi. Gen beeko ti toose ki Raa i koon eggun.

Lekkiyo wo zaapu k'adde a Isa ki don Tessaloni

² Adda tondiyo Raa ere kaye ay tondiyo gette, daayum ay rootiyo koduwo a Raa kono kune pay wo sundugun ay gi-di sedfiyo ye. ³ Adda tondiyadey a daana Meegin Raa gette, kaye'n ay elkiyo

daayum a kune, a naabagun ere a urzi zaapu k'addugun a Isa, a lekkiyagun ere kun geyyiso Raa t'adde soo, wo a zaapu k'elkisagun a Galmeegin Isa Almasi ere kun seedu zakidfi bini dangu.

⁴ Zamba ki nun, kaye ay suune Raa y'unni giyye, y'unni biire kun t'ize don ki yode.

⁵ Munda gen ay yi suune kono Rabila Majjaanawa k'Isa ere ay un gizite gette, tod' t'iina di kune t'urzi k'ono don udde ti bizey danjal ye, wo son ti toogo ti noogiyo k'Unde Kamilen, wo ay zuune adda k'addey ono don ay gizite gen kane derec. Inkinno kun suune lekkiyo ere kaye ay likke a diine kune gette, tod'te un d'ize beehiye a kune. ⁶ Kune kun t'ize don umbe zina kaye wo ki Galmeega.

Adda dabar baadan ton ono Raa kun di'n ziiida t'unusuwo ere ettiyo t'urzi k'Unde Kamilen*.

⁷ Inkinno man kune lekkiyagun ti konso aa urzi a kane don pay i ziipe addan a Isa a siido Maseduwan ti Akayi gen, an di wolle an d'ozire eego. ⁸ Ono Galmeega gen ti di kune i-tiipe adda siido Maseduwan ti Akayi danjal ye, wo son rabila ere a urzi zaapu k'addugun a Raa gette i-tiipe a ume tuuku ton man, inkinno i ki dehu ay ki roote munda ye baa a urzi zaapu k'addugun me. ⁹ Duwo pay an towwo taaya a tukki kaye an'de, mummino a ettiyadey ere di kune gette kun ayni ziiida me, wo mummino kun digime ki tukki Raa me. Urzi longayi kun d'iili, kun di daaniya Raa ki kotto zeere kono kun i di naabe, ¹⁰ wo kun di delle Uli Isa y'a kimo ti kandaane. Yo Ulo gen Raa y'a ti y' bilde ti diine don unto, wo yon y'in di'n utta ti booro Raa ere aana.

2

Naabo ki Pool a geeger Tessaloni

¹ Zamba ki nun, kune batum kun suune beehiye ettiyadey di kune gette ki bita ye. ² Son kun suune ki poone ay d'aaney di kune gen, adda geeger ki Pilip gette an ay di'n dibire wo an ay di'n gildite. Wo de san Raa y'ay d'eele toogo ay un di gizite daa k'orgiso urzi Rabila Majjaanawa adda dabar ere baadan gettiyo

* 1:6 1.6 Kun wollo adda mattup ki Naabo don zina 17.4-9.

tonj manj*. ³ Rabila Majjaanawa ere ay kazita a duwo ette, tod'te ita k'ono donj butte ye, elkisadey oldo ye, wo ay ki dehu duwo ay gi di'n mabilde ti metinjo ye. ⁴ Wo de ki kotto manj, kaye Raa y'ay ti'n niime, y'ay di'n wulle donj aane i-t'ise naabadi, manj y'ay d'ele a beezey naabo ay di kizite Rabila Majjaanawa. Ankenj ono donj ay kazita enj, ay k'okkime onamey kono duwo ulbanj an ki d'ise unse do ye, wo de ay kazita kono ulbe i-d'ise unse a Raa, yode wede i suune ono k'addey. ⁵ Genj injkino kun suune beehiye, pidipidinj kaye ono donj ki mabilsa duwo ulbanj an d'ise unse ay ki gizite ye, pidipidinj t'urzi k'onamey ay ki dihe ye ay t'oone munda ti beygunj me, ono donj ay rootiyo enj Raa tonj yi woliyo wo y'ollige. ⁶ Kaye ay ize injkino kono ay ki dehu wenda y'ay gi di'n t'imme ye, ise kune, ise wede doolo tonj manj. ⁷ Ki too manj kaye donj zina k'Almasi genj, ay d'ede urzi ay un di'n dokke ki toogo. Wo de kaye a diinagunj genj, ay ti t'isse tuddey poyoyo aakede erewo ti boohiyo innitú a gulbatú. ⁸ Kaye ay unni giyye baadanj genj, ay di dihe ay un kizite Rabila Majjaanawa ki Raa danjal ye, wo de ise k'unto tonj ay di-t'inda kono kune me. Derec, geyyisadey a tukki kune gette baadanj a jiiire! ⁹ Zamba ki nunj, kun suune naabo ere ay y'iidi yeebadey diddo onnu ay d'urme gette, kono ay ki dehu a wenda soo tonj ti diinagunj ay yi-ki t'ele attidi ye, wo genj injkino ay un gizite Rabila Majjaanawa ki Raa te.

¹⁰ Kune kun wulle wo Raa tonj yi wulle, sooruzey a daana kune donj i ziipe ad-dugunj a Isa gette tod'te kamilenj, ki diine wo wenda yi k'ambe sundey k'ulsuko ye. ¹¹ Wo kun suune, aame kaye a diinagunj genj, ay likke ti wede tuuku tonj aa lekkiyo meege t'inñizí. ¹² Kaye ay un d'eele kooke, kun d'uune toogo wo ay di gid'dima ay un ti'n ziipe urzi kono kun di lekke lekkiyo ere aa Raa yi dehu, yonj

y'unni waaku kun di lekkey adda daryika ki Mozikadi.

¹³ Kaye daayum ay roote kofuwo a Raa ki munda soo sey: Aame ay un gizite ono Raa genj, kun d'illiga wo kun d'umbe, kun k'ilke ye enj ono donj tudde me, wo de kun ilke'nj kane ono Raa derec. Kane ono genj an di naabiya adda k'adde kune donj i ziipe addugunj a Isa. ¹⁴ Genj zamba ki nunj, kune kun diine ita donj ki Raa ogiysito ti suma k'Isa a siido Ziide, kane an lekkiyo kettiyo kanj soo t'Isa Almasi. Kune'nj donj siidagunj batum an un di'n dibire, aakede Yawudiyagi an dibire donj ki Raa ogiysito ti suma k'Isa a siido Ziide†. ¹⁵ Kane Yawudiyagi genno batum iide Galmeega Isa ti nebiyagi me, wo kaye tonj an ay di'n dibire‡. Raa genj ulbi i-k'isiyo unse ye ti kane me, kane adu ki duwo pay. ¹⁶ Kane an ay t'eegirso ay di kizite a kane donj Yawudiyagi ye ono donj an t'oone uttiyo me. An isiyo injkino genj, an a-ti kummiyo oldikadanj ekk'oldfiko maawanj ere daayum an ize, wo de kane genj an a-ti dinge ti kulkuwo Raa a eedan§.

Pool yi dehu y'a kime ki Tessaloni

¹⁷ Zamba ki nunj, ankenj kaye ay ti liddo ti tuddugunj k'onniyto miibi, derec ki tudde kine dokki wo biza k'ulbinj kanj soo. Kaye ay d'ede mosogo baadanj ki kune, ay dehutu urzi ay d'ette ay un ti'n wollo sey. ¹⁸ Kono kamo ay dehu ay di kime di kune, wo nunj Pool enj n'a dihe tanj baadanj n'a ette, wo de Meeda siitandani t'ay t'iigire. ¹⁹ A kama ki Galmeeginj Isa Almasi genj, ki kotto zaapu k'elkisadey, unswadey wo kadumul ay kiley tuddey tinj kune a daanadi me. ²⁰ Eyye, t'urzi kune ay t'oona tamma, wo ulbey aasa unse.

3

Agisa Timote ki Tessaloni

¹ Kaye ay ki d'iine ombine ye daa k'ollige rabilagunj me. Injkino manj ay

* **2:2** 2.2 Kun wollo adda mattup ki Naabo donj zina 16.19-24; 17.1-9. † **2:14** 2.14 Kun wollo adda mattup ki Naabo donj zina 17.5-6. ‡ **2:15** 2.15 Kun wollo adda mattup ki Naabo donj zina 9.23,29; 13.45,50; 14.2,5,19; 17.5,13; 18.12. § **2:16** 2.16 Kulkuwo Raa a eedan: Kun wollo adda mattup ki Romenj 11.1-12, ume wede Pool yi rootiyo yi zuune adda k'addi zembadi Yawudiyagi genj Raa y'an utta. * **3:1** 3.1 Kun wollo adda mattup ki Naabo donj zina 17.15-16.

d'ilke, beehiye ay di lekke siidey a geeger k'Aten* te. ² Wo kaye ay un d'igibe leemadey Timote, yonj wede yi naabiya ki Raa ti kaye kanj soo a urzi kazita Rabila Majjaanawa k'Almasi. Ay un y'igibe kono y'un t'eeley kooke wo kun t'ooney toogo a urzi zaapu k'addugunj a Isa me. ³ Injino manj ti diinagunj wenda soo tonj yi t'ooray ye ti dabar ere ankenno ette, kono kune batum kun suune beehiye, dabar gette a t'ette a munda wede Raa yi dehu y'aase a tukki kine. ⁴ Aame kaye di kune genj ay un di ruute ki poone, ay'de: «Kine in t'oona dabar baadan.» Wo genj injino kun suune, dabar gette t'a iina. ⁵ Kono kamo ni k'iine ombine ye n'a delle me, injino n'a t'igibe Timote y'a sedfo mekk'ono a urzi zaapu k'addugunj a Isa. N'ize injino n'orgiso, koo Meeda siitandani t'unni naamey daggiya koo manj, genj oodibe yeebadey a urzi kazita k'ono Raa di kune gette a ki t'ise ki bita ye.

Kooke a nuuge donj Tessaloni

⁶ Wo de ankenj Timote ti di kune yigimo†, y'ay d'iido ti rabila majjaanawa a urzi zaapu k'addugunj a Isa ti geyyiso ere un d'ede a diinagunj te. Yonj y'ay ruute kune tonj kun elkiyo daayum a kaye me, kun dehu kun ay ti'n wolle sey aa kaye tonj ay dehu ay un ti'n wolle kay. ⁷ Injino manj zemba ki nunj, adda k'ulbe k'oodiyo baadanj ti dabar ere a eedey gette, kaye ay d'uune toogo t'urzi zaapu k'addugunj a Isa genj me. ⁸ Wo ankenj kaye tonj addey i t'udige, kono kun seedu zakidi a urzi lekkiyo kettiyo kanj soo ti Galmeega me. ⁹ Kune a daana Raa addey kun ay ti'n uune t'unjuwo, wo kono kune genj ay di roote koduwo a Raa kanj mummino tonj ay ki suune ye. ¹⁰ Didfo, onnu ay kodfime tondiyo Raa kono y'ay di t'ihina urzi ay d'ette ay un ti'n wollo sey, wo munda wede a biite a urzi zaapu k'addugunj a Isa genj ay un ti y' dangey.

¹¹ Injino kaye ay tondiyo Meeginj Raa batum ti Galmeeginj Isa, an ay di-t'ihina urzi wede ay d'etta di kune. ¹² Wo sonj geyyiso ere un d'ede ti tuddugunj wo ki donj pay gette, Galmeega y'un t'aagal k'aagulu, tod'te aakede geyyiso ere kaye batum ay d'ede a tukki kune. ¹³ Genj Galmeega y'un elo toogo a biza k'ulbugunj, injino a onniyo ere Galmeeginj Isa y'aana ti donzi pay gette, kune a daana Meeginj Raa ooyiso kese a yode, wenda y'a ki roota k'ulsuko a tukki kune ye baa.

4

Lekkiyo ere aa Raa yi dehu

¹ Injino ki dangu zemba ki nunj, kune'n an unni duuye mummino kun di lekke a urzi wede Raa ulbi i-d'ise unse me, wo derec kun sooru minj a urzutú. Wo de ankenno ay un obe bey wo ay un d'eelo kooke a munda wede kun d'ise ti suma Galmeega Isa, genj lekkiyagunj gette un d'odo t'injino. ² Kune kun'ni suune ono donj ay un ruute, kane genj Galmeega Isa y'a ruute.

³ Enno munda wede Raa yi dehu me: Kun lekko donj ooyiso kese a Raa, kun ooli tuddugunj a urzi boliyo ye. ⁴ Wede tuuku tonj ti diinagunj yi suuno seedu tuddi*, y'a lekko ooyiso kese a Raa wo duwo an i di t'ele suma. ⁵ Y'a k'ooli tuddi ki naapu a suldi donj ulpi tudde ti dehu genno ye, aakede donj i ki suune Raa soo danjal ye ge d'isiyo. ⁶ A urzi suldi genj, wede tuuku tonj yi isa ulsu a leemadi ye wo yi ti y' mabilda yi deha eddi ye, ise erewo tonj injino. A wede y'isiyo injino genj i-ti dooza Galmeega ti siidi, ono enj ay un ti'n ruute wo ay un ti'n doolo sey. ⁷ Kine Raa y'inni wiike in gi di lekke a urzi pitinjo dehu tudde ye, wo de y'inni wiike in di lekke donj ooyiso kese a yode. ⁸ Kono kamo, wede y'a ti doopide a suldi donj ay un ruute kun d'ise genno manj, yi koogire

† 3:6 3.6 Kun wollo adda mattup ki Naabo donj zina 18.5: Pool yi riije mattup ette aame yonj a geeger ki Korent.

* 4:4 4.4 Tuddi: Ono donj i rootiyo «tuddi» genj, t'ono Girek «umpo». Ono donj Pool yi ruute «umpo» genj, donj ongonj an elkiyo i-kaza «tudde», wo donj sonj an elkiyo i-kaza «erewo». Injino manj kane donj elkiyo «erowo» genj an di riije, an'de: «Wede tuuku tonj ti diinagunj yi suuno beeriyo k'erewo, an di lekko ooyiso kese a Raa genj duwo an an t'ele suma.»

wedusu ye, yi koogire Raa wede un ele Unde Kamilen.

⁹ A urzi geyyiso tudde aakede zemba gen, i k'ise ye baa ay un di raaje sey me, kono kune batum Raa y'un ti'n duuye a urzi geyyiso tuddugun me. ¹⁰ Geyyiso tin, tod'te ere un d'ede a tukki zemba don pay i ziipe addan a Isa a siido Maseduwan pay gettiyo. Wo de zemba ki nun, kaye ay un t'ele kooke ay t'eese un d'odo t'injino. ¹¹ Kun deho lekkiyo ere ti toose ti duwo, kun wollo naabagun, wo k'ombagun kun naabo ti beygun, gen kun iso aakede ay un ruute kun d'ise. ¹² Kun iza injino man, lekkiyagun t'a koonaa beehiye a daana don i ki ziipe addan a Isa ye me, wo kune ton kun ki tonda munda ti bey wenda ye.

Baldiya ki don i t'inda

¹³ Zemba ki nun, ay dehu ay un di roote a urzi don i t'inda, kono kun ki-t'ise sommagi donon ye, aakede don i ki zaapu elkisadan a Isa ye. ¹⁴ Derec, kine in umbe Isa y'inda wo yi bilde ti diine don unto. Gen injino kay kane don i ziipe addan a Isa wo an t'inda gen, Raa y'a ti'n balda wo y'a ti'n t'okkiya kan soo t'Isa a sirpadi.

¹⁵ Kun ollo, ay un rootiyo en ono Galmeega yi ruute: Onniyo ere Galmeega yi kimo gette, kine don i ziipe addin a Isa i lekkiyo zeere botto gen, in k'ooguma ye ki daana kane don i ziipe addan a Isa i t'inda me. ¹⁶ Aame gen duwo an d'olliga d'olle, tod'te golla ki goole maaleekiyagi yi baahu parre Raa. Injino yode Galmeega Isa batum y'a deego ti kandaane. Wo kane don i ziipe addan a Almasi wo i t'inda gen, an di-balda ki poone. ¹⁷ San man, kine don i lekkiyo zeere botto gen, in d'engila k'awwa ti kane kan soo ekki dondari, k'okkime Galmeega a kandaane. Gen injino, in di lekkey ti Galmeega ki daayum. ¹⁸ Injino man kun elo kooke ti tuddugun t'urzi dooyiso ette.

5

Onniyo kama Galmeega

¹ Zemba ki nun, i k'ise ye ay un di raaje a urzi k'onniyo, ise a urzi peedo ere suldi pay gen an d'aana me. ² Kune batum kun suune adda k'addugun: Onniyo ere ki Galmeega y'a kimo gette, t'aana aa wede k'oogire y'ettiyo a diddo, wenda soo ton umbo a suuna me. ³ Aame duwo an iisa rootiso: «Ankenno kine adda toose, munda k'orgiso umbo baa» man, injino a kaamiki gen min dabar baadan t'a deega eedan. Gen dabar gette t'aana a kaamiki, aakede kakkisa k'erewo addutu i t'umbe k'ehiyo, wenda soo ton umbo a t'alda me. ⁴ Wo de zemba ki nun, kune adda zimolo ye kono onniyo gette t'un di'n kiira sutte aa wede k'oogire me. ⁵ Kune don ki toore Raa, lekkiyagun aa a onnu. Kine ki diddo ye, ki zimolo ye. ⁶ Injino man in t'udige ye aa kane don ongo me, wo de in lekko zeere, tuddin in ti soodo. ⁷ Kane don i moone gen an moone a diddo, wo don i sobo toote i ceeriyo eedan gen an sobo a diddo*. ⁸ Wo de kine don lekkiyadin aa a onnu gen, tuddin in ti soodo. In lekko a urzi zaapu k'addin a Isa wo ti geyyiso tuddin, kane gen a kine aakede asigursu yi t'usse saapa. Wo in zaapo elkisadin a Raa wede yi'n utte kono zaapu k'elkiso gette, tod'te aakede asigursu yi t'usse kakkile maala.

⁹ Kine Raa yi dihe y'inni wiike toc min y'a ki dekka booro eedin ye, wo de y'inni wiike kono in t'ooney uttiyo t'urzi Galmeegin Isa Almasi. ¹⁰ Isa y'inda kono kine, injino a kamadi gette ise kine in lekkiyo zeere, ise in t'inda ton man, in lekkiyo kettiyo kan soo ti yode. ¹¹ Injino man kun elo kooke wo kun noogo tuddugun kono kun di t'ihira a urzi zaapu k'addugun a Isa, wo ni suune naabo gette kun isiyo too.

Toose ti kooke wede ki dangu

¹² Zemba ki nun, ay un di roote'n, kun an ottilo a don oodibe yebadan a naabo ere a diinagun, kane don Galmeega y'an ele urzi an un di'n dokkiyo wo an un di'n aapudu gen me. ¹³ Kono naabo ere an isiyo a kune gette, kun an ottilo baadan

* **5:7** 5.7 An sobo a diddo: Ti kaaga gen a siido Gires kane don Yawudiyagi ye an sobo toote a diddo, wo di kine injino ye, don an sobo a onnu wo a diddo pay.

wo kun'ni geyyo. Kun lekko ti toose ti tuddugun.

¹⁴ Zamba ki nun, ay un t'eele kooke, ay t'eesen: Don golguwo kun aapan, don an d'ede orgiso addan kun an eelo kooke, kun noogo don weedayan umbo wo kun lekko t'ombine ti duwo pay. ¹⁵ Kun koonamentikagi, wenda soo ton a bakadi yikima ulsuko t'ulsuko ye, wo kun deho daayum isiyo beehiyko ti tuddugun wo ti duwo pay.

¹⁶ Kun lekko daayum t'unsowo, ¹⁷ kun tondo Raa daa puukiyo, ¹⁸ aame ize munda tuuku ton man, kun rooto koduwo a Raa. Genno suldi don Raa yi dehu kun d'ise a urzi lekkiyagun ere kettiyo kan soo t'Isa Almasi te.

¹⁹ Kun i t'eegire ye a naabo k'Unde Kamilen te. ²⁰ Kun'ni kiigira ye ono don Raa y'agisa zamba an un di rootiyo gen me, ²¹ wo de ono gen kun ti'n wollo pay: Don beehiye kun di zaapo addugun, ²² wo kun ti ledfo t'ita suldi don ulpi tuuku ton man.

²³ Gen Raa wede i d'eliyo toose gen, yode batum y'un ti'n iso don ooyiso kese a yode a urzi lekkiyagun ere pay gette, y'unni boho pay, yi boho tuddugun, undugun, wo biza k'ulbugun. Inkinoman a onniyo ere Galmeegin Isa Almasi yi kimo gette, wenda y'a ki roota k'ulsuko a tukki kune ye baa. ²⁴ Raa wede unni waaku gen, yon yi seedu zakidi a munda wede yi rootiyo y'aasa me, gen yi t'isa suldi gen me.

²⁵ Zamba ki nun, kun tondo Raa kay kono kaye me. ²⁶ A zamba pay kun an t'iso toose kan bey sire sire aa zamba. ²⁷ Wo anken kun ollo, n'un di rooto ti suma Galmeega, mattup ette kun an tigaroy a zamba pay. ²⁸ Gen beeko ki Galmeegin Isa Almasi ti koon eggun.

Mattup ere ki sirwe Pool yi riine a don a Tessaloni

En urzi k'ono don kun t'oone adda mattup ettiyo

Ette mattup ere ki sirwe Pool yi riine a don i ziipe addan a Isa a geeger Tessaloni. Adda mattup ette y'an di duule sey a urzi kama k'Almasi, wo y'ede suldi'n ede a aana, ki poone onniyo kamadi t'a aana gen me.

Don ongon adda geeger gette an rootiyo Almasi yi-gimo baa, wo don ongo ti diinayan an d'eesiyo: «Almasi botto yi ki gimo ye, wo de onniyo kamadi goppon.» Kane don i ruute onniyo kamadi goppon gen, an di-toogiyo ki naabo me wo an di rootiyo, an'de: «An niiba man a t'isa ki bita.» Wo de an t'ettiyo ombo ki di don i naabiya. Kono kamo Pool y'an riine kono y'an di kize wede tuuku ton y'a oomi ti ranndadi. Wo y'an ruute son an a seeda zakidi aame an iina dabar ton man, wo an d'ise daayum beehiyko ti tuddan me.

Toose ki Pool

¹ Mattup ette i raaniya nun Pool ti Silas wo Timote, a kune don ogiyo ti suma k'Isa a geeger Tessaloni, kune don ki Meegin Raa wo ki Galmeega Isa Almasi. ² Gen beeko ti toose ki Meegin Raa ti Galmeega Isa Almasi i koonna eggun.

Booro ere a onniyo k'ita

³ Zemba ki nun, i dehu ay di roote daayum koduwo a Raa kono kune gen me. Eyye gen a urzutú ay di roote koduwo a Raa me, kono urzi zaapu k'addugun a Isa gen yi neeriyo ki neeriyo, wo geyyiso ere un d'ede ti tuddugun gette t'aagulu k'aagulu. ⁴ Kono kamo kaye ulbey ay d'isiyo unse, sundugun ay gi di seddiyo ye a diine don ki Raa ogiysito ti suma k'Isa, kono kun seedu zakidi a urzi zaapu k'addugun a Isa me, kun d'ombine a

dabar ere duwo an unni dabirsa wo ti suldi don oone un ettiyo gen me.

⁵ Kane suldi gen i-kaza Raa yi d'ekkiyo booro ere ki diine, wo t'urzi kane gen kun t'isa don iide kun t'etta ki Moziko Raa. Kono tode gettiyo kun dabirsa me. ⁶ Derec Raa yon ki diine, kane don un oodibe yeebagun gen san Raa y'an d'oodiba yeebadan kay. ⁷ Wo a kune don oodibe yeebagun gen, san kun t'oonu puukiyo ti kaye. Gen aasa a onniyo ere Galmeega Isa yi-kimo ti kandaane ti maaleekiyagi don toogo, y'a kiza tuddi a duwo pay. ⁸ Y'etto ti uwwo bila bila, kono y'an ti-dooza a kane don i ti toogiyo ki suuniyo Raa wo ki sooru ekk'ono don ki Rabila Majjaanawa ki Galmeegin Isa gen me*. ⁹ Kane gen dangayadan Galmeega y'anni dagga ki daayum, dokki ti daanadi wo dokki ti toogo daryikadi†. ¹⁰ Gen aasa a onniyo ere Galmeega yi-kimo, inkino man kane donzi an di y' t'imma, wo don pay i ziipe addan a yode gen an di seeda gaggiran k'unusuwo. Kune pay addaga ti kane, kono kun umbe a ono don ay un gizite.

¹¹ Kono kamo ay tondiyo Raa daa puukiyo kono kune gen me. Ay tondiyo Raazin y'un di'n ise don iide a urzi lekkiyo ere y'unni wiike. Ay tondiyo Raa sey, t'urzi toogadi y'un di'n nooge k'isiyo suldi don pay beehiye kun dehu kun d'ise, kono kun ziipe addugun a Isa. ¹² Inkino t'urzi kune, duwo an t'imma suma ki Galmeegin Isa, wo yode ton y'un di'n t'imma kay. Suldi pay gen aasa t'urzi beeko Raazin wo ti Galmeegin Isa Almasi.

2

Munda wede ki poone etto t'onniyo kama Galmeega

¹ Zemba ki nun, a urzi kama Galmeegin Isa Almasi wo ti ogiysadin ere kan soo a daanadi gette, ay un di rooto: ² Aame wenda y'un ruuta onniyo Galmeega y'a kimo gette t'iina baa man, gen kesiko eggun ti dagga ye wo kun addira ye. Aame yi ruuta ono en don Raa y'igibo,

* **1:8** 1.8 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 66.15. † **1:9** 1.9 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 2.10,19,21.

ise ono enj ettiyo ti bize kaye, ise ono enj ettiyo t'urzi mattup ere kaye gi riije ton man, onami kun amba ye. ³ Kun i oola urzi a wenda soo ton y'un ti'n mabilda ye t'urzi tuuku ton man. I dehu don baadan Raa an di y' kiigira doo min, san onniyo gette t'a aana kollo, wo son Goole doopide k'oogoro Raa genj tuddi y'a ti kiza do, yon wede Raa y'a yi dagga adda dabar ere ki daayum genj me. ⁴ Yon genj y'a-tooga, y'a ti-kila tuddi t'ekki suldi pay don duwo an ottilso wo an elkiyo raazan genj me. Injino y'a t'etta k'adda Boy Raa, y'a-koonna addaga y'a t'eesa yode batum min Raa*.

⁵ Un dunde ko, suldi don n'un ruute aame nun di kune botto genj me? ⁶ Wo ankenno, kun suune munda wede i ti y' seedu Goole doopide k'oogoro Raa me. Injino yi kiza tuddi a duwo pay genj a onniyo ere Raa yi dehu fanjal. ⁷ Toogo ere kan ombide i dokkiyo duwo an a di doopide oogoro Raa gette, ankenno ti naabiya adda duniya me. Wo de aame munda wede i ti seedu toogo gette Raa yi y'irga man, tod' ti ki naaba kan ombide ye baa. ⁸ Injino man, san Goole doopide k'oogoro Raa genj y'a kiza tuddi, wo Galmeega Isa yi-gimo man, y'a yi t'ida ti maaye wede adda ti bizi, y'a ti y' niida ti toogadi†. ⁹ Aame Goole doopide k'oogoro Raa y'etto ti toogo ere ki Meeda siitandani genj, y'aasa ita suldi don tuuku ton man i-kaza yon toogo, suldi k'armika, wo ti suldi don i ceeriyo eego ki daggiya duwo‡. ¹⁰ T'urzi suldi don ulpi tuuku ton man genj, y'a mabilda kane don i t'umbe urzi daggiya genno. Kane an daggiya kono an k'umbe ye, wo an ki ti giyye ye derec ki Raa ere t'an di'n utte gette. ¹¹ Kono kamo Raa y'an d'agisa toogo ere ki daggiya ti di rooniso addan, an d'ambu a suldi don ki lohito k'ono genno. ¹² Injino man kane don pay i k'umbe a ono don derec ki Raa ye, wo ulban an isiyo unse k'isiyo munda wede ki diine ye genj, Raa y'a dekka booro

eedan.

Seedu zakidi a urzi zaapu k'adde a Isa

¹³ Zamba ki nun, kune don Galmeega yi giyye, i dehu kaye ay di roote koduwo daayum a Raa kono kune genj me. Ay isiyo injino kono kune Raa y'unni biire t'ume k'eesiyo duniya too§, kono kun d'utte t'urzi naabo k'Unde Kamilen t'un di'n ooyiso kese a Raa, wo t'urzi zaapu k'addugun a derec ki Raa. ¹⁴ Genj a suldi genno Raa y'unni wiike t'urzi Rabila Majjaanawa ere ay un gizite te, kono yi dihe kun t'ooney gooliko ti Galmeegin Isa Almasi. ¹⁵ Injino man zamba ki nun, kun soodo zakidi wo kun ti booho beehiye dooyiso ere ay unni duuye gette, ise kan bizey, ise t'urzi mattup ton man.

¹⁶ Genj Meegin Raa y'inni giyye, wo t'urzi beekadi y'in ti'n selliyo ki daayum wo in zaapu elkisadinj ekki munda wede beehiye. Injino ay ton diyo yode Raa ti Galmeegin Isa Almasi batum, ¹⁷ kono an un ti'n selle wo an un t'eele toogo kun d'ise daayum beehiye ise t'urzi naabo, ise t'urzi k'ono bizigun ton man.

3

Kooke a urzi ton diyo Raa

¹ Injino ki dangu zamba ki nun, kun tondo Raa kono kaye, kono ono Galmeega a-teepe kesiko wo don pay an di y' t'imme aakede a ize di kune. ² Kun tondo son kono Raa y'ay ti'n ledde ti don ulpi wo bundidi an ay ki d'ise ulsu ye. Derec, don baadan an ki ziipe addan a Isa ye.

³ Wo de yo Galmeega yi seedu zakidi a munda wede yi ruute y'aasa me, y'un t'ela toogo a urzi zaapu k'addugun a Isa wo y'un di'n booha kun ki t'ooro bey Mohita k'oldiko ye*. ⁴ T'urzi lekkiyo ere kettiyo kan soo ti Galmeega gette, ay suune adda k'addey munda soo kono kune me: Munda wede ay un rootiyo kun d'ise genj kun di y'isiyo, wo kun d'isiyo injino ki daanagun.

* **2:4** 2.4 Kun wollo adda mattup ki Daniyel 11.36 wo Ezekiyel 28.2. † **2:8** 2.8 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 11.4. ‡ **2:9** 2.9 Kun wollo adda mattup ki Matiye 24.24. § **2:13** 2.13 T'ume k'eesiyo duniya too: Adda Mattupiyagi k'ono Raa ti kaaga an riije ti bey genj, don ongon an'de: «Kune Raa y'unni biire don ki poone i ziipe addan a Isa kono kun d'utte...» * **3:3** 3.3 Kun wollo adda mattup ki Matiye 6.13 wo Zan 17.15.

⁵ Geŋ Galmeega yi dokko biza k'ulbuguŋ kono kun di geyye Raa, wo kun di seeda zakidí aa ki Almasi y'a ziidá zakidí bini dangu.

Kooke a urzi naabo

⁶ Zemba ki nuŋ, ay un rootiyo ti suma Galmeega Isa Almasi munda wede kun d'ise'ŋ: Kun ti ledfo dokki ti zemba doŋ pay i ziipe addaŋ a Isa kane golgagi geŋ me, wo sooruzan a ki t'ettiyo ye a urzi dooyiso ere ay unni duuye te. ⁷ Kune batum kun suune beehiye mummino kun di dooze urzi lekkiyadey me. Aame kaye di kune geŋ, ay ki likko lekkiyo ere ki doŋ golguwo ye. ⁸ Kaye k'ombadey ay ki tunde bey wenda ye. Wo de ay d'iyye oofibe yeebe ti ormiyo naabo onnu didfo toŋ maŋ, kono ay ki dihe ye ay i t'ele attidí a wenda soo toŋ ti diinaguŋ me†.

⁹ Derec, ay d'ede urzi kun ay di'n nooge, wo de ay niibe ti beezey kono kun di wolle urzizey wo kun di dooze. ¹⁰ Geŋ inkiŋo, aame kaye di kune geŋ ay un di ruute munda wede kun d'ise, ay'de: «Wede yi ki dehu yi ki naabe ye maŋ, ombó toŋ kun i-t'ele ye‡.»

¹¹ Ay rootiyo inkiŋo kono ay ollige rabilaguŋ, doŋ ongoŋ ti diinaguŋ kane golgagi, ita naabadaŋ umbo wo an t'eliyo eedaŋ ki lattiya naabo duwo. ¹² A kane doŋ inkiŋo geŋ, ti suma Galmeegiŋ Isa Almasi ay an t'eele kooke, wo ay an di roote munda wede an d'ise me: Kane batum an naabo t'adde soo k'ombó bizaŋ me.

¹³ Wo zemba ki nuŋ, kune'ŋ kun iso beehiyko daayum kun t'orme ye. ¹⁴ Aame wede yi tuuga k'ollige k'ono doŋ ay riije adda mattup ettiyo maŋ, kun an yi kaza a zemba wo kun di ledfo ti tuddí me, kono yi seeda sukiyagi. ¹⁵ Yoŋ geŋ kun yi wolle aa adu ye, wo de kun y'aapa aakede kun aapuŋu leema.

Toose ere ki dangu

¹⁶ Geŋ Galmeega i d'eliyo toose, yode batum y'un elo toose daayum t'urzi tuuku toŋ maŋ, wo yi kooná ti kune pay.

¹⁷ Ono doŋ ki toose eŋ, i raaniya nuŋ Pool batum ti beezó. Geŋ inkiŋo n'a-ti raaniya sundó, a mattupiyagó doŋ pay ni raaniya me. ¹⁸ Geŋ beeko ki Galmeegiŋ Isa Almasi ti kooná egguŋ pay.

† **3:8** 3.8 Kun wollo adda mattup ki Naabo doŋ zina 20.34 wo 1 Tessaloni 2.9. ‡ **3:10** 3.10 Kun wollo adda mattup ki 1 Tessaloni 4.11.

Mattup ere ki poone Pool yi riije a Timote

En urzi k'ono don kun t'oone adda mattup ettiyo

Ette mattup ere ki poone Pool yi riije a Timote. Pool y'iide kazita Rabila Majjaanawa ki Listire, geeger ere Timote yilekkiyo. Aame y'illiga Rabila Majjaanawa k'Isa Pool yi kazita gettiyo man, y'a umbe a ono genno. Inkinno an d'izirte ti yode wo an di niibe ton kan soo.

Pool gen, aame yi ollige don i ziipe addan a Isa adda geeger tuuku an i kama dar a Raa, ise i isiyo munda di kane man, y'akkisa baadan Timote y'an d'eeliyo kooke. Gen inkinno, y'a y'igibe ki Epez ki tukki don i ziipe addan a Isa angenno, y'an t'eeley kooke an t'ooney toogo. Gen a geeger gettiyo mattup gette t'a y'uuney me. Adda mattup gette yi di duule sey, y'an di roote a kane don i ziipe addan a Isa gen, an di koone mentikagi ti don i dooyiso duwo a urzi doolo a ki t'ettiyo a urzi Rabila Majjaanawa ye gen me. Wo yi di ruute son, don i ziipe addan a Isa gen mummino sooruzan t'a koone a diine don ogiyso ti suma k'Isa me, wo mummino an di beere don dokkiyo ki don ogiyso ti suma k'Isa me.

Toose ki Pool

¹ Mattup ette i raaniya nun Pool, wede zina k'Isa Almasi aa Raa Wede k'Uttiyadin y'a ruute, wo ti Isa Almasi yon in zaapu elkisadin eego. ² Ni raaniya a kee Timote, kee wede a nun aa ulo k'addo a urzi zaapu k'adde a Isa me. Gen beeko, isiyo adde koduwo, wo toose ki Meega Raa ti ere ki Galmeegin Isa Almasi i koona eeda.

Don eliyi dooyiso ere oldo

³ A engilsado ki siido Maseduwan gen n'a di ruute munda wede k'aase, wo anken n'ay di-doolo sey, ki lekko a geeger ki Epez kono k'an di roota a don eliyi

dooyiso ere ti doolo a ki t'ettiyo a urzi k'Almasi ye gette, an d'ohira. ⁴ Wo k'an ti rooto an oolo kazita taaya ere daayum daa k'urzutú, ti dippiyo k'ita mongidagi don i ki danggu ye gen me, kono kane gen i d'eliyo niikiyto wo a ki noogiyo ye a naabo Raa ere in isiyo a urzi zaapu k'adde a Isa te. ⁵ Nun n'a-rootiyo ono en kono kun di geyye tuddugun ti geyyiso ere ettiyo t'urzi k'adde don kamilen, t'urzi k'elkiso ere kun di suune munda k'ulsuko a tudde umbo, wo t'urzi zaapu k'adde a Isa t'adde soo. ⁶ Don ongo urzi wede majjaane en an d'iili, an t'umbe urzi wede ki niikiyto ki bita. ⁷ A urzi k'oogoro Raa an elkiyo kane don suuniyo, wo a munda wede kane an elkiyo an yi suune beehiye gen, urzi i rootiyo munda ton an ki y' suuniyo ye.

Naabo k'oogoro Raa

⁸ Derec, kine in suune oogoro Raa tod'te beehiye, aame in sooru eego man. ⁹ Inkinno in suuno koduwo, oogoro gette a don i sooru ki diine, Raa yi ki ti t'elo ye. Tod'te yi t'elo a don i koliyo t'ekki duwo wo a don i-ti tuuge a yode Raa, a don isiyo naabo oldo wo a don k'oldiko, a don i k'ottilso a Raa ye wo a don onyilse suldi don kamilen ki Raa, a don i towwo meege ise meede wo a don i towwo duwo mirsi. ¹⁰ Yi t'elo son a don boliyo, a kule y'ebirso bakadi, a don k'owilte bulagi, a don lohito k'ono, a don k'alzutu waawiye, wo a don pay isiyo naabo ere oldo a ki t'ettiyo ti dooyiso ere derec ki Raa ye. ¹¹ Ono don ni rootiyo en a-t'iide a Rabila Majjaanawa ere Raa y'o ele a beezo n'a kizite, ono don iido ti Raa goole a jiiere pay, yon urzi k'unusuwo.

Tamma ki Pool a beeko ere ki Raa

¹² Nun n'a roote koduwo a Galmeegin Isa Almasi, yode wede y'o d'ele toogo ere n'a aane n'a t'ise naabadó ette. N'a roote koduwo sey kono yi ni wulle nun wede ni seedu zakidi a naabo, inkinno yi ni biire ni-d'ise naabadi, ¹³ nun wede ti kaaga n'a gildite sundi, n'a dibire donzi wo n'an d'ize ulsu baadan. Wo ton y'o d'ize adde

* **1:13** 1.13 Kun wollo adda mattup ki Naabo don zina 8.3; 9.4-5.

koɗuwo, kono naabo ere n'ize gette ni ki suune ye, kono nuɗ botto ni ki ziipe addó a yode ye*. ¹⁴ Yode Galmeegiɗ y'o d'ele beekadí daa dooziyo a tukki nuɗ, y'o d'ele urzi n'a ziipe addó a yode wo geyyiso ere ettiyo t'urzi lekkiyo kettiyo kan soo t'Isa Almasi. ¹⁵ Eyye, kane ono ɗon ni roota eɗ ɗerec a urzizaɗ, kine pay in d'ambe eego: Isa Almasi y'iido ki duniya kono y'a utta ɗon k'oldíko. Geɗ nuɗ wede k'oldíko a di jiire ti diinayaɗ me. ¹⁶ Wo geɗ kono k'injino Raa y'o d'ize adde koɗuwo: T'urzi nuɗ wede k'oldíko a di jiire ti diine ɗon k'oldíko pay geɗ, Raa y'a dihe Isa Almasi y'a k'ize ombiɗadí pay a tukki nuuno. Ombiɗadí gette aa urzi a ɗon etto k'ita an di wolla an daana, kono an zaapa addaɗ a yode wo an t'oona lekkiyo ere ki daayum. ¹⁷ A mozigo wede yi lekkiyo ki daayum, yi k'unto ye, wenda ki ki y' wolle ye, yoɗ Raa soo ɗaɗɗal, injino suma ti tamma a yode ki daayum! Eyye.

¹⁸ Timote ulo ki nuɗ, ono eɗ nuɗ n'a ele k'anni booho, kane eɗ a-t'iide a ono ɗon nebiyagi an ruutite ti kaaga kono kee. Kane ono geɗ a di koone toogadá a ɗeyyiso ere ki diine ki ɗeyya gette. ¹⁹ Urzi zaapu k'adde a Isa wo elkiyo ere k'a suune munda k'ulsuko a tudde umbo geɗ k'anni booho. ɗon ongo an di giigira elkiyadaɗ ere an di suune munda eɗ beehiye eɗ ulsu gette, injino urzi zaapu k'addaɗ a Isa an d'iili, an di zilditi. ²⁰ Ti diinayaɗ i d'ede Imene wo Alegzandire, kane geɗ n'an di'n iili a bey Meeda siitandani† kono an di suuna koɗuwo, suma Raa an ki kilda ye baa.

2

In tondo Raa ki ɗon pay

¹ Injino maɗ ni dehu ki poone'ɗ, kine in tonde Raa, in d'ahila, in sippe bere wo in roote koɗuwo a Raa kono ɗuwo pay. ² In tonde Raa kono mozagi wo ki ɗon pay an d'ede urzi ki dokkiyo, kono in di lekke

lekkiyo ere ɗeɗɗek ti toose, in di koone ti ottilso wo in di lekke kettiyo ti Raa. ³ Geɗ munda wede beehiye wo i-d'ise unse a Raa Wede k'Uttiyadiɗ. ⁴ Wo yoɗ yi dehu ɗuwo pay an d'utte* wo an t'etto an di suune urzi wede ɗerec. ⁵ Derec, Raa yoɗ soo ɗaɗɗal, wo wede i konso a diine kine ɗuwo ti Raa, yoɗ soo ɗaɗɗal, Isa Almasi. ⁶ Yode wede y'a ele tuddi kono y'a t'adde ɗuwo pay t'adda k'oldikadaɗ. Injino unto k'Isa a onniyo ere Raa y'ele gette, i-kaza Raa yi dehu ɗuwo pay an d'utte. ⁷ Geɗ injino Raa y'a n'ize wede zina k'Isa wo wede kazita k'onami, y'o d'ele urzi n'a dooye ɗon Yawudiyagi ye a urzi zaapu k'adde a Isa wo a urzi wede ɗerec ki Raa. Ni rootiyo eɗ ɗerec, ni ki lohito ye.

Lekkiyo kuuli ti erayi

⁸ Injino maɗ ni dehu a ume tuuku ton kuuli an tonde Raa, an di siki beyɗaɗ ɗon kamileɗ geɗ k'awwa†, daa kulkuwo wo daa niiku.

⁹ Wo ni dehu soɗ erayi ton an d'osse koɗuwo, daa makilsa, ti ottilso. An di kini eedaɗ koniyo ere a k'ambe ersa ye. An d'osse kongidagi wo kokkide ton ɗon zooyayaɗ oone aa ki dap ye, ise ɗogoro ton injino. Wo kallagi ɗon zooyayaɗ oone an ki d'osse ye. ¹⁰ Wo ɗe an di lekke lekkiyo ere beehiye ki diine, a-t'ette aakede ki erayi ɗon an rootiyo kane lekkiyo kettiyo ti Raa. ¹¹ A ume k'ogiyso ton i dehu erayi an di koone poyoyo, an d'olliga dooyiso ti ottilso. ¹² Urzi umbo ni k'ele ye a erewo t'a dooye, ise t'a t'ambe ettú awwa t'ekki kuuli me, t'a ti seeda tuddutú poyoyo. ¹³ Derec, ki poone Raa y'ikkima Adum, saɗ Awa kollo. ¹⁴ Wo geɗ Meeda siitandani ti mibilde Adum ye, ti mibilde erewo, saɗ tod' ti t'iire t'a di diipida ono Raa‡. ¹⁵ Wo injino ton kane erayi an i di'n ehiyo geɗ an t'oona uttiyo, aame an aa ziida zakidi a urzi zaapu k'addaɗ a Isa, ti geyyiso tudde wo ti sooru

† **1:20** 1.20 N'an di'n iili a bey Meeda siitandani: I-kaza kane geɗ an ti lidde ti diine ɗon i ziipe addaɗ a Isa.

* **2:4** 2.4 Kun wollo adda mattup ki Ezekiyel 18.23. † **2:8** 2.8 An di siki beyɗaɗ ɗon kamileɗ geɗ k'awwa: Isiyo injino ɗon k'Iziryel, i-kaza addaɗ kamileɗ a ɗaana Raa me. ‡ **2:14** 2.14 Kun wollo adda mattup ki Zenez 2.7,21-22; 3.1-6.

ere ki diine kamilen daa makilsa, d'oo min an d'utta kollo.

3

Lekkiyo d'ofon dokkiyo ki d'ofon ogiyso ti suma k'Isa

¹ Eyye, kane ono d'ofon ni roota en d'erec a urzizan: aame wede yi dehu y'a t'ise wede dokkiyo ki d'ofon ogiyso ti suma k'Isa man, yon gen y'umbe naabo ere beehiye. ² I dehu wede dokkiyo gen y'a t'ise wede duwo an ki zaapu ono eedi ye, wede eddi soo danjal*, wede tuddi yi ti seedu, wede i-d'ede elkiyo, wede koduwo a lekkiyadi te, wede yi seedu duwo, wo y'aane yi dooye duwo. ³ Wede dokkiyo gen y'a ki t'ise wede sobo ye, wede bursido ye, y'a t'ise wede tasse, yi ki niikiyto ye, wo y'a ki geyye sonko baadan ye. ⁴ Wede gen y'aane d'ofon boozii yi ti'n dokke koduwo, wo innizii y'a-ti'n zaape a urzi, an d'olliga onami deldel ti ottilso. ⁵ Nun ni rootiyo inkino kono aame wede yi k'aaniya dokkiyo d'ofon boozii ye man, mummino y'a aane dokkiyo d'ofon ki Raa ogiyso ti suma k'Isa me? ⁶ Aame kun zaape wede dokkiyo man, a ki t'ise wede tasse yi ziipe addi a Isa kaamiki ye, para man koliyo tuddi t'a yi t'ida, man booro Raa t'a yi seeda, aakede ti ziida Meeda siitandani. ⁷ Wo i dehu son wede dokkiyo gen, aase d'ofon ti paate i ki ziipe addan a Isa ye ton an d'ambe taayadi ki beehiye, kono onniyo soo yi ki seeda sukuyagi a daanadan ye, wo yi ki t'oore a ikka Meeda siitandani ye.

Lekkiyo diyakire

⁸ Kane diyakire ton inkino, i dehu lekkiyadan t'a koone ti ottilso, d'ofon bizan soo, d'ofon sobo toote ye, d'ofon a ki dehe sokiyo suldi kan ombide ye. ⁹ Kane an di lekke kettiyo a d'erec ere t'iido t'urzi zaapu k'adde a Isa, ti elkiyo ere an di suune munda k'ulsuko a tuddan umbo. ¹⁰ Aame kun dehu kun zappe diyakire man, kun ti'n naama wo kun di wollo sooruzan d'oo, san aame duwo an ki zaapu ono

a eedan ye d'oo min, naabo ki diyakire kun an t'ele kollo. ¹¹ Wo erazan† ton lekkiyadan t'a koone ti ottilso, an d'ooli t'ambu suma duwo te, d'ofon tuddan an ti seedu wo an seedu zakidi a suldi pay. ¹² I dehu diyakire gen eddi soo danjal, wo y'aane innizii ti d'ofon boozii pay yi ti'n dokke koduwo. ¹³ D'erec, kane diyakire i naabiya naabo ere beehiye a diine d'ofon ogiyso ti suma k'Isa gen, d'ofon pay an di'n t'imme, son an di roote daa k'orgiso a urzi zaapu k'adde a Isa Almasi.

Munda wede goole wo i t'iidiba ita

¹⁴ Nun a kee Timote n'a raaniya mattup ette kono n'elkiyo san man n'etta, n'a ki ti wollo. ¹⁵ Wo aame ni k'iiney kesiko ye man, mattup ette t'a gi di zaapey urzi mummino kee k'a lekke a diine d'ofon adda boy Raa me, kane d'ofon ogiyso ti suma k'Isa, kane d'ofon ki Raa zeere, kane gen aa dundulu wo aa eesiyo k'ita boy i-seedu d'erec ki Raa. ¹⁶ Eyye, daa niikiyo munda wede kine in d'ambe wo in di daane gen, yode genno munda wede goole wo ombide Raa yi t'iidiba ita me. Munda gen, yon Almasi y'a iido, tuddi y'a ti-gize yon wedusu. T'urzi k'Unde Kamilen duwo an di y' suune yon wede ki diine, wo maaleekiyagi an di y' wulle. Duwo an di gizite rabiladi a ita duwo pay, wo d'ofon baadan adda duniya an di ziipe addan a yode. Raa y'a y'umbe k'awwa ki kandaane a daryikadi.

4

Suldi pay Raa y'ize gen beehiye

¹ Unde Raa ti ruute kere, t'ede: a onniytagi d'ofon ettiyo k'ita en, d'ofon ongo urzi zaapu k'adde a Isa an d'oola, an di daana urzi siitandani an di dagga, wo an d'olliga dooyiso ere siitandani an an t'ela. ² Kane d'ofon bizan sire sire wo d'ofon lohito k'ono gen, elkisadan ere ki suuniyo munda en beehiye en ulsu gette i-litte, an ti'n digge duwo t'urzi k'onaman.

* **3:2** 3.2 Wede eddi soo danjal: Adda mattup k'ono Raa a ume ongo i rootiyo: «Wede yi seedu zakidi a eddi».

† **3:11** 3.11 Erazan: Adda mattup k'ono Raa a ume ongo i rootiyo: «Erayi kane diyakire».

³ Kane dɔŋ ulpi geŋ an dooyiso an'de, seedu k'erewo ulu, ombɔ oŋgo toŋ ulu pây. Wo Raa yi ziipe sulɔi k'ombɔ eŋ kono kane dɔŋ i ziipe addaŋ a Isa, d'erec an ti zuune koduwo geŋ, an tonde an di roote koduwo a Raa, doo miŋ an d'oomi kollo. ⁴ Eyye, sulɔi pay Raa yi ziipe geŋ beehiye*, munda wede k'a t'eese eŋ k'ombɔ ulsu umbo, wo i dehu a sulɔi pay k'a roote koduwo a Raa, doo miŋ k'a oomi kollo. ⁵ Derec, ono Raa wo tondiyo Raa geŋ an di'n isiyɔ sulɔi'ŋ kamileŋ a daanadí me.

Wede naabo beehiye k'Isa Almasi

⁶ K'an t'in dooyo sulɔi pay eŋ a zembɔ dɔŋ i ziipe addaŋ a Isa. In'kino maŋ kee k'a t'isa wede naabo beehiye a urzi k'Isa Almasi me, k'an kiza a duwo kee addá úune ti ono dɔŋ a urzi zaapu k'adde a Isa, wo ti dooyiso ere d'erec daayum ki diine gettiyo. ⁷ Wo kee k'a-sebbo daará taydayi dɔŋ ki bita a ki t'ettiyo a lekkiyo ere kettiyo ti Raa ye geŋ me. Ki too maŋ kee ki dooyo lekkiyo ere kettiyo ti Raa. ⁸ Dooyiso ere a urzi tudde ti dehu, tod'te beehiye miŋ ki munda booloŋ danjal, ki too maŋ lekkiyo kettiyo ti Raa, tod'te beehiye a sulɔi pay, kono t'urzi geŋ in di'n nooge a lekkiyo ere ankenno, wo in t'oona lekkiyo ere ki daana Raa yi ruute y'in t'ela. ⁹ Eyye, kane eŋ ono dɔŋ d'erec a urzizaŋ, kine pay in d'ambe. ¹⁰ Geŋ in'kino kine in oodibe yeebadiŋ wo in deyyiso miŋ kono in ziipe elkisadiŋ a Raa zeere, yoŋ Wede k'Uttiyo duwo pay, wo a jiire dɔŋ i ziipe addaŋ a Isa.

¹¹ Enno munda wede k'an di roote an d'ise wo k'anni dooye me. ¹² Ki oola wenda soo toŋ yi ki-kiigira ye kono kee obulsu geŋ me, wo lekkiyadá t'a koone aa urzi a kane dɔŋ i ziipe addaŋ a Isa an di wolle an di daane: t'urzi k'onamá, t'urzi sooruzá, t'urzi geyyisadá, t'urzi zaapu k'addá a Isa, wo t'urzi lekkiyadá ere kamileŋ gette. ¹³ Koore ki delliyo aaniyadó geŋ, k'elo tuddá ki gariya k'ono dɔŋ an riŋe ti kaaga adda mattup ki Raa a daana duwo pay, k'anni dooyo wo k'an

d'eelo kooke. ¹⁴ Aame duwo an ruutite ono dɔŋ Raa y'igibo wo dɔŋ dokkiyo ki dɔŋ ogiyso ti suma k'Isa an ay di ziipe beezaŋ geŋ, kee k'a uune munda wede Unde Kamileŋ t'eliyo. In'kino kee tuddá ki eeze lassiy ye. ¹⁵ A sulɔi pay eŋ k'a soodo adda k'addá, k'a elo tuddá pay a naabadá. In'kino maŋ dɔŋ pay an di wolla naabadá t'engilso ki daana. ¹⁶ Geŋ a lekkiyadá ti dooyisadá k'a d'elko, k'a soodo zakidi a sulɔi pay geŋ me. Aame k'iza in'kino maŋ, kee batum k'a utta, wo k'a utta dɔŋ i ki k'ollige pây.

5

Naabo a daana zembɔ dɔŋ i ziipe addaŋ a Isa

¹ Aame ki-guune ti wede gôole maŋ, ki y'ambe saac ye, ki eelo kooke ti golla tasse aa yoŋ meegá*. Wo dɔŋ obilagi k'an eelo kooke aa zembadá kuuli, ² erayi gôldfali k'an eelo kooke aa maawá erayi, wo dɔŋ konazi toŋ in'kino aa zembadá erayi, k'an eelo kooke t'adde dɔŋ pay kamileŋ.

³ Mandaydayi dɔŋ toc dɔŋ noogiyadaŋ umbo geŋ, ki'ni geyyo wo k'anni noogo. ⁴ Wo aame mandaayawa i-d'ede a beytú in'ni koo in'ni k'in'nitú koo maŋ, i dehu kane geŋ ki poone an d'ise aa urzi lekkiyo kettiyo ti Raa yi rootiyo, an di geyye dɔŋ boozan wo maawan an di'n modde aa kane an'ni mudde. In'kino geŋ ki kotto Raa ulbí i-d'ise unse. ⁵ Mandaayawa ere toc wede noogiyatú umbo, daa k'in'ni beytú gette, ti zaapu elkisatú pay a Raa, ti tondiyo Raa diddo onnu ti k'ohire ye kono y'a di nooge. ⁶ Wo ki erewo ere elkiyatú pay a unsuwo ki sulɔi dɔŋ tuddutú ti dehu geŋ, ti lekkiyo toŋ ettú aa t'inda baa. ⁷ Soŋ enno munda wede k'an di roote mandaydayi an d'ise, kono duwo an ki zaape ono eedaŋ ye. ⁸ Aame wede taasiyagi yi ki'n seedu ye, wo a jiire dɔŋ boozí yi ki'n seedu ye maŋ, yoŋ geŋ yi giigira urzi zaapu k'adde a Isa, wede yi ki ziipe addá a Isa ye geŋ yi y' jiire sey.

⁹ Erewo mandaayawa kun di raaje sundutú adda mattup ki mandaydayi kun

* 4:4 4.4 Kun wollo adda mattup ki Zenez 1.31.

* 5:1 5.1 Kun wollo adda mattup ki Lebitik 19.32.

di nooge te, i dehu ozzinagutú îide ada zoot d'oo. Wo soŋ i dehu t'ume to koŋso miŋ ti ziida kulatú soo, ¹⁰ wo tode gette a koduwatú d'uwu an ti tamma ki naabatú ere beehiye gette: inŋitú ti'n uudibe beehiye, torgagi ti'ni ziida, d'oŋ ki Raa t'anni nuuge a naabo, d'oŋ an k'ede munda ye t'anni nuuge, wo tod' t'ize ita naabo ere pay beehiye.

¹¹ Wo ki mandaydayi d'oŋ kodiyagi geŋ, kun ki raaje ye sudaŋ adda mattup ki mandaydayi te, kono aame geŋ uŋsuwo tuddaŋ t'an ki'n oola ye, an sedfa kuuli, urzi k'Almasi an d'oola. ¹² Aame d'oŋ an isiyo inŋino maŋ, booro ti'ni ziida kono an ti litte onamaŋ d'oŋ an ruute ti poone a urzi k'Almasi†. ¹³ Wo soŋ kane d'oŋ golguwo, an t'eliyo ompiso boydi k'eebaŋ. Wo a di jiiere sey, an t'ize d'oŋ baŋkiya, munda ki rootiyo ye toŋ, an di y' rootiyo, wo munda ki kane ye toŋ, an d'ooriyo adda. ¹⁴ Kono kamo nuŋ ni dehu mandaydayi d'oŋ kodiyagi geŋ, an di sedfe kuuli, an t'ehe wo an seeda boydizaŋ, kono d'oŋ k'aduziŋ an ki t'oona urzi ki k'aluditadiŋ ye. ¹⁵ Ni rootiyo inŋino kono mandaydayi oŋgo urzi wede ki diine an iili baa, an daaniya Meeda siitandani. ¹⁶ Aame erewo ere ti ziipe adutú a Isa gette taasiyagutú mandaydayi ede maŋ, tode gette t'a di'n nooge. Ti k'ooli attidizaŋ a d'oŋ ogiyo ti suma k'Isa ye, kono kane an di wolle mandaydayi d'oŋ toc an k'ede d'oŋ noogiyadaŋ ye.

Doŋ dokkiyo ki d'oŋ ogiyo ti suma k'Isa

¹⁷ Doŋ dokkiyo d'oŋ i dokkiyo beehiye geŋ, an d'ede urzi kun an d'ottila baadaŋ‡, a jiiere a d'oŋ an d'ede naabo attidi ki kazita wo ki dooyiso k'ono Raa a d'uwu. ¹⁸ Ono eŋ an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Aame buru yi sara mudu kaŋ oŋyilse maŋ, bizi ki ti t'ele baara ye§», wo soŋ «Wede naabo geŋ raŋnadí y'a ti t'oone*.» ¹⁹ Aame wenda

yi sakiya a tukki wede dokkiyo maŋ, kee k'ambe ye, i dehu d'oŋ sire t'ado i wulle wo illiga munda geŋŋo d'oo miŋ kollo†. ²⁰ Doŋ isiyo oldiko geŋ ki'n aapaŋ a daana d'uwu pay, kono d'oŋ oŋgo toŋ an d'orgide k'isiyo k'oldiko me.

²¹ Kee k'ollo n'a rootiyo eŋ a daana Raa, a daana k'Isa Almasi wo a daana maaleekiyagi d'oŋ yi biire a yode: a dooyiso ette k'a soodo, d'uwu ki'ni wollo pay miŋ kaŋ soo, wo t'urzi naabadá ki ki ŋaaya a wede tuuku ye. ²² Kee ki naare ye zaapu beezá a ekki wede kono y'a naabe a diine d'oŋ ogiyo ti suma k'Isa me. Aame k'iza inŋino maŋ, geŋ aa k'a ti gitte kaŋ soo a oldiko ki d'oŋ doolo. Kee batum ki ti booho tuddá kamileŋ.

²³ A urzi k'eeni k'addá wede daayum geŋ, ki sibe ahu daŋŋal ye, wo k'a goomo toote k'inŋi biŋ booloŋ.

²⁴ Oldiko ki d'oŋ oŋgo gette an di wolliyo kereŋ ki poone an d'isa booro geŋ me, wo ki d'oŋ oŋgo soŋ an t'ise booro d'oo miŋ, a t'oodiba ita kollo. ²⁵ Inŋino kay ki naabo ere majjaanawa gette an di wolliyo kereŋ, wo naabo ere majjaanawa wo ombide gette, bini saŋ a t'oodiba ita.

6

Bulagi ti galmaawaŋ

¹ Kane d'oŋ pay bulagi geŋ, i dehu an aa d'elke a galmaawaŋ me, kane an d'ede urzi an an d'ottila t'addaŋ pay, kono suma Raa ti dooyisaŋ wenda soo toŋ y'a ki'n kilde ye. ² Aame kane bulagi geŋ an d'ede galmaawaŋ an ziipe addaŋ a Isa maŋ, i dehu a ottilso an an ki baate ye kono an elkiyo kane zemba toŋ maŋ. Ki too maŋ an an di naabe beehiye a ceere, kono galmaawaŋ d'oŋ i ziipe addaŋ a Isa, kane d'oŋ Raa yi giyye toŋ maŋ. Geŋ inŋino ono d'oŋ k'a dooya d'uwu wo k'an t'eela kooke me.

Dooyiso ere majjaanawa ti ere oldo

† 5:12 5.12 Ki mandaayawa ere an di raaje sundutú adda mattup ki mandaydayi te, mandaayawa gette ti-ti t'ele tuddutú pay a naabo Galmeega, wo kule t'a ki seeda ye baa. Wo aame tod'te kodfo botto ti dehu t'a seeda kule sey maŋ, t'a ti diipida a ono d'oŋ ti ruute ti poone t'ede t'ele tuddutú ki naabo a Galmeega me. ‡ 5:17 5.17 An d'ottila baadaŋ: Adda mattup k'ono Raa a ume oŋgo i rootiyo: «Raŋnadaŋ kun an t'ele a d'oole sire.» § 5:18 5.18 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 25.4. * 5:18 5.18 Kun wollo adda mattup ki Lik 10.7. † 5:19 5.19 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 19.15.

³ Aame wede y'eliyo dooyiso ere ti doolo wo yi t'adfiya ti ono don derec ki Galmeegin Isa Almasi wo ti dooyiso ere a ki t'ettiyo a urzi lekkiyo kettiyo ti Raa ye man, ⁴ yon gen koliyo tuddi ti y'iide, munda yi ki suune ye. Elkiso adda k'addi tin a tukki suldi don pay ki niikiyto a tukk'ono ongo danjal. Gen t'urzi genno ettiyo kolbiso, niikiyto ono k'ulpi, kaldita tudde, elkiso ere oldo a tukki wede, ⁵ wo niikiyto ere baadan i ki dangu ye a diine don elkisadan oldo. Kane gen derec an ki ti suune ye, an elkiyo t'urzi lekkiyo kettiyo ti Raa gette, kee wede k'a t'ise ki laale.

⁶ Gen derec, lekkiyo kettiyo ti Raa gette tod'te aa laale wede baadan, aame wede tuuku ulbi i isiyo unse a munda wede i-d'ede genno man. ⁷ Inkinin in suune aame an in ehe a duniya kine munda in k'umbo ye, wo in di t'inda ton in k'aana munda in k'amba ye. ⁸ Inkinin gen aame kine in d'ede ombi ti osiyo man, ulbin aase unse eego. ⁹ Wo don i dehu an t'ise don laale doo gen, an t'ooriyo adda naamiya daggiya, an d'isiyo suldi baadan ulpi tudde ti dehu k'isiyo k'oldiko, kane gen an d'an t'ettiyo duwo ki daggiyadan, an t'uuta aa uwo t'oggiyo biino. ¹⁰ Derec, geyyiso sonko baadan tod'te sotto k'oldiko ere tuuku ton man. Don ongo an di-geyyiso sonko te, inkinin man kane gen an t'udfe dokki t'urzi zaapu k'adde a Isa me, an di dabira baadan kono k'oldikadan.

Sooru beehiye a urzi k'ono Raa

¹¹ Wo kee wede Raa gen, a suldi pay en ki t'aldu. Wo k'a deho lekkiyo ere ki diine, lekkiyo kettiyo ti Raa, urzi zaapu k'adde a Isa, geyyiso, ombine wo tassuwa. ¹² Urzi zaapu k'adde a Isa gen, yon aa deyyiso ere ki diine. Inkinin man kee ki deyyo deyyiso gettiyo. K'a soodo a lekkiyo ere ki daayum, kono kee Raa yi ki wiike k'a ti zuune, aame ki t'iiziga a daana don baadan an d'illiga k'a ruute onama don beehiye kee ki ziipe adda a

Isa me. ¹³ Wo anken k'ollo n'a di rooto, a daana Raa wede i d'eliyo lekkiyo a suldi pay, wo a daana k'Isa Almasi wede y'a ruute onama don beehiye a daana Pons Pilat*, y'a illiga yon yi ziipe adda a Raa: ¹⁴ Ono don n'a ruute gen ki'ni soodo zakidi, k'a lekko kamilen wo duwo an ki d'ambe sundá k'ulsuko ye, bini aaniya ki Galmeegin Isa Almasi. ¹⁵ Aaniyadi gette y'aana a onniyo ere Raa y'ele ti t'iida doo: yon goole soo danjal, urzi k'unsowo, Mozigo mozagi wo Galmeeki galmaawi†. ¹⁶ Yode siidi i k'unto ye me, ume yi lekkiyo i ralita wic wic, wenda soo ton y'a k'ette sirpa ye. Wede tudde umbo yi ki y' wulle ye wo yi k'aane yi ki y' wolle ye‡. Suma wo toogo a yode, ki daayum! Eyye.

¹⁷ Kee k'an rooto a don laale a duniya en, an ki kili tuddan ye, wo an ki zaape elkisadan a laale wede san a danga genno ye, wo de an di zaape elkisadan a Raa. Yon y'in d'eliyo suldi pay ti mozuwo kono kine in d'isiyo unsowo. ¹⁸ K'an rooto an iso naabo ere beehiye, an t'iso don laale ki naabo ere beehiye, an t'iso wasigale, munda an an t'eele a don ongo ton man. ¹⁹ Inkinin gen an okumso laale beehiye wo zakidi ki daana§, kono an t'ooney lekkiyo ere ki kotto.

Toose ere ki dangu

²⁰ Timote ulo ki nun, kee suldi don Galmeega y'a ele en, ki'ni boho koduwo. Miliŋso ere ki bita a ki t'ettiyo a lekkiyo ere kettiyo ti Raa ye, ti elkiso ere butte ettiyo t'urzi suuniyo wede gette, kee ki t'aldu. ²¹ Don ongo an t'umbe urzi suuniyo gettiyo, wo urzi zaapu k'adde a Isa an d'iili. Gen beeko Raa ti koon eggun.

* **6:13** 6.13 Kun wollo adda mattup ki Zan 18.36-37; 19.11. † **6:15** 6.15 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 10.17 wo Soom 136.3. ‡ **6:16** 6.16 Kun wollo adda mattup ki Soom 104.2; Egzod 33.20 wo Zan 1.18. § **6:19** 6.19 Kun wollo adda mattup ki Matiye 6.20.

Mattup ere ki sirwe Pool yi riije a Timote

En urzi k'ono don kun t'oone adda mattup ettiyo

Ette mattup ere ki sirwe Pool yi riije a Timote. Yo Pool yi ti riije aame yon adda dangay a geeger Room. Lanziyagi pay an t'umbe an di y'ili, i d'uupe Lik wede daawiya dangal ti yode me. Pool y'owwiyo'n onniyagi i dangu i uupe goppon k'unto me. Inkinno y'a dihe yi di raane mattup a Timote i-t'eley kooke, y'a ti y' zaapey urzi, kono yon yi y' woliyo aa ulo k'addi. Mattup ette ere ki dangu Pool y'a ti riije san y'a inda.

Adda mattupadi gette yi di ruute a Timote y'a soodo zakidi a urzi zaapu k'addi a Isa aa ki yode. Yi di ruute son y'a soodo zakidi bini dangu a urzi kazita Rabila Majjaanawa k'Isa, ise aame duwo an i isiyo ulsu ton man, wo son y'a koone metike a munda wede a ki t'ettiyo ye a urzi Rabila Majjaanawa me. Wo Pool y'a ruute son yon yi diyye deyyiso ere ki diine a urzutú, wo tan boolon y'a t'etta ki gulbe Galmeega Isa. Yi rootiyo a wede tuuku i ziipe addi a Isa gen, y'iso aa ki yode inkino.

Toose ki Pool

¹ Mattup ette i raaniya nun Pool wede zina k'Isa Almasi, aa Raa yi dehu, y'o d'ele naabo ni kazita urzi lekkiyo wede yi ruute y'in t'ela t'urzi k'Isa Almasi. ² Ni raaniya a kee Timote, kee aa ulo k'addo ni ki giyye baadan. Gen beeko, isiyo k'adde koduwo, wo toose ki Meega Raa ti ere ki Galmeegin Isa Almasi i koon eeda.

Kooke a urzi daaniya k'Isa

³ Nun daayum onnu diddo adda tondiyado a Raa gette, sundá ni gi di seddiyo ye, wo ni rootiyo koduwo baadan a Raa, yode wede ni di naabiya ti elkiyo ere ni suune munda k'ulsuko a tuddo umbo, aakede mongidagó ti kaaga an i-di niibe. ⁴ Nun n'elkiyo a moolada ere k'iile

ti zumari gette, nun mosogo kee baadan ni dehu n'a ki ti wollo sey doo min, san addo i-t'ona t'unsowo kollo. ⁵ Wo son n'elkiyo a zaapu k'adda a Isa t'adde soo gette, tod'te aakede ki mogada Lowis ti meeda Enis don i ziipe addan ki poone ti kee, wo ankenno ni suune adda k'addo kee ton ki ziipe adda aa kane kay. ⁶ Kono kamo nun n'a-rootiyo, k'a d'elke a munda wede Raa y'a ele kee k'uune aame n'ay di ziipe beezo a eeda gen, ki y' booho beehiye y'a ti numma ye. ⁷ Derec, Unde Kamilen ere Raa y'in ele gette, t'in gi di'n ise don k'orgiso ye, t'in di'n ise don toogo, don i geyyiso tuddan wo don aaniya i ti seedu tuddan.

⁸ Inkinno man a daana duwo kee k'ise sukuyagi ye ki kazita k'ono don k'illiga ki Galmeegin Isa me, wo kee a-ise sukuyagi ye kono nun an ni zida dangay toc min a naabo ere n'isiyo a urzi yode gettiyo. Ki too man k'a oyye k'a dabire aa ki nun kono Rabila Majjaanawa te, wo k'a zaapo adda a toogo Raa. ⁹ Gen yode wede y'in di'n utte wo y'in ti'n wiike toc min in t'ize donzi. Y'inni wiike t'urzi naabadi ere beehiye ye, wo de t'urzi munda wede yi dihe y'aase wo ti beekadi. Beeko gette y'in t'ele t'urzi k'Isa Almasi ti poone y'a okkima duniya botto too, ¹⁰ wo ankenno tode gette Raa y'in t'iidiba ita t'urzi k'aaniya Wede k'Uttiyadin Isa Almasi adda duniya. Gen yon unto y'a ti jire toogatu umbo baa, wo yon t'urzi Rabila Majjaanawa gette y'in ti gize kere lekkiyo ere ki daayum, in ki t'inda ye te.

¹¹ Nun Raa y'a ti'n ziipe wede zina k'Isa, aakede wede koppiyo darru ki kaza Rabila Majjaanawa wo n'a dooye duwo. ¹² Gen kono inkino nun ni dabirsa me. Wo de a dabarado ette o k'ede sukuyagi ye, kono ni y' suune wede ni ziipe addo a yode me, wo ki kotto ni suune adda k'addo, yon i-d'ede toogo ki boohiyo suldi don y'o ele a beezo bini onniyo booro Raa.

¹³ Ono don derec k'illiga n'a ruute gen, k'oziro eego t'urzi zaapu k'adde a Raa wo ti geyyiso ere in d'ede a urzi lekkiyo kettiyo kan soo t'Isa Almasi. ¹⁴ Munda wede beehiye Raa y'a ele beeza gen, ki

y' booho t'urzi k'Unde Kamilen tod' ti lekkiyo adda k'addin.

¹⁵ Kee ki suune, kane don pay i ziipe addan a Isa i lekkiyo a siidfo k'Aazi gen, an t'irga ti tuddo me, ti diinayan i d'ede Pizel ti Ermozen. ¹⁶ Uupe'n ti nun yon min Onezipor. Gen Galmeega Raa y'iso adde koduwo ekki don boozí, kono daayum yi d'ettiyo y'o d'eeliyo kooke, wo yi k'isiyo sukiyagi ye a nun wede adda dangay en me. ¹⁷ Wo de t'ume y'iina a geeger Room gen min, y'a ni dihite t'adde soo bini y'a n'uune. ¹⁸ Gen Galmeega Isa y'iso kono Raa yi-d'isa adde koduwo a onniyo ere yi dekka booro te. Kee ton ki suune i jiiere don doolo, naabo ere pay beehiye y'o ize a geeger k'Epez gette.

2

Wede naabo Raa yon aa asugursu

¹ Injino ulo ki nun, ki deho toogo ere ettiyo t'urzi beeko k'Isa Almasi. ² Ono don k'illiga ni gizite a daana don baadan illiga ti kuudan gen, dooyiso gette k'an t'elo a bey don a seedu zakidi a urzi k'Isa, wo kane batum an aane an dooye don doolo pay.

³ Injino man, k'oyyo ki dabirowo aa asugursu k'Isa Almasi wede i seedu zakidi a naabadi. ⁴ Wede tuuku y'isiyo naabo k'asigar gen, yi ki t'ette adda lekkiyo don doolo kane asigiryagi ye ye, aame yi dehu goolayi ulbi i-d'ise unse man. ⁵ Gen injino kay wede y'obe dalala gen, yi t'ooone kadumul ki wede i jiiere aame y'ukke a t'iide a urzutú doo. ⁶ Wede derku i niibe oone gen, yode ki poone a t'ooone agga k'inni ki suldi don yi niibe me. ⁷ Timote, k'elko a ono don ni rootiyo en me. Galmeega y'a-d'isa k'anni suuna ita k'ono pay gen me.

⁸ K'elko a Isa Almasi, yon yi bilde ti diine don unto wo yon y'uddo ti biza bumbu mozigo Dawut, gen i rootiyo Rabila Majjaanawa ere ni kazita. ⁹ Wo kono tode gettiyo nun ni dabirsa, bini an a-ti'n gittite ti zinziri aa wede isiyo suldi don ulpi. Wo de ono Raa, duwo an k'aane an ki ti'n kettite ye. ¹⁰ Kono kamo nun

ni d'ombine a suldi pay gen me kono duwo don Raa yi biire a yode. N'isiyo injino kono kane ton an t'ooone uttiyo t'urzi k'Isa Almasi wo ti daryika ere ki daayum. ¹¹ Eyye, kane ono don ni roota en derec a urzizan:

«Aame kine in t'inda ti Almasi man, in di lekkey ti yode kay.

¹² Aame kine in a zidfa zakidi a urzizi bini dangu man, in d'oomey moziko ti yode kay.

Aame kine in ruuta in ki y' suune ye man, yode ton y'a roota yi'n ki'n suune ye kay.

¹³ Aame kine in ki zidfa zakidi a onami ye ton, yon daayum yi seedu zakidi a onami me,

kono a ono don yi ruute gen, bizi yi ki y' kime ye.»

Wede naabo Raa wede ki diine

¹⁴ Kee, ono pay en a don i ziipe addan a Isa k'anni doolo daayum, k'ede: «N'un rootiyo en a daana Raa, ki niikiyto a tuk'ono en ulu, kono niikiyto gette ti k'okkime munda ye, tod' ti daggiya don ollige danjal.» ¹⁵ K'elo gotono kono ki t'iida daana Raa man, y'a t'eesa yon ulbi unse ti kee me, injino man ki t'iso wede naabo i-k'ede sukiyagi ye a naabadi te, wo yi kazita ono don derec ki Raa a urzizan. ¹⁶ Ki t'aldu ti tukki don i miliiso ki bita a ki t'ettiyo a lekkiyo ere kettiyo ti Raa ye te, kono don i miliiso injino gen ti daana Raa an led'fiyo ki led'fiyo. ¹⁷ Dooyisadan gette aa bundu a tudde i guziso, aakede dooyiso ki Imene ti Piletos. ¹⁸ Wo kane gen t'urzi wede derec an di lidde wo an di rootiyo, an'de: «Onniyo baldiya ti t'ingile baa.» Injino man an di daggiya don baadan i ziipe addan a Isa. ¹⁹ Wo de injino ton, dooyiso ere derec Raa y'in ele gette ti lekkiyo daayum aa ita boy zakidi. Ekk'ita boy gen an a di riine ono don enno:

«Galmeega Raa yi'ni suune donzi me*.»

Wo son:

«Wede tuuku yi waaku suma Galmeega Raa man, yi led'fo t'isiyo suldi don ki diine ye me.»

* 2:19 2.19 Kun wollo adda mattup ki Nombire 16.5.

²⁰ Adda boy ki wede goole geɗ, i d'ede suldi don k'eliyo k'ombo a duwo, kane ki dap, wo ki maala gurus, kane geɗ an d'isiyo ombo a onniyo tarnaape. Wo don son an cooliyo k'inda wo an aabuɗu ki lee pây, kane geɗ an di naabiya ki boozan. ²¹ Wede tuddi yi ti t'adfiya ti suldi don ulpi ni ruutite geɗno man, yon geɗ aa munda wede an d'isiyo ombo a onniyo tarnaape, ooyiso a kese ki Galmeega. Yon beehiye a naabo galmeegi me, tuddi yi-t'ikkima k'isiyo suldi don pay beehiye.

²² Ki ledfo ti naapu ere a urzi k'obilko, wo ki deho lekkiyo ere ki diine, zaapu k'adde a Isa, geyyiso tudde wo toose ti kane don i tonɗiyo Galmeega Raa t'adde don kamilen. ²³ Ki t'ikkipe bizá ye ti don i rootiyto ono don ki bita daa k'elkiso geɗ me, kono ki suune kane geɗ i-t'ehiyo niikiyto k'ono k'ulpi. ²⁴ Wo wede naabo Galmeega geɗ, y'a k'ise ono k'ulpi ye. Wo ki too man i dehu y'a geyye duwo pay, i dehu y'aane y'a dooye duwo, wo i dehu y'a ombina a suldi don oone geɗ me. ²⁵ I dehu kane don i ti toogiyo a onami geɗ, y'an di'n dooye ti tassuwa: koo Raa y'an isa addan an ti kima lekkiyadan man, derec ki yode an di-suuna. ²⁶ Inkinno man eedan t'a etto, an t'adfa t'adda lebidfo ki Meeda siitandani ere t'an t'ippe aa bulagi an d'isiyo munda wede tod' ti dehu geɗ me.

3

Onniytagi don ettiyo k'ita

¹ Timote, ono en k'ollo koduwo: A onniytagi don ettiyo k'ita geɗ i d'isa onniytagi don lekkiyadan aasa oone. ² Aame geɗ duwo an t'isa beyyidi, an geyya sonko baadan, an t'imma tuddan t'urzi k'onaman, an kila tuddan, an kilda suma Raa, an di-tooga a maawan, an ki roota koduwo a wenda ye, an k'ottila ye a suldi don kamilen ki Raa me. ³ Kane geyyiso tudde an k'ede ye, an ki wolla sommagi duwo ye, an dekka duwo, an k'aana seedu tuddan ye, kane bundidi wo adu

ki don isiyo beehiye. ⁴ Kane an ti'n t'ela duwo a bey don k'olmidayan, kane don borsale wo koliyo tudde ti ti'n towwo, Raa an ki y' geyya ye, an t'amba unsuwo duniya. ⁵ An ti t'isa tuddan aa kane don i lekkiyo kettiyo ti Raa kacin kane dokki ti Raa me, toogadi an di-kiigira. Inkinno ti tukki kane geɗ ki-ledfo.

⁶ Ita duwo don aakede kane geɗ, an t'ettiyo adda boydi ti metinko. A ume geɗ an d'ooniyo erayi don toogadan baata a urzi zaapu k'adde a Isa, an ti'n mabilisa an t'ooriyo adda lebidfo ki dooyisadan ere oldo gettiyo. Erayi geɗ an d'ede attidi k'oldiko a eedan, an d'isiyo munda wede tuuku aa tuddan ti dehu. ⁷ Kane erayi don geɗ, daayum an'ni dooyiso wo an k'aaniya an ki ti suuniyo ye derec ki Raa te. ⁸ Geɗ aakede ti kaaga Zanes ti Zambires* an di tuuge a Muusa, inkinno kay kane duwo geɗno ton an di-tooga a derec ki Raa. Kane duwo geɗ elkisadan oldo, wo urzi zaapu k'addan a daana Raa geɗ yon ki bita. ⁹ Wo de kane duwo geɗ ki daana an k'etta dokki ye, kono duwo pay an di'n suuna elkisadan gette a gootu ye, aa ki Zanes ti Zambires ti kaaga geɗno.

Seedu zakidi a ono Raa

¹⁰ Wo de kee'n, daayum ki ni diine a urzi dooyisado, a urzi lekkiyado, a urzi naabadfo ere n'ize, a urzi zaapu k'addo a Isa, a urzi k'ombinadfo, a urzi geyyisado wo a urzi naabadfo ere ni ziida zakidi. ¹¹ Kee ki wulle don k'olmidayo an ni dibire wo suldi don oone o iido a geeger k'Antiyos, ki Ikoniyon wo ki Listire. Eyye, an ni dibire baadan, wo ton ti dabar pay gette Galmeega y'a n'udde. ¹² Wo derec, don pay an dehu an lekke kettiyo ti Raa t'urzi lekkiyo ere kettiyo kan soo t'Isa Almasi geɗ, an t'oono dabar ti bey don k'olmidayan. ¹³ Wo kane don ulpi ti don i mabilisa duwo geɗ, lekkiyadan ere adda k'oldiko gette daayum an d'onkiba k'onkibe, an mabilisa tuddan batum wo don doolo pây. ¹⁴ Wo de kee'n, k'a soodfo zakidi a dooyiso ere an ki duuye, ere k'a

* **3:8** 3.8 Zanes ti Zambires: Taaya ette kun ti t'oono adda mattup ki Egzod 7.11,22 wo sumbiyagi don Zanes ti Zambires geɗ kane adda mattup k'Egzod umbo. Kane don dindoriyo don sire geɗ, mongidagi Yawudiyagi an di'n wiike Zanes ti Zambires a towwo taaya ere ti bizan.

ziipe addá eego, kono dɔŋ i ki duuye geŋ ki'ni suune. ¹⁵ Injino t'ume ñeŋkuwadá too, kee ki'ni suune ono dɔŋ kamileŋ an riije ti kaaga adda mattup ki Raa me, kane geŋ an aane an a-t'ele suuniyo k'ono kono k'a t'oone uttiyo t'urzi zaapu k'adde a Isa Almasi. ¹⁶ Ono dɔŋ pay an riije ti kaaga adda mattup ki Raa geŋ iido ti Raa, kane geŋ beehiye ki dooyiso dɔwo, ki kaza munda wede wedusu y'ize butte, ki oodiso wo ki deeziyo dɔwo a urzi wede ki diine. ¹⁷ T'urzi geŋ wede Raa y'a t'ise wede i t'iide munda a ki y' biite ye, k'isiyo naabo ere pay beehiye te.

4

Kazita k'ono Raa daayum

¹ Timote k'ollo, n'a rootiyo eŋ ki kotto a daana Raa, wo a daana k'Isa Almasi wede a-kimo a deŋka booro ekki dɔŋ zeere wo dɔŋ unto pây. Wo soŋ n'a rootiyo eŋ ki kotto ti suma k'onniyo kama k'Almasi wo ti suma mozikadí. Geŋ eŋno suldi dɔŋ k'aase me: ² Ki kazita ono Raa t'adde soo, ise a onniyo ere majjaanawa, ise a onniyo ere oldo toŋ maŋ. Wede i t'ize munda ulsu maŋ, ki y'aapido. Duwo k'an elo kooke, ki'ni dooyo daayum ti ombiŋe.

³ Saŋ i d'aana onniytagi dɔŋ dɔwo ongoŋ an ki deha ye ollige ki dooyiso ere d'erec ki Raa te, wo de an di deha isiyo munda wede ulsu tuddaŋ ti dehu. Kane an di waakita dɔŋ dooyiso baadaŋ an da t'an t'ogiya, dɔŋ dooyiso geŋ an an di kizita munda wede kane dɔwo geŋ an dehu an d'olliga. ⁴ Kuuwagaŋ an a ti ŋayya k'ollige k'ono dɔŋ d'erec ki Raa me, wo an di t'ihinta kuuwagaŋ k'ollige taydayi dɔŋ ettiyo t'urzi k'elkiso ki dɔwo geŋno. ⁵ Wo de kee'ŋ, ki-soodo tuddá a munda tuuku toŋ maŋ, k'ombon a dabar, k'iso naabo ki kazita Rabila Majjaanawa, wo ki-t'iso naabadá pay ere Raa y'a ele te.

⁶ Wo ki nuŋ Pool, peedadó t'iide an di n' t'ida aakede seysu an ele sedefe. Onniyadó t'iide, duniya ni-t'oola baa. ⁷ Nuŋ ni diyye deyyiso ere ki diine a urzutú, ankeŋ onniyadó t'iide aakede wede y'okko dalala y'iiney ume k'ohire, wo urzi zaapu k'adde a Isa n'a yi buuhe.

⁸ Ti anki eŋ miŋ, kafumul ki wede i jiire gette Raa y'o ti boohiyo, kono yi ni wolliyo nuŋ wede ki diine a daanadí. Tode gette Galmeega Isa wede i deŋkey booro ere ki diine, y'o di t'eley onniyo booro t'iida maŋ. Yoŋ y'o t'eley a nuuno daŋŋal ye, wo a kane dɔŋ pay i delliyo ti geyyiso, onniyo ere yi kiza tuddí a dɔwo pay.

Pool yi daŋgu onami

⁹ T'urzi tuuku toŋ, k'edi kesiko ki ni t'oona, ¹⁰ Demas y'ingile ki geeger Tesaloni, yi n'iili kono yoŋ yi giyye suldi duniya dɔŋ ankeŋno eŋ baadaŋ. Yo Kirezanaŋ yi turguwe ki siido Galat, wo Tit ki siido Dalmasi. ¹¹ Ti nuuno Lik daŋŋal. A ettiyadá gette k'a-ti waaki Markus ti kee, kono yoŋ geŋ y'a di n' nooga baadaŋ a urzi naabo Raa me. ¹² Tisik n'a y'igibe ki geeger k'Epez. ¹³ Aame k'umbo k'ettiyo maŋ, k'o t'ambi kallayó wede goole ki reele ni d'iilo a geeger Tirowas di Karpis, wo k'oo di soki mattupiyagi dɔŋ lobide, ki k'aane ye toŋ dɔŋ ki golmodo geŋ k'oo oolo ye.

¹⁴ Alegzandire wede addaadusu geŋ, y'o ize ulsu baadaŋ, geŋ naabadí ere y'ize gette Galmeega yi di ti dooza injino kay. ¹⁵ Kee toŋ ki koona metike ti yode me, kono yoŋ yi-tuuge biŋ a ono dɔŋ in kazita me.

¹⁶ A ettiyadó ere ki poone k'ume booro n'iidiba eedó ti siido, wenda soo toŋ y'a ki n' nuuge ye, kane pay an di n'iile. Geŋ Raa y'an t'iso tambobino a munda wede an ize geŋ me. ¹⁷ Wo de nuŋ i ni nuuge Galmeega, y'o d'ele toogo. Injino maŋ onami pay n'a ti'n gizite wo kane ita dɔwo pay an di'n illiga, wo t'unto y'a n'utte aa yi n'udde ti bize suwwu. ¹⁸ Galmeega geŋ y'a n'adfa ti suldi dɔŋ pay ulpi etto ki tudde, wo y'a n'utta kono y'o do t'etta k'adda mozikadí ere a kandaane. Geŋ injino tamma t'a koone a yode ki daayum! Eyye.

Toose ere ki daŋgu

¹⁹ K'an t'isoy toose a Pirisil, Akilas wo dɔŋ boy k'Onezipor. ²⁰ Erasta y'a uupo a geeger Korent, wo Tiropim a geeger Mile kono yoŋ tuddí eeni. ²¹ T'urzi tuuku toŋ k'edi, ki poone ume reele y'a t'eesa geŋ

me. An Ebilis, Picens, Linis, Kilodiya wo zamba ongo pay an a-t'ize toose.

²² Gen Galmeega yi koono ti kee, wo beeko Raa ti koono eggun pay.

Mattup ki Pool yi riinje a Tit

Enj urzi k'ono donj kun t'oone adda mattup ettiyo

Ette mattup ki Pool yi riinje a Tit. Tit genj yonj Yawudusu ye, wo yi ziipe addi a Almasi, yonj tanj baadan y'izire ti Pool me.

Pool genj yi y'iilo Tit a siido ere a diine k'ahu sundutu Kiret, kono yi beere donj dokkiyo wo y'a nooge donj ogiyso ti suma k'Isa a siido gettiyo. Sanj manj yi di riinje mattup kono yi t'eele kooke a Tit wo yi di ruute, donj i ziipe addan a Isa genj mummino an di koone ti tuddan, wo wede tuuku tonj lekkiyadi t'a koone me. Yi di ruute sonj, mummino y'an t'eele kooke a gôlfali, a inñi, a bulagi, wo mummino donj dokkiyo ki donj ogiyso ti suma k'Isa genj lekkiyadan t'a koone me.

Toose ki Pool

¹ Mattup ette i raaniya nunj Pool wede naabo ki Raa wo wede zina k'Isa Almasi. Raa y'o elo naabo ere donj yi biire'n n'a ti'n waako a urzi zaapu k'adde a Isa, wo n'an di kize urzi wede derec a-t'ette a lekkiyo ere kettiyo ti Raa, ² injkino an di zaape elkisadan an t'oona lekkiyo ere ki daayum. Lekkiyo gette Raa yi ruute y'in t'ela ti poone y'a okkima duniya botto too, yonj wede i ki lohito ono ye. ³ Aame onniyo ere Raa y'ele gette t'iide manj, a lekkiyo gette y'o t'iidiba ita t'urzi k'onami, wo y'o d'ele a beezó urzi ki kazita aa Raa Wede k'Uttiyadinj yi ruute.

⁴ Mattup ette ni raaniya a kee Tit, kee wede a nunj aa ulo k'addó a urzi zaapu k'addinj kine kanj soo. Genj beeko ti toose ki Meega Raa ti Isa Almasi Wede k'Uttiyadinj i koona eedá.

Naabo ki Tit a siido Kiret

⁵ Nunj ni ki k'iilo a siido Kiret minj kono k'a ti d'ange naabo ere daa danju, wo kizappe donj dokkiyo ki donj ogiyso ti suma k'Isa adda geeger ere tuuku tonj manj,

a urzi wede n'a ruute. ⁶ Donj dokkiyo genj wede tuuku tonj a lekkiyadi duwo an ki zaapu ono a eedi ye, wo eddi soo danjal. Inñizan an ziipe addan a Isa, duwo an ki roote sooruzan oldo ye, wo an ki koliyo t'ekki maawan ye. ⁷ Injkinno manj wede dokkiyo an i ele yeeriyo ki suldi Raa genj, i dehu a lekkiyadi duwo an ki zaapu ono a eedi ye, y'a ki t'ise wede i koliyo tuddi ye, wede kulkuwo ye, wede sofo ye, wede bursido ye, wo y'a ki dehe sokiyo suldi kanj ombide ye. ⁸ I dehu y'a seeda duwo, y'a geyye isiyo munda wede beehiye, yonj wede i-d'ede elkiyo, wede ki diine, kamilenj, tuddi yi aaniya, ⁹ y'a seeda zakidi a ono donj an d'ede urzi duwo an d'ambe eego, a-t'ette a dooyiso ere kine in duuye gettiyo. Injkinno manj yonj y'a aana y'an t'ela kooke a donj ongo t'urzi dooyiso ere derec, wo a donj lattiya dooyiso gette y'a aana y'an di-kiza onamanj donj butte genj me*.

¹⁰ Injkinno manj i d'ede donj baadan minj ti diine kane donj Yawudiyagi i ziipe addan a Isa, kane genj an di koliyo t'ekki duwo, wo ti onamanj donj daa k'urzizan an ti'n daggiya duwo me. ¹¹ Kane genj urzi ki rootiyo k'an ooli ye, kono donj pay adda boydi an ti'n daggiya, an an d'eliyo dooyiso ere i k'ise t'eliyo ye, kono genj an dehu an sikiti suldi ti beezan kanj ombide. ¹² Wo ti kaaga genj i d'ede wede ede ti siidadan yonj nebi raazan†, y'a ruute, y'ede: «Kane donj siido Kiret genj kane daayum donj lohito k'ono, donj aa seydi ulpi, donj golguwo an elkiyo minj a addisadan danjal.» ¹³ Wo ono donj yi'ni rootiyo genj kane derec. Injkinno manj kee k'an rooto ti golla zakidi a munda ulsu an isiyo me, kono an di zaape addan a Raa a-t'ette a urzizi. ¹⁴ Wo sonj an a-ki seeda zakidi a taydayi ki Yawudiyagi donj daa k'urzizan, wo a oogoro ere ki duwo ti ti'n argu t'urzi wede derec genjo ye. ¹⁵ Suldi pay minj kamilenj ki donj kane kamilenj. Wo de ki donj ulpi ti donj i-tuuge ki zaapu k'addan a Isa genj, munda

* **1:9** 1.9 Lekkiyo ere ki wede dokkiyo: Kun wollo adda mattup ki 1 Timote 3.2-7. † **1:12** 1.12 Ono ki wede suuniyo ki siido Kiret sundi Epimenid, yi likke ozzine suma meeda zoot ki poone Isa an di y' t'eha fotto.

kamileŋ umbo kono kane eedaŋ soodo a elkiso ti elkisadaŋ ere ki suuniyo munda eŋ beehiye eŋ ulsu geŋ, i t'ize ganigi. ¹⁶ Kane an rootiyo Raa an yi suune, wo de a naabadaŋ ere an isiyo gette an yi giigira. Geŋ kane naabadaŋ gette k'a t'azzira, kane doŋ toogyto, wo an k'aane an k'ise ye naabo ere beehiye soo toŋ maŋ.

2

Dooyiso ere derec

¹ Wo kee Tit, k'elo dooyiso ere a-t'ette ti dooyiso ere derec ki Raa. ² Gôldfali kuuli ki'ni dooyo tuddaŋ an ti-seeda, lekkiyadaŋ t'a koone ti ottilso, an d'ede elkiyo, wo an seedu zakidi a urzi zaapu k'adde a Isa wede ki kotto, a geyyiso wo a ombiŋe. ³ Wo a erayi gôldfali toŋ inŋkino, ki'ni dooyo an di lekke lekkiyo ere ki diine, an d'ooli ti zappu k'ono ekki duwo me, wo an ki t'ise bulagi toote ye. An di t'ele kooke wede beehiye, ⁴ erayi doŋ kodiyagi an di'n dooye an di geyye kuulizaŋ ti inŋnizaŋ, ⁵ an d'ede elkiyo, lekkiyadaŋ ki diine kamileŋ, an aane boydizaŋ an di'n seeda, an di koone doŋ beehiye, wo an ki kili t'ekki kuulizaŋ ye, kono wenda soo toŋ y'a ki kilde ono Raa ye.

⁶ Kuuli doŋ kodiyagi toŋ, k'an eelo kooke an t'ise doŋ an d'ede elkiyo. ⁷ A suldi pay geŋ, kee batum a lekkiyada urzi naabada wede beehiye k'an yi kaza, an di wolla an di daana. Dooyisada gette k'anni dooyo koduwo wo t'adde soo, ⁸ onama an di koone ono derec daa niikiyo. Inŋkino maŋ doŋ k'olmidaya pay an seeda sukiyagi kono an ki t'oona ye munda ulsu ki rootiyo a tukki kine me.

⁹ I dehu bulagi geŋ a suldi pay an ki kili t'ekki galmaawaŋ ye, lekkiyadaŋ t'aase unse a kane galmaawaŋ me. An ki dehe niikiytadaŋ ye galmaawaŋ me, ¹⁰ wo a munda tuuku toŋ an an ki'n oogira ye. A suldi pay geŋ an di kize tuddaŋ kane daayum an seedu zakidi a naabo galmaawaŋ te, kono naabo ere pay an

isiyo gette a t'ele suma a dooyiso ere ki Raa Wede k'Uttiyadiŋ.

¹¹ Derec, Raa yi t'iidiba ita a beekadi ere a urzi k'uttiyo ki doŋ pay. ¹² To beeko gette t'inni dooyiso in d'ooli sooru ere oldo, ti suldi doŋ ki duniya addiŋ i dehu geŋ pay, kono adda duniya ette in di lekke lekkiyo ere ti elkiyo, ere ki diine wo ere kettiyo ti Raa. ¹³ Geŋ inŋkino in di delle unŋsuwo ere in zaapu elkisadiŋ eego gettiyo, wo in di delle soŋ onniyo ere duwo pay an di wolla daryika Raa goole ti Isa Almasi Wede k'Uttiyadiŋ. ¹⁴ Yo wede y'a ele tuddi batum y'a inda kono kine, kono y'in di'n adde t'adda suldi doŋ ulpi pay, wo y'in di'n ise kine doŋzi doŋ kamileŋ, doŋ wehini k'isiyo naabo ere beehiye*.

¹⁵ Tit, geŋno munda wede i dehu kee k'a dooya ti toogo pay ere an a ele te, k'a t'ela kooke, wo a duwo k'a rootita ti golla zakidi a munda ulsu an isiyo me. Kee ki oola tudda wenda soo toŋ yi-koŋilsa ye.

3

Sooru ki doŋ i ziipe addaŋ a Isa

¹ Tit, kee daayum k'an rooto a doŋ i ziipe addaŋ a Isa geŋ, an kili t'ekki doŋ booro ti deero k'akuuma ye, an d'olliga onamaŋ, an di lekke tuddaŋ daayum okkime k'isiyo naabo pay ere beehiye. ² A wenda soo toŋ an i rooto ono ulpi ye, niikiyto an oolo, an di dehe an d'ise beehiye a duwo, wo an di kize daayum kane doŋ tasse a eda doŋ pay. ³ Derec, ti kaaga geŋ kine toŋ elkisadiŋ umbo, in di-tuuge a Raa, in digge. In t'ize bulagi k'ita suldi doŋ tuuku toŋ tudde ti dehu ti unŋsuwo tudde. In di lekkiyo adda bundiko, in di zaapu addiŋ a suldi k'eebiŋ, inŋkino maŋ duwo an in di'n giigira, wo kine wede tuuku toŋ yi koogire bakadi. ⁴ Wo aame Raa Wede k'Uttiyadiŋ yi gize beekadi ti geyyisadi a duwo pay geŋ, ⁵ y'in di'n utte. Wo y'in utte kono kine in ize naabo ere ki diine ko? Aha, inŋkino ye! Y'in utte kono y'in ize adde koduwo, wo y'in d'ele ehiyo ere aware t'urzi suyyiso batem wo

* 2:14 2.14 Kun wollo adda mattup ki Soom 130.8; Ezekiyel 37.23; Egzod 19.5 wo Deeterenom 14.2.

t'urzi k'Unde Kamilen. ⁶ Unde gette Raa y'in ele daa doozyo adda k'addin t'urzi k'Isa Almasi Wede k'Uttiyadin. ⁷ Injino man ti beekadi y'in di'n ize kine don ki diine a daanadi, wo y'in d'ele urzi in t'oona lekkiyo ere ki daayum, ere in zaapu elkisadin eego. ⁸ Ono en kane derec a urzizan.

Wo nun ni dehu k'a seeda zakidi a ono en me, kono don i ziipe addan a Raa gen an seeda zakidi an t'ele tuddan pay k'isiyo naabo ere beehiye. Gen munda wede beehiye wo a nooga duwo pay. ⁹ Wo kee ki t'aldu ti niikiyto ere ki bita, wo ti dippiyto k'ita mongidagi don i ki dangu ye. Wo son ki t'aldu ti dehu k'ono k'ulpi, wo ti rootiyto k'ono a lette adde a urzi k'oogoro Raa. Kane gen ki bita, a ki nooge munda ye. ¹⁰ A wede i ti teepiyo zemba don i ziipe addan a Isa gen, kun i di roote kan soo ki sirwe yi k'ambu ye man, kun ti y' ledfo ti tuddugun me. ¹¹ Kee ki suune wede injino gen yon yi t'udde t'urzi wede derec ki Raa me, yon wede k'oldiko, yode batum yi ti t'eliyo tuddi booro t'a yi seeda.

Ono don ki dangu

¹² Aame nun n'a-t'igiba Artemas koo ise Tisik koo man, k'a ombini k'a edi kesiko k'anni t'oona a Nikopolis, kono angenno di dihe ni lekkey a ume reele me. ¹³ Kee k'a d'elko baadan a torguwo ki Zenas wede k'ooniyo ti Apolos, kono a torguwadan gette munda a ki'n beete ye. ¹⁴ Injino man zembadin don i ziipe addan a Isa* ton, an di dooye an t'ele tuddan pay k'isiyo naabo ere beehiye, kono an t'okka d'ollo ere oone a don ongo, wo lekkiyadan a ki t'isa ki bita ye.

¹⁵ Don pay ti nun en an a-t'ize toose, wo kee k'an t'iso toose a kane don inni giyye a urzi zaapu k'adde a Isa. Injino man beeko Raa ti koono eggun pay.

* **3:14** 3.14 Zembadin don i ziipe addan a Isa: Pool yi rootiyo ti zemba don ki siifo Kiret.

Mattup ki Pool yi riije a Pilemon

En urzi k'ono don kun t'oone adda mattup ettiyo

Ette mattup ki Pool yi riije a lanjayi Pilemon. Yon ti geeger Kolos, yon wede suma adda geeger gette. Wo y'illiga Pool yi kazita Rabila Majjaanawa man, a kaamiki y'a ziipe addi a Isa wo yi daaniya urzi k'Isa. Inkinno i d'ede wede soo ti diine bulagi Pilemon sundi Onezim. Yon gen y'ukke okko ti daana galmeegi me, an d'ikkima ti Pool aame yon dangay a geeger Room. Pool yi di gizite Rabila Majjaanawa ki Galmeega Isa Almasi, inkinno Onezim y'a ziipe addi a Isa.

Pool yi-raaniya mattup ette a Pilemon kono yi-t'ise tambobino a Onezim. Gen Onezim batum i-d'etta ti mattup a Pilemon me. Ti kaaga a urzi k'oogoro Romen gen, Pilemon i-d'ede urzi yi-d'ise munda wede aa addi i dehu a tukk' Onezim me, ise towwo ton y'a yi t'ide. Adda mattup ette Pool yi-d'obe bey a Pilemon kono y'a ki y' wolle Onezim aakede bule wede i t'umbe ye. Yon yi di ruute y'a yi seeda bey sire, kono ankenno kane an a ti gitte kan soo a urzi k'Isa Almasi me.

Toose ki Pool

¹ Mattup ette i raaniya nun Pool, wede an ni ziida dangay kono ni kazita rabila k'Isa Almasi, ay raaniya ti leema Timote. Mattup ette a kee Pilemon leemadey wede ki geyyiso, kee wede naabadi kan soo, ² wo a zamba don ogiyso ti suma k'Isa a boozá, a teemadi Aapiya, ti Arsip wede a ti giyye ti kine deyyisadi kan soo. ³ Gen beeko ti toose ki Meegin Raa ti Galmeega Isa Almasi i koono eggun.

Pool yi rootiyo koduwo a Raa kono Pilemon

⁴ Nun daayum adda tondiyado a Raa gette, sundá ni gi di sedfiyo ye, wo ni rootiyo koduwo a Raazó, ⁵ kono nun

n'ollige kee daayum k'a seedu zakidi a urzi zaapu k'adde a Galmeega Isa, wo don ki Raa pay ki'ni geyyiso. ⁶ Nun ni tondiyoo Raa kono zaapu k'adda a Isa gette, kee k'a-ti kette ti kaye kan soo. Tode gette t'a di t'ele elkiyo ere k'a suune suldi don pay majjandani a urzi lekkiyadi ere kettiyo kan soo t'Isa Almasi. ⁷ Leema ki nun, nun ulbo unse wo oo d'eliyo toogo kono kee don ki Raa ki'ni giyye, wo k'an d'eliyo kooke.

Pool yi tondiyoo Pilemon a urzi k'Onezim

⁸ Kono kamo beehiye'eta a urzi lekkiyo kettiyo kan soo t'Almasi gen nun oo d'ede urzi n'a di roote a munda wede kee k'aase me, ⁹ ki too man n'a ki tonde ti geyyiso k'o d'ise munda. Eyye, nun Pool en ni t'ize goole, wo son nun adda dangay kono ni kazita rabila k'Isa Almasi, ¹⁰ inkinno ton ni ki tondiyoo kee k'aase adde beehiye a Onezim*, yon yi t'ize aa ulo n'ehe adda dangay a urzi k'Almasi me. ¹¹ Aame ti poone yi ki nuuge ye ton man, ankenno y'aane y'inni nooge, kee ti nun me.

¹² Wo anken n'a di y'agiba, yode wede ni y' giyye t'addo pay. ¹³ Ki too man nun n'a y'ooli y'a lekke a sirpadó, aame nun botto adda dangay a urzi Rabila Majjaanawa k'Isa Almasi gen me, kono y'o di naabe a olde kee. ¹⁴ Wo ni ki dehu ni ki y' boohye ye daa kee ki ki dihe ye me, kono munda wede beehiye kee k'aase an gi di k'ise ki toogo do ye, k'aase ti ulbe unse do.

¹⁵ Onezim Raa yi ti y' lidde tudda k'onniyo miibi koo man, onniyo yi ti y' gima sirpada man y'a lekkey ki daayum. ¹⁶ Ankenno yon aa bule ye, yi jire bule. Yon anken yi t'ize leema wede k'oosiso. Nun ni y' giyye baadan wo a kee y'a t'isey wede k'oosiso a ceerey sey, kono yon leema a urzi tudde wo leema a urzi k'Almasi.

¹⁷ Aame ki ni zuune nun lanjayá man, yon ki y' soodoy aa ki seedu nun batum. ¹⁸ Wo aame y'a ize ulsuko, koo yi ziida mundazá ton man, k'oolo a ekki nun. ¹⁹ Ki wollo a raaniya en nun Pool ti beezó: munda wede Onezim y'a di t'ela gen a

* 1:10 1.10 Onezim: T'ono Girek suma ette i-kaza «noogiyoo».

di y' t'ela nuuno, wo de kee ton k'elko a-d'ede see a eedá? Derec, kee ton t'urzi nuuno d'oo miñ k'a ziipe addá a Isa Almasi kollo. ²⁰ Ki kotto leema ki nuñ, t'urzi geyyiso ere ki Galmeega, addó k'o ti'n asso, kono kine sirwiñ pay miñ in lekkiyo kettiyo kañ soo t'Almasi.

²¹ Nuñ ni suune n'a raaniya eñ naabo ere ni ki tondiyo ette k'o ti t'isa, wo ni suune k'aasa naabo a ceera ere ni ki tondiyo ettiyo sey. ²² Wo soñ ni ki tondiyo: Kee k'o okkoñ ume moone. Nuñ n'ettiyo, kono n'elkiyo tondiyagun a Raa gette yon y'ollige, sañ mañ an di'n adda n'un di'n t'ooney.

Ono don ki dangu

²³ Epapiras yon adda dangay ti nuñ kono ay kazita rabila k'Isa Almasi, y'a-t'ize toose. ²⁴ Markus, Aristarko, Demas wo Lik don ay naabiya kañ soo eñ, an a-t'ize toose pây.

²⁵ Injino mañ beeko Galmeega Isa Almasi ti koono eggun.

Mattup a donj ki Eber

Enj urzi k'ono donj kun t'oone adda mattup ettiyo

Ette mattup an riije a Yawudiyagi donj i daaniya urzi k'Almasi. Kane donj ki poone i ziipe addan a Isa genj, ki kotto an di dibire baadan bini an di dihe ume k'ombidite. Kono kamo wenda an riije mattup ette y'an rootiyo an di seeda zakidi a urzi k'Isa, an ki d'ooli ye.

Ti kaaga Raa y'a gitte taasuwadi ti kane Yawudiyagi, y'an di ruute wede yi t'iza oldiko manj, yi-t'ide seysu ki sedefe, manj a wede genj yi-t'isa tambobino a oldikadi te. Mattup a donj k'Eber ette ti rootiyo'n ti taasua ere aware Raa yi gitte ti donj an ziipe addan a Ulí Isa Almasi gettiyo, t'a jiiere taasua ere ti poone. Derec, munda wede Isa y'ize a duwo genj a jiiere munda wede ki maaleekiyagi, ki Muusa, ki Aroñ wo ki Zozuwe an ize pay. Isa y'a ele tuddi sedefe ki booyiso k'oldiko duwo pay. Wede yi ziipe addi a yode manj, Raa yi-t'isa tambobino a oldikadi te. I ki dehu y'a k'ise sedefe ki seydi ki booyiso k'oldikadi ye baa.

Raa y'a ruutite t'urzi k'Ulí

¹ Ti kaaga, Raa y'an di ruutite tan baadan t'urzi tuuku tonj manj a monjidagin t'urzi nebiyagi. ² Wo de a onniytagi k'ita enj, Raa y'in rootiyo t'urzi k'Ulí. T'urzi yode genj Raa y'a ikkima suldi pay a kandaane wo a siido, wo Raa y'a ti y' ziipe yonj wede yi oola suldi pay genj a beezi. ³ Yo Ulo genj yi kaza gooliko ere meeda ki Raa, wo yonj genj minj Raa koyok. Wo kane suldi pay genj an lekkiyo t'urzi k'onami donj an d'ede toogo genno. Yonj y'a t'ize munda wede i t'ide duwo an t'ise kamilenj t'oldikadan a daana Raa, manj y'a-gili k'awwa ki kandaane, y'aguune a ammada Raa goole a jiiere pay.

* **1:5** 1.5 Kun wollo adda mattup ki Soom 2.7. † **1:5** 1.5 Kun wollo adda mattup ki 2 Samiyel 7.14. ‡ **1:6** 1.6 Kun wollo adda mattup ki Soom 97.7. § **1:7** 1.7 Kun wollo adda mattup ki Soom 104.4. * **1:9** 1.9 Kun wollo adda mattup ki Soom 45.7-8. † **1:12** 1.12 Kun wollo adda mattup ki Soom 102.26-28.

⁴ Injino manj ki kotto, yo Ulo genj y'a t'ize goole a jiiere maaleekiyagi pay, wo suma ere Raa yi ele gette tod' t'a jiiere donj ki kane.

Ulo Raa yi jiiere maaleekiyagi

⁵ Derec, Raa genj kudic a maaleeka soo tonj yi-ki ruute ye, y'a t'eese:

«Kee Ulo nunj me,
wo ti anki duwo an di suune nunj Meega*.»

Wo sonj y'a t'eese:

«Nunj a yode n'a t'isa Meegi,
wo yonj y'a t'isa a nunj Ulo me†.»

⁶ Wo de aame Raa y'igibo Ulí yonj yi jiiere suldi pay adda duniya genj, y'a ruute, y'ede:

«Kune maaleekiyagi Raa pay, kun ottilo a yode‡.»

⁷ Genj ono donj Raa yi ruute ti kaaga a tukki maaleekiyagi, y'ede:

«Kane maaleekiyagi genj yi di'n isiyoo aa maaye, wo donj naabadí yi di'n isiyoo aa ilze k'uwwo§.»

⁸ Wo Raa y'a ruute ti kaaga a tukk'Ulo, y'ede:

«Kee'nj Raa, k'a koonaa a kaakido mozikada ki daayum,
wo ti dalka moziko ette k'a dokka donja a urzi wede ki diine.

⁹ Kee ki geyyiso munda wede ki diine, wo suldi donj ulpi ki'n azzuru.

Kono kamo nunj Raa wede Raazá, ni ki biire ti diine lanziyagá pay, n'ay di yirge egey k'unusuwo a eedá, genj ikaza ni ki ti ziipe mozigo*.»

¹⁰ Wo y'a ruute sey, y'ede:

«T'ume k'eesiyo kee Galmeega Raa i ziipe siido te, wo kandaane tonj ki y'ikkima ti beezá.

¹¹ Kane genj an t'engila, wo kee ki lekkiyo ki daayum. Eyye, kane pay genj a latta aakede kalle.

¹² Siido ti kandaane k'a ti'n damba aa wede yi dambu kalle wede goole, k'a ti'n nyaaya a kese.

Eyye, kane genj k'a ti'n pelka an ki lekka a umayanj ye,

wo de kee daayum kee miñ kee, ozzinagá i ki danga ye†.»

¹³ Wo Raa geñ kañ soo toñ, kudic yi-ki ruute ye a maaleeka tuuku toñ, y'a t'eese: «K'edi ki-koona a ammidadó kino, bini don k'aduzá n'an isa aa munda ki bita ti dandi zondá‡.»

¹⁴ Wo kane maaleekiyagi geñ, kane pay undiyagi don i naabiya ki Raa. Kane geñ yi'n akkisa k'isiyo naabiyagi ki noogiyi kane don i t'oonna uttiyo.

2

Uttiyo k'arbu ye

¹ Kono kamo kine in koona mentikagi a ono don in illiga geñ me, para mañ in ti'n ledfa t'urzi wede derec me, in di'n t'etta k'ume daggiya. ² Kun ollo, ono don k'oogoro ti kaaga Raa y'an ele a bize maaleekiyagi an an gizite a maawin geñ, ki kotto kane derec. Wo don pay a ti diipida wo an ti-tuuge k'ollige k'ono genno geñ, an d'uune dangay ere derec a urzi naabadañ. ³ Inkinno mañ kun ollo, in arbe ye t'uttiyo te, para'n in a ti diipida mañ, in ki t'alda ye ti dangay ere ki Raa te. Urzi k'uttiyo en, i y' ruute yode Galmeega batum ki poone me. Sañ mañ kane don i y'illiga an in di gizite an'de, uttiyo gette tod'te derec. ⁴ Wo Raa toñ y'an di gize kane onamañ derec, t'urzi suldi don i-kaza munda, ti suldi don i-ceeriyo eego wo ti suldi k'armika don tuuku toñ mañ, wo t'urzi k'Unde Kamilen ere t'in di dikkida urziyagi k'isiyo naabo Raa a wede tuuku toñ aa yon yi dehu.

Isa yon Wede k'Uttiyo duwo

⁵ Kine duniya ere ki daana in ti rootiyo gette, Raa y'an ki t'ele a maaleekiyagi an gi di dokka ye. ⁶ Wo de ki too mañ, ono en an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Raa ki nuñ, wedusu miñ moo sey me, k'a elke a yode me? Wede tudde miñ wee wee, kee k'a yi boohe me?»

⁷ Wedusu kee k'a ti y' ziipe ti dandi maaleekiyagi ki peedo boolon, ki-d'ele gooliko wo suma, ki di tuune kadumul ki moziko a eedí.

⁸ K'a ti y' ziipe goole t'ekki suldi pay*.»

Wede geñ Raa y'a ti y' ziipe goole t'ekki suldi pay, inkinno mañ munda soo toñ yi k'iili ye a lekke t'ekki yode me. Wo ankenno kine in ki woliyo ye botto suldi pay geñ kane ti dandi yode me. ⁹ Wo kacin in suune Isa Raa yi ti y' ziipe ti dandi maaleekiyagi ki peedo boolon. Inkinno mañ ti beeko ere ki Raa, Isa y'a inda kono duwo pay. Wo ankenno Raa yi d'ele gooliko wo suma, yi di tuune kadumul ki moziko kono yi dibire wo y'a inda.

¹⁰ Geñ derec, suldi pay geñ ikkima Raa wo an lekkiyo ki yode a beezí, wo yi dehu don baadañ an t'ise innizi wo y'an d'an t'ette k'adda daryikadi. Inkinno mañ t'urzi dabar geñ, Isa Raa y'a y'ize wede i-t'iide a munda wede Raa yi dehu, kono y'an di t'ihina urzi k'uttiyo a duwo. ¹¹ Isa wede k'ooyiso duwo a kese a Raa, yode ti kane don yi'n uuye a kese geñ, kane pay geñ miñ Meegañ Raa soo. Inkinno mañ yon i-k'ede sukuyagi ye y'an di'n waake kane zembadi me, ¹² wo y'a ruute, y'ede:

«Raa ki nuñ, nuñ sundá n'an di-kiza a zembadó, wo n'a t'ohira adda diine donzá gi t'ugiyi n'a ki t'immey†.»

¹³ Soñ y'a ruute, y'ede:

«Nuñ n'a zaapa addó pay a Raa‡.»

Wo y'a ruute sey, y'ede:

«En nuuno ti inni don Raa y'o ele§.»

¹⁴ Inni geñ kane pay miñ kañ soo don tudde an d'ede sey ti puuzo, inkinno mañ yode Isa toñ y'a t'ize wede tudde i-d'ede sey ti puuzo aa kane kay. Yon y'ize inkinno kono t'urzi k'untadi geñ, yi di dihima toogo Meeda siitandani, tode ere i-d'ede toogo ki t'owwo duwo gettiyo. ¹⁵ Wo soñ t'urzi k'untadi geñ, y'a t'udde kane don daayum i lekkiyo bulagi kono an orgiso a unto. ¹⁶ Geñ ki kotto, in suune Isa yi k'iido'n noogiyi ki

‡ 1:13 1.13 Kun wollo adda mattup ki Soom 110.1. * 2:8 2.8 Kun wollo adda mattup ki Soom 8.5-7. † 2:12 2.12 Kun wollo adda mattup ki Soom 22.23. ‡ 2:13 2.13 Kun wollo adda mattup k'Ezayi 8.17. § 2:13 2.13 Kun wollo adda mattup k'Ezayi 8.18.

maaleekiyagi ye, wo y'iido'ŋ noogiyo k'ita k'inŋi k'Ibirayim. ¹⁷ Kono kamo i dehu Isa y'a-t'ise tuddi pay a deeye zembadi, kono y'a t'ise mozigo goole don sedeke wede addi koduwo ti duwo wo y'a seeda zakidi a naabo Raa, kono y'a-booye oldiko duwo. ¹⁸ Derec, yode Isa batum ton yi dibire a urzi naamiya daggiya me. Inkinno man, ankenno en y'aane yi'ni nooge kane don adda naamiya daggiya me.

3

Isa goole i jire Muusa

¹ Kono k'inkinno zamba ki nun kune don ki Raa, yon y'unni wiike gen kun zaapo ersagun a Isa, yon wede zina Raa wo mozigo goole don sedeke ki kine don pay i ziipe addin a yode. ² Isa gen i y' biire Raa k'isiyo naabo gette, wo y'a guune wede a ziida zakidi a naabadi, aakede ti kaaga Muusa y'a guune wede y'a ziida zakidi a naabadi ere pay y'ize a don adda boy Raa*. ³ Inkinno man Isa gen y'a t'oone tamma baadan a ceere ki Muusa, aakede wede iiziga booze gen duwo an di y' t'imme baadan a ceere yode booze batum. ⁴ Kine in suune boy tuuku ton i y'oozige wedusu, wo suldi pay gen iiziga Raa. ⁵ Muusa gen y'a ziida zakidi a naabadi ere ki wede naabo a don adda boy Raa, wo naabadi tin y'an di kizite ono don Raa yi roota ki daana. ⁶ Wo Almasi gen y'a ziida zakidi a naabadi, yon Ulo wo Raa y'a ti y' ziipe t'ekki don adda boozii. Wo don boozii min kine, aame a lekkiyadin in a seedu zakidi wo in zaapu elkisadin a Raa daa sukuyagi man.

Ume puukiyo ki don Raa

⁷ Kono kamo Unde Kamilen t'a ruute ti kaaga adda mattup ki Raa, t'ede:

«Aame anki kun illiga golla Raa man,

⁸ addugun kun ti'n isa zakidi ye, aakede mongidagun ti kaaga aame kane adda balda gen, an d'iiziga kulkuwo ti nun Raa wo an di n' niime.

⁹⁻¹⁰ Wo a ume genno mongidagun an di n' niime, an di dihe an di wolle n'isa muno me,

wo naabo ere n'ize adda k'ozzine ada pide gette an ti wulle ton man.

Inkinno man ni-ti gulkuwe ti kane don gen me,

wo n'a ruute, n'ede: «Kane don en daayum biza k'ulban yi'ni daggiya, wo urzizo an ki y' zuune ye.»

¹¹ Man nun adda kulkuwadon n'a di niime tuddon, n'a ruute, n'ede:

«Ki kotto, kane gen an k'etta ye k'adda k'ume wede n'an ikkima ki puukiyo me!†»

¹² Zamba ki nun, kun koonna mentikagi, kun i oola urzi a wenda soo ton ti diinagun yi'n isa addi ulpi yi tooga ye ki zaapu k'addi a Raa me, para man a ti y' ledfa dokki ti daana Raa zeere me. ¹³ Kun ollo, onniyo ere Raa y'a ti wiike «anji» gette ti lekkiyo baa man, kune onniyo ti onniyo kun elo kooke ti tuddugun, kono wenda soo ton ti diinagun oldiko ti y' dagga yi'n isa addi zakidi ye. ¹⁴ Inkinno man t'ume kine in ziipe addin a Isa gen, in t'ize don i naabiya t'Almasi kan soo. Wo i dehu a zaapu k'addin gette in seeda zakidi, aa ti poone bini danggu, ¹⁵ kono ono en an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de:

«Aame anki kun illiga golla Raa man, addugun kun ti'n isa zakidi ye, aakede mongidagun ti kaaga aame kane adda balda gen, an d'iizi kulkuwo ti nun Raa wo an di n' niime‡.»

¹⁶ Inkinno kane min an wee wee don illiga ono Raa wo an d'iizi kulkuwo ti Raa me? Kane min don pay Muusa y'an uddo ti siido Misir. ¹⁷ Wo son kun suuno, adda k'ozzine ada pide gen Raa yi-ti gulkuwe ti kane kono an t'ize oldiko, inkinno an t'indita nundanzaŋ a uupe adda balda. ¹⁸ Raa y'a di niime tuddi, y'a ruute, y'ede: «Kane an k'etta ye k'adda k'ume wede n'an ikkima ki puukiyo me.» Yi ruute inkinno a kan wee wee? Yi ruute a kane don i-tuuge k'ollige k'onami genno.

* **3:2** 3.2 Kun wollo adda mattup ki Nombire 12.7. † **3:11** 3.11 Kun wollo adda mattup ki Soom 95.7-11 wo Egzod 17.7. ‡ **3:15** 3.15 Kun wollo adda mattup ki Soom 95.7-8.

19 Injino kine in suune, kane geŋ an ki d'iine an ki t'iide ye k'adda k'ume wede Raa y'an ikkima ki puukiyo me, kono an ti tuuge k'ambu k'onamí me.

4

1 Enj ono dŋ Raa y'in ruute y'aasa: urzi ede yi ikkima k'ettiyo k'ume puukiyo me, geŋ d'erec kane ono geŋ anki toŋ i lekkiyo a kine. Injino maŋ in koona mentikagi kono wenda soo toŋ ti diinaguŋ yi ti t'ossa ye k'ettiyo k'ume puukiyo me.

2 Derec, kine toŋ rabila majjaanawa a tukk'ume puukiyo an in gizite, aakede kane dŋ ti kaaga adda balda. Wo de ono dŋ an illiga geŋ, a kane an t'ize aa munda bita, kono aame an illiga geŋ zaapu k'addaŋ a Raa umbo, ono geŋ an gi di'n ziida ye. 3 Wo etta k'ume puukiyo geŋ kine dŋ i ziipe addiŋ a Raa. Injino y'a ruute a tukk'ume puukiyo geŋ, y'ede: «Adda kulkuwadó n'a di niime tuddó, n'a ruute, n'ede:

“Ki kotto kane geŋ an k'etta ye k'adda k'ume wede n'an ikkima ki puukiyo me*!”»

Yi ruute injino kono ume puukiyo umbo ye, wo de kine in suune Raa y'a ti dinge naabadi t'ume y'ikkima duniya too. 4 Ono enj an riije ti kaaga adda mattup ki Raa a tukk'onniyo ere ki sarat, an'de: «Raa geŋ a onniyo ere ki sarat maŋ, y'a-buuke ti naabadi ere pay k'okkime suldi te†.» 5 Wo soŋ an riije a tukk'ume puukiyo, an'de: «Kane geŋ an k'etta ye k'adda k'ume wede n'an ikkima ki puukiyo me‡!» 6 Kane dŋ ki poone illiga rabila majjaanawa gette, an di-tuuge ki sooru eego me. Injino maŋ an ki t'iide ye k'ume puukiyo me. De geŋ a dŋ doolo urzi ede k'ettiyo k'ume puukiyo me. 7 Kono kamo Raa yi ziipe onniyo ti doolo sey ere y'a ti wiike «anji». Saŋ iide ozzinagi baadaŋ maŋ, Raa y'a ruute a tukk'onniyo gettiyo ti bize Dawut. Ono geŋ ni ti'n ruute ti poone:

«Aame anki kun illiga golla Raa maŋ, adduguŋ kun ti'n isa zakidi ye§.»

8 Ki kotto, Zozuwe geŋ dŋ k'Izirayel y'an gi di'n t'iide ye k'ume puukiyo me, kono k'injino Raa yi rootiyo sey a tukk'onniyo puukiyo ere ti doolo te.

9 Injino maŋ ume puukiyo wede aakede onniyo ere ki sarat Raa y'a buuke gette yoŋ yi lekkiyo, wo Raa y'an di y' t'ela a dŋzi. 10 Derec, wede yi t'iide adda k'ume puukiyo wede Raa y'ikkima geŋno maŋ, yode toŋ yi buuke kay, aakede yode Raa y'a-buuke ti naabadi. 11 Injino maŋ in elo gotono kono in t'etta k'adda k'ume puukiyo geŋno. In iso injino kono wenda soo toŋ ti diinayiŋ yi ki t'ooro ye, aakede mongidagiŋ ti kaaga an di-tuuge ki sooru eego k'ono Raa.

12 Kun ollo, ono Raa geŋ kane an naabiya, an d'ede toogo, kane robboŋ i jiire kasigara kesiyagutu sirwaŋ pay korbe. Kane ono geŋ i-ti deegu adda k'adde wedusu i seedu biza k'ulbe ti unde, okilagi ti sulbo. Kane ono geŋ, an d'ekkiyo booro a suldi dŋ tuddiŋ ti dehu wo elkiyo ere adda k'addiŋ. 13 Munda ombide a daana Raa umbo. Suldi dŋ pay y'ikkima geŋ, kane waariya kereŋ a daanadi me. Geŋ onniyo soo, a yode kine in t'iidey taaya ki naabadiŋ ere in ize te.

Isa yoŋ mozigo goole dŋ sedefe wede a jiire

14 Kine in d'ede mozigo goole dŋ sedefe wede a jiire, yoŋ Isa Ulo Raa yigili k'awwa ki kandaane k'ume Meegi. Injino maŋ in a soodo zakidi a urzi zaapu k'addiŋ a Raa me. 15 Geŋ ki kotto, kine in d'ede mozigo goole dŋ sedefe wede aane i wolle sommagiŋ a reŋkadiŋ te, kono yode toŋ Meeda siitandani t'a yi niime daggiya a urzi tuuku toŋ aa kine kay, ki too maŋ yoŋ yi k'ize ye oldiko te. 16 Injino maŋ kine in doo daa k'orgiso k'ume kaakido Raa ere ki beeko a jiire pay, wo aame geŋ y'in d'isey adde koduwo wo in t'ooney beekadi. Injino y'a t'okka d'olladiŋ, y'in di'n nooga aame peedo t'iida maŋ.

* 4:3 4.3 Kun wollo adda mattup ki Soom 95.11. † 4:4 4.4 Kun wollo adda mattup ki Zenez 2.2. ‡ 4:5 4.5 Kun wollo adda mattup ki Soom 95.11. § 4:7 4.7 Kun wollo adda mattup ki Soom 95.7.

5

Naabo k'Almasi mozigo goole d'of sedeke

¹ Mozigo goole d'of sedeke wede tuuku ton, Raa yi y' beeriyo ti diine kane duwo, yi-ti y' zaapu kono yi di naabe a yode Raa ki beehiyko a kane duwo. To naabadí tin k'eliyo suldi a Raa wo k'isiyo sedeke ki booyiso k'oldfiko. ² Mozigo goole d'of sedeke wede tuuku ton, a urzi tudde yon ren baadan aa kane kay. Injino man yon yi d'aaniya suuniyo k'ita renko duwo d'of an k'ede suuniyo ye wo i t'adfiya t'urzi wede derec gen me. ³ Kono yode batum ren gen, i dehu y'aase sedeke ki booyiso k'oldfiko ki d'of doolo danñalan ye, wo k'oldfiko yode pay. ⁴ Wenda soo ton yi k'aane yi ki t'ele tuddi ye, y'a t'ambe suma y'a t'ise mozigo goole d'of sedeke ti siidi me. I waaku wedusu Raa ti siidi a naabo gette, aakede yi wiike Aroñ ti kaaga y'a t'ize mozigo goole d'of sedeke*.

⁵ Gen ki Almasi ton injino, a urzi gooliko yode batum yi k'ele tuddi ti siidi ye, y'a t'ise mozigo goole d'of sedeke me. Wo tode gette yi t'uune ti yode wede i ruute, y'ede:

«Kee Ulo nun,
wo ti anki duwo an di suune nun
Meegá†.»

⁶ Wo adda mattup ki Raa a ume doolo ton yi ruute pay, y'ede:

«Kee wede sedeke ki daayum
a urzi yode Melkisedek ti kaaga‡.»

⁷ Yode Isa gen, a lekkiyadi ere a siido gette, y'a tunde Raa t'obe bey ti d'ollite baadan wo ti zumari edayi a yode wede y'aane yi y'utte t'unto. Wo Raa y'a y'illiga, y'a di y' nuuge kono Isa yi ki gili t'ekki Raa ye. ⁸ Derec, Isa yon Ulo Raa ton man, t'urzi dabaradi gette y'a-duuye ollige k'ono. ⁹ A ettiyadi gette suldi pay gen y'an ize aa Raa yi dehu, injino yode batum y'a t'ize wede i-t'iide. Injino man ankenno, kane d'of pay ollige ono k'Isa gen an d'uune uttiyo ere ki daayum t'urzi yode. ¹⁰ Gen derec, Raa y'a ti y' ziipe

Isa mozigo goole d'of sedeke ki daayum a urzi yode Melkisedek ti kaaga.

Dersiyo a urzi zaapu k'adde a Isa

¹¹ A tukki yode Melkisedek gen i d'ede suldi baadan n'un di rootite me, wo kane sekiñsadan ooñe kono eggun attidi ki seedu k'ono me. ¹² Ki too man anki kun t'ize d'of dooyiso duwo ti kaagine, wo anken i dehu duwo an un di'n dooye sey dooyiso ere ti poone a urzi k'ono Raa, aa d'of aware i ziipe addan a Isa. Gen kun k'aane kun ki t'oomi ombo ere zakidi ye, i dehu kun di sibe udu aa inñi sunni. ¹³ Wede tuuku yi sobo udu bottó gen, yi k'aane yi ki ti y' roote ye munda wede ki diine me, kono yon ulo nenku. ¹⁴ Wo de ki too man, d'of i dirse gen an d'oomi ombo ere zakidi. Kane urzi gen an d'isiyo daayum an ti duuye, an aane an di y' suune munda wede beehiye wo munda wede ulsu me.

6

¹ Gen injino kine in ohor poone ti dooyiso ere ki poone a urzi k'Almasi gette, in a-t'onjol ekki dooyiso ere ki d'of i-dirse. Kane suldi gen kun'ni suune ay un ki'n dooye ye baa, aakede: Dooyiso a urzi kama lekkiyo a suldi d'of ulpi a-d'ette unto wo a urzi zaapu k'adde a Raa, ² dooyiso a urziyagi suyyiso batem wo a urzi zaapu bey ki beeko, wo dooyiso a urzi baldiya ki d'of i t'inda wo a urzi booro ki Raa ere ki daayum. ³ Enno suldi d'of kine in d'ise ki d'of i-dirse me, aame Raa y'ela urzi man.

⁴ Injino man kun elko a d'of i iili urzi zaapu k'addan a Raa. Kane gen ti kaaga, derec ki Raa t'a-tuure addan, an y'uwwe munda wede Raa y'eliyo me, kane ag-gadan ede a suldi d'of Unde Kamileñ t'isiyo me, ⁵ an uwwe ono Raa kane unse me wo an ti zuune toogo duniya ere ki daana te, ⁶ wo de ti suldi d'of an uwwe genno ton, an di gime k'adda lekkiyadan ere ti poone. Kane gen urzi umbo an dikime lekkiyadan sey me, kono naabadan ere an ize gette aakede an taakiya Ulo

* 5:4 5.4 Kun wollo adda mattup ki Egzod 28.1. † 5:5 5.5 Kun wollo adda mattup ki Soom 2.7. ‡ 5:6 5.6 Kun wollo adda mattup ki Soom 110.4.

Raa sey ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadí kan̄ tontilko, wo gen̄ an an eliyo urzi a d̄uwo an di y' kildfite.

⁷ Kun ollo, aakede i d'ede doome siifadí gette mizzi yi koppiyto a ettú daayum man̄, tode gette ti d'ehiyo suldí d̄on̄ beehiye a d̄on̄ i ti derku gen̄ me. In̄kino Raa yi di zaapu beeko a siido gette. ⁸ Wo d̄e aame siido gette t'ad̄fiya inda k'ahimagi ti woskani man̄, tode gette ki derku ye baa. Goppon̄ Raa y'a ti duuda wo ki d̄an̄gu y'a-t'ogga mentú.

⁹ Zemba ki nun̄ kune d̄on̄ ki geyyiso, kaye ay rootiyo in̄kino gen̄, ay suune adda k'addey kune a urzi wede beehiye, urzi wede k'uttiyo. ¹⁰ Raa gen̄ yon̄ daayum ki diine, i-ki dand̄iya ye a naabo ere kun isiyo wo ti geyyiso ere un d'ede a sundí gette. Geyyiso gette kun ti gize t'urzi noogiyo ere kun nuuge d̄on̄ ki Raa ti kaaga, wo an̄ken̄no ton̄ kun'ni noogiyo. ¹¹ Wo anken̄, n̄i dehu t'addó pay n'un di roote, wede tuuku ton̄ ti diinagan̄ yi koon̄a addí wehini aa kane bini d̄an̄gu. In̄kino man̄ suldí d̄on̄ pay kun zaapu elkisagan̄ eego gen̄, kun di'n t'oona. ¹² A urzi naabo Raa kun ti t'asse ye, wo d̄e gen̄ kun ambo zina kane d̄on̄ a urzi zaapu k'addan̄ a Raa an ziida zakidí bini d̄an̄gu. In̄kino man̄ an t'ooney munda wede Raa yi ruute y'an t'ela.

Raa bizí yi ki y' kama ye

¹³ Ti kaaga Raa yi ruute munda wede yi di t'ela a Ibirayim. Aame gen̄ y'a-ti n̄ime ti suma yode batum kono wenda soo ton̄ goole ti yode Raa umbo, y'a n̄ame tuddí me. ¹⁴ Raa y'a ruute, y'ede: «Ki kotto nun̄ n'ay di zaapo beeko daa dooziyo, wo in̄nizá ton̄ an d'aagila baadan̄*.» ¹⁵ Ibirayim gen̄ y'a dille ozzinagi baadan̄ ti ombiñe, san̄ munda wede Raa yi-ruute yi di y' t'ela gen̄ y'a y'uune.

¹⁶ Duwo an n̄amiya tuddan̄ gen̄, an n̄amiya ti munda wede goole i jiiere kane, n̄amiya gette ti ti t̄owwo ono, in̄kino niikiyto t'a d'ohire goppon̄. ¹⁷ Gen̄ in̄kino, a kane d̄on̄ i t'oona suldí d̄on̄ Raa y'an ruute y'an t'ela gen̄, y'a dihe

y'an di kize kereñ munda wede yi ti y' ruute gen̄, bizí yi ki y' kima ye baa. Kono kamo y'a-ti n̄ime a onamí d̄on̄ yi ruute gen̄ me. ¹⁸ In̄kino i d'ede suldí sire, kane gen̄ i ki kime ye, wo t'urzi kane gen̄ Raa yi k'aane yi ki lihite ono ye. Kane gen̄ an in d'eliyo toogo baadan̄ a kine d̄on̄ uune ume k'ombide t'urzi yode, kono in a seeda zakidí a suldí d̄on̄ in zaapu elkisadin̄ eego Raa yi ruute y'in t'ela. ¹⁹ Zaapu k'elkisadin̄ gette, t'in ti y' seedu biza k'ulbin̄ ume soo aakede maala meeda ere i-ti seedu tooko ume soo. Tode zaapu k'elkiso gette ti lekkiyo zakidí umatú soo, gen̄ ti-ti doopide alboy wede adda Boy Raa a kandaane, ti d'aaniya a ume wede k'adda. ²⁰ Gen̄ k'ume gen̄no Isa y'in uugume me, yi-t'iide y'in t'ihina urzi y'a t'ize mozigo goole d̄on̄ sedeke ki daayum a urzi yode Melkisedek ti kaaga.

7

Melkisedek yon̄ mozigo wo wede sedeke

¹ Ti kaaga yo Melkisedek gen̄, yon̄ mozigo ki geeger Salem, wo wede sedeke ki Raa goole a jiiere pay. Ibirayim gen̄ yi kama t'ume k'arka mozagi y'ni jiiro man̄, Melkisedek y'a t'iide okkimayí wo yi di ziipe beeko a Ibirayim me. ² Gen̄ a yode Melkisedek, Ibirayim yi-d'ele zakka ki suldí d̄on̄ pay y'uubo t'ume k'arka me*. To suma Melkisedek gette, i-kaza «mozigo wede isiyo munda wede ki diine a d̄uwo». Wo son̄ yon̄ mozigo ki Salem, suma gette i-kaza «mozigo ki toose». ³ Yode gen̄ i-k'ede meege ye, meede ye, ita mongidagi ye, wo onniyo k'ehiyadí ti untadí ton̄ umbo. Yon̄ gen̄ yi deeyiso aa Ulo Raa, in̄kino yi lekkiyo wede sedeke ki daayum.

⁴ Kun elko, Melkisedek gen̄ ki kotto yon̄ goole a jiiere! Yode mugiyin̄ Ibirayim wede ti diine mongidagi d̄on̄ k'izirayel ton̄, a Melkisedek yi-d'ele zakka barta ere koduwo a jiiere, ki suldí d̄on̄ pay y'uubo t'ume k'arka. ⁵ Wo kine in suune d̄on̄ on̄go ti biza bumbu Lebi gen̄, kane d̄on̄ sedeke. Oogoro gette t'an rootiyo a kane, i dehu an di sedde zakka ere

* **6:14** 6.14 Kun wollo adda mattup ki Zenez 22.17. 14.17-20.

* **7:2** 7.2 Taaya gette kun ti t'oone adda mattup ki Zenez

ki dɔŋ k'Izirayel pay ise kane zembadaŋ toŋ maŋ. Wo kane pay geŋ miŋ ti biza bumbu k'Ibirayim. ⁶ Wo de Melkisedek yoŋ ti biza bumbu Lebi ye toŋ, Ibirayim yi d'ele zakka ki suldi dɔŋ y'uubo. Wo Melkisedek yi di ziipe beeko a Ibirayim wede Raa yi ruute y'a t'ona suldi dɔŋ yi-t'ela geŋ me. ⁷ Geŋ derec daa ni-iku, wede goole'ŋ yi di zaape beeko a wede neŋku. ⁸ Wo ki kane dɔŋ ti biza bumbu Lebi i seddu zakka geŋ, kane dɔŋ tudde an t'unto. Wo ki yode Melkisedek wede i ziida zakka geŋ, mattup ki Raa ti rootiyo a tukki yode, yoŋ yi lekkiyo ki daayum. ⁹ Injino maŋ ki dangu n'a roote'ŋ, Lebi wede i seddu zakka ere ki dɔŋ k'Izirayel pay geŋno toŋ, zakka gette y'a ele a Melkisedek t'urzi mugiyi Ibirayim. ¹⁰ Derec, aame Melkisedek y'iide okkime k'Ibirayim geŋ, Lebi an ki ti y'ehe ye, yoŋ a moyte ki mugiyi Ibirayim botto.

Goole dɔŋ sedefe a urzi yode Melkisedek ti kaaga

¹¹ Oogoro ere Raa y'an ele a dɔŋ k'Izirayel, tod' ti konso ekki naabo dɔŋ sedefe dɔŋ ti biza bumbu Lebi. Kane geŋ an d'ise naabo dɔŋ sedefe aa yode Aron, wo urzi naabo dɔŋ sedefe geŋ y'a-ki t'iide ye a suldi dɔŋ pay Raa yi dehu me. Para maŋ ki moo me i d'ise wede sedefe ti doolo sey a urzi yode Melkisedek ti kaaga me? ¹² Aame dɔŋ sedefe geŋ Raa yi ti'n bilke ti doolo maŋ, urzi k'oogoro dɔŋ sedefe toŋ i dehu Raa y'a ti-pelke ti doolo kay. ¹³⁻¹⁴ Kane ono eŋ dɔŋ an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, kane geŋ an'ni ruute a tukki Galmeegin. Wo kine in suune Galmeegin yoŋ ti biza bumbu Lebi ye, y'udfo ti biza bumbu doolo, ti biza bumbu Ziida. Wenda soo toŋ ti biza bumbu geŋ aase naabo a ume sedefe adda Boy Raa umbo. Wo Muusa aame yi ruute a urzi naabo dɔŋ sedefe geŋ, munda soo toŋ yi ki ruute ye ki biza bumbu Ziida me.

¹⁵ Kun ollo, enno munda wede in t'adfa ita suldi pay kereŋ a jiire me: wede sedefe wede udfɔ ti doolo eŋ, yoŋ yi deeyiso aa Melkisedek. ¹⁶ Yoŋ yi ki t'ize wede sedefe t'urzi k'oogoro ere ti rootiyo wede sedefe an yi t'ehe ti biza bumbu wede a urzi tudde ye. Wo de yi t'ize wede sedefe t'urzi lekkiyadi ere i-d'ede toogo, wenda soo toŋ yi k'aane yi-ki ti latte ye. ¹⁷ Geŋ derec, ono eŋ an riine ti kaaga adda mattup ki Raa a tukki yode, an'de: «Kee wede sedefe ki daayum a urzi yode Melkisedek ti kaaga†.»

¹⁸ Injino oogoro ere a urzi sedefe gette, Raa y'a-t'iide mentu kono t'a biite, t'a ki t'iide ye a munda wede Raa yi dehu me. ¹⁹ Derec, oogoro Muusa suldi ti k'iine t'a ki ti'n iide ye a munda wede Raa yi dehu me‡. Ti kaaga duwo an ziipe elkisadaŋ ekk'oogoro gettiyo, wo ankeŋno Raa y'in eelo munda wede a jiire tode gettiyo sey, kine in zaapo elkisadiŋ eego, kono t'urzi zaapu k'elkiso gette kine in aane in t'ette ki daana Raa.

²⁰ Wo soŋ aame Raa yi ti y' ziipe Isa wede sedefe geŋ, y'a-ti niime tuddi. Wo dɔŋ ongo an t'ize dɔŋ sedefe daa nâamiya tuddaŋ. ²¹ Wo ki yode Isa geŋ Raa y'a di niime tuddi doo miŋ, y'a ti y' ziipe wede sedefe kollo, kono Raa yi ruute ti kaaga, y'ede:

«Nuŋ Galmeega Raa n'a ti niime tuddo, wo bizo ni ki y' kima ye baa:

Kee wede sedefe ki daayum§.»

²² Kono kamo ti nâamiya gette Isa y'a t'ize wede k'ambu k'attidi* ki taasuwa ere a jiire taasuwa ere Raa yi gitte ti poone.

²³ Wo soŋ, dɔŋ baadaŋ an t'ize dɔŋ sedefe kono unto ti ki'n ooliyo ye, an di lekke daayum dɔŋ sedefe me. ²⁴ Wo de ki Isa injino ye, yoŋ yi lekkiyo zeere daayum geŋ, naabadi ere ki sedefe toŋ tod'te ki yode yillak ki daayum. ²⁵ Kono kamo ankeŋno yoŋ y'aane y'an utte ki daayum kane dɔŋ ettiyo ki daana Raa

† 7:17 7.17 Kun wollo adda mattup ki Soom 110.4. ‡ 7:19 7.19 Oogoro Muusa suldi ti k'iine t'a ki ti'n iide ye a munda wede Raa yi dehu me: I-kaza kono duwo an k'ede toogo ye an d'ozire eego me. § 7:21 7.21 Kun wollo adda mattup ki Soom 110.4. * 7:22 7.22 Wede k'ambu k'attidi: I-kaza t'urzi yode kine in suune adda k'addiŋ taasuwa ere aware gette a t'isa.

t'urzi yode me, kono yon yi lekkiyo zeere daayum wo yi tondiyo Raa kono kane.

²⁶ Inkinno man Isa mozigo goole don sedefe wede iddiza a kine: Raa ulbi id'ise unse ti yode, yi k'ize oldiko ye, ik'ede munda k'ulsu a tuddi ye, yon ti don isiyo oldiko soo ye, wo y'a-gili k'awwa ki kandaane. ²⁷ Deero don sedefe pay gen i dehu onniyo ti onniyo an d'ise sedefe ki booyiso k'oldikadan, san ki don doolo kollo. Wo de Isa'n aakede kane genno ye, aame yode batum y'ele tuddi sedefe ki duwo man, sedefe ere y'ele kan soo gettin a-t'iide baa. ²⁸ A urzi k'oogoro Muusa gen an zippe deero don sedefe, don an ki t'iide ye k'isiyo munda wede Raa yi dehu me. Ti kaaga Raa y'ele oogoro a Muusa doo min, san man y'a ruute ono don y'a-ti n'iime tuddi kollo, wo de t'urzi k'ono gen y'a ti y' ziipe Uli mozigo goole don sedefe ki daayum, gen y'a-ti dinje suldi don pay Raa yi dehu.

8

Isa yon mozigo goole don sedefe wede i jiire

¹ Enno munda wede toc n'un di roote eego me: Ki kotto kine in d'ede mozigo goole don sedefe inkino. Yon yi-guune a kandaane a ammade Raa togo a jiire suldi pay. ² Wo yon wede naabo adda k'ume wede kamilen, yon gen Boy Raa ki kotto ikkima Galmeega batum wedusu ye.

³ Mozigo goole don sedefe wede tuuku ton, Raa yi y' zaapu kono yi di t'ele suldi wo y'aase sedefe. Inkinno man mozigo goole don sedefe wede ki kine enno ton, i dehu munda a beezi kono yi di t'ele a Raa. ⁴ Aame anki Almasi yon adda duniya man, yi ki t'ise wede sedefe ye kono don sedefe a duniya ettiyo ton ede, kane an eliyi suldi a Raa don tode oogoro Muusa ti rootiyo. ⁵ Naabo ki Raa ere don sedefe an isiyo a duniya ette, tod'te undiso, i deeyiso suldi don d'erec a kandaane. Gen aakede munda wede i iide aa suniye a Muusa, ki poone y'a okkima Boy Raa ki golmodo gen me. Aame gen Raa yi di

ruute, y'ede: «K'ollo koduwo, k'odo k'a t'okkimoy boy aa wede ki wulle n'a-gize eego mukkolo*.» ⁶ Wo de ankenno Isa Raa yi ele naabo ere meeda a jiire ere ki don sedefe pay, kono yon yi konso a diine kine duwo ti Raa, yi d'ambu attidi ki taasuwa ere a jiire taasuwa ere Raa yi gitte ti poone. Taasuwa ere aware gette ti konso ekki suldi don beehiye Raa yi ruute y'an t'ela a donzi, kane suldi gen a jiire don ki taasuwa ere ti poone.

⁷ Taasuwa ere ti poone gette t'a ki t'iide ye k'isiyo munda wede Raa yi dehu me, inkino Raa y'a ti bilke ti ere ki sirwe.

⁸ Wo Raa yi wulle donzi an a ti doopide a urzizi, inkino yi'n aapudu, y'ede:

«Kun ollo, san onniytagi an d'aana, aame gen nun Galmeega Raa n'a-ketta taasuwa ere aware ti don k'Izirayel wo ti don biza bumbu Ziida.

⁹ Taasuwa ere aware gette ti k'isa ye aa ere n'a gitte ti maawan ti kaaga te, aame n'an ziido beezan n'an uddo ti siido Misir me.

Kane an k'izire ki diine ye a urzi taasuwa gette.

Inkinno man nun ton n'an gime dar. En i rootiyo nun Galmeega Raa.

¹⁰ Kun ollo, ette taasuwa ere ni ketta ti don k'Izirayel,

aame onniytagi gen an t'ingila man.

Oogirado n'an ti raanja adda k'eedan wo n'an ti zaapa adda k'addan,

nun n'a t'isa Raazan,

wo kane an t'isa donzo. En i rootiyo nun Galmeega Raa.

¹¹ Wede tuuku ton ti diinayan i k'ise ye y'a dooya bakadi, ise leemadi ton man,

a urzi suuniyo nun Galmeega Raa me.

Derec, kane pay an di n' suuna,

iise ti nenku a jiire bini goole a jiire.

¹² Gen a t'isa inkino kono a doopidadan a urzizo gette n'an t'isa tambobino,

wo oldikadan ni ki seeda addo ye baa†.»

¹³ Raa yi rootiyo inkino ti taasuwa ere aware man, gen i-kaza taasuwa ere ti poone gette i t'ize mazzini. Wo munda wede i t'ize mazzini wo yi guulike gen, uupe goppon yi-t'engila.

* 8:5 8.5 Kun wollo adda mattup ki Egzod 25.40. † 8:12 8.12 Kun wollo adda mattup ki Zeremi 31.31-34.

9

Urzi wede ki poone k'ottilso a Raa

¹ Taasuwa ere ti poone gette, tod'te i-d'ede urziyagi k'ottilso a Raa, wo Boy Raa wede an ikkima a siido. ² Boy geñ yon ki golmodo, addi bindani sire dookide ti alboy. Biino ere ki poone gette, tod'te an ti waaku ume wede kamilen, adda an di ziipe munda aa gooro garziña sarat ti pitila eego eego*, wo son taabul ti mappa eego wede an ele a Raa†. ³ Wo biino ere ti dar k'alboy gette, tod'te an ti waaku ume wede kamilen a jiiire, ⁴ adda an di ziipe munda aa sandup ki dap an d'oggiyo suldi koddiyo eediyadan unse eego‡, son an di ziipe sandup ki taasuwa ere Raa yi gitte ti donzi, tode gette an a di-tuuye dap§. Adda sandup gette i d'ede seelo an ikkima ki dap, adda'n ombo sundutu mann*. Dalka k'Aron ere t'a giira puutagi t'a bubbe† ton adda sandup pay, wo ti pakirtagi mongali sire raaniya eego urziyagi k'oogoro ki taasuwa ti donzi. ⁵ Wo t'ekki sandup gette an d'iibida duwo sire aakede maaleekiyagi sundan seriben an ti'n zippe, i-kaza Raa batum yo adda. Undiso ki kamaran ti-ti diibiyo ume wede mozigo goole don sedefe ye sakkisa puuzo ki booyiso k'oldiko. Wo de ankenno peedo ti k'iide ye botto ki sekiiso suldi pay geñ me.

⁶ Geñ suldi don pay adda Boy Raa an di'n ikkima inkino, man kane don sedefe geñ onniyo ti onniyo an d'ettiyo k'adda biino ere ki poone gettiyo, an d'isiyo suldi kono an d'ottilso a Raa. ⁷ Wo k'adda biino ere ki sirwe gette, ettiyo mozigo goole don sedefe siidi, y'ettiyo kan soo danjal adda k'ozzine me. Wo y'ettiyo ti puuzo seysu a beezi ki sedefe a Raa, ki booyiso k'oldiko ki yode batum wo k'oldiko ki duwo pay. ⁸ Kun ollo, t'urzi geñ Unde Kamilen ti'n kaza urzi k'ettiyo k'adda k'ume wede kamilen a jiiire geñ umbo botto, koore Boy Raa wede ki poone an ikkima ki golmodo

yi lekkiyo botto geñ me. ⁹ Kane suldi geñ undiso ki suldi don iina a lekkiyadin ankenno. Geñ i-kaza suldi don an i eliyo a Raa wo ti sendikagi seydi don an isiyo geñ, kane an ki t'iide ye, an ti t'ise elkiyo ki wede isiyo suldi don yi d'ottilso a Raa geñ, delele aa Raa yi dehu me. ¹⁰ Wo suldi don an eliyo a Raa ti sendikagi seydi don an isiyo geñ, kane an konso ekk'urziyagi k'oogoro don an rootiyo a urzi k'ombito, sobito wo k'opilsito tudde, kane suldi geñ an isiyo ti paate a biza k'ulbe ye. Kane urziyagi k'oogoro geñ duwo an isiyo a urzi tudde, bini san Raa y'an isa suldi pay awardi.

Almasi y'ele tuddi sedefe

¹¹ Wo de ankenno Almasi yi t'ize mozigo goole don sedefe, ki suldi don majjandani in uune ankenno. Yon yit'iide k'adda Boy Raa goole, munda a ki y' biite ye, a jiiire wede duwo an ikkima ki golmodo a siido. Boy geñ i k'ikkima don tudde ye, geñ i-kaza adda duniya ettiyo ye. ¹² Almasi geñ y'iide k'adda k'ume wede kamilen a jiiire geñ kan soo danjal a-t'iide baa. Yon y'iide ti puuzo modu ise k'ulo buru an ele ki sedefe ye, wo de yon y'iide ti puuzo ki yode batum, wo geñ inkino yon y'in di'n udde ti oldikadin ki daayum. ¹³ A urzi k'oogoro Muusa, puuzo modu ti puuzo k'ulo buru wo ti oddagi don an oggiyo k'ulo buru geñ, an an di-rorriso a tukki don an t'ize ganigi a daana Raa genno, man tuddan i-t'isiyo kamilen a daana Raa‡. ¹⁴ Wo de geñ, puuzo k'Almasi i-d'ede toogo baadan a jiiire sey. T'urzi k'Unde Raa ere i lekkiyo ki daayum, yode batum y'a ele tuddi sedefe a Raa, yon wede aa seysu daa munda k'ulsuko a tuddi, an wilda ki sedefe. Puuzo k'Almasi gette t'in ti t'isa kamilen elkisadin ere ki suuniyo munda en beehiye en ulsu gette ti naabiyagi don ulpi in di'n t'ettiyo k'adda k'unto, kono in i di naabe a Raa zeere.

Taasuwa ere kettiyo ti puuzo k'Almasi

* **9:2** 9.2 Kun wollo adda mattup ki Egzod 25.31-39. † **9:2** 9.2 Kun wollo adda mattup ki Egzod 25.23-30. ‡ **9:4** 9.4 Kun wollo adda mattup ki Egzod 30.1-10. § **9:4** 9.4 Kun wollo adda mattup ki Egzod 25.10-16. * **9:4** 9.4 Kun wollo adda mattup ki Egzod 16.31-35. † **9:4** 9.4 Kun wollo adda mattup ki Nombire 17.16-26. ‡ **9:13** 9.13 Kun wollo adda mattup ki Lebitik 16.11-16 wo Nombire 19.4-19.

15 Geñ kono k'injino Almasi yoñ yi konso a diine kine ðuwo ti Raa, yi d'ambu attidí ki taasuwa ere aware. Yoñ y'inda kono ðuwo y'an adde t'adda k'oldíko ere an ize aame an a ti diipida a urzi taasuwa ere ti poone. Injino mañ kane ðoñ Raa yi'ni wiike geñ an t'oone suldí ðoñ yi ruute y'an t'ela a ðoñzì ki daayum.

16 Aame wedusu yi lekkiyo zeere geñ, onamí ðoñ yi riine a urzi dokkide laalayí geñ an k'ede toogo ye, y'inda ðoo miñ an d'ise munda wede yi riine kollo. 17 Derec, aame yoñ geñ yi lekkiyo zeere mañ, onamí ðoñ yi riine geñ an k'ede toogo ye, wo aame y'inda ðoo miñ an d'ede toogo kollo. 18 Injino kay taasuwa ere ti poone batum toñ, tod' t'iise ti puuzo ere ibi ðoo miñ kollo. 19 Ti kaaga toñ urzi k'oogoro wede tuuku Raa y'ele a Muusa geñ, y'an ti y' gize a ðuwo pay. Sañ yi ziida puuzo ki modu ti puuzo k'ulo buru ðoñ an walðutu, y'a d'eezi ahu, y'a di ilmi ilali dambami teesibi, y'a-dihima soole sundí izop yi di zulpe adda puuzo, y'a di rorriso ekki mattup ere k'oogoro wo a tukki ðuwo pay. 20 Aame yi rorriso geñ, yi d'eesiyo: «Ette puuzo ere ki taasuwa Raa yi gitte ti kune, taasuwa ette y'un ruute kun d'ozire eego§.» 21 Sañ Boy Raa wede an ikkima ki golmodo ti suldí ðoñ pay ki naabo a Raa toñ, Muusa y'a di rurrige puuzo. 22 Geñ derec t'urzi puuzo gette, a urzi k'oogoro suldí baadañ i t'isiyo kamileñ a ðaana Raa, wo ki tambobino k'oldíko toñ, i dehu puuzo t'a obi ðoo miñ kollo*.

Sedeke k'Almasi ti booyiso k'oldíko

23 Suldí ðoñ pay ki naabo a Raa geñ, kane undiso ki suldí ðoñ a kandaane. Wo derec kane geñ i ti'n isiyo kamileñ sendikagi, geñ injino kay i dehu kane suldí ðoñ ki kotto a kandaane batum toñ i ti'n isiyo kamileñ sendikagi ðoñ majjandani a jiire geñño. 24 Almasi geñ yi k'iide ye k'adda k'ume wede kamileñ ðuwo an ikkima me, yoñ ki kotto undiso ðañjal ki Boy Raa a kandaane. Yoñ y'iide ki kandaane batum, ankeñño yoñ a

ðaana Raa kono kine. 25 Mozigo goole ðoñ sedeke ki Yawudiyagi geñ y'ettiyo k'adda k'ume wede kamileñ a jiire, ozzine ti ozzine ti puuzo seysu a beezí. Wo ðe Almasi geñ, y'iide'ñ y'a k'ele tuddí sedeke tañ baadañ ye. 26 Para mañ t'ume Raa y'ikkima duniya geñ, Almasi y'a dabire tañ baadañ bini untadí. Wo a onniytagi ðoñ k'ita eñ, yoñ y'iido kañ soo ðañjal k'adda duniya ette, kono oldíko y'a ti t'iide mentú t'urzi k'eliyo tuddí batum ki sedeke. 27 Kun ollo, wede tuuku toñ y'a t'inda kañ soo ðañjal, wo y'inda mañ, sañ y'a t'ettey ðaana Raa kono yi di ðekkey booro. 28 Geñ injino kay Almasi toñ y'ele tuddí sedeke kañ soo ðañjal, kono ki booyiso k'oldíko ðoñ baadañ†. Wo yoñ y'etto ki sirwe ki booyiso k'oldíko ye baa, wo y'etto k'uttiyo ðoñ i delliyo kamadí.

10

Sedeke k'Almasi t'a jiire pay

1 Oogoro Muusa gette, tod' t'a ki t'iide ye a olde suldí ðoñ derec a kandaane me, tod' ti deeyiso booloñ ðañjal suldí ðoñ majjandani aana me. Tode gette ti rootiyo ozzine ti ozzine i dehu an d'ise sedeke seydi a Raa daayum aa ere an d'isiyo. Kono kamo ðoñ ettiyo ki sirpa Raa geñ, ki kotto oogoro gette ðuwo ti k'aane ti ki'n ise ye ðoñ i t'iide a munda wede Raa yi dehu me. 2 Para mañ kane ðoñ isiyo sedeke a Raa y'an ise kamileñ t'oldikadañ, geñ ti sedeke ere an isiyo kañ soo gettiñ a-ti t'iide baa. Geñ kane an di naabiya a Raa injino ti elkiyo ere an di suuniyo munda k'ulsuko a tuddañ umbo, wo an ki d'isiyo sedeke ti doolo ye baa. 3 Wo ki too mañ, t'urzi sedeke seydi ere an isiyo ozzine ti ozzine gette, ðuwo an ki dandiya ye an a d'elkiyo a oldikadañ te. 4 Derec, puuzo k'ulo buru ti puuzo modu gette, kudic ti k'aane ti ki booye oldíko wede ye.

5 Kono k'injino, aame Almasi y'ettiyo k'adda duniya geñ, yi di ruute a Raa, y'ede:

§ 9:20 9.20 Kun wollo adda mattup ki Egzod 24.3-8.

† 9:28 9.28 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 53.12.

* 9:22 9.22 Kun wollo adda mattup ki Lebitik 17.11.

«Kee ki ki dihe dūwo an a-ki d'ise sedefe seydi ye, ise an a-di t'ele munda toj mañ,

wo kee k'a-n'ize tudde.

⁶ Kee'ñ ulbá a-k'ize unse ye a seydi don an oggiyo a ume sedefe,

ise sedefe ere an isiyo ki booyiso k'oldikadan toj mañ.

⁷ Injino mañ n'a ruute, n'ede: "Raa ki nuñ, anken nuñ batum n'a ette, munda wede ki dehu geñ n'a-di y'iso,

Enj munda wede an riije ti kaaga adda mattup ki Raa a tukki nuuno*."»

⁸ Geñ Almasi y'a ruute ki poone, y'ede: «Kee ki ki dihe dūwo an a-ki d'ise sedefe seydi ye, ise an a-di t'ele munda toj mañ, ise sedefe ere an t'oggiyo a ume sedefe wo sedefe ere ki booyiso k'oldiko toj mañ. Kane pay geñ miñ ulbá a-k'ize unse ye.» Wo ki too mañ kane pay geñ miñ sendikagi don oogoro Muusa ti ruute dūwo an d'ise. ⁹ Mañ Almasi y'a ruute sey, y'ede: «Anken nuñ batum n'a ette, munda wede kee ki dehu n'a-di y'iso.» Injino mañ urzi wede ki poone y'a-y'iide, wo y'a ti y' bilke ti wede ki sirwe. ¹⁰ Almasi yi di t'ize naabo ere Raa yi dehu te, injino y'in di'n uuye kese a yode Raa t'urzi sedefe ere k'Isa Almasi y'ele tuddi kan soo danjal, gettin a-t'iide baa.

¹¹ Wede sedefe tuuku toj onniyo ti onniyo yi lekkiyo kan ohire jep kono yi d'isiyo naabadí, yi d'eliyo daayum sedefe ere tod'tin tode dey†, wo de tod'te kudic ti k'aane ti ki booye oldiko ye. ¹² Wo de ki yode Almasi geñ, y'ele tuddi sedefe ki booyiso k'oldiko kan soo danjal, san y'iide'ñ y'a-guune a ammade Raa ki daayum. ¹³ Wo a ume geñ yidelliyo, bini onniyo ere Raa y'an isa don k'aduzi aa munda ki bita ti d'andi zonfi‡. ¹⁴ Geñ t'urzi sedefe ere Almasi y'ele tuddi kan soo danjal gettin, kane don y'in uuye kese a Raa geñ y'an ize don i t'iide a munda wede Raa yi dehu ki daayum.

* **10:7** 10.7 Kun wollo adda mattup ki Soom 40.7-9.

‡ **10:13** 10.13 Kun wollo adda mattup ki Soom 110.1. 31.33-34.

¹⁵ Unde Kamilen toj t'in ruute ti kaaga, derec ti ruute ki poone, t'ede:

¹⁶ «Galmeega Raa y'a ruute, y'ede:

Ettiyo taasawa ere ni ketta ti kane te, aame onniytagi geñ an t'ingila mañ.

Oogiradó n'an ti zaapa adda k'addan, wo n'an ti-raana adda k'eedan.»

¹⁷ Son y'a ruute sey, y'ede:

«Nuñ oldikadan wo suldi don ulpi an isiyo geñ ni ki seeda addo ye baa§.»

¹⁸ Wo aame wede y'uune tambobino k'oldikadi mañ, i ki dehu y'a ki t'ele munda ki sedefe a Raa ki booyiso k'oldikadi ye baa.

Almasi yon urzi wede aware

¹⁹ Injino kun ollo zamba ki nuñ, t'urzi puuzo k'Isa geñ, kine in d'ede urzi k'ettiyo daa k'orgiso k'adda k'ume wede kamilen a jire geñ me. ²⁰ Geñ i-kaza Isa y'in ihina urzi aware y'in di'n t'etta k'ume lekkiyo, y'in ihina aame yi ti dipida alboy ki Boy Raa, i-kaza urzi geñ y'in ihina t'urzi tuddi batum ere y'ele sedefe. ²¹ Wo kine in d'ede wede sedefe i jire pay, Raa y'a ti y' ziipe t'ekki don boozí. ²² Injino mañ kine in a odo goppon ki sirpa Raa t'adde soo, onniyo ti zaapu k'adde a Isa, addin kamilen ti suldi don pay i-ti lattiya elkiyadin ere in di suuniyo munda en beehiye en ulsu geñ me, wo tuddin suyyiso t'ahu don kamilen. ²³ In soodo zakidi daayum a kazita munda wede kine in zaapu elkisadin eego, kono Raa yi seedu zakidi a munda wede yi ruute y'aasa me. ²⁴ In aa elko ti tuddin kono in t'ele kooke a urzi geyyiso wo a urzi k'isiyo naabiyagi don beehiye. ²⁵ Kine in ti dekke ye t'oggiyo ere ki zamba me, aakede don ongo ge d'isiyo daayum me. Ki too mañ in t'ele kooke baadan a jire sey ti tuddin, kono kun suune onniyo ere ki Galmeega tod'te goppon.

²⁶ Aame kine derec ki Raa in ti zuune kereñ wo in d'isiyo oldiko mirsi mañ, geñ sedefe ti doolo umbo a booya oldikadin

† **10:11** 10.11 Kun wollo adda mattup k'Egzod 29.38.

§ **10:17** 10.17 Kun wollo adda mattup ki Zeremi

te. ²⁷ Wo ɗe wede y'isiyo inƙino geɗi i guute munda soo, yi dello t'orgiso baadan booro ere ki Raa wo uwo ere t'oggiyo ki daayum, t'a t'oggey kane ɗoɗi i-ti toogiyo a Raa. ²⁸ Kun suune ti kaaga geɗi, wede y'a ti doopide a oogoro Muusa maɗi, yoɗi ki t'owwo daa woliyo sommagi, wo i dehu ɗoɗi sire t'ado i wulle wo illiga munda geɗɗo ɗoo miɗi kollo*. ²⁹ Kun elko, wede yi t'oniyile Isa Ulo Raa, yi ti woliyo puuzo ki taasawa ere t'a y'uuye kese a yode Raa gette ganigi, wo yi kalɗa Unde Raa ere t'in di kaza beeko Raa maɗi, ki kotto yoɗi geɗi y'a t'oona dabar ere ooɗe a jiire sey. ³⁰ Eyye, kine in yi suune yode wede yi ruute ti kaaga, y'ede:

«Kun oolo, nuuno an ti dooza me, a wede tuuku toɗi daɗgayadi i-ti t'ela nuuno a munda wede y'ize me.»

Wo y'a ruute sey, y'ede:

«Galmeega Raa y'a ɗekka booro a tukki ɗoɗi†.»

³¹ Geɗi ooɗe baadan a wede i t'iira a bey Raa zeere maɗi.

³² Wo ɗe kun elko a munda wede ize ti kaaga aame kun uune toore Raa i d'eliyo uttiyo geɗɗo. Kune ɗuwo an un di'n dibire baadan, wo kun a ziida zakidi bini ɗaɗgu adda ɗeyyiso ere zakidi gette.

³³ Ɗoɗi onɗoɗi ti diinaguɗi an an di'n gildite, an an di'n dibire, an an d'an d'ele sukuyagi a ɗaana ɗoɗi duuru, wo ɗoɗi onɗoɗi ti diinaguɗi kun di guune ɗolloɗi ti kane a dabaradan gette. ³⁴ Inƙino maɗi kune kun di wulle sommagi ki ɗoɗi an ti'n zidɗe daɗgay, wo aame sulɗuɗuɗu an ti ziki toɗi, kun d'iyye ti unsuwo kono kun suune un d'ede sulɗi ɗoɗi Raa y'un ele, kane geɗi laale wede a jiire i lekkiyo ki daayum. ³⁵ Seedu zakidi ere kun seedu gette, kun ti dagga ye, kono ti tode gette kun t'ooney sulɗi baadan ɗoɗi Raa yi dehu y'un t'eley a naabaguɗi te. ³⁶ Geɗi i dehu kun d'ombina, kun di seeda zakidi bini ɗaɗgu, kono kun i-ti t'ise naabo ere Raa yi dehu te. Inƙino kun di y' t'ooney

munda wede Raa yi ruute y'un t'eley me.

³⁷ Ono eɗi Raa yi ruute ti kaaga, y'ede:

«Ume a guute goppon, taɗi boolon ɗaɗɗal,

wede a etto geɗi y'a aana, yi ki ti t'osso ye.

³⁸ Wede yoɗi ki diine a ɗaanado geɗi, y'a lekka t'urzi zaapu k'adde a nuuno, wo ɗe aame t'urzi zaapu k'addi a nuuno yi t'irga maɗi,

ulbo o k'isa unse ye ti yode me‡.»

³⁹ Kine eɗi, kine ti diine ɗoɗi i t'argu t'urzi zaapu k'addan a Raa an di daggiya geɗɗo ye. Wo ɗe kine ɗoɗi i ziipe addan a Raa, an d'utta undiyagan geɗɗo.

11

Zaapu k'adde a Raa ki ɗoɗi a ziida zakidi ti kaaga

¹ Zaapu k'adde a Raa gette, tod'te urzi wede in d'ooniyo sulɗi ɗoɗi in zaapu elkisadiɗi eego, wo tod'te urzi wede in di suune sulɗi ɗoɗi in ki'n woliyo ye geɗi kane ki kotto. ² Kane monɗidagi ti kaaga geɗi an ziipe addan a Raa, inƙino maɗi Raa ulbi i di t'ize unse ti kane me.

³ T'urzi zaapu k'adde a Raa geɗi, kine in suune sulɗi pay Raa yi'n ikkima t'ono ɗoɗi uɗɗe ti bizi. Geɗi inƙino sulɗi ɗoɗi in'ni woliyo eɗi, Raa yi'n ikkima t'urzi sulɗi ɗoɗi in ki'n woliyo ye.

⁴ T'urzi zaapu k'adde a Raa geɗi, Abel yi-d'ize sedeke a Raa beehiye a jiire ere ki Kayeɗi. Abel geɗi yi ziipe addi a Raa, inƙino maɗi Raa y'a yi wulle ki diine a ɗaanadi me, wo sedikadi toɗi y'a ti ziida bey sire. T'urzi zaapu k'addi a Raa, Abel geɗi y'inda toɗi, anki t'urzi munda wede y'ize geɗi aakede yi'n rootiyo sey*.

⁵ T'urzi zaapu k'adde a Raa geɗi, Enok Raa y'a y'umbe ki kandaane daa k'unto. Wenda soo toɗi yi ki y' wulle ye baa, kono Raa yi y'umbe ki sirpadi. Ono eɗi an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: Ki poone Raa y'a y'amba Enok ki kandaane geɗi, lekkiyadi gette i-d'ize unse a Raa me‡. ⁶ Wo ɗe wede yi ki ziipe addi a Raa ye maɗi, geɗi i-k'ise ye Raa ulbi i-d'ise unse

* **10:28** 10.28 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 19.15. † **10:30** 10.30 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom

32.35. ‡ **10:38** 10.38 Kun wollo adda mattup ki Abakuk 2.3-4. * **11:4** 11.4 Kun wollo adda mattup ki Zenez 4.3-10. † **11:5** 11.5 Kun wollo adda mattup ki Zenez 5.24.

ti yode me. Derec, wede y'ette ki sirpa Raa yi-d'ottile genj, i dehu y'a ambe adda k'addi Raa ede wo Raa y'an d'isiyo suldi donj beehiye a kane donj i yi dehu t'adde soo me.

⁷ T'urzi zaapu k'adde a Raa genj, Nowe Raa yi di-tuuke kuudi a munda wede yi ki y' wulle ye botto. A ono donj Raa yi-ruute genj y'a umbé onamí y'a t'ikkima tooko ere meeda a jiiire, kono y'a utta donj boozí. Injino manj t'urzi munda wede y'ize genj, donj duniya booro t'anni ziidá wo yonj y'a uune beeko, wo Raa y'a yi wulle yonj ki diine a daanadí kono yi ziipe addi a yode.

⁸ T'urzi zaapu k'adde a Raa genj, Ibirayim y'a iyye a waaku Raa, wo y'a illiga onamí, injino manj y'a ingile ki siido ere Raa yi-ruute yi di t'eley, wo y'a ingile daa suuniyo k'ume wede y'ette. ⁹ T'urzi zaapu k'adde a Raa genj, Ibirayim y'a t'iide y'aguune aa torgusu a siido ere Raa yi ruute yi di t'ela te, yonj yi likke adda bindani ki tanda, sanj k'ita manj Isaaka ti Yakup an di likke aa yode kay, kane tonj an uune kay munda wede Raa yi ruute yi di t'ela a Ibirayim me‡. ¹⁰ Ibirayim y'ize injino kono yi delliyo geeger ere itatú zakidí, tode ere yode Raa batum y'ilke wo y'a-t'iiziga.

¹¹ T'urzi zaapu k'adde a Raa genj, Sara gette tod'te gôolowo wo karta tonj, Raa y'a-t'ize t'a iine ti d'ehe ulo. Y'ize injino kono tod' ti zuune adda k'addutú Raa genj yi seedu zakidí a munda wede yi ruute y'aasa me. ¹² Genj injino t'urzi wedusu soo yi t'ize gôole yi t'aahe k'unto tonj manj, i d'udfe donj baadanj aakede moldali a kandaane, wo aa dolso ere a biza bar wenda yi ki ti'n kize yeŠ.

¹³ Kane pay genj minj an ziipe addanj a Raa bini an t'inda, daa k'ooniyo suldi donj Raa yi ruute y'an t'ela. Suldi genj an di'n wulle ti dokki, ulbanj aaze unse, wo kane an di ruute kereñ a daana duwo, a lekkiyadanj a siido ette kane aa torgagi donj iido torgowo. ¹⁴ Kane donj i rootiyo

injino genj, i-kaza kereñ kane an dehu siido ere ti doolo. ¹⁵ Kane an k'elkiyo ye baa a siido ere an d'udfo t'adda gette, wo aame an diha an di-kime k'adda sey manj, urzi ede an aane an di-kime. ¹⁶ Wo ki too manj, kane an zaapu elkisadanj a siido ere a kandaane a jiiire. Kono kamo Raa genj i-k'ede sukiyagi ye an di y' waake Raazanj me, injino manj yonj geeger y'an ikkima.

¹⁷⁻¹⁸ T'urzi zaapu k'adde a Raa genj, Ibirayim y'a iyye yi di t'ele ulí Isaaka ki sedefe a Raa aame yi y' niime genj me. Derec, Raa yi ruute ki poone, y'ede: «Genj t'ita k'inñi k'Isaaka duwo an di'n waaka ita k'inñizá*.» Injino tonj, ulí yonj soo danjal y'a iyye yi di t'ele sedefe a Raa. ¹⁹ Wo Ibirayim genj y'elkiyo adda k'addi Raa i-d'ede toogo y'aane yi ti y' balde wede inda me, genj injino Raa yi y' gimo ulí Isaaka aa ti bize k'olde. T'urzi genj i-kaza munda wede aana k'ita.

²⁰ T'urzi zaapu k'adde a Raa genj, Isaaka y'an di ziipe beeko a inñizi kane Yakup ti Ezayu a urzi lekkiyadanj ere ki daana†.

²¹ T'urzi zaapu k'adde a Raa genj, Yakup aame y'ambe k'unto manj, a inñi Yusup wede tuuku tonj yi di ziipe beeko beeko wo yi d'uttile a Raa kanj dirsiyo a bize dalkadí‡.

²² T'urzi zaapu k'adde a Raa genj, Yusup aame y'ambe k'unto manj, y'an di ruute a zembadí inñi k'Izirayel, y'ede: «Onniyo soo ti siido Misir kun t'adfa kun t'aaha ki siidaganj», wo y'an di ruute a munda wede an d'isa, y'ede: «A addiyaganj gette, ossagó kun oola yeŠ.»

²³ T'urzi zaapu k'adde a Raa genj, Muusa maawí an ti y'ehe manj, an di y'umbida y'a likke tere adfo, kono an wulle'ñ ulanj majjaane wo an ki d'urgide ye an a-ti diipida a oogoro ere mozigo Parahonj y'ize te*.

²⁴ T'urzi zaapu k'adde a Raa genj, Muusa yi t'ize goole manj, y'a ki y'iyye ye baa duwo an di y' waake ulo k'uto Parahonj me. ²⁵ Y'a dihe duwo an i-d'ise ulsu ti

‡ **11:9** 11.9 Kun wollo adda mattup ki Zenez 12.1-5 wo 35.12. § **11:12** 11.12 Kun wollo adda mattup ki Zenez 22.17. * **11:17-18** 11.17-18 Kun wollo adda mattup ki Zenez 21.12 wo 22.1-14. † **11:20** 11.20 Kun wollo adda mattup ki Zenez 27.27-40. ‡ **11:21** 11.21 Kun wollo adda mattup ki Zenez 48.13-20. § **11:22** 11.22 Kun wollo adda mattup ki Zenez 50.24-25 wo Egzod 13.19. * **11:23** 11.23 Kun wollo adda mattup ki Egzod 1.22-2.2.

kane dɔŋ Raa bee miŋ, y'aase uŋsuwo ki peedo boolon adda k'oldfiko. ²⁶ Yoŋ y'ilke adda k'addi miŋ, y'a oyye y'a t'oone sukuyagi dɔŋ aa k'Almasi yi t'oona. Sukuyagi geŋ kane zooyayan ooŋe a jiire korbite ki siido Misir, kono yoŋ yi woliyo munda wede Raa yi dehu yi-t'eley.

²⁷ T'urzi zaapu k'adde a Raa geŋ, Muusa y'a t'udde ti siido Misir daa k'orgiso a kulkuwo mozigo Parahon, yoŋ y'a ziida zakidi kono yi woliyo Raa wede wenda yi k'aane yi ki y' wolle ye. ²⁸ T'urzi zaapu k'adde a Raa geŋ, Muusa y'an di gize dɔŋ k'Izirayel an d'ise tarnaape Pak ki Yawudiyagi, inkiŋo boha bumbiyagan an a-t'unkite puuzo, kono maaleeka wede ki lattiya geŋ y'a ki ti'n t'ida ye inŋi kabba ki dɔŋ k'Izirayel me†.

²⁹ T'urzi zaapu k'adde a Raa geŋ, Bar Teezewo a diikida sire, dɔŋ k'Izirayel an di diipida siido meedi. Wo de dɔŋ siido Misir an dehu an di doopida kay, maŋ ahu an da t'an bilde an t'inda‡.

³⁰ T'urzi zaapu k'adde a Raa geŋ, dɔŋ k'Izirayel an duule geeger Zeriko onniyo sarat, maŋ waaya moŋgali ki geeger gette t'a iire. ³¹ T'urzi zaapu k'adde a Raa geŋ, Raahap ere t'oonyo ombo bittu t'itatú toŋ, dɔŋ sedfiyo beere t'anni ziida ti toose. Inkiŋo maŋ dɔŋ k'Izirayel an di'n iide dɔŋ i-tuuge a Raa me, wo tod'te an gi di-t'iide ye§.

³² N'a t'eese moo sey me, peedo t'a ni biite n'a roote taaya ki dɔŋ aakede: Zedeyon, Barak, Samson, Zepte, Dawut, Samiyel wo ti nebiyagi dɔŋ ongo me.

³³ T'urzi zaapu k'adde a Raa geŋ, dɔŋ ongon ti diinayan an di diyye mozagi wo an di jiire, dɔŋ ongon an d'ize munda wede ki diine a duwo me, dɔŋ ongon an d'uune munda wede Raa y'an ruute y'an t'ela, wo dɔŋ soŋ suwwidi toŋ bohanan an an t'ippite. ³⁴ Dɔŋ ongon uwo ti wehinkatu toŋ an ti-t'iide, dɔŋ soŋ an d'utte ti unto ere ki kasigara. Dɔŋ ongon toogadan umbo toŋ an t'ize dɔŋ toogo, dɔŋ soŋ an t'ize dɔŋ kuuli a urzi k'arka, wo dɔŋ soŋ asigiryagi dɔŋ ki siido doolo

toŋ an di'n ilmi. ³⁵ T'urzi zaapu k'adde a Raa geŋ, erayi ongon an di wulle dɔŋzan dɔŋ i t'inda geŋ an ti bilde.

Wo de dɔŋ ongon an di'n dibire baadan k'unto toŋ, kane an di-tuuge k'adfiya ti dabar te kono kane an suune an t'ooney baldiya ere a jiire. ³⁶ Ongon an d'uune okko maade wo gorpiso ti marpa, dɔŋ soŋ an ti'n gittite ti zinziro wo an di'n ibi dangay. ³⁷ Dɔŋ soŋ an ti'n gikkite ti moŋgali an di'n iide, dɔŋ ongon an ti'n dfikkite sire sire ti si, wo dɔŋ ongon an di'n iide ti kasigara. Dɔŋ ongon an d'erilsito, ossiyadan golmodo dambami ti moode, an k'ede munda ye, duwo an an d'oodibe yebadan, wo an an d'isiyo ulsu. ³⁸ Kaciŋ kane dɔŋ duniya batum an ki t'iide ye duwo geŋ an di lekke ti kane me. Inkiŋo an di sewiyso adda balda, adda moŋgali, an di lekkiyo adda k'urmidu wo adda k'oldfagi.

³⁹ Kane pay geŋ munda wede Raa yi ruute y'an t'ela an ki y'uune ye toŋ, an di ziipe addan a Raa wo yoŋ ulbi i di t'ize unse ti kane me. ⁴⁰ Geŋ Raa y'a dihe y'in d'ise munda wede beehiye a jiire sey a kine me, inkiŋo maŋ Raa yi ki dihe ye, kane an t'ise dɔŋ i-t'iide a munda wede yi dehu, daa kine adda ye me.

12

Raa yoŋ Meegin

¹ Dɔŋ pay i gize urzi zaapu k'addan a Raa geŋ, kane a kine aakede dɔŋ baadan an di ti'n duule. Inkiŋo maŋ attidi pay wede in d'ede ti oldfiko ere in ti'n seedu a sooruzin ere a urzi Raa gette, in ti'n booyo. Wo soŋ in okko ti ombine a dalala ere Raa y'in ruute gette, bini ume k'aaniya. ² Kine in sebbo daayum edayin ki tukk'Isa, yoŋ eesiyo k'urzi zaapu k'adde a Raa, wo y'a-di d'ingila bini a ti-t'ida a munda wede Raa yi dehu. Yoŋ y'a iyye y'a inda ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadi kan tontilko. A unto ki sukuyagi kino ette, a yode i di t'ize aa munda ki bita, kono yoŋ yi woliyo

† 11:28 11.28 Kun wollo adda mattup ki Egzod 12.12-42.

‡ 11:29 11.29 Kun wollo adda mattup ki Egzod 14.21-31.

§ 11:31 11.31 Kun wollo adda mattup ki Zozuwe 6.12-21.

un̄suwo ere yi t'oon̄a, wo an̄ken̄no yon̄ yi-
guune a amm̄ade ki kaakido moziko Raa.

³ In̄kino kun elko a yode Isa, kane d̄on̄
k'old̄iko geṅ an i d'ize ulsu baadan̄, wo
yon̄ y'a ziid̄a zakid̄i bini d̄an̄gu. In̄kino
maṅ, kune'ṅ tuddugun̄ i rorr̄iga kun ti
tasse ye. ⁴ Kune'ṅ adda d̄eyyisagun̄ ere ti
old̄iko gette, kun ki d̄iyye bini puuzagun̄
t'a k'ibi ye. ⁵ Ki kotto, kune un̄ dunde
kooke wede Raa y'un̄ ele a kune in̄n̄izi
me! Derec, Raa yi ruute ti kaaga, y'ede:

«Ulo ki nuṅ, kee k'orgide ye a deeziyo
Galmeega Raa te,
wo kee ki-tassa ye aame y'a rootiyo
munda k'isiyo en̄ ulsu maṅ.

⁶ Derec, Galmeega Raa yi deeziyo wede yi
giyye,
yi kossiyo ulo wede tuuku yi y' ziid̄a bey
sire*.»

⁷ Kun ombon̄ a dabar ere ettiyo t'urzi
deeziyo Raa te. Yon̄ y'un̄ isiyo in̄kino
kono kune in̄n̄izi wo y'un̄ di'n̄ ood̄ibe.
Ede ko ulo wede meeḡi yi ki y' deeziyo ye
me? ⁸ Aame kune Raa y'un̄ ki'n̄ deeziyo
aa yi deeziyo in̄n̄izi pay ye maṅ, geṅ kune
in̄ni k'add̄i ye, in̄ni d̄on̄ ki bande.

⁹ Adda duniya ette kine wede tuuku ton̄
i-d'ede meege an in̄ di'n̄ deeziyo wo in̄
d'ollige onaman̄. In̄kino maṅ d̄erec, kine
a Meegin̄ Raa a kandaane in̄ i d'ottila a
ceere sey kono in̄ t'oon̄a lekkiyo ere ki
daayum. ¹⁰ Maawin̄ kuuli geṅ an inni
deeziyo ki peed̄o boolon̄ aa addan̄ i dehu.
Wo yo Raa y'inni deeziyo ki beehiyko a
kine, kono yi dehu in̄ t'ise d̄on̄ kamilen̄
aa yode batum. ¹¹ Deeziyo ere pay gette
a kaamiki a di t'owwe eeni, un̄se ye. Wo
saṅ kane d̄on̄ ooniyo deeziyo gette, adda
k'addan̄ ti t'ehiyo lekkiyo ere ki diine ti
toose.

Seedu zakid̄i a urzi daaniya k'Isa

¹² In̄kino maṅ kune d̄on̄ beyd̄iyagun̄
urme ti zibbangun̄ d̄on̄ omb̄o gede gede
geṅ, kun ti'n̄ oh̄or wayirak. ¹³ Wo ki
zon̄gun̄ erkiyagi kun ti'n̄ okkon̄ d̄elele,
kono wede jekese y'a ki di kima ti

d̄un̄d̄ilsad̄i ye, wo ki too maṅ y'a t'oon̄e
beeko.

¹⁴ Kun elo gotono ki lekkiyo ti toose ti
d̄uwo pay, wo son̄ kun di lekko d̄on̄ ooyiso
kese a yode Raa, kono wede ooyiso kese a
yode ye maṅ, yi k'aana yi ki y' wolla ye
Galmeega Raa me. ¹⁵ Kun koon̄a mentik-
agi, kono wenda soo ton̄ yi led̄da ye t'urzi
beeko ere ki Raa te. Ti diin̄agun̄ wenda
soo ton̄ yi t'isa wede lattiya k'ume ye,
aakede undumu kad̄igi yi t'ad̄diya maṅ,
kad̄igiwad̄i gette ti seedu d̄on̄ baadan̄.

¹⁶ Kun koon̄a mentikagi kono wenda
soo ton̄ ti diin̄agun̄ y'isa boliyo ye, wo
son̄ suld̄i d̄on̄ kamilen̄ ki Raa y'i'n̄ on̄yilsa
ye, aakede Ezayu, kono k'omb̄o ere kaṅ
soo takkat y'a t'iwila aggad̄i ere ki gooliko
k'ehiyad̄i. ¹⁷ Wo kun suune, saṅ maṅ
Ezayu y'a dihe yi-d'obe bey ti zumari
edayi, meeḡi y'a-kime biz̄i yi di zaape
beeko ton̄ umbo, y'a ti y' lid̄de beeko y'a
ki t'uune ye†.

¹⁸ An̄ken̄no kune kun a k'iide ye k'ita
munda wede k'a yi botte ti beez̄a me,
aa mukkolo Sinayi ti kaaga d̄on̄ k'Izirayel
an a d'iide gette. Ekki mukkolo gette an
di wulle uww̄o t'oggiyo d̄ala d̄ala, ume
zimolo dil aa did̄do wo ursino. ¹⁹ An
d'illiga parre wo golla Raa ti rootiyo, wo
kane d̄on̄ k'Izirayel illiga golla gettiyo
geṅ, an tunde Raa kono y'an̄ ki roote ye
baa ono ti doolo me‡. ²⁰ Kane an ize
in̄kino kono an k'iine an k'im̄biṅa ye a
ono d̄on̄ Raa y'an̄ ruute, y'ede: «Wede
tuuku yi butta tokomo ettiyo ise seysu ton̄
maṅ, an ti y' kakkita ti mon̄gali an di
y' t'ida§.» ²¹ A suld̄i d̄on̄ an wulle geṅ,
an di biha k'orgiso. In̄kino Muusa y'a
ruute, y'ede: «Nuṅ ton̄ ni-biha k'orgiso,
ni non̄ṅirso*.»

²² Wo ki kune in̄kino ye, kune kun
iide ki tukki mukkolo Siyon̄, wo ki tukki
geeger ere ki Raa zeere, tod̄te Zeruzalem
ere a kandaane. Wo son̄ kun iide ki tukki
maaleekiyagi baadan̄ an t'ugiyē an isiyo
un̄suwo, ²³ wo ki tukki d̄on̄ pay ogiyso
ti suma k'Isa, kane geṅ aa in̄ni kab̄ba,

* **12:6** 12.6 Kun wollo adda mattup ki Piroberb 3.11-12. † **12:17** 12.17 Taaya gette kun ti t'oon̄e adda mattup ki Zenez 25.29-34; 27.30-40. ‡ **12:19** 12.19 Kun wollo adda mattup ki Egzod 19.16-22. § **12:20** 12.20 Kun wollo adda mattup ki Egzod 19.12-13. * **12:21** 12.21 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 9.19.

sumbiyagan raaniya adda mattup ere a kandaane. Soñ kun iide ki tukki Raa wede a ðekka booro ki ðoñ pay, wo kun iide ki tukki ðoñ kane ki diine i t'inda ti kaaga, kane Raa yi'n ize a-t'iide a munda wede yi dehu. ²⁴ Soñ kune kun iide ki tukk'Isa, yoñ yi konso a diine kine ðuwo ti Raa, yi d'ambu attidi ki taasuwa ere aware, wo ki tukki puuzadi ere ibi t'in di'n ize kamilen a ðaana Raa, tod'te toogo i jiire puuzo ere ki Abel.

²⁵ Injino mañ kun koona mentikagi, kun ti tooge ye k'ollige ki wede un rootiyto me. Derec, ðoñ k'Izirayel an di-tuuge k'ollige k'ono ðoñ Muusa y'an tuuke kuudan adda duniya gen, ti booro Raa an ki t'ilda ye. Gen injino a jiire sey, kine toñ in ki t'alda ye ti booro Raa te, aame in ti tuuga k'ollige k'ono ki wede in rootiyo ti kandaane mañ. ²⁶ Ti kaaga gen Raa a golladi ðañjal siido t'a ñuññire, wo ankeñno in suune munda wede Raa yi ruute y'aasa me, y'ede: «K'ita en, kañ soo sey ni ki ñoññira siido sittú ðañjal ye, wo kandaane pây†.» ²⁷ Ono ðoñ yi ruute, y'ede: «K'ita en, kañ soo sey» i-kaza suldi ðoñ pay Raa y'ikkima gen, ðoñ aane i gozzige an t'enñgila, kono suldi ðoñ i k'aane i ki gozzige ye, an di lekka.

²⁸ I dehu kine in di roote koduwo a Raa, kono y'in ele moziko ere i ki gozziso ye. Injino mañ in naabo a Raa t'orgiso wo ti ottilso, kono yode toñ ulbi i-d'ise unse. ²⁹ Ki kotto Raaziñ gen yoñ aa uwo, yi-t'oggiyo suldi ðoñ pay ulpi a ðaanadi me‡.

13

Kooke a ðoñ i ziipe adda a Isa

¹ Kune daayum kun geyyo tuddugun aakede zemba. ² Un dande ye, ðuwo kun'ni soodo bey sire, kono t'urzi gen ðoñ ongo an di'n ziida maaleekiyagi bey sire, daa suuniyo kane maaleekiyagi me. ³ Kun a elko a ðoñ an ti'n zidde ðañgay, aakede kune toñ adda ðañgay ti kane kañ soo. Kun a elko a ðoñ ðuwo an an isiyo ulsu,

kono kune toñ ðoñ tudde kun dabirsa aa kane kay.

⁴ I dehu ðoñ pay an t'ele suma a urzi seefu gen me, wo kule yi ki t'udige t'ere bakadi ye, ise erewo toñ injino. Kun suune, ðoñ i moonite t'erayi ise ti kuuli k'eeban wo ðoñ isiyo boliyo gen, Raa y'a ðekka booro a eedan.

⁵ A lekkiyagun gette unni dokke geyyiso soñko ye, ulbugun iso unse a munda wede un d'ede, kono Galmeega Raa batum yi ruute, y'ede: «Nuñ, n'a-k'eeza ye wo ni ki kiigira ye tak*.» ⁶ Kono kamo kine in aane in zaape addin pay a yode, wede tuuku y'a roote,

«Galmeega Raa yoñ wede yi ni noogiyo, ni k'orgide a munda ye.

Kane ðoñ tudde an aane an o d'ise moo me†?»

⁷ Kun elko a ðoñ dokkiyagun ðoñ un gizite ono Raa. Injino kun elko a lekkiyadan ere an likke mummino bini an a-t'inda gen me, wo gen kune toñ kun doozo urzi zaapu k'adda a Raa.

⁸ Isa Almasi gen yi lekkiyo yoñ miñ yode, t'ume k'eesiyo, anki wo ki daayum. ⁹ Gen kun oola tuddugun a ðuwo an un ti'n dagga ye, t'urzi dooyiso ere ettiyo ti paate a ki t'ettiyo a Rabila Majjaanawa gettiyo ye. Gen beehiye'ñ in t'oone toogo adda k'addin t'urzi beeko ere ki Raa, t'urzi daaniya k'oogoro ere a urzi k'ombito ye, tode gette kane ðoñ i ti daaniya wenda soo toñ ti ki nuuge ye.

¹⁰ Kane deero ðoñ sedefe ki Yawudiyagi ðoñ i naabiya adda Boy Raa gen, an k'ede urzi an ki d'oomi ombo ere ettiyo t'ume sedikadin ye. ¹¹ Kun suune seydi ðoñ an waldutu ki sedefe gen, puuzadan mozigo goole ðoñ sedefe yi-t'ambu k'adda Boy Raa wede kamilen a jiire genno, kono ki booyiso k'oldfiko. Wo tudde ki seydi ðoñ an waldutu ki sedefe gen, t'adda k'ille an di'n adfiya paate k'oggiyo mendan‡. ¹² Gen injino kay Isa toñ, kono ðuwo y'an ooya kese a Raa ti

† **12:26** 12.26 Kun wollo adda mattup ki Aaze 2.6. ‡ **12:29** 12.29 Raaziñ gen yoñ aa uwo: I-kaza wede y'arbu ti yode yi-ti y' t'ela ðañgay. Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 4.24. * **13:5** 13.5 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 31.6-8 wo Zozuwe 1.5. † **13:6** 13.6 Kun wollo adda mattup ki Soom 118.6. ‡ **13:11** 13.11 Kun wollo adda mattup ki Lebitik 4.1-12.

puuzadí gen, ti geeger an di y'udfe paate, an di y' dibire wo an di y'iide. ¹³ Injino maŋ kine toŋ t'adda k'ille in t'adfo in t'odo okkime k'Isa, wo in oyyo sukiyagi doŋ aa yode y'uune gen me. ¹⁴ A duniya ette kine in k'ede ye geeger ere in di lekke ki daayum te, wo de in dehu geeger ere ki daana in di lekka ki daayum. ¹⁵ Injino maŋ t'urzi k'Isa gen, kine in amma Raa daa puukiyo, wo tamma gette aa sedeke a Raa, tode gette ono doŋ adfiya ti bize ikaza Raa yoŋ wee wee. ¹⁶ Kune un dandfe ye a isiyo beehiyko ti noogiyo tuddugun te, kono kane gen aakede sedeke ere Raa ulbí i-d'isiyo unse.

¹⁷ Kun ollo ono doŋ dokkiyagun, kun kili t'eedan ye, kono kane gen ersadan a tukki kune, wo an suune onniyo soo an t'idey taaya a Raa a naabo ere pay an ize a tukki kune gette. Kun iso t'urzi tuuku toŋ an d'ise naabadan ti unsuwo, addan i latta ye, para'ŋ addan i litta maŋ, a kune beehiye ye. ¹⁸ Kun tondo Raa ki kaye, kono ay suune adda k'addey ay d'ede elkiyo ere ay di suuniyo munda k'ulsuko a tuddey umbo, ay dehu ay di lekke ki diine aame tuuku toŋ maŋ. ¹⁹ Nuŋ ni kodfime a kune, kun di tonde Raa, y'o di t'ihina urzi n'a-kime kesiko k'ume kune.

Toose ere ki dangu

²⁰ Raa wede i d'eliyo toose, yoŋ wede a bilde Galmeegin Isa ti diine doŋ unto. Isa gen goole k'elso dambami, wo t'urzi puuzadí ere ibi ki sedeke gette, Raa y'a gitte taasawa ti kine ki daayum. ²¹ Nuŋ ni tonduyo Raa, y'un di'n ise doŋ aane i t'ise suldi doŋ pay beehiye kono kun d'ise munda wede aa yoŋ yi dehu, wo t'urzi k'Isa Almasi gen Raa yi-kama addin kono ulbí i-d'ise unse. Injino tamma t'a koone a yode ki daayum! Eyye.

²² Zemba ki nuŋ, n'un rootiyo en ti obe bey, kooke wede adda mattup ette kun y'ollo t'ombine, kono ono doŋ adda mattup n'un agisa en kane baadan ye.

²³ Kun ollo, leemadin Timote ti dangay an ti y'udfe. Aame de y'iina kesiko maŋ, ay t'etta ti yode kan soo ay un ti'n wollo.

²⁴ Kun an t'iso toose a doŋ dokkiyagun pay wo a doŋ ki Raa pay. Doŋ siido k'Itali

an un t'ize toose. ²⁵ Injino maŋ beeko Raa ti koonaa eggun pay.

Mattup ki Zak yi riine a don Raa

En urzi k'ono don kun t'oone adda mattup ettiyo

Ette mattup ere Zak yi riine a don Raa pay i lekkiyo teepiyo adda duniya. Ti kaaga Zak gen yon wede dokkiyo t'adda diine don i ziipe addan a Isa a Zeruzalem, wo Zak gen Isa leemadi. Kane don pay y'an riine mattup gette, don ongo t'adda diinayan an'de kane an ziipe addan a Isa, kacin urzi lekkiyadan a ki t'ettiyo ye ti don i ziipe addan a Isa me. Inkinon man Zak y'an di ruute, zaapu k'adde a Isa gette a t'ettiyo t'urzi naabo ere beehiye do.

Zak gen y'a illiga di kane don i ziipe addan a Isa gen, don an k'ede munda ye an dabirsa baadan, kono don laale an ti-koliyo tuddan awwa. Inkinon man y'an di ruute a don laale, an ti-t'ise lekkiyadan aa ki don duniya ye, an'ni soodo bey sire don an k'ede munda ye me. Zak y'a ruute sey a kane don pay, an ti ledfo t'urzi niikiyto k'ono ulpi wo bizaan ton an yi soodo, wo an oziro daayum beehiye aa ono Raa an rootiyo.

Toose ki Zak

¹ Mattup ette i raaniya nun Zak wede naabo ki Raa wo ki Galmeega Isa Almasi, n'un t'ize toose a kune pay don Raa don i lekkiyo teepiyo adda duniya*.

Urzi zaapu k'adde a Raa wo suuniyo k'ono

² Zemba ki nun, kune ulbugun un iso unse baadan aame un iido munda wede oone tuuku ton man, ³ kono kun suune, aame a zaapu k'addugun a Raa gette kun ohire toogo a naamiya man, kun t'isa don a seedu zakidi bini dangu. ⁴ Wo kun lekko zeere kono a seedugun ere kun ziida zakidi gette t'a k'ohira ye bini dangu, inkinon kun t'isa don i-dirse, kun

iide, kun a ki biite ye a urzi zaapu k'addugun a Raa me. ⁵ Aame wede soo ti diinagun i baatiya suuniyo k'ono man, yi tondo Raa wo yon yi di t'ela, kono Raa yon y'eliyo a don pay daa dooziyo wo ti beehiyo. ⁶ Wo i dehu yon y'a tonde ti zaapu k'adde a Raa daa niiku adda k'addi, kono wede i-d'ede niikiyo adda k'addi gen, yon aakede ahu don ki bar maaye yi'ni kolzite baadan an d'ambu kenno kenno. ⁷ Wede inkinon gen y'elke ye yi-t'oono munda ti bey Galmeega Raa me, ⁸ kono yon yi-baakiya, elkiyadi soo ye a munda wede y'isiyo tuuku ton man.

Wede i-k'ede munda ye ti wede laale

⁹ Leema wede i-k'ede munda ye gen, ulbi i iso unse kono Raa yi y'ize goole, ¹⁰ wo wede laale ton, ulbi i iso unse kono Raa yi y'ize nenku, kono yon yi-t'engila aakede bobbo k'inda. ¹¹ Peedo ti koliyo, ti d'oggiyo wehini, bobbo i-ti baahu, i-t'eepiyo wo majjaanikatú ti-daggiya. Gen inkinon kay wede laale ton, y'a dagga adda diine naabiyagi don y'isiyo gen me.

Naamiya wo naamiya daggiya

¹² Unsuwo a wede y'a seedu zakidi a suldi don oone bini dangu, kono aame Raa yi ti y' niime man, y'a t'ooney kadumul ere ki wede i jiire, tod'te lekkiyo ere ki daayum Raa yi ruute y'an t'ela a kane don i yi geyyiso. ¹³ Aame wede yon an yi niime daggiya man, yi ki roote ye: «I ni niime daggiya Raa me», kono wede tuuku ton man yi k'aane naamiya daggiya Raa y'a k'ise ulsu ye, wo yode Raa batum yi ki naame daggiya wede ye. ¹⁴ Wo ki kotto man, wede tuuku ton yi t'ettiyo adda naamiya daggiya gen, aame yi ooliyo tuddi a suldi don ulpi tudde ti dehu man, gen an di y'argu wo an ti y' daggiya. ¹⁵ Wo aame yi ooliyo tuddi a suldi don ulpi tudde ti dehu man, i-t'ehiyo oldiko, wo oldiko gette ti d'ohire d'ohire, san t'a ti dangu ti wede y'a t'inda. ¹⁶ Zemba ki nun kune don ki geyyiso, kune'n wenda soo ton y'oola

* **1:1** 1.1 Don Raa don i lekkiyo teepiyo adda duniya: I-kaza Zak yi riine a kane don pay i ziipe addan a Isa adda duniya, ise a kane don Yawudiyagi biza bumbu koomat makumu sire an ziipe addan a Isa i lekkiyo a paate dokki ti siifadan.

elkisadí ti ti y' dagga ye. ¹⁷ Suldí d'of pay majjandani munda a ki'n biite ye in ooniyo geŋ, kane an'tiyo ti kandaane, ti Raa wede i ziipe suldí d'of i-tooriyo a kandaane. Wo yo Raa geŋ yi ki kama tuddí ye, yoŋ i-k'ede munda aa undiso ere i-ti kama t'enn'o t'enn'o ye. ¹⁸ Yode batum y'a dihe kiné in d'úune ehiyo ere aware t'urzi k'onamí d'of d'erec geŋ me, kono kine in t'ise ki poone ti diine suldí d'of pay y'ikkima.

Kun ollo wo kun d'iso

¹⁹ Zemb'a ki nuŋ kune d'of ki geyyiso, ono eŋ kun ollo koduwo: Wede tuuku toŋ kuwwagí i-t'iso soodo k'ollige k'ono, bizi attidi ki rootiyo wo kulkuwadí ti koon'a attidi, ²⁰ kono wede yi ti gulkuwe geŋ, yi k'aane yi ki lekke ye lekkiyo ere ki diine aa Raa yi dehu te. ²¹ In'kino kun oolo suldí d'of pay un di'n isiyo ganigi, ti bundiko ere i ceeriyo eego un d'ede gette. Ono d'of Raa y'un ele adda k'addugun geŋ, kun'ni soodo ti tassuwa, kono kane geŋ an d'ede toogo k'uttiyagun.

²² Kune'ŋ, ono Raa kun ti'n olli ollige danjal ye, wo kun'ni soodo kun d'oziro eego, para maŋ kune batum kun ti dagga tuddugun te. ²³ Derec, wede geŋ ono yi'n ollige wo yi ki sooru eego ye maŋ, yoŋ geŋ yi deeyiso aa wede yi woliyo ume k'edayí adda kaynaaŋa miŋ, yoŋ miŋ yode. ²⁴ Aame yi ti woliyo y'en'gilso maŋ, a kaamiki i-dandiya yoŋ mummino geŋ me. ²⁵ Wo eŋ ki wede i ti woliyto koduwo urzi k'oogoro ere beehiye munda a ki ti biite ye, ere in di'n udf'e t'adda k'oldfiko gettiyo. Yoŋ yi lekkiyo kettiyo daayum a tode, ono Raa yi'n ollige ere saŋ i ki dandiya ye, wo yi sooru eego. In'kino wede geŋ y'a t'oona un'suwo a munda wede y'isiyo geŋ me.

²⁶ Aame wede y'elkiyo yi daaniya urzi Raa wo bizi yi ki ti y' sed'fu ye maŋ, geŋ yi ti daggiya tuddí batum, urzi daaniya Raazí ki bita. ²⁷ Urzi wede kamilen daa k'oldfiko ki daaniya Meega Raa enno: Mandaydayi ti nongayi kun'ni noogo

adda dabaradan te, wo k'a booho tuddá ti suldí pay d'of ulpi adda duniya.

2

Woliyo duwo pay kan soo

¹ Zemb'a ki nuŋ, kune urzi wede duwo kun ki'n woliyo kan soo ye geŋ, kun a ti y' keyye ye t'urzi zaapu k'addugun a Galmeegin Isa Almasi yoŋ goole a di jiiere me. ² Kun ollo, aakede i d'ede wede laale yi-t'usso kokkide ki dap a yelsadí, ti kallagi majjandani, y'a t'iido k'ume k'ogiysagun, wo wede soŋ i-k'ede munda ye yi-t'usso kallagi sattita y'a t'iido kay. ³ In'kino maŋ a wede i t'usso kallagi majjandani geŋ, kun di y' seeda bey sire wo kun i di roote, kun t'eese: «Kee k'edi ki koon'a a ume wede majjaane kino.» Wo a wede i-k'ede munda ye geŋ, kun t'eese: «Kee ki t'ôhor ôhire» umbo'ŋ «Ki-koon'a a siido kino.» ⁴ Wo kune kun isiyo in'kino maŋ, geŋ kun'ni woliyo duwo kan soo ye, kun d'ekkiyo booro a urzi wede d'erec ye.

⁵ Kun ollo, zemb'a ki nuŋ kune d'of ki geyyiso, ki kotto duwo d'of a eda duwo an k'ede munda ye geŋ, Raa yi'ni biire kono an t'ise d'of laale a urzi zaapu k'adde a yode wo an t'ooney Moziko ere yi ruute y'an t'eley a kane d'of i yi geyyiso. ⁶ Wo d'e kune, kun di'n woliyo d'of an k'ede munda ye t'umbo soo. Wo ki kotto maŋ, kune'ŋ un oodibe yeebagun d'of laale, an un di'n t'ettiyo ki daana d'of booro. ⁷ De geŋ kane d'of laale ye ko, i kaldita suma k'Isa ere majjaanawa Raa y'un ele te?

⁸ Derec, aame kun a seedu a oogoro ki Moziko Raa, tode ere an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Ki geyyo bakadá aa ki geyyiso tuddá batum*» maŋ, geŋ kun isiyo beehiye. ⁹ Wo d'e aame duwo kun ki'n wulla kan soo ye maŋ, geŋ kun isiyo oldfiko wo oogoro t'un di'n seeda kono kun a ti diipida. ¹⁰ In'kino maŋ wede urziyagi k'oogoro geŋ pay yi ti'n sooru wo yi diipida urzi soo toŋ maŋ, geŋ aakede kane pay geŋ miŋ y'a ti diipida. ¹¹ Derec, yode Raa wede i ruute, y'ede: «Ki moone t'ere bakadá ise ti kule

* **2:8** 2.8 Kun wollo adda mattup ki Lebitik 19.18. † **2:11** 2.11 Kun wollo adda mattup ki Egzod 20.14. ‡ **2:11** 2.11 Kun wollo adda mattup ki Egzod 20.13.

bakatú ulu†», y'a ruute soŋ, y'ede: «Ki tôwwo wedusu mirsi ulu‡.» Wo de aame t'ere bakadá ki ki moone ye too, wo ki îide wenda mirsi maŋ, geŋ miŋ oogoro pay k'a ti diipida. ¹² Injino kun a elko a ono doŋ kun roote wo a naabo ere kun ise gette, kono kune duwo doŋ Raa y'a deŋka booro a eggun t'urzi k'oogoro ere in di'n udde t'adda k'oldfiko. ¹³ Injino maŋ onniyo ere Raa yi deŋka booro gette, wede i k'isiyo adde koduwo a doŋ ongo ye geŋ, Raa yi-k'isa adde koduwo ye kay. Wo de wede isiyo adde koduwo a doŋ ongo geŋ, yoŋ i-k'ede orgiso a booro Raa ye.

Zaapu k'adde a Raa ti naabatú

¹⁴ Zamba ki nuŋ, a wede koduwatú moo me y'a t'eese: «Nuŋ ni ziipe addó a Raa», wo yi ki-ti kaza t'urzi naabo ere beehiye ye maŋ? Ki kotto zaapu k'adde ere injino gette ti ki y'utte ye! ¹⁵ Kun ollo, aakede i d'ede leema ise tema an lekkiyo daa munda k'ossiyo, munda k'ombo daayum an baatiya. ¹⁶ Wo a wede soo ti diinagun koduwatú moo me y'an di roote, y'a t'eese: «Kun enjilo ti toose, tuddugun kun t'osoy t'a-kookoy wo kun a d'oomoy a mosikagun te», daa kun an k'ele munda ki noogiyadan ye maŋ? ¹⁷ Geŋ injino kay, zaapu k'adde a Raa daa kaza naabo ere beehiye gette, tode sittú aakede munda unto.

¹⁸ Wo de wenda y'a roote, y'a t'eese: «I d'ede doŋ an d'ede zaapu k'addan a Raa, ongo an d'ede naabo ere beehiye.» Injino nuŋ Zak ni di roote, n'a t'eese: «De kee k'o kazi zaapu k'addá a Raa daa naabo ere beehiye, wo ki nuuno maŋ t'urzi naabadó ere beehiye n'a-di kiza ki kotto nuŋ ni ziipe addó a Raa.» ¹⁹ Derec, kee k'umbe Raa yoŋ soo danŋal, beehiye. Wo kane siitandani toŋ maŋ an ambu kay Raa yoŋ soo danŋal me, wo a daanadí an orgiso an di ŋonŋirso. ²⁰ Kee wede elkisadá umbo! Ki dehu k'a suune, to zaapu k'adde a Raa daa naabo ere beehiye gette ki bita ko? ²¹ Kune kun suune mugiyin Ibirayim geŋ Raa y'a yi wulle yoŋ ki diine a daanadí t'urzi naabo

ere y'ize, kono y'a iyye ulí Isaaka y'a ti y' duwwe a ume sedeke y'a walda. ²² Kun ollo, zaapu k'addí a Raa gette t'a-t'iide kaŋ soo ti naabadí te, injino naabadí ere beehiye gette a t'ikkima urzi zaapu k'addí. ²³ Wo geŋ a-t'iide a ono doŋ an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Ibirayim y'a ziipe addí a Raa, injino maŋ Raa y'a yi wulle yoŋ ki diine a daanadí meŢ.» Maŋ Raa y'a yi wiike lanžayí. ²⁴ Geŋ kun suune, wedusu Raa yi yi wolle ki diine a daanadí t'urzi naabo ere beehiye, t'urzi zaapu k'addí a yode danŋal ye.

²⁵ Wo ki Raahap ere t'ooniyo ombo bittú t'itatú toŋ injino, t'urzi naabatú ere beehiye Raa y'a ti wulle ki diine a daanadí, kono doŋ zina ki doŋ k'Izirayel t'anni ziida bey sire wo t'an di'n unzile t'urzi doolo*. ²⁶ Geŋ kun wollo, tudde ere daa k'unde gette tod'te unto, wo injino kay zaapu k'adde a Raa daa naabo ere beehiye gette, tod'te aakede munda unto.

3

Seddu bize

¹ Zamba ki nuŋ, ti diinagun doŋ baadan an dehe ye an t'ise doŋ dooyiso duwo a urzi k'ono Raa me, kono kun suune kaye doŋ dooyiso en Raa yi deŋkey booradey ooŋe a ceerey doŋ ongo. ² Kine pay in eliyo morkiye t'urzi baadan. Aame wede adda k'onamí yi k'isiyo oldfiko ye maŋ, yoŋ geŋ yi-dirse a urzi zaapu k'addí a Raa me, y'aaniya tuddí pay yi ti seedu. ³ Kine in eliyo aljima a bize puzu miŋ kono y'in d'ottile, wo tiŋ geŋ in d'aaniya in di dokkiyo tuddí pay. ⁴ Wo soŋ kun wollo tookiyagi adda k'ahu geŋ, ise kane deero deero wo maaye baadan y'anni ŋaayu toŋ maŋ, an d'oyyiso a wedusu yi di'n dokkiyo ti undumu wede ŋenku ki dokkiyadan geŋŋo, y'an d'an t'ettiyo k'ume wede yoŋ yi dehu y'an di'n t'ette. ⁵ Injino kay ilze geŋ yoŋ munda ŋenku adda tudde, wo de y'aane y'a kili tuddí k'isiyo suldi deero deero.

§ 2:23 2.23 Kun wollo adda mattup ki Zenez 15.6.

* 2:25 2.25 Kun wollo adda mattup ki Zozuwe 2.1-21.

Wo kun wollo i d'ise rippinso k'uwwo danjal t'aane t'a t'ogge balda pay. ⁶ Ilze toŋ yoŋ aa uwwo, yoŋ adda tuddiŋ aa duniya ere ūune t'oldiko, yi d'aaniya tuddiŋ pay yi-ti t'isiyo ganigi t'oldiko. Ilze geŋ yi-t'oggiyo lekkiyadiŋ pay gette ti uwwo ere ettiyo t'ume k'uwwo ere ki dabar. ⁷ Wede tudde geŋ y'an d'aaniya a ita seydi pay geŋ me, doŋ ki balda, ise embi, ise doŋ sunni i morkimso t'addaŋ wo ise puuni toŋ maŋ. ⁸ Wo ilze geŋ wenda soo toŋ i-d'aane umbo, yoŋ geŋ munda ulsu, lekkiyadiŋ tiŋ dekilso baa, wo ono doŋ adfiya ti yode geŋ aa naawa k'unto. ⁹ Ti yode in di tamma Meegiŋ Galmeega, wo soŋ ti yode pây in di duudiyo duwo doŋ Raa y'ikkima an deeyiso aa yode. ¹⁰ Ise ono doŋ ki tamma, ise ono doŋ ki duudiyo toŋ maŋ, adfiya miŋ ti bize soo geŋno. Zemba ki nuŋ, geŋ inkiŋo ise ye. ¹¹ Ersa k'osso soo t'a t'idiga ahu doŋ unse wo doŋ soŋ kadigi umbo. ¹² Zemba ki nuŋ, ki kotto tormo ti k'aane ti ki t'ehe inni golgolo ye, wo sunto ti k'aane ti ki t'ehe inni tormo ye. Soŋ t'ersa k'osso ere ahutu nobofo gette, ki k'eesi ye ahu doŋ unse me.

Suuniyo k'ono ere ettiyo ti Raa

¹³ Aame wede ti diinaguŋ y'elkiyo yoŋ i-d'ede suuniyo k'ono wo eedi soodo a elkiso maŋ, kane geŋ yi ti'n kaza t'urzi sooruzi ere ki diine, wo t'urzi naabadi ere y'isiyo ti tassuwa gettiyo. ¹⁴ Wo de aame adduguŋ i t'ūune ti kolbiso baadaŋ wo ti elkiyo ere bakada k'a ti y' kime k'ita wo kee k'a ceere maŋ, geŋ kun d'oolo ti koliyo tudduguŋ me. Para maŋ gette lohito k'ono a derec ki Raa. ¹⁵ Ita suuniyo k'ono ere inkiŋo gette ti k'ettiyo ti Raa ye, tode gette t'ettiyo t'urzi duniya, t'urzi duwo wo t'urzi Meeda siitandani. ¹⁶ Aame duwo an lekkiyo ti kolbiso wo ti elkiso ere bakada k'a ti y' kime k'ita wo kee k'a ceere maŋ, a ume geŋ toose umbo, wo ita k'oldiko ere tuuku toŋ ede pây. ¹⁷ Wo de suuniyo k'ono ere ettiyo ti Raa gette, tod'te ki poone ti'n di'n isiyo doŋ kamilen, doŋ i dehu toose, doŋ

tasse, doŋ i suune okkiso duwo, doŋ isiyo adde koduwo a duwo wo isiyo naabo ere beehiye, doŋ an'ni wolliyo duwo kaŋ soo wo doŋ addaŋ soo. ¹⁸ Kane doŋ i dehu toose t'a koone adda diine duwo pay geŋ, kane an naabiya ti toose wo munda wede an t'oone geŋ, lekkiyo ere ki diine.

4

Kun oolo suldi duniya

¹ Kune kun elkiyo miŋ, deyyiso ti niikiyto k'ono a diinaguŋ geŋ an ettiyo ti too me? Kane geŋ an ettiyo t'urzi ŋaapu ere i deyyiso daayum adda k'adduguŋ gettiyo. ² Kune kun di dehu suldi doŋ ulpi tudde ti dehu, wo kun ki'n ooniyo ye. Kun di tōwwo duwo mirsi wo kun di kolbiso, toŋ kun k'aane kun ki'n t'oone ye. Inkiŋo kun di deyyiso, kun di niikiyto, toŋ suldi geŋ kun ki'n t'oone ye, kono kun ki tondiyo Raa ye. ³ Wo aame kun tonde Raa toŋ, munda kun ki y' t'oone ye kono elkisaguŋ oldo, kun dehu pay kun di latte a ŋaapu ere tudduguŋ ti dehu. ⁴ Kune doŋ i ki seedu urzi Raa ye, ki kotto kun suune kee ti duniya lanziká maŋ, geŋ kee adu ti Raa. Inkiŋo geŋ derec, wede yi dehu lanziká ti duniya maŋ, yoŋ geŋ y'a t'ise adu ti Raa. ⁵ Kune kun elkiyo miŋ ono doŋ an riŋe ti kaaga adda mattup ki Raa geŋ ki bita ko, ono doŋ an'de: «Raa yoŋ y'okkiso*, yi ti geyyiso baadaŋ unde ere y'in ele te?» ⁶ Wo beeko ere Raa y'in ize gette, tod'te a jire sey, kono soŋ an riŋe ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «A doŋ i koliyo tuddaŋ geŋ Raa y'an di-toogiyo, wo de y'an d'isiyo beehiye a doŋ i ki koliyo tuddaŋ ye†.» ⁷ Inkiŋo maŋ Raa geŋ kun i ottilo, wo de a Meeda siitandani kun i-ti toogo wo tod' t'a lefda dokki ti tudduguŋ me. ⁸ Kun a odo goppon ki sirpa Raa, wo yoŋ y'a d'etta goppon ki sirpaguŋ. Kune beydiyaguŋ doŋ kun d'isiyo oldiko geŋ kun ti'n iso kamilen, wo kune doŋ i baakiysa geŋ adduguŋ kun ti'n iso kamilen. ⁹ Kun t'iso sommagi dondoŋ, kun lekko adda mōolo wo kun ōolo ti

* 4:5 4.5 Kun wollo adda mattup ki Egzod 20.5. † 4:6 4.6 Kun wollo adda mattup ki Piroberb 3.34.

zumari a edagun. Koobiytagun gette ti-kama ti môolo, wo unswagun ti-kama ti ulbe k'oodiyo. ¹⁰ Kun ti-t'iso tuddugun nenkiti a daana Galmeega, wo yon y'un di'n isa deero.

Dekkiyo booro ulu ekki leema me

¹¹ Zamba ki nun, kun dekke tuddugun ye. Wede yi dekkiyo leemadi, ise yi dekkiyo booro ekki leemadi man, gen yi rootiyo ulsu a oogoro Raa wo yi dekkiyo booro ettú. Wo de aame ki dekkiyo booro ekk'oogoro man, kee ki t'ize wede dekkiyo booro wo ki-t'ize tudda aa wede i ki daaniya oogoro ye baa. ¹² Ki too man Raa danjal elo oogoro wo i deka booro me, yode danjal eliyoy uttiyo a duwo wo i towwo me. Inkinoy man k'elkiyo kee wee ki dekkiyo booro ekki bakada me?

Koliyo tudde ulu

¹³ Anken kun ollo, kune don kun rootiyo, kun'de: «Anki, koo soggo koo man ay t'etta k'adda geeger soo, ay di lekko ozzine, ay d'isey suuk wo ay a-tooney sonko t'eego.» ¹⁴ Wo kune kun ki suune ye munda wede un aana a lekkiyagun ere ki soggo te. Derec, kune lekkiyagun gette aakede koliyo ti d'ettiyo tan boolon, san ti-t'engilso gettiyo. ¹⁵ Ki too man munda wede kun di roote enno: «Aame Galmeega yi dehu man, kaye ay di lekka wo ay d'isa munda kino kino.» ¹⁶ Wo ki kotto, t'urzi k'onamgun gen kun koliyo wo kun tamma tuddugun. Ita koliyo tudde ere inkino gette oldo. ¹⁷ Inkinoy man wede tuuku yi suune isiyo beehiyko wo yi ki ti t'isiyo ye man, yon gen yi t'ize oldiko.

5

Ondirso a don laale

¹ Wo anken kun ollo, kune don laale noo! Kun ofultu môolo a dabar ere etto eggun. ² Laalagun gen i ruume, kallagun diibe yi t'iimi. ³ Daapiyagun ti sonkagun gen a ti gili puunu, wo puunu gen y'a koona aa wede i wulle naabo ere oldo kun ize gettiyo, puunu y'a t'aadima tuddugun aa uwo t'oggiyo. Wo gen aasa inkino kono ankenno kun okumso laale

a duniya ere goppon t'a dange. ⁴ Kun ollo, kune kun an di-toogiyo a ranra ki don aydu dombugun. Inkinoy man kane an sakiya, wo dollite ki don naabo gette ti ti gili a kandaane ibey a daana Raa, Galmeega Goole k'arka. ⁵ Kune kun likke duniyagun ere a siido adda k'unswuwo, inkino kun di bikkidita aakede seydi don onniyo soo an d'an t'etta k'ume waldutu. ⁶ Don ki diine kun ti'n zidde kun'de booro ti'ni zida, kun di'n iide, wo an un gi-di tuuge ye.

Ombine ti tonديو Raa

⁷ Inkinoy man zamba ki nun, kun ombon bini aaniya Galmeega. Kun wollo wede derku gen, yon yi suune yi-delliyo ti ombine mizzi wede ki morkini bini mizzi wede ki sommide, suldi don yi dirke gen an t'ehiyo beehiye. ⁸ Kune ton kun ombon, biza k'ulbugun yi koona zakidi kono ettiyo Galmeega tod'te goppon.

⁹ Zamba ki nun, kun gurgire ti tud-dugun ye, para man Raa y'a dekkey booro eggun. Kun ollo, wede dekkiyo booro yi t'uddo yo a biza bumbu. ¹⁰ Zamba ki nun, kun elko a nebiyagi don ti kaaga i gizite ti suma Galmeega Raa, kane gen an dibire ti ombine. Inkinoy kun wollo urzi kane genno wo kun di daano. ¹¹ Kun ollo, kine in di roote unswuwo a kane don a seedu zakidi bini dangu. Kune kun illiga taaya ki Zop a ombine ere y'imbiya gette, wo kun suune munda wede Galmeega Raa yi ele aame dangu me. Derec, yode Galmeega gen i-d'ede beehiyko baadan wo yi woliyo sommagi duwo.

¹² Zamba ki nun, a suldi pay gen ki poone kun nama tuddugun ye, ti kandaane ise ti siido, wo ise t'urzi tuuku ton man. Aame kun roote «eyye» man, kun rooto «eyye» danjal, wo aame kun roote «aha» man, kun rooto «aha» danjal. Inkinoy booro Raa t'un gi di'n seeda ye.

¹³ Aame wede soo ti diinagun yon yi dabirsa man, gen yi tondo Raa. Aame wede yon ulbi unse man, gen y'amma Raa ti ordari. ¹⁴ Aame wede soo ti diinagun yon tuddi eeni man, gen y'a waake don dokkiyo ki don ogiyo ti suma k'Isa. Kane gen an tonde Raa

kono yode wo an i yerge egey a eedí ti suma Galmeega. ¹⁵ Ita ton-diyo ere t'urzi zaapu k'adde a Raa inkiño gette, wede k'eeni y'a utte. Galmeega y'a y'ooziga wo aame yi t'ize oldíko toŋ maŋ, Raa yi-t'isa tambobino. ¹⁶ Inkiño maŋ kun t'oodo'ŋ addugun a oldíko ere kun ize, wo kun tondo Raa ti tuddugun kono kun t'oona bee. Ton-diyo Raa ki wede yoŋ ki diine geŋ, tod'te i-d'ede toogo baadaŋ. ¹⁷ Eli geŋ yoŋ wede tudde aa kine, y'a tunde Raa ti toogo kono mizzi y'a ki koppe ye, maŋ mizzi y'a ki guppe ye ozzine ado ti tere zoot a siido me. ¹⁸ Saŋ maŋ y'a tunde Raa sey, maŋ mizzi y'a guppe wo suldí a siido an d'ehe.

¹⁹ Zemba ki nuŋ, aame wede soo ti diinagun yi t'irga t'urzi wede d'erec wo wede doolo yi ti y' gimo maŋ, ²⁰ geŋ kun suuno, wede yi ti kama wede k'oldíko t'urzi wede yi digge geŋno maŋ, yode geŋ leemadí yi y'utte wo yi ele urzi, Raa yi-t'isa tambobino a oldíko baadaŋ.

Mattup ere ki poone Piyer yi riije

Enj urzi k'ono donj kun t'oone adda mattup ettiyo

Ette mattup ere ki poone Piyer yi riije a donj i ziipe addan a Isa adda siidiyagi paat ki Aazi. Aame Isa yonj a siido genj, Piyer y'izire ti yode. Wo aame Isa yi-gime k'awwa ki kandaane manj, Piyer y'a t'ize wede zina k'Isa a kane Yawudiyagi, y'an di kizite Rabila Majjaanawa.

Kane donj i ziipe addan a Isa, Piyer y'an riije genj, duwo an di'n dibire kono an ziipe addan a Galmeega Isa Almasi. Kono k'injino Piyer y'an di riije mattup, kono an di seeda zakidi a urzi zaapu k'addan a Isa, kono i dibire ki poone kane danjal ye. Y'an di ruute sey, yode Almasi an ziipe addan genj, an yi dibire ki poone ti kane bini an a y'iide. Genj i-kaza aame an iido dabar manj, an d'ombiina aa ki yode. Y'an di ruute sonj, mummino lekkiyadan t'a koone a diine donj i-tuuge k'ollige k'ono Raa me.

Toose ki Piyer

¹ Mattup ette i raaniya nunj Piyer wede zina k'Isa Almasi. Ni raaniya a kune donj Raa yi biire, i lekkiyo a borkiyagi, i-tiipite k'adda siidiyagi ki Pontus, ki Galat, ki Kapados, ki Aazi wo ki Bitini pay. ² Ti kaaga too Meega Raa y'unni biire a yode me, genj a-t'iide a munda wede yi dihe y'aase ti poone. Y'un di'n uuye kese ti toogo ere k'Unde Kamilenj kono kun d'olliga ono k'Isa Almasi, wo t'urzi rorrison puuzadi kun t'isa donj kamilenj a daana Raa. Genj toose ti beeko ere daa dooziyo i koono eggun.

Uttiyo t'urzi k'Isa Almasi

³ In amma Raa, meeki Galmeeginj Isa Almasi, y'in d'ize adde koduwo baadan, injino in d'uune ehiyo ere aware t'urzi baldiya k'Isa Almasi ti diine donj unto. Kono k'injino kine in di zaapu elkisadin

in di lekke kanj soo ti yode. ⁴ Genj injino Raa y'in okkime suldi donj a kandaane yi boohiyo a kine donji, suldi donj a lekka ki daayum, i k'isa ganigi ye, majjaanikadan i ki dagga ye. ⁵ A kune donj i ziipe addugun a Raa, y'un di'n booha ti toogadi kono y'un utte. Uttiyo gette a t'oodiba ita kerej onniyo ere ki Raa t'iida manj.

⁶ Injino manj kun di lekkiyo adda k'unjsuwo, ise ankenno kun t'ize sommagi dondonj tonj manj k'onniyo miibi danjal, kono kun uune naamiya t'urzi wede baadan. ⁷ Naamiya gette kun di-t'oone kono an di suune kun ziipe addugun a Raa dey ko? Kune kun suune dap gette aane a lette, wo an t'eliyo adda k'uwwu doo minj an di woliyo majjaanikatú kollo. Wo zaapu k'addugun a Raa gette injino kay, tod'te zooyatú onje baadan a jiire dap, wo tonj an di niime kono an ti wolle tod'te derec dey ko. Injino manj kun t'oona tamma, daryika wo suma a onniyo ere Isa Almasi yi kiza tuddi a duwo pay genj me. ⁸ Kune'n, Isa Almasi kun ki y' wulle ye, tonj kun di y'geyyiso, wo ankenno kun ki y' woliyo ye botto tonj, kun di zaapu addugun a yode. Kono kamo ulbugun i d'isiyo unse baadan, kun d'isiyo unjsuwo ere soo wenda yi k'aane yi ki ti roote ye. ⁹ Unjsuwo gette kun uune kono Raa y'un utte. Genj munda wede kun t'oone kono kun ziipe addugun a Isa.

¹⁰ Kono k'uttiyo gette, ti kaaga tonj kane nebiyagi an di dihite urzutú ki koduwo, wo an di gizite ki poone a urzi beeko ere Raa yi dehu y'un t'ela. ¹¹ Injino manj Unde k'Almasi adda k'addan, tod't'an di ruute ki poone dabar ere Almasi Raa yi biire'n yi t'oona wo sanj daryika ere i-etta te. Kane an di dihe, an di suune aame muno wo t'urzi mummino suldi genj an d'aana me. ¹² Wo enj munda wede Raa y'an t'iidiba ita a nebiyagi: ono donj an kazita genj a kane batum ye, wo de a kune. Ankenj kane ono genj, donj i kazita Rabila Majjaanawa an un ti'n ruute ti toogo k'Unde Kamilenj ere iido ti kandaane. Wo rabila gette kane maaleekiyagi tonj an dehu baadan an di suune.

Lekkiyo ere ki diine

¹³ Kono kamo kun koonaa mentikagi a munda wede kun ise, kun lekko daayum zeere. A zaapo k'elkisagun gette, kun i ti zaapo pay a beeko ere Raa y'un t'ela a onniyo ere Isa Almasi yi kiza tuddi a duwo pay. ¹⁴ Kun ollo ono Raa aa inni an ollige ono meegan, wo kun ooli tuddugun a suldi don ulpi tudde ti dehu ye, aakede ti kaaga kun d'ize aame kun ki zuune Almasi ye botto. ¹⁵ Wo de aakede Raa wede unni wiike yon kamilen, gen inkinoy kay kun lekko kamilen a soorugun pay te. ¹⁶ Derec ono en an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Kun lekko kamilen kono nun Raa kamilen*.»

¹⁷ Adda tondiyagun a Raa'n, yon kun di y' waaku kun d'eesiyo Meega. Gen inkinoy a daanadi kun di lekko t'orgiso a onniytagi don kune botto adda duniya en me, kono Raa yi dekkiyo booro a wede tuuku ton a naabo ere y'ize y'ize, wo yi'ni wolliyo duwo pay kan soo. ¹⁸ Wo kun suune ti zooye miibi Raa y'un di'n udfde t'urzi lekkiyo ere ki bita ki maawi an unni duuye te. Gen y'un udfde ti suldi don i-ti lettiyo aa dap ti sonko genno ye, ¹⁹ wo y'un udfde ti puuzo k'Almasi ere zooyatu oone baadan, yon wede aa ulo damu kamilen daa k'oldiko munda a tuddi, an wilda ki sedefe. ²⁰ Yo Almasi gen Raa yi biire ti poone t'ume y'a okkima duniya botto too, wo ankenno a onniytagi don ki dangun en, Raa y'an ti y' gize a duwo kono aasa beehiye a kune. ²¹ T'urzi yode Isa kun di zaapu addugun a Raa, Raa wede a ti y' bilde ti diine don unto, wo yid'ele gooliko. Kono kamo kun di zaapu addugun wo kun di zaapu elkisagun a yode Raa.

Geyiso tudde

²² T'urzi soorugun ere a-t'iide a urzi wede derec ki Raa, kun t'ize don kamilen kono kun di geyye tuddugun t'adde soo aakede zemba. Inkinoy man kun geyyo tuddugun daayum t'addugun pay. ²³ Gen

kun suune kun uune ehiyo ere aware. Ehiyo ere aware gette, kun ki ti t'oone ye t'urzi wede ki maawi don i-t'unto me, wo kun ti t'oone t'urzi Raa batum wede i k'unto ye, t'urzi k'ono Raa don i-lekkiyo ki daayum wo i d'eliyo lekkiyo. ²⁴ Ono en an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de:

«Duwo pay kane aa soole,
majjaanikadan aa bobbo.

Onniyo miibi soole i di baahu wo bobbo i-t'eepiyo,

²⁵ wo kane ono Galmeega Raa i-lekkiyo ki daayum†.»

Wo kane ono gen Rabila Majjaanawa an gizite gettiyo.

2

Isa yon moko ere majjaanawa a jire

¹ Inkinoy man kun di sebbo dargun ita suldi don ulpi pay, aakede: daggiya duwo ti metinko, bize sire sire, zaapu k'adde a munda wede, wo dekkiyo duwo. ² Kun t'iso aakede inni don adda buddiko, an dehu daayum udu ki meede daa kalsiya. Gen inkinoy kun deho ono Raa kono kun di t'ihira a urzizi, wo kun t'oona uttiyo. ³ Derec, ono en an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Kun suune adda k'addugun Galmeega Raa yon beehiye a jire*.»

⁴ Kun aa odo ki sirpa Galmeega yi d'eliyo lekkiyo, yon aa moko duwo an di zidde mentu, wo de a daana Raa moko zooyatu oone, yi biire a yode. ⁵ Wo kune don kun uune lekkiyo ere aware gen, kune ton kun t'isa aa mongali don Raa yi zappu k'oozige boy ume lekkiyo k'Unde Raa. Wo kun t'isa don sedefe ki Raa, kun i di naaba t'adde soo, kun d'isa sedefe ere a urzi k'Unde Raa†, i-d'isa unse a Raa kono k'Isa Almasi gen me. ⁶ Derec, ono en an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de:

«Kun wollo, ni biire moko ere majjaanawa a jire k'oozige boy,

* **1:16** 1.16 Kun wollo adda mattup ki Lebitik 19.2. † **1:25** 1.25 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 40.6-8. * **2:3** 2.3 Kun wollo adda mattup ki Soom 34.9. † **2:5** 2.5 Sedefe ere a urzi k'Unde Raa: I-kaza munda wede i-d'ise unse a Raa, ise t'urzi tamma, ise t'urzi k'isiyo naabo ere beehiye, ise t'urzi k'eliyo munda a wede. Kun wollo adda mattup ki Eber 13.15,16 wo Pilip 4.18.

tode gette n'a ti zaapa adda geeger ki Siyon, wo n'a-t'ooziga boozó eego, wo wede yi ziipa addí a tode mañ, yi-ki seeda sukuyagi ye‡.»

7 Mekkolo ette tod'te beehiye baadan a kune don i ziipe addugun a Raa me, wo de a kane don i ki ziipe addan a Raa ye gen, inkinno ye. Derec, ono en an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de:

«Mekkolo ere don k'oozige boy an di zidde mentú gette,

tode gettiyo a t'ize mekkolo ere maj-jaanawa a jiiire k'oozige boy te§.»

8 Wo son an riije, an'de:

«Mekkolo ette k'eliyo morkiye a duwo, mekkolo ere k'a oore*.»

Kane gen an eliyto morkiyagi kono an ti tuuge k'ambu a ono Raa me. Gen ti kaagine too munda wede Raa yi dihe aasa inkinno.

9 Wo kune ita duwo don Raa yi biire, don sedeke ki Raa wede mozigo, don kamilen, don a yode yillak. Kune Raa y'unni biire, y'un di'n udde t'adda k'ume zimolo, y'un di'n t'iide k'ume toorayí beehiye a jiiire, kono kun kizite a duwo suldi don majjandani Raa y'ize. 10 Ti kaaga kune don ki Raa ye, wo ankenno kun t'ize donzi. Ti kaaga kun ki zuune ye Raa y'isiyo adde koduwo, wo de ankenno kun zuune yon y'isiyo adde koduwo a kune me.

Lekkiyo ere ki don naabo Raa

11 Zemba ki nun kune don ki geyyiso, kun suune adda duniya en kune aa torgagi, don i lekkiyo a borkiyagi. Inkinno man kun ollo n'un di rooto, kun ooli tuddugun a suldi don ulpi tudde ti dehu, i deyyiso ti undiyagun genno ye.

12 Soorugun ti koonna beehiye a daana don i ki suune Raa soo danjal ye me, kono aame ise kane an unni kalda kune don ulpi ton, an di wolla naabagun ere beehiye gettiyo, wo an di t'imma Raa a onniyo ere y'etto gette.

13 Kun kili t'eedan ye don deero k'akuuma pay a siido me, aa Galmeega yi dehu. Kun kili t'eedi ye mozigo goole ki

Romen me, kono yon t'ekki don pay, 14 wo a don deero siido, kane mozigo goole yi'n agisa seddu don isiyo naabo ere oldo k'eliyo dangay, wo don isiyo beehiyo an di'n tamma. 15 Inkinno enno munda wede Raa yi dehu me, t'urzi naabo ere beehiye kun isiyo, kane don elkisadan umbo an ki suune munda ye'n, bizan an ki ti y' t'ihina ye. 16 Soorugun t'a koone aa don eedan toore. Inkinno man a eggun toore gette, kun t'ise aa munda wede ki diibiyo a bundikagun ye, wo kun oziro aakede don naabo Raa. 17 Kun an elo suma a duwo pay, kun geyyo zemba don i ziipe addan a Isa, kun orgido a Raa, wo kun elo suma a mozigo goole ki Romen.

Lekkiyo ki don naabo a daana galmaawan

18 Kune don naabo, galmaawugun kun an orgido kun kili t'eedan ye, kun olliga ono ki kane don beehiye tasse danjal ye, wo ki kane don unni dabirsa pay.

19 Derec, gette beeko a daana Raa, a wedusu y'a ombina a dabar ere y'ooniyo a urzi ki diine ye, kono yon y'isiyo munda wede aa Raa yi dehu. 20 Aame kun iza oldiko, inkinno kun t'oonna kossiyo wo kun d'ombina ton, un di'n t'imma wee wee? Wo aame kun iza beehiye, inkinno an un di'n dabira wo kun imbina man, gette beeko a daana Raa me. 21 Gen a urzi genno Raa y'unni wiike me, kono yode Almasi batum yi dibire kono kune. Urzi gen y'un iili a kune kono kun di wolle kun d'ambe zindi.

22 Yon oldiko yi k'ize ye, wo ono don ki lohito ton, umbo i k'udde ye ti bizi me.

23 Aame an yi gildite, yon y'an ki'n gilde ye.

Aame an yi dibire ton, yon y'an ki ruute ye y'an d'isa ulsu me,

wo yon yi ziipe addi a Raa i dekkiyo booro ere derec.

24 Gen yode Almasi batum y'a t'umbe oldikadin a tukki yode

aame an ti y' tiike ekk'undumu.

‡ 2:6 2.6 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 28.16. § 2:7 2.7 Kun wollo adda mattup ki Soom 118.22. * 2:8 2.8 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 8.14.

Y'ize injkino kono y'in di'n ufdfe ti lekkiyadiñ ere a urzi k'oldfiko, wo in di lekke lekkiyo ere ki diine.

Geñ t'urzi kundayi ñoñ y'uune, kun d'uune beeko k'oldfikaguñ.

²⁵ Derec, kune ti kaaga aakede dambami ñoñ i digge†, wo ankenño kun ti gimo ki tukki yode wede y'unni ñokkiyo, aa wede k'elso yi ñokkiyo dambamí.

3

Lekkiyo k'erayi ti kuulizan

¹ Kune erayi toñ, kun kili t'ekki kulugun ye, kono aame ti diinayan ñoñ ongo ono Raa an k'umbe ye botto toñ, an di wolla sooru ere beehiye ki kune erayzan, mañ an di zaapa addan a Isa daa ki rootiyo k'ono Raa a kane. ² An t'ida edayan an di wolla soorugun ere ki diinekamilen ti ottilso gettiyo. ³ Kune erayi kun dehe majjaanika ere ti paate ye, aakede: koniyo k'eego ere a ambe ersa, ossiyto suldi ki dap, wo ossiyo kallagi ñoñ majjandani zooyayan ooñe. ⁴ Ki too mañ kun di dehe miñ majjaanika ere t'ettiyo ti adde ñoñ tasse ki toose. Gette majjaanika i ki ruumiyo ye, zooyatú ooñe baadan a daana Raa me. ⁵ Geñ injkino majjaanika k'erayi ñoñ ki Raa ñoñ ti kaaga, ñoñ an ziipe elkisadan a yode me. Kane an ki gili t'ekki kuulizan ye, ⁶ aakede Sara t'a illiga ono kuulatú Ibirayim, wo ti di y'waaku galmeegutú. Wo ankenño kune toñ inñi ñoñ erayi ki tode, aame kun isiyo beehiyo wo kun k'orgiso a munda ye mañ.

⁷ Kune kuuli toñ, a lekkiyo ere ti eraygun, kun a elko a tuddan ere tasse i jiiere ki kune gettiyo. Kun an elo suma kono kane toñ mañ an t'oono ti kune kan soo, lekkiyo ere Raa y'un ele ti beekadí. Kun iza injkino mañ, munda un t'eeigira a urzi tondiyagun a Raa umbo.

Seedu tudde

⁸ Enño onamó ñoñ ki ñangu me, kune pay miñ kun lekko addugun kan soo, kun wollo sommagi tuddugun, kun geyyo tuddugun aakede zemba, kun iso adde

kofuwo, daa koliyo tudde ti tuddugun me. ⁹ Aame bakadá y'a ize ulsu mañ, ki ti kime ti ulsuko ye, wo aame yi ki gilde mañ, ki ki ti kime ti kalda ye. Ki too mañ ki di ti kime ti zaapu beeko, kono tode gettiñ zaapu beeko ere Raa yi ruute kun t'oono, aame y'unni wiike me. ¹⁰ Ono en an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de:

«Wede yi diha y'a geyye lekkiyo ere unse wo onniytadí t'aase majjaanawa mañ,

y'a sedde bizi ki rootiyo k'ono ñoñ ulpi wo ti lohito k'ono.

¹¹ Ti oldfiko y'a-ledde, y'aase beehiyo, y'a dehe urzi ki toose wo y'a seeda zakidi.

¹² Derec, eda Galmeega Raa kane a tukki ñoñ ki diine, wo kuwwagi an ollige tondiyadan te.

Wo a kane ñoñ isiyo ulsu'ñ, Galmeega Raa y'an kama dar*.»

K'a oyye dabirsa

¹³ Aame kune wehini k'isiyo beehiyo mañ, wee wee un d'isa ulsu me? ¹⁴ Wo soñ aame ñuwo an unni dabirsa kono kun isiyo munda wede ki diine mañ, ulbugun iso unse. Kun an orgida ye, tuddugun kun ti-tasso kono kane me. ¹⁵ Ki too mañ Almasi kun i-t'ele suma daayum adda k'addugun, kono yoñ Galmeega soo. Aame wede tuuku yi ki tunda y'iisa kee ki zaapu elkisadá a Almasi moo me mañ, ki koona daayum goppon ki tôwwo taaya a zaapu k'elkisadá gette. ¹⁶ Wo kun i rooto ti tassuwa, ti ottilso wo ti elkiyo ere kun di suune munda k'ulsuko a tuddugun umbo. Injkino kane ñoñ unni kalda a soorugun ere beehiye a urzi k'Almasi, a kane sukiyagi a kalditadan gette. ¹⁷ Beehiye a kee wede k'a dabire a munda wede k'ize beehiye aame Raa yi dihe mañ, miñ k'a dabire a munda wede k'ize ulsu.

Almasi y'a jiiere unto

¹⁸ Injkino mañ Almasi yode batum y'a dibire kono k'oldfiko ñuwo, untadí y'inda kan soo gette a-t'iide, ki sirwe yi ki t'inda ye baa. Yode wede ki diine, y'a inda kono ñoñ ki diine ye, kono y'in di'n

† 2:25 2.25 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 53.4-6.

* 3:12 3.12 Kun wollo adda mattup ki Soom 34.13-17.

t'etta k'ume Raa. Yoŋ d'uwu an y'iide a urzi tudde, wo Raa yi-d'ele puukiyo t'urzi k'Unde Kamileŋ. ¹⁹ Ti toogo k'Unde gette, y'a t'iide kazita Rabila Majjaanawa a undiyagi d'oŋ a danŋay. ²⁰ Kane undiyagi geŋ d'uwu d'oŋ ti kaaga i-ti tuuge a Raa, aame yi'ni delliso t'ombiŋe a ozzinagi d'oŋ Nowe y'a ikkima tooko ere meeda a jiire. Doŋ miibi danŋal i t'iide adda tooko me, kane pay miŋ gessire d'oŋ Raa y'an utte t'urzi k'ahu me. ²¹ Kane ahu geŋ i-kaza urzi suyyiso batem ere aŋki t'un di'n uttiyo. To suyyiso batem gette i ki d'opilso ganigi tudde ye, wo tod'te i-kaza wede y'ele tuddi a Raa ti elkiyo ere y'a suune munda k'ulsuko a tuddi umbo. Suyyiso batem gette t'un di'n uttiyo t'urzi baldiya k'Isa Almasi, ²² yode wede ingile k'awwa ki kandaane, yi lekkiyo a ammadi ki Raa, yoŋ goole t'ekki maaleekiyagi wo t'ekki d'oŋ an d'ede urzi ki dokkiyo ti d'oŋ an d'ede toogo a kandaane.

4

Lekkiyo ere ti kaaga wo ti ere aware

¹ Kine in suune Almasi y'uune dabar a tuddi, inkiŋo'ŋ kune toŋ kun oyyo kun di dabire aa ki yode, kono wede uune dabar a tuddi yi ki lekke a urzi k'oldiko ye baa. ² Inkiŋo maŋ ti aŋki eŋ, lekkiyagun ere a guute a duniya ette, kun di lekke aa Raa yi dehu, wo kun gi di lekke a isiyo suldi d'oŋ ulpi tudde ti dehu ye. ³ Geŋ d'erec, kune'ŋ ti kaaga ume baadan kun di y'ingile a isiyto suldi d'oŋ aa kane d'oŋ i ki suune Raa soo danŋal ye addan i dehu. Kune kun likke a urzi boliyo, kun d'ize suldi d'oŋ ulpi tudde ti dehu, kun d'iibe i ceeriyo eego, kun d'iimi duniyagun, kun d'iibite kaŋ soo, wo munda wede ki sukiyagi kun d'uttile a lonŋayi. ⁴ Wo aŋkeŋ kane an seedu giggiraŋ kono kun ki sooru ti kane ye baa a urzi lekkiyadaŋ ere oldo daa k'ume dirsiyatú gette. Inkiŋo'ŋ an un di'n kaldita. ⁵ Wo kane'ŋ onniyo soo an i-t'idey taaya a Raa ki naabadaŋ ere an ize, kono yoŋ goppon y'a dekka booro ki d'oŋ zeere wo ti d'oŋ unto pây. ⁶ Kono

k'inkiŋo d'oŋ i t'inda ti kaaga toŋ, Rabila Majjaanawa an an gizite. Geŋ Raa y'an dikke booro a eedaŋ an t'inda, aakede y'aasa ki d'uwu pay. Wo aŋkeŋŋo, t'urzi k'Unde Kamileŋ kane an aane an di lekke a lekkiyo ere aa Raa yi dehu.

Doŋ naabo d'oŋ beehiye ki Raa

⁷ Onniyo a guute goppon duniya t'a danŋa me. Inkiŋo maŋ kun lekko ti suuniyo k'ono wo daayum zeere, kono kun di tonde Raa. ⁸ Munda wede ki poone a jiire, kun geyyo tuddugun t'addugun pay, kono geyyiso gette ti d'eliyo urzi k'isiyo tambobino k'ita k'oldiko baadan*. ⁹ Kun soodo tuddugun bey sire, daa gurgirso. ¹⁰ Raa y'un ele beeko t'urzi baadan, a wede tuuku toŋ Unde Raa ti d'ele munda k'isiyo naabo Raa kono a nooge tuddugun. Inkiŋo maŋ kun t'isa d'oŋ yeeriyo beehiye ki suldi d'oŋ Unde Raa t'un ele me. ¹¹ Geŋ wede Unde Raa ti ele munda ki kazita k'ono maŋ, y'a kizite ono Raa. Wo wede Unde Raa ti ele munda ki noogiyo d'uwu maŋ, y'anni nooge ti toogo ere Raa yi ele. Inkiŋo'ŋ a suldi d'oŋ pay kun ise'ŋ, a t'ele tamma a Raa t'urzi k'Isa Almasi. Geŋ a yode tamma wo toogo ki daayum! Eyye.

Dabar a urzi k'Isa Almasi

¹² Zamba ki nuŋ kune d'oŋ ki geyyiso, kun ki seeda giggirgun ye a munda un iido ooŋe baadan aa uwo dala dala toŋ maŋ. Kun elke ye dabar gette aa munda wede a urzizi ye me. ¹³ Wo de kun lekko t'unŋsuwo kono kun dabirsa a urzi lekkiyo kettiyo kaŋ soo t'Almasi. Wo geŋ inkiŋo a onniyo ere d'uwu pay an wulla daryikadi maŋ, ulbugun aasa unŋe baadan a ceera. ¹⁴ Aame d'uwu an unni kaldita kono kun umbe a suma k'Almasi maŋ, kun lekko t'unŋsuwo kono Unde Raa tod'te i-d'ede toogo, tod'te ti kune. ¹⁵ Aame wenda ti diinagun yi dabirsa kono yoŋ wede t'owwo d'uwu mirsi, ise wede k'oogire, ise wede isiyo suldi d'oŋ ulpi, wo ise wede eliyo eedi a suldi d'oŋ doolo toŋ maŋ, geŋ munda wede beehiye ye. ¹⁶ Wo de aame wede yi dabirsa kono yoŋ wede k'Almasi

* 4:8 4.8 Kun wollo adda mattup ki Piroberb 10.12.

mañ, y'a k'ise sukiyagi ye. Ki too mañ y'a t'imme Raa kono ðuwo an yi waaku yoñ wede k'Almasi.

¹⁷ Kun ollo, onniyo ere Raa y'a t'eesa dekkiyo booro a ðuwo t'iina baa, wo yi t'eesa booro ti ðoñzi. Wo aame yi t'iisa booro ti kine ðoñzi batum mañ, a kane ðoñ i-tuuge i k'umbe a Rabila Majjaanawa ki Raa ye, booradan t'aasa ooñe baadan. ¹⁸ Ono eñ an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de:

«Aame kane ðoñ ki diine'ñ ooñe an utta me mañ,
ooñe baadan sey a ðoñ k'oldiko i ti toogiyo k'ambu a ono Raa me†.»

¹⁹ Geñ inkiño ðoñ i dabirsa a urzi wede aa Raa yi dehu'ñ, kane an d'ise beehiye daayum, wo an i-d'ooli tuddan pay a Raa wede i'n ikkima, yoñ yi seedu zakidi a munda wede yi ruute y'aasa me.

5

Kooke a ðoñ dokkiyo

¹ Anken ni rootiyo eñ kooke a ðoñ kane ti diinagan i dokkiyo ðoñ ogiyo ti suma k'Isa. Nuñ toñ wede dokkiyo aa kane kay. Aame Almasi yi dibire, nuñ ni y' wulle, wo nuñ toñ aggado n'a ti t'ooney onniyo ere Raa yi kiza daryikadi gette. Enno munda wede n'an rootiyo me: ² Kun ni soodo beehiye ðoñ Raa y'un ele beygun me, aakede wede k'elso yi boohiyo dambami. Daayum kun ambo attidizan t'adde soo aa Raa yi dehu, kun ise aa an un isiyo ki toogo do ye. Kun zaapo addugun pay a naabo gettiyo, kun k'ise kono k'ooniyo k'agga ye. ³ Kun koone zakidi ye a ekki ðoñ Raa y'un ele a beygun me, ki too mañ konsagan a diinayan t'aase beehiye aa urzi an di wolle an d'ozire eego. ⁴ Inkiño geñ aame Raa mozigo ðoñ k'elso y'iina mañ, yoñ y'un t'ela kadumul ki gooliko ere a lekka ki daayum.

Kooke a ðoñ i ziipe addan a Isa

⁵ A kune obilagi toñ, kun ollo, n'un di rooto: kun kili t'ekki ðoñ dokkiyo i jiiere

kune ye. Wo onamo eñ a kune pay: kun t'ise ðoñ i koliyo tuddan ye ti tuddugun me, kono ono eñ an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «A ðoñ i koliyo tuddan geñ, Raa y'an di-toogiyo, wo de a ðoñ i ki koliyo tuddan ye, beekadi a eedan*.» ⁶ Inkiño mañ n'un di rooto: kun ottilo, kun kili tuddugun ye a ðaana Raa wede i-d'ede toogo geñ me, kono yode batum y'un ti'n kila t'awwa a onniyo ere yi diha mañ. ⁷ Kun i ti zaapo attidugun pay a bey ki Raa, kono wede k'ambu k'attidugun yode.

⁸ Kun lekko daayum zeere, kun koona mentikagi! Derec, Meeda siitandani ere k'adugun gette t'unni dooliyo liw liw ti dehu wee wee ti seeda me, aa suwwu yi molo wiyirr wiyirr yi dehu yi seeda seysu. ⁹ Aame daayum kun konso zakidi a urzi zaapu k'adde a Raa mañ, kun d'ohira toogo a ðaanatu me. Kune kun suune zembagan ðoñ a urzi k'Isa adda duniya pay geñ, kane an dabirsa aa kune kay. ¹⁰ Kune kun a-dabira sey k'onniyto miibi ðanjal, wo Raa ki beeko ere pay y'unni wiike kun t'etta a daryikadi ere ki daayum kono kun lekkiyo kettiyo kan soo t'Almasi. Inkiño mañ yode batum y'un di'n oodiba ki diine, y'un t'ela toogo wo y'un di'n isa kun seeda zakidi a urzi zaapu k'addugun. ¹¹ Geñ toogo ti koona eedi ki daayum! Eyye.

Toose ere ki ðangu

¹² Nuñ n'un riine ono ðoñ boolon adda mattup ette ti noogiyo ki Silas. Ni suune yoñ leema wede yi seedu zakidi a naabo. Nuñ ni riine kono n'un d'eeliyo kooke, wo n'un di roote kereñ: kun soodo zakidi a beeko ere derec ki Raa.

¹³ Zemba ðoñ ogiyo ti suma k'Isa a enno a Babiloon† geñ, kane ðoñ Raa yi biire aa kune kay, an un t'ize toose. Wo Markus wede yoñ aa ulo‡ toñ, y'un t'ize toose pay. ¹⁴ Kun t'eesito tuddugun kan bey sire sire aa zemba.

Geñ toose ti koona eggun, kune ðoñ pay i lekkiyo kettiyo kan soo ti Almasi me.

† 4:18 4.18 Kun wollo adda mattup ki Piroberb 11.31.

† 5:13 5.13 Babiloon: Ki Piyer mañ suma «Babiloon» gette i-kaza geeger ki Room. ‡ 5:13 5.13 Markus wede yoñ aa ulo: Markus geñ ulo k'adde Piyer ye, yoñ sanallusu wede yi giyye.

* 5:5 5.5 Kun wollo adda mattup ki Piroberb 3.34.

Mattup ere ki sirwe Piyer yi riije

En urzi k'ono don kun t'oone adda mattup ettiyo

Ette mattup ere ki sirwe Piyer wede zina k'Isa yi riije. Yon yi riije a kane don i ziipe addan a Isa uune mattupadi ere ki poone. (2 Piyer 3.1)

Piyer yi rootiyo don ongon an t'iide a diine kane don i ziipe addan a Isa, an an di gizite ono don ti doolo a ki t'iide a Rabila Majjaanawa ere y'an gizite gettiyo ye. Kane don gen an d'isiyo aa addan i dehu wo an an di ruute, Isa gen yi ki kimo ye baa. Piyer yi rootiyo sey, lekkiyo ki wede yi ziipe addi a Isa gette, i dehu Raa ulbi i-d'ise unse. Munda wede derec me, kane ono don Isa yi duuye don izire ti yode aame yon a siido botto. Injino a dooyiso gettiyo, kine don i ziipe addin a Isa in d'ozire eego.

Toose ki Piyer

¹ Mattup ette i raaniya nun Simo Piyer, wede naabo wo wede zina k'Isa Almasi, a kane don i ziipe addan a Isa aa kaye kay, t'urzi naabo ere ki diine ki Raazin Isa Almasi Wede k'Uttiyadin y'ize gettiyo. ² Gen beeko ti toose i koona eggun daa doozyo, t'urzi suuniyo ere kun'ni zuune Raa ti Galmeegin Isa gen me.

Sooru ki wede i ziipe addi a Isa

³ T'urzi toogo Raa, Galmeega y'in d'elo suldi pay don beehiye a kine kono in di lekke kettiyo ti Raa. Injino Raa y'in di y' gize Isa wede y'inni wiike t'urzi goolikadi wo t'urzi toogadi ere i naabiya. ⁴ Gen injino y'in d'ele suldi don a di jiiere baadan wo zooyayan oone, don ti poone yi ruute y'in t'ela genno, kono aame suldi gen kun uuna man, kun aana kun t'alda ti suldi don ulpi tudde ti dehu, an d'an t'ettiyo don duniya k'ume daggiya, wo son kun di lekke kettiyo kan soo ti Raa.

⁵ Wo kono injino ton, kune kun ziipe addugun a Isa gen, kun ti ketto toonugun zakidi kun d'oziro ki diine. Wo kun izira ki diine man, kun t'isa don i suune Raa ki kotto. ⁶ Wo Raa gen kun yi zuuna man, tuddugun kun i-d'aana. Wo tuddugun kun i iina man, kun soodo zakidi. Wo kun ziida zakidi man, kun lekko kettiyo ti Raa. ⁷ Ki danggu, kun likka kettiyo ti Raa man, kun di geyyo tuddugun aakede zemba. Wo kun giyya tuddugun aakede zemba man, duwo pay kun di'n geyyo. ⁸ Aame suldi gen kun uuna baadan adda k'addugun wo kun izira eego man, kane gen an un ti'n isa don tasse ye, wo de don ettiyo ki daana a urzi suuniyo Galmeegin Isa Almasi. ⁹ Wo aame suldi gen wede yi ki'n uune adda k'addi ye man, yon gen yi ki wolliyo dokki ye aa wede koosiyo, gen i dunde a oldikadi ere ti kaaga Raa yi y'ize kamilen gen me.

¹⁰ Kono kamo zemba ki nun, kun ketto toonugun zakidi sey a ceere kono kun di seeda zakidi a waaku ere Raa y'unni wiike, wo a beeriyo ere yi biire kune donzi. Derec, suldi gen kun a ziida zakidi man, umbo kun ki t'ooraa adda k'oldiko ye. ¹¹ T'urzi gen Raa y'un d'ooley urzi wan wede kun t'ettey a moziko ere ki daayum ki Galmeegin Isa Almasi Wede k'Uttiyadin.

¹² Gen injino ni dehu suldi gen n'un ti'n doole doole sey me, aame suldi gen kun'ni zuuna baa, wo kun lekkiyo kettiyo zakidi a derec ere kun uune gettiyo man. ¹³ Wo aame nun ede botto ni lekkiyo gen, ni suune derec suldi gen n'un ti'n doole doole beehiye, kono kun di lekke zeere. ¹⁴ Nun ni suune bini ton ni t'inda, aa Galmeegin Isa Almasi y'o ruute*. ¹⁵ Nun ni dehu n'aase t'urzi mummino ton man, kono aame n'inda ton kun d'aana daayum kun d'elka a suldi gen me.

Gooliko k'Almasi

¹⁶ Kun ollo, aame kaye ay un gizite ti poone Galmeegin Isa Almasi y'iido ti toogadi gen, ono don ay ruutite gen ay k'iide taaya ere iido ti elkiso duwo ye,

* **1:14** 1.14 Kun wollo adda mattup ki Zan 21.18-19.

kaye ay yi wulle t'edayey toore mozikadí me. ¹⁷ Ki kotto, Meega Raa y'a y'ize yon wede suma wo yi-d'ele gooliko. Wo Raa adda daryikadí ere meeda gette, golladí Isa y'a t'illiga, t'ede: «Enj ulo nuuno ni y' giyye baadan, ulbó unse ti yode me†.» ¹⁸ Wo golla gette t'iido ti kandaane, kaye batum ay di-t'illiga aame kaye ti yode ekki mukkolo ere kamilen gette.

¹⁹ Injino kaye ay boohiyo sey adda k'addey ono don nebiyagi an ruutite me. A kune beehiye kun ziipa kuudugun a onaman genno man, kono kane aakede toore i-tooriyo adda k'ume zimolo bini ompilso k'ume, wo toore k'Isa yi-tooriyo a biza k'ulbugun aa moole biza soohe yi koliyo yi-tooriyo. ²⁰ Munda wede ki poone a jire min: Ono don nebiyagi an riine ti kaaga adda mattup ki Raa gen, wede tudde yi k'aane yi ki suune itadan ye yode ti siidi me. ²¹ Derec, ono don nebiyagi an ruutite gen, soo ton umbo i k'iido ye t'urzi k'elkiso duwo me, wo gen an i njiya Unde Kamilen kono an di ruutite ono don iido ti Raa me.

2

Don eliy dooyiso ere oldo

¹ Ti kaaga gen i d'ede don ede t'adda diine don k'Izirayel kane an ti t'ize tudan aa nebiyagi, wo gen injino ti diine kune ton i d'adfa don an t'ela dooyiso ere oldo. Kane gen dooyisadan an ti kalsa kan ombide ti ono don derec ye ki daggiya duwo, wo urzi Galmeega wede an di'n udde gen an d'oola. Injino man kane gen kesiko an t'oonaa kulkuwo Raa a eedan ki daggiyadan. ² Wo a lekkiyadan ere ki boliyo gette don baadan an di'n daana, wo t'urzi kane duwo an di kildita urzi wede derec ki Raa. ³ Kane don eliy dooyiso ere oldo gen an un t'in dagga t'urzi lohito k'ono a bizan, kono an t'oonaa munda beygun. Kane gen ti kaagine too booradan Raa y'an ti-dikke, wo daggiyadan t'aasa kesiko.

⁴ Derec, kun suune kane maaleekiyagi don i t'ize oldiko ton, Raa yi ki'n iili ye, wo y'a ti'n zidde y'a ti'n gittite, yi ti'n ibi adda k'olde goole sohuru wo zimolo, yi di'n boohiyo an di lekke bini onniyo booro. ⁵ Wo duwo don ti kaaga ulpi ton Raa yi ki'n iili ye, kane y'an iide pay ti ahu baadan a t'iimi siido, wenda soo ton i k'utte ye. Wo a utte Nowe siidi, wede i gizite urzi wede ki diine, ti don sarat a itadi*. ⁶ San man geegiryagi Sodom ti Gomor gen kane ulpi, Raa y'a dikke booro eedan, y'an igge t'uwo ti donzan pay a t'ize oddagi, kono a kiza urzi a don isa oldiko ki daana an di wolla. ⁷ Aame gen Lot yon wede ki diine Raa y'a y'utte, kono yon i y'uune a lekkiyo ere ki boliyo ki don siido an isiyo daa sukkiyagi gette†. ⁸ Derec, yo wede ki diine gen yi lekkiyo a diinayan, yi woliyo wo y'ollige naabo ere pay an isiyo onnu diddo gette. Injino lekkiyadan tod'te sukkiyagi i ti lattiya biza k'ulbi wede ki diine genno. ⁹ Injino man Galmeega gen yon yi suune urzi mummino y'a t'adfa don i lekkiyo kettiyo ti yode t'adda suldi don onne an aaniya me, wo yon yi suune urzi mummino don k'oldiko y'anni boohiye bini yi ti'n t'ela dangay a onniyo ere Raa yi dekka booro me. ¹⁰ Wo yon yi t'ela dangay ki poone kane don i daaniya urzi pitinjo tudan ti dehu gettiyo, wo an aa ti diipida a ono Raa gen me.

Kane don eliy dooyiso ere oldo gette a wenda an k'orgiso ye, eedan zakidi. Otilso soo ton an k'ede ye a maaleekiyagi don toogo ti kandaane gen me, an di'n kaldita. ¹¹ Wo kane maaleekiyagi don an ede toogo baadan a jire gen, kane don eliy dooyiso ere oldo ton an ki'n kaldita ye aame dekkiyo booro a daana Galmeega me. ¹² Wo kane gen eedan aa seydi balda daa k'elkisadan, kane gen a lekkiyadan an ti'n seddu, an ti'n towwo. Gen an kaldita a munda an ki y' suune ye. An di-t'inda aa seydi balda. ¹³ Injino man a oldiko ere pay an ize gette, Raa y'an ti dooza. A onnu ton

† **1:17** 1.17 Kun wollo adda mattup ki Matiye 17.1-5; Markus 9.2-7 wo Lik 9.28-35. * **2:5** 2.5 Taaya ki Nowe gette k'a ti t'oonne adda mattup ki Zenez 6-8. † **2:7** 2.7 Taaya ki Lot gette k'a ti t'oonne adda mattup ki Zenez 19.1-29.

maṅ an isiyo unṣuwadaṅ a urzi naabo ere oldo tuddaṅ ti dehu. Aame an aa konso a ombaguṅ toṅ, lekkiyadaṅ gette oldo a duwo sukuyagi baadaṅ, ulbaṅ an isiyo unṣe ki lohito k'ono daṅṅal. ¹⁴ Edayaṅ bilbil ki moonite t'erayi k'eebaṅ. Kane an k'ormiyo ye k'isiyo k'oldiko me, doṅ tasse an ti'n daggiya, wo an d'okkiso a suldi pay. Inḱino maṅ duudfiyo Raa a eedaṅ. ¹⁵ Kane geṅ urzi wede d'erec an d'iili, an digge, an di diine urzi wede ki Baalam ulo Bozor pây. Yode wede y'a giyye sonko ere an i eliyo y'aase ulsu, ¹⁶ wo yo nebi Baalam geṅ a oldiko y'ize gette, Raa y'a y'iipide t'urzi bize buuru. Inḱino maṅ onniyo gette t'a ruute aa i rootiyo wedusu, inḱino t'a y'ihira kono y'a ki isa ye baa naabo daa k'elkiso gette‡.

¹⁷ Kane doṅ eliyo dooyiso ere oldo gette, aa osso ahutu i t'iife, aa dondari maaye wede baadaṅ yi-ti'n teepiyo, mizzi yi-ki koppiyo ye. Kane geṅ umayaṅ Raa y'an ti t'ikkima adda k'ume zimolo dil. ¹⁸ Kane geṅ ti bizaṅ i d'adfiya ono doṅ baadaṅ ki koliyo tudde wo ki bita. An d'isiyo naabo sukuyagi ere a jüre ki tuddaṅ ti dehu, kono an di mabilde kane doṅ i t'udfo ti ooṅe ti diine doṅ i lekkiyo a urzi daggiya. ¹⁹ Kane geṅ an an di rootiyo a duwo an t'isa doṅ eedaṅ toore, kaciṅ kane batum miṅ bulagi ki naabo ere an isiyo daayum ki lattiya gettiyo, kono wede tuuku toṅ yonṅ bule ki munda wede i-iide. ²⁰ Inḱino maṅ i d'ede doṅ ongo an t'udfo t'adda suldi doṅ ganigi ki duniya t'urzi suuniyo ere ki Galmeegiṅ Wede k'Uttiyadiṅ Isa Almasi, wo aame saṅ an iila tuddaṅ an ti gima k'adda suldi doṅ ulpi an i-iide geṅṅo sey maṅ, kane geṅ lekkiyadaṅ ere k'ita ette oldo a jüre ere ki poone. ²¹ A kane inḱino geṅ beehiye urzi wede ki diine an gi di y' suune ye toṅ bee, miṅ an di y' suune wo saṅ an d'ooli ono doṅ kamileṅ doṅ Raa y'an ruute an illiga geṅ me. ²² Geṅ an d'iina a-t'iide a munda wede ono ombide an ruute me, an'de: «Gede yi-ti kama ombö palditadi», wo soṅ «Kinzir kun ti y' zuuye toṅ, yi-ti kama k'adda nirdito sey.»

3

Kama k'Isa ki duniya

¹ Zemba ki nuṅ kune doṅ ki geyyiso, kun ollo mattup n'un raaniya ette, ere ki sirwe. Ise a mattup ere ki poone, wo a ere ki sirwe toṅ maṅ, ni dehu kune eggun a lekke ohine a elkiso ere ki diine t'urzi k'ono pay doṅ n'un ruutite geṅṅo. ² Ni dehu kun aa d'elke a ono doṅ nebiyagi doṅ kamileṅ an ruutite ti kaaga, wo ti urziyagi k'oogoro doṅ ki Galmeega Wede k'Uttiyadiṅ kun illiga t'urzi kaye doṅ zina k'Isa. ³ Wo munda wede kun di suune ki poone enṅo, a onniytagi doṅ ettiyo k'ita i d'adfa duwo an di lekka lekkiyo ere aa tuddaṅ ti dehu. An un di'n t'okka maade, ⁴ wo an t'eesa: «Eeyu Isa Almasi yi ruute saṅ y'a-kimo, de ankeṅ too me yi d'aaniya me? Maawiṅ toṅ an d'inge baa, wo kane suldi pay miṅ an lekkiyo a umayaṅ t'ume Raa y'a t'ikkima duniya too.» ⁵ A elkiyadaṅ gette kane an dunde ti kaaga Raa y'ikkima siido kane ti kandaane t'urzi k'ono bizi me. Siido ti ahu y'a ti'n diikida, wo siido yi t'ikkima t'adda k'ahu. ⁶ Wo geṅ inḱino t'urzi k'ahu doṅ baadaṅ a t'iimi siido, doṅ adda duniya ti sulfizay pay ti kaaga an t'uute. ⁷ Wo ki kandaane kane ti siido doṅ ankenṅo eṅ, t'ono doṅ ki bizi geṅṅo Raa yi'ni boohiyo k'uwwo t'an uuta. Kane geṅ yi'ni boohiyo k'onniyo ere Raa y'a d'ekka booro wo k'onniyo daggiya doṅ k'oldiko.

⁸ Wo zemba ki nuṅ kune doṅ ki geyyiso, i-d'ede munda soo i dehu un ki dande ye: Galmeega a elkisadi onniyo soo gette aa ozzine dupu, wo ozzine dupu geṅ aa onniyo soo. ⁹ Doṅ ongo an elkiyo Galmeega yi t'ossiyo a munda wede yi ruute y'aasa geṅ me. Wo inḱino ye, yo y'ombiṅe baadaṅ kono kune, yi ki dehu wenda soo toṅ a ki dagge ye. Ki too maṅ yo yi dehu duwo pay an di-kime lekkiyadaṅ.

¹⁰ Inḱino maṅ onniyo kama Galmeega t'aana aa wede k'oogire, wenda soo toṅ yi ki suuna ye. A onniyo gette kandaane a nokkida ti tarkuuse baadaṅ wede k'a

‡ 2:16 2.16 Taaya ki Baalam gette k'a ti t'oone adda mattup ki Nombire 22.4-35.

orgide, suldi donj pay a kandaane uwwo Eyye.

t'an ogga a t'isa umbo, wo siido ti suldi donj pay adda genj a t'isa umbo pay.

¹¹ Derec, suldi pay genj an t'engila injkino, genj kun suuno koduwo mummino kun di lekke me! I dehu kun di lekke donj kamilen, wo a kize kune kettiyo ti Raa.

¹² Koore kun delliyo aaniya k'onniyo ere Raa y'a dekka booro genj me, kun di-kette toonugun zakidi kono onniyo gette t'a aane kesiko. Onniyo gette onniyo ere kandaane uwwo t'a y'ogga a t'isa umbo, wo suldi donj pay a kandaane genj a t'ombila ti wehinko k'uwwwo gettiyo.

¹³ Wo Raa yi ruute yi d'isa kandaane aware wo siido tonj aware*, aame genj duwo an d'isa munda wede ki diine aa Raa yi dehu, wo genno kine in delliyo munda wede yi ruute y'aasa me.

¹⁴ Kono kamo zemba ki nunj kune donj ki geyyiso, koore kun delliyo aaniya k'onniyo gettiyo genj, kun ketto toonugun zakidi, kono y'un di'n t'oona donj kamilen, kun lekkiyo ti toose, wo duwo an k'ambu sundugun k'ulsuko ye. ¹⁵ Wo kun elko koduwo ombine Galmeegin gette, t'un d'ele urzi kun t'oone uttiyo. Injkinu kay leemadinj Pool wede in giyye genj, a suldi genno tonj y'un ti'n riine ti suuniyo k'ono ere Raa yi ele. ¹⁶ Genj munda wede yi riine adda mattupiyagi pay injkino, aame y'essiyo raaniya a urzi suldi genno manj, i d'ede omagi ongo ongo ki suuniyadan me. Injkinu manj kane donj i ki suune munda ye, wo an di baakiysa a suldi Raa, ono an ti'n kama t'urzi doolo aa an d'isiyo a omagi ongo adda mattupiyagi ki Raa ti doolo. An isiyo injkino genj an daggiya tuddan batum.

¹⁷ Injkinu manj zemba ki nunj kune donj ki geyyiso, ankenj n'un ti ruute ki poone suldi genj an d'aana. Kun koona mentikagi, kono kane donj i k'ambu ono Raa ye genj an un ki ti'n dagga ye, wo kun gi di t'assa lekkiyagun ere zakidi gettiyo ye. ¹⁸ Wo de kun'do ki daana daayum a urzi beeko ti suuniyo ere ki Galmeegin Wede k'Uttiyadinj Isa Almasi. Genj tamma t'a koone a yode ti anki wo ki daayum!

* **3:13** 3.13 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 65.17; 66.22.

Mattup ere ki poone Zañ yi riñe

Enj urzi k'ono ñonj kun t'oone adda mattup ettiyo

Ette «Mattup ere ki poone Zañ yi riñe». Zañ yi riñe mattupiyagi paat: «Rabila Majjaanawa k'Isa Zañ yi riñe», «Apokalipse» wo mattupiyagi ñonj afo a biza tuddañ. Ti diine kane ñonj afo geñ, ette mattupadi ere ki poone.

Ti kaaga geñ, i d'ede ñonj onjo an di lohito ono, an d'eesiyo, Isa Almasi yonj an y'ehe aa wedusu geñ, yonj Ulo Raa ye. Wo an di rootiyo soñ, wede tuuku tonj y'aase munda aa addi i dehu wo Raa yi ki y' wolle yonj aa wede k'oldiko ye. Kono kamo Zañ y'an di riñe a ñonj i ziipe addañ a Isa, an di suune kereñ Isa minj yonj wee wee, wo y'an di ruute soñ, ki kotto lekkiyo ere ki daayum tod'te ede, wo y'an di gize mummino kee wede k'a ti t'oone me. Wede tuuku yi ziipe addi a Isa geñ, lekkiyo gette y'a ti t'oone. Wo a ñuwo y'an di ruute sey, ti Raa wo ti Ulí Isa an aa ti ketto kanj soo, wo Raa an di y'geyye ti ñonj pay i ziipe addañ a Isa. An iza injino manj, ki kotto an di suuna adda k'addañ an t'oona lekkiyo ere ki daayum.

Wede an yi waaku Ono yi d'eliyo lekkiyo

¹ Kun ollo mattup ere ay un raaniya ette a tukki wede an yi waaku Ono yi d'eliyo lekkiyo, yonj geñ wede t'ume k'eesiyo suldi pay yonj ede to. Yode geñ ay y'illiga ti kuudey, ay di y' wulle, ay yi wulle t'edayey ñoo, wo beezey tonj y'a yi butte. ² Aame wede i d'eliyo lekkiyo y'iido y'a gize tuddi geñ, kaye ay di y' wulle. Kono kamo ay un di kazita rabiladi, rabila ki yode wede i d'eliyo lekkiyo ere ki daayum, yonj yi likke a sirpa Meega Raa, ankenj Raa y'in ti y' gize. ³ Munda wede ay wulle wo ay illiga ti kuudey geñ, a kune

tonj ay un ti y' kaza, kono kune ti kaye in lekkiyo kettiyo kanj soo. Wo lekkiyadinj kettiyo kanj soo gette, tod'te ti Meega Raa wo ti Ulí Isa Almasi. ⁴ Geñ kaye ay un raaniya injino, kono kine pay addinj a ñona t'unjsuwo.

Raa yonj toore

⁵ Raa geñ yonj toore, munda zimolo di yode umbo. Enno ono ñonj ay illiga ti bize k'Isa Almasi me, wo ay un ti'n kaza. ⁶ Aame kine in'de in lekkiyo kettiyo kanj soo ti Raa wo in sooru adda zimolo manj, geñ kine ñonj lohito k'ono, in ki sooru a urzi wede ñerec ye. ⁷ Wo ñe aame in sooru adda toore aakede yode batum adda toore geñ, in di lekka pay kettiyo kanj soo, wo puuzo k'Ulí Isa t'in di'n isa kamileñ t'oldikadinj pay te.

⁸ Aame kine in'de oldiko in k'isiyo ye manj, geñ in daggiya tuddinj, munda ñerec di kine umbo. ⁹ Wo aame kine in t'oodibe addinj a oldikadinj manj, yode Raa tonj y'in t'isa tambobino a oldikadinj te, kono yonj wede ki diine, yi seedu zakidi a munda wede yi ruute y'aasa: injino manj y'in t'isa tambobino a oldikadinj, wo y'in di'n isa kamileñ ti suldi ñonj pay ulpi*. ¹⁰ Aame kine in'de oldiko batum in k'ize ye manj, geñ Raa in ti y'ize wede lohito k'ono, geñ onami adda k'addinj umbo.

2

¹ Inni ki nunj, n'un raaniya injino kono ni dehu kun ki d'ise oldiko ye. Wo ñe aame wede yi t'iire adda k'oldiko manj, kun suuno wede noogiyadinj ede a daana Meega Raa me, yonj Isa Almasi wede ki diine. ² Yode batum y'ele tuddi sefeke, y'a inda ki booyiso k'oldikadinj, wo kono k'oldikadinj ñañjal ye, k'oldiko ki ñonj duniya pay*.

Geyyiso tudde a urzi Raa

³ Aame kine in seedu urziyagi k'oogoro Raa manj, t'urzi geñ in di suune yonj in yi suune. ⁴ Wede y'ede Raa yi y' suune wo yi ki seedu urziyagi k'oogiradi ye manj, yonj geñ wede lohito k'ono, ono ñonj ñerec di yode umbo. ⁵ Wo wede y'a seedu ono Raa

* 1:9 1.9 Kun wollo adda mattup ki Soom 32.1-5.

* 2:2 2.2 Kun wollo adda mattup ki Romej 3.25-26.

mañ, yoñ geñ ki kotto yi giyye Raa t'addí pay. T'urzi seedu k'onamí geñ i-kaza in yi suune, kine in lekkiyo kettiyo kañ soo ti yode. ⁶ Aame wede y'ede yoñ yi lekkiyo kettiyo ti Raa mañ, i dehu y'a ozire aa Isa Almasi y'izire kay.

⁷ Zemba ki nuñ kune doñ ki geyyiso, ono doñ n'un raaniya eñ kane urzi k'oogoro aware ye, wo de kane urzi k'oogoro ere ti kaaga kun illiga t'ume k'eesiyo†. Urzi k'oogoro ti kaaga eñ kane ono doñ kun illiga. ⁸ Wo ankeñ ono doñ n'un raaniya eñ kane urzi k'oogoro aware. Naabo k'Isa Almasi y'ize wo ti sooru ere ki kune gette, i-kaza urzi k'oogoro geñ derec, kono naabo ere oldo a zimolo gette t'engilso, wo iina ette naabo ere ki diine a toore kereñ baa.

⁹ Wede y'ede yoñ adda toore wo y'olmide leemadí mañ, yoñ geñ yi lekkiyo daayum adda zimolo. ¹⁰ Wede yi geyyiso leemadí geñ yi lekkiyo daayum adda toore, munda umbo yi ti y'oore leemadí adda k'oldfiko me. ¹¹ Wo de wede y'olmide leemadí mañ, yode geñ yi lekkiyo adda zimolo, y'ambe k'ume tunda'ñ yi ki suune ye, kono zimolo ti t'ippe a edayí.

Duniya kun ti geyye ye

¹² Inñi ki nuñ, n'un raaniya kono oldikagun Raa y'un t'ize tambobino t'urzi suma ki yode Isa. ¹³ Kune maawi no, n'un raaniya kono kun yi zuune wede yo ede to t'ume k'eesiyo suldí pay me. Obilagi no, n'un raaniya kono Mohita k'oldfiko kun ti jiire.

¹⁴ Inñi ki nuñ, n'un raaniya kono Meega Raa kun yi zuune. Kune maawi no, n'un riije kono kun yi zuune wede yo ede to t'ume k'eesiyo suldí pay me. Obilagi no, n'un riije kono kune un d'ede toogo, wo ono Raa kun'ni ziida zakidí, Mohita k'oldfiko toñ kun ti jiire.

¹⁵ Kune duniya kun ti geyye ye ti suldutú pay. Aame wede yi geyyiso duniya mañ, geñ geyyiso Meega Raa adda k'addí umbo. ¹⁶ Kun ollo enno suldí doñ adda duniya me: suldí doñ ulpi

tudde ti dehu, suldí doñ ersa ti zaapu wo koliyo tudde ti maala. Kane geñ i k'ettiyo ti Meega Raa ye, kane'ñ suldí duniya. ¹⁷ Kun suune duniya ti suldutú d'uwu an zaapu adda eego geñ, an t'engila, wo de wede y'a ziida zakidí a naabo ere Raa yi dehu mañ, y'a lekka ki daayum.

Kun koona mentikagi ti doñ k'olmide k'Isa

¹⁸ Inñi ki nuñ, onniyo k'ita t'iina aa kun d'illiga, a onniyo k'ita Wede k'olmide k'Almasi y'a etto, ankenno doñ k'olmide k'Almasi kane ede baadañ an t'udfo. Geñ i-kaza onniyo k'ita t'iina‡. ¹⁹ Kane geñ an udfde ti diine kine doñ i ziipe addiñ a Isa, wo de ti poone to kane pay miñ ki kine ye. Derec, anki kane ki kine kotto mañ, an di lekke ti kine. Wo ankeñ an t'udfde ti diinayiñ miñ, a t'iidiba ita kane pay ki kine ye.

²⁰ Wo kune'ñ, kun d'uune Unde Raa, tod'te Almasi wede kamileñ y'un ele, inkiño mañ kune pay derec kun ti suune. ²¹ Nuñ n'un riije kono derec kun ki ti zuune ye ye. Aha, n'un riije kono derec kun ti zuune, wo kun zuune derec i-k'ede lohito k'ono ye.

²² Wede lohito k'ono miñ yoñ wee wee? Yoñ miñ wede i-tuuge yi rootiyo Isa yoñ Almasi Raa yi biire ye. Wede k'olmide k'Almasi geñ yoñ yi-tuuge yi rootiyo Raa yoñ meek'Almasi ye wo Almasi Ulo Raa ye. ²³ Wede yi-tuuge yi rootiyo Almasi Ulo Raa ye mañ, yode geñ Meega Raa toñ yi ki y' zuune ye. Wo wede y'umbe a Ulo Raa mañ, geñ yoñ yi zuune Meega Raa pâyŠ.

²⁴ Wo kune'ñ kun aa soodo zakidí a ono doñ kun illiga t'ume k'eesiyo. Aame ono doñ kun illiga t'ume k'eesiyo kun'ni ziida zakidí adda k'addugun mañ, kune toñ kun di lekka kettiyo ti Ulo wo ti Meega. ²⁵ Enno munda wede Isa yi ruute y'in t'ela me: lekkiyo ere ki daayum.

²⁶ Nuñ n'un riije inkiño kono kun di koone mentikagi ti doñ an dehu an un ti'n dagge. ²⁷ Wo kune'ñ, Almasi y'un ele Unde Kamileñ, wo tod' ti lekkiyo kettiyo ti

† 2:7 2.7 Kun wollo adda mattup ki Zañ 13.34. ‡ 2:18 2.18 Kun wollo adda mattup ki Matiye 24.5,23-24 wo Markus 13.21-22. § 2:23 2.23 Kun wollo adda mattup ki Matiye 11.27 wo Zañ 5.23; 15.23.

kune. Geñ i ki dehu wede dooyiso ti doolo y'un gi di'n dooye ye baa. Tode Unde Kamilen gettin t'un di'n dooye a suldi don pay derec, munda ki lohito k'ono umbo. Inkinu man kun lekko daayum kettiyo t'Almasi aakede Unde Kamilen t'unni duuye.

²⁸ Wo anken inni ki nun, kun lekko daayum kettiyo t'Isa Almasi. Inkinu onniyo ere y'aana yi-kiza tuddi a duwo pay gette, y'in di'n t'oonaa daa niiku adda k'addin, in ki seeda sukiyagi ye a daanadi me.

Inni Raa

²⁹ Kun suune Almasi yon ki diine gen, kun suune kay wede tuuku y'isiyo naabo ere ki diine man, yon gen ulo Raa.

3

¹ Kun ki wollo do Meega Raa y'in di'n giyye baadan, y'in di'n waaku kine innizi*, wo gen ki kotto kine inni Raa! Wo de kane don duniya an in ki'n suune ye kine inni Raa me, kono kane Raa an ki y' suune ye. ² Zamba ki nun kune don ki geyyiso, anken kine in t'ize inni Raa, wo de munda wede kine in t'isa a daana Raa y'in ki t'iidiba ita ye botto. Wo in suune aame Isa Almasi y'iina man, kine in t'isa aa yode, kono in di y' wolla kereñ eda ti eda. ³ Wede tuuku yi zaapu elkiso ere inkinu a Almasi man, y'a t'ise kamilen, aa yode batum kamilen.

⁴ Wede tuuku y'isiyo oldiko gen, y'a ti doopide a oogoro Raa. Derec, isiyo k'oldiko gette, tod'te doopide a oogoro Raa. ⁵ Wo de kun suune Isa Almasi y'iido k'adda duniya y'a buuye oldikadin, yode wede i-k'ede oldiko ye. ⁶ Wede tuuku yi lekkiyo kettiyo ti yode man, y'a ki lekke adda k'oldiko ye, wo wede tuuku y'isiyo oldiko man, gen Isa yi ki y' wolle ye, wo yi ki y' suune ye.

⁷ Inni ki nun, kun oola tuddugun wenda soo ton y'un ti'n dagga ye. Wede yi sooru ki diine gen yon ki diine aakede Isa Almasi yon ki diine. ⁸ Wo wede y'isiyo

oldiko gen, yon ki Meeda siitandani, kono to Meeda siitandani gette t'isiyo oldiko t'ume k'eesiyo duniya too, wo yo Ulo Raa y'iido toc min y'a-lette naabo ki Meeda siitandani.

⁹ Wede tuuku yon ulo Raa man, y'a ki lekke adda k'oldiko ye kono yon ono Raa i lekkiyo adda k'addi. Inkinu yi k'aane yi k'ise oldiko ye kono yon ulo Raa. ¹⁰ Wede tuuku yi k'isiyo suldi ki diine ye wo yi ki geyyiso zamba ye man, yon gen ki Raa ye. T'urzi en kun di'n suune inni Raa koo ki Meeda siitandani koo man.

Kun geyyo tuddugun

¹¹ Kun ollo, enno ono don kun illiga t'ume k'eesiyo me: Kine in geyyo tuddin†. ¹² Wo kine in ise ye aa ki Kayen y'a iide leemadi me, kono yon ki Mohita k'oldiko. Wo ki moo me yi y'iide leemadi me? Yi y'iide kono yo Kayen gen naabadi oldo, wo ere ki leemadi beehiye ki diine‡.

¹³ Zamba ki nun, kune ulbugun i t'oode ye aame don duniya an un olmide man§. ¹⁴ Kine in suune t'urzi k'unto in t'udde, anken kine in uune urzi lekkiyo kono in geyyiso zamba. Wede yi ki geyyiso zamba ye man, yon gen yi sooru daayum a urzi k'unto. ¹⁵ Wede tuuku y'olmide zamba man, yon aa wede i towwo duwo mirsi, wo kun suune wede i towwo duwo gen i-k'ede lekkiyo ere ki daayum ye. ¹⁶ Isa Almasi y'iido y'a ele tuddi, y'a inda kono kine. Inkinu man kine ton man in di geyye zamba, in t'ele tuddin kono kane. T'urzi en kine in di zuune geyyiso Raa mummino me. ¹⁷ Aame wede i-d'ede maala ki duniya, wo yi woliyo leemadi yi daayisa y'a-t'appiya edayi yi ki woliyo sommagi ye man, yon gen i-k'ede geyyiso Raa adda k'addi ye*. ¹⁸ Inni ki nun, kine in geyye tuddin ti ono bizin danjal ye, wo de t'urzi naabo pay, gen i-kaza geyyisadin tod'te derec.

¹⁹ T'urzi gen in di suuna kine a urzi wede derec ki Raa, wo gen addin a-t'assa a daana Raa me. ²⁰ Wo aame addin i dekkiyo booro eedin man, Raa yon goole

* **3:1** 3.1 Kun wollo adda mattup ki Zanj 1.12. † **3:11** 3.11 Kun wollo adda mattup ki Zanj 13.34. ‡ **3:12** 3.12 Kun wollo adda mattup ki Zenez 4.1-8. § **3:13** 3.13 Kun wollo adda mattup ki Lik 6.22 wo Zanj 15.18-19; 17.14.

* **3:17** 3.17 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 15.7-8.

yi jiiire addiñ wo yi suune sulfi pay. ²¹ Zemba ki nuñ kune ñon ki geyyiso, aame addiñ i ki ñekkiyo booro eediñ ye mañ, geñ kine in d'ette ñaana Raa daa k'orgiso. ²² A munda wede tuuku kine in tonde bey yode geñ, in di y' t'oone kono kine in aa seedu urziyagi k'oogiradi, wo in isiyo naabo ere yon ulbi i-d'isiyo unse. ²³ Kun ollo enno urzi k'oogiradi me: Kine in lekko in d'ambo a suma k'Uli Isa Almasi wo in di geyyo tuddiñ. Geñ munda wede yon yi ruute in d'ise. ²⁴ Wede yi seedu urziyagi k'oogoro Raa mañ, yon geñ yi lekkiyo kettiyo ti Raa, wo Raa yi lekkiyo kettiyo ti yode. Wo kine in di suune, Raa yi lekkiyo kettiyo ti kine t'urzi k'Unde Kamileñ ere y'in elo gettiyo.

4

Don daggiya duwo

¹ Zemba ki nuñ kune ñon ki geyyiso, kane ñon i rootiyo an'de an d'ede Unde Raa geñ, kun ti wollo naabadañ ño, onamañ kun ambe baa ye. An d'ede Unde Raa kotto mañ kun di'n suuna*, kono ñon an ti-t'ize tuddañ aa nebiyagi, an di tiipe baadañ adda duniya. ² Kun ollo, wede i-d'ede Unde Raa kun di y' suune a ono ñon addiyo ti bizi. Inkiño wede tuuku yi rootiyo Isa Almasi y'iido k'adda duniya y'umbe tudde ki wedusu, geñ yon ki Raa. ³ Wede tuuku yi ki y' zuune Isa inkiño ye mañ, yon geñ ki Raa ye, unde ere i-d'ede gette t'ettiyo ti Wede k'olmide k'Almasi, wede kun d'illiga y'etto k'adda duniya geñ, ankeñ y'iina baa.

⁴ Wo ñe kune inñi ki nuñ, kune ki Raa, wo kane ñon an ti-t'ize tuddañ aa nebiyagi geñ kune kun'ni jiiire, kono Unde ere un d'ede gette tod'te toogo ti jiiire ere i dokkiyo ñon duniya. ⁵ Kane geñ ki duniya. Inkiño mañ an orbe aa ñon duniya ge d'orbe, wo ñon duniya an di'n ollige. ⁶ Wo kine'ñ ki Raa. Wede yi suune Raa y'in di'n olliga, wo wede ki Raa ye y'in ki'n olliga ye. T'urzi geñ in di suuna Unde ere ñerec ki Raa too te, wo unde ere ki lohito k'ono too te.

Raa yon wede geyyiso

⁷ Zemba ki nuñ kune ñon ki geyyiso, kine in geyyo tuddiñ, kono geyyiso gette t'ettiyo ti Raa, wo wede tuuku i-d'ede geyyiso geñ yon ulo Raa, wo yi suune Raa. ⁸ Wede tuuku i-k'ede geyyiso ye geñ, yon yi ki suune Raa ye kono Raa yon wede geyyiso. ⁹ Uli soo ñaññal y'aa di y'igibo ki duniya kono t'urzi yode kine in t'oone lekkiyo ere ki kotto†. Geñ inkiño Raa y'in ti gize geyyisadi a kine me. ¹⁰ Kun ollo urzi geyyiso enno: kine ye i giyye Raa ki poone me, wo ñe yode in i giyye ki poone me, y'a t'igibo Uli y'iido y'a ele tuddi sedefe, y'a inda ki booyiso k'oldfikadiñ.

¹¹ Zemba ki nuñ kune ñon ki geyyiso, aa kine Raa y'inni giyye baadañ inkiño geñ, kine ton in di giyye tuddiñ. ¹² Wenda soo ton i wulle Raa umbo‡, wo aame kine in geyyiso tuddiñ mañ, Raa yi lekkiyo kettiyo ti kine, wo geyyisadi pay y'a-ti ñinge a tukki kine.

¹³ Wo Raa y'in elo Undi adda k'addiñ. T'urzi geñ kine in di suune in lekkiyo kettiyo ti Raa, wo yon yi lekkiyo kettiyo ti kine. ¹⁴ Meega Raa y'a igibo Uli ki duniya kono yon y'a utta duwo pay, geñ kaye ay yi wulle wo ay di rootiyo taayadi. ¹⁵ Aame wede tuuku yi rootiyo bizi y'ede Isa Almasi yon Ulo Raa mañ, Raa yi lekkiyo kettiyo ti yode wo yon yi lekkiyo kettiyo ti Raa. ¹⁶ Wo kaye ay ti zuune geyyiso ere Raa y'ize a kaye te, wo ay d'umbe.

Raa geñ yon wede geyyiso, wo wede yi lekkiyo a urzi geyyiso mañ yon geñ yi lekkiyo kettiyo ti Raa, wo Raa yi lekkiyo kettiyo ti yode. ¹⁷ Aame kine addiñ ûune ti geyyiso mañ, a onniyo ere Raa yi ñekka booro ton kine in k'ede orgiso ye, kono lekkiyadiñ a duniya ette tod'te aa lekkiyo k'Almasi. ¹⁸ Aame in d'ede geyyiso mañ orgiso ton umbo, wo geyyiso ti t'õoniyo adda k'adde mañ ti-ti lomme orgiso. Inkiño mañ wede i-d'ede orgiso geñ, y'elkiyo yi t'oona danggay. Inkiño mañ wede i-d'ede orgiso geñ, addi i ki t'ûune ti geyyiso ye.

* 4:1 4.1 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 13.2-6. 4.12 Kun wollo adda mattup ki Zanj 1.18.

† 4:9 4.9 Kun wollo adda mattup ki Zanj 3.16. ‡ 4:12

¹⁹ Wo kine in geyyiso Raa, in geyyo tuddiŋ kono Raa y'inni giyye ki poone. ²⁰ Aame wede y'ede yi giyye Raa wo leemadí yi y'olmidé maŋ, yoŋ geŋ wede lohito k'ono. Leemadí wede yi y' wolleiyo a daanadí miŋ yi gi di y' geyyiso ye dfe, y'a geyye Raa wede yi ki y' wolleiyo ye mummino me? ²¹ Wede yi giyye Raa maŋ, leemadí toŋ y'a yi geyye. Geŋŋo urzi k'oogoro wede Isa Almasi y'in ruute in d'ise meŝ.

5

Kine toogo in jiire Meeda siitandani

¹ Wede tuuku y'umbe Isa yoŋ Almasi Raa yi biire maŋ, yoŋ geŋ ulo Raa. Wo wede tuuku yi geyyiso Meega Raa geŋ, inŋizí toŋ y'anni geyye. ² Aame kine in geyyiso Raa wo in sooru a urzi k'oogiradí maŋ, t'urzi geŋ in di suune kine in geyyiso inŋi Raa. ³ Derec, urzi geyyiso Raa geŋ yoŋ in di seeda urziyagi k'oogiradí*. Wo urziyagi k'oogiradí geŋ, kane daaniyadan i k'ooŋe ye a kine me, ⁴ kono kine pay inŋi Raa geŋ in d'ede toogo in jiire duniya, wo in t'ize toogo in di jiire ti zaapu k'addiŋ a Isa. ⁵ Wee wee i ti jiire duniya te? Yode wede umbe Isa yoŋ Ulo Raa.

⁶ Yode Isa Almasi y'iido y'a udfé t'urzi k'ahu wo ti puuzo ere k'untadí. Y'iido t'urzi k'ahu danŋal ye, y'iido t'ahu wo ti puuzo pây. Wo taaya gette i rootiyo Unde Raa, kono Unde Raa gette tod'te d'erec. ⁷ Inŋkino maŋ kane d'ofŋ afo i rootiyo Isa Ulo Raa me, ⁸ kane Unde Raa, ahu d'ofŋ ki batem wo puuzo ere k'untadí. Inŋkino maŋ kane afo geŋ an rootiyo bizaŋ soo. ⁹ Aame duwo an in rootiyo taaya a munda wede an wolleiyo maŋ, geŋ kine in d'ambu wo munda wede Raa yi rootiyo in d'ambe a ceere. Geŋ Raa yi ruute taaya a tukk'Ulí. ¹⁰ Wede yi ziipa addí a Isa Ulo Raa maŋ, ono geŋ y'ni zuune adda k'addí, wo wede yi k'umbe a ono Raa enŋo ye maŋ, geŋ Raa yi ti y'isiyo wede lohito k'ono, kono yi k'umbe ye a ono d'ofŋ Raa yi ruute a

urzi k'Ulí me. ¹¹ Geŋ enŋo ono d'ofŋ Raa yi ruute me: yoŋ y'in éle lekkiyo ere ki daayum, wo lekkiyo gette in t'uune t'urzi k'Ulí. ¹² Wede yi ziipe addí a Ulo Raa geŋ, yoŋ y'uune lekkiyo gette, wo wede yi ki ziipe addí a Ulo Raa ye geŋ, yoŋ lekkiyo gette umbo†. ¹³ N'un raanŋiya mattup ette kono kun di suune kun uune lekkiyo ere ki daayum, kune d'ofŋ umbe a suma k'Ulo Raa me.

In tondo t'adde soo

¹⁴ Geŋ inŋkino kine in k'ede orgiso ye a d'aana Raa me. Aame in tondiyo munda wede aa Raa addí i dehu maŋ, y'in di'n ollige. ¹⁵ Aame munda wede kine in tondiyo geŋ in suune Raa yoŋ y'in ollige, geŋ in suune sey aa munda wede kine in tunde in y'uune.

¹⁶ Aame wenda yi wulle leemadí yi t'iire adda k'oldfiko ere i-ki d'etta unto ye maŋ, yi tondo Raa kono yode wo Raa yi di t'ela lekkiyo a leemadí me. Ni rootiyo ti oldfiko ere i-ki d'etta unto ye kun tonde me. Wo oldfiko ede a-d'ette unto te, wo geŋ ni rootiyo ti oldfiko ere gettiyo ye kun tonde me. ¹⁷ Naabo pay ere in isiyo oldfo gettiŋ oldfiko, wo oldfiko ongo a-ki d'ette unto ye.

¹⁸ Kine in suune wede tuuku yoŋ ulo Raa geŋ oldfiko yi k'ise ye, kono Ulo Raa yi y' boohiyo, Mohita k'oldfiko ti-k'ise munda ye. ¹⁹ Kine in suune kine ki Raa, wo kane d'ofŋ duniya pay geŋ an lekkiyo a bey Mohita k'oldfiko. ²⁰ Kine in suune soŋ Ulo Raa y'iido y'in d'ele eego soodo a elkiso in di suune Raa yi rootiyo ono d'ofŋ d'erec. Wo in di lekkiyo kettiyo kaŋ soo ti Raa yoŋ yi rootiyo ono d'ofŋ d'erec, t'urzi k'Ulí Isa Almasi. Yode wede i rootiyo ono d'ofŋ d'erec, yoŋ Raa batum, y'in d'elo lekkiyo ere ki daayum.

²¹ Inŋi ki nuŋ, kun koono mentikagi, kun daane ye ita lonŋayi me!

§ 4:21 4.21 Kun wollo adda mattup ki Matiye 22.36-40; Markus 12.28-31 wo Lik 10.25-28. * 5:3 5.3 Kun wollo adda mattup ki Zanj 14.15. † 5:12 5.12 Kun wollo adda mattup ki Zanj 3.36.

Mattup ere ki sirwe Zañ yi riije

Enj urzi k'ono ñonj kun t'oone adda mattup ettiyo

Ette «mattup ere ki sirwe Zañ yi riije». Yi riije a tode «erewo ere Raa yi biire». Wo ki kotto erewo gette i-kaza kane ñonj ogiysito ti suma k'Isa. Zañ yi ki dihe y'a ki'n waakite ti sumbiyaganj ye, kono deero k'akuuma an gi di'n dabira ye. Y'an di ruute mummino ñonj i ziipe addanj a Isa an di geyye tuddanj me. Yoñ y'an di ruute soñ, an di seeda zakidí a zaapu k'addanj a Isa gette, wo an koonaa mentikagi ti ñuwo ñonj eliyo dooyiso ere ti doolo a ki t'ettiyo ti Rabila Majjaanawa k'Isa ye gettiyo.

Toose ki Zañ

¹ Mattup ette i raaniya nuñ wede dokkiyo, a koñ erewo ere Raa yi biire* wo soñ a inñizí ñonj ni giyye t'addó pay. Wo kane i ni giyye nuñ siidó ñanjal ye, ñonj pay i suune urzi wede ñerec geñ an'ni giyye pây, ² kono ñerec ki Raa gette ti lekkiyo adda k'addinj, wo to t'a lekka ti kine ki daayum. ³ Geñ beeko, isiyo adde koduwo ti toose ki Meega Raa wo ti Isa Almasi Ulo ki Meega, i koonaa eedinj. Suldí geñ an in di'n t'elo kono in di lekke ti ñerec wo ti geyyiso.

Ñerec ti geyyiso

⁴ Nuñ ulbó unse baadanj aame n'illiga inñizí ongo an sooru a urzi wede ñerec, a urzi k'oogoro wede ki Meeginj Raa y'in ruute. ⁵ Wo ankenj koñ erewo no, nuñ ni di rooto kine in di geyye tuddinj. Kane ono ñonj ni raaniya enj urzi k'oogoro aware ye, kane miñ ñonj kun d'illiga t'ume k'eesiyo geñno†. ⁶ Wo to geyyiso gette, ti dehu kine in di daane urziyagi k'oogoro Raa yi rootiyo, wo urzi k'oogoro wede kun illiga

t'ume k'eesiyo, yi rootiyo'ñ kun di geyye daayum tuddugun.

Kun koonaa mentikagi ti ñonj i ti t'isiyo tuddanj aa nebiyagi

⁷ Nuñ n'un rootiyo in'kino kono ankenno i uddo ñonj daggiya ñuwo baadanj adda duniya me. Kane geñ an k'ambu ye Isa Almasi y'iido duniya y'a t'umbe tudde ki wedusu me. Yoñ wede yi rootiyo in'kino geñ yoñ wede daggiya ñuwo, yoñ wede k'olmide k'Almasi. ⁸ In'kino manj kun koonaa mentikagi, kono naabo ere in isiyo ette i-ki t'engila ki bita ye, wo in aa ziida manj in di t'ooney munda wede Raa yi dehu y'in t'eley. ⁹ Wede tuuku yi ki lekkiyo kettiyo a dooyiso ere ki Isa Almasi gi duuye ye, wo yi t'ad'fiya ti paate manj, yoñ geñ ti Raa kettiyo ye. Wo wede yi lekkiyo kettiyo a dooyiso gettiyo manj, yoñ geñ kettiyo ti Meega Raa wo ti Ulí Isa Almasi. ¹⁰ Aame wede y'iido tuddugun wo yi ki dooyiso aa ere ki Isa ye manj, wede geñ kun yi seeda ye a boygunj me, wo toose toñ kun i ise ye. ¹¹ ñerec, wede isiyo toose a yode geñ, aakede y'a ti gitte kanj soo ti yode a naabadí ere oldo y'isiyo gette.

Ono ñonj ki ñangu

¹² Nuñ oo d'ede ono baadanj n'un di roote miñ ni ki raanje ye, wo nuñ n'elkiyo di kune n'etta wo in di rootey bize ti bize kono addinj a ôoney t'unusuwo. ¹³ In'kino manj inñi teemadí ere Raa yi biire‡ an i-t'ize toose.

* **1:1** 1.1 Koñ erewo ere Raa yi biire: I-kaza ñonj ogiysito ti suma k'Isa a ume soo wo ñonjtú an di'n waaku «inñizí», umbo'ñ i-kaza kine ñonj pay i ziipe addinj a Isa. † **1:5** 1.5 Kun wollo adda mattup ki Zañ 13.34; 15.12,17. ‡ **1:13** 1.13 Inñi teemadí ere Raa yi biire: I-kaza ñuwo ñonj ogiysito ti suma k'Isa a ume wede Zañ ge lekkiyo geñno.

Mattup ere k'aduwe Zañ yi riñe

En urzi k'ono don kun t'oone adda mattup ettiyo

Ette «Mattup ere k'aduwe Zañ yi riñe». Yi riñe a wedusu yi ziipe addi a Isa sundi Gayus.

Zañ yi d'igibe duwo an d'ette ki siidiyagi ongon, an di kizitey ono Raa a don i ziipe addan a Isa. Wo de kane duwo gen an iiney adda geeger ere Gayus yi lekkiyo man, i d'ede wedusu sundi Diyotirep yon ti diine don dokkiyo ki don ogiyso ti suma k'Isa, y'a-tuuge y'anni seeda di yode me. Don ongon i ziipe addan a Isa ki geeger gette, duwo gen an ti'n ziida di kane. Inkinon ton kane don i ziida torgagi a boydizan gen, Diyotirep y'an ude ti diine ki don ogiyso ti suma k'Isa me. Kono kamo Zañ yi di riñe mattup a Gayus yon ti diine don i ziida torgagi, kono y'a seeda zakidi a naabo ere y'isiyo, wo don ettiyo kazita k'ono Raa ton y'anni seeda bey sire.

Toose ki Zañ

¹ Mattup ette i raaniya nun wede dokkiyo, a leema wede ki geyyiso Gayus*, wede ni giyye t'addo pay. ² Leema ki nun kee wede ki geyyiso, ni dehu tudda t'a koone bee, naabadá pay t'aase ki diine kono nun ni suune biza k'ulba gen yon daayum a Raa.

³ Nun ulbo unse baadan kono zamba don i ziipe addan a Isa an iido t'ummey gen an oo ruute, kee ki sooru a urzi wede derec, wo derec kee k'isiyo munda wede ki diine. ⁴ Aame nun n'ollige innizo an sooru a urzi wede derec man, ulbo i d'oniyon t'unసుwo baadan.

Kooke a leema

* **1:1** 1.1 Gayus: Kun wollo adda mattup ki Naabo don zina 19.29; Romen 16.23 wo 1 Korent 1.14. † **1:9** 1.9 Zamba don ogiyso ti suma k'Isa: I-kaza don ogiyso ti suma k'Isa a ume soo wede Gayus yi d'ettiyo, wo son Diyotirep yon wede teesiyo k'eego duwo.

⁵ Leema ki nun kee wede ki geyyiso, ki seedu zakidi a urzi seedu zamba, ise torgagi ton man. ⁶ Kane don gen an'tiyo kenno man, an di rootiyo sundá a urzi geyyisada a daana kane don ogiyso ti suma k'Isa a enno, a beehiyko ere k'an isiyo gette. Inkinon man n'a di rooto, don inkinon gen k'anni noogo aa Raa yi dehu, an seeda urzi torguwadan ⁷ kono kane an adfiya ti boydizan min ki naabo a suma k'Isa Almasi. An ki ton diyo munda ye ti bey don i ki suune Raa soo danjal ye me. ⁸ Inkinon man kine ton in di'n nooge don inkinon gen me, kono kine in t'ise don naabadij kan soo a urzi wede derec.

⁹ Adda mattup ette n'an riñe ono boolon a zamba don ogiyso ti suma k'Isa†. Wo de Diyotirep wede yi dehu y'a t'ise ki daana do gen yi k'ollige ye onamey me. ¹⁰ Inkinon man nun onniyo ere n'iida man, munda wede ulsu gen n'a ti y' rootey a daana duwo. Ono don ulpi y'orbe, lohito k'ono a eedo genno ton i k'iide ye, zamba don ettiyo ti dokki yi ki'n seedu ye, wo don ede i ni seeda ton yi ki dehu ye kane don i dehu seedu torgagi gen yiti'n lomme ti diine kane don ogiyso ti suma k'Isa me. ¹¹ Leema ki nun kee wede ki geyyiso, ki daane ye ita don k'isiyo k'oldiko me, wo kee ki wollo munda wede beehiye, kono wede isiyo beehiye gen yon ki Raa, wo wede y'isiyo ulsu gen yi ki suune Raa ye. ¹² Wo yo Demetirus gen don pay an rootiyo taayadi beehiye. Sooruzi ere derec gettiyo ton ti rootiyo ti yode. Kaye ton ay rootiyo wo kun suune onamey gen derec.

Ono don ki dangu

¹³ Ono don ni dehu n'a di roote baadan min ni ki raane ye. ¹⁴ Wo n'elkiyo san man n'etta n'a ki ti wollo, in di rootey bize ti bize. ¹⁵ Inkinon man toose ti koona ti kee, lanziyaga an a-t'ize toose, wo kee ton a lanziyagey k'an t'iso toose soo soo pay.

Mattup ki Ziid

Enj urzi k'ono donj kun t'oone adda mattup ettiyo

Ette mattup ere Ziid leema k'Isa yi riine. Anj Zak ti Ziid genj, Isa'nj leemadan goole. Mattup ette tod' ti deeyiso mattup ere ki sirwe Piyer yi riine.

Ziid yi riine mattup ette a kane donj Raa yi biire a yode. Y'an di ruute an koonaa mentikagi ti donj dooyisadan a ki t'ettiyo a urzi Rabila Majjaanawa ye genj me. Lekkiyadan gette i-kaza kane a Isa Almasi ye, kono lekkiyadan beehiye ye. Wo y'a ruute soj munda wede Raa y'an isa a kane donj lekkiyadan beehiye ye.

Toose ki Ziid

¹ Mattup ette i raaniya nunj Ziid, wede naabo k'Isa Almasi wo leema Zak, a kane donj Meega Raa yi'ni giyye. Kane y'a ti'n wiike wo yi di'n boohiyo t'urzi k'Isa Almasi. ² Genj isiyo k'adde koduwo, toose, ti geeyiso ki Raa i koonaa eggunj daa doozyo.

Donj eliyo dooyiso ere oldo

³ Zemba ki nunj kune donj ki geeyiso, nunj n'a dihe t'addo pay n'un di raane mattup a urzi k'uttiyo wede ki kine pay. Wo de ni wulle manj, a n'ele ankenj ni dehu n'un di raane kono un t'eley kooke kun di deyya a urzi zaapu k'adde a Isa, yo urzi genj Raa yi y'elo a donji kanj soo danjal tak. ⁴ Nunj n'un raaniya kono donj ulpi ongo genj an t'iide diinagunj wo kune kun ki suune ye. Kane genj urzi beeko Raa an ti y' kama dergilagi kono an t'okkima urzi lekkiyadanj wede a urzi boliyo genno, wo an di koogire Isa Almasi, Galmeega wede dooyisadinj yonj soo danjal. Aa an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, kane genj booro Raa t'anni seeda.

⁵ Derec, kane suldi genj kun'ni suune pay baa, wo tonj n'un ti'n rooto sey kun a d'elke mummino Galmeega Raa y'an utte y'an udfo donj k'Izirayel ti siido Misir me, wo sanj manj y'an d'ize a kane donj i-tuuge zaapu k'addan a yode, an t'inda*. ⁶ Kun elko a maaleekiyagi donj urzi dokkiyo wede Raa y'an ele genj an gi di buuhe ye, ume lekkiyadanj an d'iili. Kane genj Raa yi'ni boohiyo kettiso ti zinjziri ki daayum adda zimolo, bini onniyo meeda ere Raa y'a dekkaa booro. ⁷ Kun elko a geeger Sodom ti Gomor wo ti geegiryagi donj gopponj ti kane†. Kane donjanj tonj manj sooruzanj t'a guune oldo aa maaleekiyagi genno, an d'iili tuddanj k'isiyo boliyo wo kuuli tonj an di moonite ti kuuli eebanj. Wo ankenno an uune danggay adda k'uwo ere t'oggiyo ki daayum, danggay ere Raa y'an ele a kane gette, tookiyo kuude a duwo pay.

⁸ Genj injkino kay, kane donj eliyo dooyiso ere oldo gette, sooruzanj tinj aa kane donj geegiryagi genno. Kane an ti t'isiyo tuddanj ganigi ti boliyo ere an ettiyo t'urzi suniye, injkino manj an di koogire Raa wede t'ekki suldi pay, wo an di kaldita maaleekiyagi donj toogo a kandaane. ⁹ Wo goole maaleekiyagi Mikayel tonj, aame an niikiyto wo an a-t'irba ti Meeda siitandani a tukki nuune Muusa genj, y'a-ziida tuddi, yi ki dihe y'a ki dekke booro a tukki tode t'urzi kaldita ye, injkino yi di ruute, y'ede: «Galmeega Raa yi elo danggay‡.» ¹⁰ Wo de kane duwo genj, munda wede an ki y' suune ye tonj an di kaldita. Wo munda wede kane an suune a urzi tudde genj, an t'isiyo aa seydi balda elkisadanj umbo, suldi genj an d'an t'ettiyo k'ume daggiya. ¹¹ Dabar a kane, kono an diine urzi Kayenj. An giyye sonko baadanj genj an ti t'ele tuddanj a urzi daggiya aa ki Baalam, wo an t'inda kono an ti tuuge a Raa aa ki Kore§. ¹² Derec, kane genj ettiyadanj ere k'adda diine zemba donj

* **1:5** 1.5 Kun wollo adda mattup ki Nombire 14.29-30. † **1:7** 1.7 Taaya gette k'a ti t'oone adda mattup ki Zenez 19.1-25. ‡ **1:9** 1.9 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 34.6, i-kaza ottibe ki Muusa danjal. Ume niikiyto ti ume an irba genj, mongidagi Yawudiyagi an iide taaya ti bizanj danjal. § **1:11** 1.11 Taaya ki Kayenj k'a ti t'oone adda mattup ki Zenez 4.3-8. Taaya ki Baalam k'a ti t'oone adda mattup ki Nombire 22.1-35. Taaya ki Kore k'a ti t'oone adda mattup ki Nombire 16.1-35.

i ziipe addaŋ a Isa an ti guune ombo geŋ, a duwo sukuyagi. A ume geŋ kane an d'ombo wo an di sofo baadaŋ daa sukuyagi, an lomme addisaadaŋ. Kane geŋ aa dondari doŋ maaye y'ambu i ki koppio mizzi ye. Kane geŋ aakede inda doŋ i k'ehiyo ye, ume k'ehiyadaŋ i tôwwo toŋ maŋ, an di dekkita ti sondayzaŋ pay, inkiŋo untadaŋ t'a doola taŋ sire. ¹³ Kane geŋ aa ooye y'ûune i-kolzite baadaŋ. Inkiŋo maŋ suldi doŋ ki sukuyagi an isiyo geŋ, kane aa goopio k'ooye i-paldita a daanadaŋ. Kane aa moldali doŋ i sewiyso a kandaane, wo kane geŋ umayaŋ Raa y'an ti y' buuhe ki daayum a ume zimolo dil.

¹⁴ Yode Enok mugiyee wede ki sarat iise ti Adum geŋ, a tukki kane toŋ yi ruute ti kaaga ono doŋ Raa y'igibo, y'ede: «Kun ollo, Galmeega Raa y'a etto ti maaleekiyagi kamileŋ suma dupiyagi baadaŋ, ¹⁵ kono y'a defka booro a tukki duwo pay. Kane doŋ k'oldiko pay geŋ, booro t'an di'n seeda kono a suldi doŋ ulpi pay an ize kono an ti tuuge a Raa, wo a ono doŋ pay ulpi an ruutite a tukki yode daa k'ottilso.» ¹⁶ Kane duwo geŋ daayum ulbaŋ unse ye, an di moolo a urzi lekkiyadaŋ, wo an daaniya ita suldi doŋ ulpi tuddaŋ ti dehu. Ti bizaŋ i d'adfiya ono doŋ ki tamma tudde wo kane an di tamma duwo kono an d'oomi bizaŋ.

Kooke a doŋ i ziipe addaŋ a Isa

¹⁷ Wo de zemba ki nuŋ kune doŋ ki geyyiso, kun a elko a ono doŋ doŋ zina ki Galmeegiŋ Isa Almasi an ruute ti kaaga. ¹⁸ Kane an un ruute, an'de: «A onniytagi doŋ ettiyo k'ita geŋ, i d'adfa duwo an un di'n t'okka maade wo an daana ita suldi doŋ ulpi tuddaŋ ti dehu.» ¹⁹ Kane geŋno i t'eliyo doŋ i ziipe addaŋ a Isa an t'âhuntu tuddaŋ me, elkisadaŋ ki tudde danŋal wo i ki'n dokkiyo Unde Raa ye. ²⁰ Wo de zemba ki nuŋ kune doŋ ki geyyiso, kun iso t'urzi tuuku toŋ lekkiyagaŋ t'a koone daayum a suldi doŋ derec ki Raa kun zaapu addugaŋ eego. Kun tondo Raa ti toogo k'Unde Kamileŋ. ²¹ Kun lekko daayum a geyyiso ere ki Raa, kun di dello onniyo ere Galmeegiŋ Isa Almasi y'un

d'isa adde koduwo wo y'un t'ela lekkiyo ere ki daayum gette.

²² Kun wollo sommagi ki doŋ an d'ede niiku a urzi zaapu k'addaŋ a Isa, ²³ doŋ ongo ette k'adda k'uwo geŋ kun ti'n kami kun'n utto. Wo a doŋ ongoŋ kun an d'iso adde koduwo kay, wo de ti metiŋko: Kun ti ledfo ti tuddaŋ, ise kallagaŋ toŋ kun a botta ye, para maŋ un di'n seeda, kono kane ganigi t'urzi suldi doŋ ulpi an isiyo.

Tamma a Raa

²⁴⁻²⁵ In amma Raa soo danŋal, yoŋ y'in di'n uttiyo t'urzi Galmeegiŋ Isa Almasi. Yoŋ i-d'ede toogo y'un t'eegire kun ki t'oore adda k'oldiko ye, wo y'aane y'un di'n t'ette ki daanadi k'adda daryikadi daa zaapu k'ono eggun, wo ooniyo t'unso. Geŋ moziko, gooliko, toogo, wo urzi dokkiyo, kane pay geŋ ki yode ki poone duniya t'a t'eesa botto too, bini anki, wo ki daayum! Eyye.

Apokalipse

En urzi k'ono don kun t'oone adda mattup ettiyo

Ette mattup ki Zan wede zina k'Isa Almasi yi riije. Suldi don pay yi riije en yi'ni wulle wo yi'n illiga adda munda i-d'iido aa suniye. Adda mattup ette Zan y'an d'eele kooke a kane don i ziipe addan a Isa, kono ti kaaga gen duwo an'ni dibire baadan. Injino y'an rootiyo an aa seeda zakidi bini onniyo k'ita, wo an di zaape elkisadan a Isa.

Adda mattup ette i d'ede suldi ede kine in di'n suune: Ki poone'n, kane siitandani an naabiya adda duniya ette, injino kane don i ziipe addan a Isa gen an t'oona dabar baadan, bini don ongon ti diinayan duwo an ti'n t'ida. Ki sirwe'n, Isa yon Galmeega, kane don pay i ti toogiyo k'ollige k'ono Raa gen y'an di'n ceera. K'aduwe'n, Raa yi yi boohiyo munda wede yi ruute y'an t'ela a kane i ziipe addan a Isa, wo a jiiere a kane don duwo an ti'n iide kono yode.

Zan yi wulle son suldi don aana a onniyo k'ita. Isa y'a ceera Meeda siitandani ti maleekiyagutu ti kane don pay illiga onamtu, wo yi-ti'n sebba adda baala k'uwwu. Aame gen i d'isa kandaane aware, siido aware, geeger aware wo Raa ti Galmeega Isa an di lekka adda ti kane don pay illiga onaman.

Suldi don Isa Almasi yi gizite a Zan

¹ Mattup ette ti kaza a suldi don Isa Almasi y'an iifiba ita a don naabadí. Raa yi d'ele ono en a Isa Almasi kono y'an t'oodiba ita an di suune munda wede aana goppon. Kono k'injino Isa Almasi y'a igibe maaleekayi ki tukki Zan wede naabadí, kono munda en yi di ti y' kize.

² Man Zan y'an di gizite a duwo suldi don pay maaleeka yi gize, y'ede: «Ki kotto en ono Raa, wo gen yode Isa Almasi batum yi kaza ono gen derec.»

* **1:4** 1.4 Siido k'Aazi: I-kaza siido soo adda siidiyagi pay ti kaaga don Romen ga-dukke, ankenno tod'te a kese peedo k'ooriyo ki siido Turki.

³ Unsuwo a wede i gariya wo a don ollige ono don Raa y'igibo adda mattup ettiyo. Unsuwo a don ollige ono don an riije enno wo an aa seedu gen me. Gen kun suuno koduwo suldi en peedadan goppon a t'isa.

Toose ki Zan

⁴ Mattup ette i raaniya nun Zan. Toose a kune don ogiyo ti suma k'Isa a geegiryagi sarat ki siido k'Aazi*. Beeko ti toose i koonaa eggun t'urzi Raa, yode wede t'ume duniya t'a t'eesa botto too, bini anki wo bini onniyo k'ita ton yon ede. Wo kane undiyagi don sarat ki Raa a daana kaakido mozikadi genno ton, an un elo beeko ti toose. ⁵ Yode Isa Almasi wede i ziiida zakidi a urzi kazita k'ono Raa, y'un elo beeko ti toose. Yode wede i bilde ki poone ti diine don unto, yon Mozigo mozagi a siido pay.

Yon y'inni giyye, y'in di'n udfde t'adda k'oldiko t'urzi puuzadi ibi. ⁶ Yon mozigayin wo kine donzi, y'in di'n ize kine don sedeke ki Meegi Raa. Injino tamma ti moziko a koone a yode ki daayum. Eyye. ⁷ Kun wollo, y'ettiyo adda dondari. Wede tuuku ton y'a yi wolla, ise don i y' girbe t'aryagi ton an di y' wolla. Ita duwo pay adda duniya an dillita an d'oola kono yode. Gen ki kotto a t'isa! Eyye. ⁸ Galmeega Raa y'a ruute, y'ede: «Nun sundo Alpa wo Omega. Nun Raa toogado t'a jiiere pay, nun wede t'ume duniya t'a t'eesa botto too, bini anki wo bini onniyo k'ita ton nun ede.»

Zan i-d'iido munda aa suniye, y'a wulle Isa

⁹ Mattup ette un raaniya nun Zan leemagun, nun ti kune in lekkiyo kettiyo kan soo t'Isa. Kine in dabirsa kan soo wo in seeda zakidi a urzi k'Isa me, yon mozigo kine pay. Wo nun an ti'n zidde a siido ere a diine k'ahu sundutu Patimos, kono an'de n'ize ulsu ni kazita ono Raa, wo ni gizite urzi wede derec Isa y'o iifiba ita. ¹⁰ Onniyo soo, onniyo Dumas man, Unde Raa ti-t'uune adda k'addo, san ki daaró n'a illiga golla awwa ti rootiyo aa

ti parre, ¹¹ ti d'eesiyo: «Munda wede ki wolleiyo en, ki ti y' raana adda mattup, wo mattup gette k'an t'agiba a don ogiysito ti suma k'Isa i lekkiyo a geegiryagi sarat: a Epez, a Simirn, a Pergam, a Tiyatir, a Sarde, a Piladelpi wo a Lahodise genno.»

¹² Aame n'illiga inkino man, n'a gilde daaró n'a wolle o rootiyo wee wee. Man n'a wulle pitila sarat ki dap†. ¹³ Wo a diine pitila sarat gette, ni wulle munda i deeyiso aa wedusu yi t'usso kalle sohuru i d'argu a donfali, wo ser ki dap y'azidde lanjaya. ¹⁴ Ilali k'eedi tuwardi kar aa kaawa, edayi i d'omilte aa uwwu. ¹⁵ Zonfi aa maala teezowo an ti t'ele adda k'uwwu i d'oggirso dofdot, golladi i durriyo aa ooye y'okko. ¹⁶ A beezí k'ammade moldali sarat, wo ti bizi i d'adfiya kasigara kesiyagutu sirwan pay korbe robbon. Ume k'edayi i rala aa peedo ti ziida.

¹⁷ Aame ni y' wulle man, n'a iire a zonfi aa n'inda, man y'a-ti ziipe beezí k'ammade a tuddó wo y'o di ruute, y'ede: «Kee k'orgide ye, nun wede ki poone wo k'ita ton nun. ¹⁸ Nun wede ni lekkiyo zeere, wo nun wede ti kaaga n'a inda wo n'a bilde, anken ni lekkiyo zeere ki daayum. Nun oo d'ede toogo a tukk'unto wo a tukk'ume ki don i t'inda. ¹⁹ Inkino man munda wede ki wulle gen, pay ki ti y' raana. Munda wede ki wolleiyo ankenno wo wede aana k'ita ton, ki ti y' raana pay. ²⁰ A moldali sarat don ki wolleiyo a beezó k'ammade wo ti pitila sarat ki dap en, k'ollo n'a di t'oodo itadan. Moldali don sarat en, i-kaza maaleekiyagi sarat don Raa y'igibe ki boohiyo don ogiysito ti suma k'Isa a geegiryagi sarat genno. Wo kane pitila sarat gen, i-kaza don ogiysito ti suma k'Isa a geegiryagi sarat genno.»

2

Mattup a don ogiysito ti suma k'Isa a Epez

¹ «Ki raana a maaleeka wede i boohiyo don ogiysito ti suma k'Isa a geeger k'Epez: Kun ollo, en ono ki nun wede i seedu moldali sarat a beezó k'ammade wo ni-sooru adda diine pitila sarat ki dap, ni rootiyo, n'ede: ² “Nun ni ti suune lekkiyagun te, wo naabagun ere oone gette kun a seedu zakidi, wo ni suune kun an k'ooliyo urzi ye a don bundidi an di lekke a diinagun me. Gen kun ti'n niime kane don an'de kane don zina k'Isa, kaciñ kane don zina ye. Inkino kun di'n zuune kane don lohito k'ono. ³ Kune kun seedu zakidi a urzi zaapu k'adde a Isa, kun dibire kono kun umbe a sundó wo kun ki t'isse ye. ⁴ Wo de enno munda wede kun ize wo nun addó i ki dehu ye me: Kune ankenno kun ki n' giyye aa t'ume k'eesiyo ye. ⁵ Kun elko ume wede kun t'iire me, kun di kama lekkiyagun wo kun t'ambo naabagun ere ki poone, wo aame kun ti tuuga ki kama lekkiyagun man, n'a t'amba pitila t'umatú me. ⁶ Wo de enno munda wede beehiye kun ize me: Kune naabo ere kane don sundan Nikolayit* an isiyo gette, kun ti giigira aa nun ton ni ti giigira. ⁷ Wede i-d'ede kuwwa k'ollige man, y'ollo koduwo ono don Unde Raa t'an rootiyo a don ogiysito ti suma k'Isa me. A don i jiira man, n'an t'ela an d'ooma inni k'undumu wede i d'eliyo lekkiyo, yon gen adda jenne ki Raa.”»

Mattup a don ogiysito ti suma k'Isa a Simirn

⁸ «Ki raana a maaleeka wede i boohiyo don ogiysito ti suma k'Isa a geeger Simirn: Kun ollo, en ono ki nun wede ki poone wo k'ita ton nun, wede n'a inda wo san n'a bilde, ni rootiyo, n'ede: ⁹ “Nun dabaragun ni ti suune ti daayisagun te, wo ki too man a urzi Raa kuneñ ki laale. Nun ni suune kaldita ere an unni kaldita te. Don an rootiyo inkino gen an'de kane Yawudiyagi, kaciñ Yawudiyagi ye†, kane ogiysito ki don ge dooyiso sulfi Meeda

† **1:12** 1.12 Pitila ki dap: I-kaza munda aa gooro ki dap i-d'ede garziña ti pitila eego eego. * **2:6** 2.6 Don sundan Nikolayit: Kane don i ziipe addan a Isa ti kaaga wo an diine dooyiso ere oldo ki Nikolayus, dooyiso gette t'a ti'n lidde duwo t'urzi wede d'erec ki daaniya k'Isa. † **2:9** 2.9 Don an'de kane Yawudiyagi, kaciñ Yawudiyagi ye: I-kaza kane Yawudiyagi t'ume k'ehiyadan to wo de an ti tuuge k'ollige k'ono Raa wo kane ki yode ye, gen inkino an t'ize Yawudiyagi don ki kotto ye.

siitandani. ¹⁰ Kun orgide ye a dabar ere un etto te. Kun ollo, Meeda siitandani t'un di'n naama, don baadan ti diinagan ti di'n oba danggay, wo duwo an un di'n dabira k'onniyto suma koomat. Kun a soodo zakidi a urzi zaapu k'addugun a Isa, ise un iido unto ton man, wo nun n'un di t'ela kadumul ki don i ceeriyo, tode gette lekkiyo ere ki daayum. ¹¹ Wede id'ede kuwwa k'ollige man, y'ollo koduwo ono don Unde Raa t'an rootiyo a don ogiysito ti suma k'Isa me. Kane don i jiira man, unto ere ki sirwe t'an ki'n seeda ye."»

Mattup a don ogiysito ti suma k'Isa a Pergam

¹² «Ki raana a maaleeka wede i boohiyo don ogiysito ti suma k'Isa a geeger Pergam: Kun ollo, enj ono ki nun wede a beezó kasigara kesiyagutu sirwan pay korbe robbon, ni rootiyo, n'ede: ¹³ "Nun ni y' suune umagan wede kun di lekkiyo me, yon genj ume kaakido Meeda siitandani. Wo kun di lekkiyo kettiyo a suma nun, kun ki giigira ye urzi zaapu k'addugun a nun me, ise aame Antipas wede i ziida zakidi a urzi kazita k'onamo an y'ide di kune, a ume wede Meeda siitandani ti lekkiyo ton man. ¹⁴ Wo de enno munda wede kun ize, wo nun addo i ki dehu ye me: Di kune i d'ede don ede, kane genj an daaniya urzi wede Baalam yi dooyiso, yode genj yi-di t'elite ono a Balak y'an t'ekke ikka a don k'Izirayel, kono an d'aadi sey wede an ele sefeke a longayi wo an d'ooli tuddan k'isiyo boliyo. ¹⁵ Wo son di kune i d'ede don ede kane an daaniya dooyiso ere ki don sundan Nikolayit. ¹⁶ Kun ti kama lekkiyagan, para man nun goppon ni kama ki tuddugun, don genj n'anni deyya ti kasigara ere adfa ti bizo. ¹⁷ Wede id'ede kuwwa k'ollige man, y'ollo koduwo ono don Unde Raa t'an rootiyo a don ogiysito ti suma k'Isa me. A don i jiira man, n'an t'ela an d'ooma ombo ere ombide sundutj mann, wo a kane genj wede tuuku ton ni di t'eela sey wehilu

tuware, raaniya eego suma aware wenda soo ton yi k'aane yi ki ti suune ye, a ti suune wede ni ele danjal."»

Mattup a don ogiysito ti suma k'Isa a Tiyatir

¹⁸ «Ki raana a maaleeka wede i boohiyo don ogiysito ti suma k'Isa a geeger Tiyatir: Kun ollo, enj ono don ki nun Ulo Raa, edayo omilte aa uwwo wo zondó aa maala teezowo i d'oggirso doddot, ni rootiyo, n'ede: ¹⁹ "Nun ni suune lekkiyagan, geyyisagan, zaapu k'addugun a Isa, naabagan ere ki noogiyo duwo wo a seedugun ere zakidi a urzi zaapu k'adde a Isa. Nun ni suune naabagan ere kun isiyo ankenno ette, i jiire ere t'ume k'eesiyo. ²⁰ Wo de enno munda wede kun ize wo nun addo i ki dehu ye me: Kune kun t'ooliyo Zizabel erewo ere t'ede tod'te nebi ti kazita ono Raa. Kacin don naabadó ti'ni daggiya, ti di'n dooyiso kono an t'ette a isiyo boliyo, wo an d'aadi sey wede an ele sefeke a longayi. ²¹ Ni-ili peedo boolon kono t'a-kime lekkiyatú, wo de ti ki dehu ti ki kime lekkiyatú ere a urzi boliyo ye. ²² Injino man n'a ti sefda eeni ekk'ongali ti don isiyo boliyo ti tode me an di dabira baadan, wo de a ki t'isa injino ye aame kane an ti gima lekkiyadan ere oldo an isiyo t'urzi tode gettiyo man. ²³ Wo innitu ton n'a ti'n t'ida, injino man don pay ogiysito ti suma k'Isa an di suuna nun wede ni suune elkiyo wedusu ti munda wede addi i dehu. A kune'nj wede tuuku ton ni di t'ela munda a naabadi ere y'ize y'ize.

²⁴ Wo kune don a Tiyatir, kun ki diine ye ita dooyiso ere oldo gette, wo kun ki duuye ye suldi don an'ni waaku suldi ombide ki Meeda siitandani me. Injino nun di rooto: A kune attidi ti doolo n'un ki zaape ye baa. ²⁵ Wo de dooyiso ere kun uune gette kun aa soodo zakidi bini aaniyadó.

²⁶⁻²⁸ A don i ziida zakidi a naabadó bini danggu wo an jiira man, n'an t'ela toogo ere nuuno batum n'uune ti bey Meegó,

‡ **2:14** 2.14 Kun wollo adda mattup ki Nombire 25.1-2; 31.16. § **2:24** 2.24 Suldi ombide ki Meeda siitandani: Kane genj dooyiso ere oldo ki Zizabel, t'ede tod'te nebi kacinj nebi ye. Dooyiso ere ombide gette i ti suune kane don i duuye danjal.

n'a ti'n zappa mozagi ekk'ita d'uwu pay, an di'n dokka ti toogo ki dalka maala, an di'n kossita aa an kossiyto bongali lee, wo soŋ n'an t'ela moole biza soohe.

²⁹ Wede i-d'ede kuwwa k'ollige maŋ, y'ollo koduwo ono d'of Ŋunde Raa t'an rootiyo a d'of ogiysito ti suma k'Isa me."»

3

Mattup a d'of ogiysito ti suma k'Isa a Sarde

¹ «Ki raana a maaleeka wede i boohiyo d'of ogiysito ti suma k'Isa a geeger Sarde: Kun ollo, eŋ ono ki nuŋ wede o d'ede undiyagi sarat ki Raa wo moldali sarat, ni rootiyo, n'ede: "Nuŋ ni ti suune lekkiyaguŋ te, sunduguŋ ti m'olo aa kune zeere a urzi Raa me, kaciŋ kune aa unto. ² Kun t'onno, kun a soodo zakidi a zaapu k'adduguŋ a Isa, kono rippani zaapu k'adduguŋ d'of a guute geŋ an a-ki ti t'inda ye. Derec ni wulle maŋ, lekkiyaguŋ a daana Raazó gette a ki t'ide ye a munda wede Raa yi dehu me. ³ Inkiŋo kun elko a ono d'of an un i duuye wo kun illiga geŋŋo. Kun'ni boho beehiye wo kun di kama lekkiyaguŋ. Aame kun ki t'inna ye maŋ, nuŋ n'a etto n'un di'n oora aa wede k'oogire a peedo ere tuuku kun ki ti suuna ye. ⁴ Wo toŋ a Sarde geŋ d'ofguŋ miibi ede, kallagaŋ an ki ti'n ize ganigi ye. Kane geŋ an t'ossa kallagaŋ tuwardi ay d'ozira kaŋ soo, kono kane an ide an d'ozire ti nuŋ. ⁵ Inkiŋo d'of i jiira maŋ, an t'ossa kallagi tuwardi. Sundaŋ t'adda mattup ere ki lekkiyo* gette n'a ki t'ida ye, wo a daana Meegó Raa wo a daana maaleekiyagi toŋ n'a rootey eŋ d'ofzó. ⁶ Wede i-d'ede kuwwa k'ollige maŋ, y'ollo koduwo ono d'of Ŋunde Raa t'an rootiyo a d'of ogiysito ti suma k'Isa me."»

Mattup a d'of ogiysito ti suma k'Isa a Piladelpi

⁷ «Ki raana a maaleeka wede i boohiyo d'of ogiysito ti suma k'Isa a geeger Piladelpi: Kun ollo, eŋ ono ki nuŋ wede

kamileŋ ni rootiyo ono d'of d'erec, a beezó kerle ki biza bumbu Dawut, ni t'ihina maŋ, wenda soo toŋ yi k'aane y'a ki ti t'ippe ye, wo n'a t'ippe maŋ, wenda soo toŋ yi k'aane yi ki t'ihina ye. Ni rootiyo, n'ede: ⁸ "Ni ti suune lekkiyaguŋ te, ni suune kune toogaguŋ baata wo toŋ onamó kun di'n ziida zakidi wo sundó kun gi di zidde ye. Inkiŋo maŋ ni d'ihina biza a daanaguŋ, wenda soo toŋ yi k'aane y'a ki ti t'ippe ye. ⁹ Kun ollo munda wede n'an isa a d'of ogiysito ge dooyiso suldi Meeda siitandani me, kane d'of an'de kane Yawudiyagi, kaciŋ kane Yawudiyagi ye. Kane geŋ n'an isa ki toogo miŋ an d'etto an dikka a daanaguŋ, wo an di suuna nuŋ n'unni giyye. ¹⁰ Onamó kun i ziida zakidi t'ombine wo kun di'n buuhe, inkiŋo maŋ nuŋ toŋ n'un di'n booha a onniyo ere ki dabar t'etto ekki d'uwu pay ki naamiya d'of pay a siido geŋ me. ¹¹ Nuŋ goppon n'ettiyo, kun a soodo zakidi a dooyiso ere kun uune te, para maŋ kadumulaguŋ ki d'of i jiire gette wenda ti doolo y'a t'amba. ¹² D'of i jiira maŋ, n'an isa aa dundulu ki seedu Boy Raazó, wo an di lekka adda ki daayum. Wo a tuddaŋ n'an di raana suma Raazó wo suma ki geeger ere ki Raazó, tod'te Zeruzalem aware, i d'igo ti kandaane ti daana Raazó. Wo n'an di raana suma nuuno ere aware. ¹³ Wede i-d'ede kuwwa k'ollige maŋ, y'ollo koduwo ono d'of Ŋunde Raa t'an rootiyo a d'of ogiysito ti suma k'Isa me."»

Mattup a d'of ogiysito ti suma k'Isa a Lahodise

¹⁴ «Ki raana a maaleeka wede i boohiyo d'of ogiysito ti suma k'Isa a geeger Lahodise: Kun ollo, eŋ ono ki nuŋ wede sundó Eyye†, nuŋ wede d'erec wo i ziida zakidi a urzi kazita k'ono Raa, nuŋ wede t'ume k'eesiyo Raa y'ikkima suldi pay geŋ ti nuŋ soo, ni rootiyo, n'ede: ¹⁵ "Nuŋ ni ti suune lekkiyaguŋ te, kune'ŋ aakede ahu d'of ŋoyoyo ye, wehini ye. Nuŋ ni dehu kun t'ise wehini wehini, ise ŋoyoyo ŋoyoyo danŋal! ¹⁶ Wo de kune'ŋ wehini

* **3:5** 3.5 Mattup ere ki lekkiyo: I-kaza mattup ere sumbiyagi ki d'of pay uune lekkiyo ere aware'ŋ, raaniya adda.

† **3:14** 3.14 Nuŋ wede sundó Eyye: I-kaza suldi d'of pay Raa yi ruute y'aasa a d'ofzi geŋ, yoŋ yi'n ize.

ye ɲoyoyo ye, kune dullimo geɲ, n'a pidɗa leezó. ¹⁷ Kun rootiyo kune ki laale, sulɗi kun t'ukumte, inkiino un fiide munda kun ki dehu ye baa. Wo kune kun ki suune ye kune adda daayika, munda un k'ede ye me, kune adda dabar, koɲzayi wo bontiliɲ. ¹⁸ Inkiino maɲ n'un d'eelo kooke, kun owol dap ere an ti t'ele adda k'uwwu i ralita wic wic di nuuno, kono kun t'isa doɲ laale ki kotto, soɲ kun owol kallagi tuwardi kun t'ossa kono kun ki lekka bontiliɲ ti sukuyaguɲ ye, wo kun a d'owol dawwa k'eda kun a yergito edaguɲ a wolla. ¹⁹ Nuɲ doɲ pay ni'ni geyyiso, n'an di rootiyo a munda wede an isiyo ulsu me wo ni di'n deeziyo. Inkiino maɲ kun ti kama lekkiyaguɲ wo kun t'iso doɲ wehini a naabo Galmeega Isa. ²⁰ Kun ollo, nuɲ ni t'ihira a biza bumbu wo ni koppiyo. Aame wede y'illiga golladó wo y'o t'ihina biza maɲ, ni-t'etta di yode ay d'oomey ti yode kaɲ soo. ²¹ A doɲ i jiira maɲ, n'an t'ela urzi an di-koona ti nuuno a kaakido mozikadó wo ay d'ooma mozikadó kaɲ soo. Nuɲ toɲ maɲ inkiino, aame ni jiiire geɲ n'a t'iide n'a-guune ti Meegó a kaakido mozikadí wo ay d'ombo mozikadí kaɲ soo. ²² Wede i-d'ede kuwwa k'ollige maɲ, y'ollo koduwo ono doɲ Unde Raa t'an rootiyo a doɲ ogiysito ti suma k'Isa me."»

4

Daryika Raa

¹ Saɲ maɲ n'a wulle sey biza bumbu ohine a kandaane, wo golla ere n'illiga ki poone gette aa t'o rootiyo ti parre, t'ede: «Ki-koli k'awwa keɲno n'a di kizita sulɗi doɲ aana goppon.» ² A kaamiki Unde Raa ti-t'ûune adda k'addó, wo ni wulle kaakido moziko a kandaane, wo a kaakido gette wedusu y'a ti guune eego. ³ Wede i-guune geɲ yoɲ yi ralita aa makkolo majjaanawa sundutú zasipe wo sarduwan*. Kaakido moziko gette i ti d'uule ti zakilsa, zakilsa gette i ralita i-ti kama bicici, teeze, aa makkolo majjaanawa sundutú emerood. ⁴ Kaakido moziko gette d'ooliyo ti kaakidagi ada

* **4:3** 4.3 Makkolo majjaanawa sundutú zasipe wo sarduwan: I-kaza makkolo ere majjaanawa gammilawa i ralita aa rilo.

sire makumu pide, wo a kaakidagi geɲ i d'ede doɲ deero ada sire makumu pide, konsito eego, ossiyto ti kallagi tuwardi wo a awhaɲ biibo ki dap. ⁵ Ti kaakido moziko gette i d'adfiya omilte bi-bidifi bi-bidifi aa ki mizzi wo ti eddisito togom togom. A daana kaakido moziko gette pitila sarat i tooriyo baadaɲ, wo kane pintilagi sarat geɲ miɲ undiyagi doɲ sarat ki Raa. ⁶ Wo sey a daana kaakido moziko gette i d'ede bar d'edfel aa kaynaaɲa.

A diine kaakido moziko gette, i d'ede seydi pide, tuddaɲ gettiɲ eda baa ki daana wo k'ita. An ti d'uule kaakido moziko gette, soɲ ti kese soo te soo te. ⁷ Seysu wede ki poone geɲ aa suwwu, wede ki sirwe aa ulo buru, wede k'aduwe ume k'edayi aa wedusu, wo wede ki pidiwe aa kor t'obiyo. ⁸ Kane seydi pide geɲ wede soɲ kambari zoot zoot, wo kambaraɲ geɲ ti paate t'adda i t'ûune eda baa. Didfo onnu an deddiso miɲ: «Kamileɲ, kamileɲ, kamileɲ yoɲ Galmeega Raa toogadi t'a jiiire pay, yode wede t'ume duniya t'a t'eesa botto too, bini anki wo bini onniyo k'ita toɲ yoɲ ede.» ⁹ Geɲ inkiino an i-d'eliyo tamma, suma wo an di rootiyo koduwo a Raa zeere yi-guune a kaakido moziko, yi lekkiyo ki daayum. ¹⁰ A peedo tuuku kane seydi pide geɲ an eesiyo deddiso inkiino maɲ, doɲ deero ada sire makumu pide geɲ an di-dikkiyo ti zibbanaɲ a daana wede i-guune a kaakido moziko, an d'ottilso a yode wede i lekkiyo zeere ki daayum, an t'odfipe biibiyagaɲ a daana kaakido moziko wo an d'eesiyo: ¹¹ «Eyye kee Galmeega Raazey, kee a-d'ede urzi duwo an a t'ele tamma wo suma kono toogo pay tod'te ki kee, kane sulɗi pay geɲ ikkima kee. Kee k'an ikkima aa ki dihe.»

5

Mattup linyiyo ti tiibi

¹ Saɲ n'a wulle mattup lobide linyiyo ti tiibi omagi sarat, eego raaniya t'addutú wo ti dartú, a bey k'ammade ki wede i-guune a kaakido moziko. ² Saɲ n'a wulle sey maaleeka toogo yi tondiyo ti golla

awwa, y'ede: «Wee wee îide a borkite tiibi eego mattup wo y'a t'ihina me?»

³ Minj wenda soo tonj umbo, ise a kandaane, a siido wo ti d'andî siido tonj manj, a aane a t'ihina mattup wo y'a wolle addutú me. ⁴ Manj n'a iise m'olo baadanj kono wenda soo tonj umbo a aane a t'ihina mattup wo a wolle addutú me. ⁵ Wo ti diine donj deero genj wede soo y'o di ruute, y'ede: «Kee k'ôole ye! K'ollo wede'ŋ ede, an yi waaku "suwwu y'ud'fo ti biza bumbu Ziida", t'ita mozigo Dawut, yonj yi jiiire donj k'aduzí, yonj genj yi-borkite tiibi eego mattup a omagi sarat, wo y'a t'ihina.»

⁶ Sanj manj n'a wulle Ulo Damu kanj ôhire a diine kaakido moziko, kane seyfi pide ti donj deero genj an di ti d'uule. Ki wulle manj yonj genj Ulo Damu wede ti kaaga an ti y' wilda. Yonj genj i-d'ede omba sarat wo edayí tonj sarat, kane edayí genj undiyagi donj sarat ki Raa yi d'akkisa k'adda duniya pay. ⁷ Ulo Damu genj y'a iide, y'a-ziida mattup gette ti bey k'ammade ki wede i-guune a kaakido moziko me. ⁸ Aame yi ziida mattup manj, kane seyfi pide ti donj deero ada sire makumu pide genj, an di-dikke ti zibbananj a daana k'Ulo Damu. Kane donj deero ada sire makumu pide genj, a beezanj munda aa kundinje ti banjirka ki dap boo ti suldi koddiyo eediyadanj unje. Kane suldi koddiyo genj, i-kaza tondiyo ki donj ki Raa a yode. ⁹ An d'ôoro ôoro aware, an'de: «Kee k'îide k'a t'ambe mattup ettiyo, wo k'a borkite tiibi k'a-t'ihina kono kee an ki ti wilda, wo ti puuzadá d'uwu t'oldikadanj k'an udfde, an t'ize donj ki Raa, d'uwu ti boha bumbiyagi pay, t'ita k'ono pay, a siidiyagi pay wo t'ita d'uwu pay. ¹⁰ Kee k'a t'ize mozigayanj wo kane donjzá, donj sedefe a Raazinj wo an di koonna mozagi ekki donj duniya pay.»

¹¹ Sanj manj n'a wulle, wo n'a illiga golla maaleekiyagi baadanj baadanj wenda yi ki ti'n k'ize ye. An di ti d'uule kaakido moziko gette, kane seyfi pide ti donj deero pay. ¹² An d'ôoro ti golla awwa, an'de: «Ulo Damu wede an wilda genj, yonj toogo yi t'îide y'a-t'oone laale, su-

uniyo k'ono, gudire, suma, daryika wo tamma.» ¹³ N'a illiga sey suldi pay Raa yi zippe, a kandaane ise a siido, donj ti d'andî siido ise adda k'ahu, kane suldi pay genj an d'ôoro, an'de: «In amma wede i-guune a kaakido moziko wo Ulo Damu. A kane tamma, suma, daryika wo toogo, ki daayum.» ¹⁴ Wo kane seyfi pide genj an rootiyo, an'de: «Eyye, i t'iso injkino!» Manj kane donj deero genj an di-dikkiyo wo an t'ottilso.

6

Borkiso tiibi a omagi zoot

¹ Sanj n'a wulle Ulo Damu y'a-burke tiibi wede ki poone, aame genj n'a illiga seysu soo ti diine seyfi pide y'a ruute ti golla awwa aa eddiso mizzi, y'ede: «K'edi!» ² Manj n'a wulle i d'ud'fo puzu tuware. Wede a ti gili eego'ŋ ti bedige a beezí wo an i-d'ele biibo moziko. Yonj genj yi jiiire wo y'a injgile y'a ceero sey.

³ Sanj Ulo Damu y'a-burke tiibi wede ki sirwe, aame genj n'a illiga seysu wede ki sirwe y'a ruute ti golla awwa, y'ede: «K'edi!» ⁴ Manj i d'ud'fo puzu teeze bonj. Wede a ti gili eego'ŋ an i-d'ele urzi y'a t'oodiba toose adda duniya a t'ise umbo, kono d'uwu an di t'îde tuddanj. An i-d'ele kasigara sohoru a beezí.

⁵ Sanj Ulo Damu y'a burke tiibi wede k'aduwe, aame genj n'a illiga seysu wede k'aduwe y'a ruute ti golla awwa, y'ede: «K'edi!» Wo n'a wulle i d'ud'fo puzu gammili. Wede a ti gili eego'ŋ a beezí miido. ⁶ Manj a diine seyfi pide genj, n'a illiga munda aa golla i rootiyo, y'ede: «Sonko ki naabo k'onnu soo gette, k'a t'owila jeenu soo ki mudu wo musido jeenu ado, wo de egey ti toote genj zooyayanj ki y' kila ye, i lekko injkino.»

⁷ Sanj Ulo Damu y'a burke tiibi wede ki pidiwe, aame genj n'a illiga seysu wede ki pidiwe y'a ruute ti golla awwa, y'ede: «K'edi!» ⁸ Manj n'a wulle i d'ud'fo puzu bolile. Wede a ti gili eego'ŋ sundí «Unto», wo ume ki donj i t'inda genj yi di y' daaniya. An an d'ele toogo ki tôwwo d'uwu ti kasigara, ti mosogo, t'urzi

k'endani wo ti seydi balda don a siido, a kese soo ti diine kesiyagi pide ki siido.

⁹ San Ulo Damu y'a burke tiibi wede ki paat, aame gen n'a wulle ti dandi k'ume sedeke, undiyagi ki don an ti'n iide kono an ziida zakidi a urzi k'ono Raa wo an di gizite. ¹⁰ Kane an di dollite ti golla awwa, an'de: «Galmeegey, kee kamilen wo k'isiyo munda wede d'erec, bini woogo me k'a della k'a dekka booro wo k'a daagila puuzadey a tukki don a siido pay me?» ¹¹ Man an an d'eelite kallagi tuwardi a wede tuuku ton man, wo an an di ruute, an'de: «Kun aa dello boolon kono zembagun ti don i naabiya aa kune a urzi Raa ede, kane gen an aa ti'n iida, eggun t'iida man, n'a-daagila kollo.»

¹² San y'a burke tiibi wede ki zoot, aame gen n'a wulle siido t'a nonjire baadan, peedo a t'ize gammilawa aa kuule, wo tere a t'ize teeze bon aa puuzo. ¹³ Wo moldali ti kandaane an d'iise soldite, aa inni tormo zeere g'eepiyo a maaye baadan. ¹⁴ Kandaane a t'ilbida aa an lobide raaga, wo mongali pay ti siidiyagi don adda diine k'ahu t'omagan an digge tunda. ¹⁵ Mozagi a siido pay, deero siido, deero k'asigiryagi, don laale, don toogo, kane bulagi wo don boy pay an t'umbidita adda k'urmidu wo a ita zombali. ¹⁶ Wo a zombali ti mongali gen an an di rootiyo, an'de: «Kun ay di ti'n ruugi eedey, kun ay ti'n ombidi, ti daana wede i-guune a kaakido moziko wo ti daana kulkuwo k'Ulo Damu. ¹⁷ Eyye, onniyo ere meeda ki kulkuwadan t'iide, wo de wee wee a ohira a daanadan me?»

7

Don ki Raa dupu meeda uto ada pide makumu pide

¹ San man n'a wulle maaleekiyagi pide an t'ihirte a kesiyagi pide ki siido. An di ziida maaye wede i baahu t'omagi pide genno, kono y'a ki baaha a siido ye, ekk'ahu ye, ise ekk'undumu tuuku ton man ye. ² Wo ni wulle maaleeka ti doolo y'ettiyo ti kese peedo ge-koliyo wo a beezi suwwo k'appuzu ki Raa zeere. Y'a ifili ti golla awwa a maaleekiyagi pide

don an an ele urzi ki lattiya siido ti ahu genno, y'ede: ³ «Kun oolo do, kun ti'n latte ye siido, ahu wo inda me, bini ay di'n eegire don naabo Raazey ay an t'appiza a zumbaman doo min kollo.» ⁴ Wo n'a illiga kane don an an t'ippiza gen, kane dupu meeda uto ada pide makumu pide, kane gen pay ti boha bumbiyagi ki don k'Izirayel. ⁵ Ti biza bumbu Ziida, dupu koomat makumu sire. Ti biza bumbu Riben, dupu koomat makumu sire. Ti biza bumbu Gad, dupu koomat makumu sire. ⁶ Ti biza bumbu ki Azer, dupu koomat makumu sire. Ti biza bumbu Nepitali, dupu koomat makumu sire. Ti biza bumbu Manase, dupu koomat makumu sire. ⁷ Ti biza bumbu Simeyon, dupu koomat makumu sire. Ti biza bumbu Lebi, dupu koomat makumu sire. Ti biza bumbu ki Isakar, dupu koomat makumu sire. ⁸ Ti biza bumbu Zabilon, dupu koomat makumu sire. Ti biza bumbu Yusup, dupu koomat makumu sire. Ti biza bumbu Benzamen, dupu koomat makumu sire. Kane pay an an t'ippiza appuzu ere ki Raa.

Don duuru a daana kaakido moziko

⁹ San man n'a wulle sey don baadan baadan wenda yi k'aane kazadan ye, kane gen t'ita duwo pay, ti boha bumbiyagi pay, ti siidiyagi pay wo t'ita k'ono pay. Kane gen an t'ihira a daana kaakido moziko wo a daana k'Ulo Damu, ossiyto ti kallagi tuwardi wo a beydan an dimbo puutagi k'inda, an tamma. ¹⁰ An dollite ti golla awwa, an d'eesiyo: «Galmeegey Raa i-guune a kaakido moziko ti Ulo Damu gen, kane ay ele uttiyo me.»

¹¹ Wo kane maaleekiyagi pay an ti-duule kaakido moziko gette, ti don deero ti seydi pide. Kane pay gen an di dikkite zumbaman a siido, a daana kaakido moziko, wo an d'uttila a Raa, ¹² an d'eesiyo: «Eyye! Tamma, daryika, suuniyo k'ono, rootiyo koduwo a Raa, suma, toogo wo gudire, kane pay gen a Galmeejin Raa ki daayum! Eyye.»

¹³ Man wede soo ti diine don deero y'a ni tunde, y'ede: «Kane don ossiyto

ti kallagi tuwardi geŋ an wee wee, wo an iido ti too me?»¹⁴ Wo ni di ruute, n'ede: «Galmee'ki nuŋ, ni ki'n suune ye, i'ni suune kee.» Maŋ y'o di ruute, y'ede: «Kane geŋ doŋ an uɗɗo t'adda dabar ere baadaŋ, an t'upile kallagaŋ an di'n ize tuwardi ti puuzo k'Ulo Damu.¹⁵ Kono kamo an t'ihira a ɗaana kaakido moziko Raa an i-di naabiya ɗiɗɗo onnu adda boozí. Wo yoŋ yi-guune a kaakido moziko geŋ, y'anni booha.¹⁶ Mosogo ti ki'n t'ida ye, orme toŋ umbo. Peedo ise malla toŋ an ki'n seeda ye,¹⁷ kono Ulo Damu a ɗaana kaakido moziko geŋ y'an elsa, y'an d'an t'etta ki biza k'ahu doŋ i d'eliyo lekkiyo. Wo Raa y'an di sippa zumari k'edayaŋ.»

8

Tiibi wede ki sarat

¹ Saŋ Ulo Damu y'a burke tiibi wede ki sarat. Aame geŋ a kandaane i d'inda kuy, peedo suma k'a ozire kubbaara sire.² Saŋ n'a wulle maaleekiyagi sarat an t'ihira a ɗaana Raa, an an d'eele parragi sarat.

³ I d'iido maaleeka ti doolo y'a t'ihira a sirpa k'ume sedefe, a beezí banjirka ki dap. An i-d'eele sulɗi koddiyo baadaŋ eediyadaŋ unse, yi di t'ele a Raa ti tonɗiyo ere pay ki doŋ ki Raa, a ume sedefe wede ki dap a ɗaana kaakido moziko gettiyo.⁴ Saa ki sulɗi koddiyo eediyadaŋ unse ti tonɗiyo ki doŋ ki Raa adda banjirka a bey maaleeka gette, i dikoliyo ki ɗaana Raa.⁵ Saŋ maaleeka y'a t'umbe banjirka gette, yi-t'ûune ti ubali doŋ a ume sedefe wo y'a-zibbe siido. Maŋ i d'ize tarkuuse, eddisito, omilte wo ŋonŋirso siido.

Parragi zoot doŋ ki poone

⁶ Kane maaleekiyagi doŋ sarat ti parragi sarat a beezan geŋ, an t'ikkima tuddaŋ ki baahu.

⁷ Maaleeka wede ki poone y'a biiha parre, maŋ goyoyo wo uwwu kalsiya puuzo a iipo siido, kese soo ti diine kesiyagi aɗo ki siido a t'igge, kese soo ti diine kesiyagi aɗo ki inda a t'igge, wo soole zeere pay a t'igge.

⁸ Saŋ maaleeka wede ki sirwe y'a biiha parre, maŋ munda soo inŋkino aa mukkolo meeda a ziida uwwu wo an ti y' gibira adda bar, wo kese soo ti diine kesiyagi aɗo ki bar a t'ize puuzo.⁹ Kese soo ti diine kesiyagi aɗo ki seyɗi doŋ adda k'ahu a t'inda, wo kese soo ti diine kesiyagi aɗo ki tookiyagi a dimbe.

¹⁰ Saŋ maaleeka wede k'aduwe y'a biha parre, maŋ mooliso meeda i d'oggiyo ɗala ɗala aa biŋge t'a iiro ti kandaane, wo t'a-t'iire a kese soo ti diine kesiyagi aɗo ki oyɗayi wo ti omagi k'okko k'ahu.

¹¹ Mooliso gette sundutu Makadigi*. Kese soo ti diine kesiyagi aɗo ki ahu a t'ize kadigi, wo ɗuwo baadaŋ an t'iibe ahu geŋno maŋ, an t'inda kono kadigi mooliso gettiyo.

¹² Saŋ maaleeka wede ki piɗiwe y'a biiha parre. Aame geŋ munda a diine peedo, tere wo moldali, inŋkino maŋ kese soo ti diine kesiyagi aɗo ki toorayaŋ a digge. Wo kese soo ti diine kesiyagi aɗo ki onnu, toorayí a digge, wo ki ɗiɗɗo toŋ inŋkino kay.

¹³ Saŋ maŋ n'a wulle kor kaŋ obiyo a kandaane wo n'a illiga ti rootiyo ti golla awwa, t'ede: «Dabar! Dabar! Dabar etto a tukki doŋ a siido pay aame maaleekiyagi aɗo an baaha parragan geŋ me!»

9

¹ Saŋ maaleeka wede ki paat y'a biiha parre, maŋ n'a wulle mooliso ti doolo t'a iiro ti kandaane a siido. Wo an i-d'ele kerle ki biza k'olde wede aakede bulɗume.² Mooliso gette t'a t'ihina biza k'olde wede aakede bulɗume geŋ me. Maŋ i d'udɗo saa gammilawa birin aa saa ki baala meeda. Saa gette peedo ti kandaane ti di'n ippe, ume a t'ize zimolo.

³ T'adda saa gette i d'udɗo wessu a-tiipe adda siido. Wo an i-d'ele toogo aa ki otto a siido.⁴ An i di ruute y'an ki d'ise ulsu a inda ye, a soole ye, a munda doolo toŋ maŋ ye. Wo ɗe y'an d'ise ulsu a ɗuwo doŋ an k'ede appuzu ere ki Raa a zumbamaŋ ye ɗanŋal.⁵ A wessu geŋ an i-k'ele urzi ki t'owwadaŋ

* **8:11** 8.11 Makadigi: Makadigi ti ono Nasaarika Apisent.

ye, wo y'an di'n dabira dabirsa fanjal ki tere paat. Eeniko ere y'an isa gette aa aadumu k'otto aame ti tolge wedusu. ⁶ Adda teddari paat geŋ dūwo an di-deha unto te, wo de umbo an ki ti t'oonā ye. An di deha an di-t'inda toŋ, unto t'a t'omba dokki ti tuddaŋ me.

⁷ Yo wessu geŋ yi deeyiso aa punzigi doŋ an an ti zidde ki deyyiso, a eedí munda aa biibo ki dap wo ume k'edayí aa ume k'eda dūwo. ⁸ Ilalí dokiyok aa ilali k'erayi, wo sinaní aa sina suwwu. ⁹ A gígirí munda aa saapa ki maala, wo tarkuuse kambarí aa tarkuuse puusiyagi baadaŋ ti punzigi an okko k'ume deyyiso. ¹⁰ Silmi neŋnelele aa ki otto. Geŋ ti silmi geŋno i-d'ede toogo k'isiyo k'ulsu a dūwo adda teddari paat geŋ me. ¹¹ Wessu geŋ mozigayí maaleeka ki olde wede aakede buldume, t'ono doŋ k'Eber an yi waaku sundí «Abaddon», wo t'ono Girek an yi waaku sundí «Apoliyon», i-kaza «Wede lattiya». ¹² Dabar ere ki poone i t'ingile, wo saŋ maŋ a etto dabar sire sey.

¹³ Saŋ maaleeka wede ki zoot y'a biiha parre, maŋ n'a illiga golla t'ettiyo ti kesiyagi k'omba pide k'ume sedeke ki dap a daana Raa. ¹⁴ Golla gette ti di ruute a maaleeka wede ki zoot parre a beezí geŋ, t'ede: «K'an t'eezo a maaleekiyagi doŋ pide, kettiso goppon a biza k'ooye goole sundí Epirata geŋ me.» ¹⁵ Inkino maŋ maaleekiyagi pide geŋ an an t'iize, kane geŋ an'ni buuhe toc miŋ ki peedo gettiyo, k'onniyo gettiyo, ki tere geŋno wo k'ozzine geŋno, kono ki tōwwo dūwo doŋ a kese soo ti diine kesiyagi afo ki siido. ¹⁶ Saŋ an o di gize duuruo asigiryagi ti punzigi, kane dupiyagi dupiyagi. ¹⁷ Geŋ adda munda o iido aa suniye n'a wulle punzigi, wo doŋ aa ti gili an d'ede saapa teezowo aa uwwu, bicici aa kandaane wo soŋ aa derwe. Awhaŋ aa eego suwwu, wo ti bohanaŋ i d'adfiya uwwu, saa wo moonno ki suupire. ¹⁸ Ti suldi doŋ afo: uwwu, saa wo moonno ki suupire adfiya ti bizaŋ geŋ, an t'iide dūwo doŋ a kese soo ti diine kesiyagi afo ki siido. ¹⁹ Toogo punzigi gette tod'te adda bohanaŋ ti silmidagaŋ. Silmidagaŋ geŋ

an d'ede awhi aa mimbayi, wo ti awhaŋ geŋno an an d'isiyo ulsu a dūwo me.

²⁰ Kane dūwo pay uupe i ki t'inda ti dabar ere afo ye gette, lekkiyadaŋ an ki ti gime ye a suldi doŋ ulpi an isiyo ti beezaŋ geŋ me. An ki d'ohire ye ottilso a siitandani wo a longayi doŋ an ikkima ki dap, ki maala gurus, ki toozi, ki monjali wo ki inda me. Kane longayi geŋ an ki wolliyo ye, an k'ollige ye, an ki sooru ye. ²¹ Kane dūwo geŋ lekkiyadaŋ an ki ti gime ye a suldi doŋ an isiyo aakede tōwwo dūwo mirsi, kombidiko, isiyo boliyo wo oogire te.

10

Mattup neŋko ohine

¹ Saŋ maŋ n'a wulle maaleeka toogo ti doolo yi deegu ti kandaane tuddí tuuniyo ti dondirso, eedí tuuniyo ti zakilsa, ume k'edayí i tooriyo aa peedo, wo zoŋdí aa uwwu baadaŋ i daldutu bila bila. ² A beezí mattup neŋko ohine, zindí k'ammade y'a ziipe ekki bar wo ere ki geelo a siido. ³ Y'a idili ti golla awwa aa suwwu yi mōolo. Aame y'idili inkino maŋ, an i-ti gime ti eddisito sarat. ⁴ Munda wede an i ruute geŋ ni dehu n'a ti y' raane, wo n'ollige golla ti kandaane t'o rootiyo, t'ede: «Munda wede eddisito sarat ti ruute geŋ, ki ti y' booho adda k'addá, ki y' raane ye.»

⁵ Inkino maŋ maaleeka wede ni wulle yi t'ihira zindí soo ekki bar, soo a siido geŋ, y'a umbe beezí k'ammade ki kandaane. ⁶ Wo y'a di nīime ti suma ki wede i lekkiyo zeere ki daayum, yode wede a ikkima kandaane ti suldi doŋ addaga, a ziipe siido ti suldi doŋ eego, wo bar ti suldi doŋ addaga. Maaleeka y'a ruute, y'ede: «Ankeŋ peedo t'iide, delliyo umbo baa. ⁷ Wo de onniyagi doŋ maaleeka wede ki sarat yi t'eesa baahu parre geŋ, munda wede ombide ki Raa a-t'isa, aa y'an gizite ti kaaga a nebiyagi doŋ naabadí.»

⁸ Saŋ golla ere n'illiga ti kandaane gette t'o di ruute sey, t'ede: «K'odo ki seedi mattup neŋko ohine a bey maaleeka wede i t'ihira zindí soo ekki bar, soo a siido geŋno.» ⁹ N'a iide k'ume maaleeka

wo ni di ruute, n'ede: «Mattup gette k'o eli.» Man y'o di ruute, y'ede: «Ooho, wo k'a t'oomo, a biza k'a t'owwa unse aa madde, wo de adda k'addá k'a t'owwa kadfigi.» ¹⁰ N'a-ziidá mattup nenko gette ti bey maaleeka me, n'a t'iimi, tod'te a bizó unse aa madde, wo de ni t'ihe man, adda k'addó n'a uwwe kadfigi. ¹¹ Inkino man an o di ruute, an'de: «I dehu k'a rootite sey ono don Raa y'agisa a tukki don a siidiyagi pay, a ita duwo pay, a don orbe ita k'ono pay, wo a mozagan baadan gen pây.»

11

Agisa nebiyagi sire

¹ San man an oo d'eele koyile wo an o di ruute, an'de: «K'odo ki doozi Boy Raa, ume sedeke wo k'a di kazi don ottilso a Raa adda boy genno. ² Wo booro ere ti paate k'a t'oolo ki doozo ye, kono tode gette an an t'iili a don i ki suune Raa soo danjal ye, an d'oniyilsa geeger ere kamilen gette ti zonfan adda teddari ada pide makumu sire. ³ N'a t'igiba donzó sire an di rootey ono don derec ki nuuno, an t'ossita kallagi moolo, an di kizita onamó adda k'onniyto dupu ti meeda sire uto ada zoot genno*.»

⁴ Kane don sire gen i-kaza inda k'olibiyi sire wo pitila sire i t'ihira a daana Galmeeki duniya†. ⁵ Aame wede yi dehu y'an d'ise ulsu man, uwwu t'a adfa ti bize kane genno t'a ti'n t'ida don k'aduzan me. Gen ki kotto inkino an t'ida don i dehu an an d'ise ulsu me. ⁶ Kane an d'ede toogo k'appiya kandaane, kono mizzi y'a ki koppe ye a onniytagi don an rootita ono don Raa yi t'igibo gen me. An d'ede toogo ahu an ti'n kime puuzo, wo an d'ede toogo sey k'eliyo k'eeni wede tuuku ton man a duniya pay ise k'onniyto miibi ton man, aa addan i dehu.

⁷ Aame ono gen an ti gizita man, seysu wede adfa t'adda k'olde wede aakede buldume y'an di'n deyya, y'an di'n ceera wo y'an ti'n t'ida. ⁸ Nundanzan a lekka a bere don duuru ki geeger meeda, ume

wede an di tiike Galmeegan ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadi kan tontilko. Geeger gette an di waaku ti suma ombide Sodom wo Misir. ⁹ Don ti siidiyagi pay, don ti boha bumbiyagi pay, don orbe ita k'ono pay wo t'ita duwo pay an d'etta an di wolley nundanzan adda k'onniyo ado ti gootiyo, wo nundanzan an an ki t'ela urzi a donzan an ki t'ottiba ye. ¹⁰ Don pay a siido ulban aasa unse a unto ki don sire gen me, an d'isa tarnaape an dokkida suldizan roson ti tuddan kono nebiyagi sire gen an an iifiba yebadan baadan. ¹¹ Wo aame onniyo ado ti gootiyo iida man, Raa y'an di baaha maaye ki lekkiyo an di balda an t'ooziga. Wo kane don i'ni woliyo gen orgiso t'an di'n seeda baadan.

¹² San man kane nebiyagi sire gen an d'olliga golla t'awwa ti kandaane t'an di roota, t'a t'eesa: «Kun ti koli kenno.» Man an di-kila ki kandaane adda dondari, wo kane don k'olmidayan an di'n wolla. ¹³ A peedo gettin siido t'a nonnira, kese soo ti diine kesiyagi koomat ki geeger gette a-ruuga, wo don dupu sarat an di-t'inda adda nonnirso siido gettiyo. Wo kane don a goota gen orgiso t'an di'n seeda, an di t'imma Raa wede a kandaane. ¹⁴ Dabar ere ki sirwe i t'ingile. Wo kun koona mentikagi, dabar ere k'aduwe t'ettiyo goppon sey.

Parre wede ki sarat

¹⁵ San maaleeka wede ki sarat y'a biiha parre, man n'a illiga golliyagi baadan a kandaane an di ruute ti golla awwa, an'de: «Moziko duniya ankenno a bey Galmeegin Raa ti Almasi Raa yi biire, wo y'a koona mozigo ki daayum.» ¹⁶ Kane don deero ada sire makumu pide konsito a kaakidagan a daana Raa gen, an didikke zumbaman a siido, an i-d'uttile a Raa, ¹⁷ an'de: «Galmeegey Raa toogada t'a jiiire pay, kee wede t'ume duniya t'a t'eesa botto too wo bini anki ton kee ede, ay ki tamma kono a-d'ede toogo ere meeda ki dokkiyo duniya pay. ¹⁸ Don siidiyagi pay an gulkuwe ti kee, wo kee

* **11:3** 11.3 Onniyto dupu ti meeda sire uto ada zoot: I-kaza teddari ada pide makumu sire. † **11:4** 11.4 Kun wollo adda mattup ki Zakari 4.1-14.

tonj manj kulkuwadá t'iina wo peeŋo t'iide k'a dekke booro a ɗonj i t'inda. Peeŋo t'iide ere k'an t'ele munda wede aa ki dehu, a ɗonj naabadá nebiyagi wo a ɗonjzá ɗonj pay orgiso a sundá, ise deero wo sunñidí tonj manj. Peeŋo t'iide ere kee k'a-t'iide ɗonj i lattiya siido.»

¹⁹ Injino manj Boy Raa a kandaane a t'ihina, wo sandup ere ki taasawa ti Raa ay di wulle adda boy geñño. Aame geñj a iise omilte, tarkuuse, eɗɗisito, ñonñirso siido wo goyoyo baadañ a zilditi.

12

Erewo ti maaloogo

¹ Sanj manj i d'ize munda goole a kandaane i-kaza munda, n'a wulle erewo t'usso kallatú ki peeŋo wo zontú t'a-t'ibi ekki tere, wo a ettú biibo ki moldali koomat makumu sire. ² Tod'te mahuwe, addutú i t'umbe k'ehiyo i di-kakkisa ti-dawilsa ti ɗollite.

³ Sanj manj i d'ize munda ti doolo a kandaane i-kaza munda, maaloogo meeda wo teezowo bonj aa uwwu. Awhutú sarat, ombantú koomat wo a awhutú sarat geñj ossiyto ti saame moziko. ⁴ Ti silmitú t'a ruuke moldali ɗonj a kese soo ti dine kesiyagi aɗo ki kandaane t'a zibbo siido. Maaloogo gette t'a t'ihira a ɗaana k'erewo ere ti dehu t'a t'ehe gettiyo, kono ti t'eha manj ulo geñj t'a siha. ⁵ Manj erewo gette t'a t'ehe ulo, ulo wede a dokka ita ɗuwo pay ti toogo ere ki dalka maala. Wo ulo geñj an di y'umbe kandaane, an di-t'iide ki ɗaana Raa wo ki ɗaana kaakido mozikadi. ⁶ Wo erewo gette t'a t'umbe k'adda balɗa k'ume wede Raa yi ikkima, an di-modɗe adda k'onniyto dupu ti meeda sire uto ada zoot*.

⁷ Injino manj a kandaane geñj i d'iiziga deyyiso, maaleeka Misel ti maaleekiyagí an di deyyiso maaloogo. Wo tode maaloogo tonj ti maaleekiyagutú an di deyyiso Misel ti maaleekiyagí. ⁸ Maaloogo gette an di jiire ti maaleekiyagutú me, urzi an ki d'uune ye an di lekke a kandaane me. ⁹ Tode maaloogo meeda gettiñ an ti-gibiro. Tod'te miipo ere ti

kaaga sundutú Ere Sakiysa, tod'te Meeda siitandani ere daggiya ɗonj duniya pay. An ti-gibiro siido ti maaleekiyagutú pay.

¹⁰ Sanj manj n'a illiga golla awwa a kandaane ti rootiyo, t'ede: «Ankenj onniyo ere Raa y'in di'n utta t'iina baa, ankenj Raazinj yi dokkiyo duniya pay ti toogo ere ki mozikadi, ankenj yo Almasi Raa yi biire tonj i-d'ede urzi ki dokkiyo ɗuwo pay. Wo tode Ere Sakiysa zembadiñ, tode gette ti'ni sakiysa didɗo onñu a ɗaana Raa, ti kandaane an ti-gibiro. ¹¹ Wo ɗe kane zembadiñ an ti jiire t'urzi puuzo k'Ulo Damu, wo t'urzi k'ono ɗonj ɗerec an illiga wo an di gizite. Kane an d'iyye an d'ele tuddañ k'unto tonj manj. ¹² Injino manj kee kandaane ti kune ɗonj i lekkiyo a kandaane, kun iso unñuwo. Wo ɗe dabar baadañ a kune ɗonj a siido wo sulɗi ɗonj adda bar, kono Meeda siitandani an ti-gibira k'ume kune wo ti ti gulkuwe baadañ, ti zuune peeɗatú i guute boolon.»

¹³ Aame maaloogo ti zuune ti kandaane an ti-gibiro a siido'ñ, t'a iise lomme k'erewo ere ehe ulo gettiyo. ¹⁴ Wo ɗe erewo gette an i-d'eele kambari sire ki kor meeda, kono t'a t'obiye dokki ti ɗaana maaloogo k'ume wede an i ikkima adda balɗa. A ume geñj an di modɗe ozzine aɗo ti tere zoot. ¹⁵ Injino manj maaloogo gette t'a bidɗe sidiko aa ooye goole a ita k'erewo gettiyo, kono ahu an ti t'ambe. ¹⁶ Manj siido gette ti d'uune erewo, ti d'ihina olɗe, ahu ɗonj maaloogo ti bidɗe sidiko geñj olɗe y'a t'iife. ¹⁷ Maaloogo t'a gulkuwe baadañ ti erewo gette, wo t'a injile deyyiso k'ita k'inñi k'erewo ɗonj pay ti doolo, kane ɗonj i sooru a urziyagi k'oogoro Raa wo i seedu zakidí a ono ɗonj Isa yi gizite. ¹⁸ Wo maaloogo gette t'iide, t'a t'ihira a biza bar.

13

Seysu wede uɗɗo t'adda bar

¹ Sanj manj ni wulle seysu y'adɗiya t'adda bar, awhizí sarat wo ombaní koomat, wo opiso sonj i-d'ede biibo ki moziko moziko, wo a awhizí raanjiyta ti

* 12:6 12.6 Onniyto dupu ti meeda sire uto ada zoot: I-kaza tedɗari ada piɗe makumu sire.

sumbiyagi ki kaldita suma Raa. ² Seysu wede ni wulle geŋ yi deeyiso aa golme, zoŋdí aa ki nuuniye wo bizí goole aa ki suwwu. Maaloogo gette ti-d'ele toogatú, mozikatú wo urzi dokkiyo wede a jiire. ³ N'a wulle ti diine k'awhutú geŋ, soo aa an i eele kuuno k'unto, wo de kuunatú k'unto gette i di t'isse. Injino maŋ doŋ siido pay an ziida giggiraŋ wo seysu geŋ an di y' diine. ⁴ Doŋ pay an i d'ottilso a maaloogo kono ti ele urzi dokkiyo a seysu geŋŋo, wo doŋ pay an i d'ottilso a seysu, an'de: «Wee wee goole aa seysu eŋ me wo a aane a deyye ti yode me? Wenda soo toŋ umbo.»

⁵ Wo seysu an i-d'ele ono doŋ y'a kili tuddí wo y'a kildite suma Raa. An i-d'ele urzi dokkiyo y'aase injino bini tedfari ada pide makumu sire. ⁶ Maŋ y'a iise rootiyto ulsu a tukki Raa, yi kaldá suma Raa, Boy Raa ti kane doŋ pay i lekkiyo a kandaane. ⁷ A seysu geŋ an i-d'ele urzi sey ki deyyiso doŋ ki Raa kono y'anni ceere, wo an i-d'ele toogo a tukki boha bumbiyagi pay, a tukki doŋ a siidiyagi pay, a tukki doŋ orbe ita k'ono pay, wo a tukk'ita d'uwu pay. ⁸ Wo kane doŋ a siido pay geŋ an d'ottilso a seysu geŋŋo, i-k'ottilso ye kane doŋ sumbiyagan raaniya adda mattup ere ki lekkiyo k'Ulo Damu wede an wilda geŋŋo. Mattup gette tod'te ede t'ume an d'okkima duniya botto too.

⁹ Wede i-d'ede kuwwa k'ollige maŋ, y'ollo koduwo. ¹⁰ Aame Raa yi dihe, wede an di y' seeda bule maŋ, ki kotto an di y' seeda, wo wede an yi t'ída ti kasigara maŋ, ki kotto an di y' t'ída ti kasigara. Aame geŋ doŋ ki Raa an soodo zakidí a urzi zaapu k'adde a Isa bini d'angu.

Seysu wede udfde t'adda siido

¹¹ Saŋ ni wulle seysu ti doolo y'adfiya t'adda siido, ombaní sire aa ki ulo damu, wo yi d'orbe aa ki maaloogo. ¹² Yi naabiya ti toogo ere an i ele a seysu wede ki poone wo yoŋ yi di y' wolleiyo. Yi'n isiyo ki toogo siido ti doŋtú pay an d'ottilso a seysu wede ki poone an i eele kuuno k'unto wo ankeŋ i t'isse geŋŋo. ¹³ Yi d'isiyo suldí k'armika doŋ ooŋe. A daana d'uwu

pay yi d'adfiya uwwu ti kandaane yi-ti deegu ki siido, an di wolleiyo. ¹⁴ Yi ti'n daggiya doŋ pay a siido, ti toogo ere an i ele k'isiyo suldí k'armika a daana seysu wede ki poone geŋŋo. A doŋ pay a siido y'an di rootiyto, y'ede: «Kun ollo, kun okkoŋ undiso ki seysu wede an i eele kuuno ti kasigara wo ankeŋ yoŋ zeere geŋŋo.» ¹⁵ Wo seysu wede ki sirwe geŋ an i-d'ele toogo yi di biha maaye a undiso ki seysu ere an ikkima gettiyo, injino t'a iise puukiyo wo ti rootiyto pây, wo t'a-t'íde d'uwu doŋ i-k'ottilso undiso seysu geŋŋo ye. ¹⁶ A doŋ pay, ise sunni wo deero, doŋ laale wo doŋ an k'ede munda ye, doŋ boy wo bulagi pay, seysu geŋ y'an ize ki toogo an an t'ippiza a beydaŋ k'ammade ise a zumbamaŋ. ¹⁷ Aame wede yi dehu yi d'owila munda a yode, ise mundazi y'a t'owila maŋ, i dehu i-d'ede appuzu. Appuzu gette tod'te suma ki seysu geŋŋo, ise kaza a-t'ette a sundí.

¹⁸ Injino maŋ peedo t'íide kono d'uwu an t'oone suuniyo k'ono. Wede eedí soodo a elkiso geŋ, kaza ki suma seysu gette y'a ti suune, kono kaza gette i-kaza suma wedusu. Kaza gette tod'te meeda zoot uto ada zoot makumu zoot.

14

Ôoro aware a kandaane

¹ Wo saŋ ni wulle Ulo Damu yi t'íhira ekki makkolo Siyoŋ, wo ti yode doŋ dupu meeda uto ada pide makumu pide an d'ede sundí ti suma Meegí raaniya a zumbamaŋ. ² Maŋ n'a illiga golla ti kandaane i d'urriyo aa ooye goole y'okko wo soŋ aa eddiso mizzi. Wo golla n'illiga gette aa doŋ an ondige kundine. ³ An d'ôoro ôoro aware a daana kaakido moziko, a daana seydi pide wo a daana doŋ deero. Wo wede a aane a ti suune ôoro gette umbo, daa ki kane doŋ dupu meeda uto ada pide makumu pide, doŋ Raa y'an udfde t'adda diine doŋ duniya geŋŋo danjal ye maŋ.

⁴ Kane doŋ i-ki t'ize tuddaŋ ganigi ti erayi ye, kono kane an lekkiyo obilagi, an daaniya ita ki Ulo Damu k'ume tuuku y'ette toŋ maŋ. Raa y'an udfde t'adda diine doŋ pay, kane an t'ize doŋ yode ki

poone a dfaanadí wo a dfaana k'Ulo Damu geŋ me. ⁵ Wo kaŋ soo toŋ a bizaŋ wenda yi k'illiga lohito k'ono ye, d'wo an ki zaapu ono eedaŋ ye.

Booro Raa

⁶ Saŋ ni wulle maaleeka ti doolo y'obiyo awwa a kandaane, i-d'ede Rabila Majjaanawa ere i lekkiyo ki daayum, y'an di kizite a doŋ pay i lekkiyo a siido: a ita d'wo pay, a boha bumbiyagi pay, a doŋ orbe ita k'ono pay, wo a doŋ a siidiyagi pay. ⁷ Y'an di ruute ti golla awwa, y'ede: «Kun orgido a Raa, kun y'amma kono peedo t'iide ere y'a deka booro a tukki d'wo te. Kun i ottilo, yode wede ikkima kandaane ti siido, bar wo omagi k'ahu pay.»

⁸ Maaleeka ti doolo, wede ki sirwe, y'a yi diine, y'ede: «Geeger ere meeda Babiloon mozikatú t'iire baa! Tod'te ita d'wo pay t'a ti'n gumme ti tootatu kadigi, geŋ i-kaza t'a ti'n duuye k'isiyo suldi sukiyagi doŋ ti d'isiyo.»

⁹ Maaleeka ti doolo, wede k'aduwe, y'anni diine wo y'a ruute ti golla awwa, y'ede: «Wede tuuku y'ottilso a seysu ti undisadi, wo y'uune appuzu ki seysu a zumayi ise a beezi geŋ, ¹⁰ yode toŋ an i-di gumma toote kulkuwo Raa. Toote geŋ yoŋ kadigi daa kalsiya munda, Raa yi-t'oba adda kulso ki kulkuwadi. Wede geŋ y'a dabira baadaŋ adda k'uwo wo ti moonno ki suupire a dfaana maaleekiyagi doŋ kamileŋ wo a dfaana k'Ulo Damu.

¹¹ Wo saa ki uwo dabaradaŋ t'a kila k'awwa ki daayum. Kane doŋ i ottilso seysu ti undisadi wo doŋ an d'ede appuzu ki sundi geŋ, an k'ede puukiyo ye, diddo onnu kane adda dabar.

¹² Injino maŋ kune doŋ ki Raa, doŋ i sooru a urziyagi k'oogiradi wo kun ziipe addugun a Isa geŋ, peedo t'iide kun soodo zakidi bini dangu.»

¹³ Wo n'a illiga golla ti kandaane t'o di ruute, t'ede: «Ki raana: Kane doŋ i t'inda a urzi Galmeega, ti anki unsuwo a kane.» Wo Unde Kamileŋ t'a ruute: «Eyye, kane geŋ an ti buuke ti ormiyto ere a urzi naabadaŋ, kono naabadaŋ gette ti t'udde beehiye kereŋ.»

Peedo t'iide k'aydu

¹⁴ Ni wulle sey dondirso tuware kar, wo ekki dondirso gette munda i deeyiso aa ulo wedusu a eedi biibo ki dap wo a beezi suwwo korbe robboŋ. ¹⁵ Wo i d'udfo maaleeka ti doolo t'adda Boy Raa, yi di ruute ti golla awwa a wede i-guune ekki dondirso geŋ, y'ede: «Ki t'ambo suwwada, k'eeso aydu baa kono peedo t'iide k'aydu, kono dombi a siido an iine k'aydu.» ¹⁶ Maŋ wede i-guune ekki dondirso geŋ y'a t'umbe suwwadi, y'a iise aydu wo dombi pay a siido y'a t'iyda.

¹⁷ Saŋ i d'udfo maaleeka sey ti doolo t'adda Boy Raa a kandaane, yode toŋ a beezi suwwo korbe robboŋ.

¹⁸ Wo i d'udfo maaleeka ti doolo t'ume sefeke, i-d'ede toogo a tukkuwo. Maŋ yi di ruute ti golla awwa a maaleeka wede ti suwwo korbe robboŋ a beezi geŋ, y'ede: «Ki t'ambo suwwada, k'a odo k'adda dombi k'inda biŋ a siido, k'a t'aydi kono innizaŋ an iine.» ¹⁹ Maŋ maaleeka y'a t'umbe suwwadi y'a t'iyda inŋi biŋ a siido me, wo inŋi y'iide'ŋ yi-t'ibi adda soole goole ki kulkuwo Raa. ²⁰ Wo i d'ede soole a paate ti geeger. An d'iise nayu k'inŋi biŋ adda soole geŋno kono a t'adde ahuzanaŋ wo ahu i d'adfiya ki puuzo. Puuzo gette a ukke suma kubbaara meeda ado, wo k'awwa a iina a sukumagi punzigi.

15

Dabar ere sarat

¹ Saŋ maŋ ni wulle a kandaane munda goole ti doolo a jiire eedo i-kaza munda: maaleekiyagi sarat, a beydaŋ dabar sarat ere ki dangu, kono kulkuwo Raa a-ti danga ti kane geŋno.

² Saŋ ni wulle munda aa bar ki kaynaana kalsiya ti uwo i ralita wic wic. Wo kane doŋ i jiire seysu, ti undisadi, wo ti kaza ere ki sundi geŋ, an t'hirte a biza bar ki kaynaana gettiyo, a beydaŋ kundine wede Raa y'an ele. ³ An d'oro oro ere ki Muusa wede naabo Raa wo oro ki Ulo Damu, an'de: «Galmeegy Raa toogada t'a jiire pay, naabada tod'te

baadan wo majjaanawa. Naabadá ere k'isiyo gette tod'te ki diine derec, kee mozigo ki don a siido pay. ⁴ Galmeegey, wee wee a-k'orgide ye wo i ki t'imme sundá ye me? Derec, kee danjal wede kamilen wo ita duwo pay an d'etto an d'ottila a daanadá, kono don pay an zuune booradá ki dekkiyo ki diine.»

⁵ San man n'a wulle Boy Raa a kandaane a t'ihina. Adda boy gen n'a wulle ume wede kamilen a jiiere, adda n sandup ki taasuwa ere Raa yi gitte ti duwo. ⁶ Kane maaleekiyagi don sarat i seedu dabar ere sarat gen, an d'udfo t'adda Boy Raa ossiyto ti kallagi tuwardi i ralita wic wic, wo ser ki dap kettiso a ume ki giggeran. ⁷ Man ti diine seydi pide gen, seysu soo y'an d'eele a maaleekiyagi sarat, kunzali dap sarat oniyto ti kulkuwo Raa, yon yi lekkiyo ki daayum. ⁸ Wo Boy Raa gen i d'uune ti saa i-kaza daryika Raa ti toogadi. Inkinno man wenda soo ton yi k'aane yi ki t'ette k'adda boy genno ye, bini dabar ere sarat a bey maaleekiyagi ti-t'engila doo min kollo.

16

Kunzali sarat ti kulkuwo Raa

¹ Wo n'a illiga golla awwa ti rootiyo t'adda Boy Raa a maaleekiyagi sarat, t'ede: «Kun'do, kunzali sarat ti kulkuwo Raa gen kun ti sebbitoy siido.»

² Man maaleeka wede ki poone y'a iide, y'a zibbe kulkuwo Raa ere adda kulsadi a siido, don pay an d'ede appuzu ki seysu wo an ottilso a undisadi gen, tuddan an di ti'n gusse dabar ki kundayi tuddan rosidon i'n aadumu.

³ Maaleeka wede ki sirwe y'a iide, y'a zibbe kulkuwo Raa ere adda kulsadi adda bar. Wo ahu bar a-gime puuzo a-zidde, suldi pay don i puukiyo adda bar an t'inda.

⁴ Maaleeka wede k'aduwe y'a iide, y'a zibbe kulkuwo Raa ere adda kulsadi, adda k'oydayi ti omagi k'ahu pay, wo ahuzan pay a-gime puuzo, ⁵ wo n'a illiga maaleeka wede i-d'ede toogo a tukk'ahu gen y'a ruute, y'ede: «Kee kamilen, kee wede ti poone wo anki ton kee ede, kee

ki diine kono booro ette ki ti dikke a urzutú, ⁶ kono duwo an t'iide donza ti nebiyagi, wo kee k'an d'ele puuzo an di sibe gen, derec a t'iide.» ⁷ Wo n'a illiga golla ti koliyo t'ume sedefe t'a ruute, t'ede: «Eyye, Galmeega Raa toogada t'a jiiere pay, ki dekkiyo booro derec ki diine.»

⁸ Maaleeka wede ki pidiwe y'a iide, y'a zibbe kulkuwo Raa ere adda kulsadi a tukki peedo. Wo peedo ti d'uune urzi t'an igge duwo ti wehinkatu aa uwwu. ⁹ Duwo don wehinko peedo baadan t'in igge gen, an di kaldita suma Raa wede i-d'ede toogo ekki dabar gettiyo. Wo kane an di-tuge ki kama lekkiyadan wo ki tamma Raa me.

¹⁰ Maaleeka wede ki paat y'a iide, y'a zibbe kulkuwo Raa ere adda kulsadi a tukki kaakido moziko seysu. Omagi pay ki mozikadi gen a t'ize zimolo, wo duwo pay an d'aadumu sinanan a dabar ere an iido gette. ¹¹ An di kaldita suma Raa a kandaane kono dabar ti kundayi don an d'ede gen me. Wo de lekkiyadan an ki-ti gime ye a suldi don ulpi an isiyo gen me.

¹² Maaleeka wede ki zoot y'a iide, y'a zibbe kulkuwo Raa ere adda kulsadi, adda k'ooye goole sundi Epirata. Wo ahuzi a t'iibe, kono an d'ooli urzi a mozagi don ettiyo ti kese peedo ti koliyo. ¹³ Ni wulle siitandani ado aa gonhanj, son y'udde ti bize maaloogo, son y'udde ti bize seysu, wo son y'udde ti bize wede yi ti t'isiyo tuddi aa nebi.

¹⁴ Kane gen siitandani, an d'isiyo suldi k'armika, an t'ette tussiyto mozagi pay a siido ki deyyiso. Deyyiso gette t'aasa a onniyo ere Raa toogadi t'a jiiere pay yi deka booro a tukki don duniya pay.

¹⁵ Galmeega y'a ruute, y'ede: «Kun ollo koduwo, n'un etto aa wede k'oogire. Unsuwo a wede yi lekkiyo daayum zeere wo kallagi ossiyo a tuddi, kono aame nun n'iina man y'a ki lekka bontilin a daana duwo wo yi-ki t'oono sukuyagi a daana don pay ye.» ¹⁶ Kane siitandani ado gen an di'n ugiye mozagi pay a siido, a ume wede ti ono don k'Eber an yi waaku Armegejon.

¹⁷ Maaleeka wede ki sarat y'a iide, y'a zibbe kulkuwo Raa ere adda kulsadi a maaye. Man golla awwa t'adda Boy Raa

t'ume kaakido moziko t'a ruute, t'ede: «A ti d'inggi baa!»¹⁸ Injkinu a iise omilte, tarkuuse, eddisito, wo siido ti nonjirso baadan. T'ume Raa yi ziipe wedusu a siido gen, nonjirso siido baadan kino i k'ize ye.¹⁹ Aame siido ti nonjire gen, geeger meeda gette a dikkidá omagi ado, geegiryagi adda siidiyagi pay a rugite. Wo Raa i ki dunde ye a oldiko ki geeger meeda Babiloon gette, kono yi-ti gumme ti toote kulkuwadí. Kulso kulkuwadí baadan gette t'a ti d'ingge ti sobo.²⁰ Siidiyagi pay adda diine k'ahu ti monjali an di digge t'omagan me, ki ki'n wolle ye.²¹ San man goyoyo baadan wo deero, goyoyo soo gette attiditú suma suwal ki mudu, a zildito ti kandaane a tukki duwo, wo kane duwo an di kaldita suma Raa kono dabar ere ki goyoyo gette oone baadan.

17

Meeda boliyo

¹ San man maaleeka soo ti diine don sarat i ziida kunjali sarat ti kulkuwo Raa gen, y'a iido wo y'o di ruute ono, y'ede: «K'edi, n'a di kiza booro ere Raa yi dekka a tukki meeda boliyo ere i-guune ekk'ahu baadan gettiyo. ² Mozagi don a siido pay an ti-t'ibi tuddan adda boliyo ti tode, wo don duniya pay gen t'a ti'n gumme ti toote boliykatú wo y'an iide.» ³ San man Unde Raa ti-t'úune adda k'addó, maaleeka y'a n' umbe y'a ti n' ziipe adda balda. Wo aame gen n'a wulle erewo ti-guune a tukki seysu teeze bon, seysu gen tuddi pay raanyiya ti sumbiyagi ki kaldita suma Raa, awhizi sarat wo ombani koomat. ⁴ Erewo gette ti-t'usse juwa teezowo bon, suldi konswatú ki dap, ki dogoro tuwarwa kar wo ki mokololo majjaanawa pay, wo a beytú kulso dap boo ti suldi don ganigi k'a azzira ki boliykatú. ⁵ A zumatú raaniya ti suma ere itatú ombide: «Nun te sundó Babiloon geeger meeda, mekki don boliyo wo ki suldi don a siido k'azzuru k'a ki wolle ye.» ⁶ Kane don ki Raa i ruute kereñ Isa yon Galmeega gen, an di'n iide. Wo erewo gette n'a ti wulle ti-t'iibe puuzo

kane i ti gili ettú. Aame ni ti wulle injkinu n'a ziido giggiró.

⁷ Maaleeka y'o di ruute, y'ede: «Ki moo me ki seedu giggirá me? Munda wede ombide ki erewo gen n'a di t'oodiba ita wo ki seysu wede t'a ti guune, awhizi sarat wo ombani koomat gen me. ⁸ Seysu wede ki wulle gen, ti kaaga yon ede wo san y'a inda. Bini man y'a balda, y'a-kilo t'adda k'olde wede aakede buldume me. Aame yi-gilo man, Raa y'a yi dagga mendí. Wo kane don duniya don t'ume Raa y'ikkima duniya too, sumbiyagan yi ki riine adda mattup ere ki lekkiyo ye gen, an wulla seysu genno man an seeda gigitan kono seysu gen ti poone yon ede, san y'a inda wo anken yi bildo gen me.»

⁹ Man maaleeka y'o di ruute sey, y'ede: «Peedo t'iide, i dehu duwo eedan a t'ise soodo a elkiso wo a suuniyo k'ono. Kane awhi sarat ki seysu gen, i-kaza kessagi sarat don erewo t'a ti guune eego genno, wo son i-kaza mozagi sarat. ¹⁰ Mozagi don paat gen mozikadan t'iire, wede ki zoot yo ede, wo wede ki sarat yi k'iina ye botto, wo aame y'iina man mozikadi t'aasa ki peedo boolon. ¹¹ Seysu wede yon ti kaaga ede wo san y'a inda gen, yon mozigo wede ki gessire. Ti poone yon ti diine kane mozagi sarat genno, wo yon gen Raa y'a yi dagga mendí. ¹² Omba don koomat ki wulle gen, kane mozagi koomat don botto mozikadan an ki t'uune ye. Wo aame an t'uuna man, an di lekka a mozikadan ti seysu kan soo ki peedo boolon. ¹³ Kane mozagi gen pay onaman kan soo, an i-d'ele toogadan ti mozikadan a seysu kono y'a oomi mozikadi. ¹⁴ An di deyya ti Ulo Damu, wo Ulo Damu y'an di'n ceera kono yon Galmeega y'a jiire pay wo Mozigo mozagi. Donzi don yi wiike wo yi biire an seedu zakidi a urzizi gen, an di ceera ti yode kan soo.»

¹⁵ Man maaleeka y'o di ruute, y'ede: «Ahu don ki wulle ere boli t'a ti guune eego gen, kane don siidiyagi pay, don duuru, ita duwo pay, wo ti don orbe ita k'ono pay. ¹⁶ Kane omba don koomat ki wulle gen, ti seysu an di kiigira ere boli gettiyo, sulfutú an t'odfipa pay i-t'oola

bontiliŋ. Seytú an d'aadima, wo a guuta an aa t'oyya uwwo mendí. ¹⁷ Derec, Raa y'ize adda k'adde mozagi koomat geŋ, an di gitte onamaŋ kaŋ soo aa yoŋ yi dehu, an i-d'ele toogadaŋ ti mozikadaŋ a seysu kono y'a oomi mozikadí bini ono d'oj Raa yi ruute a-t'etta. ¹⁸ Wo erewo ere ki wulle gette, tod'te i-kaza geeger meeda mozikatú ekki mozagi pay a siido.»

18

Babiloon suukatú t'iire

¹ Saŋ maŋ n'a wulle maaleeka ti doolo yi deegu ti kandaane i-d'ede toogo baadaŋ, wo duniya pay gette a-tuure ti toore wede ki daryikadí. ² Y'a ifili ti golla awwa, y'ede: «Babiloon geeger meeda meeda, aŋkeŋ suukatú t'iire baa! Ti t'ize ume lekkiyo siitandani pay, ume lekkiyo ki embi d'oj ulpi ki koobiko, ³ kono ita d'uwu pay ti ti'n gumme toote wede ki boliykatú ere t'isiyo gettiyo. Wo kane mozagi pay a siido an ti t'ibi tuddaŋ moonite ti tode. Wo kane d'oj suuk adda duniya pay an t'ize d'oj bey ti toogo ere i-d'ede a suldutú baadaŋ geŋŋo.»

⁴ Maŋ n'a illiga golla ti doolo ti kandaane ti rootiyo, t'ede: «Kune d'ojzó kun t'adfi ti di tode me, kono kun a gi di ketta kaŋ soo ti tode a oldíkatú, wo karre ki dabaratú y'un gi di'n seeda ye. ⁵ Derec, oldíkatú i t'ukume baadaŋ i ti gili a kandaane. Wo Raa geŋ i ki dunde ye a oldíkatú gette. ⁶ Dabaratú kun i-ti doozo aa tod' t'an ize a d'uwu, kun i-ti doozo taŋ sire ti ere tod' t'an ize. Wo kulsatú kun i-t'ono ti toote kadfigi a doole sire, ti wede t'an ele a d'uwu. ⁷ Tod' t'ossiyo sulfi koŋsuwo wo ti tamma tuddutú baadaŋ geŋ, kun ti-t'elo adda dabar ti môolo baadaŋ iŋkino kay, kono ti rootiyo adda k'addutú, t'ede: "Nuŋ ette ni guune mohita, nuŋ te mandaayawa ye, wo môolo munda toŋ ni k'isa ye." ⁸ A tamma tuddutú gette, i-daana ita dabar aakede unto, isiyo môolo wo mosogo a onniyo soo, wo uwwo t'a-t'ogga. Derec, Galmeega Raa i dikke booro a ettú geŋ, yoŋ toogo.»

⁹ Wo mozagi pay a siido d'oj ize boliyo ti sulfi tamma tudde ti tode soo geŋ, aame an wulla saa ki uwwo ere ti t'oggiyo maŋ, an d'ôola wo an di lekka adda môolo kono tode. ¹⁰ Kane mozagi geŋ an t'ôhira ti dokki kono an orgiso a dabar ere i aana gette, an d'illita: «Wayya, wayya moo dabar kino te! Babiloon geeger meeda meeda wo toogo, adda peedo boolon kino miŋ booro t'a ti ziida!» ¹¹ Wo d'oj suuk adda duniya an d'ôola wo an di lekka adda môolo kono tode, kono suldizaŋ wenda an d'owila umbo baa. ¹² Suldizaŋ d'oj aakede: dap, maala gurus, d'ogoro tuwarwa kar, moŋgali d'oj majjandani, sotor tuwarwa, juwa, ramica, sotor teezowo boŋ, ita k'inda d'oj eediyadaŋ uŋse, sulfi d'oj ki dilŋise k'elbi, sulfi d'oj majjandani an cooliyo k'inda, ki toozi, ki maala, ki mukkolo ere morsowo, ¹³ arardari, egey d'oj eediyadaŋ uŋse, mirr, sulfi kod-diyo eediyadaŋ uŋse, toote, egey, moono, geme, buŋgari, dambami, punzigi ti pu-usiyagi, bulagi wo d'oj an zid'fo toŋ maŋ. Wenda an d'owila umbo baa sulfi geŋ me. ¹⁴ Iŋkino d'oj suuk an i di roota, an t'eesa: «Sulfi d'oj aa addi i dehu geŋ i t'igge umbo baa, sulfi d'oj majjandani k'uuniyo geŋ i digge kane dokki ti koŋ me, an ki'n t'oona ye baa.» ¹⁵ Kane d'oj suuk i t'ize d'oj bey t'urzi tode geŋ, an t'ôhira ti dokki kono an orgiso a dabar ere i iide gette, an d'ôola baadaŋ wo an di lekka adda môolo. ¹⁶ An d'illita, an t'eesa: «Wayya, wayya moo dabar kino te! Babiloon geeger meeda meeda d'ojtú an ossiyo sulfi k'uuniyo, juwa, sotor teezowo boŋ, wo sulfi koŋsuwo ki dap, d'ogoro tuwarwa kar wo moŋgali d'oj majjandani pây. ¹⁷ Adda peedo boolon kino ettin maala baadaŋ gette a t'igge!»

Wo kane d'oj pay i tuuliyo tooko, deero tooko pay, d'oj pay adda tooko geŋ, an ambe ki geeger gettiyo, wo d'oj pay ombadaŋ t'urzi bar an t'ihira ti dokki ¹⁸ aame an wulle saa ki uwwo t'oggiyo geeger gettiyo maŋ. An d'iise d'ollite: «Geeger meeda meeda aa tode kino ette umbo!» ¹⁹ An di kossa puure a awhaŋ, an

di d'illita, an d'ôola wo an di lekka adda môolo, an t'eesa: «Wayya, wayya moo dabar kino te! Geeger meeda meeda ere don tooko an t'ize don bey ti tode min, a peedo boolon a dimbe kame kamec!»

²⁰ Kune don a kandaane pay kun iso unswu kono geeger gette t'uute baa, wo kune don ki Raa, don zina k'Isa wo nebiyagi, kun iso unswu kay kono Raa yi ti dikke booratú te a suldi don pay ulpi t'ize a tukki kune me. ²¹ San man maaleeka toogo yi d'umbe mukkolo aa assa meeda, wo yi ti zidde adda bar, y'ede: «Gen injkino kay Babiloon geeger meeda meeda a kaamiki an ti sedfa ki toogo wo t'a dagga, duwo an gi di'n wolla ye baa. ²² Wo di tode gette wenda yi k'olliga don k'ondige kundine ye, don k'ôoro ye, don siraro ye, wo don parre ye baa. Di tode wenda yi ki wolla naabo ere tuuku ton man ye, yi k'olliga môolo k'assa massu ye. ²³ Di tode wenda yi ki wolla toore pitila ye. Kudic an k'olliga ye ette golla kule yi ziida, ette golla k'erewo ti ziida me. Gen aasa injkino kono ti kaaga don suuk ki tode gen, kane an jire don suuk adda duniya pay, wo ita duwo pay mi ti'n digge t'urzi kombidikadi. ²⁴ Wo di tode an d'uune puuzo ki nebiyagi, ki don ki Raa, wo ki don pay an ti'n wildite adda duniya.»

19

¹ San man n'a illiga tarkuuse a kandaane aa golla ki don duuru baadan. Golla gette t'a ruute, t'ede: «Aleluya! Kun amma Galmeega Raa! Yon Wede k'Uttiyadin. Daryika, toogo kane'n ki yode Raazin. ² Yi dekkiyo booro derec ki diine. Geeger meeda boliyo, booratú yi-ti dikke kono don siido ti ti'n nukke ti boliykatú. Tôwwu ki don naabadí yi-ti duuze a tode ton man.» ³ Wo golla gette t'a ruute sey, t'ede: «Aleluya! Kun amma Galmeega Raa! Saa ki geeger meeda ere an aa t'uuye gette ti koliyo ki daayum!» ⁴ Kane don deero ada sire makumu pide ti seydi pide gen an di-dikke, an d'uttile a Raa wede i-guune a kaakido mozikadi, an'de: «Eyye! Aleluya! Kun amma Galmeega Raa.»

Ono ombife ki tarnaape ki seedu k'erewo

⁵ Ti kaakido moziko gette i d'ize golla, t'a ruute, t'ede: «Kune don naabadí pay gen, kun amma Raazin, kune duwo pay deero sunni, kun i ottilo.» ⁶ San man n'a illiga tarkuuse aa golla ki don duuru baadan, i-durriyo aa ooye goole y'okko, wo aa eddiso mizzi. Golla gette t'a ruute, t'ede: «Aleluya! Kun amma Galmeega Raa toogadi t'a jire pay, kono y'ombo mozikadi baa! ⁷ Ulbin in iso unse wo in lekko t'unswu. In y'amma, kono onniyo ere Ulo Damu y'a seeda eddi t'iina, tode eddi ton ti t'ikkima tuddutú. ⁸ An i d'eele kalle majjaane kamilen i ralita wic wic. Kalle majjaane gen, i-kaza naabo ere ki diine ki don ki Raa.»

⁹ Maaleeka y'o di ruute, y'ede: «Ki raana, unswu a kane don soo an'ni wiiko a tarnaape seedu k'Ulo Damu.» Wo y'o di ruute sey, y'ede: «Gen ono don derec udde ti bize Raa.» ¹⁰ Man n'a iire a zondí n'a dikke ki tammadi, min yon y'o di ruute, y'ede: «K'oolo, k'o ottilo ye, kono nun ton man wede naabo aa kee, wo aa zembada don umbe a ono don Isa yi ruutite. Kee ki ottilo a Raa, kono ono don Isa yi ruutite gen kane derec, kane gen min ono don Raa y'an ele a bize nebiyagi an di ruutite.»

Wede a ti gili a puzu tuware

¹¹ San n'a wulle kandaane a t'ihina, wo i d'udfo puzu tuware. Wede a ti gili eego an yi waaku sundi «Wede Derec, yi seedu zakidi a munda wede yi ruute y'aasa», yi dekkiyo booro wo yi deyyiso a urzi wede ki diine. ¹² Wo edayi i d'omilte aa uwwo, a eedi biibiyagi moziko, suma an riine a tuddi wenda soo ton yi ki ti suune ye, i ti suune yode siidi. ¹³ Kallayi y'usso sulpiyo adda puuzo, wo an yi waaku sundi soo «Ono Raa.» ¹⁴ Asigiryagi a kandaane ti punzigi tuwardi an di y' daaniya, kalla-gan tuwardi kar majjandani kamilen. ¹⁵ Ti bizi i d'adfiya kasigara robbon, ti tode gette y'a oggipa ita duwo pay don i giigira yode wo y'anni dokka ti toogo ere ki dalka maala. Yode batum y'a ti'n n'ayya aa an n'ayyu inni bin adda soole.

Gen i-kaza kulkuwo Raa toogadí t'a jiiire pay. ¹⁶ A tukki kallayí wede goole wo a zindí an aa di riine suma ettiyo: «Yon Galmeega yi jiiire pay wo Mozigo mozagi.»

Ombo a zumbi

¹⁷ Sañ man n'a wulle maaleeka yi t'ihira ekki peedo. Y'a idili ti golla awwa a embi don pay oppiyso awwa a kandaane, y'ede: «Kun'di kun t'ogiyi a ombo ere baadan Raa y'un ize! ¹⁸ Kun'di, kun ooma sey ki mozagi, sey ki deero k'asigiryagi wo ki asigiryagi, sey ki punzigi wo ki don i gilo eego, sey ki don pay bulagi wo bulagi ye, sey ki don pay deero wo sunni.»

¹⁹ Sañ man n'a wulle seysu, mozagi siido ti asigiryagan an t'ugiyi ki deyyiso wede a ti gilo puzu ti asigiryagi. ²⁰ Seysu ti wede yi ti t'isiyo tuddi aa nebi, an ti'n zidde. Wede i-t'ize tuddi aa nebi gen, yon y'aaze suldi k'armika a daana seysu, inkino don an d'ede appuzu ki seysu wo an d'uttile undisadi gen, yi ti'n digge. Seysu ti yode gen an di'n ibi zeere adda k'olde oggiyo uwwo d'ala d'ala ti moonno ki suupire. ²¹ Asigiryagan don aa guute, wede a ti gilo a puzu y'aa di'n iide ti kasigara ere addiya ti bizi, wo embi an d'iimi seyzan an d'issite.

20

Ozzine dupu

¹ Man n'a wulle maaleeka yi deegu ti kandaane a bezi kerle ki biza k'olde wede aakede buldume ti zinzi meeda. ² Y'a ziida maaloogo, tod'te miipo ere ti kaaga Ere Sakiysa, tod'te Meeda siitandani, y'a ti-gitte ki ozzine dupu. ³ Maaleeka yi-ti zidde adda k'olde wede aakede buldume biza y'a-t'ippe ti kerle wo y'a di nilde ti tiibi, kono maaloogo t'a ki dagge ita duwo ye bini a t'ida ozzine dupu. Sañ man yi-d'eeza ki peedo boolon.

⁴ Sañ man n'a wulle kaakidagi moziko, wo don a ti gundite eego an an d'ele urzi ki dekkiyo booro. Wo son n'a wulle undiyagi ki don an ti dikite awhan kono an ruutite taaya k'Isa wo an di gizite ono Raa. Wo n'a wulle sey kane don pay

i k'uttile a seysu ye, a undisadi ye, wo appuzu ki seysu a zumbaman umbo ise a beydan ton man. Kane gen an di-bilde, an d'ooma moziko ti Almasi k'ozzine dupu. ⁵ Gette baldiya ere ki poone. Wo kane don unto ongo an gi-di balda ye bini ozzine dupu a t'ida. ⁶ Unsuwo a kane don uune baldiya ere ki poone kono kane don ki Raa. Unto ere ki sirwe i-k'ede togo ye a tukki kane me. Kane gen an t'isa don sedeke ki Raa wo ki Almasi, wo an d'ooma moziko ti Almasi adda k'ozzine dupu genno.

Deyyiso ere ki dangu

⁷ Aame ozzine dupu gen i t'ingila man, Meeda siitandani ti dangay an i-d'eeza ⁸ wo t'a engila daggiya duwo don a kesiyagi pide ki siido, kane duwo gen sumbiyagan Goog wo Magoog* t'a ti'n t'ogiya ki deyyiso, d'urikadan t'aasa aa dolso k'ooye. ⁹ An t'iizigo t'adda siido pay, ume don ki Raa an t'ugiyi an da t'an duule ti geeger ere Raa yi giyye gette pay. Wo de i diigo uwwo ti kandaane t'an igge kane don i-duule don ki Raa gen me. ¹⁰ Inkino man Meeda siitandani, ere daggidan, an ti zidde adda k'olde oggiyo uwwo d'ala d'ala ti moonno ki suupire, a ume wede seysu ti wede yi ti t'isiyo tuddi aa nebi adda. An di dabira diddo onnu ki daayum.

Booro ere k'ita

¹¹ Sañ n'a wulle kaakido moziko meeda tuware kar, wo wede a ti guune eego'n, siido kane ti kandaane an t'umbe dokki ti daanadi me, wo wenda yi ki'n wulle ye baa. ¹² Sañ man n'a wulle don i t'inda deero sunni an t'ihira a daana kaakido moziko. N'a wulle sey mattupiyagi ohinte, wo adda mattupiyagi gen an a ti riine naabo ere ki wede tuuku y'ize. Wo mattup soo ti doolo ohine pay, tode gette mattup ere ki lekkiyo. Wo don i t'inda gen, wede i-guune a kaakido moziko y'a dikke booradan a naabadan ere an ize raaniya adda mattupiyagi genno. ¹³ Bar t'an d'iize a don i t'inda t'urzi tode me, unto ton t'an d'iize don a beytu me, wo

* **20:8** 20.8 Goog wo Magoog: I-kaza don k'olmide Raa.

ume ki dɔŋ i t'inda toŋ dɔŋ anŋen y'an d'iize. Wo wede tuuku toŋ an'ni di dikke booradí a naabo ere y'ize. ¹⁴ Saŋ unto ti ume ki dɔŋ i t'inda geŋ, an di'n ibi adda k'oldé oggiyo uwwo d'ala d'ala. Oldé geŋ yoŋ unto ere ki sirwe. ¹⁵ Wede tuuku sundí raanija adda mattup ere ki lekkiyo gettiyo ye maŋ, an ti y' sedé adda k'oldé oggiyo uwwo d'ala d'ala geŋno.

21

Kandaane ti siido aware

¹ Saŋ maŋ n'a wulle kandaane aware, siido toŋ aware, wo bar umbo kono kandaane wede ki poone ti siido ere ki poone kane an digge. ² Wo n'a wulle geeger ere kamilen, tode gette Zeruzalem aware ti deegu ti kandaane, Raa y'igibo an ti t'ikkimo aa erewo ti t'ikkima tuddutú majjaanawa ti t'ette k'ume kulatú. ³ N'a illiga golla awwa ettiyo ti kaakido moziko, t'ede: «Ankeŋno Boy Raa yoŋ a diine duwo. Yode Raa batum y'a lekka ti kane, kane an t'isa dɔŋzí wo yoŋ Raazaŋ. ⁴ Aame geŋ Raa y'a sippa zumazaŋ pay a ume k'edayaŋ. Unto umbo baa, mólolo umbo baa, d'ollite umbo baa, dabar toŋ umbo baa. Suldi dɔŋ pay mazzini geŋ an t'ingile.»

⁵ Maŋ wede i-guune a kaakido moziko y'a ruute, y'ede: «Ankeŋno suldi pay ni'n ize awardí.» Wo y'o di ruute, y'ede: «Ono eŋ ki ti'n raana, kono kane'n d'erec, duwo an d'ambe eego.» ⁶ Wo y'o di ruute sey, y'ede: «Geŋ i t'ize baa! Nuŋ sundó Alpa wo Omega, nuŋ wede t'ume k'eesiyo wo ki d'angu toŋ nuŋ. Wede ôrme maŋ y'edi ni di t'eela ahu ki waawiye yi siba. Ahuzó eŋ i d'eliyo lekkiyo ere ki daayum. ⁷ Wede tuuku yi jiira maŋ, suldzí pay eŋ ki yode. N'a t'isa Raazí wo yoŋ y'a t'isa ulo nuŋ. ⁸ Wo a kane dɔŋ dalwidí, dɔŋ sooruzan ki diine ye, dɔŋ isiyo suldi dɔŋ ulpi k'a ki wolle ye, dɔŋ tówwo duwo mirsi, dɔŋ isiyo boliyo, kombidagi, dɔŋ daaniya longayi wo dɔŋ pay i lohito ono, kane pay geŋ umayaŋ adda k'oldé oggiyo uwwo d'ala d'ala ti moonno ki suupire. Ume geŋ sundí unto ere ki sirwe.»

Zeruzalem aware

⁹ Maaleeka soo ti diine maaleekiyagi sarat dɔŋ ti poone a beezan kunzali sarat ôoniyto ti dabar ere sarat ki Raa an di zibbite geŋ, y'a iido wo y'o di ruute, y'ede: «K'edi, n'a di kiza erewo ere i seeda Ulo Damu.» ¹⁰ Unde Raa ti-t'úune adda k'addó, maaleeka y'a-n'umbe, y'a-ti n' ziipe eego mkkolo meeda wo sohero, y'o di gize geeger ere kamilen, Zeruzalem. Tod' ti deegu ti kandaane, Raa yi t'igibo, ¹¹ ti-tooriyo ti toore wede ki daryika Raa batum, tooratú aa ki mkkolo ere majjaanawa sundutú zasipe kere kereŋ aa kaynaana. ¹² Geeger gette d'ooliyo ti waaya mongali dullan wo awwa, boha bumbiyagutú'n koomat makumu sire, wo maaleekiyagi koomat makumu sire an di boohiyo. A boha bumbiyagi geŋ, an aa ti riine suma soo ki boha bumbiyagi koomat makumu sire ki dɔŋ k'Izirayel geŋno. ¹³ Boha bumbiyagi an di'n ikke ado ado. Ki kese peedo koliyo ado, ki kese peedo k'ooriyo ado, ki kese k'awwa ado, wo ki kese dandi ado. ¹⁴ Waaya geeger gette an iiziga ekki mongali koomat makumu sire dɔŋ t'ume k'eesiyo i di seedu me, wo ekki mongali geŋ an aa ti riinite sumbiyagi dɔŋ zina k'Ulo Damu kane koomat makumu sire geŋno.

¹⁵ Maaleeka wede o rootiyo geŋ a beezí dalka dap ki dooziyo geeger, ti boha bumbiyagi, ti waaya mongali gettiyo. ¹⁶ Geeger gette ki sohirko wo ki tontilko geŋ, pay sohirkadan kan soo. Maaleeka y'a-duuze geeger gette ti dalka gettiyo, a iide dalka dupu koomat makumu sire, ki sohirko, k'awwa wo ki tontilko geŋ, pay sohirkadan kan soo. ¹⁷ Waaya toŋ y'a-duuze ki tontilko a iide oole meeda uto ada pide makumu pide. Maaleeka yi duuze aa dooziyo ere ki duwo an di dooziyo. ¹⁸ Waaya gette an iiziga ti mongali dɔŋ majjandani aa ossoyo sundan zasipe wo tode geeger batum ki dap daa kalsiya munda, kabibalbal aa kaynaana. ¹⁹ Mongali dɔŋ k'ita waaya geeger an zippe ti mongali dɔŋ maj-

* **21:19** 21.19 Zasipe: I ralita aa ossoyo. † **21:19** 21.19 Sapir: Bicici aa goriye.

jandani. Mokkolo an ziipe ki poone sundutú zasipe*, ki sirwe sundutú sapir†, k'aduwe sundutú kalseduwan‡, ki pidíwe sundutú emerood§, 20 ki paat sundutú sarduwan*, ki zoot sundutú kornaliin†, ki sarat sundutú kirizolit‡, ki gessire sundutú beril§, ki gessat sundutú topaz*, ki koomat sundutú kirizopaz†, ki koomat makumu soo sundutú iyasant‡, ki koomat makumu sire sundutú ametiste§. 21 Boha bumbiyagi koomat makumu sire geñ, wede soñ an ikkima ki d'ogoro tuwarwa kar kar. Wo erkiyagi d'oj deero adda geeger geñ ki dap, daa kalsiya munda deldel aa kaynaañ.

22 Adda geeger gette ni ki wulle ye Boy Raa me, kono yode Galmeega Raa toogadí t'a jiiere pay, wo soñ Ulo Damu kane ede, d'uwu an d'ottilso wo an di tamma a daana kane baa. 23 Geeger gette i ki dehu peedo koo tere y'a ki ti toore d'oo ye, kono daryika Raa ti di tooriyo wo Ulo Damu biñgatú. 24 Ita d'uwu pay an d'ozira a tooratú wo mozagi pay a siido an d'etto ti laale mozikadan a tode. 25 Boha bumbiyagi a lekka ohinte daayum, kono ume daayum onñu, diddo umbo. 26 Doñ ti ita d'uwu pay an i-d'etto a tode ti laale mozikadan. 27 Wo munda ganigi soo toñ i k'etta ye k'adda geeger gette, ise wede isiyo suldi d'oj k'azzurú k'a ki wolle ye, ise wede lohito k'ono toñ mañ. Etta k'adda wede sundí raaniya adda mattup ere ki lekkiyo ere k'Ulo Damu d'anñal.

22

1 Sañ mañ maaleeka y'o di y' gize ooye wede ahuzí i d'eliyo lekkiyo me. Ahuzí i ralita aa ossoyo wo i lohito pupuc ti kaakido moziko Raa ti Ulo Damu me. 2 Wo ooye geñ yi d'okko adda diine geeger, wo a kuukulu k'ooye i d'udde undumu wede i d'eliyo lekkiyo, yi d'ehiyo adda k'ozzine tañ koomat makumu sire, a tere yi d'ehiyo d'ehiyo. Puutagí i d'eliyo beeko

a ita d'uwu pay. 3 Adda geeger gette, munda wede Raa yi ti y' duude umbo.

Kaakido moziko Raa ti Ulo Damu t'aasa adda geeger gettiyo, wo d'oj naabo Raa an i-d'ottila. 4 An di y' wolla Raa t'edayan wo sundí t'a kooná raaniya a zumbaman. 5 Aame geñ diddo umbo, wenda yi ki deha toore pitila ye, ki peedo ye, kono toore Galmeega Raa y'an toora, wo an d'ooma moziko ti yode ki daayum. 6 Sañ mañ maaleeka y'o di ruute, y'ede: «Ono en kaneñ d'erec, d'uwu an d'ambe eego. Galmeega Raa wede i d'eliyo Unde Kamilen a nebiyagi geñ, y'a igibo maaleekayí y'an di kize a d'oj naabadí suldi d'oj aana goppon.»

Kama k'Isa

7 Isa y'a ruute, y'ede: «Kun ollo, nuñ goppon n'ettiyo. Unsuwo a kane d'oj a seedu ono d'oj Raa y'igibo adda mattup ettiyo.»

8 Suldi en, nuñ Zan ni'ni wulle wo ono n'illiga ti kuudó. Wo aame suldi en ni'ni wulle wo ono ni n'illiga mañ, n'a iire a zoj maaleeka wede o di gize suldi geñño. Mañ n'a-dikke ni-d'ottila miñ, 9 yon y'o di ruute, y'ede: «Kee k'oolo, k'o ottila ye, ki ottila a Raa! Kono nuñ toñ mañ wede naabo aa kee, aa zembadá nebiyagi wo aa d'oj pay i seedu ono mattup en adda k'addan.»

10 Sañ mañ y'o di ruute, y'ede: «Ono d'oj Raa y'igibo k'a ti'n riine adda mattup ette, k'a ti t'ippa adda ye, kono onniyo ere Raa yi dikke ki aaniya suldi gette, tod'te goppon. 11 Wede ki diine ye geñ, i-d'onko k'isiyo munda wede ki diine ye, wo wede isiyo suldi ganigi geñ, i-d'onko k'isiyo suldi ganigi. Wo de wede ki diine geñ, i-d'onko k'isiyo munda wede ki diine, wo wede kamilen geñ, i-d'onko ki lekkiyo kamilen.»

12 Isa y'a ruute, y'ede: «Kun ollo, nuñ goppon n'ettiyo, n'a t'ambo a beezó munda wede ni dehu n'un t'eley a naabo ere kun ize, wede tuuku toñ y'a t'ooney

‡ 21:19 21.19 Kalseduwan: Kilnowo. § 21:19 21.19 Emerood: Bicici aa soole. * 21:20 21.20 Sarduan: Teezowo aa ekke. † 21:20 21.20 Kornaliin: Teezowo aa gulgilo. ‡ 21:20 21.20 Kirizolit: Bicici aa kilen. § 21:20 21.20 Beril: Bicici aa derwe. * 21:20 21.20 Topaz: Bolile. † 21:20 21.20 Kirizopaz: Bicici aa d'albite. ‡ 21:20 21.20 Iyasent: Teezewo boñ. § 21:20 21.20 Ametiste: Aa moymo.

a naabadí naabadí. ¹³ Nuñ sundó Alpa wo Omega, nuñ wede ki poone wo k'íta toñ nuñ, nuñ wede t'ume k'eesiyo wo ki d'angu toñ nuñ.

¹⁴ Unsuwo a kane d'of d'of kallagan opilso, kane geñ an d'ede urzi k'ettiyo k'adda geeger ti biza bumbú wo k'ombo k'undumu wede i d'eliyo lekkiyo. ¹⁵ Wo oopa ti paate d'of isiyo suldi d'of k'a azzira, kombidagi, d'of boliyo, d'of t'owwo d'owo mirsi, d'of i daaniya longayi, wo d'of pay i geyyiso lohito k'ono wo an di lohito!

¹⁶ Nuñ Isa n'a igibo maaleekayó kono suldi geñ y'an ti'n kizite a kane d'of ogiysito ti sundó. Nuñ n'ud'of ti biza bumbú mugiyó Dawut, nuñ moole biza soohe wede omilte wic wic geñño.» ¹⁷ Unde Kamileñ kane ti erewo ere i seeda* an di ruute, an'de: «K'edi!»

Wede ono geñ yi'n ollige mañ, y'a roote kay: «K'edi!»

Wede ôrme mañ y'edi, yi dehu mañ ni di t'eela ahu d'of i d'eliyo lekkiyo, yi siba ki waawiye.

Ono d'of ki d'angu

¹⁸ Nuñ Zan, n'un ondirso a kune d'of pay ollige ono d'of Raa y'igibo wo n'a ti'n riñe adda mattup ettiyo: Aame wede y'a unka munda t'eedi mañ, dabar ere ni riñe adda mattup ette Raa yi di-t'aagila kay. ¹⁹ Wo ono d'of Raa y'igibo wo n'a ti'n riñe adda mattup ette, wede tuuku yi iidiba munda boolon mañ, Raa yi ki t'ela ye kay aggadi ere k'undumu wede i d'eliyo lekkiyo a d'owo me, wo k'adda geeger ere kamileñ aa an riñe adda mattup ette, yi k'etta ye.

²⁰ Wede yi'ni suune adda k'addi suldi en d'erec geñ, y'ede: «Eyye, nuñ goppon n'ettiyo!» Eyye! Geñ i t'iso! K'edi Galmeega Isa!

²¹ Beeko ere ki Galmeega Isa ti koono ti kune pay.

* **22:17** 22.17 Erewo ere i seeda: I-kaza d'of pay i ziipe addan a Isa.